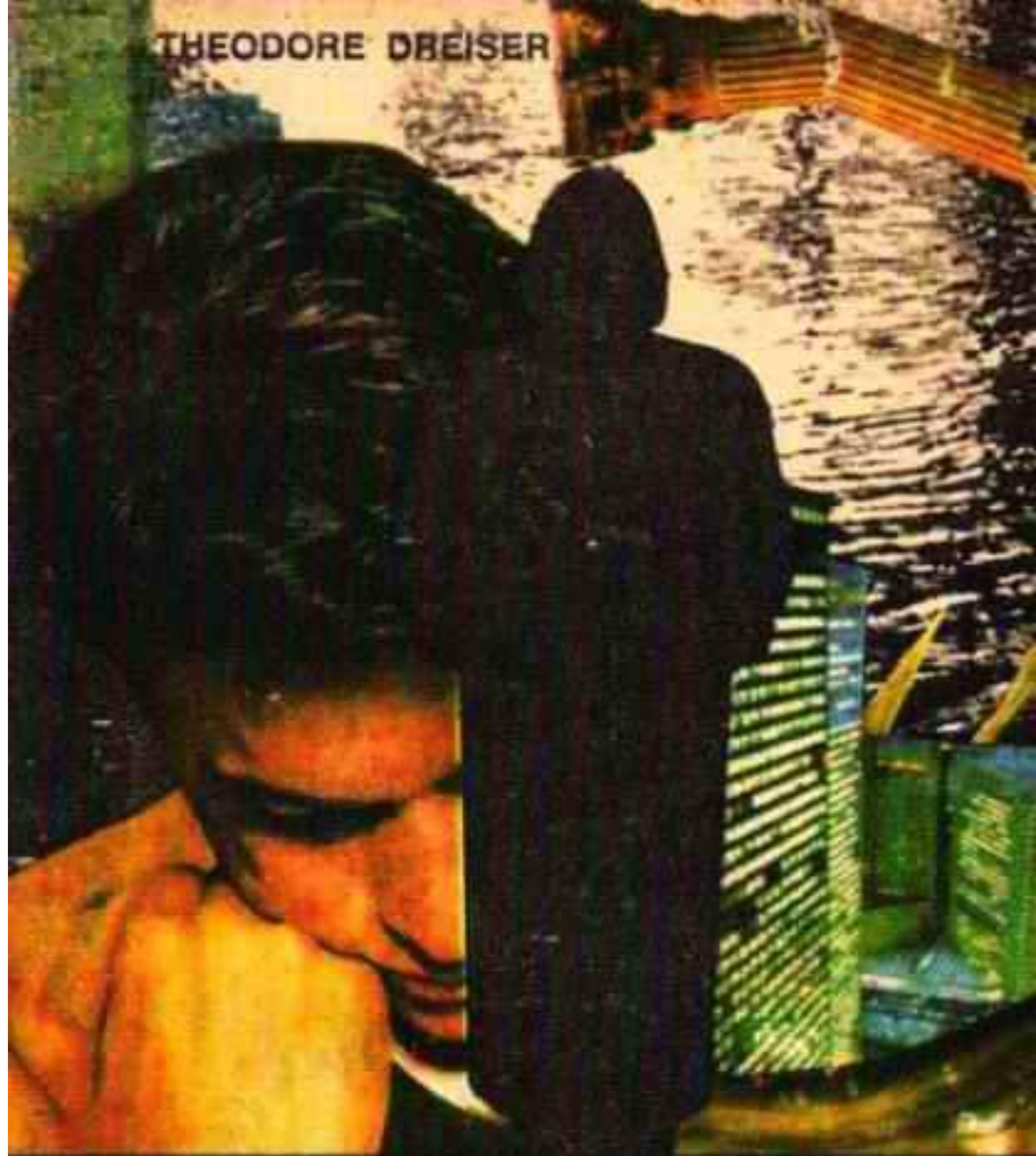

O TRAGEDIE AMERICANA

THEODORE DREISER O TRAGEDIE AMERICANĂ
THEODORE DREISER

Editura CAPITOLIUL 1992
Volumele I şi II

În româneşte de LEON LEVIŢCHI şi PERICLE MARTINESCU

AN AMERICAN TRAGEDY *by*
Theodore Dreiser
Foreign Languages Publishing Houce Moscow 1951

CAPITOLUL 1

Amurgul unei zile de vară.

Şi zidurile înalte din centrul comercial al unui oraş american de aproape 400.000 de locuitori, ziduri dintre acelea care, cu timpul, s-ar putea să nu mai dăinuie decât ca o legendă.

Şi, înaintând pe stradă largă, destul de liniştită la ora aceasta, un mic grup de şase persoane: un bărbat ca la cincizeci de ani, scund, robust, cu părul stufos ieşit de sub o pălărie neagră şi rotundă de fetru, o figură cu desăvârşire ştearsă, purta pe umeri o orgă mică, la fel cu acelea folosite îndeobşte de predicatorii şi cântăreţii de stradă; alături de el, o femeie, poate cu vreo cinci ani mai tânără, ceva mai înaltă, dar nu prea voluminoasă, deşi bine legată şi plină de vigoare, cu chipul şi îmbrăcămintea foarte simple, însă fără să fie urâte, trăgea cu o mâna un băieţaş de şapte ani, iar în cealaltă mână ducea o *Biblie* şi mai multe cărţi de imnuri

religioase; laolaltă cu aceştia trei, puţin mai în urma lor, păşeau o fată de cincisprezece ani, un băiat de doisprezece şi o altă fetiţă de nouă ani, ţinându-se toţi, ascultători, dar nu cu prea mult entuziasm, după cei din faţă.

Era cald, totuşi în aer adia o boare plăcută.

Stradă pe care mergeau ei se încrucişa cu o a doua strada principală, ce părea mai degrabă o strungă pe unde năvăleau de-a valma oameni, tramvaie şi automobile, ce claxonau într-una, făcându-şi loc cu greu prin mijlocul furnicarului care se scurgea repede într-o parte şi în alta, ca nişte valuri. Micul grup părea a nu fi preocupat de nimic altceva în afara hotărârii de a răzbate cu orice preţ printre şirurile pline de freamăt ale vehiculelor şi pietonilor ce se scurgeau pe lângă el.

Ajungând în partea cealaltă, la colţul celei de a două străzi principale — la drept vorbind, o simplă alee între două rânduri de construcţii gigantice — lipsită în acea clipă de orice zvon de viaţă, bărbatul lăsă orgă pe caldarâm, iar femeia se grăbi să o deschidă, instalând totodată alături un pupitru, pe care aşeză o carte de imnuri religioase, groasă şi lată. Apoi îi întinse bărbatului *Biblia* şi se retrase alături de el, în vreme ce băieţaşul de doisprezece ani desfăcea un mic scaun pliant în faţa orgii. Bărbatul — tatăl acestei familii — privi în jurul lui, cu o căutătură ce încerca să dea impresia unei depline siguranţe de sine, şi anunţă, cu aerul că puţin îi pasă dacă are sau nu vreun auditor:

— Vom cânta mai întâi un imn de slavă, aşa că oricine doreşte să-l preamărească pe Domnul poate să cânte împreună cu noi. Eşti bună să începi, Hester?

La aceste cuvinte, fata cea mai mare, care până atunci încercase să pară cât mai absentă şi mai nepăsătoare, se aşeză, cu trupul ei cam pirpiriu şi încă nedezvoltat, pe scăunaşul pliant şi începu să răsfoiască paginile cărţii de imnuri, apăsând pe clapele orgii, în timp ce mama observă:

— Cred că astă-seară ar fi mai potrivit să cântăm imnul 27, *Balsamul dulce al dragostei lui Crist.*

Între timp, la vederea micului grup care se instală în chipul descris mai sus, fel de fel de trecători, ce se îndreptau spre casele

lor, aparținând celor mai deosebite stări sociale şi profesiuni, îşi încetineau mersul, spre a le arunca o privire cercetătoare, sau chiar se opreau o clipă, să-şi dea seama despre natura acestei îndeletniciri. Bărbatul, grăbindu-se să vadă în nehotărârea trecătorilor un semn de atenție — fie ea oricât de fugitivă — se folosi de acest prilej şi începu a le vorbi, ca şi cum oamenii ar fi venit anume să-l asculte pe el:

— Să cântăm, aşadar, imnul 27, *Balsamul dulce al dragostei lui Crist.*

Fata începu numaidecât să interpreteze melodia la orgă, scoțând o serie de note înalte, dar corecte, şi acompaniind totodată, cu vocea ei subțire de soprană, glasul mamei şi baritonul cam îndoielnic al tatălui. Ceilalți doi copii țineau şi ei isonul cum se pricepeau, atât băiatul, cât şi fata având în mână câte o cărțulie de imnuri, luate din micul teanc îngrămădit deasupra orgii. Şi în vreme ce cântau astfel, mulțimea de gură-cască a străzii, indiferentă şi pestriță, îi urmărea cu privirea, intrigată de ciudățenia unei familii atât de puțin atrăgătoare, care-şi înmănunchea glasurile în public, înfruntând nesfârşitul scepticism şi nepăsarea generală ce stăpâneşte lumea. Unii arătau oarecare interes şi simpatie față de figura plăpânda şi ciudată a fetei de la orgă, alții cercetau înfățişarea stângace şi ciudată a tatălui, ai cărui ochi albaştri, spălăciți, şi al cărui trup moleşit şi prost îmbrăcat trădau, de la prima aruncătură de ochi, nereuşita în viață. Din întregul grup, doar mama se distingea, ca una înzestrată cu acea energie şi hotărâre care, oricât de oarbe sau de greşit îndrumate ar fi, duc totuşi la conservarea propriei persoane, dacă nu neapărat la succes în lupta pentru existență. Stătea în picioare, într-o atitudine pioasă, care vădea ignoranță, dar oarecum mai respectabilă decât toți ceilalți membri ai grupului. Văzând-o cum stă aşa, cu cartea de imnuri în mâna sprijinită de coapsă, privind drept înainte, în gol, îți venea să spui: „Ei da, iată o ființă care, indiferent ce păcate ar putea să aibă, caută, probabil, pe cât îi stă în putință, să facă numai faptele dictate de convingerile sale”. Un fel de credință aspră, dârză în înțelepciunea şi mila puterii neîndoielnice, atotstăpânitoare şi proteguitoare pe care o proclama, stătea întipărită în fiecare

trăsătură şi în fiecare gest al ei.

Mă mântuieşte dragostea lui Crist,
Mă izbăveşte dragostea lui Crist...

cânta ea cu un glas sonor, deşi puțin cam nazal, între zidurile înalte ale uriaşelor clădiri din jur.

Băiatul se proptea fără astâmpăr când pe un picior, când pe celălalt, cu ochii înfipți în pământ, şi cântă aproape tot timpul numai cu jumătate de gură. Chipeş la trup, deşi încă în plină dezvoltare, cu un cap şi o figură interesante — tenul alb, pairul negru — părea înzestrat cu o minte mult mai pătrunzătoare, în orice caz cu o sensibilitate mai ascuțită decât a celorlalți şi făcea impresia că îşi dă seama şi chiar suferă din cauza situației, în care se găseşte. Mai degrabă ateu decât pătruns de credință, era pasionat de viață, cu toate că până acum, nu avusese prilejul s-o cunoască în chip temeinic. Oricum, ceea ce s-ar putea spune în mod neîndoielnic despre el, chiar acum, este că nu simțea nici un fel de chemare pentru meseria asta. Era prea tânăr, iar mintea lui ageră se simțea atrasă de aspectele frumoase şi plăcute ale vieții, care, fără îndoială, nu au nimic de-a face cu romantismul, anacronic şi nebulos ce ameţea mintea tatălui şi a mamei sale.

Într-adevăr, viața de familie la care băiatul se trezise că ia parte, precum şi primele lui contacte cu lumea materială şi spirituală nu avuseseră darul de a-l convinge despre rolul şi valabilitatea lucrurilor în care păreau să creadă şi despre care vorbeau cu atâta siguranță părinții săi. E drept că viața acestor oameni era mai totdeauna plină de necazuri; cel puțin sub raport material. Tatăl lui citea veşnic *Biblia* şi preda la adunările din diverse locuri, dar mai ales la misiunea pe care o conducea el însuşi, împreuna cu soția lui, şi al cărei sediu se afla la câțiva paşi de colțul acesta de stradă. Totodată, după câte putea să-şi dea seama, părinții lui strângeau bani de ici şi de colo, de pe la diferiți oameni de afaceri, care fie din interes, fie dintr-o înclinare către milostenie, păreau să creadă într-o astfel de activitate filantropică. Cu toate acestea, familia era veşnic „strâmtorată”, n-aveau niciodată haine cumsecade pe ei şi

erau lipsiți până şi de minimul de confort sau de multe din bucuriile destul de banale pentru alții. În schimb, tatăl şi mama lui predicau într-una despre milă şi grija pe care Dumnezeu o are şi față de ei, ca şi față de toți ceilalți oameni. Era deci limpede: pe undeva există un lucru care „nu mergea”. Nu-şi dădea încă seama ce anume, şi în ce măsură, totuşi nu putea să nu-şi respecte mama, o femeie care, atât prin energia şi seriozitatea, cât şi prin caracterul ei blajin, exercita o puternică atracție asupra lui. În ciuda muncii obositoare de la misiune şi a grijilor casnice, ea reuşea să fie întotdeauna destul de bine dispusă, sau, cel puțin, să aibă destulă putere spre a-i încuraja pe ceilalți, susținând cu tărie că: „Dumnezeu o să aibă grijă de noi”, sau că: „Dumnezeu o să ne arate calea”, mai cu seamă în perioadele când lipsurile deveneau foarte dureroase în ceea ce priveşte mâncarea sau îmbrăcămintea. Dar, după cum putea să constate el singur, dimpreună cu ceilalți copii, se părea că Dumnezeu nu le arăta niciodată vreo cale prea precisă, cu toate că intervenția sa providențială în existența lor fusese totdeauna aşteptată ca un act salvator.

Astă-seară, în timp ce mergea pe strada principală, alături de surorile şi fratele lui, simțea că ar dori ca familia — sau cel puțin el, unul — să nu mai fie nevoită să recurgă la asemenea îndeletnicire. Alți băieți nu făceau lucruri dintr-astea, care, la drept vorbind, erau demne de dispreţuit şi chiar umilitoare. Adeseori, înainte de a fi şi el târât pe străzi dimpreună cu ceilalți, unii băieți se strângeau în jurul lui şi-şi băteau joc de tatăl său, pentru motivul că îşi proclama totdeauna în public credințele sau convingerile religioase. Aşa, de pildă, fiindcă tatăl lui avea obiceiul să înceapă orice predică cu cuvintele: „Lăudat fie numele Domnulu!” o dată, în cartierul unde stăteau pe vremea când avea numai şapte ani, a auzit nişte băieți strigând”: „Vine bătrânul Griffiths, Lăudat-fie-numele-Domnului!” Alteori, băieții strigau în urma lui: „Tu eşti ăla, bă, de cânta sor'ta la orgă? La altceva mai ştie să cânte?” „De ce umblă într-una de colo până colo şi tot spune: «Lăudat fie numele Domnului!»? Oamenii ceilalți nu fac aşa ceva!”

Tendința străveche şi foarte răspândită — de a crede că toți oamenii se aseamănă între ei — îi tulbura pe băieții aceia, dar şi pe

el. Nici tatăl, nici mama lui nu erau la fel ca ceilalți oameni, deoarece făceau atâta caz de religie, ba încă acum ajunseseră să facă din ea chiar o afacere.

Mai cu seamă astă-seară, în mijlocul străzii ăsteia mari, cu maşinile, îmbulzeala şi clădirile ei înalte, băiatul se simțea cuprins de ruşine, căci avea impresia că a fost smuls din viața normală şi a devenit un simplu număr de circ şi o țintă de batjocură. Automobilele frumoase care goneau pe lângă ei, oamenii care-şi vedeau agale de drum, îndreptându-se, către treburi, traiul îmbelşugat pe care el nu putea decât să-l bănuiască, perechile vesele de tineri care râdeau şi glumeau, puştimea care se zgâia la el, totul îl tulbura căci îl făcea să vadă că în lume există şi altceva, mai bun şi mai frumos decât viața lui, sau, mai bine zis, decât viața lor.

Iată, chiar acum, tot felul de indivizi, desprinşi din mulțimea nepotolită şi în veşnică mişcare a străzii, ce se scurge într-un dute-vino continuu prin preajma lor, ghicind parcă rătăcirea sufletească în care sunt siliți să plutească aceşti copii, îşi dau cu cotul unul altuia, cei mai cinici sau mai nepăsători ridicând din sprâncene şi zâmbind disprețuitor, cei mai înțelegători sau cu mai multă experiență făcând diferite comentarii despre prezența fără rost a acestor micuți.

— Pe oamenii ăştia îi văd aici mai în fiecare seară, în orice caz cel puțin de două sau de trei ori pe săptămână, spuse un funcționar tânăr, care tocmai îşi întâlnise iubita şi o ducea către un restaurant. Cred că e vreo şmecherie religioasă la mijloc, ca să atragă prostimea, sau aşa ceva...

— Uită-te la băiatul ăla mai mare, s-ar zice că nu are deloc chef să stea acolo. Sunt sigur că nu se simte în apele lui. Nu-i bine să sileşti un copil ca ăsta să iasă în stradă dacă nu-i place. Oricum, cred că nu pricepe nimic din toată aiureala asta!

Cu aceste cuvinte se adresă un pierde-vară de vreo patruzeci de ani, una dintre acele haimanale pe care le întâlneşti prin toate centrele comerciale ale oraşelor unui necunoscut — după toate semnele binevoitor — care se oprise în fața grupului.

— Da, da, cred că ai dreptate... încuviință necunoscutul uitându-

se la băiat, a cărui înfăţişare avea ceva ce ieşea din comun.

Privind expresia schimonosită, plină de jenă pe care o lua băiatul ori de câte ori îşi ridica faţa, nu era greu de presupus, într-adevăr, că pentru cineva care n-are nici o înclinare către astfel de practici religioase, şi nici măcar posibilitatea de a le pătrunde sensul, a-l sili să le facă, totuşi, în public — fiind vorba, mai ales, de practici potrivite temperamentelor meditative şi la vârstă mai matură — era o dovadă de oarecare răutate şi chiar de nesimţire.

Şi tocmai acest lucru se făcea aici.

Cât despre restul familiei, atât fata, cât şi băiatul mai mic erau prea necopţi încă pentru a înţelege sau pentru a se sinchisi de cele ce se petreceau în jurul lor. Fata cea mai mare, de la orgă, dădea impresia că mai curând se bucură decât se ruşinează de atenţia şi comentariile stârnite de prezenţa şi cântecul ei, deoarece nu o dată, şi nu numai străinii, dar chiar tatăl şi mama ei o asiguraseră că are o voce plăcută şi atrăgătoare, ceea ce era adevărat numai în parte. Nu, nu avea o voce frumoasă; dar ei nu înţelegeau cu adevărat muzica. În ce priveşte fizicul, fata avea o figură ştearsă, fără nimic deosebit; era lipsită de orice agerime şi de orice profunzime a minţii şi se lăsa uşor convinsă că ceea ce face este un mijloc excelent pentru a se distinge şi a atrage puţin atenţia asupra sa. Cât despre părinţi, erau hotărâţi să facă tot ce le stă în putinţă pentru a răspândi printre oameni cuvântul *Evangheliei.* De îndată ce imnul luă sfârşit, tatăl se avânta într-una din acele predici banale despre eliberarea de grijile ce apasă orice conştiinţă încărcată. Metoda eliberării consta în a fi pătruns tu însuţi de credinţa în mila lui Dumnezeu şi în iubirea lui Cristos faţă de oameni, precum şi de credinţa că Dumnezeu, în marea lui milostivire, îi iartă pe cei păcătoşi.

— Toţi oamenii sunt păcătoşi în faţa Domnului, declară el. Dacă nu se vor căi, dacă nu-l vor primi pe Cristos, îndreptându-se către dragostea şi iertarea lui, nu vor putea cunoaşte niciodată fericirea de a fi tămăduiţi şi de a avea sufletele curate. O, prieteni dragi, dacă aţi putea bănui câta pace şi mulţumire apar o dată cu conştiinţa, o dată cu revelaţia interioară că Cristos a trăit şi a murit pentru noi şi că el ne călăuzeşte paşii în fiecare zi şi în fiecare ceas,

pe lumină ca şi pe întuneric, în zori ca şi în amurg, spre a ne ocroti şi întări pentru poverile şi grijile lumii, care ne stau în faţă! O, cu toţii suntem înconjuraţi de ispite şi de amăgiri! Dar, în acelaşi timp, pe toţi ne salvează gândul mângâietor că Cristos este veşnic cu noi, ca să ne sfătuiască, să ne ajute, să ne încurajeze, să ne aline durerile şi să ne tămăduiască rănile! Gândiţi-vă la pacea, la mângâierea, la slava ce ne-o coboară în suflete toate aceste lucruri!

— Amin! Întări solemn soţia lui, iar Hester, sau Esta, cum îi ziceau în familie, repetă acelaşi cuvânt, sub imboldul, de a convinge publicul să fie cât mai darnic cu dânşii.

Clyde, băiatul cel mare şi ceilalţi doi copii mai mici se mulţumeau să se uite în pământ, sau să arunce din când în când câte o privire înspre tatăl lor, cu simţământul că toate acestea s-ar putea să fie, la urma urmei, adevărate şi importante, dar, orice s-ar zice, nu chiar atât de importante sau de atrăgătoare ca nenumărate alte lucruri pe care le întâlneşti în viaţă. Li se acrise de toate astea, şi pentru mintea lor fragedă, însetată de altceva, viaţa însemna mai mult decât tiradele tatălui său reprezentaţiile acestea, pe care le dădeau pe stradă, ori în cadrul misiunii.

În sfârşit, după un al doilea imn şi după cuvântarea doamnei Griffiths, care folosi prilejul pentru a vorbi despre activitatea de misionari desfăşurată de întreaga familie pe una din străzile învecinate, precum şi despre serviciile aduse de ei, toţi laolaltă, cauzei lui Cristos, s-a intonat un al treilea imn, apoi, după distribuirea câtorva broşuri despre opera binefăcătoare a misiunii. Aşa, tatăl, a primit obolul benevol al celor de faţă. Pe urmă, mica orgă fu închisă, scăunaşul pliant fu strâns şi dat în grija lui Clyde, *Biblia* şi cărţile de imnuri fură adunate de doamna Griffiths, curelele orgii fură petrecute pe după umărul lui Griffiths-senior, şi mica trupă o porni în marş către misiune.

În tot timpul acesta, Clyde nu înceta să-şi spună în sinea lui că i s-a făcut lehamite de asemenea izmeneli, că atât el, cât şi părinţii lui sunt nişte caraghioşi, că nu mai fac parte din rândul oamenilor. „Dezgustător!” ar fi fost expresia pe care ar fi folosit-o dacă ar fi izbutit să-şi definească precis dispreţul faţă de faptul că era silit să participe la o astfel de activitate. Şi îşi mai spunea că, dacă ar fi fost

după el, de mult s-ar fi lăsat păgubaş. La ce le folosea că-l târau peste tot cu dânşii? Ar trebui să aibă şi el altă viața. Ceilalți băieți nu erau siliți să facă ce făcea el. Mai hotărât decât oricând, se gândea acum la un act de răzvrătire, prin care să scape de obligația de a mai merge pe drumul ăsta. Sora lui mai mare n-avea decât să rămână cu dânşii dacă voia; ei îi făcea plăcere. Sora şi fratele lui mai mic erau poate prea nevârstnici ca să-şi dea seama. Dar el...

— Am impresia că astă-seară au fost ceva mai darnici ca de obicei, comentă Griffiths, adresându-se soției, în timp ce se îndepărtau.

Atmosfera îmbietoare a serii de vară îl făcea să interpreteze într-un spirit mai generos obişnuita nepăsare a trecătorilor.

— Da, azi au luat broşuri douăzeci şi şapte de inşi, față de optsprezece, câți au luat joia trecută.

— Dragostea lui Cristos trebuie să învingă până la urmă... spuse tatăl pe un ton consolator, căutând să se încurajeze pe sine şi să-şi îmbărbăteze soția. Plăcerile şi grijile lumeşti îi stăpânesc încă pe foarte mulți oameni, dar când îi copleşesc necazurile, unele dintre, semințele semănate de noi prind, fără nici o îndoială, rădăcini.

— Sunt sigură de asta. Acesta-i gândul care mă face să nu mă abat din drum. Necazurile şi povara păcatului vor sfârşi prin a le arăta unora dintre ei calea greşită pe care au apucat.

O luară pe străduța laterală de unde veniseră la început şi, după ce trecură prin fața a vreo zece intrări, socotind de la colț, pătrunseră pe uşa unei clădiri de lemn, vopsită în galben, fără etaj; geamul de la mijloc şi cele două ferestruici laterale ale uşii principale erau vopsite într-un alb ce bătea în cenuşiu. Peste cele două geamuri mari şi peste ochiurile mici ale canaturilor uşii, stătea scris:

„Uşa Speranței! Misiunea Independentă «Bethel». Întruniri în fiecare miercuri şi sâmbăta seara, de la 8 la 10. Duminicile la 11, 3 şi 8. Oricine e binevenit.” Dedesubtul acestei inscripții, pe fiecare fereastră, erau imprimate cuvintele; *„Dumnezeu este Iubirea”*, iar mai jos, cu litere mai mici: *„Când I-ai Scris Ultima Oară Mamei Tale?”*

Micul grup intră pe această uşă galbenă şi puțin atrăgătoare şi

dispăru în dosul ei.

CAPITOLUL 2

S-ar putea presupune, şi pe bună dreptate, că o familie ca aceea pe care am prezentat-o atât de fugitiv trebuie să aibă o istorie aparte şi întrucâtva stranie. Într-adevăr, ea constituie una dintre acele anomalii al căror caracter şi a căror motivare psihologică şi, socială pun la grea încercare nu numai priceperea psihologului, dar şi pe aceea a chimistului sau a fizicianului care ar încerca să le analizeze. Să începem cu Asa Griffiths, tatăl. Era unul dintre acele exemplare rău alcătuite şi rău închegate, produsul unui mediu anumit şi al unei teorii cu scopuri religioase; pe deasupra, se dovedea lipsit de orice discernământ şi judecată proprie, cu toate că era deosebit de sensibil şi, în consecință, extrem de emotiv, însă fără nici un pic de simț practic. Ar fi greu de stabilit prin ce anume îl atrăgea viața, sau care era adevărata natură a stărilor sale emotive. Pe de altă parte, după cum s-a arătat, soția lui era construită dintr-un material ceva mai solid, deşi nu se putea spune că ar fi avut vederi mai juste sau o judecată mai realistă asupra lucrurilor.

Povestea acestui bărbat şi a soției sale nu prezintă un interes deosebit decât în măsura în care se referă la băiatul lor de doisprezece ani, Clyde Griffiths. Copilul acesta — lăsând la o parte o anumită sensibilitate şi o bună doză de romantism, caracteristice şi moştenite mai curând de la tatăl decât de la mama sa — privea lumea prin prisma unei imaginații mai înflăcărate şi mai clocotitoare decât a lor, gândindu-se într-una cum s-ar putea ridica, de îndată ce i s-ar oferi prilejul, din starea în care se găsea şi visând la locurile pe unde ar putea călători, la priveliştile pe care le-ar putea vedea şi la viața cu totul diferită pe care ar putea-o duce în cazul când s-ar ivi cutare sau cutare împrejurare favorabilă. Ceea

ce avea să-l neliniştească îndeosebi pe Clyde până la vârsta de cincisprezece ani, şi încă multă vreme după aceea datorită amintirilor sale, era faptul că vocația, ori, mai bine zis, profesiunea părinților, era într-adevăr demnă de dispreț, aşa cum apărea în ochii multora. Pentru că de nenumărate ori, de-a lungul anilor copilăriei, petrecuți în diversele oraşe unde părinții săi conduceau vreo misiune sau predicau pe stradă — Grand-Rapids, Detroit, Milwaukee, Chicago, şi, în cele din urmă, Kansas City — avusese prilejul să constate că oamenii, cel puțin băieții şi fetele pe care le întâlnise peste tot, îi priveau de sus, atât pe el, cât şi pe frații şi surorile lui, numai pentru motivul că erau copiii unor astfel de părinți. În mai multe rânduri, şi în ciuda împotrivirii părinților, care nu vedeau niciodată cu ochi buni asemenea manifestări de furie, se luase chiar la bătaie cu unul sau cu altul dintre aceşti băieți. Întotdeauna, însă, fie că pleca bătut sau ieşea învingător devenea tot mai conştient de faptul că îndeletnicirea părinților săi nu numai că nu era pe placul altora, dar era de-a dreptul umilitoare şi ruşinoasă. Şi, astfel, se gândea mereu la ceea ce va începe să facă el în momentul când i se va oferi ocazia să scape de sub jugul familiei.

Aceasta pentru că părinții lui Clyde se dovediseră a fi cu totul lipsiți de simț practic în ceea ce priveşte viitorul copiilor. Nu înțelegeau importanța acestui lucru şi nici nu-şi dădeau seama că au datoria de a-şi îndrepta copiii — pe toți, şi pe fiecare în parte — către vreo învățătură sau către vreo meserie practică. Mai mult încă, obsedați de ideea evanghelizării lumii, nu se îngrijiseră în nici un fel ca odraslele lor să urmeze cu regularitate la vreo şcoală.

Mai întotdeauna erau pe drumuri, mutându-se dintr-un loc într-altul, adeseori chiar în toiul anului şcolar, în căutarea unei regiuni unde activitatea lor să aibă mai mult succes sub raport religios. Alteori, când, în ciuda tuturor strădaniilor, nu reuşeau s-o scoată la cap, iar Asa nu era în stare să câştige destul de pe urma celor două ocupații în care se pricepea mai bine — grădinăritul şi marchitănia — le lipsea până şi o hrană îndestulătoare sau o îmbrăcăminte ca lumea, aşa încât nici vorbă nu putea fi să trimită copiii la şcoală. În asemenea situații, fără să le pese de ceea ce ar fi putut crede copiii, Asa şi soția lui rămâneau optimişti ca totdeauna, ori căutau să se

amăgească cu gândul că sunt, păstrându-şi credinţa neclintită în Dumnezeu şi în hotărârea lui de a le purta de grijă.

Casa — în acelaşi timp locuinţă şi sediu al misiunii — pe care o ocupa familia era atât de lipsită de atracţie în toate privinţele, încât ar fi putut descuraja orice băiat sau fată înzestrată cu oarecare vioiciune a minţii. În întregul ei, această combinaţie se compunea din încăperea unei foste prăvălii dintr-o clădire veche de lemn, scorojită, construită fără nici un gust şi aşezată în acea parte a oraşului Kansas City care se găseşte la nord de Bulevardul Independenţei, şi la vest de Troost Avenue. Strada — fundătura aceasta mai bine zis — se numeşte Bickel, o arteră foarte scurtă, de altfel, ce dă în Missouri Avenue, o stradă ceva mai lungă, dar tot atât de greu de caracterizat. Împrejurimile mai păstrau încă — destul de palid, e drept — izul acela neplăcut al vieţii comerciale care a fost cândva pe aici, dar care s-a deplasat de mult mai spre sud sau mai spre vest. Ceva mai departe, peste vreo cinci blocuri, se afla locul unde se ţineau de două ori pe săptămâna întrunirile în aer liber ale acestor credincioşi entuziaşti, mereu în căutare de noi prozeliţi.

Această clădire, cu o faţadă ce dădea în strada Bickel, în timp ce în spatele ei se afla o curte întunecată, în jurul căreia se înşirau câteva corpuri de casă mohorâte, era compusă dintr-o sală largă de patruzeci de picioare[1] pe douăzeci şi cinci, unde fuseseră aranjate cam vreo şaizeci de scaune de lemn pliante, un pupitru, o hartă a Palestinei, sau Ţara Sfântă, iar pereţii fuseseră împodobiţi cu vreo douăzeci şi cinci de inscripţii tipărite, dar neînrămate, dintre care unele aveau următorul cuprins:

VINUL ESTE VICLEAN: BĂUTURA TARE DUCE LA ÎNCĂIERĂRI, ŞI CEL CE SE LASĂ AMĂGIT DE EA NU ESTE ÎNŢELEPT.

ÎNTĂREŞTE PAVĂZA ŞI SCUTUL ŞI SCOALĂ-TE ÎNTR-AJUTORUL MEU. *(Psalmii. 35, 2.)*

VOI SUNTEŢI OILE MELE, OILE PĂŞUNII MELE, OAMENI SUNTEŢI VOI, IAR EU SUNT DUMNEZEUL VOSTRU, ZICE DOMNUL-DUMNEZEUL MEU. *(Iezechil, 34, 31.)*

---

1 Un picior = 0,3048 m.

DUMNEZEULE, TU CUNOŞTI NEBUNIA MEA, ŞI PĂCATELE MELE NU-ŢI SUNT ASCUNSE. *(Psalmii, 69, 6.)*

DE VEŢI AVEA CREDINŢA CÂT UN GRĂUNTE DE MUŞTAR, VEŢI ZICE MUNTELUI ACESTUIA: „MUTĂ-TE DE AICI DINCOLO”, ŞI SE VA MUTA; ŞI NIMIC NU VA FI VOUĂ CU NEPUTINŢĂ. *(Matei, 17, 20.)*

FIINDCĂ RĂUFĂCĂTORUL NU ARE VIITOR. *(Proverbe, 24, 20.)*

NU PRIVI LA VIN CUM ESTE EL DE ROŞU; CĂCI LA URMĂ CA UN ŞARPE MUŞCĂ ŞI CA O VIPERĂ ÎMPROAŞCĂ VENIN. *(Proverbe, 23, 31, 3 2)*

Straşnicele invocări semănau cu nişte plăci de aur şi argint fixate pe un perete de zgură.

Partea din fund a acestei foarte banale săli era împărţită într-un chip complicat, dar cât se poate de precis, în trei mici odăi de dormit şi un fel de salon, tot atât de mic, ce dădea în curtea din dos şi înspre gardurile de lemn ale curţilor învecinate, întru nimic mai atrăgătoare; de asemenea, se mai afla acolo o încăpere ce ţinea loc şi de bucătărie, şi de sufragerie, având exact zece picioare pătrate, precum şi o cămăruţă în care se aflau, claie peste grămadă, broşuri folosite de misionari, culegeri de imnuri, tot felul de cutii, de lăzi, precum şi o mulţime de alte lucruri fără vreo utilitate imediată, dar socotite preţioase de către familia posesoare. Această cămăruţă ciudată se găsea chiar în fundul sălii misiunii, iar domnul şi doamna Griffiths obişnuiau să se retragă într-însa înainte sau după cuvântări, ori atunci când găseau cu cale să ţină vreo consfătuire. Alteori se consultau amândoi aici sau îşi făceau rugăciunile.

De câte ori nu-i văzuse Clyde, ca şi surorile şi fratele lui mai mic, pe tatăl sau pe mama lor, ori pe amândoi laolaltă, discutând aici cu câte un suflet păcătos sau pe jumătate pocăit, care venise să ceară fie un sfat, fie un ajutor, de cele mai multe ori însă un ajutor!

Adesea, mai ales atunci când treceau prin dificultăţi financiare mai mari, mama şi tatăl puteau fi văzuţi aici meditând, sau, după cum obişnuia să spună Asa Griffiths cu un accent deznădăjduit, „rugându-se ca să iasă la liman cu ajutorul credinţei”, ajutor însă de obicei fără speranţe, cum avea să observe mai târziu Clyde.

Şi toate cele dimprejur arătau atât de mohorâte şi dărăpănate, încât Clyde era cuprins de repulsie numai la gândul că se vedea silit să trăiască în fundătura asta, fără a mai vorbi de faptul că trebuia să ia parte la o activitate ce consta în cea mai mare parte din apeluri continue după ajutoare şi din rugăciuni şi mulţumiri neîntrerupte, menite să le susţină.

Înainte de a se fi măritat cu Asa, doamna Elvira Griffiths nu fusese decât o ţărăncuţă neştiutoare, crescută departe de orice preocupări religioase. Îndrăgostindu-se însă de el, fu molipsită şi ea de virusul evanghelismului şi al prozelitismului de care era stăpânit Asa, astfel că îl urmă bucuroasă şi cu entuziasm în toate acţiunile şi peregrinările lui. Măgulită oarecum de gândul că poate şi ea predica şi cânta, că este în măsură să-i domine pe oameni, să-i convingă şi să-i ţină în frâu cu „cuvântul lui Dumnezeu” aşa cum îl înţelegea ea, căpătă o încredere crescânda în puterile sale. Şi nu fu greu să se convingă că trebuie să meargă înainte pe acest drum.

Din când în când, câte un grup restrâns de oameni îi urmau pe predicatorii noştri la misiune, sau, luând cunoştinţă de existenţa ei în timpul celor desfăşurate pe stradă, se înfăţişau acolo mai pe urmă — e vorba de acei oameni cu suflete tulburi, răvăşite de durere, sau cu mintea bolnavă, aşa cum se găsesc pretutindeni. Atâta vreme cât Clyde nu putuse lua nici o iniţiativă personală în ceea ce priveşte propria lui viaţă, fusese obligat să participe la toate aceste adunări pestriţe. Şi, de fiecare dată, era mai curând iritat decât impresionat de starea acelor bărbaţi şi femei ce veneau la misiune, în special bărbaţi, haimanale, beţivi, golani, declasaţi, oameni care nu mai erau buni de nimic, într-o stare de mizerie indescriptibilă, ce păreau că vin aici numai fiindcă nu aveau unde să se ducă în altă parte, şi toţi povesteau fără încetare cum Dumnezeu, sau Cristos, sau harul ceresc i-a scăpat din cutare ori cutare strâmtoare, niciodată însă cum au salvat ei înşişi pe altcineva. Tatăl şi mama lui spuneau mereu: „Amin!” şi: „Lăudat fie numele Domnului” cântau imnuri, şi după aceea făceau colectă pentru cheltuielile misiunii, colecte care, după cum bănuia el, erau totdeauna destul de mici.

Singurul lucru în legătură cu părinţii lui care-l interesa cu

adevărat pe Clyde era că undeva, în est, într-un orăşel numit Lycurgus, aproape de Utica — cel puțin aşa înțelesese el — trăia un unchi, un frate al tatălui său. Care de bună seamă, nu avea nimic comun cu toate astea.

Unchiul din Lycurgus, pe nume Samuel Griffiths, era bogat. Trăgând cu urechea la discuțiile purtate uneori de părinții săi, Clyde aflase despre anumite lucruri pe care acest unchi le-ar putea face pentru cineva din familia lor dacă ar avea puțină bunăvoință; mai înțelesese că acela e un om de afaceri iscusit şi perseverent; că are la Lycurgus o casă mare şi o fabrică importantă de gulere şi cămăşi, unde lucrează peste trei sute de oameni; că are un băiat, cam de vârsta lui, şi mai multe fete, două în tot cazul. Şi Clyde îşi închipuia viața îndestulată pe care trebuie să o ducă oamenii aceia la Lycurgus. După câte se părea, toate aceste informații fuseseră aduse în vest, într-uri fel sau altul, de oameni care-l cunoşteau nu numai pe Asa, ci şi pe tatăl şi pe frații lui. Pe cât putea să-şi dea seama Clyde, acest unchi trebuia să fie un fel de Cresus[2], care avea de toate şi trăia pe picior mare acolo, în est, în timp ce aici, în vest, în Kansas City, el, părinții, fratele şi surorile lui se zbăteau în aceeaşi stare de mizerie şi lipsuri ce caracterizase totdeauna existența lor.

Or, în afară de ceea ce ar fi putut face singur — după cum şi-a dat seama de timpuriu — aici nu exista nici o speranță de salvare. Căci la vârsta de cincisprezece ani, şi chiar mai devreme, Clyde începuse să priceapă că educația lui, ca şi aceea a surorilor şi fratelui, fusese neglijată într-un mod nepermis. Ajunsese astfel la concluzia că nu-i deloc uşor să învingă acest neajuns, mai ales când vedea că alți băieți şi fete cu bani mai mulți şi cu un cămin mai bogat decât al lor erau pregătiți din vreme în vederea unor cariere precise. Cum să păşească, aşadar, în viață în asemenea împrejurări? Încă de pe la vârsta de treisprezece-paisprezece şi cincisprezece ani, Clyde începu să studieze anunțurile de prin ziare — niciodată îngăduite în casă la ei din pricina caracterului lor prea lumesc — şi îşi dădu seama că peste tot se căutau oameni pricepuți

---

2 Rege al Lidiei (secolul al Vl-lea î.e.n.) a cărui bogăție fabuloasă este adesea pomenită în legendele antichității.

şi experimentaţi, sau tineri doritori să înveţe meserii care, deocamdată, pe el nu-l interesau prea mult, deoarece, credincios idealului ce stăpânea tineretul american, sau atitudinii americane generale faţă de viaţă, se simţea superior oricărei munci de ordin pur manual. Cum adică? Să conducă o maşină, să aşeze cărămizi, să înveţe meşteşugul dulgherului, al tencuitorului sau al instalatorului, când băieţi cu nimic mai înzestraţi decât el erau ajutori de farmacişti, contabili, funcţionari la bănci sau la societăţile, pentru administrarea averilor imobiliare, şi câte altele?! N-ar fi însemnat oare să se condamne singur la o existenţă tot atât de mizeră ca şi întreaga viaţă dusă până acum, să poarte adică haine vechi, să se scoale cu noaptea în cap şi să facă toate treburile mărunte pe care sunt destinaţi să le facă asemenea oameni?

Pentru că, trebuie spus, Clyde era tot atât de vanitos şi de mândru pe cât era de sărac. Făcea parte dintre acele persoane interesante care se socotesc a fi mai presus de restul lumii — niciodată nu se solidariza în întregime cu familia al cărei membru era, niciodată nu-şi asumă vreo obligaţie mai serioasă faţă de cei care îl aduseseră pe lume. Dimpotrivă, era înclinat să-şi judece părinţii, nu cu prea multă asprime sau amărăciune, e drept, dar cu o înţelegere destul de limpede a însuşirilor şi posibilităţilor lor. Şi cu toate că se dovedea atât de iscusit în asemenea lucruri în ceea ce-l privea pe el însuşi nu reuşea niciodată — cel puţin înainte de a fi împlinit şaisprezece ani — să adopte o linie de conduită precisă; iar când a făcut-o, a procedat pe bâjbâite şi cu titlu de încercare.

Cam în aceeaşi perioadă începu a-l îmboldi ispita sau chemarea sexuală: Clyde se simţea adânc tulburat de frumuseţea feminină, atât prin atracţiile pe care le avea asupra lui, cât şi prin înrâurirea pe care el însuşi o exercită asupra sexului opus. Şi, o dată cu aceasta, în chip cu totul firesc, începu să-l preocupe problema hainelor şi a înfăţişării sale exterioare. Pe Clyde îl interesa acum să ştie ce impresie face el asupra celorlalţi şi ce impresie fac alţi băieţi, încerca o strângere de inimă la gândul că hainele lui nu erau aşa cum ar trebui să fie, că nu era nici atât de dichisit şi nici atât de atrăgător pe cât ar fi putut să fie. Ce nenorocire e să te naşti sărac, să nu ai pe nimeni care să te ajute şi să-ţi dai seama că tu însuţi

nu poți să-ți îmbunătățeşti cu nimic soarta!

Privindu-se la întâmplare în oglinzile întâlnite în cale, ajungea la concluzia că nu e chiar atât de urât — un nas drept şi frumos conturat, o frunte albă şi înaltă, păr negru, ondulat şi lucitor, ochi negri, uneori poate cam prea melancolici. Dar, cu toate aceste calități, faptul că familia lui era atât de scăpătată, că nu avusese niciodată prieteni adevărați şi convingerea că nici nu putea să aibă din cauza legăturilor şi a îndeletnicirii părinților săi îl înclina tot mai mult către un fel de deprimare morală, către o stare de melancolie ce nu făgăduia nimic bun pentru viitorul său. Această stare îl făcea uneori să se răzvrătească, alteori să devină cu totul apatic. Din cauza părinților, şi în ciuda înfățişării lui exterioare — care, la drept vorbind, era mai plăcută şi mai atrăgătoare decât a multor altora — Clyde se arăta întotdeauna gata să interpreteze greşit căutăturile pline de interes pe care i le aruncau din când în când anumite fetişcane aparținând unor cercuri cu condiții de viață total diferite de ale sale, acel aer disprețuitor şi totuşi provocator cu care se uitau la dânsul spre a vedea dacă arată sau nu interes față de ele, dacă e curajos ori fricos.

Şi, totuşi, înainte de a fi ajuns să câştige vreun ban prin propriile sale puteri, dorise totdeauna să aibă un guler mai bine croit, o cămaşă mai frumoasă, pantofi noi, un costum elegant, un palton impecabil, aşa cum aveau alți băieți! Ah, hainele noi, casele frumoase, ceasurile, inelele, acele de cravată cu care se mândreau unii băieți! Nenumărați tineri de vârsta lui ajunseseră încă de pe acum să facă pe filfizonii! Unii dintre părinții acestor băieți mergeau până acolo încât le cumpărau chiar şi automobile personale. Puteau fi văzute pe străzile principale din Kansas City, zburând încoace şi încolo, ca nişte muşte. În maşinile astea băieții umblau însoțiți de fete frumoase. Iar el nu avea nimic. Şi nici nu avusese vreodată ceva.

Iată dar câte lucruri rămâneau de făcut pe lume... atâția oameni erau aşa de fericiți şi toate le mergeau din plin! Ce trebuia să facă el? Încotro să se îndrepte? Ce meserie să învețe? N-ar fi putut spune. Nu ştia precis. Iar ciudații săi părinți erau prea străini de viață ca să-l poată ajuta cu sfaturile lor.

CAPITOLUL 3

O întâmplare care a contribuit la agravarea stării sufleteşti a lui Clyde tocmai în momentul când el căuta rezolvarea practică — a acestor probleme, fără a mai vorbi de efectul profund descurajator produs în sânul familiei Griffiths, a fost faptul că sora lui, Esta, față de care manifestă o deosebită simpatie, cu toate că aveau foarte puține preocupări comune, fugi de acasă cu un actor, care, aflându-se în turneu la Kansas City, fusese cuprins de o pasiune trecătoare pentru ea.

Adevărul era că, în ciuda educației severe primite acasă şi a zelului religios şi moral ce părea să o caracterizeze uneori, Esta nu era decât o fată senzuală, slabă şi nu ştia nici ea singură ce voia. În ciuda atmosferei în care trăia, nu se integrase niciodată, organic, în viața familiei. Asemenea marii majorități a celor ce învață şi repetă zilnic dogmele şi crezurile acestei lumi, începând cu primii ani ai copilăriei, îşi însuşise în mod treptat, şi aşa cum o tăiase capul, practicile şi atitudinile ce le avea mereu în față, încât până la vârsta aceea, şi chiar şi mai târziu, rămăsese cu totul incapabilă de a pătrunde adevăratul lor sens. Necesitatea de a gândi fusese înlocuită pentru ea cu sfaturi, cu o disciplină severă sau cu adevărul „revelat”, şi atâta vreme cât alte teorii, alte situații sau alte impulsuri venite din afară sau pornite chiar dinlăuntrul ei nu apăreau pentru a se ciocni cu acestea, se bucura de o linişte oarecum deplină. De îndată însă ce aceste alte impulsuri ar fi apărut, nu erau greu de presupus că ideile sale religioase, nefiind bazate pe vreo convingere sau pe o înclinare temperamentală proprie, nu vor rezista, fără îndoială, şocului. Cu atât mai mult cu cât, tot timpul, gândurile şi sentimentele sale — ca şi cele ale fratelui ei, Clyde — rătăceau încoace şi încolo, atrase de dragoste, de confort sau de alte lucruri care, în general, aveau prea puțin de-

a face cu vreo teorie religioasă despre abnegaţie şi jertfă de sine. Înlăuntrul ei se petrecea un proces chimic ce dădea naştere unor visuri care, adeseori, se băteau cap în cap cu tot ceea ce-i puteau spune părinţii.

Pe deasupra, nu avea nici forţa morală a lui Clyde şi nici puterea lui de rezistenţă. În linii mari, era o fiinţă rătăcită, animată de dorinţa vagă de a avea rochii frumoase, pălării, pantofi, panglici şi alte lucruri de felul acesta, dorinţă peste care se suprapunea sentimentul său ideea religioasă că nu trebuie să nutrească asemenea aspiraţii. Dimineaţa şi după-amiaza, când se întorcea de la şcoală, sau seara, străzile lungi şi sclipitoare exercitau asupra ei o puternică seducţie.

Farmecul anumitor fete care mergeau împreună braţ la braţ, ghiontindu-se şi şoptindu-şi tot felul de secrete, sau acela al băieţilor care se zbenguiau în jurul lor o îndemna, de asemenea, să vadă, prin prisma animalităţii lor ridicole şi nestăvilite, forţa şi semnificaţia acelui proces chimic şi a îndemnului către împerechere, ce colcăie în dosul tuturor gândurilor şi acţiunilor tinereşti. Iar când vedea vreo pereche de îndrăgostiţi, ori când diverşi amatori de flirturi o urmăreau sau zăboveau pe la colţurile de stradă ori prin preajma porţilor şi o înfăşurau cu neruşinare în priviri pline de dorinţă, în ea se producea o tulburare, un zbucium nervos, ce exprima cu putere râvna de a cunoaşte voluptăţile materiale ale vieţii, şi nu bucuriile searbede ale cerului.

Asemenea priviri o sfredeleau ca nişte raze nevăzute, pentru că Esta era plăcută la vedere şi, pe zi ce trecea, devenea tot mai ispititoare. Iar atitudinile celor ce o priveau trezeau în ea ecouri de aceeaşi natură, dădeau naştere acelor procese chimice de atracţie reciprocă ce stau la baza întregii moralităţi sau imoralităţi a lumii.

Şi iată că într-o bună zi. pe când se întorcea acasă de la şcoală, un tânăr, ce făcea parte din specia cunoscută sub numele de „agăţători”, intră în vorbă cu ea, încurajat mai cu seamă de privirea şi atitudinea ei, ce i se păreau îmbietoare. N-a fost nevoie să insiste prea mult pentru a o opri, deoarece ea însăşi avea o predispoziţie dacă nu amoroasă, în orice caz îngăduitoare. Totuşi, dăscăleala de acasă privitoare la necesitatea de a-şi păstra pudoarea, de a fi

prudentă, de a rămâne neîntinată şi toate celelalte fusese atât de puternică, încât, cel puțin de data asta, era exclusă primejdia unei prăbuşiri imediate. Numai că după acest atac au urmat altele, ea le-a acceptat sau, în orice caz, nu le-a respins cu destulă hotărâre şi, treptat-treptat, au contribuit la dărâmarea acelui zid proteguitor pe care educația de acasă îl ridicase în jurul ei. Esta devenise astfel ascunsă, tăinuindu-şi toate aceste frământări față de părinți.

Adeseori se găseau unii tineri care o urmăreau şi îi vorbeau fără ca ea să le fi făcut vreun avans. Reuşiseră să distrugă sfiiciunea excesivă care o caracteriza şi care, cel puțin pentru un timp, o ajutase să-i țină la distanță. Acum era dornică de relații noi, visa o dragoste puternică, veselă, minunată.

În cele din urmă, după o dezvoltare lăuntrică înceată, dar viguroasă a dorințelor şi predispozițiilor ei, apăru actorul — unul dintre acei bărbați frumoşi, cu o masculinitate accentuată şi plini de ei înşişi, la care totul se reducea la dichis şi aere, dar fără pic de suflet (era lipsit chiar şi de gust, de curtoazie sau de o adevărată tandrețe), însă înzestrat cu un magnetism cuceritor — iar el, în decursul unei singure săptămâni şi numai după câteva întâlniri, fu în stare s-o zăpăcească aşa de rău, încât putea face cu ea absolut tot ce voia. Adevărul e că nu ținea la dânsa aproape deloc; redus cum era, pentru el Esta nu însemna decât o cucerire în plus, o fată destul de drăguță, vădit senzuală şi neexperimentată, o gâsculiță pe care o poți cuceri cu câteva cuvinte dulcege, cu minciuna ieftină a unei iubiri sincere, cu făgăduieli de a-i oferi o viață mai liberă, mai bogată, mai aventuroasă, în alte oraşe mari... dacă va deveni soția lui.

Totuşi, cuvintele lui păreau a fi acelea ale unui îndrăgostit, despre care ai fi zis că are de gând să rămână credincios o veşnicie. Căută să o convingă că singurul lucru pe care trebuia să-l facă era să plece cu el şi să devină soția lui numaidecât, acum chiar.

Amânarea nu mai avea nici un sens când era vorba de o întâlnire între doi oameni ca ei. Aici, în oraşul acesta, existau unele dificultăți în privința căsătoriei, dificultăți pe care el nu putea să le explice — era ceva în legătură cu camarazii lui — dar la St. Louis avea un prieten predicator care îi va cununa. Va fi îmbrăcată de sus

până jos aşa cum n-a fost îmbrăcată niciodată, va cunoaşte aventuri minunate, dragoste. Va călători cu el şi va vedea lumea largă. Nu va trebui să se mai îngrijească de nimic altceva decât de el. Şi în timp ce toate acestea deveneau pentru ea adevărul adevărat — confirmarea prin vorbe a unei iubiri înflăcărate — pentru el nu erau decât mijlocul cel mai vechi şi mai eficace de seducere, mijloc folosit de atâția alții mai înainte, şi adeseori cu succes.

Într-o singură săptămână, aşadar, la diferite ore, dimineața, după-amiaza şi noaptea, se săvârşise întregul proces magic al alchimiei amoroase.

În luna aprilie, într-o noapte de sâmbătă spre duminică, întorcându-se acasă destul de târziu, după o plimbare pe care o făcuse prin centrul comercial al oraşului spre a scăpa de obişnuita slujbă de sâmbătă seara de la misiune, Clyde îşi găsi părinții îngrijorați din cauza Estei. Ca de obicei, ea cântase la mica orgă şi din gură la întrunirea religioasă. Nimic nu trăda că i s-ar fi întâmplat ceva. După întrunire, se dusese în camera ei, spunând că nu se simte prea bine şi vrea să se culce mai devreme. Pe la ora 11, însă, când se întoarse Clyde, mama îşi aruncă întâmplător ochii în camera ei şi constată că era goală; fata nu se afla acolo, şi nici în altă parte în casă. Ceea ce îi atrase din primul moment atenția mamei fu lipsa câtorva bibelouri şi rochii, precum şi a unui vechi geamantan al familiei. După ce au cercetat toată casa şi şi-au dat seama că nu e acolo. Asa ieşi în stradă, s-o caute în sus şi în jos. Esta avea obiceiul să se plimbe uneori singură, sau să stea pe bancă în fața misiunii în timpul cât aceasta era închisă.

Cum cercetările lui nu duseră la nici un rezultat, porni împreună cu Clyde spre colțul de stradă cel mai apropiat, apoi o luară pe Missouri Avenue. Dar nici urmă de Esta. Se întoarseră pe la ora 12, şi, fireşte, îngrijorarea cu privire la ea deveni şi mai mare. La început îşi închipuiseră că s-a dus să facă vreo plimbare neprevăzută, dar după ce se făcu douăsprezece şi jumătate, apoi unu, apoi unu şi jumătate şi văzură că Esta nici vorbă să se întoarcă, se pregăteau să anunțe poliția, când Clyde, ducându-se în cameră, ei, zări un bilețel, prins pe pernă de pe patul de lemn, o scrisoare, pe care ochiul atent al mamei n-o observase. Se repezi

spre scrisoare foarte curios, dar înțelegând deodată totul, fiindcă el însuşi se întrebase adesea în ce anume chip îşi va înştiința părinții în cazul când se va hotărî într-o bună zi să plece pe furiş, deoarece ştia că nu-i vor încuviința niciodată plecarea decât dacă li se va îngădui s-o aranjeze chiar ei, în toate amănuntele. Or, iată că acum Esta lipsea de la apel, iar în fața lui se găsea, fără îndoială, o înştiințare ca aceea pe care ar fi putut-o lăsa el însuşi. O înşfacă repede, nerăbdător s-o citească, dar în aceeaşi clipă mama intră în cameră şi, văzând bilețelul în mâna lui, exclamă:

— Ce e asta? Un bilet? E de la ea?

Clyde i-l dădu; femeia îl desfăcu şi îl citi pe nerăsuflate. Băiatul observă că fața largă şi energică a mamei, care bătea totdeauna într-un roş-închis se făcu albă, în timp ce ea se îndrepta spre uşă pentru a se duce în camera cealaltă. Gura-i largă era acum strânsă, formând o linie dreaptă, plină de hotărâre. Mâna mare şi puternică, cu care ținea bilețelul în aer, îi tremura uşor.

— Aşa! Strigă ea. Apoi, năvălind în odaia unde se găsea bărbatul ei, al cărui păr cărunt şi ondulat stătea răvăşit pe capul rotund, adăugă: Citeşte asta!

Clyde, venit după dânsa, îl văzu luând bilețelul în mâna lui grăsună cu un gest cam nervos, în timp ce buzele, veşnic supte, şi care acum începeau să se încrețească la mijloc din cauza vârstei, se mişcau febril. Dacă cineva ar fi cunoscut istoria vieții lui, ar fi spus că asta este expresia, ceva mai accentuată, cu care a primit cele mai multe din loviturile grele ce-l încercaseră în trecut.

— Țî-țî-țî!

A fost singurul sunet scos la început, un plescăit al limbii pe cerul gurii, foarte slab şi absolut nepotrivit cu împrejurarea, după cum i s-a părut lui Clyde. A urmat apoi un alt „Țî-țî-țî!”, în timp ce capul începu să i se clatine într-o parte şi în alta. Apoi:

— Ce crezi că a îndemnat-o să facă una ca asta?

Pe urmă se întoarse şi privi către soția lui, care, în loc de răspuns, îi aruncă o privire rătăcită. După aceea începu să măsoare odaia în lung şi în lat, cu mâinile la spate, făcând, fără să-şi dea seama, nişte paşi mari cu picioarele lui butucănoase, în timp ce clătină iarăşi din cap şi scoase un alt, tot atât de vag:

— Ţî-ţî-ţî!

Doamna Griffiths, deşi fusese întotdeauna mai emotivă decât soţul ei, se arăta în asemenea încercări mult mai energică şi mai activă; un fel de iritare sau nemulţumire faţă de viaţă, o dată cu o durere fizică vădită părea că pun stăpânire pe ea, ca o umbră vizibilă. Soţul ei nici nu apucase să se ridice în picioare, că ea şi întinse mâna şi luă biletul; îl privi din nou, fără să-l mai citească, şi cu faţa brăzdată de trăsături hotărâte, dar în acelaşi timp chinuite şi tulburate. Comportarea sa era aceea a unei fiinţe profund neliniştite şi nefericite, ce se luptă din răsputeri cu un nod pe care nu putea să-l desfacă, dar caută să-şi reţină plânsul, deşi ar vrea să se tânguie cu jale, cu mânie. Fiindcă în urma ei se înşiruiau toţi acei ani de strădanii şi convingeri religioase ce păreau să indice într-un anume chip, nedesluşit în conştiinţa-i slab dezvoltată, că, dacă există o justiţia, apoi dânsa ar fi putut fi scutită de o asemenea năpastă. Unde era dumnezeul ei, Cristosul ei în acest ceas când i se făcea o atât de vădită nedreptate? De ce oare nu intervenise el ca s-o ajute? Cum avea să explice el toate acestea? Unde-s făgăduinţele sale biblice? Veşnica lui călăuzire? Mult-propovăduita sa îndurare?

În faţa unei nenorociri atât de mari, era foarte greu pentru ea, după cum putea că constate Clyde, să facă faţă acestei încercări cel puţin pentru moment, cu toate că, aşa cum o cunoştea el, nu va întârzia, fără îndoială, ca până la urmă să iasă şi din acest impas. Căci, în virtutea acelui „dualism” orb în care credeau, atât ea cât şi Asa, asemenea tuturor pietiştilor, stăruiau cu tot dinadinsul să nu-l facă pe Dumnezeu părtaş la rău, la eroare şi la nenorocire, cu toate că-i acordau puterea supremă. Ei căutau altceva, o forţă întunecată, înşelătoare şi laşă, care, în faţa atotştiinţei şi atotputerniciei lui Dumnezeu, continuă să înşele şi să trădeze, iar această forţă o găsiră, în cele din urmă, în greşelile şi perversitatea inimii omeneşti, pe care a făcut-o însuşi Dumnezeu, dar de care el nu se mai îngrijeşte pentru că nu vrea să se mai îngrijească.

În această clipă, însă, doamna Griffiths era stăpânită numai de durere şi mânie, cu toate că buzele ei nu se strâmbau, ca acelea ale lui Asa, iar ochii lui trădau profunda deznădejde de care erau plini

ai lui. Dimpotrivă, făcu un pas înapoi, îşi aruncă o dată ochii pe scrisoare, aproape cu furie, apoi îi-spuse lui Asa:

— A fugit cu cineva şi nu spune... Dar se întrerupse brusc, amintindu-şi de prezența copiilor — Clyde, Julia şi Frank — care se uitau curioşi la ei, cu urechile ciulite, neştiind ce să creadă. Vino încoace, îi spuse soțului, vreau să-ți vorbesc. Copii, ați face mai bine să vă duceți la culcare. O să venim şi noi îndată.

Se retrase repede, împreună cu Asa, în camera din dos a misiunii. Copiii auziră comutatorul răsucindu-se. Apoi îi auziră discutând pe ton coborât, în timp ce Clyde, Julia şi Frank se uitau unul la altul, deşi Frank, fiind atât de fraged — avea numai zece ani — nu înțelegea mare lucru. Nici chiar Julia nu-şi putea da seama de sensul exact el celor ce se întâmplau. Clyde, însă, grație unui contact mai larg cu viața, precum şi datorită afirmației mamei sale („a fugit cu cineva"), înțelegea totul destul de bine. Esta se săturase de viața pe care o ducea, aşa cum se săturase şi el. Plecase probabil cu vreunul dintre acei filfizoni pe care îi vedea pe străzi în tovărăşia celor mai drăguțe fete. Dar încotro? Şi cum arăta omul acela? Biletul spunea, desigur, ceva, dar mama lui nu-l lăsase să-l citească. l-l smulsese prea repede din mână. Ah, dacă l-ar fi citit în tăcere, el singur, fără să le spună lor nimic!

— Crezi că a fugit de-a binelea? O întrebă el pe Julia, cu o expresie de îndoială, în timpul cât părinții lipseau din odaie.

Julia, la rândul ei, era foarte nedumerită şi avea o înfățişare foarte ciudată.

— De unde să ştiu eu? Răspunse ea cu oarecare iritare în glas, tulburată de mâhnirea părinților, de această atmosferă de mister, precum şi de însăşi isprava Estei. Mie nu mi-a spus niciodată nimic. Cred că ar trebui să-i fie ruşine dacă a făcut aşa ceva!

Julia, fiind o fire mai potolită decât Esta sau Clyde, avea mai mult respect, în înțelesul convențional al cuvântului, față de părinți; şi, în consecință, simțea un fel de milă pentru dânşii. Este adevărat, nu înțelegea pe deplin ce însemnau toate astea, dar bănuia ceva, pentru că avusese şi ea prilejul să intre în vorbă cu alte fete, deşi într-un chip cât se poate de ocolit şi rezervat. Acum, însă, ceea ce o făcea să fie supărată pe Esta era mai curând modul

cum se hotărâse să plece, părăsindu-şi părinţii, fraţii şi pe ea. De ce trebuise să plece, pricinuind părinţilor ei o mâhnire atât de mare? Era îngrozitor! Toată casa se umpluse de jale.

În timp ce părinţii discutau în odăiţa lor, Clyde se chinuia şi el cu gândul în toate felurile, dat fiind că viaţă începuse de pe acum să-l intereseze într-un chip pasionant. Ce făcuse, de fapt, Esta? Să fie oare vorba — după cum se temea şi credea el — de una dintre acele fugi nedemne, sau de una dintre acele urâte aventuri sexuale, despre care discutau întotdeauna pe furiş băieţii de pe stradă şi de la şcoală? Ce ruşine dacă ar fi aşa! Ar fi posibil să nu se mai întoarcă niciodată. Fugise cu vreun bărbat, desigur. Dar, oricum ar sta lucrurile, nu încape îndoială că pentru o fată e ceva înjositor, pentru că, după cum auzise el, toate legăturile decente dintre băieţi şi fete, dintre bărbaţi şi femei nu trebuie să ducă decât la un singur lucru — la căsătorie. Şi iată că Esta, punând vârf celorlalte necazuri ale lor, fugise, făcuse acest pas greşit. Şi aşa viaţa lor de familie era destul de sumbră, acum însă, din pricina celor petrecute, în loc să se lumineze, avea să devină şi mai sumbră.

Părinţii să întoarseră după puţin timp. Faţa doamnei Griffiths, deşi continuă să fie încordată, arăta întrucâtva altfel, era parcă mai puţin mânioasă, mai resemnată.

— Esta a socotit cu cale să ne părăsească, cel puţin pentru câtva timp... atâta putu să spună la început, când văzu cum aşteptau copiii, plini de curiozitate. Dar nu trebuie să vă neliniştiţi din pricina ei şi nici să vă mai gândiţi la asta. O să se întoarcă după câtăva vreme, sunt sigură. Pentru o bucată de timp şi-a ales calea ei proprie... din motive care o privesc pe ea. Facă-se voia lui Dumnezeu! („Lăudat fie numele Domnului!” completă Asa). Credeam că e fericită aici, în mijlocul nostru, dar se pare că nu a fost. După părerea mea, e bine să cunoască singură lumea. (Aici, Asa interveni cu un alt: „Ţî-ţî-ţî”.) Dar noi nu trebuie să ne facem gânduri negre. N-ar sluji la nimic; din contră, trebuie să fim pătrunşi numai de gânduri pline de dragoste şi bunătate. Totuşi, rosti aceste cuvinte cu o asprime care îi dezminţea parcă vorbele — în glasul ei se strecură parcă un fel de sughiţ cu noduri. Nu putem decât să nădăjduim că îşi va da seama curând de prostia pe care a

făcut-o, de nesăbuința ei, şi se va întoarce acasă. Nu se poate să-i meargă bine pe drumul pe care a apucat! Nu este nici calea, nici voia Domnului. E prea tânără şi a făcut o greşeală. Noi însă putem s-o iertăm. Inimile noastre trebuie să-i rămână mai departe deschise, binevoitoare şi iubitoare. Vorbea ca şi cum s-ar fi adresat unui auditoriu la o întrunire, dar chipul şi glasul îi erau aspre, triste şi înghețate. Acum... la culcare cu toții! Deocamdată nu putem face altceva decât să ne rugăm dimineața, la prânz şi seara, şi să sperăm că nu i se va întâmpla nimic rău. N-aş fi vrut să facă una ca asta... adăugă apoi, în dezacord cu tot ce spusese mai înainte, fără să se gândească la copiii aflați de față, preocupată numai de Esta.

Cât despre Asa...

Halal tată! Cum avea să-şi spună adesea Clyde, mai târziu.

În afară de propria-i amărăciune, singurul lucru pe care-l observă şi care-l impresiona era mâhnirea, mult mai pronunțată, a soției sale. În tot timpul cât vorbise ea, se ținuse prosteşte deoparte, îndesat, cărunt, ondulat, cu totul de prisos.

— Lăudat fie numele Domnului! Strecură doar din când în când. Să avem inimile deschise. Da, nu ni se cade nouă să judecăm. Noi trebuie numai să nădăjduim că va fi mai bine. Da, da! Lăudat fie numele Domnului! Să-l slăvim pe Domnul-Dumnezeu! Amin! Da, da! Țî-țî-țî...

— Dacă cineva întreabă unde-i Esta — continuă doamna Griffiths după un timp, fără să-i dea nici o atenție soțului şi adresându-se numai copiilor strânşi în jurul ei — să spunem că s-a dus în vizită la nişte rude de-ale mele în Tonawanda. Asta nu-i adevărat, bineînțeles, dar noi nu ştim unde-i, nici care este adevărul, şi apoi o să se întoarcă. Nu trebuie să spunem sau să facem nimic ce i-ar putea pricinui vreun rău atâta timp cât nu ştim nimic.

— Da... lăudat fie numele Domnului! Îngână Asa.

— Prin urmare, ne-am înțeles? Până când vom afla adevărul, aşa spunem oricui s-ar interesa de ea.

— Bineînțeles, încuviință Clyde, plin de nădejde.

— Foarte bine, adăugă Julia.

Doamna Griffiths se opri şi se uită la copii cu o privire mulţumită, dar şi cu oarecare jenă. Cât despre Asa, el scoase un alt: „Ţî-ţî-ţî”, iar după asta li se făcu semn copiilor să se culce.

Clyde ardea de dorinţa de a şti ce cuprindea scrisoarea lăsată de Esta, dar era convins, pe baza unei îndelungate experienţe, că mama n-o să-i destăinuie nimic, decât dacă şi atunci când o să găsească ea de cuviinţă, şi se întoarse în camera lui, căci era foarte obosit. De ce n-au căutat-o mai mult dacă mai existau speranţe s-o găsească? Unde ar putea să fie ea acum, în clipa asta? Undeva în vreun tren? Era limpede că nu voia să fie găsită. Fusese probabil nemulţumită de viaţa de aici, ca şi el. El însuşi se gândise să plece, nu demult, dar se tot întreba cum ar privi familia o asemenea faptă. Şi iată că Esta i-o luase înainte. Ce înrâurire trebuia să aibă acest lucru asupra punctului său de vedere şi a acţiunilor sale în viitor? Adevărul este că, în ciuda deznădejdii tatălui şi a mamei sale, Clyde nu putea să vadă în plecarea Estei o nenorocire atât de mare, cel puţin judecând din punctul de vedere al *plecării.* Totul nu era decât o dovadă că în familia lor lucrurile nu mergeau aşa cum trebuie. Activitatea misiunii nu însemna mare lucru. Iar vorbăria şi exaltările religioase, la rândul lor, nu ajutau la nimic. Dovadă că nici n-o putuseră salva pe Esta. De bună seamă, nici ea — întocmai ca şi Clyde — nu credea prea mult în ele.

CAPITOLUL 4

Această ultimă concluzie îl determină pe Clyde să se gândească mai mult decât oricând la sine însuşi. Iar rezultatul principal al reflecţiilor lui a fost că trebuie să se apuce de vreo treabă, şi cât mai repede. Până acum se putuse îndeletnici doar cu diferite mărunţişuri obişnuite pentru băieţii între doisprezece şi cincisprezece ani: a fost, astfel, ajutorul unui distribuitor de ziare în timpul lunilor de vară, a lucrat o vară întreagă în subsolul unui

magazin universal cu articole de cinci şi zece cenţi, iar în zilele de sâmbătă, vreme de o iarnă întreagă, a desfăcut lăzi şi a despachetat mărfuri — treburi în schimbul cărora primea suma enormă de cinci dolari pe săptămână, ce i se părea aproape o avere pe atunci. Se considera bogat şi, cu toată împotrivirea mamei şi a tatălui său, care nu voiau să audă nici de teatru, nici de cinematograf, deoarece le socoteau nu numai lumeşti, ci şi pline de ispite, se putea duce din când în când la unul sau la altul — la galerie — distracţie însă despre care părinţii lui nu trebuiau să ştie nimic. Cu toată împotrivirea lor, nu-l putură opri de la asta. Clyde socotea că acum are dreptul de a-şi îngădui asemenea plăceri, deoarece le plătea din banii săi proprii; mai mult încă îl lua şi pe fratele mai mic, Frank, care era bucuros să-l însoţească, păstrând cea mai mare taină.

Mai târziu, în cursul aceluiaşi an, căutând un motiv să plece de la şcoală, fiindcă se simţea rămas prea mult în urmă, se angaja ca ucenic la un vânzător de răcoritoare, al cărui bufet nu era cine ştie ce, dar, fiind situat chiar lângă un teatru, avea mulţi clienţi printre cei ce asistau la spectacole. Un anunţ — „Se caută un băiat” — îi atrăsese de la început atenţia, într-o zi pe când se ducea spre şcoală. Mai pe urmă, dintr-o conversaţie cu tânărul al cărui ajutor urma să devină şi de la care avea să înveţe meseria — în cazul când s-ar fi dovedit sârguincios şi îndemânatic — înţelese că, dacă îşi va însuşi această artă, va putea să câştige până la cincisprezece sau chiar optsprezece dolari pe săptămâna. Se spunea că Stroud, de la colţul dintre strada 14 şi strada Baltimore, plăteşte aşa pe doi dintre salariaţii săi. Prăvălia unde voia să se angajeze el plătea însă numai doisprezece dolari, leafă obişnuită în cele mai multe magazine.

De asemenea, mai află că însuşirea acestei arte cerea timp şi sfatul binevoitor al unui expert. Dacă voia să vină aici şi să lucreze la început pentru cinci dolari — fie şi şase, fiindcă prea se mohorâse la faţă — Clyde ar putea afla curând foarte multe lucruri despre arta amestecării diferitelor băuturi dulci şi a asortării unei mari varietăţi de îngheţate cu aromate lichide, transformându-le

astfel în *sundaes*[3]. Pentru început, ucenicia consta din spălatul şi lustruitul tuturor aparatelor şi ustensilelor din prăvălie, pe lângă deschiderea şi maturatul bufetului la o oră destul de matinală — şapte jumătate — ştergerea prafului şi livrarea la domiciliu a comenzilor cu care avea să-l însărcineze patronul. Dacă superiorul său direct — domnul Sieberling — nu va putea face faţă numărului clienţilor, şi în cazul când Clyde va fi mai liber, i se va cere să ajute la amestecul băuturilor „minore", ca: limonade, coca-cola şi altele, după cum o cerea negustoria.

După consultările cuvenite cu mama sa, Clyde hotărî să accepte această slujbă, ce nu părea de lepădat. Pe de o parte — îşi făcea el socoteala — o asemenea slujbă avea să-i pună la dispoziţie, pe gratis, oricâte îngheţate ar dori — avantaj ce nu era de dispreţuit. Pe de altă parte, această îndeletnicire ar fi devenit, după cum bănuia Clyde, o portiţă deschisă spre o meserie oarecare — adică tocmai ceea ce căuta el. În sfârşit — un lucru pe care îl socotea cât se poate de binevenit — prăvălia îl obliga să stea acolo până la ora 12 noaptea, în schimbul câtorva ore libere în timpul zilei drept compensaţie. Această împrejurare i-ar fi îngăduit să lipsească de acasă noaptea şi, în tot cazul, l-ar fi scutit să mai urmeze cursurile şcolii serale. De asemenea, nu i s-ar mai fi putut cere să asiste la întruniri decât duminică, şi nici chiar atunci, deoarece se presupunea că duminică va lucra şi după-amiaza şi seară.

Unde mai pui că tânărul care avea în grija lui aparatul de sifon primea cu regularitate bilete de la directorul teatrului vecin, spre holul căruia dădea una dintre uşile bufetului — perspectivă ce-l entuziasma pe Clyde. Era o plăcere să lucrezi într-o prăvălie care are legături atât de strânse cu un teatru!

Mai presus de toate acestea însă — după cum avea să constate Clyde, spre bucuria şi, uneori, spre deznădejdea lui — bufetul era vizitat, înainte şi după matineuri, de stoluri de fete, singure sau însoţite de băieţi, care şedeau dinaintea tejghelei, chicotind şi flecărind, aranjându-şi părul sau fardându-se în faţa oglinzii. Iar Clyde le privea înmărmurit, ca un necunoscător ce era în ale lumii şi în tainele sexului opus, şi nu se mai sătura admirându-le

3 Îngheţată asortată.

frumsețea, îndrăzneala, siguranța şi farmecul. Pentru prima dată în viața lui, în timp ce abia pridìdea cu spălatul paharelor, cu umplerea tuburilor de îngheţată şi a paharelor de sirop sau cu aranjarea lămâilor şi portocalelor pe tăvi, avea prilejul, mai în fiecare zi, de a studia îndeaproape aceste fete. Ce superbe erau! Cele mai multe veneau aşa de bine îmbrăcate, aşa de elegante — purtau inele, broşe, blănuri, pălării încântătoare şi pantofi frumoşi! Adesea, trăgea cu urechea la cele ce vorbeau şi le auzea discutând despre lucruri atât de interesante — seratele, dansurile, dineurile, spectacolele văzute, locurile din Kansas City sau din împrejurimi pe care aveau de gând să le viziteze în curând, deosebirea dintre moda de anul acesta şi cea de anul trecut, farmecul fascinant al anumitor actori şi actrițe — mai ales actori — care jucau acum în oraş sau care urmau să vină... Or, până atunci, el nu auzise niciodată acasă la ei vorbindu-se despre asemenea lucruri!

În dese rânduri, câte una dintre aceste fetişcane frumoase era însoțită de vreun bărbat în haine de seară, cu plastron, joben, papion, mănuşi albe din piele de căprioară şi pantofi de lac, ţinută despre care Clyde îşi spunea pe vremea aceea că este ultimul cuvânt în ceea ce priveşte adevărata distincție, frumusețe, eleganță şi fericire. Nu era uşor să porți un asemenea costum cu atâta îndemânare şi finețe! Să ştii să stai de vorbă cu o fată în felul şi cu sângele rece al acestor cavaleri! Iată câte avea de învățat urmând asemenea modele! Era convins că nici o fată frumoasă n-o să-l ia în seamă dacă nu va fi îmbrăcat şi el în felul acesta. E mai presus de orice îndoială că era absolut necesar. O dată ce ar realiza acest lucru, o dată ce ar fi, deci, în situația de a purta haine ca ale lor, ei bine, nu ar porni oare atunci, cu paşi siguri, pe calea ce duce spre toate desfătările? Cu siguranță, toate bucuriile vieții i-ar sta atunci la picioare. Zâmbete prietenoase! Strângeri de mâna tainice... poate un braț petrecut în jurul taliei uneia sau alteia... o sărutare... o promisiune de căsătorie... iar după aceea, după aceea...

Şi toate acestea îi apăreau acuma în față, ca la lumina unui fulger revelator, după ani şi ani de cutreierare a străzilor cu tatăl şi cu mama lui, cu familia ce se -îndrepta spre locurile unde se organizau rugăciuni publice, după ani petrecuți prin biserici, unde

asculta tot felul de indivizi ciudați şi greu de caracterizat, oameni deprimanți, care te zăpăceau povestind într-una cum i-a mântuit Cristos şi ce a făcut Dumnezeu pentru ei. În mod hotărât, acum voia să scape de toate astea! Voia să muncească, să pună bani deoparte şi să ajungă şi el cineva. Iar toată această îmbinare de idilic şi banal căpăta în ochii lui strălucirea şi farmecul surprinzător al unei transfigurări spirituale, asemenea mirajului ce-l amăgeşte pe călătorul însetat, care, rătăcit într-un deşert, caută o scăpare.

Totuşi, partea proastă a noii sale situații, după cum s-a dovedit fără întârziere, a fost că eroul nostru a învățat să amestece băuturile şi chiar să câştige doisprezece dolari pe săptămână, fără ca aceasta să constituie însă soluția imediată pentru realizarea dorințelor şi ambițiilor ce îi rodeau întreaga ființă. Căci Albert Sieberling, şeful său direct, era hotărât să-şi rezerve sieşi atât secretul meseriei, cât şi laturile cele mai plăcute ale serviciului. Pe de altă parte, el era întru totul de părerea patronului pentru care lucrau amândoi, şi anume că, în afară de ajutorul ce i-l dădea lui la aparatul de sifon, Clyde trebuia să facă toate comisioanele de care avea nevoie patronul, ceea ce îl silea pe Clyde să fie aproape tot timpul pe drumuri.

În consecință, această nouă ocupație nu-l duse la nici un rezultat imediat. Clyde nu vedea nici o posibilitate de a se îmbrăca mai bine decât până atunci. Şi, ceea ce era mai rău, începu să fie torturat de faptul că avea foarte puțini bani, şi foarte puține legături; atât de puține, încât atunci când nu se afla cu cei de. Acasă, se simțea singur, şi încă mai singur când era între ai săi. Fuga Estei avusese darul de a paraliza activitatea religioasă a misiunii, şi cum fata nu revenise acasă, familia, în lipsa unei idei mai bune, se pregătea, după câte mirosi el, să se mute la Denver, în statul Colorado, în ceea ce-l privea, Clyde ajunsese însă la convingerea că nu simțea nici o dorință să-i însoțească. „La ce bun?” se întreba el. Acolo nu va fi, la urma urmei, decât o altă misiune, întru totul asemănătoare cu cea de aici.

Clyde trăise totdeauna legat de familie, în camerele din spatele misiunii, pe strada Bickel; dar ura această conviețuire. Începând de la vârsta de unsprezece ani, de când familia îşi stabilise domiciliul

în Kansas City, lui îi fusese ruşine să cheme acasă vreun prieten, sau măcar prin apropiere de casa lor. Acesta fusese motivul pentru care se ferise să lege prietenii cu alți băieți, mulțumindu-se să se plimbe şi să se joace de cele mai multe ori singur sau împreună cu fratele şi surorile sale.

Acum însă, când avea şaisprezece ani, deci o vârstă la care putea să se descurce singur, era necesar să scape de asemenea constrângeri. Dar câştiga puțin, o nimica toată — nici măcar atât cât îi trebuia ca să se întrețină pe el însuşi — şi, pe de altă parte, nu avea încă destulă îndemânare sau îndrăzneală ca să-şi îmbunătățească situația.

Cu toate acestea, de îndată ce părinții lui începură să vorbească despre mutarea la Denver dându-i a înțelege că el ar putea să-şi găsească de lucru şi acolo, fără a le trece măcar prin cap că n-ar dori să-i urmeze, Clyde începu să facă aluzii în sensul că ar fi poate mai bine să rămână aici. Se simțea destul de bine la Kansas City. Ce rost avea să plece? De bine, de rău, aici avea o slujbă, şi s-ar fi putut să capete una şi mai bună. Părinții lui, însă, gândindu-se la Esta şi la soarta de care avusese parte ea, erau foarte sceptici cu privire la rezultatul unei astfel de hotărâri aventuroase la o vârstă ca a lui. O dată plecați, unde avea să locuiască el? La cine? Cu ce fel de oameni avea să intre în legătură, cine va fi dispus să-l ajute, să-l sfătuiască şi să-l îndrumeze pe calea cea dreaptă a virtuții şi a datoriei, aşa cum făcuseră ei până acum? Erau lucruri la care trebuia să se gândească.

Sub amenințarea plecării iminente la Denver, care părea că se apropie pe zi ce trecea, precum şi datorită faptului că tocmai atunci domnul Sieberling îşi pierdu postul la prăvălie din cauza unei curtoazii prea asidue față de sexul frumos, fiind înlocuit cu un şef nou, un tip clonțos şi acru, care nu părea să-l vadă cu ochi buni pe tânărul său ajutor, Clyde se hotărî să părăsească serviciul — nu imediat însă; mai întâi voia să vadă, în timpul comisioanelor, când pleca de la prăvălie, dacă nu cumva poate găsi altceva în altă parte. Tot căutând în dreapta şi în stânga, într-o zi îi trecu prin minte să stea de vorbă cu directorul laboratorului de răcoritoare, care aproviziona barul din hotelul principal al oraşului, o clădire cu

douăsprezece etaje, ce reprezenta pentru el chintesența luxului şi a confortului. La ferestrele hotelului atârnau totdeauna nişte perdele grele, intrarea principală (nu se aventurase niciodată să privească înăuntru) avea forma unui portal construit dintr-o splendidă combinație de sticlă şi fier şi dădea într-un coridor de marmură, străjuit de palmieri pe ambele laturi. Trecuse adesea pe acolo, întrebându-se cu o curiozitate copilărească ce fel de viață duceau oamenii într-un astfel de loc. În fața uşilor clădirii aşteptau totdeauna nenumărate taxiuri şi automobile particulare.

În ziua aceea, împins de nevoia de a face ceva spre a-şi îmbunătăți situația, Clyde intră în laboratorul de răcoritoare, situat la colțul principal al clădirii, la întretăierea străzii 14 cu strada Baltimore, şi dând peste o casieriță închisă într-o cuşcă mică de sticlă, în apropierea uşii, o întrebă cine se îngrijeşte de aparatul de sifon. Intrigată de comportarea lui timidă şi şovăitoare, precum şi de ochii lui adânci şi oarecum captivanți şi bănuind instinctiv că este în căutarea vreunei slujbe, casierița răspunse:

— Păi, domnul Secor, cel de acolo, directorul magazinului.

Şi arătă cu capul înspre un om scund, îmbrăcat cu grijă, de vreo treizeci şi cinci de ani, care aranja nişte produse de toaletă deasupra unei vitrine de sticlă. Clyde se apropie de el, dar fiind încă foarte nepriceput în ceea ce priveşte modul cum trebuie să procedeze pentru a căpăta ceva în viață şi văzând că omul e foarte absorbit de ceea ce făcea, se opri în spatele său şi aşteptă, lăsându-se când pe un picior, când pe celălalt, până ce domnul Secor, simțind, în cele din urmă, că cineva se află la spatele său, se întoarse cu fața.

— Ei? Întrebă el.

— Nu cumva aveți nevoie de un ajutor la aparatul de sifon?

Clyde se uita la el cu nişte ochi care păreau să spună cât se poate de limpede: „Dacă ai un astfel de loc, tare aş dori să mă preferi pe mine. Am nevoie de el.”

— Nu, nu, nu! Răspunse omul, care era blond şi robust şi avea un temperament puțin cam iritabil şi certăreț. Era pe punctul de a se întoarce, dar văzând umbra de dezamăgire şi deznădejde de pe fața lui Clyde, adăugă: Ai mai lucrat vreodată în branşa asta?

— Da, domnule, dar nu într-o prăvălie aşa de frumoasă ca a dumneavoastră, răspunse Clyde, foarte impresionat de toate câte se aflau în jurul lui. Acum lucrez în prăvălia domnului Klinkle, la întretăierea dintre strada 7 şi Brooklyn, dar nu-i nici pe departe ca asta şi mi-ar plăcea să găsesc ceva mai bun, dacă s-ar putea...

— Hm! Făcu celălalt, oarecum încântat de elogiul atât de naiv la adresa superiorității magazinului său. Mda, ai dreptate... Deocamdată însă nu pot să-ți ofer nimic aici. Noi nu prea facem schimbări de personal. Dar dacă vrei să te angajezi băiat de serviciu, la hotel, ți-aş putea spune unde să te adresezi. La hotelul de alături se caută un băiat. Şeful echipei mi-a spus că are nevoie de unul. Cred că o meserie ca asta e tot atât de bună ca şi aceea de ajutor la aparatul de sifon. Şi văzând cum Clyde se luminează la față, adăugă: Să nu spui însă că te-am trimis eu, pentru că habar n-am cine eşti! Întreabă de domnul Squires, acolo înăuntru, sub scară, el o să te lămurească.

A fost de ajuns să i se pomenească de un loc şi de o eventuală angajare la o instituție atât de impunătoare că „Green-Davidson”, pentru ca băiatul să facă ochii mari, să înceapă să tremure de emoție, apoi, mulțumind pentru amabilitate celui ce-i dăduse sfatul, să se îndrepte repede spre o uşă cu cadrul de marmură verde, care comunica prin spatele barului cu holul hotelului. Când păşi pragul, se trezi într-o sală care, atât din pricina vârstei sale fragede, cât şi din pricina sărăciei, ce-l împiedicase totdeauna să exploreze o astfel de lume, i se păru mai fascinantă decât tot ce văzuse până atunci. Ce lux! Sub picioarele lui se întindea o pardoseală de marmură, în careuri albe şi negre. Deasupra capului, un plafon aurit, lucrat în aramă şi plin de picturi. Plafonul era susținut de o adevărată pădure de coloane de marmură neagră, lustruite, ca şi pardoseală, şi netede ca sticla. Între coloanele înşirate către trei intrări separate, una pe dreapta, una pe stânga şi una drept în față, înspre bulevardul Dalrymple, se aflau o mulțime de lămpi, statui, covoare, palmieri, scaune, fotolii şi canapele pentru două persoane — un spectacol uluitor. Într-un cuvânt, o îngrămădire, o risipă de lux, care, după cum a remarcat o dată cu sarcasm cineva, era destinată „să pună la dispoziția maselor un

hotel elegant”. Într-adevăr, pentru un hotel obişnuit dintr-un oraş comercial american, mare şi înfloritor, luxul era aproape exagerat. Camerele, holul, vestibulurile şi restaurantele erau mult prea bogat mobilate, lipsindu-le de grația binecuvântata a simplității sau a strictului necesar.

Cum stătea aşa, cercetând cu privirea holul, Clyde văzu un mare număr de oameni — femei şi copii, dar mai ales bărbați — care aşteptau său discutau, fie stând locului, fie păşind agale de colo până colo, ori trândăveau în fotolii, câte unul singur sau perechi-perechi. Alte grupuri şedeau în nişele bogat mobilate şi cu draperii grele, unde se aflau mese de scris, colecții de ziare, un oficiu telegrafic, un stand de galanterie şi o florărie. În oraş se ținea un congres al dentiştilor, şi mulți dintre aceştia poposiră la hotel împreună cu soțiile şi copiii lor; dar pentru Clyde, care nu ştia nimic despre asta, şi nici despre lucrările şi însemnătatea unor astfel de congrese, aceasta era înfățişarea obişnuită, de fiecare zi, a hotelului.

Se uită în dreapta şi în stânga, cuprins de admirație şi uimire,. Apoi, amintindu-şi de numele lui Squires, porni să-l caute în birou lui „sub scară”. La dreapta era o scară impunătoare, cu două ramificații, vopsită în alb şi negru, ale cărei aripi formau două şiruri de trepte, ce urcau, în curbe largi, somptuoase, de la parter înspre primul etaj. Biroul hotelului se găsea, de bună seamă, între aceste două aripi mari ale scării, pentru că acolo se aflau cei mai mulți funcționari. Dar în spatele scării celei mai apropiate, chiar alături de peretele prin uşa căruia intrase, Clyde observă un pupitru înalt, la care stătea un tânăr cam de vârsta lui, îmbrăcat într-o uniformă cafenie, cu o mulțime de nasturi lucitori, de alamă. Pe cap purta o bonetă mică, rotundă ca acelea ale soldaților, trasă ştrengăreşte pe-o ureche. Tânărul făcea nişte însemnări, cu creionul, într-un registru deschis în fața lui. Diferiți alți băieți, cam de aceeaşi vârstă, îmbrăcați în uniformă, ca şi el, şedeau pe o bancă lungă, alături, sau alergau de colo până colo, prezentându-se din timp în timp în fața lui cu o bucată de hârtie, cu o cheie sau cu o notă oarecare, apoi se aşezau pe bancă şi aşteptau, după câte se părea, un alt ordin, care nu întârzia, de altfel, să sosească.

Telefonul, fixat pe pupitrul îngust la care stătea tânărul în uniformă, suna aproape fără întrerupere. După ce ducea receptorul la ureche, tânărul bătea într-un clopoțel aşezat în fața lui sau striga: „Rândul!”, chemare la care răspundea primul băiat de pe bancă. După ce erau strigați astfel, băieții se repezeau pe una din scări, sau spre una din numeroasele intrări, ori la ascensoare, şi puteau fi văzuți cum reapar, în mod invariabil, însoțind indivizi ale căror valize, geamantane, paltoane şi truse de golf le cărau înăuntru sau afară. Alții dispăreau şi se întorceau cu tăvi pline de sticle şi pahare, sau cu fel de fel de pachete, pe care le transportau spre camerele de sus. Iată deci, fără îndoială, ce muncă ar fi trebuit să facă şi Clyde, în cazul când ar fi avut norocul să fie angajat la o astfel de instituție.

Şi munca aceasta se desfăşura într-o atmosferă atât de plină de viață şi de freamăt, încât Clyde îşi spunea că ar fi o adevărată fericire să i se dea de lucru aici. Dar va avea el oare parte de o asemenea fericire? Şi unde era domnul Squires? Se apropie de tânărul de la pupitru.

— Nu ştiți unde aş puteai să-l găsesc pe domnul Squires?

— Uite-l că vine! Răspunse tânărul, ridicându-şi privirea şi cercetându-l pe Clyde cu ochii săi cenuşii, pătrunzători.

Clyde privi în direcția indicată şi văzu apropiindu-se un individ aferat, foarte fercheş şi cu aerul unui om căruia nimic nu-i scapă, în vârstă de douăzeci şi nouă sau poate treizeci de ani. Personajul era atât de zvelt, avea o privire atât de pătrunzătoare, o față lunguiață, cu trăsături atât de ascuțite şi era atât de bine îmbrăcat, încât Clyde nu fu numai impresionat, ci pur şi simplu speriat chiar de cum îl văzu. Era, într-adevăr, un individ cu o expresie foarte abilă şi foarte vicleană. Avea nasul extrem de lung şi subțire, ochii pătrunzători, buzele subțiri şi bărbia ascuțită.

— L-ai văzut pe bărbatul acela înalt şi cărunt, cu şal scoțian, care a trecut pe aici adineauri? Se adresă el subalternului de la pupitru, oprindu-se în fața lui. Subalternul dădu afirmativ din cap. Mi s-a spus că este contele de Landreil. A sosit azi-dimineață, cu paisprezece cufere şi patru servitori. E barosan! În Scoția e cineva! Dar, ai grijă, am auzit că nu călătoreşte sub adevăratul său nume;

e trecut sub numele de domnul Blunt. Englezii ăştia sunt formidabili! Ştiu că se pricep să-şi dea aere, ce zici?

— Aveți dreptate! Răspunse subalternul, cât se poate de respectuos.

Se întoarse şi-l văzu pe Clyde, dar nu-i dădu nici o atenție. Subalternul veni în sprijinul lui.

— Băiatul de colo vrea să stea de vorbă cu dumneavoastră, îi explică el.

— Vrei să vorbeşti cu mine? Întrebă şeful, întorcându-se spre Clyde şi înfăşurându-l cu o privire cercetătoare, pe care şi-o opri îndeosebi asupra hainelor lui ponosite.

— Domnul de la magazinul de răcoritoare — începu Clyde căruia nu-i prea plăceau privirile bărbatului din fața lui, dar era hotărât să se prezinte în modul cel mai agreabil cu putință — spunea... adică mi-a spus că aş putea să vă întreb pe dumneavoastră dacă e cu putință să fiu primit aici ca băiat de serviciu. Acum lucrez la bufetul de răcoritoare Klinkle, strada 7 colț cu Brooklyn, ca ajutor, dar aş dori să plec de acolo. Dumnealui spunea că ați putea... vreau să spun, credea că aveți un loc-liber în care aş putea fi angajat.

Clyde era atât de zăpăcit şi tulburat de privirile reci, iscoditoare, ale bărbatului din fața lui, încât aproape îşi pierduse răsuflarea şi înghițea de zor, cu noduri.

Pentru prima dată în viața lui îi străfulgera prin minte gândul că, dacă vrea să răzbească în lume, trebuie să intre în grațiile oamenilor, să facă, sau să spună ceva în aşa fel, încât să fie pe placul lor. De aceea schiță în grabă un zâmbet curtenitor către domnul Squires şi adăugă:

— Dacă veți binevoi să mă primiți, o să-mi dau toată osteneala şi voi încerca să nu vă dezamăgesc.

Bărbatul din fața lui continua să-l privească plin de răceală, dar întrucât în mediul lui înrăit era personificarea vicleniei şi a arivismului, arătând totdeauna interes față de cei care. Manifestau înclinarea şi voința de a se purta cu diplomație, îşi stăpâni impulsul de a da din cap dezaprobator şi se mulțumi să observe:

— Păi, nu ai nici un fel de practică în munca asta.

— Aveți dreptate, domnule, dar credeți că nu m-aş deprinde

repede dacă mi-aş da toată silința?

— De, să vedem... făcu şeful oarecum cu îndoială, scărpinându-se în cap. Acum n-am timp să stau de vorbă cu tine. Vino luni după-amiază. O să vorbim atunci.

Şi, răsucindu-se pe călcâie, se îndepărtă.

Clyde, expediat în felul acesta şi neştiind ce însemnau cuvintele pe care le auzise, rămase buimac. Era oare adevărat că fusese invitat să vină luni? S-ar putea oare ca... Se întoarse şi ieşi pe uşă asemeni unui vârtej. Îi venea să sară în sus de bucurie. Ce fericire! Îi ceruse omului aceluia o slujbă, în cel mai frumos hotel din Kansas City, iar el îl poftise să revină luni, să stea de vorbă. Cerule! Ce putea să însemne asta? Ar fi oare posibil să fie primit într-o lume atât de distinsă, şi încă atât de repede? Ar fi oare cu adevărat posibil?

CAPITOLUL 5

Avânturile imaginației lui Clyde, visurile lui în legătură cu perspectivele ce i se vor deschide dacă va pătrunde într-o instituție atât de importantă nu pot fi decât bănuite. Cu atât mai mult cu cât ideile lui despre lux erau, în general, exagerate, greşite şi naive, simple rătăciri ale unei fantezii încătuşate şi nesatisfăcute, care până acum nu se hrănise decât cu himere.

Clyde continuă să-şi îndeplinească vechile sale îndatoriri de la prăvălia de răcoritoare. De obicei, după orele de serviciu se ducea acasă, unde mânca şi se odihnea, dar acum, în restul acestei zile de vineri, ca şi sâmbăta, duminică şi luni până târziu, către amiază, nu făcu altceva decât să plutească pe aripile fanteziei. Nu-i era gândul deloc la cele ce făcea, astfel că şeful lui de la prăvălie trebui să-i spună de mai multe ori să „deschidă bine ochii”. După orele de serviciu, în loc să se ducă direct acasă, se ducea spre colțul dintre strada 14 şi strada Baltimore, unde se afla marele hotel, şi-l privea

cu nesaț. Acolo, în fața fiecăreia dintre cele trei intrări principale — dând fiecare spre una dintre cele trei străzi — vedea, chiar şi la miezul nopții, câte un portar îmbrăcat într-o mantă lungă de culoare cafenie, cu mulți nasturi pe ea, iar pe cap purtând o şapcă tot cafenie, cu calotă înaltă şi cozoroc lung. Înăuntru, în dosul unor perdele de mătase fină, cu ciucuri, ce cădeau în valuri bogate, străluceau puternic luminile din restaurantul *à la carte* şi din barul american de la subsol, deschis încă la această oră târzie. În fața intrărilor staționau multe taxiuri şi automobile particulare, iar de undeva, din interior, se strecurau melodiile unei orchestre ce cânta fără întrerupere.

După ce a urmărit cu privirea toate acestea vineri seara, apoi sâmbăta şi duminică dimineața, Clyde se prezentă luni după-amiază la hotel, aşa cum îi spusese domnul Squires. Personajul acesta îl primi cam cu răceală, deoarece, între timp, aproape îl uitase. Dar întrucât avea realmente nevoie de un ajutor şi fiind convins că tânărul Clyde i-ar putea fi de folos, îl conduse în micul său birou de sub scară, unde cu un aer de o extremă superioritate, ce trăda o adâncă indiferență, începu să-l chestioneze cu privire la familie; îl întrebă unde locuieşte, unde a lucrat până atunci şi cu ce anume s-a îndeletnicit, din ce trăieşte tatăl său, întrebare penibilă pentru Clyde, a cărui mândrie îl făcea să se simtă ruşinat mărturisind că părinții lui conduc o misiune şi predică pe străzi. În loc de asta, spuse (ceea ce era adevărat în parte) că tatăl său e achizitor la o societate de maşini pentru spălat şi stors rufe, şi că duminica predică — amănunt de ordin religios ce nu displăcu şefului echipei, care ar fi renunțat la orice în afară de tradiții şi conservatorism. Putea aduce referințe de la locul său de muncă? Da, putea.

Domnul Squires îi explică apoi că hotelul cere o disciplină foarte severă. Mulți băieți, datorită decorului şi eleganței de aici, datorită contactului cu luxul excesiv cu care nu erau obişnuiți — deşi acestea nu au fost chiar cuvintele folosite de domnul Squires — se aflau în primejdie să-şi piardă capul şi să apuce pe căi greşite. El se vedea încontinuu nevoit să dea afară băieți care, fiindcă mai câştigau ceva bani peste leafă, uitau să se mai poarte cum trebuie.

Şeful avea nevoie de băieţi serviabili, politicoşi, iuţi şi curtenitori faţă de toată lumea. Trebuia să fie curaţi şi îngrijiţi în ceea ce priveşte persoana şi hainele, în fiecare dimineaţă să vină fără întârziere la ora precisă şi să fie pregătiţi pentru munca de peste zi. Nici un băiat căruia îi intră în cap că, dacă a dat de ceva bani, poate flirta cu oricine, poate să răspundă obraznic, sau să se ducă noaptea la petreceri, iar după aceea să vină târziu la lucru ori să se întoarcă prea obosit pentru a mai putea fi destul de sprinten şi vioi, nu trebuia să-şi închipuie că va rămâne aici multă vreme. Toţi aceştia erau daţi afară fără întârziere. Domnul Squires nu tolera nici o abatere. Iată ceea ce trebuia să înţeleagă de la început, o dată pentru totdeauna.

Clyde încuviinţă din cap, se grăbi să spună de câteva ori: „Da, domnule” şi: „Nu, domnule”, iar în cele din urmă îl asigură că ideea unor crime şi abateri de neiertat ca acelea descrise de domnul Squires era tot ce putea fi mai străin de gândurile şi temperamentul său. Domnul Squires îl încunoştinţă apoi că hotelul plăteşte băieţilor de serviciu numai cincisprezece dolari pe lună, plus mâncarea, la masă pentru personalul de serviciu, în subsol. Dar — şi această informaţie fu o revelaţie de-a dreptul uluitoare pentru Clyde — fiecare călător servit de un băiat, care fie că-i duce un geamantan, fie că-i aduce o cană cu apă, sau îi face orice alt serviciu, dădea bacşiş, adesea destul de generos, zece cenţi, cincisprezece cenţi, un sfert de dolar, câteodată chiar şi mai mult. Aceste bacşişuri, după cum îi explică domnul Squires, socotite laolaltă, se ridicau până la patru sau şase dolari pe zi, niciodată mai puţin, ba uneori mai mult, o sumă cu totul uimitoare după aprecierea lui Clyde. Inima începu să-i bată cu putere în piept şi mai-mai să leşine la simpla menţionare a unei sume atât de mari. Între patru şi şase dolari pe zi! Ei, dar aşa ceva înseamnă douăzeci şi opt până la patruzeci şi doi de dolari pe săptămâna! Nu-i venea să creadă. Şi asta în afară de cei cincisprezece dolari pe lună, plus masa. Unde mai pui că uniformele frumoase ale băieţilor se dădeau gratis, după cum îi mai explică domnul Squires. Atât numai, că nu aveau voie să poarte sau să scoată uniformele afară din hotel. Şi domnul Squires se simţi dator să-l mai informeze că orele sale de

lucru erau lunea, miercurea, vinerea şi duminică, zile când urma să lucreze de la 6 dimineaţa până la amiază, apoi, după o întrerupere de şase ore, de la ora 6 seara până la miezul nopţii, marţea, joia şi sâmbăta trebuia să lucreze numai de la amiază până la 6, având astfel o după-amiază sau o seară liberă la fiecare două zile. Masa o va lua însă în afara orelor de lucru şi va trebui să se prezinte, îmbrăcat în uniformă, pentru aliniere şi inspecţie în faţa superiorului său exact cu zece minute înainte de intrarea în serviciu.

În ceea ce priveşte unele lucruri asupra cărora Clyde ar fi vrut să mai capete lămuriri în clipa aceea, domnul Squires nu pomeni nimic. Ştia foarte bine că sunt alţii care vor vorbi în locul lui. În schimb, adăugă câteva cuvinte de supremă importanţă pentru Clyde, care rămăsese pur şi simplu uluit:

— Ei, bănuiesc că eşti gata să începi lucrul chiar acum, nu-i aşa?

— Da, domnule! Da, domnule! Răspunse el.

— Foarte bine!

Apoi se ridică şi deschise uşa care-i separase până atunci de ceilalţi.

— Oscar! Strigă el către un băiat ce stătea la capătul băncii, un tânăr destul de înalt şi gras, îmbrăcat într-o uniformă îngrijită, care se prezentă în grabă. Du-l pe tânărul acesta — numele tău e Clyde Griffiths, nu-i aşa? — la garderobă, la etajul doisprezece, şi vezi dacă Jacobs poate să-i găsească o uniformă potrivită. Dacă nu, să-i ajusteze una până mâine. Cred că cea pe care a purtat-o Silsbee trebuie să-i vină destul de bine. Pe urmă domnul Squires se întoarse către subalternul său, care-l privea din dosul pupitrului. Oricum, am să-l pun la încercare, spuse el. Alege un băiat să-l instruiască puţin diseară, sau în momentul când o să înceapă serviciul. Haide, Oscar, du-te, făcu apoi întorcându-se spre cel căruia i-l încredinţase pe Clyde. E nou în meserie, dar cred că o să facă faţă, adăugă el, adresându-se subalternului său, în timp ce Clyde şi Oscar se îndreptau către unul dintre ascensoare.

După aceea se duse să treacă numele lui Clyde pe statul de salarii.

Între timp, Clyde, remorcat de noul său mentor, asculta o cascadă de informații, pe care până atunci nu avusese prilejul să le mai audă nicăieri.

— Să nu-ți pierzi firea fiindcă n-ai mai lucrat niciodată în meseria asta! începu tânărul, care se numea Hegglund, după cum află Clyde mai pe urmă, şi care era de fel din oraşul Jersey City, statul New Jersey, trădându-şi exotismul prin grai, gesturi şi întregul său fel de a fi.

Era înalt, robust, cu părul roşcat, pistruiat, vesel şi foarte vorbăreț. Intrară într-un lift pe care scria: „Pentru personal".

— Nu-i ceva prea grozav! Eu am intrat întâiaşi dată în morişcă la Buffalo, acum trei ani, şi la început, ce să-ți spun, eram clei! Toată şmecheria-i să tragi cu ochiul la alții, şi-nveți numaidecât, pricepi?

Clyde, a cărui educație era cu mult superioară aceleia a ghidului său, judecă puțin cu asprime în gândul lui folosirea unor expresii ca „morişcă", „şmecherie", „eram clei", sau greşelile de gramatică, dar se simțea atât de recunoscător pentru atitudinea binevoitoare a călăuzei, vădit amabilă cu el, încât se vedea dispus să-i treacă cu vederea orice.

— La-nceput tragi cu ochiul la ăilalți, până prinzi şpilul, pricepi? Asta-i toată şmecheria! Când sună clopoțelul, dacă eşti la capătul băncii, înseamnă că e rândul tău, aşa că săi şi dai fuga. La ăştia de aici le place să fii iute ca o sfârleaza. Cum vezi vreun barosan intrând pe uşă sau ieşind cu bagajul din lift, şi dacă eşti la capătul băncii, săi numaidecât, chit că şeful sună din clopoțel şi spune „rândul" sau nu. Te-ai prins? El s-ar putea să fie ocupat, sau să nu observe, şi atunci vrea ca tu să i-o iei înainte. Trebuie să fii numa' ochi şi urechi, fiin'că dacă nu cari bagaje, nu ciupeşti nici bacşiş, pricepi? Toți vrea să le cari bagajele, afară numai dacă spune că n-are nevoie, pricepi? Mai cu seamă cată să te învârti totdeauna prin jurul pupitrului, pe lângă cei care vine să angajeze camere, continuă el în timp ce intrau în ascensor. Aproape toți vine şi cere o cameră. Portarul îți dă cheia, şi tu o-ntinzi cu geamantanele în cameră. Acolo, tot ce ai de făcut e să aprinzi lumină la baie şi la closet, dacă există, să ştie clientul unde să se ducă, mă-nțelegi... După aia, ridici perdelele, dacă-i ziuă, sau le laşi, dacă-i noapte, te

uiți să vezi dacă e ştergare în cameră, iar dacă nu e, anunți camerista, şi p-ormă, dacă nu ciupeşti nici un bacşiş, vezi de altul, numai că totdeauna când nu primeşti bacşiş nu te, cari pe moment, ci te mai învârti puțin p-acolo, îți faci de lucru, pricepi? Încerci cheia de la uşă, sau pervazul de la fereastră, şi atunci, dacă tipul se simte, o să te-atingă c-un bacşiş, dacă nu, îl dai dracului, şi asta-i tot, pricepi? Da să nu cumva să pari supărat, pentru nimic în lume, pricepi? P-ormă cobori, înseamnă că ai terminat, afară doar dacă clientul nu-ți cere vreun pahar cu apă sau altceva. Şi cu asta, basta, pricepi? Te întorci repede la bancă. Nu e mare scofală, numa' că trebuie să fii totdeauna cu ochii-n patru, şi să nu-ți scape nici unul când vine sau când iese fără să-l serveşti, asta-i chestia a mai importantă! Şi după ce-i căpăta uniforma şi-o să-ncepi lucrul, să nu uiți să-i dai şefului câte un dolar după fiecare schimb, înainte de-a pleca, doi dolari pe zi când faci în două schimburi, şi un dolar când faci numa' un schimb, pricepi? Aşa-i obiceiul aici. Aşa lucrăm toți, şi trebuie să faci şi tu la fel dacă vrei să-ți păstrezi slujba. Da asta-i tot, să ştii, restul îți rămâne ție, pricepi?

Clyde înțelese, fireşte.

O parte din cei douăzeci şi patru sau treizeci de dolari se duceau pe copcă — probabil unsprezece sau doisprezece în total — dar ce conta asta? Îi mai rămâneau încă doisprezece, cincisprezece, sau chiar şi mai mult. Unde mai pui mesele şi uniforma... Dumnezeule! Raiul pe pământ! O țară în care curge lapte şi miere!

Domnul Hegglund din oraşul Jersey City îl conduse până la al doisprezecelea etaj, într-o cameră unde lucră un omuleț cărunt şi hodorogit, de vârstă şi fire îndoielnice, şi care-l echipă pe Clyde, cât ai bate din palme, cu o uniformă ce i se potrivea atât de bine, încât era limpede că nu mai avea nevoie de nici o ajustare. După ce încercă mai multe şepci, nimeri una ce-i venea de minune, o caschetă care-i cădea foarte cochet pe-o ureche. Dar Hegglund sobservă:

— Trebuie să-ți tai chica. Să ți-o tunzi la spate, ascultă-mă pe mine! E prea mare, pricepi?

Clyde era de acord cu Hegglund chiar înainte ca el să-i fi spus. Părul lui lung nu se potrivea cu şapca asta nouă. Ba începu chiar

să nu şi-l mai poată suferi. După ce coborî şi se prezentă domnului Whipple, ajutorul domnului Squires, acesta îi spuse:

— E-n regulă! Hainele îți vin bine, nu-i aşa? Ei, începi la 6. Te prezinți la raport la cinci şi jumătate, iar la cinci şi patruzeci şi cinci să fii îmbrăcat în uniformă, pentru inspecție.

În urma sfatului lui Hegglund, Clyde se duse imediat să-şi ia uniforma, o aduse în vestiarul de la subsol, îşi luă în primire de la îngrijitor dulapul, apoi ieşi grăbit şi nerăbdător, mai întâi să se tundă, apoi să-i înştiințeze şi pe cei de-acasă despre norocul ce dăduse peste el.

Urma să devină băiat de serviciu la marele hotel „Green-Davidson". Avea să poarte uniformă, şi încă una frumoasă. Avea să câştige — la început nu-i spuse mamei cât anume — în orice caz, după cum bănuia el, mai mult de unsprezece sau doisprezece dolari, dar nu era sigur. Acum, când îşi văzu dintr-o dată asigurată independența în ceea ce priveşte partea materială — cel puțin a sa, dacă nu a întregii familii — nu înțelegea să-şi complice existența cu pretenții pe care, cu siguranță, le-ar fi suscitat declararea câştigului său real. Le spuse totuşi că primea mâncarea gratuit, ceea ce însemna că' de aici încolo va lua masa în afara căminului părintesc, lucru la care ținea foarte mult. În plus, avea să trăiască şi să se învârtească în atmosfera splendidă a acestui hotel, nu va mai fi nevoit să se întoarcă acasă înainte de ora 12 când nu avea chef, va avea haine bune, va avea parte de o societate interesantă, poate că va petrece. Într-un cuvânt, o să fie straşnic!

În timp ce alerga încoace şi încolo să pună la punct o serie de lucruri, prin minte îi trecu un ultim gând îndrăzneț şi îmbătător: în nopțile când vă voi să se ducă la teatru sau la alte spectacole, nu-l va mai obliga nimeni să se întoarcă acasă. Va putea să rămână în oraş, spunând că a avut de lucru. Şi asta fără să mai aibă grijă mesei şi a unei îmbrăcăminți cumsecade. Poftim de mai zi ceva!

Dar gândul la toate aceste avantaje era atât de uluitor şi amețitor, încât Clyde nu îndrăznea să stăruie prea mult asupra lui. Mai întâi trebuia să aştepte până va vedea înfiripându-se totul. Trebuia să aştepte până se va vedea făcând primii paşi pe acest tărâm vrăjit, ca de basm.

CAPITOLUL 6

În acest stadiu al lucrurilor, extraordinara lipsă de experiență economică şi socială a soților Griffiths — Asa şi Elvira — se potrivea aproape întru totul cu visurile lui Clyde. Nici Asa şi nici Elvira nu aveau cea mai mică idee despre natura muncii pe care urma să o îndeplinească fiul lor. În orice caz, erau tot atât de puțin lămuriți ca şi el, astfel că nu puteau fi în stare să-şi dea seama ce influență putea să aibă această muncă asupra băiatului lor din punct de vedere moral, pedagogic, material, sau din orice alt punct de vedere. Nici unul dintre ei nu călcase vreodată în vreun hotel superior celor de rangul al patrulea. Nici unul dintre ei nu luase vreodată masa decât în restaurante care, prin rangul lor, ar fi putut fi la îndemâna unor oameni cu posibilități materiale tot atât de scăzute ca şi ale lor. Niciodată nu le trecuse prin minte că pentru un băiat de vârstă şi temperamentul lui Clyde ar putea exista alte feluri de muncă sau alte legături decât acelea care presupuneau ducerea bagajelor călătorilor spre şi de la uşa unui hotel până la biroul acestuia. Amândoi îşi închipuiau cu naivitate că, oriunde, plata pentru o astfel de muncă trebuia în mod necesar să fie foarte mică, să zicem cinci sau şase dolari pe săptămâna, deci cu mult mai prejos de calitățile şi vârsta lui Clyde.

Din această cauză, doamna Griffiths, care era întotdeauna mai practică decât soțul ei şi arăta un interes deosebit față de bunăstarea materială a lui Clyde, precum şi a celorlalți copii ai ei, se întrebă, pe bună dreptate, de ce s-a entuziasmat atât de mult Clyde de noua lui slujbă, mai cu seamă că, după câte spunea el însuşi, cerea ore îndelungate de muncă şi oferea, în schimb, un salariu ce nu era cu mult mai mare. Desigur, Clyde se grăbise să-şi închipuie că ar putea ajunge cu timpul la o situație mai bună în

hotel, devenind funcționar sau altceva, dar fără să poată şti când avea să se întâmple aşa ceva, în timp ce vechea slujbă îi promitea perspective mai sigure şi mai apropiate, cel puțin în ceea ce priveşte banii.

Când îl văzu însă năvălind în casă, luni după-amiază, să-i anunțe că a fost primit şi va trebui să-şi schimbe numaidecât cravata şi gulerul, să-şi taie părul şi să se înapoieze la hotel să-şi ia serviciul în primire, Elvira se simți mai uşurată. Pentru prima oară se arăta pe față atât de entuziasmat, şi nu era puțin lucru să-i vezi mulțumit, şi nu morocănos, cum se întâmpla să fie deseori.

Totuşi, răstimpul lung în care începuse să lipsească de acasă, de la 6 dimineața până la miezul nopții — nu se întorcea decât arareori mai devreme, în serile când, neavând de lucru, catadicsea să vină acasă, căznindu-se să le explice că i se dăduse drumul ceva mai repede — toate acestea însoțite de o anumită grabă în cele ce spunea şi un anumit neastâmpăr în comportare, precum şi dorința de a pleca totdeauna de acasă, unde stătea doar atât cât dormea, se îmbrăca ori se dezbrăca — o neliniştea pe mama lui şi, de asemenea, şi pe Asa. Hotelul! Hotelul! Totdeauna se grăbea să plece la hotel, iar la întoarcere tot ce putea să povestească era că îi place grozav de mult această muncă şi că, după părerea lui, se achita foarte bine. Era o muncă mult mai plăcută decât aceea de a prepara răcoritoare şi se putea foarte bine ca în curând să câştige mai mulți bani — nu putea spune cât anume — dar despre asta nu se cădea, sau nu voia să vorbească prea pe larg.

În timpul acesta, soții Griffiths — tatăl şi mama — ajunseseră la concluzia că, din pricina întâmplării nenorocite cu Esta, trebuie să se mute neapărat din Kansas City, să plece la Denver. Or, acum Clyde se împotrivea cu dârzenie, mai mult decât oricând, plecării sale din Kansas City, ei n-aveau decât să plece; el însă căpătase acum o slujbă bună şi nu înțelegea să renunțe la ea. Dacă plecau părinții, el avea să-şi găsească o cameră undeva, şi totul avea să fie bine, perspectivă care însă lor nu j e surâdea deloc.

Între timp, ce transformare profundă se produsese în viața lui Clyde! Începând chiar din prima seară, când, la cinci şi patruzeci şi cinci, s-a prezentat în fața domnului Whipple, şeful său imediat, şi

a fost admis — nu numai pentru că uniforma i se potrivea, ci şi pentru că întreaga sa înfăţişare era întru totul convenabilă — lumea se schimbase cu desăvârşire pentru el. Aliniat, împreună cu alţi şapte băieţi, în sala de serviciu, care se afla chiar în spatele birourilor din hol, Clyde fu inspectat o dată cu ceilalţi de domnul Whipple; după aceea, când ceasul bătu orele 6 fix, echipa de opt băieţi păşi în cadenţă pe uşa care dădea în hol prin partea scării din faţa pupitrului domnului Whipple, coti, trecu pe dinaintea biroului de înregistrare şi ajunse la banca lungă, aflată în partea cealaltă. Un oarecare domn Barnes, care îl schimbă pe domnul Whipple, se instală la pupitrul şefului, şi băieţii luară loc pe bancă — Clyde se aşeză în coadă — aşteptând doar să fie chemaţi, spre a executa repede diverse însărcinări, în timp ce echipa domnului Whipple, care îşi termina tura, se îndrepta spre sala de serviciu, unde băieţii fură lăsaţi liberi.

Cling-cling!

Clopoţelul de pe pupitrul funcţionarului sună, şi tânărul din capul băncii se puse în mişcare.

Cling! Sună din nou, şi cel de al doilea tânăr sări în picioare.

— Rândul! Uşa din mijloc! Strigă domnul Barnes.

Şi al treilea băiat lunecă pe lunga pardoseală de marmură înspre intrarea indicată, pentru a apuca bagajele unui nou-venit, ai cărui favoriţi şi al cărui costum de *tweed* viu colorat şi tineresc izbiră ochii neiniţiaţi ai lui Clyde de la o depărtare de o sută de picioare.

Sfânta şi miraculoasă viziune — un bacşiş!

— Rândul! Strigă domnul Barnes din nou. Vezi ce vrea 913, cred că apă de la gheaţă.

Şi dispăru şi al patrulea tânăr.

Clyde, trăgându-se încet către capătul băncii, alături de Hegglund, care primise însărcinarea să-l instruiască, era numai ochi, urechi şi nervi. Stătea aşa de încordat, încât abia putea să mai respire; se frământă şi tresărea într-una, până când Hegglund exclamă:

— Ei, nu-ţi pierde firea! Ţine dârlogii bine, pricepi? Totul o să fie-n regulă! Aşa eram şi eu la început, numai inimă. Da nu-i bine-aşa! Toată chestia-i un fleac! Baga de seamă, trebuie să te prefaci, că nu

vezi pe nimeni, nicăieri, te uiți numa' la ce-ai în fața ta.

— Rândul! Strigă iar domnul Barnes. (Clyde de-abia mai auzea ce-i spunea Hegglund.) 115 vrea nişte hârtie şi toc.

Al cincilea băiat se desprinse de grup.

— De unde iei hârtie şi toc dacă ți se cer? (Vocea îi era aşa de rugătoare când i se adresă celui ce-l instruia, încât ai fi zis că e gata să-şi dea sufletul.)

— La tabloul cu chei, ți-am spus doar. Uite, colo-şa, pe stânga. Când ceri, o să ți le dea. Apă rece o iei din camera unde ne-am aliniat adineauri — colo, jos, în fund — unde o să vezi o uşă mică. Din când în când să-i dai tipului de-acolo câte zece cenți, că altfel face mofturi, te-ai prins?

Cling! Soneria de la biroul şefului. Al şaselea băiat se îndreptă fără vorbă într-acolo, spre a primi un ordin nou.

— Ține minte — continuă Hegglund, văzând că acum a venit rândul lui, şi atrăgându-i încă o dată atenția înainte de a pleca — dacă v'un client îți cere ceva băuturi, le găseşti la barul restaurantului, uite colo, vezi? Da ai grijă să nu uiți numele băuturilor, că altfel te-njură! Când arăți cuiva o cameră, dacă-i seară, ai grijă să tragi perdelele şi să aprinzi lumina. Iar dacă-ți trebuie ceva de la restaurant, mai întâi spune-i lu' şefu' chelnerilor, că el primeşte bacşişul, pricepi?

— Rândul!

Hegglund se ridică şi plecă.

Clyde era acum „la rând”. Numărul patru se şi întoarse alături de el, uitându-se foarte atent în toate părțile, ca să vadă dacă nu cumva era nevoie de dânsul pe undeva.

— Rândul! Strigă domnul Barnes,

Clyde se ridică şi se înființa în fața lui, mulțumit că nu era vorba de cineva cu bagaje, dar îngrijorat că s-ar putea să fie vreo sarcină pe care n-ar înțelege-o sau n-ar fi în stare s-o execute repede.

— Vezi ce vrea 882.

Clyde se repezi spre unul dintre cele două lifturi pe care scria: „Pentru personal”. Credea că de el trebuia să se servească, pentru că urcase cu acest lift când se dusese prima dată la etajul al doisprezecelea, dar un alt băiat, care tocmai ieşea dintr-unul din

lifturile rapide pentru pasageri, îl făcu atent că a greşit.

— Te duci la vreo cameră, sus? Strigă acesta. Ia un lift pentru pasageri. Astelalte e pentru servitori sau pentru cei cu pachete.

Clyde se grăbi să-şi repare greşeala.

— La opt, anunță el.

Nemaifiind altcineva în lift, liftierul, un negru îl salută şi intră numaidecât în vorbă.

— Eşti nou, nu-i aşa? Nu te-am mai văzut pe-aici.

— Da, de-abia am venit, răspunse Clyde.

— Păi cred c-o să-ți placă la noi, comentă băiatul pe un ton cât se poate de prietenos. Pot să-ți spun că hotelul ăsta le place tuturor. Opt ai spus?

Ascensorul se opri, şi Clyde păşi în coridor. Era prea emoționat că să-şi mai dea seama că ar fi fost bine să întrebe direcția, şi acum, după ce se uită la numerele camerelor, constată numaidecât că a greşit coridorul. Covorul cafeniu şi moale de sub picioarele lui, pereții vopsiți într-o culoare gălbuie odihnitoare, lămpile albe ca zăpada prinse în tavan — toate i se păreau atribute ale unei perfecțiuni şi superiorități sociale aproape de necrezut, într-atât erau de depărtate de tot ce cunoscuse el până atunci.

În sfârşit, găsind camera 882, bătu timid la uşă şi fu întâmpinat, o clipă mai târziu, de un segment dintr-un corp foarte solid şi viguros, îmbrăcat într-un halat cu dungi albastre şi albe, şi de segmentul corespunzător al unui cap rotund şi roşcat, în care era încrustat un ochi cu câteva încrețituri în jurul lui.

„Uite un dolar, băiețaş”, păru că spune ochiul, apoi apăru o mână, ținând o hârtie de un dolar. Era o mâna grasă şi roşie.

— Du-te la o mercerie şi cumpără-mi o pereche de bretele, bretele de Boston, de mătase, dar vino repede!

— Da, domnule, răspunse Clyde luând dolarul.

Uşa se închise, şi el se pomeni lunecând de-a lungul coridorului înspre lift, întrebându-se ce ar putea să însemne o mercerie. Cu toate că avea şaptesprezece ani, cuvântul acesta era nou pentru el. Nu-l mai auzise niciodată, şi nici nu-l văzuse scris pe undeva. Dacă omul i-ar fi spus „magazin de articole pentru domni”, ar fi înțeles imediat, însă aşa, poftim! I s-a spus să se ducă la o mercerie, şi el

habar n-avea ce înseamnă asta. O sudoare rece îi broboni fruntea. Genunchii începură să-i tremure. Drace! Ce să facă acum? Dacă o să întrebe pe cineva, să zicem pe Hegglund, n-o să i se pară că...

Apăsă pe butonul liftului. Cabina începu să coboare. O mercerie... O mercerie... Deodată, un gând salvator îi trecu prin minte. Oe dacă nu ştie ce-i o merceriei? La urma urmei, omul voia o pereche de bretele de Boston, de mătase. Unde se vând bretele de Boston, de mătase? Desigur la un magazin, acolo unde se vând articole pentru bărbați. E limpede! Un magazin de articole pentru domni. O să se ducă la un astfel de magazin. Pe când cobora, observând lângă el un alt liftier negru, cu o înfățişare cât se poate de prietenoasă, îl întrebă:

— Nu ştii dacă prin apropiere se găseşte vreun magazin cu articole pentru domni?

— E unul chiar în acelaşi corp de clădire, şefule, lângă intrarea din stânga, răspunse negrul.

Clyde se grăbi într-acolo, uşurat. Dar se simțea oarecum stingherit, neobişnuit cu uniforma lui strânsă pe corp şi cu şapca aceea originală. Tot timpul era obsedat de gândul că şapca asta mică, rotundă şi strâmtă ar putea să-i cadă de pe cap. O tot îndesa pe creştet, pe furiş, cu străşnicie. Dădu buzna în merceria luminată puternic pe din afară şi spuse apăsat:

— O pereche de bretele de Boston, de mătase.

— S-a făcut, flăcăule! Răspunse un om îndesat şi scos ca din cutie, cu capul chel şi lucios, cu fața trandafirie şi ochelari cu ramă de aur. Pentru cineva de la hotel, desigur? S-a făcut! O să coste numai şaptezeci şi cinci de cenți, din care-ai şi tu zece cenți, zise el în timp ce împacheta bretelele şi băga dolarul în tejghea. Mă bucur că pot să fac ceva pentru voi, băieții de la hotel, fiindcă veniți totdeauna la mine când e nevoie de vreo cumpărătură.

Clyde luă restul şi pachetul, neştiind ce să creadă. Bretelele costau şaptezeci şi cinci de cenți, aşa spusese negustorul. Asta însemna că trebuia să-i înapoieze numai douăzeci şi cinci de cenți clientului de la hotel. Prin urmare, cei zece cenți erau ai lui. Şi, după toate astea, clientul avea să-i mai dea, oare, vreun bacşiş?

Se întoarse într-o fugă în hotel şi se îndreptă țintă spre lifturi.

Melodiile unei orchestre, care cânta undeva, umpleau holul cu sunetele lor minunate. Holul era plin de oameni care umblau în toate părțile, şi arătau atât de bine îmbrăcați, se simțeau atât de la largul lor, se deosebeau atât de mult de majoritatea oamenilor de pe stradă sau de oriunde din altă parte, după cum i se părea lui!

Se deschise uşa unui lift. Intrară diferiți călători. Apoi Clyde, şi un alt băiat de serviciu, care-i aruncă o privire iscoditoare. La etajul şase celălalt băiat coborî. La etajul opt coborî şi Clyde, împreună cu o doamnă bătrână. Se repezi la uşa clientului său şi bătu. Omul deschise, acum mult mai îmbrăcat decât fusese înainte, îşi pusese pantalonii şi tocmai se bărbierea.

— Te-ai întors, ha? Făcu el.

— Da, domnule, răspunse Clyde, înmânându-i pachetul şi restul. Mi-a spus că face şaptezeci şi cinci de cenți.

— E un pungaş afurisit! Dar nu-i nimic poți să-ți opreşti restul, răspunse el, dându-i sfertul de dolar şi închizând uşa.

O frântură de secundă, Clyde rămase locului, pur şi simplu înmărmurit. „Treizeci şi cinci de cenți, se gândi el, treizeci şi cinci de cenți!” Şi asta pentru o cursă atât de scurtă! Oare, într-adevăr, aşa merg lucrurile pe aici? Nu, nu putea fi adevărat! Nu era cu putință, în tot cazul, n-avea să-i meargă mereu aşa.

Apoi, înfundându-şi tălpile în puful moale al covorului şi strângând banii în pumn într-unul din buzunare, îi venea să țipe sau să izbucnească într-un hohot de bucurie. Doamne, treizeci şi cinci de cenți pentru un fleac de serviciu! Omul acesta îi dăduse un sfert de dolar, celălalt zece cenți, iar el nu făcuse absolut nimic.

Ajunse la parter, coborî în grabă din ascensor. Melodiile orchestrei îl fascinară o dată mai mult, mulțimea de oameni bine îmbrăcați îl înfiora ca o vrajă, şi se îndreptă spre banca de unde plecase la început.

După aceea fu chemat să ducă cele trei valize şi două umbrele ale unei perechi mai în vârstă, fermieri probabil, care închiriase un mic apartament — salon, dormitor şi o cameră de baie — la etajul cinci. În timp ce urcau, observă că. Oamenii aceştia îl priveau cu oarecare interes, dar nu spuseră nimic. Când au ajuns însă în camera lor, după ce Clyde a întors comutatorul de lângă uşă spre a

aprinde lumina, a tras perdelele şi a aşezat valizele în plasă pentru bagaje, soţul, de vârstă mijlocie şi cam stângaci în mişcări — hotărât, o persoană solemnă, judecând după favoriţi — îl cercetă îndeaproape şi observă:

— Tinere, pari un băiat cumsecade şi de ispravă, mult mai simpatic decât cei pe care i-am văzut până acum, ce-i al tău e-al tău!

— Nu cred că hotelurile sunt locuri potrivite pentru băieţi de vârsta asta, ciripi jumătatea lui, o persoană dolofană, cu forme durdulii, care se ocupase până atunci cu inspectarea camerei învecinate. N-aş vrea să-mi văd băieţii lucrând aici, ca să înveţe toate alea...

— Ascultă, tinere, continuă bărbatul scoţându-şi paltonul şi căutându-se prin buzunare. Du-te jos şi adă-mi două-trei ziare de seară, dacă găseşti. Mai adă-mi o cană de apă rece şi am să-ţi dau cincisprezece cenţi când te întorci.

— Hotelul ăsta e mai bun decât cel din Omaha, *papa,* adăugă soţia pe un ton sentenţios. Are covoare şi perdele mai frumoase.

Oricât de novice ar fi fost Clyde, nu se putu totuşi stăpâni să nu surâdă în sinea lui. Se strădui însă să-şi păstreze rigiditatea aceea de mască, ce părea să şteargă orice urmă de gândire de pe faţa lui; luă mărunţişul şi ieşi. Peste câteva minute se întorcea cu apă rece şi cu toate ziarele de seară cerute şi plecă, zâmbitor, cu cei cincisprezece cenţi ai lui.

Toate astea, însă, nu aveau să fie decât începutul în seara aceea de pomină, căci, abia aşezat pe bancă, şi iată că fu din nou chemat la camera 529, spre a fi trimis după băuturi la bar, *ginger ale*[4] de două ori şi două sifoane. Era un grup format din tineri, băieţi şi fete, toţi foarte eleganţi, care râdeau şi discutau în cameră, în timp ce unul dintre ei deschise puţin uşa, atât cât era necesar spre a-i spune ce anume să le aducă. Datorită însă oglinzii de deasupra căminului, Clyde putu vedea întregul grup: o fată drăguţă, îmbrăcată în taior şi cu o pălărioară albă pe cap, şedea pe marginea unui fotoliu, în care se lăfăia un tânăr ce o cuprinsese cu braţul pe după mijloc.

---

4 Un fel de bere.

Clyde holbă ochii, deşi încerca să nu se trădeze. Pentru starea lui sufletească, spectacolul acesta era totuna cu a privi prin porțile raiului. În cameră, acolo, se aflau băieți şi fete nu cu mult mai în vârstă decât el; râdeau, discutau şi chiar beau, nu siropuri sau lucruri de soiul ăsta, ci fără îndoială băuturi dintr-acelea împotriva cărora tatăl şi mama lui vorbeau întotdeauna cu dispreț, spunând că duc la pierzanie. Şi, totuşi, grupul din cameră părea că nu se sinchiseşte câtuşi de puțin de aşa ceva.

Coborî în grabă la bar, iar după ce procură băuturile, luă notă de plată şi se întoarse sus. I se dădu un dolar şi jumătate pentru băuturi şi un sfert de dolar bacşiş. Încă o dată avu prilejul să vadă, prin deschizătura uşii, uluitoarea scenă. Numai că, de data aceasta, una dintre perechi dansa în ritmul unei melodii pe care o cântau şi fluierau ceilalți.

Ceea ce îi stârnea însă curiozitatea tot atât de mult ca şi vizitele în diferite camere, sau cunoaşterea indivizilor ce locuiau în ele, era panorama în veşnică mişcare a holului principal, ținuta funcționarilor aşezați în dosul pupitrului principal — cel însărcinat cu evidența camerelor, cel care avea în grijă cheile, cel care păstra corespondența, casierul şi casierul adjunct. Apoi diferitele standuri de acolo — standul cu flori, standul cu ziare, standul cu țigări, oficiul telegrafic, biroul taximetrelor, toate acestea conduse de oameni ce păreau că fac parte integrantă din însuşi corpul hotelului. Pe de altă parte, de jur împrejurul tuturor acestora, se aflau bărbați şi femei cu chipuri impunătoare, tineri şi tinere în costume extrem de elegante, toți roşii la față şi cu o înfățişare de oameni mulțumiți. Apoi maşinile sau alte vehicule în care apăreau unii dintre ei la ora cinei, sau mai târziu! Putea să le vadă bine la lumina lampioanelor strălucitoare de afară. Şi apoi hainele scumpe, blănurile şi alte podoabe în care apăreau, sau pe care le dădeau băieților de serviciu — printre ei numărându-se şi el însuşi — pentru a le duce, prin marele hol, până la maşină, la restaurant, sau la unul dintre numeroasele lifturi. Clyde îşi dădea seama că hainele acelea sunt făcute din stofele cele mai scumpe. Ce lux! Iată, va să zică, ce înseamnă să fii bogat, să fii cineva în lume, să ai bani. Înseamnă că poți face tot ce vrei. Că alți oameni, asemenea lui

Clyde, îţi stau la dispoziţie, să te servească.. Şi că dispui de toate aceste articole de lux. Că te poţi duce unde, când şi cum îţi place.

CAPITOLUL 7

Şi astfel, dintre toate influenţele pe care le-ar fi putut suferi Clyde în această vreme, fie ca un sprijin, fie ca un neajuns pentru dezvoltarea lui, poate că cea mai primejdioasă, dacă ţinem seama de temperamentul său, a fost chiar „Green-Davidson", deoarece hotelul era o insulă a materialismului lacom, plin de un lux fals şi ţipător, căruia cu greu i-ai fi găsit pereche între cele două mari şiruri de munţi ai Americii de Nord. Salonul său de ceai, încărcat de perne moi, sumbru şi totuşi înviorat de sclipirea luminilor vesele, era un loc ideal pentru întâlnirile sentimentale, căutat nu numai de codanele fără experienţă, dar lacome de aventuri la vârsta când se lasă uşor cucerite de spectacolul unui lux orbitor, ci şi de frumoasele mai experimentate şi întrucâtva mai ofilite, care, ţinând seama de starea tenului lor, preferau avantajele oferite de luminile obscure şi discrete. De asemenea, la fel cu majoritatea hotelurilor de acelaşi fel, „Green-Davidson" era frecventat de o anumită categorie de bărbaţi avizi şi ambiţioşi, de vârsta sau poziţie socială nedefinită, care căutau să-şi facă apariţia aici măcar o dată, dacă nu de două ori pe zi, la ore când activitatea e mai încordată, pentru a-şi stabili reputaţia de oameni de lume, de clienţi ai barurilor, de bogătaşi, oameni de gust, sau de seducători, dacă nu cumva toate acestea laolaltă.

La puţin timp după ce începu să lucreze aici, Clyde fu informat de către băieţii de serviciu, în rândul cărora intrase şi dintre care cel puţin unul se afla totdeauna împreună cu el pe „trambulină", cum porecliseră banca lor, că în hotel există — de altfel nu trecu mult şi îi arătară câteva specimene — anumite tipuri de pervertiţi, anormali din punct de vedere moral şi condamnabili sub raport

social, totdeauna dornici să oprească şi să ademenească băieți de felul lor, pentru a intra, într-o formă ori alta, în raporturi ilicite cu ei, lucru pe care la început Clyde nu-l prea putu pricepe, îi făcea rău numai când se gândea la aşa ceva. Şi, totuşi, se bănuia că unii dintre băieți,. Aşa cel puțin i se spuse mai târziu — în primul rând un tânăr care în momentul de față nu lucra în acelaşi schimb cu ei — „căzuseră în plasă”, cum se exprimase unul dintre colegii lui.

Pe de altă parte, discuțiile şi flecărelile din hol şi de la bar, ca să nu mai amintim de cele din restaurant şi de prin camere, erau ele singure în stare să convingă orice minte neexperimentată şi lipsită de prea mult discernământ că principala preocupare în viața oricărui om cu ceva bani sau cu o oarecare situație socială era să frecventeze teatrele sau jocurile sportive de sezon, să danseze, să facă automobilism, să-şi invite prietenii la dineuri, sau să plece în călătorii de plăcere la New York, în Europa, la Chicago, în California. Or, viața celor mai mulți dintre băieții de serviciu de aici se caracterizase printr-o asemenea lipsă a celor mai elementare lucruri ce ar fi putut aminti cât de cât de confort sau de gust, fără să mai pomenim de lux, încât, asemenea lui Clyde, toți erau predispuşi acum nu numai să exagereze. Semnificația a tot ceea ce aveau în față, dar să şi vadă în trecerea lor bruscă la acest mediu un bun prilej pentru a se bucura de toate desfătările lui. Cine erau aceşti inşi cu bani şi ce făcuseră ei pentru a se lăfăi în atâta lux, în timp ce alții, care păreau cel puțin tot atât de capabili ca şi ei, nu aveau nimic? Şi prin ce se deosebeau atât de mult aceştia din urmă de cei cărora totul le mergea din plin? Clyde nu-şi putea da seama. Dar astfel de gânduri frământau mintea ori căruia dintre colegii lui.

Totodată, nu se dădeau îndărăt să comenteze avansurile discrete ale unor femei sau fete stăpânite de anumite obsesii cauzate de mediul lor social şi care, dispunând de mijloace, puteau să se aventureze într-un loc ca acesta şi, prin diferite trucuri, prin zâmbete sau prin banii aflați totdeauna la îndemână, cucereau grațiile unora dintre cei mai atrăgători băieți de serviciu de la hotel.

Astfel, un tânăr numit Ratterer, un băiat de serviciu din hol, pe când stă alături de Clyde, chiar în după-amiaza zilei următoare, văzând o femeie blondă, bine îmbrăcată şi cât se poate de

seducătoare, învăluită numai în blănuri, în vârstă de vreo treizeci de ani, care intră cu un căţeluş în braţe, îi făcu semn cu cotul şi, arătându-i-o uşor cu capul, şopti:

— O vezi p-asta?, Straşnică bucăţică! Am să-ţi povestesc despre ea când o să am timp. Ce. Nu face asta!...

— Ce-i cu ea? întrebă Clyde plin de curiozitate, deoarece i se părea extrem de frumoasă şi de-a dreptul fascinantă.

— Hm... nimic deosebit, numai că a fost cu vreo opt bărbaţi diferiţi de când sunt eu aici. Câtva timp a fost îndrăgostită de Doyle — un alt băiat de serviciu, despre care Clyde avusese timpul să-şi dea seama că este chintesenţa graţiei, a aerelor şi a privirilor gen Chesterfield[5], pe scurt, un tânăr vrednic de imitat — dar n-a ţinut mult; acum a pus laba pe altul.

— Zău?! Exclamă Clyde foarte surprins şi întrebându-se dacă un astfel de noroc o să dea vreodată şi peste el.

— Cum mă vezi şi cum te văd! Continuă Ratterer. Straşnică femeie... nu se satură niciodată! Am auzit că bărbat'su are o mare fabrică de cherestea, undeva în Kansas, dar nu mai trăiesc împreună. Ocupă unul dintre cele mai frumoase apartamente de la etajul şase, dar nu stă acolo decât foarte rar. Aşa mi-a spus camerista.

Acest Ratterer, un băiat cam scurt şi îndesat, însă zâmbitor şi plăcut la înfăţişare, era atât de blând, atât de cumsecade şi de binevoitor, încât Clyde se simţi de la început atras de el şi dori să-l cunoască mai bine. Ratterer răspunse la această simpatie, deoarece, înţelegând că tânărul Clyde este sincer şi lipsit de experienţă, ar fi fost o satisfacţie pentru el să-l ajute ori de câte ori i-ar fi stat în putinţă.

Conversaţia fu întreruptă de clopoţel. N-a mai fost reluată niciodată după aceea în legătură cu femeia despre care era vorba, dar efectul produs asupra lui Clyde rămase cât se poate de puternic. Era o plăcere să priveşti asemenea femeie, extrem de bine îmbrăcată, cu tenul catifelat, cu ochii strălucitori. Puteau fi oare adevărate lucrurile pe care i le spusese Ratterer despre ea? Era aşa de drăguţă! Stând pe banca lui, Clyde rămase cu privirile pierdute

---

5 Stil de îmbrăcăminte bărbătească la modă prin 1890—1900.

în gol, urmărind o viziune pe care nu îndrăznea să şi-o mărturisească nici lui însuşi şi care îl înfiora din creştet până în tălpi.

Veneau apoi temperamentele şi filozofia băieților de acolo — Kinsella, bunăoară, scurt, gras, cu fața netedă şi puțin cam prostuț, după părerea lui Clyde, totuşi simpatic şi viril, trecând drept un vrăjitor la jocurile de noroc; în primele trei zile, în momentele când era mai liber, el avusese bunăvoința să continue, în parte, instrucțiunile pe care Clyde începuse să le primească de la Hegglund. Era un tânăr mai cultivat decât Hegglund şi vorbea mai corect decât acesta, cu toate că nu se arăta aşa de prietenos ca Ratterer, lipsindu-i în special felul sincer şi deschis de a fi al acestuia.

Şi apoi Doyle — Eddie — pe care Clyde l-a considerat dintru început foarte interesant şi pe care îl invidia puțin din pricină că era atât de atrăgător, avea trăsături aşa de regulate, gesturi atât de grațioase, lipsite de orice stângăcie şi o voce plăcută şi catifelată. Mişcările şi gesturile lui atât de plăcute îl făceau simpatic oricărei persoane cu care venea în contact, fie funcționari dindărătul ghişeelor, fie străini care intrau şi-i cereau vreo lămurire. Gulerul şi pantofii săi erau totdeauna foarte curați şi îngrijiți, iar părul bine tuns, pieptănat şi dat cu briantină, ca al unui actor de cinema. Din primul moment Clyde fu fascinat de gustul cu care era îmbrăcat — costume maro, foarte elegante, şepci, cravate şi ciorapi de aceeaşi culoare. Ambiția să era să aibă un pardesiu maro cu cordon, exact ca al lui, o şapcă maro şi un costum la fel de frumos şi de bine croit.

Un efect diferit, deşi nu fără legătură cu cele de mai sus, îl producea asupra lui Clyde şi tânărul care-l inițiase în munca de aici — Hegglund — unul dintre cei mai vechi şi mai experimentați băieți de serviciu, bucurându-se de o influență considerabilă asupra celorlalți grație bunei lui dispoziții şi atitudinii de nepăsare față de tot ceea ce nu se referea la îndatoririle sale din cadrul. Hotelului. Hegglund nu era nici atât de umblat la şcoală, nici atât de arătos ca unii dintre ceilalți băieți, şi, totuşi, îl interesa şi-l fermecă pe Clyde prin temperamentul său extraordinar de pasionat şi dinamic, la

care se adăuga mărinimia când era vorba de bani sau de vreo plăcere, precum şi un curaj, o forţă şi o îndrăzneală pe care nici Doyle, nici Ratterer şi nici Kinsella nu le aveau, forţă şi îndrăzneală ce uneori scăpau, e drept, de sub controlul raţiunii. După cum îi povesti el însuşi mai târziu lui Clyde, era fiul unui brutar de origine suedeză, care, cu câţiva ani mai înainte, îşi părăsise nevasta în oraşul Jersey City, lăsând-o să se descurce singură cum va şti. În consecinţă, nici Oscar, nici sora lui, Martha, nu aveau prea multă educaţie şi nici vreo experienţă socială oarecare. La vârsta de paisprezece ani plecase din Jersey City într-un vagon de marfă, şi de atunci se străduia să răzbată în viaţă cum se pricepea mai bine. La fel ca şi Clyde, se dădea în vânt după toate plăcerile pe care credea că le vede dansând în jurul lui, fiind gata să se aventureze, în toate direcţiile posibile, dar lipsindu-i teama aceea pronunţată faţă de ceea ce va urma, atotstăpânitoare asupra lui Clyde. De asemenea, avea un prieten, un tânăr pe nume Sparser, ceva mai în vârstă decât dânsul, care lucra ca şofer ia un negustor înstărit din Kansas City şi izbutea din când în când să facă rost de vreo maşină, putând astfel să-l ia cu el şi pe Hegglund în unele călătorii scurte prin împrejurimile oraşului. Amabilitatea acestuia, oricât de neîngăduită şi necinstită ar fi fost ea, îl făcea pe Hegglund să se simtă un băiat de lume, mult mai important decât colegii lui, şi să se împăuneze în faţa lor cu o aureolă ce nu prea se potrivea cu realitatea.

Nefiind atât de frumos ca Doyle, nu-i era prea uşor să atragă atenţia fetelor asupra lui, iar fetele pe care le cucerea el nu aveau nici pe departe farmecul ori situaţia socială a celor cucerite de camaradul său. Cu toate acestea, era extrem de mândru de legăturile pe care reuşea să şi le facă şi oricând gata să se laude cu noile sale achiziţii, împrejurare căreia Clyde îi dădea mai multă crezare decât ar fi făcut-o alţii, întrucât avea mai puţină experienţă. Pentru acest motiv, Hegglund ţinea la Clyde, care-i plăcuse de la început, găsind în el un confident gata să-l asculte şi să-l aprobe totdeauna.

Astfel, ori de câte ori se nimerea să fie alături de Clyde pe bancă, nu contenea să-l povăţuiască. Kansas City e un oraş frumos dacă

ştii să te aranjezi. Înainte de a veni aici, el lucrase în alte oraşe — la Buffalo, Cleveland, Detroit, St. - Louis — dar nici unul nu-i plăcuse atât de mult ca acesta, fiindcă — fapt pe care nu socotea de cuviință să-l analizeze deocamdată — nicăieri nu reuşise ca aici. Fusese spălător de vase, lustruitor de automobile, ajutor de instalator şi ocupase diferite alte slujbe, până când, în cele din urmă, fusese angajat la un hotel în Buffalo. Un tânăr care lucra acolo, dar care lucrase mai întâi aici, îl convinsese să vină la Kansas City.

— Aici bacşişurile e mai mari ca în alte părți, ce-i drept e drept. Da partea a mai bună e c-ai d-a face numa' cu oameni cumsecade. Dacă le intri în voie, apoi nici ei nu te uită, pricepi? Lucrez de-un an de zile aici, şi n-am de ce să mă plâng. Domnul Squires nu se leagă de tine atâta vreme cât nu-l calci pe coadă. Uneori îşi cam arată el colții, da, ce vrei, trebuie să-i laşi lui ciolanul cel mai mare... Ascultă-mă pe mine, însă, nu dă afară pe nimeni fără motiv. Asta la sigur! Cât despre ăilalți, să n-ai nici o grijă! După ce ți-ai terminat lucrul, eşti liber să faci ce vrei. Băieții, toți, e de treabă. Nu e nici pungaşi, nici zgârie-brânză. Când se pune la cale vreo petrecere sau ceva cam aşa, vine toți în păr, sau aproape toți. Nu strâmba din nas, da nici n-o face pe nebunii când iese v'un hai. Ştiu asta, fiindc-am fost de atâtea ori cu ei.

Îl mai făcu pe Clyde să creadă că toți aceşti băieți sunt cei mai buni prieteni cu putință, toți, în afară de Doyle, care se ținea puțin deoparte, cu toate că nu rămânea chiar singuratic.

— Prea multe fuste aleargă după el, asta-i!

Şi-i mai spuse că se duceau adeseori să petreacă împreună la un salon de dans, la o masă sau la o „bombă” din apropierea fluviului, „La Kate Sweeney”, un loc special pentru distracții, unde erau câteva „fete grozave”, şi aşa mai departe. În urechile lui Clyde se revărsa un torent de noutăți în legătură cu lucruri despre care el nu mai auzise niciodată vorbindu-se şi care-i produceau stări de meditare, de visare, de îndoială, de nelinişte şi-l făceau să-şi pună tot felul de întrebări cu privire la înțelepciunea, farmecul şi desfătarea ce puteau fi găsite în toate acestea, dar şi cu privire la faptul dacă lui îi erau îngăduite sau nu. Oare până acum, în

decursul întregii sale vieți, nu fusese instruit cu totul altfel în privința unor asemenea fapte? Înfiorarea pe care o încerca era puternică, dar şi problemele legate de toate câte le ascultă cu atâta atenție erau destul de grave.

Mai era apoi Thomas Ratterer, tipul omului care la prima vedere nu părea câtuşi de puțin periculos sau duşmănos față de alții. Nu arăta mai înalt de cinci picioare şi patru incii[6] dar era dolofan, avea părul negru, pielea măslinie, ochii limpezi ca apa şi plini de sinceritate. Şi el — după cum află Clyde în curând — se trăgea dintr-o familie nevoiaşă, fiind lipsit de orice fel de privilegii sociale sau financiare. Felul său de a se comporta, însă, îl făcea atât de iubit de ceilalți băieți, încât îl consultau cu toții aproape în legătură cu orice lucru. Născut în Wichita şi strămutat de curând în Kansas City, el şi sora lui erau principalele ajutoare ale mamei lor, rămasă văduvă. În copilărie şi în anii de formare, amândoi avuseseră prilejul să o vadă adeseori pe mama lor — o făptură blândă şi iubitoare, la care țineau cu adevărat — disprețuită şi bruftuită de un soț necredincios. Existaseră perioade când nu aveau nici ce să mănânce. Nu o dată fuseseră aruncați în stradă pentru că nu-şi plătiseră chiria. Cu multe întreruperi, Tommy şi sora lui urmaseră la diferite şcoli publice. În cele din urmă la vârsta de paisprezece ani, el ajunse la Kansas City unde se ocupase cu de toate, până când izbuti să intre la „Green-Davidson”. Între timp, mama şi sora lui se mutară şi ele de la Wichita la Kansas City, pentru a fi împreună cu el.

Clyde era puternic impresionat de luxul hotelului şi de aceşti tineri, pe care începea să-i cunoască destul de repede, dar şi destul de temeinic; dar mai mult decât orice îl fascina potopul acela de mărunțiş care se revărsa asupra lui, strângându-se grămadă în buzunarul drept al pantalonilor, monede de câte cinci şi zece cenți, sferturi şi chiar jumătăți de dolar, care sporeau într-una în această primă zi de lucru, în aşa fel, încât la ora 9 seară avea peste patru dolari în buzunar, iar la 12, când ieşea din tură, avea mai mult de şase dolari şi jumătate, adică atât cât câştigase mai înainte într-o săptămână întreagă.

6 Un inci = 2,54 cm.

Din aceşti bani trebuia să-i dea domnului Squires un singur dolar, nu mai mult, aşa îi spusese Hegglund; restul de cinci dolari şi jumătate, câştigaţi în schimbul unei munci interesante de o seară — da, o muncă încântătoare şi fascinantă — îi rămâneau lui. Aproape nu-i venea să creadă. Aşa ceva i se părea fantastic, demn de lampa fermecată a lui Aladin.

După această primă zi de lucru, la ora 12 noaptea precis, sunetul unui gong răzbătu de undeva. Se auzi un zgomot de paşi şi apărură trei băieți — unul să-l înlocuiască pe Barnes la pupitru, ceilalți doi să execute diverse alte însărcinări. La ordinul lui Barnes, cei opt băieți prezenți se ridicară şi se duseră să-şi schimbe hainele. La vestiar, înainte de plecare, Clyde se apropie de domnul Squires şi-i înmână un dolar de arignt.

— E-n regulă! Rosti domnul Squires.

Atât; nici un cuvânt mai mult. Apoi, Clyde, împreună cu ceilalți, coborî la dulapul său, îşi schimbă hainele şi ieşi pe străzile luminate destul de slab la ora aceasta, înfiorat aşa de tare de sentimentul norocului şi al îndatoririlor sale de viitor, încât tremura de-a binele a şi era ca beat de fericire.

Când te gândeşti că, în sfârşit, avea o slujbă ca asta! Când te gândeşti că s-ar putea să câştige banii ăştia în fiecare zi! Se îndreptă spre casă spunându-şi că trebuie să doarmă bine, ca să fie „în formă” a doua zi dimineață. Dar amintindu-şi că a doua zi nu trebuia să se întoarcă la hotel decât la orele unsprezece jumătate, intră într-o cafenea, să bea o ceaşcă de cafea şi să mănânce o plăcintă. Singurul lucru la care se gândea acum era că a doua zi va trebui să lucreze numai de la amiază până la ora 6, şi apoi va fi liber până în dimineața următoare la 6. Şi are să câştige şi mai mulți bani, şi mai mulți, pe care îi va cheltui după bunul lui plac...

CAPITOLUL 8

Ceea ce-l preocupa acum pe Clyde într-un chip deosebit era cum să facă să păstreze pentru sine cea mai mare parte din banii câştigaţi. Asta deoarece, din clipa când începuse să lucreze şi să câştige bani, convenise că va trebui să contribuie la cheltuielile familiei cu o parte însemnată din câştig, cel puţin trei sferturi din lefurile mici pe care le primea mai înainte. Acum, însă, dacă ar fi anunţat că venitul lui se ridică la douăzeci şi cinci de dolari pe săptămână, ba chiar mai mult — fără a pune la socoteală salariul de cincisprezece dolari pe lună şi masa — cu siguranţă că părinţii s-ar fi aşteptat să le dea măcar zece sau doisprezece dolari.

De atâta vreme Clyde era ros de dorinţa de a fi la fel de elegant ca oricare alt băiat, încât acum, când avea prilejul să-şi realizeze acest vis, nu putea rezista ispitei ca, mai înainte de orice, să aibă grijă de sine însuşi, să se îmbrace cât mai elegant, şi asta cât mai repede cu putinţă. În consecinţă, se hotărî să-i spună mamei sale că toate bacşişurile pe care le primea se ridicau la cel mult un dolar pe zi. Pe de altă parte, pentru a se bucura de o mai mare libertate de acţiune în ceea ce priveşte folosirea timpului său liber, anunţă că adesea, pe lângă programul lung, obligatoriu, din două în două zile, mai trebuia să ţină locul altor băieţi, care fie că se îmbolnăveau, fie că erau ocupaţi cu alte treburi. Explică, de asemenea, că direcţia cere de la toţi băieţii să fie cât mai bine îmbrăcaţi, atât în interiorul, cât şi în afara hotelului. Nu se mai putea duce multă vreme la hotel în hainele pe care le avea acum. Domnul Squires, spuse el, îi şi făcuse aluzii în privinţa asta. Totuşi, pentru a atenua oarecum lovitura, adăugă că unul dintre băieţii de la hotel îi vorbise despre un magazin unde putea să-şi procure în rate absolut toate lucrurile de care avea nevoie.

Mama lui era atât de nepricepută în chestiunile acestea, încât îi dădu crezare.

Dar asta nu a fost totul. Acum venise în contact zilnic cu tineri care, datorită unei experienţe mai mari în ale vieţii, ispitiţi de luxul şi viciile mediului de acolo, îmbrăţişaseră mai demult anumite forme de libertinaj şi chiar de viciu până atunci cu totul necunoscute lui Clyde şi a căror simplă descriere îl făcea să holbeze ochii de uimire şi îi inspira, la început, o scârbă totală. Astfel, după

cum îi aduse la cunoştinţă Hegglund, unii băieţi din schimbul lui Clyde participau cu regularitate la anumite aventuri ce aveau loc de regulă în noaptea imediat următoare după primirea salariului lunar. De obicei şi în funcţie de starea lor sufletească şi de banii disponibili în momentul respectiv, aceste aventuri îi târau într-unui din restaurantele de noapte destul de faimoase, dar nu tocmai bine văzute. După cum înţelese Clyde din frânturile de conversaţii pe care le auzise, băieţii se duceau acolo în grup noaptea târziu, şi, după ce se îmbuibau cu mâncăruri şi băuturi, obişnuiau să se ducă fie la vreun salon de dans rău famat din partea de jos a oraşului, pentru a „vâna niscaiva fetiţe”, fie, în cazul când aşa ceva nu mai prezenta destul farmec pentru grup, să viziteze una dintre acele case notorii — de „bună reputaţie”, cum socoteau ei — foarte adesea camuflate sub denumirea de „pensiune de familie”, unde, în schimbul unei sume cu mult mai mici decât aceea de care dispuneau ei, puteau, după cum se lăudau adeseori, „să-şi aleagă orice fată din casă”. Aici, datorită tinereţii, ignoranţei, generozităţii, bunei dispoziţii şi aspectului lor atrăgător, erau foarte apreciaţi, fiind totdeauna cât se poate de bine primiţi de către diferitele madame şi fete din astfel de stabilimente, care căutau, din motive de ordin financiar, fireşte, să se poarte cu ei în aşa fel, încât să-i facă să mai vină şi altă dată.

Atât de hămesită fusese viaţa lui Clyde până atunci şi atât de lacom era de asemenea experienţe, încât ascultă cu o poftă nespusă relatarea oricărei aventuri care presupunea satisfacerea unei plăceri. Nu că ar fi aprobat acest soi de aventuri. La drept vorbind, la început se simţise oarecum revoltat şi deprimat, deoarece cu toate că acestea se bat cap în cap cu ceea ce auzise şi cu ceea ce îi împuiaseră lui mintea de-a lungul anilor. Dar vedea în ele o schimbare şi o uşurare atât de bruscă în comparaţie cu îndeletnicirea aceea monotonă şi constrângerile continue din tot cursul copilăriei, încât nu se putea gândi la astfel de aventuri fără să nu simtă farmecul lor. Ascultă, aşadar, cu mult interes şi cu multă plăcere, chiar dacă uneori dezaproba în sinea lui ceea ce auzea. Văzând că manifestă atâta interes şi se arată doritor, băieţii se oferiră, rând pe rând, azi unul, mâine altul, să-l ducă încoace

sau încolo, la un spectacol, la un restaurant, acasă la ei, unde mai veneau câte doi-trei prieteni să joace cărți, sau chiar la vreun bordel, deşi Clyde refuză la început să aibă orice fel de contact cu asemenea stabilimente. În cele din urmă, însă, după ce se împrietenise mai bine cu Hegglund şi Ratterer, la care ținea foarte mult, şi fiind o dată invitat de ei la o petrecere de noapte, ce promitea a fi foarte reuşită — o „escapadă” la *„Frissell ̓s”,* cum ziceau ei — se hotărî să-i însoțească.

— Mâine e vorba s-o facem lată din nou, ca în fiecare lună, la *„Frissell ̓s”,* îi spusese Ratterer. Nu vrei să vii cu noi? N-ai fost încă acolo.

Între timp, Clyde, care se aclimatizase cu această atmosferă supraîncălzită, devenise mai puțin şovăitor decât la început. Luând exemplu de la Doyle, pe care-l studiase cu multă atenție şi cu mult folos, se înnoise acum din cap până-n picioare: avea costum nou de culoare maro, şapcă, palton, ciorapi, ac de cravată şi pantofii, toate imitații cât mai fidele după articolele vestimentare ale mentorului său. Costumul îi stătea bine, atât de bine, încât era de-a dreptul seducător, aşa cum nu fusese, niciodată în viața lui, şi nu numai părinții, dar chiar şi fratele mai mic şi surioara sa erau pur şi simplu uluiți de această schimbare.

Cum reuşise Clyde să ajungă atât de repede la o asemenea ținută vestimentară? Cât putea să coste tot ce purta el acum? Nu cumva pentru acest lux vremelnic îşi angaja din câştiguri viitoare o sumă mai mare decât ar fi fost înțelept să angajeze? S-ar putea ca, mai curând ori mai târziu, să-şi dea seama de acest lucru. Ceilalți copii aveau şi ei nevoie de o serie întreagă de lucruri. Şi apoi ambianța morală şi spirituală a locului unde muncea atâtea ceasuri şi rămânea până târziu noaptea în fiecare zi, în schimbul unei lefi destul de mici, era oare cea mai. Potrivită pentru el?

La toate aceste obiecțiuni, Clyde răspunse cu o abilitate surprinzătoare, asigurându-i că nu trebuie să aibă nici o grijă, că munceşte prea din greu, iar hainele nu sunt dintre cele mai scumpe, nu, mama lui ar trebui să-i vadă pe ceilalți băieți. De asemenea, nu cheltuieşte prea mulți bani şi, oricum, era destul timp de acum încolo pentru a plăti tot ceea ce cumpărase.

Se mai punea problema „chefului”. Socoteala se schimbă acum, chiar pentru Clyde. Se întreba cum avea să-i explice tatălui şi mamei sale faptul că a întârziat atât de mult în oraş, în cazul când petrecerea s-ar fi prelungit, aşa cum era de aşteptat, până târziu noaptea. Ratterer îi spusese că „escapada” s-ar putea să țină până la 3 sau 4 dimineața, însă că el va putea să plece oricând va dori. Dar cum ar apărea el în ochii celorlalți dacă i-ar părăsi tocmai când le-ar fi lumea mai dragă? Afurisită treabă! Cu ceilalți era altfel: cei mai mulți dintre ei nu locuiau cu părinții, ca el, sau chiar dacă stăteau cu părinții, cum era cazul lui Ratterer, acestora prea puțin le păsa de ce făceau copiii. Şi, apoi, era oare cuminte din partea lui să ia parte la o petrecere atât de târzie? Dar toți ceilalți băieți — Hegglund, Ratterer, Kinsella, Shiel — se duceau în mod regulat să bea, şi nu se sinchiseau câtuşi de puțin. Ar fi un nătărău dacă ar crede că e periculos să bei nițel, aşa cum făceau ei în astfel de ocazii. O să se ducă, deci, şi dacă or să-i spună ceva acasă, o să le răspundă că a trebuit să lucreze peste noapte. La urma urmei, de ce să nu rămână şi el, uneori, până târziu, noaptea, în oraş? Nu e oare şi el, acum, bărbat? Nu câştiga mai mulți bani decât oricare alt membru al familiei? Şi nu are dreptul să înceapă, în fine, să facă şi el ceea ce-i plăcea?

Începu să guste sentimentul plăcut al libertății personale, să soarbă fiorul romantic al aventurii, şi nici un sfat al mamei sale nu l-ar mai fi putut opri acum din drum.

CAPITOLUL 9

În sfârşit, faimoasa „escapadă” avu loc, iar la ea luă parte şi Clyde. Petrecerea începu la *„Frissell's”*, aşa după cum spusese Ratterer. Clyde, care se găsea în cei mai buni termeni cu toți aceşti tineri, era într-o dispoziție excelentă. Lucru firesc, dacă ne gândim la noua lui condiție de viață. Doar cu vreo câteva săptămâni mai

înainte era singur-singurel, fără nici un prieten, aproape fără nici o cunoştinţă de seamă lui! Şi acum iată-l, atât de curând, ducându-se la această petrecere aleasă cu un grup atât de interesant!

Şi, luminat de iluziile tinereţii, localul i se păru mai interesant decât era în realitate. În fond, nu avea în faţa ochilor decât o bodegă mai răsărită, de modă veche americană. Pe pereţi erau agăţase fotografii de actori şi actriţe, cu autografe, alături de afişe de teatru din diferite epoci. Graţie calităţii superioare a mâncării — pentru a nu mai aminti de simpaticul director actual — localul devenise haltă unde îşi omorau timpul actorii în trecere prin oraş, politicienii şi oamenii de afaceri de prin partea locului, înconjuraţi de tot felul de muşterii, atraşi mereu de acel ceva ce părea puţin mai altfel decât viaţa cu care erau obişnuiţi.

Băieţii, tot auzindu-i pe şoferi şi pe birjari spunând că acesta e unul dintre cele mai bune localuri din oraş, îl aleseseră pentru petrecerile lor lunare. Orice fel de mâncare costa între şaizeci de cenţi şi un dolar. Cafeaua şi ceaiul erau servite numai în căni. Găseai orice băutură de care aveai poftă. În partea stângă a încăperii principale, cum intrai, se afla o cameră mai întunecoasă şi mai scundă, cu un cămin, unde se retrăgeau numai bărbaţii, după ce luau masa, şi discutau, fumau sau citeau ziarele. Era camera pentru care băieţii noştri aveau o admiraţie deosebită. A mânca într-un astfel de restaurant însemna pentru ei a se simţi oarecum mai în vârstă, mai înţelepţi, mai importanţi, mă rog, oameni cu experienţă. Iar Ratterer şi Hegglund, de care Clyde se ataşase foarte mult, precum şi majoritatea celorlalţi băieţi rămăseseră convinşi că în tot Kansas City-ul nu se mai găseşte un local atât de bun ca *„Frissell᾽s”.*

În ziua aceea, aşadar, după ce şi-au încasat leafa la prânz şi s-au văzut apoi liberi la ora 6, s-au întâlnit în faţa hotelului, la colţul din preajma magazinului de răcoritoare, unde Clyde, îşi oferise la început serviciile. Erau toţi într-o dispoziţie minunată — Hegglund, Ratterer, Paul Shiel, Davis Higby — un alt camarad al lor, Arthur Kinselle şi Clyde.

— Aţi auzit de festă pe care a jucat-o ieri biroului de la hotel un cetăţean din St.-Louis? Se adresă Hegglund către ceilalţi în

momentul când porneau. A telefonat sâmbăta trecută de la St.-Louis, rugând să i se rețină un apartament cu un salonaş, dormitor şi baie, pentru el şi soția lui, şi să i se pună flori în cameră. Astea mi le-a spus Jimmy, băiatul cu cheile. Apoi a venit şi s-a trecut pe el şi pe fată care-l însoțea, mă-nțelegi, ca bărbat şi nevastă... un boboc de fată, ce să spun, i-am văzut cu ochii mei! Ei, ce ziceți de asta? Pe urmă, miercuri, după ce a stat acolo trei zile, şi oamenii cam începuseră să-i ia la ochi — mă rog, mese trimise în cameră şi toate celelalte — iată că dumnealui coboară şi anunță că nevasta trebuie să se întoarcă la St.-Louis, iar el nu mai are nevoie de un apartament întreg, ci numai de o singură cameră, aşa că geamantul lui şi valizele ei pot fi mutate în camera cea nouă până la ora trenului, când doamna avea să plece. Dar, vezi, geamantanul nu era al lui, ci al ei, v-ați prins? Şi ea nici gând n-avea să plece, nu ştia nimic. Şmecherul, însă, ştia ce face. A şters-o frumuşel, şi pe ea a lăsat-o cu geamantanele în cameră. Fără o lețcaie, v-ați prins? Acum o țin acolo sus, cu bagaje cu tot. Femeia plânge şi telefonează pe la prieteni, are o groază de bani de plătit! Ce ziceți de asta, să nu-ți stea ceasul? Unde mai pui florile... Numai trandafiri! Şi şase mese pe zi, în cameră, şi băuturi pentru el...

— Ştiu, îl cunosc! Exclamă Paul Shiel. Chiar eu le-am dus nişte băuturi. Mi-am dat seama că e ceva suspect cu tipul, prea era spilcuit şi vorbea tare... N-a picat, până la urmă, decât cu zece cenți.

— Şi eu mi-l amintesc! Strigă Ratterer. Luni m-a trimis să-i aduc toate ziarele din Chicago şi nu mi-au dat decât zece cenți. Am mirosit din capul locului că-i un escroc!

— Vorba e că le-a scăpat printre degete, adăugă Hegglund. Iar acum încearcă s-o stoarcă pe dumneaei. Straşnic, nu?

— Fata nu mi s-a părut să aibă mai mult de optsprezece sau douăzeci de ani, dacă are şi-atât, spuse Arthur Kinsella, care până atunci tăcuse.

— Tu i-ai văzut, Clyde? Întrebă Ratterer, mai mult spre a-l târî în discuție şi pe Clyde, pe care voia să-l inițieze în toate.

— Nu, răspunse Clyde. Cred că mi-au scăpat. Nu-mi aduc aminte. Să fi văzut pe vreunul dintre ei.

— Păcat, ai pierdut prilejul să vezi o pasăre rară… îmbrăcat cum era, într-o redingotă lungă, cu un joben negru tras pe ochi, ba şi cu jambiere *gris-perle,* la început credeam că e un duce englez, sau aşa ceva, văzându-l cum umblă, cu un baston în mâna. E de-ajuns să te englezeşti în felul ăsta, să comanzi în dreapta şi-n stânga cu voce tare, ca să-ți meargă totul din plin!

— Ai dreptate, adăugă Davis Higby. Nu e rău să faci pe englezul din când în când… Şi mie mi-ar plăcea aşa ceva, mai ştii? Poate că am s-o şi fac, odată şi odată…

După ce cotiră pe după colț şi traversară alte două străzi, intrară toți deodată, în grup, pe uşa principală a localului *„Frissell's”,* unde îi întâmpinară luminile reflectate de porțelanurile, de argintăria şi de fețele oamenilor, precum şi de freamătul şi zarva celor de la mese. Clyde fu extraordinar de impresionat. În afară de „Green-Davidson”, nu mai intrase niciodată într-un astfel de local. Şi încă în tovărăşia unor tineri atât de pricepuți, atât de experimentați!

Se îndreptară spre un şir de mese aşezate în fața unei canapele de piele, fixată de-a lungul peretelui. Şeful chelnerilor, re-cunoscînd pe Ratterer, Hegglund şi Kinsella, clienți vechi, apropie două mese şi aduse unt, pâine şi pahare. Luară loc, Clyde, Ratterer şi Higby ocupând canapeaua, iar Hegglund, Kinsella şi Shiel în fața lor.

— Eu, unul, o să încep cu un strop de lichior straşnic, un „Manhattan”! Se pronunță Hegglund cu mare poftă, privind lumea din jurul lor şi având sentimentul că a devenit cineva.

Cu fața lui roşcovană, bronzată, cu ochii lui albaştri şi pătrunzători, cu părul de un roşu-închis pieptănat în sus, peste creştetul capului, semăna cu un cocoş uriaş şi foarte țanțoş.

La fel, Arthur Kinsella, o dată intrat aici, părea că a înflorit şi el subit, împăunându-se cu aureola pe care i-o dădeau aceste momente, îşi trase mânecile de la haină cu gesturi degajate, apucă o listă de bucate şi, cer cetind băuturile de pe verso, exclamă:

— Păi… eu o să-ncep cu un „Martini” sec!

— Iar eu cu un *whisky* scoțian cu sifon, spuse şi Paul Shiel solemn, examinând lista.

— Eu renunț la *cocktail* astă-seară, făcu Ratterer inimos, dar cu o umbră de rezervă în glas. Am spus că n-o să beau mult de data

asta, şi am să mă țin de cuvânt. Cred că un pahar de vin de Rin cu apă minerală e lucrul cel mai nimerit pentru mine.

— Poftim, auziți-l! Strigă Hegglund dezaprobator. Are de gând să înceapă cu vin de Rin, el, care se omoară totdeauna după „Manhattan"! Ce te-a apucat, Tommy? Parcă te lăudai că vrei să petreci astă-seară...

— Sigur că vreau, replică Ratterer, dar crezi că nu pot să petrec şi fără să torn în mine tot ce se găseşte aici? În noaptea asta vreau să rămân treaz. Abia n-o să mă mai certe nimeni mâine dimineață dacă izbutesc să rămân treaz. Data trecută era cât pe-aci să nu mă prezint la serviciu...

— Aici cam ai dreptate, confirmă Arthur Kinsella. Nici eu nu vreau să beau în neştire, dar asta nu înseamnă că trebuie să-mi fac sânge rău de pe Nacum.

— Şi tu, Higby? I se adresă Hegglund tânărului cu ochi rotunzi.

— Şi eu o să iau tot un „Manhattan", preciza acesta, apoi, uitându-se la chelnerul care stătea lângă el, adăugă: Cum merg treburile, Dennis?

— De, nu pot să mă plâng, răspunse chelnerul. În ultimele zile mi-a mers din plin. Ce se-aude pe la hotel?

— E-n regulă, toate-s bune! Rosti Higby bine dispus, studiind lista de bucate.

— Dar tu, Griffiths? Ce ai de gând să iei? Se informă Hegglund, care, în calitate de maestru de ceremonii, delegat de ceilalți să comande, să plătească şi să aibă grijă de bacşişul chelnerului, îşi îndeplinea acum rolul în mod conştiincios.

— Cine, eu? Păi... făcu Clyde destul de încurcat de această întrebare, deoarece până acum, până în clipa aceasta, mai exact, nu pusese niciodată în gură nici cea mai slabă băutură alcoolică.

Era puțin cam surprins de felul rapid şi experimentat în care tinerii lui colegi comandau *cocktail-uri* şi *whisky*. Fireşte, el nu putea să meargă până acolo; totuşi, aflase cu mult înainte încă, din conversațiile avute cu băieții, că în asemenea ocazii ei veneau aici să bea, şi se întrebă cum ar mai putea da înapoi. Ce-ar fi crezut despre el dacă n-ar fi băut nimic? Mai ales că, de când se afla printre dânşii, căuta să se țină în rând cu ei, să pară tot aşa de

degajat, de experimentat. După cum simțea însă limpede, îndărătul lui se înşirau toți anii aceia în care fusese instruit şi prevenit împotriva „ororilor” băuturii şi ale tovărăşiilor de proastă calitate. Şi, cu toate că în adâncul inimii lui nutrise totdeauna o revoltă ascunsă împotriva tuturor textelor şi maximelor cu care părinții săi îi împuiau urechile, deşi simțise totdeauna o aversiune sinceră față de liota aceea zdrențăroasă de neisprăviți şi de epave, pe care părinții săi încercau să-i aducă pe calea cea bună risipind atâtea eforturi zadarnice şi neputincioase, totuşi acum era predispus să cumpănească şi să şovăie. Să bea, ori să nu bea?

O fracțiune de secundă doar — răstimp în care toate aceste voci răsunau în cugetul lui — ezită. Apoi adăugă:

— Păi eu… şi eu mă gândesc la nişte vin de Rin cu apă minerală.

Formula aceasta i se părea cea mai uşoară şi mai sigură. Cele spuse de Hegglund şi toți ceilalți îi arătaseră că, de fapt, vinul de Rin cu apă minerală era o băutură nu numai plăcută, ci şi lipsită de orice primejdie. În afară de asta, Ratterer ceruse acelaşi lucru, împrejurare care făcea alegerea să mai puțin bătătoare la ochi şi, după cum socotea el, mai puțin ridicolă.

— Ei, na-ți-o bună! Exclamă Hegglund dramatic. Şi dumnealui tot vin de Rin cu apă minerală! După câte văd, cheful nostru o să se spargă pe la opt jumate, afară doar dacă noi, ăştilalți, n-o să pornim ofensiva…

Atunci şi Davis Higby, care se dovedea a fi mult mai ştrengar şi mai gălăgios decât s-ar fi putut crede după înfățişarea sa plăcută, se întoarse către Ratterer şi spuse:

— Mai slăbeşte-ne, Tom, cu vinul tău de Rin şi apă minerală! Ce, vrei să nu ne distrăm deloc în noaptea asta?

— Păi ți-am spus de ce, explică Ratterer. Ultima dată când am fost la dame, aveam patruzeci de barosani la intrare, şi nici un chior la plecare! De data asta vreau să fiu cu ochii-n patru!

„La dame”, gândi Clyde când îl auzi. Aşadar, după cină, după ce or să se sature de mâncare şi băutură, au să se ducă la una dintre casele acelea „cu dame”; desigur o casă rău famată. Nu exista nici o îndoială, Clyde ştia ce înseamnă toate astea. Or să fie acolo femei, femei de moravuri uşoare, femei stricate. Iar el va trebui să… va

putea să... va...?

Pentru prima dată în viața lui se pomeni în situația de a trebui să ia o hotărâre în legătură cu dorința de a cunoaşte mai de aproape singurul mister mare şi fascinant care îl tulburase atâta vreme, intrigându-l, răscolindu-l şi totodată speriindu-l întrucâtva. Căci, în ciuda potopului de gânduri ce-l frământau în privința acestui mister, şi a femeilor în general, Clyde nu fusese niciodată în contact cu vreuna dintre ele în felul acesta. Şi acum, acum...

Simți deodată un fel de fiori calzi şi reci străbătându-i spatele şi întreaga ființă. Mâinile şi fața i se înfierbântară, pe urmă se umeziră, apoi obrajii şi fruntea începură să-i ardă. Tâmplele îi zvâcneau. Îşi dădea bine seama de toate astea. Gânduri ciudate, năvalnice, ademenitoare şi în acelaşi timp tulburătoare îi bântuiau conştiința. Părul i se înfiora, ca străbătut de un curent electric, şi Clyde vedea tablouri — scene dionisiace — pe care căuta în pripă să şi le îndepărteze din minte, dar fără a izbuti, deoarece reveneau într-una. El însuşi dorea ca ele să revină, cu toate că se apăra împotriva lor. Iar parcă pentru a pune vârf la toate, începea să-i fie şi puțin cam teamă. Ptiu! Ce naiba, n-are nici atâta curaj? Ceilalți băieți nu erau câtuşi de puțin tulburați de perspectiva celor ce aveau să urmeze. Dimpotrivă, se vedea că sunt foarte veseli. Începuseră de pe acum să râdă şi să-şi dea ghionturi, pomenind mereu de anumite lucruri nostime care se petrecuseră ultima oară când fuseseră acolo împreună. — Dar ce-ar zice mama lui dacă ar afla? Mama lui! Nu îndrăznea să se gândească nici la mama, nici la tatăl lui în clipa aceea, aşa că-i îndepărta cu multă hotărâre din minte.

— Ascultă, Kinsella, zise Higby, îți mai aduci aminte de aia mică şi cu părul roşu de la casa din stradă Pacific, care voia să fugi cu ea la Chicago?

— Cum naiba să nu-mi aduc aminte? Răspunse Kinsella încântat, ridicând paharul de „Martini”, care tocmai îi fusese pus dinainte. Voia nici mai mult, nici mai puțin decât să plec de la hotel, şi mă asigura c-o să mă ajute ea să încep un negoț. Zicea că n-o să trebuiască să mai muncesc deloc dacă rămân cu ea.

— Te cred, n-ar fi fost nevoie să mai munceşti decât într-un

singur fel… comentă Ratterer!

Chelnerul aşeză pe masă paharul cu vin de Rin şi apă minerală al lui Clyde, care, intrigat, încordat, tulburat şi fascinat de tot ceea ce auzea, îl ridică la gură, îl gustă şi, găsindu-l slab şi destul de plăcut, îl sorbi dintr-o înghițitură. Era însă atât de atent la cele ce se discutau, încât aproape nici nu-şi dădu seama că l-a băut.

— Bravo! Exclamă Kinsella pe un ton cât se poate de cordial. Nu s-ar zice că nu-ți place…

— E destul de bun… conveni Clyde.

Hegglund, văzând cât de repede golise paharul şi simțind că prietenul lui, nou şi nepriceput în treburile astea, are nevoie de încurajare, strigă către chelner:

— Hei, Jerry, încă unul! Dar ceva mai mare, îi şopti apoi cu mâna la gură.

Şi petrecerea continuă în felul acesta. Se făcuse aproape ora 11 când epuizară diferitele subiecte de discuție ce prezentau oarecare interes, despre întâmplări, slujbe sau aventuri din trecut. Între timp, Clyde avusese prilejul să mediteze asupra tinerilor lui însoțitori şi ajunsese la concluzia că el nu e chiar atât de ageamiu cum îşi închipuiau ceilalți, sau, chiar dacă este, în orice caz e mai ascuțit la minte decât cei mai mulți dintre ei, are o mentalitate mai sănătoasă. În definitiv, ce erau ei şi ce ambiții aveau? Îşi dădea seama că Hegglund e vanitos, gălăgios şi prost, un băiat pe care-l puteai trage pe sfoară cu multă uşurință, sau puteai să-l împaci oricând cu puține laude. Higby şi Kinsella, amândoi băieți interesanți şi simpatici, se mândreau totuşi cu lucruri cu care el nu s-ar fi putut lăuda, şi anume: Higby cu faptul că se pricepe puțin la automobile — avea un unchi care lucra în branşa asta — iar Kinsella, cu jocurile de noroc, în special cu mânuirea zarurilor, în ce-i priveşte pe Ratterer şi pe Shiel, aceştia, în măsura în care-i putuse cunoaşte până atunci, erau perfect mulțumiți cu meseria de băieți de serviciu la hotel — gata s-o continue fără să mai aibă altă ambiție — meserie despre care el, încă de pe acum, nu putea crede că-l va interesa întotdeauna.

În acelaşi timp, gândindu-se că a mai rămas puțin până în momentul când se vor hotărî să pornească spre locul acela rău

famat, unde el nu se mai aventurase niciodată şi să facă un lucru despre care nici nu-şi îngăduise vreodată să creadă măcar că-l va face chiar în felul acesta, Clyde deveni destul de neliniştit. N-ar fi fost oare mai bine să se scuze, după ce vor ieşi din restaurant, sau, poate, după ce îi va urma câtva timp în direcția aleasă de. Ei, şi să se strecoare pe după vreun colț, ca să se ducă acasă? Nu auzise el adeseori că cele mai grozave boli se capătă câteodată tocmai în astfel de locuri şi că oamenii sfârşesc printr-o moarte cumplită, mai târziu, datorită, unor vicii josnice începute în felul acesta? Parcă o auzea pe mama lui cum predică în acest sens, deşi ea nu avea aproape nici o cunoştință directă despre asemenea lucruri. Pe deasupra, ca argument contrariu, vedea că aceşti băieți nu păreau câtuşi de puțin tulburați de intenția de a face ceea ce îşi puseseră în gând sau ceea ce le dictau pornirile. Dimpotrivă, pe ei chestiunea îi dispunea şi-i amuza, atât, şi nimic mai mult!

Într-adevăr, Ratterer, care începuse să-l simpatizeze pe Clyde mai mult datorită felul cum ştia să privească, să întrebe şi să asculte decât pentru ceea ce făcea sau spunea, îl înghiontea cu cotul din când în când şi-i şoptea, rizând:

— Ei, Clyde? Te inițiezi în seara asta? Iar după aceea zâmbea cu o gură mare cât o lună plină.

Sau, văzându-l tăcut şi îngândurat în unele clipe, adăuga:

— Clyde, n-o să-ți facă nimic altceva decât, cel mult, o să te muşte...

Hegglund, bătând în strună lui Ratterer şi întrerupându-şi din vreme în vreme tiradele prin care îşi glorifica fără încetare propria persoană, intervenea:

— N-o să fie totdeauna aşa, Clyde. Nimeni nu rămâne aşa. Dar, în caz de bucluc, noi o să fim cu tine, n-avea grijă!

Iar Clyde le riposta îmbufnat şi iritat:

— Ia mai terminați odată! Nu vă mai bateți joc! Ce rost are să-ncercați să-mi dovediți că ştiți mai multe decât mine?

Ratterer îi făcea atunci cu ochiul lui Hegglund, îndemnându-l s-o lase moartă, apoi îi şoptea lui Clyde:

— Acu şi tu, dragă, nu trebuie să te superi... Ştii foarte bine că glumim, şi atâta tot!

Iar Clyde, foarte ataşat de Ratterer, se înmuia, deşi îi părea rău că nu se poate împiedica să nu arate pe faţă tot ceea ce îl frământa în sinea lui.

În sfârşit, iată că, pe la ora 11, după ce se saturară de flecăreală, de mâncare şi de băutură, băieţii se pregătiră de plecare, Hegglund trecând în frunte. Dar, în loc să se simtă impresionaţi de expediţia lor tainică şi vulgară, sau să încerce să se controleze ori să-şi impună o înfrânare mintală şi morală, dumnealor râdeau şi discutau, ca şi cum nu i-ar fi aşteptat nimic altceva decât o încântătoare formă de distracţie. Spre marele dezgust şi spre marea Uimire a lui Clyde, începură acum să-şi amintească de alte expediţii similare, mai ales una dintre ele parind să-i amuze în mod deosebit. După câte îşi dădea seama Clyde, era vorba de o altă casă de toleranţă, pe care o vizitaseră cândva, un stabiliment numit „La Bettina". Fuseseră conduşi acolo prima oară de un tânăr desfrântat, un anume Jones — Jones-fistichiul — care făcea parte din personalul unui alt hotel din oraş. Acest băiat, împreună cu un altul, numit Birmingham, şi cu Hegglund, beat turtă atunci, se apucaseră acolo de tot felul de năzdrăvănii, pentru care puţin a lipsit să nu fie arestaţi. Ascultând toate aceste relatări, lui Clyde i se părea aproape de necrezut ca nişte băieţi de seamă lor, curăţei la înfăţişare, să facă lucruri atât de grosolane şi dezgustătoare, încât îţi produceau pur şi simplu greaţă.

— He-he! D-apoi ligheanul cu apă pe care l-a aruncat după mine fată de la etajul al doilea, când ieşeam pe uşă! Mugi Hegglund, râzând din toată inima.

— Sau grăsanul de la etajul doi când a deschis uşa să vadă ce se întâmpla... Ţi-aduci aminte? Adăugă Kinsella. Credea c-a luat foc casa, sau că s-a pornit vreo răzmeriţă!

— Da tu cu fala aia grasă, Piggy, îţi aduci aminte, Ratterer? schelălăi Shiel cu o voce stridentă, râzând şi înecându-se mereu în timp ce încerca să povestească.

— Măi, da picioarele lui Ratterer, încovoiate sub povara pe care o ducea! Iu-huu! Urlă Hegglund. Şi deodată, buf! Au căzut amândoi, grămadă pe scară!

— Tu ai fost de vină, Hegglund, spuse Higby, care mergea alături

de Kinsella. Dacă nu te-ai fi apucat de prostiile alea, să faci figuri noi, nu ne-ar fi dat afară...

— V-am spus că eram beat, protestă Ratterer. Din pricina *whisky-ului* idiot pe care-l vindeau acolo!

— D-apăi lunganul ăla mustăcios din Texas... cred că n-o să-i uitați niciodată! Cum se mai strica de râs! Adăugă Kinsella. Nici nu s-a gândit să le sară în ajutor... V-aduceți aminte?

— Am avut noroc că nu ne-au aruncat în stradă sau nu ne-au arestat! Sfinte Sisoe, ce mai noapte!... comentă Ratterer.

Clyde era pur şi simplu zăpăcit de conținutul unor asemenea revelații. „Figuri noi"... Asta nu putea să însemne decât un singur lucru...

Probabil că ceilalți se aşteptau acum să ia şi el parte la astfel de orgii. Dar nu era cu putință. El nu era omul făcut pentru aşa ceva. Ce ar fi spus mama şi tatăl lui dacă ar fi auzit despre astfel de lucruri înfiorătoare? Şi totuşi...

În timp ce vorbeau, ajunseră în dreptul unei case situate pe o stradă întunecoasă şi destul de largă, de-a lungul trotuarelor căreia se înşiruiau, pe o porțiune întinsă cam cât fațada câtorva clădiri, mai multe trăsuri şi maşini. La colțul străzii trecură pe lingă câțiva tineri care stăteau de vorbă. Ceva mai încolo, alți tineri. Iar după ce mai făcură vreo câțiva paşi, întâlniră doi polițişti, care îşi omorau vremea discutând. Cu toate că la nici una dintre ferestre şi nici la geamurile de deasupra uşilor nu se vedea vreo rază de lumină, totuşi, oricât de curios s-ar fi părut, în această stradă întunecoasă se ghicea pulsând o viață intensă. Taxiurile întorceau pe, loc, unul după altul, claxonând, în timp ce două cupeuri închise, de modă veche, care nu se retrăseseră încă, treceau încoace şi încolo, cu perdelele trase. Uşile se deschideau şi se închideau, trântite cu zgomot. Din când în când, câte o fâşie de lumină orbitoare izbucnea, din câte o casă, străpungea o clipă întunericul de afară, apoi dispărea din nou. Deasupra, în noapte, cerul era presărat cu stele.

În cele din urmă, fără vreun comentariu din partea cuiva, Hegglund, însoțit de Higby şi Shiel, urcă treptele casei şi sună. Aproape imediat, uşa fu deschisă de o negresă tânără, îmbrăcată

într-o rochie roşie.

— Bună seara. Vă rog, poftiți înăuntru, îi întâmpina tânără, primitoare.

După ce grupul celor şase se strecură pe lângă ea, trecând printre perdelele grele de catifea care separau această mică intrare de încăperile principale, Clyde se pomeni într-un fel de salonaş, sau salonul de primire generală, cam înzorzonat şi luminat foarte puternic, ai cărui pereți erau plini de tablouri cu rame aurite, reprezentând fete goale sau pe jumătate goale, precum şi cu nişte oglinzi foarte înalte. Pardoseala era acoperită cu un covor gros de un roşu-aprins, pe care se aflau înşirate multe scaune aurite. În fund, în fața unor draperii de un roşu-viu, se afla un pian, aurit şi el. Dar, în afară de tânăra negresă, nu se simțea nici o altă urmă de vizitatori sau locatari.

— Luați loc, vă rog. Faceți-vă comozi. Mă duc s-o chem pe madama. Şi alergă pe scară din stânga, unde începu să strige: Mărie! Stadie! Caroline! E nişte domni tineri în salon!

În aceeaşi clipă, printr-o uşă din fund apăru o femeie înaltă, zveltă şi cam palidă la față, de vreo treizeci şi opt sau patruzeci de ani, cu o ținută bățoasă, părând foarte energică, foarte inteligentă şi foarte binevoitoare, îmbrăcată cam străveziu şi totuşi modest, care spuse, cu un surâs destul de şters, dar cuceritor:

— A, bună seara, Oscar, tu erai? Şi tu, Paul! Bună seara. Bună seara, Davis! Faceți-vă comozi cu toții, luați loc unde vreți. Fannie o să coboare numaidecât. O să vă aducă ceva de băut. Chiar astăzi am angajat un hou pianist din St.-Joe, un negru. O să vedeți cum cântă. E formidabil! Pe urmă făcu vreo câțiva paşi înapoi şi strigăt Hei, Sam!

În timpul acesta, nouă fete, de vârste şi înfățişări diferite, deşi nici uneia nu i-ai fi dat mai mult de douăzeci şi patru sau douăzeci şi cinci de ani, coborâră ciorchine pe una din scările din fund, îmbrăcate aşa cum Clyde nu mai văzuse nicăieri şi niciodată până atunci vreo femeie. Râdeau şi vorbeau toate deodată, în timp ce coborau scările, vădit mulțumite de ele şi câtuşi de puțin ruşinate de înfățişarea lor, care, în unele cazuri, era de-a dreptul extraordinară, după părerea lui Clyde, îmbrăcămintea fetelor

variind de la cele mai străvezii şi mai subţiri cu putinţă negrijeuri de alcov, până la rochiile de dans şi de bal, încaltea ceva mai sobre, dacă nu şi mai puţin revelatoare. Reprezentau genuri feminine de proporţii şi înfăţişări diferite — zvelte, corpolente sau plinuţe, înalte sau mici de statură, brune, blonde, ori între acestea. Indiferent de vârstă, păreau tinere toate. Şi aveau un zâmbet cald şi plin de entuziasm.

— Bună seara, iubitule! Ce mai faci? Nu vrei să dansezi cu mine?

Sau:

— Nu vrei să bei ceva?

CAPITOLUL 10

Deşi Clyde se hotărâse să întâmpine cu indignare toate acestea, deşi se simţea stăpânit de învăţături şi maxime ce respingeau cu energie asemenea manifestări, totuşi, atât de senzuală şi de romantică îi era firea şi atât de hămesită de plăcerile cărnii, încât, în loc să fie dezgustat de acest spectacol, dimpotrivă, fu pur şi simplu fascinat. Splendoarea carnală a trupurilor tinere, oricât de prozaice şi vulgare ar fi fost minţile care le puneau în mişcare, îl seduse imediat. În definitivase afla în faţa unui gen de frumuseţe trupească ordinară, care se oferea şi, deci, se putea cumpăra. Pe de altă parte, nici un fel de complicaţii sufleteşti sau şovăieli nu se observau la aceste fete. Una dintre ele, o brunetă foarte drăguţă, îmbrăcată în negru şi roşu, cu o panglică roşie prinsă în jurul capului, se simţea, foarte la largul ei alături de Higby şi începuse să danseze cu el în camera din fund în ritmul unei melodii de *jazz,* ciocănită pe clapele pianului într-un fel ce părea de-a dreptul un masacru.

Iar Ratterer, spre surprinderea lui Clyde, se şi instalase pe unul dintre scaunele acelea aurite, în timp ce pe genunchii lui se tolănea

o fată înaltă, cu părul foarte blond şi ochii foarte albaştri. Fata fumă o ţigară şi bătea cu pantofii ei aurii ritmul melodiei pianului. Pentru Clyde, scena părea uluitoare, demnă de o poveste din O *mie şi una de nopţi.* Dincoace se instalase Hegglurid, iar în faţă stătea o fată de tip germanic sau scandinav, durdulie şi drăguţă, cu mâinile în şolduri, cu coatele date în lături şi cu picioarele larg depărtate. Clyde auzi cum îl întreabă pe Hegglund cu o voce din ce în ce mai piţigăiată:

— Astă-seară *du* faci dragoste cu mine?

Dar Hegglund, pe care, după cât se părea, astfel de avansuri nu-l impresionau de fel, dădu calm din cap, după care fata îl acostă pe Kinsella.

Chiar în timp ce Clyde privea gânditor la toate acestea, o blondă cât se poate de ispititoare, care avea cel puţin douăzeci şi patru de ani, deşi lui i se păru mai tânără, trase un scaun aproape de el şi, aşezându-se, îi spuse:

— Nu dansezi? Clyde clătină nervos din cap.

— Vrei să te învăţ eu?

— N-aş vrea să încerc aici, spuse el.

— O, e uşor… continuă fata. Haide!

Cum însă Clyde refuză, deşi se simţea măgulit că se poartă drăguţ cu el, fata adăugă:

— Atunci… puţină băutură?

— Bineînţeles, admise el curtenitor.

Fata îi făcu semn tinerei negrese, care se întoarse spre a îndeplini oficiul de slujnicuţă, şi, o clipă mai târziu, în faţa lor se afla o masă, o sticlă de *whisky* şi un sifon, ceea ce îl surprinse şi-l tulbură atât de mult pe Clyde, încât de-abia putea să mai vorbească. Avea patruzeci de dolari în buzunar, iar aici costul unei consumaţii, după cum aflase de la ceilalţi, nu avea să fie mai ieftin de doi dolari. Imaginaţi-vi-l însă pe Clyde plătind băutura pentru o astfel de femeie, la un asemenea preţ! Iar în timpul acesta, acasă, mama, surorile şi frăţiorul lui abia aveau cu ce să o scoată la capăt de azi pe mâine. Totuşi, plăti mai multe rânduri, cu conştiinţa că începea să comită nebunii, extravaganţe, dacă nu chiar o adevărată orgie. Dar acum, o dată ce intrase în horă, trebuia să joace mai

departe!

În plus, fata aceasta, constată el, e cu adevărat frumoasă. Era îmbrăcată într-o rochie de seară de catifea de Delft albastră şi purta pantofi şi ciorapi asortați. În urechi avea cercei albaştri, iar gâtul, brațele şi umerii îi erau netezi şi durdulii. Mai tulburător decât orice era însă faptul că avea o rochie foarte decoltată — el de-abia îndrăznea să privească într-acolo — şi îşi dăduse cu mult ruj pe buze şi pe obraji, desigur cartea de vizită a unei „femei fatale". Totuşi, nu părea prea agresivă; la drept vorbind, era foarte normală şi privea cu mult interes în ochii lui adânci, negri şi neliniştiți.

— Lucrezi şi tu la „Green-Davidson"? Îl întrebă ea.

— Da, răspunse Clyde, încercând să dea impresia că toate acestea nu sunt noi pentru el, că a frecventat de multe ori astfel de case, că a asistat adesea la astfel de scene. Cum de-ai ghicit?

— Păi îl cunosc pe Oscar Hegglund, îi explică ea. Vine din când în când pe aici. E prieten cu tine?

— Da. Adică lucrează la hotel împreună cu mine.

— Dar aici n-ai mai-fost niciodată.

— Nu, făcu repede Clyde cu o umbră de nemulțumire în sinea lui. De ce sări spună că n-a mai fost niciodată aici?

— Mi-am dat seama că n-ai mai fost. Pe cei mai mulți dintre băieți i-am mai văzut, dar pe tine nu te-am mai văzut niciodată. Nu lucrezi de mult la hotel, nu-i aşa?

— Nu, mormăi iar Clyde, puțin iritat din cauza acestor întrebări, în timp ce sprâncenele şi pielea frunții i se ridicau şi i se lăsau în jos, tic ce se observa la el ori de câte ori era nervos, sau atunci când medita profund. Dar de ce mă-ntrebi?

— A, doar aşa... Ştiam că n-ai mai fost pe-aici, atâta tot. Tu nu prea semeni cu ceilalți băieți, eşti altfel...

Surâse într-un chip ciudat, ca una care ar fi dorit să-l cucerească, zâmbet şi atitudine pe care Clyde nu ştia cum să le interpreteze.

— Cum adică? Întrebă el, cu un aer înțepat şi gata de ceartă, ridicând paharul şi sorbind din băutură.

— Fac rămăşag — continuă fata, fără să ia în seamă întrebarea lui — că nu te interesează prea mult fetele de felul meu. Nu-i aşa?

— Ba da, ba da... ripostă el, dar cu un ton nehotărât.

— Nu, nu, sunt sigură! Totuşi, îmi placi. Îmi plac ochii tăi. Nu eşti ca ceilalți. Eşti, nu ştiu cum, mai distins. Nu semeni cu ei, crede-mă!

— Asta nu ştiu, răspunse Clyde, foarte mulțumit şi măgulit, în timp ce fruntea i se încrețea şi i se descrețea ca mai înainte.

Cu siguranță că fata nu era chiar atât de rea cum îşi închipuise el. Se dovedea mai inteligentă, ceva mai deosebită decât celelalte, îmbrăcămintea ei nu era totuşi aşa de indecentă. Şi, apoi, nu se năpustise asupra lui, cum făcuseră celelalte cu Hegglund, Higby, Kinsella şi Ratterer. Toți băieții din grup erau aşezați acum pe scaune sau pe canapele, cu câte o femeie pe genunchi. Iar în fața fiecărei perechi se găsea câte o măsuță cu o sticlă de *whisky.*

— Ian te uită cine bea *whisky!* Strigă Kinsella către băieții care s-ar fi îndurat să-l ia în seamă, privind în direcția lui Clyde.

— Nu trebuie să-ți fie teamă de mine, continuă fata, în timp ce Clyde se uită pe furiş la brațele şi la gâtul ei, la pieptul prea dezgolit, care-l îngheța, dar îl şi ademenea. Nu sunt prea veche în meseria asta. Şi n-aş fi acum aici dacă n-aş fi avut ghinion... Aş prefera să trăiesc în familia mea, dacă s-ar putea, numai că acum ei nu m-ar mai primi.

Privi cu gravitate spre duşumea, gândindu-se cât de bleg şi nepriceput e Clyde, cât de stângaci şi de necopt. De asemenea, se gândea la banii pe care îl văzuse scoțându-i din buzunar — o sumă frumuşică. Se mai gândea iarăşi că e chipeş la înfățişare, nu frumos şi viguros, însă simpatic. Iar Clyde, în clipa aceea, se gândea la Esta, întrebându-se unde s-a dus sau unde s-o fi găsind ea acum. Ce i s-a putut întâmpla şi cine ar putea să ştie? Cum a fost tratată? Oare nu cumva şi fata aista avusese parte de o experiență tot atât de nenorocită ca şi Esta? Încercă un sentiment de simpatie crescândă, chiar dacă era nițel afectată, şi se uită la fată de parcă ar fi vrut să spună: „Biata de tine!” Totuşi, deocamdată nu ajunsese încă până acolo încât să spună ceva, sau s-o descoasă pe îndelete.

— Voi, băieții care veniți în astfel de locuri, judecați totdeauna prea aspru femeile. Vă cunosc. Dar noi nu suntem chiar aşa de rele cum ne credeți...

Clyde îşi încruntă din nou sprâncenele, apoi şi le destinse iar. Poate că nu era chiar atât de rea cum îşi închipuise el. O femeie decăzută, fără îndoială, stricată, dar drăguță. De fapt, privind în jurul lui, din când în când, prin salon, îşi dăduse seama că nici una dintre celelalte fete nu-l atrăgea mai mult decât ea. La rândul ei, fata îl aprecia mai mult decât pe ceilalți băieți: era mai distins, simțise de la început. Complimentul prinsese. Acum îi umplea paharul şi-l îndemna să bea împreună cu ea.

Un alt grup de tineri sosi tocmai în momentul acela; alte fete îşi făcură apariția prin uşile din fund, să-i întâmpine. Observă că Hegglund, Ratterer, Kinsella şi Higby dispărură într-un chip misterios în susul scărilor din fund, despărțite de salonul de primire prin nişte draperii grele. Când intrară noii-veniți, fata îl invită s-o urmeze şi să stea cu ea pe un divan din camera din fund, unde luminile erau mai blânde...

Acolo, se trase foarte aproape de dânsul, apucându-i mâinile într-ale ei. În cele din urmă, îşi trecu un braț pe sub brațul lui şi, ghemuindu-se lângă el, îl întrebă dacă nu vrea să vadă cât de frumos erau mobilate unele camere de la etaj. Iar Clyde, constatând că a rămas cu desăvârşire singur, că nici unul dintre băieții cu care venise nu-l mai spiona şi dându-şi seama că fata caută să se apropie de dânsul cu căldură şi simpatie, se lăsă condus înspre scară din fund, mascată de draperii, apoi într-o cameră mică, mobilată în roz şi albastru, spunându-şi într-una că ceea ce face este ceva de neiertat şi primejdios şi că sfârşitul ar putea să fie o nenorocire pentru el. S-ar putea să contracteze o boală îngrozitoare. Mai era posibil ca ea să-i ceară mai mulți bani decât i-ar fi putut da. Îi era frică de ea, de el însuşi, de toate, era nervos la culme şi aproape paralizat din pricina mustrărilor de cuget şi *a* temerilor care-l frământau. Şi totuşi o urmă, iar după ce încuie uşa în urma lor, această Venera[7] amabilă, bine făcută şi atrăgătoare îl înlănțui cu brațele şi îl strânse la pieptul ei, apoi trecu, foarte calmă, în fața unei oglinzi mari, în care el o putea vedea toată de sus până jos, şi începu să se dezbrace...

7 Zeița iubirii în mitologia latină.

CAPITOLUL 11

Efectul produs asupra lui Clyde de această aventură a fost cel care putea fi aşteptat în chip firesc în cazul unui tânăr atât de proaspăt intrat şi atât de neiniţiat într-o asemenea lume. În ciuda curiozităţii şi a dorinţei profunde şi răscolitoare care, până la urmă, îl conduseseră acolo şi-l făcuseră să cedeze, Clyde nu putea să considere o astfel de întâmplare decât drept o degradare şi un păcat — pe de o parte din cauza preceptelor morale cu care era obişnuit de atâta amar de vreme, iar pe de alta din cauza înfrânărilor de ordin estetic ce-l caracterizau. Părinţii lui aveau desigur dreptate atunci când predicau afirmând că toate acestea sunt lucruri josnice şi ruşinoase. Totuşi, întreaga aventură, de îndată ce se termină, ca şi lumea în care se desfăşurase, căpătă în conştiinţa lui un fel de brutală frumuseţe păgână, un fel de farmec vulgar. Şi până când alte întâmplări mai importante nu i-au şters-o într-o oarecare măsură din memorie, nu-şi putea aminti de ea decât cu mult interes şi chiar cu plăcere.

Pe deasupra, îşi spunea mereu că acum, ajungând să câştige atâţia bani, îşi putea permite să facă tot ceea ce-i poftea inima. Nimeni nu-l silea să se mai ducă acolo dacă nu voia, dar putea să se ducă la alte stabilimente, nu atât de ordinare, ba chiar mai rafinate. Nu mai voia să se ducă cu gloată. Ar fi preferat să aibă de-a face cu o singură fată, într-un loc discret, numai de-ar găsi-o, o fată ca acelea cu care văzuse că umblă Sieberling, şi Doyle. Şi astfel, în ciuda tuturor gândurilor ce-l frământaseră în cursul nopţii precedente, Clyde fu cucerit repede de acest nou izvor de plăceri, dar pe care dorea să le guste în alt decor. Trebuia să caute cu orice preţ o bacantă pentru sine, aşa cum făcuse Doyle, şi să-şi cheltuiască banii numai cu ea. Ardea de nerăbdare şi abia aştepta prilejul de a se simţi şi el fericit în felul acesta.

Dar mai interesant încă, şi corespunzând mai îndeaproape cu

țelurile sale din această vreme, era faptul că atât Hegglund, cât şi Ratterer — în ciuda, sau poate tocmai din cauza unui ascuns sentiment de superioritate pe care îl descoperiseră la Clyde — se arătau încântați să-i acorde mai multă considerație, să-l curteze şi să-l facă părtaş la toate gândurile lor cu privire la diverse afaceri şi plăceri. Într-adevăr, la puțin timp după această aventură, Ratterer îl invită acasă la el, unde, după cum îşi dădu Clyde seama imediat, se ducea o viață cu totul diferită de a lui. În familia Griffiths viața era cât se poate de serioasă şi cumpătată, rezultat al stării sufleteşti a celor ce trăiesc sub apărarea dogmei şi a credinței. Despre familia lui Ratterer s-ar fi putut spune aproape exact contrariul. Mama şi sora cu care locuia el, cu toate că nu le lipseau anumite convingeri morale, deşi nu neapărat religioase, erau predispuse să privească viața cu multă îngăduință, sau, cum ar fi spus un moralist, cu uşurință. Acolo nu se simțise niciodată strictețea unei linii de conduită morală sau de caracter. Aşa se explică de ce Ratterer şi sora lui, Louise, cu doi ani mai tânără decât el, făceau aproape tot ce le plăcea, fără să stea prea mult pe gânduri. Trebuie adăugat însă că sora lui era îndeajuns de inteligentă sau avea destulă personalitate pentru a nu fi dispusă să se arunce în brațele primului venit!

Partea mai interesantă era că eroul nostru, în pofida unui oarecare rafinament ce-l îndemna să cerceteze cu un ochi sever aceste lucruri, se simțea totuşi puternic atras de aspectul cam grosolan al vieții şi libertății pe care îl prezenta felul de a fi al acestei familii. Între nişte oameni ca aceştia se putea comporta aşa cum nu se comportase niciodată în trecut. Era îndeosebi încântat şi edificat — sau, mai curând, eliberat de o anumită îndoială — în ceea ce priveşte nervozitatea şi nesiguranța sa când venea vorba de farmecul şi puterea lui de seducție asupra fetelor de aceeaşi vârstă cu el. Pentru, că până în momentul acela şi în ciuda primei vizite la templul amorului venal, unde îl conduseseră Hegglund şi ceilalți, rămăsese încredințat că în raporturile cu femeile era nepriceput şi lipsit de farmec. Anturajul sau simplă apropiere a acestora îl făceau să dea înapoi, să se fâstâcească, să tremure sau să-şi piardă şi bruma de dibăcie firească în ceea ce priveşte conversația sau

glumele nevinovate, bine cumpănite, mânuite de alți tineri. Acum însă, în cursul vizitelor făcute la Ratterer i se vor oferi prilejuri ample, după cum avea să constate în curând, pentru a verifica dacă această timiditate şi această nesiguranță pot fi înfrânte sau nu.

Locuința familiei era, de fapt, un loc de întâlnire pentru prietenii lui Ratterer şi ai surorii sale, care aveau mai mult sau mai puțin, aceleaşi concepții despre viață. Dansul, jocul de cărți, flirtul — cam fățiş şi fără pudoare — se desfăşurau din plin acolo. Într-adevăr, până în momentul acela Clyde nu şi-ar fi putut închipui că o mamă ca doamna Ratterer poate fi atât de îngăduitoare sau nepăsătoare, cum părea că este ea, atunci când era vorba de chestiuni de conduită şi morală în general. Lui nici nu putea să-i treacă prin gând că oricare altă mamă ar fi putut privi cu ochi buni intima prietenie dintre sexe existentă în casa doamnei Ratterer.

Foarte curând, datorită cordialității cu care l-a invitat în mai multe rânduri Ratterer, Clyde, se pomeni făcând parte trup şi suflet din acest grup, grup care, dintr-un punct de vedere — ideile membrilor lui, engleza cam stâlcita vorbită aproape de toți — îl determinase să se uite oarecum de sus la el. Dintr-un alt punct de vedere, însă — libertatea de care se bucurau, înflăcărarea cu care reuşeau să închegheze reuniuni şi legături „de lume" — se simțea atras de acest grup. Găsi pentru prima oară un astfel de mediu îi permitea, dacă voia, să aibă o fată a lui, cu singura condiție de a-şi oțeli curajul. Tocmai asta s-a şi străduit să facă în scurtă vreme, cu sprijinul deliberat al lui Ratterer, al surorii sale şi al prietenilor lor. Începutul avu loc chiar cu prilejul primei vizite la Ratterer.

Louise Ratterer lucra într-un magazin de mărunțişuri şi uneori. se întorcea acasă cam târziu, la masă, seara. Atunci nu apăru până la 7, astfel că masa familiei fu, în consecință, amânată. Între timp, două prietene ale Louisei veniră s-o consulte în legătură cu ceva şi, văzând că ea a întârziat, iar cum Ratterer şi Clyde erau acolo, rămaseră şi ele, oarecum impresionate şi intrigate de Clyde şi de hainele lui frumoase. Cum eroului nostru îi sfârâiau călcâiele după fete, dar în acelaşi timp era copleşit de timiditate în fața lor, se ținea la distanță, plin de toane, atitudine pe care ele o interpretară drept afectare şi aere de superioritate. Ațâțate oarecum de acest fapt,

fetele se hotărâră să-i arate că nici ele nu sunt, de lepădat, începură, nici mai mult, nici mai puțin, să-şi dea aere de femei fatale. Iar Clyde găsi îndrăzneala şi fandoselile lor deşănțate de-a dreptul cuceritoare, astfel că fu subjugat pe loc de farmecul uneia dintre ele, o anume Hortense Briggs, care, ca şi Louise, nu era decât o simplă vânzătoare într-unui din marile magazine, dar drăguță, brunetă şi foarte plină de propria ei persoană. Totuşi, chiar de la început, Clyde îşi dădu seama că e puțin cam grosolană şi vulgară, foarte departe de tipul de fată făurit în visurile sale.

— O, n-a venit încă? Făcu Hortense când, întâmpinată de Ratterer, îl zări pe Clyde stând lângă fereastră şi privind afară. Păcat! Dar, dacă n-ai nimic împotrivă, s-o aşteptăm puțin.

Ultimele cuvinte fură rostite pe un ton prefăcut, ce părea să spună limpede: „O, cine nu s-ar simți încântat să stea lângă el?” După care, se aşeză în fața unei oglinzi instalate pe prichiciul colorat în galben al căminului fără foc, în sufragerie, maimuțărindu-se şi admirându-se în ea. Prietena ei, Greta Miller, adăugă:

— Da, sigur! Sper că n-o să ne dai afară până nu se întoarce Louise! N-am venit la masă. Ne-am închipuit că ați mâncat până la ora asta.

— Ce tot aiurezi cu datul afară? Îi ripostă Ratterer, cinic. Ca şi cum ar putea cineva să vă dea afară dacă nu vreți să plecați voi singure! Stați jos şi puneți patefonul să vă cânte, sau faceți ce vă place. Masa o să fie acuşi gata, şi Louise trebuie să pice dintr-o clipă într-alta.

Ratterer se întoarse în sufragerie şi-şi reluă ziarul, a cărui lectură o întrerupsese o clipă, să-l prezinte pe Clyde. Acesta, din pricina privirilor şi aerelor celor două fete, încercă deodată senzația că se găseşte în voia valurilor, într-o barcă rătăcită, pe o mare necunoscută.

— Să nu-mi vorbeşti de mâncare! Exclamă Greta Miller, care-l cerceta pe Clyde în linişte, de parcă s-ar fi întrebat dacă merită sau nu să se intereseze de el, iar după ce ajunse la concluzia că da, continuă: Când mă gândesc la înghețata, şi prăjiturile, şi plăcintele, şi sandvişurile care ne aşteaptă diseară!:.. Tocmai voiam s-o

prevenim pe Louise să nu se îndoape prea mult. Ştii, Tom, Kittie Keane dă o serată în cinstea zilei ei de naştere, aşa că o să fie tort şi de toate! Vii şi tu ceva mai târziu, nu-i aşa? adăugă ea, cu intenția de a-l face şi pe Clyde să vină acolo.

— Nu mă gândeam la aşa ceva, făcu Ratterer calm. Eu şi Clyde proiectasem să ne ducem la un spectacol după masă.

— Ce idee! Exclamă Hortense Briggs, preocupată mai mult de modul cum ar putea să le abată atenția de la Greta şi s-o atragă asupra ei.

Stătea încă în fața oglinzii, dar acum se întorsese puțin, pentru a arunca în jur un zâmbet cuceritor, mai ales asupra lui, Clyde, pe care simțea că prietena să vrea să-l prindă în mreje.

— Unde mai pui că ați putea veni să dansați cu noi... Ideea voastră e o prostie, crede-mă!

— Bineînțeles, voi numai la dans vă gândiți totdeauna, toate trei, şi voi, şi Louise! i-o întoarse Ratterer. Zău, mă-ntreb, de ce nu vă mai odihniți şi voi măcar o clipă? Eu, ce să zic, stau în picioare toată ziua şi vreau să mai stau şi jos din când în când... Ratterer ştia să fie foarte prozaic când voia.

— Nici nu vreau s-aud de odihnă! Comentă Greta Miller cu un zâmbet disprețuitor, făcând cu piciorul stâng o mişcare de dans. Tocmai când se pregătesc atât de multe petreceri în săptămâna asta! Dumnezeule! (îşi ridică ochii şi sprâncenele jn sus şi-şi împreună mâinile într-un gest dramatic.) Iți vine să înnebuneşti când te gîn-deşti ce mai dansuri ne aşteaptă în iarna asta, nu-i aşa, Hortense? Joi seara, vineri seara, sâmbăta seara, duminică seara! Le numără pe degete cu o cochetărie nespusă. Zău, e teribil! Îi aruncă lui Clyde un zâmbet provocator, ca pentru a-i stârni simpatia. Ghici unde am fost într-una din serile trecute, Tom? Louise, Ralph Thor, pe, Hortense, Bert Gettler, eu şi Willie Bassick? La „Pegrain”, pe bulevardul Webster. Ah, ar fi trebuit să vezi banda de-acolo! Erau şi Sam Shaffer, şi Tillie Burns. Am dansat până la 4 dimineața. Credeam că o să mi se frângă genunchii... Nu mai țin minte de când n-am mai fost atât de obosită!

— A fost ceva extraordinar! O întrerupse Hortense, zvâcnindu-şi brațele în sus, cu un aer dramatic. Credeam că n-o să mă mai pot

duce la lucru a doua zi dimineață. De-abia mai vedeam clienții... Şi să fi auzit ce muzicuță mi-a făcut mama! Sfinte Dumnezeule! Nici acum nu i-a trecut. Nu se prea supără când e vorba de sâmbătă sau duminică, dar dacă mă duc undeva în vreo seară din cursul săptămânii, când trebuie să mă scol dimineața la 7, apoi să vezi atunci tărăboi!

— Are şi dreptate să se supere, interveni doamna Ratterer, care tocmai intra cu o farfurie de cartofi şi pâine. O să vă îmbolnăviți amândouă, dimpreună cu Louise, dacă n-o să vă mai potoliți! Îmi bat gura degeaba şi-i tot spun că n-o să se mai poată ține de slujbă sau n-o să mai reziste dacă nu doarme mai mult! Dar nu ia, seama la ce-i spun, la fel ca şi Tom, fiindcă şi lui nu-i pasă nici cât negru sub unghie!

— Ce vrei, mamițico, nu-i poți pretinde unui tânăr ca mine să se întoarcă totdeauna devreme acasă! Atâta tot putu să spună Tom.

Hortense Briggs adăugă:

— Eu, una, zău că aş muri dacă ar trebui să stau acasă măcar o seară! Trebuie să te distrezi un pic, ce naiba, când munceşti ziulica întreagă!

„Ce familii îngăduitoare! Se gândea Clyde. Cât de largi şi nepăsători sunt!” Şi-apoi, atitudinea veselă, plină de feminitate în care se complăceau cele două fete. Iar părinții lor habar n-aveau, desigur. Ah, de-ar putea să aibă şi el o fată drăguță ca această Hortense Briggs, cu gurița ei senzuală şi cu ochii ei vii şi necruțători!

— Dacă mă culc devreme de două ori pe săptămână, mi-e de-ajuns! Spuse Greta Miller cu semeție. Tata zice că-s nebună, dar dacă aş dormi mai mult, mi-ar face rău.

Râse batjocoritor, iar Clyde fu adânc impresionat. Iată adevărata tinerețe, voioşie, libertatea şi dragostea de viață!

Tocmai în clipa aceea se deschise uşa din față, şi înăuntru năvăli Louise Ratterer, o fată de statură mijlocie, robustă, gătită de sus până jos, îmbrăcată într-o capă cu căptuşeală roşie şi având o pălăriuță de fetru moale, de culoare albastră, trasă pe ochi. Spre deosebire de fratele ei, era vioaie şi energică, mai sprintenă şi tot atât de drăguță ca şi celelalte două prietene.

— Ian te uită cine a venit! exclamă ea. Păsărelelor, ați crezut că am şi ajuns acasă, nu-i aşa? De, a trebuit să mai stau, din pricina unor încurcături în registrul de vânzări. A trebuit să mă duc la casierie. Dar credeți-mă că nu a fost greşeala mea! Nu mi-au înțeles scrisul. Apoi, zărindu-l pe Clyde, pe care-l vedea prima oară, spuse: Fac rămăşag că ăsta-i domnul Griffiths! Tom ne-a vorbit mult despre dumneata. M-am întrebat de ce nu te-a adus aici mai devreme.

Iar Clyde, foarte măgulit, murmură că i-ar fi făcut şi lui plăcere.

Apoi, cele două vizitatoare, după ce stătură de vorbă cu Louise într-un mic dormitor din față, unde se retrăseseră, apărură din nou, peste puțin, şi, în urma unor invitații stăruitoare, de care, la drept vorbind, nu era nici o nevoie, se hotărâră să rămână. Prezența lor îl aprinsese de-a binelea pe Clyde, care devenise foarte vioi, dorind din toată inima să facă o impresie plăcută şi să fie primit aici ca prieten. Cele trei fete, la rândul lor, găsindu-l atrăgător, se grăbiră să-i intre cât mai mult în voie, şi într-o măsură atât de mare, încât pentru prima oară în viața lui Clyde se simți la largul său în prezența sexului opus şi parcă îşi recapătă graiul.

— Noi tocmai voiam să te anunțăm să nu te-ndopi prea mult, zise Greta Miller întorcându-se spre Louise, şi acum, poftim! Încercăm, după cum vezi, să mâncăm şi noi iar! Râse din toată inima. La Kittie o să fie plăcinte, şi prăjituri, şi de toate!

— Unde mai pui c-o să dansăm pân-o să amețim! Oh, dă-mi, Doamne, putere, asta e tot ce pot să cer! completă Hortense.

Farmecul deosebit al gurii ei, precum şi felul în care şi-o țuguia atunci când zâmbea îl scoaseră pur şi simplu din minți pe Clyde, amețit de admirație şi plăcere. I se părea încântătoare, minunată. Seducția puternică pe care o exercită asupra lui îl făcu să înghită repede şi era cât pe-aici să se înece cu cafeaua pe care tocmai o bea. Dar Clyde făcu haz şi se simți mai voios ca niciodată.

În aceeaşi clipă, Hortense se întoarse spre el şi spuse:

— Ia uitați-vă ce i-am făcut!

— Asta nu e tot ce mi-ai făcut! exclamă Clyde într-un acces brusc de prezență de spirit şi curaj. Apoi, datorită influenței pe care fata o avea asupra lui, se simți deodată îndrăzneț şi sigur de sine,

deşi puţin cam nătâng, şi aruncă: Simt că-mi pierd echilibrul în mijlocul atâtor domnişoare drăguţe pe care le văd aici!

— Dă-o dracului, Clyde, îl preveni Ratterer cu voioşie, doar n-ai de gând să te predai atât de uşor! Fetişcanele astea de lux sunt în stare să se ţină scai de tine ca să le duci unde vor ele. Mai bine să nu începi în felul acesta!

Dar Louise Ratterer, fără să ia în seamă spusele fratelui ei, îl întrebă:

— Dansezi, nu-i aşa, domnule Griffiths?

— Nu, nu ştiu să dansez, răspunse Clyde, readus brusc la realitate de această întrebare şi regretând din tot sufletul o atât de gravă lipsă, care avea să-i creeze, probabil, dezavantaje în sânul grupului. Vă rog să mă credeţi însă că acum aş vrea să ştiu, adăugă el curtenitor şi aproape rugător, uitându-se mai întâi la Hortense apoi la Greta Miller şi la Louise.

Toate se prefăceau însă că nu observă preferinţa lui pentru Hortense, deşi aceasta simţea un fior de plăcere la gândul triumfului. Nu era sigură dacă îi plăcea Clyde cu adevărat, dar nu era nici puţin lucru să ştie că a obţinut un triumf atât de rapid şi atât de evident faţă de celelalte. Iar celelalte îşi dădeau seama de asta.

— Cum se poate aşa ceva?! comentă ea cu oarecare indiferenţă şi superioritate, acum, când îşi dădea seama că a fost preferată. Păcat... aţi fi putut veni cu noi, dumneata şi Tom, amândoi. O să se danseze straşnic la Kittie!

Clyde se simţi dintr-o dată zdrobit, iar pe faţa lui se putea citi tot ce avea în suflet. Când te gândeşti că fata asta, care-l atrăgea mai mult decât celelalte, ar putea să-l respingă, pe el, visurile şi dorinţele lui, cu atâta uşurinţă, şi asta numai din pricină că nu ştia să danseze! Doar blestemata de educaţie pe care o primise acasă era de vină! Se simţea distrus şi înşelat. Ce găgăuţă trebuie să li se pară, de vreme ce nu ştia să danseze! Însăşi Louise Ratterer făcu o mutră nedumerită şi dezamăgită. Dar Greta Miller, care-i plăcea mai puţin decât Hortense, sări în ajutorul lui:

— O, nu-i aşa de greu să înveţi. Dacă vrei, te-aş putea învăţa eu să dansezi în câteva minute, după masă. E destul să ştii să faci

numai câțiva paşi. După aceea, ai putea să vii şi dumneata... presupunând că ți-ar face plăcere, bineînțeles.

Clyde îi fu recunoscător şi-i mărturisi acest lucru, hotărât să învețe, aici sau oriunde în altă parte, la prima ocazie. De ce nu urmase mai din vreme la o şcoală de dans? se întrebă el. Cel mai mult îl amăra însă indiferența pe care i-o arăta Hortense, acum, după ce dânsul îi dăduse să înțeleagă limpede că îi place. Poate că Bert Cettler, pomenit câteva clipe mai înainte şi cu care ea fusese la dans; era motivul ce-o împiedica să se apropie de dânsul. Aşadar, era sortit să fie un veşnic învins? Proastă afacere!

Dar imediat după ce terminară masa, pe când ceilalți continuau să discute între ei, prima care puse o placă de dans şi veni cu mâinile întinse spre el fu Hortense, hotărâtă să nu lase să-i fie suflat din mâna de rivala sa. Clyde n-o interesa în mod deosebit şi nu se simțea atrasă de el, cel puțin nu în măsura în care acesta o tulbura pe Greta. Dar dacă prietena ei avea de gând să încerce o cucerire, nu era oare mai bine să i-o ia înainte? Aşa se face că, în timp ce Clyde interpreta greşit schimbarea ei de atitudine, ducându-se cu gândul până acolo încât îşi închipuia că ține la el mai mult decât crezuse, ea îl luă de mână, spunându-şi că, de bună seamă, e prea sfios. Apoi, petrecându-i brațul drept în jurul taliei sale, în timp ce îi apucă celălalt braț şi i-l ridică până în dreptul umărului, îi spuse să-şi îndrepte atenția asupra picioarelor ei şi ale lui şi începu să-i arate primii paşi ai dansului. Clyde era însă atât de curios şi de recunoscător, încât deveni aproape încordat şi ridicol, ceea ce fetei nu-i plăcu şi îl socoti prea tânăr şi prea neexperimentat. Cu toate astea, avea un farmec al lui, care o îndemnă să-l ajute. Nu trecu mult, şi Clyde începu să danseze destul de uşor, cu ea, apoi cu Greta şi cu Louise, deşi dorea mereu ca partenera lui să fie numai Hortense. În cele din urmă, îl socotiră suficient de inițiat pentru a se putea duce la serată, dacă ar fi vrut.

Gândul că va rămâne aproape de Hortense, că va putea dansa cu ea din nou îl îmbată de fericire atât de mult, încât, în ciuda faptului că trei tineri, inclusiv Bert Gettler, îşi făcură apariția pentru a le lua pe fete şi cu toate că el şi Ratterer hotărâseră mai înainte să se ducă împreună la teatru, nu se putu stăpâni să nu-şi

trădeze dorința de a se duce cu ei. Până la urmă şi Ratterer căzu de acord să abandoneze ideea teatrului. Nu trecu mult, şi plecară. Clyde suferea în tăcere că nu poate merge alături de Hortense, care era însoțită de Gettler, şi, din această pricină, îşi ura rivalul, încercând în acelaşi timp să fie politicos cu Louise şi Greta, care îi acordau suficientă atenție pentru a se simți la largul său. Ratterer, observând preferința lui, extrem de accentuată pentru Hortense şi folosindu-se de un moment când erau singuri, îi spuse:

— Ai face mai bine să nu te aprinzi prea tare pentru Hortense Briggs. Cred că nu e sinceră cu nimeni. Îl are pe tipul ăsta de Gettler, ba şi pe alții... N-o să facă altceva decât să-ți sucească capul, şi s-ar putea să nu capeți nimic în schimb!

Dar, cu tot avertismentul acesta onest şi bine intenționat, Clyde, nu se lăsă convins. Din prima clipă când o văzuse, surâsul ei fermecător, vraja şi grația mişcărilor ei tinereşti îl cuceriseră. Era îndrăgostit până în vârful urechilor şi ar fi dat sau ar fi făcut orice pentru a mai căpăta un zâmbet, o privire sau o strângere de mână. Şi asta, cu toate că era vorba de o fată care nu avea mai multă minte decât o molie şi care tocmai atinsese vârsta când socotea că este convenabil şi profitabil să se folosească de băieții de seamă ei, sau chiar mai în vârstă, spre a-şi împlini toate plăcerile şi a primi cadouri, după care era ahtiată.

Serata se dovedi a nu fi altceva decât una dintre acele învolburări în care tineretul, obsedat de atracția sexuală, se lasă târât cu uşurință. Casa Kittiei Keane era aproape o maghernită, situată într-o stradă sărăcăcioasă, privegheată de nişte pomi desfrunziți de vânturile din decembrie. Lui Clyde, însă, datorită pasiunii pentru un chip drăguț, pasiune ce i se aprinsese atât de brusc în suflet, i se păru că acea casă avea coloritul, forma şi voioşia aventurii romantice înseşi. Fetele şi băieții întâlniți acolo — fete şi băieți de genul lui Ratterer, Hegglund şi Hortense — i se părură întruchiparea energiei, a grației şi a încrederii, iar el şi-ar fi dat şi sufletul ca să poată avea asemenea însuşiri. Şi oricât de curios s-ar părea, în pofida unei anumite nervozități, până la urmă, datorită noilor sale cunoştințe, se lăsă în voia petrecerii fără nici un

fel de rezervă.

Cu acest prilej, Clyde putu să cunoască felul de a petrece al unui anumit tip de fată şi de tânăr, aşa cum nu avusese norocul, sau, dacă vreți, nenorocul, să mai vadă vreodată. Asistă, de pildă, la un dans senzual, în care şi Louise, şi Greta, şi Hortense se complăceau cu cea mai mare nepăsare şi îndrăzneală. Totodată, mulți dintre aceşti tineri aveau la ei nişte bidoane cu *whisky,* pe care le purtau în buzunarele pantalonilor şi din care beau nu numai ei, dar dădeau să bea şi altora, băieți sau fete, fără alegere.

Veselia generală fiind astfel sporită considerabil, băieții şi fetele începură să treacă la relații mai intime, făcându-şi curte unul altuia, lucru de la care nici Hortense, Louise sau Greta nu se dădeau în lături. Nu lipsiră nici disputele respective. După câte îşi dădea seama Clyde, nimeni nu vedea nimic extraordinar în faptul că unul sau altul îmbrățişa câte o fată după uşă, o ținea pe genunchi pe un scaun în vreun ungher retras, său stătea culcat alături de ea pe o canapea, şoptindu-i lucruri şăgalnice, care, fără îndoială, îi plăceau. Şi cu toate că nu o zări pe Hortense, nici un moment, întinsă pe canapea, Clyde văzu totuşi că nu ezită să se aşeze pe genunchii diferiților băieți, sau să şuşotească şi cu rivalii în dosul uşilor. O bucată de vreme acest lucru îl descurajă şi îl indignă atât de mult, încât simți că nu mai poate şi nu mai vrea să aibă nimic de-a face cu ea — era prea ieftină, prea vulgară şi nesăbuită!

În aceiaşi timp, însă, tot gustând din diferitele băuturi ce-i fuseseră oferite — ca să nu pară cumva mai puțin ieşit în lume decât alții — până când căpătă un curaj şi o îndrăzneală ce nu-l caracterizau de obicei, Clyde începu să vorbească despre comportările ei uşuratice pe un ton ce părea în aceeaşi măsură şi implorare — şi mustrare.

— Eşti o uşuratică, asta eşti! Vrei numai să te distrezi; şi nu-ți pasă cu cine flirtezi, aşa-i?

Rosti aceste cuvinte pe când dansau amândoi, după ora 1 noaptea, în ritmul muzicii executate de un tânăr numit Wilkens la un pian dezacordat. Ea încercă să-i arate un pas nou, cu voioşie, dar şi cochetărie, cu o privire amuzată, senzuală.

— Uşuratică? Ce vrei să spui? Nu te înţeleg.

— Nu mă înţelegi? Răspunse Clyde, puţin bosumflat, încercând să-şi ascundă adevărata stare sufletească îndărătul unui surâs amăgitor. Am auzit tot ce trebuie despre tine. Eşti drăguţă cu toţi!

— Zăăău? I-o întoarse ea, cam iritată. În orice caz, cu tine n-am căutat să fiu prea drăguţă, nu-i aşa?

— Asta nu-nseamnă că trebuie să te superi, spuse el pe un ton rugător şi ursuz totodată, temându-se să nu fi mers cumva prea departe şi că ar putea s-o piardă acum pentru totdeauna. Nu vreau să spun nimic rău. Nu poţi nega însă că ai permis la o groază de tipi din ăştia să-ţi facă curte! Oricum, se pare că le placi tuturor...

— Sigur că le plac, aşa cred. Dar ce le pot face eu?

— Ascultă, să-ţi spun un singur lucru! Izbucni Clyde pătimaş, fălindu-se. Aş putea să cheltuiesc cu tine mai mult decât ei! Am destui bani! (Se gândea la cei cincizeci şi cinci de dolari, aşezaţi confortabil, în bancnote, în buzunarul lui.)

— Asta nu ştiu... răspunse ea, chipurile intrigată de această ofertă bănească şi totodată încântată la gândul că reuşeşte să-i pună astfel pe jar aproape pe toţi tinerii întâlniţi.

În fond, era o gâsculiţă, redusă, uşuratică, îndrăgostită de propria ei drăgălăşenie, uitându-se în toate oglinzile, spre a-şi admira ochii, părul, gâtul, mâinile şi silueta, şi folosind cu orice prilej surâsul ei deosebit de cuceritor.

Pe de altă parte, nu s-ar putea spune că era cu totul indiferentă faţă de înfăţişarea atrăgătoare a lui Clyde, deşi el se dovedea atât de naiv. Îi făcea plăcere să necăjească astfel de începători. Îl socotea cam prostuţ. Dar Clyde era angajat la „Green-Davidson”, era bine îmbrăcat şi, fără îndoială, dispunea de banii despre care-îi vorbise şi era gata să-i cheltuiască numai cu ea. Unii dintre cei care îi plăceau ei mai mult nu aveau destui bani de cheltuit.

— Foarte mulţi băieţi plini de bani n-ar vrea altceva decât să-i cheltuiască numai cu mine!

Îşi dădu capul pe spate, clipi din ochi şi schiţă zâmbetul cel mai fermecător cu putinţă.

Clyde se întunecă dintr-o dată la faţă. Vraja privirilor ei îl copleşea. Pielea frunţii i se încreţi, apoi i se descreţi din nou. În ochi

îi apărură luciri pătimaşe şi amare, trădând vechiul său resentiment faţă de viaţă, faţă de privaţiunile sale. Fără îndoială că tot ce spunea ea era adevărat. Existau alţii care aveau bani mai mulţi decât el şi puteau să cheltuiască mai mult. Se fălise, se făcuse, ridicol, iar fata îşi bătea joc de el.

După o clipă; Clyde adăugă încet:

— Cred că e adevărat. Dar ei nu te-ar putea dori mai mult decât te doresc eu.

Mărturisirea aceasta, lipsită de orice calcul, o măguli destul de mult. În definitiv, Clyde nu era chiar de lepădat. Lunecau graţios pe pardoseală, în timp ce muzica tot mai continua.

— La drept vorbind, nu flirtez pretutindeni aşa ca aici. Toţi băieţii şi fetele de aici se cunosc între ei. Ne ducem peste tot împreună. Nu trebuie să pui la inimă ce vezi aici!

Minţea cu dibăcie, totuşi lui Clyde îi făceau bine vorbele ei.

— Pe dumnezeul meu, aş da orice, numai să fii drăguţă cu mine! suspină el, cuprins de deznădejde, dar cu un accent extatic. N-am mai întâlnit nici o fată care să-mi placă atât de mult. Eşti; fermecătoare! Sunt nebun după tine! De ce nu vrei să mergem împreună la un restaurant, şi după aceea să ne ducem la teatru? Nu vrei să facem aşa mâine seară, sau duminică? Astea sunt serile mele libere. În celelalte seri lucrez.

La început, Hortense ezită, fiindcă nici acum nu era sigură dacă ar vrea sau nu să continue legătura cu el. Mai era şi Gettler la mijloc, ca să nu mai vorbim de alţii, toţi geloşi şi aprinşi. Cu toate că era dispusă să admită că tânărul acesta să-şi cheltuiască banii cu ea, nu i-ar fi plăcut să se încurce cu el. De pe acum se arăta prea zelos şi ar fi putut să devină stânjenitor la un moment dat. În acelaşi timp, însă, cochetăria firească a naturii ei nu-i îngăduia să renunţe. Clyde ar putea să cadă pe mâinile Gretei sau ale Louisei…

În consecinţă, până la urmă fixă o întâlnire pentru marţea următoare. Clyde nu putea să vină la ea acasă, nici s-o conducă astă-seară, din cauza însoţitorului ei, domnul Gettler.. Marţea viitoare însă, la şase jumătate, lângă „Green-Davidson”. Iar el o asigură că vor lua mai întâi masa la *„Frissell's”,* şi apoi se vor duce să vadă *Corsarul,* o comedie muzicală, la „Libby”, doar două blocuri

mai departe de restaurant.

CAPITOLUL 12

Oricât de banală ar putea să le pară unora această legătură, ea a avut o însemnătate cu totul excepțională pentru Clyde.

Până atunci nu întâlnise încă nici o fată atât de fermecătoare care să catadicsească a-i acorda o privire. Aşa, cel puțin, îşi închipuia. Or, iată că acum găsise una frumoasă şi care, de bună seamă, îi arăta destul interes din moment ce acceptase să meargă cu el la restaurant şi la un spectacol. E drept că e cochetă şi nu-i sinceră cu nimeni, dar mai ştii?... Clyde nu se putea aştepta de la început la prea multă atenție din partea ei. Dar, cine ştie, cine ar putea spune că...

Credincioasă făgăduielii, marțea următoare, Hortense veni să-l întâlnească la colțul dintre strada 14 şi Wyandotte, nu departe de „Green-Davidson". Clyde era aşa de emoționat, aşa de măgulit şi extaziat, încât abia reuşea să-şi stăpânească şi să-şi ordoneze gândurile şi simțirile ce se învârteau în el. Dar spre a-i arăta că e demn de dânsa, se prezentase într-o ținută pusă la punct până în cele mai mici amănunte — părul pomădat, papion, fular nou de mătase şi ciorapi de mătase, meniți să-i scoată în evidență pantofii maron lucitori, cumpărați special pentru acest eveniment.

Dar când se trezi din nou alături de Hortense, n-ar fi putut spune dacă toate acestea aveau vreo importanță pentru ea. Fiindcă, în ultimă analiză, ceea ce o interesa era propria sa înfățişare, nu aceea a însoțitorului. În plus, fata recursese la un truc obişnuit al ei: îl făcuse să aştepte până aproape de ora şapte, întârziere ce-i pricinuise lui Clyde o deznădejde cumplită. Dacă, între timp, Hortense ajunsese la concluzia că nu mai ține la el şi nu mai doreşte să-l vadă? În acest caz ar fi fost, fireşte, obligat să renunțe la ea. Asta ar fi dovedit însă că nu e în stare să cucerească o fată

drăguță, cu toate hainele frumoase pe care le purta acum şi cu toți banii pe care îi putea cheltui. Clyde se hotărî ca, indiferent dacă rămânea cu sau fără Hortense, să nu curteze nici o fată decât cu condiția să fie frumoasă. Lui Ratterer şi Hegglund se părea că nu ie prea pasă dacă fetele pe care le cunosc sunt frumoase sau nu, dar pentru Clyde era o chestiune importantă. Gândul că s-ar putea mulțumi cu una lipsită de un fizic atrăgător îi făcea aproape greață.

Iată-l, deci, acum stând în acest colț de stradă, luminat de strălucirea reclamelor şi a becurilor electrice, în timp ce în jurul luî sute de pietoni circulau grăbiți încoace şi încolo, pe fețele multora dintre ei putând să se citească fericirea unor întâlniri plăcute, pe când el, singur-singurel, va trebui să facă, pozate, cale-ntoarsă şi să se ducă să mănânce singur în altă parte, să se ducă singur la teatru, să se întoarcă acasă singur, iar după aceea să-şi reia lucrul mâine dimineață. Era tocmai pe punctul de a ajunge la concluzia că e un neisprăvit, când, la câțiva paşi de locul unde se afla el, se desprinseră chipul şi silueta Hortensei. Venise îmbrăcată elegant, într-o jachetă de catifea neagră, eu guler şi manşete roşietice, şi cu o pălărie largă şi rotundă, din acelaşi material, cu o agrafă din piele roşie, în formă de cataramă într-o parte. Obrajii şi buzele îi erau uşor fardate. Ochii îi străluceau şi, ca de obicei, îşi dădea aere, ca una foarte mulțumită de sine.

— Bună seara. Am întârziat puțin, nu-i aşa? N-am putut veni mai devreme. Am uitat că aveam o altă întâlnire, cu un alt prieten al meu — un băiat de zahăr, crede-mă! — Şi numai la 6 mi-am adus aminte că am două întâlniri. Îți închipui cât de încurcată m-am simțit! Trebuia să renunț la unul din voi. Tocmai mă gândeam să-ți telefonez, ca să fixăm o întâlnire pentru altă seară, când mi-am amintit că n-o să mai fii la hotel după ora 6. Ştiu că pe Tom nu-l găseşti niciodată acolo după ora 6. Dar Charlie e totdeauna la serviciu până la şase şi jumătate, uneori chiar şi până mai târziu. E o comoară de băiat când e vorba să înțeleagă asemenea lucruri, nu se supără, nu face mutre niciodată. Era vorba să mă duc şi cu el la restaurant şi la teatru astă-seară. El ține debitul de țigări de foi colo-şa, la „Orphia”. Aşa că i-am telefonat lui. Nu prea i-a venit bine, se-nțelege. I-am spus însă că o să fixăm pentru altă seară. Ei,

nu-ți pare bine? Nu găseşti că mă port destul de frumos cu tine, dacă de dragul tău îi fac sânge rău unui băiat ca Charlie?

În timp ce-i vorbea despre altul, Hortense surprinsese în ochii lui Clyde o privire neliniştită, plină de gelozie, dar şi de teamă. Iar gândul că îl face să fie gelos o înnebunea de plăcere, îşi dădea seama că e îndrăgostit de ea până în vârful urechilor, îşi săltă capul pe spate şi zâmbi, apoi porni în pas cu el în susul străzii.

— E drăguț din partea ta, sigur, că ai venit... se strădui el să spună, cu toate că aprecierea în legătură cu Charlie — „un băiat de zahăr!” — parcă îi înghețase deodată inima. Ce şanse mai avea el să păstreze o fată atât de nostimă şi autoritară? Eşti foarte frumoasă în seara asta! Continuă apoi, făcând eforturi să poată vorbi şi mirându-se singur că reuşeşte. Pălăria asta te prinde de minune, şi paltonul, la fel.

O privi drept în față, cu ochi strălucitori de admirație, plini de pasiune. Ar fi dorit s-o sărute — să-i sărute gura aceea ispititoare — numai că nu îndrăznea aici, şi, deocamdată, nicăieri în altă parte.

— Nu mă miră deloc că nu te poți ține de cuvânt... eşti atât de frumoasă! Nu vrei nişte trandafiri?

Tocmai treceau pe lângă o florărie şi, văzând florile, îi veni în minte să-i facă un astfel de cadou. Îl auzise pe Hegglund spunând că femeilor le plac tinerii care le oferă asemenea daruri.

— Sigur că da, mi-ar face plăcere, răspunse ea, intrând în magazin. Sau poate câteva violete dintr-astea. Nu-s urâte. Cred că se potrivesc mai bine cu jacheta.

Era încântată de faptul că Clyde e destul de cavaler pentru a se gândi să-i ofere flori. De asemenea, că găseşte cuvinte atât de amabile la adresa ei. Totodată, era convinsă că e un băiat care avusese puțin, sau chiar deloc, de-a face cu fetele. Ea, în general, prefera tineri şi bărbați cu mai multă experiență, care să nu se îndrăgostească atât de repede de ea şi pe care să nu-i domine cu atâta uşurință. Totuşi, nu se putea opri să-şi spună că, de fapt, Clyde e un băiat sau un bărbat de un soi mai bun decât cei cu care, era obişnuită ea — un băiat mai rafinat. Pentru acest motiv, în ciuda stângăciei lui (după părerea ei), era dispusă să-l tolereze, spre

a vedea cum o să se comporte mai departe.

— Ah, uite, te rog, ce nostime sunt astea! Exclamă ea, apucând un buchet destul de mare de violete, pe care şi-l prinse cu un ac la jachetă.. Le iau p-astea!

Şi, în timp ce Clyde plătea, trecu în fața oglinzii şi-şi potrivi florile cum îi plăcu mai mult. În cele din urmă, mulțumită de rezultatul obținut, se întoarse spre el, spunând:

— Ei, sunt gata! Apoi îl luă de braț.

Clyde, oarecum intimidat de vioiciunea şi atitudinea ei degajată, nu ştia ce să mai spună, dar se nelinişte a zadarnic, fiindcă principala preocupare în viață a acestei fete nu era alta decât propria sa persoană.

— Ce să-ți spun, săptămâna trecută a fost o nebunie întreagă! Am ieşit în oraş în fiecare seară, până la 3, iar duminică nu m-am întors acasă decât la ziuă. Aseară am fost la o petrecere la „Burkett”, unde ne-am făcut de cap, zău aşa. Ai fost vreodată la „Burkett”, în Gifford's Ferry? Straşnic local, ce să-ți spun! *Vis-à-vis* de Big Blue, pe strada 39. Vara, dans, şi iarna, când îngheață, se poate patina sau dansa afară pe gheață. Şi o orchestruță divină, nu altceva!

Clyde îi urmărea jocul gurii, strălucirea ochilor şi iuțeala gesturilor, fără să acorde prea multă atenție la cele ce spunea.

— A fost şi Wallace Trone cu noi, o comoară de băiat, ce să-ți spun! Şi, mai târziu, când am început să mâncăm îngheţată, s-a dus la bucătărie, şi-a înnegrit fața cu funingine, şi-a pus un şorț şi un halat de chelner, pe urmă s-a întors, prefăcându-se că ne serveşte. E un băiat de viață straşnic de amuzant! Nu-ți mai spun ce năzbâtii a făcut cu farfuriile şi cu lingurile!

Clyde suspină, gândindu-se că era departe de a avea calitățile mult înzestratului Trone.

— După aia, luni dimineață, când ne-am întors cu toții, era aproape 4, şi eu a trebuit să mă scol la 7! Picam de somn! Puteau să mă dea afară, şi cu siguranță că m-ar fi dat dacă la magazin n-ar fi nişte oameni drăguți... mai ales domnul Beck! E şeful secției mele, ştii... ah, dacă ai şti cât sânge rău îi fac bietului om! Cred că sunt prea crudă cu el. Într-o zi s-a întâmplat să mă duc târziu,

după ora prânzului. Una dintre fete a întors ceasul de control pentru mine, cu cheia mea, înțelegi? Iar el era în hol, a văzut-o, şi pe urmă vine la mine, pe la 2 după amiază, şi-mi spune: „Ascultă, domnişoară Briggs (îmi spune întotdeauna „domnişoară Briggs”, fiindcă nu-i dau voie să-mi spună altfel; ar încerca să devină obraznic dacă i-aş da voie), chestia asta cu împrumutul cheii nu ține. Să se termine o dată pentru totdeauna! Aici nu suntem la teatrul de revistă!” închipuieşte-ți, eu am început să râd. Săracul, uneori se înfurie grozav din pricina noastră. Dar, cu toate astea, eu îl pun la punct întotdeauna. E nițeluş amorezat de mine, ştii, nu m-ar da, afară pentru nimic în lume! Aşa că i-am spus: am obiceiul să întârzii des. Şi-apoi, ăsta nu-i singurul loc unde pot să muncesc în Kansas City! Dacă n-am dreptul să mai întârzii din când în când, fără să mi se facă scandal pe chestia asta, n-ai decât să mă concediezi, şi cu asta, basta!” Că doar nu era să-l las să continue cu tâmpeniile lui! De altfel, după cum mă aşteptam, a lăsat-o mai moale. Tot ce mi-a spus a fost doar atât: „Bine, bine, totuşi, bagă de seamă: s-ar putea ca data viitoare să te vadă domnul Tierney, şi atunci mă tem că va trebui să-ți încerci norocul în altă parte”. Ştia că pune bărbi, şi că eu fac la fel! Cum naiba să nu râd? L-am văzut şi pe el râzând, două minute după aceea, cu domnul Scott. Ce-i drept, însă, uneori prea întind şi eu coarda...

Între timp, ea şi Clyde — care nu rostise aproape nici o vorbă — ajunseră la *„Frissell's”*. Clyde răsuflă uşurat. Pentru prima oară în viața lui avea satisfacția de a însoți o fată la masă într-un astfel de local. Acum începea să cunoască şi el, cu adevărat, câteva experiențe vrednice de acest nume. Caracterul romantic al momentului îl făcea să fie din cale-afară de mândru. În comparație cu respectul deosebit de care Hortense dădea a înțelege că se bucură, precum şi cu imaginea exagerată ce şi-o făcea despre ea însăşi, ca fiind o persoană pe picior de intimitate cu atâția băieți tineri şi fețe ce ştiau să se distreze, Clyde avea impresia că până atunci el nu trăise deloc. Fulgerător, se gândi la unele lucruri pe care i Ie spusese chiar ea: „Burkett”, pe Big Blue; patinajul şi dansul pe gheață; Charlie Trone, tânărul vânzător de țigări de foi, cu care avusese o întâlnire în seara aceasta; domnul Beck, de la

magazin, căruia îi căzuse cu tronc la inimă, astfel că nu se putea hotărî s-o concedieze. Iar când o văzu comandând tot ce-i plăcea, fără să se gândească o clipă la punga lui, Clyde îi contemplă în fugă fața, bustul, forma mâinilor, care lăsau să se ghicească gingăşia şi rotunjimea brațelor, pieptul împlinit şi bine conturat, curba sprâncenelor, prospețimea obrajilor şi a pielii netede. Avea apoi ceva în tonul vocii, lină şi mângâietoare, ceva care îl chema şi-l tulbura, un adevărat deliciu! Ah, dacă această fată ar putea fi numai a lui!

Şi aici, ca şi pe stradă, continua să pălăvrăgească despre ea însăşi, fără să pară câtuşi de puțin impresionată de faptul că ia masa într-un local care pentru el era cu totul remarcabil. Când nu se privea în oglindă, cercetă lista de bucate şi hotăra ce anume doreşte să mănânce: răcitură de miel cu mentă, omletă, nu; carne de vacă, nu; o, da, poate puțin fileu cu ciuperci... în cele din urmă, se decise pentru această mâncare, dar cu o garnitură de țelină şi conopidă. Mai dorea, iarăşi, un *cocktail.* A, da, Clyde îl auzise pe Hegglund spunând că nici o mâncare nu face doi bani fără ceva băuturică, aşa că acum propusese el — cu glas plin de sfiiciune — un *cocktail.* După ce i se aduse *cocktail-ul,* şi apoi încă unul, Hortense se încălzi, se înveseli şi deveni mai limbută ca oricând.

Clyde observă însă că tot timpul atitudinea ei față de dânsul era cam distantă, cam impersonală. Iar când îndrăzni, pentru o singură clipă numai, să îndrepte puțin firul conversației asupra lor, vorbindu-i despre marele interes pe care i-l poartă, spre a-şi da seama dacă o interesează cu adevărat vreun alt tânăr, ea îl dezamăgi complet, spunându-i că, de fapt, îi plac toți bărbații. Sunt cu toții aşa de simpatici, se poartă aşa de, drăguț cu ea! Nici nu se putea altfel. Dacă nu se poartă drăguț, încetează de a se mai uita la ei. Le „leagă o tinichea de coadă”, cum se exprimă singură. Şi făcu şiret, cu ochiul, apoi îşi dădu capul pe spate, cu un aer de sfidare.

Clyde fu captivat de toate astea. Gesturile, aerele, mişcările şi atitudinile ei erau senzuale şi ispititoare. Făcea impresia că-i place să necăjească, să ațâțe, să arate că e vulnerabilă în privința unor anumite acuzații şi concluzii; pentru ca numaidecât să dea îndărăt, pretinzând că nu e nimic adevărat din tot ce spune şi nu are nici cea mai mică idee despre aşa ceva, afară doar de gândurile cele mai

curate relative la persoana lui. În general, Clyde era încântat şi înviorat de simpla ei prezență. Devenise o tortură pentru el, dar un fel de tortură dulce. Prin minte îi treceau gândurile cele mai chinuitoare când îşi închipuia ce voluptate extraordinară ar simți dacă i-ar îngădui s-o cuprindă cu brațele, s-o sărute pe gură, chiar s-o muşte... Cum i-ar mai săruta gura! Cum ar înăbuşi-o cu sărutări! Cum i-ar mai strânge şi mângâia trupul minunat! Din când în când îl înfăşură cu o privire languroasă şi îndrăzneață, iar Clyde nu mai putea — simțea că leşină, că-i vine rău. Singurul său vis era ca, indiferent prin ce mijloc, prin farmecul lui personal sau prin bani, să se facă interesant în ochii ei.

Şi, totuşi, după ce s-a dus cu ea la teatru, apoi a condus-o spre casă, se văzu nevoit să constate că n-a făcut nici un progres important. În tot timpul reprezentării *Corsarului,* la „Libby", Hortense arăta prea puțin interes față de el, urmărea cu reală atenție piesa şi nu vorbea despre nimic altceva decât. Despre piese asemănătoare pe care le mai văzuse, precum şi despre actori şi actrițe, despre părerea ei cu privire la aceştia, amintind şi de cutare sau cutare tânăr care o invitase la spectacol. Iar Clyde, în loc s-o domine prin inteligență şi îndrăzneală, comparând experiențele ei cu ale sale proprii, fu nevoit să se mulțumească a o aproba într-una.

Tot timpul, Hortense se gândea că a făcut o nouă cucerire. Iar acum nu mai era virtuoasă) şi se convinsese că băiatul are ceva bani de cheltuit şi uşor îl poate face să-i cheltuiască numai cu dânsa, ajunse la concluzia că e de ajuns să se poarte drăguț — nimic mai mult — pentru a-l păstra, pentru a-l ține în mrejele ei, dacă se poate fără a renunța la calea sa proprie, continuând să se distreze cât mai mult cu alții, iar pe Clyde ținându-l numai ca să-i cumpere lucruri ce i-ar putea fi de folos şi să se ocupe de dânsa cel puțin în momentele când nu avea altceva mai bun de făcut şi nu era angajată în altă parte.

CAPITOLUL 13

Timp de patru luni şi mai bine lucrurile merseră exact în felul acesta. După ce o cunoscuse în împrejurările arătate mai sus, Clyde îşi dedică o mare parte din timpul său liber încercărilor de a o face să-i acorde şi lui măcar acelaşi interes pe care se părea că-l acordă altor tineri. Cu toate acestea, n-ar fi putut spune că a ajuns să-şi dea seama dacă Hortense este sau nu în stare să nutrească un oarecare sentiment numai pentru un anumit om. Pe de altă parte, nu putea crede nici că toate relațiile ei erau doar simple reiații de prietenie. Dar exercita o seducție atât de mare asupra lui, încât se cutremura de plăcere la gândul că, dacă bănuielile lui lacome s-ar adeveri, ar fi cu putință ca, până la urmă, să-i acorde favorurile ei. Era atât de îmbătat de aromă de senzualitate şi nestatornicie care plutea în jurul Hortensei, de stigmatul dorințelor ce se trădau în gesturile, în stările ei sufleteşti, în voce, în felul cum se îmbrăca, încât nici nu mai putea fi vorba să se lipsească de ea.

Dimpotrivă, alerga după dânsa ca un nebun. Dându-şi seama de asta, Hortense îl amâna, uneori îl ocolea, îl obliga să se mulțumească, dacă se poate spune, cu firimiturile tovărăşiei ei, acordându-i, în acelaşi timp, favoarea de a-i face cunoscute diferite întâlniri şi legături, iar Clyde simțea că n-o să mai poată suporta multă vreme situația de a fi remorcat în felul acesta. În astfel de clipe îşi spunea înciudat că n-os-o mai vadă niciodată. Nu merita atenție — acesta era adevărul! Dar când o revedea şi îi observă aceeaşi rece indiferență în toate vorbele şi gesturile, curajul îl părăsea iar şi nu se mai gândea să se elibereze.

În ceea ce o privea, însă, Hortense nu uita niciodată să-i vorbească despre diferite lucruri de care avea nevoie sau de care i-ar fi plăcut să dispună, lucruri mici la început, un puf sau o cutie de pudră, un ruj de buze ori o sticluță de parfum. Ceva mai târziu, şi fără să-i fi oferit lui Clyde nimic mai mult decât vreo câteva mângâieri vagi şi grăbite — abandonări languroase, pline de intimitate, în brațele lui, care făgăduiau mult, dar nu duceau niciodată la nimic — ajunse până acolo încât să-i vorbească în

diferite ocazii şi în felurite chipuri despre poşete, bluze, pantofi, ciorapi, ori pălărie, pe care ar fi vrut să şi le cumpere dacă ar fi avut bani. Iar el, spre a continua să se bucure de atențiile ei şi spre a-i intra în grații de-a binelea, i le cumpăra, deşi uneori — adesea din pricina problemelor noi ce se iveau în familie — îi venea greu s-o facă. Totuşi, după cum începu să constate către sfârşitul celei de a patra luni, se părea că nu a avansat prea mult în grațiile Hortensei în comparație cu perioada de la început. Pe scurt, se avântase într-o aventură plină de înfrigurare şi aproape dureroasă, fără să întrevadă făgăduința precisă a vreunei răsplătiri.

În ceea ce priveşte raporturile cu familia, iritările şi depresiunile legate aproape în mod indisolubil de faptul că făcea parte din familia Griffiths nu se deosebeau cu nimic de cele din trecut. În urma dispariției Estei, se încuibase acolo o atmosferă posomorâtă, care stăruia şi acum. La asta se mai adăuga, în ceea ce-l privea pe Clyde, un mister care-I întărită şi mai mult, făcându-l să sufere, deoarece în familia lor, ori de câte ori venea vorba despre ceva în legătură cu problema sexuală, nici un părinte din lume nu s-ar fi arătat mai scrupulos ca soții Griffiths.

Lucrul acesta era valabil mai cu seamă în legătură cu misterul care o înconjura pe Esta de câtva timp. Fata plecase de acasă şi nu se mai întorsese. Şi, după câte ştiau Clyde şi ceilalți, nu se primise de la ea nici o veste, sub nici o formă. Totuşi, Clyde băgase de seamă că după scurgerea primelor săptămâni de absență, răstimp în care atât tatăl, cât şi mama se arătaseră foarte îndurerați şi neliniştiți, întrebându-se mereu unde ar putea să fie şi de ce nu le scrie nimic, neliniştea lor încetase deodată şi deveniseră mult mai resemnați, în tot cazul nu mai erau atât de torturați de o situație care mai înainte părea să nu lase loc nici unei speranțe.

Clyde nu-şi putea explica purtarea lor; schimbarea era vizibilă şi, totuşi, nimeni nu spunea nimic. Într-una din zile, ceva mai târziu, Clyde putu să constate că mama lui poartă corespondență cu cineva, lucru complet neobişnuit pentru dânsa. Relațiile sale sociale ori de afaceri erau atât de reduse, încât rareori se întâmpla să primească sau să trimită o scrisoare.

Într-o zi, însă, puțin timp după ce intrase la „Green-Davidson”, Clyde se întorsese acasă mai devreme ca de obicei, după-amiază, şi o găsise pe mama lui aplecată deasupra unei scrisori, dar, e limpede, sosise tocmai atunci şi părea s-o intereseze în mod deosebit. De asemenea, i se păru că scrisoarea trebuie să fie în legătură cu ceva ce se cerea tăinuit. Căci, la vederea lui, doamna Griffiths se opri imediat din citit şi, tulburată, fără să-şi poată ascunde nervozitatea, se sculă şi puse scrisoarea deoparte, fără să facă nici un fel de comentariu asupra conținutului celor citite. Pentru un motiv sau altul — poate intuitiv — Clyde se gândi că s-ar putea să fie o scrisoare de la Esta. Dar nu era sigur. Şi o văzuse de la o distanță prea mare ca să-şi poată da seama după scris. Orice ar fi fost, însă, mama lui nu rosti nici un cuvânt în legătură cu asta. Expresia feței sale voia parcă să spună că doreşte să n-o întrebe nimic, iar raporturile dintre ei erau atât de rezervate, încât lui Clyde nici nu i-ar fi trecut prin minte s-o facă. Se-mulțumi să rămână la concluziile lui, apoi încercă să uite de scrisoare, cel puțin în parte dacă nu cu totul.

O lună, sau cinci săptămâni mai târziu, cam pe vremea când Clyde începuse să se deprindă destul de bine cu munca de la „Green-Davidson” şi când Hortense Briggs devenise pentru el o obsesie, într-o după-amiază maică-sa îi vorbi despre o chestiune cu totul neobişnuită pentru felul ei de a fi. Fără să-i spună ce anume urmăreşte şi fără să-i arate direct că-şi dă seama de măsura în care sporiseră posibilitățile lui de a o ajuta, când Clyde se întoarse de la hotel, ea îl chemă în sala misiunii şi, privindu-l cam fix şi cu o nervozitate ce nu-i era caracteristică, îi spuse:

— Clyde, nu ştii tu cum aş putea să fac rost de o sută de dolari? Îmi trebuie de urgență!

Clyde fu atât de surprins, încât nu-i venea să-şi creadă urechilor. Doar cu câteva săptămâni în urmă simpla menționare, în legătură cu persoana lui, a oricărei sume ce ar fi depăşit patru sau cinci dolari ar fi fost o absurditate. Mamă-sa o ştia foarte bine. Totuşi, iată că îi punea acum această întrebare, închipuindu-şi, probabil, că el ar fi în stare s-o ajute într-o asemenea împrejurare. Şi pe bună dreptate, deoarece atât hainele, cât şi întreaga lui

înfățişare arătau că trece în momentul de față printr-o perioadă mai bună.

Bineînțeles, primul lucru la care se gândi Clyde fu că nu se putuse să nu remarce hainele şi comportarea lui, fiind convinsă că o înşela cu privire la banii pe care îi câştiga. În parte, acest lucru era adevărat; numai că purtarea lui Clyde era atât de schimbată de la o vreme încoace, încât mama lui fusese nevoită să se poarte cu totul altfel față de el, începând să aibă foarte puternice îndoieli cu privire la posibilitatea de a-l mai ține din scurt pe viitor. De câtva timp, sau, mai exact, de când intrase în noul său serviciu, pentru un motiv sau altul, Clyde i se părea mai înțelept, mai sigur de cele ce făcea, mai puțin neîncrezător în sine, înclinat să urmeze calea sa proprie şi să nu asculte decât de propriile-i impulsuri. Şi cu toate că schimbarea lui o nelinieştea destul de mult într-un anumit sens, din alt punct de vedere o bucură. Era mare lucru să-l vadă pe Clyde — care constituise întotdeauna o problemă pentru ea din pricina sensibilității şi a firii lui neliniştite — dezvoltându-se în acest mod interesant, deşi uneori, datorită costumului elegant pe care-l purta, îşi punea, îngrijorată, fel de fel de întrebări cu privire la legăturile pe care le-ar putea avea el. Cum însă orele de muncă îi absorbeau mai tot timpul, iar banii câştigați părea să-i cheltuiască pe îmbrăcăminte, îşi spunea că nu are nici un motiv real să se plângă. Se mai gândea, pe de altă parte, că băiatul ei a început să fie cam egoist, se îngrijea prea mult de propria lui bunăstare, dar, ținând seama de îndelungatele privațiuni îndurate, nu putea să-i ia în nume de rău asemenea plăceri temporare.

Nefiind sigur care sunt adevăratele ei intenții, Clyde se mărgini s-o privească în față, exclamând:

— Dar de unde să fac eu rost de o sută de dolari, mămico? Îşi şi văzu proaspăta lui sursă de bogăție secată de o cerere atât de extraordinară şi inexplicabilă; pe chip i se aşternu de îndată o umbră de amărăciune şi neîncredere.

— Nu mă gândeam că tu ai putea face rost de toți, banii, spuse doamna Griffiths cu tact. Cred că voi găsi mijlocul de a strânge cea mai mare parte din ei. Voiam însă să mă-nveți de unde aş putea să iau restul. N-am vrut să apelez la tatăl tău; m-am gândit că eşti

acum băiat mare şi poţi să-mi dai o mâna de ajutor. Spunând acestea, îl privi pe Clyde aprobator şi cu interes. Tatăl tău nu se pricepe la afaceri, continuă ea, şi e, şi aşa, destul de amărât...

Îşi trecu peste faţă, palma mare şi obosită, iar Clyde fu mişcat, deşi nu bănuia pauza strâmtorii ei. Totodată, lăsând la o parte faptul dacă era dispus sau nu să se despartă de o sumă aşa de mare — desigur, se punea şi problema dacă o are — era foarte intrigat de natura destinaţiei unei asemenea sume. O sută de dolari! Dumnezeule, ce de bani!

O clipă mai târziu, mama lui adăugă:

— Am să-ţi spun la ce m-am gândit. Am nevoie de o sută de dolari, dar nu-ţi pot arăta acum pentru ce — nici ţie, nici altuia — şi nu trebuie să mă întrebi. În biroul meu se află un vechi ceas de aur, al tatălui tău, precum şi un inel de aur şi o broşa de aur masiv. Ale mele. Astea trebuie să facă la un loc pe puţin douăzeci şi cinci de dolari dacă le-aş vinde sau amaneta. Mai sunt apoi cuţitele, furculiţele de argint masiv, tava şi cana aceea de argint de colo. Clyde cunoştea prea bine aceste amintiri de familie. Numai tava singură face, dacă ai cumpăra-o nouă, douăzeci şi cinci de dolari, aşa că dacă le-aş amaneta la un loc, aş putea să iau cel puţin douăzeci sau douăzeci şi cinci de dolari pe ele. Mă gândeam că dacă ai vrea să le amanetezi tu la vreun magazin de încredere de lângă hotelul unde lucrezi, şi dacă ai vrea să-mi dai câte cinci dolari în plus pe săptămână, un timp oarecare (Clyde se întunecă la faţă), l-aş putea convinge pe un prieten al meu — domnul Murch, care vine pe la noi, îl cunoşti — să-mi împrumute atât cât îmi trebuie ca să-mi completez sută, şi după aceea i-aş restitui banii din ceea ce mi-ai da tu. Mai am şi eu vreo zece dolari...

Îl privi pe Clyde în aşa fel, de parcă ar fi vrut să spună: „Sunt sigură că n-o să mă laşi în clipele astea de grea încercare...”, iar Clyde se linişti, cu toate că până atunci îşi făcuse socoteala să păstreze pentru sine tot ceea ce câştiga. Se învoi să-i ducă lucrurile la o casă de amanet şi să-i dea câte cinci dolari în plus pe săptămână până când se va acoperi diferenţa dintre ceea ce va obţine pe lucruri şi sută de dolari. Şi, totuşi, în ciuda hotărârii lui, nu putea privi cu ochi buni sacrificiul acesta suplimentar, deoarece

abia începuse să câştige şi el ceva mai mult, şi iată că mama lui îşi şi mărea pretențiile — zece dolari pe săptămâna! Totdeauna apărea câte ceva neprevăzut, se gândea Clyde, totdeauna intervenea câte *o* nevoie nouă, fără siguranța că mai târziu nu i se va pretinde şi mai mult.

Luă lucrurile, le duse la cea mai impunătoare casă de amanet pe care o putu găsi, şi cum i se oferiră patruzeci şi cinci de dolari pe ele, primi banii. Împreună cu cei zece dolari ai mamei sale şi cu cei patruzeci şi cinci de dolari pe care-i va împrumuta de la domnul Murch făceau tocmai o sută. Numai că acum, timp de nouă săptămâni, însemna să-i dea mamei lui câte zece dolari pe săptămână în loc de cinci. Față de aspirațiile din prezent cu privire la felul de a se îmbrăca, de a trăi şi de a se distra, altfel decât socotise necesar mai înainte, nu era un lucru tocmai plăcut. Totuşi, hotărî să facă acest sacrificiu. În definitiv, ceva tot îi datora mamei sale. Dânsa făcuse până acum multe sacrificii pentru el şi pentru ceilalți, aşa că nu-şi putea permite să fie prea egoist. N-ar fi fost frumos.

În minte i se înrădăcina acum gândul că dacă mama şi tatăl lui vor să recurgă la ajutorul său financiar, trebuie să-i arate mai multă considerație decât în trecut. Cu privire la întârzieri, seara, în oraş, trebuia să i se permită mai multă libertate şi să fie lăsat să vină şi să plece când pofteşte. Mai ales că acum se îmbrăca singur şi lua masa la hotel, ceea ce nu era puțin lucru, după părerea lui.

Se mai ivi însă o altă problemă. Şi anume: nu trecu multă vreme după întâmplarea cu sută de dolari, şi Clyde o întâlni pe mama lui pe strada Montrose, una dintre cele mai sărăcăcioase străzi, situată la nord de Bickel, formată din nouă şiruri neîntrerupte de case din lemn, cu câte un etaj, cuprinzând nenumărate apartamente de închiriat. Până şi soții Griffiths, oricât de săraci ar fi fost, s-ar fi simțit înjosiți la gândul de a locui pe o astfel de stradă. Mamă-sa cobora treptele uneia din casele mai puțin dărăpănate de pe această stradă, pe a cărei fereastră din față se vedea un anunț imens, cu inscripția: „De închiriat camere mobilate”. Apoi, fără să se întoarcă şi fără să-l vadă pe Clyde pe partea cealaltă a străzii, se îndreptă către o altă intrare, câteva case mai încolo, unde se putea citi un alt

anunț pentru camere mobilate, şi, după ce examina fațada cu atenție, urcă treptele şi sună.

Prima impresie a lui Clyde fu că mama lui căuta locuința cuiva care o interesa şi de a cărui adresă nu era sigură. Traversând însă strada, pentru a se apropia de ea chiar în momentul când proprietăreasa scotea capul pe uşă, o auzi pe mamă-sa întrebând:

— Aveți o cameră de închiriat?

— Da.

— Are baie?

— Nu, dar există o baie la etaj.

— Cât e chiria pe săptămâna?

— Patru dolari.

— Aş putea s-o văd?

— Da, poftiți înăuntru.

Doamna Griffiths părea să ezite, iar Clyde, care stătea în stradă, la o depărtare de vreo douăzeci de paşi, cu ochii ațintiți asupra ei, crezu că se va întoarce şi-l va recunoaşte. Dar intră în casă fără să-şi întoarcă fața spre el. Clyde o urmări cu o privire plină de curiozitate, pentru că, deşi putea, la urma urmei, să-şi închipuie că mama lui caută o cameră pentru cineva, totuşi era intrigat de faptul că o caută în această stradă, ştiind mai ales că pentru asemenea lucru se adresa de obicei fie la Armata Salvării, fie la Asociația Tinerelor Femei Creştine[8]. Primul lui impuls fu de a o aştepta şi de a o întreba ce caută acolo, dar, având câteva treburi mai importante de făcut, îşi văzu de drum.

În seara aceea, când se întoarse acasă să se îmbrace, văzând-o, pe mama lui în bucătărie, îi spuse:

— Mămico, te-am văzut azi-dimineață pe strada Montrose.

— Da? Întrebă mama lui cu un moment mai târziu, de parcă ar fi fost surprinsă la auzul acestor cuvinte. În clipa aceea tocmai curăța nişte cartofi; uitându-se la el cu o privire ciudată, spuse: Şi ce-i cu asta?! calmă, dar înroşindu-se la față, lucru ce nu se întâmpla niciodată când vorbea cu fiul ei.

Tresărirea mamei îl intrigă şi mai mult pe Clyde.

---

8 *I.W.C.A.* — organizație internațională pusă în slujba intereselor reacțiunii.

— Ai intrat într-o casă de acolo, bănuiesc că erai în căutarea unei camere mobilate.

— Da, e adevărat, răspunse doamna Griffiths, de astă dată cu destulă simplitate. Am nevoie de o cameră pentru o persoană bolnavă şi lipsită de mijloace, dar nu e aşa de uşor să găseşti.

Se întoarse, ca şi cum n-ar fi fost dispusă să mai stăruie asupra acestui subiect, iar Clyde, deşi intuia starea în care se găseşte, nu se putu stăpâni să nu adauge:

— Dar ce naiba! Numai asta nu-i stradă potrivită să stea cineva cu chirie acolo!

Noua sa slujbă de la „Green-Davidson” îl făcea acum să vadă cu totul altfel modul cum trebuie să trăiască oamenii. Mamă-sa nu-i răspunse, iar el se duse în camera lui, să-şi schimbe hainele.

Cam la o lună după aceea, întorcându-se pe bulevardul Missouri, într-o seară, târziu, Clyde o văzu din nou pe maică-sa, venind, pe aceeaşi stradă, spre el. La lumina vitrinelor uneia dintre prăvălioarele prin fața cărora trecea, văzu că duce un geamantan destul de greu, de modă veche, care se afla de multă vreme în casa lor, dar nu prea era folosit de nimeni. Când îl zări apropiindu-se, femeia se opri brusc (de acest lucru el şi-a dat seama mai târziu) şi intră în gangul unui bloc de cărămidă cu trei etaje, iar când Clyde sosi în dreptul casei, văzu că uşa de la intrare era închisă. O deschise şi se pomeni în fața unor trepte slab luminate. Pe aici se vede că o apucase maică-sa. Dar nu-şi dădu osteneala să cerceteze mai departe, deoarece, o dată ajuns aici, nu putea fi sigur dacă mama lui nu intrase acolo pentru a face o vizită cuiva. Lucrurile se petrecuseră, de altfel, foarte repede. Totuşi, o aşteptă la primul colț şi, în cele din urmă, o văzu ieşind. Rămase şi mai mirat când văzu că, după ce ieşise în stradă, se uita în dreapta şi în stânga. Această, precauție îl făcu să creadă că maică-sa caută, probabil, să se ascundă de el. Dar de ce?

Primul lui impuls a fost să se întoarcă şi să o urmeze, atât de mult îl nedumerise purtarea ei ciudată. Ceva mai târziu, însă, ajunse la concluzia că, din moment ce dânsa nu voia să ştie ce face, era poate mai bine să nu se amestece. Dar curiozitatea stârnită de purtările ei ciudate devenise de-a dreptul apăsătoare. De ce nu voia

să fie văzută ducând un geamantan undeva? Nu era în firea ei (atât de diferită de a lui) să se ascundă şi să fugă de ochii lumii. Aproape în aceeaşi clipă, Clyde căută să facă legătura între coincidența acestei întâlniri şi alte împrejurări: când o văzuse coborând scările casei cu odăi de închiriat din stradă Montrose, când o surprinsese citind scrisoarea aceea, ca şi întâmplarea cu cei o sută de dolari, de care era nevoită să facă rost. La cine ar fi putut ea să se ducă? Ce tăinuia oare?

Se gândea mereu la toate acestea, dar nu putea să ajungă la concluzia că aveau ori nu vreo legătură precisă cu el sau cu oricare alt membru al familiei, până când, aproximativ o săptămână mai târziu, trecând pe strada 11, în apropiere de strada Baltimore, i se păru că o vede pe Esta, sau, cel puțin o fată care îi semăna aşa de mult, încât ar fi putut jura că e ea. Era la fel de înaltă şi avea mersul obişnuit al Estei. Atâta doar, că de data asta i se părea că ar fi mai în vârstă. Dar fata apăruse, apoi dispăruse din nou atât de repede prin mulțime, încât Clyde nu se putuse convinge dacă era ea sau nu. O zărise doar o clipă, totuşi atât a fost destul pentru a se întoarce şi a încerca să-i prindă urma, dar în momentul când ajunse pe locul unde o zărise, n-o mai găsi. Era însă aşa de convins că-şi văzuse sora, încât se duse drept acasă şi, întâlnind-o pe mama lui în sala misiunii, îi spuse că a văzut-o, în mod sigur, pe Esta. Probabil că se întorsese la Kansas City. Ar fi fost în stare să jure că o văzuse, pe strada 11, aproape de strada Baltimore, sau credea, că o văzuse. Mamă-sa avea, oare, vreo ştire de la ea?

Atunci — lucru curios — observă că reacția mamei sale nu fu aceea pe care socotea el că ar fi trebuit s-o aibă într-o astfel de împrejurare. El însuşi trecuse printr-o stare de uimire, amestecată cu plăcere, curiozitate şi simpatie, toate datorate reapariției neaşteptate a Estei, după dispariția ei tot atât de neaşteptata. Ar fi fost oare posibil ca mama lui să fi, folosit cei o sută de dolari pentru a o aduce înapoi? Prin minte îi trecu acest gând; dar pentru ce, şi de unde îi venise, n-ar fi putut spune. Era extrem de intrigat. Dar, dacă lucrurile stăteau aşa, atunci de ce nu se întorsese acasă, măcar pentru a-şi anunța familia că se află în oraş?

Se aştepta ca mama lui să fie surprinsă şi nedumerită, cel puțin

tot atât cât şi el, şi nerăbdătoare să afle cât mai repede amănunte. Dar ea păru luată pe neaşteptate şi vădit încurcată de această veste, ca şi cum ar fi fost vorba de ceva despre care ştia mai dinainte, iar acum se întreba ce anume atitudine să ia.

— Zău? Unde ai văzut-o? Chiar adineauri spui? Pe strada 11 aproape de strada Baltimore? Foarte ciudat... Trebuie să-i spun şi lui Asa. E curios că n-a venit aici dacă s-a întors.

Clyde îşi dădu seama că ochii mamei lui, în loc să exprime surprindere, exprimau mai curând zăpăceală şi tulburare. Gura ei, cum se întâmpla totdeauna când se simțea încurcată şi stânjenită, se mişca într-un chip neobişnuit — nu numai buzele, dar chiar şi falcă.

— Într-adevăr, e foarte ciudat... adăugă ea după o pauză. Poate a fost cineva care numai semăna cu ea...

Clyde, însă, urmărind-o cu coada ochiului, nu putea crede că e surprinsă cu adevărat, aşa după cum se prefăcea. Mai târziu, când se întoarse, Aşa şi înainte de a pleca el la hotel, Clyde îi auzi discutând despre această chestiune într-un mod curios, fără interes şi vioiciune, de parcă n-ar fi fost nimic uimitor, aşa cum i se păruse lui. Şi, câtva timp după aceea, nimeni nu i-a mai cerut să explice ceea ce văzuse.

Într-o zi, ca şi cum acest mister ar fi trebuit să i se lămurească neapărat, îşi întâlni mama pe strada Spruce, de astă dată cu un coşuleț pe braț. După cum observase Clyde, în ultima vreme obişnuia să plece de acasă regulat dimineața, după-amiaza, sau seară. De data asta, cu mult înainte ca ea să-l fi putut vedea, îi zărise silueta masivă, îmbrăcată în vechiul ei palton maro, pe care-l purta întotdeauna. Clyde coti în strada Myrkel şi, pitit în dosul unui chioşc de ziare, o aşteptă să treacă. După ce o văzu trecând, porni în urma ei, la o distanță egală cu fațada unei clădiri. În dreptul străzii Dalrymple, mama traversă spre strada Beaudry, care era, de fapt, o continuare a străzii Spruce, dar nu tot atât de urâtă. Casele erau cât se poate de vechi, foste locuințe particulare, din vremuri de altădată, dar transformate acum în pensiuni şi camere de închiriat. O văzu intrând şi dispărând într-una din aceste case, dar nu mai înainte de a arunca o privire cercetătoare în dreapta şi în stânga.

Pe urmă, Clyde se apropie de casă şi o studie cu mult interes. Ce putea să facă mama lui acolo? Pe cine se dusese să vadă? Cu greu şi-ar fi putut satisface marea curiozitate care-l stăpânea; totuşi, de când era convins că o văzuse pe Esta pe stradă, încerca oarecum sentimentul că toate acestea aveau întrucâtva de-a face cu ea; scrisorile, cei o sută de dolari, camera mobilată din stradă Montrose.

Peste drum de casă din stradă Beaudry se afla un pom cu trunchiul gros, desfrunzit acum de vânturile de iarnă, iar alături de el, un stâlp de telegraf, îndeajuns de apropiat ca să-şi unească umbră cu a copacului. Se ascunse în dosul lor şi, fără să poată fi văzut, începu să spioneze din acest punct strategic diferitele ferestre — pe cele laterale, pe cele din față, pe cele de la parter şi pe cele de la etaj. Prin una dintre ferestrele, de la etaj ale fațadei, o văzu pe mama sa umblând de colo până colo, ca şi cum ar fi fost la ea acasă...

Spre marea lui surprindere, un moment mai târziu, o văzu şi pe Esta apropiindu-se de una dintre ferestre, ca să aşeze un pachet pe pervaz. Părea îmbrăcată într-un, halat subțire sau cu un şal aruncat pe umeri. De data asta nu mai putea fi vorba că se înşela. Tresări de-a binelea când îşi dădu seama că e Esta şi că mama lui e înăuntru, împreună cu dânsa. Ce putuse pare să facă, pentru a fi silită să se ascundă în felul acesta după ce se întorsese? Nu cumva soțul ei, bărbatul cu care fugise, o părăsise?

Fu cuprins de o curiozitate atât de arzătoare, încât se hotărî să aştepte acolo până când va ieşi maică-sa, apoi să se ducă şi s-o vadă pe Esta. Voia atât de mult să stea de vorbă cu ea, să se lămurească odată cu privire la taina asta! Aşteptă, deci, gândindu-se la marea afecțiune pe care o avusese întotdeauna pentru Esta şi la faptul atât de ciudat că ea se ascunde într-un asemenea loc, învăluită de atâta mister.

După vreun ceas, mama lui ieşi, cu coşul gol, fără îndoială, deoarece îl ducea prea uşor în mână. Ca şi la început, privi cu multă atenție în jurul ei, cu aceeaşi expresie resemnată şi totuşi plină de îngrijorare pe care o avea în ultimele zile — un amestec de încredere şi îndoială chinuitoare.

Clyde o urmări cu privirea în timp ce se îndrepta spre sud, pe strada Beaudry, înspre misiune. Când o pierdu din ochi, se întoarse şi intră în clădire. Înăuntru, după cum bănuise, se pomeni în fața unui şir de camere mobilate, unele dintre ele având pe uşă câte o tăbliță ce indica numele locatarilor. Cum ştia că odaia ocupată de Esta se află în față, se îndreptă într-acolo şi bătu la uşă. Dinăuntru se auziră paşi uşori şi, după o mică întârziere, ce putea să denote oarecare pregătiri rapide, uşa se deschise puțin, şi Esta scoase capul afară, mai întâi curioasă, apoi surprinsă şi încurcată, iar la urmă cu un mic țipăt înăbuşit. Căci, de îndată ce surprinderea şi ezitările ei se spulberară, îşi dădu seama că îl are în față pe Clyde. Fără să mai stea pe gânduri, deschise larg uşa.

— Clyde! Exclamarea. Cum de m-ai găsit? Tocmai mă. Gândeam la tine!

Clyde o cuprinse numaidecât în brațe şi o sărută. În acelaşi timp îşi dădu seama, cu oarecare nemulțumire şi dezaprobare, că Esta se schimbase destul de mult. Arăta mai slabă, mai palidă, ochii parcă i se înfundaseră adânc în orbite şi nu era deloc mai bine îmbrăcată decât atunci când o văzuse ultima oară. Părea nervoasă şi deprimată. Unul din primele gânduri care îi trecură prin minte fu: „Unde e bărbatul ei? De ce nu e şi el aici? Ce se întâmpla cu el?” După ce îşi roti privirile în jur, se uită din nou la ea şi observă că pe figura Estei plutea o umbră de stânjenire şi nesiguranță, amestecate cu oarecare bucurie de a-l revedea. Gura îi rămăsese întredeschisă, încercând parcă să surâdă şi să-l întâmpine cu căldură, dar ochii arătau că e frământata de ceva.

— Nu mă aşteptam să te văd aici, adăugă ea repede în clipa când o lăsă din brațe. N-ai văzut-o pe... Dar se opri, dându-şi seama că e gata să dezvăluie o taină pe care, desigur, nu voia să i-o împărtăşească.

— Ba da, am văzut-o pe mămica, răspunse el. Aşa am aflat unde stai. Am văzut-o ieşind adineauri de aici, iar pe tine te-am zărit la fereastră. (Nu voia să-i mărturisească faptul că o supraveghease pe mama lui timp de un ceas.) Dar când te-ai întors? Continuă el. Nemaipomenit! Să nu ne dai nici un semn de viață! Eşti grozavă! Pleci, nu te mai vedem luni de zile, şi nu scrii un cuvințel măcar

nici unuia dintre noi! Oricum, mie ai fi putut să-mi scrii două rânduri... Ne înțelegeam doar destul de bine amândoi, nu-i aşa?

Avea o privire ironică, poruncitoare, curioasă. Sora lui începea să bată în retragere — era limpede că pregetă şi nu ştie ce să gândească sau ce să spună.

— Nu ştiam cine putea să fie, răspunse ea. Nu vine nimeni aici. Dar, Clyde, ce bine arăți, zău aşa! Ce haine frumoase ai acum! Te-ai făcut mai mare. Mi-a spus mama că lucrezi la „Green-Davidson".

Îl privi cu admirație, iar Clyde fu măgulit de impresia făcută asupra ei. Dar nu-şi putea muta gândul de la starea în care o găsea. Nu-şi putea lua ochii de la fața, de la ochii ei, de la trupul slăbit şi totuşi îngroşat. Şi în timp ce-i privea talia şi fața suptă, îşi dădu perfect de bine seama de tot ce se petrecea. Esta era pe cale de a avea un copil. Aşa că îşi puse din nou întrebarea: unde e soțul ei, adică, în orice caz, bărbatul cu care fugise? În bilețelul lăsat la plecare, cel puțin aşa îi spusese mama, anunța că are de gând să se mărite. Acum însă el îşi dădea limpede seama că Esta nu e căsătorită. Era părăsită, singură, în camera asta sărăcăcioasă! Clyde vedea, simțea, înțelegea toate acestea.

Prin minte îi trecu deodată gândul că ceea ce vedea acum era tipic pentru tot ce se petrece în familia lor. Iată-l pe el făcându-şi drum în viață şi încercând să ajungă cineva, să răzbată în lume şi să trăiască bine. Acum, iat-o şi pe Esta, după prima ei încercare de a-şi crea o soartă mai bună, ajunsă la un asemenea deznodământ...

— De când te-ai întors, Esta? Întrebă el într-o, doară, nemaiştiind ce să spună, deoarece acum, când ea se afla aici şi era aşa cum era, începu să întrevadă cheltuieli, necazuri şi mizerie. Aproape îi părea rău că se lăsase învins de curiozitate. De ce a trebuit să se amestece? Rezultatul nu putea fi decât unul: acela că trebuie să-şi ajute sora.

— Nu demult, Clyde. Cam de o lună cred. Nu mai mult de o lună, în orice caz.

— Mi-am închipuit. Te-am văzut cam cu o lună în urmă pe strada 11, aproape de strada Baltimore, nu-i aşa? Sunt sigur că te-am văzut, adăugă el cu mai puțină voioşie, schimbare ce nu-i scăpă Estei, care dădu afirmativ din cap. Mi-am dat seama că erai tu. I-

am spus mamei imediat, dar dumneaei se prefăcea, zicea că m-am înşelat. Totuşi, nu s-a arătat surprinsă, aşa cum m-aş fi aşteptat eu. Acum ştiu de ce. S-a purtat ca şi cum mi-ar fi dat a înțelege că nu vrea să-i vorbesc despre asta. Însă eu ştiam că nu mă înşelasem…

O privi într-un chip bizar, foarte mândru de istețimea de care dăduse dovadă în toată povestea asta. Apoi făcu o pauză, neştiind ce să mai facă şi întrebându-se dacă ceea ce spusese avea vreun sens sau vreo însemnătate. Oricum, pentru sora lui nu putea fi de nici un ajutor.

Esta, neştiind cum să treacă peste starea în care se găsea, sau cum să i-o mărturisească, se arăta la fel de încurcată. Trebuia, totuşi, să facă ceva. Clyde putea să vadă şi singur că situația ei nu era dintre cele mai lăudabile. Abia mai putea suporta privirile lui întrebătoare. Şi, mai mult pentru a se dezvinovăți pe sine decât pe maică-sa, observă în cele din urmă:

— Biata mămica… Nu trebuie s-o judeci prea aspru, Clyde. Nu ştie ce să facă, zău! E numai vina mea, bineînțeles. Dacă n-aş fi fugit de acasă, nu i-aş fi pricinuit tot necazul ăsta… E întotdeauna aşa de la locul ei şi are de fiecare dată parte de atâtea necazuri!

Se întoarse brusc cu spatele la el; umerii începură să-i tremure, şi pieptul să i se umfle şi să se dezumfle repede! Îşi acoperi fața cu mâinile şi-şi plecă fruntea în jos, iar atunci Clyde pricepu că plânge în tăcere.

— Ei, lasă acum, surioară! Exclamă Clyde apropiindu-se de dânsa, şi în clipa aceea compătimind-o din tot sufletul. Ce s-a întâmplat? De ce plângi? Bărbatul cu care ai plecat nu s-a căsătorit cu tine?

Esta clătină din cap şi suspină şi mai tare. În acelaşi moment Clyde înțelese semnificația reală — psihologică, socială şi biologică — a stării surorii sale. Eră la mare strâmtoare — însărcinată, fără bani şi fără soț. Iată pentru ce căutase mama lui o cameră! Iată pentru ce încercase să împrumute de la el o sută de dolari! Îi era ruşine de Esta şi de starea ei. Îi era ruşine nu numai de ceea ce vor gândi străinii, dar şi de ceea ce ar putea gândi el, Clyde, şi Julia, şi Frank chiar — ruşine de efectul pe care l-ar putea produce asupra

lor starea Estei — pentru că, în ochii lumii, toate astea apar, că lucruri condamnabile, imorale. Iată deci pricina pentru care încercase să ascundă faptul, îndrugând verzi şi uscate — treabă cu totul neaşteptată şi pentru ea greu de realizat, fără îndoială. Dar, datorită ghinionului, nu reuşise s-o facă prea bine.

Clyde se simțea din nou stingherit şi încurcat, nu numai din pricina stării surorii lui şi a urmărilor pe care putea să le aibă această stare pentru el şi pentru ceilalți membri ai familiei, dar şi din pricina felului stângaci şi oarecum imoral cum procedase mamă-sa şi care putea fi luat drept o înşelătorie. Dacă e adevărat cu nu-l înşelase cu bună-ştiință, în orice caz se ferise să-şi răspundă la întrebări, deşi ştiuse tot timpul că Esta e aici, în oraş. Totuşi, nu se simțea înclinat să o condamne pentru asta, nu, departe de aşa ceva! Pentru că, într-un caz ca acela de față, o înşelătorie trebuia folosită, fără îndoială, chiar atunci când era vorba de o persoană atât de pioasă şi de cinstită ca mama lui. Aşa, cel puțin, vedea el lucrurile. Lumea nu trebuia să afle nimic. Clyde ar face tot ce i-ar sta în putință pentru ca lumea să nu afle nimic despre cele ce i s-au întâmplat surorii lui. Ce ar spune lumea? Ce ar spune atunci lumea despre ea şi despre el? Oare starea generală a familiei lor nu era şi aşa destul de umilă? Iată-l, aşadar, stând încurcat, cu privirile ațintite în gol, în timp ce sora lui plângea. Iar Esta, dându-şi seama că el e încurcat şi ruşinat din pricina ei, plângea acum şi mai tare.

— De, stăm prost, prost de tot... spuse într-un târziu Clyde, tulburat, dar nu fără oarecare simpatie. Totuşi, n-ai fi fugit cu el dacă nu l-ai fi iubit, nu-i aşa? (Se gândea la el însuşi, şi la Hortense Briggs.) Îmi pare rău pentru tine, Ess, crede-mă, dar acum nu mai poți repara nimic dacă plângi, nu-i aşa? Lasă, mai sunt şi alți bărbați pe lume! Şi totul o să se sfârşească cu bine, crede-mă.

— Ştiu, oftă Esta, dar am fost atât de proastă... şi am dus-o atât de greu! Iar acum am căzut ca o pacoste pe capul mamei şi al vostru! Se înecă şi tăcu o clipă. A plecat şi, m-a lăsat singură intr-un hotel din Pittsburg, fără nici un ban, adăugă ea. Dacă n-ar fi fost mămica, nu ştiu ce m-aş fi făcut! Ea mi-a trimis o sută de dolari când i-am scris. Am lucra câtva timp, într-un restaurant...

atât am putut. Nu voiam să scriu acasă şi să spun că m-a părăsit. Îmi era ruşine. Dar, până la urmă, când am început să mă simt din ce în ce mai rău, n-am mai ştiut ce să fac şi am scris.

Începu să plângă din nou, iar Clyde, dându-şi seama de tot ceea ce făcuse şi încercase să facă mama lui pentru a o ajuta, începu s-o compătimească acum tot atât de mult cât o compătimea pe Esta, poate chiar mai mult, deoarece Esta o avea pe mama ei care se îngrijea de dânsa, în timp ce mama lor nu avea aproape *pe* nimeni.

— Nu pot încă să lucrez... va mai trece o bucată de timp până când voi fi iar în stare să fac ceva, continuă ea. Iar mama nu vrea, să mă întorc acasă acum, pentru că nu vrea că Julia, sau Frank, sau tu să aflaţi. Şi cred că are dreptate. Da, bineînţeles. Şi după, cum eu n-am nici de unele, tot aşa n-are nici ea. Iar câteodată, mă simt atât de singură aici... Ochii i se umplură de lacrimi şi începu să sughiţă din nou. Ah, şi ce proastă am fost!

O clipă, Clyde fu cât pe-aci să, izbucnească şi el în plâns. Pentru că viaţa e aşa de ciudată, aşa de aspră uneori! Dacă n-ar fi decât felul cum se purtase cu el în toţi aceşti ani. Până mai deunăzi nu avusese nimic şi voia totdeauna să fugă de acasă. Esta, însă făcuse acest pas; şi iată ce se întâmplase! O revedea parcau stînd la mica orgă de stradă a tatălui său, între zidurile înalte ale marilor clădiri din acel cartier comercial, cântând şi părând atât de nevinovată şi cuminte. Doamne ce cruntă e viaţa! În ce lume aspră trăim! Cât de ciudat se urzesc lucrurile!

O mai privii o dată, cercetă apoi încăperea de jur împrejur în cele din urmă, asigurând-o că nu va fi lăsată, singură şi că el va reveni, dar cu condiţia să nu-i spună mamei lor că a fost pe acolo. Şi, dacă are nevoie de ceva să apeleze la el, deşi nu câştigă chiar atât de mult, plecă! În, timp ce-se îndreptă spre hotel, unde urma să-şi reia lucrul, se gândea întruna ce ghinion îi păscuse pe toţi, regretând amarnic că a urmărit-o pe maică-sa, deoarece altfel, poate că nici n-ar fi ştiut nimic. Dai chiar aşa până la urmă tot s-ar, fi aflat. Mama Iui n-ar fi putut să tăinuiască la infinit. Poate că azi-mâine, i-ar măi fi cerut şi niscaiva bani. Dar ce porc-de-câine a fost şi bărbatul acela, să plece aşa şi să o lase pe soră-sa într-un oraş mare şi străin, fără o lescaie! Şi punându-şi astfel de întrebări, se gândea la fata cărei fusese părăsită la „Green-Davidani” acum câteva luni, cu

o notă de plată neachitată. Cât de comică i se păruse atunci lui, şi celorlalți băieți, acea întâmplare, învăluită în atmosfera aventurilor sexuale!

De data asta era vorba de propria, lui soră. Un bărbat se purtase atât de josnic cu sora lui. Şi totuşi, oricât s-ar fi străduit, nu putea ajunge la concluzia că lucrurile acestea sunt chiar atât de îngrozitoare, aşa cum i se păruseră atunci când o văzuse plângând în camera ei. Acum, în jurul lui vedea oraşul strălucitor şi mare, cu furnicarul mulțimii şi cu freamătul vieții, precum şi hotelul animat în care lucra. Nu, nu era chiar aşa de rău. Pe lângă astea, mai erau şi povestea lui de dragoste, Hortense, distracțiile. Trebuie să existe o ieşire şi pentru Esta. O să se facă bine din nou, şi totul va intra în normal. Se simțea însă nu ştiu cum la gândul că face parte dintr-o familie veşnic săracă şi atât de puțin luată în seamă, încât era cu putință să îndure asemenea lucruri, ca şi fel de fel de alte înjosiri — predicile în stradă, imposibilitatea de a plăti uneori chiria, faptul că tatăl său vindea covoare şi ceasornice pe stradă pentru a putea trăi şi, în sfârşit, fuga Estei şi deznodământul acesta! Halal de-aşa familie!

CAPITOLUL 14

Această întâmplare îl determină pe Clyde să înceapă a medita mai profund decât oricând asupra problemei sexuale, într-un mod care, fireşte, era departe de a fi ortodox. Pentru că, deşi îi condamna pe amantul surorii sale fiindcă o abandonase cu o lipsă totală de scrupule, nu era dispus s-o socotească pe Esta cu desăvârşire nevinovată. La urma urmei, Esta fugise cu el. După cum aflase acum chiar din gura ei, cu un an mai înainte omul stătuse în oraş timp de o săptămână, astfel că legătura lor începuse încă de atunci. În anul următor, el revenise pentru două săptămâni, şi Esta fusese aceea care îl căutase, ori cel puțin aşa bănuia Clyde.

Astfel încât, dat fiind interesul pe care el însuşi îl manifesta faţă de Hortense Briggs şi ţinând seama de stările lui sufleteşti în legătură cu asta, nu el era cel indicat să spună că relaţiile dintre sexe ar fi condamnabile prin ele însele.

Căci, după cum judecă acum, dificultatea nu stătea în faptul în sine, luat ca atare, ci în, consecinţele pe care le-ar putea avea pentru cei nesocotiţi sau ignoranţi. Dacă Esta, bunăoară, l-ar fi cunoscut mai bine pe bărbatul care o interesa, dacă ar fi ştiut mai multe despre ceea ce înseamnă o astfel de legătură, nu s-ar fi găsit în situaţia dramatică de acum. Fără îndoială că fete ca Hortense Briggs, Greta sau Louise nu s-ar fi lăsat niciodată să ajungă într-o situaţie ca aceea în care se găseşte Esta. Sau ar fi făcut-o? Dar ele sunt prea deştepte ca să facă aşa ceva. Oricum, îşi spuse Clyde, spre deosebire de ele, cel puţin de data asta, sora lui suferea. După părerea sa, Esta ar fi trebuit să dea dovadă de mai multă dibăcie. Şi astfel, treptat, atitudinea lui faţă de ea se înăspri într-o oarecare măsură, deşi sentimentul ce i-l nutrea nu era unul de indiferenţă.

Singura înrâurire care-l afecta, îl tulbură şi-l transformă acum era pasiunea pentru Hortense Briggs, şi o înrâurire mai tulburătoare nici nu s-ar putea imagina la un tânăr de anii şi temperamentul lui. După primele întâlniri cu ea, Hortense i se păru întruchiparea perfectă a tot ceea ce dorise mai înainte să găsească într-o fată. Era atât de vioaie, atât de zglobie, atât de fermecătoare şi atât de drăgălaşă! I se părea că în ochii ei vede totdeauna, un fel de flacără jucăuşă. Avea un fel al ei fermecător de a-şi ţuguia buzele, în timp ce privea drept înainte, cu nepăsare, ca şi cum nu s-ar fi gândit câtuşi de puţin la el, ceea ce exercita asupra lui o acţiune asemănătoare cu a unui pârjol şi a unui îngheţ. Purtările Hortensei îl făceau uneori aproape să leşine, să fie cuprins de ameţeli şi-i aprindeau în vine jerbe subţiri şi şerpuitoare de foc, care-l ardeau într-un chip îngrozitor, totul nefiind de fapt decât o patimă conştientă, mistuitoare, o obsesie chinuitoare, dar greu de potolit, deoarece nu îndrăznea să ajungă decât până la îmbrăţişări şi sărutări din pricina rezervei şi a respectului ce i le arăta şi care, în realitate, pe Hortense o indignau la culme, chiar şi atunci când le descoperea la tinerii cărora ea însăşi căuta să li le inspire. Tipul de

băiat care îi plăcea cu adevărat şi după care alerga mereu era cel ce s-ar fi arătat gata să treacă peste toate aerele ei de falsă candoare şi falsă superioritate, forțând-o, chiar împotriva ei înseşi, să-i cedeze.

Adevărul este că Hortense oscila veşnic între simpatie şi antipatie față de Clyde. Iar rezultatul era că el se îndoia veşnic de poziția lui față de dânsa, stare gustată de Hortense din plin, dar căreia se ferea să-i dea proporții prea mari, de teamă că nu cumva s-o părăsească de tot. După câte o serată, o masă sau un teatru, la care îi îngăduia s-o conducă şi în timpul cărora el dădea dovadă de un tact deosebit — fiind destul de rezervat — ştia să devină, prin purtările ei, atât de provocatoare şi de ademenitoare, încât ar fi putut să-l dezarmeze chiar şi pe cel mai ambițios dintre îndrăgostiți. Asta, până când întâlnirea se apropia de sfârşit, şi atunci, pe neaşteptate, în fața casei sale, sau în fața camerei ori a casei vreunei fete la care rămânea peste noapte, se întorcea şi, fără nici un motiv, căuta să se descotorosească de el cu o simplă strângere de mână, sau cu o îmbrățişare ori sărutare fugară. Iar dacă, în astfel de ocazii, Clyde se dovedea atât de nătâng şi încerca să obțină cu forța favorurile râvnite, Hortense se zburlea ca o pisică înfuriată, se smulgea de lângă el, manifestând, pentru moment, o rezistență feroce, pe care cu greu şi-ar fi putut-o explica chiar ei înseşi. După cât se părea, principala explicație a refuzului trebuia căutată în faptul că nu admitea nici un fel de constrângere. În felul acesta, datorită pasiunii lui şi avansurilor ei anemice, precum şi temerii de a nu o pierde, Clyde era nevoit să se despartă şi să plece, de obicei într-o stare sufletească mohorâtă şi deznădăjduită.

Atracția exercitată asupra lui era însă aşa de puternică, încât nu putea să rămână prea multă vreme departe de ea şi începea să frecventeze locurile unde spera s-o întâlnească. Trebuie spus, deci, că, în cursul celor mai multe dintre aceste zile şi în ciuda loviturii de teatru produse de reapariția Estei, Clyde trăia într-un vis amețitor, dulce şi senzual, în centrul căruia se afla Hortense. Ah, de-ar sosi odată clipa când ea va începe să-l iubească într-adevăr! Noaptea, culcat în patul său, acasă, se gândea la ea, la chipul, la expresia gurii şi a ochilor, la silueta ei, la mişcările corpului atunci când mergea sau dansa, şi imaginea ei îi juca în permanență în fața

ochilor, ca pe un ecran. În visele sale o vedea culcată alături, drăgăstoasă, lipindu-se de el, iar el îi ținea în brațe trupul fermecător... şi după aceea, în momentul culminant, când se părea că e gata să-i cedeze în întregime, se trezea şi vedea că a dispărut, că totul n-a fost decât o iluzie.

Totuşi, apăreau şi unele împrejurări pline de făgăduințe. În primul rând, Hortense se trăgea, ca şi el, dintr-o familie săracă, fiind fiica unui mecanic, care, împreună cu soția lui, de-abia izbutise până atunci să facă față nevoilor elementare ale existenței. Pe când era mică nu avusese parte decât de fleacurile şi nimicurile pe care reuşea să şi le procure din propria-i istețime. Iar situația ei socială fusese până de curând atât de umilă, încât nu putuse înfiripa legături cu băieți de o condiție mai bună decât aceea a fiilor de măcelari şi brutari, băiețandri sau tineri de prin vecinătatea casei lor, abia intrați în vreo slujbă şi destul de vulgari. Dar, încă de timpuriu, îşi dăduse seama că poate şi trebuie să-şi folosească frumusețea şi farmecul ca pe un fel de capital şi în vederea obținerii dobânzii, lucru pe care îl şi făcuse, de altfel. Mulți dintre aceşti băiețandri ajunseseră până acolo încât recurgeau la furturi spre a face rost de bani ca s-o distreze.

Atingând vârsta când putea să muncească şi intrând în legătură cu tipul de băiat, şi bărbat care o interesa, începu să-şi dea seama că de aici încolo putea obține, fără să cedeze prea mult, dar prdcedând cu istețime, cadouri mai interesante decât cele pe care le primise până atunci. Era însă atât de senzuală şi ahtiată după desfătări, încât nu se simțea totdeauna dispusă să despartă profiturile de plăceri. Dimpotrivă, adesea o tulbura dorința de a se îndrăgosti de cei de pe urma cărora ar fi putut să se aleagă cu ceva, şi, invers, să nu se îndatoreze cu nimic față de cei pe care ştia că nu i-ar fi putut simpatiza.

Cum la Clyde ținea prea puțin, nu putea rezista dorinței de a-l exploata. Îi plăcea faptul că-i cumpăra orice fleac părea c-o interesează — o poşetă, un fular, un portmoneu, o pereche de mănuşi — într-un cuvânt, tot ce-ar fi putut cere său primi fără să se oblige prea mult față de el. Şi totuşi, abilă şi şireată cum era, îşi dădu seama de la început că, dacă n-o să-i cedeze mai curând sau

mai târziu, dacă n-o să-i ofere într-o bună zi răsplata precisă pe care ştia că o râvneşte, nu va putea să-l păstreze la infinit.

Gândul care o preocupa mai mult decât orice era acela că, întrucât Clyde părea atât de dispus să-şi cheltuiască banii cu ea, ar putea obține de la el, cu uşurință, unele lucruri foarte costisitoare — poate o rochie drăguță şi destul de scumpă, o pălărie, sau chiar o haină de blană, ca acelea expuse în vitrine sau purtate foarte mult în oraş, pentru a nu mai vorbi de nişte cercei de aur sau un ceas de mână, lucruri la care îi rămâneau ochii ori de câte ori trecea prin fața diferitelor vitrine.

Într-o zi, pe la ora prânzului — la puțin timp după ce Clyde o descoperise pe sora lui — Hortense se plimba pe strada Baltimore, aproape de intersecția cu strada 15, partea din oraş unde se află cele mai elegante magazine, însoțită de Doris Trine, o altă vânzătoare în acelaşi magazin şi de la secția unde lucra ea. În vitrina uneia dintre blănăriile mai mici şi mai ieftine din acea parte a oraşului văzu o jachetă de blană de castor, care, potrivindu-se de minune cu talia, tenul şi ținuta ei, ar fi fost exact ceea ce trebuia pentru a-şi consolida garderoba personală, extrem de redusă. Nu era o haină cine ştie cât de scumpă — să tot fi costat o sută de dolari — dar era croită într-un stil atât de original, încât Hortense nu se putu împiedica să-şi spună că, o dată îmbrăcată cu ea, farmecul ei fizic ar înregistra succese mai mari decât oricând. Sub îndemnul acestui gând, se opri şi exclamă:

— Ah, spune drept, Doris, ai mai văzut vreo haină atât de frumoasă, atât de şic ca astă? Ia priveşte la mâneci, Doris! Şi îşi strânse cu putere prietena de braț. Uită-te la guler! Dar căptuşeala! Şi ce buzunare! Ce zici, ai? De-atâta admirație şi încântare, pur şi simplu tremura. N-am destule cuvinte s-o laud… E tocmai haina la care visez de nu ştiu cât timp… Ah, drăguță mai e! Exclamă apoi, gândindu-se în acelaşi timp atât la propriile sale gesturi în fața vitrinei, şi la efectul produs de ele asupra trecătorilor, cât şi la haină din fața ei. Ah, de-aş putea-o lua!

Bătu din palme în semn de admirație, în timp ce Isidor Rubenstein, fiul cel mai mare al blănarului, care se afla aproape, într-un colț de unde nu putea fi văzut, observă gestul şi

entuziasmul fetei şi-şi făcu socoteală pe loc că, în cazul când va intra să întrebe de preț, îi va cere cu douăzeci şi cinci sau cincizeci de dolari mai mult. Firma o oferea la prețul de o sută de dolari. „Aha! Aha” făcu el. Cum era însă o fire senzuală şi întrucâtva romantică, se gândi, într-un mod destul de precis, şi la valoarea pe care această haină ar putea să o reprezinte din punct de vedere sentimental, ca să zicem aşa. Oare sărăcia şi vanitatea acestei fetişcane drăguțe erau îndeajuns de mari pentru a o face să-i cedeze în schimbul acestei haine?

Hortense însă, după ce contemplă cu nesaț blană, atât cât îi îngăduia repaosul de la amiază, îşi văzu de drum, continuând să viseze la haină şi să-şi hrănească vanitatea înflăcărată cu gândul că, înveşmântată în ea, ar deveni o fată de-a dreptul cuceritoare. Nu intrase să întrebe de preț. În consecință, a doua zi, neputând rezista ispitei de a o vedea din nou, se întoarse, de astă dată singură, deşi, îşi dădea seama că nu şi-o poate cumpăra cu banii săi, proprii. Dar problema procurării hainei, în cazul când nu ar fi prea scumpă, începu s-o preocupe, deocamdată într-o formă vagă, încercând să se întrebe care anume dintre cunoscuții ei i-ar putea-o cumpăra. În clipa aceea nu-i veni în minte nici unul. Văzând însă haina din nou şi zărindu-l pe domnul Rubenstein-junior, care o privea din interiorul magazinului cu multă bunăvoință şi încurajare, îşi luă în cele din urmă inima în dinți şi intră.

— Îți place blana, nu-i aşa? întrebă cu glas mieros Rubenstein, în timp ce Hortense intra pe uşă. Asta arată că ai gust, da, da! E una dintre hăinuțele cele mai şic pe care le-am avut vreodată în magazin. O splendoare! Şi ce bine ar prinde-o pe o fată frumoasă ca dumneata! O scoase din vitrină şi i-o arătă. Te-am văzut cum te uitai ieri la ea...

Ochii îi scăpărară, aprinşi de o lacomă admirație. Observând aceasta şi dându-şi seama că o atitudine distantă, şi totuşi nu lipsită complet de prietenie, i-ar asigura mai multă considerație şi curtenie din partea lui decât o atitudine mai intimă, Hortense se mărgini să spună:

— Da?

— Serios! Când te-am văzut, mi-am spus imediat: „Uite o fată

care ştie într-adevăr să aprecieze o haină şic atunci când are ocazia să o vadă!”

Complimentul îşi făcu numaidecât efectul, în ciuda voinței ei de a se ține tare.

— Ia te uită! Observă aici! Continuă domnul Rubeststein, întorcînd blana şi pe o parte, şi pe alta în fața ei. Unde mai găseşti astăzi aşa ceva în Kansas City? Uită-te la căptuşeala asta de mătase — mătase de Mallinson, originală — şi la buzunarele astea oblice! D-apoi nasturii! Crezi că astea nu contează? Nu se găseşte una la fel în Kansas City, crede-mă! Şi nici n-o să se găsească vreodată! Croiala e a noastră, şi nu avem obiceiul să repetăm modelele. Ca să servim cât mai bine clienții. Ia vino-ncoace! (O conduse spre o oglindă triplă din fund.) Pentru o haină ca asta e nevoie de o persoană potrivită, ca să obții cel mai bun efect! Dă-mi voie s-o probez pe dumneata.

Avantajată de lumina artificială a becurilor, Hortense constată că e într-adevăr seducătoare în această blană. Îşi dădu capul pe spate, se răsuci, se întoarse şi-şi îngropa în blană o ureche, în timp ce domnul Rubenstein stătea alături, privind-o cu admirație şi gata să-şi frece mâinile de bucurie.

— Ei?! Continuă el. Nu e rău, ce zici? Nu ți-am spus că este exact ce-ți trebuie dumitale? E o raritate, un chilipir! N-o să mai găseşti o haină ca asta în tot oraşul! Dacă ai să mai găseşti una, sunt gata să ți-o fac pe asta cadou!

Se apropie foarte mult de ea, întinzându-şi în aer mâinile grăsulii, cu palmele răsucite în sus.

— De, n-aş putea spune că nu mă prinde... zise Hortense, dorind din tot sufletul ei plin de vanitate să o aibă. Totuşi, nu am posibilitatea să cumpăr o haină ca asta...

Mai făcu vreo câteva grații, se mai răsuci în fața oglinzii, uitând cu totul de negustor, precum şi de efectul pe care interesul ei pentru haină putea să-l aibă asupra prețului. Apoi întrebă:

— Cât face?

— Păi, e o haină de două sute de dolari, începu domnul Rubenstein cu viclenie. Observând însă o umbră de dezamăgire fluturând pe chipul Hortensei, adăugă repede: Ți se pare o groază

de bani, dar, bineînțeles, noi nu cerem atâta. Prețul nostru e o sută cincizeci. Dar dacă haina asta ar vinde-o Jarek, atât ai plăti pe ea, ba poate şi mai mult. Aici, însă, nu-i un vad prea bun şi nu avem de plătit o chirie prea mare. Crede-mă, însă, că face două sute de dolari în cap, nici o centimă mai puțin!

— Cereți un preț extraordinar, aş spune formidabil! Exclamă Hortense cu mâhnire, dând să dezbrace haina. Avea senzația că vieții i se răpeşte aproape tot ceea ce o putea face vrednică de trăit. La „Bigs şi Becks” am văzut o grămadă de haine trei sferturi şi mantouri de nurci şi castor la prețul ăsta, şi unde mai pui că toate sunt drăguțe, după ultima modă!

— Se poate, se poate… dar nu sunt ca blana asta! Insistă domnul Rubenstein cu încăpățânare. Mai uită-te numai o dată, te rog. Priveşte gulerul. Vrei să spui că poți găsi o haină ca asta dincolo? Dacă găseşti, sunt gata să cumpăr haina pentru dumneata şi să ți-o revând cu o sută de dolari! Crede-mă, e o haină cu totul specială. E copiată după una dintre cele mai elegante blănuri care s-au purtat la New York înainte de deschiderea sezonului. E distinsă. Nu mai găseşti nicăieri una la fel!

— Pentru mine, oricum, o sută cincizeci de dolari e peste puterile mele… declară Hortense cu amărăciune, punându-şi vechea sa jachetă de stofă subțire, cu guler şi manşete de blană, şi îndreptându-se spre ieşire.

— Stai puțin! Îți place haina? Întrebă domnul Rubenstein cu subînțeles, după ce ajunse la concluzia că şi o sută de dolari ar fi fost prea mult pentru punga ei, afară de cazul când suma n-ar fi fost completată de vreun bărbat. E o haină care face două sute de dolari. Ăsta e adevărul adevărat! Prețul nostru obişnuit este de o sută douăzeci şi cinci de dolari, foarte bine, am s-o las şi la atât, pentru oă văd că ții foarte mult la ea. E ca şi cum ai fi găsit-o în drum. O fată cu atâta vino-încoace ca dumneata poate găsi oricând zeci de tineri bucuroşi să-i cumpere haina asta şi să i-o dăruiască. Eu, unul, aş face-o dacă aş şti că te-ai purta drăguț cu mine…

Surâse cu viclenie, iar Hortense, ghicind unde vrea să bată şi negăsind propunerea pe placul ei, deoarece venea de la un om ca el, se trase uşor înapoi. În acelaşi timp, n-ar fi putut spune că-i

displăcea cu totul complimentul. Dar nu ajunsese încă până acolo încât să admită că ar putea permite primului venit să-i ofere ceva. Nu, hotărât, nu! Trebuia să fie cineva la care ea să țină, sau cel puțin, cineva care să fi devenit sclavul ei.

Şi, în timp ce vorbea domnul Rubenstein, cât şi după aceea, gândurile ei începură să treacă în revistă diferiții indivizi, favoriții ei, pe care, datorită farmecului ce-l exercita asupra lor, îi putea face să-i cumpere această haină. Chariie Wilkens, de pildă, cel de la tutungeria „Orphia”, cu siguranță întru totul devotat ei, dar în felul lui, adică într-un fel care nu prea lăsa să se vadă că ar fi în stare să facă un asemenea sacrificiu pentru ea fără să nu ceară destul de mult în schimb.

Era apoi Robert Kain, un alt tânăr — foarte înalt, foarte vesel şi foarte ambițios în ceea ce priveşte persoana ei —angajat la una dintre sucursalele Societății locale de Electricitate, dar el nu câştiga prea mult, nu era decât un simplu funcționar la registratură. În plus, era din cale-afară de econom, vorbea veşnic despre viitorul lui.

Mai era, iarăşi, Bert Gettler, tânărul care o însoțise la dans în seara când o cunoscuse Clyde, dar el nu era decât un dansator zăpăcit, pe care nu te puteai bizui într-o împrejurare ca asta. Un biet vânzător de pantofi — probabil douăzeci de dolari pe săptămână — şi se arăta foarte grijuliu-cu bănuții lui.

Iată însă că mai era şi Clyde Griffiths, personajul ce părea că are cu adevărat bani şi e dispus să-i cheltuiască generos cu ea. Gândurile îi fugiră, în clipa aceea, cu iuțeala fulgerului, de la unul la altul, oprindu-se la el. Dar, se întrebă Hortense, putea oare să-l facă aşa, netam-nesam, să-i ofere un cadou atât de costisitor? Nu fusese niciodată prea drăguță cu el, de cele mai multe ori îl tratase chiar cu indiferență. În consecință, nu putea fi deloc sigură în privința lui. Totuşi, în timp ce stătea acolo, cântărind mereu prețul şi frumusețea hainei, gândul la Clyde îi stăruia în minte fără încetare. În tot acest timp, domnul Rubenstein stătea şi o privea, ghicind cu destulă exactitate, întrucât era obişnuit, natura, problemei care o frământă pe fată.

— Ei, fetițo, observă el în cele din urmă, văd că ți-ar plăcea să ai haina asta. Foarte bine, şi mie mi-ar plăcea s-o ai! Acum să-ți spun

ce pot face eu — ăsta e ultimul meu cuvânt — şi e un lucru pe care nu l-aş face pentru nimeni, pentru absolut nimeni în oraşul ăsta! Adă-mi o sută cincisprezece dolari când vrei, în una din zilele următoare — marți, miercuri sau vineri — şi, dacă haina mai este aici, am să ți-o dau. Uite, am să fac şi mai mult pentru dumneata: am să ți-o pun deoparte. Ei, ce zici? Până miercuri sau vineri. Cred că nimeni n-ar putea face mai mult pentru dumneata, ce zici?

Zâmbi fără noimă, ridică din umeri şi se umflă în pene, ea şi cum i-ar fi făcut într-adevăr un mare hatâr. Iar Hortense, în timp ce ieşea, îşi spunea că dacă... dacă ar reuşi să cumpere haina aceea cu o sută cincisprezece dolari, ar face o afacere straşnică! Şi fără îndoială că ar fi, după aceea, fata cea mai elegantă din întregul Kansas City! Ah! Numai de-ar putea să facă rost, într-un fel ori altul, de cei o sută cincisprezece dolari până miercurea sau până vinerea următoare!

CAPITOLUL 15

După cum o ştia Hortense prea bine, Clyde aştepta din partea ei cu tot mai multă pasiune acea supremă manifestare de dragoste lui niciodată îngăduită, dar aflată ori când la dispoziția altor doi bărbați, care se bucurau de ea din plin. Din pricina asta, ori de câte ori se întâlneau, el insistă să afle cât de mare este afecțiunea ce i-o poartă. Cum era cu putință, dacă ținea cât de cât la el, să-i refuze ba una, ba alta, să nu-l lase s-o sărute după pofta inimii, să nu-l lase s-o țină în brațe atât cât ar fi voit el? Veşnic avea întâlniri cu alți băieți; uneori renunța la ele, alteori la cele cu Clyde. Care erau adevăratele ei legături cu ceilalți? Să fie oare adevărat că la ceilalți ținea mai mult decât la el? Pe scurt, ori de câte ori se întâlneau undeva, problema aceasta a posesiunii devenea cea mai importantă şi era dezbătută în termeni cât se poate de direcți.

Hortensei îi făcea plăcere când se gândea că el suferă din cauza

dorinței veşnic înăbuşite de a o avea, că îl torturează şi că alinarea suferințelor lui stătea cu totul în puterea ei — trăsătură sadică, ce creştea pe măsură ce creştea şi dorința lui Clyde de a o poseda.

Acum, însă, din cauza dorinței arzătoare de a-şi cumpăra haina aceea, persoana lui Clyde şi pasiunea ce i-o nutrea el începură să capete în ochii ei altă considerație. În ciuda faptului că doar cu o zi mai înainte îl anunțase, destul de apăsat, că n-o să-l mai poată vedea până lunea următoare — deoarece toate serile îi sunt ocupate până atunci — din momentul când haina începu să-i joace pe dinaintea ochilor, se gândi de îndată cum să pună la cale o întâlnire neîntârziata cu el, fără să arate însă că ar fi grăbită. Pentru că, între timp, se hotărâse definitiv să facă tot ce-i va sta în putință spre a-l convinge să-i cumpere haina. Asta însemna, desigur, că va trebui să-şi schimbe radical purtarea față de el. Va trebui să fie mult mai drăguță, mult mai îngăduitoare. Cu toate că nu voia să recunoască față de ea însăşi că acum ar fi dispusă să-i cedeze cu totul, de fapt gândul acesta era singurul care îi stăruia în minte.

Câtăva vreme nu putu să hotărască în ce fel anume trebuia să procedeze. Cum să facă să-l vadă chiar astăzi, sau cel mai târziu mâine? Cum să se dea pe lângă el, ca să-i poată vorbi de necesitatea acestui dar, sau a acestui împrumut, cum îl numi, în cele din urmă, spre a se justifica în fața ei înseşi? Rămase la formula că trebuie să-l determine să-i dea cu împrumut suma necesară pentru plata hainei, iar mai târziu să-i întoarcă banii treptat-treptat (ştia însă foarte bine că, o dată ajunsă în stăpânirea hainei, problema asta avea să dispară). Sau, în cazul când Clyde nu avea la îndemâna o sumă atât de mare, ar fi putut să-i sugereze că va aranja cu domnul Rubenstein ca el, Clyde, să-i plătească în rate, dacă, bineînțeles, acela ar fi acceptat un asemenea mod de plată. Tot gândindu-se, îi trecu prin minte şi ideea că, în definitiv, s-ar putea da bine pe lângă domnul Rubenstein, determinându-l să-i vândă haina în rate. Îşi aduse aminte cum îi spunea negustorul că ar fi bucuros să-i ofere haina dacă ar fi drăguță cu el.

Primul plan alcătuit de Hortense în legătură cu toate acestea fu de a-i propune Louisei Ratterer să-l invite pe fratele ei, pe Clyde şi pe un al treilea tânăr, numit Scull — care îi făcea curte Louisei -—

să vină la un salon de dans, unde ea chiar avusese de gând să se ducă în seara aceea, însoţită însă de tutungiu, actualul ei favorit. Dar acum se gândi să renunţe la întâlnirea cu tutungiul şi să apară singură, cu Louise şi Greta, anunţând că partenerul ei e bolnav. Asta i-ar îngădui să plece mai devreme cu Clyde şi să treacă împreună cu el prin faţa magazinului lui Rubenstein.

Dar cum era înzestrată cu isteţimea păianjenului, care îşi ţese plasa ca să prindă musculiţe, Hortense prevăzu că s-ar putea că Louise să-i spună lui Clyde sau lui Ratterer că ea însăşi, Hortense, pusese la cale întâlnirea. Iar mai târziu, Clyde ar putea vorbi din întâmplare cu Louise despre haină, şi asta nu i-ar conveni deloc. Nu-i plăcea că prietenele să afle prin ce mijloace îşi procură tot ce-i doreşte sufleţelul. Ajunse deci la concluzia că în chestiunea asta e mai bine să nu apeleze la Louise sau la Greta.

Tocmai începuse să se neliniştească în legătură cu modul cum avea să pună la cale întrevederea, când Clyde, care se întâmplase să treacă pe acolo în drum spre casă, intră în magazinul unde lucra ea. Clyde voia să-i ceară o întâlnire pentru duminica viitoare. Or, spre marea lui încântare, Hortense îl întâmpină extrem de cordială, cu surâsul ei cel mai fermecător şi cu o fluturare a mâinii. În clipa aceea era ocupată cu un client. Dar se grăbi să termine şi, apropiindu-se de el, cu un ochi aţintit asupra supraveghetorului, care nu-i avea la inimă pe vizitatori, exclamă:

— Tocmai mă gândeam la tine! Şi tu te gândeai la mine, nu-i aşa? Să ne mai gândim şi la noi, nu numai la slujbă! Apoi adăugă, *sotto voce*[9]: Fă aşa fel ca şi cum n-ai sta de vorbă cu mine. Am văzut că supraveghetorul se zgâieşte la noi.

Surprins de neobişnuita dulceaţă a glasului ei, ca să nu mai vorbim de zâmbetul cald cu care îl întâmpinase, Clyde se însufleţi şi prinse pe dată curaj:

— Ţi-ai închipuit, oare, că nu mă gândeam la tine? Răspunse el cu voioşie. Dar mă gândesc eu vreodată la altcineva? Auzi vorbă! Ratterer spune chiar că din pricina ta nu mai ştiu pe ce lume trăiesc!

— Oh, Ratterer!... exclamă Hortense bosumflându-se, cu un aer

9 În şoaptă (în limba italiană în original).

de ciudă şi dispreț, deoarece pe Ratterer, oricât de curios s-ar părea, nu izbutise încă să-l seducă, lucru pe care, de altfel, îl ştia foarte bine. Se crede prea deştept, adăugă ea. Dar ştiu multe fete la care nu are nici o trecere...

— Tom e un băiat foarte bun, pleda Clyde cu sinceritate. Aşa e felul lui de a vorbi. Dar ține la tine, să ştii.

— Aş, nu, nici nu poate fi vorba de aşa ceva! Răspunse Hortense. Nu vreau să mai vorbim despre el. Ce faci diseară, pe la 8?

— Drace! Exclamă Clyde dezamăgit. Nu cumva eşti liberă diseară? Ce ghinion! Credeam că ai o întâlnire, ca în orice seară. Eu trebuie să mă duc la serviciu!

Nu se putu stăpâni să nu ofteze. Îl amăra grozav de mult gândul că Hortense e dispusă să petreacă seara cu el, şi totuşi din pricina lucrului la hotel nu se poate folosi de prilej. Fata, observând dezamăgirea lui profundă, se simți încântată.

— Am o întâlnire, e adevărat, dar voiam să nu mă mai duc, continuă ea, strângându-şi buzele disprețuitor. Acum însă n-o să mai renunț. Aş face-o numai dacă ai fi tu liber.

De fericire, inima lui Clyde începu să bată năvalnic.

— La naiba! Ce bine-ar fi dac-aş putea să fiu liber! urmă el, privind-o galeş. Nu s-ar putea să amânăm pe mâine seară? Atunci sunt liber. Tocmai venisem să te-ntreb dacă nu vrei să facem o plimbare cu maşina duminică. Un prieten al lui Hegglund a făcut rost de o maşină, un „Packard", şi duminică plecăm cu toții. M-a rugat să strâng toată banda, ca să ne ducem la Excelsior Springs. E un băiat simpatic (adăugă Clyde, deoarece Hortense dădea semne de oarecare lipsă de interes). Tu nu-l cunoşti prea bine, dar crede-mă că e foarte simpatic! Ascultă, aş putea să-ți vorbesc despre asta mai târziu. Ce zici de mâine seară? Atunci sunt liber.

Între timp, Horteynse se prefăcea că-i arată lui Clyde nişte batiste — din pricina supraveghetorului, care se tot învârtea pe acolo — şi se gândea cu ciudă că vor trebui să mai treacă douăzeci şi patru de ore până ce va putea să-i arate haina şi, astfel, să aibă prilejul de a porni ofensivă. În acelaşi timp, îi demonstra că întâlnirea propusă pentru a doua zi seara era un lucru foarte greu de realizat, mult mai greu decât şi-ar putea închipui el. Merse chiar

până acolo încât îi spuse că nici ea singură nu ştie precis dacă doreşte sau nu să-l vadă a doua zi.

— Fă-te că te uiți la batistele astea, îi spuse ea, temându-se să nu vină supraveghetorul şi să-i întrerupă. Mâine seară am o altă întâlnire, continuă apoi cu un aer meditativ, şi nu ştiți dacă pot sau nu să renunț la ea. Stai să văd... Caută să dea impresia că se gândeşte profund. Cred că da, spuse în cele din urmă. Oricum, o să încerc. Cred că n-o să fie nici un dezastru. Să fii aici, la colțul de la încrucişarea străzii 15 cu Strada Principală, la şase şi un sfert... ba nu, la şase şi jumătate, îți convine mai bine, nu-i aşa? Şi am să caut să vin şi eu. Nu-ți promit, dar văd eu cum fac şi cred că o să fie bine. E-n regulă?

Îi dărui unul dintre cele mai fermecătoare surâsuri de care era în stare, şi Clyde nu-şi mai încăpea în piele de bucurie la gândul că, în sfârşit, o făcea să renunțe la o întâlnire de dragul lui. Ochii îi erau plini de căldură, iar, pe buze îi înflori un surâs vesel.

— Cum mă vezi şi te văd! Exclamă el, folosind argoul băieților de la hotel. Să n-ai nici o grijă, vin precis! Vrei să-mi faci o favoare?

— Ce anume? întrebă ea, prevăzătoare.

— Să-ți pui pălăriuța aceea neagră cu panglică roşie pe sub bărbie, da? Eşti o păpuşă cu ea!

— Ştrengarule! Râse Hortense. Era aşa de uşor să-l duci de nas pe Clyde! Bine, am s-o pun, adăugă apoi: Dar acum trebuie să pleci. Se apropie scoaba! Ştiu că vine să se rânjească la mine. Dar nu-mi pasă! Şase jumătate, da? La revedere.

Se întoarse, să răspundă unei femei în vârstă, care aşteptase răbdătoare să întrebe unde se vând voalurile. Iar Clyde, înfiorat de bucuria neaşteptată pe care i-o prilejuise Hortense, se îndreptă spre cea mai apropiată ieşire, de atâta fericire nemaiştiind nici pe ce lume se află.

O favoare atât de neprevăzută nu-i stârni lui Clyde nici un fel de bănuială, iar în seara următoare, la şase şi jumătate precis, Hortense îşi făcu apariția, învăluită în lumina puternică a lampioanelor, a căror strălucire iradia în jurul ei ca o ploaie de raze. După cum observă din primul moment, purta pălăria care-i plăcea lui atât de mult. De asemenea, era mai voioasă şi mai prietenoasă

decât oricând. Înainte de a fi apucat să-i spună cât e de frumoasă sau cât de încântat e că şi-a pus pălăria aceea, Hortense rosti:

— Să ştii că ai început să devii favoritul meu! Crede-mă, am ajuns să renunț la o întâlnire şi să port o pălărie veche, pe care n-o pot suferi, numai ca să-ți fac plăcere! Nu mă pot dumeri de fel cum de-am ajuns aici.

Clyde surâse fericit, ca şi cum ar fi câştigat o mare victorie. Era, oare, cu putință să devină, în sfârşit, favoritul ei?

— Hortense, dacă ai şti ce splendidă eşti cu pălăria asta, n-ai critica-o! Spuse el cu admirație. Nici nu-ți închipui ce bine-ți stă!

— Nu mai spune! Cu vechitura asta?! Făcu ea pe un ton dispreţuitor. Se vede cât de colo că nu eşti deloc pretenţios, crede-mă!

— Iar ochii tăi sunt ca o catifea neagră şi moale, urmă el cu ardoare. Sunt minunați!

Se gândea la un alcov pe care-l văzuse la „Green-Davidson”, îmbrăcat în catifea neagră.

— Sunt ai tăi în seara asta, n-ai de ce să te plângi, zise ea, râzând, pe un ton ştrengăresc. Cred că trebuie să fac ceva pentru tine.

Apoi, înainte ea el să-i poată răspunde, se avânta într-o descriere pe de-a-ntregul inventată, potrivit căreia avusese o întâlnire cu un tânăr galant din cea mai bună societate, numit Tom Keary, care o tot pisa să-l însoţească la restaurant şi la dans, dar se hotărâse, chiar astă-seară, „să-i tragă clapa”, preferându-l, fireşte, pe Clyde de astă dată măcar. li telefonase lui Keary, spunându-i că nu-l poate vedea în seara aceea; l-a scos de pe fir cum s-ar zice. Dar când să iasă pe uşa personalului, cine credeți că o aştepta la marginea trotuarului? Tom Keary în persoană, îmbrăcat impecabil, într-un raglan gri-deschis, cu ghetre, şi, bineînțeles cu maşina lui mică închisă, de patru locuri. Ar fi dus-o bucuros la „Green-Davidson” dacă ar fi vrut ea. E un adevărat cavaler, nu se uită niciodată la bani. Dar n-a vrut ea, cel puțin nu în seara asta. Totuşi, dacă n-ar fi reuşit să-l ocolească, ar fi făcut-o să întârzie; noroc că ea l-a zărit prima şi a ieşit prin altă parte.

— Să fi văzut, după aceea, cum mi-am luat picioarele la spinare

pe strada Sargent, ocolind prin piața Bailey, își descrise ea fugă, admirându-se singură.

Clyde fu atât de cucerit de această poveste a Hortensei despre fuga ei şi despre faimosul Keary, încât acceptă toate născocirile ca pe-o literă de *Evanghelie.*

Ceva mai târziu, în timp ce mergeau spre *„Gaspie's”,* un restaurant în Wyandotte, aproape de strada 10, despre care Clyde aflase doar de câteva zile că e mult mai bun decât *„Frissell's”,* Hortense se oprea mereu, să privească pe la diferite vitrine, spunând că ar vrea să găsească o haină care să i se potrivească, deoarece haina pe care o purta a început să se roadă şi trebuie să-şi cumpere alta, situație destul de delicată, care-l făcu pe Clyde să se întrebe dacă nu cumva e o aluzie menită a-l îndemna să-i ofere el una nouă. În acelaşi timp, se întreba dacă n-ar seduce-o mai uşor în cazul când i-ar cumpăra o jachetă, dat fiind că Hortense avea nevoie de un asemenea articol.

Cum magazinul lui Rubenstein apăru, în sfârşit, în fața lor, pe aceeaşi parte a străzii, cu vitrină luminată puternic şi cu haina expusă vizibil, Hortense se opri s-o privească, aşa precum îi era planul.

— Ia te uită la hăinuța asta! Exclamă ea extaziată, ca şi cum ar fi descoperit-o chiar în momentul acela, întreaga ei atitudine lăsând să se înțeleagă că o vedea pentru prima oară. Ai văzut vreodată ceva mai frumos, mai dulce, mai şic? Continuă ea, făcând uz de toate talentele sale actoriceşti, pe măsură ce dorința de a-şi cumpăra haina creştea tot mai mult. Ia te uită, te rog, ce guler, ce mâneci, ce buzunare! Îți iau ochii, nu alta! Ah, cum mi-aş mai încălzi minutele în ele!

Se uită la Clyde cu coada ochiului, să vadă dacă „se prinde”.

Clyde, îmboldit de interesul ei extrem, cercetă haina cu o curiozitate vădită. Fără discuție, era o haină frumoasă, foarte frumoasă. Să fi încercat Hortense, oare, să-i atragă atenția asupra ei cu gândul de a-l face să i-o cumpere? Dar, cerule! Cât putea să coste o haină ca asta? Trebuia să coste două sute de dolari pe puțin. De fapt, Clyde nu avea nici cea mai mică idee despre valoarea unor astfel de lucruri. Nici vorbă, nu-şi putea permite luxul de a o

cumpăra. Mai ales acum, când mama îi cerea o bună parte din venitul său pentru a o ajuta pe Esta. Şi, totuşi, comportarea fetei îi făcea impresia că se gândeşte tocmai la asta. La început o asemenea idee îl îngheță, aproape îl paraliză.

Dar, îşi spuse el cu tristețe, dacă Hortense ține atât de mult la ea, va găsi cu siguranță pe cineva să i-o cumpere, de pildă pe tânărul acela, Tom Keary, pe care i-l descrisese doar cu câteva clipe mai înainte. Căci, din nefericire, era exact genul de fată care ar putea face una ca asta. Şi dacă el nu vă fi în stare să i-o cumpere, atunci i-o va cumpăra altul, iar ea are să-l dispreţuiască din pricină că nu e în stare să-i facă asemenea servicii.

Spre şi mai marea lui deznădejde şi nemulțumire, Hortense exclamă:

— Ce n-aş da să am o haină ca asta!

Nu intenționa, deocamdată, să prezinte lucrurile prea răspicat, deoarece voia să-i dezvăluie lui Clyde gândul ei cel mai intim cu tot tactul posibil.

Iar Clyde, oricât de neexperimentat şi lipsit de subtilitate era, putu să-şi dea totuşi seama cu uşurință de intențiile ei. Asta însemnă... asta însemna... dar pentru moment nu se putu hotărî să formuleze precis ce anume însemna. Ah, dacă ar şti, dacă ar şti măcar preţul hainei! Simțea că Hortense se gândea de pe acum la un mijloc sigur de a şi-o procura. Dar cum ar putea face să i-o cumpere el? Cum? Dacă ar fi în stare să aranjeze lucrurile în aşa fel încât să i-o cumpere, dacă i-ar putea promite că o să-i facă rost de haina asta, să zicem până la o dată oarecare, în caz că n-ar fi costat prea mult... Ei, şi atunci ce? Avea el curajul să-i propună, să zicem, astă-seară, sau mâine, după ce se va fi informat despre preț, că dacă ea vrea... atunci... atunci îi va cumpăra haina, îi va cumpăra tot ce-i pofteşte inima? Trebuie însă să se convingă, mai întâi, că nu-l joacă pe degete, aşa cum făcea ori de câte ori era vorba de lucruri cu totul neînsemnate. Cum adică? Să-i cumpere haina, şi după aceea să nu capete nimic în schimb? Asta nu, asta pentru nimic în lume!

În timp ce se gândea la toate acestea, îl treceau fiori-fiori din creştet până în tălpi şi tremura tot alături de ea. La rândul ei,

Hortense, continuând să admire haina, se gândea că dacă nu e atât de deştept să i-o cumpere şi să priceapă ceea ce ar putea urma — adică modul cum înțelegea şi ea să se achite față de el — foarte bine, asta e ultima lui şansă. Să nu-şi închipuie că e dispusă să-şi piardă timpul cu unul care nu poate sau nu vrea să Iacă măcar atâta lucru pentru ea. Niciodată!

Îşi reluară drumul spre *„Gaspie's”*. În tot timpul mesei Hortense vorbi aproape numai despre haină — ce drăguță e, cât de minunat ar prinde-o.

— Crede-mă, spuse la un moment dat, cu un aer provocator, simțind cum Clyde se îndoieşte de posibilitățile lui de a i-o cumpăra, am să găsesc eu un mijloc să-mi procur haina aceea. Mă gândesc că Rubenstein ar putea să mi-o vândă în rate, dacă m-aş duce la el, aş sta de vorbă şi i-aş da un acont bunicel. Aşa şi-a cumpărat o haină o fată de la magazinul nostru, minți ea, fără să stea prea mult pe gânduri, în speranța că-l va face pe Clyde să înceapă discuția în sensul acesta.

Clyde, însă, temându-se că haina să nu aibă un preț prea ridicat, ezita să spună ce ar avea de gând să facă într-un asemenea caz. El nu putea nici măcar să bănuiască prețul unui astfel de obiect — s-ar putea să coste două, sau chiar trei sute de dolari — şi-i era teamă să nu-şi ia o obligație pe care până la urmă să nu fie în stare să o îndeplinească.

— Nu ştii cam cât s-ar putea să ceară pentru aşa ceva? Întrebă el nervos, gândindu-se că, dacă i-ar da bani fără vreo garanție din partea ei, n-ar avea nici un drept să se aştepte în schimb la ceva mai mult decât primise şi până acum.

Ştia cum îl ademenea ea când dorea să capete ceva, pentru ca, după aceea, să nu-l lase nici măcar s-o sărute. La gândul că Hortense îşi închipuia că poate să se joace cu el ca pisica cu şoarecele, simțea că i se urcă sângele la cap şi se înroşi tot de indignare. Totuşi, îşi aduse aminte că trecuseră doar câteva minute de când ea spusese că gata să facă orice pentru cine i-ar cumpăra haina aceea, ori cam aşa ceva.

— Nuu... se bâlbâi ea o clipă, neştiind dacă trebuie să-i spună prețul exact, sau unul mai mare.

Asta deoarece s-ar putea ca domnul Rubenstein să ceară mai mult în cazul când ar vrea s-o ia în rate. Pe de altă parte, dacă ar spune un preț mai mare, Clyde s-ar putea să o refuze.

— Ştiu însă că nu poate costa mai mult de o sută douăzeci şi cinci de dolari. Eu, una, n-aş plăti un ban mai mult! Adăugă ea apoi.

Clyde scoase un oftat de uşurare. În definitiv, nu erau nici două, nici trei sute de dolari. Începu să chibzuiască acum că dacă Hortense ar putea aranja cu negustorul să accepte un acont rezonabil — să zicem cincizeci sau şaizeci de dolari — el ar avea posibilitatea să plătească toți banii până în două sau trei săptămâni. Dacă i s-ar cere însă toți cei o sută douăzeci şi cinci de dolari dintr-o dată, Hortense ar trebui să mai aştepte; pe lângă asta, voia să ştie clacă va fi, sau nu, răsplătit, să ştie precis!

— E o idee straşnică, Hortense! Spuse el fără să arate totuşi în vreun fel pentru care pricină îl încânta atât de mult ideea ei. De ce nu procedezi aşa? De ce nu afli măi întâi cât cere negustorul pe haină şi cât vrea să-i dai la început? Poate că te-aş ajuta şi eu.

— Ce minunat ar fi! exclamă Hortense, bătând din palme. Vrei să mă ajuți, zău? Ar fi straşnic! Acum sunt sigură că haina o să fie a mea! Nu încape îndoială că au să accepte să mi-o dea în rate dacă o să-i iau cum ştiu eu...

După cum se şi temuse, Clyde simți de îndată că Hortense uitase complet că el era cel datorită căruia cumpărarea hainei devenea posibilă. Aşadar, lucrurile nu se vor schimba cu nimic. Faptul că el avea să plătească părea a fi ceva de la sine înțeles.

Un minut mai târziu, însă, observând expresia posomorâta de pe chipul lui, Hortense adăugă:

— Eşti un băiat de zahăr, o păpuşă că mă ajuți de data asta! Te rog să mă crezi că n-am s-o uit... Ai puțină răbdare şi ai să vezi: n-o să-ți pară rău. Ai doar puțină răbdare!

Ochii îi scânteiau de veselie şi chiar de generozitate.

Era, fără îndoială, tânăr şi-l puteai duce lesne de nas, dar, oricum, nu era zgârcit, aşa că îl va răsplăti, hotărî ea. De îndată ce va căpăta haina, lucru care trebuia să aibă loc peste o săptămână sau două cel mai târziu, va fi drăguță, va face ceva pentru dânsul.

Şi, spre a-şi concretiza gândurile şi a-i da să înțeleagă la ce anume se gândea, îl înfăşură cu o privire languroasă şi plină de promisiuni, care nu era străină de oarecare prefăcătorie teatrală şi care-l făcu să-şi piardă cu totul firea şi să devină nervos. Jocul acesta al ei îl sperie chiar întrucâtva, pentru că presupunea, după cum îşi închipuia Clyde, o vitalitate tulburătoare, căreia era posibil ca el să nu-i poată răspunde cum trebuie. Se simțea dezarmat în fața ei, oarecum laş, când se gândea la ce ar putea să însemne o adevărată pasiune la o fată ca Hortense.

Totuşi, îi spuse că, dacă haina nu costă mai mult de o sută douăzeci şi cinci de dolari, urmând ca această sumă să fie plătită printr-un avans de douăzeci şi cinci de dolari acum, şi apoi în rate a câte cincizeci de dolari fiecare, el ar fi dispus să i-o cumpere. Hortense, la rândul ei, răspunse că se va duce chiar a doua zi să vadă cum stau lucrurile. Îl va face pe domnul Rubenstein să-i dea haina chiar la plata acontului de douăzeci şi cinci de dolari; dacă nu, atunci, la sfârşitul celei de a două săptămâni, când va fi plătită aproape întreaga sumă.

Însuflețită de un sentiment de recunoştință față de Clyde, îi şopti, când ieşiră din restaurant, torcând de plăcere ca o pisicuță, că nu va uita niciodată gestul lui, lucru de care avea să se convingă în curând. Mai mult, atunci când va îmbrăca haina pentru prima oară, va veni ca s-o vadă el cel dintâi. Dacă va fi liber, vor putea merge undeva să ia masa împreună. Dacă nu, va purta haina în orice caz în ziua plimbării cu maşina, zi pe care el, sau mai curând Hegglund, o fixase pentru duminica viitoare, dar care ar putea fi amânată.

Îi propuse, apoi, să o însoțească la un salon de dans. Aici, în timpul dansurilor, se lipi de el într-un mod cât se poate de sugestiv, şi după aceea îi dădu să înțeleagă apropiata împlinire a unui act care-l făcu pe Clyde să tremure tot şi să nu mai ştie pe ce lume se găseşte.

Într-un târziu, se întoarse acasă, visând la cele petrecute în timpul serii, mulțumit că nu va trebui să-şi facă prea multe griji în ceea ce priveşte plata primei rate chiar dacă s-ar fi ridicat la cincizeci de dolari. Căci acum, sub impulsul făgăduielii pe care i-o

făcuse Hortense, se hotărî să împrumute douăzeci şi cinci de dolari fie de la Ratterer, fie de la Hegglund, sumă ce o va restitui după achitarea integrală a hainei.

Ah, Hortense! Încântătoarea Hortense! Cu farmecul, cu vraja ei extraordinară, irezistibilă, istovitoare! În sfârşit, avea să fie a Iui, şi asta cât de curând! Iată, în chip palpabil, materia din care sunt urzite visurile — imposibilul pe cale de a deveni realitate!

CAPITOLUL 16

Aşa precum îi făgăduise, Hortense se duse din nou, chiar a doua zi, la domnul Rubenstein şi, punându-şi în joc toată abilitatea de care era în stare, îi expuse, cu multă discreție, natura dilemei care o frământă. Nu era cumva posibil să capete haina la prețul de o sută cincisprezece dolari, plătiți în rate, într-un termen scurt? Capul domnului Rubenstein începu imediat să se clatine solemn de Ia dreapta la stânga. Magazinul lor nu vinde în rate. Dacă ar fi să facă negustorie de asta, ar fi putut cere două sute de dolari pentru haină, şi i-ar fi obținut încă demult, cu uşurință.

— Dar pot să vă plătesc cincizeci de dolari când o să iau haina! Argumentă Hortense.

— Foarte bine. Dar cine îmi garantează că voi primi restul de şaizeci şi cinci, şi când?

— Douăzeci şi cinci săptămâna viitoare, alți douăzeci şi cinci peste o săptămână, şi încă peste o săptămână restul de cincisprezece.

— Da. Dar dacă a doua zi după ce-ți iei dumneata haina te calcă un automobil? Atunci? Cine îmi dă banii?

Grea întrebare. Iar Hortense nu vedea cum ar putea să-i demonstreze că, de fapt, altcineva va plăti pentru haină. Pe deasupra, va fi prea multă bătaie de cap cu facerea unui contract, apoi cu găsirea unei persoane într-adevăr solvabile — să zicem un

bancher — care să gireze. Nu, magazinul lor nu vinde în rate. E un magazin unde se plătesc numai bani gheață. De aceea îi şi fusese oferită haina la prețul de o sută cincisprezece dolari, nici un dolar mai puțin. Nici un dolar!

Domnul Rubenstein oftă, în timp ce continuă să vorbească. În cele din urmă, Hortense îl întrebă dacă acceptă să-i plătească şaptezeci şi cinci de dolari în mână, urmând ca restul de patruzeci să-i fie plătiți în decurs de o săptămână. În acest caz va putea să-şi ia haina, s-o ducă acasă la ea?

— Numai o săptămână, o săptămână, dar ce-i o săptămână? argumentă domnul Rubenstein. Dacă poți să-mi dai şaptezeci şi cinci de dolari mâine, şi restul de patruzeci peste o săptămână sau zece zile, atunci de ce să nu mai aştepți încă o săptămână, să-mi aduci toți cei o sută cincisprezece dolari dintr-o dată, şi apoi să-ți iei haină fără nici o bătaie de cap? Lasă haina aici. Vino mâine, dă-mi un acont de douăzeci şi cinci sau treizeci de dolari, iar eu scot haină din vitrină şi am s-o pun deoparte pentru dumneata, să n-o mai vadă nimeni. Peste o săptămână, sau două, îmi aduci restul, şi atunci haina o să fie a matale.

Domnul Rubenstein explică toate acestea ca şi cum ar fi fost vorba de o afacere greu de înțeles.

Dar argumentele astfel prezentate erau destul de temeinice, într-adevăr, Hortense nu mai avea ce să spună. Bună dispoziție îi scăzu simțitor la gândul că nu poate s-o ia chiar acum. Totuşi, după ce ieşi din magazin, îşi recapătă curajul. În definitiv, răstimpul ăsta va trece repede, iar dacă şi Clyde se va ține de cuvânt cu promptitudine, haina tot o să fie a ei. Deocamdată, lucrul cel mai important era să-l facă să-i dea douăzeci şi cinci sau treizeci de dolari, cu care să încheie acest minunat angajament. Numai că acum, întrucât avea nevoie şi de o pălărie nouă, care să se asorteze cu haina, se hotărî să spună că blana face o sută douăzeci şi cinci, şi nu o sută cincisprezece dolari.

Îndată ce Clyde fu încunoştințat de toate acestea, socoti târgul drept un aranjament foarte cuminte — din toate punctele de vedere — şi simți o adevărată uşurare după sentimentul de nelinişte pricinuit de ultima conversație avută cu Hortense. Căci, la drept

vorbind, nu prea vedea cum ar putea să facă rost de mai mult de treizeci şi cinci de dolari în această primă săptămână. În săptămâna următoare va fi ceva mai uşor, pentru că atunci, după cum îşi propusese, va împrumuta douăzeci sau douăzeci şi cinci de dolari de la Ratterer — dacă acesta o să aibă — bani care, împreuna cu cei douăzeci sau douăzeci şi cinci de dolari realizați din bacşişuri, îi vor fi de ajuns pentru a plăti rată a doua. Peste încă o săptămână îşi propunea să împrumute cel puțin zece sau cincisprezece dolari de la Hegglund, poate chiar mai mult, iar dacă nici aşa nu va izbuti să încropească suma cerută, era hotărât să-şi amanetele, pentru cincisprezece dolari, ceasul, pe care şi-l cumpărase cu câteva luni mai înainte. Era imposibil să nu i se ofere măcar atât; ceasul costase cincizeci de dolari.

În acel moment, însă, îşi aduse aminte de Esta, care, în odăița ei mizerabilă aştepta împlinirea urmărilor nefericite ale singurei sale poveşti de dragoste. Se întreba cum avea să se descurce ea, temându-se că va fi implicat în problema financiară creată de Esta, pe de o parte, şi de restul familiei, îpe de alta. În privința aceasta tatăl său nu putea, după cum nu putuse niciodată, să fie de folos real pentru familie. Aşa încât, dacă o astfel de sarcină avea să fie trecută pe umerii lui, oare cum avea să se descurce? La urma urmei, de ce se încăpățâna tatăl său să facă veşnic negustorie cu ceasornice şi covoare şi să predice pe stradă? În definitiv, de ce nu renunțau o dată la ideea de a fi misionari?

După cum ştia prea bine, situația nu putea fi rezolvată fără ajutorul lui. Dovada a avut-o către sfârşitul celei de a doua săptămâni după aranjamentul cu Hortense, când, având în buzunar cei cincizeci de dolari, pe care se pregătea să-i înmâneze fetei duminica următoare, mama lui, deschizând uşor uşa de la cambra unde se îmbrăca el, îi spuse:

— Clyde, aş vrea să stau puțin de vorbă cu tine înainte de a pleca.

Clyde remarcă seriozitatea deosebită cu care îi spusese aceste cuvinte. De fapt, în ultimele zile observase că mamă-sa trecea printr-o criză sufletească. Îşi spunea însă necontenit că atâta timp cât resursele sale băneşti erau destinate pentru altceva, nu putea

face nimic. Pe de altă parte, dacă ar fi vrut să o ajute, ar fi însemnat s-o piardă pe Hortense. Şi nici nu îndrăznea să se gândească la aşa ceva.

Şi, totuşi, cum i-ar fi putut explica logic mamei sale faptul că nu o ajuta, nici măcar cu sume oricât de mici, mai ales dacă ținea seama de hainele pe care le purta acum şi de faptul că umbla mereu încoace şi încolo? E drept că în privința plimbărilor găsea întotdeauna o justificare, spunând că se duce la lucru, dar fără îndoială că maică-sa nu se lăsa chiar atât de uşor înşelată. Şi, apoi, abia trecuseră două luni de când îşi luase obligația de a-i da cu zece dolari mai mult pe săptămână pentru o perioadă de cinci săptămâni, lucru pe care îl şi făcuse. Prin asta însă nu reuşise, probabil, decât să-i dovedească mamei sale că se poate dispensa de aceşti bani, deşi încercase să-i arate limpede, de la început, că o face cu prețul unor mari sacrificii. De altfel, oricât de dispus ar fi fost să vină în ajutorul familiei, nu o putea face din pricina dorinței de a o avea pe Hortense, dorință care îi sfâşia carnea.

După câteva minute, trecu în sala cea mare a misiunii, şi, ca de obicei, maică-sa îl trase de îndată spre una dintre băncile de acolo; ca totdeauna de câtva timp încoace sala era rece şi mohorâtă.

— Nu credeam că voi fi silită să-ți mărturisesc aceste Iucruri, Clyde, dar nu văd ce altceva aş putea face. Nu am pe nimeni altul pe care să mă sprijin numai pe tine, mai cu seamă acum, când ai devenit şi tu bărbat. Trebuie să-mi promiți, însă, că nu vei spune nimic celorlalți, nici lui Frank, nici Juliei, nici tatăiui tău. Nu vreau ca ei să ştie. Iată despre ce este vorba: Esta s-a întors la Kansas City. E tare necăjită şi nu ştiu cum să mai fac să o ajut. Am atât de puțini bani, iar pe tatăl tău nu pot să mă bizui deloc!

Cu un aer de îngrijorare, îşi trecu mâna ostenită peste frunte, iar Clyde înțelese tot ce-l aştepta. Primul lui gând fu să mintă şi să spună că nu ştie nimic despre prezența Estei în oraş, deoarece trecuse atâta timp de când adoptase această atitudine. Acum însă mişcat pe neaşteptate de mărturisirea mamei şi fiindu-i silă să joace rolul de falsă surpriză în cazul când ar fi trebuit să se mențină pe poziția unui neadevăr, spuse:

— Da, ştiu.

— Ştii? Întrebă maică-sa, uimită.

— Da, ştiu, repetă Clyde. Te-am văzut când ai intrat în casa aceea din stradă Beaudry într-o dimineață, pe când tocmai treceam pe acolo, anunță el destul de calm. Pe urmă am văzut-o pe Esta la geam, aşa că m-am dus la ea după ce ai plecat dumneata.

— Când s-a întâmplat asta? întrebă ea mai mult ca să câştige timp decât din alt motiv.

— Păi, să tot fie cinci-şase săptămâni. Am mai fost de vreo două ori pe acolo, numai că şi Esta m-a rugat să nu suflu o vorbă nimănui.

— Țțț! Țțț! Țțț! Făcu doamna Griffiths. Atunci ştii despre ce e vorba.

— Da, răspunse Clyde.

— De, ceea ce trebuie să se întâmple se va întâmpla... spuse ea cu resemnare. Nu i-ai spus nimic lui Frank sau Juliei, nu-i aşa?

— Nu, răspunse Clyde cu un aer meditativ, gândindu-se ia zădărnicia încercării ei de a nu divulga secretul.

Nici ea, nici tatăl nu erau făcuți să înşele pe cineva. În ceea ce-l priveşte pe el, se socotea mult, mult mai rafinat decât ei.

— Nici. Nu trebuie să le spui, îl preveni mama pe un ton solemn. Cred că e mai bine să nu ştie nimic. Situația e destul de proastă şi aşa, adăugă ea cu un fel de strâmbătura a gurii, în timp ce Clyde se gândea la sine şi la Hortense. Şi când te gândeşti că tocmai Esta a trebuit să abată toate astea pe capul ei şi al nostru! Adăugă iar, o clipă după aceea, cu ochii acoperiți de o negură cenuşie, tristă, ce-i învăluia în întregime. Şi noi n-avem nici în clin, nici în mânecă cu toată istoria asta! Cu toată creşterea pe care a primit-o, cu toată educația de acasă! Calea păcătosului...

Clătină din cap, îşi împreună mâinile şi le strânse puternic, în timp ce Clyde privea în gol, gândindu-se la situația în care se aflau şi la toate implicațiile pe care ar putea să le aibă pentru el.

Rămăsese locului, buimăcită şi umilită de rolul neobişnuit pe care îl juca în această întâmplare. Într-adevăr, îi mințise pe toți. Şi iată-l acum pe Clyde, care ştia totul despre ascunzişurile şi înşelăciunile ei, privind-o de alături, şi ea însăşi stând în fața lui ca o proastă şi ca o mincinoasă. Dar, oare, nu făcuse toate acestea

numai pentru a-i scuti de neplăceri — pe el şi pe ceilalţi? Şi-apoi, Clyde era acum destul de mare ca să înţeleagă. Totuşi, începu să-i explice motivele pentru care se purtase astfel şi să-i spună cât de groaznică i se părea întreaga poveste. Oricum ar fi însă, îl lămuri ea în cele din urmă, acum era nevoită să-l roage, să apeleze la ajutorul lui.

— Esta o să fie în curând foarte bolnavă, continuă ea brusc, pe un ton rece, incapabilă, sau poate hotărâtă să nu se uite la Clyde în timp ce-i vorbea, deşi ea voia cu tot dinadinsul să fie cât mai sinceră cu putinţă. În scurtă vreme va avea nevoie de un doctor şi de cineva care să stea cu ea tot timpul cât eu n-o să fiu acolo. Trebuie să fac rost de undeva de bani, cel puţin cincizeci de dolari. Nu poţi să-mi procuri tu suma asta, cerând-o sub formă de împrumut, de la prietenii tăi, pentru câteva săptămâni? Ai putea să-i dai înapoi destul de repede, ştii şi tu prea bine, dacă ai vrea. Mie, până în clipa când o să te achiţi de datorii, n-o să-mi mai plăteşti nimic pentru cameră.

Îl privi pe Clyde cu atâta insistenţă, cu atâta fixitate, încât el se simţi pur şi simplu cutremurat de tăria şi de caracterul implacabil al apelului. Înainte de a putea rosti măcar un cuvânt din tot ce părea că vrea să spună expresia de nervozitate ce-i adumbrea faţa, maică-sa adăugă:

— Ştii, banii ceilalţi au fost tot pentru ea, mi-au trebuit ca s-o aduc înapoi după ce... după ce... ezită să pronunţe cuvântul potrivit, dar în cele din urmă îl pronunţă: după ce soţul ei a părăsit-o la Pittsburg. Bănuiesc că ţi-a spus despre toate astea.

— Da, mi-a spus tot, răspunse Clyde trist, rostind anevoie cuvintele. Abia acum înţelegea cât de critică e situaţia Estei, deoarece mai înainte nu-şi dăduse silinţa să se gândească mai serios. Ah, mămico! Exclamă el, peste măsură de tulburat, gândindu-se la cei cincizeci de dolari din buzunar, exact suma de care avea nevoie mama lui, dar căreia el îi dăduse cu totul altă destinaţie. Nu ştiu dacă voi putea să fac ceva. Nu sunt destul de prieten cu băieţii de la hotel că să le cer bani cu împrumut. Şi-apoi, nici ei nu câştiga mai mult decât mine. Aş putea-să împrumut ceva, fireşte, dar n-ar face impresie bună...

Se înecă şi înghiţi cu noduri, fiindcă nu-i venea uşor să-şi mintă mama în felul acesta. De fapt, nu avusese niciodată prilejul să mintă în împrejurări atât de grele şi într-un chip atât de abject. Căci, chiar în clipa aceea, în buzunarul lui se găseau cei cincizeci de dolari! Dar la un capăt al cumpenei se afla Hortense, iar la celălalt capăt se aflau sora şi mama lui! Iar banii aceştia ar fi rezolvat problema mamei, tot aşa după cum ar fi rezolvat-o şi pe cea a Hortensei, ba încă într-un mod mai lăudabil. Ar fi groaznic să nu sară în ajutorul mamei sale! Zău aşa, cum ar putea s-o refuze? Îşi supse buzele iritat şi-şi trecu mâna peste fruntea: îmbrobonată de o sudoare rece. Era încordat tot, simțindu-se josnic şi meschin în fața unor împrejurări ca acestea.

— Spune, nu cumva ai la tine ceva bani, să-mi dai chiar acum? Îl întrebă mama lui cu un glas aproape rugător.

De bună seamă, în starea în care se găsea, Esta avea nevoie, de o mulțime de lucruri ce trebuiau plătite pe loc, iar Elvira nu avea mai nimic în casă.

— Nu, n-am, mămico... apuse el, privind o clipă spre mama lui, cu un aer ruşinat.

Apoi îşi întoarse privirile în altă parte. Dacă n-ar fi fost atât de preocupată de griji, mama ar fi putut desluşi minciuna zugrăvită pe chipul fiului. Totuşi, el căzu pradă unei dureri vii, în care un fel de compătimire se amesteca repede cu dispreţul faţă de sine însuşi, pricinuit de suferinţa ce-o încerca la vederea mamei sale, pe care o lăsa să se zbată în nenorocire. Totuşi, nu s-ar fi putut hotărî să renunțe la Hortense. Trebuia s-o aibă cu orice preț! Dar alături de el, maică-sa părea atât de singură şi de lipsită de posibilităţi! Ce Muşine! Era un om josnic, o ființă abjectă! Oare nu avea să fie pedepsit pentru asta mai târziu?

Încercă să se gândească la o altă soluție, să caute un mijloc de a face rost, într-un fel sau altul, de ceva bani, fără să se atingă de cei cincizeci de dolari din buzunar. Ah, dacă ar mai fi avut puţin timp, câteva săptămâni măcar! Dacă Hortense n-ar fi venit tocmai acum să-i spună că vrea morţiş haina aceea!

— Iată tot ce pot face, zise el maşinal, pe un ton sec, în timp ce maică-sa rostea neputincioasă: „Țțț! Țțț! Țțț!”. Cinci dolari îţi pot

folosi la ceva?

— Tot mai bine decât nimic... răspunse ea. Prind bine şi ăştia!

— Atunci asta e: cinci dolari pot să-ți dau, spuse el, gândindu-se că o să-i pună la loc din bacşişurile de săptămâna viitoare, dacă, aşa precum trăgea nădejde, va avea atunci un noroc mai mare. Săptămâna viitoare am să văd ce mai pot face... Poate că atunci o să-ți dau zece. Dar nu pot să-ți promit. O parte din banii pe care ți i-am dat data trecută a trebuit să-i împrumut, şi încă nu i-am plătit pe toți, aşa că dacă o să le cer iar, o să-şi închipuie că... dumneata ştii foarte bine cum se-ntâmplă.

Maică-sa oftă din greu, îndurerată că trebuie să-i ceară fiului ei un astfel de sacrificiu. Şi tocmai în clipa când încerca şi el să răzbată în viață! Cum are să judece el toate astea mai târziu? Ce are să creadă despre ea, despre Esta, despre toată familia? Căci, în ciuda ambiției, curajului şi dorinței lui de a-şi face drum în lume şi de a se lupta eu viața, ea îl socotea întotdeauna pe Clyde ca pe o făptură nu prea robustă fiziceşte şi nici prea călită sub raport moral ori intelectual. Uneori, în ceea ce priveşte sentimentele şi temperamentul, Clyde părea că îl moştenise mai curând pe Asa decât pe ea. De foarte multe ori era extrem de uşor să-l emoționezi, să-l aduci într-o stare de încordare a nervilor ce lăsa să se creadă că n-ar fi croit să facă față unor asemenea încercări. Şi iată că tocmai ea, din cauza Estei, a soțului ei şi a existenței lor nenorocite, tocmai ea îi pricinuia cele mai multe dintre aceşti stări de încordare.

— De, dacă nu poți, nu poți... spuse ea. Trebuie să-ncerc să mă gândesc la altă soluție.

Dar în acea clipă nu vedea limpede nici o altă ieşire.

CAPITOLUL 17

În ceea ce priveşte plimbarea cu maşina, propusă şi fixată de Hegglund pentru duminica următoare, grație bunăvoinței

prietenului său, şoferul, interveni o schimbare în plan. Maşina — nici mai mult, nici mai puţin decât un „Packard” foarte luxos — nu Ie putea sta la dispoziţie în ziua aceea. Trebuia să folosească prilejul acesta joi sau vineri, ori, dacă nu, vor pierde ocazia. Pentru că, după cum li se explicase tuturor mai înainte, dar nu cu o strictă respectare a adevărului, maşina aparţinea, unui oarecare domn Kimbark, un bătrân foarte bogat, care în acel moment se afla într-o călătorie prin Asia. De asemenea, nu are adevărat că prietenul lui Hegglund ar fi fost şoferul domnului Kimbark, ci un fiu netrebnic şi destrăbălat al unui oarecare Sparser, îngrijitorul crescătoriei de vite a domnului Kimbark. Dorind să apară în ochii celorlalţi drept ceva mai mult decât simplul fiu al unui îngrijitor de fermă şi având, ca locţiitor de paznic de noapte al garajului, acces la maşinile domnului Kimbark, acest derbedeu se hotărâse s-o scoată pe cea mai frumoasă şi să se plimbe cu ea.

Hegglund era acela care propusese ca el şi prietenii săi de la hotel să pornească într-o excursie interesantă. Dar, între timp, după ce făcuse invitaţia, să anunţe că domnul Kimbark se va întoarce în curând, probabil în cursul următoarelor săptămâni. Din această privinţă, Willard Sparser conchise fără zăbavă că nu prea mai e cazul să folosească maşina. Domnul Kimbark putea să sosească oricând şi să-l ia prin surprindere. Vorbindu-i despre acest impas lui Hegglund, care de-abia aştepta să plece în excursie, el respinsese cu dispreţ ideea renunţării la plimbare. De ce să n-o mai folosească măcar o dată? Îşi stârnise toţi prietenii, şi acum i-ar fi venit nu ştiu cum să-i dezamăgească. Se stabili, deci, ca excursia să aibă loc vinerea următoare, între prânz şi ora 6. Iar cum Hortense îşi schimbase planurile, se hotărî să-l însoţească pe Clyde, care, fireşte, fusese invitat şi el.

Hegglund le explicase lui Ratterer şi Higby că maşina urmează să fie folosită fără consimţământul proprietarului. În consecinţă, băieţii trebuiau să se întâlnească într-uri loc mai ferit, bunăoară pe una dintre străzile liniştite, prin apropiere de strada 17 şi West Prospect, de unde puteau să-se îndrepte apoi spre un punct de întâlnire mai convenabil pentru fete, şi anume la încrucişarea străzii 20 cu strada Washington. De acolo, vor goni spre Parkway

West şi podul Hannibal, apoi spre nord-vest, către Harlem, North Kansas City, Minaville, şi astfel, străbătând Liberty şi Moseby, vor ajunge la Excelsior Springs. Ținta lor principală era un mic hotel, „Wigwam”, deschis tot anul şi situat la o depărtare de vreo milă sau două de Excelsior. Era, de fapt, un amestec de restaurant, sală de dans şi hotel. Un patefon şi un pian automat, „Wurlitzer” ofereau muzica necesară. Grupurile care voiau să se distreze vizitau des acest hotel, iar Hegglund şi Higby fuseseră acolo de mai multe ori şi considerau că e un loc minunat pentru aşa ceva. Mâncarea era bună, iar drumul până la hotel, excelent. Ceva mai jos curgea un râuleț, unde vara vâslitul şi pescuitul erau în floare. Iarna, când râul îngheța, unii patinau. Desigur, în această epocă, ianuarie, drumul era acoperit cu un strat gros de zăpadă, dar se putea circula uşor pe el, iar decorul arăta splendid. Nu prea departe de Excelsior se afla un mic lac, de asemenea înghețat în această perioadă a anului, şi, după spusele lui Hegglund, căruia îi plăcea să se laude şi să se entuziasmeze până la exagerare, se puteau duce acolo să patineze.

— Ia ascultați, auziți ce spune: noi mergem în excursie, şi încă ce excursie, iar dumnealui îi arde de patinaj! comentă Ratterer, nu fără oarecare cinism, deoarece, după el, nu putea fi vorba, într-o ocazie ca asta, să facă un astfel de sport minor, ci numai dragoste.

— La naiba, nu poate omul născoci o idee mai năstruşnică fără să fie luat în tărbacă! Ripostă Hegglund.

Singurul care, în afară de Spairser, avea anumite îndoieli în legătură cu această aventură era Clyde. De la bun început, faptul că maşina care urma să fie folosită nu îi aparținea lui Sparser, ci patronului acestuia, devenea pentru el într-atât de neliniştitor, încât aproape îl irita. N-ui plăcea ideea de a lua ceva ce aparține altcuiva, chiar dacă era vorba de o folosire temporară. Căci, cine ştie, s-ar putea să se întâmple vreun lucru neplăcut. Sau s-ar putea să fie prinşi asupra faptului.

— Nu crezi că e periculos să plecăm cu maşina? îl întrebă el pe Ratterer cu câteva zile înainte de excursie, după ce aflase toate amănuntele privitoare la proveniența maşinii.

— De, ştiu şi eu? Răspunse Ratterer, care, fiind obişnuit cu

astfel de procedee, nu arăta deloc stingherit. Nu eu o iau, şi nici tu, este? Dacă el vrea s-o ia, treaba lui! Dar fiindcă ține să mă duc şi eu, o să mă duc. De ce să nu mă duc? Tot ce pretind e să mă aducă la timp înapoi. Ăsta-i singurul lucru care mă interesează!

Higby se apropiase de ei în momentul acela şi exprimase aceeaşi părere. Totuşi, Clyde continuase să fie neliniştit. Cine ştie ce s-ar putea întâmpla; dintr-un lucru ca ăsta s-ar putea să-şi piardă slujba. Dar gândul că se va plimba într-o maşină atât de frumoasă, împreună cu Hortense şi cu toate celelalte fete şi băieți, îl ispitea aşa de mult, încât nu putu refuza să-i însoțească.

Astfel că în vinerea din săptămâna aceea, imediat după amiază, diferiții participanți la excursie se adunară în punctele de întâlnire fixate. Hegglund, Ratterer, Higby şi Clyde, la încrucişarea dintre strada 18 şi West Prospect, lângă stația de triaj. Maida Axelrod, prietena lui Hegglund, Lucille Nickolas, o prietenă, a lui Ratterer, şi Tina Kogel, prietenă a lui Higby, precum şi Laura Sipe, o altă fată, adusă de Tina Kogel, ca să i-o prezinte lui Sparser, aşteptau la încrucişarea dintre strada 20 şi strada Washington. Numai că, deoarece Hortense îi trimisese vorbă lui Clyde în ultimul moment că trebuie să treacă pe acasă pentru a lua ceva, fura siliți să se abată prin strada 49 şi Genesee, unde locuia ea, lucru pe care-l admiseseră cu toții, deşi nu fără a strâmba din nas.

Ziua aceea de sfârşit de ianuarie era cețoasă, cu cerul acoperit de nări, mai ales în împrejurimile lui Kansas City. Ba uneori chiar amenința să ningă, perspectiva extrem de interesantă şi pitorească, pentru cei din maşină. Îi încânta.

— Ce bine ar fi să ningă! exclamă Tina Kogel în clipa când unul dintre ei aduse vorba despre asta.

Iar Lucille Nickolas adăugă:

— Ah. Ce mult îmi place să privesc cum cad fulgii!

După ce străbătură bulevardul West Bluff, strada Washington şi strada 2, trecură în cele din urmă, pe podul Hannibal şi ajunseră la Harlem, iar de acolo o luară paralel cu râul, pe drumul şerpuit şi străjuit de dealurile care duceau spre înălțimile Randolph şi Minaville. Dincolo de acestea se aflau Moseby şi Liberty, de unde drumul devenea mai bun, cu privelişti asupra micilor aşezări

omeneşti şi a dealurilor melancolice, acoperite de zăpada lui ianuarie.

Clyde, care, în ciuda anilor îndelungați petrecuți la Kansas City, nu se aventurase niciodată prea mult dincolo de marginea oraşului, spre apus, iar spre răsărit nu trecuse niciodată mai departe de pădurile sălbatice şi masive din Swope Parks, nici mai departe de Argentine, pe malul acesta, sau de înălțimile Randolph, pe malul celălalt al fluviilor Kansas ori Missouri, era de-a dreptul fascinat de priveliştile ce i se desfăşurau înaintea ochilor în această lungă călătorie, Totul se deosebea atât de mult de viața lui de fiecare zi! Pe de altă parte, Hortense părea foarte veselă şi prietenoasă. Se ghemuise lângă el pe banchetă, iar atunci când Clyde, observând că ceilalți îşi strângeau fetele în îmbrățişări drăgăstoase, o înlănțui pe după mijloc şi o trase spre el, nu protestă câtuşi de puțin. Din contră, îşi ridică ochii în sus şi spuse:

— Cred că ar trebui să-mi scot pălăria.

Ceilalți începură să râdă. În comportarea ei nostimă şi vioaie era uneori ceva care amuza. Pe lângă asta, îşi schimbase pieptănătura în aşa fel, încât arăta mult mai drăguță şi murea de nerăbdare să fie văzută şi de ceilalți.

— Se poate dansa acolo? se adresă ea grupului, fără să se uite însă la nici unul dintre cei din jur.

— Te cred, răspunse Higby, care, între timp, o convinsese pe Tina Kogel să-şi scoată pălăria, şi acum o ținea strâns lângă el. Au un pian automat şi un patefon. Dacă m-aş fi gândit mai înainte, aş fi luat cornetul cu mine. Ştiu să cânt *Dixie* la cornet.

Maşina gonea nebuneşte pe un drum albit de zăpadă, printre câmpiile albe. De fapt, Sparser, socotindu-se un as al volanului, şi, pentru moment, adevăratul stăpân al maşinii, încerca să vadă ce viteză poate atinge pe un astfel de drum.

Copacii alergau prin dreapta şi prin stânga lor, ca nişte desene cafenii. După ce străbătură câmpia, începură să apară dealurile, urcând şi coborând ca nişte valuri. Într-un loc foarte aproape de drum, se vedea o sperietoare de ciori, cu brațele larg întinse, fluturând în bătaia vântului, cu pălăria ruptă, căzută într-o parte. De lângă ea se ridică un cârd de ciori, îndreptându-se spre o pădure

îndepărtată, ce părea schițată uşor cu creionul pe un fond de zăpadă.

Pe bancheta din față stătea Sparser, alături de Laura Sipe, şi conducea maşina cu aerul unuia pentru care plimbarea cu un automobil atât de luxos părea ceva cât se poate de obişnuit. Cu toate că-l interesa mai mult Hortense, simțea totuşi că e de datoria lui, cel puțin deocamdată, să acorde oarecare atenție Laurei Sipe. Şi pentru a nu se lăsa mai prejos de ceilalți în ceea ce priveşte curtoazia, îşi petrecu un braț în jurul Laurei Sipe, în timp ce conducea maşina numai cu o mână, ispravă ce-l sperie pe Clyde, care continua să se întrebe în sinea lui dacă au făcut bine sau nu când au plecat la plimbare cu maşina. Goana asta nebunească le-ar putea frânge gâtul la toți până la urmă. Pe Hortense n-o preocupa decât faptul că Sparser îşi manifestase în chip cât se poate de lămurit interesul față de ea; acum, însă, de voie, de nevoie, el, trebuia să fie atent şi cu Laura Sipe. Iar când îl văzu trăgând-o pe aceasta spre el şi întrebând-o fălos dacă s-a plimbat mult cu maşina în jurul lui Kansas City, Hortense se mulțumi să zâmbească în sinea ei.

Ratterer, observând ce se petrecea, îi făcu semn cu cotul Lucillei Nickolas, care, la rândul ei, îl înghionti pe Higby, spre a-i atrage atenția asupra idilei ce se desfăşura în fața lor.

— Stai bine acolo, Willard? Strigă Ratterer foarte vesel, străduindu-se să lege prietenie cu el.

— Te cred! îi replică Sparser voios, fără măcar să întoarcă ochii spre el. Dar tu, fetițo?

— Stau foarte bine, răspunse Laura Sipe.

Clyde se gândea că dintre toate fetele de aici nici una nu era atât de frumoasă ca Hortense, nu, nici pe departe! Venise îmbrăcată într-o rochie roşu cu negru, cu o pelerină reşu-închis, pentru a fi în notă. Pe obrazul stâng, ceva mai jos de gura ei mică, rujată, îşi lipise o bobiță de plasture negru englezesc, imitând o stea de cinematograf, pe care o văzuse de curând. De fapt, înainte de a pleca în excursie, luase hotărârea de a le eclipsa pe toate celelalte fete, iar acum era ferm convinsă că izbutise. În ceea ce-l privea pe Clyde, în sinea lui era şi el de aceeaşi părere.

— Eşti cea mai frumoasă dintre toate! îi şopti el, strângând-o drăgăstos cu braţul.

— Tii, piciule, te pricepi să tragi clopotele când vrei! Spuse ea cu voce tare, făcându-i pe toţi ceilalţi să izbucnească în râs. Clyde se îmbujora uşor la faţă.

La vreo şase mile dincolo de Minaville, maşina ajunse la o răscruce, într-o vale, unde se găsea o prăvălie. Hegglund, Higby şi Ratterer coborâră să aducă bomboane, ţigări şi cornete cu îngheţată. După aceea, apăru Liberty, apoi, la o depărtare de câte va mile de Excelsior Şprings, zăriră hotelul „Wigwam", care nu era de fapt, decât un conac vechi, cu un etaj, aşezat la poalele unei ridicături de pământ. Într-o parte a clădirii se afla însă o aripă nouă şi mai încăpătoare, compusă dintr-o sală de mese, o sală de dans şi, ascuns îndărătul unui glasvand, un bar. Într-un cămin uriaş pâlpâia vesel un foc de lemne. Într-o vâlcea, dincolo de drum, se vedea râul sau pârâul Benton, acum îngheţat tun.

— Iată şi fluviul tău! Exclamă Higby voios, în timp ce îi ajuta Tinei Kogel să coboare din maşină; era de pe acum destul de încălzit din pricina diferitelor băuturi pe care le sorbise în timpul drumului...

Toţi făcură o pauză de câte va clipe, pentru a admira, pârâul, care se pierdea, şerpuind, printre copaci.

— V-am spus, că n-ar fi rău să luăm patinele şi să mergem la râul de acolo, suspină Hegglund, dar n-aţi vrut să mă ascultaţi! De! Acum n-am ce vă face!

Lucille Nickolas, zărind lumina unei limbi de foc ce se reflecta în una dintre ferestrele hotelului, exclamă:

— Ia uitaţi-vă, au şi foc!

După ce maşina fu garată, toată lumea dădu buzna în hotel, iar Higby se repezi la marele, hodorogitul pian automat şi vârî în el o monedă, spre a-l porni. Mai zburdalnic însă decât el, Hegglund i-o luă înainte şi, făcând un salt spre patefonul care stătea într-un colţ, puse o placă, intitulată *Ursul cenuşiu,* pe care o găsi acolo.

La primele sunete ale patefonului, întrucât cunoşteau cu toţii cântecul, Tina Kogel strigă:

— Hai să dansăm după melodia asta, vreţi? De ce nu opreşti

râşnița aia? adăugă ea.

— O să se oprească singur când s-o termina, explică Ratterer, râzând. Singurul mijloc de a-l opri este să nu-l mai îndopi cu alte monede.

La vederea unui chelner care îşi făcu apariția, Higby începu să-i întrebe pe toți ce doresc. Între timp, spre a-şi arăta cât mai neîntârziat talentele, Hortense ocupase centrul parchetului, încercând să imite un urs cenuşiu mergând pe picioarele de dinapoi. Lucru pe care se pricepea să-l facă destul de amuzant şi cu multă grație. Sparser, văzând-o singură în mijlocul încăperii şi dorind să-i facă pe plac, o urmă, din spate, căutând să-i imite fiecare gest. Sesizând unde vrea să bată el şi dorind să danseze, Hortense, abandonă în cele din urmă pantomima şi, întinzându-i brațele, începură să danseze prin cameră cu multă vioiciune, Clyde, care era departe de a fi un bun dansator, deveni imediat gelos, suferind cumplit. Cum dorea să o ştie numai a lui, i se părea urât din partea ei că îl părăsise atât de curând, chiar de la început. Hortehsev însă, manifestându-şi interesul pentru Sparser, care părea mai priceput decât Clyde în materie de petreceri, nu-i mai acordă acestuia din urmă nici un fel de atenție, continuând să danseze cu noua victimă, a cărei îndemânare în ceea ce privea te dansul părea să se potrivească de minune cu a ei. Nici ceilalți nu se lăsară mai prejos, alegându-şi fiecare partenera. Hegglund dansa eu Maida, Ratterer cu Lucille, şi Higby cu Tina Kogel. În felul acesta, Laura Sipe rămase pentru Clyde, care n-o plăcea mai deloc. Nu era atât de atrăgătoare pe cât s-ar fi cerut să fie o fată durdulie cu față rotundă şi ochi albaştri, de o senzualitate spălăcită iar lui Clyde îi lipsea îndemânarea necesară, aşa că dansară amândoi foarte prost, pe câtă vreme ceilalți fandau, săreau şi se învârteau cu uşurință, făcând tot felul de giumbuşlucuri.

Cuprins de un fel de furie bolnăvicioasă, Clyde observă că Sparser, care n-o mai slăbea deloc pe Hortense, o ținea acum strâns la piept şi o privea drept în ochi. Iar Hortense părea încântată. Avu senzația că o greutate de plumb îi apasă pe stomac. Era oare posibil ca ea să se fi îndrăgostit de tânărul acesta care dispunea de maşină? Şi când te gândeşti că-i făgăduise ca măcar acum să fie

drăguță cu el! În fond, îşi dădea seama cât de nestatornică este şi cât de puțin interes îi poartă. Voia să facă ceva, să se oprească din dans şi s-o smulgă din brațele lui Sparser, dar asta era cu neputință atâta timp cât nu se terminase încă placa.

Pe urmă, după ce patefonul se opri, reapăru chelnerul aducând *cocktail-uri, gingeriale* şi sandvişuri, pe care le aşeză, pe trei măsuțe puse cap la cap. Toți părăsiră dansul şi veniră la mese în afară de Sparser şi Hortense, fapt pe care Clyde îl remarcă imediat. Era o cochetă fără pic de inimă! Nu ținea deloc la el, cu toate că nu trecuseră decât vreo câteva zile de când încercase să-l facă să creadă contrariul, determinându-l să-i cumpere haina aceea. N-are decât să se ducă la toți drăcii! O să vadă ea! Iar el prostul, o aştepta! Asta-i culmea! În cele din urmă, văzând că ceilalți se strâng în jurul meselor, care fuseseră trase în fața căminului, Hortense şi Sparser se opriră din dans şi-se apropiară de el. Clide era mohorât şi alb ca varul. Se ținea deoparte, vrând să pară că nu-i pasă de nimic. Dar Laura Sipe, care-i observase furia şi înțelesese şi motivul, se desprinse de lângă el şi se duse lângă Tină Kogel, căreia îi explică de ce e aşa de cătrănit:

Hortense, dându-şi seama că e bosumflat, se apropie de el executând o figură din *Ursul cenuşiu.*

— Nu-i aşa c-a fost grozav? Începu ea. Îmi place tare mult să dansez după o melodie că asta!

— Dă, a fost grozav pentru tine! ripostă Clyde, clocotind de gelozie şi dezamăgire.

— Ce s-a întâmplat?! îl întrebă ea pe un ton coborât şi cu un aer aproape jignit, prefăcându-se că nu ghiceşte, deşi ştia foarte bine de ce e supărat. Nu cumva ți-a sărit țâfna fiindcă am dansat mai întâi cu el? Ce prostie! Atunci de ce n-ai venit tu să dansezi cu mine? Puteam să-l refuz când m-a invitat?

— A, nu, desigur, nu puteai, răspunse Clyde sarcastic, pe un ton coborât şi reținut, deoarece şi el, ca şi Hortense, n-ar fi vrut să fie auzit de ceilalți. Cred însă că nu te obligă nimeni să te lipeşti aşa de el şi să-l priveşti languroasă în ochi, este? Fierbea de ciudă. Să nu spui că nu-i aşa, fiindcă te-am văzut!

Hortense îi aruncă o privire ciudată, contrariată nu numai de

violența purtării lui, ci şi de faptul că era pentru prima dată când Clyde se arăta atât de îndrăzneț față de ea. Probabil începuse să creadă că o domină. Prea îi dăduse nas. În acelaşi timp, se gândi că nu era momentul potrivit pentru a-i arăta că nu ține la el chiar atât de mult cât ar fi vrut să-l facă să creadă, fiindcă avea nevoie de haină, asupra căreia abia căzuseră de acord.

— Ei, poftim! Asta-i culmea! Exclamă ea furioasă, iritată mai curând de faptul că ceea ce spunea Clyde era perfect adevărat. Ce vină am eu că nu-ți sunt toți boii acasă? Ce să fac dacă eşti aşa de gelos? N-am făcut nimic altceva decât să dansez puțin cu el. Nu-mi închipuiam că o să-ți sară țandăra...

Dădu să-i întoarcă spatele şi să se îndepărteze, dar, aducându-şi aminte că între ei există o înțelegere şi că trebuie să-l îmbuneze dacă vrea ca lucrurile să meargă bine şi de aici încolo, îl apucă de reverul hainei. Îl trase mai la o parte, ca să nu-i audă ceilalți, care îşi şi îndreptaseră ochii şi urechile spre ei, şi începu:

— Ascultă, Clyde, nu te mai purta aşa. N-am avut nici o intenție rea, crede-mă pe cuvânt! De altfel, ştii că toată lumea dansează aşa acum, şi nimeni nu se gândeşte la ceva rău. Nu vrei să-mi dai ocazia să mă port drăguț cu tine, aşa cum ți-am promis?

Se uită drept în ochii lui, cu un aer cuceritor şi plin de duioşie, dar bine calculat, ca şi cum el ar fi fost singurul dintre cei prezenți la care ținea cu adevărat. Apoi, în chip cu totul deliberat, îşi țuguie gura, într-o pornire senzuală — era ceva la care se pricepea foarte bine — şi începu un joc al buzelor care părea să-i dea a înțelege că ar vrea să-l sărute, şi gura aceasta îl ispitea, îl scotea din minți.

— Foarte bine! Rosti el, privind-o îmbunat şi supus. Sunt un prost, e adevărat, totuşi am văzut bine tot ce-ai făcut. Ştii că sunt nebun după tine, Hortense, nebun de legat! Ce să fac? Uneori regret că sunt aşa şi aş vrea să termin odată cu nebunia asta a mea.

O privi, şi inima îi fu năpădită de tristețe. Iar Hortense, conştientă de puterea pe care o avea asupra lui, precum şi de uşurința cu care îl putea domoli, răspunse:

— Nesuferitule! Ceva mai târziu, când n-o să se mai uite ceilalți la noi, am să te sărut, dacă ai să te porți frumos.

În acelaşi timp simțea că ochii lui Sparser sunt ațintiți asupra ei.

Că nu se gândeşte decât la ea. Şi că ea îl place mai mult decât pe oricare dintre bărbații pe care-i cunoscuse până atunci.

CAPITOLUL 18

Punctul culminant al excursiei a fost atins atunci când, după alte rânduri de dansuri şi băuturi, Hegglund, privind pe fereastră, văzu râul, şi amintindu-şi din nou de plăcerile pe care li le-ar putea oferi, strigă brusc:

— Ce ziceți de gheața de colo? Ia uitați-vă ce grozavă e! Hai să ne ducem şi să ne dăm pe gheață!

Dădură buzna afară, perechi-perechi, Ratterer alergând împreună cu Tina Kogel şi ținându-se de mână, Sparser însoțit de Lucille Nickolas, cu care dansase ultimul dans, Higby alături de Laura Sipe, pe care, de dragul schimbării, o găsea destul de interesantă, şi Clyde întovărăşit de Hortense. O dată însă ajunşi pe gheață, care nu era decât un râuleț îngust şi şerpuit, ce se strecură prin desişurile de copaci desfrunziți şi pe a cărui suprafață zăpada fusese, ici şi colo, spulberată de vânt, întregul grup căpătă aspectul unor satiri şi nimfe din timpurile de odinioară. Alergau încoace şi încolo, făcându-şi vânt şi lunecând pe gheață; Higby, Lucille şi Maida căzură după primii paşi, dar se ajutară unul pe altul şi se ridicară din nou în picioare, izbucnind în hohote de râs.

Hortense, ajutată la început de Clyde, călca încetişor pe gheață. Curând, însă, porni să alerge şi să-şi facă vânt, scoțând nişte țipete ascuțite, de-ai fi zis că e gata să pățească cine ştie ce. Atunci, nu numai Sparser, dar şi Higby începură să se ocupe de Hortense, fapt care-l înciuda pe Clyde. Alergau după ea, se avântau împreună pe lunecuş şi se prefăceau că încearcă să-i pună piedici cu piciorul, numai ca s-o prindă în brațe când era gata să cadă. Sparser, luând-o de, mâna, o trase cu el — după câte se părea împotriva voinței ei şi, în orice caz, în ciuda celorlalți — şi dispărură amândoi în sus,

departe, dincolo de cotitura râului. Hotărât să nu-şi mai trădeze gelozia ori suspiciunea, Clyde nu se luă după ei. Dar în sinea lui îşi spunea că Sparser ar putea folosi acest prilej că să fixeze o întâlnire cu ea, sau chiar s-o sărate. Hortiense era capabilă de asemea lucruri, deşi căuta totdeauna să-l convingă de contrariul. Fu cuprins de un chin sfâşietor.

Fără să vrea, Clyde începu să tremure, iar durerea cumplită pe care o încerca, aprinse în el dorință de a vedea ce face. Cum însă Hegglund îi invită pe toți să se ia de mână şi să se joace de-a şarpele, Clyde apucă mîna Lucillei Nickolas căre îl ținea pe Hegglund, iar cealaltă mâna i-o întinse Maidei Axelrod care la rândul ei, îl ținea pe Ratterer. Higby şi Laura Sipe erau tocmai pe punctul de a închide şirul, când Sparser şi Hortense se întoarseră, lunecând pe gheață şi ținându-se de mână. Se prinseră şi ei în coada şirului. Apoi, Hegglund şi ceilalți începură să alerge în zigzag încoace şi încolo, până când toți cei din spatele Maidei căzură, rupând astfel lanțul. Clyde observa că, după ce căzură, Hortense şi Sparser făcură în aşa fel încât să alunece împreună până la mărginea râului, unde se opriră într-o grămadă de zăpadă ide vreascuri şi frunze putrezite. Fusta Hortensei, mototolită ca vai de lume, s*e* ridicase până deasupra genunchilor. Totuşi, în loc să *se* arate ruşinată, cum şi-ar fi închipuit şi ar fi dorit Clyde, ea rămase locului câteva momente, fără nici o jenă, ba chiar bucurându-se din toată inima, în timp ce Sparser stătea alături şi continua să o țină de mână. În altă parte, Laura Sipe căzu şi ea, în aşa fel, încât îl făcu pe Higby să se împiedice şi să se prăbuşească asupra ei, rămânând amândoi aşa, nemişcați, dar scuturându-se de râs, într-o poziție pe care Clyde o socoti extrem de indecentă. Mai observă că şi fusta Laurei Sipe se ridicase până peste genunchi. Sparser, care şedea acum în capul oaselor, arăta cu degetul spre pulpele ei frumoase. Şi râdea tare, dezgolindu-şi toți dinții. Ceilalți, schelălăiau cât îi ținea gura.

„Fir-ar să fie! Gândi Clyde: De ce dracu se ține, numai după ea? De ce nu şi-a adus o fată de-a lui dacă a vrut să se: distreze? Cu ce scop s-au dus ei acolo, unde nu puteau fi văzuți? Şi după câte îşi închipuie ea, m-a făcut să cred că n-are nici un gând rău! Cu mine

nu se bucură niciodată din toată inima, aşa cum face ăsta. Drept cine mă ia,. De-şi-permite să mă facă să înghit toate cu ăsta?”

O clipă, din ochii lui Clyde fulgerară scântei, dar gândurile îi fură întrerupte, şirul se formă la loc, Lucille Nickolas îl apucă încă o dată de mână, iar Hortense şi Sparser trecură din nou în coadă. Hegglund, însă, fără să bănuiască starea sufletească a lui Clyde şi gândindu-se numai la desfăşurarea jocului, strigă:

— Nu credeți că acum ar fi bine să se aşeze alții la coadă?

Găsind că are dreptate, Ratterer, Maida, Axelrod, Clyde şi Lucille Nickolas trecură la coadă, iar Higby, Laura Sipe, Hortense şi Sparser intrară mijloc. Clyde observă însă că şi aici Hortense continua să-l țină de mână pe Sparser, mulțumindu-se doar să vină lângă el şi să-i întindă mâna dreaptă, în timp ce Sparser, aşezat în partea cealaltă, o ținea strâns de stânga, fapt ce punea vârf furiei lui Clyde. În definitiv, de ce nu se distra cu Laura Sipe, fata adusă aici anume pentru el? Şi Hortense, care îl încuraja!

Era foarte abătut, şi atât de supărat şi amărât, încât, de-abia se mai putea ține în rând. Fu cât pe-aci să strice jocul şi să-l ia din scurt pe Sparser. Dar, Hegglund se arăta atât de iute şi grăbit, încât toți începură să alerge din nou, înainte ca el, Clyde, să fi putut lua o hotărâre.

De astă dată, cu toate încercările lui de a păstra echilibrul, el, Lucille, Ratterer şi Maida Axelrod fură trântiți jos pe gheață, ca nişte titirezi. Hortense, desprinzându-se de el la momentul potrivit, păru că preferă cu tot dinadinsul să rămână agățată de Sparser. Clyde, şi ceilalți alunecară de-a valma, vreo zece metri pe gheața netedă şi verzuie, până când se proptiră într-un troian de zăpadă. Rezultatul fu că Lucille Nickolas zăcea peste genunchii lui cu fața în jos, într-o poziție ideală, pentru aplicarea unei corecții corporale, încât Clyde nu se putu stăpâni să surâdă. Maida Axelrod căzuse pe spate, lângă Ratterer cu picioarele în sus. „A făcut-o dinadins”, îşi spuse Clyde. Fără îndoială, era prea vulgară şi prea îndrăzneață. Urmară, fireşte, strigăte şi chiote de veselie atât de puternice, încât puteau fi auzite de la o jumătate de milă. Hegglund, foarte, mucalit în asemenea ocazii, se încovoiase de atâta râs, se bătea peste şolduri şi țipa cât îl ținea gura, Sparser îşi desfăcuse larg fălcile şi

hohotea şi se strâmba până când se făcu stacojiu la față. Hazul lor era atât de molipsitor, încât pentru un moment, Clyde uită de gelozie. Se zgâia şi el la ceilalți şi râdea cu poftă. Totuşi, adevărata lui stare sufletească. nu se schimbase. Gândul că Hortense nu se purta frumos nu-i ieşea din cap.

În cele din urmă, Lucille Nickolas şi Tina Kogel, simțindu-se obosite, se desprinseră de, grup. Hortense le imită. Clyde părăsi şi el imediat grupul, pentru a se duce după ea. Ratterer porni pe urmele Lucillei. Văzându-i pe ceilalți că se împrăştie, Hegglund o împinse pe Maida Axelrod înaintea lui, în josul râului, până când dispărură după o cotitură. Higby, la rândul lui, o trase pe Tina Kogel în susul râului, iar Ratterer şi Lucille, făcându-se, că au descoperit ceva interesant, se ascunseră într-un desiş, râzând şi vorbind în timp ce se îndreptau într-acolo. Până şi Sparser şi Laura, rămaşi singuri, plecară şi ei, astfel încât Clyde se trezi singur cu Hortense. Se, îndreptară amândoi spre un buştean prăvălit pe malul râului. Dar înainte de a ajunge acolo, Hortense se aşeză pe gheață, Clyde, suferind încă din pricina rănilor sale închipuite, rămase mut pentru un moment, în timp ce Hortense, înțelegând starea lui sufletească, îl apucă de cordonul paltonului şi începu să tragă de el.

— Dii, căluțule! Strigă ea veselă. Dii! Căluțul meu are să mă tragă acum pe gheață!

Clyde o privi ursuz, fierbând în sinea lui, hotărât să nu uite aşa de uşor năduful pe care i-l pricinuise.

— Pentru ce-i permiți individului ăluia de Sparser să se lege de tine? O întrebă el. Am văzut că te-ai dus cu el adineauri în susul râului. Ce ți-a spus acolo?

— Nu mi-a spus nimic!

— A, nu, desigur că nu ți-a spus nimic! Replică el aspru şi cu amărăciune. Poate că nici nu te-a sărutat?

— Te cred că nu! I-o întoarse ea cu hotărâre şi ciudă. Aş vrea să ştiu, în definitiv, ce-ți închipui dumneata despre mine? Află, domnule, că nu-i dau voie nimănui să mă sărute de la prima vedere! Bagă-ți bine în cap asta! Dacă nu mă-nşel, nici ție nu ți-am dat voie, nu-i aşa?

— O, asta-i absolut adevărat, răspunse Clyde, numai că eu nu-ți plac aşa cum îți place el...

— Nu? Poate că nu, bine zici, dar cu ce drept mă mustri tu dacă îmi place? Aş vrea să ştiu dacă n-am şi eu dreptul să mă distrez puțin, fără să mă spionezi tu într-una! La urma urmei, aflã că mă plictiseşti, ai înțeles?

Era foarte supărată din cauza atitudinii de stăpân pe care Clyde părea să şi-o aroge față de ea.

Clyde, contrariat şi oarecum zguduit de-o ripostă atât de bruscă din partea ei, îşi spuse imediat că e poate mai bine să-şi schimbe tonul. În definitiv, nu-i declarase niciodată că ține la el cu adevărat, în ciuda făgăduielii directe pe care i-o făcuse.

— Foarte bine, observă el posac, o clipă mai târziu, şi nu fără oarecare tristețe în glas. Eu ştiu însă un lucru: dacă aş pretinde că țin la cineva, aşa cum spui tu uneori că ții la mine, nu mi-ar trece prin minte să flirtez cu alții, cum faci tu aici!

— Zău?

— Nu, n-aş face aşa ceva.

— Foarte frumos, dar aş vrea să ştiu cine flirtează? Tu!

— Nu, nu flirtez, şi te rog să pleci şi să mă laşi în pace, dacă, nu poți face altceva mai bun decât să te cerți cu mine! N-ai nici un motiv să-ți închipui că flirtez numai pentru faptul că am dansat cu el în restaurant. Mă plictiseşti, ți-am mai spus-o!

— Te plictisesc?

— Da, mă plictiseşti!

— Atunci poate că ar fi mai bine să plec şi să nu te mai bat la cap niciodată! amenință el. O fărâmă din energia mamei sale prinsese dintr-o dată viață într-însul.

— De, poate că ar fi mai bine, dacă astea sunt sentimentele tale adevărate față de mine... replică ea, lovind iritată gheața cu vârful pantofului.

Clyde însă începea să simtă că n-ar putea să facă aşa ceva, că o dorea ca un nebun şi nu era decât o jucărie în mâinile ei. Aşa încât, o lăsă mai domol, mulțumindu-se s-o privească îmbufnat. Hortense, pe de altă parte, aducându-şi aminte de haină, se, hotărî şi ea să fie mai îngăduitoare.

— Şi zici că nu te-ai uitat în ochii lui, da? o întrebă el cu glas potolit, întorcându-se cu gândul, înapoi, la clipa când Hortense dansase cu Sparser.

— Când?

— Când dansai cu el.

— Nu, nu m-am uitat, cel puțin nu-mi amintesc. Dar să zicem că aş fi făcut-o Ei, şi ce? N-am avut nici un gând, rău. Doamne-Dumnezeule, nu poate omul să se uite în ochii altora când are chef?

— În felul cum te-ai uitat tu în ochii lui? Nu cred, dacă pretinzi că ții la altcineva!

Pielea de pe fruntea lui Clyde se încreți, apoi se descreți, iar pleoapele i se închiseră pe jumătate. Hortense se mulțumi să plescăie din limbă, cu indignare şi nervozitate:

— Țțț! Țțț! Țțț! Eşti formidabil!

— Dar adineauri, acolo, pe gheață... continuă Clyde cu hotărâre şi totuşi îndurerat, când te-ai întors de după cotitură, în loc să vii şi să intri în joc alături de mine, te-ai aşezat în coada şirului, lângă el. Crezi că n-am observat? Unde mai pui că tot timpul îl țineai de mână când vă întorceați. Iar când ai căzut, a trebuit neapărat să rămâi jos, lângă el, şi să vă țineți amândoi de mână! Aş vrea să ştiu, cum numeşti tu asta dacă zici că nu e flirt? Ce poate fi altceva? Fac rămăşag că el drept asta o ia!

— Ei bine, eu totuşi n-am flirtat cu el, şi prea puțin îmi pasă de tot ce crezi tu! Dacă vrei însă s-o iei în felul ăsta, n-ai decât! Nu pot să te opresc. Eşti aşa de gelos, că nu îngădui nimănui să facă nimic, aşa eşti, şi pace! Eşti bun să-mi explici şi mie cum se poate juca cineva pe gheață fără să se țină de mână? Doamne fereşte! Dar tu, cu Lucille Nickolas? Am văzut-o trântita peste tine, în timp ce tu râdeai de te prăpădeai. Şi nu m-am mai gândit la fel de fel de năzbâtii, ca tine. Mă rog, şi ce-ai vrea să fac? Să vin aici şi să stau ca o momâie? Să te urmez ca o umbră? Sau să te ții tu de coada mea? Da ce-ți închipui că sunt eu? Cățeluş?

„Clyde mă mustră — îşi spunea în sinea ei Hortense — şi nu-i bine, nu-i bine deloc”. Se gândea la Sparser, care îi plăcea de fapt mult mai mult decât Clyde. Era mai realist, mai puțin romantic, mai direct.

Clyde îşi întoarse fața în altă parte, îşi scoase şapca şi se scărpina în cap morocănos, în timp ce Hortense, urmărindu-i cu privirea, se gândi mai întâi la el, apoi la Sparser. Sparser era mai bărbat, nu semăna cu acest papă-lapte. Era sigură că el nu s-ar fi tânguit în felul ăsta. I-ar fi întors spatele, probabil pentru totdeauna, şi n-ar mai fi vrut să aibă de-a face cu ea. Totuşi, Clyde, în felul lui, era interesant şi putea fi de folos. Cine altul în locul lui ar fi făcut pentru ea ceea ce făcuse el? Şi, în orice caz, el nu căuta să o silească să se retragă amândoi acum, undeva, aşa cum făcuseră celelalte perechi, şi cum se temuse că ar putea încerca să o facă, înainte ca ea să dorească acest lucru, precum şi înaintea momentului pe care ea însăşi trebuia să-l hotărască. Cearta lor îndepărta această perspectivă.

— Ascultă, Clyde, spuse ea peste câteva clipe, după ce se convinsese că cel mai bun lucru este să-l domolească, nefiind chiar aşa de greu să-l ducă de nas. Trebuie să ne ciorovăim aşa tot timpul? La ce bun? Atunci de ce-ai ținut să mă aduci aici dacă aveai de gând să te cerți cu mine într-una? N-aş fi venit dacă mi-aş fi închipuit că o să-mi stric aşa toată ziulica...

Se întoarse şi lovi gheața cu vârful pantofului, iar Clyde, prins iarăşi în mreje, îşi petrecu brațele în jurul ei şi o strânse cu putere, strivindu-i sânii, încercând să o sărute pe gură, străduindu-se s-o țină bine, ca să n-o scape, şi să o mângâie cât mai mult. Dar, din pricina neaşteptatei simpatii pentru Sparser şi, în parte, datorită resentimentului pe care-l încerca față de Clyde, se smulse din îmbrățişare, nemulțumită nu numai de el, ci şi de ea însăşi. De ce s-ar lăsa sărutată, strânsă în brațe, cel puțin acum, de vreme ce n-are nici o poftă de aşa ceva? Nu apucase încă să-i promită că astăzi o să fie drăguță cu el în măsura în care ar fi dorit-o Clyde. Încă nu. Oricum, nu voia să fie sărutată tocmai acum, în felul acesta, şi n-ar fi cedat pentru nimic în lume, indiferent de ce ar fi putut să creadă el. Clyde, dându-şi seama de adevărata ei atitudine, făcu un pas îndărăt, continuând să o înfăşoare cu o privire ursuză şi lacomă. La rându-i, Hortense se mărginea să-l privească țintă.

— După câte credeam eu mi-ai dat a înțelege că ții la mine, spuse Clyde pe un ton aproape deznădăjduit, presimțind că iluziile,

lui cu privire la o excursie plăcută, se risipeau ca fumul.

— Țin la tine când te porți drăguț, răspunse ea cu şiretenie şi nehotărâre, căutând un mijloc de a evita complicațiile în legătură cu promisiunile pe care i le făcuse.

— Aha... mormăi el. Văd cum ții! Poftim, suntem singuri, şi nu vrei să mă laşi nici măcar să te ating. Acum aş vrea să ştiu cel puțin atât: ce-a fost în capul tău când mi-ai spus, tot cei mi-ai spus?

— Dar ce ți-am spus? ripostă Hortense numai pentru a câştiga timp.

— Părcă tu nu ştii...

— Aaa! Da, se poate... Dar ăsta nu înseamnă că trebuie să se întâmple imediat nu-i aşa? Eu credeam că am spus... urmă apoi, făcând o pauză chinuitoare.

— Eu ştiu bine ce-ai spus, continuă Clyde. Dar acum observ că nu mă iubeşti, şi asta este toată povestea. Ce importanță ar avea pentru tine— în cazul în care m-ai iubi, dacă ăi fi drăguță cu mine acum, sau săptămâna viitoare, ori petse două săptămâni! Zău de nu-mi vine să cred că totul depinde de ceea ce urmează să fac eu pentru tine, şi nu de făptuită că mă iubeşti cu adevărat.

În durerea lui devenise destul de aprig şi de curajos.

— Nu-i adevărat! Se apără ea furioasă şi plină de amarăciune, întărâtată de adevărul celor auzite. Te rog să nu-mi mai vorbeşti aşa. Dacă vrei să ştii, nu-mi mai pasă nici cât negru sub unghie de haina aceea! Poți să te duci şi să-ți iei înapoi banii, că n-am nevoie de ei! Şi poți să mă laşi în pace de acum înainte! O să-mi cumpăr toate hainele de care am nevoie şi fără ajutorul tău!

Spunând aceasta, îi întoarse spatele şi se îndepărtă.

Clyde, dorind s-o îmbuneze, ca de obicei, alergă după ea.

— Nu pleca, Hortense, se rugă el... Stai puțin, nu m-am gândit la asta. Îți dau cuvântul meu. Te iubesc ca un nebun, ți-o jur! Nu-ți dai seama! Te rog nu pleca. Eu nu-ți dau banii aştia ca să capăt ceva în schimbul lor. Dacă vrei, i-ai fără să-mi dai nimic în schimb. Nimeni pe lume nu mi-a fost şi nu-mi este atât de drag ca tine. Din partea mea, poți să-ți păstrezi toți banii. Nu ții cer înapoi. Dar credeam că mă iubeşti măcar nițel. Nu mă iubeşti, oare, deloc,

Hortense?

Părea umil şi speriat, iar ea, dându-şi seama că îl are în mână, se îmbuna puțin.

— Bineînțeles că te iubesc, spuse Hortense încet. Dar asta nu înseamnă că mă poți trata oricum. Nu înțelegi că o fată nu poate să facă tot ce pretinzi neapărat atunci când ai tu poftă?

— Ce vrei să spui? o întrebă Clyde, care nu înțelegea prea bine sensul cuvintelor ei. Nu pricep...

— Ba da, pricepi tu foarte bine! Nu-şi putea închipui că el nu ştie.

— Ah, cred că înțeleg cam ce vrei să spui. Ştiu la ce faci aluzie, continuă Clyde cu dezamăgire în glas. Vechiul truc femeiesc. Las', că ştiu eu!

Şi repetă, aproape cuvânt cu cuvânt, imitând până şi intonația, frazele celorlalți băieți de la hotel — Higby, Ratterer, Eddie Doyle — care, după ce-i povestiseră unele întâmplări asemănătoare cu cea de acum, spunându-i că fetele reuşeau adeseori să iasă din încurcătură trântind câte o minciună ca asta, îi explicaseră limpede despre ce anume era vorba. Iar Hortense îşi dădu seama că ştie, într-adevăr.

— Haida-de! Va să zică mai eşti şi josnic, după alte toate! Făcu ea pe un ton care voia să pară jignit. Nu-ți poate spune omul nimic, şi nici nu trebuie să se aştepte să-i dai crezare. Totuşi, e adevărat, fie că mă crezi sau nu.

— Te cunosc destul de bine acum, răspunse el trist, dar cu oarecare mândrie în voce, ca şi cum ar fi fost vorba de o situație ce nu mai prezenta nimic nou pentru el. Nu-ți sunt pe plac, asta e tot! Am ajuns s-o văd foarte limpede!

— După alte toate, mai eşti şi josnic! Repetă ea cu încăpățânare, prefăcându-se şi mai jignită. Dar e adevărul adevărat. Pot să jur, indiferent dacă mă crezi sau nu. Pe cuvântul meu!

Clyde rămase țintuit locului. Îşi dădea seama că în fața acestui mic truc femeiesc nu prea avea multe de spus. Nu putea s-o silească la nimic. Dacă ea voia să mintă şi să se prefacă, nu-i rămânea decât să se prefacă şi el că o crede. Şi, totuşi, îl cuprinse o mâhnire adâncă. Nu-i era dat s-o aibă, şi pace! Asta era clar. Aşa că

se lăsă păgubaş, iar Hortense, convinsă că şi Clyde simte în ce fel îl minte, socoti că trebuie să facă ceva spre a nu-l pierde.

— Clyde, te rog, te rog, Clyde... începu ea acum cu o neîntrecută prefăcătorie. Îmi țin promisiunea pe care ți-am făcut-o. Ți-o jur că nu te-am mințit. Nu vrei să mă crezi? Săptămâna viitoare, da, îți dau cuvântul meu! Nu crezi? Nu te-am mințit cu nimic când ți-am promis, ți-o jur! Te iubesc mult, foarte mult... Nu crezi nici asta? Hai, spune!

Iar Clyde, înfiorat din creştet până în tălpi de această, ultimă fază a jocului ei, încuviință din cap în semn că o crede. Ceva mai mult încă, începu să zâmbească şi să-şi recapete voioşia. Şi, câteva clipe mai târziu, înainte de a ajunge la maşină, unde fură chemați în grabă de către Hegglund, din cauza timpului înaintat, Clyde îi apucă mâna şi i-o sărută ca un nebun, de nenumărate ori, convins că visul pe care şi-l făurise avea să se împlinească în mod sigur. Ce minunat are să fie atunci când se va împlini!

CAPITOLUL 19

Cea mai mare parte a drumului la întoarcerea spre Kansas City se desfăşură fără să se întâmple nimic ce-ar fi putut umbri plăcuta iluzie în care se legăna Clyde. Şedea lângă Hortense, iar ea îşi sprijinise capul de umărul lui. Şi cu toate că Sparser, care aşteptase ca toți ceilalți să se urce în maşină înainte de a se aşeza şi el la volan, o strânsese de braț şi primise ca răspuns o privire plină de promisiuni, Clyde nu observase nimic.

Şi cum era târziu, iar Hegglund, Ratterer şi Higby îl zoreau într-una să mâne mai repede, fără a mai vorbi de Sparser, care, beat turtă şi foarte bine dispus din cauza privirilor primite drept răsplată din partea Hortensei, gonea cu o viteză înspăimântătoare, nu trecu mult şi începură să se arate primele lumini de la marginea oraşului. Totuşi, într-un loc, acolo unde una din principalele linii de cale

ferată se apropia de oraş, au trebuit, să aştepte mult, stând ca pe ghimpi, în fața unei bariere, până când trecură două trenuri de marfă, unul într-o direcție, iar altul în cealaltă. Pe urmă, când ajunseră în North Kansas City, începu să ningă, fulgi mari şi moi de zăpadă, care cădeau încet şi se topeau, acoperind drumul cu un strat lunecos de apăraie, ceea ce impunea şoferului mai multă atenție decât până acum. Era ora cinci şi jumătate. În mod obişnuit, încă opt minute de mers în plină viteză ar fi fost de ajuns pentru a se opri şi a coborî cu o casă sau două mai încolo de hotel. Acum însă, fiind siliți să stopeze, iarăşi la capătul podului Hannibal, din cauza unei alte bariere, trecură podul abia la şase fără douăzeci, când maşina apucă pe strada Wyandotte. Cei patru tineri îşi pierdură dintr-o dată tot cheful, şi uitară de plăcerea pe care Ie-o procurase plimbarea şi compania fetelor, deoarece se întrebau îngrijorați dacă vor mai putea ajunge la timp la hotel. Figura severă şi neînduplecată a domnului Squires începuse să le joace pe dinaintea ochilor.

— Dacă nu ne grăbim, n-o să ajungem la timp, observă Ratterer, adresându-i-se lui Higby, care se uita mereu neliniştit, la ceas. Aşa cum stau lucrurile, nu ştiu dacă o să mai avem vreme măcar să ne schimbăm hainele.

Clyde, auzindu-l exclamă:

— Drace! N-ar fi rău să mergem ceva mai repede. Mai bine n-am mai fi plecat! O să fie vai de noi dacă n-ajungem la timp...

Hortense, observând că e nervos şi neliniştit, adăugă:

— Crezi că n-o să ajungeți la timp?

— Aşa cum mergem acum, nu, făcu el.

Apoi Hegglund, care scruta aerul încărcat de fulgi — o pânză țesută dintr-o infinitate de fire de bumbac — strigă:

— Hei, Willard! Trebuie neapărat să mergem mai repede. S-a zis cu noi dacă n-ajungem la timp!

Iar Higby, ieşindu-şi şi el din calmul şi sângele rece ce-l caracterizau, adăuga:

— O să dăm de dracu dacă n-o să născocim o istorie de pomină. Are cineva vreo idee?

În ceea ce îl privea pe Clyde, el se mulțumii să ofteze, tare

nenorocit.

Ca pentru a-l chinui şi mai mult, aproape la fiecare încrucişare de străzi dădeau peste câte o îmbulzeală neaşteptată de vehicule. Iar Sparser, enervat de atâtea obstacole, rămase cu ochii aţintiţi la mâna unui ageht de circulaţie, care se ridicase acum pentru el şi îl oprise la încrucişarea dintre strada 9 şi Wyandotte.

— Uite-l, iar şi-a ridicat laba! exclamă el. Ce pot să fac eu? Aş putea s-o iau prin strada Washington, dar nu cred că am câştiga timp nici pe-acolo.

Se scurse un minut întreg până când sergentul îi făcu semn să treacă mai departe. Sparser coti grăbit spre dreapta, iar trei blocuri mai încolo intra în strada Washington.

Dar nici aici situaţia nu era prielnică. Două şiruri nesfârşite de vehicule se mişcau în direcţii opuse. Iar la, fiecare colţ se pierdeau alte câteva minute preţioase din cauza, stopului. Pe urmă maşina alerga până la colţul următor, strecurându-se cu greu prin învălmaşeală.

La întretăierea dintre strada 15 şi strada Washington, Clyde îi propuse lui Ratterer:

— Ce-ar fi dacă am coborî în strada 17 şi ne-am duce pe jos?

— Tot aia-i, opina Sparser. Dacă izbutesc să intru în strada asta, apoi ajung înaintea voastră.

Se înghesuia în celelalte maşini cât putea mai mult, căutând să câştige orice palmă de loc. La întretăierea dintre strada 16 şi strada Washington, observând în stânga lui un crâmpei de strada ce i se păru mai descongestionată, apucă pe acolo şi goni din nou spre Wyandotte. În clipa când se apropia de colţ, vrând să vireze în mare viteză şi atingând aproape bordura trotuarului, ca să efectueze mai bine mişcarea, o fetiţa de vreo nouă ani, care alerga înspre linia de demarcaţia pentru pietoni, sări drept în faţa automobilului. Şi cum Sparser nu măi putu să cârmească şi s-o ocolească, fetiţa fu izbită şi târâta pe o distanţă de câţiva metri, înainte ca maşina să fi putut fi oprită. În aceeaşi secundă izbucniră vreo cinci-şase ţipete de femei, precum şi tot atâtea strigăte de bărbaţi, sub ochii cărora se petrecuse accidentul.

Lumea se repezi imediat spre copila care fusese aruncată şi

strivita sub roți. Sparser, scoțând capul pe deasupra portierei şi văzând mulțimea strânsă în jurul victimei, fu cuprins de o panică de nedescris, care stârnea în mintea lui spectrul poliției, al închisorii, al tatălui său, al proprietarului maşinii, al unei pedepse aspre sub diferite forme. Şi, cu toate că ceilalți ocupanți ai maşinii săriseră de la locurile lor, scoțând exclamații înspăimântate, ca: „O, Doamne! A lovit o fetiță!", „Cerule, a omorât un copii!" „Aoleu! „Dumnezeule!" „Ce ne facem acum?" el se întoarse şi exclamă:

— Drace, copoii! Trebuie, să ies cu maşina din buclucul ăsta!

Şi, fără să-i mai întrebe pe ceilalți, care rămăseseră împietriți, pe jumătate amuțiți de spaimă, băgă maşina în viteza întâi, apoi într-a doua, apoi în viteză maximă şi, alimentând motorul cu toată benzina pe care o puteai primi, goni nebuneşte, dispărând pe după primul colț.

Acolo, însă, ca la mai toate colțurile din partea aceasta a oraşului, se afla un polițist, care, observând învălmăşeala de la colțul învecinat, îşi părăsise postul şi se repezise spre locul cu pricina, ca să vadă ce s-a întâmplat. În acest timp, strigăte de: „Opriți maşina aceea! Opriți maşina!" îi ajunseră la urechi. Iar un bărbat alergând după automobil dinspre locul accidentului, îl arăta cu degetul şi striga:

— Opriți maşină aceea! Opriți maşina acesta! Au omorât un copil!

Înțelegând despre ce era vorba, polițistul se îndreptă spre maşină cu fluierul la gură. Dar Sparser, care între timp auzise strigătele şi-l văzuse pe polițist părăsindu-şi postul, trecu ca o săgeată pe lângă el. Intrând în strada 17, de-a lungul căreia goni cu o viteză de aproape patruzeci de mile[10] pe oră, retezând cât ai clipi capătul osiei unui camion, turtind o aripă de automobil, gata-gata să izbească şi să dea peste cap tot felul de vehicule şi pietoni, în timp ce la spatele lui, în maşină, cei mai mulți dintre însoțitori rămăseseră țepeni, ca țintuiți pe locurile lor, cu ochii holbați, cu pumnii încleştați, cu fețele încremenite şi buzele strânse, sau, ca în cazul Hortensei, Lucillei Nickolas şi Tinei Kogel, țipând într-una: „O, Doamne!" „Ce-o să se întâmple acum?"

---

10 1 milă = 1609 m.

Dar poliţia şi cei care începuseră să-i urmărească nu se puteau lăsa întrecuţi cu una, cu două. Neizbutind să reţină numărul automobilului şi văzând de la primele mişcări ale maşinii că nu are de gând să oprească, poliţistul scoase un şuierat prelung şi strident din fluierul său de metal. Iar poliţistul de la colţul următor al străzii, văzând că maşina goneşte nebuneşte şi dându-şi seama de ceea ce se petrece, fluieră şi el, apoi, sărind pe scara unui turism care tocmai trecea pe acolo, îi ordonă şoferului să urmărească maşina din faţă. Bănuind că e ceva suspect, sau că se pune la cale ceva, alte trei maşini, conduse de oameni dornici de aventuri, se alăturară cursei, claxonând fără încetare în timp ce goneau.

Dar „Packard"-ul avea o viteză mult mai mare decât toţi urmăritorii, aşa că, deşi câtva timp se mai auziră în urmă strigăte de: „Opriţi maşina aceea!", strigătele se stinseră curând, înlocuite fiind de ţipetele sălbatice şi prelungi ale claxoanelor ce se auzeau urlând tot mai departe.

Lăsându-şi urmăritorii la o distanţă destul de mare şi dându-şi seama că drumul drept ar fi în avantajul acestora, Sparser coti iute pe McGee, un bulevard relativ liniştit, de-a lungul căruia merse valvârtej pe o distanţă de cîteva blocuri, apoi apucă pe Gillham Parkway, o stradă largă şi şerpuită care duce spre sud. Dar după ce străbătu o porţiune, destul de scurtă, din această stradă cu o viteză înfiorătoare, în dreptul străzii 31 se hotărî să cotească din nou, deoarece casele rare din această parte nu-i prea puteau favoriza planurile, în timp ce partea de nord a oraşului părea să-i ofere cel mai bun prilej de a scăpa de urmăritori. Întoarse, aşadar, maşina în această direcţie şi apucă spre stânga, gândindu-se că pe străzile relativ liniştite de aici îi era mai uşor să se strecoare în dreapta şi în stânga şi astfel să-i păcălească pe copoi, cel puţin până îşi va lăsa pasagerii undeva şi îşi va băga maşina în garaj.

Şi cu siguranţă că ar fi izbutit s-o facă dacă, după ce coti pe una din străzile mai mărginaşe ale cartierului, unde de-abia se mai vedeau, ici şi colo, câte o casă ori câte un trecător, nu s-ar fi hotărât să stingă farurile, spre a face mai puţin vizibilă, goana maşinii. Apoi, continuând să alerge pe diferite străzi spre est şi spre nord, după aceea din nou spre est şi spre sud, se repezi în cele din

urmă pe o stradă unde, după câteva sute de metri, pavajul se termină, brusc. Cum însă, la o depărtare de aproximativ o sută de picioare se vedea o altă stradă transversală şi închipuindu-şi că, îndreptând maşina într-acolo, ar putea da din nou de un drum pavat, mări iar viteza, apoi viră brusc spre stânga, până când nimeri într-o grămadă de pietre de pavaj, lăsată acolo de un antreprenor care se pregătea să pietruiască drumul. Nu observase grămada de pietre din cauză că mergea cu luminile stinse. În partea cealaltă, peste drum, de-a lungul viitorului trotuar, se găsea o stivă de cherestea pentru construcția unui imobil.

Nimerind cu toată viteza în grămada de pietre de pavaj, maşina avu un recul şi fu gata să se răstoarne. Sparser o îndreptă atunci spre stiva de cherestea din partea cealaltă, de care se şi izbi. Numai că în loc să intre în ea cu botul, maşina o lovi pieziş, ceea ce avu drept rezultat prăbuşirea stivei, iar roțile din dreapta trecură pe deasupra lemnelor atât de sus, încât automobilul se aplecă în partea din stânga şi se răsturnă în iarba acoperită de zăpadă de dincolo de marginea drumului. Într-o izbucnire de țipete, amestecate cu un zgomot de geamuri sparte, ocupanții fură aruncați cât colo, claie peste grămadă.

Ce s-a întâmplat pe urmă a rămas mai mult sau mai puțin un mister şi un adevărat coşmar nu numai pentru Clyde şi pentru toți ceilalți. Sparser şi Laura Sipe, fiind în față, fură izbiți de parbriz şi capotă, căzând în nesimțire; umărul, şoldul şi genunchiul stâng al lui Sparser fură aşa de rău vătămate, încât trebui să rămână întins în maşină până la sosirea unei ambulanțe. Nu putea fi scos afară pe uşa maşinii, deoarece aceasta, datorită poziției vehiculului ținea acum loc de acoperiş. Pe cea de a doua banchetă, Clyde, care se afla lângă portiera din stânga, având alături de el pe Hortense, pe Lucille Nickolas şi pe Ratterer, fu prins dedesubt, fără să fie totuşi strivit de greutatea lor. Hortense fusese aruncată exact deasupra lui, întinsă de-a lungul capotei, care formă acum peretele din stânga al maşinii. Lucille, care venea la rând, căzuse în aşa fel, încât prinsese sub ea numai umerii lui Clyde, în timp ce Ratterer, deasupra tuturor, fusese aruncat jumătate peste ei, jumătate peste bancheta din față. În timpul căderii, însă, se sprijini cu brațele în

volanul pe care Sparser îl scăpase din mâini, uşurându-şi astfel întrucâtva situaţia. Dar chiar şi aşa, faţa şi mâinile îi erau zgâriate, iar umărul, braţul şi şoldul, strivite, nu însă atât de rău încât să nu-i poată ajuta pe ceilalţi. Imediat ce-şi dădu seama de situaţia, prietenilor lui şi alarmat de strigătele lor, Ratterer se trase în sus peste trupurile celorlalţi, până când ajunse la uşa de deasupra lui, pe care reuşi, în cele din urmă s-o deschidă.

O dată ajuns afară, se căţără pe saşiul maşinii răsturnate şi întinse braţul s-o apuce pe Lucille, care se zbătea şi se văicărea, încercând ca şi ceilalţi să iasă, dar fără să izbutească. Trăgând-o cu toată puterea şi strigând: „Acum potoleşte-te, dragă, am ajuns la tine. Nu ţi s-a întâmplat nimic, am să te scot. de aici”, o ajută să se ridice şi să se sprijine în cadrul uşii, apoi o târî alături, în zăpada, unde fata începu să plângă, pipăindu-şi braţele şi capul. După aceea, o ajută pe Hortense, care avea obrazul stâng, fruntea şi amândouă mâinile zgâriate până la sânge; rănile nu erau prea grave, dar ea nu avea cum să ştie în momentul acela. Plângea, tremura şi se scutură, deoarece după starea de stupoare, aproape de leşin, produsă de primă lovitură, acum o cuprinsese un tremur nervos.

În clipa aceea, Clyde scoţându-şi ameţit capul pe uşa laterală a maşinii, cu obrazul, umărul şi braţul stâng zdrelite, dar fără alte răni, se gândea că trebuie să scape din daravera asta cât mai repede cu putinţă. Fusese ucis un copil; fusese furată şi stricată o maşină; slujba şi-o pierduse, cu siguranţă; poliţiştii erau pe urmele lor şi puteau să dea peste ei dintr-o clipă în altă. lar sub el, în maşină, întins cu faţa în jos, chir în locul unde căzuse, zăcea Sparser de care se îngrijea acum Ratterer. Lângă Sparser zăcea Laura Sipe, lipsită şi ea de cunoştinţă. Simţi nevoia să facă ceva, să-l ajute pe Ratterer, care încerca să o scoată pe Laura Sipe din maşină fără s-o vatăme. Dar gândurile îi erau aşa de încâlcite încât ar fi fost în stare rămână acolo fără să ajute nimănui dacă Ratterer n-ar fi strigat la el plin de enervare.

— Hei, Clyde, dă-mi o mâna de ajutor, ce stai aşa? Trebuie s-o scoatem afară. A leşinat!

Atunci Clyde, renunţând, la eforturile de a ieşi, se răsuci cum

putu cu picioarele pe fereastra sparta a uşii şi încercă să salte trupul fetei, căznindu-se să-l tragă spre fundul maşinii, apoi să-l scoată afară, pe deasupra trupului lui Sparser. Dar se chinui degeaba. Trupul fetei era prea moleşit, prea greu. Nu izbuti, decât s-o tragă puțin îndărăt, pe lângă corpul lui Sparser, apoi o lăsă acolo, în spațiu dintre prima şi a doua banchetă a maşinii răsturnate.

În tot acest timp, Hegglund, care se afla în fundul maşinii, lângă partea de sus, şi nu era decât puțin amețit, izbutise să ajungă până la uşa cea mai apropiată de el şi s-o deschidă. Datorită corpului său atletic, putu să iasă la suprafață, spunând:

— Doamne, ce sfârşit! Cristoase, asta-i culmea! Sfinte. Sisoe, n-ar strica s-o ştergem de aici, până nu apar copoii!

Totuşi, văzându-i în aceeaşi clipă pe ceilalți sub el şi auzindu-i cum se vaită; nu se putu hotărâ pentru o soluție atât de disperată cum ar fi fost dezertarea. Când se pomeni afară, se întoarse şi zărind-o pe Maida sub el, îi strigă:

— Maida, pentru numele lui Dumnezeu, dă-mi mâna! Trebuie să ieşim din toată povestea asta, şi cât mai repede!

Apoi lăsând-o pe Maida, care din cauza durerilor îşi strângea în palme capul rănit, se cățără pe şasiu şi aplecându-se peste marginea maşinii, o prinse pe Tina Kogel, căci fata, scăpând doar cu o amețeală, încerca să-şi facă loc, lăsându-se cu toată greutatea peste Higby. Acesta, uşurat de povara celorlalți, se sprijinise pe genunchi şi îşi pipăia capul şi fața cu mâinile.

— Dă-mi mâna, Dave! strigă iar Hegglund. Grăbeşte-te! Pentru numele lui Dumnezeu! Nu avem timp de pierdut! Eşti rănit? Ascultă ce spun, trebuie s-o ştergem de aici! Văd un individ care vine încoace şi nu ştiu dacă nu-i un copoi!

Se întinse să apuce mâna stângă a lui Higby, dar Higby îi făcu semn că n-are nevoie.

— Uuuf! exclamă el. Nu trage, nu am nici pe naiba! Am să ies singur. Ajută-i pe ceilalți!

Şi, ridicându-se încet, scoase capul pe uşă, apoi începu să se uite prin maşină, în jurul lui, ca să găsească ceva de care să-şi sprijine piciorul. Cum perna din spate se desfăcuse şi căzuse de la

locul ei, puse piciorul pe ea, se săltă şi se strecură prin deschizătura uşii, apoi se sprijini în cadrul ei şi îşi scoase şi celălalt picior. Privind împrejurul lui şi văzând că Hegglund se străduieşte, împreună cu Ratterer şi cu Clyde să-I scoată pe Sparser, se duse să le dea o mână de ajutor.

Afară se şi petrecuse câteva scene ciudate. Hortense, care fusese scoasă înaintea lui Clyde, începuse şă-şi pipăie fața, constatând din prima clipă că obrazul stâng şi fruntea nu-i erau numai zgâriate, ci şi sângerau. La gândul că frumusețea ei s-ar putea să rămână ştirbă pentru totdeauna din cauza acestui accident, fu cuprinsă deodată de o panică atât de egoistă, încât uită cu desăvârşire nu numai nenorocirea şi rănile celorlalți, ci şi pericolul de a fi descoperiți de poliție, strivirea copilului, distrugerea acestei maşini scumpe, într-un cuvânt nu se mai gândea decât la ea şi la probabilitatea şi posibilitatea de a rămâne desfigurată pentru totdeauna. Începu imediat să plângă şi să facă nişte gesturi disperate cu mâinile.

— Doamne, Doamne, Doamne! exclamă ea deznădăjduită. Ah, ce grozăvie! Ce nenorocire! Ah, toată fața mi-e tăiată!

Şi, simțind că trebuie să facă neapărat ceva spre a-şi îngriji rănile, se ridică brusc (fără să spună un cuvânt nimănui, în timp ce Clyde, era încă înăuntru, ajutând lui Ratterer) şi o luă la goană spre sud, de-a lungul străzii 35, către oraş, unde ştia că trebuie să dea de lumini şi de străzi mai populate. Singurul ei gând era să ajungă cât mai repede acasă şi să-şi oblojească zgârieturile.

Nu se gândea câtuşi de puțin la Clyde, la Sparser, la Ratterer său la celelalte fete. Ce mai însemnau toți aceştia pentru ea acum? Doar din când în când — obsedată de ideea că nu mai era o fată frumoasă, că avea fața desfigurată — în minte reuşea să i se strecoare şi câte un gând la victima accidentului, la fetița aceea de nouă ani. Grozăvia întâmplării, precum şi faptul că erau, desigur, urmăriți de poliție, că maşina nu-i aparținea lui Sparser, că acum era distrusă şi, prin urmare, pe toți îi amenința arestarea — de toate acestea prea puțin îi păsa. La Clyde se gândea doar ca la unul care o invitase să ia parte la această excursie blestemată; aşadar, el era vinovatul. Şi când te gândeşti că băieții aceia tâmpiți au băgat-o

şi pe ea în buclucul ăsta, fără să fi fost în stare s-o scoată mai bine la capăt!...

Celelalte fete, în afară de Laura Sipe, nu erau, nici una, rănite grav, ci mai curând speriate, dar după ce se dezmeticiră, fură cuprinse de o adevărată panică: le era teamă să nu fie prinse de poliţie, arestate, arătate cu degetul şi pedepsite. În consecinţă, se învârteau ca smintite în jurul maşinii, zbierând:

— Grăbiţi-vă, grăbiţi-vă! Vai, ar trebui să plecăm cu toţii de aici, cât mai repede! Ce grozăvie!

Până când, în cele din urmă, Hegglund se răsti la ele:

— Pentru numele lui Dumnezeu, tăceţi din, gură! Facem şi noi ce putem, nu vedeţi? Ţineţi-vă gura! Ce, vreţi să vă audă copoii şi să vină să ne ia pe toţi ca din oală?!

Ca un fel de răspuns la muştruluială lui, un cetăţean din mahala, care locuia nu prea departe de locul accidentului, într-o casă de dincolo de terenurile virane, auzind trosnituri şi strigăte în puterea nopţii, sărise să vadă despre ce e vorba şi se apropia tocmai atunci, uitându-se curios la grupul de răniţi şi la maşina răsturnată.

— Aţi avut un accident, ai?! Exclamă el cu destulă voioşie în glas. E cineva rănit greu? Drace, uite ce nenorocire! Şi ce maşină grozavă! Pot să vă ajut cu ceva?

Clyde, auzindu-l vorbind, privi afară, apoi, nevăzând-o pe Hortense nicăieri şi neputând, să facă pentru Sparser nimic mai mult decât să-l întindă în fundul maşinii, se uită deznădăjduit de jur împrejur. Gândul că, dintr-un moment într-altul, ar putea să vină poliţia, care îi urmăreşte, fără nici o îndoială, aproape îl sugruma. Trebuie să iasă din încurcătura asta. Nu trebuie să fie prins aici. Ce lucruri teribile i s-ar întâmpla dacă ar fi prins, cât de rău ar fi văzut, probabil ar fi pedepsit, într-un cuvânt, s-ar duce de râpă toată situaţia lui frumoasă înainte de a apuca să rostească măcar un cuvânt. Ar auzi mama lui, domnul Squires, toată lumea. Cu siguranţă că ar fi închis. Ah, cât de groaznic era gândul acesta! Îl măcina şi-i rodea carnea ca o roată zimţată. Nu mai puteau face nimic ca să-l ajute pe Sparser, iar zăbovind, nu realizau altceva în afara faptului că se expuneau să fie prinşi prin apropiere. Întrebă:

— Unde s-a dus domnişoara Briggs? Şi ieşi din maşină, apoi începu să scruteze întunericul, căutând-o pe câmpul înzăpezit.

Primul lucru la care se gândi fu s-o ajute să se ducă oriunde ar fi dorit ea.

Dar tocmai în clipa aceea se, auziră în depărtare claxoanele şi huruitul a cel puțin două motociclete, care goneau în direcția unde se aflau ei. Nevasta cetățeanului care sărise să le dea ajutor, auzind şi ea zgomotul şi strigătele de acolo, anunțase telefonic poliția că în locul acela s-a întâmplat un accident. Cetățeanul le explică el însuşi:

— Ei sunt. I-am spus soției mele să telefoneze după salvare. Cum auziră tinerii o şi rupseră la fugă, căci îşi dădeau seama ce înseamnează asta. Chiar atunci pe câmp se zăriră luminile motocicletelor care se apropiau. Până la strada 31, colț cu şoseaua Cleveland, motocicletele veniră împreună. Apoi, una o apucă spre sud, către locul cu pricina, pe şoseaua Cleveland, iar cealaltă merse înainte, spre est, pe strada 31, căutând şi ea locul accidentului.

— S-o ştergem, s-o ştergem cu toții! Strigă Hegglund cu un glas înăbuşit, cuprins de panică. Haideți repede!

Şi, fără să mai stea pe gânduri, o apucă de mâna pe Maida Axelrod, apoi începu să alerge spre est, pe strada 35, stradă pe care se găsea maşina, îndreptându-se către marginea de răsărit a oraşului. O clipă mai târziu, însă, socotind că nici asta nu e o soluție, că le-ar da celorlalți posibilitatea să-i urmărească mai uşor pe o stradă, o tăie înspre nord-est, direct peste câmp, îndepărtându-se de oraş.

Clyde, dându-şi seama tot atât de fulgerător ce s-ar întâmpla dacă ar fi prins — toate minunatele lui planuri legate de atâtea desfătări se vor sfârşi, desigur, cu nenorociri şi, fără îndoială, în închisoare — începu să fugă şi el. Numai că, în loc să se ia după Hegglund sau după vreunul din ceilalți, o apucă spre sud, pe şoseaua Cleveland, către marginea de miazăzi a oralului. Ca şi Hegglund, însă, socotind că ăsta ar fi un făgaş uşor pentru orice urmăritori posibili, o luă şi el pesite câmp. Dar, în Ioc să se depărteze de oraş, se îndreptă spre sud-vest şi alergă înspre străzile situate la sud de stradă 40. Cum însă, până acolo, în fața lui se

întindeau mai multe terenuri virane, şi cum farul motocicletei ce alerga după el, lumina tot drumul din spatele lui, se repezi spre un tufiş, din apropiere şi se ascunse pentru. moment în spatele lui.

Numai Sparser şi Laura Sipe rămăseseră în maşină. Laura începea în momentul acela să-şi recapete cunoştința, iar cetățeanul binevoitor rămăsese lângă maşină, foarte nedumerit, de tot ce vedea.

„Da, asta trebuie să fie! îşi spuse, el deodată. Cu siguranță că au furat maşina! Nu prea pare să fi fost a lor."

În momentul acela prima, motocicletă ajunse la locul accidentului, şi Clyde, din ascunzişul său nu, prea îndepărtat, putu să audă:

— A, va să zică, tot n-ai reuşit să o ştergi? Ți-ai închipuit că eşti şmecher, dar, de! nu ți-a mers! Pe dumneata, pe dumneata, auzi, te căutăm! Spune repede, ce s-a întâmplat cu restul bandei? Unde sunt ceilalți?

Când îl auzi pe pe cetățean declarând pe un ton foarte energic că el nu are nici în clin, nici în mânecă cu toată povestea asta, că adevărații pasageri din maşină fugiseră chiar atunci şi ar mai putea fi încă prinşi dacă poliția s-ar strădui puțin, Clyde, aflat doar la o aruncătură de băț de locul unde se rosteau toate acestea, începu să se târască de-a buşilea prin zăpadă, înspre sud-vest, către străzile îndepărtate care se zăreau în direcția aceea, luminate slab de felinarele ce licăreau în întuneric, străzi pe unde — în cazul când n-ar fi fost prins — spera să se strecoare în aşa fel, încât să i se piardă urma şi, totodată, să scape — dacă soarta s-ar milostivi — de mizeria şi pedeapsa, de necazurile şi nenorocirile pe care, după câte înțelegea acum cu o extremă claritate, ar putea să le aducă asupra lui toată întâmplarea asta.

CAPITOLUL 20

Locuința lui Samuel Griffiths, la Lycurgus, Statul New York, oraş de vreo douăzeci şi cinci de mii de locuitori situat la jumătatea drumului dintre Utica şi Albany. Se apropia ora cinei, şi, unul câte unul, membrii familiei se adunau pentru masă obişnuită. În ziua aceea, însă, pregătirile erau mai migăloase ca de obicei, deoarece domnul Samuel Griffiths, soțul şi tatăl, se întorsese acasă după o absența de patru zile: fusese nevoit să se ducă la Chicago, unde participase la o consfătuire a fabricanților de cămăşi şi gulere, din est, în vederea recalculării prețurilor şi a găsirii unui mijloc de înțelegere cu noii lor concurenți din vest, care porniseră o campanie de ieftinire a acestor articole. Se întorsese în oraş în cursul zilei, şi, mai devreme, imediat după amiază, telefonase că a sosit, dar că se duce la biroul său de la fabrică, unde va rămâne până la ora cinei.

De multă vreme deprinsă cu felul de viață al soțului, un bărbat practic şi hotărât, plin de încredere în el şi convins că judecata şi actele lui sunt totdeauna juste — ba, în cele mai multe cazuri, indiscutabile — doamna Griffiths nu se arătă mirată de acest procedeu. Avea să vină acasă şi s-o salute atunci când va socoti de cuviință.

Ştiindu-l că preferă pulpă de miel multor altor bucate, doamna Griffiths dădu dispoziții să se gătească miel, după ce se consultă mai întâi cu doamna Truesdale, menajera, o persoană simplă, dar pricepută. Apoi, o dată alese salatele necesare şi desertul cel mai potrivit, începu să se gândească iarăşi la fata lor mai mare, la Myra, care, deşi absolvise Colegiul „Smith” cu câțiva ani mai înainte, rămăsese încă nemăritată. Şi pricina — după cum foarte bine înțelegea doamna Griffiths, cu toate că nu-i venea totdeauna s-o admită fățiş — nu putea fi decât aceea că Myra nu era prea frumoasă. Avea nasul prea lung, ochii prea apropiați şi bărbia nu îndeajuns de rotunjită, ceea ce nu o făcea destul de feminină şi simpatică. De cele mai multe ori părea prea gânditoare şi studioasă, iar viața mondenă a oraşului nu o interesa aproape deloc. Era cu totul lipsită de acel *savoir faire*[11] ca şi de acea putere de seducție față de bărbați ce caracterizează unele fete chiar dacă nu sunt tocmai frumoase. După părerea mamei sale, Myra se dovedea

---

11 Dibăcie, iscusință (în limba franceză).

înzestrată cu un spirit critic prea ascuțit, era prea intelectuală, ridicându-se cu mult deasupra nivelului lumii în care era sortită să trăiască.

Crescută în mijlocul unui oarecare lux, fără a fi nevoită să se chinuie cu fel de fel de amănunte neplăcute pentru a-şi câştiga existența, fata se lovise totuşi de dificultatea de a răzbi în viața de societate şi de a cunoaşte bucuriile dragostei — două obiective care, fără frumusețe sau farmec, sunt aproape tot atât de greu de atins ca şi realizarea unei mari averi de către un cerşetor. Pe de altă parte, faptul că de doisprezece ani încoace — şi anume, de când împlinise paisprezece ani — vedea cum viața altor fete şi băieți din cercul ei restrâns se scurgea destul de veselă şi fericită, în timp ce existența sa rămânea, mai mult sau mai puțin, mărginită la lecturi, la muzică, la grija de a se îmbrăca totdeauna cât mai îngrijit şi mai atrăgător cu putință, de a se duce în vizită la prietene, cu speranța că poate într-o zi va întâlni undeva, din întâmplare, pe acel bărbat înzestrat cu un caracter aparte, care şi-ar manifesta interesul fața de ea, faptul acesta o mâhnise profund, dacă nu chiar o acrise. Şi asta cu atât mai mult cu cât părinții, şi deci şi ea însăşi, se bucurau de o situație materială dintre cele mai bune.

În momentul acela Myra trecu prin camera mamei sale spre camera ei, eu o expresie ce arăta că nu o interesează nimic în mod deosebit. Mama se frământă gândindu-se ce să facă spre a o scoate din această stare de melancolie, când fiica mai tânără, Bella, care tocmai se întorcea dintr-o vizită făcută familiei Finchley, nişte vecini bogați, unde se oprise în treacăt venind de la Şcoala „Snedeker”, dădu buzna în casă.

Spre deosebire de sora ei, înaltă, brunetă şi cam palidă la față, Bella, deşi mai mică, avea forme mult mai grațioase şi mai împlinite. Avea un păr des, de culoare castaniu-închis, aproape negru, un ten măsliniu, ce bătea în roşu, şi ochi căprui, vioi, cu o strălucire plină de viață şi curiozitate. Fizicul ei sănătos şi zvelt îi dădea parcă mai multă vitalitate şi însuflețire. Brațele şi picioarele îi erau grațioase şi în continuu neastâmpăr. Nu încăpea nici o îndoială că îi plăceau lucrurile aşa cum le găsea, că se bucura de viață aşa cum era, şi, în consecință, spre deosebire de sora sa,

plăcea în mod deosebit multor bărbaţi şi flăcăiandri — multor bărbaţi şi femei, bătrâni sau tineri — ceea ce mama şi tatăl ei ştiau foarte bine. Nu le era deci teamă că nu va fi cerută în căsătorie atunci când îi va veni sorocul. Mama era chiar încredinţată că în jurul ei se şi învârteau de pe acum prea mulţi tineri şi bărbaţi, astfel că se punea problema alegerii unui soţ potrivit. Bella manifestase încă de pe acum tendinţa de a lega prietenii strânse nu numai cu vlăstarele familiilor mai vechi şi mai conservatoare, care constituiau elementul ultrarespectabil al oraşului, ci, şi lucrul acesta nu prea era pe placul mamei sale, şi cu fiii şi fiicele unora dintre familiile mai noi ale regiunii, deci mai puţin importante din punct de vedere social, fiii şi fiicele fabricanţilor de mezeluri, de cutii de conserve, de aspiratoare de praf, de lăzi şi coşuri de nuiele, sau de maşini de scris, care constituiau o categorie destul de sigură din punct de vedere financiar, dar reprezentau ceea ce putea fi socotit drept „societatea uşuratică” a vieţii locale.

După părerea doamnei Griffiths, tinerii aceştia dansau prea mult, se duceau prea des la cabarete, făceau prea multe excursii cu maşinile prin oraşele vecine, fără să fie supravegheaţi mai îndeaproape. Totuşi, în contrast cu sora ei, Myra, ce uşurare era pentru dânşii Bella! Dacă doamna Griffiths se neliniştea uneori sau chiar avea rezerve faţă de cele mai multe dintre prieteniile, dorinţele şi distracţiile ei actuale, o făcea numai cu gândul de a o ţine pe cât posibil din scurt, până când Bella avea să se mărite, după toate formele legale şi religioase. Dorea să o protejeze.

Ei, unde ai fost iar? O întrebă ea, în timp ce Bella năvăli în cameră, aruncându-şi cărţile şi apropiindu-se de căminul în care ardea, focul.

— Auzi, mămico — începu Bella cu un aer degajat şi aproape fără nici o legătură cu întrebarea — familia Finchley are de gând să nu se mai ducă vara la vila lor de la lacul Greenwood, ci la lacul Twelfth, lângă Vârful Pinilor! Vor să-şi construiască acolo o vilă nouă. Sondra spune că de data asta va fi aşezată chiar pe malul apei nu departe, cum e dincoace. Vor construi o terasă largă cu parchet. Şi un adăpost pentru bărci, destul de mare, ca să poată încăpea în el o barcă cu motor, lungă de zece metri, pe care domnul

Finchley are de gând să i-o cumpere lui Stuart. Ce zici, n-o să fie minunat? Mi-au mai spus că, dacă mă laşi, pot să stau la ei, acolo, toată vara, sau atâta timp cât vreau eu. De asemenea, poate să vină şi Gil dacă vrea. E dincolo de lac, ştii, chiar faţă în faţă cu *„Emery Lodge't”* şi cu *„East Gate Hotel”*. Iar vila familiei Phant, ştii, familia Phant din Utica, e ceva mai jos de a lor, lângă Sharon. Nu e splendid? N-o să fie grozav? Mămico, ce-ar fi dacă dumneata şi tăticu v-aţi hotărî să clădiţi şi voi o vilă acolo, cândva? După câte văd eu, aproape toţi oamenii cu vază din oraş preferă locul acela.

Vorbea atât de repede, învârtindu-se de colo până colo, privind când la focul care ardea în cămin, când pe ferestrele ce dădeau înspre grădina din faţă, dincolo de care se vedea bulevardul Wykeagy, luminat de Ia un capăt la altul de becurile electrice ce străluceau în amurgul de iarnă, încât mama nu putu să facă nici un comentariu până când Bella nu termină de spus tot ce avea să-i spună, în cele din urmă, reuşi să observe:

— Da? Dar familiile Anthony, şi Nicholson, şi Taylor? N-am auzit încă despre plecarea lor de la Greenwood.

— Ah, ştiu... familiile Anthony, Nicholson sau Taylor! E greu ca nişte oameni cum sunt ăştia să se mişte din loc... Sunt prea demodaţi! Lor nici nu le poate trece prin cap să se mute în altă parte. Ce ştiu ei?... În orice caz, Greeriwood nu se compară cu lacul Twelfth. Iar tu ştii asta foarte bine! Aşa că toţi cei care se respectă au să se mute acolo, cu siguranţă! Familia Cranston o să se mute la anul, aşa spune Sondra. Iar după aceea o să plece şi familia Harriet, fac prinsoare!

— Familia Cranston, familia Harriet, şi Finchley, şi Sondra... făcu mama ei, pe jumătate în glumă, pe jumătate iritată. Cranston, Bertina, Sondra... de câteva zile încoace numai despre asta te aud vorbind!

Familiile Cranston şi Finchley, în ciuda unei anumite reputaţii locale de care se bucura această societate mai nouă şi mai uşuratică, erau, mai mult decât altele, subiectul unor comentarii extrem de nefavorabile. Aceste două familii strămutaseră aici Fabrica de sârmă „Cranston — *Cranston Wickwire Company* — din Albany şi Fabrica de aspiratoare electrice de praf — *Finchley,*

Electric Sioeeper — din Buffalo, apoi construiseră fabricile de pe țărmul sudic al râului Mohawk, ca să nu mai vorbim de clădirile grandioase de pe bulevardul Wykeagy şi vilele de la Greenwood — aşezate la o depărtare de vreo douăzeci de mile spre nord-vest, făcând o concurență cam spectaculoasă, care, fireşte, nu era pe placul bogătaşitor băştinaşi. Oamenii aceştia obişnuiau să poarte hainele cele mai elegante, să aibă automobilele cele mai luxoase, să organizeze recepțiile cele mai fastuoase, constituind astfel o problemă pentru cei care, dispunând de mijloace mai reduse socoteau că poziția şi avutul lor sunt destul de stabile, de interesante şi de atrăgătoare spre a fi la nivelul obligațiilor sociale. Familiile Cranston şi Finchley stăteau, într-un cuvânt, ca un spin în ochii restului elitei din Lycurgus, care le socotea prea agresive.

— De câte ori ți-am spus că nu-mi place prietenia asta cu Bertina, cu Letta Harriet sau cu fratele ei? Sunt prea exagerați! Prea se agită şi vorbesc mult şi. Prea caută să se bage în ochii lumii! Tatăl tău e şi el de aceeaşi părere cu mine în privința asta. Cât despre Sondra Finchley dacă are de gând să se ducă acolo cu Bertina şi cu tine, atunci n-o să mai fii multă vreme prietenă cu ea. De altfel, nu cred că tatăl tău va fi de acord să te lase să pleci singură undeva. Eşti încă prea tânără pentru asemenea isprăvi. Cât priveşte invitația la lacul Twelfth, la Finchley, nici nu poate fi vorba de aşa ceva dacă nu vom merge cu toții!

După asta, doamna Griffiths, care înclina totdeauna mai mult către manierele familiilor mai vechi, dacă nu şi tot atât de bogate, se uită țintă cu o privire compătimitoare la fiica ei.

Dar Bella nu se simți umilită; ci mai curând enervată de vorbele mamei. Pe de altă parte, îşi cunoştea bine mama şi ştia că ține mult la ea; de asemenea, ştia că era încântată de farmecul ei fizic precum şi de succesele reputate în societatea locală, în aceeaşi măsură în care era încântat şi tatăl, care o socotea perfecțiunea întruchipată şi putea fi cucerit de cel mai mic zâmbet al ei, zâmbet de care Bella ştia să se folosească ori de câte ori. era nevoie.

— Prea tânără! Prea tânără! Bombăni fata pe un ton de reproş. Ascultă, mămico, în iulie împlinesc optsprezece ani. Aş vrea să ştiu, când anume, tu şi tăticu, veți binevoi a socoti că sunt destul de

mare pentru a mă putea duce şi eu undeva fără voi? Unde vă duceți voi, trebuie să merg şi eu, şi oriunde vreau eu să mă duc, trebuie să veniți şi voi, negreşit!

— Bella! O apostrofă mama. Apoi, după un moment de tăcere, în timpul căreia fiica aştepta nerăbdătoare, adăugă: Desigur, ce altceva ai vrea să facem? Când o să ai douăzeci şi unu de ani sau douăzeci şi doi de ani, în cazul că nu te vei mărita până atunci, vei avea destul timp să te gândeşti la călătorii pe care să le faci singură. Dar la vârsta ta n-ar trebui să-ți treacă prin minte aşa ceva...

În clipa aceea Bella îşi înălță capul ei frumos; uşa de la parter se deschise cu zgomot, şi Gilbert Griffiths, unicul băiat al familiei — semănând foarte mult la hip şi la statură, dacă nu în mişcări sau ca vigoare, cu Clyde, vărul său din vest — intră şi urcă scara.

În perioada aceasta era un tânăr de douăzeci şi trei de ani, robust, vanitos şi plin de el, care, spre deosebire de cele două surori ale sale, părea mult mai serios şi mult mai practic; pe deasupra, era, probabil, şi mult mai inteligent şi mai întreprinzător în materie de afaceri, domeniu ce nu le interesa câtuşi de puțin pe cele două fete. Totdeauna se arata plin de vioiciune şi de nerăbdare. Gilbert socotea că poziția sa socială este pe deplin asigurată şi disprețuia radical tot ceea ce nu viză direct succesul comercial. Cu toate acestea, îl preocupa în chip deosebit orice eveniment din cadrul societății locale în care socotea că el şi familia lui joacă rolul cel mai important, întotdeauna conştient de demnitatea şi poziția socială ale familiei sale în această comunitate. Îşi potrivea acțiunile şi vorbele în conformitate cu regulile ei. De obicei, la prima vedere părea un tânăr mai degrabă sec şi trufaş, nici atât de sprinten, nici atât de zburdalnic pe cât i-ar fi îngăduit vârsta... Totuşi, era tânăr, simpatic şi interesant. Ştia să vorbească frumos, dacă nu neapărat strălucitor, şi avea darul de a face uneori observații tăioase şi cinice. Din cauza familiei şi a situației sale, trecea drept cel mar râvnit dintre tinerii necăsătoriți din Lycurgus. Dar rămânea atât de preocupat de propria persoană încât în universul lui interior rareori găsea un locşor pentru o înțelegere justă şi cu adevărat inteligentă, a altcuiva.

Când îl văzu urcând scările şi intrând în camera lui, care se afla în fundul casei, alături de odaia ei, Bella părăsi imediat camera mamei şi se duse la uşa fratelui, unde strigă:

— Hei, Gil! Pot să intru?

— Sigur!

Gil fluiera voios şi se pregătea să se îmbrace în ținută de seară, ca să se ducă la o petrecere, unde fusese invitat.

— Unde te duci?

— La cină nu, mă duc nicăieri. Dar mai târziu o să mă duc la Wynant.

— Constance, fără-ndoială...

— Nu, nu „Constance, fără-ndoială”! De unde ai mai scos-o şi pe-asta?

— Credeai că nu ştiu?

— Ia mai isprăveşte! Pentru asta ai venit aici?

— Nu, nu pentru asta am venit. Ascultă, Gil, familia Finchley are de gând să construiască vara viitoare o vilă la lacul Twelfth, chiar pe malul lacului, lângă vila familiei Phant, iar domnul Finchley vrea să-i cumpere lui Stuart o barcă cu motor, lungă de zece metri, şi să construiască un adăpost pentru bărci, cu o terasă de dans deasupra apei. N-o să fie mişto, ia zi?

— Nu mai spune „mişto”! Şi fără „ia zi”! Învață-te odată să nu te mai exprimi în argou! Vorbeşti ca o fată de la fabrică! Altceva nu mai învățați la şcoală?

— I-auzi colo, cine-mi spune să nu mai vorbesc în argou! Dar tu? După câte ştiu, tu eşti acela care ai dat exemplu prost celor din jur!

— Ei da, numai că eu sunt cu cinci ani mai mare decât tine. Şi pe urmă eu sunt bărbat. Pe Myra n-ai s-o auzi niciodată vorbind aşa.

— Myra!... Să nu. Mai vorbim despre asta! Gândeşte-te la casa pe care vor s-o construiască şi la felul cum au să petreacă acolo la vară... N-ai vrea să ne ducem şi noi cu ei, ia spune? Am putea, dacă am vrea... dacă tata şi mama ar fi de acord...

— Nu ştiu dacă ar fi chiar atât de minunat cum spui tu, răspunse fratele ei, pe care perspectiva asta îl interesa totuşi foarte mult. Ce, crezi că alte locuri în afară de lacul Twelfth nu se mai

găsesc?

— Am spus eu că nu se găsesc? Dar nu pentru oamenii pe care îi cunoaştem noi aici! Tare-aş vrea să ştiu, unde se duc acum oamenii cei mai de vază din Albany şi Utica dacă nu acolo? Sondra spune că o să devină un adevărat centru, cu vilele cele mai frumoase, aşezate toate pe țărmul de vest. Oricum, şi familia Cranston, şi familia Lambert, şi familia Harriet au de gând să se mute acolo cât de curând! adăugă Bella pe un ton hotărât şi sfidător. Asta înseamnă că n-o să se mai ducă multă lume la lacul Greenwood; în orice caz, n-o să se mai ducă oamenii cei mai de vază, chiar dacă familia Anthony şi Nicholson vor continua să-şi petreacă vara acolo.

— Cine ți-a spus că familia Cranston are de gând să se mute la lacul Twelfth? Întrebă Gilbert, cu mult interes de astă dată.

— Cine? Sondra!

— Şi ei cine i-a spus?

— Bertina.

— Heei! Se distrează din ce în ce mai bine dumnealor... comentă fratele, enigmatic şi cu oarecare invidie. Foarte curând, Lycurgus va deveni neîncăpător pentru ei...

Smuci de papionul pe care se străduia să-l potrivească la mijloc şi se strâmbă într-un chip ciudat, fiindcă îl strângea puțin la gât.

Deşi Gilbert intrase de curând alături de tatăl său la Fabrica de cămăşi şi gulere „Griffiths” ca supraveghetor general al producției, şi având toate şansele de a căpăta până la urmă conducerea şi controlul întregii întreprinderi, era totuşi gelos pe tânărul Grant Cranston, un băiat de vârsta lui, foarte simpatic şi înzestrat cu un fizic seducător, pe care toate fetele tinere îl socoteau mai îndrăzneț şi mai atrăgător decât el. Cranston părea să fie convins de faptul că poate îmbina, într-o anumită măsură, distracțiile mondene cu activitatea desfăşurată în întreprinderea tatălui său, lucru cu care Gilbert nu era de acord. De fapt, tânărului Griffiths i-ar fi plăcut, dacă aşa ceva ar fi fost cu putință, să-l acuze pe tânărul Cranston de destrăbălare, dar acesta din urmă se purta în aşa fel, încât, până acum, nu sărise niciodată dincolo de cal. La Fabrica de sârmă „Cranston” înainta vertiginos pe calea prosperității, ca una dintre

principalele fabrici din Lycurgus.

— Da, adăugă el o clipă mai târziu, ei prosperă mai repede decât aş fi făcut-o eu dacă întreprinderea lor ar fi fost pe mâna mea. Dar uită că nu sunt cei mai mari bogătaşi, din lume...

Ceea ce nu-l împiedică să-şi spună totuşi că, spre deosebire de el şi de părinții lui, aceia erau de fapt mai îndrăzneți, dacă nu mai lacomi de viață sub raportul monden. Îi invidia.

— Mai mult încă, adăugă Bella cu însuflețire, alde Finchley îşi construiesc o terasă de dans deasupra adăpostului pentru bărci. Iar Sondra spune că lui Stuart i-ar părea bine dacă te-ai duce şi tu să-ți petreci o bună parte din vară acolo, cu ei.

— Zăău?! Răspunse Gilbert sarcastic şi cu oarecare invidie. Vrei să spui că i-ar părea bine dacă te-ai duce tu acolo, să petreci cu ei! Eu o să am de lucru la vară.

— Nici n-a pomenit despre treaba asta, deşteptule! La urma urmei, cred că nu ne-ar strica nici unuia dintre noi să ne ducem acolo la Greenwood nu se mai întâmplă nimic interesant! Veşnic aceleaşi sindrofii de curci plouate...

— Serios? Mare plăcere i-ar mai face mamei să te audă vorbind aşa!

— Şi tu sigur că ai să-i spui!

— Nu, n-avea nici o grijă! Totuşi, nu cred că o să însoțim familiile Finchlcy şi Cranston la lacul Twelfth. Tu însă poți să te duci, dacă vrei şi dacă te lasă papa...

Chiar în clipa aceea se auzi din nou uşa de la parter, şi Bella, uitând de sfada cu frate-său, coborî în fugă, să-şi întâmpine tatăl.

CAPITOLUL 21

Şeful ramurii Griffiths din Lycurgus, spre deosebire de cel al ramurii din Kansas City, era un om cât se poate de impunător. În comparație cu fratele său de la Uşa Speranței, mai mic de statură şi

mai zăpăcit, pe care nu-l mai văzuse de treizeci de ani, avea statură puţin mai înaltă decât cea mijlocie, era bine legat, oarecum destul de zvelt, cu ochi pătrunzători şi foarte tăios nu numai în comportare, dar şi în felul de a vorbi. Obişnuit de multă vreme cu lupte pentru a răzbate în viaţă şi ajungând, atât prin eforturile depuse, cât şi prin rezultatele obţinute, să-şi dea seama că este deasupra celorlalţi ca pricepere şi abilitate comercială, era înclinat uneori să fie puţin cam aspru cu cei care nu posedau aceste calităţi. Nu se putea spune că nu era generos sau binevoitor, dar se străduia întotdeauna să-şi păstreze un aer liniştit, de om care cumpăneşte bine totul. Iar ca o scuză pentru apucăturile lui, îşi spunea mereu că nu face altceva decât să se considere demn de valoarea pe care i-o atribuiau alţii, şi anume cei cărora, ca şi lui însuşi, le mergea bine.

Sosind la Lycurgus, aproximativ cu douăzeci şi cinci de ani în urmă, cu oarecare capital şi cu hotărârea de a-l investi într-o fabrică de gulere care i se oferise, reuşise după aceea să-şi atingă ţelurile, depăşind chiar cele mai optimiste aşteptări ale sale. Fireşte, toate acestea îl făcuseră vanitos. Familia lui — douăzeci şi cinci de ani mai târziu — ocupa, fără discuţie, una dintre cele mai luxoase şi mai cu gust construite case din Lycurgus. Trecea, de asemeni, drept una dintre cele mai bune familii din regiune; dacă nu era familia cea mai veche din Lycurgus, era, în tot cazul, una dintre cele mai conservatoare, mai respectabile şi mai prospere. Cei doi copii mai mici, chiar dacă nu şi Myra, se numărau, pe plan social, printre primii în rândurile tineretului monden local, iar până acum nu se întâmplase nimic care să slăbească sau să umbrească prestigiul acestei familii.

În ziua aceea, întors de la Chicago, unde încheiase o serie de contracte menite să-i asigure stabilitatea comercială şi prosperitatea pentru cel puţin un an, era înclinat să se simtă la largul lui şi în termeni buni cu toată lumea. Nici o întâmplare neplăcută nu-i tulburase călătoria. În absenţa lui, Fabrica de cămăşi şi gulere „Griffiths” funcţionase ca şi cum el ar fi fost prezent la conducere, în clipa de faţă, comenzile comerciale erau foarte mari.

Intrând pe uşă, aruncă din mâna o valiză grea şi un palton foarte elegant şi se întoarse s-o vadă, ceea ce şi dorea, pe Bella, care se repezi în brațele lui. Adevărul este că Bella era slăbiciunea sa, tot ceea ce anii îi dăruiseră mai plăcut, mai deosebit şi mai artistic, tinerețe, sănătate, voioşie, inteligență şi afecțiune, toate sub forma unei fiice drăguțe.

— Tati! Exclamă ea pe un ton dulce şi ademenitor când îl zări intrând. Tu eşti?

— Da. Cel puțin aşa cred în momentul de față. Ce face fetița mea? Şi, desfăcându-şi brațele, o îmbrățişa pe zglobia sa mezină. Straşnică fată, zdravănă şi sănătoasă, nimic de zis! spuse el în timp ce îşi desprindea buzele de ale ei. Dar cum s-a purtat fetița mea cea rea cât am fost plecat? Să nu umbli cu cioara vopsită, bagă de seamă!

— Foarte frumos, tati. Poți să întrebi pe cine vrei. Mai frumos decât aşa nici nu se poate!

— Şi mama?

— E foarte bine, tati. E sus, în camera ei. Nu cred că te-a auzit când ai intrat.

— Dar Myra? S-a întors de la Albany?

— Da, e în camera ei. Am auzit-o cântând la pian adineauri. De fapt, abia acum am picat şi eu.

— Aha, iar la hoinăreală! Te cunosc eu... Şi ridică degetul arătător în semn de mustrare, în timp ce Bella i se agățase de braț şi urcă în pas cu el scările care duceau la etaj.

— Nu, de data asta n-am mai hoinărit, gânguri ea şiret şi dulce. Vezi cum mă necăjeşti, tati?! Am fost la Sondra, unde am stat foarte puțin. Ce crezi, tati? Au de gând să renunțe la vila lor de la Greenwood şi să construiască un *bungolow* mare şi frumos la lacul Twelfth, şi asta cât de curând. Iar domnul Finchley vrea să cumpere o barcă mare cu motor pentru Stuart şi au să locuiască acolo la vară, probabil tot timpul, din mai până în octombrie. S-ar putea ca şi familia Cranston să facă la fel...

Domnul Griffiths, obişnuit de multă vreme cu şiretlicurile fiicei sale mai mici, nu acorda în clipa aceea un interes prea mare gândului pe care voia ea să i-l strecoare — şi anume că lacul

Twelfth era de preferat, din punct de vedere monden, lui Greenwood — ci îl preocupa mai mult faptul că Finchley putea să-şi permită dintr-o dată o cheltuială destul de importantă din simple raţiuni sociale.

Fără să-i răspundă Bellei, urcă scările şi intră în camera soţiei. O sărută pe doamna Griffiths, aruncă o privire în camera Myrei, care veni la uşă să-l îmbrăţişeze, şi vorbi despre succesul călătoriei. După felul cum îşi îmbrăţişa soţia se putea vedea că între ei exista un acord deplin — fără vreo umbră de neînţelegere — iar după felul cum o întâmpină pe Myra, că, dacă nu aprecia întru totul temperamentul şi vederile ei, cel puţin o accepta în mărinimoasa sferă a afecţiunii sale.

În timp ce vorbeau, doamna Truesdale anunţă că masa e gata, iar Gilbert, care terminase cu îmbrăcatul, îşi făcu şi el apariţia.

— Ascultă, papa, ciripi tânărul, vreau să-ţi vorbesc mâine dimineaţă despre un lucru interesant. Se poate?

— Bine, am să fiu la birou. Vino pe la amiază.

— Haideţi cu toţii, pentru că altfel se răceşte mâncarea, îi îndemnă doamna Griffiths pe un ton serios.

Şi Gilbert se răsuci numaidecât pe călcâie şi coborî, urmat de tatăl la braţul căruia continua să atârne Bella. În urma lui veneau doamna Griffiths şi Myra, care ieşi din camera ei şi-i ajunse din urmă.

După ce se aşeză la masă, familia începu să dezbată diferite chestiuni de interes local şi curent. Asta fiindcă Bella, principala sursă de bârfeli a familiei, care venea cu cele mai multe noutăţi de la Şcoala „Snedeker”, unde se părea că noutăţile pătrund cu o repeziciune uimitoare, anunţă brusc:

— Ce zici, mamă? Rosetta Nicholson, nepoata doamnei Disston Nicholson, care a venit aici din Albany şi a fost la noi vara trecută, ştii, când am dat serata dansantă a absolvenţilor, în parcul nostru, ţi-aduci aminte? Fata aceea tânără, cu părul blond şi ochi albaştri, saşii — tatăl ei e proprietarul magazinului aceluia mare de coloniale — ei bine, s-a logodit cu Herbert Tickham, din Utica, cel care era în vizită la doamna Lambert astă-vară. Poate că nu-ţi aduci aminte de el, eu însă îl ţin foarte bine minte. Era înalt, brunet, cam stângaci,

extrem de palid, dar foarte frumos, un adevărat artist de cinematograf!

— Uite unde am ajuns, doamnă Griffiths! interveni Gilbert, tăios şi cu cinism, adresându-se mamei. O delegaţie de la şcoala „selectă” a domnişoarelor Snedeker apucă din când în când drumul cinematografelor, ca să se mai lustruiască, luând pildă de la actori! Griffiths-senior declară brusc:

— De data asta mi s-a întâmplat un lucru curios la Chicago. Ceva care cred că o să vă intereseze pe toţi.

Se gândea la întâlnirea cu totul întâmplătoare, petrecută cu două zile mai înainte la Chicago, între el şi un băiat care se dovedise a nu fi altul decât fiul mai mare al lui Asa, fratele său mai tânăr. Se gândea, de asemenea, la hotărârea pe care o luase în legătură cu el.

— Ce s-a întâmplat, tati? întrebă Bella imediat. Spune-mi şi mie!

— Spune-i vestea cea mare, papa, adăugă Gilbert, căci el, datorită favorii de care se bucura din partea tatălui său, îşi trata părintele cu multă libertate şi se considera oarecum pe aceeaşi treaptă cu el.

— Ei bine, în timp ce mă aflam la Chicago, la *„Union League Club”,* am întâlnit un tânăr care se înrudeşte cu noi, un văr al vostru, copii, fiul cel mai mare al fratelui meu, Asa, care, după câte se pare, acum e la Denver. Nu l-am mai văzut şi n-am mai auzit nimic despre el de treizeci de ani.

Făcu o pauză şi căzu pe gânduri.

— Nu acela care e predicator pe undeva, tati? îl întrebă Bella, uitându-se în ochii lui.

— Exact, predicatorul! Cel puţin aşa se pare, că a fost o vreme predicator după ce a plecat de acasă. Fiul lui, însă, mi-a spus acum că s-a lăsat de meseria asta. Are ceva la Denver, cred că un hotel.

— Dar cum arată fiul ăsta al lui? întrebă Bella, fiindcă ea, întrucât nu cunoştea decât tineri şi bărbaţi bine-crescuţi şi bine puşi la punct, pe care actuala ei stare socială, precum şi supravegherea părinţilor îi îngăduia să-i întâlnească, manifestă un interes deosebit faţă de această veste nouă. Fiul unui proprietar de hotel din vest!

— Un văr? Ce vârstă are? Întrebă Gilbert imediat, nerăbdator să afle ce caracter, ce situaţie şi ce aptitudini are băiatul.

— De, eu cred că e un tânăr foarte interesant, continuă Griffiths, şovăind puţin, ca şi cum s-ar fi temut, deoarece până în clipa aceea nu izbutise încă să-şi facă o părere precisă despre Clyde. E foarte simpatic şi pare bine-crescut... cred că e de vârsta ta, Gil, şi seamănă cu tine foarte mult, foarte mult... aceiaşi ochi, aceeaşi gură. Aceeaşi bărbie. Se uită cu atenţie la fiul său. E puţin mai înalţ decât tine şi parcă ceva mai slab, deşi s-ar putea să mă înşel.

La gândul că are un văr care seamănă cu el — şi poate că e tot atât de arătos ca şi el, în toate privinţele, purtându-i pe deasupra şi numele — Gilbert simţi un duş rece şi se zburli puţin. Pentru că, până acum, aici, în Lycurgus, el era cunoscut şi apreciat că fiind unicul fiu şi moştenitorul prezumtiv al întreprinderii tatălui său şi a cel puţin o treime din avere, dacă nu mai mult. Or, dacă s-ar afla, din întâmplare, că există o rudă, un văr de vârsta lui, care seamănă cu el şi are chiar felul lui de a fi, atunci... se încruntă la acest gând. Îşi spuse imediat (reacţie psihică pe care n-o înţelegea şi n-o putea înfrâna) că nu-l agreează, că nu-l poate agrea.

— Cu ce se ocupă în momentul de faţă? întrebă el pe un ton sec şi cam acru, cu toate că se strădui să-şi îndepărteze din voce această nuanţă.

— De, n-aş putea spune că are o ocupaţie prea serioasă, zâmbi Samuel Griffiths, meditativ. Deocamdată e în serviciu la *„Union League Club”* în Chicago, dar trebuie să spun că e un băiat foarte plăcut şi foarte stilat. Pur şi simplu m-a cucerit! De fapt, mi-a spus că nu prea are şanse de avansare acolo şi că ar vrea să se angajeze undeva. Unde i s-ar oferi prilejul să facă vreo treabă. Şi să ajungă cineva; i-am răspuns că dacă doreşte să vină aici şi să-şi încerce norocul la noi, am putea să facem ceva pentru el, să-i dăm cel puţin prilejul de a arăta ce poate.

Nu avusese intenţia să mărturisească de la început că nepotul său îl interesase într-o măsură atât de mare, ci voise mai curând să aştepte şi să dezbată chestiunea pe îndelete, în diferitele conversaţii cu soţia şi fiul său, dar cum prilejul părea să se ofere singur, îşi dăduse drumul. Acum, după, ce făcuse acest lucru, îi părea bine.

Clyde semăna atât de mult cu Gilbert, încât voia să facă ceva pentru el.

Gilbert însă primi ştirea cu răceală şi se zburli din nou, în timp ce Bella şi Myra — spre deosebire de doamna Griffiths, care ținea partea fiului în toate privințele, mergând până acolo încât dorea ca acesta să nu aibă nici un fel de rudă de sânge şi nici un fel de rival — primiră vestea cu multă căldură. Un văr, un Griffiths — plăcut la înfățişare şi de vârsta lui Gilbert, simpatic şi manierat, după cum îl descrisese tatăl lor — iată un lucru foarte plăcut pentru Bella şi Myra. Doamna Griffiths, dimpotrivă, observând că, Gilbert se întunecase la față, fu mult mai puțin impresionată. Lui Gilbert, vărul n-avea să-i facă nici o plăcere. Totuşi, din respect pentru autoritatea şi discernământul de care soțul ei dădea dovadă în toate chestiunile, păstră tăcerea. Nu tot aşa reacționă Bella.

— Vrei să-i dai o slujbă, nu-i aşa, tati? Comentă ea. Foarte bine. Sper că e mai drăguț decât ceilalți veri ai noştri!

— Bella! O dojeni doamna Griffiths, în timp ce Myra, amintindu-şi de un unchi şi un văr cam necioplіți, care veniseră de la Vermont, cu ani în urmă, să-i viziteze câteva zile, surâdea cu înțeles.

În acelaşi timp, Gilbert, foarte iritat, lupta în sinea lui împotriva acestei idei a tatălui său. Nu se putea împăca deloc cu gândul acesta.

— Desigur că n-o să-i luăm la goană pe solicitanții care vor să vină la noi şi să învețe meserie, rosti el cu asprime în glas.

— Ai dreptate, ai dreptate, răspunse tatăl, dar nu când e vorba de verii şi nepoții noştri! Acesta însă mi se pare foarte inteligent şi ambițios. N-o să fie nici o nenorocire dacă admitem că măcar una dintre rudele noastre să vină aici şi să ne, arate ce-i poate capul. Nu văd de ce nu I-am angaja da pe oricare altul.

— Nu cred că Gil se împacă cu ideea de a şti că în Lycurgus se mai găseşte cineva care poartă acelaşi nume şi seamănă cu el, insinua Bella cu şiretenie şi nu fără oarecare răutate, explicabilă prin faptul că fratele ei o critica veşnic.

— Vorbeşti prostii! exclamă Gilbert, iritat. Ar fi mai bine dacă ai face şi tu, măcar din când în când, câte o observație la locul ei! Ce-

mi pasă mie dacă are sau nu acelaşi nume cu al meu sau dacă-mi seamănă?

Expresia feței lui, în acel moment, era cât se poate de acră.

— Gilbert! exclamă doamna Griffiths pe un ton de reproş. Cum poți să vorbeşti aşa? Şi încă cu sora ta.

— Foarte bine, n-o să fac nimic pentru tânărul ăsta dacă înseamnă să stârnesc atâtea discuții între voi, urmă Griffiths-senior. Tot ce ştiu e că tatăl lui n-a fost niciodată un om prea practic şi mă îndoiesc că bietul Clyde a avut vreodată prilejul să arate ce poate. (Gilbert clipi când auzi numele mic al vărului său rostit în felul acesta familiar şi prietenos.) Singurul lucru la care mă gândeam era că, aducându-l aici, i-aş da posibilitatea să înceapă o carieră. N-am idee dacă ar ieşi sau nu ceva din el. S-ar putea să reuşească, după cum s-ar putea să nu reuşească. Dacă nu...

Făcu un gest cu mâna, de parcă ar fi vrut să spună: „Dacă nu, se-nțelege că va trebui să-l îndepărtăm de aici”

— Cred că e foarte drăguț din partea ta, tată, observă doamna Grifiiths pe un ton plăcut, cu diplomație. Sper că se va achita onorabil.

— Încă un lucru, adăugă Griffiths, sentențios. Nu mă gândesc că acest tânăr, atâta timp cât se află în serviciul meu şi numai pentru simplul fapt că-mi este nepot, să se bucure de un tratament deosebit față de oricare alt salariat din fabrică. Vine să muncească, nu să se joace. Şi atâta timp cât se găseşte aici, ca ucenic, nu înțeleg ca vreunul dintre voi să-i acorde vreo atenție, nici una, cât de mică ar fi ea! Oricum, nu e un băiat care ar căuta să ne creeze obligații — cel puțin aşa mi-a făcut impresia — şi nu va veni cu gândul că urmează să fie tratat pe picior de egalitate cu vreunul dintre noi. Ar fi o prostie să-şi închipuie aşa ceva! Mai târziu, dacă da dovadă că e într-adevăr un om de valoare, capabil să se țină singur pe picioare, şi că-şi cunoaşte lungul nasului, iar careva dintre voi va vrea să se ocupe puțin de el, ei bine, atunci vom avea destul timp să vedem ce-i de făcut, dar până atunci, nu. În momentul acela, Amanda, fata în casă şi ajutoarea doamnei Truesdale, strângea farfuriile de pe masă şi se pregătea să servească desertul. Cum însă domnul Griffiths se întâmpla să

mănânce rar desertul şi-şi alegea de obicei această oră — în afară de cazurile când aveau invitaţi — pentru a se ocupa de anumite acţiuni hârtii bancare, pe care le ţinea într-un mic birou din bibliotecă, îşi împinse scaunul înapoi, se ridică, scuzându-se în faţa familiei, şi trecu în bibliotecă, adică în camera alăturată. Ceilalţi rămaseră la masă.

— Aş vrea să-l văd cum arată. Tu nu? O întrebă Myra pe mama ei.

— Ba da. Şi nădăjduiesc că va corespunde tuturor aşteptărilor tatei. Altfel, o să se simtă jignit.

— Nu înţeleg, observă Gilbert, de ce e nevoie să mai aducem oameni în întreprindere, când, şi aşa, abia au ce face cei pe care-i avem! Afară de asta, ia închipuiţi-vă ce-o să zică lumea când se va afla că vărul nostru, înainte de a veni aici, n-a fost decât un biet băiat de serviciu într-un hotel oarecare!

— Păi de ce trebuie să se afle? întrebă Myra.

— Crezi că n-o să se afle? Ce-l va putea opri pe el însuşi să vorbească despre asta — afară dacă nu-i vom spune noi să tacă — sau pe altcineva care s-ar putea să-l fi văzut acolo? Ochii lui Gilbert scăpărară de mânie. Să sperăm însă că nu va spune nimic... Fiindcă altfel, ce să zic, ne-ar face un pustiu de bine...

Iar Bella adăugă:

— Sper că nu e tot atât de plictisitor ca cei doi băieţi ai unchiului Allen. Sunt cei mai banali băieţi pe care i-am văzut vreodată!

— Bella! O dojeni mama încă o dată.

CAPITOLUL 23

Acel Clyde pe care Samuel Griffiths îl zugrăvise aşa cum îl întâlnise la *„Union League Club”* din Chicago era o versiune oarecum modificată a celuilalt Clyde, fugit din Kansas City cu trei ani în urmă. Acum avea douăzeci de ani, era ceva mai înalt, mai

bine legat, deşi nu mai robust, şi, fireşte, mult, mai experimentat. Pentru că, de când părăsise casa părintească şi slujba din Kansas City şi se lovise de o parte din greutățile vieții — munci umilitoare, camere mizerabile, nici un prieten apropiat, plus nevoia de a se zbate mereu pentru a se aranja cât mai bine — căpătase un fel de încredere în sine şi uri optimism pe care foarte greu i l-ai fi putut atribui cu trei ani mai înainte. Deşi nu mai era chiar atât de bine îmbrăcat ca atunci când plecase din Kansas City, în comportarea lui rămăsese o afectare conştientă de boiernaş, care plăcea, chiar dacă nu atrăgea atenția din primul moment. De asemenea — şi asta iarăşi îl deosebea foarte mult de acel Clyde care o ştersese din Kansas City, ascuns într-un vagon de marfă — era mult mai precaut şi mai rezervat.

De când fugise din Kansas City şi se căznise, prin fel de fel de experiențe, să-şi croiască un drum al său, ajunsese la concluzia că viitorul lui nu depindea decât de el însuşi. Familia, aşa cum îşi dădea acum precis seama, nu ar fi putut face nimic pentru el. Mama lui, tatăl, Esta, cu toții erau prea săraci şi complet lipsiți de simț practic.

Totodată, oricare ar fi fost greutățile prin care treceau, nu putea să nu-i regrete pe ai săi, îndeosebi pe maică-sa şi atmosfera de familie care-l înconjurase în copilărie, fratele şi surorile, inclusiv Esta, pentru că Esta, înțelegea prea bine acum, fusese înjosită mai mult decât el de aceleaşi împrejurări străine de voința ei. Adeseori răscolea în gând trecutul şi atunci simțea o durere vie şi chinuitoare, regretând felul cum se purtase cu mamă-sa, precum şi felul în care i se întrerupsese brusc cariera la Kansas City: greaua lovitură a pierderii Hortensei Briggs, necazurile ce se abătuseră asupra lui de atunci încoace, supărarea pe care desigur le-o pricinuise mamei sale şi Estei.

Ajungând la St.-Louis — două zile după ce fugise şi după ce fusese aruncat fără milă în zăpadă, la vreo sută de mile depărtare de Kansas City, în faptul unei dimineți cenuşii de iarnă, pe deasupra deposedat de ceas şi de palton de către doi frânari care îl găsiseră ascuns în vagon — cumpără un ziar sosit din Kansas City, *Steaua,* şi constată că cele mai sumbre presimțiri în legătură cu

accidentul acela se adevereau punct cu punct. Ziarul, într-un articol de o coloană şi jumătate, sub un titlu pe două coloane, relată amănunțit întreaga poveste a celor întâmplate: o fetiță de unsprezece ani, fiica unei familii înstărite din Kansas City, călcată de o maşină şi ucisă aproape pe loc — murise cu o oră mai târziu; Sparser şi domnişoara Sipe, internați într-un spital, sub stare de arest, păziți de un polițist, care stătea acolo aşteptându-i să se însănătoşească; o maşină splendidă, foarte grav deteriorată; tatăl lui Sparser, în absența proprietarului maşinii la care lucra, înfuriat peste măsură şi grozav de nenorocit din pricina nebuniei şi, precum se spunea, a vinovăției şi a purtării nesăbuite a fiului său.

Partea cea mai proastă, însă, era faptul că Sparser, fiind acuzat de furt şi omucidere şi dorind, fără îndoială, să micşoreze partea sa de răspundere în această gravă catastrofă, nu numai că destăinuise numele tuturor celor ce se aflaseră împreună cu el în maşină — mai ales pe ale băieților, dimpreună cu adresa lor de la hotel — dar declarase că însoțitorii erau la fel de vinovați că şi el, deoarece îl îndemnaseră să mărească viteza maşinii, şi asta împotriva voinței lui, afirmație destul de adevărată, după câte ştia Clyde. Iar domnul Squires, interogat la hotel, furnizase poliției şi ziarelor numele părinților lor, precum şi adresele respective.

Acest ultim amănunt era cel mai penibil dintre toate. Căci articolul descria mai departe în termeni mişcători modul în care părinții sau rudele vinovaților reacționaseră la auzul isprăvii lor. Doamna Ratterer, mama lui Tom, începuse să plângă, declarând că fiul ei e un băiat cuminte, fiind sigură că n-a avut nici o intenție rea. Doamna Hegglund, mama bătrâna şi atât de devotată a lui Oscar, spusese că nu există ființă mai cinstită sau mai generoasă decât fiul ei şi că, probabil, băiatul fusese beat. Apoi, trecând la părinții lui Clyde, *Steaua* relata că mama lui primise vestea foarte palidă şi foarte speriată, se lăsase pradă unei mari dureri frângându-şi mâinile într-una şi dând impresia că nu prea înțelege despre ce este vorba, neputând să creadă că fiul ei făcuse parte din acel grup şi asigurându-i pe toți că el se va întoarce în curând şi va explica totul şi că, probabil, e o greşeală la mijloc.

Totuşi, el nu s-a întors. Iar dânsa n-a mai ştiut nimic după

aceea. Căci, de frica poliției, ca şi de a mamei lui — din pricina groazei pe care i-o inspira imaginea ochilor ei îngrijorați şi deznădăjduiți — nu scrisese nici un rând acasă luni de zile, iar când se hotărâse să le dea de veste, trimisese o scrisoare maică-şi, în care îi spunea doar că e sănătos şi că nu trebuie să fie îngrijorată din pricina lui. Nu iscălise şi nici nu-şi indicase adresa. De atunci a continuat să rătăcească încoace şi încolo, încercând fel de fel de meserii mărunte, la St.-Louis, Peoria, Chicago, Milwaukee, spălând vasele într-un restaurant, umplând paharele cu sifon într-un mic chioşc cu răcoritoare, într-o suburbie, apoi ca vânzător într-un magazin de încălțăminte, ca băiat de prăvălie la o firmă de coloniale, şi câte altele; peste tot fusese, rând pe rând, înlocuit sau dat afară, ori plecase singur, din pricină că nu-i plăcea meseria. O dată îi trimisese maică-şi zece dolari, altă dată cinci, când socotea şi el că poate rupe aceste sume din veniturile sale. După aproape un an şi jumătate, încredințat că urmăritorii lui se mai domoliseră, că participarea lui la crimă fusese poate uitată sau apreciată că prea puțin importantă pentru a mai fi urmărit, începu să ducă din nou o existență modestă, ca distribuitor pe un camion care livra comenzi la Chicago, slujbă de pe urma căreia câştiga cincisprezece dolari pe săptămâna. Câtva timp după aceea, se hotărî să-i scrie iar maică-şi, deoarece acum îi putea spune că are o slujbă cinstită şi că se purtase cinstit în tot acest răstimp îndelungat, dar nici de astă dată nu semnă scrisoarea cu numele său adevărat.

Aşa se face că, pe când locuia într-o cămăruță mobilată, pe strada Paulina, în cartierul de vest al oraşului Chicago, îi trimise mamei sale următoarea scrisoare;

„Dragă mamă,

Mai eşti la Kansas City? Aş dori să-mi scrii şi să-mi spui. Aş vrea tare mult să primesc veşti de la tine şi să-ți răspund, dacă şi tu o doreşti cu adevărat. Mămico, crede-mă pe cuvânt că eu doresc acest lucru! Mă simt atât de singur pe-aici... Te rog, însă, ai grijă şi nu spune nimănui unde mă aflu. N-ar fi bine şi s-ar putea să-mi pricinuiască multe neplăceri, tocmai acum, când încerc din răsputeri s-o iau din nou de la capăt. Eu, unul, n-am făcut nimic rău atunci.

Zău că nu, deşi ziarele spuneau altfel, doar că m-am dus cu ei, atâta tot. Mi-a fost însă teamă că am să fiu pedepsit pentru o faptă pe care n-am săvârşit-o. Atunci, pur şi simplu, n-am putut să mai trec pe acasă. Nu eram vinovat, dar mi-era teamă de ce aţi fi putut crede voi, tu şi tata. Dar ei m-au invitat, mămico. Eu nu i-am spus să meargă mai repede sau să ia maşina aceea, cum a declarat el. A luat-o singur şi ne-a invitat, pe mine şi pe alţii, să ne ducem cu el. Poate am fost vinovaţi cu toţii că am călcat fetiţa aceea, dar n-am făcut-o dinadins. Nici unul dintre noi nu s-a gândit la una ca asta. De atunci încoace mi-a părut rău cum nici nu-ţi închipui. Şi când mă gândesc la toate necazurile pe care ţi le-am pricinuit! Şi asta tocmai când aveai mai multă nevoie de mine. Doamne, mămico, sper că tu o să mă ierţi! Da?

Mă întreb mereu, ce faci? Dar Esta, şi Julia, şi Frank, şi tata? Aş vrea să aflu unde eşti şi ce faci. Ştii doar cât de mult ţin la tine, nu-i aşa, mamiţico? Acum sunt mult mai cuminte, văd lucrurile altfel decât le vedeam altădată. Vreau să fac şi eu ceva pe lumea asta. Vreau să izbutesc, să-mi meargă bine. Deocamdată, am o slujbă bunicică, nu atât de bună cum am avut în K.C., dar, oricum, acceptabilă şi nu de acelaşi fel. Caut totuşi ceva mai bun, deşi n-aş mai vrea să intru iar la hoteluri... dacă se poate, bineînţeles. Asemenea ocupaţie nu e potrivită pentru un tânăr ca mine, prea sunt ambiţios, cred. Vezi că acum ştiu mai multe decât ştiam când eram acolo? Sunt simpatizat peste tot unde mă angajez, dar trebuie să-mi fac şi eu un rost. Deşi nu câştig decât atât cât îmi trebuie ca să trăiesc aici — să-mi plătesc camera, masa şi îmbrăcămintea — încerc să pun ceva deoparte, ca să intru undeva pentru specializare, să lucrez şi să învăţ o meserie. În ziua de azi trebuie să cunoşti o meserie oarecare. Îmi dau bine seama de asta acum...

Vrei să-mi scrii şi să-mi spui cum o mai duceţi şi ce faceţi voi cu toţii? Aş vrea mult să ştiu. Îmbrăţişează-i pe Frank, pe Julia, pe tata şi pe Esta, dacă mai sunt acolo. Eu te iubesc la fel de mult şi cred că şi tu mai ţii puţin la mine, nu-i aşa? Nu semnez cu adevăratul meu nume pentru că ar putea fi încă periculos. (N-am mai folosit numele meu de când am plecat din K.C.). Am să-ţi dau însă celălalt nume al meu, la care voi renunţa peste puţin, ca să mi-l reiau pe cel vechi. Aş

vrea s-o fac chiar acum, dar încă mi-e frică. Poți să-mi scrii, dacă vrei, pe adresa:

H a r r y T e n e t
Societatea generală de livrări — Chicago.

Am să mă duc să ridic scrisoarea ta peste câteva zile. Semnez astfel ca să nu-ți cauzez nici un fel de neplăceri, nici ție, nici mie. Dar de îndată ce voi fi mai sigur că toată povestea aceea a fost uitată, voi folosi din nou adevăratul meu nume.

Cu dragoste,

Fiul tău”

Clyde trase o linie pe locul unde ar fi trebuit să-şi treacă numele său adevărat, scrise dedesubt „ştii tu” şi expedie scrisoarea.

Ca urmare la această scrisoare, întrucât maică-sa fusese tot timpul neliniştită din cauza lui, întrebându-se unde ar putea fi, primi peste câteva zile o scrisoare cu ştampila „Denver”, ceea ce-l surprinse foarte mult, deoarece se aştepta să primească veşti tot din Kansas City.

Dragul meu fiu,

Am fost surprinsă şi tare bucuroasă primind o scrisoare de la băiatul meu şi aflând că trăieşti şi eşti sănătos. Am sperat şi m-am rugat mult ca tu să te întorci pe drumul cel drept şi spinos al virtuții — singurul drum care te va conduce la succes şi la fericire, oricare ar fi ele — şi că Dumnezeu să mă învrednicească să aud de la tine că eşti bine sănătos, că lucrezi undeva şi că îți merge bine. Şi iată că el mi-a ascultat rugăciunile. Ştiam că aşa va fi! Binecuvântat fie sfântul său nume!

Eu nu te învinovățesc pe de-a-ntregul pentru toată nenorocirea în care ai intrat, aducând atâta suferință şi ruşine asupra ta şi asupra noastră, pentru că ştiu prea bine cum ne ispiteşte diavolul şi cum ne urmăreşte pe noi toți, muritori sărmani ce suntem, şi cu atât mai mult pe un copil ca tine. Ah, copilul meu, dacă ai şti cum trebuie să te

păzeşti ca să nu cazi în capcanele lui! Ai de străbătut o cale atât de lungă! Vei şti să te fereşti mereu, încercând să asculți de învățăturile Mântuitorului nostru, pe care mama ta a căutat întotdeauna să le sădească în mințile şi sufletele voastre, odraslele mele dragi? Vrei să te opreşti şi să asculți glasul Domnului, care este veşnic cu noi, călăuzindu-ne paşii către mântuire pe cărarea anevoioasă ce duce spre un paradis mai frumos decât acela ce ni-l putem închipui aici. pe pământ? Făgăduieşte-mi, copilul meu, că vei respecta cu sfințenie toate învățăturile pe care le-ai primit în copilărie şi nu uita că «dreptatea iese ca untdelemnul deasupra apei», şi, dragul meu, nu pune băutură în gura ta niciodată, niciodată, indiferent cine te-o îmbia! În băutură împărăteşte diavolul în toată strălucirea lui şi este veşnic gata să triumfe asupra celui slab. Adu-ți aminte cele ce ți-am spus întotdeauna: «Băutura tare te sminteşte la cap, şi vinul îşi bate joc de oameni». Ruga mea fierbinte este că aceste îndemnuri să răsune veşnic în urechile tale ori de câte ori vei fi gata să cazi în ispită, pentru că eu, una, sunt sigură acum că s-ar putea ca aceasta să fi fost adevărata pricină a accidentului aceluia groaznic.

Am suferit cumplit din pricina lui, Clyde, şi asta tocmai într-o vreme când trebuia să fac față unei încercări atât de grele în legătură cu Esta... Era cât pe ce s-o pierd! Ce coşmar a fost pentru ea! Biata copilă, a plătit pre a scump pentru păcatul ei! A trebuit să facem datorii multe şi a fost nevoie de vreme îndelungată pentru a le plăti dar, în cele din urmă, le-am achitat, şi acum lucrurile s-au mai îndreptat.

După cum vezi, astăzi suntem la Denver. Avem o misiune proprie, unde putem să locuim cu toții laolaltă. În plus, avem şi câteva camere de închiriat, de care se ocupă Esta. Ea e acum doamna Nixon, fireşte. Are un băiețaş drăguț, care ne face, pe tatăl tău şi pe mine, să ne aducem aminte de tine când erai micuț. Se ține într-una de mici ştrengării, care aduc aşa de mult cu ştrengăriile tale, încât aproape ni se pare că eşti din nou printre noi aşa cum erai odinioară. Asta e tot ce ne mai mângâie din când în când.

Frank şi Julia au crescut şi ne ajută foarte mult. Frank vinde ziare şi câştigă destul ca să simțim că aduce un ban în casă. Esta e de părere să-i ținem la şcoală atâta timp cât acest lucru va fi cu putință.

Tatăl tău nu se simte prea bine, dar de! îmbătrâneşte şi face şi el ce poate.

Îmi pare tare bine, Clyde, că te străduieşti din răsputeri să-ți faci şi tu un rost, încercând pe toate căile. Aseară taică-tu spunea din nou că unchiul tău, Samuel Griffiths, din Lycurgus, este bogat şi toate îi merg din plin, iar eu m-am gândit că poate ar fi bine să-i scrii şi să-l rogi să-ți dea şi ție ceva de lucru acolo, ca să înveți o meserie, şi poate ar fi dispus să te ajute. Nu văd de ce n-ar face-o. În definitiv, eşti nepotul lui. Ştii că are o mare fabrică de gulere la Lycurgus şi se spune că e foarte bogat. De ce nu-i scrii, să vezi ce-ți răspunde? Nu ştiu de ce îmi vine să cred că s-ar putea să-ți găsească o slujbă, şi atunci ai avea şi tu ceva sigur. Să-mi scrii dacă ai să încerci şi, de asemenea, să-mi scrii şi despre răspunsul lui.

Aş dori să am mai des veşti de la tine, Clyde. Te rog, scrie-ne totul despre tine şi despre felul cum o duci. Ai să faci asta? Noi te iubim tot aşa de mult şi ne vom strădui mereu să te călăuzim pe calea cea dreaptă. Nici nu ştii cât de mult dorim să reuşeşti, dar, pe lângă asta, dorim să fii şi un băiat bun, să duci o viață curată şi cinstită că, fiul meu, ce folos că un om cucereşte lumea întreagă dacă îşi pierde sufletul?

Scrie-i mamei tale, Clyde, şi ține minte că dragostea ei este totdeauna cu tine, călăuzindu-te şi conjurându-te să faci numai ceea ce este pe plăcui bunului Dumnezeu.

Cu multă dragoste,

Mama"

Şi astfel Clyde începu să se gândească la unchiul său Samuel şi la marea întreprindere a acestuia cu mult înainte de a-l fi întâlnit. Simți, de asemenea, o mare uşurare aflând că părinții săi nu se mai găsesc în aceeaşi situație financiară proastă ca atunci când plecase de acasă şi că locuiesc destul de comod într-o casă, sau, cel puțin, într-un apartament închiriat, care face probabil parte din noua lor misiune.

Cam la două luni după ce primise prima scrisoare de la maică-sa, pe vremea când îşi repeta aproape zilnic că trebuie să facă ceva,

şi cât mai repede, se întâmpla, într-o zi, să aibă de dus, la *„Union League Club”,* pe bulevardul Jackson, un pachet de cravate şi batiste, pe care un călător venit la Chicago le cumpărase de la magazinul unde lucra el. Acolo, cu cine credeți că a dat ochii, de cum a intrat, dacă nu cu Ratterer, îmbrăcat în uniforma salariaților clubului? Ratterer lucra la biroul de informații şi primire a pachetelor. Cu toate că nici el, nici Ratterer nu şi-au dat seama imediat că se găsesc din nou unul în fața celuilalt, o clipă mai târziu Ratterer strigă:

— Clyde! Apoi, apucându-l de braț, adăugă entuziasmat, dar nu fără oarecare prudență, pe un ton foarte coborât: Asta-i bună! Nemaipomenit! Extraordinar! Pune pachetul colo! Da de unde răsărişi?

Iar Clyde, nu mai puțin emoționat, exclamă:.

— Tom! În carne şi pase! Ce zici de asta? Lucrezi aici? Ratterer, care, ca şi Clyde, uitase pentru un moment tulburătoarea lor taină, îi spuse:

— Da, aici lucrez. Aproape de un an.

Apoi, strângându-l de braț pe Clyde, ca şi cum ar fi vrut să-i spună: „Tăcere!”, îl trase deoparte, să nu fie auzit de tânărul cu care vorbea atunci când intrase Clyde, şi adăugă:

— Sst! Lucrez aici sub numele meu adevărat, dar aş prefera ca ăştia să nu ştie că sunt din Kansas City. Toți ştiu că sunt din Cleveland.

Spunând acestea, îl mai strânse o dată puternic pe Clyde de braț şi-l cercetă cu privirea de sus până jos. Clyde, tot atât de mişcat, adăugă:

— În regulă! S-a înțeles! Îmi pare bine că ai făcut rost de o slujbă. Numele meu este Tenet. Harry Tenet. Nu uita!

Şi amândoi se simțiră nespus de fericiți gândindu-se la frumoasele momente pe care le petrecuseră împreună altădată.

Ratterer, însă, observând uniforma de distribuitor a lui Clyde, remarcă:

— Eşti distribuitor? Haida de! Distribuitor! Auzi colo! Se poate să te ocupi tu cu aşa ceva?

Apoi, văzând, după mutra pe care o luase prietenul său, că

aluzia la situația lui din prezent nu era lucrul cel mai plăcut pentru el, întrucât Clyde spusese: „Păi de, nici mie nu-mi place, dar n-am încotro”, adăugă:

— Ascultă, aş vrea să te văd. Unde locuieşti? (Clyde îi spuse.) Foarte bine. Eu scap de aici la 6. Treci pe la mine după ce ți-ai terminat lucrul. Sau ce-ar fi să ne întâlnim lângă cofetăria „Henrici”, pe strada Randolph? E-n regulă? Să zicem la 7. Eu scap la 6 şi pot să fiu acolo până la 7, dacă şi tu eşti liber atunci.

Clyde, în culmea fericirii şi nemaiştiind ce să facă de bucurie că îl întâlnise pe Ratterer, încuviința voios din cap.

Se urcă în camion şi continuă distribuirea pachetelor, dar toată după-amiaza nu se gândi la altceva decât la apropiata întâlnire cu Ratterer. La cinci şi jumătate se grăbi să bage calul în grajd, apoi se repezi acasă, la pensiunea din cartierul de vest, unde îşi puse hainele de oraş, iar după aceea se îndreptă grăbit spre „Henrici”. Nu stătu în colțul străzii nici un minut, că şi apăru Ratterer, foarte voios, prietenos şi bine îmbrăcat, mai elegant decât oricând.

— Îmi pare tare bine că te văd, frate! Începu el. Ştii că eşti singurul din grup pe care-l văd de când am plecat din Kansas City? Chiar aşa! Soră-mea mi-a scris, după ce-am fugit de acolo, că are impresia că nimeni nu mai ştie ce s-a întâmplat cu Higby, cu Heggie sau cu tine. Pe Sparser l-au condamnat la un an, ştiai? Cam albastru, nu? Dar nu atât pentru că a omorât-o pe fetița aceea, cât mai ales pentru că a luat maşina şi a circulat cu ea fără permis şi n-a oprit când a fost somat. Pentru asta l-au băgat la zdup! Ce zici — continuă el, coborându-şi vocea într-un mod foarte semnificativ

— Şi pe noi ne-ar fi băgat la răcoare dacă ne-ar fi prins, nu-i aşa? Am tras o spaimă... ce să-ți spun! Şi, pe urmă, ține-te fugă, băiete! Amintindu-şi de toate astea, începu să râdă din nou, dar cam nervos! Ce năpastă pe capul nostru! Şi noi, să-l lăsăm acolo, întins, lângă fata aceea, în maşină! Prea a fost de tot, ce zici? Dar ce puteam face altceva? N-avea nici un rost să intrăm cu toții la apă, nu? Cum îi spunea fetei? Laura Sipe. Iar tu ai spălat putina fără să prind de veste. Şi fetița aia a ta, Briggs, la fel. Te-ai dus acasă cu ea?

Clyde clătină din cap.

— Trebuie să-ți spun că nu, răspunse el.

— Dar atunci unde te-ai dus? Întrebă Ratterer.

Clyde îi povestit şi după ce-i înfăţişă un tablou complet al peripețiilor sale, Ratterer îi spuse:

— Aşadar, nu ştiai că micuța Briggs a şters-o imediat după aceea la New York cu un tip din oraş? Cu un individ care lucra la o tutungerie, aşa mi-a spus Louise. A văzut-o ea, cu puțin înainte de a pleca, îmbrăcată într-o haină nouă de blană, şi aşa mai departe... (Clyde tresări deodată şi se întunecă.) Ai fost un fraier că ți-ai pierdut timpul cu ea! Fiindcă nu ținea nici la tine, nici la altul. Dar mi se pare că erai îndrăgostit lulea, ha?

Îl privi pe Clyde rizând amuzat şi înghiontindu-l, aşa cum obişnuia să facă ori de câte ori voia să-l necăjească.

În ceea ce-l privea pe el însuşi, Ratterer începu să-l pună la curent cu aventura sa, mult mai modestă şi cu totul diferită de a lui Clyde, o istorie în care era vorba de mai puțini nervi şi mai puține supărări, dar de mai mult curaj şi de o încredere neclintită în propriul său noroc şi în propriile-i posibilități. Până la urmă, „se agățase" de slujba asta, pentru că, după cum spunea el, „la Chi[12] te descurci totdeauna".

De atunci lucra aici fără întrerupere, „făcând-o pe mutul, fireşte", şi nimeni nu-l descususe niciodată.

Imediat după aceea începu să-i explice lui Clyde că pentru moment nu e nici un post liber la *„Union League Club",* dar că va vorbi cu domnul Haley, administratorul clubului, iar dacă şi Clyde doreşte, iar domnul Haley ştie vreun post undeva, o să încerce să găsească vreo soluție, şi astfel Clyde va putea să se aciueze şi el pe aici.

— Dă dracului slujba asta de. Mizerie! Îi spuse el lui Clyde pe când începea să se înnopteze. Cred că nu câştigi mai nimic...

Doar la două zile după această conversație extrem de încurajatoare, în timp ce Clyde încă se întreba dacă e bine să renunțe la slujba lui, să-şi reia adevăratul său nume şi să înceapă să caute de lucru pe la diferitele hoteluri din oraş, un băiat de serviciu de la *„Union League Club"* îi aduse un bilețel, în care scria:

12 Chicago.

„Du-te şi vorbeşte cu domnul Lightall de la *„Great Northern”* mâine înainte de amiază. E un post vacant acolo. Nu e grozav, dar o să te ajute să pui mâna pe unul fain ceva mai târziu.”

În consecință, Clyde, după ce îi telefona şefului secției sale că e bolnav şi că nu se poate prezenta la lucru în ziua aceea se duse direct la hotelul cu pricina, îmbrăcat cu cele mai bune haine pe care le avea. Pe baza referințelor prezentate, de îndată i se îngădui să lucreze acolo; şi, spre marea-i satisfacție, sub adevăratul său nume. Pe de altă parte — şi asta îl entuziasma şi mai tare — salariul i se fixă la douăzeci de dolari pe lună, plus masa. Bacşişurile, însă, după cum află imediat, nu se ridicau la mai mult de zece dolari pe săptămâna; totuşi, se declară mulțumit, spunându-şi că această sumă, dacă puneai, la socoteală şi mesele, depăşea cu mult, tot ce câştiga el acum; şi era o muncă mult mai uşoară, cu toate că intră iarăşi în vechea lui meserie, unde încă se mai temea că ar putea fi recunoscut de cineva şi arestat.

Câtva timp după aceea — nu trecură nici trei luni — se anunță un post vacant în rândurile personalului de la *„Union League Club”,* Ratterer, care cu puțin înainte fusese numit ajutor de zi al şefului personalului de la club, fiind în termeni buni cu acesta, se folosi de prilej spre a-i spune că el cunoaşte pe cineva potrivit pentru a ocupa postul vacant, un anume Clyde Griffiths, în momentul de față angajat la *„Great Northern”.* În consecință, Clyde a fost chemat şi instruit de Ratterer cu privire la felul cum să se prezinte în fața noului său şef şi ce să spună, fu angajat.

Aici, spre deosebire de *„Great Northern”,* şi chiar în comparație cu „Green-Davidson”, era, după cum avea să constate Clyde, mult mai bine plasat din punct de vedere social şi material şi avu încă o dată prilejul să urmărească îndeaproape un mod de viață care, din nefericire, îi ațâța puternic setea de parvenire. Pentru că, zi de zi, la acest club veneau şi plecau oameni care reprezentau, după toate aparențele, elita intelectuală şi socială, dintr-aceia cum nu mai văzuse nicăieri până atunci, oameni „ajunşi” şi conştienți de importanța lor, veniți nu numai din toate statele propriei sale țări, ci şi din toate celelalte țări şi continente. Personaje oficiale din nord, din sud, din est şi din vest, politicieni sau lideri politici, socotiți în

fiefurile lor nici mai mult, nici mai puțin decât bărbați de stat, chirurgi, oameni de știință, tot felul de parveniți, doctori, generali, personalități din lumea literelor, oameni cu o înaltă poziție socială, nu numai din America, ci și din întreaga lume.

Dar ceea ce-l intrigă mai mult decât orice pe Clyde, impresionându-l și chiar uimindu-l, era faptul că aici nu vedea nici o urmă din preocupările acelea sexuale ce caracterizau majoritatea aspectelor vieții cunoscute de el mai înainte la „Green-Davidson" sau, mai recent, la „Great *Northern",* preocupări care, după câte își aducea aminte, păreau că domină și determină aproape toate — dacă nu chiar toate — stilurile de viață cu care venise până acum în contact. Aici, însă, nu se vedea nici urmă de chestiuni amoroase. Femeile nu erau admise în acest club. De regulă, bărbații aceia distinși veneau și plecau singuri, cu demnitatea și rezerva lipsite de morgă ale oamenilor cărora totul le merge din plin. Adesea mâncau singuri, discutau câte doi, sau în grupuri, fără zgomot, citeau ziarele, sau câte o carte, ori circulau încolo și încoace în automobile ce alergau cu viteză amețitoare, însă cei mai mulți dintre ei făceau impresia că nu, sunt câtuși de puțin preocupați sau influențați de acel element pasional care, pentru mintea lui necoaptă încă, părea că propulsează și tulbură atât de multe lucruri în lumea cealaltă, mai măruntă, unde trăise până acum.

Probabil că nimeni nu putea să-și creeze sau să-și păstreze un loc într-o societate atât de remarcabilă ca aceasta decât cu condiția de a fi indiferent față de sexualitate, o pasiune înjositoare, fără îndoială. În consecință, în prezența sau sub ochii unor astfel de oameni, trebuia să pari și să te porți în așa fel, ca și cum gânduri ca acelea care te tulbură din când în când ar fi cu totul străine de preocupările tale.

După ce lucră câtăva vreme aici, sub influența atmosferei acestui club și a diferitelor personalități care îl frecventau, Clyde își însușise un aer rezervat, de „gentleman". Tot timpul cât se afla în interiorul clubului se simțea altul, cu totul deosebit de cel ce era în realitate — mai înțelept, mai puțin romantic, mai practic — încredințat că, dacă ar încerca să-i imite pe oamenii de lume mai sobri, și numai pe aceștia, ar putea să reușească într-o bună zi,

dacă nu întru totul, cel puțin cu mai multe şanse decât până atunci. Şi, mai ştii? Dacă ar munci cu îndârjire, făcându-şi numai relații corecte şi comportându-se cu cea mai mare grijă, s-ar putea foarte bine ca unul dintre oamenii aceştia atât de remarcabili, pe care-i vedea intrând sau plecând de aici, să-l simpatizeze şi să-i ofere un angajament important undeva, aşa cum nu mai avusese niciodată, ceea ce l-ar putea face să atingă un nivel social la care nu izbutise să ajungă până acum.

Pentru că, la drept vorbind, Clyde nu avea un suflet sortit să se dezvolte la fel cu al tuturor celorlalți oameni, îi lipsea în mod hotărât acea facultate de discernere şi acea înclinație lăuntrică ce îngăduie multora să aleagă dintre faptele şi cărările vieții numai pe cele menite să contribuie la ascensiunea lor socială.

CAPITOLUL 24

În aceste împrejurări, Clyde ajunse la concluzia că situația lui proastă se datora lipsei unei culturi temeinice. Tot cutreierând de ici-colo, dintr-un oraş în altul, cât fusese adolescent, nu reuşise niciodată să capete în vreun domeniu oarecare cunoştințele practice necesare ce i-ar fi permis acum să aspire la sferele înalte din care se părea că fac parte aceşti oameni. Şi, totuşi, sufletul lui năzuia aprig să pătrundă în sferele astea. Asemenea oameni trăiau în case frumoase, poposeau la cele mai mari hoteluri, iar la dispoziția lor stăteau bărbați ca domnul Squires şi ca şeful băieților de serviciu de la club, care aveau grijă de ei şi le asigurau tot confortul. Iar el, Clyde, nu era încă decât un simplu băiat de serviciu. Şi avea aproape douăzeci şi unu de ani. Câteodată gândul acesta îl întrista profund. Dorea cu înflăcărare să poată căpăta o slujbă în cadrul căreia să se ridice şi să ajungă cineva, să nu rămână veşnic un biet, băiat de serviciu, căci se temea uneori că asta e menirea lui în viață.

Cam în vremea când ajunsese la asemenea concluzii şi tocmai când se gândea la un mijloc oarecare de a-şi asigura un viitor mai bun, sosi la Chicago unchiul său, Samuel Griffiths. Şi, cum avea în acest oraş relații datorită cărora cartea sa de vizită era, fără discuție, o cinste pentru club, veni direct aici, unde rămase timp de mai multe zile în şir, discutând cu tot felul de personaje care veneau să-l vadă, sau ducându-se încoace şi încolo prin oraş, spre a vizita oameni şi întreprinderi cu care socotea că este de cuviință să ia contact.

Nu trecu nici o oră de la sosirea lui, când Ratterer, însărcinat în timpul zilei cu înregistrarea călătorilor, de îndată ce termină cu înscrierea numelui domnului Griffiths, îi făcu semn lui Clyde, care se apropie de el.

— Nu spuneai tu, oare, că ai tin unchi, sau aşa ceva, cu numele de Griffiths, proprietarul unei fabrici de gulere, undeva, în statul New York?

— Ba da, declară Clyde, Samuel Griffiths! Are o mare fabrică de gulere la Lycurgus. E a lui, îi întâlneşti numele în toate ziarele şi are o reclamă luminoasă aici, pe bulevardul Michigan.

— L-ai cunoaşte dacă l-ai vedea?

— Nu, răspunse Clyde. Nu l-am văzut niciodată.

— Fac rămăşag că el e, comentă Ratterer, consultând o mică fişă de înregistrare ce-i fusese înmânata.. Ia uită-te-aici! Samuel Griffiths, Lycurgus, N.Y.[13] Probabil că e una şi aceeaşi persoană, ce zici?

— Cum te văd şi cum mă vezi! adăugă Clyde, cu mult interes, ba chiar emoționat, pentru că era vorba chiar de unchiul la care se gândea de atâta vreme.

— Nu sunt nici cinci minute de când a trecut pe aici, continuă Ratterer. Devoy i-a dus bagajele sus, la K. E un bărbat foarte arătos. Ai face bine să nu-l scapi şi să te uiți bine la el când o să coboare iar. Poate e unchiul tău. E de statură mijlocie şi cam subțirel. Are o mustață mică, cenuşie şi poartă o pălărie cenuşiu-deschis. Simpatic om! Am să ți-l arăt. Dacă e unchiul tău, n-ar fi rău să-i câştigi simpatia. Poate că o să facă ceva pentru tine, o să-ți

---

13 New York.

dea vreun guler, două... adăugă el râzând.

Râse şi Clyde, ca şi cum ar fi gustat foarte mult glumă lui Ratterer, deşi în realitate era cât se poate de tulburat. Unchiul său Samuel! Şi în clubul acesta! Foarte bine, însemna, deci, că are prilejul de a se prezenta unchiului său. Avusese de gând să-i scrie încă înainte de a fi fost angajat aici, dar iată că acum unchiul se afla la club, şi, dacă vrea, ar putea chiar să stea de vorbă cu el.

Dar stai! Ce-ar fi în stare să creadă unchiu-său despre el, dacă s-ar hotărî să i se prezinte? Pentru că nu era, iarăşi, decât un băiat de serviciu, şi în calitatea asta lucra la club. Care ar putea, fi, să zicem, părerea unchiului său despre băieţii de serviciu de prin hoteluri, mai ales despre aceia de vârsta lui Clyde? El avea acum mai mult de douăzeci de ani, o vârstă prea înaintată pentru funcţia de băiat de serviciu, mai cu seamă când un om doreşte să ajungă şi altceva în viaţă. Un personaj cu averea şi situaţia unchiului său ar putea să considere o astfel de slujbă ca înjositoare, în special când era vorba de cineva care se înrudea cu el. N-ar fi de mirare dacă ar refuza să aibă chiar şi cea mai mică legătură cu el; poate că n-o să-i adreseze nici măcar un singur cuvânt, Clyde rămase în această stare sufletească timp de douăzeci şi patru de ore după ce află despre sosirea unchiului său la club.

În după-amiaza zilei următoare, totuşi, după ce-l văzuse de cel puţin zece ori şi-şi putuse forma despre el impresiile cele mai agreabile cu putinţă, întrucât unchiul său părea foarte vioi, expeditiv şi ascuţit Ia minte — absolut diferit de taică-său, în toate privinţele, şi, pe de altă parte, foarte bogat şi respectat de toată lumea de aici — începu să se întrebe, şi, chiar să se teamă, din când în când, dacă este cazul să lase să-i scape un asemenea prilej, cu atât mai mult cu cât unchiul său nu i se părea câtuşi de puţin lipsit de bunăvoinţă; dimpotrivă, părea foarte prietenos. Dar când, la sugestia lui Ratterer, se duse în camera unchiului să ia o scrisoare ce urma să fie expediată printr-un mesager special, unchiul său abia catadicsi să-i arunce o privire; totuşi, o dată cu scrisoarea, îi dădu şi o jumătate de dolar. „Ai grijă ca un băiat s-o ducă imediat şi ţine şi banii pentru tine”, îi spusese el.

Emoţia lui Clyde fusese atât de mare în clipa aceea, încât nu

putea pricepe cum de unchiul nu ghicise că are în față pe propriul lui nepot. Dar, se vede bine, habar n-avea de asta. Clyde se retrase oarecum abătut.

Mai târziu, în cutia poştală rezervată unchiului său apărură, câteva scrisori, iar Ratterer îi atrase atenția lui Clyde.

— Dacă vrei să mai încerci o dată, uite, ai cea mai bună ocazie. Du-i corespondența sus. Cred că e în camera lui acum.

După oarecare şovăială, Clyde luă, în cele din urmă, scrisorile şi urcă din nou spre apartamentul unchiului său.

În clipa aceea, domnul Griffiths scria ceva, aşa că strigă doar atât:

— Intră!

Clyde intră şi, cu un zâmbet puțin enigmatic, anunță:

— Câteva scrisori pentru dumneavoastră, domnule Griffiths.

— Îți mulțumesc foarte mult, băiatule, răspunse unchiul său, căutând nişte mărunțiş în buzunarul vestei.

Clyde, însă, folosindu-se de prilej, exclamă:

— A, nu, nu pot primi nimic pentru atâta lucru! Şi, înainte ca unchiul său să poată rosti ceva, cu toate că-i întinsese o piesă de argint, adăugă: cred că mă înrudesc cu. Dumneavoastră, domnule Griffiths. Sunteți domnul Samuel Griffiths de la Fabrica de cămăşi şi gulere „Griffiths” din Lycurgus, nu-i aşa?

— Da, am oarecare legături cu această firmă, cel puțin aşa cred... Dar tu cine eşti? îl întrebă el, aruncându-i o privire, cercetătoare.

— Numele meu e Clyde Griffiths. Tata, Asa Griffiths, este fratele dumneavoastră, dacă nu mă înşel...

La auzul numelui acestui frate ciudat, care, după cum ştiau, toți membrii familiei, sub raport material ajunsese o epavă, fața lui Samuel Griffiths se întunecă puțin. Simpla pomenire a numelui lui Asa îi reînvie în fața ochilor, într-un chip cam neplăcut, trupul butucănos şi prost îmbrăcat al fratelui său mal tânăr, pe care nu-l mai văzuse de atâția ani de zile. Ultima imagine clară, cea mai recentă pe care şi-o reamintea despre el, era aceea a unui tânăr cam de vârstă lui Clyde, în casa tatălui său de lângă Bertwick, în statul Vermont. Dar câtă deosebire! Tatăl lui Clyde era pe atunci

îndesat, gras şi prost dezvoltat — atât din punct de vedere intelectual, cât şi fizic— părea unsuros şi se arăta veşnic pus pe văicăreală. Avea bărbia lipsită de energie, ochii îi erau de un albastru-palid, spălăcit, iar părul, creț. Fiul ăsta al lui, însă era îngrijit, dezghețat, simpatic şi, după cât se părea, manierat şi inteligent, aşa cum se străduiau să fie cei mai mulți dintre băieții care fac serviciul pe la hoteluri. Tânărul îi plăcea.

Samuel Griffiths, însă, care, împreună cu fratele lui mai în vârstă, Allen, moştenise partea cea mai importantă din averea modestă a tatălui lor — şi asta din cauza prejudecăților lui Joseph Griffiths împotriva fiului mezin — avusese totdeauna sentimentul că fratelui mai mic i se făcuse, poate, o nedreptate. Cum Asa nu se dovedise a fi un om înzestrat cu destul spirit practic şi nici îndeajuns de inteligent, tatăl lui încercase mai întâi să-l îndrume, mai târziu nu-i acordase nici un fel de atenție, şi până la urmă îl izgonise de acasă, pe vremea când Asa era cam de vârsta lui Clyde. După aceea îşi lăsase prin testament grosul averii vreo treizeci de mii de dolari — celor doi frați mai mari, jumătate-jumătate, iar lui Asa îi rezervase doar mizerabila moştenire de o mie de dolari.

Amintirea acestor lucruri privitoare la fratele său mai mic îl îndemna acum să-l privească pe Clyde cu o anumită curiozitate.

Căci tânărul Clyde — lucrul era evident — nu semăna câtuşi de puțin cu fratele mai mic al domnului Samuel Griffiths, alungat din casa părintească cu ani şi ani în urmă. Dimpotrivă, semăna mai curând cu propriul său fiu, Gilbert. De asemenea — spre deosebire de ceea ce bănuia, cu teamă, Clyde — Samuel Griffiths era vădit impresionat de faptul că băiatul avea o slujbă, oricare ar fi fost ea, în acest club atât de distins, deoarece pentru el — obişnuit cu mediul şi lumea provincială din Lycurgus — rangul şi renumele unui asemenea club impuneau un respect deosebit. Iar tinerii aceştia care îi serveau pe vizitatori într-o instituție ca aceasta erau, în genere, expeditivi şi modeşti. De aceea, văzându-l pe Clyde cum stătea în fața lui, în uniforma gri cu negru, atât de la locul său, dând impresia unui tânăr înzestrat cel puțin cu o educație ireproşabilă, îşi făcu o părere cât se poate de favorabilă despre el.

— Nu mai spune! Exclamă domnul Griffiths cu interes. Va să

zică eşti fiul lui Asa? Asta-i bună! Nu m-aş fi aşteptat la o asemenea surpriză! Cred că nu l-am mai văzut şi n-am mai auzit despre tatăl tău de cel puţin douăzeci şi cinci sau douăzeci şi şase de ani! Ultima dată când am mai primit veşti despre el, trăia, cred, la Grand-Rapids, în Michigan, dacă nu mă înşel, sau chiar aici, la Chicago. Bănuiesc că nu mai e aici, nu?

— Nu, domnule, răspunse Clyde, foarte bucuros că poate să confirme bănuiala domnului Griffiths. Familia noastră trăieşte acum la Denver. Sunt numai eu singur aici.

— Bănuiesc că tatăl şi mama ta trăiesc, da?

— Da, domnule. Sunt în viaţă amândoi.

— El, tatăl tău, se mai ocupă cu chestiuni religioase?

— Da, domnule, răspunse Clyde, şovăind oarecum, deoarece încă îşi păstra convingerea că activitatea religioasă pe care o desfăşura tatăl lui era una dintre cele mai nerentabile şi mai lipsite de importanţă din punct de vedere social. Numai că acum, continuă el, misiunea unde lucrează în prezent dispune şi de un imobil, ca anexă. Vreo patruzeci de camere mi se pare. O dată cu misiunea, tata şi mama administrează şi acest imobil.

Dorea, atât de mult să facă o impresie cât mai bună asupra unchiului său, încât nu mai ţinea seama de adevărata situaţie şi era ispitit să exagereze puţin.

— Sunt bucuros să aflu că o duc aşa de bine, continuă Sămuel Griffiths, întrucâtva impresionat de înfăţişarea îngrijită şi energică a lui Clyde. Bănuiesc că-ţi place treaba pe care o faci aici, nu-i aşa?

— Nu prea, ca să fiu sincer. Nu, domnule Griffiths, nu-mi place, răspunse Clyde repede, pe deplin conştient de posibilităţile pe care le implica o astfel de întrebare. Sunt destul de bine plătit. Dar nu-mi place felul în care se câştiga banii aici. Concepţia mea despre ceea ce trebuie să fie un salariu este cu totul alta. M-am angajat însă aici pentru n-am avut prilejul să studiez sau să învăţ vreo meserie şi nici să intru la vreo întreprindere unde aş fi putut să am mai multe posibilităţi de a arăta ce pot şi de a ajunge cineva. Mama mi-a spus odată să vă scriu şi să vă întreb dacă nu cumva s-ar găsi vreun loc să intru şi să lucrez la întreprinderea dumneavoastră, dar m-am temut că s-ar putea să vă supăr, aşa că m-am abţinut.

Se întrerupse şi zâmbi, iscodindu-şi din ochi unchiul.

Domnul Griffiths îl privi o clipă cu un aer solemn, mulţumit de ţinuta lui Clyde şi de felul cum, în general, îi vorbise despre această chestiune, apoi răspunse:

— Foarte interesant... Ar fi trebuit să-mi scrii dacă aveai de gând...

Apoi, după obiceiul lui dintotdeauna când trata cu cineva, făcu o pauză, ca măsură de prudenţă. Clyde observă că unchiul său şovăia să-l încurajeze.

— Nu cumva aveţi ceva de lucru pentru mine la întreprinderea dumneavoastră? întrebă el, cutezător, după câteva clipe.

Samuel Griffiths se mulţumi să-l privească ţintă, adâncit în gânduri. Îi plăcea şi nu-i plăcea această întrebare directă. Totuşi, cel mai puţin pretenţios lucru ce s-ar fi putut spune despre Clyde era că se înfăţişa ca o persoană întru totul potrivită pentru un astfel de scop. Părea inteligent şi ambiţios — semăna perfect cu fiul său — şi ar fi putut, cu siguranţă, face faţă într-o secţie oarecare, ca şef sau ca adjunct, sub conducerea fiului său, de îndată ce s-ar fi familiarizat cu diferitele procese de fabricaţie. Oricum, putea să-l pună la încercare. Nu vedea nici un rău în asta. În plus, era vorba de fratele său mai mic, căruia atât el, cât şi fratele mai mare, Allen, îi rămăseseră îndatoraţi într-un fel sau altul, dacă nu cumva se punea chiar problema unei despăgubiri directe.

— De, ştiu şi eu, zise domnul Griffiths o clipă mai târziu, e o chestiune la care ar trebui să mă mai gândesc puţin... Mi-ar fi greu să-ţi spun dintr-o dată dacă am sau nu vreun loc. Şi n-am putea să-ţi plătim de la început atât cât câştigi aici, îl preveni el.

— O, asta n-are nici o importanţă! exclamă Clyde, de-a dreptul fascinat de perspectiva că ar putea fi angajat de unchiul său. Se-nţelege că nu m-aş aştepta la prea mult înainte de a da dovadă dacă pot să corespund sau nu.

— Şi-apoi s-ar putea să vezi că nu-ţi place meseria asta a fabricării gulerelor după ce ai să intri în slujbă... sau, cine ştie, s-ar putea ca noi să socotim că nu ne convii. Nu oricine este potrivit pentru aşa ceva... nu, fără discuţie!

— Într-un astfel de caz, singurul lucru pe care l-aţi avea de făcut

ar fi să mă concediați, îl asigură Clyde. Dar vă rog să mă credeți că de când am auzit de dumneavoastră şi de marea dumneavoastră întreprindere, m-am gândit mereu că ar fi mare lucru să intru acolo!

Această ultimă remarcă îi plăcu lui Samuel Griffiths. Era limpede că atât persoana, cât şi realizările sale constituiau un fel de ideal pentru acest tânăr.

— Foarte bine! Spuse el. Acum nu mai am timp să mă gândesc la asta. Dar voi mai sta aici o zi sau două, aşa că am să văd. E posibil să pot face ceva pentru tine. Deocamdată, însă, nu-ți pot spune nimic.

După asta, reîncepu brusc să cerceteze scrisorile primite.

Clyde, dându-şi seama că făcuse impresia cea mai bună cu putință în împrejurările de față şi că până la urmă s-ar putea să iasă ceva, îi mulțumi călduros şi se retrase în grabă.

În ziua următoare, după ce se gândise mult şi ajunsese la concluzia că tânărul Clyde, prin vioiciunea şi inteligența lui, s-ar putea dovedi tot atât de folositor ca oricare altul şi după ce, pe de altă parte, cântări cum se cuvinte situația de acasă, Samuel Griffiths îl informă pe Clyde că, în cazul când la fabrică din Lycurgus ar exista vreun post vacant, va fi, bucuros să-i dea de veste. Nu putea însă să meargă până acolo încât să-i garanteze că un astfel de post ar putea fi disponibil chiar atunci. Trebuia să mai aştepte.

În consecință, Clyde nu putu decât să se întrebe când — dacă aşa ceva avea să se întâmple vreodată — se va ivi un loc liber pentru el la fabrica unchiului său.

Între timp, Samuel Griffiths se întoarse la Lycurgus. După o altă discuție cu fiul său, ajunse la concluzia că tânărul său nepot ar putea fi plasat într-un post foarte modest la subsolul fabricii „Griffiths”, unde avea loc darea la apă a tuturor țesăturilor folosite la fabricarea gulerelor şi unde erau angajați începătorii care doreau cu adevărat să-şi însuşească tehnica acestei industrii, deoarece era de părere că şi Clyde trebuie să învețe meseria de la un capăt la altul, treptat-treptat. Cum, pe de altă parte, Clyde trebuia să trăiască într-un mod cât de cât corespunzător prestigiului şi

consideraţiei de care se bucura familia Griffiths aici, la Lycurgus, se hotărî să-l plătească, pentru început, cu generoasa sumă de cincisprezece dolari pe săptămâna.

De fapt, deşi Samuel Griffiths şi fiul său Gilbert îşi dădeau seama că asta e o leafă mică (nu pentru un ucenic obişnuit, ci pentru Clyde, care, oricum, le era rudă), se dovedeau totuşi atât de înclinaţi să ţină seama în primul rând de interesele lor, şi nu să facă acte de mărinimie cu oamenii care munceau pentru ei, încât rămâneau convinşi că, în măsura în care un începător din fabrică putea fi ţinut într-o stare cât mai apropiată de mizerie, treburile erau aranjate cum nu se poate mai bine. Pe de altă parte, nici unul dintre ei nu putea să tolereze teoria socialistă cu privire la exploatarea capitalistă. Potrivit concepţiei lor, trebuie să existe unele categorii sociale din ce în ce mai înalte, pentru ca şi clasele de jos să aibă către ce năzui. E absolut necesar să existe caste. Atunci când cineva încearcă să protejeze în chip nesăbuit un om, chiar dacă e vorba de o rudă a sa, aduce prejudicii normelor sociale, atât de necesare şi inevitabile, împingându-le spre destrămare. Când ai de-a face cu clase şi cu inteligenţe ce-ţi sunt inferioare din punct de vedere comercial sau financiar, trebuie să le tratezi în conformitate cu modul cum sunt obişnuite, să fie tratate. Or, cea mai sănătoasă dintre atitudini e aceea prin care-I poţi sili pe aceşti indivizi umili să-şi dea seama de la început cât de greu se câştiga banii, făcându-i în acelaşi timp pe toţi cei angajaţi în acest domeniu de muncă — al fabricării de bunuri materiale, despre care amândoi erau încredinţaţi că este singură activitate constructivă din lume, cu adevărat importantă — să înţeleagă cât de necesar este să capete cunoştinţe temeinice şi sistematice despre toate amănuntele şi procesele respectivei activităţi constructive, obişnuindu-se, o dată porniţi pe acest drum, cu o viaţă de privaţiuni şi fără perspective prea largi; asta îi ajută să-şi călească personalitatea. Şi, în plus, e un mijloc de dezvoltare şi de ascuţire a spiritului şi curajului celor destinaţi să se ridice. Cât despre cei care nu au o astfel de menire, aceia trebuie să rămână acolo unde se află.

În consecinţă, aproximativ o săptămână mai târziu, după ce meseria lui Clyde fu definitiv hotărâtă, i se trimise o scrisoare la

Chicago, semnată de însuşi Samuel Griffiths, scrisoare prin care era anunțat că, în cazul când doreşte, poate să se prezinte oricând în cursul următoarelor săptămâni. Trebuia să-l anunțe, însă, în scris, cu cel puțin zece zile înainte de a veni, ca să ia din timp măsurile necesare. La sosire, Clyde trebuia să-l caute la biroul fabricii pe domnul Gilbert Griffiths, care avea să se ocupe de el.

Când primi scrisoarea, Clyde fu foarte emoționat şi îi scrise de îndată maică-şi, anunțând-o că unchiul din Lycurgus i-a oferit un post şi că se pregăteşte să plece acolo. De asemenea, o asigura că de data asta va căuta să realizeze un succes real. Mama lui îi răspunse printr-o scrisoare lungă, îndemându-l să fie — vai! — atent la felul cum se poartă şi la prieteniile pe care şi le face. Relațiile de proastă calitate stau la baza celor mai multe greşeli şi insuccese ce-l puteau amenința pe un tânăr ambițios cum era el. Toate îi vor merge bine dacă va şti să evite fețele şi băieții înclinați spre rele, uşuratici şi neascultători. Un tânăr cu o înfățişare şi cu un caracter ca ale lui putea să fie foarte uşor târât pe căi greşite de o femeie stricată. A văzut ce i s-a întâmplat la Kansas City. Era încă tânăr şi avea să lucreze pentru un om foarte bogat, care ar putea să facă multe pentru el dacă ar vrea. Pe de altă parte, trebuia să-i scrie des şi să o țină la curent cu rezultatele strădaniilor lui.

Şi astfel, după ce-l anunță mai întâi pe unchiul său, aşa cum ceruse acesta, Clyde plecă, în cele din urmă, la Lycurgus. Sosind însă acolo, întrucât unchiul nu-i fixase o oră precisă, când să se prezinte la fabrică, nu se înfățişă imediat, ci trase la „Hotel Lycurgus”, singurul hotel mai cu vază din localitate.

Apoi, întrucât avea destul timp la dispoziție şi dorea să cunoască atât înfățişarea oraşului unde urma să lucreze de acum înainte, cât şi poziția socială a unchiului său, se gândi să viziteze Lycurgus, spunându-şi că, după ce se va prezenta şi se va apuca de lucru, s-ar putea să nu mai aibă timp pentru aşa ceva. Se duse, deci, pe Bulevardul Central, în inima oraşului, întretăiat în acea parte de mai multe străzi comerciale, care, împreună cu Bulevardul Central, pe o porțiune destul de largă, păreau să constituie centrul comercial, tot ceea ce Lycurgus prezenta mai interesant ca viață şi distracții.

CAPITOLUL 25

Dar, o dată ajuns aici şi după ce hoinări încoace şi încolo, cât de diferite i se părură toate în comparație cu lumea cu care se familiarizase în ultima vreme! În măsura în care îşi putea da seama, aici toate erau reduse la o scară mult mai mică. Gara, unde coborâse doar cu o jumătate de oră mai înainte, era mică şi mohorâtă, cu o circulație nu prea intensă, după cum putuse el să constate. Iar cartierul fabricilor, aflat în partea opusă a micului oraş, pe malul celălalt al Mohawk-ului, era doar ceva mai mult decât o adunătură de clădiri roşii şi cenuşii, dintre care răsărea, din loc în loc, câte un coş fumegând, fiind legat de oraş prin două poduri — la o distanță cam de şase blocuri unul de celălalt — primul dintre ele având legătură directă cu gara, un pod mare, pentru circulația vehiculelor, cu o linie de tramvai ce urma cotiturile Bulevardului Central, de-a lungul căruia se zăreau, ici-colo, diferite magazine şi mici case de locuit.

Bulevardul Central, însă, era destul de animat: tot felul de vehicule, pietoni şi maşini îl străbăteau fără încetare. Puțin mai încolo, pe partea cealaltă a străzii, unde se afla hotelul cu uşile sale de cristal, îndărătul cărora se vedeau multe scaune răspândite printre palmieri şi colonade, se găsea marele magazin de manufactură *„Stark and Company”*, o clădire solidă, cu trei etaje, construită din marmură albă şi având o lungime de cel puțin treizeci de metri, ale cărei vitrine frumos aranjate, strălucitoare şi interesante, erau pline cu cele mai elegante modele. Tot acolo se mai aflau şi alte magazine, un al doilea hotel, diferite firme pentru vânzarea automobilelor şi un cinematograf.

Continuând să hoinărească aşa, Clyde se pomeni, fără veste că a ieşit din nou din cartierul comercial şi a ajuns în dreptul unui bulevard larg, străjuit de arbori şi de case ce păreau să aibă mai

mult spațiu de locuit şi grădini mai întinse, într-un cuvânt, erau mult mai frumoase şi mai impunătoare decât acelea pe care le văzuse el până acuma. Pe scurt, după cum îşi dădu seama în urma vizitării fugare a porțiunii centrale, această stradă părea cu totul deosebită, deşi era mică, vădind bogăție, ba chiar lux. Privirea lui Clyde fu atrasă de un număr impresionant de grilaje de fier, alei tivite cu flori, pomi şi tufe aranjate în grupuri, automobile scumpe şi frumoase, staționate sub porțile înalte sau gonind nebuneşte pe bulevard. În magazinele învecinate — cele mai apropiate de Bulevardul Central şi de centrul comercial al oraşului, de unde începea acest bulevard larg şi frumos — se puteau vedea tot felul de articole de lux şi mărfuri costisitoare, ce se adresau oamenilor cu dare de mâna — motoare, bijuterii, lenjerie, articole de pielărie şi mobile.

Dar unde trăiau unchiul său şi familia acestuia? În care casă? Pe ce stradă? Era oare o casă mai mare şi mai frumoasă decât cele pe care le văzuse pe strada aceasta?

Clyde se hotărî să se întoarcă imediat şi să se prezinte unchiului. Trebuia să găsească adresa fabricii — era probabil situată în partea de dincolo de râu — să se ducă acolo şi să stea de vorbă cu el. Ce are să-i spună, ce are să facă, ce însărcinare îi va da oare unchiul? Cum arăta vărul său, Gilbert? Oare ce părere o să-şi facă acesta despre el? În ultima lui scrisoare, unchiul îi pomenise de fiul său, Gilbert. O luă din nou de-a lungul Bulevardului Central până la gară, şi în curând se trezi chiar în fața zidurilor marii întreprinderi pe care o căuta. Era o clădire de cărămidă roşie, cu cinci etaje, lungă de peste trei sute de metri, mai toată numai ferestre, cel puțin porțiunea construită mai recent şi care fusese destinată fabricării gulerelor. O parte mai veche a clădirii, după cum constată Clyde mai târziu, era legată de clădirea cea nouă prin diferite poduri suspendate. Zidurile de la miazăzi ale ambelor construcții, ce se înălțau deasupra apei, se întindeau de-a lungul râului Mohawk. Clyde mai văzu diferitele intrări din stradă River, la o distanță de treizeci şi ceva de metri, sau şi mai mult, una de alta, fiecare dintre ele păzită de către un portar în uniformă. Deasupra intrărilor numerotate 1, 2 şi 3, scria: „Numai pentru personal”.

Deasupra intrării numărul 4 scria: „Birou”, iar intrările numărul 5 şi 6 păreau să fie destinate primirii materialelor şi expedierii mărfurilor.

Clyde se îndreptă înspre birouri şi, cum nu-l opri nimeni, trecu prin două şiruri de uşi duble şi se pomeni în fața unei telefoniste aşezate la o centrală, în spatele unor gratii prevăzute cu o portiță, după cât se putea vedea, singura intrare ce ducea la biroul central. Iar telefonista o păzea. Era mică de statură, grasă, în vârstă de vreo treizeci şi cinci de ani şi puțin atrăgătoare.

— Ce doriți? întrebă ea când îl văzu pe Clyde apropiindu-se.

— Vreau să vorbesc cu domnul Gilbert Griffiths, începu Clyde, nu fără oarecare nervozitate.

— În legătură cu ce anume?

— Păi, să vedeți, sunt vărul dumnealui. Numele meu este Clyde Griffiths. Am o scrisoare din partea unchiului meu, domnul Samuel Griffiths. Cred că o să mă primească.

De îndată ce îi arătă scrisoarea, Clyde observă că expresia ei, extrem de severă şi vădit indiferentă, se schimbă imediat, devenind nu atât prietenoasă, cât respectuoasă. Era limpede că fusese impresionată nu numai de ceea ce îi spusese el, dar şi de înfățişarea lui şi începu să-l cerceteze pe furiş, cu multă curiozitate.

— Să văd dacă e în birou, răspunse ea pe un ton mult mai politicos, făcând contactul cu un fir ce ducea în biroul particular al domnului Gilbert Griffiths. Cum probabil i se răspunse că domnul Gilbert Griffiths era ocupat în momentul acela şi nu putea fi deranjat, telefonista stărui:

— E vărul domnului Gilbert, domnul Clyde Griffiths. Are o scrisoare din partea domnului Samuel Griffiths. După care îi spuse lui Clyde: Nu vreți să luați loc? Sunt sigură că domnul Gilbert Griffiths o să vă primească peste câteva minute. În clipa asta e ocupat.

Clyde, observând neobişnuita considerație ce i se arăta — o considerație pe care nu o mai cunoscuse niciodată — fu profund tulburat. Când te gândeşti că era văr bun cu această familie bogată şi influentă! Ce fabrică uriaşă! Atât de lungă de largă şi de înaltă — după cum văzuse el însuşi — cinci etaje! În timp ce se plimba, cu

câteva clipe în urmă, pe malul celălalt al râului, zărise, prin mai multe ferestre deschise, săli întregi pline cu fete şi femei care munceau din greu. Fusese cuprins de un fior aproape fără să-şi dea seama. Pentru că zidurile roşii, înalte ale clădirii exprimau într-un anumit fel energie şi succes material, un succes care nu poate să dea greş, după cum îşi spunea el.

Se uită la pereții tencuiți în gri ai. Acestei camere de aşteptare şi la inscripția de pe uşa interioară: *„The Griffiths Collar & Shirt Compcmy, Inc. Samuel Griffiths Preş. Gilbert Griffiths, Sec'y”* şi se întrebă cum arăta înăuntru şi cum o să se poarte cu el Gilbert Griffiths — rece sau binevoitor, prietenos ori neprietenos?

În timp ce stătea şi medita astfel, femeia se întoarse brusc spre el şi-i spuse:

— Puteți intra. Biroul domnului Gilbert Griffiths e în partea din fund a etajului, înspre râu. Orice funcționar dinăuntru o să vă îndrumeze.

Femeia se ridică pe jumătate ca pentru a-i deschide, dar Clyde, înțelegând ce intenție are, i-o luă înainte.

— Nu vă deranjați. Mulțumesc, spuse el cu multă căldură, şi când deschise uşa cu geamuri de cristal, privirile îi fură întâmpinate de o sală unde lucrau mai mult de o sută de funcționari, în special bărbați şi femei tinere; toți păreau absorbiți de munca pe care o făceau. Cei mai mulți dintre, ei aveau apărătoare verzi deasupra ochilor. Aproape toți erau îmbrăcați cu halate de birou scurte din alpaca, sau purtau mânecuțe trase peste mânecile cămăşilor. Aproape toate femeile tinere erau îmbrăcate cu rochii imprimate sau cu halate de birou, curate şi plăcute la vedere. În întreagă această parte centrală, fără despărțituri şi sprijinită de coloane albe şi rotunde, se găseau birouri însemnate cu numele diferiților subdirectori. Şi funcționari mai mărunți ai întreprinderii — domnul Sihillie, domnul Latch, domnul Gotboy, domnul Burkey.

Deoarece telefonista îi spusese că domnul Gilbert Griffiths se găseşte în partea din fund a clădirii, Clyde, fără să ezite prea mult, o luă de-a lungul celor două îngrădituri de sârmă de la mijloc, iar când ajunse la capăt, putu citi pe o uşă întredeschisă: „DI. *Gilbert*

Griffiths. Sec'y”[14]. Se opri, neştiind dacă trebuie să intre sau nu, apoi bătu. Îi răspunse imediat o voce severă, răsunătoare:

— Intră!

Clyde intră şi se pomeni faţă în faţă cu un tânăr, de o statură ceva mai mică decât a lui, puţin mai în vârstă şi, cu siguranţă, mai rece şi mai inteligent — pe scurt, un, tânăr aşa cum i-ar fi plăcut lui Clyde să se vadă pe sine însuşi — obişnuit să dea ordine şi, probabil, autoritar şi expeditiv. Clyde remarcă de la primă privire că era îmbrăcat într-un costum gri-deschis, cu un desen foarte pronunţat, dat fiind, că se apropia primăvara. Părul lui, de o nuanţă mai deschisă decât al lui Clyde, era lucios şi pomădat, foarte lins pe tâmple şi deasupra frunţii, iar ochii, pe care Clyde îi simţise sfredelindu-l din primul moment când deschisese uşa, erau de un albastru limpede, bătând în verde-cenuşiu. Purta o pereche de ochelari mari cu ramă de baga, pe care şi-i punea numai când se aşeza la masa de lucru, iar ochii din dosul lor îl cercetau pe Clyde repede şi amănunţit, de la pantofi până la pălăria de fetru roşcată şi rotundă pe care o ţinea în mână.

— Eşti vărul meu, dacă nu mă înşel, zise el cu răceală, în timp ce Clyde înainta şi se opri în faţa lui. Un zâmbet subţire şi nu prea favorabil îi juca pe buze.

— Da, răspunse Clyde, pe care primirea distantă şi oarecum flegmatică îl intimida, făcându-l să-şi piardă cumpătul.

Înţelese pe dată că faţă de acest văr n-ar putea nutri aceeaşi stimă şi consideraţie pe care le avea pentru unchiul său, a cărui abilitate extraordinară ridicase marea lui întreprindere. Mai curând, în străfundurile sufletului său simţea ca tânărul din faţa lui — un simplu moştenitor, şi nimic altceva, al acestei mari industrii — îşi dă aere şi-şi arogă o superioritate, care n-ar fi fost posibile fără talentul şi priceperea tatălui său.

Dar, întrucât pretenţiile de a fi tratat aici cu oarecare consideraţie erau atât de vagi şi atât de neînsemnate, iar recunoştinţa faţă de tot ceea ce s-ar putea face pentru el era atât de mare, Clyde se simţi încă de pe acum foarte obligat şi încercă să

---

14 Prescurtare de la *Secretary* (secretar al consiliului de administraţie al societăţii).

zâmbească în modul cel mai plăcut cu putinţă. În schimb, Gilbert Griffiths se grăbi să interpreteze aceasta drept o manifestare care nu trebuia tolerată la un biet văr şi mai ales la unul care venea să ceară o favoare din partea lui şi a tatălui său.

Totuşi, fiindcă tatăl se străduise să-i stârnească interesul faţă de acest tânăr şi nu-i lăsase nici o altă alternativă, Gilbert continuă să-l cerceteze şi să-i zâmbească silit, în timp ce spunea:

— Ne-am închipuit că o să-ţi faci apariţia azi sau mâine. Ai călătorit bine?

— Da, foarte bine, răspunse Clyde, puţin încurcat de această întrebare.

— Va să zică, ţi-ar plăcea să înveţi câte ceva în branşa fabricării gulerelor, nu-i aşa?

Atât tonul, cât şi expresia lui erau pline de o îngăduinţă extremă.

— Da, aş vrea să învăţ ceva care să-mi ofere prilejul de a munci bine şi de a-mi crea un viitor, răspunse Clyde inimos, dorind să-l îmbuneze cât mai mult cu putinţă pe acest tânăr văr al său.

— Tata mi-a vorbit despre conversaţia pe care a avut-o cu dumneata la Chicago. Din câte mi-a spus, am înţeles că nu prea ţi-ai însuşit nici un fel de experienţă practică în vreun domeniu oarecare. Te pricepi la contabilitate?

— Nu, nu mă pricep, răspunse Clyde cu părere de rău.

— Dar la stenografie, sau la treburi de felul ăsta?

— Nu, domnule.

Răspunzând astfel, Clyde resimţea în chip dureros lipsa oricărei specializări. Iar acum, Gilbert Griffiths îl privea de parcă ar fi fost un om cu care nu se poate face nimic, cel puţin în cadrul întreprinderii sale.

— Uite, eu cred că cel mai bun lucru pentru dumneata — continuă el ca şi cum tatăl său nu i-ar fi arătat limpede, mai înainte, ce anume are de făcut cu Clyde — este să începi în secţia unde se dau ţesăturile la apă. Acolo începe procesul de fabricaţie şi cred că o să-ţi prindă bine să iei lucrurile de la capăt. După aceea, mai târziu, când vom vedea cum te descurci acolo, jos, ne vom da seama mai precis ce putem face cu dumneata. Dacă ai fi avut oarecare practică de birou, am fi putut să te folosim aici sus.

(Clyde se întunecă la faţă, lucru care nu-i scăpă lui Gilbert. Îi făcu chiar plăcere.) Totuşi, indiferent de atribuţia pe care o vei primi, e bine să faci cunoştinţă şi cu partea practică a meseriei, adăugă el cu oarecare răceală, nu atât din dorinţa de a-l consola pe Clyde, cât pentru a stabili pur şi simplu un fapt. Şi văzând că tânărul din faţa să nu spune nimic, continuă: Cred că cel mai bun lucru pentru dumneata, înainte de a încerca să faci ceva aici, este să te instalezi undeva. Ţi-ai găsit vreo cameră în oraş sau nu?

— Nu, de-abia am venit cu trenul de prânz, răspunse Clyde. Eram cam murdar, aşa că m-am dus direct la hotel, să mă spăl puţin. Mă gândeam să-mi caut cameră după aceea.

— Foarte bine. Numai că nu e nevoie să-ţi cauţi nici un fel de cameră. Am să-i spun administratorului să te îndrumeze la o pensiune onorabilă. Cunoaşte oraşul mai bine decât dumneata.

Se gândea că în definitiv, Clyde îi e văr bun şi nu se cuvine să locuiască oriunde. Totodată, voia cu tot dinadinsul să dea a înţelege limpede că familia lor nu e obligată să se preocupe de locul unde stă el, lucru care era adevărat, cel puţin aşa socotea Clyde. Ultimă idee care-i veni fu aceea de, a-l plasa undeva pe Clyde în aşa fel, încât să-l poată controla mereu şi să nu-l lase să intre sub pielea nimănui, în nici o privinţă — nici a tatălui, nici a familiei, nici a oamenilor care lucrau acolo.

Întinse mâna şi apăsă pe un buton de pe masă. O fată elegantă, foarte serioasă şi rezervată, îmbrăcată într-o rochie imprimată de culoare verde, îşi făcu apariţia.

— Spune-i domnului Whiggam să vină până aici.

Fata dispăru, şi o clipă mai târziu, intră un bărbat nervos, de statură mijlocie, dar destul de robust, care dădea impresia că se găseşte într-o stare de mare încurcătură. Avea cam patruzeci de ani, era reţinut şi prudent şi se tot uita în dreapta şi în stânga, curios şi bănuitor, de parcă s-ar fi întrebat ce necaz îl mai aşteaptă. După cum observă Clyde imediat, capul lui avea tendinţa continuă de a se apleca înainte, ridicându-şi în acelaşi timp ochii, dar în aşa fel, încât se putea uşor ghici că ar prefera să nu se uite în sus.

— Whiggam, începu tânărul Griffiths pe un ton autoritar, dânsul e Clyde Griffiths, un văr al nostru. Îţi aduci aminte că ţi-am vorbit

despre dumnealui?

— Da, domnule.

— Deocamdată va trece la secția de dat țesăturile la apă. Să-i arăți ce anume are de făcut. După aceea, să-i spui doamnei Braley să-l ajute să-şi găsească o cameră de locuit. (Toate acestea fuseseră discutate şi hotărâte cu o săptămână mai înainte de Gilbert şi Whiggam, dar tânărul voia să dea impresia că ia aceste decizii chiar acum.) Iar dumneata să-l prezinți pontatorului şi să-i spui că începe să lucreze de mâine. Ne-am înțeles?

— Da, domnule, se înclină Whiggam, respectuos. Asta e tot?

— Da, asta e tot, conchise Gilbert, plin de el însuşi. Du-te cu Whiggam, domnule Griffiths. O să-ți spună dânsul ce ai de făcut.

Whiggam şe întoarse spre Clyde.

— Dacă vreți, vă rog să veniți cu mine, domnule Griffiths! Spuse el respectuos, ceea ce nu-i scăpă lui Clyde — în ciuda atitudinii de superioritate arogantă a vărului său — şi ieşi, urmat îndeaproape de Clyde.

Cu aceeaşi grabă, tânărul Gilbert se întoarse la biroul lui, dând din cap în clipa aceea se gândea că, probabil, Clyde nu e întru nimic superior unui bun băiat de serviciu de la un hotel oarecare. Altfel, de ce ar fi venit aici în felul acesta? „Mă-ntreb ce iluzii şi-o fi făcând cu privire la munca lui de aici? Unde şi-o fi închipuind că poate să ajungă?” îşi spunea el.

În timp ce-l urma pe domnul Whiggam, Clyde se gândea la postul excelent pe care-l ocupa domnul Gilbert Griffiths. Fără îndoială că se bucura de toată libertatea — venea la birou târziu, pleca devreme şi trăia undeva, în acest oraş interesant, împreună cu părinții şi surorile lui, într-o casă foarte frumoasă, desigur. Iar el — vărul bun al lui Gilbert şi nepotul acestui unchi bogat — era pus să muncească într-o secție dintre cele mai puțin importante ale acestei mari întreprinderi.

Cu toate astea, de îndată ce ieşiră şi se văzură dincolo de ochii şi urechile domnului Gilbert Griffiths, în mijlocul fabricii şi al zgomotului maşinilor, lui Clyde îi trecu toată amărăciunea. Pentru că, chiar la acelaşi etaj, dar dincolo de imensa sală plină cu birouri prin care trecuse, se afla o sală mult mai mare, ticsită cu şiruri de

lăzi, despărțite prin coridoare înguste, de cel mult un metru jumătate lățime, încărcate, după cum vedea Clyde cu uriaşe cantități de gulere, aranjate, în cutii mici de carton, după număr. Aceste lăzi erau fie umplute din nou de nişte băieți care aduceau gulere de la secția de împachetat, fie golite rapid de distribuitorii care, împingând cărucioarele încărcate de cutii, satisfăceau comenzile pe baza facturilor ce le țineau în mina.

— Nu ați mai lucrat într-o fabrică de gulere, domnule Griffiths, nu-i aşa? întrebă domnul Whiggam ceva mai bine dispus acum, când nu se mai găsea în prezența lui Gilbert Griffiths.

Lui Clyde nu-i scăpă amănuntul că-i spusese „domnule Griffiths”.

— Nu, răspunse el repede. N-am mai lucrat niciodată în vreo întreprindere de felul ăsta.

— Cred, totuşi, că o să învățați, cu timpul. Întregul proces al fabricării.

În timp ce vorbea, mergea cu paşi grăbiți pe unul dintre coridoarele lungi, dar Clyde observă că aruncă priviri iscoditoare în toate părțile.

— Şi eu aş dori, răspunse el.

— Adevărul este că e ceva mai greu decât îşi închipuie unii, deşi se spune adesea că nu e mare lucru de învățat.

Deschise o altă uşă, străbătu o sală întunecoasă şi intră într-o altă sală, tot atât de încărcată de lăzi, ca şi prima. Fiecare ladă era încărcată cu vârf cu bucăți de pânză albă.

— N-ar strica să ştiți câte ceva şi despre asta, de vreme ce o să începeți cu secția unde se dau țesăturile la apă. Acesta este materialul din care se taie gulerele şi căptuşeala. I se spune „croială”. Fiecare dintre aceste bucăți de material este o „croială”. Toate materialele astea sunt duse la subsol, şi acolo, date la apă, ca să intre, fiindcă nu pot fi întrebuințate aşa. Dacă n-am proceda în felul acesta, gulerele s-ar strâmta după ce ar fi cusute. Dar o să vedeți. Le dăm la apă în căzi, după aceea le uscam.

Păşi solemn mai departe, şi Clyde îşi dădu seama încă o dată că omul acesta nu-l privea ca pe un lucrător oarecare. Faptul că-i spusese „domnule Griffiths”, presupunerea lui potrivit căreia Clyde

urma să învețe întregul proces de fabricație, precum şi bunăvoința cu care-i dădea toate lămuririle referitoare la materiale îl convinseseră de la început că e considerat drept unul căruia i se cuvenea cel puțin un anumit respect.

Îl urmă pe domnul Whiggam, intrigat de semnificația tuturor acestor lucruri, şi se pomeni în curând într-un subsol enorm, unde ajunseseră coborând o scară de la capătul celei de a treia săli. Aici, la lumina a patru şiruri lungi de becuri electrice, Clyde văzu nenumărate căzi de faianță, aşezate în lungul sălii. Între cei doi pereți şi puse cap la cap cât vedeai cu ochii. În aceste căzi se înmuiau în apă clocotită un mare număr de „croieli”, ca acelea pe care le văzuse sus. Ceva mai departe, într-o parte şi alta a căzilor, de-a lungul lor, cât se întindea sala, lungă de vreo cincizeci de metri, se aflau nişte uscătoare enorme, sau grătare mobile, prevăzute în partea de sus, în partea de jos şi lateral cu țevi de abur fierbinte, între care, pe nişte suluri, aşezate în aşa fel încât să se poată usca sub acțiunea aburului — sus, jos şi lateral — se găseau mai multe „croieli” din acestea, dar neîmpăturite, întinse şi ude, precum s-a mai spus, înaintând încet pe aceste suluri dinspre fundul sălii spre celălalt capăt al ei. Clyde constată că mişcarea aceasta era însoțită de zăngănitul teribil al unor brațe zimțate, care scuturau şi deplasau în mod automat aceste cantități de pânză de la un capăt la altul al sălii. În timp ce înaintau astfel, bucățile de pânză se uscau, apoi, la capătul dinspre apus al acestor uscătoare, erau înfăşurate pe o bandă de lemn, căpătând din nou forma de sul, pe urmă ridicate de un tânăr care avea sarcina de a le „lua” de pe platformele mobile. Un tânăr „lua” de pe două dintre platforme la un capăt al sălii, în timp ce la capătul celălalt, un alt tânăr, cam de vârsta lui Clyde, „alimenta”, adică apuca bucăți din această pânză intrată la apă, dar încă udă, şi, prinzându-le de nişte cârlige mobile, avea grijă ca ele să se desfacă încet şi cum trebuie şi să se întindă pe tot parcursul uscătoarelor. De îndată ce întindea în toată lungimea ei o bucată de „croială”, agăța numaidecât altă bucată.

Între cele două şiruri de căzi, în mijlocul sălii, erau nişte separatoare enorme, sau uscătoare rotative, în care se băgau bucățile de pânză pe măsură ce se scoteau din căzile unde fuseseră

muiate timp de douăzeci şi patru de ore, şi, cu ajutorul forței centrifuge, o cantitate cât mai mare de apă era stoarsă din ele înainte de a fi întinse pe grătarele de uscat.

La început, Clyde nu surprinse decât aspectul mecanic al sălii — zgomotul, căldura, aburul, energia cu care o duzină de bărbați şi de băieți lucrau la diverse procese.

Erau îmbrăcați toți, fără excepție, în nişte tricouri fără mâneci, în pantaloni vechi strânşi cu o curea la mijloc, şi purtau papuci cu talpă de cauciuc şi cu vârful de pânză pe piciorul gol. Apa, umezeala şi căldura din sală arătau limpede pentru ce erau nevoiți să se echipeze astfel.

— Aceasta e secția de dat la apă, îl informă domnul Whiggam în timp ce intrau. Nu e frumoasă ca altele, dar aici începe procesul de fabricație. Kemerer! Strigă el.

Apăru un omuleț îndesat, bățos, cu pieptul bombat, cu o față palidă şi rotundă şi cu brațe albe şi vânjoase, îmbrăcat într-o pereche de pantaloni murdari şi mototoliți şi o flanelă fără mâneci. Asemeni lui Whiggam în prezența lui Gilbert, părea foarte timorat în prezența administratorului.

— Dânsul este Clyde Griffiths, vărul lui Gilbert Griffiths. Ți-am vorbit despre dumnealui săptămâna trecută, ți-aduci aminte?

— Da, domnule.

— O să înceapă să lucreze aici. Se va prezenta mâine dimineață.

— Da, domnule.

— Ai face bine să-i treci numele pe lista dumitale de prezență. O să înceapă lucrul la ora obişnuită.

— Da, domnule.

Clyde observă că domnul Whiggam îşi ținea capul mult mai sus şi vorbea mai direct şi mai cu autoritate decât o făcuse până atunci. Acum părea stăpân, nu subaltern.

— Aici, toată lumea intră la lucru dimineața, la ora şapte şi treizeci, continuă domnul Whiggam să-l informeze pe Clyde, dar oamenii vin ceva mai devreme, pe la şapte douăzeci sau aşa ceva, pentru ca să aibă timp să-şi schimbe hainele şi să ajungă la maşini. Acum, înainte de a pleca, dacă doriți, adăugă el, domnul Kemerer o să vă arate ce veți avea de făcut mâine. Ați putea câştiga ceva timp.

Sau, dacă vreți, puteți amâna pentru mâine, pentru mine e totuna. Ceea ce vreau să vă mai spun e că, dacă o să fiți la cabina telefonistei de la intrare pe la ora cinci şi jumătate, doamna Braley o să vă aştepte acolo, dânsa o să vă arate camera. Eu n-o să pot veni, dar o puteți întreba pe telefonistă. Ea o să vă spună unde e doamna Braley. O să fie înştiințată. Apoi se întoarse şi adăugă: şi acum vă las.

Îşi coborî capul în pământ şi plecă tocmai în clipa când Clyde dădu să spună:

— Vă sunt foarte îndatorat, domnule Whiggam.

În loc de a-i răspunde, domnul Whiggam ridică anemic o mână şi dispăru, printre căzi, în direcția uşii dinspre apus. Fără întârziere, domnul Kemerer, emoționat încă şi oarecum intimidat, începu:

— Domnule Griffiths, e o nimica toată ce aveți de făcut. Deocamdată, mâine, ca început, n-o să faceți decât să aduceți pânza de sus aici în secție. Dacă aveți însă nişte haine vechi, n-ați face rău să le îmbrăcați pe acelea; un costum ca ăsta n-ar rezista aici multă vreme...

Se uită într-un chip ciudat la costumul îngrijit, deşi nu prea elegant, al lui Clyde. Atitudinea lui față de tânăr, întocmai ca şi aceea a domnului Whiggam, consta dintr-un amestec de nesiguranță şi foarte puțină autoritate asupra lui Clyde, o atitudine de respect extrem şi, totuşi, de îndoială ascunsă, pe care o putea lămuri doar timpul. Desigur, aici nu era puțin lucru să fii un Griffiths, chiar dacă erai numai văr şi, cine ştie, poate nu tocmai bine privit de nişte rude atât de bogate ca acestea.

De la primul contact cu o astfel de industrie, şi ținând seama de natura visurilor pe care şi le făcuse în legătură cu ea, Clyde încercă un sentiment de revoltă. Pentru că toți tinerii şi oamenii vârstnici pe care-i vedea în jurul său erau, după impresia lui, cel puțin la prima vedere, sub nivelul tipului de indivizi pe care spera să-i întâlnească aici; păreau a nu fi nici atât de inteligenți, nici atât de sprinteni ca cei angajați la *„Union Leo, gue Club”* şi la „Green-Davidson”, nu, nici pe departe. Şi, ceea ce era mai râu, i se părea că sunt mult mai supuşi, mai şireți şi mai ignoranți, pur şi simplu

nişte ceasornice. Iar atunci, când el intrase acolo împreună cu domnul Whiggam, deşi voiau să dea impresia că nu iau în seamă ce se întâmpla în jur, Clyde îşi dăduse seama că nimic nu scăpase ochilor lor, care urmăreau orice mişcare. Într-adevăr, toate privirile se aruncaseră pe furiş asupra lui şi a domnului Whiggam. Pe de alta parte, îmbrăcămintea lor sărăcăcioasă şi adaptată condițiilor de lucru îi distruse dintr-o dată orice iluzie de rafinament în legătură cu munca de aici. Ce păcat că din pricina lipsei unei specializări nu putea să fie angajat în vreo muncă de birou, acolo la etaj!

Mergea alături de domnul Kemerer, care îşi luă sarcina să-i explice că acestea sunt căzile unde se dă pânza la apă peste noapte, acestea sunt uscătoarele centrifuge, acestea, grătarele de uscat. Apoi i se spuse că poate pleca. Era de-abia ora 3 după amiază.

Clyde ieşi prin uşa cea mai apropiată. O dată ajuns afară, se felicită că e angajat în această mare întreprindere, întrebându-se, în acelaşi timp, dacă domnul Kemerer şi domnul Whiggam vor fi mulțumiți de el. Dacă nu vor fi mulțumiți? Sau dacă nu va putea rezista la toate acestea? În fond, munca era destul de grea. În cazul cel mai rău, îşi spuse Clyde, se va întoarce la Chicago, sau poate la New York, şi va găsi de lucru acolo.

Dar de ce oare Samuel Griffiths nu binevoise să-l primească şi să-l salute? De ce îi zâmbise atât de dispreţuitor tânărul Griffiths? Şi ce fel de femeie era această doamnă Braley? Făcuse oare bine că venise aici? Familia asta îl va ajuta oare cu ceva, acum, după ce venise aici?

Rătăcind astfel spre apus, pe strada River, unde întâlni un mare număr de alte fabrici, apoi spre nord, pe alte câteva străzi cu fabrici şi mai multe — fabrici de conserve, de sârmă, una uriaşă de aspiratoare de praf, o întreprindere de țesut covoare şi altele — Clyde ajunse, în cele din urmă, într-un cartier mizer de cocioabe, atât de mizer, cum nu mai văzuse nici la Chicago, nici la Kansas City. Fu în asemenea măsură indignat şi deprimat de sărăcia, de urâțenia şi primitivismul lui — toate acestea însemnând pentru el un singur lucru: mizerie socială — încât se întoarse grăbit şi trecu din nou dincolo de Mohawk, pe un pod situat ceva mai la apus, unde se pomeni curând într-un cartier cu totul diferit, cu case

dintr-acelea frumoase, pe care le admirase înainte de a se duce la fabrică. Mergând şi mai departe, spre sud, dădu peste un bulevard tot atât de larg şi străjuit de arbori la fel de numeroşi ca şi acela pe care-l văzuse mai înainte, şi era de ajuns să priveşti felul cum arăta, ca să-ți dai seama că pe această stradă se află clădirile cele mai somptuoase din Lycurgus. Era o stradă foarte largă, într-adevăr bine pavată, iar pe stânga şi pe dreapta ei se aliniau case dintre cele mai aspectuoase. Se gândi imediat la lumea care locuia pe o stradă ca asta. Desigur că şi unchiul său Samuel trebuie să locuiască pe-aici. Aproape toate casele erau construite în stil francez, italian sau englezesc, imitații reuşite ale arhitecturii din diferite epoci, deşi el nu avea de unde să ştie lucrul acesta.

Impresionat de mărimea şi de frumusețea lor, merse mai departe, uitându-se când la una, când la alta şi întrebându-se dacă şi care din ele e ocupată de unchiul său, adânc tulburat de ceea ce s-ar putea ascunde în dosul unei bogății atât de mari. Cât de superior şi de plin de sine trebuie să se simtă vărul său Gilbert când pleacă dimineața dintr-o astfel de locuință!

Oprindu-se apoi în fața uneia dintre ele, care îl atrase în chip deosebit prin copacii, aleile, straturile de flori proaspăt aranjate, cu toate că nu înfloriseră încă, garajul imens din fund, fântâna arteziană din partea stângă, în mijlocul căreia stătea un băiețaş cu o lebădă în brațe, în timp ce în partea dreaptă a casei un cerb de fontă era urmărit de nişte câini tot de fontă, se simți cuprins de admirație şi fermecat de măreția acestei case, construită în vechiul stil englezesc, dar modificat, şi îl întrebă pe un străin care tocmai trecea pe acolo, un bărbat de vârstă mijlocie şi îmbrăcat destul de prost, probabil un muncitor:

— A cui e casa asta, domnule? Iar omul îi răspunse:

— Păi asta e casa lui Samuel Griffiths! Ăla cu fabrica cea mare de gulere, de peste râu.

Clyde tresări deodată, de parcă l-ar fi stropit cineva cu apă rece. Casa unchiului! Reşedința lui! Aşadar, automobilul care stătea în fața garajului din fund era al lui… Un alt automobil se vedea pe uşa deschisă a garajului.

Toate acestea stârniră brusc, în mintea lui fragedă şi neformată

încă, asociații ce țineau de natura trandafirilor, a parfumurilor, a luminii şi a muzicii. Câtă frumusețe! Ce belşug! Care dintre membrii familiei lui visase măcar vreodată că unchiul său trăieşte astfel? Ce splendoare! Iar în vremea asta, proprii săi părinți, atât de nenorociți, atât de săraci, predicau pe străzile din Kansas City, iar acum făceau, desigur, acelaşi lucru la Denver! Nişte simpli conducători de misiune! Dar, cu toate că până acum nici unul dintre membrii celeilalte familii, de aici, nu catadicsise să stea de vorbă cu el, cu excepția vărului său, care-l primise atât de rece, şi chiar asta o făcuse numai la fabrică, şi cu toate că acolo fusese repartizat la o muncă brută, Clyde se simți totuşi încântat, aproape copleşit de bucurie. La urma urmei, era şi el un Griffiths, nepot de sânge şi văr al celor doi oameni extrem de importanți, care trăiau aici şi pentru care lucra şi el acum, oricât de umilă ar fi atribuția ce i se dăduse! Oare faptul acesta nu prezicea un viitor mai bun decât orice situație cunoscută de el până acuma? Ce comparație s-ar putea face între familia Griffiths de aici şi familia Griffjiths din Kansas City, sau, mă rog, din Denver, „cine” erau unii şi „cine” erau alții?! Ce diferență enormă! Dar tocmai această diferență trebuia tăinuită cu orice preț. Şi Clyde se simți, din nou abătut. Dacă vreun Griffiths de aici — unchiul lui, sau vărul lui, sau vreun agent al lor — se va interesa de părinții lui sau de propriul să trecut? Cerule! Afacerea aceea cu fetița omorâta la Kansas City! Viața de azi pe mâine a părinților săi! Esta! Chipul i se mohorî dintr-o dată, visele i se înnegurară. Dacă vor afla? Dacă vor bănui ceva?

Ah, la naiba! Dar ce era el, în definitiv? Şi ce reprezenta el, la urma urmei? Ce-ar mai putea nădăjdui de la o lume mare ca aceasta, din moment ce ei vor afla motivul pentru care fusese nevoit să vină până aici?

Dezgustat şi deprimat, Clyde se întoarse spre a-şi continua drumul, apăsat pe neaşteptate de conştiința foarte limpede a faptului că este un nimic.

CAPITOLUL 26

Camera pe care o închirie Clyde, cu ajutorul doamnei Braley, era situată în strada Thorpe, o stradă cu totul îndepărtată, cel puțin prin felul cum arăta, dacă nu ca distanță, de aceea pe care locuia unchiul lui. Într-adevăr, deosebirea era de ajuns de mare pentru a-i tempera iluziile tot mai îndrăznețe pe care şi le făcea cu privire la sine însuşi, ca un personaj, în definitiv, înrudit cu domnul Griffiths. Pe strada Thorpe se aflau case banale, zugrăvite în cafeniu, în cenuşiu sau într-o culoare roşiatică, înnegrite de fum sau ruinate, şi copaci desfrunziți şi despuiați de vitregia iernii, care, în ciuda fumului şi a colbului, vesteau totuşi renaşterea apropiată a naturii — frunzele şi florile lui mai. În timp ce intra într-una dintre locuințele de acolo, urmând-o pe doamna Braley, o mulțime de figuri lipsite de orice atracție, bărbați, femei tinere şi fete bătrâne, foarte asemănătoare cu doamna Braley, se îndreptau spre casele lor, venind de la diferitele fabrici de dincolo de râu. La uşă, doamna Braley şi el fură întâmpinați de o femeie cât se poate de simplă, îmbrăcată într-un şorț imprimat şi o rochie de culoare închisă, care-i conduse într-o cameră situată la al doilea etaj, nu prea mică şi nu prea prost mobilată, spunându-le că i-o poate închiria lui cu patru dolari fără masă, sau cu şapte dolari şi jumătate dacă vrea şi pensiune, propunere pe care Clyde o acceptă, mai ales după ce doamna Braley îl asigură că ceva mai bun nu va putea să găsească, la acelaşi preț, în altă parte. Îi mulțumi doamnei Braley şi se hotărî să rămână aici. Ceva mai târziu, coborî şi luă masa, împreună cu un mic grup de vânzători de prin jurul fabricilor şi de salariați de la diferite întreprinderi, oameni dintr-aceia cu care fusese obişnuit în parte pe când stătea pe strada Paulina din Chicago, înainte de a intra în lumea mai „aleasă” de la *„Union League Club”.* După masă se duse să se plimbe pe străzile principale ale oraşului Lycurgus, unde nu văzu decât un furnicar de muncitori greu de descris, pe care, judecând după felul cum arătau aceste străzi în timpul zilei, nu şi i-ar fi putut închipui mişunând pe aici noaptea, fete şi băieți, bărbați şi femei de diferite naționalități şi tipuri, americani,

polonezi, unguri, francezi, englezi, cei mai mulți dintre ei, dacă nu toți, caracterizându-se printr-o anumită particularitate — fie ignoranță, fie opacitate a minții sau moliciune a corpului, fie o pronunțată lipsă de gust, de vioiciune sau de îndrăzneală — ce părea să arate că fac parte din acea lume a subsolului cu care el venise în contact pentru prima oară abia în după-amiaza aceea. Totuşi, pe unele străzi şi prin localuri, mai ales prin cele din apropiere de bulevardul Wykeagy, întâlnise tipuri mai distinse de fete şi băieți, mai curăței şi mai vioi, care lucrau, fără îndoială, în birourile diferitelor fabrici din cartierul industrial de dincolo de râu.

Clyde se învârti încoace şi încolo de la ora 8 până pe la 10 seara, când, ca şi cum s-ar fi înțeles cu toții, oamenii de pe străzile mai aglomerate dispărură ca prin farmec, lăsându-le dintr-o dată pustii. Aceasta, în contrast cu ceea ce se întâmpla la Chicago şi chiar la Kansas City. (Ce ar spune Ratterer dacă l-ar vedea acum, dacă ar vedea casa impunătoare şi fabrica uriaşă a unchiului său? Şi poate tocmai fiindcă era mic, îi plăcea „Hotel Lycurgus", simpatic, elegant, dând impresia că întreaga viață a oraşului era concentrată în jurul lui. Mai văzu oficiul poştal şi o bisericuță cu o turlă frumoasă, înconjurată de un cimitir vechi şi interesant, alături de care se afla o expoziție de automobile. Şi un cinematograf nou, după colț, pe o stradă lăturalnică. Şi tot felul de băieți şi fete, de bărbați şi femei, măsurând trotuarele de la un capăt la altul, unii dintre ei umblând, pe cât îşi putea da seama Clyde, după cuceriri. Iar deasupra tuturor plana o umbră de speranță, de veselie şi de tinerețe, speranța, veselia şi tinerețea ce se găsesc pretutindeni Ia temelia oricărei energii creatoare din lume. Întorcându-se, în cele din urmă, în odaia sa din stradă Thorpe, ajunse la concluzia că-i place oraşul acesta şi că ar vrea să rămână aici. Splendidul bulevard Wykeagy! Uriaşa fabrică a unchiului său! Nenumăratele fete drăguțe şi pline de vino-ncoace pe care le văzuse trecând repede în sus şi în jos!

Între timp, Gilbert, în absența tatălui, plecat în zilele acelea la New York (fapt despre care Clyde nu avea cunoştință şi pe care Gilbert nu găsise de cuviință să i-l comunice), îşi anunță mama şi surorile că l-a cunoscut pe Clyde şi dacă nu era cel mai nesuferit om din lume, nu era, în tot cazul, nici cel mai interesant. Întâlnind-

o pe Myra când se întoarse acasă la ora cinci şi jumătate, chiar în ziua în care apăruse Clyde, se mulțumi să observe:

— Vărul ăla al nostru de la Chicago a sosit astăzi.

— Da? făcu Myra. Cum arată?

Faptul că tatăl ei îl descrisese pe Clyde ca pe un băiat binecrescut şi inteligent îi ațâțase curiozitatea, deşi, în măsura în care cunoştea Lycurgus, viața de fabrică de aici şi posibilitățile oferite celor ce lucrau în fabrici ca aceea al cărei proprietar era tatăl ei, se întreba ce anume îl făcuse pe Clyde să vină tocmai aici.

— N-aş putea spune că e grozav, răspunse Gilbert. Pare destul de inteligent şi-i destul de acceptabil ca înfățişare, dar mi-a mărturisit că nu are nici un fel de pregătire în ceea ce priveşte afacerile. E la fel cu toți băieții care lucrează prin hoteluri. Îşi închipuie, de bună seamă, că hainele sunt totul pe lumea asta! Era îmbrăcat cu un costum maro-deschis, cu o cravată maro, o pălărie la culoare, şi pantofi maro. Culoarea cravatei era prea țipătoare şi avea o cămaşă dintr-acelea roz cu dungi, cum se purtau acum trei sau patru ani. Şi, apoi, hainele nu aveau o tăietură prea fericită. N-am vrut să-i spun nimic, pentru că de-abia a venit şi încă nu ştiam dacă până la urmă va putea sau nu face față onorabil. În cazul când va corespunde aşteptărilor şi va îndrăzni să se afişeze peste tot ca rudă a noastră, ar face bine să se astâmpere puțin, sau am să-l sfătuiesc pe şeful să-i vorbească între patru ochi. Dar, lăsând la o parte astea, sper că se va achita onorabil, un timp oarecare, în una din secții, ca şef de echipă, sau aşa ceva. Cred că mai târziu ar putea chiar să devină voiajor comercial. Ceea ce nu pricep însă deloc este motivul pentru care a socotit că merită să se deranjeze până aici. De fapt, nu cred că şeful i-a arătat clar cât de mici sunt şansele la noi pentru cineva care nu e nici vrăjitor, nici altceva... Stătea în picioare, cu spatele la căminul mare din odaie.

— De, ştii ce spunea mama mai zilele trecute despre tatăl lui... Papa — aşa îşi închipuie mama — crede că băiatul ăsta n-a avut nici un fel de noroc în viață până acum. Probabil că vrea să facă ceva pentru el, indiferent dacă o să-l țină la fabrică sau nu. Mi-a spus mama că, după părerea ei, papa socoteşte că fratele său a fost cam nedreptățit de tatăl lor.

Myra tăcu, iar Gilbert, fiindcă maică-sa îi spusese şi lui ceva în acest sens, preferă să nu stăruie.

— N-are decât! La urma urmei, ce mă priveşte pe mine? continuă el. Dacă şeful vrea să-l țină aici, indiferent că se pricepe sau nu să facă ceva, treaba lui! Numai că mi se pare puțin curioasă purtarea tatii, el, care vorbeşte mereu de randamentul secțiilor şi-i dă afară pe toți cei care nu corespund.

Ceva mai târziu, întâlnind-o pe mamă-sa şi pe Bella, le împărtăşi aceleaşi ştiri, cu un comentariu foarte asemănător. Doamna Griffiths oftă; pentru că, orice s-ar spune, într-un oraş ca Lycurgus şi ținând seamă de situația lor, se cerea ca o rudă, care mai poartă şi acelaşi nume cu ei, să fie extrem de prevăzătoare, să aibă maniere alese, un gust şi o judecată sănătoase. Aşa că nu era înțelept din partea bărbatului ei să aducă pe cineva care nu numai că nu satisfăcea aceste cerințe, dar nici măcar nu avea alte calități.

În ceea ce o privea, Bella nu era câtuşi de puțin convinsă de exactitatea portretului lui Clyde, schițat de către Gilbert. Ea nu-l cunoştea pe Clyde, dar îl cunoştea pe Gilbert, şi, după câte ştia, acesta era în stare să formuleze, cu foarte multă uşurință, tot felul de critici la adresa oricărei persoane pentru te miri ce motiv, când de fapt, lucrurile puteau sta cu totul altfel, cel puțin din punctul ei de vedere.

— Oricum — observă ea în cele din urmă, după ce-l ascultase pe Gilbert făcând, la masă, şi alte caracterizări privitoare la Clyde — dacă tati ține la el, probabil că o să-l păstreze aici sau o să facă ceva pentru dânsul, mai curând sau mai târziu...

La remarca asta, Gilbert se încruntă în sinea lui, deoarece era un atac direct la adresa autorității pe care şi-o asuma în cadrul fabricii tatălui său, autoritate pe care înțelegea să şi-o facă din ce în ce mai efectivă şi mai simțită în toate privințele, ceea ce sora lui ştia, de altfel, foarte bine.

A doua zi dimineața, când Clyde se întoarse la fabrică, îşi dădu seama că numele lui, sau înfățişarea, sau poate amândouă — poate şi asemănarea cu domnul Gilbert Griffiths — constituiau pentru el un avantaj deosebit, avantaj pe care, deocamdată, nu-l putea aprecia la justa lui valoare. Într-adevăr, ajungând în dreptul porții

numărul 1, avu impresia că paznicul de serviciu tresare.

— Poftiți... îl întâmpină el. Sunteți domnul Clyde Griffiths. Veți lucra la domnul Kemerer, ştiu. Uite, omul de colo are cheia dumneavoastră, adăugă apoi, arătând spre un bătrân îndesat şi cu o înfățişare severă, pe care Clyde avea să-l cunoască mai târziu sub numele de „moş Jeff”, paznicul de lângă ceas, aşezat Ia o tejghea, ceva mai departe, în acelaşi coridor, de unde dădea şi primea toate cheile între orele şapte şi treizeci şi şapte patruzeci.

Când Clyde se apropie de el şi-i spuse:

— Numele meu este Clyde Griffiths şi voi lucra jos, cu domnul Kemerer!

Tresări şi el, apoi îngâna:

— A, da, aşa-i... Da, domnule. Poftiți, domnule Griffiths. Domnul Kemerer mi-a vorbit despre dumneavoastră încă de ieri. Veți avea numărul 71. Vă dau vechea cheie a domnului Duveny.

După ce Clyde coborî scările înspre secția lui, bătrânul se întoarse către portar, care se apropiase de el, şi exclamă:

— Nemaipomenit! Seamănă grozav cu domnul Gilbert Griffiths! Ca două picături de apă! Ce crezi că este, frate, văr sau ce?

— Degeaba mă-ntrebi pe mine! răspunse portarul. Nu l-am mai văzut niciodată. Dar desigur că se înrudeşte cu familia. Când l-am văzut pentru prima oară, credeam că e domnul Gilbert. Cât pe ce să-mi scot pălăria, dar mi-am dat seama că nu e el.

De îndată ce pătrunse în hala de dat pânza la apă, Clyde îl găsi pe Kemerer, tot atât de respectuos şi nehotărât ca şi în ziua precedentă. Căci, întocmai ca şi Whiggam înaintea lui, Kemerer nu-şi putuse încă face o părere despre adevărata situație a lui Clyde în întreprindere. După cum îl informase Whiggam pe Kemerer cu o zi mai înainte, domnul Gilbert nu spusese absolut nimic care să-l facă pe domnul Whiggam să creadă că munca lui Clyde trebuie uşurată sau, dimpotrivă, înăsprită. Nimic în privința asta. Domnul Gilbert spusese doar atât:. „Să fie tratat ca oricare alt salariat în ceea ce priveşte timpul şi munca. Nici o diferență!”' Totuşi, când îl prezentase pe Clyde, spusese: „Dânsul e vărul meu şi va încerca să învețe meseria”, ceea ce lăsa să se înțeleagă că, cu timpul, Clyde urma să treacă de la o secție la alta, în aşa fel, încât să cunoască

toate fazele procesului de fabricație din întreprindere.

Pentru acest motiv, după plecarea lui Clyde, Whiggam îi şopti lui Kemerer, precum şi altora, că noul angajat s-ar putea dovedi curând unul dintre protejații şefului, şi de aceea se hotărâră să-şi „măsoare cuvintele”, cel puțin până în clipa când vor afla care urma să fie adevărata lui situație aici. Clyde, observând aceasta, prinse curaj, pentru că, lăsând la o parte ceea ce ar fi putut gândi sau ar fi voit să facă Gilbert, simțea că o astfel de atitudine presupunea o oarecare favoare din partea unchiului său, favoare ce putea foarte bine să fie spre binele lui. Iată deci pentru care motiv, atunci când Kemerer se strădui să-i explice că nu trebuie să se sperie, fiindcă nu va fi pus la o muncă prea grea, şi nici nu va avea prea mult de lucru deocamdată, Clyde primi aceste declarații cu un oarecare aer de nepăsare. Drept urmare, Kemerer deveni şi mai respectuos.

— Atârnați-vă pălăria şi paltonul în unul dintre cuierele acelea, spuse el pe un ton blajin şi chiar mieros. Ați putea apoi să luați unul dintre cărucioarele cu coşuri şi să vă duceți sus, la etaj, să aduceți câteva bucăți de pânză. O să vi se arate acolo de unde trebuie să luați.

În zilele următoare Clyde fu destul de ocupat; totuşi, se simțea neliniştit, deoarece, se cuvine s-o spunem de la început, era nedumerit şi adeseori tulburat de numărul foarte redus al oamenilor cu care muncea zi de zi şi de situația sa acolo. Pentru că cei cu care se găsea în contact nemijlocit la fabrică nu erau oameni pe care, în mod obişnuit, şi i-ar fi ales ca prieteni; se găseau cu mult sub nivelul băieților de serviciu de la hoteluri, al camionagiilor sau al diverşilor alți salariați. Toți, fără excepție, după cum bine vedea el acum, erau greoi la minte şi necioplіți, iar ca fizic arătau destul de prost. Purtau haine dintr-acelea cu care se mulțumesc numai cei mai de rând muncitori, haine cum poartă de obicei numai cei ce nu dau nici o importanță felului cum sunt îmbrăcați, deoarece munca lor şi greaua existență materială e tot ceea ce îi preocupă. În plus, întrucât nu ştiau ce anume rosturi are de fapt Clyde, sau ce urmare ar putea, să aibă sosirea lui pentru situația fiecăruia dintre ei, rămâneau nedumeriți şi bănuitori față de el.

Totuşi, după o săptămână sau două, înțelegând că domnul Clyde

e un nepot al preşedintelui şi vărul secretarului fabricii, prin urmare, unul care nu avea să rămână multă vreme într-o slujbă umilă, deveniră mai prietenoşi, dar, datorită sentimentului de supunere determinat de acest fapt, erau înclinați să devină invidioşi şi bănuitori într-alt fel. Căci, în fond, Clyde nu era unul dintr-ai lor, şi nici nu putea fi în împrejurările de față. N-avea decât să le zâmbească el mult şi bine, şi, oricât de frumos s-ar fi purtat cu ei, până la urmă nu era decât unul care avea legături strânse cu patronii, aşa gândeau toți. După părerea lor, Clyde aparținea clasei bogate, de sus, şi orice om sărac ştia ce înseamnă asta. Săracii trebuie să fie întotdeauna şi peste tot uniți între ei.

În ceea ce îl priveşte, însă, pe Clyde, el, în primele zile, când se aşeza să mănânce de prânz, acolo, în subsolul fabricii, se întreba cum este posibil ca aceşti oameni să manifeste interes față de nişte lucruri care lui i se păreau atât de plictisitoare şi de neinteresante: calitatea pânzei pregătite pentru gulere; că s-au observați diferențe de greutate sau de țesătură; că ultimele douăzeci de bucăți de pânză nu intraseră aşa de mult la apă ca cele şaisprezece dinainte; că la Fabrica de sârmă „Granston” numărul lucrătorilor scăzuse față *de* luna precedentă; că *„Anthony Woodenware Company”* a afişat un anunț în care se spune că jumătatea de zi liberă de sâmbătă nu va începe anul acesta decât la 1 iunie, spre deosebire de anul trecut, când începuse pe la mijlocul lui mai. Păreau cu toții cufundați în problemele muncii lor obişnuite, de zi cu zi.

În consecință, gândurile lui se îndreptau din nou către imagini mai fericite. Uneori ar fi dorit să fie din nou la Chicago, sau la Kansas, City. Se gândea la Ratterer, la Hegglund, Higby, Louise Ratterer, Larry Doyle, la domnul Squires, la Hortense... la toată banda aceea tânăra şi veselă din care făcuse şi el parte, şi se întreba ce-or fi făcând toți aceştia acum. Ce se întâmplase cu Hortense? Nu se lăsase, aşadar, şi tot îşi cumpărase haina aceea de blană, probabil cu banii debitantului, plecând apoi cu el, după ce jurase că nu-l iubeşte, afurisită! Şi după ce-l storsese şi pe el de atâția gologani!... Simpla ei amintire, precum şi gândul la ceea ce ar fi putut să însemne această fată pentru el, dacă lucrurile ar fi luat o altă întorsătură, îi dădeau uneori amețeli. Pe cine o fi dezmierdând

acum? Ce-o mai fi făcut de când a plecat din Kansas City? Şi ce ar spune ea dacă l-ar vedea acum aici, sau ar afla despre rudele lui atât de, respectabile? Doamne! Ar trece-o răcorile, desigur! Dar Hortense n-ar avea o părere prea bună despre situația lui actuală. Era sigur de asta. L-ar respecta însă mai mult dacă i-ar vedea pe unchiul şi pe vărul lui, fabrica aceasta şi locuința lor impozantă. Potrivit firii ei, ar căuta, desigur, să fie drăgălaşă cu el. Lasă, lasă, o să-i arate el dacă o s-o mai întâlnească vreodată, o s-o trateze cu dispreț, fireşte, şi nu încape îndoială că pe viitor ar fi în stare să o facă!

CAPITOLUL 27

În ceea ce priveşte viața pe care o ducea la pensiunea doamnei Cuppy, Clyde n-ar fi putut spune că făcuse o alegere prea fericită. Nu era decât o pensiune banală, unde veneau, în cazul cel mai bun, salariați de pe la diverse fabrici şi întreprinderi, cu idei conservatoare, care considerau că munca şi lefurile lor, sau concepțiile oamenilor cucernici din clasa mijlocie din Lycurgus sunt vitale pentru ordinea şi bunăstarea lumii. Din punctul de vedere al distracțiilor sau petrecerilor, mediul de acolo era, în genere, cât se poate de plictisitor.

Totuşi, datorită prezenței unui oarecare Walter Dillard — un tânăr fluşturatic, care venise aici, de curând, din Fonda — atmosfera nu i se păru lui Clyde chiar cu totul lipsită de interes. Tânărul acesta, cam de vârsta lui Clyde şi cu aceleaşi ambiții sociale, deşi îi lipseau tactul şi puterea lui de discriminare cu privire la legile ce guvernează existența, era angajat la secția de articole pentru bărbați a magazinului de manufactură *„Stark and Company”*. Era dezghețat, nesățios, cu un fizic destul de arătos, cu un păr foarte deschis, o mustață blondă şi rară şi cu fandoseala unui filfizon provincial. Cum nu se bucurase niciodată de vreo

situație socială oarecare şi nu dispunea de nici un fel de mijloace — tatăl său se ocupase, înaintea lui, cu negustoria de mărunțişuri, dar dăduse faliment — era foarte dornic de a parveni, datorită în bună măsură unui imbold atavic purtat în sânge.

Dar fiindcă până acum nu reuşise să ajungă la nimic, arăta interes pentru cei care reuşiseră şi era invidios pe ei, chiar mai mult decât Clyde. Gloria şi activitatea familiilor cu vază din Lyeufgus atârnau foarte greu în cumpănă pentru el — familii ca Nicholson, Stark, Harriet, Griffiths, Finchley etc. Aflând, la câteva zile după sosirea lui Clyde, despre relațiile de rudă săracă ale acestuia cu o astfel de lume, manifestă un vădit interes față de el. Auzi colo! Un Griffiths! Nepotul bogatului Samuel Griffiths din Lycurgus! La o asemenea pensiune! Şi să stea alături de el, la aceeaşi masă! Interesul lui spori până într-acolo, încât se hotărî de îndată să lege prietenie cu acest străin cât mai neîntârziat cu putință. Iată, aşadar, norocul care îi bătea la uşă, o verigă de legătură cu cea mai aleasă dintre familii! Pe de altă parte, Clyde era tânăr, simpatic şi probabil tot aşa de ambițios ca şi el, deci un băiat de capul căruia merită să te ții dacă ți se oferă prilejul. Aşa că începu, fără întârziere, să se dea cu binişorul pe lângă Clyde. Totul părea aproape prea frumos ca să fie şi adevărat.

În consecință, se grăbi să-i propună o plimbare, folosindu-se de împrejurarea că în apropiere, pe Mohawk, se afla un cinematograf excelent, clasa întâi! Nu vrea să meargă şi Clyde? Or, grație înfățişării lui curățele, precum şi eleganței lui — ceva ce se deosebea cu totul de aspectul grosolan al oamenilor de la fabrică şi al celor din aceeaşi pensiune — Clyde fu ispitit să-i împărtăşească prietenia.

Dar îşi aduse aminte că se punea şi problema distinselor sale rude, aşa că trebuia să fie foarte prevăzător. Cine ştie dacă n-ar face o greşeală de neiertat întreținând astfel de legături neconvenționale şi uşuratice? Toți membrii familiei Griffiths, ca şi întreaga lume din care făceau parte — el ghicea acest lucru din comportarea tuturor celor cu care venise, în contact — se țineau foarte departe de restul muritorilor de rând din oraş. Mai curând din instinct decât dintr-o anumită tactică, Clyde era gata să se țină

în rezervă şi să pozeze în om superior, cu atât mai vârtos cu cât ceilalți, inclusiv tânărul care îl remarcase, păreau să-l respecte şi mai mult datorită acestei purtări. Şi cu toate că, în urma invitației şi, s-ar putea spune chiar, a rugăminților sale stăruitoare, se duse cu acest tânăr la cinematograf, o făcu însă cu foarte multă prudență. Comportarea rezervată şi plină de condescendență a lui Clyde fu de îndată interpretată de Dillard ca semn că e un om din „aristocrație”, cu „legături”. Şi când te gândeşti că-l întâlnise în nenorocita asta de pensiune, cât se poate de plictisitoare! Şi tocmai în momentul când sosise, la începutul carierei sale în oraşul ăsta...

În felul acesta, Dillard începu să joace rolul unui sicofant, cu toate că avea o situație mai bună şi câştigă mai mulți bani decât Clyde în acea perioadă — douăzeci şi doi de dolari pe săptămâna.

— Bănuiesc că ai să-ți petreci o bună parte, din timp cu rudele şi prietenii dumitale de aici, îi spuse el cu prilejul primei lor ieşiri în oraş.

După ce reuşi să smulgă de la Clyde informațiile pe care acesta socoti de cuviință să i le comunice — în fond, o nimica toată — îi povesti şi el câteva episoade, bineînțeles mult exagerate, din propria sa biografie: că tatăl său era acum proprietarul unui magazin de manufactură; că venise aici să studieze alte metode *et caetera;* că avea aici un unchi care lucra pentru *„Stark and Company”;* că făcuse cunoştință cu câțiva oameni „bine”, nu prea mulți, fiindcă nici el nu era de multă vreme aici, numai de patru luni...

Dar rudele lui Clyde!

— Ce crezi, unchiul dumitale trebuie să depăşească milionul, nu? Aşa se spune, cel puțin. Casele acelea din bulevardul Wykeagy sunt, cu siguranță, o bogăție! N-ai să întâlneşti ceva mai frumos nici în Albany, nici în Utica, nici chiar la Rochester. Eşti cu adevărat nepotul lui Samuel Griffiths? Ei, nu mai spune! Asta înseamnă foarte mult pentru dumneata! Aş vrea şi eu să am astfel de rude! Fac rămăşag că aş şti cum să procedez ca să se simtă lucrul acesta!

Îi zâmbi lui Clyde, lacom şi plin de speranță, iar Clyde îşi dădu seama şi mai mult cât de importantă era legătura lui de sânge, ce caz făcea de ea acest tânăr necunoscut.

— Ştiu şi eu? Răspunse Clyde în doi peri, totuşi foarte măgulit de această manifestare de intimitate. Ştii, am venit aici să învăț cum se fabrică gulerele, şi nu ca să mă distrez. Unchiul meu doreşte să-mi văd serios de treabă.

— Sigur, sigur, înțeleg foarte bine, răspunse Dillard. Şi unchiul meu îmi cere acelaşi lucru. Vrea să lucrez serios şi să nu mă distrez prea mult. E achizitor la *„Stark and Company”.* Numai că, vezi, un om nu poate să muncească tot timpul. Trebuie să se mai şi distreze un pic.

— Da, asta aşa e, spuse Clyde, luând pentru prima dată în viața lui un aer de superioritate.

Merseră câteva clipe în tăcere. Apoi:

— Dansezi?

— Da, răspunse Clyde.

— Minunat! Şi eu dansez. Sunt o mulțime de saloane de dans ieftine pe aici, dar eu, unul, nu mă duc niciodată. Nu face să frecventezi astfel de localuri, mai ales când te învârti în societatea oamenilor subțiri... Se pare că oraşul ăsta e foarte sever în această privință. Oamenii simandicoşi nu vor să aibă de-a face cu tine decât dacă frecventezi societatea aleasă. Acelaşi lucru se întâmpla şi la Fonda. Trebuie să faci parte din lumea bună, altfel nu poți pătrunde nicăieri. Eu, unul, cred că e drept aşa. Şi pe urmă, vezi, aici sunt foarte multe fete drăguțe cu care te poți plimba, fete de familie destul de bună, fireşte, nu vreau să spun din societatea înaltă, dar, oricum, fete pe socoteala cărora nu se vorbeşte. Unde mai pui că nu sunt nici lasă-mă-să-te-las! Unele dintre ele sunt chiar destul de focoase. Şi nimeni nu te obligă să te căsătoreşti cu ele. Clyde începu să-l socotească puțin cam destrăbălat față de noua lui viață de aici. Cu toate astea, îi plăcea într-o oarecare măsură. Şi fiindcă veni vorba, continuă Dillard, ce faci duminică după-masă?

— Drept să-ți spun, nimic deosebit, n-am nici un program deocamdată, răspunse Clyde, simțind cum ia naştere pentru el o nouă problemă. S-ar putea să am ceva, dar până acum nu e nimic precis.

— Mi-ar face plăcere să vii cu mine, dacă n-o să ai altceva mai

bun de făcut. Am cunoscut destul de multe fete de când sunt aici. Unele, foarte drăguțe. Ai putea să vii cu mine, să te prezint familiei unchiului meu, dacă vrei. Sunt nişte oameni foarte simpatici. Şi, după aceea, cunosc două fete, la care am putea să ne ducem... nişte porumbițe! Una dintre ele a lucrat la un magazin, dar acum nu mai lucrează... acum e pe liber. Cealaltă e o prietenă a ei. Au patefon şi le place să danseze. Ştiu că aici nu se dansează duminică, dar nu e nevoie să afle nimeni despre asta. Părinții fetelor nu se bagă. După aceea am putea să le ducem la un cinematograf, sau altundeva — dacă vrei şi dumneata — desigur nu la localurile astea din cartierul fabricilor, la unul ceva mai bun, ce zici?

În mintea lui Clyde se năştea acum problema: ce atitudine să ia în fața unor propuneri de felul acestora? La Chicago, la fel ca şi după aceea, aici — datorită celor întâmplate la Kansas City — căutase să fie cât mai retras şi mai prudent cu putință. Şi asta fiindcă, după accidentul acela, tot timpul cât lucrase la club îl stăpânise ideea de a încerca să se călăuzească după idealurile pe care i le inspirase acea onorabilă instituție: cumințenie, muncă fără preget, economisire a banilor, haine îngrijite, comportare de „gentleman”. Dar totul era ca un paradis din care lipsea Eva.

În ciuda mediului potolit care-l înconjura aici, totuşi, părea că până şi aerul brasului îl îndemna spre o destindere de felul aceleia propuse de tânărul Dillard, o formă de distracție probabil destul de nevinovată în sine, însă însuflețită în mod necesar de fete şi de societatea lor amuzantă, şi după cum vedea el, în acest oraş existau foarte multe fete. După-masă, străzile erau pline de fete frumoase şi de băieți tineri. Dar ce ar spune despre el rudele sale, pe care abia le descoperise, în cazul când ar fi fost văzut ducând o viață de plăceri, ca aceea spre care încerca să-l atragă tânărul Dillard? Nu spusese oare chiar el, acum câteva clipe, că oamenii din acest oraş sunt extrem de severi, că fiecare ştie aproape totul despre ce fac ceilalți? Cuprins de îndoială, stătu să se gândească. Dar trebuia să se hotărască pe loc în cele din urmă, ştiindu-se singur şi simțind nevoia de a petrece cu oameni de teapa lui, răspunse:

— Da... bine... cred că e în regulă. Dar numaidecât adăugă, cu

oarecare şovăială: desigur că rudele mele de aici...

— Fireşte, se înțelege! Completă Dillard, arătând că ştie la ce vrea să facă aluzie. Fără îndoială, trebuie să fii atent. Şi eu sunt în aceeaşi situație.

Dacă va izbuti să iasă în lume cu un Griffiths, chiar unul nou aici şi care nu cunoaşte prea multă lume, persoana lui nu va avea decât de câştigat. Da, fără îndoială, ba chiar începu să creadă că a şi pornit pe acest drum.

Se oferi imediat să-i cumpere lui Clyde nişte țigări, să-l trateze cu un pahar cu sifon şi cu tot ce-i poftea inima. Clyde, însă, simțindu-se încă foarte străin şi şovăitor, se scuză după câteva clipe, deoarece tânărul acesta, care idolatriza atât de mult „lumea bună” şi rangul, îl cam plictisea, şi se retrase în camera lui. Fiindcă îi promisese mamei sale că-i va scrie, se gândi că ar face bine să se apuce să-i scrie şi, totodată, să mediteze puțin asupra faptului dacă această nouă legătură a lui este sau nu un lucru înțelept.

CAPITOLUL 28

A doua zi fiind sâmbăta, prin urmare având o jumătate de zi liberă — lucru ce se respectă tot anul la întreprinderea aceasta — domnul Whiggam distribui plicurile cu salarii.

— Poftiți, domnule Griffiths, spuse el, dându-i plicul, ca şi cum situația lui Glyde l-ar fi impresionat în mod deosebit.

Clyde se simți încântat că i se spune „domnule” şi, întorcându-se la dulapul lui, desfăcu plicul şi îşi băgă banii în buzunar. După aceea îşi luă pălăria şi pardesiul şi se îndreptă către pensiunea hoinărind fără nici un rost, încoace şi încolo, de unul singur. Dillard lipsea, pentru că era încă la lucru, se hotărî să facă o plimbare cu troleibuzul până la Glovers-Ville, un oraş de vreo douăzeci de mii de locuitori, despre care se spunea că e tot atât de

animat, dacă nu şi tot atât de frumos ca Lycurgus. Plimbarea aceasta îl distra şi-l interesă, deoarece cunoscu un oraş cu totul diferit de Lycurgus din punctul de vedere al componenței sociale.

Ziua următoare, însă — duminică — şi-o petrecu în Lycurgus, hoinărind fără nici un rost, încoace şi încolo, de unul singur. Dillard fusese nevoit să se ducă la Fonda pentru nu ştiu ce treabă, aşa că nu-şi putuse ține făgăduiala în legătură cu petrecerea de duminică după-masă. Dar întâlnindu-l pe Clyde luni seara, îl anunță că miercuri seara, în subsolul bisericii congregaționaliste din stradă Diggby, urma să aibă loc o serată cu bufet. Şi, după cum spunea el, cel puțin bufetul părea să fie promițător.

— Putem să ne ducem acolo, îi spuse lui Clyde, să facem puțină curte fetelor. Vreau să-ți prezint pe unchiul şi pe mătuşa mea. Sunt oameni foarte simpatici, crede-mă. La fel, şi fetele. Nu sunt de lepădat! Pe la 10 am putea să ne strecurăm afară şi să ne ducem fie la Zella, fie la Rita. Rita are mai multe plăci bune, dar Zella are un parchet minunat pentru dans. *A propos,* nu cumva ai adus cu dumneata şi hainele de seară? se interesă el.

Dillard inspectase — în absența acestuia, bineînțeles — camera lui Clyde, situată deasupra camerei sale, la etajul al treilea. Şi constatând că tânărul are doar un geamantan, şi nu şi un cufăr de haine, iar, după toate semnele, nici o haină de seară, ajunsese la concluzia că, deşi tatăl său era administratorul unui hotel, iar el însuşi lucrase la *„Union League Club”* în Chicago, probabil nu dădea prea mare importanță felului de a se îmbrăca pentru solemnități. Dacă aşa stăteau lucrurile, însemna că domnul Clyde se străduia să răzbată în viață pe cont propriu, potrivit unui plan precis de formare a caracterului, fără ajutorul nimănui. Şi lucrul acesta nu-i prea convenea. Un om nu trebuie să neglijeze niciodată cerințele sociale esențiale. Oricum ar fi, însă, Clyde aparținea familiei Griffiths, şi asta era de ajuns pentru a-l face să-i treacă lesne cu vederea aproape toate, cel puțin pentru moment.

— Nu, nu le-am adus — răspunse Clyde, care, cu toate că se simțea destul de plictisit, nu era prea convins de oportunitatea acestei aventuri, în cazul când s-ar duce cu Dillard — dar am de gând să-mi procur un costum de şic.

Se gândise la această lipsă încă de când sosise la Lycurgus şi avea de gând să rupă treizeci şi cinci de dolari, pe puţin, din economiile făcute în ultima vreme cu atâta trudă şi să-şi cumpere un asemenea costum.

Dillard continuă să-i îndruge verzi şi uscate, explicându-i că deşi familia Zellei Shuman nu era bogată — totuşi, casa unde locuiau le aparţinea — Zella se învârtea într-o societate de fete foarte „bine". La fel şi Rita Dickerman. Tatăl Zellei mai avea o mică vilă la lacul Eckert, lângă Fonda. Vara viitoare, o dată cu sosirea vacanţei şi a plăcutelor *weekend*-uri[15], el şi Clyde, presupunând că lui Clyde o să-i placă Rita, ar putea să se ducă acolo în vizită, pentru că Rita şi Zella sunt nedespărţite. Unde mai pui că sunt şi frumoase!

— Zella e brunetă, şi Rita e blondă, adăugă el cu entuziasm.

Clyde primi cu plăcere vestea că fetele sunt frumoase şi se simţi măgulit văzând cum, aşa, din senin, în singurătatea lui, acest Dillard făcea atât de multe pentru el. Dar o fi oare înţelept din partea lui să lege o prietenie atât de strânsă cu dânsul? Aceasta era întrebarea, pentru că, la urma urmei, nu ştia nimic precis despre el. Or, din felul de a se comporta al lui Dillard, din entuziasmul său pripit faţă de aventură pe care o punea la cale deduse că pe acesta îl preocupă mai curând fetele ca fete — un anumit libertinaj sau frivolitatea disimulată ce le caracteriza — decât rangul social al lumii din care făceau parte. Dar oare prăbuşirea lui din Kansas City nu fusese cauzată tocmai de aşa ceva? Aici, la Lycurgus, mai mult decât oriunde în altă parte, nu-şi putea îngădui să uite asta atâta vreme cât îşi pusese în gând să-şi croiască un viitor mai bun.

Cu toate acestea, miercuri s ara, la orele opt şi jumătate, plecară împreună, Clyde făurindu-şi fel de fel de iluzii. Pe la ora 9 se găseau amândoi în mijlocul uneia dintre acele reuniuni parohiale, amestec de devoţiune, de mondenitate şi de intrigi sentimentale, al căror scop este de a se strânge bani pentru biserică, dar rezultatul principal fiind acela că se dă prilej celor mai în vârstă să bârfească, iar celor tineri să flirteze pe ascuns şi uneori după cum îi îndeamnă inima.

Existau câteva standuri unde se vindeau fel de fel de lucruri,

15 Timpul de repaos de la sfârşitul săptămânii.

începând cu plăcinte, prăjituri şi îngheţate, până la dantele, păpuşi şi bagatele de tot soiul, donate de membrii congregaţiei în folosul bisericii. Reverendul Peter Isreals, preotul, şi soţia lui erau totdeauna prezenţi. De asemenea, unchiul şi mătuşa lui Dillard, doi oameni vioi, dar neinteresanţi, despre care Clyde îşi putu da seama că nu prezintă nici o importanţă din punct de vedere social. Erau prea veseli şi extrem de prietenoşi, în sensul specific al cumetriei, deşi Grover Wilson, în calitatea lui de achizitor al lui *„Stark and Company”,* căuta din când în când să-şi impună un aer grav şi fudul.

Era un bărbat mic şi îndesat, care părea că nu prea ştie cum să se îmbrace, sau că nu-şi poate permite luxul acesta. În contrast cu îmbrăcămintea aproape ireproşabilă a nepotului său, costumul lui era departe de a-i veni bine. Ba, mai mult decât atât, era necălcat şi pe alocurea pătat. La fel, şi cravata. Avea obiceiul de a-şi tot freca mâinile, ca un funcţionăraş, de a-şi încrunta sprâncenele şi de a se scărpina mereu la ceafă, ca şi cum lucrurile pe care voia să le spună i-ar cere un mare efort de gândire şi ar fi de cea mai mare importanţă. Adevărul era că absolut tot ce rostea el, după cum urma să constate Clyde, nu avea nici cea mai mică însemnătate.

Acelaşi lucru se putea spune şi despre voluminoasa doamnă Wilson, care stătea lângă el, în timp ce dumnealui se străduia să se arate demn de a sta de vorbă cu un om de rangul lui Clyde. Doamna se mulţumea să surâdă, ca o lună plină. Era grasă şi cu obrajii îmbujoraţi, iar bărbia avea tendinţa să devină dublă. Zâmbea într-una, în bună parte pentru că era veselă din fire şi aici căuta să fie totdeauna bine dispusă, dar şi din pricina faptului că tânărul cu care vorbea era cine era. Căci, după cum putu să-şi dea seama Clyde însuşi, Walter Dillard se grăbise să-şi impresioneze rudele, spunându-le că noul lui prieten e un Griffiths, că s-a împrietenit cu el la cataramă şi acum se duc împreună peste tot.

— Walter ne-a spus că aţi sosit de curând aici şi că o să lucraţi la unchiul dumneavoastră. După câte am înţeles, locuiţi la doamna Cuppy. N-o cunosc, dar am auzit că are o pensiune simpatică şi distinsă. Domnul Parsley, care locuieşte la dumneaei, mi-a fost coleg de şcoală. În ultima vreme, însă, nu l-am prea văzut. L-aţi

cunoscut?

— Nu, răspunse Clyde.

— Ştiţi că v-am aşteptat duminica trecută la masă, dar Walter a trebuit să plece acasă. În orice caz, trebuie să ne vizitaţi cât mai curând. Oricând veţi pofti. Mi-ar face plăcere să veniţi.

Faţa i se lumină de un zâmbet larg, şi ochii ei mici, căprui, scânteiară.

Clyde înţelese că datorită faimei unchiului său era privit ca un adevărat tezaur social. Aşa s-a întâmplat şi cu ceilalţi membri ai acestei reuniuni, atât cei mai bătrâni, cât şi tinerii: preotul Peter Isreals şi soţia lui; domnul Micah Bumpus, un vânzător de cerneluri de tipar de prin partea locului, soţia şi fiul său; domnul şi doamna Maximilian Pick, comerciant *en gros* şi *en detail* de fân, cereale şi nutreţ; domnul Witness, florar, şi doamna Throop, care se ocupa de vânzări şi închirieri de imobile. Toţi cunoşteau reputaţia lui Samuel Griffiths şi a familiei lui şi li se părea destul de interesant şi de ciudat că tânărul Clyde, nepotul bun al unui om atât de bogat, se găseşte aici, în mijlocul lor. Singurul lucru pe care nu-l înţelegeau ei era că felul de a se comporta al lui Clyde se vădea prea modest şi nu atât de impresionant pe cât s-ar fi cuvenit, că nu e îndrăzneţ şi dispreţuitor. Cei mai mulţi dintre ei făceau parte dintre oamenii care respectă obrăznicia chiar atunci când se prefac că o condamnă.

Cu fetele lucrurile erau şi mai limpezi. Dillard le pusese pe toate în curent cu privire la înrudirea dintre Clyde şi unchiul său.

— Daţi-mi voie să vi-l prezint pe Clyde Griffiths, nepotul lui Samuel Griffiths şi vărul domnului Gilbert Griffiths, ştiţi… A venit de curând aici, să studieze metodele de fabricare a gulerelor la întreprinderea unchiului său.

Iar Clyde, care-şi dădea seama cât de neîntemeiată este această afirmaţie, era totuşi încântat şi impresionat de efectul pe care îl producea. Câtă neobrăzare din partea lui Dillard! Cu câtă neruşinare îşi dădea aere faţă de aceşti oameni, folosindu-se de prezenţa lui! Îl conducea pe Clyde în toate părţile, fără să-l lase măcar o clipă singur. De fapt, era hotărât şi ţinea ca toţi aceia pe care-i cunoştea şi-i simpatiza, fete sau băieţi, să afle de la el cine

este şi ce este Clyde şi să vadă că el, Dillard, li-l prezintă tuturor. Din contră, celor pe care nu-i simpatiza, nu li-l prezenta deloc, în aşa fel, încât aceştia să aibă prilejul de a sta cât mai puţin în preajma lui Clyde. „Asta nu face doi bani! Tatăl ei are doar un garaj nenorocit! Nu mi-aş pierde timpul cu ea dacă aş fi în locul dumitale”. Sau: „Asta nu reprezintă nimic. Ia, un biet salariat în magazinul nostru!” Faţă de alţii, însă, era numai surâsuri şi complimente, sau, în cel mai rău caz, căuta să le scuze stângăciile din societate.

În fine, Clyde fu prezentat Zellei Shuman şi Ritei Dickerman, care, pentru motive personale — unul dintre cele mai importante fiind dorinţa de a părea mai simandicoase şi mai rafinate decât ceilalţi — veniră cu oarecare întârziere. E drept — şi Clyde constată asta ceva mai târziu — erau oarecum diferite, mai complicate şi mai puţin mărginite, decât toate fetele pe care i le prezentase până atunci Dillard. Din punct de vedere religios şi moral, însă, nu se aflau pe poziţii atât de solide ca celelalte. Şi, cum băgă de seamă Clyde după ce făcu cunoştinţă cu ele, erau foarte ahtiate după plăceri, fără să caute a o arăta cu tot dinadinsul, ba dimpotrivă, încercând să pară altfel decât erau în realitate. În consecinţă, exista în comportarea lor ceva care-l izbi pe Clyde chiar din clipa prezentării, o notă ce se deosebea de atitudinea celorlalţi membri ai acestui grup — nu neapărat ceva nesănătos sub raport moral său religios, ci mai curând o conduită întrucâtva mai liberă, mai îndrăzneaţă şi mai puţin rezervată decât a altora.

— Va să zică, dumneata eşti domnul Clyde Griffiths! Spuse Zella Shuman. Zău, semeni foarte mult cu vărul dumitale! Îl văd adesea trecând cu maşina pe Bulevardul Central. Walter ne-a vorbit mult despre dumneata. Îţi place Lycurgus?

Felul cum rostise cuvântul „Walter”, precum şi tonul deschis şi familiar al vocii ei îl făcură pe Clyde să-şi dea seama de la început că Zella se află în relaţii mult mai intime şi e mult mai degajată faţă de Dillard decât îi dăduse acesta să înţeleagă. O funduliţă de catifea roşie la gât, doi cercei mici cu pietre de granat la urechi, o bluză neagră, foarte elegantă şi strânsă pe trup, şi o fustă cu multe pliuri păreau să indice că nu-i displace să-şi arate corpul şi e conştientă

de frumusețea formelor ei, atitudine care, de n-ar fi fost aerul de fată sfioasă şi oarecum retrasă pe care şi-l dădea, ar fi stârnit cu siguranță multe comentarii într-un asemenea loc.

Rita Dickerman, la rândul ei, avea o față albă şi cam plină, obraji trandafirii, părul castaniu-deschis şi ochii cenuşii bătând în albastru. Lipsită de vioiciunea insinuantă ce o caracteriza pe Zella Shuman, ea iradia, totuşi, ceva care lui Clyde i se părea că se completează în chip fericit cu felul de a fi liber, deşi tăinuit, al prietenei sale. Clyde îşi dădu seama că purtarea ei, cu toate că trăda mult mai puțin o atitudine de bravadă mascată, era cuceritoare, mai ales față de Clyde, şi, oarecum, destul de provocator. Lucrurile fuseseră aranjate în aşa fel, ca ea să-l prindă în mreje. Dominată puternic de Zella Shuman, la a cărei remorcă se găsea, amândouă erau prietene nedespărțite. Când Clyde îi fu prezentat, Rita îi zâmbi dulce şi senzual, tulburându-l profund. Asta în ciuda faptului că aici, în Lycurgus, cum îşi spunea el mereu, trebuia să fie foarte atent în alegerea persoanelor ce urmau să-i devină apropiate. Totuşi, din nefericire, ca şi în cazul Hortensei Briggs; ea îi evocă gânduri şi imagini de intimitate, care, deşi problematice sau depărtate, îl neliniştea. Clyde însă trebuia să fie prudent. Tocmai o comportare prea liberă, ca aceea a lui Dillard şi a acestor fete, îl băgase în bucluc mai înainte...

— Acum, hai să luăm nişte înghețată şi ceva prăjituri, iar după aceea putem s-o ştergem de aici, propuse Dillard, după ce termină obişnuitele fraze de prezentare. Voi două ați face bine să dați un ocol primprejur şi să vă salutați cu unii şi cu alții. După aceea ne întâlnim la standul de înghețată. Apoi, dacă vreți, plecăm. Ce ziceți?

O privi pe Zella Shuman de parcă ar fi vrut să spună: „Ştiți ce trebuie să faceți”, iar ea zâmbi şi răspunse:

— Foarte bine! Nu putem să plecăm chiar acum. Am să mă duc la verişoara mea Mary, uite-o colo! Şi la mama. Şi la Fred Bruckner. Eu şi cu Rita o să ne mai învârtim un pic pe aici, singure, şi după aceea o să vă întâlnim iar.

Rita Dickerman îi aruncă lui Clyde un zâmbet galeş şi cuceritor.

După vreo douăzeci de minute de aşteptare, în care timp schimbă câte o vorbă cu unul şi cu altul, Dillard primi un semn din

partea Zellei, aşa că, împreună cu Clyde, se opri lângă standul de îngheţată, înconjurat de scaune şi situat în mijlocul sălii. Peste câteva clipe se apropiară de ei şi Zella cu Rita şi mâncară împreună îngheţată şi prăjituri. Pe urmă, achitându-se astfel de obligaţii şi întrucât unii dintre invitaţi începuseră să plece, Dillard spuse:

— E timpul s-o luăm din loc. Am putea merge la tine, ce zici?

— Sigur, sigur! Şopti Zella, şi se îndreptară cu toţii spre vestiar.

Clyde continua să se întrebe dacă face un lucru înţelept aruncându-se în aventura asta, aşa că mai mult tăcea. Nu-şi putea da încă seama dacă Rita îi plăcea sau nu. Când ieşiră însă în stradă, depărtându-se de biserică şi de amatorii de petreceri familiale, se pomeni mergând alături de Rita, în timp ce Zella şi Dillard o luaseră înainte. Clyde încercă s-o ia de braţ, aşa cum credea că se cuvine să facă într-o astfel de împrejurare, dar ea se feri, mulţumindu-se să-l apuce, cu o mână afectuoasă şi mângâietoare, de cot. Mergeau foarte aproape unul de altul, umăr lângă umăr, şi fata, mai mult rezemându-se de el, începu să-i vorbească vrute şi nevrute despre viaţa din Lycurgus.

Avea o voce foarte caldă şi alintătoare. Lui Clyde îi plăcea. Trupul îi unduia în mers, emanând parcă un fluid care îl tulbură şi-l ademenea, în ciuda voinţei lui. Simţea că i-ar place tare mult să-i mângâie braţul şi că ar putea-o face, dacă ar vrea — ar putea chiar să o înlănţuie de mijloc — şi asta foarte curând. Totuşi, era în permanenţă conştient că e un Griffiths, un Griffiths din Lycurgus. Ceea ce dădea o altă înfăţişare lucrurilor şi făcuse ca toate fetele de la serată, să-i arate atâta interes şi să fie atât de prietenoase cu el. Dar, cu toate aceste reflecţii, o strângea uşor de braţ pe Rita, fără ca ea să se supere sau să-i spună ceva.

Ajunşi la locuinţa familiei Shuman, o casă mare, pătrată, de modă veche, cu un turn paralelipipedic, retrasă mult de la stradă în mijlocul unor pomi şi al unei pajişti, se instalară comod într-o sufragerie de toate zilele, mult mai frumos mobilată decât orice încăpere pe care o văzuse Clyde până atunci în vreo casă particulară. Dillard se apucă imediat să aleagă plăcile, pe care părea că le cunoaşte foarte bine, şi să dea la o parte două covoare mari, pentru a descoperi un parchet din lemn tare, bine lustruit.

— Aici în casă suntem avantajați, cu pomii din față şi cu acele astea care nu produc sunete stridente, spuse el de dragul lui Clyde, fireşte, întrucât se afla încă sub impresia că tânărul său prieten e o persoană căreia nu-i scapă nimic şi-i urmăreşte orice mişcare. Ce zici, Zell. Nu-i aşa că din stradă nu se aude patefonul? Şi nici sus, la etaj, nu se aude nimic cu acele astea moi. Am pus doar de atâtea ori muzică şi am dansat aici până la 3 şi 4 dimineața, fără ca cei de la etaj să prindă de veste, nu-i aşa, Zell?

— Da, aşa-i. Adevărul este însă că şi tata e cam fudul de-o ureche, iar mama nu mai aude nimic când se duce în camera ei şi se apucă să citească. Însă ce-i drept e drept, nu se aude.

— Dar din ce pricină sunt oamenii de aici împotriva dansului? întrebă Clyde.

— O, nu! Nu e adevărat; lucrătorii din fabrici n-au nimic împotrivă, explică Dillard. Împotrivă sunt doar ăia mai bisericoşi. De pildă, unchiul şi mătuşa mea. Şi aproape toți cei pe care i-am întâlnit astă-seară la serbare, în afară, de Zell şi Rita, bineînțeles. Le aruncă o privire cât se poate de aprobatoare şi de încurajatoare. Ele au concepții destul de largi ca să nu ia în seamă asemenea fleacuri. Nu-i aşa, Zell?

Fetişcana asta, cu totul fascinată de Dillard, râse şi încuviință din cap:

— Te cred! Nu văd nimic rău în asta!

— Nici eu, adăugă Rita, nici tata sau mama. Numai că lor nu le place să vorbească despre dans, sau să mă lase să înțeleg că puțin le pasă dacă exagerez ori nu.

Dillard pusese între timp o placă, intitulată *Ochii negri,* şi începură imediat să danseze. Clyde cu Rita, Dillard cu Zella. Clyde se lăsă repede antrenat într-un fel de intimitate cu această fată, intimitate despre care nici el nu ştia încă ce putea să însemne. Partenera lui dansa cu atâta căldură şi entuziasm, cu mişcări ondulate şi legănate, ce sugerau tot felul de porniri înăbuşite. Buzele ei se încununară de îndată cu un fel de surâs amețit, care arăta cât de mult o înfierbânta jocul. Şi era foarte drăguță aşa cum dansa şi zâmbea, mai drăguță ca oricând.

„E delicioasă, îşi spunea Clyde, chiar dacă e puțin cam molâie!

Cu orice băiat ar dansa aşa, dar pe mine mă place pentru că-şi închipuie că sunt cineva". Şi, aproape în acelaşi moment, fata îi spuse:

— Nu-i aşa că e minunat? Şi ce bun dansator eşti, domnule Griffiths!

— A, nu, replică el, uitându-se în ochii fetei şi zâmbind, dumneata eşti o adevărată dansatoare. Iar eu dacă reuşesc să dansez, e pentru că dansezi dumneata cu mine.

Abia acum constată că brațele îi sunt calde şi moi, iar pieptul, cam prea dezvoltat pentru o fată tânără ca ea. Întărâtata de dans, era de-a dreptul fermecătoare, iar gesturile ei deveneau din ce în ce mai provocatoare.

— Acum să punem *Luntrea dragostei,* spuse Dillard după ce se termină placa *Ochii negri;* dumneata o să dansezi cu Zella, în timp ce eu o să fac câțiva paşi cu Rita. Ce zici, Rita?

Era atât de îmbătat de propria sa virtuozitate de dansator şi găsea atâta plăcere în asta, încât nu mai putu să aştepte şi o luă pe Rita de braț, înainte de a pune altă placă, lunecând cu ea pe parchet, bătând step şi executând figuri la care Clyde nu se pricepea, şi care îl consacrară imediat pe Dillard ca un dansator excelent. După aceea, îl rugă pe Clyde să pună *Luntrea dragostei.*

Dar, de îndată ce făcu un dans cu Zella, Clyde înțelese că totul fusese de la început astfel plănuit, încât între cele două perechi să se stabilească o armonie deplină, menită să nu stingherească pe nici unul, ci, dimpotrivă, să le dea ghes în relațiile lor mutuale. În consecință, în timp ce Zella dansa cu el — dansa bine şi vorbea mult — Clyde putu să-şi dea seama că îl sorbea din ochi pe Dillard, şi numai pe Dillard, şi că ar dori să rămână cu el. În aşa fel încât, după câteva dansuri, în timp ce Clyde şi Rita stăteau pe o canapea şi discutau, Zella şi Dillard părăsiră camera, ca să se ducă la bucătărie să bea ceva. Numai că au stat acolo mult mai mult decât ar fi fost nevoie pentru atâta lucru.

În acest răstimp, Clyde avu impresia că şi Rita făcea tot ce-i stă în putință ca să se apropie mai mult unul de celălalt. Găsind că discuția de pe canapea tânjeşte, fata se ridică şi, fără muzică, fără nici un cuvânt, îi făcu semn să o ia în brațe şi să danseze din nou.

Dansase câteva stepuri cu Dillard, şi acum se prefăcea că ar vrea să i le arate şi lui Clyde. Mişcările erau însă de asemenea natură, încât se țineau mai strâns unul de altul, mult mai strâns decât înainte. Stând astfel lipită de el şi arătându-i cum să procedeze cu cotul şi brațul, obrajii ei se apropiară foarte mult de ai lui, mai mult decât ar fi voit şi ar fi îndrăznit Clyde. Îşi lipi obrazul de al ei, iar ea îl răsplăti cu o privire drăgălaşă şi încurajatoare. Îndată îşi pierdu orice stăpânire de sine şi o sărută pe gură. Apoi încă o dată, şi încă o dată... în loc de a-şi întoarce fața, aşa cum îşi închipuise el că ar putea să se întâmple, ea îi dete voie s-o sărute, ba se înclină în aşa fel, ca s-o poată săruta mai mult.

Şi deodată, simțindu-i trupul cald lipit de-al lui şi apăsarea buzelor ei răspunzând buzelor lui, Clyde înțelese că relațiile dintre dânşii au ajuns într-un stadiu de unde îi va fi greu să dea înapoi sau să încerce a le evita. Şi i-ar fi foarte greu să se stăpânească, deoarece acum fata îi plăcea, după cum, evident, şi el îi plăcea ei.

CAPITOLUL 29

Cu toată plăcuta înfiorare de-o clipă pricinuită de această scenă, Clyde îşi întoarse din nou gândurile la problema conduitei celei mai potrivite pe care trebuia să şi-o impună aici. Căci, iată, fata aceasta îi făcea avansuri într-un chip cât se poate de direct şi grăitor. Şi asta, după ce-şi făgăduise lui însuşi şi mamei sale că va duce o viață cu totul diferită de aceea din trecut, că nu va mai întreține nici un fel de legături sau prietenii ca acelea din Kansas City, care-l făcuseră să se prăbuşească. Şi totuşi... şi totuşi...

Ispita îl chinuia din ce în ce mai mult, deoarece simțea că uită nu aştepta din partea lui decât să facă pasul hotărâtor, şi fără întârziere. Dar unde şi cum? Nu în încăperea aceasta mare şi stranie, desigur. Fără îndoială că existau şi alte camere în afară de bucătăria unde se retrăseseră, fără ascunzişuri, Dillard şi Zella. Dar

chiar aşa stând lucrurile, o dată făcut un gest ca acesta... Ce avea să se întâmple pe urmă? Nu i se va cere să întreţină această legătură, sau nu se va expune la complicaţii în cazul când ar refuza? Şi în timp ce continua să danseze cu ea şi să o sărute, să o mângâie cu nesaţ, cu dorinţă, îşi spunea: „Nu fac bine ceea ce fac. Mă aflu în Lycurgus. Şi aici sunt un Griffiths. Ştiu ce gândesc toţi tinerii aceştia despre mine, şi chiar părinţii ei. O iubesc, oare, cu adevărat? Şi faptul că cedează atât de uşor, chiar dacă nu prezintă nici un pericol pentru viitorul meu, nu trebuie să mă îngrijoreze? Nu s-a lăsat, oare, prea repede sedusă?” încerca senzaţii asemănătoare cu acelea din lupanarul de la Kansas City, se simţea atras, şi, în acelaşi timp, se abţinea. Se mulţumi s-o sărute şi s-o strângă în braţe, cu destulă stăpânire de sine, până când se întoarseră Dillard şi Zella, care puseră capăt acestei intimităţi.

Un ceas bătu undeva orele 2 din noapte, şi Rita anunţă deodată că trebuie să plece — părinţii aveau să o certe pentru că intimase atât de mult. Iar cum Dillard nu dădea nici un semn că ar fi dispus să se despartă de Zella, se înţelese de la sine că numai Clyde trebuia s-o conducă, plăcere micşorată acum de impresia vagă a unei dezamăgiri sau a unei ocazii pierdute, cu care rămăseseră amândoi. Clyde îşi spunea că n-a corespuns aşteptărilor fetei. Era limpede că-i lipsise curajul de a da curs avansurilor şi graţiilor ei. Desigur că aşa trebuie să-şi explice lucrurile.

În faţa porţii — locuia nu prea departe de acolo — după o conversaţie presărată de aluzii cu privire la unele ocazii viitoare ce s-ar putea dovedi mai favorabile, atitudinea ei rămânea la fel de încurajatoare chiar şi aici. Se despărţiră, iar Clyde continuă să-şi spună că această nouă legătură evoluează mult prea repede. Se întreba dacă trebuie, să lege o astfel de prietenie şi, mai ales, atât de curând. Ce-au devenii frumoasele lui făgăduieli, făcute înainte de a veni aici? Ce hotărâre avea să ia? Şi astfel, datorită căldurii senzuale şi a magnetismului Ritei, nehotărârea lui şi neputinţa de a proceda aşa cum ar fi făcut în alte împrejurări îl iritau.

Tocmai atunci interveniră două fapte care, până la urmă, îl făcură să se decidă într-un anumit fel. Era vorba, mai întâi, de însăşi atitudinea familiei Griffiths, atitudine care, cu excepţia lui

Gilbert, nu era chiar una de ostilitate, sau de indiferență completă. Dar Samuel Griffiths, în primul rând, şi o dată cu el, şi ceilalți membri ai familiei nu-şi dădeau seama de situația anormală, dacă nu neapărat de singurătatea în care avea să trăiască aici Clyde dacă familia nu va găsi de cuviință să-i arate măcar o cât de mică bunăvoință, sau să-i dea, din când în când, câte un sfat prietenesc. Samuel Griffiths, fiind întotdeauna extrem de ocupat, aproape nici nu se gândise la Clyde, cel puțin în prima lună de la venirea lui în Lycurgus. Clyde era aici, fusese instalat undeva, cum se cuvenea — aşa i se spusese — şi în viitor vor avea ei grijă de el. La urma urmei, era nevoie de mai mult?

Şi astfel, timp de cinci săptămâni, înainte de a se întreprinde vreo acțiune oarecare — situație ce-l satisfăcea pe Gilbert — Clyde trebui să-şi vadă de treabă în hala aceea de la subsol, întrebându-se ce au de gând să facă, totuşi, cu el. Iar atitudinea celorlalți, inclusiv a lui Dillard şi a celor două fete, făcea ca situația lui în acest oraş să i se pară, până la urmă, ciudată.

Totuşi, cam la o lună după sosirea lui Clyde, şi îndeosebi mai mult pentru că Gilbert părea că se încăpățânează să nu-i vorbească niciodată despre el, bătrânul Griffiths îl întrebă într-o bună zi pe acesta:

— Ei, ce mai face vărul tău? Cum o mai duce?

Gilbert, puțin cam neliniştit de ceea ce putea să prevestească o astfel de întrebare, răspunse:

— O duce foarte bine. L-am pus să lucreze mai întâi în secția unde se dă pânza la apă. Nu e bine?

— Ba da. Pentru început cred că e un loc tot atât de bun ca oricare altul. Dar ce crezi despre el acum?

— De... răspunse Gilbert cu un aer aristocrat şi convențional, trăsătură pentru care tatăl său îl admira întotdeauna. Ce să cred? E aşa cum trebuie să fie, după câte pot să-mi dau seama. În orice caz, se descurcă. Nu-mi face, totuşi, impresia că o să ajungă departe în domeniul ăsta. Nu prea are şcoală, după cum ştii. Oricine îşi poate da seama. Şi-apoi, nu e destul de îndrăzneț şi de energic. E prea moale, după părerea mea. Totuşi, n-aş vrea să-i tai aripile. S-ar putea să facă figură bună. Tu ții la el, iar eu s-ar putea

să mă înşel. Nu mă pot însă împiedica să gândesc că a venit aici închipuindu-şi că tu vei face mai mult pentru el decât pentru altcineva numai fiindcă e rudă cu noi.

— Aşa crezi? Dacă-şi închipuie aşa ceva, atunci greşeşte. Dar adăugă imediat, zâmbind înțelegător: S-ar putea, totuşi, să nu fie chiar aşa lipsit de spirit practic cum îți închipui tu. Nu e de prea multă vreme aici ca să ne putem da cu părerea, nu-i aşa? În orice caz, nu mi-a făcut această impresie la Chicago. Şi-apoi, cred că sunt o mulțime de alte funcții unde s-ar achita foarte bine, nu? — Fără nici o pierdere pentru nimeni, chiar dacă nu e omul cel mai talentat din lume. Dacă se mulțumeşte cu un rost umil în viață, asta e treaba lui. Eu nu-l pot împiedica. Dar, oricum, nu înțeleg să-l concediez încă şi nu vreau nici să-l pun să lucreze cu bucata. N-ar fi frumos. La urma urmei, e rudă cu noi. Lasă-l să se zbată singur un timp şi vezi cum se descurcă.

— Patroane, s-a înțeles, răspunse fiul, care spera ca tatăl său, preocupat cum era de ale lui, o să-l lase pe Clyde acolo unde se afla acum — în postul cel mai umil pe care-l putea oferi fabrica.

Dar iată că, spre marea sa nemulțumire, Samuel Griffiths adăugă:

— Va trebui să-l invităm la masă la noi cât de curând. M-am gândit la asta mai demult, dar până acum n-am avut timp să mă ocup. Ar fi trebuit să vorbesc mai întâi cu mama. N-a fost încă pe la noi, nu-i aşa?

— Nu; cel puțin eu nu ştiu despre un asemenea lucru, răspunse Gilbert răutăcios. Nu-i plăcea deloc această întorsătură, dar nu era atât de lipsit de tact ca să-şi manifeste ostilitatea tocmai într-un astfel de moment. Cred că am aşteptat ca dumneata să spui ceva, adăugă el.

— Foarte bine, continuă Samuel. Vezi unde stă şi pofteşte-i la noi. Duminica viitoare cred că ar fi ziua cea mai indicată, dacă nu vom avea în program altceva. Şi observând o umbră de îndoială sau de dezaprobare în ochii fiului, adăugă: în definitiv, Gil, e nepotul meu şi vărul tău, şi nu ne putem permite să-l ignorăm complet. N-ar fi corect, ştii foarte bine lucrul ăsta. Ar trebui să vorbeşti cu mama ta diseară — sau, lasă, am să vorbesc chiar eu şi am să

aranjez.

Închise sertarul biroului, unde căutase nişte hârtii, se ridică, îşi luă pălăria şi pardesiul şi ieşi.

Ca urmare a acestei discuţii, i se trimise lui Clyde o invitaţie pentru duminica viitoare, la orele şase treizeci, ca să vină să ia masa la familia Griffiths. De obicei, duminica la orele unu şi treizeci avea loc importantul prânz al familiei, la care erau invitaţi diferiţi prieteni din oraş sau în trecere prin oraş. La şase treizeci, aproape toţi aceşti oaspeţi plecau; uneori şi unul sau doi dintre membrii familiei, astfel că la acea oră se servea o masă frugală pentru domnul şi doamna Griffiths şi pentru Myra, Bella şi Gilbert fiind în general plecaţi în vizită în alte părţi.

De data aceasta, însă, după cum se sfătuiră doamna Griffiths, Myra şi Bella, vor fi prezenţi cu toţii, în afară de Gilbert, care, datorită opoziţiei sale, precum şi a unei vizite pe care trebuia să o facă, le spuse că va rămâne doar câteva clipe, apoi va pleca. Astfel, după cum constată cu satisfacţie Gilbert, Clyde avea să fie primit într-un moment când nu mai există riscul de a trebui să fie prezentat personajelor mai distinse ce puteau să treacă pe la ei în timpul după-amiezii, de a le da explicaţii cu privire la persoana lui şi de a se crea legături între ei. Totodată, vor avea şi ceilalţi membri ai familiei prilejul de a-l studia singuri şi de a-şi face despre el o părere justă, fără să-şi ia nici un fel de obligaţii.

Pe de altă parte, în ceea ce priveşte trioul Dillard, Rita şi Zella, intervenise un fapt ce punea o problemă, a cărei soluţie avea să depindă tocmai de această invitaţie a familiei Griffiths. Şi anume, după seara petrecută în casa Shuman — şi întrucât, în ciuda ezitărilor de atunci ale lui Clyde, tustrei, inclusiv Rita, rămăseseră convinşi că el trebuie să fie sau că va fi cucerit, de farmecele acesteia — Dillard făcuse o serie de aluzii, iar în cele din urmă chiar o propunere directă, în sensul că, dată fiind prietenia care se stabilise între ei şi aceste două fete, ar fi fost bine să facă o excursie la sfârşitul săptămânii, undeva, de preferinţă la Utica sau la Albany. Cu ajutorul Zellei, el o va convinge şi pe Rita să meargă, în cazul când ea ar avea oarecare îndoieli sau temeri.

— Te iubeşte, ştii? Îmi spunea Zell, mai deunăzi. Rita i-a

mărturisit că eşti genul ei. Ah, craiule, craiule!

Şi-l înghionti, vesel şi familiar, gest pe care Clyde, gândindu-se la noua lui situație de aici, precum şi la ceea ce reprezenta el acum pentru oamenii din acest oraş, nu-l prea găsi nimerit. În alte împrejurări poate că i-ar fi plăcut. Ce repede îşi iau nasul la purtare indivizii ăştia când văd că cineva se bucură de o situație mai bună decât a lor! Zău aşa!

În acelaşi timp, propunerea lui Dillard — oricât de plăcută şi ispititoare dintr-un anumit punct de vedere — putea să-i pricinuiască multe neajunsuri, îşi spunea el. În primul rând, nu avea bani — până acum nu câştiga decât cincisprezece dolari pe săptămâna — şi dacă ar fi să-şi permită excursii dintr-acestea costisitoare, atunci cu siguranță că n-ar mai putea face față: costul autobuzului, mesele, hotelul, poate o călătorie în doi cu maşina... Şi, drept rezultat, se va încurca şi mai mult cu această Rita, pe care de-abia o cunoştea. S-ar putea foarte bine ca ea să se țină de capul lui aici, în Lycurgus, să-i ceară s-o viziteze regulat... să se plimbe împreună, şi apoi, hm! Mai ştii... Dar închipuie-ți că vreun Griffiths, vărul său Gilbert mai cu seamă, ar auzi sau ar vedea aşa ceva! Nu spusese oare Zella însăşi că-l vedea adesea pe Gilbert pe stradă, prin oraş? Ce-ar fi să se întâlnească o dată cu el, te miri unde, tocmai când s-ar afla cu ăştia?! Ei bine, ce-ar spune el atunci, văzându-l că s-a înhăitat cu un vânzător ca Dillard, care, în definitiv, nu făcea prea multe parale? Toate acestea ar putea să însemne sfârşitul carierei sale! Şi cine ar fi în stare să spună ce întorsătură ar putea să ia atunci lucrurile?

Clyde tuşi încurcat şi invocă diferite scuze. Că avea, tocmai acum, foarte mult de lucru. Că, pe de altă parte... o aventură ca asta... de! Trebuie să se gândească mai întâi. Pe urmă, ştii, rudele lui de aici. Şi, apoi, în următoarele două duminici avea de făcut muncă suplimentară la fabrică, iar asta însemna că nu putea să plece din Lycurgus. După aceea, însă, va vedea. Dar, şovăitor ca totdeauna şi tulburat de frumusețea Ritei, se întreba dacă n-ar fi de dorit — în ciuda hotărârii contrarii, care căuta să se impună cu tot dinadinsul — să-şi restrângă cât mai mult cheltuielile în următoarele două sau trei săptămâni, şi, în felul acesta, să accepte

propunerea? Pusese deoparte ceva bani, cu gândul să-şi cumpere un costum de seară şi un joben-clac. N-ar putea să sacrifice o parte din sumă, deşi ştia bine că planul acesta era cu totul nechibzuit? Frumoasă, durdulia, senzuala Rita!

Or, tocmai atunci, într-una din zilele următoare, sosi invitația din partea familiei Griffiths. Întorcându-se într-o seară de la lucru, foarte obosit şi meditând încă asupra ispititoarei propuneri a lui Dillard, găsi pe masa din camera lui un bilet, scris pe o hârtie groasă şi frumoasă, adus în lipsa lui de unul dintre servitorii familiei Griffiths. Biletul îl impresiona cu atât mai mult cu cât pe dosul plicului se vedeau cât de colo inițialele: „E. G.”, Desfăcu repede plicul şi citi pe nerăsuflate:

„Dragul meu nepot,

De când ai sosit aici, soțul meu a fost aproape tot timpul plecat şi, cu toate că am fi dorit să ne faci o vizită, ne-am gândit că este mai bine să aşteptăm până când va fi şi el mai puțin ocupat. Acum e mai liber şi vom fi foarte bucuroşi dacă vei putea să vii la noi la cină duminica viitoare, la ora 6. E o cină fără ceremonii — numai între noi, în familie — aşa că, indiferent dacă poți sau nu veni, nu e nevoie să te deranjezi să scrii sau să telefonezi. Pe de altă parte, nu trebuie să-ți pui haine de seară. Dacă poți, vino i Vom fi fericiți să te vedem.

A dumitale mătuşă,
Elisabeth Griffiths”

Citind scrisoarea, Clyde, care, în tot timpul lungii lor tăceri şi a muncii lui ingrate din secția de dat pânza la apă, era din ce în în ce mai persecutat de gândul că, până la urmă, această experiență a lui se va dovedi zadarnică şi nu va putea stabili nici un contact real cu bogatele sale rude, se lumină deodată la față, lăsându-se pradă iluziilor celor mai romantice şi, în consecință, celor mai depărtate de realitatea practică. Închipuiți-vă: în fața lui se găsea această scrisoare distinsă, care se încheia cu acel „foarte fericiți să te vedem”, ce părea să indice că, în definitiv, poate nu aveau o-părere chiar aşa de proastă despre el. Domnul Samuel Griffiths lipsise tot timpul. Asta era pricina, care va să zică! Acum o va vedea pe

mătuşa lui, pe verişoarele sale şi interiorul acelei case impozante. Trebuie să fie minunat! Poate că după asta... cine ştie? Îl vor lua la ei. Era, oricum, lucru mare că se gândiseră să-l invite tocmai acum, când ajunsese aproape la convingerea că nu o vor face niciodată.

Interesul, precum şi slăbiciunea lui pentru Rita, dacă nu şi pentru Zella sau Dillard, începură să se evaporeze pe loc. Cum?

Să se asocieze — el, un Griffiths! — cu oameni atât de inferiori lui pe scara socială, şi încă înfruntând riscul de a-şi primejdui legăturile cu această importantă familie? Niciodată! Ar fi o mare greşeală. Scrisoarea asta, care sosise tocmai la timp, nu o dovedea, oare, cu prisosință? Din fericire — ce noroc! — avusese bună inspirație de a nu se lăsa antrenat la nimic periculos. Acum, fără prea multă bătaie de cap şi pentru că probabil de aici înainte se va vedea obligat să o facă, va putea să se sustragă, încet-încet, de la această prietenie cu Dillard, să se mute, la nevoie, de la doamna Cuppy, sau să spună că unchiul lui i-a făcut observație... orice, numai să o rupă cu grupul acela. Asemenea legături nu-i puteau garanta nimic bun. Ar fi însemnat să-şi pericliteze perspectivele ivite în legătură cu această nouă întorsătură. Şi, lăsând-o deoparte pe Rita şi Utica, începu să-şi imagineze viața familiei Griffiths, locurile încântătoare pe care le vizitau, oamenii interesanți cu care, de bună seamă, veneau în contact. În acelaşi timp, se gândi că e nevoie să-şi cumpere un frac, sau cel puțin un smoching şi pantaloni de seară. În consecință, a doua zi dimineață căpătă de la domnul Kemerer permisiunea de a pleca la 11 şi a nu se întoarce decât la ora 1, timp în care reuşi să-şi cumpere o haină, pantaloni şi o pereche de pantofi de lac, precum şi un fular alb de mătase, în schimbul banilor pe care îi economisise până atunci. Astfel echipat, se simțea liniştit. Căci trebuia să facă o impresie bună.

Din clipa aceea şi până duminică seara, în loc de a se gândi la Rita, la Dillard sau la Zella, fu pur şi simplu absorbit numai de ideea ocaziei ce i se oferea. Fără discuție, a fi admis în mijlocul unor asemenea magnați era un adevărat eveniment!

Singurul obstacol ce-i mai rămânea încă în cale era acest Gilbert Griffiths, care, ori de câte ori îl întîlhise, îl întâmpinase cu priviri reci şi severe. S-ar putea ca Gilbert să fie şi el acolo, şi atunci —

dacă va avea prilejul — va afişa probabil veşnica lui atitudine de superioritate, pentru a-l face să simtă că-i este inferior, şi Clyde avea uneori slăbiciunea de a recunoaşte că are tot dreptul s-o facă. Pe de altă parte, era convins că dacă el, Clyde, va încerca să-şi dea ceva mai multă importanță în prezența acestei familii, Gilbert se va strădui, desigur, să i-o plătească într-un fel oarecare, mai târziu, la fabrică. Ar putea, de pildă, să aranjeze în aşa fel, încât la urechile tatălui său să nu ajungă decât lucruri nefavorabile lui. Şi, fireşte, atâta timp cât rămânea în această nenorocită hală de dat pânza la apă şi nu i se oferea nici un prilej de a arăta ce poate, ce speranță mai avea să ajungă undeva, sau să devină cineva? Fusese ghinionul lui că, sosind aici, dăduse peste acest Gilbert, care semăna atât de mult cu el şi care-i purta pică fără nici un motiv serios.

Totuşi, trecând peste astfel de îndoieli, Clyde se hotărî să profite la maximum de această ocazie, şi, în consecință, duminică seară, la orele 6, se îndreptă spre locuința familiei Griffithâ, cu toți nervii încordați din pricina probei grele prin care trebuia să treacă de îndată. Când ajunse în fața porții principale, o construcție masivă, arcuită, de fier forjat, aflată la capătul unei alei largi şi şerpuitoare, pavată cu cărămidă, care ducea la intrarea din față, apăsă clanța grea ce ținea închisă enorma poartă, tremurând ca sub emoția unei mari aventuri. Pe măsură ce înainta pe alee, îşi spunea că trebuie să fie, desigur, privit, urmărit, şi fiecare gest al său, studiat. Poate că domnul Samuel, sau domnul Gilbert Griffiths, ori una dintre cele două surori îl şi priveau printr-o fereastră din acelea cu perdele grele. La parter, mai multe lămpi electrice împrăştiau o lumină blândă şi ospitalieră.

Dar această stare sufletească nu ținu mult. Pentru că, o clipă mai târziu, uşa fu deschisă de un servitor care, îi luă paltonul şi-l pofti într-un salon imens, ce produse asupra lui o impresie covîrşi-toare. Văzuse el şi cunoscuse bine hotelul „Green-Davidson” şi *„Union League Club”*, dar încăperea aceasta i se păru fără pereche. Era mobilată foarte frumos şi plină de covoare şi draperii bogate, într-un cămin mare şi înalt, în fața căruia se înşiruiau mai multe divane şi fotolii, ardea focul. Văzu nişte lămpi, o pendulă înaltă şi o masă largă. În momentul acela nu era nimeni în salon, dar o clipă

mai târziu, în timp ce Clyde privea emoționat în jurul lui, auzi foşnetul unei rochii de mătase, în partea din fund a salonului, unde o scară mare interioară cobora dinspre încăperile de sus. Şi o văzu pe doamna Griffiths venind de acolo şi apropiindu-se de el — o femeie ce arăta multă bunăvoință, cu fața puțin suptă şi cam ofilită. Avea, totuşi, un mers vioi şi o atitudine curtenitoare, deşi oarecum distantă, cum era, de altfel, întotdeauna, aşa că, după câteva momente de conversație, Clyde se simți liniştit şi destul de bine în prezența ei.

— Nepotul meu, bănuiesc, spuse ea zâmbind.

— Da, răspunse Clyde simplu şi, datorită mai mult nervozității, cu o demnitate neobişnuită. Eu sunt Clyde Griffiths.

— Foarte bucuroasă să te cunosc şi să te primesc în casa noastră, începu doamna Griffiths cu o anumită afectare, pe care i-o dăduseră anii de contact îndelungat cu societatea înaltă din oraş. Şi copiii mei vor fi bucuroşi să te cunoască. Nici Bella, nici Gilbert nu sunt momentan acasă, dar cred că vor veni curând. Soțul meu se odihneşte, dar l-am auzit mişcându-se mai adineauri, aşa cava coborî dintr-o clipă într-alta. Nu vrei să iei loc? Arătă cu mâna spre un divan mare, ce se află între ei. Cinăm aproape întotdeauna singuri duminică, aşa că am socotit nimerit să te avem în mijlocul nostru astă-seară. Cum îți place Lycurgus?

Se aşeză pe unul dintre marile divanuri din fața focului, şi Clyde, cu oarecare stângăcie, luă loc la o distanță respectuoasă.

— O, îmi place foarte mult, spuse el, străduindu-se să se facă plăcut şi să zâmbească. Bineînțeles, n-am avut încă timp să cunosc prea bine oraşul, dar ceea ce am văzut îmi place. Strada dumneavoastră este una dintre cele mai frumoase pe care le-am văzut vreodată, adăugă el cu entuziasm. Casele sunt aşa de mari, şi grădinile, aşa de frumoase!

— Da, aici, la Lycurgus, ne mândrim cu bulevardul Wykeagy, spuse doamna Griffiths zâmbind, căci era foarte încântată de grația şi rangul de care se bucura casa lor pe această stradă. Ea şi bărbatul ei se luptaseră mulți ani până să ajungă aici. Toți cei care văd bulevardul nostru par să simtă acelaşi lucru. A fost construit cu mulți ani în urmă, pe când Lycurgus nu era decât un sat care

doar în ultimii cincisprezece ani a devenit atât de frumos cum este acum. Dar te rog să-mi vorbeşti ceva despre mama şi tatăl dumitale. Ştii, nu i-am cunoscut, nici pe unul, nici pe celălalt, cu toate că, îți închipui, soțul meu vorbeşte adesea despre ei... adică despre fratele lui, se corectă ea. Pe mama dumitale nu cred că a cunoscut-o. Ce face tata?

— E cât se poate de bine, răspunse Clyde simplu. Şi mama, de asemenea. Acum locuiesc la Denver. Au trăit câtva timp la Kansas City, dar de trei ani s-au mutat de acolo. Am primit o scrisoare de la mama chiar acum câteva zile. Spune că toate merg bine acasă.

— Corespondezi cu ea? Foarte frumos.

Zâmbi, pentru că acum Clyde îi stârnea un interes tot mai viu, şi, în general, îi plăcea înfățişarea lui. Era îmbrăcat îngrijit, prezentabil şi semăna atât de mult cu propriul ei fiu, încât lucrul acesta o cam surprinsese la început şi chiar o intrigase. Clyde era puțin mai înalt, mai bine legat şi, în consecință, mai frumos, numai că ea n-ar fi fost niciodată dispusă să consimtă a recunoaşte aşa ceva. Pentru ea, Gilbert, cu toate că era intolerant şi chiar o trata cu dispreț uneori, simulând o afecțiune numai pe jumătate adevărată, iar pe jumătate doar convențională, era totuşi un om dinamic şi îndrăzneț, care punea persoana şi opiniile sale mai presus de ale tuturor celorlalți, în timp ce Clyde era mult mai moale, mai confuz, mai şovăitor. Agerimea fiului se datora probabil abilității înnăscute a tatălui, precum şi energiei moştenite de la unii strămoşi din partea ei, cu care semăna Gilbert. Pe câtă vreme Clyde împrumutase vitalitatea sa mai slabă de la părinții lui, oameni cu o personalitate ştearsă.

După ce în felul acesta rezolvă problema în favoarea fiului său, doamna Griffiths tocmai voia să-l întrebe câte ceva despre surorile şi frații lui, când fură întrerupți de Samuel Griffiths, care se apropie de ei. Măsurându-l încă o dată cu o privire foarte severă pe Clyde, care se sculase în picioare, şi găsindu-l cât se poate de satisfăcător, cel puțin ca înfățişare, îi spuse:

— Ai venit, care va să zică? Te-au plasat înainte ca eu să te fi putut vedea.

— Da, domnule, răspunse Clyde foarte respectuos, înclinându-se

în fața unui om atât de distins.

— Foarte bine! Stai jos! Stai jos! Îmi pare foarte bine că au procedat aşa. Am auzit că lucrezi, deocamdată, la subsol, în secția de dat pânza la apă. Nu e un lucru prea plăcut, dar nu-i un loc rău pentru început: de la fund. De acolo pornesc adeseori oamenii cei mai de seamă. Zâmbi, apoi adăugă: eram plecat din oraş când ai venit, altfel aş fi căutat să te văd.

— Da, domnule, îngâna Clyde, care nu îndrăzni să se aşeze până când domnul Griffiths nu se cufundă într-un fotoliu foarte mare şi pufos, de lângă divan.

Văzându-l pe Clyde îmbrăcat acum în smoching, cu cămaşa elegantă cu pliuri şi cu cravată neagră, spre deosebire de uniforma clubului în care îl văzuse pa Chicago, domnul Griffiths fu înclinat să-l socotească şi mai arătos decât înainte, în orice caz, nu era chiar de lepădat, sau neinteresant, aşa cum îl zugrăvise fiul său, Gilbert. Totuşi, fiind conştient de faptul că în afaceri trebuie să ai forță şi energie şi cum avea impresia că lui Clyde îi lipseau, hotărât, aceste calități, ar fi dorit ca el să aibă mai multă vigoare, şi să fie mai îndrăzneț. Asta ar fi făcut mai multă cinste familiei Griffiths, în general, şi poate că atunci i-ar fi plăcut mai mult şi fiului său.

— Îți place unde eşti acum? Întrebă el cu bunăvoință.

— Da, domnule... adică, la drept vorbind, n-aş putea spune că-mi place prea mult, răspunse Clyde cinstit. Dar n-are importanță! Găsesc că e un loc la fel de bun ca oricare altul, pentru început.

Ar fi dorit, în clipa aceea, să-i lase unchiului său impresia că era croit pentru ceva mai bun. Faptul că vărul său Gilbert nu se afla de față îi dădea curaj să-şi exprime această idee.

— Iată o atitudine foarte înțeleaptă, observă Samuel Griffiths, mulțumit. Nu este cea mai plăcută parte a procesului de fabricație, admit, dar este unul dintre lucrurile esențiale cu care trebuie să înceapă cineva. Şi în zilele noastre e nevoie de oarecare timp, desigur, pentru a putea să răzbați în indiferent ce domeniu.

Auzind acestea, Clyde se întrebă cât timp avea să mai rămână în lumea aceea obscură de la subsol...

Dar, în momentul când îşi punea această întrebare, apăru Myra, curioasă să vadă cum arată vărul ei şi încântată că nu e chiar atât

de neinteresant cum îl descrisese Gilbert. Exista ceva în ochii, lui Clyde — acele priviri nervoase, furişe, îmbietoare sau iscoditoare — care o interesă din primul moment, reamintindu-i, poate, de o trăsătură caracteristică propriei ei persoane, deoarece nici nu reuşise să aibă prea multă trecere în societate.

— Vărul tău, Myra, Clyde Griffiths, spuse Samuel, aşa, în trecere, în timp ce Clyde se sculă în picioare. Fiica mea, Myra, adăugă el adresându-se luiClyde. Dânsul este tânărul despre care v-am vorbit…

Clyde se înclină, apoi strânse mâna rece şi cam plăpândă pe care i-o întinse Myra, dându-şi seama, totuşi, că strângerea ei, e mai prietenoasă şi mai binevoitoare decât a celorlalți.

— Sper că o să-ți placă oraşul nostru, începu ea cu amiabilitate. Nouă, tuturor ne place Lycurgus; atâta numai că, după Chicago, nu cred că pentru dumneata o să însemne mare lucru…

Zâmbi, iar Clyde, foarte formal şi ceremonios în prezența acestor rude întru totul superioare, îi răspunse cu un mulțumesc sec, şi era tocmai pe punctul de a se aşeza, când uşa se deschise şi Gilbert Griffiths păşi înăuntru: sosirea lui fusese precedată de zgomotul unui motor care se oprise afară, la intrarea cea mare, laterală, dinspre răsărit.

— Un minut, Dolge! strigă el către cineva de afară. N-am să stau mult. Apoi, întorcându-se către familie, adăugă: Scuza-ți-mă, mă întorc peste o clipă.

Se repezi pe scările din fund, de unde, se reîntoarse peste, puțin şi-l întâmpina pe Clyde, dacă nu şi pe ceilalți, cu aceeaşi privire înghețată şi disprețuitoare care-l nelinişise totdeauna pe Clyde Ia fabrică. Purta o haină sport, cu dungi pronunțate şi cu cordon, o şapcă de piele, neagră, şi mănuşi cu manşetă, care îi dădeau o înfățişare aproape militărească. După ce îl salută pe Clyde cu un semn al capului destul de rigid şi adăugă: „Ce mai. faci?” puse palma protectoare pe umărul tatălui său şi spuse:

— Noroc, papa! *Bonjour, maman!* Îmi pare rău că nu pot sta cu voi diseară, căci tocmai acum am picat din Amsterdam cu, Dolge. şi Eustis, ca să le luăm, pe Constance şi pe Jaquelline. Am aranjat ceva la Bridgeman. Dar o să mă întorc înainte de dimineață dacă

nu, o să mă duc direct la birou. Toate bune, domnule Griffiths? Îl întrebă el pe tatăl său.

— Slavă Domnului, nu mă pot plânge de nimic! răspunse tatăl. Dar mi se pare că tu îți cam pierzi nopțile, nu găsești?

— N-am de gând să stau toată noaptea, răspunse fiul său, ignorându-l complet pe Clyde. Vreau să spun că, dacă nu pot să mă întorc până la 2, voi rămâne acolo până dimineața, asta e tot!

Şi îl bătu din nou, vesel, pe umăr pe tatăl său.

— Sper că n-ai să mai goneşti nebuneşte cu maşina, cum faci de obicei! îl mustră mama. E foarte periculos...

— Cincisprezece mile pe oră, mamă, cincisprezece mile pe oră! Cunosc regulile circulației!

Şi-i zâmbi cu un aer de superioritate.

Lui Clyde nu-i scăpă tonul de încredere în sine şi de autoritate pe care-l folosea. Era limpede că şi aici, ca şi la fabrică, Gilbert se dovedea o persoană de care trebuia să ții seama. În afară de tatăl său, poate, nu era nimeni în casă pe care să-l respecte în vreun fel oarecare. „Ce atitudine de superioritate!" se gândi Clyde.

Cât de minunat trebuie să trăiască, desigur, un tânăr care, scutit de lupta necesară pentru a ajunge la o asemenea bogăție, putea să se considere totuşi foarte important, să creadă cu toată seriozitatea în propria lui persoană şi să exercite atâta autoritate! Era limpede că tânărul acesta adoptase o atitudine de superioritate şi indiferență față de el. Avea tot dreptul! Nu e puțin lucru să fii un astfel de om, să dispui de atâta putere!

CAPITOLUL 30

În clipa aceea, o fată în casă anunță că cina e servită, şi Gilbert plecă imediat. În acelaşi timp, familia se ridică, iar doamna Griffiths o întrebă pe fată:

— Bella n-a telefonat încă?

— Nu, doamnă, răspunse fata în casă; încă nu.

— Atunci spune-i doamnei Truesdale să telefoneze la Finchley şi să vadă dacă e acolo. Roag-o să-i transmită că am spus eu să vină acasă imediat.

Fata dispăru pentru câteva clipe, în timp ce grupul se îndreptă spre sufragerie, care se găsea în partea dinspre apus a scărilor din fund. Şi încăperea aceasta era tot atât de frumos mobilată, zugrăvită într-un maro foarte deschis, având în mijloc o masă lungă de alun gravat, folosită, după cum se vedea bine, numai la ocazii speciale. Masa era înconjurată de scaune cu spetează înaltă şi luminată de candelabre, aşezate simetric deasupra ei. Ceva mai încolo, într-o încăpere rotundă, cu plafonul jos, dar destul de încăpătoare, cu vedere spre grădina de la miazăzi, se afla o masă mai mică, de şase tacâmuri. Aici urmau să ia cina, cu toate că, din motive ce nu şi le putea lămuri, Clyde nu s-ar fi aşteptat la aşa ceva.

Aşezat comod şi simţindu-se foarte bine, se pomeni răspunzând la întrebări în legătură mai ales cu familia lui, cu felul ei de viaţă din trecut şi din prezent. Ce vârstă avea tatăl lui? Dar mamă? Pe unde trăiseră înainte de a se muta la Denver? Câţi fraţi şi surori mai avea Clyde? Ce vârstă avea sora lui mai mare, Esta? Cu ce se ocupa? Dar ceilalţi? Tatăl său era mulţumit cu conducerea unui hotel? Cu ce se îndeletnicise tatăl său la Kansas City? Cât timp locuise familia lor acolo?

Clyde trecea prin tulburări şi încurcături nu tocmai de neluat în seamă, trebuind să răspundă la acest şir neîntrerupt de întrebări, cu care îl asaltau, insistent şi solemn, Samuel Griffiths şi soţia sa. Din răspunsurile lui şovăitoare, mai ales în ceea ce priveşte felul de viaţă de la Kansas City al familiei, amândoi deduseră că băiatul e jenat şi tulburat de unele întrebări. Fireşte, puseră asta pe seama sărăciei extreme a rudelor lor. Atunci când îl întrebară: „Ai început să lucrezi la hotelul din Kansas City după ce ţi-ai terminat şcoala, nu-i aşa?”, Clyde roşi tare, amintindu-şi de incidentul cu maşina furată şi de faptul că avea foarte puţină şcoală. Se vedea cât de colo că nu-i convenhea să spună prea multe despre viaţa de hotel din Kansas City, şi mai ales despre aceea de la „Green-Davidson”.

Din fericire, uşa se deschise chiar în momentul acela, şi intră Bella, însoțită de două fete, despre care Clyde îşi dădu numai-decât seama că fac parte din lumea lor. Cât de mult se deosebeau de Rita şi Zella, care, de curând, îi răvăşiseră toate gândurile! Fireşte, nu află care este Bella decât atunci când fata se adresă părinților ei pe un ton cât se poate de familiar. Una dintre fetele celelalte era Sondra Finchley, cea atât de des pomenită de Bella şi de mama ei, o fată extrem de elegantă, vanitoasă şi fermecătoare, întru totul deosebită de toate fetele pe care le cunoscuse până atunci Clyde şi, în mod vădit, cu mult superioară lor. Era îmbrăcată într-un *tailleur* strâns bine pe corp, care îi scotea în evidență formele. Farmecul ei era şi mai mult sporit de o pălăriuță neagră de piele trasă mult pe ochi, ştrengăreşte. O cureluşă de piele de aceeaşi culoare îi înconjura gâtul. Cu o mână ținea un buldog francez, legat cu o, curea de piele, iar pe brațul celălalt avea o haină splendidă în carouri negre şi gri, dar nu prea pronunțate, dând impresia unui pardesiu bărbătesc la modă. În ochii lui Clyde apăru drept cea mai adorabilă femeie pe care o văzuse vreodată. Efectul asupra lui fu aproape electric, înfiorându-l, trezind în el sentimentul dureros al dorinței şi al neputinței de a avea ceea ce doreşte — al dorinței de a o cuceri şi al unei certitudini chinuitoare că lui nu-i era dat să capete nici măcar o privire din partea ei. Se simțea torturat şi amețit. Aci îi venea să închidă ochii ca să n-o mai vadă, aci îi venea să o privească în neştire, atât de mult îl fascinase.

Fără să facă nici cel mai mic gest din care el să înțeleagă dacă îl observase ori nu, fata se adresă câinelui:

— Bissell, dacă nu te porți cum trebuie, am să te dau afară şi am să te leg acolo! Ah, mi-e teamă că n-am să mai pot sta nici o clipă dacă animalul ăsta n-o să fie cuminte!

Buldogul văzuse o pisică şi se smucea să ajungă la ea.

Alături de Sondra se afla o altă fată, care nu-i plăcu chiar aşa de mult lui Clyde, dar care, în felul ei, era tot atât de elegantă ca şi prima şi poate tot atât de ispititoare pentru alții. Era blondă — cu părul ca inul — cu ochi limpezi, cenuşiu-verzui, migdalați. Mică, grațioasă şi suplă, avea ceva de pisică în felul de a se comporta. De îndată ce intră, străbătu odaia cu pas elastic până la capătul mesei,

unde şedea doamna Griffiths, şi, aplecându-se spre ea, începu să toarcă:

— Ce mai faceți, doamnă Griffiths? Îmi pare foarte bine că vă văd din nou. A trecut destul de mult timp de când n-am mai fost pe aici, nu-i aşa? Dar mama şi cu mine am fost plecate. Astăzi, dânsa şi cu Grant s-au dus la Albany. Iar eu m-am întâlnit cu Bella şi cu Sondra la „Lambert's”. Cinați liniştit în familie, nu-i aşa? Ce mai faci, Myra? Adăugă apoi şi, întinzându-se peste umărul doamnei Griffiths, atinse neglijent brațul Myrei, ca şi cum ar fi fost o simplă formalitate.

Între timp, Bella, care, după Sondra, i se părea lui Clyde, hotărât, cea mai fermecătoare, spuse:

— Am întârziat... Tati şi mami, mă scuzați dacă vă spun că-mi pare rău?

Apoi, observându-l pe Clyde, de parcă l-ar fi zărit abia atunci, cu toate că la intrarea lor el se sculase în picioare şi continua să rămână aşa, se opri, luând un aer de modestie pe jumătate batjocoritoare, ca şi celelalte două. Clyde, mai mult decât sensibil față de asemenea aere şi deosebiri vădite dintre ei, tremura de-a binelea gândindu-se la propria lui inferioritate şi aşteptând să fie prezentat. Pentru el, tinerețea şi frumusețea, îmbinate cu o astfel de stare socială, reprezentau trimful suprem al femeii. Slăbiciunea lui pentru Hortense Briggs — ca să nu mai amintim de Rita — deşi aceea nu era nici pe departe atât de atrăgătoare că vreuna dintre fetele pe care le vedea acum — ilustra din plin efectul produs asupra lui de orice femeie elegantă, indiferent de celelalte merite personale.

— Bella — rosti Samuel Griffis tărăgănat, observându-l pe Clyde care stătea tot în picioare — dânsul e vărul tău, Clyde.

— A, da... răspunse Bella, observând cât de mult seamănă Clyde cu Gilbert. Bună ziua. Mama spunea că ai să vii să ne vizitezi într-una din zilele astea. Îi întinse un deget sau două, apoi se întoarse către prietenele ei: Prietenele mele, domnişoara Finchley şi domnişoara Cranston. Domnul Griffiths.

Cele două fete se înclinară foarte ceremonioase, dar studiindu-l pe Clyde cu multă atenție şi aproape direct.

— Seamănă foarte mult cu Gill, nu găseşti? îi şopti Sondra Bertinei, care se apropiase de ea.

La care Bertina răspunse:

— Nemaipomenit! E mai bine decât el, nu? Da, mult-mai bine!

Sondra încuviință din cap, dintru început favorabil impresienată de faptul că tânărul arăta ceva mai bine decât fratele Bellei, care nu-i plăcea. Observă, în acelaşi timp, că este vizibil fascinat de ea, ceea ce socoti drept un tribut firesc din partea lui, aşa cum era obişnuită să primească din partea tuturor tinerilor pe care îi cucerea. După ce obținu însă acest lucru, văzând că privirile lui o urmăresc cu stăruință numai pe ea, hotărî să nu-i mai dea nici-o atenție, cel puțin pentru moment. Era prea uşor de cucerit!

Dar iată că doamna Griffiths, care nu prevăzuse această vizită şi era cam iritată de faptul că Bella se grăbise să-şi prezinte prietenele, deoarece se punea de îndată problema poziției sociale a lui Clyde, li se adresă:

— Nu vreți să vă scoateți hainele şi să vă aşezați la masă? O să-i spun Nadinei să mai pună două tacâmuri la capătul acesta al mesei. Bella, tu treci lângă tatăl tău.

— A, nu, nu!

— Nu, zău, credeți-ne, eram doar în drum spre casă. Numai pot sta nici o clipă! răspunseră Sondra şi Bertina.

Acum, însă, de vreme ce se aflau aici, iar Clyde se dovedise destul de atrăgător, voiau să vadă — din pură perversitate dacă tânărul prezintă interes şi din punct de vedere monden, dacă se putea vorbi despre aşa ceva în cazul lui. După cum ştiau amândouă, Gilbert Griffiths era departe de a fi bine văzut în anumite cercuri, mai cu seamă într-al lor, cu toată simpatia pe care o aveau ele pentru Bella. Față de aceste frumuseți atât de preocupate de ele însele, Gilbert se dovedea câteodată prea repezit, înfumurat şi uneori chiar disprețuitor. Clyde, dimpotrivă, dacă e să-l judeci după înfățişare, pare cel puțin mai maleabil. Iar dacă ar putea afla acum că e la înălțimea lor ca poziție socială, sau că familia Griffiths îl socoteşte ca atare, ar putea fi introdus, de bună seamă, în societatea înaltă. Şi de ce nu? Oricum, era interesant de ştiut dacă e bogat sau nu. Curiozitatea le fu aproape imediat

satisfăcută de către doamna Griffiths, care îi spuse Bertinei Cranston:

— Domnul Griffiths este un nepot al nostru din vest şi a venit aici să vadă dacă nu-şi poate găsi un post la fabrica soţului meu. E un tânăr care trebuie să răzbată singur în viaţă, şi soţul meu a fost destul de drăguţ să-i ofere o posibilitate.

Clyde roşi, deoarece era limpede că voiau să-l facă a înţelege în felul acesta că, aici, poziţia lui socială era indiscutabil inferioară faţă de a familiei Griffiths sau a acestor fete. Clyde observă imediat că atitudinea Bertinei Cranston, pe care o interesau numai tinerii cu avere şi situaţie, se transformă pe dată din curiozitate în indiferenţă. Pe de altă parte, Sondra Finchley, cu un simţ practic mult mai puţin dezvoltat decât al prietenei sale — deşi se bucura de o situaţie superioară printre cei din lumea ei, deoarece era foarte frumoasă, iar părinţii ei erau şi mai bogaţi — îl mai cercetă o dată pe Clyde cu o privire care voia parcă să spună: „Păcat!” într-adevăr, Clyde era tare simpatic...

În acelaşi timp, Samuel Griffiths, nutrind o simpatie deosebită pentru Sondra — nu însă şi pentru Bertina, care îi displăcea şi doamnei Griffiths, fiindcă era prea şireată şi interesată — îi spuse:

— Ascultă, Sondra, leagă-ţi câinele de unul din scaunele din sufragerie şi vino de te aşează lângă mine. Aruncă-ţi haina pe scaunul de colo. Ai loc destul aici.

Şi-i făcu semn să vină lângă el.

— Dar nu pot, unchiule Samuel! Făcu Sondra pe un ton familiar, afectat şi totuşi plăcut, căutând să-i intre în graţii prin această alintare de rubedenie. E târziu. Iar Bissell ăsta nu ştie să se poarte! De altfel, eu şi cu Bertina eram în drum spre casă, credeţi-ne!

— Da, papa, interveni Bella iute. Calul Bertinei a călcat ieri într-un cui, şi acum şchioapătă. Şi nici Grant, nici tatăl lui nu sunt acasă. Ar vrea să te întrebe dacă nu ştii dumneata vreun leac.

— Cu care picior a călcat în cui? întrebă Griffiths cu interes, în timp ce Clyde continua să o cerceteze îndeaproape pe Sondra.

„E delicioasă! Îşi spunea el. Are un nas mic şi cârn, spre care se arcuieşte ştrengăreşte buza de sus.”

— Cu stângul din faţă. Călăream ieri după-masă pe şoseaua

East Kingston. Lui Jerry i-a căzut o potcoavă şi probabil că i-a intrat un cui în carne, dar John n-a fost în stare să-l găsească.

— Cam cât ai călărit aşa, vreau să spun după ce i-a intrat calului cuiul în picior?

— Vreo opt mile, tot drumul înapoi.

— Bine, spune-i lui John să-i pună puţină alifie şi un bandaj şi să cheme un veterinar. Sunt sigur că o să-i treacă repede.

Fetele nu dădeau nici un semn că ar avea de gând să plece, iar Clyde, neglijat complet pentru monent, se gândea ce viaţă fericită şi plăcută trebuie să ducă oamenii din această pătură socială a oraşului. În aparenţă cel puţin, nici una dintre persoanele de faţă nu arăta că are vreo grijă sau vreun necaz. Discutau numai despre casele pe care aveau de gând să le construiască, despre caii pe care îi călăreau, despre prietenii pe care i-au întâlnit, despre localităţile pe care se pregăteau să le viziteze, despre lucrurile pe care le puneau la cale. Gilbert, care plecase doar cu câteva clipe mai înainte, acum se plimba, desigur, cu automobilul său, însoţit de un grup de tineri. Iar Bella, verişoara lui, îşi petrecea vremea cu fetele acestea în casele frumoase de pe bulevard, în timp ce el stătea ca un pustnic într-o cămăruţă de la etajul trei, la pensiunea doamnei Cuppy, şi nu avea pe nimeni unde să se ducă. Şi câştigă numai cincisprezece dolari pe săptămână, din care abia putea să trăiască. Iar mâine dimineaţă va trebui să se ducă din nou la muncă în subsolul lui, în timp ce aceste fete vor gusta noi şi noi desfătari. Iar acolo, departe, la Denver, se aflau părinţii lui, cu mica lor casă de închiriat şi cu misiunea aceea, pe care el nici nu îndrăznise să o descrie amănunţit celor de faţă.

Deodată, cele două fete spuseră, că trebuie să plece şi părăsiră camera. Clyde rămase din nou singur cu familia Griffiths, având sentimentul că e tratat cu indiferenţă, ca unul care nu e la locul lui aici, deoarece avea impresia că Samuel Griffiths, soţia lui şi Bella, poate chiar şi Myra se comportau ca şi cum i-ar fi îngăduit doar să arunce o privire într-o lume căreia nu-i aparţine, ca şi cum şi-ar fi spus că din cauza sărăciei lui va fi cu neputinţă să fie primit în rândul lor, cu oricâtă emoţie ar fi visat el putinţa de a se împrieteni cu trei feţe atât de minunate cum erau acestea. Îl copleşi mâhnirea,

o mâhnire cumplită; privirile i se mohorâră, şi buza dispoziție îi scăzu într-atâta, încât nu numai Samuel Griffiths, dar şi soția lui, şi Myra observară asta. Ah, dacă ar putea intra în această lume, dacă ar putea găsi o cale! Din întregul grup, însă, Myra era singura care îşi dădea seama că, după toate probabilitățile, Clyde se simte singur şi abătut în consecință, când se ridicară de la masă şi trecură din nou în salon, (Samuel o mustra pe Bella pentru obiceiul ei de a lăsa familia să aştepte), Myra fu aceea care se apropie de Clyde să-i spună:

— Cred că după ce vei fi stat câtva timp aici, Lycurgus o să-ți placă mai mult decât acum. Sunt foarte multe locuri interesante care merită să fie văzute prin împrejurimi, lacurile sau munții Adirondacks, înspre miazănoapte, la vreo şaptezeci, de mile de aici. Iar la vară, când o să ne stabilim la Greenwood, sunt sigură că tata şi mama o să te poftească să vii pe acolo din când în când.

Nu era câtuşi de puțin convinsă de toate acestea, dar, ținând seama de împrejurări, socoti că trebuie să i le spună lui Clyde. După aceea, întrucât îl făcea să se simtă mult mai la largul lui în prezența ei, Clyde discută mai mult cu Myra, fără să o neglijeze nici pe Bella sau familia, până pe la orele nouă şi jumătate, când simțindu-se deodată foarte stingher şi de prisos, se ridică brusc, spunând că trebuie să plece, deoarece avea să se scoale devreme a doua zi dimineață. Samuel Griffiths îl însoți până la uşa din față şi-i deschise. Dar acum, dându-şi seama şi el — întocmai ca şi Myra mai înainte — că nepotul lui e un băiat simpatic, dar că, din cauza sărăciei, e destinat să fie neglijat nu numai de familie, ci chiar şi de el însuşi, spuse pe un ton plăcut şi, cum spera el, în chip de compensație:

— E destul de frumos afară, nu-i aşa? Bulevardul Wykeagy nu ne poate arăta încă toată frumusețea pe care e în stare s-o îmbrace mai târziu, pentru că primăvara e doar la început. Dar peste câteva săptămâni — adăugă el privind spre cer şi trăgând în piept aerul acestei seri de sfârşit de aprilie — va trebui să te scoatem şi pe tine la plimbare. Florile şi pomii vor fi atunci în floare şi vei avea prilejul să vezi cât e de frumos aici. Noapte bună.

Samuel Griffiths zâmbi, lăsând să i se strecoare în voce o notă

foarte cordială, aşa încât Clyde simţi o dată mai mult că, indiferent de atitudinea lui Gilbert faţă de el, tatăl nu era chiar cu totul nepăsător faţă de dânsul.

CAPITOLUL 31

Zilele se scurgeau una după alta şi, cu toate că familia Griffiths nu-i mai dădu nici un semn de viaţă, Clyde continua să exagereze importanţa unicei întrevederi avute cu această familie şi, din când în când, să-şi făurească chiar visuri despre viitoare întâlniri minunate cu fetele acelea. Ce splendidă ar fi fost o poveste de dragoste cu una dintre ele! În ce lume frumoasă trăiau!... În ce lux, în ce atmosferă de vrajă prin comparaţie cu lumea din care făcea parte el! Dillard! Rita! Hm... erau cu adevărat morţi pentru el! Clyde aspira acum la cealaltă lume — cealaltă, sau nimic! Prin urmare, căuta să fie cât mai distant faţă de Dillard, atitudine care sfârşi prin a-l înstrăina pe tânăr, deoarece vedea în Clyde un snob, ceea ce era adevărat în fond, mai ales dacă i s-ar fi dat prilejul să obţină ceea ce râvnea. Totuşi, după cum prinse a-şi da seama mai târziu, timpul trecea, şi el muncea acolo într-una, mai departe, până când, deprimat de monotonia locului, de leafă de mizerie şi de atmosfera vulgară din secţia de dat pânza la apă, începu să se gândească nu atât la o întoarcere la Rita sau Dillard — nu mai simţea nici un fel de plăcere gândindu-se acum la ei — cât la faptul de a se lăsa păgubaş în ceea ce privea încercarea norocului său aici şi să se reîntoarcă la Chicago, sau să se ducă la New York, unde, în cazul cel mai rău, era sigur că va reuşi să se angajeze la vreun hotel. Dar iată cum, parcă spre a-l încuraja şi a-l întări în visurile sale de altădată, surveni o întâmplare care-l făcu să creadă că începe să crească în ochii celor doi Griffiths — tatăl şi fiul — deşi aceştia nu se deranjau încă să-l introducă în lumea lor. Se întâmpla anume că, într-o sâmbătă, fiind o minunată zi de primăvară, Samuel

Griffiths se hotărî să facă o inspecție generală m fabrică, secondat de Joshua Whiggam. Ajungând, pe la amiază, în secția de dat pânza la apă, îl văzu. Oarecum uluit, pentru prima oară pe Clyde îmbrăcat în tricou şi pantaloni, lucrând la capătul de alimentare a două dintre uscătoarele de acolo nepotul său dobândise între timp îndemânarea necesară de a „alimenta”, ca şi de a „lua”. Şi aducându-şi aminte felul îngrijit şi prezentabil în care se înfățişase Clyde în casa lui doar cu câteva săptămâni mai înainte, fu foarte tulburat de acest contrast. Cu atât mai mult cu cât singurul lucru ce-l impresionase la Clyde, atât la Chicago, cât şi aici, în casa lui fusese faptul că arăta a fi un om care ştia cum să se îmbrace şi cum să se comporte. Or, şi el, ca şi fiul lui, ținea foarte mult nu numai la numele, dar şi la aspectul exterior al unui Griffiths față de salariații fabricii, precum şi față de restul lumii din oraş. Văzându-l pe Clyde aici, semănând atât de mult la chip cu Gilbert şi îmbrăcat doar în nişte pantaloni şi cu o cămaşă fără mâneci, muncind cot la cot cu aceşti oameni, deveni dintr-o dată mai conştient decât oricând de faptul că tânărul acesta este nepotul lui şi că nu-i face cinste să-l silească a continua să presteze o muncă atât de inferioară. Toți ceilalți salariați ar putea crede că nu-şi respectă sau că dispreţuieşte obligațiile ce decurg dintr-un asemenea grad de înrudire.

Totuşi, fără să-i spună un cuvânt lui Whiggam sau altcuiva în momentul acela, aşteptă până luni dimineața, când fiul său se întoarse dintr-o excursie în care fusese plecat, apoi îl chemă în biroul lui şi-i spuse:

— Am inspectat fabrica sâmbăta şi l-am găsit pe tânărul Clyde lucrând tot în secția de dat pânza la apă.

— Şi ce-i cu asta, papa? răspunse fiul său, curios să afle motivul pentru care tatăl îi vorbea de Clyde tocmai atunci şi în acest mod. Au mai lucrat şi alții înaintea lui acolo şi nu li s-a întâmplat nici un rău!

— Foarte adevărat, dar nu erau nepoții mei! Şi nu semănau atât de mult cu tine cum seamănă el… argument care-l irită profund pe Gilbert. Nu se mai poate! Nu. Mi se pare corect şi mă tem că n-o să li se pară corect nici altora de aici, care văd cât de mult seamănă cu

tine şi ştiu că îți e văr şi că mi-e nepot. Nu mi-am dat seama de asta la început, pentru că n-am fost prin secția de jos, dar nu cred că este înțelept să-l mai lăsăm acolo, la subsol, pus la o astfel de muncă. Asta nu ne face cinste. Va trebui să găsim o posibilitate de a-l schimba, să-l mutăm undeva, în altă parte, unde să nu mai arate aşa cum arată acum…

Privirile i se, întunecară şi îşi încruntă sprâncenele. Impresia pe care i-o făcuse Clyde, în hainele acelea vechi şi cu broboane de sudoare pe frunte, nu-l încântase deloc.

— Stai, papa, să-ți spun care e situația… stărui Gilbert, neliniştit şi, datorită ostilității lui permanente față de Clyde, hotărât să-l mențină acolo unde se afla. Nu prea văd unde aş putea găsi acum un loc potrivit pentru el, în altă parte, cel puțin fără să mut pe altul, care e de mai multă vreme la noi şi a muncit din greu ca să se ridice. Şi nu are nici un fel de pregătire, în nici o direcție, în afară de ceea ce învață să facă acum.

— Nu ştiu asta şi nici nu mă interesează! Ripostă Griffiths-senior, simțind că fiul lui e cam invidios şi, în consecință, predispus spre o atitudine necavalerească față de Clyde. Nu este un loc potrivit pentru el şi nu vreau să mai rămână acolo! A stat destul la subsol. Nu pot admite ca numele familiei noastre, indiferent cine îl poartă, să însemne altceva decât ceea ce înseamnă el astăzi aici: pricepere, destoinicie, energie şi judecată sănătoasă. Contrariul ar face că afacerile noastre să sufere. Tot ceea ce ne-ar putea scade în ochii altora ar fi spre răul nostru. Mă înțelegi, nu?

— Da, te înțeleg foarte bine, tată.

— Perfect! Atunci să faci aşa cum ți-am spus! Cheamă-l pe Whiggam şi gândiți-vă la un alt post pentru el, în nici un caz ca simplu muncitor! A fost o greşeală că l-am plasat acolo de la început. Trebuie să existe vreun locşor în vreo secție, unde să poată fi numit ca şef, ca prim ajutor, sau ca al doilea sau al treilea ajutor pe lângă cineva, un loc unde să poarte un costum mai convenabil şi să pară şi el cineva. La nevoie, dă-i un concediu cu leafa întreagă, până când îi vei găsi ceva potrivit. Dar vreau să-l văd mutat de-acolo! *A propos,* cât i se plăteşte acum?

— Vreo cincisprezece dolari… răspunse Gilbert, blajin.

— Nu-i destul dacă e vorba să aibă cât de cât o înfăţişare demnă! Ridică-i leafa la douăzeci şi cinci! E mai mult decât merită, ştiu, dar n-avem încotro... Trebuie să-i ajungă să trăiască, atâta timp cât rămâne încă aici, iar de azi înainte prefer să-i plătesc suma asta decât să ştiu că s-ar găsi cineva care ar putea spune că nu-l tratăm cum se cuvine.

— Foarte bine, foarte bine, tată! Dar te rog. Să nu te superi pentru atâta lucru, da? pledă Gilbert, observând iritarea tatălui său. Nu trebuie să dai vina numai pe mine. Ai fost şi tu de acord de la început, cu propunerea mea, ţi-aminteşti? Cred, însă, că ai dreptate. Lasă, că am să aranjez eu lucrurile. Am să găsesc un loc onorabil pentru el.

Şi, răsucindu-se pe călcâie, se duse să-l cheme pe Whiggam, în timp ce se gândea cum să procedeze la o astfel de schimbare fără a-i da lui Clyde ocazia să creadă că prezintă vreo importanţă deosebită, ci, dimpotrivă, făcându-l să simtă că nu e vorba decât de o favoare, iar nicidecum de răsplătirea a cine ştie ce merite personale.

Whiggam se prezentă imediat la el, şi, după o expunere foarte diplomatică făcută de Gilbert, îşi chinui creierii, se scarpină pe după urechi, plecă şi se întoarse peste cât va timp, pentru a spune că singurul lucru la care se putea gândi — având în vedere că lui Clyde îi lipsea orice calificare tehnică — era de a-l face asistentul domnului Liggett, şeful de secţie al celor cinci noi ateliere de cusut de la etajul cinci, dar care mai avea în grija lui o secţie mică şi foarte specializată, deşi nici pe departe cu caracter tehnic, care reclama o supraveghere separată din partea unui ajutor, acest post putând fi deţinut tot atât de bine de o femeie, ca şi de un bărbat.

Era vorba de secţia de stampare, o încăpere separată, situată la capătul dinspre apus al atelierelor de cusut, unde se primeau zilnic de la secţia de croit, de deasupra, între şaptezeci şi cinci până la o sută de mii de duzini de gulere necusute, de diferite calităţi şi mărimi. Aici ele erau stampate de o echipă de fete, potrivit bileţelelor sau instrucţiunilor ataşate la fiecare bucată, privind mărimea şi calitatea fiecărui guler. Singură sarcină a ajutorului de şef de secţie de aici, după cum Gilbert ştia foarte bine, era, afară de

menținerea ordinii şi a bunei-cuviințe cerute, să aibă grijă ca acest proces să continue fără întrerupere. De asemenea, mai trebuia ca, după ce respectivele şaptezeci şi cinci sau o sută de mii de duzini de gulere erau stampate şi transmise cusătorilor care lucrau în secția cea mare de alături, să aibă grijă de ele să fie trecute într-un registru de intrare. În fine, trebuia să înregistreze cu grijă numărul de duzini stampate de fiecare fată, astfel ca leafa ei să corespundă cu munca depusă.

În acest scop, secția dispunea de o măsuță şi de diferite registre, pentru înregistrarea mărimilor şi a calităților. De asemenea, fițuicile croitorilor, pe care fetele le desprindeau de pe pachetele primite pentru stampare, erau la urmă predate, cu duzina, sau mai multe duzini o dată, acestui subşef de secție, care le înfigea în nişte ace mari. Aşadar, la drept vorbind, nu era decât o treabă de funcționăraş, pe care până acum, o îndeplinea fie un tinerel, băiat său, fată, fie un bătrân sau o femeie mai în vârstă, după cum o cereau nevoile secției.

Lucrul de care se temea Whiggam în ceea ce-l priveş pe Clyide şi pe care se şi grăbi să i-l semnaleze lui Gilbert, era ca, din pricina lipsei de experiență şi a tinereții lui, s-ar putea ca la început, acesta să nu se dovedească a fi un şef, destul de exigent şi autoritar pe cât ar fi cerut-o munca din această secție. Acolo nu lucrau decât fete tinere, unele dintre ele cât se poate de atrăgătoare. Era oare înțelept lucru ca un tânăr de vârstă şi cu înfățişarea lui Clyde să fie instalat între atâtea fete? Sensibil la grațiile feminine, cum se putea foarte bine să fie la vârsta lui, n-ar fi fost exclus, să se arate prea îngăduitor şi nu îndeajuns de sever. Şi s-ar putea ca fetele să caute să profite de o asemenea împrejurare. În acest caz nu ar fi cu putință să-l mențină acolo prea multă vreme. Totuşi, era singurul post liber din toată fabrica în momentul acela. La urma urmei, de ce să nu-l trimită deocamdată sus ca să-l încerce? Poatee că la scurtă vreme domnul Liggett, sau el însuşi, Whiggam, vor găsi altceva, sau îşi vor da seama dacă este sau nu potrivit pentru munca de acolo. În acest caz,. le va fi uşor să-i mute din nou în alta parte.

Ca urmare, în aceeaşi luni, pe la orele 3 după amiază, Clyde fu

chemat sus şi, după ce fu lăsat să aştepte vreo cincisprezece minute, potrivit metodei lui Gilbert, i se îngădui să rămână față în față cu prezența gravă a acestuia.

— Ei, cum te descurci acolo, jos, unde eşti acum? îl întrebă Gilbert pe un ton rece şi inchizitorial.

Iar Clyde, care, ori de câte ori se găsea singur cu vărul său, încerca o depresiune sufletească, răspunse, cu un zâmbet forțat şi chinuit:

— Ca mai totdeauna, domnule Griffiths. N-am de ce să mă plâng. Îmi place destul de mult. Cred că învăț câte ceva...

— Crezi?

— Adică ştiu că am şi învățat câte ceva. În mod sigur, adăugă Clyde, îmbujorându-se puțin şi încercând un puternic resentiment față de vărul său, în timp ce un zâmbet pe jumătate binevoitor, pe jumătate de scuză i se întipări pe față.

— Aşa da, mai merge! Cu greu mi-aş putea închipui un om care să stea acolo atât cât ai stat dumneata şi să nu ştie dacă a învățat ceva sau nu. Socotind apoi că a fost, probabil, prea sever, îşi modifică puțin tonul şi adăugă: Dar nu pentru asta am trimis după dumneata. Vreau să-ți vorbesc despre altceva. Spune-mi, ai avut vreodată sub supravegherea dumitale pe altcineva, în afară de dumneata?

— Nu cred că vă înțeleg prea bine... răspunse Clyde, care, puțin cam tulburat şi încurcat, nu prinsese exact sensul întrebării.

— Vreau să te întreb dacă ai avut vreodată oameni care să muncească sub conducerea dumitale, dacă ți s-a încredințat vreodată să conduci oamenii în vreo secție oarecare. Dacă ai fost şef de echipă, sau ajutor de şef de echipă, cu răspunderi în sensul acesta...

— Nu, domnule, niciodată... răspunse Clyde atât de tulburat, încât aproape că se bâlbâi.

Tonul lui Gilbert era foarte sever şi rece, extrem de disprețuitor. Dar acum, când întrebarea îi era clară, înțelese şi ceea ce voia să spună. În ciuda severității vărului şi a atitudinii răuvoitoare față de el, Clyde îşi putu da seama că patronii lui se gândesc să-l facă şef de echipă şi să-i dea oameni în grijă. Asta trebuie să fie! Îndată,

urechile şi degetele începură să-i ardă, şi fiori mărunţi îl gâdilară la rădăcina părului.

— Dar am văzut cum se face treaba asta la cluburi şi la hoteluri, adăugă el repede. Cred că dacă aş fi pus la încercare, m-aş descurca…

Obrajii îi erau acum roşii ca purpura, iar ochii, limpezi, ca de cristal.

— Nu-i acelaşi lucru. Nu, nu-i acelaşi lucru, stărui Gilbert cu un accent tăios. A vedea şi a face sunt două treburi cu totul diferite. Cineva fără experienţă îşi poate închipui o mulţime de năzdrăvănii, dar când e vorba să realizeze ceva, dă greş. Oricum, e vorba de o muncă unde se cer oameni pricepuţi.

Îi aruncă o privire severă şi neîncrezătoare, în timp ce Clyde, dându-şi seama că se înşelase crezând că e vorba să facă ceva pentru el, începu să se potolească. Obrajii îşi recăpătară paloarea obişnuită, iar strălucirea din ochi i se stinse.

— Da, domnule, cred că aveţi dreptate, spuse el.

— Încă o dată, nu e vorba dacă „crezi” sau nu! stărui Gilbert. Dumneata ştii prea bine că am dreptate. Iată defectul celor care nu ştiu nimic. Ei totdeauna „cred”!

Adevărul este că Gilbert era atât de enervat de ideea că trebuie să-i găsească acum un loc vărului său, şi în ciuda faptului că nu făcuse nimic ca să-l merite, încât de-abia îşi putea ascunde supărarea ce-l cuprinsese.

— Ştiu că aveţi dreptate, spuse Clyde împăciuitor, pentru că mai spera încă în avansarea la care celălalt făcuse aluzie.

— Fapt este, continuă Gilbert, că aş fi putut să te numesc la serviciul de contabilitate al întreprinderii de la început, de când ai venit aici, dacă ai fi fost tehniceşte echipat pentru aşa ceva. (Expresia „tehniceşte echipat” îl înfiora şi-l îngrozi pe Clyde, deoarece nici nu înţelegea bine ce înseamnă.) Dar după cum se prezentau lucrurile atunci, continuă Gilbert cu indiferenţă, a trebuit să facem pentru dumneata tot ce se putea face. Ştiam că n-o să fie prea plăcut acolo, la subsol, dar nu era posibil să facem mai mult în momentul acela. Bătu nervos toba cu degetele în masă. Motivul pentru care te-am chemat azi aici e următorul: vreau să

discut cu dumneata despre un post care se întâmpla să fie liber pentru câtva timp în una din secţiile de la etaj, şi ne întrebăm, tata şi eu, dacă n-ai putea să-l ocupi dumneata. (Speranţele lui Clyde renăscură dintr-o dată.) Atât tata, cât şi eu, urmă celălalt, ne-am tot gândit ce să facem pentru dumneata, dar, cum îţi spun, lipsa dumitale de specializare practică ne pune în mare încurcătură. Dumneata nu ai avut nici un fel de pregătire comercială, şi asta face ca lucrurile să devină de două ori mai grele. Făcu o pauză destul de lungă, pentru ca sensul celor spuse să-i pătrundă bine în cap, să-i dea lui Clyde sentimentul că e, într-adevăr, un nechemat. Totuşi, adăugă el o clipă mai târziu, din moment ce am socotit că e cu cale să te aducem aici, am hotărât să te punem la încercare într-un post ceva mai bun decât cel pe care-l ai în prezent. N-are rost să te lăsăm la nesfârşit acolo, la subsol. Acum, ascultă-mă, vreau să-ţi vorbesc puţin despre cele ce am în vedere.

Şi începu să vorbească despre munca de la etajul al cincilea.

Şi, peste puţin timp, trimiţând să fie chemat Whiggam, şi după ce acesta intră, răspunzând la salutul lui Clyde, Gilbert spuse;

— Whiggam, tocmai îi vorbeam vărului meu despre conversaţia pe care am avut-o împreună azi-dimineaţă şi despre cele ce ţi-am spus cu privire la planul nostru de a-l numi, cu titlu de încercare, la conducerea secţiei aceleia. Ai să mă îndatorezi, prin urmare, dacă ai să-l conduci la domnul Liggett şi ai să-l rogi, pe el sau pe altcineva, să-i explice în ce constă munca de acolo. Se întoarse la birou. După aceea, poţi să-l trimiţi din nou la mine, adăugă el. Vreau să mai vorbesc ceva cu dânsul.

Pe urmă se sculă şi-i concedie pe amândoi cu un gest plin de îngâmfare, iar Whiggam, având încă îndoielile lui cu privire la experienţa aceasta, dar dorind din tot sufletul să-l câştige pe Clyde printr-o comportare amabilă, pentru că nu ştia ce-ar fi putut să devină tânărul până la urmă, îl conduse la etajul unde lucra domnul Liggett. Acolo, în mijlocul zgomotului asurzitor al maşinilor, Clyde îl urmă până la capătul dinspre apus al clădirii, într-o secţie mult mai mică, despărţită de sala cea mare doar printr-un scund grilaj de fier. În acest loc se aflau ca la vreo douăzeci şi cinci de fete şi ajutoarele lor, fiecare cu câte un coş, dând impresia că se luptă

din răsputeri să facă față unui şuvoi neîntrerupt de pachete cu gulere necusute, ce curgeau prin mai multe jgheaburi de la etajul de deasupra.

După ce fu prezentat domnului Liggett, Clyde fu condus numaidecât la un birou despărțit printr-un gard zăbrelit, unde şedea o fată scundă şi grasă, cam de-o vârstă cu dânsul, nu prea atrăgătoare, care la apropierea lor se sculă în picioare.

— Vă prezint pe domnişoara Todd, începu Whiggam. De zece zile îi ține locul doamnei Angier. Domnişoară Todd, aş dori să-i explici domnului Griffiths, cât mai repede şi mai clar cu putință, ce faci dumneata aici. Ceva mai târziu, astăzi, când dumnealui va reveni, vreau să-l ajuți să deprindă felul cum se lucrează, până când se va obişnui şi va putea face față singur. Se poate, nu-i, aşa?

— Cum de nu, domnule Whiggam, cu plăcere! încuviință domnişoara Todd, grăbindu-se să scoată registrele, ca să-i arate lui Clyde cum se înregistrează intrările şi ieşirile, apoi cum se face stamparea, cum fetele de la coşuri iau pachetele cu gulere venite pe jgheaburi şi le distribuie în mod uniform, de îndată ce sunt stampate, alte fete le duc cusătorilor din sala alăturată.

Clyde arătă un interes deosebit şi era convins că poate face toate astea cu uşurință; numai că, în mijlocul atâtor femei, la un sector ca acesta, se simțea nu ştiu cum. Erau acolo multe, foarte multe femei, sute, furnicând în toate părțile, între pereții şi coloanele albe ce se pierdeau înspre capătul de la răsărit al clădirii. Iar ferestrele mari, care se înălțau de la pardoseală şi ajungeau până la plafon, lăsau să pătrundă înăuntru un adevărat potop de lumină. Nu toate femeile de acolo erau frumoase. Clyde le privea cu coada ochiului, în timp ce domnişoara Todd, apoi Whiggam şi chiar Liggett se grăbeau să-i dea unele explicații.

— Lucrul cel mai important, îi explică Whiggam o clipă mai târziu, este să aveți grijă să nu se facă greşeli la numărătoarea miilor de duzini de gulere care vin de sus ca să fie stampate şi iarăşi, să nu se întârzie cu stamparea şi trimiterea lor la maşinile de cusut. De asemenea, înregistrarea muncii fetelor trebuie făcută cu exactitate, în aşa fel, încât să nu se strecoare nici o greşeală la calcularea timpului lor de muncă.

Până la urmă, Clyde înțelese bine tot ce i se cerea, precum şi condițiile în care urma să muncească, ceea ce şi mărturisi de îndată. Era foarte nervos, deşi ajunsese repede la concluzia că dacă fata de-acolo putea face față, o s-o scoată desigur şi el la capăt. Iar cum Liggett şi Whiggam, gândindu-se la înrudirea lui cu Gilbert, se arătau foarte prietenoşi, căutând să mai întârzie acolo şi asigurându-l că nu e mare lucru şi că o să se descurce uşor, Clyde se întoarse, în cele din urmă, împreună cu Whiggam la Gilbert, care, văzându-l că intră, spuse imediat

— Ei, vreau s-aud răspunsul! Da sau nu? Crezi că poți face față ori nu?

— Da, sunt convins că pot face față! Răspunse Clyde cu mult curaj, deşi în sinea lui se gândea că n-o să ajungă la mare lucru nici de data asta, afară doar dacă nu îl va favoriza norocul într-un fel sau altul.

Existau atâtea amănunte care trebuiau luate în considerare — favoarea celor de la conducere şi a celor din jurul lui — dar, oare, aveau să-l favorizeze necontenit?

— Atunci e în regulă! Ia loc o clipă, continuă Gilbert. Aş mai vrea să-ți spun câteva cuvinte în legătură cu munca de acolo, de sus. Ți se pare uşoară, nu-i aşa?

— Nu, n-aş putea spune că mi se pare tocmai uşoară, răspunse Clyde, agitat şi puțin cam palid, deoarece datorită lipsei lui de experiență îşi închipuia că i se oferă un prilej deosebit şi că trebuie să dea dovadă de toată îndemânarea şi, curajul de care era capabil ca să se poată folosi cum trebuie de această şansă. Oricum, cred că pot să fac față... Vreau să spun... sunt convins de acest lucru şi aş vrea să încerc.

— Ei da, aşa sună ceva mai bine replică Gilbert pe un ton hotărât şi cu puțin măi multă bunăvoința. Şi acum vreau să-ți atrag atenția asupra altui lucru. Te-ai gândit vreodată că ar putea exista la noi un etaj cu atât de multe femei? Cred că nu, nu-i aşa?

— Nu, domnule, nu mi-am închipuit, răspunse Clyde. Ştiam că sunt undeva în fabrică, dar unde anume nu ştiam.

— Exact, continuă Gilbert. La drept vorbind, fabrica noastră se bizuie pe femei, începând cu subsolul şi terminând cu acoperişul, în sectorul manufacturii, aş îndrăzni să afirm că sunt zece femei la

un bărbat... Din această cauză, trebuie să cunoaştem bine, sub raportul caracterului, din punct de vedere moral şi religios, orice, persoană căreia îi încredințăm o oarecare responsabilitate. Dacă nu ai fi rudă cu noi şi dacă n-am şti că datorită acestui fapt, te cunoaştem cât de cât, nici nu ne-ar trece prin minte să-ți dăm un post de conducere în fabrică înainte de a şti precis cum stau lucrurile. Să nu-ți închipui însă că, dată fiind înrudirea noastră, nu-ți vom cere socoteală de tot ceea ce se va petrece acolo sus, precum şi de purtarea dumitale. O vom face cu atât mai mult, cu cât te înrudeşti cu noi. Înțelegi; nu-i aşa? Înțelegi şi motivul; numele de Griffiths aici ...

— Da, domnule, răspunse Clyde.

— Atunci suntem, înțeleşi! continuă Gilbert. Înainte de a numi pe cineva într-un post de răspundere, noi vrem să fim absolut sigur, că persoană respectivă se va comporta întotdeauna ca un gentleman. Că se va purta civilizat cu femeile care lucrează în fabrica noastră. Dacă un tânăr — sau chiar un om mai în vârsta — va veni vreodată la noi închipuindu-şi că deoarece în fabrică sunt multe femei, o să i se îngăduie să se apuce de prostii şi să-şi neglijeze munca făcând curte fetelor sau făcând pe nebunul, ei bine, un asemenea om nu va face mulți pureci aici! Bărbații şi femeile care muncesc pentru noi nu trebuie să uite că sunt salariați — salariați, şi nimic altceva! — Şi trebuia să păstreze această atitudine chiar atunci când merg pe stradă. Iar dacă vreunul nu înțelege acest lucru şi auzim ceva despre el, atunci un astfel de bărbat sau o astfel de femeie nu mai are ce căuta la noi! Nu avem nevoie de asemenea oameni şi ne lipsim de serviciile lor! Iar odată plecați, sunt buni plecați!

Făcu o pauză şi-l fixă pe Clyde cu privirea, de parcă ar fi vrut să spună: „Sper că acum am fost destul de clar! Şi n-o să avem nici un fel de bătaie de cap în ceea c*e* te priveşte!

— Da, înțeleg! Cred că e bine. Vreau să spun; sunt convins că aşa trebuie să fie.

— Şi că nu se poate altfel, adăugă! Gilbert.

— Şi că nu se poate altfel, repetă Clyde, ca un ecou.

Se întrebă, totuşi, dacă cele ce-i spusese Gilbert erau sau nu adevărate. Nu auzise, oare, de atâtea ori vorbindu-se tot felul de lucruri pe seama fetelor care muncesc în fabrici? În clipa aceea,

însă, nu vedea nici un fel de legătură posibilă între el şi fetele de sus. Dimpotrivă, îşi spunea că, dată fiind slăbiciunea lui pentru femei, ar fi mai bine să nu aibă întru nimic de-a face cu ele, să nu stea de vorbă cu nici una dintre ele, să păstreze o atitudine foarte distantă şi rece, ca aceea pe care o avea Gilbert faţă de el. Aşa va trebui să se poarte, cel puţin dacă doreşte să-şi păstreze postul de aici. Iar acum era hotărât să şi-l păstreze şi să se comporte totdeauna conform dorinţelor exprimate de vărul său.

— Bine... continuă Gilbert, ca pentru a completa gândurile lui Clyde în această privinţă. Acum uite ce vreau eu să aflu de la dumneata. Dacă înţeleg să te numesc la secţia aceea, chiar temporar, să zicem, pot fi sigur că n-ai să calci în gropi şi ai să-ţi vezi de treabă în mod conştiincios, fără să te tulbure faptul că lucrezi în mijlocul unui număr atât de mare de femei şi fete?

— Da, domnule, puteţi fi sigur de asta! Răspunse Clyde, foarte impresionat de problema ridicată atât de făţiş de vărul său, deşi, după întâmplarea cu Rita, se cam îndoia în sinea lui.

— Dacă nu, trebuie să-mi spui acum, şi nu mai târziu, stărui Gilbert. Prin legăturile de sânge, eşti ca şi un membru al familiei noastre. Şi în faţa muncitorilor, mai ales într-o situaţie ca asta, dumneata ne reprezinţi pe noi. N-aş vrea să se întâmple nimic incorect sau necuviincios din partea dumitale. Aşa că trebuie să fii cu ochii în patru şi să te supraveghez la fiecare pas de-acum încolo. Să nu se întâmple absolut nimic care ar putea fi comentat în chip nefavorabil, înţelegi ce vreau să spun, nu?

— Da, domnule, răspunse Clyde solemn. Înţeleg. Mă voi purta corect... altfel voi fi concediat.

În clipa aceea se gândea cu toată seriozitatea că doreşte şi poate să facă asta. Mulţimea de fete şi femei de la etajul acela i se părea foarte îndepărtată de el şi lipsită de orice importanţă.

— Foarte bine! Acum vreau să-ţi mai spun ce mă gândesc eu să faci astăzi. Mă gândesc să nu mai lucrezi, să te duci acasă, şi diseară să te culci, meditând foarte serios la tot ce-am discutat. Ştii, noaptea e un bun povăţuitor. Revino, apoi, mâine dimineaţă şi apucă-te de lucru, acolo sus, dacă nu ţi-ai schimbat cumva hotărârea. Salariul dumitale va fi de douăzeci şi cinci de dolari de

acum înainte, aşa că vreau să fii îmbrăcat cât mai îngrijit şi mai curat, spre a fi un exemplu pentru toţi ceilalţi şefi de secţie din fabrică.

Se ridică de pe scaun cu un aer rece şi distant, dar Clyde, încurajat şi entuziasmat peste măsură de mărirea neaşteptată a salariului, precum şi de observaţia în legătură cu faptul că trebuie să se îmbrace cât mai bine, era atât de recunoscător faţă de vărul său, încât ar fi dorit din tot sufletul să-i devină prieten. Desigur, Gilbert era câinos, rece şi vanitos, totuşi avea oarecare consideraţie pentru el, ca şi unchiul său, de altminteri, pentru că altfel n-ar fi catadicsit să facă toate astea, şi încă, aşa de curând! Iar dacă ar reuşi vreodată să lege prietenie cu el, să-i intre în graţii, ce situaţie înfloritoare ar dobândi aici, ce de onoruri de ordin profesional şi social ar cădea pe capul lui!

Atât de uşoară îi era inima în clipa aceea, încât părăsi vasta fabrică mergând cu paşi mari, ce trădau o desăvârşită bucurie, hotărât, printre altele ca, indiferent de cele ce s-ar mai putea întâmpla şi punându-şi la încercare propria lui putere de stăpânire şi de muncă, să se arate demn de aşteptările unchiului şi vărului său, să fie adică rezervat şi chiar rece, la nevoie, sever, faţă de toate femeile şi fetele din secţie. În orice caz, nici un fel de legături cu Dillard, sau cu Rita, sau cu altcineva de teapa lor, deocamdată cel puţin.

CAPITOLUL 32

Douăzeci şi cinci de dolari pe săptămâna! Şeful unei secţii unde lucrează douăzeci şi cinci de fete! Şi faptul că va purta iarăşi un costum frumos! Şi că va şedea la biroul acela de conducere, aşezat într-un colţ, cu o perspectivă fermecătoare asupra, râului, că se va simţi, în sfârşit, după aproape două luni de muncă brută în secţia de la subsol, un personaj cu oarecare greutate în întreprindere! Iar

Whiggam şi Liggett se vor învârti în jurul lui, din cauza legăturilor de rudenie, precum şi a noii sale demnităţi, gata oricând să-i dea sfaturi şi explicaţii, pe cât de amicale, pe atât de folositoare! Sau unii dintre şefii celorlalte secţii, inclusiv câţiva de la biroul din faţă, fie un controlor, fie vreun agent de publicitate, se vor opri în treacăt, spre a-l saluta! În curând, ajunse să stăpânească toate chiţibuşurile muncii sale în aşa fel, încât îşi putea îngădui să-şi mai arunce uneori ochii şi prin jurul lui, să cunoască fabrica în ansamblu, să studieze procesele de fabricaţie şi materiile prime, să se intereseze de sursele de aprovizionare cu marile cantităţi de până de în şi de bumbac, de felul cum se croiau gulerele într-o sală enormă, situată chiar deasupra secţiei lui, unde lucrau sute de croitori experimentaţi, care primeau lefuri foarte mari; mai află astfel că există un birou pentru angajări, un doctor al întreprinderii, o infirmerie, un restaurant special, situat în clădirea principală, unde avea dreptul să ia masa personalul superior al întreprinderii — nu însă şi alţi salariaţi — şi unde putea şi el, fiind acum şeful acreditat al unei secţii, să mănânce împreună cu ceilalţi, dacă voia şi dacă îşi putea permite aşa ceva. De asemeni, nu trecu mult, şi Clyde află că la o depărtare de câteva mile de Lycurgus, pe Mohawk, în apropierea unui cătun numit Van Troop, se găseşte o vilă pusă la dispoziţia diferitelor fabrici din regiune, la care obişnuiau să se ducă mai toţi şefii de secţie de la aceste fabrici, deşi, vai, după cum află imediat, întreprinderea *„Griffiths and Company”* nu prea vedea cu ochi buni întâlnirile dintre funcţionarii ei şi funcţionarii celorlalte întreprinderi, aşa că foarte puţini dintre aceştia se duceau acolo. Dar, întrucât Clyde era un membru al familiei — aşa-i spusese Liggett o dată — ar putea, probabil, să se bucure de mai multă libertate în această privinţă. Totuşi, din pricina avertismentelor severe ale lui Gilbert, precum şi datorită nobilei sale înrudiri cu această familie, socoti că e mai bine să se ţină cât mai rezervat cu putinţă. Şi astfel, deşi surâzător şi cât mai binevoitor cu toată lumea, de cele mai multe ori căuta să-l evite pe Dillard şi pe cel de teapa lui, şi, cu toate că suportă greu singurătatea în care trăia, se întorcea totdeauna în camera lui, sau se mulţumea să se plimbe de unul singur în după-amiezile de sâmbătă şi de duminică

prin parcurile publice din Lycurgus sau din localitățile învecinate. Ba mai mult, închipuindu-şi că le-ar putea face plăcere unchiului şi vărului său şi că se va ridica astfel în ochii lor, începu să frecventeze una dintre principalele biserici prezbiteriene — biserică din stradă a doua, sau Stradă Mare — unde, după cum aflase el între timp, obişnuia să se ducă din când în când şi familia Griffiths. Cu toate acestea, nu se întâlni niciodată cu ei, deoarece, din iunie şi până în septembrie, familia îşi petrecea *weekend-urile* la lacul Greenwood, unde se duceau toate familiile cu vază din regiune.

De fapt, viața la Lycurgus în timpul verii, din punct de vedere al reuniunilor de societate, era foarte plictisitoare. În oraş nu se întâmpla nimic deosebit în această perioadă a anului, cu toate că mai înainte, în mai, avuseseră loc mai multe festivități organizate de familia Griffiths împreună cu prietenii lor, despre care Clyde luase cunoştință din ziare, sau le văzuse de la distanță — o recepție urmată de dans, în cinstea absolventelor Şcolii „Snedeker”, o petrecere câmpenească în grădina familiei Griffiths, cu un cort vărgat aşezat într-un colț al grădinii şi cu lampioane chinezeşti atârnate printre pomi. Clyde văzuse toate acestea absolut din întâmplare într-o seară pe când rătăcea singur prin oraş. Spectacolul îi stârni o mulțime de gânduri pline de curiozitate şi de interes cu privire la membrii familiei Griffiths, la situația lor şi la legătura lui cu ei. După ce-l numise însă în postul acela modest, şi nu prea greu, ce-i drept, de funcționar, familia Griffiths îl dăduse cu totul uitării! Dar Clyde o ducea destul de bine şi poate că într-o zi îşi vor mai aduce aminte şi de, el.

Apoi, ceva mai târziu, citi în ziarul local *Steaua ca* la 12 iunie urma să aibă loc serbarea florilor şi concursul interurban de automobile (Fonda, Gloversville, Amsterdam şi Shenectady), care în anul acela se ținea la Lycurgus, şi, după expresia *ziarului Steaua,* era ultimul eveniment monden important al anului înainte de „pelerinajul” anual spre lacuri şi munți al celor ce-şi puteau permite luxul de a pleca în vilegiatură; Numele Bellei, al Bertinei, al Sondrei, ca să nu măi vorbim de cel-al lui Gilbert, erau menționate printre cei care îşi disputau cinstea de a apăra bunul renume al oraşului Lycurgus. Şi cum evenimentul avu loc într-o sâmbătă după-amiază,

Clyde, îmbrăcat cu cel mai frumos, costum al său, dorind totuşi să rămână neobservat în mulţimea anonimă a spectatorilor, o putu vedea încă o dată pe fata care-I fascinase din prima clipă croindu-şi drum prin mijlocul râului acoperit de trandafiri şi conducându-şi barca folosind o vâslă împletită din narcise galbene, alegorie florală a unei legende indiene în legătură cu râul Mohawk. Cu părul ei negru prins în panglici, după moda indiană, şi împodobit cu o pană galbenă şi flori de ochiul-boului, cu pistilul cafeniu, era îndeajuns de fermecătoare nu numai pentru a câştiga un premiu, ci pentru a exalta încă o dată fantezia lui Clyde. Ce minunat era să faci parte dintr-o lume ca asta!

În cursul aceleiaşi festivităţi, Clyde îl văzu pe Gilbert Griffiths, însoţit de o fată foarte frumoasă, ţinând cârma uneia dintre cele patru plute alegorice care reprezentau cele patru anotimpuri. Plută pe care-o conducea el reprezenta iarna, iar fata aceea din societatea înaltă din Lycurgus, costumata în hermină, era acoperită toată de trandafiri albi, ce evocau zăpada. În spatele lui venea o altă plută, pe care se afla Bella Griffiths, întruchipând primăvara, înfăşurată în văluri diafane şi aplecată lângă o cascadă formată din toporaşi de culoare închisă. Efectul acestui cortegiu era de-a dreptul impresionant; priveliştea îl aruncă pe Clyde într-o stare sufletească delicioasă, dar în acelaşi timp dureroasă, răscolind toate aspiraţiile de dragoste, de tinereţe şi de idile romantice ascunse în el. Poate că, în definitiv, ar fi trebuit s-o păstreze pe Rita!

În epoca asta, Clyde ducea exact aceeaşi viaţă ca şi mai înainte, cu singura deosebire că gândurile lui aveau acum mai mult spaţiu. Primul lucru la care se gândi, după ce i se mări leafa, fu că ar face bine să plece de la doamna Cuppy şi să închirieze o cameră mai bună într-o casă particulară, care, chiar dacă l-ar dezavantaja în ce priveşte depărtarea de fabrică, s-ar găsi însă într-o stradă mai frumoasă. Ar rupe astfel şi orice legătură cu Dillard. Acum, din moment ce unchiul său îl avansase, vreun reprezentant al lui sau al lui Gilbert ar putea să treacă oricând pe la el să-i vorbească în legătură cu cine ştie ce problemă. Şi ce ar putea spune acea persoană dacă l-ar vedea locuind într-o cămăruţă ca asta?

De aceea, după zece zile de la mărirea salariului şi datorită

influenței numelui său, izbuti să închirieze o cameră într-una din casele şi străzile mai bune din oraş, bulevardul Jefferson, paralel cu bulevardul Wykeagy, despărțit de acesta doar de câteva „blocuri”. Era locuința unei văduve, al cărei soț fusese director de fabrică; femeia închiria două camere, fără pensiune, pentru a-şi putea ține casa, iar chiria era, fireşte, mai mare decât cea obişnuită, datorită poziției casei. Întrucât doamna Peyton locuia de multă vreme în oraş şi cunoştea multe lucruri despre familia Griffiths, nu numai că recunoscu numele, dar îşi dădu seama şi de asemănarea lui Clyde cu Gilbert. Şi cum lucrul acesta nu o putea lăsa indiferentă, având în vedere şi înfățişarea băiatului, îi oferi numaidecât o cameră cu totul excepțională, pentru modesta sumă de cinci dolari pe săptămână, cameră pe care Clyde o închirie pe loc.

Pe de altă parte, la fabrică, în ciuda faptului că luase hotărâri atât de drastice cu privire la muncitoarele de sub conducerea lui, îi era peste putință uneori să-şi țintuiască gândurile numai la simplă rutină mecanică a muncii, sau să şi le abată de la acele fete din jurul lui — privite ca fete — mai ales că printre ele erau unele destul de ispititoare. Unde mai pui că era vară şi, pe la ceasurile 2, 3 şi 4 după amiază, când monotonia nesfârşită a muncii părea că-i apasă pe toți, o lene ce se asemăna cu un fel de amorțeală, şi, în unele cazuri, cu un fel de senzualitate, se strecura parcă hoțeşte şi învăluia întreaga atmosferă. Iar acolo erau atâtea femei şi fete, şi atât de deosebite între ele ca tipuri şi temperament! Şi toate stăteau, în sala aceea, departe de bărbați sau de orice fel de plăceri, singure-singurele, numai cu el! Pe deasupra, aerul din secția de lucru era mai întotdeauna greu şi moleşitor, iar prin nenumăratele ferestre mari cât peretele, deschise în permanență, se vedea râul Mohawk învolburându-se şi încrețindu-şi suprafața apei, cu malurile tivite de iarbă verde şi pe alocurea umbrite de copaci. Parcă te îmbia într-una, evocând bucuriile ce ți le-ar oferi dacă ai hoinări prin luncile sale. Şi cum munca acestor lucrătoare era atât de mecanică, încât îşi puteau lăsa gândurile să rătăcească aiurea, visând la o plăcere sau la alta, cele mai multe nu se gândeau decât la ele însele şi la toate câte le-ar putea face dacă n-ar fi încătuşate de această trudă zilnică.

Adesea, pornirile lor aprinse şi întărâtate le făceau să-şi fixeze atenția asupra celei mai apropiate dintre prăzi. Iar cum Clyde era aproape întotdeauna singurul bărbat de acolo, şi, în acele zile, îmbrăcat în cele mai bune haine ale sale, gândurile tuturor se năpusteau asupra lui. Erau, într-adevăr, frământate de cele mai năstruşnice idei cu privire la legăturile Iui particulare cu familia Griffiths şi cu cei de aceeaşi categorie socială: unde şi cum trăieşte, cu ce fel de fată va fi având relații? La rândul lui, Clyde, când izbutea să mai uite avertismentul ce i-l dăduse Gilbert Griffiths, se lăsa furat de ispita de a se gândi la ele, mai ales la unele, urzindu-şi tot felul de imagini străbătute de senzualitate. Şi astfel, în ciuda dorinței celor din fruntea Fabricii „Griffiths" şi în ciuda acelei Rita, pe care o părăsise, sau, poate, tocmai din cauza ei, Clyde se pomeni că se preocupă de trei dintre fetele din jurul lui. Alcătuiau un trio zvăpăiat şi ahtiat după plăceri; şi toate trei îl socoteau pe Clyde băiat foarte frumos. Ruza Nikoforiei, o rusoaică-americană, trupeşă, blondă şi senzuală, cu ochi căprui şi languroşi, cu un nas mare şi lat şi cu o bărbie răsfrântă în sus, avea o mare slăbiciune pentru el. Dar, din cauza atitudinii lui, abia dacă îndrăznea să-şi mărturisească sieşi slăbiciunea aceasta. Clyde, cu părul său despărțit de o cărare atât de impecabilă, cu pieptul reliefat sub o cămaşă cu dungi pronunțate, ale cărei mâneci erau suflecate până la cot din cauza căldurii, i se părea aproape prea perfect ca să fie cu adevărat real. Îi admira pantofii galbeni bine lustruiți, cureaua de piele neagră cu cataramă lucitoare şi lavaliera desfăcută pe care o purta Ia gât.

Venea apoi Martha Bordaloue, o canadiană-franțuzoaică, îndesată şi vioaie, zveltă, deşi rotofeie, cu glezna bine rotunjită, cu părul auriu-roşcat, cu ochi albaştri-verzi, cu obraji trandafirii şi bucălați şi cu mâini durdulii, dar micuțe. Prostuță, doar foarte senzuală, ea vedea în Clyde un bărbat pe care l-ar primi cu lăcomie fie măcar şi pentru un singur ceas, numai dacă ar dori şi el. Totodată, având o natură felină şi sălbatică, le ura pe toate celelalte cărora le-ar fi trecut măcar prin cap să încerce să-l seducă, şi din această pricină nu putea s-o sufere pe Ruza. Observase în mai multe rânduri că Ruza căuta să se atingă sau să se lipească de

Clyde ori de câte ori acesta se afla aproape de ea. Nu-i vorbă că şi ea căuta prin toate mijloacele ce-i stăteau la îndemâna — bluza desfăcută până mai jos de marginile pieptului alb, fusta ridicată ştrengăreşte până deasupra pulpelor când lucra, brațele rotunde şi cărnoase dezgolite până la umăr — să-i arate că are un fizic la care merita să se uite. Dar ce să mai vorbim de suspinele ei şirete şi de privirile languroase, aruncate către Clyde când el se afla aproape! O dată, Ruza, nemaiputându-se stăpâni, exclamă:

— Pisica asta de franțuzoaică! Ți-ai găsit cine să se uite la ea, tocmai el!

Şi, de dragul lui Clyde, tare ar mai fi pocnit-o!

Mai era, în sfârşit, masivă şi vesela Flora Brandt, un tip de americană de obârşie umilă, cu trăsături cam rigide, totuşi simpatică, cu părul, negru, cu ochii negri, mari, sentimentali, şi cu gene dese, un nas cârn şi buze cărnoase, senzuale, dar drăguțe, şi un corp robust, deşi nu lipsit de grație. În fiecare zi, de când Clyde fusese, numit acolo, Flora îl înfăşură cu priviri stăruitoare, de parcă ar fi vrut să-i spună: „Ce? Nu mă găseşti ispititoare?” şi cu o expresie ce voia să-i strige; „Te ții bățos, sau vrei să te uiți la mine, ai? Şi dacă ai şti câți bărbați ar fi fericiți să fie în locul tău, eu atâta îți spun!”

Preocupat de aceste trei fete, după un timp oarecare Clyde sfârşi prin a-şi spune că, de vreme ce erau atât de diferite de celelalte fete din secție, mai uşor de cucerit, cum credea el, fiind în acelaşi timp mai libere şi sinchisindu-se mai puțin de raporturile profesionale dintre ele şi şeful lor, ar putea să se joace cu una sau cu alta, ori cu tustrele, pe rând, dacă ar avea chef, şi asta, fără să fie descoperit de cineva, mai cu seamă dacă le va da să înțeleagă foarte clar de la început că le face o mare favoare băgându-le în seamă. Cu siguranță — îşi spunea el, judecând după purtările, lor — vor fi bucuroase să-l răsplătească, lăsându-l să-şi facă mendrele cu ele pe undeva, uitând apoi de întreaga poveste, dacă el ar socoti de cuviință să le dea uitării după aceea, cum trebuia să şi facă, spre a-şi păstra postul de aici. Dar îşi dăduse cuvântul față de Gilbert Griffiths şi nu era încă dispus să şi-l calce. De altfel, totul nu era decât o născocire a imaginației lui, aprinsă din vreme în vreme de

această situație cât se poate de penibilă pentru el. Făcea parte dintre acei oameni care se înflăcărează repede, şi adesea puternic, sub vraja atracției sexului şi frumuseții feminine. Nu putea să reziste în fața seducției, şi cu atât mai puțin a chemării sexului. Iar prin gesturile şi avansurile lor, cele trei fete îl puneau câteodată, rând pe rând, la grele încercări, mai ales în zilele acestea de vară, calde şi moleşitoare, când nu avea nici unde să se ducă, nici cui să-şi spună păsurile. Uneori nu-şi mai putea stăpâni dorința de a se apropia de ele, iar fetele căutau cu tot dinadinsul să-l ispitească şi mai mult, deşi în fața ocheadelor şi a ghionturilor ce şi le dădeau pe ascuns, dar destul de stângace spre a putea fi observate, Clyde păstra o rezervă şi o indiferență prefăcute, de-a dreptul surprinzătoare la un om ca el.

Dar iată că tocmai în perioada aceasta se ivi o avalanşă de comenzi, iar Clyde, în urma sfaturilor date de Whiggam şi Liggett, trebuia să angajeze cu titlu de încercare câteva fete în plus, mulțumite să muncească pentru puținii bani pe care îi primeau în schimbul muncii cu bucată, până când îşi vor însuşi metodele de lucru şi când, eventual, vor putea câştiga mai mult. Un număr impresionant de asemenea fete se adresau totdeauna secției de angajări din biroul principal de la parter. Când comenzile stagnau, toate cererile erau respinse, sau se afişa un anunț, pe care scria: „Nu facem agajari”.

Deoarece Clyde era socotit nou în această muncă, şi până acum nu angajase şi nu concediase pe nimeni, Whiggam şi Liggett stabiliră de comun acord că toate noile angajate trimise sus să fie mai întâi examinate de Liggett, care avea, de asemeni, nevoie de cusătorese. În cazul când printre ele s-ar fi găsit unele ce păreau să corespundă pentru munca de stampare, urmau să-i fie trimise lui Clyde, cu propunerea ca el să le pună la încercare. Înainte, însă, de a-i trimite vreo nouă candidată, Liggett avu grijă să-i explice lui Clyde că aceste angajări şi concedieri temporare se făceau după un anumit sistem. Nici uneia dintre persoanele angajate, oricât de bine ar lucra, nu trebuia să i se dea impresia că s-ar ridica deasupra celorlalte până când posibilitățile ei nu vor fi fost temeinic verificate. Aşa ceva ar stânjeni dezvoltarea normală a unor muncitoare cu

bucată, stadiul cel mai înalt până unde ar putea ajunge oricare dintre ele. De asemenea, puteau fi angajate oricât de multe fete dacă interesul fabricii cerea acest lucru la un moment dat, iar după ce avea să se termine avalanşa de comenzi, puteau fi concediate, tot atât de uşor, afară doar dacă printre începătoare nu s-ar fi nimerit câte o muncitoare extrem, de pricepută. Într-un astfel de caz, se recomandă să reții o asemenea persoană, fie punând-o în locul uneia mai puțin îndemânatice, fie transferând pe cineva într-o altă secție, pentru a face loc unui element şi unei forțe noi.

A doua zi după ce se anunță avalanşa de comenzi, se prezentară patru fete, la ore diferite, însoțite, rând pe rând, de Liggett, care de fiecare dată îi explică lui Clyde: „Iată o fată care ar putea să lucreze la dumneavoastră. Numele ei e domnişoara Tyndal. Vă rog s-o puneți la încercare". Sau: „Vă rog să vedeți dacă fata asta vă poate fi de vreun folos". După ce le întreba unde au mai lucrat până atunci, ce fel de muncă au prestat şi dacă trăiesc la Lycurgus cu familia sau singure (fetele singure nu prea aveau căutare la fabrică), Clyde le explica în ce constă munca de aici, le spunea cum vor fi plătite, apoi o chema pe domnişoara Todd, care, la rândul ei, le conducea mai întâi la vestiar, unde se găseau dulapurile pentru haine, apoi la una din mese, unde li se arăta ce trebuie să facă. Mai pe urmă, domnişoara Todd şi Clyde trebuiau să vadă cum lucrează şi dacă este cazul să le oprească sau nu.

Până acum, în afară de fetele care-i stârniseră o anumită curiozitate, Clyde nu era prea încântat de felul cum se prezentau, în general, lucrătoarele de aici. După părerea lui, cele mai multe dintre ele aveau o înfățişare cam dezagreabilă şi nu păreau nici prea dezghețate, aşa încât se gândea că ar putea să găsească alte fete, ceva mai arătoase. De ce nu? Oare în lumea fabricilor din Lycurgus nu existau şi dintre acestea? Aici, cele mai multe aveau mâini groase, fețe mari, picioare şi glezne butucănoase. Unele dintre ele vorbeau chiar cu accent, fiind poloneze sau fiice de polonezi, şi locuiau în mahalaua aceea săracă, situată la nord de fabrică. Mai toate nu aveau decât o singură preocupare: să „vâneze un tip", ca să aibă cu cine se duce la dans şi cu cine să-şi facă mendrele. Clyde avea impresia că americanele din secția lui erau

croite oarecum altfel, mai rafinate, mai iuți şi, în majoritatea cazurilor, cu trăsături mai fine, caracterizându-se printr-o rezervă ce putea fi atribuită prejudecăților rasiale, morale şi religioase care nu le permiteau, cel puțin în aparență, să se împrietenească şi cu celelalte femei sau cu oricare bărbat de acolo.

Iată, însă, că, printre brațele suplimentare de muncă ce-i fură trimise pentru „încercare” în ziua aceea şi în câteva din zilele ce urmară, se prezentă, în sfârşit, una care-l interesă pe Clyde mai mult decât toate celelalte fete văzute până acum în fabrică. Era, după cum i se păru lui de la prima vedere, mai inteligentă şi mai simpatică, mai „subțire”, deşi părea tot atât de trupeşă şi voinică, dar avea mai multă grație în proporții. De îndată ce o văzu, i se păru că posedă un farmec pe care nu-l avea nici una din secția aceea, o anumită melancolie şi o anumită uimire în priviri, îmbinate cu un fel de încredere în sine şi de hotărâre, ce vorbeau despre o ființă înzestrată în mare măsură cu o deosebită voință şi curaj. Totuşi, după cum declară ea de la început, nu avea nici un fel de experiență în domeniul acesta de muncă şi se îndoia că va putea fi de vreun folos fie aici, fie în altă secție.

Se numea Roberta Alden, şi, după cum arătă imediat, înainte de a veni la Fabrica „Griffiths” lucrase într-o mică fabrică de ciorapi, într-un oraş numit Trippetts Mills, care se afla la o depărtare de vreo cincizeci de mile la nord de Lycurgus. Purta o pălărioară cafenie, ce nu prea părea deloc nouă, trasă mult în jos pe o față mică, regulată şi drăguță şi încadrată de un păr castaniu-deschis şi lucios. Avea ochi de un albastru-închis, foarte străveziu. Era îmbrăcată într-o jachețică obişnuită, şi în picioare avea pantofi cam scâlciați şi tociți. Părea o fată realistă şi serioasă, iar pe deasupra, isteață, curățică, zeloasă şi atât de încrezătoare în sine şi de energică, încât şi Liggett, care vorbise primul cu ea, şi Clyde fură cuceriți de la început. Nu încăpea nici o îndoială că se deosebea de toate celelalte fete din secția lui Clyde. Iar când începu să discute cu ea, nu se mai sătura privind-o, deoarece i se părea că fata trăieşte cu întreaga ei făptură această clipă, oarecum neliniştită cu privire la rezultatul discuției, ca şi cum ar fi trăit atunci o aventură extraordinară.

Îi spuse că până acum a locuit, împreună cu părinții, în apropierea orăşelului Biltz, dar că acum locuieşte aici cu nişte prietene. Vorbea cu atâta sinceritate şi simplitate, încât Clyde rămase foarte impresionat şi se hotărî să facă tot ce-i stă în putință ca să o ajute. Se întreba chiar dacă nu cumva se pricepe la o muncă superioară celei pe care o solicită. Ochii ei erau atât de rotunzi, de albaştri şi inteligenți, buzele, nasul, urechile şi mâinile, atât de mici şi de gingaşe!

— Va să zică, vrei să te stabileşti la Lycurgus dacă o să capeți de lucru aici? o întrebă el, mai mult din plăcerea de a sta de vorbă cu ea.

— Da, rosti fata, privindu-l deschis, drept în față.

— Dacă vrei, mai spune-mi o dată numele, zise el, scoțând un registru.

— Roberta Alden.

— Adresa dumitale de aici?

— Strada Taylor, numărul 228.

— Nu ştiu unde vine asta, îi spuse Clyde numai fiindcă îi făcea plăcere să stea de vorbă cu ea. Ştii, nu sunt nici eu de prea mult timp în Lycurgus... Mai târziu avea să se întrebe de ce se grăbise să-i spună atâtea lucruri despre el însuşi. Dar acum adăugă: nu ştiu dacă domnul Liggett te-a informat complet cu privire la munca de aici. E vorba de muncă la bucată; aici se stampează gulerele. Am să-ți arăt îndată, dacă vrei să vii cu mine, şi o conduse spre o masă din apropiere, pe care se afla un aparat de stampat.

După ce îi arătă cum se lucrează, şi fără s-o mai cheme pe domnişoara Todd, luă în mână un guler şi începu să-i explice tot ceea ce i se explicase şi lui mai înainte.

Din cauza atenției cu care fata îl cerceta din ochi şi îi urmărea gesturile, precum şi a seriozității cu care părea că îl ascultă, Clyde se simțea puțin cam încurcat şi tulburat. În privirile ei exista ceva iscoditor şi pătrunzător. După ce îi explică încă o dată ritmul de sosire a pachetelor, apoi faptul că unele fete lucrau foarte mult, iar altele foarte puțin, şi după ce fata îi spuse că ar vrea să încerce, Clyde o chemă pe domnişoara Todd, care o conduse la vestiar, să-şi lase jachețică şi pălăria. Câteva clipe mai târziu, o văzu

reîntorcându-se, cu o şuviță de păr căzută pe frunte, cu obrajii uşor îmbujorați, cu privirea foarte atentă şi foarte serioasă. Ascultând sfaturile domnişoarei Todd, fata îşi suflecă mânecile, lăsând să se vadă două brațe frumoase. Apoi se apuca de lucru şi, după gesturile ei, Clyde înțelese că va munci repede şi bine. Părea foarte dornică să fie primită şi să se mențină în acest post.

După ce lucră puțin, Clyde se apropie de ea, uitându-se cum ia şi stampează gulerele îngrămădite alături şi cum le aruncă într-o parte. Urmări, de asemeni repeziciunea şi precizia, cu care lucră. Apoi, când ea se întoarse şi-I privi o clipă, învăluindu-l cu un zâmbet nevinovat, dar vesel şi îndrăzneț, Clyde îi răspunse printr-un alt zâmbet, peste măsură de încântat.

— Cred că ai să te descurci foarte bine! îşi permise el să spună, simțind că rosteşte un adevăr.

Imediat, după o clipă numai, fata se întoarse şi-i zâmbi din nou. Iar Clyde, cu toată stăpânirea de sine, se înfiora din creştet până-n tălpi. Fata asta îi plăcuse din primul moment, dar din cauza postului pe care-l ocupa, precum şi din cauza promisiunii făcute lui Gilbert, îşi spuse că trebuie să fie foarte atent, spre a nu deveni prea familiar cu vreuna dintre muncitoarele din secție chiar dacă la mijloc era vorba de o fată atât de fermecătoare ca asta. Nu trebuia să cadă în cursă. Până acum se ferise de complicații cu celelalte, şi aşa trebuia să facă şi de data asta, deoarece i se părea cam curios în momentul de față, pentru că se simțea foarte puternic atras de fată. Era aşa de frumoasă şi de vioaie! Totuşi, Clyde nu putea uită că nu-i decât ob muncitoare, o fată de la fabrică, după cum ar fi spus Gilbert, iar el este şeful. Ei, dar era. aşa de frumoasă şi de vioaie!

Se îndrepta spre celelalte fete angajate în ziua aceea, apoi ajungând la domnişoara Todd o rugă să-l informeze cât de curând despre felul cum se descurca domnişoară Alden, adăugând că vrea să fie ținut la curent.

Dar în momentul când Clyde i se adresase Robertei, iar ea îl răsplătise cu un surâs, Ruza Nikoforici, care lucra cu două mese mai încolo, o înghiontise pe fata de alături şi, fără să fie observată de cineva, îi făcuse cu ochiul, apoi, cu o mişcare uşoară a capului,

arătase spre Clyde şi Roberta. Însemnă că prietena ei trebuia să-i supravegheze. Iar după ce Clyde se depărtase, şi Roberta îşi vedea de lucru mai departe, Ruza se aplecă şi şopti:

— Zice c-o să se descurce.

Pe urmă îşi ridică sprâncenele şi-şi strânse buzele. Iar prietena ei răspunse atât de încet, încât nu o putu auzi nimeni:

— Cam repede, nu? Şi când te gândeşti că până acuma părea să nu bage în seamă pe nimeni!

Cele două fete zâmbiră cu subînțeles, păstrând numai pentru ele acest straşnic secret. Ruza Nikoforici era geloasă.

CAPITOLUL 33

Motivele pentru care o fată ca Roberta fusese nevoită să caute un astfel de angajament la *„Griffiths and Company”* în acest moment prezintă oarecare importanță. Pentru că, aproape întocmai ca şi Clyde față de familia şi existența lui, şi ea se socotea foarte dezamăgită de viață. Era fiica lui Titus Alden, fermier din apropierea orăşelului Biltz, din districtul Mimico, aşezat la vreo cincizeci de mile mai spre nord. Încă din copilărie nu cunoscuse aproape nimic altceva decât sărăcia. Tatălui ei — cel mai mic dintre cei trei fii ai lui Ephraim Alden, care fusese fermier în aceeaşi regiune înaintea lui — îi mersese aşa de prost, încât la vârsta de 48 de ani trăia în aceeaşi casă, care, încă de pe când tatăl lui i-o lăsase prin testament, era veche şi avea nevoie de reparații, iar acum ajunsese aproape în stare de ruină. Casa aceasta, cu toate că la început constituise o ilustrare a gustului neîntrecut ce dăduse la iveală acele minunate locuințe cu frontoane şi turnulețe, care înfrumusețează oraşele şi străzile obişnuite din Noua Anglie, se dărăpănase acum atât de tare din cauză că nu mai fusese spoită, de pe urma lipsei unor bucăți întregi de şindrilă, precum şi multora dintre lespezile care pe vremuri pavau o alee şerpuită, ce ducea de

la poartă până la uşa principală, încât avea o înfăţişare cât se poate de jalnică, gata parcă să înceapă să tuşească şi să spună: „De, mi-a trecut veleatul!”

Interiorul casei se găsea în aceeaşi stare ca şi exteriorul. Scândurile duşumelelor şi scărilor se desfăcuseră şi scârţâiau uneori sinistru. Unele ferestre mai aveau storuri, altele, nu. Atât mobila de altădată, cât şi cea mai nouă ajunseseră într-o stare de plâns, formând un tablou aşa de pestriţ, încât cu greu ar putea fi descris. În ceea ce îi priveşte pe părinţii Robertei, ei reprezentau o excelentă ilustrare a acelui tip de americani băştinaşi care înfruntă cu încăpăţânare vremurile, rămânând însă adepţi ai iluziilor. Titus Alden făcea parte din acea vastă categorie de indivizi care se nasc, trec prin lume şi mor fără să ducă aproape nimic la bun sfârşit. Asemenea oameni apar, comit câteva isprăvi care de care mai boacăne, apoi se pierd din nou în ceaţă. Ca şi ceilalţi doi fraţi ai lui, amândoi mai în vârstă şi aproape tot atât de şterşi, Titus era fermier numai pentru că şi tatăl lui fusese fermier. Iar dacă trăia la ferma aceea, o făcea doar pentru că ferma îi fusese lăsată prin testament, şi, ca urmare, era mai lesne să rămână acolo şi să încerce s-o lucreze decât să se ducă aiurea. Era republican pentru că şi tatăl lui fusese republican şi pentru că acest district susţinea candidaţii partidului republican. Nu-i trecuse niciodată prin cap că ar fi putut să facă şi altă politică. Apoi, la fel ca şi în cazul politicii şi al religiei, împrumutase de la cei din preajma lui toate ideile cu privire la ce e bun şi ce e rău. Nu se pomenise niciodată ca vreun membru al acestei familii să fi citit cumva vreo carte serioasă, instructivă sau de informaţie corectă, absolut nici una. Totuşi, erau oameni cumsecade, care nu ieşeau din cuvântul legilor, al moralei şi al religiei, drepţi, cinstiţi, cu teamă de Dumnezeu, aşa cum se spune — respectabili.

Cât priveşte odrasla acestor părinţi — în ciuda însuşirilor ei fireşti ce o făceau vrednică de o soartă ceva mai bună decât a lumii în mijlocul căreia, se născuse — ea devenise produsul, fie şi numai parţial, al ideilor religioase şi morale dominante acolo în vremea respectivă, adică al concepţiilor preoţimii locale şi ale laicilor în general. Totodată, datorită unui temperament înflăcărat, imaginativ

şi senzual, fata căzu, de îndată ce împlini 15 sau 16 ani, pradă străvechiului vis al tuturor fiicelor Evei — de la cele mai urâte până la cele mai frumoase — şi anume că prin frumusețea sau farmecul ei personal ar putea într-o bună zi, şi asta destul de curând, să vrăjească în chip irezistibil sufletul unui anumit bărbat, dacă nu al tuturor bărbaților.

Aşa se face că, deşi în tot cursul copilăriei şi tinereții fusese nevoită să trăiască într-o sărăcie lucie, despre care auzea vorbindu-se într-una, datorită unei imaginații febrile nu încetase nici o clipă să se gândească la o soartă mai bună. Cine ştie? Poate într-o bună zi va trăi într-un oraş mai mare, ca Albany sau Utica! O viață nouă, o viață mai frumoasă...

Doamne, ce de visuri îşi făcea atunci! Mai târziu, când se apropiase de 18 ani, şi când în farmecul zilelor de primăvară primele raze ale soarelui de mai făureau candelabre trandafirii din fiecare pom bătrân, iar pământul se înveşmânta într-o mantie purpurie, țesută din petalele pline de miresme ce se scuturau de pe ramuri, ea obişnuia să se oprească în mijlocul livezii, să soarbă aerul cu nesaț şi uneori să râdă sau chiar să suspine, cu brațele întinse spre cer, sau desfăcute larg, pentru a îmbrățişa viața. Ce fericire e să trăieşti! Să ai tinerețea şi lumea înaintea ta! Să te gândeşti la ochii şi la zâmbetul cine ştie cărui tânăr de prin partea locului care a trecut pe lângă tine şi ți-a aruncat o privire absolut din întâmplare, tânăr ce n-o să te mai privească poate niciodată, dar care, prin această singură privire, ți-a tulburat sufletul fraged, aruncându-l în brațele visării!

Cu toate acestea, era sfioasă şi trăia închisă în sine însăşi, temându-se de bărbați, mai cu seamă de cei cu chipuri grosolane, întâlniți destul de des prin partea locului. Bărbații, la rândul lor, dezarmați de sfiiciunea şi gingăşia ei, aveau tendința de a se îndepărta de dânsa, în ciuda farmecului său fizic, mult prea delicat pentru un ținut ca acesta. Totuşi, la vârsta de 16 ani, ducându-se la Biltz să se angajeze la Magazinul de manufactură „Apleman” cu cinci dolari pe săptămână, avusese prilejul să vadă mulți tineri, de care se simțise atrasă. Dar, din pricina faptului că ştia prea bine în ce situație se află familia sa, precum şi din pricină că, lipsită de

experiență cum era, socotea că aceştia sunt mult mai bine situați decât dânsa, era convinsă că nici unul dintre ei n-o să-i acorde nici cea mai mică atenție. Şi astfel, prin propria ei atitudine, ajunsese să-i îndepărteze cu desăvârşire pe toți. Totuşi, continuă să lucreze la domnul Apleman până când atinse vârsta de 18 sau 19 ani, simțind în tot acest răstimp că, de fapt, nu face nimic pentru sine, deoarece se identificase prea mult cu familia şi casa ei, iar familia nu înceta să-i ceară mereu sprijinul.

Or, cam în perioada aceea se petrecu un eveniment cu o semnificație aproape revoluționară pentru regiunea ei natală. Anume, datorită ieftinătății brațelor de muncă într-un ținut extrem de rural ca acesta, la Trippetts Mills se construi o mică fabrică de ciorapi. Şi cu toate că Roberta, din cauza concepțiilor şi a prejudecăților dominante în ținut, socotea că acest fel de muncă este oarecum nedemn de ea, până la urmă zvonurile despre salariile relativ mari ce se plăteau la fabrică o determinară să se angajeze şi ea. Prin urmare, se duse la Trippetts Mills, unde locuia la o fostă vecină de la Biltz şi de unde venea acasă în fiecare sâmbătă după-amiază, hotărâtă să facă economii şi să strângă ceva bani pentru a urma o şcoală oarecare, de pildă un curs la Colegiul comercial de la Homer ori, de la Lycurgus, sau orice altă şcoală de calificare profesională, în vederea vreunui post mai bun, contabilitate, bunăoară, sau stenografie.

Doi ani se scurseră în astfel de visuri, în timp ce îşi punea mereu economiile deoparte. Dar deşi acum câştiga destul de bine (doisprezece dolari pe săptămâna), întrucât diferiți membri ai familiei sale aveau nevoie de nenumărate lucruri mărunte, iar ea dorea să le micşoreze măcar în parte lipsurile, care o făceau să sufere aproape tot ce câştiga le dădea lor.

Şi aici, ca şi la Biltz, cei mai mulți dintre tinerii din oraş pe care îi socotea mai potriviți cu ea ca intelect şi temperament disprețuiau muncitoarele de la fabrică, considerându-le a nu fi la înălțimea lor. Şi cu toate că Roberta era departe de a fi la fel cu toate celelalte muncitoare, totuşi, dat fiind că trăia şi lucra laolaltă cu ele, era înclinată să-şi însuşească ceva din psihologia lor. În aşa fel, încât în perioada aceea era destul de nemulțumită că nici unul dintre tinerii

care o interesau pe ea nu-i acorda vreo atenție, fiind vorba, bineînțeles, de intenții onorabile.

Se petrecură însă două lucruri care o făcură să se gândească serios nu numai la măritiş, ci şi la propriul ei viitor, indiferent dacă s-ar fi căsătorit sau nu. Sora ei, Agnes, acum în vârstă de 20 de ani şi cu trei ani mai mică decât ea, întâlnindu-l de curând pe tânărul învățător care fusese mai înainte directorul şcolii elementare din apropierea fermei lui Alden şi placându-l acum mai mult decât atunci când urma la şcoală, se hotărâse să se mărite cu el. Potrivit concepției Robertei, asta însemna că ea va fi socotită fată bătrână dacă nu se va mărita cât mai repede. Şi nu vedea deloc cum avea să rezolve, această problemă, când iată că fabrica de ciorapi de la Trippetts Mills îşi închise brusc porțile, pentru a nu şi le mai redeschide niciodată. Şi atunci, spre a o ajuta pe mama ei şi spre a contribui cu ceva la pregătirile de nuntă ale surorii sale, se întoarse la Biltz.

Tot în vremea asta se produse un al treilea eveniment, care avu o mare înrâurire asupra visurilor şi planurilor ei. Grace Marr, o fată pe care o cunoscuse la Trippetts Mills, plecase la Lycurgus şi, după câteva săptămâni petrecute acolo, reuşise să se angajeze la *„Finchley Vacuum, Cleaner Company”,* cu un salariu de cincisprezece dolari pe săptămâna. Grace Marr îi scrise imediat Robertei, informând-o despre posibilitățile ce existau atunci la Lycurgus, anume, trecând pe lângă Fabrica „Griffiths”, lucru ce-l făcea, de altfel, zilnic, văzuse un anunț mare, lipit la una dintre intrările pentru personal, pe care scria: „Angajăm lucrătoare”. Interesându-se mai îndeaproape, află că fetele de la această fabrică primeau la început o leafă de nouă sau zece dolari, dar că învățau repede una dintre diferitele faze ale lucrului cu bucata şi că, după aceea, când se specializau, puteau să câştige în mod obişnuit paisprezece până la şaisprezece dolari, după îndemânarea fiecăreia. Şi cum locuința şi masa costau numai şapte dolari, Grace Marr fu bucuroasă s-o anunțe pe Roberta, la care ținea foarte mult, şi să-i spună să vină cât de curând, adăugind că ar putea locui la ea.

Roberta, simțind că n-o să mai poată îndura multă vreme viața de la fermă şi dându-şi seama că trebuie să facă iarăşi ceva spre a-

şi găsi singură un rost, o convinse, în cele din urmă, pe mama ei să o lase să plece, spunându-i că o va putea ajuta şi mai mult dacă o să aibă un salariu bun.

Dar, o dată ajunsă la Lycurgus şi angajată în secția lui Clyde, după ce îi trecură primele emoții pricinuite de o schimbare atât de însemnată, constată că viața ei actuală nu se îmbunătățise cu nimic din punct de vedere social sau material în comparație cu viața de la Biltz sau Trippetts Mills, căci, în ciuda prieteniei şi voioşiei pe care i-o arăta Grace Marr — nici pe departe înzestrată cu farmecul şi puterea de atracție a Robertei, dar totdeauna încrezătoare în veselia, în frumusețea şi buna ei dispoziție, forțată, e drept, de cele mai multe ori, cu scopul de a-şi procura. Prilejurile şi tovărăşiile de distracții pe care nu şi le-ar fi putut apropia altminteri — lumea de aici nu era nici mai lipsită de prejudecăți, nici mai bogată în satisfacții decât cea din care abia se smulsese.

Dacă ar fi să începem cu soții Newton, sora şi cumnatul lui Grace Marr, împreună cu care locuia, aceştia, pe lângă că erau cu totul antipatici, până la urmă se dovediră a fi nişte oameni bigoți şi mărginiți, mai mult chiar decât muncitorii aceia de rând pe care-i cunoscuse în cele două orăşele unde trăise mai înainte, la Biltz sau la Trippetts Mills. George Newton, după cum. Putea să constate oricine, era un băiat simpatic în fond, dar lipsit de orice urmă de romantism, care acorda o importanță excepțională diferitelor lui planuri mărunte cu privire la el şi la viitorul lui. În primul rând, făcea economii drastice din leafa lui pe care o câştiga ca frezor la Fabrica de sârmă „Cranston”, cu gândul de a pune într-o zi bazele unor afaceri către care se simțea chemat. În acest scop, cât şi pentru a-şi spori micile economii, se înțelesese cu nevasta să închirieze o casă veche din stradă Taylor, unde subînchiriau apoi mai multe camere, din care îşi scoteau nu numai chiria pentru casă, dar chiar şi masa pentru întreaga familie, ba şi pentru cinci chiriaşi, fără să ia în seamă munca şi bătaia de cap. Pe de altă parte, Grace Marr, ca şi soția lui Newton, Mary, aparținea acelei categorii, de femei care, aici, ca şi oriunde aiurea, îşi găsesc principala satisfacție în lucrurile mărunte, ca de pildă, înjghebarea unui mic cămin, stabilirea unei reputații onorabile în mijlocul unor

vecini meschini şi extrem de convenţionali, sau judecarea felului de viaţă şi a conduitei semenilor prin lentilele furnizate de comandamentele unui crez foarte sectar.

Şi astfel, făcând parte integrantă din această gospodărie, Roberta îşi dădu în curând seama că familia prietenei sale, ca şi întregul Lycurgus, poate, e mărginită şi plicticoasă, întru totul aidoma familiilor mărginite şi plicticoase din Biltz. După mentalitatea soţilor Newton şi a celor de seamă lor, concepţiile în care credeau ei trebuiau respectate cu sfinţenie. Încălcarea regulilor nu ar putea duce la nimic bun. Dacă eşti salariat la o fabrică, trebuie să te conformezi regulilor şi obiceiurilor practicate de salariaţii creştini de la fabrici. Deci, în fiecare zi — şi asta destul de curând după sosirea ei — Roberta se văzu războindu-se cu o gustare de dimineaţă nu prea satisfăcătoare, în sufrageria soţilor Newton, unde mânca de obicei împreună cu Grace şi cu alte două fete cam de vârsta lor, Opal Feliss şi Olive Pope, angajate, de asemeni la Fabrica de sârmă „Cranston", precum şi cu un tânăr electrician, Fred Shurlock, angajat la uzina electrică a oraşului. Şi, imediat după micul dejun, trebuia să se încoloneze în lunga procesiune care, zi de zi, la ora aceasta matinală, se îndrepta spre fabricile de dincolo de râu. Nu putea evita această procesiune, deoarece, de îndată ce trecea pragul casei, se întâlnea întotdeauna cu acelaşi grup de fete, femei, băieţi, şi bărbaţi care munceau în fabrici, toţi cam de aceeaşi vârstă, pentru a nu mai aminti de nenumăratele femei bătrâne, ofilite la chip, ce păreau mai curând nişte spectre omeneşti decât făpturi reale, scurgându-se de prin străzile şi casele din împrejurimi. Şi cum mulţimea aceasta, ce se revărsa din diferite străzi, se aglomera pe Bulevardul Central, unii muncitori aruncau ocheade fetelor mai drăguţe, încercând, fără să le cunoască, după cum îşi dădea seama Roberta, să intre în vorbă sau chiar să se lege de ele. Şi se găseau multe fete, de o anumită categorie, şi mai neserioase decât cele cunoscute de ea în alte părţi, care le răspundeau chicotind şi râzând prosteşte. Ce dezgustător!

Seara, aceeaşi mulţime de oameni ieşea din fabrici, trecea podul prin dreptul gării şi se întorcea, tot aşa după cum venise. Iar Roberta, din pricina educaţiei sociale şi morale, precum şi a

caracterului ei, se simțea singură şi neglijată, în ciuda frumuseții, a farmecului personal şi a dorințelor ei puternice. Cât de tristă se simțea văzând că toată lumea din jur e atât de veselă, iar ea, atât de singură! Ajungea acasă curând după ora 6. Iar după cină nu prea avea ce să facă, afară de cazul când se ducea cu Grace la vreun cinematograf, sau, mai mult fără voia ei, îi însoțea pe soții Newton şi pe Grace la câte o întrunire a bisericii metodiste.

Cu toate acestea, trăind într-o astfel de familie şi muncind sub ordinele lui Clyde, Roberta era încântată de schimbarea survenită în existența ei. Oraşul acesta mare!... Bulevardul cu magazinele şi cinematografele lui!... Fabricile uriaşe!... Şi apoi acest domn Griffiths, atât de tânăr, atât de prezentabil, atât de zâmbitor, şi care-i arăta o simpatie fățişă...

CAPITOLUL 34

Acelaşi lucru se întâmpla şi cu Clyde, care, întâlnind-o, nu fu mai puțin răscolit. De la ruperea legăturilor cu Dillard, Rita şi Zella şi după invitația aceea fără rost în familia Griffiths, unde avusese doar prilejul de a fi prezentat unor persoane ca Bella, Sondra Finchley şi Bertina Cranston, pe care nu le văzuse decât în fugă, se simțea cu totul singur. Ah, lumea aceea plină de prestigiu! Era însă clar că accesul în rândurile ei nu avea să-i fie îngăduit. Şi totuşi, din pricina speranțelor sale vane cu privire la această lume, socotise de cuviință să se izoleze astfel. Şi cu ce s-a ales? Nu era oare acum mai singur decât oricând? Doamna Peyton! Naveta între fabrică şi camera lui, când se mulțumea să salute oamenii cu un semn din cap, sau să schimbe câteva cuvinte cu ei, în treacăt... Rar dacă se întreținea pe un ton mai prietenos cu unul sau cu altul dintre negustorii de pe Bulevardul Central, când îi dădeau bineţe, sau cu fetele de la fabrică, fiindcă ele nu-i trezeau nici un interes şi nu îndrăznea să lege mai strânse legături de prietenie. Aveau toate

astea vreo semnificație? Într-adevăr, nici una!

Şi totuşi — lucru cât se poate de paradoxal — nu era oare şi el un Griffiths şi nu avea, deci, dreptul să se bucure de stimă şi respectul lor tocmai din acest motiv? Curioasă situație! Dar ce era de făcut?

La rândul ei, Roberta Alden, angajată în fabrică, oarecum familiarizată cu condițiile de viață locale şi conştientă de situația lui Clyde, de farmecul lui, de interesul şovăielnic şi totuşi vădit pe care i-l arăta, era la fel de neliniştită cu privire la propria-i soartă. Cu atât mai mult cu cât, făcând parte integrantă din familia unde locuia, începuse să-şi dea seama de diferitele tabuuri şi restricții respectate de oamenii de pe aici, conform cărora se părea că nu-i va fi niciodată îngăduit să-şi arate simpatia față de Clyde sau față de altcineva situat într-o funcție mai înaltă decât a ei. Într-adevăr, în acest oraş există un cod tacit, în virtutea căruia fetele de la fabrică nu-şi puteau permite, să-i simpatizeze pe şefii lor. Fetele pioase, cinstite şi cuminți nu făceau aşa ceva. Şi, pe deasupra, după cum avea să vadă în curând, linia de demarcare şi deosebirile dintre bogați şi săraci erau la Lycurgus atât de pronunțate, de parcă ar fi fost tăiate cu un cuțit sau delimitate de un perete înalt. Şi unde mai pui, apoi, prejudecata cu privire la fețele şi băieții născuți din străini, care erau socotiți oameni ignoranți, umili, imorali, refractari principiile americane! Înainte de orice, trebuia să te fereşti de a avea legături cu ei.

Dar pentru oamenii cu care putea avea legături — societatea de mic-burghezi, foarte religioşi şi foarte morali, căreia îi aparțineau atât ea, cât şi toți cunoscuții ei apropiați — dansul sau distracțiile mai îndrăznețe, cum ar fi plimbarea pe stradă sau cinematograful, erau, de asemenea, tabu. Şi tocmai în această, perioadă pe ea o interesa dansul. Şi mai neplăcut era, însă, faptul că fetele şi tinerii cu care se întâlnea la reuniunile parohiale, unde se ducea şi ea împreună cu Grace Marr, nu se arătau dispuşi să o socotească nici pe ea, nici pe Grace că egale ale lor, întrucât cei mai mulți dintre ei aparțineau unor familii mai vechi şi mai prospere din oraş. Din această pricină, după vreo câteva săptămâni de participare la reuniunile şi slujbele religioase de la biserică, cele două fete se

găseau în aceeaşi situație ca la început — adică erau socotite nişte fete cuminți şi simpatice, dar ținute deoparte în ceea ce priveşte distracțiile şi petrecerile, unde se părea că în mod firesc au dreptul să participe numai membrii mai înstăriți ai parohiei.

Aşa se face că Roberta, întâlnindu-l pe Clyde şi intuind lumea superioară în care îşi închipuia că trăieşte, cucerită, pe deasupra, de farmecul personalității lui, începu să fie chinuită de acelaşi virus al ambiției şi neliniştii care-l tortură şi pe el. În fiecare zi de lucru la fabrică simțea limpede că privirile tânărului sunt ațintite asupra ei într-un mod nepotolit, pe furiş, şi totuşi şovăielnic, în acelaşi timp îl simțea că se teme că ea să nu-i interpreteze cine ştie cum avansurile, ajungând până la urmă să fie respins sau jignit prin felul ei de a-i răspunde. Cu toate acestea, după ce trecuseră vreo două săptămâni de când lucra aici, deşi dorea ca el să-i vorbească — să rupă gheața într-un fel — îşi dădea seama, adeseori, ea singură că nu trebuie să cuteze, că ar fi groaznic şi imposibil. Celelalte fete de aici ar observa numaidecât. Şi cum toate ştiau limpede că el e prea sus, sau prea depărtat pentru ele, ar fi băgat de seamă imediat că face o excepție în favoarea ei şi, astfel, ar fi scornit câte şi mai câte. Iar Roberta ştia de la început că fete ca acelea care lucrau în secția de stampare de la Fabrica „Griffiths” nu ar fi în stare să dea decât o singură interpretare unui asemenea gest, anume că e o destrăbălată.

În plus, în ceea ce-l privea pe Clyde şi simpatia deosebită pe care o simțea pentru ea, mai intra în joc şi avertismentul lui Gilbert Griffiths. Şi cu toate că, din cauza acestui avertisment, nu dăduse niciodată până acum impresia că ar acorda vreo atenție oarecare uneia sau alteia dintre fetele de acolo, de când venise Roberta era înclinat aproape în mod inconştient să se învârtească numai pe lângă masa fetei şi să întârzie prin jurul ei, sub pretext că vrea să vadă ce progrese face. Şi, după cum prevăzuse de la început, Roberta era o lucrătoare vrednică şi inteligentă; îşi însuşise foarte repede şi fără prea multe sfaturi toate chichițele meşteşugului, ajungând să câştige, după puțin timp, cam tot atât cât câştigă orice altă lucrătoare din secție — cincisprezece dolari pe săptămâna. Iar atitudinea ei era întotdeauna aceea a unei ființe încântate şi

mulțumite că are privilegiul de a munci aici, simțindu-se, pe deasupra, fericită din pricină că mai mult sau mai puțin, se bucură de oarecare atenție din partea Iui.

Totodată, Clyde observă — spre surprinderea lui şi cu atât mai mult cu cât Roberta i se părea mai delicată şi mai deosebită decât celelalte fete — o anumită exuberanță, un neastâmpăr ce nu era numai de natură emotivă, ci şi senzuală, dar într-un sens poetic, suav. Mai observă de asemenea că, în ciuda rezervei şi mai ales a caracterului ei, părea capabilă să înțeleagă punctul de vedere al celor mai multe dintre fetele străine de acolo şi să lege repede prietenie cu, ele, deşi fetele se deosebeau, totuşi, foarte mult de ea. Ascultând-o cum discuta despre munca lor cu Lena Schlicht, cu Hodă Petkanas, cu Angelina Pitti şi cu altele, care nu întârziară să se apropie de ea, Clyde ajunse la concluzia că Roberta nu este nici atât de convențională, nici atât de distantă că majoritatea celorlalte fete americane din secție. Cu toate astea, nu părea să fie mai puțin respectată de ele.

Astfel, într-o după-amiază, întorcându-se mai repede ca de obicei, de la gustarea pe care o luase jos, în restaurantul fabricii, o găsi pe Roberta făcând cerc, împreună cu mai multe fete de origine străină, precum şi cu patru americane, în jurul polonezei Mary, una dintre cele mai vulgare şi mai „fără perdea” fete străine de acolo, în vreme ce ea le explica, pe un ton destul de ridicat, că un „tip” pe care-l întâlnise în seara precedentă, îi oferise o poşetă făcută din mărgele, spunându-le şi cu ce scop anume.

— El doreşti să devin iubită a lui, anunță ea cu un gest victorios, fluturând poşeta în fața grupului, care o asculta cu interes. Eu luat acest poşeta şi am tot gândit ce fac. Simpatic poşet, nu? adăugă ea, ținând-o sus şi întorcând-o când pe o parte, când pe alta. Spune tu mie — continuă apoi, aruncându-i Robertei nişte priviri provocatoare, cu un aer de prefăcută seriozitate, în timp ce îi arăta poşeta — ce să fac, să păstrez poşetul ăsta? Să-l păstrez şi să devin iubită a lui, sau să-l ofer înapoi? Mie-mi placi destul de mult poşetul ăsta, zău că da!

Deşi, având în vedere educația ei, Roberta ar fi trebuit, după cum presupunea Clyde, să fie şocată de toate acestea, atitudinea ei

era, de fapt, cu totul alta. Judecând după expresia feței, ai fi spus mai curând că o asculta cu plăcere.

Şi se grăbi să răspundă, zâmbind vesel:

— Păi, Mary, depinde cât de frumos e dumnealui... Dacă-i un băiat bine, eu, una, i-aş îngădui să-mi facă curte, ca să țin poşeta cât mai mult...

— Da, dar el nu vrei să aştepți, spuse Mary cu un aer malițios, lăsând să se înțeleagă partea concretă a riscului situației, făcând un semn cu coada ochiului spre Clyde, care se apropiase. Ori ofer înapoi acest poşet, ori devin iubită a lui diseară, şi un poşet aşa de grozav eu nu pot să-l cumpăr, fiindcă nu-i bani! Se uită încă o dată la poşetă cu un ochi viclean şi-ştrengăresc, încrețindu-şi nasul, ca să accentueze humorul situației. Apoi adăugă: ce face eu atunci?

„Aha, iată un hop serios pentru o fetiță de la țară, cum e domnişoara Alden! S-ar putea să nu-i placă aşa ceva”, îşi spuse Clyde în sinea Iui.

Totuşi, constată că Roberta face față cu succes situației, prefăcându-se că se gândeşte adânc.

— Eşti într-o mare încurcătură, într-adevăr! Spuse ea. Nici eu nu ştiu ce ar trebui să faci...

Deschise ochii mari, ca şi cum problema ar fi preocupat-o în chip deosebit. Clyde vedea însă bine că joacă teatru, şi joacă minunat!

Iar olandeza Lena, cea cu părul ondulat, se apleacă înainte şi spuse:

— Eu sunt gata să iau şi poşeta, şi tipul dacă tu nu-l vrei! Spune-mi, unde-i? Tot n-am eu acuma nici un tip!

Făcu o mişcare, ce parcă ar fi vrut să ia poşeta din mâna lui Mary, dar aceasta o retrase cu tot atâta grabă. Fetele din secție, înveselite de glumele acestea vulgare, începură să țipe, făcândhaz. Până şi Roberta râdea din toată inima, lucru pe care Clyde îl observă cu satisfacție, pentru că îi plăcea acest umor grosolan, socotindti-l un simplu joc nevinovat.

— S-ar putea să ai dreptate, Lena, o auzi el adăugind tocmai în clipa când sună sirenă, şi sutele de maşini de cusut din secția învecinată începură să huruie din nou. Nu dai în fiecare zi peste un

bărbat de treabă!

Ochii albaştri ai Robertei scânteiară, şi buzele, modelate într-un chip ispititor, i se desfăcură într-un zâmbet larg. În vorbele ei nu era decât glumă şi haz. Clyde înțelegea prea bine, dar mai înțelese şi că nu e chiar atât de îngustă la minte după cum se temuse. Avea multă căldură sufletească, era veselă, îngăduitoare şi plină de bunăvoință. Fără îndoială că exista şi destulă ştrengărie într-însa. În ciuda faptului că venea îmbrăcată sărăcăcios — aceeaşi pălăriuță cafenie, rotundă, şi aceeaşi jachețică albastră, cu care fusese îmbrăcată în ziua când se prezentase aici pentru prima oară — era totuşi cea mai drăguță dintre toate. Şi n-avea nevoie să se fardeze, ca fetele acelea străine, ale căror fețe semănau câteodată cu nişte prăjituri înecate în glazură. Şi cât de frumoase îi erau brațele şi gâtul, cărnoase şi atât de plăcut conturate. Apoi grația şi aerul acela distrat pe care le vădea atunci când se apuca de lucru, ca şi cum munca i-ar fi făcut într-adevăr plăcere! Deoarece lucra repede, când era mai cald, în timpul zilei, deasupra buzei de sus, pe bărbie şi pe frunte îi străluceau mici broboane de sudoare, pe care le ştergea uşor cu batista, oprindu-se din lucru; pentru Clyde, însă, asemeni unor mărgăritare, micile broboane nu făceau decât să-i sporească şi mai mult farmecul.

Cu adevărat minunate erau zilele acestea pentru Clyde. Fiindcă, chiar aici, în fața lui, şi într-o situație care-i îngăduia să rămână în apropierea ei ziua întreagă, se afla o fată pe care o privea fără încetare, o admira, o râvnea cu toată dorința ce putea să se reverse din suflet, cu aceeaşi dorință cu care o râvnise pe Hortense Briggs, dar cu deosebirea că acum simțea mai multă satisfacție, deoarece îşi dădea seama că e mai simplă, mai bună şi mai Ia locul ei. Şi, cu toate că un timp destul de îndelungat Roberta păru sau se prefăcu la început că rămâne cu totul indiferentă față de el, sau că nu-i ghiceşte simpatia, în realitate, şi din capul locului, aşa ceva nu era adevărat. O nelinişte doar faptul că nu ştia ce atitudine să ia față de el. Frumusețea chipului şi a mâinilor lui, părul negru şi moale, melancolia şi ispita din ochii lui întunecați... Era atrăgător, foarte atrăgător! O adevărată frumusețe masculină, după părerea ei. Apoi, când, într-o bună zi, nu mult după aceea, Gilbert Griffiths se

întâmpla să treacă pe acolo şi să se oprească spre a sta de vorbă cu Clyde, Roberta îşi închipui că tânărul ei şef are o situație mult mai bună atât din punct de vedere social, cât şi material decât crezuse ea mai înainte. Mai ales că, tocmai în momentul când se apropia Gilbert, Lena Schlicht, care lucra lângă ea, se plecă şi-i spuse:

— Iată-l pe Gilbert Griffiths! Tatăl lui e proprietarul întregii fabrici, şi când o să moară bătrânul, totul o să-i rămână lui, aşa se spune. E văr cu el, adăugă Lena, făcând semn cu capul în direcția lui Clyde. Seamănă foarte mult, nu-i aşa?

— Da, adevărat, răspunse Roberta, studiindu-l cu coada ochiului nu numai pe Clyde, ci şi pe Gilbert. Atât numai că, după părerea mea, domnul Clyde Griffiths e ceva mai frumos, nu găseşti?

Hodă Petkanas, aşezată în partea cealaltă, în fața Robertei,. Auzind această ultimă remarcă, râse.

— Aşa gândeşte toată lumea de aici. Unde mai pui că nu e atât de bățos ca domnul Gilbert Griffiths!

— E bogat şi el? Întrebă Roberta, gândindu-se la Clyde.

— Nu ştiu. Se spune că nu, răspunse cealaltă, țuguindu-şi buzele, tot atât de captivată şi ea de către Clyde ca toate celelalte. Înainte de a veni aici, a lucrat la subsol, în secția de dat pânza la apă. Cred că muncea cu ziua. La noi a venit de curând, să învețe meseria. Poate că nici aici n-o să stea prea mult.

Roberta fu brusc tulburată de aceste ultime cuvinte. Nu-i închina lui Clyde, sau cel puțin aşa încerca să se justifice față de ea însăşi, visuri de dragoste, şi totuşi ideea că ar putea, la un moment dat, să plece-şi să nu-l mai vadă niciodată, o neliniştea profund. Era aşa de tânăr, aşa de vioi, aşa de atrăgător! Şi, pe deasupra, îi arăta atâta interes! Da, lucrul acesta era limpede. Totuşi, ar fi o greşeală să-şi închipuie că el ar putea-o simpatiza, după cum ar fi o greşeală să încerce a-l atrage, fie şi prin cel mai mic gest, de vreme ce era un personaj atât de important, cu mult deasupra nivelului ei social.

Lăsându-se în voia firii sale modeste, în clipa când auzi că tânărul Clyde are rude atât de sus puse şi ar putea într-o bună zi să dispună şi de bani, Roberta începu să se îndoiască dacă el îi poartă, într-adevăr, un interes în care să poată avea încredere. Ce

altceva era ea decât o muncitoare săracă? Iar el nu era, oare, nepotul unui om extrem de bogat? Aşadar, n-o va lua niciodată în căsătorie, asta era sigur. Şi ce alte gânduri legitime ar fi putut nutri față de ea? Trebuia să fie cu ochii în patru, deci.

CAPITOLUL 35

În această vreme, reflecțiile lui Clyde cu privire la Roberta şi la situația lui în Lycurgus erau în cea mai mare parte confuze şi tulburătoare. Nu-l prevenise oare Gilbert să nu lege prietenii cu salariații din fabrică? Pe de altă parte, în ceea ce priveşte viața sa de fiecare zi, situația rămânea aceeaşi ca mai înainte sub raport social, în afară de faptul că, mutându-se Ia doamna Peyton, locuia acum pe o stradă şi într-un cartier mai distins, Clyde nu avea nici un alt motiv să se simtă mai bine decât la doamna Cuppy; acolo, cel puțin, putea să aibă legături cu tineri destul de simpatici dacă ar fi socotit de cuviință să se împrietenească şi să se distreze împreună cu ei. Aici, însă, în afară de un frate holtei al doamnei Peyton, tot atât de bătrân ca şi dânsa, şi de un fiu al ei, în vârstă de vreo 30 de ani, un tip slăbănog şi rezervat, funcționar la o francă din Lycurgus, nu vedea pe nimeni care ar fi putut sau ar fi găsit cu cale să-i țină de urât. Asemenea tuturor celorlalți oameni cu care venea în contact, aceştia, ştiind că se înrudeşte cu o familie atât de simandicoasă, socoteau inutil şi chiar pretențios, din partea lor să intre, în vreun fel oarecare, în relații cu el.

Cu toate acestea, deşi Roberta nu făcea parte din lumea înaltă către care aspira el, în făptura ei exista ceva ce-l ademenea peste măsură. Poate din cauză că era atât de singur, sau poate din pricina unui. Impuls temperamental puternic, ce se afirmă cu străşnicie în el pe măsură ce treceau zilele, Clyde dorea să o vadă tot mai des, şi acelaşi lucru îl simțea şi ea. Între ei scăpărau schimburi de priviri furişe, dar nu mai puțin răscolitoare şi

înfrigurate. Şi adesea, după câte o astfel de privire a feței, aruncată la repezeală, fără intenția de a fi văzută, Clyde se simțea foarte tulburat şi din ce în ce mai aprins: Gura ei ispititoare, ochii mari şi frumoşi, surâsul radios şi totuşi atât de discret şi de misterios... Şi, vai, ce brațe frumoase avea, ce talie şi ce mişcări line, mlădioase, expresive. Şi zburdalnice! Ah, dacă ar îndrăzni să-i mărturisească simpatia ce i-o poartă, dacă ar îndrăzni să-i vorbească şi apoi să o întâlnească undeva... dacă ea ar vrea, şi dacă el ar îndrăzni!

Nehotărâre! Alean! Ceasuri înfierbântate de patimă! În realitate, toate acestea nu erau provocate numai de propria lui zăpăceală, dar şi de acea stare de nervozitate produsă de contrastele neobişnuite şi paradoxale ale vieții duse aici: pe de o parte singurătatea şi melancolia lui, pe de altă parte faptul că toți cunoscuții îşi făceau cu totul alte. Idei despre el, închipuindu-şi că duce o viață plină de tot felul de distracții în lumea bună.

De aceea, ca să se mai înveselească puțin într-un mod corespunzător rangului său actual, cât şi pentru a mai ieşi din ochii celor ce-şi închipuiau că se distrează mult mai bine decât se întâmpla în realitate, în ultima vreme, sâmbătă după-amiază şi duminica făcea excursii la Gloversville, Fonda, Amsterdam şi alte localități de prin împrejurimi, precum şi la lacurile Gray şi Crum, unde erau bărci, plaje şi cabine cu costume de baie de închiriat. Şi, întrucât se gândea mereu că s-ar putea întâmpla să fie invitat într-o bună zi de familia Griffiths, lucru pentru care trebuia să fie cât mai bine pregătit, spre a nu-i dezamăgi, şi cum întâlnise acolo un om care îl simpatiza şi ştia să înoate şi să plonjeze, Clyde învăță ambele sporturi cât se poate de bine. De fapt, cel mai mult îi plăcea canotajul. Se simțea fericit în ținuta aceea pitorească de vară, când se îmbrăca într-o. Cămaşă sport şi cu pantofi de pânză, vâslind pe lacul Crum în una din bărcile roşii, verzi sau albastre ce se închiriau cu ora. În astfel de momente, înfățişarea sărbătorească a priveliştii de acolo i se părea plină de poezie, feerică, mai ales atunci când pe pânza albastră a cerului apărea câte un nouraş alb. în asemenea momente, Clyde cădea pradă visării şi începea să se gândească ce bine s-ar simți dacă ar putea face parte din vreunul dintre grupurile oamenilor bogați ce frecventau stațiunile şi mai

vestite dinspre miazănoapte — lacul Racquette, lacul Schroon, lacul George şi Champlain — unde ar dansa, ar juca golf şi tenis, ar face canotaj cu cei ce-şi îngăduiau luxul de a vizita astfel de locuri — bogătaşii din Lycurgus.

Or, cam în aceeaşi perioadă, Roberta şi prietena ei Grace descoperiră lacul Crum, ajungând, cu aprobarea domnului şi doamnei Newton, la concluzia că este una dintre staţiunile balneare mai mici din împrejurimi unde puteau petrece oamenii cu resurse mai modeste. Aşa se face că şi ele luară obiceiul de a descinde la pavilionul lacului sâmbăta sau duminică după-amiază, iar de acolo porneau pe ţărmul vestic, de-a lungul căruia era o cărare bine bătătorită, ce ducea spre nişte pâlcuri de pomi, unde se opreau şi se aşezau pe iarbă, privind apa din faţa lor, pentru că nici una nu ştia să vâslească, nici să înoate. După aceea culegeau flori sălbatice de câmp şi zmeură, sau mure de prin tufişuri. De asemenea, la vreo douăzeci de paşi mai încolo se afla un loc mlăştinos, unde puteai să culegi nuferi albi, cu delicata lor inimă galbenă. Erau cu adevărat ispititori, şi de două ori până acum ştrengăriţele îi aduseseră doamnei Newton buchete mari de flori culese pe câmp, sau smulse de pe ţărmul lacului.

În cursul după-amiezii celei de a treia duminici a lui iulie Clyde, singur şi amărât ca întotdeauna, vâslea, într-o barcă de culoare albastru-închis, de-a lungul ţărmului de sud al lacului, cam la o milă şi jumătate de adăpostul pentru bărci. Îşi scosese haina şi pălăria şi, pradă unei stări sufleteşti soră cu mânia, îşi îndrepta imaginaţia înflăcărată către un alt fel de viaţă, aşa cum ar fi vrut el să trăiască. În diferite puncte ale lacului, în bărci sau în luntri cu lopeţi — rivalele lor mai greoaie — se zăreau perechi de băieţi şi de fete, de bărbaţi şi de femei. În răstimpuri, pe deasupra apei se răsfrângeau râsetele lor zglobii sau frânturi de discuţii. Şi în alte părţi, mai departe, erau, desigur, alte bărci, cu alte perechi de visători, care, după cum îşi spunea Clyde necontenit, trebuie să simtă din plin fericirea de a fi îndrăgostiţi, ceea ce contrasta izbitor cu starea lui de singurătate.

Oricum ar fi fost, era de ajuns să vadă un tânăr îndrăgostit stând lângă iubita lui, pentru ca toate dorinţele nesatisfăcute să

răbufnească în el cu putere, aproape cu revoltă. Şi atunci imaginația îi aducea înaintea ochilor un alt tablou, şi mai ispititor. Dacă soarta l-ar fi favorizat prin naştere, el s-ar găsi acum într-o barcă pe lacul Schroon, Racquette, sau Champlain, împreună cu Sondra Finchley sau cu altă fată de aceeaşi categorie socială, vâslind şi contemplând peisaje şi mai frumoase decât acesta. Sau, pe o vreme ca asta, ar putea să călătorească, ori să joace tenis, iar seara să danseze, sau să gonească încoace şi încolo, cu toată viteza, într-un automobil puternic, cu Sondra lângă el... de ce nu? Dar se simțea atât de depărtat de toate acestea şi era atât de tulburat şi de chinuit de tot ceea ce vedea în jurul lui, deoarece, ori încotro şi-ar fi îndreptat privirile, nu zărea decât dragoste, romantism şi mulțumire. Ce putea să facă? Unde să se ducă? Era imposibil să trăiască o veşnicie aşa, de unul singur. Se simțea peste măsură de nenorocit.

Această stare sufletească, precum şi amintirile din trecut îl purtară cu gândul îndărăt, către cele câteva zile fericite de care avusese parte Ia Kansas City, înainte de acel groaznic accident, la Ratterer, Hegglund, Higby, Tina Kogel, Hortense, sora lui Ratterer, Louise, pe scurt, la toata bandă lor veselă, din care tocmai începuse să facă şi el parte când se petrecuse accidentul acela teribil. Apoi la Dillard, Rita şi Zella, a căror prietenie cu siguranță că i-ar fi prins mai bine decât a celor dintâi. Oare familia Griffiths avea de gând să nu mai facă nimic altceva pentru el în afară de ceea ce făcuse până acum? Oare venise aici numai pentru a fi luat peste picior de vărul său, pentru a fi dat la o parte sau aproape cu totul nebăgat în seamă de acea societate strălucitoare din care făceau parte copiii bogatului său unchi? Nenumărate fapte, ce se petreceau chiar acum, în toiul sezonului mort de vară, îi arătau cât se poate de limpede ce viață trebuie să ducă toți membrii acestei societăți privilegiate, scutiți de orice griji şi, în aparență cel puțin, cât se poate de fericiți: în ziarele locale apăreau aproape zilnic noutăți anunțând sosirea sau plecarea lor dintr-un loc în altul; automobilele mari şi scumpe ale lui Samuel sau Gilbert Griffiths erau parcate înaintea intrării principale a fabricii în zilele când ei se aflau la Lycurgus; din când în când, tineri aparținând societății

înalte puteau fi văzuți intrând în grup în restaurantul hotelului din Lycurgus, sau petrecând pe terasa vreuneia dintre locuințele somptuoase de pe bulevardul Wykeagy, dacă reveneau în oraş pentru un ceas sau pentru o noapte.

Iar la fabrică, în zilele când apărea fie unul, fie celălalt, Gilbert ori Samuel, îmbrăcați în cele mai elegante haine de vară şi însoțiți de domnii Smillie, Latch, Gotboy, sau Burkey — toți înalți funcționari ai întreprinderii — cu ce aer superior aproape regesc, inspectau imensa uzină, consultând sau ascultând rapoartele diferiților şefi de serviciu mai mici! În timp ce el, văr bun cu acest Gilbert, nepot ar acestui distins Samuel, se vedea lăsat în voia întâmplării şi deznădejdii pentru singurul motiv că nu era destul de instruit, după cum prea bine îşi dădea seama acum. Tatăl său nu, se arătase atât de capabil ca acest important unchi al său, mamă-sa (Dumnezeu s-o aibă în pază!) nu era atât de distinsă sau atât de inițiată într-ale lumii ca mătuşa lui — această femeie rece, distantă şi nepăsătoare. N-ar fi oare mai bine să se lase păgubaş de toate-şi să plece? Şi, la urma urmei, nu făcuse oare o prostie că venise aici? Ce aveau de gând cu el importantele sale rude presupunând că s-ar gândi să-l ajute cu adevărat?

Sub povara singurătății, a revoltei şi a dezamăgirii, îşi întoarse gândurile de la familia Griffiths şi lumea ei, şi mai cu seamă de la acea frumoasă Sondra Finchley, de care îşi aducea aminte cu un fior ascuțit şi dureros, îndreptându-şi-le spre Roberta şi lumea ei, din care, la drept vorbind, făcea şi el parte. Deşi doar o simplă muncitoare, ea era totuşi, mult mai frumoasă decât toate fetele cu care avea de-a face în munca lui de zi cu zi. ”

Ce ridicolă şi meschină i se părea pretenția lui Griffiths ca un om în situația lui să nu lege prietenie cu o fată ca Roberta, şi asta pentru simplul motiv că era lucrătoare la fabrică! Nu avea nici măcar dreptul, de a se plimba cu ea, de a o duce la un lac ca acesta, sau de a o vizita în căsuța ei. Iar cu alții mai sus puşi, care ar fi fost poate mai demni de el, nu se putea împrieteni din pricina lipsei de bani sau de relații. În afară de asta, Roberta era extrem de ispititoare şi exercită asupra lui un farmec deosebit. Iată, o revedea lucrând la maşina ei, cu mişcări vioaie şi grațioase. Îi revedea

brațele şi mâinile frumos modelate, pielea netedă şi ochii aceia luminoşi, care-i zâmbeau ori de câte ori se îndreptau spre el. Îl cuprinseră exact aceleaşi emoții care îl stăpâneau cu atâta regularitate la fabrică. Săracă sau nu — fiind muncitoare numai datorită ghinionului — el simțea că ar putea să fie foarte fericit alături de dânsa, dar numai cu condiția de a nu fi obligat s-o ia în căsătorie. Fiindcă acum, ambițiile lui cu privire la căsătorie aspirau către lumea din care făcea parte familia Griffiths. Şi, totuşi, fata îi atâta din ce în ce mai mult dorințele. Ah, dacă şi-ar putea lua inima în dinți să stea mai mult de vorbă cu ea, s-o conducă acasă, într-o zi când ies de la fabrică împreună, sau s-o aducă aici, la lacul acesta într-o sâmbătă sau duminică, să vâslească, să rătăcească pe poteci şi să viseze alături de ea.

Clyde ocoli un colț mai puțin adânc, unde se ridica un pâlc de arbuşti şi tufişuri, înconjurat de nuferi cu frunzele lor late, ce se odihneau pe apă liniştită a lacului. Pe țărmul din stânga se afla o fată care admiră nuferii. Îşi scosese pălăria şi-şi dusese o mână la ochi, pentru că stătea cu fața în bătaia soarelui, şi se uita la apă. Stătea într-o atitudine meditativă, cu buzele întredeschise. Găsind că e foarte drăguță, se opri din vâslit, s-o privească. Mânecile bluzei albastre îi ajungeau numai până la coate, iar sub fusta de lână, de un albastru mai închis, îi ghicea liniile grațioase ale corpului. Nu e Roberta! Nu, e imposibil să fie ea! Ba da, ea este!

Înainte de a se fi convins că este ea, se şi trezi foarte aproape, la vreo douăzeci de metri de țărm uitându-se la dânsa, cu fața radiind de fericire, ca unul care îşi vede visul împlinit pe neaşteptate şi nu-şi crede ochilor. Şi ca şi cum el ar fi fost o apariție plăcută, ivită brusc din nimic şi de nicăieri — o reverie poetică ce căpăta formă şi şe materializa — fata rămase nemişcată, uitându-se la el cu ochii mari, incapabilă să-şi. Ascundă acel fermecător tremur al buzelor pe care îl dă totdeauna starea de fericire.

— Ce surpriză, domnişoară Alden! Dumneata eşti, nu? Strigă el. Cât pe-aci să nu te recunosc... nu-mi puteam da seama de departe.

— Da, desigur... eu sunt, râse ea, încurcată şi puțin intimidată de prezența lui.

În ciuda plăcerii evidente de a-l revedea, plăcere înăbuşită cu

greu în primele clipe, Roberta începu să fie din nou tulburată de vechile gânduri cu privire la dificultățile ce părea să le implice *o* legătură cu el. Acum, însă, această întâlnire însemna că între ei se va înfiripa o legătura, poate chiar o prietenie, şi nu mai avea curajul să i se opună, indiferent de cele ce ar fi gândit lumea. Dar se mai afla acolo şi prietena ei, Grace Marr. I-ar conveni, oare, ca Grace să afle despre Clyde şi despre faptul că îl simpatizează? Nu ştia ce să facă. Totuşi, nu putu să nu-i zâmbească şi să nu-l privească deschis, cu simpatie. Se gândise atât de mult la el, dorise atât de mult să-l vadă lângă dânsa în împrejurări favorabile, fără nici o teamă, cu încredere! Şi iată că acum a apărut, şi nimic nu putea fi mai nevinovat decât prezența lui Clyde şi a ei într-un asemenea loc.

— O simplă plimbare? Izbuti el să spună, deşi, din pricina plăcerii, amestecată cu un fel de teamă, pe care o încercă la vederea fetei, era foarte fâstâcit acum, când o vedea în fața lui. Apoi, aducându-şi aminte că privea apa cu multă atenție, adăugă: doreşti câțiva nuferi? La ei te uitai?

— Da! Răspunse ea, continuând să-i zâmbească şi să-l privească drept în față, deoarece vederea părului său negru răvăşit de vânt, cămaşa albastră de sport desfăcută la gât, mânecile suflecate şi vâsla galbenă, pe care o ținea deasupra frumoasei bărci albastre,

O înfiorau de plăcere.

Ah, dacă ar fi putut cuceri un tânăr ca el, numai şi numai pentru inima ei — să fie numai al ei, şi al nimănui altcuiva pe lumea asta! I se părea că s-ar simți atunci că în paradis — că dacă ar fi al ei, n-ar mai dori niciodată nimic altceva în viață! Şi iată-l stând aici, chiar la picioarele ei, în barca asta frumoasă, în această după-amiază splendidă de iulie, în mijlocul acestei lumi care se bucură de frumusețile verii... şi-l privea cu atâta nesaț şi cu atâta plăcere! Iar el râdea, uitându-se drept la ea, cu admirație. Prietena sa era undeva, în crâng, unde căuta margarete. Putea îndrăzni? Trebuia să îndrăznească?

— Mă uitam să văd dacă nu e vreun mijloc să ajung până la ei, continuă Roberta puțin cam tulburată, în timp ce în voce i se ghicea un tremur uşor. N-am văzut nuferi în partea asta până acum...

— Am să-ți culeg câți vrei! Exclamă el cu vioiciune, plin de

voioşie. Rămâi acolo unde eşti. O să ți-i aduc îndată. Pe urmă, însă, gândindu-se că ar fi mult mai plăcut s-o ia cu el în barcă, adăugă: Dar, ia ascultă, ce-ar fi să vii în barcă? Avem destul loc amândoi şi am să te duc unde vrei dumneata. Sunt o mulțime de nuferi mult mai frumoşi ceva mai departe, în largul lacului, precum şi în partea cealaltă. Dincolo de insula aceea am văzut sute de nuferi!

Roberta privi într-acolo. Prin fața lor trecea o altă barcă, condusă de un tânăr cam de vârsta lui Clyde, însoțit de o fată de anii ei. Fata era îmbrăcată într-o rochie albă, purta o pălărie de culoare roz, iar barca era verde. Departe, în larg, în dreptul insulei despre care vorbea Clyde, se vedea o altă barcă, galbenă, în care şedeau un băiat şi o fată. Roberta se gândea că i-ar plăcea să facă o plimbare, fără prietena ei, sau chiar şi cu ea dacă altfel nu se poate. Ar fi vrut aşa de mult să fie numai cu el! Ah, de ce n-a venit aici singură! Dacă o luau şi pe ea, Grace Marr avea să afle totul, iar mai târziu avea să îndruge sau să-şi închipuie cine ştie ce de îndată ce ar fi auzit cea mai mică bârfă pe socoteala lor. Pe de altă parte, dacă l-ar refuza, se temea că nu cumva el să n-o mai placă, s-o ocolească, sau să nu-i mai dea nici o atenție, şi aşa ceva ar fi groaznic!

Stătea astfel privind în gol, gândindu-se ce să facă, iar Clyde, tulburat şi îndurerat de şovăiala ei, precum şi de singurătatea lui şi de dorința de a o avea lângă el, strigă deodată:

— Te rog să nu spui nu! Haide, vino! Vrei? Să vezi că are să-ți placă! Vreau să vii! O să culegem toți nuferii pe care-i doreşti! O să te las la țărm acolo unde ai să vrei dumneata — peste zece minute data vrei...

Ea reținu fraza: „Vreau să vii”. Era o frază alinătoare, ce-i dădea curaj. Se vedea bine că n-avea de gând să abuzeze în nici un fel de dânsa.

— Dar nu sunt singură, e şi prietena mea aici! Exclamă ea cu un aer aproape trist şi cu oarecare şovăială, pentru că de fapt i-ar fi plăcut să se ducă singură, şi niciodată în viață nu dorise prezența cuiva mai puțin decât o dorea acum pe a prietenei sale. De ce o luase cu ea acolo? Nu era prea drăguță şi s-ar putea să nu-i placă lui Clyde, ceea ce ar fi stricat totul. Afară de asta, adăugă ea aproape pe nerăsuflate, cotropită de o puzderie de gânduri, poate că

ar fi mai bine să rămân aici. Nu e periculos?

— A, nu, iar eu cred că e mai bine să vii, râse Clyde, văzând-o că începe să cedeze. Nu e absolut nici un pericol, adăugă el cu însufleţire. Îndreptă apoi barca spre ţărmul ce se înălţa cam cu un picior deasupra apei şi se apucă de o rădăcină, ca s-o ţină nemişcată, apoi spuse: Te asigur că nu-i nici un pericol! Haide, cheamă-ţi prietena, dacă vrei, şi am să vă plimb pe amândouă. Este loc destul pentru două persoane, iar ceva mai încolo sunt atâţia nuferi, de nu ştii ce să faci cu ei. Spunând acestea, arătă cu capul înspre partea de răsărit a lacului.

Roberta nu mai putu rezista şi se prinse de o creangă ca să-şi ţină echilibrul. În acelaşi timp, începu să, strige:

— Gra-a-ce! Gra-a-ce! Unde eşti? Ajunsese, în cele din urmă la concluzia că e mai bine s-o ia şi pe ea.

O voce îndepărtată răspunse fără întârziere:

— Eeeei! Ce doreşti?

— Vino-ncoace! Vreau să-ţi spun ceva!

— Nu, vino tu aici. Am găsit nişte margarete splendide!

— Nu, vino tu. E cineva care vrea să ne plimbe cu barca.

Avusese de gând să strige tare, dar, fără să ştie de ce, nu izbuti, astfel că prietena ei rămase acolo, continuând să culeagă flori. Roberta se încruntă. Nu ştia ce să facă.

— Foarte bine atunci! Se hotărî ea brusc şi, îndreptându-se din spate, adăugă: Am putea să mergem cu barca până în dreptul ei?

Clyde, încântat, exclamă:

— Straşnic! Sigur că da! Urcă-te! O să culegem mai întâi nuferii de aici, şi pe urmă, dacă n-o să vină până atunci, o să vîs-lesc spre locul unde se află. Calcă drept la mijloc, să nu se clatine barca.

Se răsuci din spate cu ochii fixaţi asupra ei, în timp ce Roberta îl privea, cu tulburare şi totuşi cu căldură, drept în ochi. Se simţea cuprinsă de o bucurie subită, învăluită de o beteală trandafirie de vis.

Îşi legănă piciorul în aer.

— Nu e absolut nici un pericol?

— Nici unul! Accentuă Clyde. Am să ţin barca în cumpănă. Apucă-te numai de creanga aceea şi ţine-te de ea.

Ținu barca nemişcată până când ea reuşi să se urce. Apoi, cum barca se aplecase uşor într-o parte, fata căzu pe bancă, scoțând un țipăt scurt. Lui Clyde îi făcu impresia că e un strigăt de copil.

— Nu te teme! O încuraja el. Caută să stai la mijloc. N-o să se răstoarne, fii fără grijă! Ce nostim... Nu-mi pot explica deloc cum s-a întâmplat! Ştii, tocmai când ocoleam pomii aceia, mă gândeam la dumneata şi-mi ziceam că poate ți-ar face plăcere să vii odată aici. Şi, acum, iată-ne pe amândoi în barcă! Vezi ce bine s-au potrivit lucrurile? Îşi flutură mâna în aer şi pocni din degete.

Roberta, fascinată de această mărturisire, care-i producea şi puțină teamă, adăugă:

— Într-adevăr, ce nostim! Se gândea la propriile sale reflecții cu privire la el.

— Da, zise Clyde. Dar, mai mult decât atât, toată ziua m-am gândit la dumneata. Ăsta-i adevărul! Aş fi vrut să te întâlnesc undeva azi-dimineață şi să venim împreună aici.

— Ei, lasă, cred că exagerezi, domnule Griffiths... Ştii că nu e chiar aşa, rosti Roberta, temându-se ca o asemenea întâlnire neaşteptată să nu ia prea repede o întorsătură sentimentală.

N-ar fi vrut să se întâmple aşa ceva, fiindcă îi era teamă pentru amândoi, astfel că încercă să pară ceva mai rece, sau măcar mai dezinteresată, dar îi venea destul de greu.

— Şi, totuşi, acesta e purul adevăr! stărui Clyde.

— Locurile îmi plac şi mie foarte mult, admise Roberta. Am venit aici de mai multe ori, împreună cu prietena mea.

Clyde fu şi mai încântat. Roberta zâmbea acum, plină de fericire.

— Serios? exclamă el. Apoi îi explică de ce îi plăcea să vină aici şi cum învățase să înoate. Şi când te gândeşti că eu canotam încoace, în timp ce dumneata stăteai pe țărm şi te uitai la nuferii aceia! Nu e ciudat? Măi-măi să cad din barcă! Nu cred să te fi văzut vreodată mai frumoasă decât aşa cum arătai când stăteai acolo pe țărm.

— Ei, lasă, domnule Griffiths! rosti Roberta din nou, prevăzătoare. Nu începe cu de-astea... O să mă faci să cred că vrei să mă flatezi. Şi-o să fiu nevoită să cred aşa ceva dacă te repezi să-mi vorbeşti în felul ăsta!

Clyde o mai privi o dată, copleşit de admirație, iar Roberta îi

zâmbi, spunându-şi în sinea ei că e mai frumos decât oricând. Dar oare ce-ar crede dacă i-ar mărturisi că şi ea se gândise la dânsul înainte de a-l fi văzut, dorind ca el să fie în locul lui Grace? Că ar fi putut să stea alături, să-şi spună câte în lună şi în stele şi să se țină de mină! Ar fi putut chiar să-şi petreacă brațul pe după mijlocul ei, şi ea l-ar fi lăsat. Ar fi fost ceva formidabil, mai ales în ochii unora, ştia foarte bine lucrul acesta. Şi nu se cădea ca el s-o afle, nu, niciodată! Ar însemna să dea dovadă de prea multă familiaritate, să pară prea îndrăzneață. Totuşi, acesta era adevărul. Dar ce-ar spune oamenii din Lycurgus despre ei dacă i-ar vedea acum plimbându-se în această barcă, la care vâslea el?! El, un şef de secție, şi ea, o salariată din secția lui! Concluzia? Probabil un scandal întreg. Iar Grace Marr era acolo, avea să-i vadă în curând. Roberta va încerca să găsească o explicație, fireşte. Clyde se plimba cu barca pe acolo şi, cum o cunoştea, de ce să nu o ajute să culeagă câțiva nuferi? Din moment ce el fusese atât de drăguț, aproape că nu se putea evita aşa ceva, nu?

Clyde vâsli într-una, până ajunse cu barca în mijlocul nuferilor. Tot vorbind, lăsă vâsla la o parte, apoi se aplecă şi-i culese câțiva nuferi, pe care-i depuse, cu tulpinile lor lungi şi ude, la picioarele ei, în timp ce fata şedea aplecată pe bancă, cu o mână în apă, aşa cum văzuse că fac alte fete. Şi, pentru un moment, gândurile i se liniştiră, seduse de frumusețea capului şi a brațelor lui şi de părul răvăşit, care-i cădea peste ochi. Cât era de frumos!

CAPITOLUL 36

După-amiaza aceea fusese aşa de frumoasă pentru amândoi, încât zile întregi pe urmă nu se, mai saturau gândindu-se la ea, bucurându-se că au reuşit să se împrietenească în împrejurări atât de romantice şi plăcute, deşi socoteau că nu e prudent să se comporte altfel decât aşa cum trebuia să se comporte un subaltern

față de un şef.

După câteva momente de huzureală în barcă, în timpul cărora el îi vorbise despre frumusețea nuferilor şi despre plăcerea de a-i culege pentru ea, o luară şi pe prietena ei Grace, apoi, în cele din urmă, se întoarseră la debarcader.

Odată ajunşi pe uscat, atât Roberta, cât şi Clyde nu prea ştiau ce să facă, pentru că în fața lor se punea acum problema întoarcerii împreună la Lycurgus. Roberta îşi dădea seama că acest lucru nu ar fi cel mai indicat, deoarece ar putea da naştere la vorbe pe socoteala lor. Clyde, de asemenea, se gândea la Gilbert şi la ceilalți oameni care-l cunoşteau, la neplăcerile ce puteau să urmeze. Ce-ar spune Gilbert dacă ar afla? Atât ei doi, cât şi Grace se întrebau dacă e înțelept să se întoarcă înapoi împreună. Pe Grace teama de a nu-şi strica reputația, precum şi indiferența lui Clyde față de ea o iritau în chip vădit. Iar Roberta, înțelegând din comportarea ei, o întrebă:

— Ce crezi că e mai bine să facem, să-l rugăm să ne ierte că trebuie să-l lăsăm singur?

Roberta se gândi imediat cum să facă acest lucru fără să-l jignească pe Clyde. Personal, era aşa de încântată, încât, dacă ar fi fost singură, s-ar fi bucurat să se întoarcă împreună cu el. Dar cum era şi Grace cu ei, iar pe deasupra dorea să fie cât mai prudentă, n-ar fi făcut asta pentru nimic în lume! Trebuia să găsească deci o scuză oarecare.

La rândul lui, Clyde se întreba şi el ce să facă: să plece cu ele şi să înfrunte riscul de a fi văzut de cineva care ar putea să-l informeze pe Gilbert Griffiths, sau să-şi ia rămas bun sub un pretext sau altul? Dar nu putea găsi nici un pretext şi era tocmai pe punctul de a porni împreună cu ele spre autobuz, când tânărul electrician Shurlock, care locuia la familia Newton, îi salută din balconul pavilionului. Era acolo cu un prieten care avea maşină şi tocmai se pregăteau să se întoarcă în oraş.

— Ia te uită ce noroc! exclamă el. Ce faci, domnişoară Alden? Bună ziua, domnişoară Marr! Nu cumva aveți acelaşi drum cu noi? Am putea să mergem împreună.

Îl auzi nu numai Roberta, dar şi Clyde. Roberta era gata să

spună că, întrucât era cam târziu, iar ea şi Grace trebuiau să se ducă la biserică împreună cu soţii Newton, n-ar fi rău să se întoarcă în oraş cu maşina. În adâncul sufletului, însă, spera că Shurlock îl va invita şi pe Clyde, iar acesta va accepta. Dar, când electricianul îi propuse să vină şi el, Clyde refuză din capul locului, motivând că se hotărâse să mai rămână puţin acolo. Şi astfel, Roberta îl părăsi, cu o privire ce trăda destul de limpede recunoştinţa şi mulţumirea pe care o simţea. Petrecuseră aşa de bine!... Deşi persecutat de teama că nu procedase înţelept lăsându-se să fie văzut alături de ele, Clyde fu cuprins de tristeţe la gândul că nu putuse să mai rămână acolo, ore întregi, împreună cu Roberta. Îndată după plecarea lor, se întoarse şi el în oraş, singur.

A doua zi dimineaţă era mai nerăbdător ca oricând s-o revadă pe Roberta. Şi cu toate că nu-şi putea arăta pe faţă simţămintele, de teama de a nu fi surprins de cei din jur, datorită zâmbetelor furişe de admiraţie ce-i jucau pe faţă şi-i scânteiau în priviri şi faptului că o căuta din ochi peste tot locul, Roberta înţelese că e tot atât de înflăcărat ca şi în seara precedentă, dacă nu chiar şi mai mult. În ceea ce o privea, deşi simţea că-i pândeşte un deznodământ neplăcut şi în ciuda nevoii de a tăinui toate acestea, nu se putu abţine nici ea de a-l răsplăti cu ou privire plină de căldură şi încurajatoare. Era aşa de minunat să ştie că o plăcea! Câtă fericire şi ce emoţie!

Clyde ajunse repede la concluzia că orice atenţie din partea lui era primită cu căldură. De asemenea, că poate risca să-i spună ceva în momentul când s-ar ivi un prilej favorabil. Şi astfel, după ce aşteptă un ceas, în clipa când văzu că două lucrătoare pleacă de lângă ea, se folosi de acest prilej ca să se apropie şi să ia unul dintre gulerele stampate tocmai atunci de dânsa, spunând, ca şi cum i-ar fi vorbit într-o chestiune de serviciu:

— Mi-a părut grozav de rău că a trebuit să mă despart de dumneata aseară... Aş vrea să fim şi azi acolo, împreună, în loc să ne aflăm aici! Dumneata nu?

Roberta îşi întoarse faţa spre el, simţind că a sosit momentul de a hotărî dacă trebuie să-i încurajeze sau nu stăruinţele. În sinea ei ardea de dorinţa de a-i primi complimentele, indiferent de ce ar fi

putut să urmeze. Ochii lui! Părul lui! Mâinile lui! Şi astfel, în loc să-l mustre ori să-i taie avântul, nu putu decât să-l privească, însă cu o expresie prea sentimentală ca să-şi poată ascunde un fior de supunere şi nesiguranță. Clyde se convinse că ține la el cu toată ființa ei, aşa cum ținea şi el la dânsa. Luă imediat hotărârea de a-i vorbi ceva mai mult de îndată ce va fi cu putință — în clipa când nu va fi nimeni lângă el — şi de a o întreba unde s-ar putea întâlni, deoarece era clar că şi ea se temea la fel de mult ca şi el să nu fie observați. Clyde îşi dădea seama acum mai limpede ca oricând cât de periculos era drumul pe care apucase.

Începu să facă greşeli în calcule şi constată că în prezența ei nu se mai putea concentra asupra diferitelor probleme pe care trebuia să le rezolve. Era aşa de seducătoare, pusese cu totul stăpânire pe inima lui! Exista în ființa ei ceva atât de cald, atât de plăcut şi de încurajator, încât simțea că dacă o va putea face să-l iubească, va fi unul dintre cei mai fericiți bărbați. Deasupra lor plana însă avertismentul acela, teribil, şi, cu toate că abia cu o zi mai înainte, pe lac, ajunsese la concluzia că situația lui de aici nu era nici pe departe atât de satisfăcătoare pe cât ar fi trebuit să iie, acum însă, când o avea pe Roberta lângă el, se întreba dacă nu era totuşi mult mai plăcut să rămână. Cel puțin, deocamdată va putea suporta mai uşor indiferența cu care îl trata familia Griffiths. Şi, cine ştie, poate, că până la urmă familia unchiului se va decide să-l primească în lumea ei, dacă nu va face nimic care să-i supere. Cu toate acestea, iată că el încerca să facă acum tocmai ceea ce îi fusese interzis. Dar, în definitiv, opreliştea aceea în care îl încătuşase Gilbert nu era oare revoltătoare? Dacă s-ar înțelege cu Roberta, poate că s-ar întâlni cu ea undeva în taină, şi astfel ar evita riscul oricărei admonestări.

Aşa se gândea Clyde stând la biroul lui, sau plimbându-se de colo până colo prin atelier. Acum, mintea lui, chiar în fața sarcinilor pe care trebuia să le îndeplinească, era aproape în întregime absorbită de Roberta şi nu izbutea să se gândească la nimic altceva în afară de ea. Se hotărâse să-i facă propunerea de a se întâlni pentru prima oară — dacă ea o să vrea — într-un parc mic, situat la vest de promenadă, pe malul Mohawk-ului. Dar fetele lucrau aşa de

aproape una de alta, încât în tot cursul dimineții nu avu prilejul să-i vorbească. Veni amiază, şi Clyde coborî să ia masa, întorcându-se mai repede ca de obicei, în nădejdea că o va găsi singură şi-i va putea şopti că vrea s-o întâlnească undeva. Dar Roberta era tot timpul înconjurată de lucrătoare şi astfel se scurse şi după-amiaza, fără să i se ofere ocazia de a-i vorbi.

În timp ce se pregătea să plece de la fabrică, îşi spuse că dacă o va întâlni singură pe stradă, se va apropia de ea, să-i vorbească. Era pe deplin convins că şi ea dorea acest lucru, indiferent de ce ar fi putut să-i spună atunci. Trebuia găsit un moment când să se pară că totul se datoreşte întâmplării, şi deci să nu dea loc la nici un fel de bănuială, nici din partea ei, nici dintr-a celorlalți. Dar când suna sirena şi Roberta părăsi fabrica, se agăță de ea o altă fată, aşa încât rămase singur în mijlocul drumului, căutând alte soluții.

În aceeaşi seară, în loc să-şi petreacă timpul în familia Peyton, ori să se ducă la un cinematograf, cum făcea adesea în ultima vreme, sau în loc să se plimbe singur pe undeva, spre a-şi ostoi mâhnirea şi, singurătatea, se hotărî să caute locuința Robertei, pe strada Taylor. Casa nu-i plăcu; era mult mai urâtă decât casa doamnei Cuppy, că să nu mai vorbim de aceea în care stătea el acum. Prea veche şi posomorâtă, iar cartierul, prea sărăcăcios, deşi părea destul de îngrijit. Dar luminile ce străluceau, la o oră atât de timpurie, în diferite camere îi dădeau o înfățişare prietenoasă şi-veselă. Cei câțiva pomi din fața casei creau o atmosferă mai atrăgătoare. Ce-o fi făcând Roberta la ora asta? De ce nu l-o fi aşteptat la fabrică? De ce nu ghiceşte că el o aşteaptă afară şi nu vine să-l întâmpine? Ah, cum ar fi vrut să-i dea de veste că e acolo şi s-o vadă ieşind! Dar Roberta nu dădu nici un semn de viață. În schimb, îl văzu pe domnul Shurlock ieşind din casă şi dispărând în direcția Bulevardului Central. Iar după aceea zări nenumărați alți oameni ieşind din diferite alte case de pe aceeaşi stradă, îndreptându-se tot înspre Bulevardul Central, ceea ce-l făcu să-şi grăbească pasul, apucând-o pe un drum ocolit, ca să nu fie observat de cineva, în tot acest timp, Clyde oftă adesea, din pricină că era o seară atât de frumoasă — luna plină răsărise pe la nouă şi

jumătate, cu discul ei galben şi mare prăvălit peste coşurile caselor. Iar el era atât de singur!

Pe la 10, cum lumina lunii devenise prea puternică, iar Roberta nici gând să apară, se hotărî să plece. Nu era prudent să se învârtească prea mult pe aici. Fiind însă o noapte atât de frumoasă, n-avea chef să se întoarcă în odaia lui, aşa că se duse să facă o plimbare pe bulevardul Wykeagy, uitându-se la casele minunate de acolo, printre care se afla şi aceea a unchiului Samuel. Toată lumea din cartierul ăsta era plecată la reşedinţele de vară. Casele erau cufundate în întuneric. Oare ce făceau Sondra Finchley, şi Bertina Cranston, şi tot anturajul lor într-o noapte ca asta? Unde dansau, încotro goneau cu automobilele? Unde făceau dragoste? Ah, nu există nenorocire mai mare decât aceea de a fi sărac, de a nu avea bani şi o situaţie socială şi de a nu putea să faci în viaţă, ceea ce doreşti!

Dimineaţa următoare, Clyde plecă de acasă înainte de 7, mai grăbit decât oricând, în speranţa că va găsi o modalitate oarecare de a vorbi iar cu Roberta. De-a lungul Bulevardului Central se înşiruia mulţimea de muncitori, îndreptându-se spre nord, către fabrici. Roberta se va alătura şi ea acestei mulţimi pe la şapte şi zece. Dar nici de data asta nu putu să facă nimic. Pentru că, după ce sorbi o ceaşcă de cafea într-unui din micile restaurante de lângă poştă şi străbătu tot Bulevardul Central în direcţia fabricii, oprindu-se la un debit, ca să vadă dacă nu cumva Roberta vine singură, o zări, într-adevăr, dar, ce folos, era însoţită iarăşi de Grace Marr! „Ce lume nenorocită şi stupidă e şi în oraşul ăsta, îşi spuse el, unde nu poţi să te întâlneşti cu cineva, măcar o clipă, fără martori!” Aproape toţi oamenii se cunoşteau între ei. Şi, totuşi, Roberta ştia că el pândeşte prilejul de a sta de vorbă cu ea. Atunci, de ce nu căuta să fie singură? Îi dăduse să înţeleagă destul de limpede acest lucru în ziua precedentă. Iar acum, poftim, iat-o mergând cu Grace Marr, după cât se pare, foarte mulţumită. Ce era cu ea?

Ajunse la fabrică foarte abătut. Dar când o văzu pe Roberta ocupându-şi locul ei obişnuit la masă şi spunându-i: „Bună dimineaţa” pe un ton vesel, însoţit de un zâmbet prietenos, se simţi mai uşurat şi-şi spuse că încă nu e totul pierdut.

Pe la ora 3 după amiază, o amorţeală pricinuită de căldură, de oboseala unei munci neîntrerupte şi monotone, precum şi de potopul de lumină ce se reflecta dinspre râu îi năpădi pe toţi. Ţăcănitul maşinilor de metal care stampau zeci de gulere dintr-o dată — aproape întotdeauna mai puternic decât zgomotul şi huruitul maşinilor de cusut din secţia alăturată — era acum mai slab ca de obicei. Ruza Nikoforici, Hodă Petkanas, Martha Bordaloue, Angelina Pitti şi Lena Schlicht începură să cânte în cor un cântec numit *îndrăgostiţii,* pe care una dintre ele îl fredonase mai înainte. Iar Roberta, simţind privirile lui Clyde aţintite veşnic asupra ei şi dându-şi seama de starea lui sufletească, se întreba mereu cât timp va mai trece până când se va apropia de ea, să-i spună câteva vorbe. Nu numai că dorea acest lucru, dar, în urmă cuvintelor pe care i le şoptise cu o zi mai înainte, era sigură că nu va trebui să aştepte mult, deoarece el nu se va putea împotrivi dorinţei de a-i vorbi. Ochii lui i-o spuseseră clar cu o seară mai înainte. De asemeni, ştia că, datorită dificultăţilor pe care le prezenta situaţia, Clyde îşi chinuie mintea, să găsească un pretext pentru a-i spune ceva. Cu toate acestea, în anumite clipe se simţea extrem de fericită, şi atunci se folosea de prezenţa marelui număr de fete din jurul ei spre a se pune la adăpost.

Tot gândindu-se la lucrurile astea, la un moment dat, în timp ce stampa alături de celelalte, observă deodată că un pachet de gulere pe care le stampase cu numărul 16 erau, de fapt, mai mici. Le privi repede şi nemulţumită, apoi conchise că nu are de făcut decât două lucruri: să pună pachetul deoparte şi să aştepte observaţiile unuia dintre şefi, printre care era şi Clyde, sau să se ducă şi să i-l arate neîntârziat, o soluţie mult mai bună, deoarece în felul acesta el va afla înaintea celorlalţi şefi. Aşa făceau toate fetele când greşeau. Şi se cerea din partea lucrătoarelor cu experienţă să observe ele singure greşeli de genul acesta.

Dar, în ciuda dorinţei imperioase de a se duce să-i arate, şovăia, deoarece asta ar fi însemnat să-i ofere ea singură lui Clyde ocazia pe care el o căuta neîncetat. Şi, ceea ce era şi mai îngrozitor, i se oferea ei înseşi ocazia, pe care o căuta şi ea. Şovăia între loialitatea faţă de Clyde ca şef, între supunerea faţă de vechile principii,

amenințate acum de o pasiune nouă şi atotstăpânitoare, şi între dorința tainică de a-l vedea pe Clyde vorbindu-i. Până la urmă, luă pachetul şi se duse să-l depună pe biroul lui. Dar mâinile îi tremurau. Fața îi era albă ca varul, gâtul țeapăn: tocmai în clipa aceea Clyde se străduia să calculeze duzinile de gulere primite de la diferite lucrătoare pe baza hârtiuțelor din fața lui şi se străduia zadarnic, deoarece nu-i era deloc gândul la treabă. Îşi ridică privirile. În fața lui se afla Roberta, aplecată spre el. Nervii i se încordară, gâtul şi buzele i se uscară, pentru că, în sfârşit, i se oferea prilejul mult aşteptat. Iar Roberta aproape se înăbuşea din cauza efortului pe care nervii şi inima ei îl făceau în acest moment de îndrăzneală şi de şovăială.

— S-a întâmplat o oroare (voise să spună „eroare”) la pachetul ăsta venit de sus, începu ea. N-am băgat nici eu de seamă decât după ce am stampat aproape toate gulerele. Sunt numărul 15V2 şi le-am stampat aproape pe toate cu numărul 16. Îmi pare foarte, rău...

În timp ce Roberta spunea acestea, Clyde observă că încerca să zâmbească şi să pară calmă, dar obrajii îi erau palizi, şi mâna cu care ținea pachetul îi tremura. Totodată, îşi dădu seama imediat că, deşi era mânată de conştiința datoriei şi a disciplinei să-i arate această greşeală, de fapt la mijloc era ceva mai, mult decât atât. Şovăitoare, speriată şi, totuşi sub imperiul dragostei, îi făcea curte, oferindu-i, prilejul pe care-l căuta şi el, cu dorința de a nu-l lăsa să treacă fără a-i spune ceva. Iar el, încurcat şi tulburat pentru moment de această vizită neaşteptată, cu inima încă plină de îndoieli, nu se putu stăpâni să nu o întâmpine cu un fel de severitate galantă, cum nu făcuse niciodată până atunci față de ea. Venise singură la dânsul. Lucrul acesta era clar. Se interesa de el, aşadar, şi era destul de deşteaptă să-şi creeze pretexte pentru a intra în vorbă. Minunat! Fermecătoare cutezanță!

— Nu e nimic, spuse el, căutând să arate un curaj şi o îndrăzneală pe care de fapt nu le avea nici măcar acum. Le trimit jos la secția de spălat, şi pe urmă o să vedem dacă le putem stampa din nou. Nu e greşeala noastră, în nici un caz.

Zâmbi cu multă căldură, iar ea îi întâmpina privirea cu un

zâmbet reținut şi dând să plece, temându-se că şi-a manifestat prea fățiş adevăratul motiv pentru care venise aici.

— Dar stai, nu pleca! Adăugă el repede. Vreau să te rog ceva. De duminică încoace încerc mereu să-ți vorbesc. Aş vrea să ne întâlnim undeva... vrei? Regulamentul de aici spune că un şef de secție nu are dreptul să aibă de-a face în nici un fel cu fetele care lucrează sub conducerea lui... în afara fabricii, se înțelege. Cu toate acestea, vreau să ne întâlnim, neapărat! Ştii — continuă el, zâmbindu-i cuceritor şi privind-o duios în ochi — de când ai venit aici, nu-mi mai găsesc liniştea, iar de duminică încoace sunt ca şi nebun din cauza dumitale! Şi de azi înainte sunt hotărât să nu mai țin seama de nici un regulament care ar putea sta între noi! Vrei?

— Nu ştiu dacă am să pot, răspunse Roberta, care, acum, după ce-şi văzuse dorința împlinită, părea înspăimântată de propria ei cutezanță. Începu să privească neliniştită în jur, simțind că toți ochii sunt ațintiți asupra ei. Locuiesc împreună cu domnul şi doamna Newton, cumnatul şi sora prietenei mele, şi, ştiți, sunt foarte severi. Nu e acelaşi lucru ca atunci când...

Voia să adauge: „Când aş fi acasă la mine”, dar Clyde o întrerupse:

— Te rog mult de tot să nu spui nu! Te implor! Vreau să te văd! Dar nu vreau să-ți pricinuiesc nici un neajuns! Altfel, aş fi bucuros să vin să te văd acasă la dumneata. Însă, ştii cum stau lucrurile...

— O, nu, să nu faceți asta! îl preveni Roberta. Cel puțin deocamdată.

Era aşa de tulburată, încât, fără să-şi dea seama, îl lăsă pe Clyde să înțeleagă că se aştepta s-o viziteze acasă într-un viitor apropiat.

—Bine... zâmbi Clyde, observând că a şi cedat întrucâtva. Atunci am putea să ne plimbăm la capătul vreuneia dintre străzile de aici, bunăoară la capătul străzii pe care locuieşti dumneata, dacă vrei. Nu e nici un fel de casă pe acolo. Sau... este un parc mic, „Mohawk”, mai spre apus de „Țara visurilor”, pe linia autobuzului spre Mohawk. E chiar pe malul râului. Ai putea să vii acolo. Eu am să te aştept la stația de autobuz. Vrei?

— Cred că mi-ar fi frică să fac aşa ceva... vreau să spun, să merg

atât de departe. N-am mai făcut niciodată lucrul ăsta.

Părea aşa de nevinovată şi de sinceră, încât Clyde se simțea de-a dreptul fermecat de drăgălăşenia ei. Şi când te gândeşti că punea la cale, în taină, o întâlnire cu ea!

— Mi-e teajnă să mă duc undeva singură, adăugă ea. Ştiți, se spune că oamenilor din oraşul ăsta le place să bârfească, şi desigur că o să mă vadă cineva. Dar...

— Dar ce?

— Mă tem că am stat, prea mult lângă biroul dumneavoastră; ce ziceți?

Se înecă la rostirea ultimelor cuvinte, iar Clyde, observându-i încurcătura, cu toate că, de fapt, nu era nimic neobişnuit în asta, începu să vorbească repede şi hotărât:

— Bine, atunci la capătul străzii unde locuieşti. Nu poți să vii diseară acolo, pentru câteva clipe, o jumătate de oră să zicem?

— Nu cred că am să pot diseară... e prea curând. Trebuie să văd, mai întâi... vreau să spun, să aranjez. Dar într-o altă zi...

Era aşa de emoționată şi de tulburată de această mare aventură, încât pe chipul ei, aşa cum se întâmpla uneori şi cu cel al lui Clyde, se zugrăvi un surâs, apoi o încruntare, fără să-şi dea seama că toate schimbările acestea, îi sunt urmărite.

— Ei, atunci miercuri seara, la opt şi jumătate, sau la 9? Nu s-ar putea să vii? Te rog, spune-mi!

Toată numai nervi, Roberta căzu pe gânduri, mai drăgălaşă decât oricând. Clyde fu de-a dreptul fascinat de atitudinea ei din clipa aceea, deoarece Roberta. se uita de jur împrejur, conştientă — sau cel puțin aşa părea — de faptul că e observată şi că, pentru o primă vizită, întârziase prea mult lângă biroul lui.

— Cred că aş face bine să mă întorc la lucru, spuse ea, fără să-i răspundă la întrebare.

— O clipă... stărui Clyde. Nu am fixat oră pentru miercuri. O să vii, nu-i aşa? Să zicem la 9, sau la opt şi jumătate, când vrei dumneata. Eu o să te aştept acolo după 8 dacă doreşti. Da?

— Bine, atunci să zicem la opt şi jumătate, sau între opt şi jumătate şi 9, dacă am să pot. E bine? Am să vin dacă am să pot, înțelegeți, iar dacă o să se întâmple ceva, am să vă spun a doua zi

dimineață.

Se îmbujora, privi încă o dată împrejurul ei, dezorientată, tulburată, apoi se întoarse grăbită la masa de lucru, înfiorată din creştet până-n tălpi, părând tot atât de vinovată că şi cum ar fi fost surprinsă făptuind o crimă îngrozitoare. Iar Clyde, la biroul lui, nu-şi mai încăpea în piele de bucurie. Ce minunat era că ea încuviințase, că el îi vorbise aşa cum îi vorbise, că acceptase să o întâlnească aici, la Lycurgus, unde era atât de cunoscut! Ah, ce fericire!

La rândul ei, Roberta se gândea cât de frumos va fi să se plimbe şi să stea de vorbă cu el sub clar de lună, să-i simtă apăsarea brațului şi să-i audă vocea blândă şi fermecătoare...

CAPITOLUL 37

Era întuneric de-a binelea când Roberta se furişă din casă, miercuri seara, pentru a se duce la întâlnirea cu Clyde. Dar ce noian de gânduri şi prin câte chinuri trecuse înainte de a se decide să facă ceea ce apucase să-i promită! Nu numai că-i venea greu să-şi învingă propriile scrupule lăuntrice, dar, în plus, mai veneau şi toate neplăcerile pe care le-ar fi putut avea din pricina mediului convențional, bigot şi mărginit în mijlocul căruia trăiau la soții Newton. De când venise aici, nu ieşise aproape niciodată din casă fără să fie însoțită de Grace Marr. În afară de asta, uitase să-i spună lui Clyde că promisese soților Newton şi lui Grace să se ducă împreună cu ei la biserica baptistă „Gideon”, unde rugăciunile de miercuri aveau să fie urmate de o serată cu jocuri de societate, prăjituri, ceai şi înghețată.

În consecință, o frământă gândul cum să aranjeze mai bine lucrurile, când îşi aduse aminte că, abia cu câteva zile mai înainte, domnul Liggett, observând cu câtă pricepere şi îndemânare lucrează, i-a spus că dacă vrea să învețe cusutul la maşină, în

secția alăturată, el o va recomanda doamnei Braley s-o inițieze. Şi cum invitația lui Clyde şi întrunirea aceasta religioasă cădeau în aceeaşi seară, se hotărî să le spună celor de acasă că are o întâlnire cu doamna Braley. Totodată, se gândi că e mai bine să aştepte până la cina din seara aceea, când îi va anunța că doamna Braley a invitat-o acasă la ea. În felul acesta, va putea să-l vadă pe Clyde şi se va întoarce acasă înaintea soților Newton şi a lui Grace. Ah, ce fericită va fi să-l asculte şi să-l audă spunându-i din nou — ca şi atunci în barcă, pe lac — că nu a mai văzut niciodată o fată mai frumoasă de cât ea aşa cum stătea atunci pe mal şi se uita la nuferi! O năpădeau multe, multe gânduri, vagi, îngrozitoare, răscolitoare, cum şi unde vor merge, ce-or să facă de acum înainte în cazul când vor reuşi să se împrietenească, fără ca asta să constituie un pericol nici pentru ea, nici pentru Clyde, La nevoie, îşi spuse ea chiar acum, ar putea să-şi dea demisia de la fabrică şi să se angajeze în altă parte, ceea ce l-ar scuti pe Clyde de orice primejdie în legătură cu dânsa.

Mai există însă o altă problemă care-i chinuia mintea — problemă de natură practică, dar şi sentimentală — şi anume: îmbrăcămintea. De când venise la Lycurgus, aflase că fetele mai răsărite din acest oraş se îmbrăcau mai bine decât cele de la Biltz sau Trippetts Mills. Dar ea îi trimitea mamei sale o bună parte din banii câştigați, bani care i-ar fi ajuns să se îmbrace mai mult decât bine dacă şi i-ar fi oprit. Îşi dădea foarte bine seama de lucrul acesta. Iar gândul la Clyde o stăpânea atât de puternic, încât acum o preocupa în chip deosebit felul cum arată. În seara zilei când stătuse de vorbă cu el la fabrică îşi trecuse în revistă mica ei garderoba, hotărând să se fixeze asupra unei pălării bleu, pe care Clyde n-o văzuse încă, asupra unei fuste de jerseu în carouri albe şi albastre şi asupra unei perechi de pantofi albi de pânză, cumpărați cu o vară mai înainte la Biltz. Planul ei era să aştepte până când Grace şi soții Newton vor pleca la biserică, şi numai după aceea să se îmbrace repede şi să plece şi ea.

La opt şi jumătate, când se întunecase de-a binelea, o apucă pe strada Taylor spre răsărit, către Bulevardul Central, apoi, făcând un ocol, se îndreptă din nou spre apus, către locul de întâlnire.

Clyde era de mult acolo. Stătea rezemat de un gard vechi de lemn, care împrejmuia un ogor de grâu de cinci pogoane, contemplând orăşelul, ale cărui ferestre luminate străluceau printre copaci. Aerul era încărcat de miresmele împrăştiate cu dărnicie de ierburile şi florile din jur. Adia o boare de vânt, vălurind lanul de grâu din spatele lui şi făcând să freamăte frunzele pomilor. Pe bolta cerului se zăreau puzderii de stele — ursa-mare, ursa-mică şi calea-laptelui — constelații pe care i le arătase mama lui odată, demult.

Se gândea cât de deosebită era starea lui sufletească de aici față de aceea din Kansas City. Acolo era totdeauna cuprins de nelinişte numai cât se gândea la Hortense Briggs sau la oricare altă fată, abia îndrăznind să le spună vreun cuvânt, pe câtă vreme aici, şi mai ales de când i se încredințase conducerea secției de stampat, era parcă mai conştient de faptul că e mai seducător decât se crezuse vreodată, ba chiar de faptul că fetele îi fac curte, şi acum nu se mai teme atât de mult de ele. Până şi ochii Robertei îi arătaseră în ziua aceea în ce măsură se simțea atrasă de el. Era iubita lui. Când va veni, o va îmbrățişa şi o va săruta. Iar Roberta nu va putea să i se împotrivească.

Aştepta cu auzul încordat, plutind pe aripile visului, dar adulmecând orice zgomot,. Legănat de o amintire veche, pe care i-o stârnise foşnetul lanului de grâu, când, deodată, o văzu venind. Părea gătită, vioaie şi, totuşi, neliniştită, căci se opri la capătul străzii şi se uită împrejur, ca o ciută speriată şi prevăzătoare. Clyde se repezi imediat spre ea şi îi spuse cu un glas gingaş:

— Bună seara, aici sunt! Ce drăguț din partea dumitale că ai venit! Ai avut vreo neplăcere?

Îşi spunea că e mult mai simpatică decât Hortense Briggs şi decât Rita Dickerman — una atât de interesată, cealaltă atât de-senzuală şi uşuratică.

— Dacă am avut vreo neplăcere? Din păcate, da, spuse ea, avântându-se într-o descriere amănunțită şi pitorească nu numai a boroboaței aceleia cu privire la reuniunea religioasă la care ar fi trebuit să participe împreună cu soții Newton, dar şi a hotărârii lui Grace Marr de a refuza să se ducă acolo fără ea şi cum a trebuit să mintă, ah, cu câtă neruşinare a trântit la minciuni, spunând că se

duce la doamna Braley săjnveţe croitoria.

Despre propunerea lui Liggett în legătură cu Roberta, Clyde nu auzise nimic până acum şi deveni foarte curios, gândindu-se numaidecât că probabil Liggett are de gând s-o mute din secţia lui. Intrigat, începu să-i pună fel de fel de întrebări înainte de a o lăsa să-şi continue povestirea, interes ce nu-i scăpă Robertei, făcându-i chiar o deosebită plăcere.

— Dar, ştii, n-o să pot sta mult, îi explică ea cu însufleţire şi căldură de îndată ce i se oferi prilejul, în timp ce Clyde o apucă de braţ, conducând-o spre râul ale cărui maluri erau pustii în această parte. Întrunirile de la biserica baptistă nu ţin niciodată peste zece şi jumătate sau 11. Au să se întoarcă repede, aşa că eu va trebui să fiu acasă înaintea lor.

Îi înşiră apoi nenumărate motive pentru care socotea că nu ar fi cuminte din partea ei să rămână după ora 10, motive care, deşi îl necăjiră pe Clyde, avură darul de a-l convinge până la urmă că nu sunt lipsite de temei. Trăsese nădejde că o va putea reţine până mai târziu. Acum, însă, ştiind că timpul e scurt, căuta să profite cât mai mult; se porni, deci, să-i facă complimente — ce pălărie şi bluză frumoase poartă şi ce bine o prind. Încercă să-şi petreacă braţul pe după talia ei, dar Roberta, socotind că e prea îndrăzneţ, îl îndepărtă uşor, sau, mai degrabă, încercă să-l îndepărteze, spunând cu tonul cel mai gingaş şi mai convingător din lume:

— Ei, ei, nu-i frumos! Ţine-mă de braţ, sau lasă-mă să te ţin eu.

Clyde observă însă că, după ce-a reuşit să-i îndepărteze braţul, i l-a luat apoi ea singură, strângându-i-l drăgăstos, potrivindu-şi pasul cu al lui. Şi înţelese cât de naturală şi de sinceră devenise acum, după ce se spărsese gheaţa dintre ei.

Doamne, şi cum îi mai mergea gura! Spunea că îi, place Lycurgus, atât numai că, după părerea ei, era oraşul cu oamenii cei mai bisericoşi dintre toate oraşele unde trăise până acum, mai rău chiar decât Biltz sau Trippetts Mills sub acest raport, apoi crezu de cuviinţă să-i explice cum arată Biltz şi Trippetts Mills, şi casa ei, dar aşa, pe departe, fiindcă despre asta nu-i prea plăcea să vorbească. Apoi reveni la soţii Newton şi Grace Marr, povestindu-i cum îi urmăreau cu toţii fiecare pas pe care-l făcea. Lăsând-o să

vorbească, Clyde se gândea cât de mult se deosebea Roberta de Hortense Briggs, sau de Rita, ori de toate celelalte fete pe care le cunoscuse; era mult mai simplă şi mai încrezătoare, în orice caz, nu era senzuală că Rita, sau obraznică, trufaşă şi pretențioasă ca Hortense, deşi era tot atât de frumoasă şi mult mai plăcută decât ele. Nu se putu împiedica să-şi spună că, dacă ar fi mai elegant îmbrăcată, ar fi pur şi simplu fermecătoare. Şi se mai întrebă ce ar crede *ea* despre el şi despre atitudinea pe care o avusese față de Hortense, în comparație cu atitudinea pe care o are față de ea acum, dacă ar afla.

— Ştii, îi spuse de îndată ce i se oferi prilejul, am încercat să vorbesc cu tine încă de când ai venit la fabrică, dar ai văzut şi tu cât de bănuitori sunt toți acolo... Sunt culmea, ce să spun! Când am intrat, mi s-a atras atenția că n-am voie să mă uit la nici o fată din fabrică, şi aşa am şi încercat să fac. Iar cu tine mi-a fost imposibil, crede-mă! O strânse afectuos de mână, apoi, oprindu-se deodată din mers şi desprinzându-şi brațul din al ei, o înlănțui cu brațele amândouă. Ştii, Roberta, sunt îndrăgostit ca un nebun de tine! Ăsta e adevărul adevărat! Eşti cea mai dulce fată, cea mai încântătoare! Ascultă, te superi dacă-ți spun toate lucrurile astea? De când ai venit tu în secție, aproape n-am mai fost în stare să dorm. Îți dau cuvântul meu că nu te mint! Mă gândesc mereu la tine. Ai ochi aşa de frumoşi! Şi părul... în seara asta eşti de-a dreptul adorabilă! Crede-mă!... Ah, Roberta! Exclamă el, prinzându-i fața între mâini şi sărutând-o, înainte ca ea să fi putut încerca să scape.

După aceea o ținu strâns în brațe. Ea se zbătea, deşi parcă o părăseau puterile când era vorba să-i reziste. Dimpotrivă, simțea că ar vrea să-şi încolăcească brațele după gâtul lui, sau să se lase strânsă de el, iar dorința aceasta o zăpăcea şi o tulbura. Ah, ce groaznic! Ce-ar spune lumea dacă ar afla? Că e o fată stricată, desigur, şi, totuşi, tare ar fi vrut să fie mereu aşa, lângă el, acum mai mult decât oricând!

— Nu trebuie, domnule Griffiths... se rugă ea. Nu, nu trebuie! Te rog... Ar putea să ne vadă cineva. Mi se pare chiar că vine cineva. Te rog... ei, hai, fii cuminte! Se uită în jurul ei, cuprinsă parcă de

spaimă, în timp ce Clyde râdea extaziat. Viața îi făcuse, în sfârşit, un dar delicios. Ştii, n-am mai făcut niciodată aşa ceva... continuă ea. Îți dau cuvântul meu! Te rog... Şi acum, numai pentru că dumneata ai spus...

Clyde o strângea cu putere la piept, fără să-i răspundă, cu fața palidă şi cu ochii negri şi nesățioşi foarte aproape de ai ei. O sărută încă o dată, şi încă o dată, în ciuda protestelor ei; gura-i mică, şi bărbia, şi obrajii păreau prea frumoşi, irezistibil de frumoşi, apoi murmură pe un ton rugător, fiind prea copleşit ca să. Vorbească tare:

— Roberta, scumpa mea, te rog, te implor, spune-mi că mă iubeşti! Te rog fierbinte! Ştiu că mă iubeşti, Roberta! Ştiu bine! Haide, te rog, spune-mi şi tu! Sunt nebun de dragul tău! Avem atât de puțin timp...

O sărută din nou, pe obraz şi pe gură, apoi simți deodată că Roberta nu i se mai împotriveşte. Rămase liniştită şi supusă în brațele lui. Simțea că trăieşte un miracol — ce anume, n-ar fi putut spune. Pe neaşteptate, îi simți fața inundată de lacrimi, capul îi căzu pe umărul lui, apoi o auzi spunând:

— Da, da, da, te iubesc! Da, da, te iubesc! Te iubesc!...

În glasul ei era un suspin — pe jumătate de suferință, pe jumătate de fericire — şi astă nu-i scăpă lui Clyde. Era aşa de mişcat de onestitatea şi sinceritatea ei, încât îi dădură şi lui lacrimile.

— E foarte bine aşa, Roberta. Foarte bine. Te rog, nu plânge. Ah, eşti atât de încântătoare! Crede-mă, crede-mă, Roberta...

Privi spre cer, şi în fața lui, spre răsărit, dincolo de acoperişurile joase ale oraşului, se înălța arcul subțire şi galben al lunii de iulie. I se părea că în clipa aceea viața îi dăduse tot, tot ceea. Ce ar fi putut el să-i ceară.

CAPITOLUL 38

După cum îşi dădeau seama foarte bine şi Clyde, şi Roberta, emoțiile lor cele mai puternice din seara aceasta nu aveau să fie decât preludiul unui şir întreg de întâlniri şi de bucurii care urmau să se întindă pe o perioadă nedefinită. Descoperiseră dragostea. Erau în culmea fericirii, oricare ar fi fost piedicile ce stăteau în calea realizării dragostei lor. Dar posibilitățile de a o continua... asta, da, era o altă chestiune! Căci nu numai situația, ei în familia Newton constituia o piedică pentru desfăşurarea normală a relațiilor sale cu Clyde, dar şi Grace Marr însăşi reprezenta o problemă aparte, distinctă. Grace era apăsată nu numai de sentimentul urâțeniei sale, dar, cu mult mai mult decât Roberta, şi de prejudecățile înguste şi de educația primită în casă, încă din copilărie, în ceea ce priveşte viața socială şi religioasă. Totuşi, dorea şi ea să fie veselă şi liberă. Iar în Roberta, care, deşi veselă şi exuberantă uneori, era încă destul de prinsă de convențiile care o încătuşau, Grace îşi închipuia că vede o ființă mult mai independentă. Aşa se face că se ținea scai de ea, lucru care o cam plictisea pe Roberta. Îşi închipuia că pot face un schimb de idei, de glume şi de confidențe în legătură cu viața amoroasă şi cu visurile lor respective, fără să-şi pricinuiască nici un rău una alteia. Iar gândul realizării unor astfel de nădejdi era singura ei mângâiere într-o lume cu totul şi cu totul cenuşie.

Roberta, însă, chiar înainte de apariția lui Clyde în viața ei, ar fi voit să aibă mai multă libertate în mişcări. Prezența celeilalte o stânjenea. Mai târziu se strădui să-şi ascundă față de prietena ei sentimentele ce le avea pentru Clyde. Ştia prea bine că Grace va primi cu ostilitate această îndepărtare bruscă de ea, iar pe deasupra, în sinea ei nu voia să înfrunte fățiş începutul acela neaşteptat de răzvrătire spre care se simțea împinsă. Îl cunoscuse şi se îndrăgostise din prima clipă de Clyde, iar acum îi era teamă să se gândească la ceea ce avea să urmeze de aici înainte. Oare nu erau interzise în acest oraş asemenea legături între oameni aparținând unor clase sociale diferite? Ba da, erau — şi ea ştia lucrul acesta. Prin urmare n-avea nici un interes să vorbească nimănui despre el.

Aşa se face că luni seara, după duminica petrecută pe lac, când Grace încercă să o descoasă în legătură cu Clyde, întrebând-o pe un ton plin de voioşie şi familiaritate ce i-a mai spus astăzi, Roberta se hotărî aproape spontan să se prefacă şi să spună că el n-o interesează chiar aşa de mult pe cât şi-ar fi putut închipui Grace. Se mărgini deci să-i spună doar că s-a purtat drăguț, atât, şi nimic mai mult, ba că a întrebat şi despre ea, despre Grace, amănunt care o făcu pe aceasta s-o privească bănuitor, întrebîn-du-se dacă Roberta îi spune adevărul cu privire la cele ce s-au putut întâmpla de ieri şi până azi.

— S-a purtat aşa de prietenos atunci, încât începusem să cred că s-a îndrăgostit de tine.

— Ce-ți trece prin cap? replică Roberta cu abilitate, deşi puțin cam alarmată. Nu se uită el la mine! Şi apoi regulamentul fabricii nu i-ar permite aşa ceva atâta timp cât lucrez acolo.

Argumentul acesta reuşi, mai mult decât orice, s-o liniştească pe Grace în ce priveşte raporturile dintre Clyde şi Roberta, deoarece era într-atât de subjugată de prejudecăți, încât aproape Hl şi-ar fi permis nici măcar să-şi imagineze că cineva ar putea viola regulamentul unei fabrici. Totuşi, Roberta se nelinişti la gândul că Grace îşi imaginează, poate într-ascuns, cine ştie ce în legătură cu ea şi Clyde şi luă hotărârea de a-şi dubla precauțiunile, de a arăta, când era vorba de Clyde, o răceală pe care, fireşte, era departe de a o simți.

Toate acestea, însă, erau preliminarii la acele nelinişti, emoții şi temeri care nu aveau nimic de-a face cu ceea ce se petrecuse mai înainte, ci se născuseră din dificultățile ivite îndată după aceea. Aşa, bunăoară, o dată ajunsă la această armonie sentimentală cu Clyde, nu vedea nici un mijloc de a se întâlni cu el altfel decât în modul acesta clandestin; nesigur şi atât de penibil, încât nici nu puteau fixa măcar mai dinainte data unei noi întâlniri.

— Uite, am să-ți spun cum stau lucrurile, îi explică ea lui Clyde câteva seri mai târziu, când reuşi să fugă de acasă pentru o oră, spre a se plimba dincolo de capătul străzii Taylor, în jos, spre Mohawk, unde se aflau o pajişte şi un dâmb, de pe care puteau să privească apa încântătorului râu. Soții Newton nu se prea duc

nicăieri fără să mă invite şi pe mine. Şi chiar dacă nu m-ar invita, Grace nu s-ar duce niciodată cu ei fără mine. Se poartă aşa numai fiindcă am locuit atâta timp împreună la Trippetts Mills. Parcă aş face parte din familie! Acum însă s-au schimbat lucrurile, şi zău dacă mai ştiu ce să născocesc! Nu ştiu unde să le mai spun că mă duc, sau cu cine...

— Ştiu, iubita mea, răspunse el cu un glas duios şi plin de gingăşie. Tot ce spui tu e perfect adevărat. Dar cu ce ne pot ajuta toate astea acum? Eu, unul, nu mai pot s-o duc aşa mereu, să mă uit la tine în fabrică şi atâta tot. Tu ce zici?

O privi aşa de solemn şi de stăruitor, încât ea fu mişcată de dovada lui de dragoste, şi, spre a-i potoli amărăciunea, adăugă:

— Ştiu că-ți vine greu, dragul meu, şi eu aş dori să fie altfel... Dar ce pot să fac? Şi cu un gest plin de îndurerare, îşi puse o mână pe mână subțire, lungă şi nervoasă a lui Clyde. Totuşi, să-ți spun ceva... continuă ea după ce se gândi puțin. Am o soră care trăieşte la Homer, în statul New York. E la vreo treizeci şi cinci de mile spre miazănoapte de aici. Aş putea să spun că mă duc acolo într-o sâmbătă după-masă sau într-o duminică. Mi-a tot scris să mă duc, dar nu m-am gândit la aşa ceva până acum. Aş putea să mă duc, vreau să-spun... aş putea să...

— Desigur! De ce nu? Exclamă Clyde cu înfrigurare. Minunat! Straşnică idee!

— Stai, să vedem... adăugă ea, fără să țină seama de exclamația lui. Dacă nu mă-nşel, trebuie să te duci întâi la Fonda, apoi să iei trenul de acolo. Aş putea însă pleca de aici la orice oră, cu autobuzul, iar la Fonda sâmbăta sunt numai două trenuri pe zi, unul la 2, şi altul la 7. Aşa că aş putea să plec de aici la orice oră înainte de 2, pricepi? Iar dacă n-aş mai prinde trenul de 2, ar fi în regulă, nu-i aşa? Aş putea să plec şi cu cel de 7. Şi tu ai putea să fii acolo, sau să ne întâlnim pe drum, aşa fel ca să nu ne vadă nimeni. Apoi eu mi-aş vedea de drum mai departe, iar tu te-ai întoarce acasă. Aş putea să aranjez asta cu Agnes, sunt sigură. Trebuie să-i scriu.

— Dar ce facem până atunci? Întrebă el morocănos. E cam mult de aşteptat, ce zici?

— Ai dreptate; o să mă gândesc, iubitule, dar nu cred că am să găsesc vreo soluție. O să mă gândesc. Gândeşte-te şi tu. Acum însă trebuie să plec, adăugă ea cu nervozitate.

Se sculă imediat, făcându-l şi pe Glyde să se ridice şi să se uite la ceas, pentru a constata că era aproape 10.

— Şi atunci cum rămâne? stărui el. N-ai putea să le spui duminica viitoare că te duci la o altă biserică, şi, în felul acesta, să ne întâlnim undeva? Ce, parcă trebuie neapărat să afle ei?

Clyde observă imediat că fața Robertei se mohorî uşor; îi atinsese o fibră sensibilă a sufletului, atât de strâns legat de copilăria şi convingerile sale, încât nu-şi putea îngădui o asemenea abatere.

— Nu! răspunse ea pe un ton extrem de solemn. N-aş vrea să fac aşa ceva. Aş simți că păcătuiesc. Şi nici n-ar fi frumos.

Clyde îşi dădu seama că a mers prea departe şi-şi retrase numaidecât sugestia, pentru că nu voia s-o jignească sau s-o sperie în vreun fel.

— Bine, fie precum zici tu. M-am gândit la asta numai pentru că tu nu întrevezi nici o altă soluție...

— Lasă, iubitule, nu-i nimic... spuse Roberta drăgăstos, având impresia că el se temea să n-o fi jignit cumva. Nu-i nimic... numai că n-aş vrea să fac asta. N-aş putea!

Clyde clătină din cap. Amintirea propriilor sale scrupule morale din copilărie îl făcu să se întrebe de n-ar fi fost mai bine să nu-i fi trecut prin cap o astfel de idee.

Se întoarseră în direcția străzii Taylor, fără să fi ajuns la vreo soluție precisă, în afara proiectatei călătorii la Fonda. Şi, după ce p mai sărută o dată, şi încă o dată, tot ce-i putu propune, înainte de a se despărți, fu ca amândoi să încerce să se gândească Ia un mijloc de a se mai întâlni între timp, dacă aşa ceva era cu putință. După ce-l înlănțui o clipă pe după gât, ea o zbughi pe strada Taylor, mogâldeața ce se legăna în-lumina lunii.

Cu toate acestea, în afară de încă o întâlnire, într-o seară, care fu posibilă numai datorită faptului că Roberta le spusese celor de acasă că are o a doua întrevedere cu doamna Braley, nu se mai revăzură până duminica următoare, când Roberta plecă la Fonda. Clyde se interesă mai dinainte de ora exactă, plecă mai devreme cu

autobuzul şi o întâlni pe Roberta la prima gară spre vest. Până seara, când ea trebui să ia trenul de 7, au fost nespus de fericiți, rătăcind împreună prin împrejurimile orăşelului, pe care nu-l cunoşteau prea bine nici unul, nici celălalt.

În apropiere de Fonda zăriră un parc de distracții, numit „Lumina stelelor”, unde, pe lângă câteva distracții ieftine şi zgomotoase, ca aeroplane captive, un scrânciob, căluşei, o moară veche şi o platformă de dans, se mai află şi un lac mic, cu bărci. Era, în felul lui, un loc idilic, cu un mic pavilion pentru muzică, instalat pe o insulă aproape de. Mijlocul lacului, şi cu un urs foarte grav, închis într-o cuşcă, pe mal. De când venise la Lycurgus, Roberta nu se aventurase să viziteze nici unul dintre parcurile de distracții de prin împrejurimile oraşului, foarte asemănătoare cu acesta, cu singura diferență că erau mai țipătoare. La vederea bâlciului, amândoi exclamară deodată:

— Ia te uită!

Iar Clyde adăugă imediat:

— Să ne dăm jos aici, vrei? De altfel, aproape am şi ajuns la Fonda. Şi am putea să ne distrăm mai bine aici. Ce zici?

Fără să mai stea pe gânduri, coborâră. Şi după ce-i lăsă valiza la biroul de la intrare, o conduse mai întâi la ghereta unde un om vindea cârnați de Frankfurt. Apoi, deoarece căluşeii erau în plină activitate, nimic nu li se păru mai firesc decât să călărească împreună. Cuprinşi de o voioşie fără seamăn, încălecară. El o ajută să se urce pe o zebră, apoi rămase lângă ea, ca s-o poată cuprinde de mijloc şi să încerce amândoi să prindă inelul de alamă. Deşi totul era aşa de banal, de țipător şi făcea un vacarm de nedescris, faptul că, în sfârşit, erau singuri, la adăpost de gurile rele, fu de ajuns pentru a stârni în amândoi un fel de extaz cu totul nepotrivit față de decorul acela ieftin şi înzorzonat. Făcură un ocol, apoi altul şi altul, cu maşinăria aceea. Zgomotoasă şi scârțiitoare, iar prin fața ochilor li se perindau când nişte pierde-vară ce vâsleau pe lac, când „aviatorii” care zburau în aeroplane captive, vopsite în verde şi alb, când perechile ce urcau şi coborau în cutiile scrânciobului.

Se uitau amândoi la pădure şi la cerul de dincolo de lac, la cei care se plimbau cu bărcile şi la perechile care stăteau visătoare sau

se învârteau în pavilionul de dans când Clyde o întrebă deodată:

— Dansezi, nu-i aşa, Roberta?

— Nu, nu dansez... răspunse ea cu oarecare mâhnire în glas, pentru că tocmai în clipa aceea se uita cu amărăciune la fericiţii dansatori, regretând că nu i se dăduse niciodată voie să danseze.

Putea să fie un lucru nu întru totul admisibil sau frumos — aşa cel puţin se spunea la biserica unde se ducea — dar acum, când se aflau aici, îndrăgostiţi cum erau — şi toţi ceilalţi păreau atât de veseli şi de fericiţi, un amestec pestriţ de culori ce se învârteau într-un decor verde şi cafeniu — dansul nu i se părea chiar de lepădat. La urma urmei, de ce să nu danseze oamenii? Mai ales fetele de seamă ei şi băieţii de seamă lui Clyde! Fratele şi sora ei mai mică, înfruntând opreliştile părinţilor, declarau de pe acum, sus şi tare, că vor învăţa să danseze cu primul prilej.

— Păcat! Exclamă el, gândindu-se cât de minunat ar, fi s-o ţină pe Roberta în braţele lui. Ne-am distra aşa de bine dacă ai şti să dansezi! Dacă vrei, te învăţ în câteva minute.

— Ştiu şi eu... răspunse ea pe un ton glumeţ, dar în ochii ei se vedea limpede că propunerea o atrăgea. Nu sunt deloc dotată pentru aşa ceva. Şi, ştii, pe la noi dansul nu prea-i văzut cu ochi buni. Nici biserica nu-l aprobă, şi ştiu că nici părinţilor mei nu le-ar plăcea..

— Prostii! Replică voios Clyde, cu un aer degajat. Fleacuri, Roberta! Uite, toată lumea, sau aproape toată lumea dansează astăzi. Cum de-ţi poţi închipui că e ceva oprit?

— Înţeleg, răspunse Roberta pe un ton ciudat, poate că aşa privesc lucrurile cei din lumea ta. Ştiu că cele mai multe fete de la fabrică dansează. Şi cred că atunci când ai bani şi o situaţie socială convenabilă, îţi e îngăduit orice. Dar pentru o fată ca mine e cu totul altceva... Şi, apoi, nu cred că părinţii tăi au fost atât de severi că ai mei!

— Să nu spui asta! Zise Clyde, căruia nu-i scăpase expresia „cei din lumea ta”, sau „atunci când ai bani şi o situaţie socială convenabilă”. Asta o crezi tu! urmă el. Te asigur, însă, că au fost tot atât de severi ca şi ai tăi, ba chiar mai rău! Totuşi, eu am dansat. Nu văd nici un păcat în asta, Roberta. Haide, vino să te învăţ! E

minunat, crede-mă! Iubito, vrei? Spune!

O înlănţui cu braţul şi o privi în ochi, iar ea cedă pe jumătate, sub impulsul dorinţei de a se lăsa cuprinsă în braţele lui tocmai atunci căluşeii se opriră şi, fără vreo intenţie sau plan preconceput, se îndreptară, mai mult instinctiv, înspre pavilionul unde dansatorii — nu prea numeroşi, dar înfierbântaţi — se învârteau într-un cerc ameţitor. O orchestră destul de măricică executa foxtroturi şi stepuri. La un ghişeu — pavilionul era îngrădit de jur împrejur — şedea un concesionar, care vindea bilete: zece cenţi de fiecare pereche pentru un dans. Culorile rochiilor, muzica şi mişcările dansatorilor, care lunecau ritmic pe podea încoace şi încolo, îi vrăjiră cu totul pe Clyde şi pe Roberta.

Orchestra se opri, şi dansatorii începură să iasă. Imediat după aceea, însă, fură puse în vânzare bilete pentru dansul următor.

— N-am să pot, ai să vezi... se codea Roberta, în timp ce Clyde o conducea spre ghişeu. Mă tem să nu mă fac de râs... O să vezi! N-am mai dansat niciodată.

— Să te faci de râs, tu, Roberta?! Exclamă el. Ce idee! Ai mai multă graţie şi eşti mai frumoasă decât oricare altă fată! Ai să fii o dansatoare minunată!

Clyde plăti biletele de intrare şi se pomeniră înăuntru.

Încurajat pe trei sferturi de faptul că Roberta îl socotea un membru al păturii sus-puse din Lycurgus, ca pe unul care dispune de bani şi de situaţie, o conduse într-un colţ şi începu să-i arate diferite mişcări. Nu erau complicate, şi o fată cu graţia şi voioşia Robertei le putea prinde uşor. Când începu muzica şi Clyde o trase la pieptul lui, ea luă poziţia cuvenită şi păşi fără efort, mişcându-se amândoi după un ritm instinctiv. Ceea ce o fermecă era senzaţia minunată de a fi ţinută în braţe de el şi de a fi condusă în toate părţile, ritmul splendid al corpului său armonizat cu al ei.

— Iubito, şopti el, vezi că eşti o dansatoare neîntrecută? Ai şi prins ritmul! Un copil-minune, asta eşti! Mai că nici nu-mi vine să cred!

Străbătură încă o dată podeaua de dans, apoi a treia oară, iar după ce se opri muzica, Roberta fu cuprinsă de o senzaţie de încântare pe care n-o mai cunoscuse niciodată până atunci.

Dansase! Fusese atât de minunat! Şi cu Clyde! El era aşa de zvelt, aşa de graţios, era cel mai frumos dintre tinerii care dansau acolo! La rândul lui, Clyde îşi spunea că n-a cunoscut o fată mai fermecătoare decât Roberta. Era aşa de veselă, de frumoasă, de ascultătoare! N-ar fi vrut să-l supere cu nimic. Cât despre Sondra Finchley, ei bine, îl ignorase, dar putea foarte uşor s-o înlăture din gândurile lui... şi, totuşi, până şi aici, alături de Roberta, nu putea s-o uite cu desăvârşire.

La cinci şi jumătate, când orchestra se opri din lipsă de dansatori şi se afişă un anunţ pe care scria: „Următorul concert la ora 7,30”, ei dansau încă. După aceea s-au dus să ia câte o îngheţată, apoi să mănânce ceva, şi pe urmă — timpul trecuse atât de repede! — Au trebuit să ia primul autobuz care ducea la gara din Fonda.

În timp ce se apropiau de gară, atât Clyde, cât şi Roberta îşi făceau fel de fel de planuri pentru ziua următoare. Roberta urma să se întoarcă a doua zi, şi dacă ar fi putut să aranjeze lucrurile în aşa fel încât să plece de la sora ei ceva mai devreme, duminica ar fi venit şi el de la Lycurgus, s-o întâmpine aici. Puteau să se plimbe prin Fonda până la 11, când venea ultimul tren dinspre Homer. Ea ar putea foarte bine să spună că a sosit cu ultimul tren, şi, în cazul când în autobuzul de Lycurgus nu ar fi nimeni care să-i cunoască, ar putea călători înapoi împreună.

Se întâlniră, aşa după cum plănuiseră. Se plimbară pe străzile mărginaşe, întunecoase ale orăşelului, vorbiră pe îndelete şi făcură planuri peste planuri, iar Roberta îi povesti câte ceva — nu prea multe — despre viaţa familiei ei de la Biltz.

Lucrul cel mai important, însă, în afara dragostei ce şi-o mărturiseau şi şi-o exprimau la fiecare pas prin sărutări şi îmbrăţişări, era de a hotărî cum şi unde să se întâlnească pe viitor. Trebuiau să găsească o soluţie, iar Roberta îşi dădea seama că ea era aceea care trebuia să găsească soluţia, şi asta cât mai curând. Deoarece Clyde, deşi nu încăpea nici o îndoială că era foarte nerăbdător de a fi cât mai mult cu putinţă lângă ea, nu prea părea pregătit să dea sugestii, sugestii realizabile.

Dar rezolvarea acestei probleme nu era tocmai uşoară. Pentru că

posibilitatea unei noi vizite făcute surorii sale, la Homer, sau părinților la Biltz, trebuia categoric exclusă timp de cel puțin o lună de zile. Or, în afară de aceste pretexte, ce alte motive mai putea invoca? Prietene noi de la fabrică, oficiul poştal, biblioteca, Asociația tinerelor femei creştine, iată câteva sugestii făcute la repezeală de Clyde. Dar acestea nu le-ar fi îngăduit să fie împreună decât o oră, cel mult două, iar Clyde se gândea la alte excursii ca aceea de acum. Şi le mai rămâneau atât de puține prilejuri în vara asta pentru asemenea excursii de sfârşit de săptămână!

CAPITOLUL 39

Întoarcerea Robertei şi a lui Clyde, precum şi plimbarea lor trecuseră cu totul neobservate. Aşa, cel puțin, bănuiau ei. În autobuzul de la Fonda n-au văzut nici un cunoscut. Iar acasă, Ia Newtoni, Grace se culcase înainte de sosirea Robertei. Se trezi doar pe jumătate, să-i pună câteva întrebări, de formă şi indiferente, despre călătorie: ce făcea sora Robertei? Şi-a petrecut toată ziua la Homer, sau ş-a dus şi la Biltz, ori la Trippetts Mills? (Roberta îi spuse că a stat tot timpul la sora ei.) Grace însăşi trebuia să se ducă în curând să-şi vadă părinții la Trippetts Mills. Apoi adormi din nou.

Dar a doua zi seara, la cină, domnişoarele Opal Feliss şi Olive Pope, care lipsiseră de la dejun pentru că se întorseseră prea târziu de la Fonda, chiar din regiunea unde Roberta îşi petrecuse după-amiaza de sâmbătă, tocmai se aşezaseră la masă când intră Roberta şi, de cum o văzură, o întâmpinară cu o serie de comentarii amabile, fără nici o intenție rea, care avură totuşi darul de a o îngrijora.

— Ei, bravo! Ia te uită cine s-a întors din parcul „Lumina stelelor”! Cum ți-a plăcut dansul de acolo, domnişoară Alden? Noi te-am văzut, dar dumneata nu ne-ai văzut pe noi.

Şi înainte ca Roberta să fi avut răgazul de a se gândi ce să le răspundă, domnişoara Feliss adăugă:

— Am încercat să-ți facem semn, dar dumneata nu-l vedeai decât pe el. Ce să-ți spun, dansezi minunat!

Roberta, care nu fusese niciodată în termeni prea intimi cu aceste fete şi nu avea nici îndrăzneala, nici prezența de spirit necesare spre a contracara o demascare atât de bruscă şi neaşteptată, roşi toată. Îi pierise graiul şi rămase împietrită, cu privirile pierdute, gândindu-se numai la ceea ce-i spusese lui Grace, anume că îşi petrecuse toată ziua la sora ei. Or, acum lângă ea şedea chiar Grace şi o privea drept în față, cu gura nițel deschisă, de parcă ar fi vrut să exclame: „Asta-i bună! Ai dansat? Cu un bărbat?” Iar în capul mesei, George Newton, slab şi meticulos, îşi întoarse către ea, foarte intrigat, ochii pătrunzători, şi nasul, şi bărbia ascuțită.

O clipă mai târziu, însă, dându-şi seama să trebuie să spună ceva, Roberta răspunse:

— Ei, da, aşa e! Am trecut, din întâmplare, pe acolo. M-am întâlnit cu nişte prietene de-ale surorii mele şi m-am dus cu ele.

Era cât pe ce să adauge: „N-am stat prea mult”, dar se opri. Bruma de îndrăzneală ce-o moştenise de la mama ei şi pe care şi-o afirmase ceva mai înainte, atunci când vorbise cu Grace, îi veni în ajutor. În definitiv, de ce să nu se ducă la parcul „Lumina stelelor” dacă avea chef? Şi, ce drept aveau soții Newton, ori Grace, sau oricine altcineva să-i ceară socoteală unde se duce şi ce face? Nu era stăpână pe soarta ei? Totuşi, îşi dădea seama că fusese prinsă cu minciuna, şi asta numai fiindcă locuia aici, şi fiindcă-i urmăreau orice pas, obligând-o să le spună tot ce face. Domnişoara Pope adăugă, cu o expresie plină de curiozitate:

— Nu cred că e un băiat din Lycurgus. Nu-mi amintesc să-l fi văzut vreodată pe-aici.

— Nu, nu e de aici, răspunse Roberta scurt şi cu răceală, tremurând toată la gândul că fusese prinsă cu minciuna față de Grace.

Grace va pune la inimă, fără îndoială, această tăinuire, precum şi faptul că n-o luase şi pe ea. Ar fi vrut să se scoale de la masă şi

să plece, ca să nu se mai întoarcă niciodată. Totuşi, n-o făcu. Dimpotrivă, se strădui din răsputeri să pară calmă, aruncând priviri necruțătoare celor două fete, cu care nu fusese niciodată prietenă. În acelaşi timp, privea sfidătoare la Grace şi la domnul Newton. Dacă vreunul ar mai fi spus ceva, era hotărâtă să pomenească nişte nume inventate — prieteni din Homer ai cumnatului ei — sau, şi mai bine, să refuze orice explicație. Ce, era obligată *să* dea seama cuiva?

Dar, după cum avea să constate chiar în seara aceea, puțin mai târziu, nu erau dispuşi să o cruțe. Grace, întorcându-se în camera lor, îndată după cină, îi reproşa:

— Parcă spuneai că ai stat cu sora ta tot timpul cât ai fost plecată...

— Şi ce dacă am spus? ripostă Roberta pe un ton de sfidare, tăios chiar, fără să adauge însă nici un cuvânt de scuză, deoarece vedea limpede că Grace are de gând s-o dăscălească pe chestii de morală, deşi adevăratul motiv al supărării şi ciudei sale era că Roberta umblă cu ascunzişuri, că îi scapă din mână şi, în consecință, începe să se descotorosească de ea.

— Foarte bine, de acum înainte nu va mai trebui să mă minți dacă vrei să te duci undeva sau să te vezi cu cineva fără mine. Nu vreau să te mai însoțesc. Mai mult chiar, nu vreau să ştiu unde te duci, sau cu cine. Dar nu vreau nici să-mi spui mie una, iar pe urmă George sau Mary să afle că nu-i adevărat şi că tu nu cauți decât să scapi de mine, sau să mă obligi să-i mint, ca să mă apăr. Nu vreau să mă pui în astfel de situații!

Era foarte jignită şi atât de supărată şi pornită pe ceartă, încât Roberta îşi dădu seama că nu exista altă scăpare din acest impas decât să se mute. Nu mai putea să o sufere pe Grace, care se ținea ea scaiul de ea. Nu avea o viață proprie a ei şi nici nu era în stare să-şi făurească una. Atâta timp cât locuiau împreună, Grace pretindea să nu-i ascundă nimic, să-i împărtăşească toate gândurile şi toate sentimentele. Şi, totuşi, dacă i-ar fi vorbit despre Clyde, ar fi fost şocată, ar fi criticat-o, ar fi acuzat-o, fără doar şi poate, ba, mai ştii, ar fi trădat-o față de ceilalți. Aşa că se mulțumi să-i răspundă:

— Foarte bine, dacă vrei aşa, aşa să fie! Puţin îmi pasă!? N-am de gând să dau socoteală decât dacă şi când îmi convine!

Pe Grace o străfulgera gândul că Roberta nu mai ţine la ea şi nu vrea să mai aibă de-a face cu dânsa. Se sculă imediat şi ieşi din cameră, cu capul sus, foarte băţoasă. Iar Roberta, simţind că şi-a făcut din ea un duşman, ar fi dorit să plece din această casă. Şi aşa oamenii ăştia aveau nişte concepţii prea înguste. Ei nu vor înţelege sau. Nu vor tolera niciodată legătura secretă cu Clyde — atât de necesară pentru el, după cum îi explicase — atât de plină de griji şi chiar dezonorantă pentru ea, dintr-un anumit punct de vedere, şi totuşi atât de preţioasă. Îl iubea aşa de mult. Aşa de mult! Iar acum trebuia să găsească o soluţie pentru a se apăra pe ea însăşi, pentru a-l apăra şi pe el. Are să se mute în altă parte!

În împrejurările de faţă, însă, acest lucru cerea mult mai mult curaj şi hotărâre decât ar fi putut ea să dovedească. Ar fi însemnat să pornească în necunoscut, să se mute în altă parte, unde nu avea pe nimeni, nici un sprijin. N-ar face impresie bună. Şi, apoi explicaţiile pe care va trebui să i le dea mamei şi, poate, surorii sale. Totuşi, aici era aproape imposibil să mai rămână, mai ales după cele petrecute, deoarece atitudinea lui Grace, precum şi a soţilor Newton — mai cu seamă a doamnei Newton, sora lui Grace —-era la fel cu aceea a puritanilor sau „prietenilor” de pe vremuri când surprindeau „un frate” sau „o soră” făcând cine ştie ce mare păcat. Dansase, şi încă în secret! Se mai adăuga apoi prezenţa acelui tânăr, a cărui întâlnire cu ea în timpul călătoriei spre casă nu fusese destul de lămurită, ca să nu mai vorbim de faptul că se dusese la parcul „Lumina stelelor”. Pe de altă parte, Roberta se gândea că, spionată, cum, desigur, avea să fie de acum încolo, lăsând la o parte atitudinea dictatorială a lui Grace, nu se va mai putea întâlni cu Clyde atât de des pe cât, aşa de fierbinte, o dorea acum. În consecinţă, după două zile întregi de frământări şi după o consfătuire cu Clyde, care se declară din capul locului pentru independenţa ei neîntârziată şi o îndemnă să se mute într-o cameră nouă, unde să n-o cunoască şi să n-o spioneze nimeni, ea îşi ceru o învoire de o oră, două de la fabrică, şi, cum se fixase asupra părţii de sud-est a oraşului, unde spera să fie scutită de a mai da ochii cu

soții Newton sau cu cei pe care îi întâlnise în casă la ei, porni în căutarea unei noi locuințe şi, în mai puțin de o jumătate de oră, găsi o cameră care îi plăcu. Era o cameră mobilată, într-o casă veche de cărămidă, situată în strada Elm, ocupată de un tapițer cu soția şi cu cele două fiice ale sale, una croitoreasă, iar cealaltă încă şcolăriță. Camera se găsea la parter, în partea dreaptă a unui vestibul, şi avea ferestre la stradă. O uşă a aceluiaşi vestibul dădea într-un salonaş, care separa această cameră de restul apartamentului, aşa fel încât puteai să intri şi să ieşi fără să te vadă nimeni dintre ai casei. Şi cum era mai hotărâtă decât oricând să-l întâlnească pe Clyde în taină, lucrul acesta prezenta o deosebită importanță.

În plus, după cum dedusese din conversația avută cu doamna Gilpin, oamenii de aici nu erau nici atât de severi, nici atât de bănuitori ca cei din familia Newton. Doamna Gilpin era o femeie masivă, greoaie, molâie, dar curățică, în vârstă de vreo 50 de ani. Ea o informă pe Roberta că în general nu închiriază şi nu primeşte pe nimeni în pensiune, deoarece familia avea destule mijloace să trăiască. Totuşi, cum camera era oarecum izolată de restul casei şi cum bărbatul ei nu avusese nimic împotrivă, se hotărâse să o închirieze şi prefera o lucrătoare, ca Roberta, de pildă, o fată, nu un bărbat, o persoană ce ar putea lua micul dejun şi cina laolaltă cu întreaga familie. Întrucât nu-i puse nici o întrebare cu privire la familie sau rude, mulțumindu-se doar s-o cerceteze cu privirea şi părând plăcut impresionată de înfățişarea ei, Roberta deduse că aici stăpâneau alte principii decât acelea din familia Newton.

Şi, totuşi, câte frământări sufleteşti la gândul că se mută! Pentru că, simțea limpede asta, tot procedeul acesta tainic avea un tâlc nu tocmai cinstit, era chiar un fel de păcat. Apoi, ceea ce punea vârf la toate — ceartă şi despărțirea de Grace Marr, singura ei prietenă de până acum, şi ruptura cu familia Newton, cu toate că dacă se găsea aici, la Lycurgus, asta se datora numai şi numai lui Grace. Ce-au să spună părinții ei, sau soră ei din Homer când vor auzi de toate acestea prin cine ştie ce cunoscut al lui Grace? Nu vor socoti oare ciudată hotărârea ei de a trăi singură la Lycurgus? Se cădea, oare, să facă acest pas? Era cu putință să facă asemenea lucru la atât de

puțin timp după sosirea ei la Lycurgus? Avea impresia că principiile, atât de implacabile care o călăuziseră până acum încep să se năruie.

Dar mai era şi Clyde la mijloc. Putea oare să renunțe la el?

După un zbucium aprig şi îndelung, Roberta ajunse la concluzia că nu poate renunța. De aceea, după ce plăti un avans şi stabili că se va muta în decurs de câteva zile, se întoarse la fabrică, şi, în aceeaşi seară, după cină, o anunță pe doamna Newton că pleacă de la ei. Explicația pe care o pregătise mai dinainte fu că în ultima vreme s-a gândit să-şi aducă frățiorul şi surioara aici, urmând să locuiască împreună, şi cum era posibil ca unul dintre ei, sau chiar amândoi să sosească în curând, socotea că e cazul să se îngrijească de locuință.

Soții Newton, ca şi Grace de altfel, convinşi că adevăratul motiv îl constituie noile cunoştințe ale Robertei, care avuseseră darul de a o înstrăina de Grace, fură mulțumiți s-o vadă plecată. Era limpede pentru toți că Roberta începe să se afunde într-o aventură pe care ei nu o puteau aproba. Era de asemenea clar că ea nu se dovedise îndeajuns de folositoare pentru Grace, aşa cum îşi închipuisem la început. Treaba ei, probabil că ştie ce face! Mai sigur e, însă, că dorința de a se distra o târăşte pe căi greşite, ceea ce nu se potrivea de fel cu viața cumpătată pe care o dusese la Trippetts Mills.

Roberta însăşi, o dată mutată şi instalată în acest mediu nou (cu toate că avea acum mai multă libertate în ceea ce priveşte legăturile cu Clyde), începu să se întrebe dacă a făcut bine sau rău. Poate că se cam pripise cu mutarea, o făcuse într-un moment de furie, şi nu era exclus ca într-o bună zi să se căiască. Dar faptul era acum împlinit şi nu mai avea încotro. Îşi propuse, deci, să încerce măcar pentru câtva timp.

În primul rând, spre a-şi uşura conştiința, le scrise imediat mamei sale şi surorii sale, dându-le o versiune foarte plauzibilă a motivelor care o îndemnaseră să părăsească familia Newton. Grace devenise prea autoritară, prea pretențioasă şi egoistă. Ajunsese pur şi simplu insuportabilă. Totuşi, mama ei nu trebuia să se neliniştească. Locuia în condiții destul de mulțumitoare. Avea acum o cameră a ei proprie şi putea să primească pe Tom sau pe Emily,

pe mama ei sau pe Agnes, în cazul când ar vizita-o vreodată. Îi va prezența familiei Gilpin, despre care Ie vorbi pe larg în scrisoare.

Cu toate acestea, în adâncul inimii ei, când se gândea la Clyde şi la marea pasiune ce-i înlănțuia pe amândoi, era frământata de sentimentul că, de fapt, se joacă chiar cu focul, şi până la urmă şi-ar putea atrage dispreţul societății în mijlocul căreia trăia. Pentru că, deşi în mod conştient nu prea voia să admită faptul că această cameră, separată de restul casei, avusese o influență hotărâtoare asupra ei în clipa când o văzuse pentru prima oară, subconştientul îi spunea totuşi că acesta era adevărul. Făgaşul pe care pornise era primejdios — o ştia. Dar — după cum se întreba deseori în momentele când era torturată de dorințe ce contraveneau simțului ei de răspundere morală şi convențiunilor sociale — ce altceva putea să facă?

CAPITOLUL 40

Iată însă, că, după câteva săptămâni, în cursul cărora se întâlneau ici şi colo, prin diferite locuri din împrejurimile oraşului, unde puteau ajunge uşor grație mijloacelor de comunicație interurbane, atât Clyde cât şi Roberta au început să simtă că întâlnirile lor erau tulburate de unele obsesii, dintre care cea mai importantă provenea din atitudinea Robertei, ca şi a lui Clyde, față de această cameră şi față de modalitatea de a se folosi de ea amândoi, dacă era vorba să o folosească într-un fel oarecare. Căci, deşi până acum Clyde nu-şi mărturisise niciodată deschis că intențiile lui față de Roberta nu se deosebeau întru nimic de cele pe care le nutrea în mod normal orice tânăr față de orice fată căreia îi purta respectul cuvenit în limita convenientelor sociale, acum, după ce ea se mutase în această cameră, în el îşi făcea loc o dorință de neînvins, şi, poate, condamnabilă, totuşi foarte omenească şi aproape inevitabilă, de a obține ceva mai mult, posibilitatea de a

stabili o intimitate din ce în ce mai mare cu Roberta, de a pune stăpânire pe ea în toate gândurile şi acţiunile ei, aşa fel ca, până la urmă, să devină cu totul şi cu totul a lui. Dar cum a lui? Pe calea căsătoriei şi a obişnuitei existenţe convenţionale şi trainice care trebuia să urmeze în chip fatal? Până acum nu se gândise niciodată la aşa ceva. Fiindcă faptul de a-i face curte ei sau oricărei alte fete de o condiţie socială mai umilă decât aceea a fetelor ce aveau legături cu familia Griffiths din Lycurgus (Sondra Finchley, Bertina Cranston, de pildă) pentru el nu implica numaidecât obligaţia de a se căsători şi aceasta în bună parte datorită atitudinii rudelor sale descoperite de curând aici şi a situaţiei înalte pe care o ocupau ele. Ce şi-ar închipui aceste rude dacă ar afla? Din punct de vedere „social", după cum îşi dădea singur seama — acum, dacă nu şi înainte de a veni aici — el era socotit că făcând parte dintr-o clasă superioară aceleia a Robertei şi, fireşte, trebuia să profite de această împrejurare. Mai erau apoi la mijloc şi cei care îl cunoşteau, cei care, oricum, vorbeau cu el. Pe de altă parte, datorită puternicei atracţii trupeşti pe care Roberta o exercită asupra lui, nu ar fi fost în stare, deocamdată, să spună că nu e demnă de el, sau că n-ar fi fericit în cazul când ar fi cu putinţă sau oportun s-o ia în căsătorie.

Şi mai era ceva care ducea la complicarea situaţiei. Anume, toamna, cu vânturile ei reci şi cu nopţile îngheţate, care se apropia. Mai era puţin până la 1 octombrie, şi cele mai multe dintre staţiunile şi parcurile de vară, unde, pe la mijlocul lui septembrie, găsiseră atâtea prilejuri de distracţie, şi la o depărtare convenabilă de Lycurgus, spre a se simţi în siguranţă, îşi închiseseră porţile până la sezonul următor. Iar dânsul, cu excepţia saloanelor din localităţile învecinate, de care însă Roberta nu voia să audă din pricina, rezervei ei, nu mai putea fi reluat pentru moment. În ceea ce priveşte bisericile, cinematografele şi restaurantele din Lycurgus, dată fiind situaţia lui Clyde aici, puteau oare să le frecventeze, expunându-se văzului lumii? Nu, nu puteau; asupra acestui lucru erau de acord amândoi. Şi astfel, cu toate că ea se bucura acum de o libertate nestânjenita, nu aveau unde să se ducă atâta vreme, cel puţin, cât în relaţiile dintre ei nu ar fi intervenit o modificare de natură să-i permită lui Clyde s-o vadă acasă, la familia Gilpin.

Clyde ştia însă prea bine că ea nici nu voia să se gândească la aşa ceva, şi, la început, nu avu nici el curajul de a-i face vreo propunere în acest sens.

Şi aşa, într-o seară, în primele zile ale lui octombrie, cam la vreo şase săptămâni după ce Roberta se mutase în noua ei cameră, se plimbau amândoi la capătul unei străzi dosnice. Stelele străluceau cu putere. Aerul era rece. Frunzele se ofiliseră. Roberta îşi reluase un palton de iarnă trei sferturi, în dungi verzi şi crem, pe care îl purta în acest anotimp al anului. Avea o pălărie maro, garnisită cu piele de aceeaşi culoare — un model care îi stătea foarte bine. Se sărutaseră de nenumărate ori, iar pasiunea care pusese stăpânire pe ei de la primele întâlniri era acum mai puternică decât oricând

— Se răceşte vremea, ce zici?

Clyde fu acela care vorbi. Era ceasul 11 şi se lăsase frig.

— Da, se răceşte. Va trebui să mă îngrijesc de un palton mai călduros.

— Mă întreb, ce o să facem de acum încolo? Nu mai avem unde ne duce şi n-o să fie prea plăcut să batem străzile în felul? Ăsta seară de seară. Nu crezi că am putea face în aşa fel încât să vin la tine din când în când? La familia Gilpin nu mai e acelaşi lucru ca la familia Newton.

— Ştiu, dar, vezi, ei stau în salon în fiecare seară până pe la zece şi jumătate, sau chiar 11. Pe lângă asta, cele două fete vin şi pleacă toată vremea, până pe la 12, şi mai tot timpul stau acolo, în salonul acela. Nu ştiu cum aş putea face... Şi-apoi, parcă spuneai că n-ai vrea să te vadă nimeni cu mine, iar dacă ai veni acolo, va trebui să te prezint.

— O, dar nu mă gândeam la situații de felul ăsta! Răspunse Clyde cu îndrăzneală şi cu sentimentul că Roberta are mult prea multe scrupule şi ar fi timpul să ia, în sfârşit, o atitudinea mai liberală față de el dacă îl iubea într-adevăr, aşa cum pretindea. Şi adăugă: la urma urmei, ce rău vezi în asta, că aş da din când în când pe la tine? Ce, parcă ei trebuie neapărat să ştie?

Îşi scoase ceasul şi, la lumina unui chibrit, văzu că e ora unsprezece şi jumătate. Il arătă şi-i spuse:

— Cred că nu mai e nimeni acolo la ora asta, ce zici?

Ea se împotrivi, clătinând din cap. Gândul acesta nu numai că o înspăimânta, dar îi făcea şi rău. Clyde fusese prea îndrăzneț făcându-i o asemenea propunere. Pe de altă parte, propunerea aceasta îi răscoli toate temerile şi toate îndemnurile ascunse, pe care, deşi o obsedau fără încetare, nu era încă dispusă să le înfrunte. În propunerea lui era ceva ispititor, dar, în acelaşi timp, ceva înjositor şi groaznic. Şi ea nu voia! Hotărât, nu! Totuşi, înăuntrul făpturii ei se zbăteau pornirile aprinse ale dorinței înăbuşite şi aprige, care cerea stăruitor să fie recunoscută.

— Nu, nu, nu te pot lăsa să faci asta! N-ar fi frumos. Nu vreau! S-ar putea să ne vadă cineva. Ar putea să te recunoască cineva.

În acel moment, repulsia ei morală era aşa de mare, încât, mai mult inconştient, se zbătea să scape din îmbrățişarea lui.

Clyde înțelese cât de adâncă era această revoltă bruscă şi dorința de a poseda ceea ce acum socotea, aproape înspăimântat, că nu va obține niciodată îl biciuia şi mai tare. Zeci de pretexte seducătoare i se iviră pe buze:

— Ah, cine ar putea să ne vadă acum, la ceasul ăsta din noapte? Nu e țipenie de om pe stradă! De ce să nu intrăm un pic, din moment ce amândoi dorim acest lucru? Nu cred că o să ne simtă cineva. Nu e nevoie să vorbim prea tare. Uite, nu e nici țipenie de om pe stradă! Să trecem pe lângă casă şi să vedem dacă mai e cineva treaz...

Cum însă până acum nu-i îngăduise niciodată să se apropie prea mult de casă, protestul ei fu nu numai categoric, ci şi cât se poate de energic. Clyde se arătă neabătut în hotărârea lui, iar Roberta, simțindu-se oarecum dominată de el, atât ca subalternă a lui, cât şi ca îndrăgostită de el, nu-l putu împiedica de a trece, alături de ea, prin fața casei, până la o depărtare de câțiva paşi, unde apoi se opriră. În afară de un câine care lătra, nu se auzea nici, un zgomot. Iar în casă nu se vedea nici o lumină...

— Vezi, nu mai e nimeni treaz... spuse Clyde cu un uşor accent de dojana şi încurajare. De ce să nu intrăm o clipă? Cine o să ştie? Nu trebuie să facem zgomot. Şi-apoi, ce rău vezi tu în asta? Alții fac la fel. Nu e nici o nenorocire pentru o fată dacă îşi aduce iubitul în cameră pentru câteva clipe... numai să vrea, bineînțeles.

— Nuuu?! Pentru cei din lumea ta s-ar putea să nu fie! Dar eu, una, ştiu ce e bine şi ce e rău, şi nu cred că e bine, aşa că nu vreau!

Spunând acestea, Roberta simți un junghi dureros pătrunzându-i în inimă, deoarece îşi dădea seama că arătase mai multă personalitate şi hotărâre decât văzuse Clyde vreodată la ea, sau decât credea ea însăşi că are atunci când era vorba de el. Fu cuprinsă de groază. Te pomeneşti că de acum încolo n-o s-o mai iubească atât dacă o să-i vorbească în felul acesta.

Clyde se mohorî imediat la față. De ce se purta aşa? Era prea fricoasă, prea se temea de tot ce putea să dea puțină viață sau plăcere existenței. Alte fete nu erau aşa — Rita, sau celelalte fete de la fabrică. Pretindea că-l iubeşte. Nu se împotrivea deloc atunci când o îmbrățişa ori o săruta sub un copac, la capătul străzii. Dar când era vorba să meargă ceva mai departe, să atingă oarecare intimitate, nu se putea hotărî să spună da. La urma urmei, ce fel de fată era? Ce rost avea să se țină de fusta ei? Să fie, oare, un caz asemănător cu Hortense Briggs, cu toate capriciile şi eschivările ei? În mod neîndoios, Roberta era cu totul altfel; totuşi, se arăta prea încăpățânată! Cu toate că nu putea să-i vadă fața, ea ştia că e supărat. Supărat pentru prima dată.

— Foarte bine! Atunci, dacă nu vrei, nu vrei, şi pace! Vorbele lui răsunară rece, sec. Mai sunt şi alte locuri unde mă pot duce... Observ că nu vrei niciodată să faci ce îmi place mie. Aş vrea să ştiu, cum înțelegi tu să ne întâlnim de acum înainte? Că doar n-o să batem străzile aşa, în fiecare seară...

Tonul cu care îi vorbea era trist şi nu prevestea nimic bun; era mai pornit şi mai înveninat decât oricând. Iar aluzia cu privire la „alte locuri” o lovi şi o îngrozi pe Roberta aşa de tare, încât dispoziția ei se schimbă aproape imediat. Celelalte fete din lumea lui, pe care, fără îndoială, le vedea din când în când! Şi celelalte fete de la fabrică, cele care veşnic îi făceau ochi dulci! De câte ori nu le văzuse! Ruza Nikoforici aceea, oricât de vulgară ar fi fost, era totuşi, drăguță. Sau Flora Brandt! Şi Martha Bordaloue, uf! Când te gândeşti că unui băiat drăguț ca el i-au pus gând rău nişte nenorocite ca acelea! Robertei îi era teamă că din pricina lor el o va socoti prea dificilă, o ființă lipsită de acea experiență sau de acea

îndrăzneală cu care era obişnuit în lumea lui superioară, şi astfel îşi va întoarce privirile spre una dintre celelalte. Atunci îl va pierde. Gândul acesta o îngrozi. Atitudinea ei se schimbă brusc, trecând de la încăpățânare la un ton de rugăminte:

— Clyde, te rog, nu te supăra pe mine! Ştii prea bine că aş vrea dacă aş putea. Dar nu pot să fac aşa ceva aici. Nu-ți dai seama? Ştii lucrul ăsta foarte bine. Oamenii ar afla, fără doar şi poate! Şi cum te-ai simți tu dacă ne-ar vedea cineva, sau dacă te-ar recunoaşte cineva?

Îşi puse, cu un gest menit să-l îmbuneze, mâna pe brațul lui, apoi îl cuprinse de mijloc, şi Clyde simți că, în ciuda refuzului ei violent de adineauri, acum era foarte îngrijorată, aproape îndurerată.

— Te implor, nu-mi cere asta... adăugă ea cu un accent înduioşător.

— Atunci de ce ai căutat să pleci de la Newtoni? o întrebă, el posac. Nu văd unde în altă parte am putea să ne ducem dacă nu vrei să mă laşi să vin la tine uneori. Nu ne putem duce nicăieri altundeva!

Cuvintele lui îi dădură un răgaz de gândire. Era limpede că legătura lor nu putea să-şi urmeze cursul pe făgaşul obişnuit al convențiunilor sociale. În acelaşi timp, nu vedea deloc cum ar putea să consimtă. Ceea ce-i cerea el era din cale-afară de neconvențional, de imoral chiar, de urât.

— Credeam, spuse ea stins, împăciuitoare, că m-am mutat aici numai ca să putem ieşi undeva, împreună, sâmbăta şi duminica...

— Dar unde să ne ducem acum sâmbăta şi duminica? E închis peste tot!

Roberta se simți din nou depăşită de aceste dificultăți de nerezolvat care îi copleşeau pe amândoi şi exclamă, neputincioasă:

— Ah, cât aş vrea să ştiu ce să fac!

— Ar fi simplu de tot dacă ai vrea, dar, vezi, aşa faci întotdeauna, nu vrei...

Stătea acolo nemişcată, iar vântul scutura frunzele uscate, care cădeau foşnind. Problema de care se temuse atâta vreme o stăpânea acum în chip nemilos. Putea ea oare, cu educația pe care

o primise, să facă ceea ce-i propunea el? Era chinuită, sfâşiată de forțe ce se luptau înlăuntrul ei, puternice, năvalnice. La un moment dat, oricât de dureros ar fi fost acest lucru pentru vederile ei morale şi sociale, fu dispusă să admită dar în clipa următoare se hotărî să respingă, o dată pentru totdeauna, astfel de propuneri îndrăznețe şi condamnabile. Totuşi, în pofida acestora şi din cauza dragostei ei arzătoare, nu putea să se poarte decât cu drăgălăşenie şi să-l roage s-o înțeleagă.

— Nu pot, Clyde, nu pot... Aş vrea dacă aş putea, dar nu pot! N-ar fi bine. Aş vrea dacă m-aş putea forța, dar nu pot!

Îl privi drept în față — un oval palid în întuneric — încercând să vadă dacă el nu-şi dă seama, dacă nu o înțelege, dacă nu cedează în favoarea ei. Dar, iritat de acest refuz atât de hotărât, Clyde nu era dispus să cedeze uşor. Toate acestea nu făceau decât să-i amintească de acea lungă serie de înfrângeri ce însoțiseră pasiunea lui pentru Hortense Briggs. De data asta nici prin gând nu-i trecea să mai suporte aşa ceva! Dacă în felul acesta înțelegea ea să se poarte, foarte bine, n-avea decât — dar nu cu el! Avea acum la dispoziție o mulțime de fete — o droaie — şi oricare dintre ele l-ar fi tratat mult mai bine.

Cu o strângere din umeri, se întoarse brusc, supărat, şi dădu să plece, spunând:

— Nu-i nimic, dacă acestea sunt sentimentele tale...

Iar Roberta, înmărmurită şi îngrozită, rămase țintuită locului.

— Nu pleca, te rog, Clyde... Nu mă părăsi, te rog! Exclamă Roberta imediat, cu un accent patetic, în care revolta şi curajul se învălmăşeau într-un chip profund şi dureros. Nu vreau să mă laşi! Te iubesc aşa de mult, Clyde! Aş vrea dacă aş putea... Ştii lucrul acesta!,..

— Ei, da, ştiu, şi nu e nevoie să mi-o mai spui! (Experiența pe care o avusese cu Hortense şi cu Rita îl făcea să adopte această atitudine.)

Cu o smucitură, se desprinse din brațele ei şi porni grăbit, prin întuneric, spre capătul străzii.

Roberta, năucită de întorsătura aceasta atât de dureroasă pentru amândoi, scoase un țipăt;!

— Clyde!

Apoi alergă puțin după el, sfâşiată de dorința de a-l face să se oprească, spre a mai încerca o dată să-l înduplece. Dar Clyde nu se întoarse. Dimpotrivă, îşi văzu de drum mai departe, grăbit. Pentru moment, tot ce mai putea face era să-l urmeze şi să-l oprească, la nevoie, cu forța. Clyde al ei! Continuă să mai înainteze puțin în direcția lui, dar se opri deodată, surprinsă de această atitudine rugătoare, stăruitoare şi compromițătoare în care se pomeni pentru prima dată în viață. Pe de o parte, toată educația ei convențională o îndemna să rămână neclintită, iar pe de altă parte, setea de dragoste, de înțelegere, de prietenie o îndemna să alerge după el, înainte de a fi prea târziu şi înainte ca el să fi plecat. Chipul lui adorabil, mâinile lui frumoase... Ochii lui... Şi ecoul paşilor lui, care se îndepărtau, dar se mai auzeau încă... Totuşi, puterea convenientelor sădite în ea până atunci era aşa de mare, că, deşi suferea cumplit, între cele două forțe contrarii se stabili un fel de echilibru, şi ea se opri, simțind că nu e în stare nici să meargă mai departe, nici. Să stea pe loc, nici să înțeleagă, nici să îndure această neaşteptată spărtură în minunata lor prietenie.

Durerea îi strângea inima, învinețindu-i buzele. Rămase locului, încremenită şi tăcută, incapabilă să rostească vreun cuvânt, nici chiar, numele lui Clyde, care îi stăruia ca o chemare în gâtlej. Mintea îi era sfâşiată de un singur gând: „Ah, Clyde, nu pleca, te rog! Te rog, nu pleca!” Dar Clyde nu o mai putea auzi, pentru că mergea repede, cătrănit, iar zgomotul şi ecoul paşilor lui ajungeau din ce în ce mai slab până la urechile ei îndurerate.

Aceasta fu pentru Roberta prima lovitură de pumnal a dragostei, o lovitură cumplită, fulgerătoare.

CAPITOLUL 41

Starea sufletească a Robertei din noaptea aceea nu e uşor de

descris. Pentru că era în prada unei dragoste sincere şi arzătoare, şi omului îi este greu, în tinerețe, să se împotrivească dragostei sincere şi arzătoare. În afară de asta, îşi făcuse cele mai mari şi mai seducătoare iluzii cu privire la situația materială şi socială a lui Clyde, iluzii la a căror naştere el contribuise foarte puțin, fiind mai curând bazate pe presupuneri şi pe şoapte, împotriva cărora nimeni nu putea să facă nimic. Iar propriul ei cămin, precum şi situația ei în genere erau aşa de mizere — n-avea nici o speranță de fericire, de nici un fel, în afara celor venite din partea lui. Şi iată că acum se certase cu el şi-l făcuse să plece supărat! Dar, oare, nu începea el să împingă lucrurile prea departe, cerând cu prea multă stăruință atingerea acelor libertăți şi familiarități tulburătoare şi, fără îndoială, cumplite, pe care conştiința ei, educată în spiritul unei morale severe, nu-i îngăduia să le socotească legitime? Ce-ar putea să facă acum? Ce-ar putea să spună?

Iată ce-o frământa pe Roberta în întunericul odăiței sale, după ce se dezbrăcase încet, mâhnită, şi se strecurase fără zgomot în patul acela mare, de modă veche. „Nu, asta n-am s-o fac! Nu trebuie! Nu pot! Aş fi o păcătoasă dacă aş face aşa ceva! Nu trebuie să fac asta, chiar dacă mă doreşte şi chiar dacă mă va amenința c-o să mă părăsească pentru totdeauna în cazul când îl refuz! Ar trebui să se simtă ruşinat că-mi cere aşa ceva!”

Dar imediat, sau aproape imediat, se întrebă ce altceva puteau face în împrejurările de față? Pentru că, nu încape îndoială, Clyde avea dreptate, cel puțin în parte, când spunea că nu mai au unde să se ducă fără riscul de a fi recunoscuți. Cât de neomenos era regulamentul acela al fabricii! Şi-apoi, lăsând la o parte regulamentul, familia Griffiths ar socoti că e degradant pentru Clyde să-şi piardă timpul cu ea, după cum la fel ar socoti, fără îndoială, şi soții Newton, sau familia Gilpin dacă ar auzi şi ar afla cine-i el. Iar dacă o asemenea informație ar ajunge la urechile lor, i-ar pricinui un rău şi lui, şi ei. Iar ea n-ar vrea să facă nimic ce-ar putea să-i pricinuiască lui vreun rău, nu, pentru nimic în lume!

În clipa aceea îi trecu prin minte că ar trebui să se angajeze în altă parte, spre a soluționa problema asta, o problemă care, deocamdată, părea să nu aibă nimic comun cu problema mai gravă

şi mai intimă a dorinței lui Clyde de a ajunge în camera ei. Dar asta ar însemna să nu-l mai vadă deloc în timpul zilei, ci numai noaptea. Şi, fireşte, nu în fiecare noapte. Ceea ce o determină să renunțe la gândul de a-şi căuta un loc în altă parte.

În acelaşi timp, îşi spunea că vor veni din nou zorile şi că îl va revedea pe Clyde la fabrică. Dar dacă el n-o să-i vorbească, şi nici ea lui? Imposibil! Ar fi ridicol! Groaznic! Numai gândul la aşa ceva o făcu să se ridice în pat şi i se păru că-l vede aievea pe Clyde privind-o cu indiferență şi răceală.

Sări din pat şi aprinse singurul bec electric care atârnă în mijlocul odăii. Se duse la oglindă agățată deasupra măsuței vechi de toaletă din lemn de nuc şi se privi fix în ea. I se păru că are, de pe acum, cearcăne vinete în jurul ochilor. Simți că o străbate un fior rece şi clătina din cap, pierdută şi neputincioasă. Nu putea fi aşa de josnic! Nu putea fi atât de crud cu ea... sau ar fi în stare? Ah, dacă ar şti cât de greu, cât de imposibil e lucrul pe care i-l cerea! Ah, de-ar veni odată ziua, să-i vadă din nou chipul! Ah, de s-ar face iar noapte, mai repede, să-i poată lua mâinile într-ale ei, brațul, să simtă cum o înlănțuie cu brațele...

„Clyde, Clyde! Exclamă ea cu jumătate de glas. Nu vrei să-mi faci nici un rău, nu-i aşa? Nu se poate să-mi ceri un asemenea lucru!”

Se îndreptă spre un fotoliu vechi, decolorat şi cam jerpelit, aşezat în mijlocul odăii, lângă o măsuță, pe care se găseau câteva cărți şi reviste desperecheate — *Saturday Evening Post, Munsey's Popular Science Monthly, Bebe's Garden Seeds* — şi ca să scape de povara gândurilor pustiitoare ce-o frământau, se aşeză pe el, sprijinindu-şi bărbia în mâini, cu coatele înfipte în genunchi. Cum însă gândurile dureroase nu conteneau şi o treceau fiori reci, lua un şal de pe pat şi se înfăşură cu el, apoi deschise una dintre reviste, doar ca s-o arunce imediat cât colo.

„Nu, nu, nu! Nu poate să-mi ceară aşa ceva...” Iar ea nu trebuia să-l lase. Ah, şi îi spusese de nenumărate ori că o iubeşte — că e nebun de dragul ei. Şi fuseseră împreună în locurile acelea minunate...

Aproape fără să-şi dea seama ce face, începu să măsoare spațiul dintre fotoliu şi marginea patului, apoi se aşeză din nou cu coatele

pe genunchi şi cu bărbia în mâini; aci de ducea în fața oglinzii, aci scruta neliniştită întunericul de afară, să vadă dacă nu se vestesc zorile. Iar la şase şi jumătate, când se crăpa de ziuă şi se apropia timpul să se îmbrace, era încă trează şi se aşeza când pe fotoliu, când pe marginea patului, când în colțul din fața oglinzii.

Ajunsese însă la o concluzie precisă, şi anume că trebuie să facă tot ce-i stă în putință pentru a-l păstra pe Clyde. Pentru nimic în lume nu trebuia să se despartă de el! Trebuia să spună, să facă ceva, să-i păstreze dragostea, chiar dacă, chiar dacă... chiar dacă din când în când va fi nevoită să-l lase să intre aici, sau altundeva, într-o altă cameră, poate într-o casă unde se închiriază odăi, şi unde ar putea să aranjeze lucrurile din vreme, spunând că e fratele ei sau ceva în genul ăsta.

Dar sentimentele ce-l stăpâneau pe Clyde erau cu totul diferite. Pentru a le înțelege cum se cuvine, pentru a ne da seama de natura exactă a stării lui de spirit, de încăpățânarea şi arțagul ce puseseră brusc stăpânire pe el, ar trebui să ne întoarcem la Kansas City, la perioada când se învârtise zadarnic pe lângă Hortense Briggs. De asemenea, ar trebui să ne aducem aminte cum fusese nevoit să renunțe la Rita — tot fără nici un rezultat. Pentru că, deşi condițiile şi situația de acum erau diferite şi nu avea nici un fel de drept moral să o învinuiască pe Roberta că se purtase cu el tot atât de urât precum se purtase Hortense, un lucru era limpede, şi anume faptul că fetele — toate — erau foarte încăpățânate şi nu căutau decât să se apere, luând totdeauna altă atitudine, uneori potrivnică practicii obişnuite a oamenilor, încercând astfel să-l silească la fel de fel deservirii, fără a le trece însă prin minte să-l răsplătească în vreun fel oarecare. De altminteri, nu-i spusese chiar Ratterer că în ceea ce priveşte fetele e nici mai mult, nici mai puțin decât un nătâng — prea moale — gata oricând să-şi dea cărțile pe față şi să le arate că nu mai poate de dorul lor? Ratterer îi mai explicase, pe de altă parte, că e destul de simpatic — că are „o mutră convenabilă” — aşa că de ce să se țină după fusta fetelor, când ele ar trebui să fie acelea care să-i facă lui curte? Or, atât ideea, cât şi complimentul acesta îl impresionaseră foarte mult pe atunci. Dar din cauza înfrângerilor suferite în relațiile cu Hortense şi cu Rita, de

data asta se hotărâse să nu se mai dea bătut. Totuşi, iată că eră din nou în pericol de a vedea repetându-se ceea ce pățise cu Hortense şi cu Rita.

În acelaşi timp, nu se poate spune că nu-şi aducea fel de fel de învinuiri la gândul că, urmărind astfel de lucruri se lăsa târât spre legături nepermise, fără îndoială, şi care se puteau dovedi primejdioase în viitor. Deoarece — îşi spunea el, năpădit de gânduri sumbre şi vagi — dacă urmărea să aibă cu Roberta relații în care prejudecățile şi educația ei nu-i permiteau să vadă altceva decât un păcat, nu-i dădea oare prilejul ca mai târziu să aibă, într-un fel sau altul, pretenția de a-i acorda o anumită considerație, pretenție de care nu-i va fi poate chiar atât de uşor să nu țină seama? Căci, în definitiv, el era agresorul, nu ea. Şi din această cauză, precum şi pentru ceea ce ar putea să urmeze, n-ar fi oare îndrituită să-i ceară mai mult decât ar fi el dispus să-i acorde? Avea cumva de gând s-o ia în căsătorie? În străfundurile cugetului său ceva îi şoptea, chiar şi într-un moment ca acesta, că nu se va însura niciodată ou ea — că nu va putea s-o facă din cauza înaltelor lui legături de rudenie. Aşa stând lucrurile, oare mai era sau nu cazul să stăruie pe calea asta? Iar dacă ar continua, se va putea feri să nu-şi asume vreo obligație, în viitor, față de fata respectivă?

Deşi nu-şi mărturisea gândurile mai intime cu o asemenea sinceritate, esența lor era aproximativ cea arătată. Totuşi, atracția sentimentală şi trupească a Robertei era aşa de puternică, încât, în ciuda presentimentului că ar fi periculos să stăruie în cererea lui, îşi spunea într-una că dacă nu-i va îngădui să intre în camera ei, va rupe orice legătură cu dânsa, într-atât de mare îi era dorința de a o avea.

Lupta aceasta pe care o implică orice aspirație spre unire a sexelor, cu sau fără căsătorie, continuă a doua zi la fabrică, fără să se fi rostit, totuşi, nici un cuvânt, nici dintr-o parte, nici din alta. Cu atât mai mult cu cât Clyde, deşi se socotea îndrăgostit până peste urechi de Roberta, nu-şi pierduse capul până acolo încât firea lui egoistă şi ambițioasă să nu vegheze încă şi să nu-şi exercite controlul asupra oricărei porniri. Era hotărât să se comporte ca unul care a fost jignit, să nu se mai arate prietenos şi să nu mai

cedeze în nici un fel până când ea nu va face o concesie care să-l mulţumească.

Ca urmare, în dimineaţa aceea se prezentă în secţia de stampare cu gesturile şi aerul unui om extrem de preocupat, de chestiuni ce nu aveau nimic de-a face cu cele petrecute în seara precedentă. Totuşi, nefiind sigur că atitudinea lui nu-l va duce până la urmă la înfrângere, se simţea abătut şi răscolit sufleteşte. Mai ales că văzând-o pe Roberta, care venea chiar atunci — şi, cu toată paloarea şi expresia ei descumpănită, era la fel de fermecătoare şi sigură de sine ca întotdeauna — nu-şi putu crea iluzia unei victorii imediate, sau chiar a uneia mai depărtate. Şi, cunoscând-o aşa cum îşi închipuia că o cunoaşte, speranţa că ea ar putea să-i cedeze era destul de şubredă.

O privi în câteva rânduri, însă numai când ştia că nu e observat. La rândul ei, Roberta se uită la dânsul de mai multe ori, dar la început numai când el nu se uita; mai târziu observă cu satisfacţie că ochii lui, fie că erau sau nu anume îndreptaţi spre ea, o căutau; îi fu însă cu neputinţă să obţină un cât de mic semn de recunoaştere din partea lui. Şi, spre amara ei dezamăgire, Clyde nu nu mai că o ignora acum, dar, pentru prima oară de când se îndrăgostiseră unul de altul, se prefăcea că se uită, dacă nu neapărat într-un mod ostentativ, oricum vădit şi cu anumite intenţii, la celelalte fete, care-i arătau totdeauna un interes făţiş şi, după cum îşi închipuia biata Roberta, nu aşteptau decât cel mai mic avans din partea lui pentru a se oferi în orice condiţii ar fi dictat el.

Iată-l privind peste umărul Ruzei Nikoforiei, a cărei faţă rotundă, cu nasul cârn şi bărbia lipsită de voinţă, era întoarsă spre el, plină de vino-ncoace; discuta cu ea despre ceva ce părea că nu are o legătură prea strânsă cu munca, deoarece amândoi zâmbeau în voie, ca şi cum nu aveau nici o treabă. Iar peste câtva timp, iată-l lângă Martha Bordaloue, cu umerii şi braţele ei de franţuzoaică durdulie, dezgolite până la subsuori, foarte apropiate de ale lui. Şi, cu toată corpolenţa şi masivitatea ei, cu tot aerul ei evident de străină, avea totuşi ceva care plăcea bărbaţilor. Clyde încercă să glumească cu ea.

Veni apoi rândul Florei Brandt, americana aceea extrem de senzuală şi destul de arătoasă, care, uneori, după cum observase Roberta, nu-i era chiar indiferentă lui Clyde. Dar, cu toate tentațiile lor, Roberta nu voise niciodată să creadă că lui Clyde ar putea să-i placă vreuna dintre ele. Nu, fireşte!

Şi, totuşi, Clyde nu mai avea acum deloc ochi pentru ea — nu mai găsea nici un moment liber să-i adreseze măcar un cuvânt, deşi arunca atâtea vorbe drăguțe şi priviri vesele către celelalte. Cât o dureau lucrurile astea! Cât era de crudă purtarea lui! Şi cum le ura pe toate fetele acelea, cu ocheadele lor şi cu încercările fățişe de a i-l răpi! Ce situație groaznică! Trebuie să fie tare înverşunat împotriva ei, altfel n-ar putea face aşa ceva, mai ales după cele ce se petrecuseră între ei — dragostea, sărutările!

Ceasurile se scurgeau încet pentru amândoi, la fel de chinuitoare şi pentru Clyde, şi pentru Roberta. Căci, din moment ce era vorba de înseşi visurile lui, se vedea stăpânit de o stare sufletească plină de nerăbdare şi înfrigurare şi suporta cu greu amânările sau dezamăgirile, care formează principala caracteristică a ambițiilor omeneşti, indiferent de natura lor. Gândul că e pe cale de a o pierde pe Roberta, sau că pentru a o recâştiga ar trebui să cedeze în fața voinței ei îl tortura fără încetare.

În ce o privea, Roberta era chinuită nu atât de întrebarea dacă va trebui sau nu să cedeze în această chestiune (căci asta devenise acum pentru ea una dintre grijile cele mai puțin importante), cât se întrebarea dacă, cedându-i, Clyde se va mulțumi sau nu cu o prietenie nevinovată de îndată ce se va vedea în camera ei. Sau dacă va continua să-i mai fie prieten. Fiindcă ea nu-i va acorda nimic mai mult, niciodată! Şi, totuşi, îndoiala asta chinuitoare! Amărăciunea pricinuită de nepăsarea lui! Abia o putea îndura minut cu minut, dar încă ceas de ceas! În cele din urmă, cuprinsă de un acces de nemulțumire fată de sine însăşi, învinuindu-se că şi-a atras singură asupră-şi toate acestea, pe la 3 după amiază se retrase în sala de repaos, şi acolo, pe o bucată de hârtie găsită pe duşumea şi cu ajutorul unui crâmpei de creion, compuse cu scurt bilețel:

„Te rog, Clyde, nu fi supărat pe mine! Te rog! Te rog, uită-te la mine şi vorbeşte şi cu mine, da? Îmi pare foarte rău de cele petrecute aseară... crede-mă, îmi pare grozav de rău! Trebuie să te văd neapărat diseară la capătul străzii Eliri, la ora opt şi jumătate, dacă poți. Am să-ți spun ceva. Vino, te rog. Şi, te rog, uită-te la mine şi spune-mi că ai să vii chiar dacă eşti supărat. N-o să-ți pară rău. Te iubesc aşa de mult... Ştii asta foarte bine!

A ta îndurerată,
Roberta"

Ca o ființă care caută cu disperare un narcotic, împături bilețelul şi, întorcându-se în secție, se apropie de biroul lui Clyde. El stătea acolo, aplecat deasupra câtorva bonuri. Trecând repede prin fata lui, îi aruncă bilețelul drept în mână. El îşi ridică privirile imediat, cu acea căutătură severă în care se citea un amestec de durere, de nelinişte, de nemulțumire, dar şi de hotărâre, ce-l stăpânise toată ziua, apoi, observând silueta Robertei care se retrăgea şi biletul din fața lui, se învioră numaidecât şi ochii i se umplură de un val de desfătare şi satisfacție uimită. Îl desfăcu şi citi. Tot trupul îi fu străbătut de uri fior cald, de o moleşeală plăcută.

La rându-i, Roberta, ajungând la masa ei de lucru şi oprindu-se să vadă dacă nu cumva a observat-o cineva, privi cu grijă împrejur, încordată şi neliniştită. Dar când îl văzu pe Clyde uitându-se drept la ea, cu ochii încărcați de o lumină triumfătoare şi totuşi supusă şi cu un zâmbet pe buze, făcând fericit, un gest cu capul în semn de încuviințare, încercă, tot atât de brusc, o senzație de amețeală, ca şi cum tot sângele zăgăzuit până atunci în inima şi vinele-i contractate, ar fi fost pus pe negândite în libertate, şi toate mlaştinile secetoase, toate cotloanele uscate şi crăpate ale sufletului, râulețele, păraiele uscate şi lacurile secate de tristețea ce părea că-i pârjoleşte ființa, fură dintr-o dată inundate de acest şuvoi bogat şi impetuos de viață şi de dragoste.

Ah, Clyde voia s-o întâlnească! Se vor întâlni diseară! O va înlănțui cu brațele şi o va săruta din nou, ca mai înainte. Şi ea va putea să-l privească iarăşi în ochi. Şi nu se vor mai certa niciodată — niciodată, dacă va depinde de ea!

CAPITOLUL 42

Voluptatea şi extazul de a fi dat legăturii lor o formă nouă şi mai intimă, de a fi învins împotrivirile, de a fi înlăturat problemele de conştiinţă! Şi zilele acestea, când amândoi — după ce se luptaseră zadarnic împotriva acelei intimităţi despre care şi unul şi altul ştiau că celălalt o doreşte din toată inima şi căreia, până la urmă, i se supuseră împreună — aşteptau apropierea nopţii cu o nerăbdare înfrigurată şi plină de teamă!... Câte remuşcări şi câte împotriviri din partea Robertei; câtă hotărâre — nu străină totuşi de sentimentul că face o faptă rea, o înşelătorie, o trădare — din partea lui Clyde! Totuşi, o dată faptul împlinit, o bucurie convulsivă, sălbatică îi stăpânea pe amândoi. Dar astea nu s-au petrecut fără ca Roberta să-i fi cerut, mai înainte, promisiunea că — indiferent de ce s-ar putea întâmpla, întrucât gândul la urmările fireşti ale unei intimităţi atât de nesăbuite o apăsa încontinuu — el n-o va părăsi niciodată, pentru că fără ajutorul lui ar fi rămas cu totul neputincioasă în faţa vieţii. Şi totul fără nici un fel de referire directă la căsătorie. Iar el, orbit şi mistuit de patimă, se jura că un zănatic că n-o va părăsi niciodată, niciodată! Roberta se putea bizui cel puţin pe această promisiune, deşi lui nici nu-i trecea măcar prin minte că s-ar putea căsători cu ea. Nu va face aşa ceva. Şi după ce toate îndoielile au fost înlăturate pentru moment, în ciuda faptului că în timpul zilei Roberta se judecă pe sine cu asprime şi se condamnă, urmară nopţi după nopţi în care se dăruiau total unul celuilalt, pentru a trăi apoi cu patimă amintirea acestor desfătări, neavând decât o singură dorinţă: ca ziua aceea atât de lungă să se termine mai repede şi să vină iar noaptea, tainică şi învolburată, cu toate voluptăţile ei.

Clyde avea totuşi sentimentul — întocmai ca şi Roberta, care era pe de-a-ntregul, până la chin, convinsă — că ceea ce face este un

păcat, un păcat de moarte. Atât mama, cât şi tatăl lui vorbeau despre asta foarte des, şi se vedea pe sine în chip de seducător — un desfrânat — care îşi satisface plăcerile în afara legăturilor sacre ale căsătoriei. Iar Roberta, scrutând cu înfrigurare viitorul necunoscut, se întreba ce va face, sau ce se va întâmpla cu ea dacă la un moment dat Clyde n-ar mai iubi-o sau ar părăsi-o. O dată cu căderea nopții, însă, uitau de toate acestea, şi amândoi se grăbeau să se întâlnească undeva, pentru ca mai târziu, în tăcerea miezului nopții, să se furişeze împreună în această cameră neluminată devenită pentru ei un paradis mai minunat decât oricare altul pe care l-ar fi putut cunoaşte mai târziu, atât de nestăvilită este această patimă a tinereții, care niciodată nu se mai întoarce!

Uneori, în ciuda tuturor îndoielilor şi temerilor şi datorită neaşteptatei cedări a Robertei în fața dorințelor lui, Clyde îşi dădea seama, pentru prima oară în toți anii aceştia pasionați, că a devenit, în sfârşit, un bărbat în toată puterea cuvântului — un bărbat care începe să cunoască femeile cu adevărat. Şi, ca urmare, îşi dădea un aer ce părea să spună mai limpede decât ar fi spus-o înseşi cuvintele: „Uitați-vă, nu mai sunt ageamiul nepriceput şi neluat în seamă de acum câteva săptămâni ci un personaj important, care ştie câte ceva despre viață! Cu ce-mi sunt mai presus tinerii aceştia împăunați, sau fetele astea răsfățate şi cochete din jurul meu? Şi dacă aş vrea — în cazul când aş fi mai puțin cinstit decât sunt — ce n-aş putea să fac?” Or, asta îi dovedea că ideile pe care Hortense Briggs reuşise să i le sădească în minte, ca să nu mai amintim de ultima lui experiență negativă în legătură cu Rita, cu alte cuvinte că ar fi ghinionist sau că nu are succes la femei, erau false. În ultimă analiză, cu toate înfrângerile şi refulările lui, era un tânăr croit după modelul lui Don Juan sau al lui Lothario.

Iar dacă Roberta era dispusă să se sacrifice pentru el în felul acesta, nu existau oare şi altele care ar face acelaşi lucru?

În ciuda indiferenței din prezent a familiei Griffiths, împrejurarea aceasta îl făcea să calce cu un aer şi mai plin de încredere în sine decât acela care îl caracterizase mai înainte. Cu toate că nici Griffithsii, nici cei care făceau parte din cercul lor nu-i dădeau nici

o atenție, Clyde se privea uneori în oglindă cu o mândrie şi o admirație care-i lipsiseră până atunci. Căci acum, dându-şi seama că viitorul ei depinde numai de voința şi de capriciile lui, Roberta începuse să-i facă totul pe plac, îndatorându-l veşnic şi căutând să fie cât mai drăguță cu el. Şi, într-adevăr, potrivit concepției sale cu privire la o bună rânduială a vieții, era acum a lui şi numai a lui, aşa cum este o soție față de soț, gata să-i îndeplinească toate gusturile.

Aşa se face că o bună bucată de timp, Clyde uită de starea de neglijare în care fusese lăsat, mulțumit să i se dedice numai Robertei, fără să se gândească prea mult la viitor. Singurul lucru care-l neliniştea câteodată era gândul că — aşa cum se temuse ea de la început — s-ar putea întâmpla ceva neplăcut, şi, ținând seama de devotamentul ei exclusiv pentru el, acest lucru s-ar putea dovedi stânjenitor. Dar Clyde nu socotea că s-ar cădea să ia prea în serios această problemă. Roberta era acum a lui. Raporturile lor, în măsura în care amândoi îşi puteau da seama sau puteau bănui, erau păstrate în cea mai deplină taină. Voluptățile acestei luni de miere clandestine erau gustate fără nici o tulburare. Ultimele zile de noiembrie, frumoase şi adesea însorite şi calde, precum şi primele zile de decembrie se scurseră ca într-un vis, un adevărat paradis de plăceri în însăşi inima unei lumi monotone, convenționale şi meschine, care-i obliga la o muncă prost plătită.

Între timp, toți membrii familiei Griffiths lipsiseră din oraş, cam de pe la mijlocul lunii iunie, şi de atunci, Clyde se gândise fără încetare la ei şi la tot ceea ce reprezentau în viața lui şi a oraşului. Casa lor mare, zăvorâta şi tăcută acum, de care nu se ocupau decât grădinarii şi câte un şofer sau un servitor, aşa cum vedea Clyde când trecea uneori întâmplător pe acolo, era un adevărat sanctuar pentru el, un fel de simbol al înălțimii pe care încă spera s-o atingă prin cine ştie ce întorsătură a soartei. Fiindcă nu putuse niciodată să-şi scoată din minte ideea că viitorul lui trebuie să se identifice într-un fel sau altul cu bogăția ce se desfăşura aici sub privirile sale.

În ceea ce priveşte deplasările familiei Griffiths şi ale celor de-o seamă cu ei în afara oraşului Lycurgus, nu prea ştia mare lucru, cu

excepția celor citite din când în când la rubrica vieții mondene a celor două ziare locale, care descriau într-un chip aproape servil sosirile şi plecările tuturor celor înrudiți cu familiile mai importante din oraş. Câteodată, după ce citea aceste informații, chiar atunci când se afla împreună cu Roberta în excursie în vreo localitate pe care n-o trâmbițau ziarele, şi-l închipuia pe Gilbert Griffiths gonind în maşina lui mare, sau pe Bella, pe Bertina şi pe Sondra dansând, canotând la lumina lunii, jucând tenis ori călărind în vreuna din stațiunile elegante unde se anunța că-şi petrec vremea. Asta îl făcea să-şi muşte buzele de ciudă şi să se întristeze cumplit, privind într-o anumită lumină şi cu o claritate extraordinară legătura lui Cu Roberta. În fond, cine era ea? O lucrătoare de la fabrică! Fiica unor oameni care locuiau şi munceau la o fermă, ea însăşi fiind nevoită să muncească pentru a-şi câştiga existența. Pe câtă vreme el, el, ha, numai de l-ar favoriza puțin soarta!... Era oare cu putință ca toate visurile lui, legate de perspectiva unei vieți superioare spre care năzuia cu atâta patimă, să se oprească aici?

În felul acesta gândea în clipele când era mai posomorât şi mai ales după ce Roberta i se dăruia cu totul. Ea nu făcea parte din lumea lui, cel puțin nu din lumea familiei Griffiths, spre care el aspira cu atâta ambiție. Dar, oricât ar fi fost stările de spirit cauzate de articolele citite în *Steaua,* se întorcea totdeauna la Roberta. Şi cum dorința care-l mânase de la început către ea era departe de a păli, o găsea încântătoare, neasemuită, extrem de atrăgătoare prin frumusețea, voluptatea şi gingăşia ei, atribute şi vrăji ce împodobesc cu prisosință orice obiect al desfătării.

Când însă Griffithsii şi prietenii lor se întoarseră acasă, şi Lycurgus îşi reluă înfățişarea sa de oraş activ, industrial şi cu acea viață mondenă care îl caracteriza în mod inevitabil timp de cel puțin şapte luni pe an, Clyde fu din nou cuprins de un interes şi mai puternic decât altădată față de înalta societate locală.

CAPITOLUL 43

Şi iată că, într-o seară de noiembrie, în vreme ce Clyde străbătea renumitul bulevard Wykeagy şi chiar porţiunea din apropierea Bulevardului Central, porţiune pe care, după ce se mutase la doamna Peyton, trecea în mod obişnuit când se ducea sau când venea de la lucru, se întâmpla ceva care, în ceea ce-l privea pe Clyde, dar şi familia Griffiths, avu darul de a prilejui o serie de evenimente cu neputinţă de prevăzut de vreunul dintre ei. Inima şi mintea lui erau stăpânite în acea vreme de iluziile caracteristice tinereţii şi ambiţiei, pe care apropierea sfârşitului de an în loc de a le înăbuşi, părea, dimpotrivă, să le aţâţe şi mai mult. Avea o situaţie frumuşică. Era respectat de toată lumea. După ce îşi plătea camera şi masa, îi rămâneau de cheltuit cu Roberta sau pentru nevoile lui personale nu mai puţin de cincisprezece dolari pe săptămână, un venit care, deşi nu-l egala pe acela de la „Green-Davidson" sau *„Union League Club",* nu mai era în schimb grevat de mizeria familiei, cum se întâmplase în primul caz, sau risipit de unul singur, ca în al doilea. Iar Roberta i se dăduse, în taină, numai lui. Griffithsii, slavă Domnului, nu ştiau şi nu trebuiau să ştie nimic despre asta, deşi nici nu-şi pusese măcar problema cum ar fi procedat ca să le ascundă aşa ceva în caz că s-ar întâmpla cine ştie ce. Dar noroc că era unul dintre oamenii care nu înţeleg să se lege la cap atâta vreme cât nu-i doare.

Şi cu toate că familia Griffiths şi prietenii ei nu catadicsiseră să-l socotească dintr-ai lor, toţi ceilalţi cunoscuţi ai lui din pătura mijlocie a societăţii oraşului îi acordau din ce în ce mai multă importantă. Nu mai departe decât astăzi, poate datorită faptului că primăvara trecută fusese numit şef de secţie, iar Samuel Griffiths se oprise şi stătuse de vorbă cu el mai deunăzi, un personaj de talia domnului Rudolph Smillie, unul dintre cei câţiva vicepreşedinţi activi ai întreprinderii, l-a întrebat foarte cordial dacă joacă golf, iar în cazul când joacă, dacă nu l-ar interesa ca, în primăvara viitoare, să se înscrie la „Amoskeag", unul dintre cele două cluburi de golf cu adevărat importante, situat la vreo şase mile depărtare de oraş.

Oare ce putea să însemne asta dacă nu faptul că domnul Smillie a început să vadă în el un viitor personaj, şi că atât dânsul, cât şi foarte multe alte persoane din fabrică încep să-l socotească drept un tânăr ce prezintă oarecare importanță pentru familia Griffiths, dacă nu neapărat pentru fabrică?

Gândul acesta, împreună cu celălalt — şi anume, că după cină o va vedea din nou pe Roberta în camera ei la ora 11, sau chiar mai devreme — îl umplu de voie bună şi-l făcu să păşească mai sprinten şi mai țanțoş. Pentru că, pe măsură ce trăiau mai intens această aventură tainică, deveneau amândoi tot mai îndrăzneți. Nefiind descoperiți până acum, nutreau nădejdea că nu vor fi descoperiți nici de aici încolo. Sau chiar dacă s-ar întâmpla contrariul, ea l-ar putea prezenta pe Clyde drept un frate său văr al ei, pentru a evita un scandal imediat. Mai târziu, spre a se pune la adăpost de orice comentarii sau spre a înlătura posibilitatea de a fi descoperiți ulterior, Roberta, după cum căzură de acord în urma unor discuții asupra acestui lucru, putea să se mute în alt loc, unde îşi vor continua felul de viață de până acum. Nu era un lucru greu şi, în orice caz, era preferabil unei ruperi a legăturilor dintre ei din pricina lipsei de libertate. Până la urmă, Roberta fu nevoită să încuviințeze.

În seara aceea, însă, interveni o întâmplare care-i îndreptă gândurile într-o direcție cu totul diferită. Ajungând în dreptul celei dintâi dintre importantele case de pe bulevardul Wykeagy, cu toate că nu avea nici cea mai mică idee cine locuieşte acolo, Clyde se opri şi se uită cu mult interes la gardul înalt de fier forjat, la iarbă tunsă din grădina slab luminată de lampioanele din stradă, pe suprafața căreia zări nenumărate grămezi de frunze moarte, căzute de curând, vânzolite şi împrăştiate de un vânt domol. Casa arăta atât de austeră, de liniştită, de rezervată şi i se păru atât de frumoasă, încât fu de-a dreptul impresionat de măreția şi bogăția ei. În timp ce se apropia de poarta principală, deasupra căreia atârnau două lampioane, răspândind în jurul lor un cerc de lumină, o maşină închisă mare şi solidă, se opri drept în fața ei. Şoferul coborâ şi deschise uşa maşinii, iar Clyde o recunoscu imediat pe Sondra Finchley care se aplecă înainte către banca şoferului.

— Du-te la intrarea laterală, David, şi spune-i lui Miriam că nu pot s-o aştept, fiindcă mă duc la masă la familia Trumbull, dar mă întorc până la 9. Dacă n-o găseşti acolo, lasă-i biletul ăsta. Hai, grăbeşte-te!

Vocea şi atitudinea ei erau poruncitoare, totuşi plăcute; avea aceeaşi comportare care-l intrigase atât de mult pe Clyde în primăvara trecută.

În acel moment Sondrei i se păru că-l zăreşte pe Gilbert Griffiths venind către ea pe trotuar şi strigă:

— Hei, bună seara! Te plimbi singur noaptea? Dacă vrei să aştepți o clipă, mergi cu mine. L-am trimis pe David înăuntru cu un bilet. Trebuie să se întoarcă numaidecât.

Cu toată simpatia ei pentru Bella şi cu toată averea şi prestigiul familiei Griffiths, Sondra Finchley nu părea nici pe departe grozav de impresionată de Gilbert. La început, când încercase să lege prietenie cu el, se arătase indiferent şi aşa rămăsese până, acum. O jignise în amorul ei propriu. Pentru Sondra, ființă plină de vanitate şi îngâmfare, asta era cea mai cruntă sfidare şi nu putea să-l ierte. Nu admitea şi nu voia să îngăduie nici cea mai slabă urmă de personalitate la cineva, şi cu atât mai puțin în persoana înfumurată, rece şi egocentrică a fratelui Bellei. Îşi dădea seama că Gilbert are o părere prea bună despre el însuşi, că e un om prea vanitos pentru a putea fi pe placul cuiva. „Hm! Ce înfumurat!” aşa-l caracteriza totdeauna când se gândea la el. „La urma urmei, ce-şi închipuie că este? Cu siguranță că se socoteşte o mare personalitate! Ai crede că e un Rockeffeler sau un Morgan! Eu, una, însă, nu dau pe el nici două parale! Îmi place Bella. Ea e drăguță. Dar încrezutul ăsta! Probabil că ar vrea să vadă o fată stând în genunchi în fața lui. Dar cu mine nu-i merge!” Cam acestea erau, în mare, comentariile Sondrei când alții îi pomeneau despre faptele şi vorbele lui Gilbert.

La rândul lui, Gilbert, de câte ori o auzea pe Bella vorbind despre nazurile, aerele şi aspirațiile Sondrei, obişnuia să observe: „Mofturoasa aceea! Ce şi-o fi închipuind că-i de capul ei? N-am pomenit gâsca mai încrezută!”

Totuşi, relațiile sociale din Lycurgus erau împletite atât de

strâns, iar partidele cu adevărat bune aşa de puţine la număr, încât devenea aproape necesar şi obligatoriu pentru cei „dinăuntru” să-i folosească la maximum pe toţi cei de acelaşi rang cu ei. Asta era singura pricină pentru care Sondra strigase la cel asemuit cu Gilbert. Şi în timp ce se retrăgea pe banchetă, pentru a-i face loc Clyde, aproape împietrit de aceasta recunoaştere neaşteptată, smuls dintr-o dată din liniştea şi fericirea lui interioară, neştiind sigur dacă a auzit bine, se apropie cu un aer foarte asemănător celui al câinilor de rasă, adică foarte atent şi întrucâtva devotat, ascultător.

— Bună seara! Exclamă el, scoţându-şi pălăria şi înclinându-se. Ce mai faceţi? Adăugă apoi, în timp ce se convingea că avea într-adevăr în faţa sa pe frumoasă, minunata Sondra, pe care o cunoscuse acum câteva luni la unchiu-său şi a cărei viaţă mondenă o urmărise în ziare în tot timpul verii trecute.

Iat-o, aşadar, dinaintea lui, încântătoare ca totdeauna, instalată în această maşină splendidă şi vorbind cu el. Numaidecât, însă, dându-şi seama că. S-a înşelat şi că cel din faţa ei nu e Gilbert, Sondra se arătă foarte încurcată şi nu ştiu ce să facă spre a ieşi din această situaţie destul de jenantă.

— Ah, iartă-mă, dumneata eşti domnul Clyde Griffiths, acuma văd! M-am înşelat! Te-am confundat cu Gilbert. Prin întunericul ăsta, nu se vede bine.

Clyde observă că e încurcată şi neliniştită şi înţelese că făcuse o greşeală, care nu era nici măgulitoare pentru el, nici plăcută pentru ea. La rândul lui se zăpăci cu totul şi dădu să se retragă.

— Iertaţi-mă… zise el. Nu face nimic! N-am avut intenţia să vă deranjez. Credeam că…

Roşi, apoi făcu un pas îndărăt, fâstâcit de-a binelea.

Sondra, însă, observând că cel pe care-l luase drept Gilbert Griffiths e mult mai atrăgător decât vărul lui şi mult mai modest, şi, de bună seamă, mult mai impresionat de farmecul personal şi de starea ei socială, îşi reveni repede şi, cu un zâmbet fermecător, spuse:

— Nu face nimic, într-adevăr! Urcă-te, te rog, şi dă-mi voie să te conduc acolo unde aveai de gând să mergi. Mi-ar face plăcere să

mergem împreună.

Din clipa când află că a fost salutat numai datorită unei greşeli, Clyde luă o atitudine din care până şi ea înţelese cât e de jignit, de ruşinat şi dezamăgit. În privirile lui se putea uşor citi regretul, şi pe. Buze îi juca un surâs şovăitor, trist, care voia parcă să-i ceară scuze.

— Da, cu plăcere, rosti el sacadat, adică... dacă vreţi dumneavoastră... înţeleg foarte bine ce s-a petrecut. Se întâmpla... Dar nu trebuie să vă simţiţi obligată să mă luaţi dacă vă stingheresc. Mă gândeam că...

Se întorsese pe jumătate, gata să plece, dar se simţea atât de puternic atras către ea, încât nu reuşise să se clintească din loc înainte ca ea să repete:

— Urcă-te, domnule Griffiths, vino! Mi-ar părea bine dacă ai accepta. David o să te ducă într-o clipă la destinaţie, sunt sigură! Cât despre rest, îmi pare rău, crede-mă... N-aş fi vrut să crezi că numai pentru faptul că nu eşti Gilbert Griffiths...

Clyde şovăi puţin, apoi, foarte timid, se urcă în maşină şi se aşeză pe banchetă, alături de ea. Sondra, intrigată de persoana lui, începu să-l privească îndeaproape, bucuroasă că e el şi nu Gilbert. Ca să-l vadă mai bine, cât şi spre a-i arăta graţiile-i irezistibile, cum le socotea ea, aprinse lumina. Când se întoarse şoferul, îl întrebă pe Clyde unde vrea să meargă, şi el îi dădu, cu o strângere de inimă, adresa, deoarece era vorba de o stradă ce se deosebea grozav de mult de stradă pe care locuia Sondra. În timp ce maşina gonea, era ros de dorinţa năvalnică de a se folosi într-un fel oarecare de acest scurt prilej pentru a o face pe fată să-l privească în viitor ou oarecare simpatie şi poate — cine ştie? — Să stârnească în ea dorinţa cât de slabă de a-l vedea din când în când. Era atât de dornic să pătrundă în lumea ei!

— E foarte drăguţ din partea dumneavoastră că m-aţi luat cu maşina, spuse el zâmbind şi întorcându-se spre ea. Nu m-am gândit că m-aţi putea confunda cu vărul meu, altfel nu m-aş fi apropiat.

— Dar nu face nimic! Să nu mai vorbim despre asta, răspunse Sondra cu cochetărie şi cu un fel de gingăşie languroasă în voce. Îşi

dădea seama că prima impresie pe care i-o făcuse el nu fusese nici pe departe tot atât de puternică. E greşeala mea, nu a dumitale. Oricum, îmi pare bine că am făcut-o, adăugă ea apăsat, cu un surâs captivant. Îmi pare mai bine că, te-am luat pe dumneata, şi nu pe Gil. Cu el nu mă prea împac. Ne certăm ori de câte ori ne întâlnim undeva.

Zâmbi, revenindu-şi cu totul din încurcătura de adineauri. Se rezemă de pernele maşinii ca o adevărată prinţesă şi cercetă cu interes trăsăturile foarte regulate ale lui Clyde. „Ce ochi calzi şi surâzători are, se gândea ea. Şi, în definitiv, e văr cu Bella şi cu Gilbert şi nu pare să-i meargă rău...”

— Cum se poate aşa ceva? Exclamă el sec, într-o încercare foarte palidă şi stângace de a se arăta stăpân pe sine însuşi şi chiar bine dispus.

— A, sunt lucruri fără importanţă... Ne certăm din când în când, şi atâta tot!

Simţi că-i tulburat, intimidat şi că în preajma ei îi lipseşte, fără îndoială, prezenţa de spirit, iar gândul că-l poate zăpăci şi încurca aşa de rău îi făcu plăcere.

— Mai lucrezi la unchiul dumitale?

— Da, răspunse Clyde repede, ca şi cum pentru ea ar fi putut avea vreo importanţă faptul că n-ar mai lucra. Acum mi s-a dat în grijă conducerea unei secţii.

— Serios? Nu ştiam. Nu te-am mai văzut deloc de când te-am cunoscut. Bănuiesc că nu prea ai timp să te distrezi. Îl privi cu înţeles, de parcă ar fi vrut să spună: „Rudele nu prea se interesează de dumneata”. Dar, simţind o oarecare simpatie pentru el, preferă să spună: Ţi-ai petrecut toată vara în oraş, nu-i aşa?

— Da, răspunse Clyde simplu, pe un ton plăcut. A trebuit să rămân, ştiţi, din cauza lucrului. Dar v-am văzut adesea numele în ziare, am citit cum aţi luat parte la concursurile de călărie şi de tenis şi v-am văzut la serbarea florilor din iunie. Mi-aţi părut foarte frumoasă... aproape un înger!

În ochi avea o lumină în care admiraţia se împletea cu un fel de rugă, şi asta o incinta. Ce tânăr fermecător — atât de diferit de Gilbert! Şi când te gândeşti că e atât de nefericit, iar ea nu-i poate

arăta decât un interes trecător… Gândul acesta o întrista puțin, apoi o făcu să se arate mai binevoitoare față de el. Pe de altă parte, ce ar spune Gilbert dacă aş şti că l-a cucerit pe vărul lui? Ce mutră ar face — el, care o socotea mofturoasă! Dar ar primi o lecție binemeritată dacă cineva i-ar da atenție lui Clyde şi l-ar trata cu o simpatie mai mare decât aceea la care s-ar putea aştepta Gilbert vreodată. Un asemenea gând o făcea să surâdă…

Din nefericire, chiar în clipa aceea maşina trase în fața casei doamnei Peyton şi se opri. Atât pentru Clyde, cât şi pentru ea, aventura părea că se terminase.

— E foarte drăguț din partea dumitale că-mi vorbeşti aşa. N-am să uit! îi zâmbi galeş, în timp ce Clyde cobora prin uşa deschisă de şofer, cu nervii încordați din pricina importanței pe care o avea pentru el această întâlnire. Va să zică aici locuieşti dumneata! Crezi că o să-ți petreci toată iarnă la Lycurgus?

— Da, sunt convins! Cel puțin aşa sper… adăugă pe urmă plin de jind, în timp ce ochii completau înțelesul a ceea ce voia să spună.

— Atunci poate că o să te mai întâlnesc undeva, vreodată… Cel puțin aşa sper.

Se înclină, îi întinse degetele cu un zâmbet larg şi cuceritor, iar el, înnebunit de fericire, adăugă:

— Ah, sper şi eu!

— Noapte bună! Noapte bună! Exclamă ea, în timp ce maşina se îndepărta repede.

Iar Clyde, uitându-se după ea, se întreba dacă o va mai vedea vreodată, dacă va mai fi vreodată aşa de aproape de ea şi în aceeaşi atmosferă de intimitate. Când te gândeşti că a întâlnit-o, şi cum! De astă dată se purtase cu totul altfel decât prima oară, când nici nu-l băgase în seamă. Da, îşi aducea perfect de bine aminte.

Plin de speranță şi puțin cam melancolic, se îndreptă spre intrare.

Iar Sondra… în vreme ce maşina gonea pe străzi, se întreba de ce oare familia Griffiths părea să-i acorde atât de puțină atenție?

CAPITOLUL 44

Această întâlnire atât de neaşteptată avu urmări de-a dreptul nimicitoare. Pentru că acum, în ciuda satisfacţiilor şi a tihnei pe care i le oferea Roberta, iată că se punea din nou, într-un mod cât se poate de limpede şi de plăcut pentru el, problema posibilităţilor sale mondene. Şi asta venea, oricât de curios s-ar părea, tocmai din partea unei fete care, aparţinând clasei de sus, concretiza şi făcea să crească şi mai mult în faţa ochilor lui rolul şi importanţa acestei clase. Frumoasa Sondra Finchley! Faţa ei fermecătoare, eleganţa ei, felul adorabil, superior de a se purta! Ah, dacă ar fi izbutit să-i atragă atenţia atunci când a cunoscut-o prima dată! Sau dacă ar izbuti măcar acum!

Faptul că relaţiile lui cu Roberta ajunseseră acolo unde erau acum nu prezenta totuşi suficientă importanţă sau greutate pentru a înlătura atracţia exercitată asupra temperamentului şi imaginaţiei lui de o fată ca Sondra şi de tot ceea ce reprezenta ea. Compania „Wimblinger-Finchley", fabrică de aspiratoare electrice de praf, era unul din concernurile industriale cele mai mari din Lycurgus! Zidurile şi furnalele sale înalte cuprindeau o bună parte a cartierului de dincolo de Mohawk. Iar palatul familiei Finchley, de pe bulevardul Wykeagy, nu departe de al familiei Griffiths, era unul dintre cele mai impozante din şirul acela distins de case aristocrate, construite după ultima modă, în momentul când ultimul cuvânt în materie de arhitectură era stilul Renaşterii italiene — marmură gălbuie, combinată cu gresie de Dutchess County. Iar familia Finchley făcea parte din familiile despre care se vorbea cel mai mult în regiune.

Ah! Dacă ar reuşi să o cunoască mai de aproape pe această superbă fiinţă! Dacă ar reuşi să-i câştige favoarea şi, datorită acestei favori, să intre în lumea ei minunată! Nu era el oare un Griffiths, la fel ca şi Gilbert Griffiths? Şi n-ar putea fi la fel de simpatizat, numai de-ar avea tot atât de mulţi bani, sau măcar

aproape tot atât... Să se poată îmbrăca în genul lui Gilbert Griffiths; să se plimbe de colo până colo în una din maşinile frumoase cu care acesta făcea automobilism! Nu încape nici o discuție că atunci o fată ca Sondra ar fi încântată să-l bage în seamă şi — mai ştii? — Chiar să se îndrăgostească de el. Deocamdată, însă, se gândea Clyde cu melancolie, deocamdată nu putea face altceva decât să spere, să spere, să spere...

La dracu! În seara asta nu se va mai duce la Roberta! O să născocească o scuză oarecare, o să-i spună a doua zi dimineață că l-a chemat unchiul, sau vărul lui, să lucreze ceva. Sub stăpânirea unor asemenea sentimente nu putea şi nu voia să se ducă la dânsa.

Acesta era efectul pe care bogăția, frumusețea şi starea socială înaltă, spre care el aspira cu atâta râvnă, îl produceau asupra unui temperament tot atât de fluid şi tot atât de nestatornic ca şi apa.

La rândul ei, Sondra, gândindu-se, ceva mai târziu, Ia întâlnirea cu Clyde, fu total cucerită de farmecul — fiindcă nu-i putea spune altfel — pe care-l descoperise la el, cu atât mai pronunțat cu cât era absolut contrariul a, ceea ce îi oferea, într-o formă jignitoare, Gilbert. Hainele lui, felul de a se comporta, precum şi remarcă făcută în sensul că era angajat la întreprindere într-o oarecare calitate de funcționar, toate acestea păreau să-i indice că ar putea fi plasat şi mai bine decât îşi închipuise ea. Totuşi, îşi aduse aminte că, deşi îşi petrecuse toată vara cu Bella şi-i întâlnise de mai multe ori pe Gilbert, pe Myra şi pe părinții lor, nici unul nu rostise vreun cuvânt cu privire la Clyde. De fapt, singurele informații pe care le avea despre el erau cele primite la început de la doamna Griffiths, care spusese că e un nepot sărac, adus din vest de soțul ei pentru a-l ajuta într-un chip oarecare. După felul cum îl văzuse însă pe Clyde de data asta, nu mai părea chiar aşa de lipsit de importanță şi în nici un caz sărac, ci, dimpotrivă, părea cât se poate de interesant, destul de elegant, foarte simpatic şi în mod evident, după câte îşi dăduse seama, doritor de a fi luat în serios de o fată că dânsa. Şi o astfel de atitudine din partea vărului lui Gilbert — din partea unui Griffiths — nu putea fi decât măgulitoare.

Ajungând la familia Trumbull, o familie ce gravita în jurul unui anume Douglas Trumbull, avocat prosper, văduv, care învârtea

multe afaceri în regiune şi care, datorită copiilor, precum şi bunelor sale maniere şi a subtilităţii avocăţeşti, reuşise să intre în graţiile celor mai înalte cercuri ale societăţii din Lycurgus, i se destăinui brusc lui Jill Trumbull, cea mai mare dintre cele două fiice ale avocatului:

— Ştii, mi s-a întâmplat ceva nostim astăzi!

După care începu să-i povestească în amănunt cele petrecute.

Mai târziu, la cină, întrucât Jill găsise că e ceva de-a dreptul pasionant, Sondra repetă povestea faţă de Gertrude, fiica mai mică, şi de Tracy, unicul fiu al familiei Trumbull.

— Da, da, spuse Tracy Trumbull, stagiar la biroul tatălui său, l-am văzut pe băiatul ăsta de vreo trei sau patru ori pe Bulevardul Central. Seamănă grozav cu Gil, într-adevăr! Numai că nu e tot atât de filfizon. L-am salutat de câteva ori în vara asta, fiindcă îl confundam cu Gil.

— Şi eu l-am văzut, intră în vorbă Gertrude Trumbull. Poartă uneori şapcă şi haină cu cordon, ca şi Gilbert Griffiths, nu-i aşa? Mi l-a arătat o dată Arabella Stark, apoi Jill şi cu mine l-am văzut trecând pe lângă Stark într-o sâmbătă după-amiază. După părerea mea, e mai bine decât Gil, mult mai bine!

Toate astea îi întăriră Sondrei opiniile pe care şi le făcuse despre Clyde, astfel că adăugă:

— L-am cunoscut într-o seară, astă-primăvară, Bertina Cranston şi cu mine, la Griffiths. Atunci mi se păruse prea timid. Aş vrea însă să-l vedeţi acum. Hotărât lucru, e un bărbat frumos, cu ochi foarte calzi şi un zâmbet foarte plăcut!

— Mai încet, mai încet, Sondra! zise Jill Trumbull, care, ca şi Bertina şi Bella, era foarte bună prietenă cu ea, fiind colege la Şcoala „Snedeker”. Cunosc pe cineva care ar fi gelos dacă te-ar auzi vorbind aşa...

— Cum, adică lui Gil Griffiths nu i-ar plăcea să audă că vărul lui arată mai bine decât el? Interveni Tracy Trumbull. Ascultă...

— Gil! Hm! Pufni Sondra iritată. Îşi închipuie că lumea începe şi se sfârşeşte cu el! Fac rămăşag că numai din cauza asta familia Griffiths îl ocoleşte pe vărul său. Da, da acum sunt sigură! Bella ar vrea, fără îndoială, să-l apropie de ei, pentru că am auzit-o spunând

primăvara trecută că-l găseşte foarte drăguț. Iar Myra nu e în stare să facă nimic ce-ar putea să-i supere pe ceilalți. Cred că ar fi tare nostim dacă cineva dintre noi s-ar ține de el şi s-ar apuca să-l invite ba ici, ba dincolo — din când în când, fireşte! — Aşa, în glumă, numai ca să vedem ce o să facă şi cum ar primi Griffithsii chestia asta! Ştiu foarte bine că domnul Griffiths, Myra şi Bella n-ar avea nimic împotrivă, dar Gil o să se supere rău de tot! Eu, una, n-aş putea să fac asta, pentru că sunt prea apropiată de Bella, ştiu însă cine ar putea s-o facă fără ca nimeni să protesteze... Se opri, gândindu-se la Bertina Cranston, care nu putea să-l sufere pe Gil şi nici pe doamna Griffiths. Mă întreb dacă se pricepe la dans, călărie, tenis şi altele de felul ăsta...

Se opri din nou şi cumpăni, amuzată, în timp ce toți ceilalți se uitau la ea. Iar Jill Trumbull, o fată tot atât de zvăpăiată, deşi fără frumusețea sau strălucirea ei, observă:

— Ar fi o chestie nostimă! Crezi că Griffithşii s-ar burzului chiar aşa de rău?

— Şi dacă s-ar burzului, ce? Continuă Sondra. Mai mult decât să-l ignoreze, ce pot face? Şi, aş vrea să ştiu, cine s-ar sinchisi de asta? În tot cazul, nu cei care l-ar invita!

— După cum văd eu, vă arde de ceartă, interveni Tracy Trumbull. Pariez că asta o să şi iasă până la urmă! Lui Gil Griffiths n-o să-i placă, fiți sigure! Nu mi-ar plăcea nici mie dacă aş fi în locul lui. Dacă vreți să stârniți animozități, n-aveți decât; eu, unul, sunt convins că ăsta va fi rezultatul!

Or, Sondra Finchley nu era o fire căreia să nu-i surâdă o astfel de idee. Totuşi, oricât de interesantă i s-a părut festa pusă la cale, s-ar fi putut să nu iasă nimic dacă, în urma acestei conversații, precum şi a altora avute cu Bertina Cranston, Jill Trumbull, Patricia Anthony şi Arabella Stark, nu s-ar fi întâmplat că zvonul despre această intrigă, împreună cu anumite comentarii la adresa propriei lui persoane, să ajungă, în cele din urmă, la urechile lui Gilbert Griffiths prin intermediul Constancei Wynant, cu care, spuneau gurile rele, era ca şi logodit. Iar Constance, trăgând nădejde că, până la urmă, Gilbert o va lua în căsătorie, se arătă şi ea iritată de zvonul că Sondra înțelege să se intereseze de Clyde şi,

fără nici un motiv binecuvântat, să spună tuturor că acesta e mai simpatic decât Gilbert. Şi astfel, spre a-şi uşura inima, cât şi pentru a pune la cale o răzbunare împotriva Sondrei, îl încunoştință pe Gilbert, care începu, fără întârziere, să facă diferite remarci tăioase cu privire la Clyde şi la Sondra, transmise Sondrei, cu anumite înflorituri proprii, de către Constance, acestea avură efectul scontat, treziră în ea o dorință vie de a se răzbuna. Şi era destul să vrea acest lucru, pentru a se purta frumos față de Clyde, ba încă a le face şi pe altele să se poarte la fel. Asta ar însemna, fără îndoială, ca Gilbert să se pomenească în fața unui rival în societate — în speță, propriul său văr — care, cu toate că era sărac, putea fi ostentativ şi mai mult simpatizat tocmai datorită acestui motiv. Minunată farsă! Chiar atunci descoperi şi mijlocul prin care să-l poată introduce pe Clyde mai uşor în societate, fără să se trădeze şi fără nici o consecință neplăcută pentru ea, în cazul când lucrurile nu s-ar fi terminat cu bine.

Şi anume, la Lycurgus, membrii mai tineri ai familiilor distinse, ai căror copii urmaseră la Şcoala „Snedeker", formaseră un club, în cadrul căruia organizau diferite petreceri şi serate, numit „Când şi când". Acest club, mai mult cu numele şi oarecum neglijat, nu avea nici o organizare precisă, nici funcționari, nici sediu. Toți cei care, în virtutea relațiilor mondene şi a legăturilor de clasă, aveau dreptul să fie aleşi şi voiau să se înscrie în club puteau să convoace o întrunire a celorlalți membri, în vederea unui dineu, a unei serate dansante, ori a unui ceai la locuința unuia dintre ei.

Cât de simplu ar fi, se gândea Sondra, căznindu-se să găsească mijlocul cel mai potrivit pentru al introduce pe Clyde în rândul lor, dacă vreunul dintre membrii clubului ar putea fi convins să organizeze ceva, şi, apoi, la propunerea ei, să-l invite şi pe Clyde. Cât de uşor i-ar fi, de pildă, lui Jill Trumbull să organizeze un dineu şi o seară de dans sub auspiciile clubului „Când şi când", la care să fie poftit şi Clyde. Prin acest şiretlic, ea ar putea să-l vadă din nou şi ar putea să-şi dea seama în ce măsură o interesa, precum şi ce fel de om era.

În consecință, fu anunțat un mic dineu pentru membrii clubului şi pentru prietenii lor în prima marți din decembrie, urmând că Jill

Trumbull să fie gazda. Fură invitați Sondra şi fratele ei, Stuart, Tracy şi Gertrude Trumbull, Arabella Stark, Bertina şi fratele ei, precum şi alți tineri din Utica şi Gloversville, şi Clyde! Pentru a-l feri însă pe Clyde de vreun insucces sau chiar de vreun comentariu invidios, nu numai ea, ci şi Bertina, Jill şi Gertrude urmau să se poarte atent şi cu îngăduință față de el. Toți trebuiau să aibă grijă că programul de dans al lui Clyde să nu aibă întru nimic de suferit şi să nu fie lăsat singur nici la masă, nici în sala de dans, ci să fie trecut cu multă abilitate de la una la altă până la sfârşitul reuniunii. În felul acesta se putea ca şi alții să-i arate interes, ceea ce nu numai că ar linişti-o pe Sondra în privința faptului că dintre toate persoanele simandicoase din Lycurgus, numai ea s-a purtat prietenos cu acest Griffiths, dar l-ar pune într-o situație şi mai dificilă pe Gilbert, dacă nu şi pe Bella sau ceilalți membri ai familiei.

Zis şi făcut!

Şi astfel, cam la două săptămâni după întâlnirea cu Sondra, întorcându-se de la fabrică într-o seară de decembrie, nu mică fu surpriza lui Clyde când văzu un plic de culoare gălbuie, rezemat de oglinda măsuței sale de toaletă. Adresa era scrisă neglijent, cu litere mari, iar scrisul nu-l cunoştea. Îl luă de pe măsuță şi-l întoarse pe o parte şi pe alta, fără să-şi poată da seama de unde vine. Pe partea cealaltă a plicului erau inițialele B.T. sau J.T., nu le putu descifra bine, atât de încâlcite erau literele. Desfăcu plicul şi scoase din el un cartonaş, pe care scria:

CLUBUL „CÂND ŞI CÂND”
Organizează prima sa serată de iarnă
MARȚI 4 DECEMBRIE
În locuința domnului Douglas Trumbull
WYKEAGY AVENUE, nr. 135
Sunteți cordial invitat
Răspundeți, vă rugăm, domnişoarei Jill Trumbull

Pe dosul invitației, cu aceeaşi caligrafie neglijentă ca şi aceea de pe plic, era scris:

„Dragă domnule Griffiths,

M-am gândit că poate ai dori să vii. Va fi ceva cu totul nepretențios. Sunt sigură că o să-ți placă. În cazul când accepți, anunț-o pe Jill Trumbull.

Sondra Finchley”

Uluit şi emoționat, Clyde rămase năuc. Deoarece, după cea de a doua întâlnire cu Sondra, era mai fascinat decât oricând de speranța că, într-un fel sau altul, mai curând sau mai târziu, va fi scos din starea umilă în care se găsea acum. După părerea lui, în momentul de față era cu mult superior lumii aceleia de jos în mijlocul căreia îşi petrecea vremea. Şi iată că acum avea în față o invitație a clubului „Când şi când”, care trebuia să însemne ceva de vreme ce era patronat de oameni atât de importanți, deşi nu auzise niciodată despre un asemenea club. Iar pe partea cealaltă a invitației nu era, oare, chiar scrisul Sondrei? Totul părea un basm, nici mai mult, nici mai puțin!

Era atât de uimit, încât nu-şi mai încăpea în piele de fericire, începu să păşească încoace şi încolo prin cameră, să se admire în oglindă, să se spele pe mâini şi pe față; apoi ajunse la concluzia că nu-i prea place cravata şi trebuie să şi-o schimbe, întrebându-se în ce chip ar fi mai nimerit să se îmbrace şi gândindu-se la felul cum îl privise Sondra în cursul ultimei lor întâlniri. Şi cum îi zâmbise. În acelaşi timp, însă, nu se putu împiedica să se întrebe ce-ar spune Roberta dacă, printr-o minune optică, ar putea să vadă cât de mult l-a bucurat primirea acestei invitații. Căci, datorită faptului că nu mai era la cheremul opiniilor convenționale ale părinților săi, adoptase față de Roberta, treptat-treptat, o poziție care, cu siguranță, ar fi însemnat un adevărat chin pentru ea în cazul când ar fi descoperit adevărata lui stare sufletească, idee ce-l nelinişti destul de mult, fără a-i schimba, totuşi, în vreo măsură gândurile cu privire la Sondra.

Minunăția aceea de fată!

Frumusețea aceea!

Lumea bogată şi distinsă în care se învârtea!

Pe de altă parte, gândurile lui în legătură cu toate acestea erau

străbătute de atâta cinism şi nepăsare, încât se putu chiar întreba, cu destulă seriozitate, de ce n-ar putea, în definitiv, să-şi îndrepte gândurile spre ea şi să le depărteze de Roberta, de vreme ce în momentul acela Sondra era pentru el izvorul celor mai înalte bucurii? Roberta n-avea de unde să ştie despre toate acestea. Nu putea să-i citească gândurile, n-avea cum să-şi dea seama de această experiență nouă decât dacă i-ar fi spus el. Şi, fireşte, nici nu-i putea trece prin cap să facă acest lucru. Şi, apoi, nu vedea nici un rău în faptul că un tânăr sărăcea el are asemenea aspirații. Alți tineri, tot atât de săraci ca şi el, se căsătoriseră cu fete tot atât de bogate ca şi Sondra.

Pentru că, în ciuda tuturor celor petrecute între el şi Roberta, nu-şi dăduse cuvântul că se va căsători cu ea — îşi aduce, perfect aminte — decât în cazul când s-ar întâmpla un anumit lucru. Or, după părerea lui, nu era probabil că aşa ceva avea să se întâmple, mai ales ținând seama de cunoştințele atât de precise pe care se fălea că le căpătase la Kansas City în această privință.

Iar Sondra, a cărei imagine reînviase atât de brusc în inima lui, îi stăpânea visurile cu o înfrigurare bolnăvicioasă. Această zeiță, care-l vrăjea cu totul din sanctuarul ei de aur şi podoabe, catadicsise să-şi amintească de el într-un fel atât de deschis şi direct, propunând să fie invitat acolo. Fără îndoială că avea să vină şi ea, iar gândul acesta îl înfiora din creştet până în tălpi.

Ce-o să zică Gilbert şi ceilalți membri ai familiei Griffiths când vor auzi — ceea ce cu siguranță avea să se întâmple — că a fost invitat la această petrecere? Sau dacă îl vor întâlni altă dată, la o altă serată, unde s-ar putea să fie din nou invitat de Sondra? Grozav ar fi! I-ar supăra, sau le-ar face plăcere? I-ar face să-i acorde mai puțină, sau mai multă atenție? La urma urmei, el n-avea nici o vină. În toate acestea, nu fusese oare invitat cu toată pompa de nişte oameni din Lycurgus care se bucurau de aceeaşi situație frumoasă şi pe care, fără îndoială, ei erau obligați să fie respecte? Nu era nici măcar o treabă pusă la cale de el, fusese un simplu accident. Aşa încât faptele nu puteau în nici un caz să-l pună în situația unui om care caută să răzbată cu orice preț.

Lipsit, cum era, de anumite nuanțe mai fine de discernământ,

un fel de bucurie şireată şi ironică îl stăpânea la gândul că de acum înainte Gilbert şi Griffithsii ar putea fi siliţi să ţină cont de el, indiferent dacă doreau sau nu, poate chiar să-l invite în casă la ei. De vreme ce o făceau alţii, cum ar fi putut să se eschiveze tocmai ei? Ce satisfacţie! Şi asta în pofida dispreţului pe care i-l arăta Gilbert! Se înfiora de bucurie la gândul acesta, dându-şi seama că oricât de mare ar fi dispreţul lui Gilbert, nici unchiul său, nici Myra n-ar fi dispuşi să-l împărtăşească şi, prin urmare, va fi destul de ferit de orice tainică încercare de răzbunare ce-ar putea veni din partea lui Gilbert.

Dar invitaţia aceasta e un adevărat miracol! Ce rost ar avea mâzgăliturile Sondrei dacă persoana lui n-ar preocupa-o cât de cât? Ce rost? Gândul acesta îl făcea să se simtă atât de tulburat, încât în seara când primi invitaţia Clyde de-abia mai fu în stare să mănânce. Luă invitaţia şi sărută cuvintele scrise de mâna ei. Şi, în loc să se ducă la Roberta, ca de obicei, se hotărî, întocmai ca şi atunci când o întâlnise din nou pe Sondra, să se plimbe puţin, apoi să se întoarcă în camera lui şi să se culce devreme. A doua zi, ca şi data trecută, va putea găsi o scuză oarecare, de pildă că a fost acasă la familia Griffiths, sau la unul dintre şefii fabricii, ca să primească anumite instrucţiuni cu privire la munca de acolo. Se ţineau deseori asemenea conferinţe. Căci, copleşit de cele ce se petreceau acum, nu mai avea chef s-o vadă pe Roberta sau să mai stea de vorbă cu ea în seara aceea. Ar fi fost peste puterile lui. Gândul celălalt — la Sondra şi la interesul pe care i-l arăta ea — îl absorbea cu totul.

CAPITOLUL 45

Între timp, însă, se ferise cu grijă să facă faţă de Roberta fie şi cea mai vagă aluzie în legătură cu Sondra, cu toate că, chiar şi atunci când se găsea lângă ea, la fabrică, ori în camera ei, nu-şi

putea opri gândurile care-i zburau spre locurile pe unde rătăcea Sondra în momentele acelea, acolo, în lumea ei înaltă. Roberta surprindea uneori în gândurile şi atitudinea lui o schimbare şi o rezervă împotriva cărora ea nu putea să facă nimic şi încerca să-şi explice ce anume a început să-l preocupe atât de intens în ultima vreme. La rândul lui, Clyde, atunci când ea nu-l observa, se gândea şi se întreba, da, se întreba (de vreme ce binevoise să-i amintească din nou de existența ei), cum de este cu putință ca o Sondra să se intereseze de el? Dar cu Roberta cum rămâne? Cum? Mai ales după legătura atât de intimă stabilită între ei? (La naiba!) Şi totuşi ținea la ea (da - ținea!), cu toate că, acum, scăldat în razele acestui nou astru, aproape nici nu-i mai venea să se uite la Roberta, atât de puternice erau razele ce emanau de la cealaltă. Proceda oare greşit? Făcea un păcat dacă se purta aşa? Mama lui ar fi spus că da! Şi tatăl lui tot aşa ar fi spus… şi poate toți cei care aveau o concepție sănătoasă despre viață… poate chiar şi Sondra Finchley… şi familia Griffiths… toată lumea!

Şi totuşi! Şi totuşi! Începuse să cearnă prima ninsoare a anului, când Clyde, gătit cu un clac nou şi cu un fular alb de mătase — amândouă luate în urma sfatului binevoitor al proprietarului unui magazin de articole bărbăteşti, Orrin Short, pe care-l cunoscuse de curând aici — şi cu o umbrelă nouă de mătase, pentru a se apăra de ninsoare, se îndrepta spre reşedința extrem ae interesantă, dacă nu şi extrem de impozantă, a familiei Trumbull, de pe bulevardul Wykeagy. Era o casă ciudată, joasă şi asimetrică, iar luminile care licăreau prin nenumăratele storuri trase îi dădeau aspectul unei ilustrate de Crăciun. În fața casei, deşi Clyde fusese extrem de punctual, se înşiruiau vreo şase maşini elegante, de diferite tipuri şi culori. Când le văzu, cu un strat subțire de zăpadă proaspătă pe acoperiş, pe scări şi pe aripi, Clyde simți o strângere de inimă la gândul lipsei pe care nu va putea probabil s-o înfrângă prea curând, lipsa posibilităților materiale de a-şi cumpăra şi el un lucru atât de necesar. Iar înăuntru, în timp ce se apropia de intrare, auzi un zvon de glasuri şi râsete ce se amestecau în conversația generală.

Un servitor înalt şi slab îi luă pălăria, paltonul şi umbrelă, iar

Clyde se pomeni faţă în faţă cu Jill Trumbull, care părea a fi în aşteptarea lui, o blondă cu părul ondulat, nu grozav de frumoasă, dar vioaie şi elegantă, îmbrăcată într-o rochie de mătase albă, cu braţele şi umerii goi, cu o diademă de strasuri în jurul frunţii.

— Nu-i nevoie să-mi spuneţi cine sunteţi, îl întâmpină ea cu un accent vesel, apropiindu-se şi întinzându-i mâna. Eu sunt Jill Trumbull. Domnişoara Finchley n-a venit încă. Totuşi, cred că pot face onorurile la fel de bine ca şi ea. Să mergem la ceilalţi.

Îl conduse printr-un şir de camere, care păreau toate aşezate. În unghi drept, şi adăugă în timp ce mergeau:

— De necrezut cât de bine semănaţi cu Gil Griffiths!

— E adevărat, spuse Clyde, zâmbind simplu şi curajos, foarte măgulit de comparaţie.

Tavanele erau joase. Lămpi frumoase, prevăzute cu abajururi pictate, îşi desprindeau braţele din pereţii de culoare întunecată. Focul din căminele a două camere cu uşile dintre ele deschise larg, arunca o lumină roşiatică asupra mobilei capitonate şi foarte confortabile. De jur împrejur se aflau tablouri, cărţi, obiecte de artă.

— Tracy, vrei să faci tu prezentările? spuse Jill. Fratele meu, Tracy Trumbull — domnul Griffiths. Domnul Clyde Griffiths — toată lumea, adăugă apoi, aruncându-şi privirile asupra întregii asistenţe.

În timp ce Tracy Trumbull îl luă de mână, fel de fel de priviri se îndreptau spre el. Cu toate că se simţea prost, deoarece era cercetat de toată lumea de acolo, Clyde reuşi totuşi să schiţeze un surâs cald. Totodată, îşi dădu seama că, cel puţin pentru un moment, conversaţia se oprise.

— Nu vă întrerupeţi conversaţia din cauza mea, îndrăzni el să spună, cu un zâmbet care îi făcu pe cei mai mulţi să-l socotească spiritual şi în largul lui.

În acelaşi timp Tracy adăugă:

— Nu te mai prezint fiecăruia în parte. Stăm aici şi ţi-i arăt pe toţi. Aceea e sora mea, Gertrude; stă de vorbă cu Scott Nicholson.

Clyde observă că o fată micuţă, brunetă, îmbrăcată în roz cu o faţă drăguţă, având un aer îndrăzneţ şi inteligent, înclină uşor din cap. Alături de ea, un tânăr foarte spilcuit, cu un fizic frumos şi ten

trandafiriu, se înclină cu rigiditate şi rosti: „încântat”. La câțiva paşi mai încolo, lângă o fereastră mare, stătea o fată înaltă şi totuşi grațioasă, brunetă, cu trăsături care nu aveau în ele nimic cuceritor, şi vorbea cu un tânăr lat în spete şi cu pieptul bombat ceva mai scund decât ea. Îi fură prezentați drept Arabella Stark şi Frank Harriet.

— Discută despre un *match* de fotbal care a avut loc recent între „Corneli” şi „Syracuse”... Burchard Taylor şi domnişoara Phant, din Utica, urmă el, aproape prea repede pentru ca noul venit să le poată reține numele. Perley Haynes şi domnişoara Vanda Steele... Ei, cred că asta e tot, deocamdată. Ba nu, iată că vin Grant şi Nina Temple.

Clyde se opri şi se uită la un tânăr înalt, cu înfățişare de *dandy,* cu fața ascuțită şi ochii cenuşii, întunecați, care conducea o fată elegantă, tânăra şi grăsuță, îmbrăcată în gri, cu părul castaniu-deschis strâns cu grijă deasupra frunții. Perechea se îndrepta spre mijlocul camerei.

— Bună seara, Jill! Bună seara, Vanda! Bună seara, Wynette. În mijlocul acestor salutări, Clyde fu prezentat celor doi, fără ca vreunul dintre ei să-i acorde prea multă atenție.

— Credeam că n-o să venim, continuă tânărul Cranston, adresându-se tuturor deodată. Nina nu voia să vină, dar îi promisesem Bertinei şi lui Jill, altfel n-aş fi venit nici eu. Eram la familia Bagley. Ghici cine-i acolo, Scott? Van Peterson şi Rhoda Huli. Au să rămână doar până mâine.

— Nu mai spune! Exclamă Scott Nicholson, un individ cu un aer decis şi foarte încrezut. (Pe Clyde îl impresiona sentimentul acela de siguranță şi degajare ce părea să caracterizeze pe fiecare.) De ce nu i-ai adus încoace? Mi-ar fi făcut plăcere s-o văd pe Rhoda, ca şi pe Van!

— N-am putut. Trebuie să plece în zori, aşa spuneau. Poate că trec pe aici mai târziu, pentru câteva minute. Tiii, nu s-a servit încă masa? Mă aşteptam să vă găsesc la masă!

— Ce ți-e şi cu avocații ăştia! Se vede că nu mănâncă prea des... glumi Frank Harriet, un tânăr îndesat, dar frumos la chip, cu pieptul bombat, zâmbitor, foarte plăcut la înfățişare, cu dinți albi şi regulați.

Clyde găsi că e simpatic.

— Nu ştiu ce fac avocații, dar mie mi-e foame, şi dacă nu mi se dă să mănânc, plec! Ați auzit cine se antrenează pentru întrecerile de canotaj de anul viitor de la Corneli?

Clyde nu avea cum să înțeleagă această discuție studențească în legătură cu Universitatea „Corneli”, la care luau parte Harriet, Cranston şi alții. Abia dacă auzise de numele diferitelor colegii, atât de familiare pentru acest grup. Dar era destul de deştept să-şi dea seama de această lipsă şi să evite orice întrebări sau discuții în legătură cu astfel de subiecte. Totuşi, se simți oarecum stingher din pricina asta. Cei din jurul lui erau oameni mult mai culți, îşi făcuseră studiile la universitate. Poate că ar fi mai bine să pretindă şi el că a urmat la o universitate oarecare. La Kansas City auzise despre Universitatea de stat din Kansas, nu prea depărtată de oraş, ca şi despre Universitatea din Missouri. Iar la Chicago auzise despre universitatea cu acelaşi nume. Să spună că a urmat, măcar puțin, la una dintre ele, la Kansas, de pildă? Fără a mai sta pe gânduri, se hotărî să răspundă în sensul acesta în cazul când ar fi fost întrebat, şi avea să vadă după aceea ce-o să le mai spună dacă ar fi fost descusut mai în amănunt, de pildă ce a studiat. Auzise undeva despre matematici. De ce nu matematicile?

Îşi dădea seama însă că aceşti oameni erau prea preocupați de ei înşişi ca să-i acorde lui vreo atenție deosebită. În alte părți putea fi el un Griffiths, un personaj important pentru anumite persoane, aici, însă, lucrurile stăteau altfel, după câte se părea. Şi cum Tracy Trumbull se întorsese tocmai în clipa aceea să-i spună ceva Wynettei Phant, se simți cu totul singur, părăsit şi neputincios, neavând cu cine stă de vorbă. Dar chiar atunci micuța aceea brunetă, Gertrude, se apropie de el.

— Lumea noastră cam are obiceiul să întârzie. Aşa se întâmpla întotdeauna. Dacă le spuneam să vină la 8, ar fi venit la opt şi jumătate sau la 9. Nu se întâmpla întotdeauna aşa, ia spune?

— Aşa-i, aveți dreptate, răspunse Clyde, mulțumit că-i întrebat şi căutând să pară cât mai dezghețat şi cât mai la largul lui.

— Eu sunt Gertrude Trumbull, reluă ea. Sora simpaticei Jill, adăugă apoi cu un surâs cinic şi totuşi amuzat, care-i juca pe buze

şi în ochi. Dumneata m-ai salutat, dar nu mă cunoşti. Cu toate astea, noi am auzit multe despre dumneata. Ar fi vrut să-l pună puțin în încurcătură. Aici, în Lycurgus, Un Griffiths misterios, pe care se pare că nimeni nu-l cunoaşte. Totuşi, te-am văzut o dată pe Bulevardul Central. Intrai la cofetăria „Rich". Desigur, dumneata nu aveai de unde să ştii că eşti văzut. Îți plac dulciurile?

— Da, îmi plac. De ce? Întrebă Clyde, plin de ciudă şi oarecum tulburat, deoarece fata pentru care cumpărase atunci prăjiturile era Roberta.

Totuşi, se simțea mai la largul lui cu această fată decât cu alții de acolo, pentru că, deşi părea cinică şi nu era chiar atât de frumoasă, avea o fire veselă, iar pentru el însemna un prilej de a ieşi din izolarea şi stânjeneala în care se afla.

— Probabil că spui numai aşa... râse ea, cu o privire şireată în ochi. Cred mai curând că le-ai cumpărat pentru o fată. Ai o prietenă, nu-i aşa?

— Eu... Clyde se întrerupse o fracțiune de secundă, pentru că exact în clipa când i se pusese această întrebare, în minte îi apăru Roberta, iar gândul: „M-a văzut oare cineva împreună cu Roberta?" îl străfulgera deodată. În aceeaşi clipă se gândi că fata asta e mai inteligentă, mai îndrăzneață şi mai ironică decât toate fetele pe care le cunoscuse până atunci. Şi, fără să prelungească tăcerea, adăugă: Nu, nu am! Ce te face să mă întrebi afcta? (Pe când vorbea, se întrebă ce ar gândi Roberta dacă l-ar auzi.) Ce întrebare! Continuă el, puțin cam nervos de astă dată. Îți place să necăjeşti oamenii, nu-i aşa?

— Cine, eu? Nu mă ocup cu treburi dintr-astea! Ceea ce nu mă împiedică să cred că ai o prietenă! Îmi place uneori să pun întrebări numai aşa, ca să văd ce spun oamenii când nu doresc să-şi dea pe față gândurile adevărate. Se uită în ochii lui Clyde, zâmbind amuzată şi provocatoare: cu toate astea, ştiu că ai o prietenă. Toți băieții drăguți au!

— O, va să zică eu sunt băiat drăguț? Zâmbi el cu nervozitate, dar totodată încântat şi plăcut impresionat. Cine a spus asta?

— Ca şi cum n-ai şti-o! Păi... mai multă lume. Eu, de pildă. Şi Sondra Finchley; e şi ea de părere că eşti drăguț. O interesează

numai bărbații drăguți. Şi sora mea, Jill, te socoteşte băiat drăguț; şi ei îi plac numai bărbații drăguți. Cu mine e altceva, fiindcă eu nu sunt prea frumoasă. Se uita în ochii lui, clipind cu un aer cinic şi provocator, ceea ce îl făcu să se simtă foarte prost, incapabil de a ține piept unei fețe ca ea, dar în acelaşi timp şi foarte încântat şi măgulit. Nu crezi că arăți mai bine decât vărul dumitale? continuă ea pe un ton hotărât şi chiar imperios. Aşa spun unii!

Deşi puțin cam uluit şi totuşi flatat de această întrebare, care exprima exact ceea ce i-ar fi plăcut să creadă, deşi intrigat de interesul pe care i-l arăta fața, Clyde n-ar fi îndrăznit să afirme aşa ceva chiar dacă ar fi fost convins că aşa este. Îi stăruiau prea viu în minte trăsăturile agresive, energice şi uneori chiar pline de dorința răzbunării ale-lui Gilbert, care, zgândărit de asemenea aprecieri, nu va întârzia să i-o plătească cu vârf şi îndesat.

— Cum aş putea să cred aşa ceva? râse el. Zău, nici prin gând nu-mi trece!

— Tot ce-i posibil... Totuşi, ăsta e adevărul! Dar asta n-o să-ți servească la nimic dacă n-ai bani; mai exact: dacă ții să te învârti în cercul celor cu bani. Îl privi drept în ochi şi adăugă pe un ton potolit: Oamenilor le plac banii mai mult decât frumusețea.

„Deşteaptă fată, îşi spuse Clyde, şi ce observație ascuțită, rece!" Simți că-i pătrunde un cuțit în inimă, deşi nu asta fusese intenția ei.

În aceeaşi clipă intră Sondra, însoțită de un tânăr pe care Clyde nu-l cunoştea, un individ înalt, deşirat, dar foarte elegant îmbrăcat. Iar după ei, o dată cu alții, intrară Bertina şi Stuart Finchley.

— Iat-o! Făcu Gertrude cu oarecare ciudă, roasă de gândul că Sondra e mult mai frumoasă decât ea sau decât sora ei, precum şi fiindcă manifestase interes față de Clyde. O să caute să vadă dacă ai observat cât e de frumoasă, aşa că vezi, n-o dezamăgi...

La drept vorbind, nu ar fi fost nevoie de această remarcă — ce reflectă, de fapt, pura realitate — pentru a-l face pe Clyde s-o privească atent, cu nesaț chiar. Căci, făcând abstracție de situația ei socială, de bogăția şi gustul ei în ceea ce priveşte îmbrăcămintea şi manierele, Sondra avea înfățişarea şi comportarea fetelor care-l atrăgeau cel mai mult, o Hortense Briggs ceva mai rafinată şi

datorită banilor — sac fără fund — prin care îşi împlinea toate capriciile, mai puţin hrăpăreaţă, deşi aproape tot atât de egoistă. Mărginită ca spirit, dar având o fire aprinsă, era, în felul ei, o Afrodită[16] în goană după victime, arzând de dorinţa de a dovedi oricărei persoane, pe care o socotea demnă de atenţie, puterea distrugătoare a farmecului ei, ştiind în acelaşi timp să-şi. Ferească făptura şi individualitatea de orice legătură sau compromis ce-ar putea-o încătuşa. Totuşi, pentru motive pe care nici ea singură nu putea să şi le explice, Clyde o atrăgea. S-ar putea să nu însemne prea mare lucru sub raport social sau financiar, dar ea îl găsea interesant.

Iată de ce ţinea acum foarte mult să vadă dacă e prezent, 'apoi să se convingă că n-a observat că ea l-a căutat prima şi, în sfârşit, să-l trateze cu cât mai multă superioritate, un procedeu caracteristic „hortensian” şi un mod de a gândi care nu putea da greş în cazul lui, fiind tocmai ceea ce îl putea impresiona mai mult. Clyde o sorbea din priviri, urmărind-o cum se roteşte în dreapta şi în stânga în rochia ei de voal, nuanţată între galbenul cel mai pal şi portocaliul cel mai pronunţat şi care-i scotea foarte bine în relief părul şi ochii negri. Iar după ce împărţi vreo douăsprezece sau mai multe salutări şi schimbă câteva cuvinte cu unul şi cu altul în legătură cu cutare sau cutare întâmplare de interes local, binevoi, până în cele din urmă, să ia act şi de prezenţa lui.

— A, aici erai? Va să zică te-a hotărât să vii! Nu eram sigură dacă ai să crezi că merită sau nu să te osteneşti. Bănuiesc că ai fost prezentat tuturor, nu?

Se uită de jur împrejur, de parcă ar fi vrut să spună că dacă n-a fost prezentat, ea e gata să-l îndatoreze. Ceilalţi, nearătând prea mult interes faţă de Clyde, erau acum intrigaţi de faptul că ea îi dădea atâta importanţă.

— Da, cred că am fost prezentat aproape la toată lumea.

— Afară de Freddie Sells. A venit cu mine chiar acum. Hei, Freddie! Se adresă ea unui tânăr înalt şi zvelt, cu obrazul neted şi cu ondulaţii artificiale, îmbrăcat într-un frac strâns şi ajustat pe corp, care se apropie numaidecât şi se uită la Clyde de sus, aşa

16 Zeiţa frumuseţii în mitologia elină.

cum se uită un cocoş la o vrabie. Dânsul e Clyde Griffiths despre care ți-am vorbit, începu ea pe un ton vioi. Nu-i aşa că seamănă extraordinar cu Gilbert?

— Te cred! exclamă această amabilă persoană, care părea să nu aibă vederea prea bună, pentru că se aplecă mult ca să-l privească pe Clyde. Am auzit că sunteți vărul lui Gil. Îl cunosc foarte bine. Am învățat împreună la Princeton. Am stat şi eu aici, înainte de a intra la *„General Electric”,* în Schenectady. Totuşi, vin destul de des pe aici. Sunteți angajat la fabrică, desigur!

— Da, spuse Clyde, care se simțea tare mic în fața unui tânăr atât de superior lui ca experiență şi educație.

Începu să se teamă că individul acesta va încerca să-i vorbească despre lucruri pe care nu le va putea pricepe, lucruri pe care nu le învățase niciodată în chip sistematic, deoarece nu urmase cumsecade la nici o şcoală.

— Conduceți vreo secție?

— Da, răspunse Clyde, prudent şi nervos.

— Ştiți, urmă domnul Sells cu vioiciune şi interes, ca unul ce se pricepea bine atât în ale negustoriei, cât şi în ale tehnicii, m-am întrebat întotdeauna, la ce ar putea servi fabricarea gulerelor în afară de câştiguri grase? Când eram la colegiu, discutam adesea cu Gil despre asta. Gil îmi demonstra de obicei că fabricarea şi vânzarea gulerelor e o chestiune de importanță socială, pentru că numai aşa se mai lustruiesc oamenii. Dacă n-ar avea la îndemâna gulere ieftine, de unde să învețe oamenii cum să se poarte în societate? Cred că a citit asta în vreo carte. Eu râdeam veşnic de el!

Clyde se pregătea să încerce să răspundă ceva, deşi întrebarea îl depăşea. „Importanță socială”! Ce înțelegea domnul Sells prin asta? Probabil o problemă profundă, cu caracter ştiințific, studiată la colegiu. Noroc că a fost salvat de un răspuns neaşteptat, ce nu presupunea nici un fel de pregătire, din partea Sondrei, care, fără să-şi dea seama de stingehereală şi încurcătura lui Clyde, exclamă:

— Lasă discuțiile, Freddie! Nu-s amuzante! Vreau să-l prezint fratelui meu şi Bertinei. Îți aduci aminte de domnişoara Cranston? A fost împreună cu mine la unchiul dumitale, primăvara trecută.

Clyde se întoarse, în timp ce Fred, după ce fusese repezit, se

consolă cum putea, uitându-se lung la Sondra, pe care o admira nespus de mult.

— Da, bineînțeles… începu Clyde, pentru că, o dată cu celelalte, le studiase şi pe cele două fete.

În afară de Sondra, Bertina i se părea extraordinar de frumoasă, cu toate că şi ea era mai presus de puterea lui de înțelegere. Fiind complicată, nesinceră şi şireată, nu făcea decât să stârnească în el un sentiment vag de inferioritate, şi, prin urmare, de nesiguranță față de lumea ei — dar atât, şi nimic mai mult!

— A, bună seara! Îmi pare bine că te văd din nou… bâigui Bertina? În timp ce ochii ei verzui-cenuşii îl cercetau zâmbitori şi totuşi cu un aer indiferent şi enigmatic. Îl socotea un tânăr foarte arătos, dar nu îndeajuns de inteligent şi energic pe cât ar fi dorit ea. Probabil că ai fost foarte ocupat cu munca dumitale. Acum însă, dacă ai rupt gheața, sper c-o să te vedem mai des în societate.

— Da, aşa sper şi eu… răspunse Clyde, arătându-şi dinții, regulați.

Ochii ei păreau să declare că nu crede nici o iotă din tot ce spune, şi nici el nu crede, dar e totuşi necesar, poate chiar amuzant să vorbească aşa.

Stuart, fratele Sondrei, îi acordă un tratament asemănător, deşi cu mici modificări.

— Bună seara. Îmi pare bine de cunoştință. Sora mea tocmai mi-a vorbit despre dumneata. Ai de gând să stai mult la Lycurgus? Sper că da! Atunci o să ne mai întâlnim din când în când, fără îndoială!

Clyde nu era câtuşi de puțin sigur de asta, dar admiră felul uşuratic, superficial în care râdea Stuart, arătându-şi dinții albi şi regulați. Avea un râs pripit, voios şi nepăsător. Admiră şi felul în care se întoarse şi apucă brațul alb al Wyriettei Phant, care tocmai trecea pe lângă ei.

— O clipă, Wyn! Vreau să te-ntreb ceva…

Dispăru în altă cameră, plecându-se mult spre ea şi vorbindu-i repede. Lui Clyde nu-i scăpase amănuntul că hainele lui aveau o croială perfectă.

„Ce lume veselă! Se gândea el. Ce lume răsfățată!” în clipa aceea,

Jill Trumbull începu să strige:

— Haideți, poftiți! Nu e vina mea! Nu ştiu ce i s-a întâmplat bucătăresei, şi de asta suntem toți în întârziere. Terminăm repede cu masa, şi pe urmă dansăm, daaa?

— Poți să te aşezi între mine şi domnişoara Trumbull când o să se fixeze locurile celorlalți, îl asigură Sondra. O să fie bine, nu? Acum condu-mă.

Sondra îşi strecură brațul alb pe sub brațul lui Clyde, şi el avu impresia că, încet dar sigur, e purtat spre paradis.

CAPITOLUL 46

La masă vorbiră verzi şi uscate despre tot felul de localități personalități şi proiecte, dintre care cele mai multe nu aveau nici. O legătură cu viața dusă de Clyde în acest oraş. Totuşi, datorită farmecului său personal, reuşi curând să învingă sentimentul de izolare şi de indiferență pe care i-l provocau dintre musafiri prin felul de a se purta față de el, mai ales fetele, intrigate de faptul că Sondra Finchley îl plăcuse. Jill Trumbull, aşezată alături de el, voia să ştie de unde vine, ce fel de viață de familie a dus, ce rude are, de ce s-a hotărât să vină la Lycurgus, întrebări care, amestecate şi întrerupte de glumele făcute pe socoteala diferitelor fete şi a cavalerilor respectivi, îi dădeau lui Clyde destul răgaz să poată răspunde. Nu ar fi fost în nici un caz momentul să spună adevărul întreg în legătură cu familia lui. Spuse, prin urmare, că tatăl său conduce un hotel la Denver, nu prea mare, dar, oricum, un hotel. De asemenea, că venise la Lycurgus pentru că unchiul său i-a propus, când l-a întâlnit la Chicago, să vină aici, să învețe meşteşugul fabricării gulerelor. N-ar putea spune că-i place meseria asta, sau că o va continua la nesfârşit, în afară de cazul când şi-ar da seama că merită; mai curând ar vrea să se convingă dacă această meserie îi va putea asigura un viitor, remarcă în urma

căreia atât Sondra, care asculta, cât şi Jill, căreia îi fusese adresată, îşi spuseră că, în ciuda tuturor bârfelilor atribuite lui Gilbert, Clyde dispunea probabil de anumite mijloace şi de o situație la care ar fi putut să se întoarcă în cazul când nu i-ar mai fi convenit să rămână aici.

Lucrul acesta era important în sine nu numai pentru Sondra şi Jill, ci şi pentru toți ceilalți. Căci, în ciuda înfățişării lui plăcute şi a înrudirii cu familia Griffiths, bănuiala că ar fi un mare zero social, care se străduia, după spusele Constancei Wynant, să se agațe cu orice chip de familia vărului său, nu era chiar de neluat în seamă. Nu puteai fi decât cel mult amabil cu un funcționăraş sau o rudă săracă, indiferent de legăturile sale de familie, pe câtă vreme dacă avea ceva bani şi o oarecare situație socială, undeva, în altă parte, atunci lucrurile se schimbau.

Sondra simți că i se ia o piatră de pe inimă; iar faptul că acest Griffiths se dovedea a fi mai acceptabil în societatea lor decât îşi închipuise ea o determină să-i acorde mai multă atenție decât ar fi făcut în alte condiții.

— O să-mi permiți să dansez cu dumneata după masă? fu unul dintre primele lucruri pe care i le ceru el, încurajat de un surâs binevoitor, ce-i fusese acordat în mijlocul gălăgiei stârnite în legătură cu o serată care urma să aibă loc undeva în curând.

— Cum să nu, bineînțeles, dacă vrei! răspunse ea plină de cochetărie, străduindu-se să-l facă să se poarte cât mai romantic.

— O singură dată?

— Dar de câte ori vrei? Nu uita că sunt vreo zece-doisprezece băieți aici! Ai primit un carnet de dans când ai venit?

— N-am văzut nici un fel de carnet.

— Nu face nimic. Ai să capeți unul după masă. Iar pe mine mă poți trece la dansul trei şi opt. Asta o să-ți lase destul loc şi pentru altele. Zâmbi fermecător: trebuie să fii amabil cu toată lumea, ştii?

— Da, ştiu. O privea fără încetare. Dar de când te-am văzut la unchiul meu, în aprilie trecut, am dorit într-una să te văd din nou. Caut totdeauna numele dumitale prin ziare.

Se uită la ea cu o expresie de rugă şi întrebare, şi, fără să vrea, Sondra fu captivată de mărturisirea lui naivă. Era limpede că el nu-

şi putea permite să se ducă unde se ducea ea, sau să facă, ceea ce făcea ea; totuşi, căuta să-i urmărească în ziare numele şi deplasările. Nu putu rezista dorinței de a împinge conversația ceva mai departe.

— Serios?! Foarte drăguț din partea dumitale. Şi ce anume-ai citit despre mine?

— Că ai fost la lacul Twelfth şi Greenwood, şi apoi la Sharon, la concursurile de înot. Am citit, de asemenea, că ai fost şi la Paul Smith. Ziarele de aici erau de părere că te interesează cineva de la lacul Schroon, şi ar fi posibil să te căsătoreşti cu el.

— Nu mai spune?! Ce prostii! Ziarele de aici scriu atâtea idioțenii!

Tonul cu care spusese acestea putea da de bănuit că tânărul mersese ceva cam prea departe cu indiscreția. Clyde părea încurcat. Asta o înmuie puțin, iar câteva clipe mai târziu reluă conversația pe tonul de mai înainte.

— Îți place să călăreşti? întrebă ea pe un ton cald, liniştitor.

— N-am încălecat niciodată. N-am prea avut prilejul, dar mi-am închipuit întotdeauna că aş putea face față dacă aş încerca.

— Desigur, nu e greu. Dacă ai lua o lecție, două, te-ai descurca foarte bine, şi — adăugă ea pe un ton ceva mai coborât — am putea să galopăm împreună din când în când. În grajdul nostru sunt atâția cai, care ți-ar plăcea, sunt convinsă!

Pe Clyde îl trecu un fior. Nu era o iluzie: fusese invitat chiar de Sondra să călărească, din când în când, împreună cu ea, ba mai mult încă, putea folosi caii ei.

— Ah, mi-ar plăcea aşa de mult! Spuse el. Ar fi minunat! Lumea începea să se ridice de la masă. Aproape nimeni nu mai dădea atenție mesei, deoarece apăruse o orchestră de cameră de patru persoane, şi primele măsuri ale unui foxtrot se auziră în salonul alăturat, o cameră lungă şi lată, din care se scosese toată mobila, cu excepția scaunelor, înşirate de-a lungul pereților.

— Ar fi bine să te îngrijeşti de carnetul dumitale şi de dansuri înainte de a fi angajate toate fetele, îl preveni Sondra.

— Da, numaidecât, spuse Clyde, dar cu dumneata n-o să dansez decât de două ori?

— Bine, fie trei! Dansul trei, cinci şi opt în prima parte. Îi făcu semn, voioasă, să plece, iar el se grăbi să caute un carnet de dans.

Dansurile erau toate în genul foxtroturilor vioaie din epoca aceea, cu adaosuri şi variaţiuni, potrivit dispoziţiei fiecărui dansator, întrucât dansase foarte mult cu Roberta în lunile din urmă, Clyde era într-o formă excelentă şi abia se mai putea stăpâni de bucurie la gândul că se găseşte, în sfârşit, pe plan social, ba chiar şi afectiv în preajma unei fețe atât de minunate ca Sondra.

Şi cu toate că voia să pară curtenitor şi atent şi faţă de celelalte fete cu care dansa, se simţea cuprins de vârtejuri de câte ori îşi îndrepta privirile spre ea. Se legăna pierdută şi visătoare în braţele lui Grant Cranston şi-i aruncă, fără să dea impresia, de câte ori se apropia de el, câte o privire, prin care voia să-l facă să simtă cât de graţioasă, de romantică şi de poetică e atitudinea ei faţă de tot ce o înconjoară, că e nici mai mult, nici mai puţin decât -o floare însufleţită. Iar Nina Temple, cu care el dansa în momentul acela, observă:

— E graţioasă, nu-i aşa?

— Cine? întrebă Clyde, simulând o inocenţă pe care n-o putu confirma fiziceşte, deoarece obrajii şi fruntea i se înroşiră deodată. Nu ştiu la cine vă referiţi.

— Nu? Atunci de ce roşeşti?

Îşi dădu seama că roşeşte şi că încercarea lui de a scăpa e ridicolă. Îşi întoarse, faţa în altă parte, dar tocmai în clipa aceea muzica se opri, şi dansatorii se îndreptară care încotro spre scaunele lor. Sondra se îndepărtă împreună cu Grant Cranston, iar Clyde o conduse pe Nina spre un fotoliu de lângă o fereastră a bibliotecii.

Alături de Bertina, cu care dansă imediat după aceea, se simţi puţin cam tulburat, din pricina aerului rece şi cinic cu care aceasta îi acceptă curtenia. Dacă o interesa Clyde, asta se datora numai faptului că el o interesa pe Sondra.

— Dansezi bine. Bănuiesc că ai dansat foarte mult înainte de a veni aici, la Chicago, nu-i aşa, sau unde?

Vorbea încet, cu un accent nepăsător.

— Am fost la Chicago, înainte de a veni aici, dar acolo n-am prea

dansat. Trebuia să muncesc.

Se gândea că fetele de categoria ei aveau de toate, spre deosebire de fetele de seamă Robertei, care nu aveau nimic. Şi, totuşi, în clipa aceea îşi dădea seama că Roberta îi place mai mult decât partenera lui de acum. Era mai simpatică, mai caldă, mai bună, nu aşa de rece.

Când muzica reîncepu, cu un saxofon melancolic ce se desprindea din când în când, spasmodic, din orchestră, Sondra se apropie; de el, îl luă de mâna stângă cu mâna ei dreaptă şi-l lăsă s-o cuprindă pe după talie, o apropiere simplă, prietenoasă şi naturală, care, în negura visurilor ce şi le țesea Clyde în jurul ei, îl făcu să se înfioare de plăcere.

Apoi, cu un gest cochet şi plin de şiretenie, îi zâmbi, privindu-l drept în ochi, un zâmbet prietenos, înşelător şi parcă promițător, care făcu să-i bată inima cu putere şi să simtă un nod în gât Parfumul delicat pe care îl întrebuința ea îi gâdila nările, ca o mireasmă proaspătă de primăvară.

— Eşti mulțumit?

— Da... când mă uit la dumneata.

— Când sunt atâtea fete drăguțe aici?

— O, nici una dintre ele nu e atât de drăguță ca dumneata?'

— Şi dansez mai bine decât oricare alta, şi sunt cu mult mai frumoasă decât oricare altă fată de aici... Ei, am vorbit pentru dumneata. Mai ai ceva de spus?

Îl privi cu aerul că vrea să-l necăjească, iar Clyde, dându-şi seama că are de-a face cu un gen de fată cu totul diferit de al Robertei, se fâstâci şi roşi până în vârful urechilor.

— Înțeleg, zise el foarte serios. Toți îți spun asta şi ai vrea ca eu să te scutesc.

— Nu, nu toți, făcu Sondra, intrigată şi în acelaşi timp descumpănită de simplitatea răspunsului. Sunt foarte mulți cei care nu mă socotesc prea drăguță.

— Serios? Cum aşa? zise el pe un ton de-a dreptul vesel, fiindcă îşi dăduse imediat seama că nu-şi bate joc de dânsul. Şi, totuşi, aproape că-i era frică să mai rostească un nou compliment. Tot gândindu-se ce să mai spună, îşi aduse aminte de conversația de la

masă în legătură cu călăritul şi tenisul şi adăugă: îți plac sporturile în aer liber, tot ce ține de atletism, nu este aşa?

— Ce te face să crezi? răspunse ea repede, plină de voioşie. Da, într-adevăr, nu există ceva care să-mi placă mai mult! Mă dau în vânt după călărie, tenis, înot, canotaj şi schi! Înoți nu-i aşa?

— O, desigur! Spuse Clyde cu lăudăroşenie.

— Joci tenis?

— Ca să spun drept, de-abia am început, făcu el, neîndrăznind să spună că nu joacă deloc.

— Mie îmi place foarte mult tenisul. O să jucăm într-o zi împreună.

La auzul acestor cuvinte, Clyde îşi recapătă întreaga bună dispoziție. Păşind uşor, ca o zână, sub melodia tânguitoare a unui cântec popular de dragoste, ea urmă:

— Bella Griffiths, Stuart, Grant şi cu mine facem partide frumoase de dublu. Astă vară am câştigat aproape toate finalele, la Greenwood şi lacul Twelfth. Iar cât priveşte schiful şi săriturile la trambulină, ar trebui să mă vezi! Acum avem cea mai rapidă barcă cu motor de la lacul Twelfth... vreau să spun că e a lui Stuart. Face până la şaizeci de mile pe oră!

Clyde înțelese că atinsese subiectul care nu numai că o fascina, dar o şi pasiona. Căci era vorba, nu numai de exerciții în aer liber, care îi plăceau la nebunie, dar şi de ambiția de a triumfa şi de a câştiga lauri în diferitele ramuri ale sportului, domeniu ce-i preocupa cu precădere pe toți oamenii din lumea ei. În sfârşit — dar despre asta el avea să-şi dea seama abia mai târziu — ceea ce o mai îmbăta era faptul că aceste sporturi îi ofereau prilejul de a-şi schimba cât mai des îmbrăcămintea, căci nimic n-o pasiona mai mult decât a se da în spectacol, a se arăta în costum de baie, de tenis, de amazoană, de bal, sau de automobilistă!

Dansau împreună, entuziasmați de faptul că descoperiseră interesul reciproc pe care-l simțeau unul față de celălalt, un fel de căldură spontană, exprimată prin privirile voioase şi pline de nesaț pe care şi le aruncau unul altuia; de aluziile Sondrei la faptul că el ar putea fi invitat ici şi colo în cazul când ar corespunde din punct de vedere sportiv, financiar, şi aşa mai departe, cerințelor societății

ei, de iluziile lui năstruşnice şi exagerate cum că aşa ceva poate şi trebuie să se întâmple, în timp ce, de fapt, în dosul acestei convingeri înşelătoare mocnea neîncrederea în sine, manifestată sub forma unei dorințe înflăcărate, şi totuşi pline de melancolie, ce i se citea în ochi, precum şi a acelei siguranțe a glasului în care — noroc însă că ea nu putea sesiza acest lucru! — Dăinuia un accent ce numai siguranță nu putea fi.

— Ah, s-a terminat dansul... spuse el cu mâhnire.

— Să cerem să-I repete! Zise ea bătând din palme.

Orchestra atacă o melodie vioaie, iar Clyde şi Sondra lunecară mai departe pe parchet, fandând şi legănându-se împreună, lăsându-se purtați de armonia ritmului muzicii, ca două aşchii aruncate încoace şi încolo de valurile unei mări agitate, dar prietenoase.

— Îmi pare aşa de bine că sunt alături de dumneata, că dansez cu dumneata! E aşa de minunat... Sondra...

— Nu trebuie să-mi spui pe nume. Nu mă cunoşti încă destul de bine.

— Am vrut să spun „domnişoară Finchley”. Dar n-o să te superi iar pe mine, nu-i aşa?

Chipul lui deveni din nou palid şi trist. Fata observă.

— Nu. Când m-am supărat eu pe dumneata? Nu m-am supărat niciodată... îmi placi... uneori... când nu eşti sentimental.

Muzica se opri. Picioarele care plutiseră uşor pe parchet începură acum să umble.

— Aş vrea să văd dacă mai ninge sau nu afară. Dumneata ce zici?

Sondra era aceea care întreba.

— Ah, da! Hai să vedem!

Strecurându-se printre perechile care se mişcau încoace şi încolo, ieşiră repede pe o uşă laterală şi se pomeniră într-o lume acoperită cu un linţoliu gros de zăpadă moale şi tăcută, ca vată. Văzduhul era plin de fulgi, ce se cerneau încet şi fără zgomot.

CAPITOLUL 47

În următoarele zile de decembrie se petrecură câteva evenimente care, deşi plăcute pentru Clyde, avură totuşi darul de a-l tulbura şi a-i complica viaţa. Găsind în el un admirator atât de simpatic, Sondra Finchley nu avea de gând nici să-l uite, nici să-l neglijeze. Dar, întrucât el ocupa poziţia socială pe care o ocupa, la început nu ştia cum anume să procedeze. Clyde era prea sărac şi, după cât se vedea, prea ignorat chiar de familia Griffiths însăşi pentru ca ea să rişte o manifestare directă a interesului ce i-l purta.

Acum, în afară de motivul iniţial care explica purtarea ei — şi anume, dorinţa de a-l irita pe Gilbert împrietenindu-se cu vărul lui — mai exista şi un altul. Clyde îi plăcea! Farmecul personal, precum şi admiraţia lui faţă de ea şi faţă de situaţia ei socială o măguleau. Cu atât mai mult cu cât temperamentul ei avea nevoie de măguliri, exact în măsura în care o făcea Clyde — măguliri sincere, pline de romantism. În acelaşi timp, el era înzestrat cu însuşiri fizice şi sufleteşti care îi plăceau: o dragoste căreia, deocamdată, îi lipsea curajul de a se manifesta prea mult; o adorare care, totuşi, n-o deposeda de trăsăturile ei concrete de fiinţă omenească. O sprinteneală fizică şi spirituală foarte potrivită cu a ei.

Iată de ce o tulbura atât de mult pe Sondra dorinţa de a şti cum trebuie să procedeze cu Clyde fără a atrage atenţia şi fără a da loc la comentarii nefavorabile cu privire la persoana ei, gând care îi frământa mintea, obişnuită cu vicleşuguri, noaptea, după ce se culca. Totuşi, cei care îl cunoscuseră pe Clyde la serată de la Trumbull fură atât de impresionaţi de interesul ce i-l arătase Sondra, precum şi de faptul că el se dovedise un tânăr atât de plăcut şi de curtenitor, încât toţi, mai ales fetele, nu vedeau nicidecum în ei o partidă de lepădat.

Ca urmare, două săptămâni mai târziu, când se dusese la magazinul „Stark” să caute niscaiva cadouri ieftine de Crăciun pentru mama şi tatăl său, pentru surori, fraţior şi pentru Roberta, Clyde o întâlni pe Jill Trumbull, care făcea şi ea o serie de

cumpărături de ultimă oră, şi fu invitat de ea să participe la o serată dansantă, dată în seara următoare de Vanda Steele, la locuința ei din Gloversville. Jill însăşi se va duce împreună cu Frank Harriet, dar nu era sigură dacă Sondra Finchley avea să vină. Intervenise altă invitație, care ar fi putut-o împiedica să participe, totuşi Sondra ar urma să vină dacă va putea. Oricum, sora ei, Gertrude, va fi bucuroasă să fie însoțită de Clyde — un mod foarte politicos de a aranja lucrurile pentru Gertrude. Şi apoi, după câte ştie ea, dacă Sondra, va auzi că va fi şi Clyde acolo, s-ar putea foarte bine să renunțe la cealaltă invitație.

— Tracy va fi bucuros să vină să te ia cu maşina, continuă ea sau — aici şovăi puțin — poate vrei să vii la noi la masă înainte de a pleca acolo? N-o să fie decât familia, dar am fi încântați să te avem printre noi. Serata nu începe decât la 11.

Serata urma să aibă loc vineri, când era vorba ca el să se întâlnească şi să petreacă seară împreună cu Roberta, pentru că în ziua următoare ea plecă pentru trei zile acasă, la părinții ei, cu prilejul Crăciunului — cea mai lungă perioadă de timp pe care avea să o petreacă departe de el. Şi cum, fără ştirea lui, se gândise să-i facă un cadou — un stilou şi un creion automat — ținuse foarte mult să-şi petreacă această ultimă seară cu el, fapt pe care i-l amintise în mod stăruitor. La rândul lui, Clyde avea de gând să se folosească de această ultimă seară pentru a-i face o surpriză — voia să-i dăruiască o trusă de toaletă alb şi negru.

Acum, însă, fu atât de emoționat de posibilitatea de o revedea pe Sondra, încât se gândea să renunțe la întâlnirea cu Roberta, nu însă fără a se teme de urmările şi incorectitudinea gestului său. Deoarece, în ciuda faptului că era pe de-a-ntregul cucerit de Sondra, se simțea încă foarte intim legat de Roberta şi n-ar fi voit s-o mâhnească în felul acesta. Ştia de la început că aşa ceva o să-i provoace o mare dezamăgire. În acelaşi timp, însă, era atât de măgulit şi de entuziasmat de această subită, deşi cam târzie, săltare în societatea înaltă, încât nici nu-i putea trece prin minte să o refuze pe Jill.

Cum? Să renunțe la o vizită în familia Steele din Gloversville, în tovărăşia fetelor Trumbull, mai ales că asta avea loc fără nici un fel

de intervenție din partea familiei Griffiths? Atitudinea lui putea fi nedreaptă, crudă şi trădătoare față de Roberta, dar nu era oare probabil că o va întâlni acolo pe Sondra?

Acceptă deci invitația, dar imediat după aceea se hotărî să se ducă la Roberta şi să-i explice, să găsească o scuză plauzibilă, că, de pildă, familia Griffiths l-a invitat la masă în seara aceea. Asta o va impresiona îndeajuns şi o va face să înțeleagă. Ajungând însă la ea şi negăsind-o acasă, se hotărî să-i explice a doua zi dimineață, la fabrică, printr-un bilețel dacă era nevoie. Ca o compensație, se gândi să-i promită că sâmbătă o va însoți până la Fonda, unde îi va oferi cadoul pregătit.

În dimineața de vineri, însă, la fabrică, în loc să-i explice cu seriozitate, sau măcar cu tonul de regret pe care l-ar fi avut altădată, îi şopti:

— N-o să pot veni la tine diseară, draga mea. Am fost invitat la unchiul meu, unde trebuie să mă duc. Şi nu sunt sigur c-am să pot veni pe urmă. Am să încerc, dacă reuşesc să scap mai devreme. Dar dacă n-o să pot veni, o să te văd în autobuzul de Fonda mâine. Vreau să-ți dau ceva, aşa că nu trebuie să te superi. Am fost anunțat de-abia azi-dimineață, altfel ți-aş fi spus mai dinainte. Nu te superi, nu-i aşa?

O privi cât putu mai melancolic, spre a o face să creadă că îi pare foarte rău.

Dar Roberta, văzând că darurile ei şi ultima lor seară fericită sunt înlăturate cu o nepăsare, vădită — lucru ce se întâmplă pentru prima oară în acest fel — clătină din cap, de parcă ar fi vrut să spună: „Nu, nu”, cu senzația că i se prăvale o piatră pe inimă, şi începu să se întrebe ce putea să prevestească o asemenea părăsire bruscă, ivită tocmai într-un moment ca acesta. Pentru că, până acum, Clyde fusese extrem de atent cu ea, reuşind să ascundă ultima Iui întâlnire cu Sondra în dosul unui văl de afecțiune prefăcută, care îi înlătură Robertei orice îndoială. S-ar putea — aşa după cum spunea el — să fi intervenit o invitație pe care n-o putea refuza şi deci să fie obligat să procedeze astfel. Dar, vai! Seara aceasta fericită, pe care abia o aştepta! Şi când te gândeşti că nu vor mai fi împreună trei zile întregi!... Atât la fabrică, mai întâi, cât

şi în camera ei, după aceea, suferi cumplit, gândindu-se că bineînţeles Clyde ar fi putut măcar să-i spună că va veni mai târziu, după ce se va termina masa la unchiul său, pentru a-i da prilejul să-i înmâneze cadoul pregătit. Dar scuza invocată de el în cursul dimineţii era că probabil masa va ţine până foarte târziu. Nu putea fi sigur. Era vorba să se mai ducă undeva, cu toţii, după aceea.

Seara, însă, la familia Trumbull, şi pe urmă la Steele, Clyde se simţi măgulit şi ridicat în al nouălea cer de o serie de întâmplări la care, cu o lună mai înainte, nici n-ar fi îndrăznit măcar să se gândească. Şi anume, în casa familiei Steele fu prezentat unui număr considerabil de personalităţi, care, văzând că e tratat cu atâta atenţie de către familia Trumbull şi aflând că este un Griffiths, se grăbiră să-l invite la petrecerile lor, sau făcură aluzie la astfel de petreceri, proiectate pentru viitor, şi la care putea fi şi el invitat, aşa fel încât, până la urmă, se văzu poftit din toată inima la o serată dansantă de Anul Nou, dată de familia Vandam din Gloversville, precum şi la o petrecere organizată în ajunul Crăciunului de către familia Harriet din Lycurgus, petrecere la care erau de asemenea invitaţi Gilbert, sora sa, Bella, precum şi Sondra, Bertina şi alţii.

În cele din urmă, îşi făcu apariţia şi Sondra în persoană, pe la miezul nopţii, însoţită de Scott Nicholson, Freddie Sells şi Bertina. La început se prefăcea că nu ştie nimic despre prezenţa lui acolo, dar după aceea socoti de cuviinţă să-l întâmpine cu un: „A bună seara, nu mă aşteptam să te găsesc aici”. Se înfăşurase într-un chip extrem de ademenitor cu un şal spaniol, de un roşu-aprins. Clyde, însă, îşi dădu seama din primul moment că ştia bine că se află şi el acolo, şi, la primul prilej favorabil, se apropie de ea şi a întreba cu un accent pasionat:

— N-ai de gând să dansezi şi cu mine astă-seară?

— Cum să nu, dacă îţi face plăcere... Credeam că poate m-ai uitat de când nu te-am mai văzut, spuse ea cu un aer nepăsător.

— Ca şi cum nu dumneata îmi umpli toate ceasurile, toate clipele! Singurul motiv pentru care am venit astă-seară aici este că am nădăjduit să te revăd pe dumneata. De când te-am văzut ultima oară, nu m-am gândit la nimeni şi la nimic în afară de dumneata!

Şi, într-adevăr, era atât de captivat de felul ei de a fi şi de a se purta, încât, în loc să fie jignit de pretinsă ei indiferență, dimpotrivă, se simți şi mai atras de ea. Ajunsese acum la o intensitate a pasiunii care o încânta pe Sondra. Pleoapele i se strângeau, şi ochii îi ardeau de o dorință atât de înflăcărată, încât parcă ți-era şi teamă să-l priveşti.

— Dar ştiu că te pricepi să spui lucrurile cele mai galante în chipul cel mai galant atunci când vrei! Se jucă o clipă, zâmbind, cu un pieptene mare spaniol, pe care-l avea înfipt în păr. Şi le rosteşti aşa fel, de parcă într-adevăr ai şi crede în ele!

— Vrei să spui că nu mă crezi, Sondra? o întrebă el înfrigurat, şi, spunându-i pe nume pentru a doua oară, reuşi să-i producă un fior tot atât de puternic ca şi cel pe care-l simțise el însuşi.

Din pricina unei îndrăzneli atât de vădite din partea lui, Sondra fu cât pe-aci să se încrunte, dar nu-l dojeni deloc, fiindcă îi făcea plăcere.

— Ba da, te cred! Fără îndoială! spuse ea cu o oarecare şovăială în glas şi simțindu-se, pentru prima oară, tulburată în fața lui. Începuse să-şi dea seama că e cam dificil să găsească o linie de conduită potrivită față de el, adică să-l țină mai mult sau mai puțin la distanță. Spune-mi acum ce dans preferi. Văd că vine cineva să mă invite. Îi întinse cu o şiretenie provocatoare micul ei carnet de dansuri: Dansul unsprezece, da? Urmează imediat după acesta.

— Numai atât?

— Bine, fie şi al patrusprezecelea, nesățiosule! Râse ea, privindu-l drept în ochi, o privire ce avu darul să-l subjuge cu totul.

Aflând apoi de la Frank Harriet, în timp ce dansa cu el, că-l invitase pe Clyde de ajunul Crăciunului în casa lui, şi că Jessica Phalit îl invitase de revelion la Utica, Sondra îşi spuse că proaspătul ei favorit păşise pe drumul succesului real şi ajunse la concluzia că nu mai constituie o problemă din punct de vedere monden, aşa cum se temuse. Era încântător, fără îndoială! Şi îi era aşa de devotat! În consecință, gândi ea numaidecât, ar fi foarte posibil ea unele dintre celelalte fete, văzând atenția pe care i-o acordă unii dintre cei mai de vază oameni de aici şi din alte părți, să încerce să-l atragă de partea lor numai spre a-l face să-şi mai piardă din

devotamentul pentru ea. Şi cum era o fire vanitoasă şi prezumţioasă, hotărî că aşa ceva nu trebuie să se întâmple. Aşa că, în cursul celui de al doilea dans cu Clyde, îi spuse:

— Ai fost invitat la familia Harriet de ajun, nu-i aşa?

— Da, şi asta, ţi-o datorez numai dumitale! exclamă el cu căldură. Ai să vii şi dumneata?

— Îmi pare foarte rău, dar nu pot. Sunt invitată, şi aş dori tare mult să vin. Am stabilit însă, mai dinainte, să mă duc la Alfoany şi apoi la Saratoga de sărbători. Plec mâine, dar o să mă întorc înainte de Anul Nou. Câţiva prieteni ai lui Freddie proiectează o mare petrecere la Schenectady de revelion. O să vină şi verişoara dumitale, Bella, şi fratele meu, Stuart, şi Grant, şi Bertina. Dacă vrei, poţi să vii şi dumneata… cu noi.

Era cât pe-aci să spună „cu mine”, dar în ultima clipă adăugă „cu noi”. Se gândea că, în felul acesta, făcându-l să renunţe la invitaţia domnişoarei Phant, o să le demonstreze tuturor în ce măsură Clyde se află sub stăpânirea ei. Iar Clyde acceptă, pe loc, încântat, deoarece asta însemna că va fi din nou alături de ea.

În acelaşi timp, şi nu fără oarecare teamă, se miră de faptul că în felul acesta, indirect şi totuşi foarte intim şi precis, vrea să-l pună faţă în faţă cu Bella, care nu va întârzia, desigur, să-şi informeze familia că l-a văzut acolo, în societatea Sondrei şi a celorlalţi. Or, ce urmări putea avea acest fapt, când până acum familia Griffiths nu-l invitase deloc, nici măcar de Crăciun? Căci, deşi aflaseră că fusese luat în maşină de Sondra, precum şi că, mai târziu, fusese invitat la clubul „Când şi când”, nu luaseră încă nici o hotărâre în legătură cu el. Gilbert Griffiths era furios, tată şi mama lui nu se putură decide ce atitudine să ia, în fine, toţi erau nehotărâţi.

După câte bănuia Sondra, era posibil ca grupul să rămână la Schenectady până a doua zi dimineaţa, ceea ce se feri să-i spună lui Clyde de la început. Iar Clyde uitase că până atunci Roberta se va întoarce de la Biltz şi deci avea să o părăsească în tot timpul sărbătorilor Crăciunului, deşi se aştepta, de bună seamă, să petreacă revelionul cu ea. Iată o complicaţie de care avea să se lovească abia mai târziu. Deocamdată, nu trăia decât fericirea de a

şti că Sondra se gândea la el, aşa încât acceptă, fără să mai stea pe gânduri, cu toată înflăcărarea.

— Un lucru însă, îl preveni ea. Nu trebuie să-mi acorzi prea multă atenție nici acolo, nici aici, sau în altă parte, şi nici să nu intri la gânduri dacă o să vezi că nu te bag uneori în seamă. Dacă n-ai să mă asculți, s-ar putea să nu te mai văd aşa de des. Am să-ți explic odată şi odată de ce. Tata şi mamă sunt nişte oameni ciudați. La fel, şi unii dintre prietenii mei. Dar dacă dumneata o să te mulțumeşti să fii drăguț cu mine, păstrând oarecare indiferență, nu ştiu cum să-ți spun... atunci s-ar putea să ne mai întâlnim de câteva ori în iarna asta. Înțelegi?

Vrăjit de această mărturisire, provocată, după cum o ştia foarte bine, de stăruințele lui pasionate, o învălui într-o privire pătimaşă şi răscolitoare.

— Atunci, spune, ții un pic la mine, nu-i aşa? Făcu el, cu un accent pe jumătate întrebător, pe jumătate rugător, cu ochii aprinşi de scânteierea aceea care o fascina atât de mult.

Prudentă şi totuşi atrasă, frământata de senzualitate şi de emoție, neştiind, în acelaşi timp, dacă e înțelept ceea ce face, Sondra răspunse:

— Uite, am să-ți spun. Țin, şi nu țin. Mai bine zis, n-aş putea încă să mă pronunț. Îmi placi foarte mult. Câteodată am impresia că-mi placi mai mult decât alții. Îți dai seama că nu ne cunoaştem încă prea bine. Oricum, o să vii cu mine la Schenectady, nu-i aşa?

— Mă inviți dumneata?

— Am să-ți mai scriu eu despre asta, sau am să-ți telefonez. Ai telefon?

Clyde îi dădu numărul.

— Şi dacă cumva intervine vreo schimbare, sau voi fi nevoită să renunț, să nu-ți faci nici un fel de gânduri rele. O să te văd mai târziu, cu siguranță, în altă parte...

Zâmbi, iar Clyde simți că se înăbuşă. Numai gândul că a fost atât de sinceră şi i-a spus că îl place foarte mult era de ajuns pentru a-l face să sară în sus de bucurie. Când te gândeşti că o fată atât de frumoasă doreşte să-l atragă în sferă ei de viață, fata asta minunată, înconjurată de atâția prieteni şi admiratori, pentru care

singura greutate era doar să aleagă!

CAPITOLUL 48

A doua zi dimineață, la ora şase şi jumătate, deşi dormise numai o oră după ce se întorsese de la Gloversville, Clyde se trezi cu mintea plină de tot felul de gânduri confuze cu privire la felul cum să aranjeze lucrurile cu Roberta. Ea plecă azi la Biltz şi îi făgăduise că o va conduce până la Fonda. Acum însă nu mai voia să se ducă. Fireşte, va trebui să ticluiască o scuză oarecare. Dar ce anume?

Din fericire, cu o zi mai înainte îl auzise pe Whiggam spunându-i lui Liggett că azi urma să se țină o şedință a şefilor de secții, după orele de lucru, în biroul lui Smillie, la care trebuia să participe. Lui Clyde nu i se spusese nimic, pentru că secția lui făcea parte din resortul lui Liggett, dar el socoti că acest fapt i-ar putea servi bine drept scuză, şi, ca urmare, cam cu o oră înainte de amiază, aruncă pe masa de lucru a Robertei un bilet cu următorul conținut:

„Iubito, îmi pare foarte rău, dar am fost chiar acum anunțat că trebuie să iau parte la o şedință a şefilor de secții la parter, la ora 3. Asta înseamnă că n-o să pot merge la Fonda cu tine, dar voi trece să te văd pentru câteva minute după orele de lucru. Vreau să-ți dau ceva, aşa că te rog să mă aştepți. Şi nu te întrista. N-am încotro! Am să te văd neapărat miercuri, când te întorci.

Clyde”

Mai întâi, întrucât nu putu citi biletul imediat, Roberta se bucură, deoarece îşi închipuia că e vorba de ceva plăcut în legătură cu după-amiaza lor. Când îl deschise, însă, câteva clipe mai târziu, în sala de repaos a femeilor, se posomorî deodată la față. Cum toate astea veneau după dezamăgirea din seara precedentă, când Clyde nu se dusese la ea, precum şi după comportarea lui din cursul

dimineții, care i se păruse rezervată, dacă nu chiar distantă, Roberta începu să se întrebe ce anume putuse provoca această schimbare bruscă. Nu era exclus să nu se fi putut eschiva de la această conferință, tot aşa după cum nu va fi putut evita, desigur, vizita la unchiul său, unde fusese invitat. Dar cu o zi mai înainte, atunci când îi spusese că nu poate petrece seara cu ea, se arătase parcă mai vesel, mai puțin dezamăgit decât s-ar fi cuvenit să fie mai ales într-o împrejurare ca asta, când ea se pregătea de plecare şi când el făcea atâta caz de dragostea lui. În definitiv, ştia mai dinainte că avea să plece pentru trei zile. Şi mai ştia, de asemenea, că nimic nu o întristează mai mult decât despărțirea de el, chiar şi pentru un timp oricât de scurt.

Buna ei dispoziție se schimbă imediat. Speranța i se transformă într-o stare de profundă mâhnire, de deznădejde. Totdeauna viața îi juca astfel de renghiuri! Mai erau numai două zile până la Crăciun, şi iată că va trebui să plece la Biltz — unde n-o aştepta nici o bucurie, în afară de voioşia pe care o putea duce ea singură acolo — şi petrecuse cu el doar câteva clipe! Se întoarse la masa de lucru, fără să-şi dea seama că pe chip i se citea toată nefericirea ce-o cuprinsese pe neaşteptate. Privirile îi erau pierdute, mişcările, dezordonate, tulburare ce nu-i scăpă lui Clyde, dar, din pricina violenței sentimentului ce-l nutrea pentru Sondra, n-avea acum timp să se căiască.

La ora 1, când sirenele stridente ale celor câteva fabrici învecinate vestiră încetarea lucrului pentru sâmbăta aceea, încât Clyde, cât şi Roberta se îndreptară, fiecare pe alt drum, înspre locuința ei. Pe drum, Clyde se gândea ce să-i spună. Ce să facă? În fața unei dragoste veştejite şi stinse atât de pe neaşteptate, cum ar putea el să se prefacă, în ce fel ar putea să continue o legătură care, oricât de puternică şi vie ar fi fost nu mai departe decât cu cincisprezece zile mai înainte, acum părea extrem de anemică şi de searbădă? Era cu neputință să-i spună sau să-i dea a înțelege că n-o mai iubeşte, pentru că ar fi însemnat să fie prea crud cu ea şi ar fi făcut-o poate pe Roberta să spună... Ce să spună? Şi ce să facă?... Pe de altă parte, ținând seama de dorințele şi perspectivele lui în legătură cu Sondra, era, de asemenea, cu neputință să continue a

mat avea cu ea raporturi care nu erau nici sincere, nici recomandabile şi nu puteau face altceva decât să țină lucrurile pe loc, în stadiul în care se găseau acum. Imposibil! Mai ales că, la cel dintâi semn din care ar putea să vadă că Sondra îi împărtăşeşte dragostea, el va căuta s-o părăsească pe Roberta cu primul prilej. Şi de ce nu? În comparație cu situația şi frumusețea Sondrei, ce putea să-i ofere Roberta? Şi cinstit ar fi din partea ei că, date fiind situația, legăturile şi posibilitățile oferite de Sondra, să-i ceară să continue a ține la ea, şi numai la ea? Nu-i aşa că n-ar fi cinstit?

Aşa gândea Clyde pe drum, în timp ce Roberta, ajungând acasă înaintea lui, se întreba care poate fi adevăratul motiv al acestei situații, ce s-a abătut atât de năprasnic asupra ei, această bruscă răceală a lui Clyde, grabă cu care renunțase la o întâlnire cu ea în ajunul Crăciunului, tocmai când ea se pregătea să plece acasă şi nu avea să-l mai vadă timp de trei zile, refuzul de a o însoți măcar până la Fonda... Clyde spunea că la mijloc era conferința aceea, dar oare aşa să fie? La nevoie, ea ar fi aşteptat până la 4, dar felul lui rece şi nehotărât de a se purta o făcu să renunțe la această idee. Ce însemnau toate astea? Aşa de curând după înfiriparea legăturilor lor intime, care de la început şi până acum păruseră să-i apropie atât de mult! Trebuia să se aştepte la o schimbare, la o primejduire a minunatului lor vis de dragoste, sau chiar la sfârşitul acestuia? O, iubitule! Şi ea, care-i dăduse atât de mult! Dragostea lui Clyde însemna astăzi pentru ea totul — viitorul ei, viața ei.

Stătea acum în cameră şi medita la această nouă problemă când sosi Clyde, ținând sub braț darul său de Crăciun, însă nestrămutat în hotărârea de a modifica relațiile cu Roberta, dorind, totuşi, să facă acest lucru într-un chip cât mai potolit cu putință.

— Îmi pare grozav de rău, Beri, începu el repede, voind să pară plin de voioşie şi simpatie, fără a-şi putea ascunde însă o anumită nesiguranță din glas. Habar n-am avut până acum câteva ore că o să aibă loc conferința aceea! Ştii, însă, cum se întâmpla... Pur şi simplu nu poți să scapi de aşa ceva! N-o să te întristezi prea rău, nu-i aşa? Atât aici, cât şi la fabrică, văzuse de pe fața ei că e într-o stare sufletească dintre cele mai mohorâte. Sunt totuşi bucuros că am putut să-ți aduc asta, adăugă el, dându-i cadoul. Voiam să ți-l

aduc încă de aseară, dar a intervenit chestiunea cealaltă. Crede-mă, îmi pare rău că s-a întâmplat aşa, crede-mă, Roberta!

Deşi cu o seară mai înainte Roberta ar fi fost încântată dacă i s-ar fi dat acest cadou, acum se mărgini să pună cutia pe masă, fără nici un pic de bucurie.

— Ai petrecut bine aseară, iubitule? îl întrebă ea, curioasă să afle amănunte despre reuniunea care i-l răpise pe Clyde al ei.

— Destul de bine, răspunse Clyde, străduindu-se să înfăţişeze într-o lumină cât mai falsă seara aceea, care însemnase atât de mult pentru el şi prevestea atâtea primejdii pentru ea. Credeam că nu e vorba decât să iau masa la unchiul meu, aşa cum ţi-am spus dar, când am ajuns acolo mi-am dat seama pentru ce anume aveau nevoie de mine — să le însoţesc pe Bella şi Myra la Gloversville unde trebuiau să se ducă. Acolo e o familie bogată, Steele, marele fabricant de mănuşi, ştii. Organizaseră o serată dansantă, şi fetele m-au rugat să le conduc, fiindcă Gil era ocupat. Dar n-a fost cine ştie ce interesant. Mi-a părut bine când s-a terminat! Rostise numele Bellei, al Myrei şi al lui Gilbert de parcă ar fi fost de mult în raporturi intime cu ei, intimitate care întotdeauna o impresiona foarte puternic pe Roberta.

— N-ai mai avut timp să vii la mine, nu-i aşa?

— Nu, pentru că a trebuit să aştept până când s-au întors fetele. Nu puteam să plec, îţi închipui! Dar nu vrei să desfaci pachetul, să vezi ce cadou ţi-am adus? adăugă el cu dorinţa de a-i abate gândurile de la această trădare, care, ştia bine, stăruia, necruţător, în mintea Robertei.

Ea începu să desfacă panglica cu care era legată cutia, în timp ce gândul la tot ceea ce se putuse petrece la serată aceea o nelinişte a profund. Ce alte fete în afară de Bella şi Myra mai fuseseră acolo? Nu cumva a fost vreo fată care i-a furat, poate, inima în ultima vreme? Clyde vorbea despre Sondra Finchley, Bertina Cranston şi Jill Trumbull. Or fi fost şi ele la serată aceea?

— Cine a mai fost acolo în afară de verişoarele tale? Îl întrebă ea brusc.

— Ei, o mulţime de persoane pe care tu nu le cunoşti. Vreo douăzeci, sau treizeci de inşi din diferite localităţi, de prin

împrejurimi.

— Dar din Lycurgus, nimeni, în afară de verişoarele tale? Stărui ea.

— Ba da, au fost şi alte persoane. Am luat-o pe Jill Trumbull împreună cu sora ei, pentru că aşa a vrut Bella. Arabella Stark şi Perley Haynes erau acolo când am ajuns noi.

Nu pomeni nimic despre Sondra sau despre alte fete care îl interesau.

Datorită însă felului în care spusese acestea — tonul vocii, licărirea ochilor — răspunsul nu o satisfăcu pe Roberta. Era profund îngrijorată de nouă întorsătură a lucrurilor, dar socotea că în momentul acela nu e bine să-l asalteze pe Clyde cu întrebări. S-ar putea să se supere. În definitiv, frecventase această lume în tot timpul de când îl cunoscuse ea. Şi nu voia să-i dea impresia că încearcă să-şi exercite anumite drepturi asupra lui, deşi aceasta îi era adevărata dorință.

— Țineam aşa de mult să fiu cu tine aseară, ca să-ți dau cadoul meu... spuse ea, atât pentru a-şi îndrepta gândurile pe un alt făgaş, cât şi pentru a-l apropia pe Clyde.

El îi surprinse mâhnirea din glas şi, ca şi altădată, fu impresionat, dar acum nu mai putea şi nici nu voia să se lase învins de sentimente, cum s-ar fi întâmplat în alte împrejurări.

— Dar, Bert, ştii foarte bine cum s-au petrecut lucrurile! replică el, aproape înfruntând-o. Ți-am explicat adineauri!

— Ştiu... răspunse ea trist, într-o încercare de a-şi ascunde adevărata stare sufletească.

În clipa aceea desfăcu hârtia şi deschise capacul cutiei în care se afla trusa de toaletă. La vederea ei, se mai înveseli puțin, pentru că nu avusese niciodată un obiect atât de scump şi atât de original.

— Ah, ce frumoasă e! exclamă ea, furată de o clipă de bucurie. Nu mă aşteptam la aşa ceva... Cele două mici daruri ale mele au să pară acum o nimica toată...

Se duse să aducă darurile ei. Clyde observase, totuşi, că, oricât de excepțional ar fi fost cadoul său, nu putea să înlăture deprimarea pe care răceala lui i-o pricinuise Robertei. O dragoste neîntreruptă din partea lui era pentru ea un lucru infinit mai

important decât orice cadou.

— Îți place? o întrebă el, sperând, în ciuda tuturor evidențelor, că prin acest cadou va reuşi să-i risipească amărăciunea.

— Sigur, iubitule! Răspunse ea, privind cadoul cu mult interes. Al meu nu e mare lucru, adăugă ea cu melancolie, mâhnita că pregătirile ei au luat altă întorsătură. Au să-ți fie însă de folos şi le vei avea întotdeauna cu tine, lângă inima ta, acolo unde vreau eu să stea mereu.

Îi dădu cutiuța, care conținea creionul automat de metal şi stiloul cu ornamentații de argint, pe care i le alesese fiindcă îşi închipuise că avea nevoie de ele pentru munca de la birou. Cu două săptămâni în urmă, Clyde ar fi luat-o în brațe şi ar fi căutat s-o mângâie pentru nefericirea pe care i-o pricinuia. Acum, însă, se mulțumea să stea acolo, întrebându-se cum să facă s-o liniştească, fără a da impresia că e prea distant şi fără să se avânte în obişnuitele demonstrații. De aceea, se grăbi să îngâne câteva cuvinte de entuziasm, ce sunau totuşi a gol, cu privire la cadoul primit de la ea:

— Tiii, sunt grozave, dragostea mea, tocmai lucrurile de care am nevoie! N-ai fi putut să-mi dăruieşti ceva mai potrivit! Am să mă slujesc de ele tot timpul!

Le privi ca şi cum le-ar fi examinat cu o plăcere nespusă, apoi le agăță de buzunar, ca să le aibă la îndemână. Şi cum ea stătea în fața lui, atât de abătută şi melancolică, simbolizând parcă tot farmecul vechii lor legături, o îmbrățişa şi o sărută. Era, într-adevăr, o fată adorabilă. Iar când ea îşi aruncă brațele în jurul gâtului său şi izbucni în lacrimi, o strânse la piept, spunându-i că n-are nici un motiv să plângă, şi miercuri avea să se întoarcă, şi toate vor fi aşa cum au fost... Asta nu-l împiedica să-şi spună că o minte, şi i se părea tare ciudat că până mai deunăzi a putut să o iubească aşa de mult. Era de-a dreptul uluitor cum o altă fată reuşise să-l smulgă de lângă ea. Şi, totuşi, acesta era adevărul. Iar dacă dânsa se gândea cumva că o iubeşte ca mai înainte, aşa ceva nu mai era posibil. Şi îi părea rău pentru ea.

Roberta simți parcă ceva din această atitudine a lui, cu toate că-i asculta vorbele şi-i primea dezmierdările. Dar, şi unora, şi altora le

lipsea sinceritatea. Gesturile lui erau nervoase, îmbrățişările, forțate, glasul, fără accentul acela de adevărată tandrețe. Roberta avu o dovadă în plus numai după câteva clipe, când el căută să se desprindă din îmbrățişare şi, uitându-se la ceas, spuse:

— Trebuie să plec, iubito. Trei fără douăzeci, şi şedința are loc la 3. Aş fi vrut să te însoțesc, dar, nu-i nimic, o să te văd după ce te întorci...

Se aplecă să o sărute, dar Roberta îşi dădu seama încă o dată, şi de data aceasta în chip neîndoielnic, că sentimentele lui față de ea s-au schimbat, s-au răcit. Părea atent şi binevoitor, dar gândurile îi erau în altă parte, şi tocmai acum, în aceste momente solemne ale anului! Încercă să-şi adune puterile şi să-şi regăsească stăpânirea de sine, reuşind în parte, spunându-i cu oarecare răceală şi, în cele din urmă, cu hotărâre:

— Bine, Clyde, nu vreau să întârzii din cauza mea. Trebuie să te grăbeşti. Dar eu n-aş vrea să stau acolo decât până a doua zi de Crăciun. Crezi că dacă o să mă întorc mai devreme, a treia zi o să poți veni pe la mine? N-aş vrea ca miercuri dimineață să ajung prea târziu la lucru.

— Sigur, draga mea, vin! răspunse Clyde voios şi chiar din toată inima, gândindu-se că, deocamdată, n-are nici un program pentru ziua aceea şi nedorind să se despartă de ea în felul acesta, repede şi cu atâta cruzime. Cam când crezi că o să te-ntorci?

Roberta avea să se întoarcă, pe la 8, aşa că, de data asta, se puteau întâlni. Îşi scoase din nou ceasul şi, spunând: „Acum trebuie să plec”, se îndreptă spre uşă.

Neliniştită de toate cele întâmplate şi îngrijorată de ceea ce i-ar putea aduce viitorul, Roberta se duse după el şi, apucându-l de reverul hainei, îl privi drept în ochi şi-l întrebă pe un ton aproape rugător:

— E sigur că. O să vii în ultima seară de Crăciun? N-o să mai intervină alte obligații, ce zici, Clyde?

— Nici o grijă! Mă cunoşti doar... Ştii foarte bine că aseară n-am putut să refuz, dragostea mea... Dar am să vin marți negreşit! răspunse el.

Şi, sărutând-o, se grăbi să iasă, spunându-şi că nu procedează

destul de înțelept, dar fără a fi în stare să-şi dea seama ce altceva ar fi putut face. Oare un bărbat nu putea rupe legăturile cu o fată — lucru pe care încerca să-l facă, sau, cel puțin, îl dorea el — fără să recurgă la puțin tact şi diplomație? Toate astea n-aveau nici un rost, dar, ce vrei, trebuie să faci uz de puțină abilitate! Desigur, însă, că trebuie să existe şi alte metode, mai bune. De altfel, gândurile îi şi zburaseră la Sondra şi la revelion. Avea să o revadă la serată de la Schenectady, şi acolo putea să-şi dea seama dacă ține la el atât de mult precum îi făcuse impresia cu o seară mai înainte.

După plecarea lui, Roberta reintră în casă abătută şi fără nici un chef, urmărindu-l cu privirea de la fereastră şi întrebându-se ce îi pregăteşte viitorul. Dacă, din cine ştie ce motiv, va înceta s-o mai iubească? Ea îi dăduse atât de mult! Iar viitorul ei depindea acum de el, de statornicia lui. Se va sătura oare de ea, nu va mai dori s-o vadă? Aşa ceva ar fi îngrozitor! Ce-o să se facă ea după aceea? Ah, dacă nu i s-ar fi dat, dacă n-ar fi cedat aşa, de uşor şi aşa de repede dorinței lui!

Privi pe fereastră la crengile desfrunzite, presărate cu zăpadă ale copacilor de pe stradă şi suspină. Sărbătorile! Şi ea să plece aşa, singură! Ah, Doamne! Iar el se bucura de o poziție atât de înaltă în această societate a oraşului! Şi-l îmbiau atâtea, lucruri mult mai plăcute şi mai minunate decât acelea pe care i le putea oferi ea...

Clătină din cap cu mâhnire, îşi privi fața în oglindă, apoi împacheta cele câteva cadouri şi lucruşoare pe care le luă cu sine acasă şi plecă.

CAPITOLUL 49

După despărțirea de Clyde şi Lycurgus, Biltz şi noroaiele fermei o întristară şi mai mult pe Roberta, pentru că totul acolo nu-i vorbea decât de lipsuri şi suferință, ceea ce făcu să pălească emoția firească provocată de contactul cu scenele şi locurile de odinioară.

Când se dădu jos din tren, în fața foişorului de bârne, cenuşiu şi învechit, ce ținea loc de gară, Roberta îl văzu pe tatăl ei, îmbrăcat în acelaşi palton de iarnă pe care îl purta de vreo zece ani şi mai bine, aşteptând-o în trăsura hodorogită a familiei, un docar vechi, dar încă întreg, cu un cal costeliv şi obosit, ca şi stăpânul. După cum îşi spunea totdeauna Roberta, tatăl ei avea înfățişarea unui om istovit şi înfrânt. Dar chipul i se lumină de cum o văzu, deoarece Roberta fusese totdeauna copilul lui preferat, şi nu-i mai tăcu gura după ce ea se urcă în trăsură şi apucară pe drumul ce ducea la fermă — un drum de țară, întortocheat şi plin de hârtoape, într-o vreme când şoselele excelente pentru automobile deveniseră un lucru banal în alte regiuni.

În timp ce mergeau, Roberta revedea cu surprindere fiecare pom, fiecare cotitură, fiecare dâmb sau vâlcea pe care le cunoscuse atât de bine altădată, dar fără să-i mai stârnească nici o bucurie. Toate aveau acum o înfățişare extrem de tristă. Ferma însăşi, datorită bolii cronice şi lipsei de vrednicie a lui Titus, tatăl, precum şi faptului că Tom, mezinul, ca şi mamă-sa nu-i erau de prea mult ajutor, constituia o adevărată povară, aşa cum fusese mai totdeauna de altfel. O ipotecă de două mii de dolari, pusă asupra ei cu ani în urmă, nu fusese încă plătită, hornul dinspre miazănoapte era stricat, ca de obicei, treptele scărilor erau mai strâmbe ca oricând, iar zidurile, gardurile şi dependințele nu arătau nici ele mai bine, atâta doar că acuma căpătaseră un aspect pitoresc din cauza zăpezii care le acoperea. Până şi mobila îşi păstrase înfățişarea de altădată — aceeaşi îngrămădire, fără noimă, de vechituri. Iată-i şi pe mama ei, şi pe surioara, şi pe frățiorul care nu ştiau nimic despre adevăratele sale legături cu Clyde — un nume ce nu le spunea nimic — şi care şi-o închipuiau încântată că s-a întors acasă, la ei. Dar din pricina grijilor pe care i le pricinuia propria sa viață, precum şi a atitudinii nesigure a lui Clyde, Roberta era acum mai abătută ca oricând.

Într-adevăr, în ciuda aparentului rost pe care şi-l făcuse de curând, se compromisese în aşa măsură, încât numai printr-o căsătorie cu Clyde ar fi putut reveni la nivelul moral pe care îl înțelegeau şi aprobau părinții ei, şi, în loc de a fi vestitoarea unei

îmbunătățiri modeste şi treptate a situației lor sociale, ea putea fi privită ca una care o cobora şi mai mult, care nimicise bruma de situație morală şi materială ce-o avuseseră până atunci. Iar gândul acesta era cât se poate de, deprimant.

Dar mai întunecat şi mai dureros era gândul că, din pricina iluziilor pe care şi le făurise în legătură cu Clyde, nu putuse să-şi facă o confidentă nici din mamă ei, nici din altă persoană căreia să-i împărtăşească toate păsurile. Şi asta din cauză că se temuse că nu cumva mama să-i socotească prea exagerate năzuințele. Şi, apoi, mama ei ar putea să-i pună întrebări în legătură cu el şi cu ea, ceea ce ar pune-o în încurcătură. Aşa că, atâta vreme cât nu şi-ar fi găsit o confidentă în care să se poată încrede cu adevărat, toate îndoielile neliniştitoare cu privire la ea şi la Clyde trebuiau să rămână un secret.

După ce stătu puțin de vorbă cu Tom şi Emily, se duse în bucătărie, unde mama ei făcea, diferite pregătiri în vederea Crăciunului. Avea de gând să pregătească terenul, făcând câteva observații în legătură cu ferma şi cu viața ei-de la Lycurgus, dar de cum intră, mama îşi ridică ochii spre ea şi-i spuse:

— Cum te simți, Bob, când te întorci la țară? Îmi închipui că toate ți se par destul de urâte în comparație cu Lycurgus... adăugă ea apoi, cu oarecare tristețe.

Din tonul cu care-i vorbea mama, precum şi din privirile admirative pe care i le arunca, Roberta deduse că bătrâna se gândeşte la fiica ei ca la cineva care şi-a îmbunătățit foarte mult soarta. Se apropie imediat de ea şi, îmbrățişând-o cu căldură, exclamă:

— Ah, mamă, acolo unde eşti dumneata e locul cel mai frumos din lume! Nu ştiai asta?

Drept răspuns, mama se mulțumi s-o privească plină de dragoste şi bunătate şi o bătu pe umăr.

— De, Bobbie, rosti ea încet, numai tu ştii ce simți pentru mine...

Un anume accent din vocea mamei, care-i amintea toți anii îndelungați de înțelegere afectuoasă dintre ele — înțelegere bazată nu numai pe dorința fiecăreia de a o vedea pe cealaltă fericită, ci pe

o sinceritate absolută a tuturor, sentimentelor şi stărilor sufleteşti pe care le încercaseră până acum amândouă — o mişcă aproape până la lacrimi. Simți un nod în gât, şi ochii i se umeziră, cu toate că se străduia să-şi ascundă orice urmă de emoție. Ardea de dorința de a-i spune totul. Pe de altă parte, însă, dragostea nemărginită pentru Clyde, precum şi, faptul că se compromisese atât de mult o făceau să simtă că a ridicat singură între ele o barieră foarte greu de înlăturat. Convențiile acestei lumi provinciale se arătau mult prea puternice, chiar când era vorba de mama ei.

Şovăi o clipă, deoarece dorea să-i înfățişeze mamei sale, repede şi limpede, întreaga problemă care o frământă, în schimbul simpatiei sau al ajutorului ei. Dar se mulțumi să spună:

— Ah, cât aş fi vrut să fii cu mine tot timpul la Lycurgus, mămico… Poate că…

Se opri, dându-şi seama că e gata-gata să spună mai mult decât trebuia. Se gândea că, dacă mama ei ar fi fost alături de dânsa, poate că s-ar fi putut împotrivi dorințelor stăruitoare ale lui Clyde.

— Da, cred că ai avea nevoie de mine, urmă mama, dar e mai bine pentru tine, nu crezi? Ştii cum stau lucrurile aici, şi-apoi îți place munca de acolo. Îți place, nu-i aşa?

— Merge, da, e destul de plăcută. Mă-mpac foarte bine cu partea asta a vieții mele. Am fost mulțumită că am putut să vă dau o mână de ajutor, dar nu e prea plăcut să trăieşti singură.

— De ce ai plecat de la Newtoni, Bob? A fost oare Grace chiar atât de nesuferită? Mă gândeam că e o tovarăşă potrivită pentru tine.

— A fost, la început, răspunse Roberta. Numai că nu avea nici un prieten şi era extrem de geloasă când cineva îmi arăta oricât de puțină atenție. Oriunde mă duceam eu, trebuia să vină şi ea, sau, dacă nu, voia s-o urmez eu peste tot, aşa că nu puteam să mă duc nicăieri singură. Ştii cum e, mămico, două fete nu se pot plimba cu un singur băiat…

— Da, ştiu, Bob. Mama ei râse puțin, apoi adăugă: şi cine e el?

— E domnul Griffiths, mamă, continuă Roberta după o clipă de şovăire, ca străbătută de un fulger, a cărui lumină scotea în evidență caracterul excepțional al dragostei ei în contrast cu

această lume urâtă de aici. În ciuda temerilor sale, până şi simplă presupunere că şi-ar putea uni viața cu a lui Clyde i se părea ceva miraculos. Dar n-aş vrea să pomeneşti deocamdată numele lui față de nimeni, adăugă ea. Nu vrea el. Ştii, rudele lui sunt foarte bogate. Fabrică e a lor, adică a unchiului său. Există însă acolo un regulament care nu dă voie nimănui dintre cei ce lucrează în cadrul întreprinderii — vreau să spun, nimănui dintre cei ce conduc vreo secție — să aibă de-a face cu lucrătoarele. Pe el nu l-a interesat nici o fată de acolo. Dar pe mine mă iubeşte… şi eu îl iubesc pe el… cu noi se schimbă lucrurile. Şi-apoi am de gând să plec de la fabrică destul de curând şi să mă angajez în altă parte, iar atunci n-o să mai fie nici o piedică. Atunci o să pot vorbi cu cine vreau, şi tot aşa şi el.

Roberta îşi spunea acum că, față de felul cum se purtase Clyde ultima dată, precum şi datorită faptului că i se dăruise fără să ia nici o măsură de precauție în vederea reabilitării finale prin căsătorie, ceea ce-i povestea mamei sale nu era poate întru totul adevărat. Clyde poate dorea ca ea să nu vorbească despre asta nimănui, nici acum, şi nici altă dată… La gândul acesta, în sufletul ei se înfiripa o teamă nedesluşită, nedefinită. Iar în cazul când el nu avea s-o mai iubească şi s-o ia în căsătorie, nici ea n-ar fi vrut să mai afle cineva. În ce situație nenorocită, ruşinoasă, penibilă intrase singură prin propria ei greşeală!

La rândul ei, doamna Alden, aflând pe neaşteptate despre natura stranie şi, după toate semnele, tainică a acestei legături, fu nu numai tulburată, dar şi îngrijorată, deoarece ținea la fericirea Robertei mai mult decât la orice. Căci, după cum îşi spunea dânsa, deşi Roberta e o fată aşa de cuminte, de curată şi de prevăzătoare — copilul ei cel mai bun şi mai înțelept — totuşi, nu era exclus ca… Dar nu, nu era cu putință ca vreun om s-o compromită sau s-o înşele atât de uşor pe Roberta ei! Era prea cinstită şi prea serioasă. Aşa că se mulțumi să spună:

— E rudă a proprietarului spui… domnul Samuel Griffiths, despre care vorbeai în scrisorile tale?

— Da, mamă. E nepotul lui.

— Tânărul de la fabrică? Stărui mama ei, întrebându-se cum a

putut Roberta să atragă un bărbat cu o situație ca aceea a lui Clyde, deoarece ea îi explicase lămurit din capul locului că e vorba de un membru al familiei căreia îi aparținea fabrica.

Faptul în sine era neliniştitor. Rezultatul tradițional al unor astfel de relații, obişnuite în lumea întreagă, o alarmă profund, gândindu-se la ceea ce s-ar putea întâmpla de pe urma legăturii care se înfiripase între Roberta şi acel tânăr. Totuşi, nu era pe deplin convinsă că ar fi imposibil ca o fată cu înfățişarea şi cu simțul practic al Robertei să aibă asemenea legături fără să-şi pricinuiască cine ştie ce necaz.

— Da, răspunse Roberta simplu.

— Cum arată, Bob?

— Tare simpatic! E aşa de drăguț şi s-a purtat aşa de frumos cu mine! Munca la fabrică nu mi s-ar părea atât de plăcută dacă n-ar fi el — atât de distins! — Şi să vezi cum le ține pe fete la respect! E nepotul preşedintelui companiei, îți dai seama, şi fetele n-au încotro, trebuie să-l respecte!

— Ei da, e plăcut să lucrezi aşa. Cred că e mult mai plăcut să lucrezi pentru oameni distinşi. Ştiu că nu prea te împăcai tu cu munca la Trippetts Mills. Vine des să te vadă, Bob?

— Da, destul de des, răspunse Roberta, roşind uşor, deoarece îşi dădea seama că n-o să poată fi pe de-a-ntregul sinceră cu mama ei.

Doamna Alden se uită la ea şi, punând roşeața pe seama sfiiciunii, o întrebă pe un ton ce voia parcă s-o necăjească:

— Îl iubeşti, nu-i aşa?

— Da, mamă, îl iubesc, răspunse Roberta, cu un accent simplu şi cinstit.

— Dar el te iubeşte?

Roberta se duse la fereastră. Jos, la poalele povârnişului ce ducea spre pompa de apă şi spre singurul ogor mai productiv al fermei, se înşirau clădirile părăginite ale dependințelor, care, mai mult decât orice, trădau jalnica stare materială în care ajunsese familia. Adevărul este că în ultimii zece ani clădirile acestea deveniseră nişte simboluri ale înfrângerii şi lipsurilor de tot felul. Epave mohorâte, acoperite de zăpadă, ele constituiau în această clipă în mintea ei o antiteză a tuturor năzuințelor sale. Şi, nu e de

mirare, acestea din urmă se identificau cu Clyde. Tristețea — în contrast cu fericirea; succesul în dragoste — său înfrângerea. Presupunând că el o iubeşte cu adevărat şi că o va scoate din această mizerie, atunci amândouă, atât ea, cât şi mama ei vor scăpa de tristețea asta de aici. Dar dacă el nu o mai iubeşte; atunci toate urmările visurilor atât de înflăcărate, dar poate greşite, se vor răsfrânge nu numai asupra ei, ci şi asupra celorlalți, şi în primul rând asupra mamei sale. Încurcată, nu ştiu ce să spună, până când, în cele din urmă, îngâna:

— Păi, el aşa spune...

— Crezi că are de gând să te ia în căsătorie? întrebă doamna Alden cu un glas timid şi plin de nădejde, deoarece, dintre toți copiii ei, Roberta era aceea de care îşi legase speranțele şi sentimentele cele mai frumoase.

— Am să-ți spun, mămico...

Nu-şi isprăvi vorba, pentru că tocmai atunci Emily dădu buzna înăuntru prin uşa din față şi strigă:

— A venit Gaf! L-a adus cineva cu maşina şi are patru sau cinci pachete mari!

Îndată după aceea intră Tom, însoțit de fratele său mai mare. Acesta din urmă, îmbrăcat într-un palton nou — primul rezultat al angajării sale la *„General Electric Company”* din Schenectady — îşi îmbrățişa călduros mama, apoi pe Roberta.

— Gifford?! Exclamă mama. Nu te aşteptam înainte de 9. Cum de-ai venit aşa de repede?

— Nu credeam nici eu că o să ajung aşa de repede. M-am întâlni cu domnul Rearick la Schenectady şi m-a întrebat dacă nu vreau să vin cu el cu maşina. Bob, am văzut că bătrânul Pop Myers din Trippetts Mills şi-a ridicat, în fine, primul etaj al casei, spuse el, întorcându-se spre Roberta. Mă tem că o să trebuiască să mai treacă un an până când îi va pune şi acoperişul!

— Aşa cred şi eu, răspunse Roberta, care îl cunoştea destul de bine pe originalul cetățean din Trippetts Mills.

Între timp, îi luă paltonul şi pachetele, pe care le îngrămădi pe masa din sufragerie, şi Emily îpcepu să se uite cu multă curiozitate la ele.

— Jos mâna, Em! Strigă Gifford către surioara lui. Nu se atinge nimeni de ele până în dimineața de Crăciun. N-a tăiat încă nimeni un pom de Crăciun? Anul trecut m-am ocupat eu de treaba asta.

— Şi acum tot tu o să te ocupi, Gifford, răspunse mama. I-am spus lui Tom să aştepte până când vii tu, fiindcă tu te pricepi să-i alegi.

În clipa aceea, în uşa bucătăriei apăru Titus cu un braț de lemne. Fața lui slabă, ca şi coatele şi genunchii osoşi contrastau puternic cu înfățişarea mai puțin colțuroasă a generației tinere. Lucrul acesta o izbi pe Roberta când îl văzu zâmbind către feciorul său-şi, deoarece era atât de dornică de o schimbare în mai bine pentru toată familia, se duse întins la tatăl ei şi-l îmbrățişa.

— Moş Crăciun i-a adus lui tăticu ceva care o să-i placă.

Era o flanelă de lână de culoare roşu-închis, care avea să-i țină de cald în timp ce va trebălui pe lângă casă, şi aştepta cu nerăbdare sosirea dimineții de Crăciun, ca să i-o arate.

Se duse apoi să-şi pună un şorț, s-o ajute pe mama ei să pregătească masa de seară. Cum nu mai putură rămâne nici o clipă singure, prilejul de a continua discuția în legătură cu un subiect ce le interesa atât de mult pe amândouă — Clyde — nu se mai ivi decât după câteva ore. Atunci îi spuse mamei:

— Da, dar nu trebuie să sufli o vorbă nimănui deocamdată. I-am promis că nu am să spun nimic nimănui, aşa că trebuie să păstrezi secretul.

— N-am să spun, dragă. Mă gândeam, numai, să nu... Dar îmi închipui, că tu ştii mai bine decât mine ce faci. Eşti destul de mare acum ca să-ți porți singură de grijă, nu-i aşa, Bob?

— Da, mămico. Şi nu trebuie să-ți faci nici un fel de griji în legătură cu mine, mamă dragă, adăugă ea, observând o umbră — nu de neîncredere, ci de nelinişte — trecând peste chipul drag al mamei sale. Trebuia să fie foarte atentă să nu-i pricinuiască alte supărări, căci şi aşa avea destule aici, la fermă.

Duminică dimineață sosi şi perechea Gabel, nerăbdători să-i pună la curent cu succesele lor sociale şi materiale la Homer. Cu toate că sora nu era atât de frumoasă ca ea, iar Fred Gabel nu era un bărbat care ar fi putut-o interesa vreodată pe Roberta, totuşi,

sub povara gândurilor neliniştitoare cu privire la Clyde, vederea Agnesei, care părea mulțumită sufleteşte şi materialiceşte, complăcându-se în tihnă şi adăpostul călduț pe care i le ofereau căsătoria şi soțul ei nu prea răzbătător în viață, fu de ajuns pentru a deştepta în ea îndoielile şi îngrijorările ce o năpădiseră încă din dimineața zilei precedente. Nu era oare mai bine, se gândea Roberta, să fii căsătorită cu un bărbat atât de puțin răzbătător şi atât de neatrăgător, dar statornic, ca Fred Gabel, decât să te afli într-o situație anormală, ca aceea în care se găsea ea acum datorită relațiilor cu Clyde? Iată-l pe Gabel vorbind cu însuflețire despre tot ce făcuseră el şi Agnes în primul an al căsătoriei lor. În acest răstimp, îşi dăduse demisia din postul de învățător pe care-l ocupase la Homer şi preluase, plătind în rate, conducerea unui magazin de librărie şi papetărie, printre ale cărei secțiuni mai importante era aceea de jucării şi de răcoritoare. Realizaseră câştiguri frumoase. Dacă lucrurile vor merge tot aşa de bine, până la vară viitoare Agnes va putea să-şi cumpere mobilă pentru sufragerie. De Crăciun, Fred îi şi cumpărase un patefon. Ca o dovadă că le mergea din plin, aduseseră cadouri frumoase pentru toți membrii familiei Alden.

Gabel însă adusese cu el şi un număr din ziarul *Steaua* din Lycurgus, iar la dejun, care, din cauza musafirilor sosiți chiar atunci dimineața, fu servit neobişnuit de târziu, citi ştirile în legătură cu oraşul acela, pentru că la Lycurgus se găsea magazinul *en gros* de unde îşi procură mărfurile pentru aprovizionarea prăvăliei.

— Bob, observă el, văd că lucrurile merg strună în oraşul vostru! *Steaua* spune că numai de la Buffalo, Compania „Griffiths” a primit o comandă de o sută douăzeci de mii de gulere! Ai zice că fabrică bani, nu altceva!

— Tot ce pot să-ți spun e că la secția mea se lucrează într-una, răspunse Roberta cu vioiciune. Şi, fie că treburile societății merg bine, sau merg mai prost, noi lucrăm tot atât de mult. Probabil însă că merg bine tot timpul.

— Ferice de oamenii aceia! Nu au nici un fel de griji! Îmi spunea cineva că au de gând să construiască o fabrică nouă la Ilion, unde

să se confecționeze numai cămăşi. Ai auzit ceva despre asta pe acolo?

— Nu, n-anu auzit. Poate că e vorba despre altă societate.

— A, fiindcă veni vorba, cum îl cheamă pe tânărul acela despre care spuneai că e şeful secției unde lucrezi tu? O întrebă el deodată, deschizând ziarul la pagina unde se aflau articolele de fond şi ştirile în legătură cu societatea de vază din Lycurgus. Nu e şi el tot un Griffiths?

— Da, îl cheamă Griffiths… Clyde Griffiths. De ce?

— Cred că acum câteva minute i-am văzut numele în ziar. Voiam să ştiu dacă e una şi aceeaşi persoană. Sigur, uite-l! Nu e ăsta?

Îi dădu ziarul Robertei, ținând degetul pe un articol cu următorul conținut:

„Domnişoara Vanda Steele din Gloversville a fost amfitrioana unei serate dansante fără pretenții, care a avut loc vineri seara la locuința ei din acest oraş. La serată au fost prezenți mai mulți membri marcanți ai societății din Lycurgus, printre care domnisoarele Sondra Finchley, Bertina Cranston, Jill şi Gertrude Trumbull şi Perley Hdynes şi domnii Clyde Griffiths, Frank Harriet, Tracy Trumbull, Grant Cranston şi Scott Nicholson. Serata, după cum se întâmpla de obicei când se întâlneşte un grup de tineri, a durat până târziu noaptea, participanții din Lycurgus întorcându-se cu maşinile puțin înainte de revărsatul zorilor. Se zvoneşte de pe acum că cei mai mulți dintre membrii acestui grup se vor reuni la familia Ellerslie din Schenectady de revelion, în vederea unei petreceri tot atât de reuşite”.

— Se pare că omul acesta e, cineva acolo! Remarcă Gabel chiar în timp ce Roberta încă citea.

Primul lucru ce-i trecu prin minte Robertei la citirea acestui articol fu că grupul despre care se vorbea aici nu prea părea a fi acelaşi cu grupul despre care îi spusese Clyde. În primul rând, numele Myrei şi al Bellei Griffiths nici nu erau măcar amintite, în schimb, erau pomenite toate numele cu care ea era perfect familiarizată datorită deselor referiri din ultima vreme ale lui Clyde:

Sondra Finchley, Bertina Cranston, fetele Trumbull, Perley Haynes. Clyde îi spusese că seara nu a fost prea interesantă, iar în ziar se vorbea despre o petrecere reuşită, şi Clyde însuşi era amintit printre cei invitați la o petrecere asemănătoare de revelion, în vreme ce ea era sigură, fireşte, că atunci vor fi împreună. Clyde nici nu-i pomenise măcar de acest angajament pentru revelion. Desigur că va găsi şi acum o scuză de ultim moment, aşa cum făcuse înaintea serii aceleia de vineri. Doamne! Ce puteau să însemne toate astea?

Puținul farmec romantic pe care-l simțea la gândul că se află acasă de Crăciun i se spulberă dintr-o dată. Începu să se întrebe dacă într-adevăr Clyde ține la ea, aşa cum pretindea. Starea nefericită în care o adusese dragostea ei puternică pentru Clyde o făcea să sufere cumplit. Fiindcă fără el, fără căsătorie, fără cămin, fără copii şi fără o poziție onorabilă în mediul în care se obişnuise să trăiască, ce rost mai avea pe lume o fată ca ea? Şi, lăsând la o parte faptul că ar continua s-o iubească — ceea ce era îndoielnic — ce garanție mai avea ea, în fața unor incidente ca acestea, că nu *o* va părăsi, totuşi, până la urmă? Iar dacă aşa ceva s-ar întâmpla, iată că viitorul ei, eventualitatea căsătoriei cu altcineva, ar fi compromis, probabil, pentru totdeauna, fără să mai poată avea vreo cât de mică nădejde în Clyde.

Se prăbuşi, în tăcere, pe un scaun. Şi cu toate că Gabel o întrebă:

— Ăsta-i individul, nu?

Ea se sculă, fără să-i răspundă, şi spuse:

— Scuză-mă o clipă. Vreau să iau ceva din poşetă... şi se-urcă, în fugă, spre camera ei de altădată de la etaj.

O dată ajunsă acolo, se aşeză pe pat şi, sprijinindu-şi bărbia în mâini — lucru pe care-l făcea ori de câte ori era năpădită de gânduri negre sau grave — rămase cu ochii înfipți în podea.

Unde o fi Clyde în clipa asta?

Pe care dintre fetele acelea o condusese el la serată dată de familia Steele? Îl interesa oare mult fata aceea, mult de tot? Până acum, datorită fidelității nedezmințite a lui Clyde față de ea, nici nu-i trecuse măcar prin gând că ar mai putea să-existe şi altă fată pentru care atențiile lui să însemne ceva.. Dar acum... acum?!

Se ridică, se duse la fereastră şi privi afară, spre aceeaşi grădină, unde, pe când era mai tânără, se înfiorase în atâtea rânduri în fața frumuseții vieții. Înfățişarea de astăzi a grădinii era sumbră rece, pustie! Brațele înțepenite, înghețate ale copacilor, ramurile cenuşii tremurând într-o parte şi alta, din loc în loc câte o frunză singuratică, fremătând în bătaia vântului. Şi zăpada. Şi dependințele dărăpănate, care aveau nevoie de reparații. Şi Clyde, care se depărtase de ea. Necruțător, năvalnic, îi trecu prin minte gândul că nu trebuie să mai stea aici nici măcar o zi dacă ar fi cu putință. Trebuie să se întoarcă la Lycurgus şi să fie alături de Clyde, dacă nu pentru a-l convinge să rămână credincios dragostei față de ea; cel puțin pentru a-l împiedica, prin prezența ei acolo, de a se pierde, cu totul în lumea celorlalte. Fireşte, nu se face să plece în felul acesta în toiul sărbătorilor. Dar în lipsa ei, el ar putea s-o părăsească complet de dragul unei alte fete, şi atunci n-ar fi şi ea vinovată? Se gândi imediat ce scuză ar putea invoca pentru a se întoarce chiar în ziua aceea. Dar dându-şi seama că, față de toate aceste pregătiri, plecarea ei ar părea cu totul inexplicabilă şi nerezonabilă — în special pentru mama sa — se hotărî să rabde până în după-amiaza zilei de Crăciun şi să se întoarcă chiar atunci, spre a nu se mai depărta niciodată de el pentru o perioadă atât de îndelungată.

Între timp, se întreba mereu cum l-ar putea face pe Clyde s-o iubească şi de acum încolo şi să-i ofere sprijinul lui material şi sentimental, ba chiar s-o ia în căsătorie într-un viitor apropiat. Iar dacă el a mințit-o până acum, în ce fel să procedeze spre a-l face să nu mintă mai departe? Cum să-l facă să simtă, că nu se cade să existe minciună între ei? Cum să-şi făurească un sălaş trainic în inima lui, împotriva visurilor ce-ar putea pune stăpânire pe el sub vraja alteia?

Cum?

CAPITOLUL 50

Dar în seara de Crăciun, când Roberta se întoarse la Lycurgus şi la odăița ei de Ia familia Gilpin, Clyde nu-i dădu nici un semn de viață, după cum nici nu-i trimise vreun cuvânt de explicație. Pentru că, între timp, în familia Griffiths se petrecuse un fapt care — dacă ea său Clyde l-ar fi putut afla — i-ar fi interesat foarte mult şi pe amândoi deopotrivă. Anume, în urma seratei dansante de la Steele, acelaşi articol pe care-l citise Roberta căzuse şi sub ochii lui Gilbert. În dimineața de duminică, după ce avusese loc serată, Gilbert şedea la masă, gata să-şi bea cafeaua, când dădu peste această ştire. Deodată pocni din dinți, cu un zgomot ca acela al unui capac de ceasornic pe care îl închide cineva şi, în loc să-şi bea cafeaua, puse ceaşca pe masă şi cercetă articolul cu mai multă atenție. În afară de mama lui nu mai era nimeni la masă sau în cameră, dar ştiind că ea îi împărtăşeşte vederile cu privire la Clyde mai mult decât oricare alt membru al familiei, îi întinse ziarul.

— Vrei să vezi cine a pătruns în societate? Spuse el pe un ton de reproş, tăios şi sarcastic, în timp ce ochii îi scânteiau de indignarea adâncă şi plină de dispreț ce pusese stăpânire pe. El. Acum trebuie să ne aşteptăm să-l vedem şi aici, la noi!

— Pe cine? întrebă doamna Griffiths luând ziarul şi cercetând articolul cu un calm stăpânit, totuşi nu fără să-şi trădeze o tresărire de surprindere când văzu numele. (Pentru că, deşi, aşa cum toți ştiau, Clyde fusese luat cu maşina de Sondra şi după aceea fusese invitat la masă de familia Trumbull — fapt de care familia luase cunoştință ceva mai înainte — un articol inserat în *Steaua* era însă cu totul altceva.) Mă-ntreb, cum de a ajuns să fie invitat acolo? Spuse doamna Griffiths cu un aer gânditor, veşnic preocupată de atitudinea fiului ei față de vărul său.

— Cine? Cine alta ar fi putut face una ca asta dacă nu mofturoasa de Finchley, intriganta aia?! se răsti Gilbert, înciudat. I-a strecurat cineva ideea — probabil Bella — că noi nu prea dorim să avem de-a face cu el şi-şi închipuie că a găsit o ocazie inteligentă să se răzbune pe mine pentru câteva mutre pe care i le-am făcut, sau

pe care îşi închipuie că i le-am făcut! Printre altele, e convinsă că eu n-o simpatizez, şi, de fapt, nu se înşală! Bella ştie prea bine asta! Lucrul e valabil şi pentru înfumurata aia de Cranston! Amândouă se țin veşnic de coada ei. Sunt nişte pramatii fără pereche — şi ele, şi frații lor, Grant Cranston şi Stew Finchley — şi dacă n-o să-şi scrântească picioruşele unul sau altul într-una din zilele astea, să-mi zici cuțu! Ține minte ce-ți spun! Cât e anul de mare, toată şleahta asta nu face altceva decât să se distreze, să danseze şi să alerge de colo până colo, de parcă pe lumea asta n-ar mai fi şi altceva de făcut! Şi, zău, nu pricep deloc de ce dumneata şi papa o lăsați pe Bella să umble într-una cu ei...

La aceste vorbe, mama lui protestă. Îi era cu neputință s-o rupă pe Bella cu desăvârşire de acest grup al lumii bune din oraş şi s-o îndrumeze în mod exclusiv către alte cercuri măi restrânse. Toți tinerii aceştia se împrieteneau după cum le plăcea. Şi-apoi Bella nu mai era un copil, avea acum principiile ei.

Cu toată pledoaria mamei sale, stârnit îndeosebi de publicarea articolului din ziar, Gilbert nu-şi îmblânzi câtuşi de puțin opoziția față de ambițiile şi succesele mondene ale lui Clyde. Cum adică? Tocmai nenorocitul ăsta de văr, fără o para chioară, care în primul rând comisese ofensa de neiertat de a semăna cu el, şi pe urmă aceea de a veni la Lycurgus şi de a căuta să se agațe de familia lor, ce se bucura de atâta vază! Şi asta după ce îi arătase limpede, din capul locului, că lui, personal, îi displace, că n-are nevoie de el şi că, dacă ar fi după dânsul, nu l-ar mai tolera nici o clipă aici?

— N-are un ban, îi declară el, în cele din urmă, mamei sale cu multă amărăciune, dar se ține cu dinții de un fir de ață, ca să spun aşa. Şi pentru ce? Chiar dacă oamenii ăştia îl primesc în mijlocul lor, unde crede că o să ajungă? Nu are banii lor şi nici n-are cum să facă rost de ei! Şi chiar dacă ar putea să facă rost, serviciul lui nu i-ar permite să iasă prea des în lume, afară de cazul când cineva i-ar plăti cheltuielile. Şi, te rog să mă crezi, nu ştiu cum ar putea să-şi facă şi meseria, şi să şi alerge de colo până colo cu şleahta asta, care nu se mai astâmpăra nici o clipă.

De fapt, ar fi vrut foarte mult să ştie dacă într-adevăr Clyde va fi inclus în societatea lor, şi, în acest caz, cum anume trebuie să

procedeze. Dacă i se arăta atâta atenție, cum ar mai putea el, sau familia lui să se poarte cu Clyde altfel decât politicos? Deoarece era limpede — aşa cum o dovediseră cele petrecute până atunci — că tatăl său nici nu se gândea să-l concedieze.

În urma acestei discuții, doamna Griffiths îi arătă soțului ei ziarul în timpul aceluiaşi dejun, informându-l totodată despre părerea lui Gilbert. Domnul Griffiths, însă, statornic în ceea ce priveşte atitudinea sa față de Clyde, nu era dispus să împărtăşească vederile fiului. Dimpotrivă, după cum îşi dădu seama foarte bine doamnă Griffiths, păru să considere cele descrise de articolul din ziar drept o confirmare parțială a părerii pe care şi-o făcuse de la început despre Clyde.

— Trebuie să spun, începu el după ce o ascultă pe soția Iui până la capăt, că nu văd nimic rău în faptul că se duce din când în când la câte o petrecere, sau că e invitat ici şi colo, chiar dacă nu are bani. Socotesc asta drept un compliment atât pentru el, cât şi pentru noi. Cunosc sentimentele lui Gil față de el. Părerea mea însă e că acest Clyde reprezintă ceva mai mult decât îşi închipuie Gil. Oricum ar sta lucrurile, eu, unul, nu pot şi n-aş vrea să intervin în nici un fel. I-am propus să vină aici, şi cel mai mic serviciu pe care i-l pot face este să-i dau ocazia de a răzbate mai uşor în viață. Îmi face impresia că se achită destul de bine în ceea ce priveşte munca la fabrică. Şi-apoi, ia gândeşte-te, ce-ar zice lumea dacă nu l-aş sprijini cât de cât?

Şi, ceva mai târziu, tot pe marginea unor observații suplimentare pe care Gilbert i le adresase mamei sale, adăugă:

— Prefer să-l văd că se-nvârte în societatea unor oameni de condiție bună decât în a celor de condiție rea, iată ceea ce e sigur! E curățel şi politicos, şi, din câte am auzit la fabrică, îşi îndeplineşte muncă destul de conştiincios. De fapt, cred că ar fi fost mult mai bine dacă l-am fi luat cu noi, vara trecută, la lac, măcar pentru câteva zile, aşa cum am şi propus atunci. După cum stau lucrurile în prezent, dacă n-o să ne grăbim să facem ceva, o să dăm impresia că-l socotim un om de lepădat, în timp ce alții sunt de altă părere. Dacă vreți să-mi ascultați sfatul, invitați-l aici de Crăciun sau de Anul Nou... măcar aşa, ca să arătăm că nu avem despre el o părere

mai proastă decât prietenii noştri.

Când mama îi aduse la cunoştinţa lui Gilbert propunerea făcută de domnul Griffiths, acesta exclamă:

— La naiba! Ei bine, să nu vă închipuiţi însă că am de gând să mă port cu mănuşi faţă de el! Dacă tata îl consideră aşa de capabil, mă mir de ce nu-i dă un post mai acătării undeva?!

Toate acestea ar fi rămas fără nici un rezultat, însă, dacă Bella, întorcându-se de la Albany chiar în aceeaşi zi, n-ar fi aflat, în convorbirile telefonice şi în cursul întâlnirilor cu Sondra şi Bertina, despre ultimele evenimente în legătură cu Clyde. De asemenea, află şi despre faptul că fusese invitat să însoţească fetele la revelionul de la familia Ellerslie, în Schenectady, unde Bella fusese invitată înainte de a se fi pus problema lui Clyde.

Aceste veşti noi şi neaşteptate, pe care Bella le aduse la cunoştinţa mamei sale, cântăriră destul de greu în balanţă pentru a o face pe doamna Griffiths, precum şi pe Samuel; dacă nu şi pe Gilbert, să hotărască ceva mai târziu că e cazul să caute să iasă cât mai bine dintr-o situaţie ce li se impunea cu sila, şi, în consecinţă, să-l cheme pe Clyde la masă în ziua de Crăciun, o sindrofie fără tămbălău, la care fuseseră poftite multe alte persoane. După cum căzură cu toţii de acord, aceasta avea să le arate limpede tuturor celorlalţi, o dată pentru totdeauna, că nepotul nu era chiar aşa de ignorat de ei precum puteau să-şi închipuie unii. Era singurul lucru înţelept care se putea face acum, în ultima clipă. Când Gilbert află, dându-şi seama că a pierdut definitiv, partida, exclamă pe un ton acru:

— Foarte bine! Invitaţi-l dacă vreţi... dacă dumneata şi papa socotiţi de cuviinţă. Eu, unul, nu văd de ce ar fi nevoie chiar acum. Dar, întrucât voi aţi hotărât, faceţi cum credeţi! În orice caz, Constance şi cu mine ne ducem la Utica după masă, aşa că n-aş putea să fiu acasă chiar dacă aş vrea...

După câte socotea el, era pur şi simplu revoltător că o fată ca Sondra, pe care nu putea s-o sufere, a reuşit, prin perseverenţă şi uneltiri, să i-l bage pe gât pe propriul său văr, iar el să nu fie în stare să facă nimic. Şi acest Clyde ce neam de calic trebuie să fie, de vreme ce încearcă să se bage aşa în sufletul oamenilor, când ştie

bine că e indezirabil! La urma urmei, ce fel de om poate să fie?

Aşa se face că luni dimineaţă Clyde primi o altă scrisoare din partea familiei Griffiths, de data asta semnată de Myra, prin care era invitat să ia masa cu ei la ora 2 a doua zi de Crăciun. Cum invitaţia aceasta nu părea să-i strice întâlnirea cu Roberta, fixată pentru aceeaşi seară la ora 8, Clyde fu cuprins de o mare bucurie, gândindu-se că, în sfârşit, din punct de vedere monden a ajuns aproape la aceeaşi situaţie ca oricare altul. Căci, uite, deşi nu avea bani, mai toate uşile îi erau deschise, şi, printre altele, a familiei Griffiths! Şi Sondra, care-i arăta atâta interes, vorbindu-i şi comportându-se ca şi cum ar fi fost gata să se îndrăgostească de el! Apoi Gilbert, înfrânt, datorită trecerii de care se bucura el acum! Ce, era puţin lucru?! După părerea sa, asta însemna, cel puţin, că rudele lui nu l-au uitat, sau încă, în urma succeselor repurtate în alte părţi, socoteau că este cazul să fie şi ei atenţi cu el, gând care pentru Clyde avea aceeaşi importanţă ca şi laurii victoriei de pe fruntea unui luptător. Şi îşi contempla triumful cu o plăcere neţărmurită, ca şi cum niciodată n-ar fi trecut prin situaţii grele.

CAPITOLUL 51

Din nefericire, masa de Crăciun de la familia Griffiths — unde participau familia Stark, inclusiv Arabella, domnul şi doamna Wynant, care, în absenţa fiicei lor, Constance, plecată cu Gilbert, luau prânzul la Griffiths, familiile Arnold, Anthony, Harriet, Taylor, precum şi alte personalităţi din Lycurgus — îl impresionară şi chiar îl copleşi atât de puternic pe Clyde, încât, deşi veni ora 5, apoi 6, fu incapabil să se urnească din loc sau să se gândească mai cu tragere de inimă la angajamentul faţă de Roberta. Şi tocmai când, cu puţin înainte de ora 6, cea mai mare parte din invitaţi începură să se ridice, să-şi ia rămas bun şi să plece (de fapt şi el ar fi trebuit să facă acelaşi lucru şi să se gândească la întâlnirea cu Roberta), fu

acostat de Violette Taylor, care făcea parte din grupul celor tineri, şi când fata începu să-i vorbească despre o altă petrecere, ce urma să aibă loc chiar în seara aceea la familia Anthony, întrebându-l, pe un ton ce nu îngăduia refuzul: „Vii cu noi, nu-i aşa? Să nu spui nu!”, el se grăbi să încuviințeze, deşi făgăduiala pe care i-o făcuse mai înainte Robertei îi aminti că ea probabil se-întorsese şi îl aştepta. Dar, până una-alta, mai avea încă timp!

O dată ce se văzu însă la familia Anthony, furat de plăcerea de a sta de vorbă şi de a dansa cu diferite fete, îşi uită cu desăvârşire obligația. Pe la 9, începu să devină cam neliniştit. La ora aceea Roberta se afla, desigur, în camera ei şi se întreba ce s-o fi întâmplat cu el şi cu promisiunea lui. Iar asta în seara de Crăciun! Şi după ce ea lipsise trei zile!

În sinea lui, Clyde deveni din ce în ce mai neliniştit, cu toate că, aparent, păstra aceeaşi bună dispoziție pe care o arătase în tot cursul după-amiezii. Din fericire pentru el, grupul acesta, care dansase şi petrecuse în fiecare noapte în ultima săptămână, ajungând aproape până la epuizarea nervilor, fu răzbit deodată de oboseală, de la primul până la ultimul, şi la unsprezece jumătate se împrăştie. Iar după ce o conduse pe Bella Griffiths până la poarta casei, Clyde porni grabnic către strada Elm, să vadă dacă nu cumva Roberta mai e încă trează.

Apropiindu-se de casa soților Gilpin, zări, printre crengile copacilor acoperiți de zăpadă, licărirea lămpii Robertei. Neliniştit de ceea ce avea să-i spună — cum avea să se scuze pentru această întârziere inexplicabilă — se opri lângă unul dintre copacii mari ce străjuiau strada, gândindu-se ce să-i povestească. Să spună că a fost iar la familia Griffiths? Sau că a fost în altă parte? Căci data cealaltă îi spusese că a fost acolo, şi asta se întâmplase nu mai mult decât vinerea trecută. Mai înainte, când nu avea relații mondene şi nu făcea decât să viseze la ele, neadevărurile pe care se pomenea că i le spune nu-i pricinuiau nici un fel de remuşcări. Nu erau prea grave şi nu-i răpeau decât o frântură din timpul său liber, iar pe de altă parte nu stinghereau întru nimic întâlnirile pe care dorea atât de mult să le aibă cu Roberta. Acum, însă, în fața realității şi a faptului că aceste noi relații însemnau totul pentru

viitorul lui, după cum îşi spunea el, şovăia. Hotărârea pripită la care se opri fu să-i explice întârzierea din seara aceasta printr-o nouă invitație, survenită între timp, afirmând, în plus, că, întrucât familia Griffiths se îngrijea, de fapt, de buna lui stare materială, va fi nevoit să o părăsească în felul acesta din ce în ce mai des, spre a le face pe plac, ceea ce devenea pentru el din ce în ce mai mult o datorie şi nu o plăcere. Ce altceva putea face? Cu acest semiadevăr sădit adânc în minte, Clyde păşi prin zăpadă şi bătu uşor în fereastra Robertei.

Lumina se stinse imediat, şi o clipă mai târziu perdeaua fu ridicată. Apoi, Roberta, care stătuse până atunci pe gânduri, întristată, deschise uşa şi-l primi înăuntru, după ce aprinse mai întâi o lumânare, aşa cum făcea de obicei, spre a îndepărta cât mai mult posibilitatea de a fi văzută de cineva, iar el se grăbi să-i şoptească:

— Ah, draga mea, obligațiile astea familiale încep să mă înnebunească, nu altceva! N-am mai văzut oraş ca ăsta! E de ajuns să te duci o singură dată la ei în casă, pentru ca după aceea să-ți ceară mereu să faci ba cutare, ba cutare lucru. Nu le vine să stea. Nici o clipă locului! Când m-am dus acolo vineri (era vorba de vinerea în care o mințise că se duce în familia Griffiths), am crezut că o să fie ultima oară înainte de sfârşitul sărbătorilor, dar ieri, tocmai când mă pregăteam să mă duc în altă parte, am primit un bilet, prin care eram insistent invitat la masă pentru astăzi. Iar azi, ce să vezi? continuă el să-i explice. Când mă gândeam că masa va începe la 2 şi că se va termina destul de devreme ca să fiu aici la 8, aşa cum am făgăduit, n-a început decât la 3 şi s-a terminat abia acum câteva minute. Nu e culmea? Pur şi simplu mi-a fost imposibil să plec în ultimele patru ore! Cum ai petrecut, dragostea mea? Sper că te-ai distrat bine! Le-a plăcut cadoul pe care ți l-am făcut eu?

Îi puse aceste întrebări pe nerăsuflate, iar Roberta îi răspunse scurt, cu un accent sec, privindu-l tot timpul, de parcă ar fi vrut să-i spună: „Clyde, cum te rabdă inima să te porți aşa cu mine?”

Clyde însă era atât de preocupat de propriul său alibi, precum şi de încercarea de a o convinge pe Roberta că e sincer, încât nici

înainte de a-şi scoate paltonul, fularul şi mănuşile, nici după ce şi le scoase şi-şi pieptănă părul nu o privi drept în față, nu-i aruncă vreo privire tandră şi nu făcu absolut nimic spre a-i arăta că îi pare nespus de bine c-o revede. Dimpotrivă, era aşa de nervos şi întrucâtva zăpăcit, încât, în ciuda declarațiilor şi gesturilor de altădată, Roberta putu să-şi dea seama că bucuria lui de a o revedea e foarte mică şi se gândeşte mai mult la sine însuşi şi la grijă de a-şi justifica întârzierea decât la ea. Şi cu toate că după câteva clipe o luă în brațe şi-şi lipi buzele de ale ei, totuşi, ca şi sâmbăta, Roberta simți că sufleteşte e legat de ea numai în parte. Alte lucruri — petrecerile care i-l răpiseră vineri şi în seara asta — tulburau gândurile amândurora.

Îl privea fără să-l creadă, şi, totuşi, cu dorința de a-i da crezare. Se putea să se fi dus la familia Griffiths, cum spunea el, şi să fi fost reținut acolo. Şi, totuşi, se putea foarte bine să nu fi fost acolo. O urmărea gândul că sâmbăta trecută a mințit-o spunându-i că fusese, la Griffiths, pe când ziarul afirma că fusese la Gloversville. Dar dacă l-ar întreba despre lucrurile astea acum, nu s-ar supăra şi n-ar minți-o şi mai rău? Căci, la urma urmei, se gândea că nu are nici un drept asupra Jui în cazul când el nu o mai iubeşte. Dar mintea ei nu era în stare să conceapă că e cu putință ca el să se schimbe atât de repede.

— Va să zică de asta n-ai venit astă-seară? îl întrebă ea, având în glas o tărie şi o iritare mai pronunțate decât oricând în trecut. Parcă mă asiguraseşi că de astă dată n-o să te mai împiedice nimic, urmă ea cu oarecare greutate.

— Da, e adevărat, admise Clyde. Şi m-aş fi ținut de cuvânt dacă n-ar fi intervenit scrisoarea aceea. Tu ştii bine că unchiul meu e singurul om din lume în fața căruia sunt nevoit să-mi răstorn planurile, şi nu se făcea să refuz invitația de a mă duce la ei în ziua de Crăciun. E prea important. Cred că n-ar fi fost cazul să nu mă duc, nu-i aşa? Mai ales că nici tu nu erai aici după-amiază!

Tonul, şi felul în care spuse toate acestea o făcură pe Roberta să înțeleagă mai bine decât din tot ce-i spusese până atunci cât de multă importanță acordă acestor rude şi cât de puțin prețuieşte ea, în fața lui, în comparație cu această legătură de rudenie. Şi se

gândi că, în ciuda exaltărilor şi declarațiilor de la începutul iubirii lor, o prețuise mult mai puțin decât îşi închipuise ea atunci. Iar asta însemna că visurile şi sacrificiile ei de până acum au fost zadarnice. Fu cuprinsă de groază.

— Orice s-ar fi întâmplat, Clyde, spuse ea cu jumătate de gură, nu crezi că ar fi fost bine să-mi laşi un bilețel, pe care să-l găsesc la întoarcere?

Puse întrebarea asta pe un ton blând, căci nu dorea să-l irite prea rău..

— Dar nu ți-am spus adineauri, draga mea, că nu mi-am închipuit să dureze atât de mult? Credeam că totul se termină până la 6...

— Da... înțeleg... ştiu... totuşi...

Fața ei avea o expresie plină de nedumerire, tulburată şi nervoasă, dezvăluind un amestec de mâhnire, deprimare, neîncredere şi teamă, o nuanță de răceală şi deznădejde, iar toate acestea, colon ndu-i şi învăpăindu-i ochii — ațintiți asupra lui cu solemnitate — îl făcură să încerce sentimentul dureros de a o fi chinuit şi umilit prea mult. Şi, cum ochii ei îi arătau limpede această, Clyde roşi până în vârful urechilor, pierzându-şi obişnuita paliditate a feței. Fără să dea impresia că a observat sau că lucrul acesta prezintă vreo importanță pentru ea, Roberta adăugă, o clipă mai târziu:

— *Steaua* scria duminică despre serata aceea de la Gloversville, dar n-a pomenit un cuvânt despre verişoarele tale. Au fost şi ele acolo?

Fu prima ei întrebare roasă de viermele îndoielii, întorsătură la care Clyde nu se prea aştepta. Roberta lua pentru prima oară o astfel de atitudine, şi asta îl tulbură şi-l irită mai mult ca orice.

— Sigur că au fost! minți el. De ce mă întrebi aşa ceva când ți-am spus că au fost?

— Dragul meu, te-am întrebat doar aşa, ca să ştiu. Am observat însă că ziarul amintea de toate celelalte persoane din Lycurgus despre care tu îmi vorbeşti întotdeauna, Sondra Finchley, Bertina Cranston... Iar tu, dacă ți-aduci aminte, nu mi-ai pomenit decât despre tinerii Trumbull.

Roberta îşi dădu seama că tonul cu care-i vorbea avea darul de a-l întărâta şi de a-l scoate din sărite.

— Da, am văzut şi eu! Dar lucrurile nu stau chiar aşa! Şi chiar dacă au fost acolo, eu nu le-am văzut. Ziarele nu capătă totdeauna informații corecte!

În ciuda unei anumite enervări, a faptului că se vedea prins cu mâța în sac, atitudinea lui nu era convingătoare, şi el o ştia. Drept urmare, începu să se simtă indignat că e interogat astfel. De ce-i ținea socoteală? Nu era el oare, o persoană destul de importantă pentru a se putea învârti în această lume nouă, fără ca ea să caute să-l tragă îndărăt?

Fără să-l contrazică sau să-i mai reproşeze ceva, Roberta se mulțumea să-l privească, păstrând o expresie ce trăda tristețe şi. Jignire. Nu mai avea încredere în vorbele lui, şi, totuşi, nu voia nici să pună la îndoială tot ceea ce îi spunea. O parte din spusele acelea erau probabil adevărate. Mult mai important i se părea ca el s-o iubească măcar atât cât să nu mai fie ispitit s-o mintă sau să se poarte urât. Dar cum ar fi cu putință aşa ceva, de vreme ce nu voia să fie drăguț cu ea, său sincer? Se îndepărtă câțiva paşi. Şi, cu un gest neputincios, spuse:

— Clyde, nu e nevoie să-mi spui poveşti. Nu eşti convins de asta? Nu mi-ar păsa unde te duci dacă mi-ai spune mai dinainte şi nu m-ai lăsa singură, aşa, tocmai în seara de Crăciun. Asta mă doare.

— Dar nu-ți spun poveşti, Bert... repetă el morocănos. Ce pot să fac eu dacă ziarul a scris ce a scris? Griffithsii au fost acolo şi pot s-o dovedesc! Astă-seară am venit aici de îndată ce am putut. De ce cauți să te înfurii din senin? Doar ți-am spus cum stau lucrurile. N-am libertatea să fac tot ce vreau. Mă cheamă în ultima clipă. Şi-mi cer să mă duc. Iar eu nu pot refuza. Ce rost are să te superi aşa de rău din cauza asta?

O privi cu o căutătură aproape sfidătoare, în timp ce Roberta, redusă la tăcere de această chestiune de principiu, nu ştia cum să procedeze. Articolul acela din ziar referitor la revelion îi stăruia în minte, dar simțea că n-ar fi înțelept să mai insiste, deocamdată, asupra acestui lucru. Mai mult decât oricând, îl identifica acum cu

viața aceea veselă, din care făcea parte el, nu însă şi ea. Cu toate acestea, şovăia încă dacă să-i dea sau nu a înțelege cât de dureroase erau chinurile geloziei, ce începea s-o roadă. Se distrau aşa de bine în lumea lor frumoasă — el şi cunoscuții lui — pe câtă vreme ea avea parte de atât de puține plăceri! Pe de altă parte, vorbea mereu în ultima vreme despre acea Sondra Finchley şi acea Bertina Cranston, sau dacă nu el, în orice caz ziarele. Să se fi îndrăgostit oare de vreuna dintre ele?

— Îți place aşa de mult această domnişoară Tinchley? îl întrebă pe neaşteptate, privindu-l dintr-un colț umbrit, chinuită de dorința de a obține o satisfacție cât de mică, de a vedea o cât de mică geană de lumină licărind deasupra necazurilor ei.

Clyde prinse numaidecât importanța acestei întrebări, care trăda o nuanță de curiozitate, pe jumătate înăbuşită de gelozie şi de neputință, ce se întrezărea mai mult în vocea decât în privirile ei. Răzbătea mai ales când era foarte abătută. Totodată, îl surprinse instinctul sau telepatia care-o făcuse să-şi îndrepte bănuielile, fără şovăire, asupra Sondrei. Îşi dădu seama numaidecât că ea nu trebuie să ştie, că aşa ceva ar înfuria-o. Dar vanitatea pe care i-o dădea în general noua lui situație, ce părea să devină ceas de ceas tot mai sigură, îl determină să-i spună:

— Sigur că-mi place întrucâtva. E foarte frumoasă şi dansează straşnic! Înoată în bani şi se îmbracă bine.

Era cât pe-aci să adauge că, în afară de asta, Sondra nu-l atrăgea prin nimic altceva, când Roberta, intuind interesul real pe care i-l arăta acestei fete şi dându-şi seama de prăpastia adâncă dintre ea şi această lume, exclamă brusc:

— Da, şi cine n-ar face la fel dacă ar avea banii ei? Şi eu, dacă aş avea atâția barii, le-aş plăcea şi eu tuturor!

Spre uimirea şi spaima lui, în clipa aceea vocea ei începu deodată să vibreze, apoi se sparse tot aşa de repede, tăiată parcă de un sughiț. Totodată, simți că e rănită — groaznic şi dureros de rănită — cu inima sfâşiată şi roasă de gelozie; şi brusc — cu toate că prima lui pornire fu să se înfurie şi să devină din nou sfidător — se înmuie. Într-adevăr, îi făcea rău gândul că cineva la care ținuse până acum atât de mult suferea de gelozie din cauza iui, pentru că

el însuşi cunoştea chinurile geloziei, căci i le pricinuise Hortense. Deodată se simţi parcă în locul Robertei. Şi din acest motiv, dacă nu din altul, spuse pe un ton cât şe poate de blând:

— Acu şi tu, Bert, nu-i chip să-ţi vorbesc despre ea, sau despre oricare alta, fără să nu te superi! N-am vrut să spun că mă interesează în mod deosebit. Ţi-am spus numai ce am crezut că vrei să ştii, fiindcă m-ai întrebat dacă-mi place, asta e tot!

— Da, înţeleg, răspunse Roberta, stând încordată şi numai nervi înaintea lui, cu faţa palidă, încleştându-şi mâinile şi privindu-l cu o expresie de îndoială, şi totuşi rugătoare. Dar ele au tot ce le trebuie. Ştii asta foarte bine. Iar eu, la drept vorbind, nu am nimic. Şi e aşa de greu pentru mine să le ţin piept când mă gândesc la tot ce au ele...

Vocea îi deveni şovăitoare, se întrerupse, ochii i se umplură de lacrimi, şi buzele începură să-i tremure. Îşi ascunse repede faţa în mâini şi se întoarse într-o parte. Umerii i se zbăteau, şi întreg corpul îi era zguduit de suspine deznădăjduite şi convulsive, iar Clyde, încurcat, surprins şi profund mişcat de această izbucnire bruscă a unor simţăminte puternice, zăvorâte până atunci în adâncul fiinţei ei, fu mişcat până la lacrimi. Era limpede că nu putea fi vorba de un „truc” şi nici de un joc de teatru prin care Roberta încercă să-l impresioneze, ci era mai curând viziunea neaşteptată, crudă şi copleşitoare a propriei sale situaţii: o fată părăsită, fără prieteni şi fără perspective, în contrast cu celelalte fete care îl interesau acum atât de mult pe el şi care aveau infinit mai multe bogăţii decât ea — de fapt, totul. Iar în urmă vedea parcă aievea cum se înşirau toţi anii de lipsuri şi de singurătate, ani care-i veştejiseră tinereţea şi pe care recenta sa vizită acasă, la părinţi, i-i readusese cu putere în memorie. Era cu adevărat nespus de mâhnită. O mâhnire copleşitoare, fără leac.

Din străfundurile inimii rosti aceste cuvinte:

— Ah, dacă aş fi avut şi eu norocul pe care-l au unele fete, dacă aş fi fost undeva, sau dacă aş fi văzut câte ceva! Dar să fii crescută la ţară şi să n-ai bani, haine şi nici de unele şi pe nimeni care să te îndrumeze! Ah, ah, ah, ah...

Abia rosti aceste vorbe, că se şi simţi ruşinată de propria ei

slăbiciune, de spovedania asta care-o cobora şi mai mult, deoarece fără îndoială, el se îndepărta acum de dânsa tocmai din pricina acestor lucruri...

— Roberta, draga mea... se grăbi el să spună, îmbrățişând-o plin de tandrețe, mişcat la gândul propriei sale situații. Nu trebuie... N-am vrut să te supăr, crede-mă! Zău că nu, dragostea meu! Ştiu că ai suferit mult. Ştiu tot ce simți acum şi cât a trebuit să te zbați, ba cu una, ba cu alta. Ştiu toate astea, Bert, şi nu trebuie să plângi, dragostea mea... Eu te iubesc ca întotdeauna. Crede-mă că te iubesc şi-am să te iubesc mereu! Îmi pare rău dacă te-am supărat, pe cuvântul meu, îmi pare rău! Crede-mă că dacă n-am venit astă-seară sau vinerea trecută, e fiindcă nu s-a putut pur şi simplu! Nu s-a putut, şi asta e tot! Dar de acum înainte n-am să mă mai port aşa de urât, în măsura în care depinde de mine. Îți dau cuvântul meu! Eşti fata cea mai dulce, cea mai scumpă pe care am întâlnit-o! Ai un păr aşa de frumos, şi ochii... şi corpul ăsta mic şi drăguț! Zău, Bert... Şi la dans nu te întrece nimeni! Şi eşti mai frumoasă decât oricare alta, crede-mă! Ei, haide, lasă plânsul... Te rog. Îmi pare tare, tare rău, dragostea mea, dacă te-am supărat cu ceva...

În Clyde se trezea câteodată un val de gingăşie — pricinuită de experiențele, dezamăgirile şi suferințele cunoscute în cursul propriei sale vieți — gingăşie ce se manifesta deseori în împrejurări cum era aceea de acum. În asemenea cazuri vocea lui devenea blândă şi mângâietoare. Devenea tandru şi atent, aproape ca o mamă față de copilul ei. Era deci firesc ca o fată de felul Robertei să se simtă în astfel de momente puternic atrasă către el. Numai că asemenea sentimente, deşi vii, aveau o durată scurtă. Semănau cu învolburarea unei furtuni de vară — apăreau şi dispăreau repede. De data asta, însă, avură destulă putere pentru, a o face pe Roberta să simtă că o înțelege pe deplin, că e alături de ea şi, poate, din această cauză o iubeşte şi mai mult. Oricum, deocamdată cel puțin, lucrurile nu stăteau chiar aşa de prost. Clyde se afla lângă dânsa, însuflețit de o dragoste şi o simpatie puternică. Cuvintele lui mângâietoare îi făcură bine şi începu să-şi şteargă lacrimile, spunând că-i pare rău că s-a purtat ca o prostuță şi speră că el o s-o ierte deoarece, plângând, îi udase cu lacrimi pieptul scrobit al

cămăşii lui albe, imaculate. Nu va mai face niciodată aşa ceva dacă o iartă acum. Iar Clyde, mişcat de această pasiune, pe care aproape nici n-o bănuia atât de adânc înrădăcinată în pieptul ei, îi sărută mâinile, obrajii şi, până la urmă, gura.

În mijlocul acestor dezmierdări, suspine şi sărutări, Clyde se porni din nou să-i declare, ca un nebun, mințind-o şi de astă dată — deoarece adevărul era că ținea la Sondra, într-un chip care, deşi diferit, se dovedea la fel de acaparator, ba poate şi mai puternic — că ea, Roberta, a fost, este şi va fi pe veci stăpâna inimii lui, afirmație ce-o făcu pe Roberta să se întrebe dacă nu cumva l-a judecat greşit şi să-şi închipuie că situația ei era acum mai sigură, dacă nu chiar mult mai bună decât fusese înainte — cu mult superioară celei a altor fete care se țineau de capul lui în societate, dar pe care el nu le iubea aşa cum o iubea pe dânsa.

CAPITOLUL 52

Clyde făcea acum parte integrantă din decorul monden al sezonului de iarnă din Lycurgus, dat fiind că familia Griffiths îl prezentase prietenilor şi cunoscuților ei, era firesc să fie primit în cele mai multe familii. Dar în această lume extrem de limitată, în care orice „figură” le cunoştea pe toate celelalte, starea pungii era un lucru important, ba, în unele cazuri, socotit de o însemnătate mai mare chiar decât relațiile mondene ale cuiva. Fiindcă aceste familii de vază erau convinse că nu numai legăturile de rudenie, dar mai cu seamă averea cuiva constituia cheia de boltă a oricărei poziții solide, care presupunea, în primul rând, o desăvârşită siguranță socială. În consecință, cu toate că-l socoteau pe Clyde un personaj pe deplin satisfăcător sub raport monden, întrucât se şoptea însă că mijloacele lui materiale sunt foarte restrânse, nici una dintre aceste familii nu era dispusă să vadă în el omul care ar putea să aspire la o căsătorie cu vreuna dintre fiicele lor. Aşa se

face că, deşi se grăbeau să-l invite la fel de fel de petreceri, nu uitau, ori de câte ori era cazul, să dea a înțelege odraslelor că un contact prea strâns cu el nu este recomandabil.

Totuşi, deoarece Sondra şi grupul ei păstrau o atitudine prietenoasă față de Clyde, iar observațiile şi comentariile prietenilor şi părinților nu erau încă foarte precise, continua să fie invitat la petrecerile care-l interesau în mod deosebit, acelea care începeau totdeauna cu dans şi sfârşeau tot cu dans. Şi, cu toate că nu era gros la pungă, o scotea destul de bine la capăt, căci nu mult după ce începuse să se intereseze de el, Sondra îşi dădu seama de adevărata lui stare materială şi căută ca prietenia pe care i-o purta Clyde să-l coste cât mai puțini bani. Grație acestei atitudini — pe care o adoptară şi Bertina, Grant Cranston şi alții — Clyde îşi putu îngădui ca, de cele mai multe ori, mai ales când petrecerile aveau loc în oraş, să se ducă ici şi colo fără să cheltuiască nici un ban. Şi chiar când petrecerile erau organizate în afara oraşului, iar el consimțea să participe, se găsea întotdeauna o maşină să-l ia.

După călătoria de revelion la Schenectady, care a fost de o mare importanță pentru amândoi — întrucât cu acest prilej Sondra se simți atrasă de Clyde mai puternic decât oricând — ea însăşi venea deseori să-l ia cu maşina. Clyde reuşise s-o impresioneze într-un fel care îi măgulea vanitatea şi în acelaşi timp îi satisfăcea trăsătură cea mai delicată — dorința arzătoare de a ține pe cineva în mrejele ei, un tânăr de seamă lui Clyde, simpatic şi de familie bună. Ştia că părinții ei nu vor privi cu ochi buni o unire între ea şi Clyde din cauza sărăciei lui. La început nici nu bănuia că ar putea ajunge până acolo, dar acum parcă ar fi dorit ca aşa ceva să se întâmple.

Între ei nu se mai ivi însă nici un prilej pentru noi intimități, până într-o seară, cam la vreo două săptămâni după revelion. Se întorceau de la o petrecere obişnuită, care avusese loc la Amsterdam, şi după ce Bella Griffiths, Grant şi Bertina Cranston fură conduşi la casele lor, Stuart Finchley strigă:

— Griffiths, acum te conducem acasă!

Sondra, îmbătată de prezența lui Clyde şi dorind să-nu se despartă de el aşa de repede, spuse:

— Dacă vrei să vii la noi, am să pregătesc nişte ciocolată

fierbinte înainte de a te duce acasă. Ce zici?

— Aş fi încântat! Răspunse Clyde vesel.

— S-a făcut! Spuse Stuart, întorcând maşina spre locuința familiei Finchley. Eu, însă, am să mă culc. E trecut de 3.

— Aşa frățior mai zic şi eu! Se culcă, să nu facă riduri! Îl apostrofă Sondra.

După ce lăsară maşina în garaj, cei trei intrară în bucătărie pe uşa din dos. Stuart îi părăsi, iar Sondra îl invită pe Clyde să se aşeze la masa servitorilor, în timp ce ea aducea ciocolată şi celelalte. Impresionat de instalația aceasta culinară, căci nu mai văzuse niciodată ceva asemănător, Clyde se uita în dreapta şi în stânga, întrebându-se cât de bogat trebuie să fie cineva ca să folosească o asemenea instalație.

— Grozavă bucătărie! Observă el. Ce de ustensile!

Iar Sondra, bănuind că nu mai văzuse instalații de acest fel înainte de a veni la Lycurgus, şi dându-şi seama că-l poate astfel impresiona mai uşor, răspunse:

— Nu mă pricep. Oare nu-s toate bucătăriile la fel de mari?

Clyde, cu gândul la sărăcia pe care o cunoştea atât de bine şi deducând din răspunsul ei că Sondra cu greu şi-ar putea imagina un nivel de viață mai puțin fastuos decât cel de aici, fu şi mai uluit de belşugul lumii pe care începuse s-o cunoască. Ce risipă! Ce ar însemna să te căsătoreşti cu o astfel de fată! Toate acestea ți s-ar părea atunci lucruri banale! Ai avea bucătăreasă, servitori, o casă mare, maşină, n-ar mai trebui să munceşti pentru nimeni şi n-ai avea altceva de făcut decât să dai porunci în dreapta şi în stânga! Gând care-l impresiona puternic. Şi în lumina căruia diferitele ei gesturi şi atitudini — căutate, de altfel — deveneau şi mai seducătoare. Iar ea, observând efectul pe care toate acestea îi aveau asupra lui Clyde, nu făcea decât să exagereze faptul că asemenea belşug i se părea ceva obişnuit. Pentru Clyde, mai mult decât pentru oricine — era pe deplin conştientă de asta — ea strălucea ca o stea, ca o întruchipare supremă a luxului şi a supremației sociale.

După ce preparară ciocolata într-un ibric obişnuit de aluminiu pentru a-l impresiona şi mai mult, se duse să aducă dintr-o altă cameră un serviciu greu de argint. Turnă ciocolata într-o cafetieră

cu incrustații frumoase, pe care o puse pe masă în fața lui. Şi în timp ce se învârtea pe lângă el, îi spuse:

— Ei, nu e drăguț cum m-am descurcat singură? Îmi place grozav să dau din când în când câte o raită pe la bucătărie, ca acum, dar n-o pot face decât în lipsa bucătarului. Când e el aici, nu dă voie nimănui să intre.

— I-auzi! Exclamă Clyde, care ignora cu totul obiceiurile bucătarilor din casele particulare, exclamație, ce-o convinse pe Sondra că lumea din care venea el trebuie să fie tare nevoiaşă.

Totuşi, întrucât Clyde se bucura acum de atâta loc în inima ei, nu era dispusă, să dea îndărăt. Aşa se face că, atunci când el rosti, în fine:

— Ce minunat e, Sondra, că suntem împreună, singuri, aici! Gândeşte-te, toată seara n-am avut aproape deloc prilejul să-ți spun vreun cuvânt între patru ochi!

Ea răspunse, fără să se arate câtuşi de puțin supărată de această familiaritate:

— Serios? Îmi pare bine... şi-i zâmbi cu un aer de superioritate, dar afectuos.

Văzând-o acum atât de aproape, în rochia ei de seară din mătase albă transparentă şi cu pantofi de bal, legănându-se cu atâta grație în jurul lui şi împrăştiind un parfum discret ce-i gâdila nările, Clyde se simți profund tulburat. Fără exagerare, Sondra îi aprinsese imaginația ca o flacără orbitoare. Tinerețe, frumusețe, bogăție, toate acestea erau întruchipate în ea! Iar Sondra, simțindu-i intensitatea admirației şi, molipsită, cel puțin în parte, de încântarea şi ardoarea care-l stăpâneau în chipul cel mai vădit, încercă fiorii prevestitori ai unei dragoste puternice. Ce strălucitori şi negri îi erau ochii, cât de luminoşi şi arzători! Dar părul! Era atât de ademenitor, lăsat peste fruntea lui albă! Ar fi vrut să-l atingă — să-l mângâie cu mâinile şi să-i dezmierde obrajii. Şi mâinile lui erau subțiri, sensibile, grațioase. Ca şi în cazul Robertei, Hortensei şi Ritei, aceste mâini atrăseseră atenția Sondrei.

Clyde se adânci însă într-o tăcere înfrigurată, pe care îi era teamă s-o destrame prin cuvinte. Căci gândea în sinea lui: „Ah, dacă i-aş spune cât de frumoasă mi se pare! Dacă aş putea s-o

îmbrățișez, și s-o sărut, s-o sărut, s-o sărut și să mă sărute și ea!" Și — oricât de curios s-ar părea ținând seama de felul cum o cucerise pe Roberta — gândul lui era acum străin de orice patimă, fiind stăpânit doar de dorința de a îmbrățișa și de a mângâia o ființă desăvârșită. Într-adevăr, ochii lui iradiau această dorință năvalnică. Sondra observă totul și deveni bănuitoare, acesta fiind lucrul de care se temea cel mai mult când era vorba de Clyde, totuși, era atât de intrigată, încât voia să afle tâlcul mai ascuns al simțirilor lui.

Rosti, deci, pe un ton ce voia parcă să-l necăjească:

— Ce voiai să-mi spui era ceva foarte important?

— Aș vrea să-ți spun o mulțime de lucruri, Sondra, dacă mi-ai da voie... răspunse el cu înflăcărare. Dar mi-ai interzis să-ți vorbesc.

— O, așa e, sigur! Îmi pare bine că n-ai ieșit din cuvântul meu.

Pe buzele ei juca un surâs provocator și se uită la el cu un aer care voia parcă să spună: „Dar nu-i așa că nu crezi în tot ce-am spus atunci?"

În fața privirilor ei atât de ademenitoare, Clyde își pierdu capul, se sculă în picioare, îi luă mâinile într-ale sale și, uitându-se drept în ochii ei, declară:

— Nu prea credeai nici tu în ce spuneai atunci, nu-i așa, Sondra? Cel puțin, în parte... Ah, cât de mult aș vrea să-ți spun tot ce gândesc acum!

Ochii lui exprimau mal mult decât putea să exprime glasul. Conștientă încă o dată de faptul că-l poate pune pe jăratic cu atâta ușurință și, totuși, temându-se să-i dea dezlegarea de a vorbi, se trase puțin înapoi și zise:

— N-am crezut chiar în tot ce-am spus. Tu însă prea iei totul în serios...

Și, fără să vrea, expresia ei deveni mai blândă și începu iar să-i surâdă.

— E ceva mai tare decât mine, Șondra! Nu mai pot! Nu mai pot! Începu el cu aprindere, aproape nestăpânit. Nici nu-ți închipui ce farmec exerciți asupra mea! Ești atât de frumoasă, așa de minunată! Tu știi asta. Mă gândesc la tine tot timpul. Ți-o jur,

Sondra! Sunt nebun de dragul tău, mă gândesc aşa de mult la tine, încât aproape nici nu mai pot să dorm. Mi-am pierdut capul, crede-mă!... Dacă mă duc undeva cu tine, sau dacă te întâlnesc undeva, după aceea nu fac altceva decât să mă gândesc la tine. Nu mai departe decât astă-seară, când te vedeam dansând cu toți băieții ăia, ah, dacă ai şti cât suferearn! Aş fi vrut să dansezi cu mine, numai cu mine! Ai nişte ochi aşa de frumoşi, Sondra, o gură minunată şi un zâmbet fermecător...

Îşi ridică mâinile, ca şi cum ar fi vrut s-o mângâie cu gingăşie, dar se opri în drum, țintuit de vraja privirilor ei, ca un adorator împietrit în fața unui sfânt, apoi o cuprinse brusc pe după mijloc şi o trase spre el. Înfiorată şi într-o mare măsură cucerită de vorbele lui, în loc să se împotrivească, aşa cum ar fi făcut în orice altă împrejurare, acum îl privea fix, fascinată de entuziasmul celui din fața ei. Se simțea îmbătată de dragostea lui pătimaşă şi îşi spunea că ar fi în stare să-l iubească aşa cum ar dori el. Foarte, foarte mult, numai dacă ar avea curajul! Iar el era într-adevăr frumos şi ispititor. Era de-a dreptul adorabil, deşi sărac, dar mult mai înflăcărat, mai pasionat decât toți ceilalți tineri pe care îi cunoştea! Ah, ar fi minunat daică părinții şi starea ei socială i-ar îngădui să trăiască din plin clipe ca asta de acum! Deodată fu străbătută de gândul că dacă părinții ei ar afla, n-ar mai putea continua legătura cu el sub nici o formă şi nici vorbă să o dezvolte sau să se bucure de ea în viitor. Îndepărtând însă din minte un asemenea gând, care îi tăiase pentru moment orice fel de elan, continua să se simtă atrasă către el. Ochii îi deveniră calzi şi drăgălaşi, pe buze îi înflori un zâmbet grațios.

— N-ar trebui să te las să-mi spui toate cuvintele astea. N-ar trebui... protestă ea slab, învăluindu-l însă cu o privire drăgăstoasă. Nu se cade, totuşi...

— De ce nu? De ce nu se cade, Sondra? De ce să nu mă laşi dacă te iubesc aşa de mult?

Ochii i se înnegurară de tristețe, iar Sondra, observând asta, se grăbi să exclame:

— Vezi... apoi se opri. Eu... eii... Voia să adauge: „Să nu-ți închipui că ne-ar lăsa să continuăm”, dar în schimb spuse doar

atât: Cred că nu te cunosc încă destul de bine…

— Ah, Sondra, când te iubesc aşa de mult şi sunt de-a dreptul nebun din pricina ta?! Oare nu mă iubeşti şi tu aşa cum te iubesc eu… nici un pic, nici un pic?

Datorită atitudinii ei nesigure, privirile lui deveniră acum imploratoare, speriate, triste. Acest amestec de sentimente avu darul de a o răvăşi până în adâncul sufletului. Se mărgini să-l privească plină de îndoială, întrebându-se cum are să se termine o înflăcărare atât de pătimaşă. Iar Clyde, surprinzând şovăiala din privirile ei, o trase mai aproape şi o sărută pe gură. În loc să protesteze, ea rămase o clipă în brațele lui, supusă şi amețită de plăcere, apoi se smulse deodată la gândul că i-a îngăduit să meargă prea departe lăsându-l să o sărute. Se reculese numaidecât şi-şi recapătă stăpânire a de sine.

— Cred că acum ar fi bine să pleci, spuse ea cu hotărâre, dar nu cu asprime. Ce zici?

Clyde, surprins el însuşi, pe urmă puțin speriat de propria lui îndrăzneală, se potoli şi rosti, rugător şi supus, aproape în şoaptă:

— Supărată?

Iar ea, văzându-l atât de supus, ca un sclav în fața, stăpânului, în parte mulțumită şi în parte dezamăgită, pentru că, întocmai ca şi Roberta sau Hortense, prefera mai curând să i se poruncească, decât să poruncească, dădu din cap cu oarecare mâhnire:

— E foarte târziu…

Atât putu spune, surâzându-i tandru.

Iar Clyde, dându-şi seama că din motive întemeiate nu trebuie să mai stăruie, nu avu nici curajul, nici perseverența, nici siguranța necesară pentru a merge mai departe acum, aşa că se duse să-şi ia paltonul şi, cuprinzând-o într-o privire tristă, dar ascultătoare, plecă.

CAPITOLUL 53

Una dintre constatările pe care avea să le facă Roberta în curând fu aceea că presimțirile ei cu privire la Clyde nu erau lipsite de temei. Căci, întocmai ca şi mai înainte, aceleaşi schimbări de program intervenite în ultimul moment şi aceleaşi absențe neanunțate se produceau mereu, deşi de fiecare dată Clyde încerca să-i explice că n-a avut încotro. Şi, cu toate că ea plângea uneori, sau stăruia, ori se mulțumea pur şi simplu să sufere în tăcere, nu se petrecu nici o schimbare, nici în rău, nici în bine. Căci, fiind îndrăgostit ca un nebun de Sondra, Clyde nu înțelegea să-şi schimbe atitudinea, sau să se lase măcar impresionat ori influențat de legăturile lui cu Roberta. Sondra era prea fermecătoare!

Pe de altă parte, întrucât în tot cursul orelor de muncă de peste zi Roberta se afla în aceeaşi secție cu el, era fatal să simtă unele gânduri care o preocupau pe fată — gânduri întunecate, triste, deznădăjduite. Acestea puneau uneori stăpânire pe el cu hotărârea şi cu forța unor glasuri de acuzare sau de tânguire, aşa fel încât nu putea scăpa de obsesia lor decât manifestându-şi dorința de a o revedea, anunțând-o că îi va face o vizită, seara, în cazul că ar găsi-o acasă. Iar Roberta era atât de nenorocită şi încă atât de îndrăgostită de el, încât nu se putea împiedica să spună, până la urmă, că vrea să-l vadă acasă la ea. O dată acolo, complexul psihic al trecutului, precum şi al camerei înseşi exercitau asupra lor un fel de persuasiune, şi, în consecință, un soi de tiranie emotivă.

Dar, în nebunia lui, prevăzându-şi un viitor mai strălucit decât acela pe care i-l puteau garanta împrejurările actuale, Clyde se temea că nu cumva legăturile cu Roberta să-i pericliteze, într-un fel sau altul, ascensiunea. Dacă, printr-o întâmplare oarecare, Sondra ar afla despre relațiile lui cu Roberta? Ar fi o adevărată nenorocire! Sau dacă Roberta ar descoperi, până la urmă, că e îndrăgostit de Sondra, şi, ca să se răzbune, s-ar hotărî să-l denunțe, sau să-l demaşte? Pentru că, de la revelion încoace, prea venea des cu explicații, spunându-i chiar la fabrică, de obicei, că, din cauza unei invitații primite de la familia Griffiths, familia Harriet sau de la alții,

nu va mai putea să o vadă seara, la ea, aşa cum îi făgăduise, de pildă, cu o zi sau două mai înainte. Mai târziu, în trei rânduri, fiindcă Sondra venise să-l ia cu maşina ei, Clyde plecase fără măcar s-o mai prevină, spunându-şi că o să găsească el o scuză oarecare a doua zi dimineață pentru a linişti lucrurile.

Starea aceasta a sentimentelor, plămădită dintr-un amestec de simpatie şi repulsie, atât de nefirească, dacă nu chiar anormală, sfârşi prin a-l face să decidă că, indiferent de ceea ce s-ar putea întâmpla, trebuia să găsească un mijloc pentru a pune capăt acestei legături, chiar dacă aşa ceva ar însemna o lovitură de moarte pentru Roberta (în definitiv, ce-i pasă lui? Nu i-a spus niciodată că o va lua în căsătorie!) sau ar primejdui propria sa situație, în cazul când Roberta nu ar înțelege să-i redea libertatea fără scandal, aşa cum dorea el. Alteori, îşi spunea că e un om perfid, neruşinat şi crud, că abuzează de o fată care, dacă ar fi fost lăsată în pace, nu s-ar fi încurcat niciodată cu el. Această din urmă atitudine — în ciuda jignirilor, a minciunilor, a neglijărilor şi a absențelor, motivate atât de stângaci în comparație cu felul precis şi hotărât în care îşi luase angajamentele, atât de ciudate sunt pornirile firii omeneşti! — îl făceau să simtă uneori blestemul infernal sau ceresc aruncat asupra lui Adam şi a urmaşilor săi: „După femeia ta mâ-na-te-vă dorul!”

Cu privire la legătura lor ar mai fi ceva de spus, şi anume că niciodată — din pricina lipsei de experiență atât a lui Clyde, cât şi a Robertei — nu ştiuseră şi nu luaseră decât cele mai elementare măsuri de precauție anticoncepționale, măsuri care şi aşa, de cele mai multe ori, nu servesc la nimic. Pe la mijlocul lui februarie, şi — nu e lipsit de interes să amintim — cam pe vremea când Clyde, datorită favorurilor continue de care se bucura din partea Sondrei, ajunsese aproape la decizia de a rupe o dată pentru totdeauna relațiile cu Roberta, nu numai pe cele fizice, ci de oricare altă natură, aceasta, la rândul ei, începu să-şi dea seama deslușit că, în ciuda ezitărilor lui şi în ciuda dragostei ei aprinse, nu mai avea nici un rost să continue a-l ține cu sila şi ar fi mai ține, dacă nu spre liniştirea inimii ei, cel puțin pentru satisfacerea mândriei sale rănite, să plece de aici şi să caute în altă parte un mijloc de a

câştiga banii necesari pentru a putea trăi şi a-şi ajuta în acelaşi timp părinții, încercând totodată să-l uite, dacă-i va fi cu putință. Din nefericire, însă, spre marea el deznădejde şi groază, nici acest lucru nu mai era cu putință. Într-o dimineață apăru la fabrică cu fața descompusă, semn al unor bănuieli şi temeri mai grave şi mai cumplite decât toate cele pe care le încercase până acum. Într-adevăr, pe lângă concluziile sale chinuitoare cu privire la Clyde, în noaptea aceea îşi făcuse loc în sufletul ei şi teama groaznică şi apăsătoare că, cel puțin pentru moment, nu se vor putea despărți unul de altul. Într-o perioadă vitregă pentru amândoi din pricina atitudinii nehotărâte a lui Clyde, precum şi a dragostei ce i-o purta ea, Roberta se pomeni însărcinată.

De când cedase stăruințelor lui, nu uita niciodată să numere zilele, şi în fiecare lună se felicita că totul era cum trebuie. Iată însă că, de data aceasta, trecuseră patruzeci şi opt de ore de la termenul calculat întotdeauna cu precizie şi... nici un semn! Şi în ultimele patru zile Clyde nici nu trecuse măcar pe la ea. Iar atitudinea lui la fabrică era mai distantă şi mai indiferentă decât oricând. Asta mai lipsea!

Şi nu avea pe nimeni altul afară de el căruia să-i împărtăşească necazurile. Iar Clyde se înstrăinase cu totul...

Groaza provocată de gândul că — cu sau fără ajutorul iui Clyde — nu va putea să scape uşor de soarta ce o amenința o făcea să-şi revadă casa părintească, mama, rudele, pe toți cei care o cunoşteau şi tot ce aveau să-i spună în cazul când aşa ceva avea să i se întâmple. Pentru că părerea ce şi-o puteau face alții despre ea, precum şi gura lumii, în general o înfricoşau mai mult decât orice. Stigmatul poftelor trupeşti neconsfințite legal! Ruşinea de a aveai un copil nelegitim! Socotise totdeauna asta un lucru de ocară ori de câte ori asculta diferite fete sau femei vorbind despre viață, căsătorie şi adulter, sau despre nenorocirile abătute pe capul fetelor care au cedat bărbaților şi au fost părăsite după aceea, deoarece o femeie trebuie să fie căsătorită în lege şi ocrotită de dragostea şi puterea unui bărbat, o dragoste ca, de pildă, aceea a cumnatului ei, Gabel, pentru sora sa, Agnes, sau aceea a tatălui pentru mama ei în primii ani, fără îndoială, sau cea a lui Clyde pentru ea în vremea

când îi declară cu atâta ardoare că o iubeşte.

Pe când acum... acum?!

Nu-şi putea îngădui nici o zăbavă şi se temea de purtările din ultimul timp sau din prezent ale lui Clyde. Indiferent de aceste purtări, în asemenea împrejurări trebuia s-o ajute, fiindcă ea nu ştia ce să facă, încotro să se îndrepte. Clyde, însă, fără îndoială, ştia. În orice caz, îi spusese cândva că va fi alături de ea dacă se va întâmpla ceva. Şi, cu toate că a treia zi, ducându-se la fabrică, îşi spuse că poate exagerează primejdia şi la mijloc nu e, probabil, decât un mic deranjament organic, totuşi, întrucât nu se manifestă nici o schimbare până târziu după amiază, căzu pradă unei groaze de nedescris. Puținul curaj pe care şi-l făcuse până acum începu şase clatine şi să se risipească. Avea să rămână cu desăvârşire singură dacă nici el nu-i va veni în ajutor. Şi ea avea nevoie de un sfat, de un îndemn pornit din inimă. Ah, Clyde! Clyde! Cel puțin de-n-ar fi atât de nepăsător față de ea! Nu, nu, trebuie să fie aşa! Trebuie să facă ceva, cât mai repede, imediat, altfel, Dumnezeule, în ce situație înfiorătoare ar putea să se transforme totul!

Între orele 4 şi 5 după amiază, se opri din lucru şi fugi în vestiar. Acolo însăila în grabă, cu un scris nervos, isteric, un bilețel:

„Clyde! Trebuie să te văd diseară, neapărat! Nu se poate să nu vii! Am să-ți spun ceva. Te rog vino îndată după lucru, sau dă-mi întâlnire unde vrei tu. Nu sunt supărată pentru nimic. Dar trebuie să te văd în seara asta neapărat. Spune-mi te rog, imediat, unde.

Roberta”

Iar el, în momentul când citi biletul, dându-şi seama că e vorba de ceva nou, bizar, ceva care o teroriza, îşi întoarse imediat capul spre ea şi, văzându-i fața suptă şi albă ca varul, îi făcu semn că va veni. Pentru că, judecând după fața ei, lucrurile pe care avea să i le spună trebuiau să fie extrem de importante pentru ea, altfel de ce această surescitare şi pripă? Şi, cu toate că-şi aduse aminte, mofluz, că are întâlnire ceva mai târziu — fusese invitat la masă la familia Stark — socoti că e necesar să o vadă mai întâi pe Roberta. Dar despre ce putea fi vorba? Murise cineva? A fost rănit cineva,

sau ce... mama, tatăl, fratele ori sora ei?

La cinci şi jumătate porni spre locul de întâlnire, întrebându-se ce o putuse aduce în halul acela de paloare şi nelinişte. În acelaşi timp, îşi spunea însă că, dacă vrea ca visul lui în legătură cu Sondra să se realizeze, nu trebuie să se mai lase prins în mrejele unei emoții ori simpatii puternice — trebuie să-şi păstreze sângele rece şi distanța pe care a izbutit s-o pună între ei, în aşa fel încât Roberta să-şi dea seama că el n-o mai iubeşte ca altădată. Ajungând la 6 la locul de întâlnire, o găsi rezemată de un copac, în umbră. Părea zdrobită, disperată.

— Ce este, Bert? De ce eşti aşa de speriată? Ce s-a întâmplat?

Oricât de ofilite ar fi fost sentimentele lui, ele fură reînsuflețite de nenorocirea ce părea că s-a abătut asupra bietei ființe.

— Ah, Clyde... zise ea în cele din urmă. Nici nu ştiu cum să-ți spun... Va fi aşa de groaznic pentru mine dacă e adevărat!

Glasul, încordat şi totuşi stăpânit, era el singur o dovadă limpede a suferinței şi spaimei prin care trecea Roberta..

— Dar ce s-a întâmplat, Bert? De ce nu-mi spui? Repetă el repede, dar oarecum prevăzător, căutând să ia un aer de siguranță, care-i cam lipsea în acest moment. E ceva rău? De ce eşti aşa de tulburată? Tremuri toată...

Deoarece niciodată în viața lui nu mai fusese pus în fața unei asemenea situații, nici prin minte nu-i trecu despre ce anume putea îi vorba. Pe de altă parte, din pricină că se depărtase de ea, iar acum se simțea încurcat din cauza felului cum o tratase în ultima vreme, nu prea ştia ce atitudine să ia într-o situație ca asta, care presupunea, de bună seamă, ceva rău. Sensibil încă în fața comandamentelor morale şi a convențiunilor sociale, nu era în stare să comită un act dezonorant fără a fi cuprins de remuşcări sau de ruşine, chiar dacă erau în joc ambițiile lui cele mai mari. Totuşi, ținea aşa de mult să nu lipsească de la masa din casa familiei Stark şi se temea să nu intre iar, tocmai acum, în vreo încurcătură, încât deveni neliniştit. Lucrul acesta nu-i scăpă Robertei.

— Îți aminteşti, Clyde — rosti ea pe un ton hotărât şi foarte serios, căci strâmtoarea în care se găsea o îndemna să fie decisă şi îndrăzneață — mi-ai făgăduit că, dacă o să se întâmple ceva rău, ai

să mă ajuți...

Imediat, gândindu-se la vizitele, puține, desigur, dar nebuneşti — acum îşi dădea seama — pe care le făcuse în ultimul timp acasă la ea şi în cursul cărora, datorită rămăşițelor iubirii ce stăruiau încă în sufletul lui, precum şi dorințelor amândurora, avusese cu ea raporturi fizice, sporadice, dar lipsite de orice măsuri de prevedere, înțelese, în sfârşit, despre ce fel de complicații putea să fie vorba. Dacă era adevărat, se găsea în fața unei situații grave, necruțătoare şi primejdioase, a cărei răspundere o purta numai el şi pe care trebuia s-o rezolve, şi încă repede, dacă nu voia să intre într-un impas şi mai periculos. În acelaşi timp, sub imboldul indiferenței sale pronunțate din ultima vreme, nu fu departe de a-şi spune că e, poate numai un vicleşug al ei, încercarea unei părăsite de a-l reține lângă ea — gând de care se agăță numai în parte. Era prea îndurerată, prea deznădăjduită, ca să-l facă să se oprească la această bănuială. De îndată ce-şi dădu seama, cât de cât, de urmările dezastruoase pe care le avea pentru el o complicație ca asta, iritarea lăsă locul îngrijorării în aşa fel, încât Clyde exclamă:

— Da, dar de unde ştii că s-a întâmplat aşa ceva? Nu poți să-ți dai seama atât de curând. S-ar putea ca mâine totul să fie bine. Nu poți să ştii...

Glasul lui trăda nesiguranța de care era stăpânit.

— Nu, nu cred, Clyde. Mi-ar părea bine să fie aşa! Dar au trecut două zile întregi, şi până acum nu mi s-a mai întâmplat asta niciodată...

Vorbea cu un accent atât de deznădăjduit, care arăta că e atât de nenorocită, încât Clyde fu nevoit să înlăture imediat bănuiala unui vicleşug. Dar nefiind dispus să înfrunte dintr-o dată o situație atât de neplăcută, adăugă:

— Ascultă-mă, s-ar putea foarte bine să nu fie nimic. Nu se întâmpla, parcă, fetelor, să aibă întârzieri şi mai mari de două zile?

Tonul cu care rostise cuvintele, trădând o nesiguranță şi chiar o lipsă de pricepere ce nu se mai arătase până atunci, o alarmă pe Roberta până într-atât, încât exclamă:

— A, nu, nu cred asta! Oricum, ar fi groaznic, nu-i aşa, dacă s-ar întâmpla ceva?! Ce crezi că ar trebui să fac? Nu ştii ceva ce aş

putea să iau?

Clyde, care folosise atâta zel şi stăruință să închege această dragoste, dându-i Robertei impresia că e un tânăr priceput şi experimentat şi că ştie despre viață mult mai multe decât ar fi putut ea spera măcar să ştie vreodată, Clyde, care părea totdeauna că nu se sinchiseşte de primejdiile şi dificultățile de această natură ce se puteau naşte din dragostea lor — Clyde iată că nu ştia acum ce să facă! După cum îşi dădea singur seama în clipa asta, era tot atât de puțin inițiat asupra misterelor sexului şi a complicațiilor posibile legate de o asemenea situație, ca şi oricare alt tânăr de vârsta lui. E adevărat, înainte de a fi venit aici, se înhăitase la Kansas City şi la Chicago cu „mentori" ce aveau mai multă experiență în ceea ce priveşte viața sexuală, aparținând lumii băieților de serviciu de prin hoteluri, ca Ratterer, Higby, Hegglund şi alții, şi le ascultase flecărelile şi lăudăroşeniile. Dar priceperea lor, în ciuda laudelor de sine, se limita probabil la legăturile cu fete tot atât de nesăbuite şi de nepricepute ca şi ei. Abia acum bănuia acest lucru. De altfel, cu toate că nu-şi putea da prea bine seama cum şi ce fel, în asemenea împrejurări nu putea fi vorba decât de anumite droguri şi preventive despre care şoptesc pe ascuns şi le vând pe sub mâna şarlatanii, spițerii şi doftoraşii aceia suspecți care speculează nepriceperea unor oameni de categoria lui Hegglund sau Ratterer. Dar chiar aşa stând lucrurile, unde se puteau obține astfel de leacuri într-un orăşel ca Lycurgus? De când o „rupsese" cu Dillard, nu avea nici un cunoscut apropiat, deci nici vorbă de prieteni intimi, cărora să le ceară ajutorul într-un caz extrem ca acesta.

Soluția cea mai bună la care se putu gândi pentru moment fu să apeleze la vreun farmacist de prin partea locului, care, în schimbul unei anumite sume de bani, să-i dea o rețetă sau o informație prețioasă. Dar cât avea să-l coste aşa ceva? Şi ce pericole puteau să decurgă dintr-o astfel de acțiune? Farmaciştii erau oare discreți? Te descoseau? Nu le spuneau şi altora că le-ai cerut asemenea sfaturi ori leacuri? Clyde semăna atât de bine cu Gilbert Griffiths — şi acela era atât de cunoscut la Lycurgus — încât oricine ar fi putut să-l ia drept Gilbert. Atribuindu-i acestuia asemenea demersuri, ceea ce ar fi dat naştere unui adevărat scandal. Iar situația asta

nenorocită se ivise tocmai acum, când Sondra ajunsese până acolo încât îi îngăduia s-o sărute în secret şi, ceea ce era şi mai plăcut, îi dădea fel de fel de dovezi mărunte de simpatie şi bunăvoinţă, sub formă de cadouri — cravate, un creion automat de aur, o cutie cu batiste de primă calitate, pe care i le lăsa acasă, în lipsa lui, însoţite de câte o carte de vizită cu iniţialele ei — şi când toate acestea îl făceau să capete o încredere din ce în ce mai mare în viitorul lui promiţător. Atât de promiţător, încât, presupunând că familia nu se va arăta prea ostilă, iar dragostea şi sentimentele ei nu se vor schimba, însăşi căsătoria cu Sondra nu era un lucru cu totul imposibil. Dar, bineînţeles, nu putea fi încă absolut sigur. Până în prezent, Sondra îşi ascundea adevăratele intenţii şi adevăratele sentimente în dosul unei atitudini de nehotărâre, care, cu cât îl chinuia mai tare, cu atât îl făcea s-o dorească mai mult. Toate acestea îi întăriră hotărârea de a rupe relaţiile cu Roberta cât mai repede cu putinţă şi într-o manieră cât mai puţin dureroasă pentru ea.

Prefăcându-se că e întru totul stăpân pe sine, îi spuse:

— Dacă aş fi în locul tău, nu m-aş nelinişti atât de mult. S-ar putea să nu fie nimic. Nu poţi fi sigură. Oricum, o să-mi trebuiască puţin timp ca să văd ce pot face. Cred că am să fac rost de ceva care să-ţi ajute. Dar nu vreau să văd că te chinuieşti atâta cu gândul...

Adevărul este că nici el nu se simţea în apele lui, în ciuda a ceea ce-i spunea. Era chiar profund tulburat. Hotărârea lui de o avea de-aici încolo cât mai puţine legături cu ea era acum complicată de faptul că se găsea în faţa unei situaţii ce prevestea o primejdie reală, afară numai dacă, folosind un argument sau altul, n-ar putea să se absolve de orice responsabilitate. Or, ţinând seamă de faptul că Roberta mai lucra încă în secţia lui, că el îi scrisese câteva bileţele, şi un singur cuvânt din partea ei ar provoca o anchetă ce i-ar putea fi fatală, ajunse la concluzia că trebuie s-o ajute iară întârziere şi în cea mai mare taină. În plus, trebuie să spunem ca, datorită tuturor celor petrecute între ei, socotea că merită s-o ajute în măsura posibilităţilor sale. Dacă însă asta ar fi fost peste puterile lui (deoarece prevedea că nu va putea ieşi atât de uşor din

încurcătură), ei bine... atunci... atunci... n-ar putea oare să nege — alții ar face-o, desigur, în locul lui! — că ar fi avut legături de felul acesta cu ea, şi astfel să scape? Poate că va găsi o cale de scăpare, numai să nu aibă de înfruntat prea multă rea-voință.

Gândul lui cel mai chinuitor era însă acela că habar n-avea oe trebuie să facă într-o împrejurare ca asta, afară de consultarea unui doctor. Dar aşa ceva cerea probabil bani, pierdere de timp, expunere la primejdii, şi câte altele... O va vedea a doua zi dimineață şi, dacă nu va fi intervenit nici o schimbare, va lua măsuri..

Roberta, văzându-se prima oară părăsită cu atâta nepăsare şi uşurință şi în prada unei asemenea crize, se întoarse în camera ei, năpădită de gânduri şi temeri, mai deznădăjduită şi mai îndurerată decât oricând.

CAPITOLUL 54

Într-o situație ca asta, însă, posibilitățile lui Clyde erau reduse. Pentru că, în afară de Liggett, Wiggham şi alți câțiva şefi de secție — fără îndoială simpatici, totuşi distanți şi care-l priveau acum în mod necontestat ca pe un superior față de care nu-şi puteau îngădui nimic — nu vedea la cine ar putea să apeleze. Cât priveşte grupul monden de care căuta să se ataşeze cu atâta râvnă, ar fi fost pur şi simplu absurd să încerce măcar, pe o cale oricât de ocolită, să capete vreun sfat. Cu toate că tinerii aceştia îşi petreceau vremea numai în distracții şi, datorită înfățişării, gusturilor şi mijloacelor lor, se complăceau într-un anume libertinism, îngăduindu-şi tot felul de nebunii ale tinereții, la care el sau alții de seama lui nici nu se puteau gândi, între el şi oricare dintre ei exista atât de puțină intimitate, încât nici nu i-ar fi trecut prin minte să fie ceară un asemenea sfat.

Gândul cel mai bun ce-i veni în minte aproape îndată după ce o

părăsi pe Roberta fu acela că, în loc să se intereseze la vreun farmacist, doctor sau altă persoană din Lycurgus — mai ales de doctori avea o adevărată groază, deoarece aceştia, atât cei de aici, cât şi cei din altă parte, i se păreau distanți, reci, antipatici şi probabil foarte costisitori şi gata să condamne o aventură atât de imorală ca a lui — ar face bine să se ducă într-un oraş apropiat, de preferință la Schenectady, care era mai mare şi nu prea depărtat, şi să se intereseze acolo ce anume ar putea face pentru a ieşi dintr-o încurcătură ca asta. Pentru că ceva trebuia să facă.

Nevoia unei acțiuni precise şi grabnice se impunea aşa de stringent, încât chiar în drum spre familia Stark se hotărî să se ducă la Schenectady a doua zi seara, deşi nu ştia ce preparat sau rețetă să ceară. Dar asta însemna, îşi spuse el ceva mai târziu, că va trece o zi întreagă înainte de a-i putea veni în ajutor Robertei, ceea ce va face — credea atât el, cât şi iată — că primejdia să devină şi mai mare, orice întârziere contând mult. De aceea se hotărî să acționeze imediat; se va scuza față de familia Stark şi va pleca la Schenectady cu interurbanul, astfel ca să ajungă înainte de închiderea farmaciilor. Dar o dată ajuns acolo, ce urma să facă? Cum să înfrunte privirile farmacistului şi ce să-i ceară? Mintea îi fu năpădită de gânduri apăsătoare şi chinuitoare, întrebându-se ce ar putea să creadă sau să spună farmacistul. Ah, dacă Ratterer sau Hegglund ar fi fost aici! Ei ar şti, desigur, şi ar fi bucuroşi să-l ajute. Sau măcar Higby. Era însă singur, cu desăvârşire singur, deoarece Roberta habar n-avea ce trebuie să facă. Totuşi, nu se poate să nu se găsească ceva. Dacă nu va izbuti acolo, se va întoarce şi-i va scrie lui Ratterer la Chicago, dar, spre a nu-i da de bănuit, îi va spune că îi scrie pentru un prieten.

O dată ajuns la Schenectady, întrucât acolo nu-l cunoştea nimeni, ar putea foarte bine să spună (gândul acesta îi veni ca o adevărată inspirație) că e căsătorit de curând — de ce nu? era destul de mare ca să poată fi luat drept un om căsătorit — şi că soției lui care nu putea să aibă grijă de un copil, îi „trecuse sorocul” (îşi aminti expresia aceasta folosită cândva de Higby), astfel că avea nevoie de ceva care s-o scape dintr-o situație ca asta. Ideea nu era deloc rea. Nimic mai firesc decât o tânăra pereche aflată într-o astfel

de situație. Şi era posibil ca droghistul să se simtă mişcat şi să-i dea bucuros ceva. De ce nu? N-ar fi o crimă! Fireşte, s-ar putea să-l refuze primul, sau al doilea, dar nu neapărat şi al treilea. Atunci va scăpa de orice grijă. Iar după aceea n-o să se mai lase niciodată târât prosteşte într-o aventură ca asta fără să ştie dinainte anumite lucruri. Niciodată! E prea îngrozitor!

Acasă, la familia Stark, era foarte nervos, iar neliniştea lui creştea cu fiecare clipă. Îndată după masă, la ora nouă jumătate, anunță că în ultimul moment i s-a cerut la fabrică un raport amănunțit asupra activității pe o lună întreagă. Şi cum nu era un lucru pe care să-l poată face la birou, se vedea nevoit să se ducă acasă pentru a-l întocmi în linişte — ceea ce Starkii socotiră drept o dovadă a voinței şi spiritului lui întreprinzător, lucruri vrednice de admirația şi simpatia lor. În consecință, Clyde fu scuzat.

Când sosi, însă, la Schenectady, constată că abia dacă avea timp, înainte de plecarea ultimei curse spre Lycurgus, să dea o raită prin oraş spre a se informa în dreapta şi în stânga. Curajul începu să-l părăsească. Avea el oare, cât de cât, aerul unui tânăr însurățel, pentru a putea fi socotit că atare? Şi, pe urmă, asemenea remedii. Nu erau privite ca nelegale chiar de farmacişti?

Tot umblând în susul şi în josul lungii străzi principale, încă puternic luminată la ora aceea, şi examinând vitrinele farmaciilor una după alta, ajunse, din diverse motive, la concluzia că nici una dintre ele nu e cea indicată. În una, după cum observă de la prima vedere, stătea un bărbat voinic, grav, ras proaspăt, de vreo 50 de ani, ai cărui ochelari şi al cărui păr îl făcură pe Clyde să creadă că va refuza, fără îndoială, un client atât de tânăr ca el, că nu va voi să creadă că e căsătorit, sau să admită că ține asemenea remedii în prăvălia lui, şi, colac peste pupăză, să-l mai şi bănuiască de legături nepermise cu vreo fată tânără, necăsătorită. Părea atât de grav, de temător de Dumnezeu, ultrarespectabil şi convențional! Nu, nu era cazul să apeleze la el. Nu avea curaj să intre şi să dea ochii cu o astfel de persoană.

Într-o altă farmacie zări un omuleț de vreo treizeci şi cinci de ani, cu fața zbârcită, părând totuşi vioi şi inteligent, pe care îl găsi destui de corespunzător, dar, din păcate, era asistat de o femeie de

cel mult douăzeci sau douăzeci şi cinci de ani. Dacă ea, şi nu bărbatul — situație jenantă şi imposibilă — se va apropia de el să-l servească? Sau chiar dacă îl va servi bărbatul, nu era foarte probabil ca ea să audă totul? Renunță, aşadar, şi la acest magazin, apoi şi la al treilea, şi la al patrulea, şi la ai cincilea, pentru motive diverse, dar întemeiate — sau că erau clienți înăuntru, sau că o fată şi un băiat consumau ceva la automatul de răcoritoare din față, sau că proprietarul stătea proptit lângă uşă şi îl măsura cu privirea pe Clyde, în timp ce acesta se uită înăuntru, tăindu-i astfel avântul înainte de a-şi pune întrebarea dacă face să intre ori nu.

Până la urmă, după ce se abținu de mai multe ori, se hotărî să încerce cu orice chip, căci altfel însemna să se întoarcă fără nici un rezultat, pierzând şi timp, şi banii cheltuiți cu autobuzul. Revenind la una dintre prăvăliile mai mici de pe o stradă lăturalnică, unde, cu o clipă mai înainte, zărise un farmacist mic de statură stând degeaba la tejghea, intră şi, adunându-şi tot curajul de care era în stare, începu:

— Aş vrea să vă rog ceva. Aş vrea să vă rog dacă ştiți ceva... cum să vă spun... vedeți, sunt căsătorit de curând, şi soția mea e cam în întârziere şi nu-mi prea pot permite luxul de a avea copii. Există ceva care s-o scoată din încurcătură?

Vorbea repede şi cu destulă siguranță, deşi trăda oarecare nervozitate, cu atât mai mult cu cât în sinea lui era convins că farmacistul bănuieşte că-l minte. Pe deasupra, fără să ştie de asta, vorbea tocmai cu un credincios inveterat al bisericii metodiste, care era de părere că oamenii nu trebuie să se opună intențiilor şi impulsurilor naturii. Orice fleac de felul acesta e împotriva legilor lui Dumnezeu, aşa că în prăvălia lui nu se găsea nimic care ar fi putut să contravină căilor creatorului. Pe de altă parte, însă, îşi cunoştea prea bine meseria pentru a lăsa să-i scape din mina prilejul de a câştiga un viitor client, aşa că-i răspunse:

— Îmi pare rău, tinere, dar mă tem că nu-ți pot fi de nici un folos în această chestiune. Nu am nimic de felul acesta în prăvălie şi nu fac niciodată comerț cu aşa ceva, pentru că nu cred în astfel de lucruri. S-ar putea, totuşi, ca alte farmacii din oraş să aibă ceva. N-aş putea să-ți spun...

Vorbi cu solemnitate, pe un ton convins şi serios, cu căutătura moralistului care ştie că are dreptate.

Clyde înțelese imediat, din tonul lui, că are de-a face cu un om condus de principii severe. Asta avu darul să-i clatine şi puțina încredere pe care o avusese la început. Totuşi, întrucât farmacistul nu-i adusese nici o învinuire directă şi-i spusese chiar că s-ar putea să găsească la vreun alt farmacist ceea ce căuta, prinse curaj şi, câteva clipe mai târziu, după ce se mai învârti puțin încoace şi încolo, uitându-se prin alte vitrine, zări, în sfârşit, un al şaptelea farmacist, care se afla singur în prăvălie. Intră şi, după ce repetă fraza introductivă, i se spuse pe un ton foarte confidențial şi totuşi destul de natural că un astfel de remediu există. De data aceasta nu-i vorbea proprietarul, ci ajutorul acestuia, un bărbat slab, brunet şi bun de gură. Da, există. Doreşte o cutie? Costă şase dolari (asta, pentru că la început Clyde întrebase de preț), o sumă enormă pentru un salariat. Dar, întrucât cheltuiala părea inevitabilă, nu-i nimic, bine că a găsit ceva! Clyde îi spuse că are să cumpere una, iar după ce vânzătorul îi aduse cutia cu pilule, pe care o împacheta spunându-i că nu se poate să nu fie „eficace", plăti şi ieşi.

După încordarea de până acum, Clyde se simțea atât de uşurat, încât îi venea să danseze de bucurie. În sfârşit, găsise un medicament şi, fără îndoială, avea să fie bun. Prețul excesiv, exorbitant chiar, părea să fie o indicație în această privință. Totuşi, ținând seama de împrejurări, putea să spună că a scăpat destul de ieftin! Clyde uită să-i mai ceară vânzătorului alte indicații sau instrucțiuni speciale ce ar fi putut fi de folos. Cu pachețelul în buzunar, în timp ce o, parte a eului său părea că s-a desprins de el, felicitându-se pentru norocul avut şi pentru felul cum a făcut facă unei situații critice ca aceasta, se întoarse de îndată la Lycurgus, ducându-se direct la locuința Robertei.

Roberta, impresionată, ca şi el, de faptul că reuşise să procure ceva despre care se temeau amândoi că nu există, sau, chiar dacă există, ar fi greu de procurat, se simți extrem de uşurată. Îşi recăpătă bună dispoziție la gândul că el a dat dovadă de îndemânare şi promptitudine, calități pe care, de altfel, cel puțin

până acum i le atribuise întotdeauna. Şi îşi mai spunea că e mai generos şi mai atent în această situaţie decât se aşteptase ea. Cel puţin n-o lăsa în voia soartei, nepăsător, aşa cum, în momentele când fusese cuprinsă de panică, îşi închipuise că s-ar putea întâmpla. Iar faptul acesta, chiar în ciuda indiferenţei lui anterioare, fu de ajuns pentru a o îmbuna. Cu înfrigurarea stârnită de speranţa pe care i-o dădeau pilulele, Roberta desfăcu pacheţelul şi citi instrucţiunile, asigurându-l pe recunoştinţa ei şi spunându-i că nu va uita niciodată cât de bun a fost cu dânsa în această împrejurare. Totuşi, chiar în timp ce desfăcea pacheţelul, îi trecu prin minte un gând: „Dacă pilulele acestea nu vor avea nici un efect? Atunci? Cum voi aranja lucrurile cu Clyde atunci?” Dar îşi spuse că deocamdată trebuie să fie mulţumită şi recunoscătoare, aşa că se grăbi să ia imediat o pilulă.

După ce însă Roberta îi arătă toată recunoştinţa, Clyde se temu că asta să nu însemne o încercare de a relua vechea intimitate dintre ei, astfel că reveni la atitudinea pe care o luase la fabrică în ultimele zile. Cu nici un preţ nu trebuia să cedeze în faţa stăruinţelor sau a înduioşărilor. Iar dacă medicamentul se va dovedi eficace, după cum spera el din toată inima, acesta trebuie să fie ultimul contact dintre ei, în afara celor cu totul întâmplătoare. Riscul era prea mare, după cum o arătase recenta complicaţie; el avea prea mult de pierdut — de fapt, totul — fără să capete nimic altceva în schimb decât bătaie de cap, neplăceri şi cheltuieli.

În consecinţă, Clyde reveni la atitudinea lui rezervată de mai înainte.

— Ei, o să te faci bine acum, nu-i aşa? Oricum, să sperăm că aşa o să fie! După cum scrie aici, trebuie să iei o pilulă la fiecare două ore timp de opt sau zece ore. Şi e probabil să te simţi mai prost, dar să nu te îngrijorezi. Va trebui poate să lipseşti o zi sau două de la fabrică, dar asta n-o să te deranjeze, nu-i aşa, din moment ce o să scapi de bucluc! Am să trec pe la tine mâine seară, să văd cum te simţi, în cazul când nu vii mâine la fabrică.

Râse voios, în timp ce Roberta îl privea fix, neputând să facă legătura între atitudinea nepăsătoare de acum şi înflăcărarea şi adâncă lui solicitudine de altădată. Înflăcărarea lui de altădată! Iar

acum... Totuşi, date fiind împrejurările şi simţindu-se cu adevărat recunoscătoare, Roberta îi zâmbi din toată inima; şi el, la fel. Dar când îl văzu plecând, şi după ce uşa se închise în urma lui, fără ca între ei să se fi produs nici un schimb drăgăstos de cuvinte sau de gesturi, se întoarse în patul ei, clătinând din cap, sceptică. Dacă aceste pilule nu vor avea nici un efect? Şi dacă el va continua să aibă aceeaşi atitudine de nepăsare şi rezervă faţă de ea? Atunci? Dacă aceste pilule nu se vor dovedi eficace, s-ar putea ca el să devină atât de indiferent, încât să n-o mai ajute deloc, dar s-ar putea oare? Era oare în stare să facă aşa ceva? Doar el fusese acela care o adusese în starea asta, împotriva voinţei ei, şi tot el o asigurase că nu i se va întâmpla nimic. Şi acum era condamnată să stea aici, părăsită, şi să se chinuiască singură, neavând pe nimeni la care să apeleze în afară de el, iar el o părăsea de dragul altora, asigurând-o că o să scape de bucluc. Şi când te gândeşti că numai el pricinuise toate astea! Oare se făcea să se poarte aşa?

— Ah! Clyde! Clyde!...

CAPITOLUL 55

Medicamentul pe care i-l cumpărase nu avu nici un efect. Iar din cauza greţurilor, îi urmă sfatul şi nu se mai duse la fabrică, ci rămase acasă şi se chinui în pat. Ba încă, văzând că nu apare nici un semn salvator, începu să ia câte două pilule pe oră în loc de una, dornică să scape cu orice preţ de soarta ce se părea că o aşteaptă. Din această pricină i se făcu grozav de rău. Iar când Clyde veni s-o vadă la şase şi jumătate, fu impresionat de faţa ei palidă ca de mort, de obrajii traşi şi de ochii aceia mari şi rătăciţi, cu pupilele dilatate neobişnuit de mult. Era limpede că se găsea în faţa unei crize, şi aceasta datorită numai lui. Clyde se sperie, dar în acelaşi timp i se făcu şi milă de ea. Fu atât de tulburat şi zăpăcit de problema iscată prin faptul că starea ei nu se schimbase, încât prin

gând îi trecură repede diferitele urmări şi eventualități ce puteau decurge dintr-un insucces ca acesta. Era nevoie de sfatul său de serviciile unui doctor! Dar unde să-l găsească, şi cum, şi care anume? Afară de asta, se întreba de unde să ia banii necesari pentru j aşa ceva.

În lipsa unei idei mai bune, se gândi să se ducă din nou la farmacistul din Schenectady şi să-l întrebe dacă nu cumva mai există şi vreun alt remediu, un alt medicament, sau altceva, care să dea rezultate. Sau măcar să-i comunice adresa vreunui doctoraş obscur, care, în schimbul unui onorariu modest sau al unei plăți în rate, ar fi dispus să-l ajute.

Cu toate că problema era cât se poate de importantă, aproape tragică, de îndată ce ieşi, îşi recapătă aproape întreaga bună dispoziție, deoarece îşi aduse aminte că la ora 9 are o întâlnire cu Sondra la familia Cranston, unde avea loc o serată şi unde urmau să vină şi alți tineri, pentru a se distra ca de obicei. Acolo însă, cu tot farmecul deosebit de puternic al Sondrei, nu-şi putu abate gândurile de la starea Robertei. Imaginea acesteia i se ridica în față ca un spectru. Ah, dacă vreuna dintre fetele de aici — Nadine Harriet, Perley Haynes, Violette Taylor, Jill Trumbull, Bella, Bertina sau Sondra — ar putea bănui măcar ceva din scena la care luase parte cu puțin timp mai înainte! Deşi în clipa când intră, Sondra îl întâmpină, de la pian, cu un zâmbet prietenos aruncat peste umăr, gândurile lui erau încă la Roberta. După serată trebuie să treacă din nou pe la ea, să vadă cum se mai simte şi să-şi despovăreze cugetul în cazul când s-ar simți mai bine. În caz contrar, va trebui să-i scrie, fără întârziere lui Ratterer, ca să-i ceară sfatul.

În pofida amărăciunii din sufletul lui, se strădui să pară vesel şi fără nici o grijă, ca întotdeauna. Dansă mai întâi cu Perley Haynes, apoi cu Nadine, şi, în cele din urmă, aşteptând prilejul de a dansa cu Sondra, se apropie de un grup care o ajuta pe Vanda Steele să rezolve nişte jocuri de cuvinte încrucişate şi spuse că el poate să citească un text scris pe hârtie şi închis într-un plic (vechiul truc al citirii literelor scoase în relief, pe care-l învățase dintr-o carte veche de distracții de salon descoperită într-un raft la familia Peyton). Intenția lui fusese de a recurge la acest truc spre a-şi da aere de om

versat şi inteligent, dar acum îl folosea numai pentru a încerca să uite problemă gravă ce-l frământa. Dar deşi, cu ajutorul Nadinei Harriet, căreia îi arătase secretul, reuşi să-i păcălească pe toți ceilalți, gândurile lui hoinăreau cu totul în altă parte. Roberta îi stăruia mereu în minte. Dacă presimțirile ei se adevereau, şi el nu va putea s-o scape de urmări? Roberta se temea atât de mult de părinții şi familia ei, încât ar fi în stare să meargă până la a-i cere s-o ia în căsătorie. Şi ce-ar putea face el în asemenea caz? O va pierde pe frumoasa Sondra, care s-ar putea chiar să afle cum şi de ce a pierdut-o. Ar fi însă o nebunie din partea Robertei să-i ceară aşa ceva! El nu va face una ca asta! Nu putea face una ca asta!

Un lucru era însă sigur: că trebuia s-o scoată din încurcătură. Trebuia! Dar cum? Cum?

Şi cu toate că, la ora 12, Sondra îi spuse că e gata de plecare, iar, dacă vrea, poate s-o însoțească până la poarta casei ei (şi chiar să intre înăuntru pentru câteva minute), şi cu toate că, acolo, la umbra unui boschet care împodobea poarta din față, îi dăduse voie s-o sărute, spunându-i că e tare, tare drăguț, iar în primăvara viitoare, când familia ei se va muta la lacul Twelfth, o să se gândească la un mijloc oarecare de a-l invita şi pe el acolo pentru *weekend-uri,* totuşi, din pricina problemei apăsătoare în legătură cu Roberta, Clyde era aşa de neliniştit, încât nu fu în stare să se bucure pe deplin de această nouă manifestare de simpatie din partea ei, de această nouă şi uimitoare victorie socială şi sentimentală.

Trebuia să-i scrie lui Ratterer chiar în seara asta. Mai înainte, însă, trebuia să treacă din nou pe la Roberta, aşa cum îi făgăduise, şi să vadă dacă nu cumva se simte mai bine. Apoi trebuia să se ducă la Schenectady chiar a doua zi dimineață, să stea de vorbă cu farmacistul. Trebuia să facă neapărat ceva în cazul când Roberta nu se va fi simțit mai bine în cursul nopții.

Şi aşa, cu buzele încă arzând de sărutările Sondrei, se despărți de ea pentru a se duce la Roberta, a cărei față palidă şi ale cărei priviri tulburi îi spuseră, de cum păşi în cameră, că nu se petrecuse nici o schimbare. Numai că se simțea mai prost şi mai nenorocită decât înainte, doză prea mare de pilule slăbind-o aproape până la

îmbolnăvire. Dar, cum spunea ea, nimic din toate acestea nu avea vreo importanță, numai să scape, altfel ar prefera să moară decât să suporte consecințele. Clyde, dându-şi seama de înțelesul vorbelor ei şi îngrijorat de soarta propriei lui persoane, simți o tristețe profundă şi pentru soarta ei. Indiferența lui de mai înainte însă, precum şi felul cum plecase chiar astă-seară, lăsând-o singură în camera ei, o împiedicară pe Roberta să simtă că el încearcă în acest moment o mare grijă pentru ea. Totul o mâhnea nespus de mult. Îşi dădea seama că n-o mai iubeşte, chiar dacă îi spunea să nu se neliniştească, asigurând-o că, în cazul când pilulele aduse de el nu se vor dovedi eficace, va căuta fără întârziere un alt medicament, mai bun, că se va duce la farmacistul din Schenectady chiar a doua zi în zori, să vadă dacă nu-i poate da altceva.

Familia Gilpin nu avea telefon, şi cum Clyde nu îndrăznea niciodată s-o viziteze pe Roberta în timpul zilei şi nu-i putea îngădui nici ei să-l viziteze la doamna Peyton, hotărî că a doua zi dimineață să treacă prin fața casei, în drum spre fabrică. Dacă ea se va simți bine, cele două jaluzele din față vor fi ridicate până sus; dacă nu, vor fi pe jumătate coborâte. În cazul acesta, el se va duce imediat la Schenectady şi-i va telefona domnului Liggett că nu poate veni la fabrică, fiind reținut de nişte chestiuni particulare.

Cu toate acestea, amândoi erau foarte abătuți, temându-se de urmările ce s-ar putea ivi şi pentru unul, şi pentru celălalt. Clyde nu reuşea să se convingă pe de-a-ntregul că, în cazul când Roberta n-o să scape, nici el nu va ieşi basma curată, astfel că se va vedea obligat s-o ajute într-un fel sau altul, şi nu numai temporar, ci poate într-o formă mai directă — căsătoria, probabil — mai ales că ea îi şi amintise că i-a făgăduit s-o ajute până la capăt. Şi tocmai acum se întreba ce voise el să înțeleagă prin aceste vorbe atunci când i le spusese. Nici într-un caz căsătoria, fiindcă nu s-a gândit niciodată să se însoare cu ea, ci numai să guste, alături de ea, plăcerile dragostei, cu toate că — şi ştia foarte bine lucrul acesta — ea nu redusese atunci totul numai la atât. Fu nevoit deci să recunoască, în sinea lui, că Roberta îi pusese în seamă intenții mai serioase — altfel nu i-ar fi cedat cu nici un chip.

După ce ajunse acasă şi după ce scrise şi expedie scrisoarea

adresată lui Ratterer, Clyde petrecu o noapte, agitată. A doua zi dimineaţă îi făcu o vizită farmacistului din Schenectady, deoarece perdelele de la ferestrele Robertei erau coborâte până la jumătate când trecu prin faţa casei ei. Farmacistul însă nu-i mai putu da un sfat în plus. Îi spuse doar că ar fi bună o baie fierbinte, deci cu efect uşurător, lucru pe care uitase să-l amintească prima oară. Sugeră, de asemenea, anumite exerciţii fizice obositoare. Observând expresia tulburată a feţei lui Clyde şi bănuind că situaţia în care se găseşte îi produce multă supărare, îi mai spuse:

— De altfel, faptul că soţiei dumitale i-a trecut sorocul după o lună de zile, nu înseamnă încă nimic. Femeilor li se întâmpla uneori aşa ceva. Oricum, nu poţi fi sigur decât după două luni. Orice doctor o să-ţi spună la fel. Dacă e nervoasă, dă-i medicamentul ăsta. Dar chiar dacă n-are nici un efect, nu poţi încă să fii sigur. S-ar putea foarte bine ca lucrurile să se îndrepte luna viitoare.

Încurajat puţin de aceste vorbe, Clyde se pregătea să plece, gândindu-se că, în definitiv, Roberta putea să se înşele. Poate că îşi făceau amândoi griji degeaba. Totuşi — să-i vină rău, nu alta, când îi trecu prin minte gândul acesta! — pericolul putea fi real, iar a aştepta până la sfârşitul celei de a două luni ar fi însemnat doar să laşi să mai treacă o lună, pentru că până la urmă să constaţi că leacul nu avusese nici un efect. Brrr!... îi spuse, deci, farmacistului:

— Dar dacă lucrurile nu se îndreaptă, nu cunoaşteţi cumva un doctor căruia ne-am putea adresa? E o chestiune destul de serioasă pentru noi şi aş vrea s-o evit dacă se poate.

Felul în care Clyde rostise aceste cuvinte — nervozitatea lui extremă, precum şi hotărârea de a recurge la o practică ilegală, pe care, datorită unei logici a lui proprii, farmacistul o socotea cu totul deosebită de simpla administrare a unui preparat menit să dea aceleaşi rezultate — îl făcu pe celălalt să se uite bănuitor la Clyde, în timp ce în minte îi încolţi gândul că probabil băiatul ăsta nu e căsătorit şi s-ar putea să fie vorba de una dintre acele nesăbuinţe tinereşti cauzate de destrăbălare şi care sfârşesc prin tot felul de necazuri, ce se răsfrâng asupra fetelor prostuţe şi lipsite de experienţă. De aceea îşi schimbă atitudinea şi, în loc de a se mai arăta dispus să-i dea o mână de ajutor, spuse cu răceală:

— Deh! s-ar putea să fie vreun doctor pe aici, dar eu nu ştiu. Şi nu m-aş încumeta să trimit pe nimeni la un doctor de soiul ăsta. E împotriva legii! Dacă vreun doctor de la noi ar fi prins făcând aşa ceva, apoi ştiu că nu i-ar merge bine... Asta nu înseamnă, fireşte, că te opreşte cineva să cauți singur un astfel de doctor, dacă vrei, adăugă el grav, aruncându-i lui Clyde o căutătură bănuitoare şi cercetătoare, şi spunându-şi că e preferabil să nu aibă nimic de-a face cu o astfel de persoană.

Clyde se întoarse, aşadar, la Roberta cu o nouă doză din acelaşi preparat, în ciuda protestelor ei hotărâte de a-l mai întrebuința, de vreme ce prima cutie nu dăduse nici un rezultat. Cum însă Clyde stărui, ea consimți până la urmă să mai încerce o dată pilulele, de data asta potrivit prescripției noi. Deşi îi argumentă că adevărata cauză a stării ei s-ar putea să fie o simplă răceală sau nervii, Ciyde nu izbuti decât să o convingă că e la capătul încercărilor de a face ceva, sau, în tot cazul, că e departe de a-şi da seama de toată gravitatea pe care o prezintă această situație atât pentru ea, cât şi pentru el. Şi dacă nici acest nou tratament nu va avea nici o urmare? Atunci? Se va opri el aici, lăsând totul baltă?

Firea lui Ciyde era însă atât de ciudată, încât, în pofida temerilor lui cu privire la ceea ce ar fi putut să-i rezerve viitorul — fără să mai vorbim de faptul că nu era deloc plăcut să fii hărțuit în felul acesta şi să-ți neglijezi celelalte interese — asigurarea că o întârziere de o lună s-ar putea să nu fie neapărat fatală îl determină să aştepte, cu oarecare indiferență, chiar trecerea acestui răstimp. Poate că Roberta se înşela. Poate că stârnise degeaba toată zarva asta. Să vedem cum o să se simtă după ce va încerca tratamentul conform noii prescripții.

Dar nici noul tratament nu dădu vreun rezultat, cu toate căj în deznădejdea ei, Roberta se întoarse la fabrică spre a se obosi, ceea ce le făcu pe toate fetele din secție să-i spună că e bolnavă, desigur, şi n-ar trebui să muncească atât timp cât arată aşa de prost şi se simte aşa de rău. Pe de altă parte, gândul că Clyde s-a culcat pe-o ureche, bizuindu-se pe asigurarea farmacistului că o întârziere de o lună de zile nu prezintă nici o importanță, avu darul de a-i agrava şi mai mult starea de spirit şi de a o speria şi mai tare.

Adevărul este că atitudinea lui în fața acestei crize constituia o ilustrare a piedicilor inerente pe care le creează ignoranța, tinerețea, sărăcia şi teamă. Clyde nu cunoştea nici măcar înțelesul cuvântului „moaşă”, după cum nu cunoştea nici natura serviciilor pe care le făcea aceasta. (În perioada aceea, la Lycurgus, în cartierul familiilor străine, se găseau nu mai puțin decât trei.) Pe lângă asta, trăise prea puțin timp la Lycurgus şi, în afară de tinerii „de societate”, de Dillard, cu care rupsese legăturile, şi de diferiți şefi de secție de la fabrică, nu cunoştea pe nimeni; iar un bărbier, un negustor de articole bărbăteşti, un tutungiu şi alți câțiva pe care îi cunoscuse întâmplător şi pe care-i vedea din când în când erau, în cea mai mare parte, prea reduşi sau prea ignoranți spre a-i fi de vreun folos într-o asemenea împrejurare.

Totuşi, înainte de a se hotărî să caute un doctor, îşi puse întrebarea: cine să se ducă să stea de vorbă cu acest doctor şi cum să-i prezinte cazul? Deoarece el personal era exclus să vorbească, în primul rând, semăna prea mult cu Gilbert Griffiths, care era prea cunoscut aici şi cu care putea fi uşor confundat. Apoi, era limpede că văzându-l aşa de bine îmbrăcat, doctorul o să-i ceară mai mulți bani decât ar fi putut el da şi o să-i pună tot felul de întrebări supărătoare, pe câtă vreme dacă lucrurile ar putea fi aranjate de altcineva, explicându-i totul amănunțit, înainte de a se duce Roberta... Dar de ce să nu se ducă Roberta însăşi? De ce nu? Ea părea aşa de naivă, de nevinovată, de ruşinoasă şi aşa de impresionată în orice împrejurare! Într-o situație ca asta, amărâta şi abătută cum era, poate că... Cu atât mai mult cu cât, la urma urmei, îşi spunea el acum, recurgând la sofisme, ea, şi nu el, era aceea pe care o privea în mod direct rezolvarea acestei probleme.

Şi, iarăşi, se gândi: oare ea n-ar izbuti să-l convingă pe doctor, aşa fel încât să-l coste mai ieftin? Mai ales având în vedere felul cum arată acum, prăpădită, pierdută... Numai de-ar putea-o convinge să-i spună doctorului că a fost părăsită de un tânăr al cărui nume nu-l poate divulga, căci, atunci, care doctor, văzând o fată ca ea, singură, într-o asemenea situație, neavând pe nimeni s-o ajute, care doctor ar refuza să o îngrijească? Se putea întâmpla chiar s-o îngrijească fără să-i ceară un ban. Mai ştii? Şi asta l-ar

scăpa de toate angaralele!

Se duse, deci, la Roberta cu gândul de a o pregăti pentru propunerea ca, ținând seama de situația lui delicată în oraş, să se ducă ea singură şi să stea de vorbă cu doctorul, în cazul când el va găsi unul. Dar, înainte de a apuca să deschidă gura, Roberta îl întrebă dacă a mai auzit sau dacă a mai făcut ceva nou. N-a găsit un alt medicament, în altă parte? Asta îi oferi prilej de vorbă, şi Clyde îi explică:

— Am întrebat peste tot şi am intrat aproape în toate farmaciile, dar toți mi-au spus că ăsta e singurul preparat eficace. Asta m-a cam pus pe gânduri, aşa că tot ce mai rămâne de făcut e să te duci tu însăți să stai de vorbă cu un doctor. Partea proastă e că-i foarte greu să-l găseşti... mă gândesc la cei care sunt dispuşi să facă de toate şi să-şi țină gura. Am vorbit cu câțiva cunoscuți, fără să le spun despre cine e vorba, fireşte, dar nu e aşa de uşor să descoperi un astfel de doctor, pentru că tuturor le e frică. Vezi tu... e împotriva legii. Iată însă ce aş vrea să ştiu acum: dacă o să găsesc un doctor dispus să facă asta, o să ai tăria să te duci tu la el şi să-i spui despre ce e vorba? Trebuie să ştiu.

Ea îl privi uluită, fără să înțeleagă prea bine unde voia să bată, deoarece îşi închipuia că, bineînțeles, are de gând s-o însoțească. Apoi, concentrându-se cu disperare asupra necesității de a se duce împreună cu el şi de a sta de vorbă cu un doctor, exclamă:

— Doamne, dar e îngrozitor să ne gândim că va trebui să ne ducem la un doctor pentru asta! O să afle totul despre noi, nu-i aşa? Şi-apoi e periculos, nu, deşi nu cred că ar putea să-mi facă mai rău decât pilulele acelea!...

Îi puse mai multe întrebări cu un caracter mai intim — ce se face, cum se face? Dar Clyde n-o putu lămuri.

— Acu şi tu, nu trebuie să-ți faci griji... spuse el. N-o să ți se întâmple nici un rău, atâta pot să-ți spun! Numai de-am avea norocul să găsim un doctor care să facă aşa ceva! Ceea ce vreau eu să ştiu e atât: dacă găsesc un doctor, o să fii dispusă să te duci singură la el?

Roberta făcu ochii mari, dar Clyde urmă, netulburat:

— Dată fiind situația mea aici în oraş, nu pot să merg eu tine,

asta e limpede! Sunt prea cunoscut şi apoi semăn prea mult cu Gilbert, pe care-l cunoaşte toată lumea! Dacă aş fi confundat cu el, sau dacă s-ar afla că sunt văr sau rudă cu el, atunci s-a zis cu noi!

Ochii lui trădau nu numai primejdia ce l-ar amenința dacă întregul Lycurgus ar afla; în ei mijea o umbră a rolului murdar pe care încerca să-l joace în legătură cu Roberta, punându-se la adăpost în dosul necesității ei de a se salva. Totuşi, atât de cumplit îl tortura teama de ceea ce i s-ar putea întâmpla în cazul când n-ari izbuti să facă aşa cum voia el, încât, indiferent de cele ce ar fi putut crede sau spune Roberta, se pregătise să-şi apere poziția cu dârzenie. Roberta, însă, neînțelegând din toate acestea decât faptul că are de gând s-o trimită singură, exclamă cu jumătate de gură;

— Nu singură, Clyde! Ah, nu, n-aş putea să fac aşa ceva! Dumnezeule, nu! Aş muri de frică! Nu, nu! Mi-ar fi aşa de frică, încât n-aş mai şti ce fac... Gândeşte-te numai cum m-aş simți încercând să-i explic eu singură... N-aş putea, n-aş putea! Şi-apoi, de unde să ştiu ce să-i spun, cum să încep? Va. Trebui să vii cu mine măcar prima dată, atâta tot, şi să-i explici tu, altfel n-o să mă duc nici în ruptul capului, întâmple-se ce s-o întâmpla!

Ochii îi ieşiseră din orbite, iar fața-i trăda întreaga amărăciune şi groază ce-o stăpâneau de câtva timp, transfigurată din cauza împotrivirii ei hotărâte.

Dar nici Clyde nu se lăsă cu una, cu două:

— Ştii foarte bine care e situația mea aici, Bert! Îmi este cu neputință să te însoțesc, înțelege! Închipuieşte-ți că m-ar vedea cineva, că m-ar recunoaşte cineva! Ce s-ar întâmpla? Ştii doar bine cât am umblat prin oraş, încoace şi încolo, de când sunt aici... E o nebunie să-ți închipui că aş putea să merg cu tine! Şi, apoi, pentru tine ar fi mult mai uşor decât pentru mine... Nici un doctor n-o să dea cine ştie ce însemnătate faptului că te duci la el, mai ales dacă eşti singură. O să-şi spună că eşti o persoană lovită, ca oricare alta, de necaz şi că n-ai pe nimeni să te ajute. Dar dacă merg şi eu, şi nimeresc la unul care ştie câte ceva despre familia Griffiths, o să ceară o groază de bani... O să-şi închipuie numaidecât că sunt putred de bogat. Iar dacă n-aş face după aceea tot ce mi-ar cere el, ar putea să se ducă la unchiul meu, sau la vărul meu, şi atunci să

vezi scandal! Asta ar însemna sfârşitul pentru mine! Şi, o dată ce mi-aş pierde slujba, fără o lețcaie şi cu un scandal că ăsta pe cap, cine crezi că m-ar mai angaja... şi pe tine de asemenea?! Fireşte că nici nu aş mai putea să am grijă de tine după aceea. Şi ce te-ai face singură? Aş vrea să judeci bine şi să-ți dai seama ce ne aşteaptă... Dacă numele meu va fi amestecat în trebuşoara asta, o s-o plătim scump amândoi! Nu trebuie să se afle nimic despre mine, atâta tot, iar singurul mijloc de a reuşi este că eu să nu dau ochii cu doctorul. De altfel, omul s-ar înduioşa mai mult de tine decât de mine, asta fără discuție!

Privirile lui exprimau şi îngrijorare, şi hotărâre, dar, după cum observă Roberta din atitudinea lui, o anumită asprime, sau, cel puțin, un anumit aer de sfidare, provocat de frică, i se ghicea în orice gest. Era decis să-şi apere propriul său nume cu orice preț, fapt care, datorită supunerii ei de până acum, conta încă mult şi pentru ea.

— Doamne, Doamne! exclamă Roberta cu nervozitate şi tristețe, văzând din ce în ce mai limpede grozăvia de neînlăturat a situației. Atunci nu ştiu cum să facem... Nu ştiu deloc! Pentru că aşa ceva nu pot să fac, şi totuşi altceva nu ne rămâne de făcut... E prea greu, prea teribil! Mi-ar fi grozav de ruşine, şi nici n-aş avea curajul să mă duc singură...

Dar, chiar în timp ce vorbea, începu să se împace cu ideea că s-ar putea duce singură, că se va duce, dacă trebuie. Căci ce putea face altceva? Şi cum putea să-l silească, date fiind temerile lui şi riscurile ce-l aşteptau, punându-i în joc situația de aici? Clyde continuă, mai mult ca să se apere pe sine decât din alte motive:

— În afară de asta, Bert, în cazul când o să coste prea scump nu ştiu, zău, pe unde am să scot cămaşa... Ştii că nu câştig chiar aşa de mult, numai douăzeci şi cinci de dolari deocamdată. (Nevoia îl făcea, în sfârşit, să vorbească deschis cu Roberta.) Şi n-am pus nimic deoparte, nici măcar un cent! Şi tu ştii tot aşa de bine ca şi mine de ce. Cei mai mulți bani i-am cheltuit împreună. Pe de altă parte, dacă merg şi eu cu tine, iar omul îşi închipuie că am bani, s-ar putea să-mi ceară mai mult decât pot să fac rost. Dacă te duci însă tu şi-i spui cum stau lucrurile, că n-ai nici o avere — dacă i-ai

spune că eu am fugit, sau ceva în felul ăsta, înțelegi...

Se opri, deoarece văzu o umbră de ruşine, de dispreț şi deznădejde trecând pe chipul Robertei la gândul că e amestecată într-o poveste atât de josnică şi murdară. Totuşi în ciuda acestei codiri viclene şi urâte din partea lui — forța necruțătoare a impasului e aşa de mare! — Roberta îşi dădu seama că argumentele nu sunt lipsite de rațiune. E adevărat că el ar putea încerca s-o folosească drept o mască, îndărătul căreia căuta să se ascundă nu numai pe el, ci şi pe ea. Dar, oricât de ruşinoase ar fi fost şi oricât de urâte în goliciunea lor, faptele erau fapte şi se înălțau în fața ei ca o stâncă lovită de valurile năvalnice şi distrugătoare ale necesității, îl auzi spunând:

— Nu va trebui să-ți dai adevăratul tău nume şi nici să spui de unde vii. Căci, înțelegi, nu mă gândesc să caut un doctor pe aici, pe aproape. Pe urmă, dacă i-ai spune că nu prea ai bani, numai leafa ta săptămânală...

În timp ce Clyde căuta s-o determine cu aceste argumente, cărora nu le lipsea puterea de convingere, Roberta se aşeză, pierdută, pe un scaun, ca să se gândească. Cele mai multe dintre argumente îşi făcuseră drum spre inima ei. Căci, oricât de fals şi de ticălos ar fi fost întregul plan din punct de vedere moral, totuşi, după cum putea să-şi dea seama singură, situația ei era, întocmai ca şi a lui Clyde, deznădăjduită. Şi cu toate că în ceea ce priveşte sinceritatea şi onestitatea ea era întotdeauna extrem de scrupuloasă, de data aceasta se afla în fața unei furtuni învolburate de fapte şi realități în care obişnuitele hărți şi busole morale nu pot fi decât de prea puțin folos.

Şi astfel, după ce stărui ea însăşi să caute un doctor cât mai departe de aici, poate la Utica sau la Albany — dovedind în acest fel că ar accepta să se ducă singură — conversația luă sfârşit. Iar el, după ce reuşi să scoată din cauză propria lui persoană, prinse curaj şi-şi spuse că acum trebuie să găsească cu orice preț un doctor la care să o trimită. Astfel va pune capăt grijilor ce-l frământă în legătură cu această chestiune. Iar după aceea ea se va duce să-şi vadă de ale ei, aşa cum nu încape îndoială că va proceda; apoi, împăcat cu gândul că a făcut pentru ea tot ce i-a stat în putință, îşi

va urma propriul său drum spre deznodământul fericit care îl aştepta, dar către care el nu putea năzui decât în cazul când se va fi rezolvat şi problema aceasta.

CAPITOLUL 56

Totuşi, se scurseră ceasuri, zile chiar, apoi o săptămână. pe urmă zece zile, fără ca el să o înştiințeze despre doctorul la care urma să se ducă. Pentru că, deşi îi spusese atâtea până acum, nu ştia încă unde să se adreseze. Or, fiecare ceas şi fiecare zi erau o amenințare nouă atât pentru el, cât şi pentru ea. Iar privirile şi întrebările Robertei arătau că deznădejdea ei nu mai cunoştea margini, devenind uneori cumplită şi chiar violentă. El însuşi se simțea într-atât de chinuit, încât aproape nu-şi mai putea stăpâni nervii, obsedat de gândul că nu e în stare să găsească un mijloc rapid şi sigur de a o ajuta. Unde să găsească un doctor la care s-o trimită, măcar cu oarecare certitudine că va fi salvată, şi cum să se informeze despre el?

Abia câteva zile mai târziu, după ce trecu în revistă numele tuturor cunoscuților lui, se opri, în cele din urmă, în disperare de cauză, la Orrin Short, tânărul care conducea micul magazin de articole bărbăteşti din Lycurgus, furnizorul aproape exclusiv al tinerilor bogați din oraş. Acesta avea cam anii şi năzuințele lui Clyde, după cum bănuia el, şi, încă de la venirea lui la Lycurgus, îi fusese de mult folos, punându-l „la punct” în ceea ce priveşte îmbrăcămintea şi moda în general. Într-adevăr, după cum observase Clyde de câtăva vreme, Short era un personaj vioi şi plin de tact, care, pe lângă că ştia să se facă plăcut femeilor, era foarte curtenitor cu clienții, mai cu seamă cu aceia pe care îi socotea aşezați mai sus decât el pe scara socială. Or, Clyde era unul dintre aceştia. Aflând că se înrudeşte cu familia Griffiths, acest Short căutase, în scopul de a se ridica pe sine însuşi, să stabilească relații

cât mai cordiale cu el, numai că, din cauza rudelor sale sus-puse, Clyde nu socotise necesar, cel puțin până acum, să dea importanță unei astfel de prietenii. Totuşi, întrucât Short se arăta atât de binevoitor şi gata să-i fie oricând de folos, admise până la urmă să întrețină cu el relații destul de superficiale, mai mult de politețe, pe care Short părea să le accepte cu multă plăcere. Într-adevăr, ca şi la început, atitudinea acestuia rămăsese aceea a unui om care caută să-i intre în voie, devenind uneori chiar linguşitor. Aşa se face că acum, dintre toți oamenii cu care se putea spune că are legături mai strânse sau numai întâmplătoare, Short era aproape singurul care i se păru lui Clyde că ar fi în stare să-i dea unele informații ce i-ar putea fi de folos.

În consecință, de îndată ce se gândi să apeleze la el, Clyde trecu, timp de trei zile, în fiecare seară şi în fiecare dimineață prin fața magazinului, zâmbindu-i şi salutându-l pe Short în chipul cel mai prietenos cu putință. După aceea, socotind că a pregătit terenul cu toată grija cerută de împrejurarea neplăcută din prezent, păşi pragul magazinului, fără a fi însă sigur că va putea să atace din primul moment subiectul acesta primejdios. Se hotărî să-i spună lui Short că un tânăr muncitor din fabrică, proaspăt căsătorit şi deodată amenințat cu apariția unui moştenitor, deşi nu-şi putea permite luxul de a avea unul, cel puțin deocamdată, apelase la el pentru a-l ruga să-i spună unde ar putea găsi un doctor care să-l ajute. Clyde îşi propuse să înflorească această poveste în sensul că tânărul, fiind foarte sărac, iar pe deasupra timid şi cam nătâng, era incapabil să facă ceva sau să se descurce singur. Iar el, Clyde, priceput în chestiuni de felul acesta, dar prea nou în oraş spre a-l putea îndruma la vreun doctor (poveste prin care voia să-i întărească lui Short convingerea că el personal s-a descurcat întotdeauna cu bine, iar acum nu e vorba de un sfat pentru sine), îi şi indicase tânărului un remediu temporar. Din nefericire, însă — aşa trebuia să sune povestea mai departe — acest remediu nu dăduse nici un rezultat. Prin urmare, era nevoie de ceva mai sigur, şi anume: de un doctor. Iar cum Short locuia de mai multă vreme aici, de când venise, după cum auzise chiar din gura lui, de la Gloversville, era absolut sigur — Clyde şi-o repeta acum în sinea lui

— că trebuie să cunoască cel puțin un doctor de genul acesta. Pentru a îndepărta însă orice urmă de bănuială cu privire la propria sa persoană, avea de gând să adauge că, fireşte, ar fi putut să se intereseze la vreunul dintre prietenii lui, numai că situația era cu totul neobişnuită (orice aluzie cu privire la astfel de chestiuni ar stârni în lumea lui tot felul de comentarii nefavorabile), aşa că a preferat să stea de vorbă cu un om ca Short, care va fi destul de drăguț să păstreze secretul.

Întâmplarea făcuse ca tocmai atunci Short, în urma unor câştiguri frumoase realizate în acea zi, să fie extrem de bine dispus, în momentul când Clyde intră în magazin să cumpere, după cum plănuise el, o pereche de ciorapi, Short începu:

— Ce plăcere să vă văd din nou, domnule Griffiths! Ce mai faceți? Tocmai mă gândeam că ar fi vremea să mai dați şi pe la noi, ca să vă arăt câteva articole sosite în răstimpul de când ați fost ultima oară pe aici. Cum merg treburile la firma „Griffiths"?

Comportarea lui Short, plăcută întotdeauna, fu de astă dată şi mai îmbietoare, întrucât Clyde îi era cu adevărat simpatic, numai că acesta din urmă era atât de preocupat de îndrăzneala proiectului său, încât doar cu foarte mare greutate putea să-şi îndeplinească scopul vizitei, arătând abia o parte din buna dispoziție de care ar fi vrut să dea dovadă.

Totuşi, o dată intrat în magazin şi, cum s-ar zice, făcând primul pas, îi răspunse:

— Destul de bine... De-abia mai am timp să răsuflu, veşnic am de făcut câte ceva!

Şi începu să pipăie cu nervozitate nişte cravate atârnate pe câteva vergele de nichel. De-abia îşi aruncase ochii asupra acestora, că domnul Short se şi întoarse şi trase dintr-un raft din spatele lui câteva cutii cu cravate de bună calitate, pe care i le puse în față, spunând:

— Nu vă osteniți să vă uitați la acelea, domnule Griffiths! Priviți-le pe astea! Tocmai voiam să vi le arăt, şi pentru dumneavoastră am să le las la acelaşi preț ca al celorlalte. Le-am primit chiar azi-dimineață de la New York.

Îi arătă câteva legături de câte şase cravate, „ultima modă", cum

îi explică el.

— Aţi mai văzut vreodată aşa ceva pe aici? Vă asigur că nu! Îl privi pe Clyde zâmbitor, dorind din tot sufletul ca un astfel de tânăr, cu rude atât de sus puse, deşi nu atât de bogat ca ceilalţi, să lege prietenie cu el. Asta l-ar ridica în ochii lumii.

Clyde, pipăind cravatele şi bănuind că reclama pe care le-o făcea Short e adevărată, era atât de tulburat şi de încurcat, încât îi venea greu să se gândească şi să aducă vorba despre cele ce îşi propusese.

— Foarte drăguţe, într-adevăr, spuse el, întorcându-le pe o parte şi pe alta, cu sentimentul că în alte împrejurări i-ar fi plăcut să aibă cel puţin două. Parcă aş lua-o pe asta... Şi pe asta...

Scoase cele două cravate din cutie şi se uită la ele mai bine, în timp ce se gândea cum să aducă vorba despre problemă mult mai importantă care îl minase încoace. Ce rost avea să cumpere cravate şi să tărăgăneze lucrurile, când chestiunea pentru care venise la Short era cu totul alta? Dar îi venea greu, foarte greu! Totuşi, nu avea încotro; însă nu putea începe aşa, netam-nesam. Trebuia să se mai uite puţin împrejur, pentru a înlătura orice bănuială, să întrebe de nişte ciorapi... Dar, iarăşi, de ce să facă asta, când nu avea nevoie de nimic? Nu trecuseră nici câteva zile de când Sondra îi dăruise o duzină de batiste, câteva gulere, cravate şi mai multe perechi de ciorapi. Şi ori de câte ori se hotăra să vorbească, simţea o sfârşeală la stomac, teama că nu va putea duce lucrurile la bun sfârşit cu destulă stăpânire de sine şi cu toată convingerea. La mijloc era vorba de ceva atât de necinstit, ceva care semăna atât de mult cu o înşelăciune! Putea să se trădeze foarte uşor şi să se facă de râs. Poate că nici nu va reuşi să dea dovadă de curajul necesar pentru a-i vorbi lui Short în seara ăsta. Dar, îşi spunea el, când ar mai putea găsi un prilej atât de favorabil?

Între timp, Short se duse până în fundul magazinului, apoi, întorcându-se, îi spuse cu un surâs curtenitor şi chiar linguşitor:

— V-am văzut marţea trecută, pe la orele 9, când intraţi la familia Finchley. Au o casă foarte frumoasă şi un parc minunat.

Clyde îşi dădu seama că Short e profund impresionat de poziţia lui socială, şi admiraţia sa era amestecată cu o oarecare

slugărnicie. Aşa încât, fără să mai stea pe gânduri, îşi luă inima în dinți, conştient că, datorită acestei împrejurări, dominându-l pe celălalt, tot ce va spune va fi, măcar în parte, privit cu respect şi condescendență de către admiratorul său. După ce examina ciorapii, spunându-şi că o pereche cel puțin va netezi drumul către problema lui neobişnuită, adăugă:

— Apropo, privind ciorapii ăştia, mi-am adus aminte! Voiam să te întreb ceva. Poate poți să-mi dai o informație. Unul dintre băieții de la fabrică, un tânăr căsătorit de curând, cred că de vreo patru luni, e tare necăjit din pricina neveste-si... Se opri, nefiind sigur dacă va reuşi sau nu, observând că expresia lui Short se schimbă uşor. Dar fiindcă începuse, nu mai ştia cum să dea înapoi. Râse nervos şi continuă: nu ştiu de ce vin totdeauna la mine cu necazurile lor, probabil îşi închipuie că sunt expert în chestiuni d-astea... (Râse din nou.) Numai că, aflându-mă de puțină vreme în oraş şi necunoscând încă destul de bine lumea, nu prea ştiu ce să le răspund. Dumneata însă eşti de mai multă vreme aici, şi de aceea m-am gândit să te întreb...

Spuse lucrurile acestea căutând să pară cât mai nepăsător cu putință, gândindu-se totuşi că procedează greşit, că Short îl va socoti cu siguranță un prost, sau un aiurit. Short, însă, surprins la început de o asemenea întrebare, ce i se părea bizară din partea unui client de rangul lui Clyde (nu-i scăpase jena bruscă şi uşoara nervozitate a acestuia), fu foarte încântat la gândul că îl socoteşte confidentul lui într-o chestiune atât de delicată şi, revenind la calmul şi serviabilitatea de mai înainte, răspunse:

— Desigur, domnule Griffiths, aş fi foarte bucuros să vă ajut, dacă pot. Spuneți, despre ce este vorba?

— Păi, uite despre ce este vorba... începu Clyde, încurajat de răspunsul amabil al lui Short, dar coborându-şi vocea, pentru a învălui teribilul subiect în cuvenita atmosferă de obscuritate. Soția lui a rămas însărcinată de două luni. Omul nu-şi poate permite încă să aibă copii şi nu ştie cum să scape. Luna trecută, când a venit prima oară la mine, i-am spus să ia un anumit preparat, care de obicei dă rezultate — asta pentru a-l impresiona pe Short cu experiența şi posibilitățile lui de a se descurca în astfel de situații,

precum şi pentru a ieşi el însuşi basma curată — dar bănuiesc că n-a ştiut să-l folosească aşa cum trebuie. În orice caz, acum e foarte necăjit şi ar vrea să se ducă la un doctor care să-i ajute. Eu, unul, însă, nu cunosc pe nimeni aici. Nu sunt de multă vreme la Lycurgus. Dacă aş fi la Kansas City sau la Chicago, adăugă el plin de siguranță, aş şti ce să fac! Acolo cunosc vreo trei-patru doctori... (Pentru a-l convinge pe Short, încercă să zâmbească cu înțeles.) Aici, însă, e altceva. Şi pe urmă, dacă m-aş apuca să-i întreb pe prietenii mei şi ar afla rudele mele, ele n-ar înțelege. M-am gândit însă că dumneata o să mă ajuți în cazul când cunoşti un astfel de doctor. Îți spun drept că nu m-aş amesteca, dar mi-e milă de băiatul ăsta...

Se opri. Chipul lui exprima acum mai multă încredere decât la început, în bună parte datorită expresiei mai încurajatoare şi mai interesate de pe fața lui Short. Şi cu toate că Short era încă surprins, se arăta încântat să-l ajute pe cât putea.

— Şi spuneți că au trecut două luni?

— Da.

— Iar preparatul pe care i l-ați recomandat n-a avut efect?

— Nu.

— L-a mai încercat şi luna asta, nu-i aşa?

— Da.

— Atunci e destul de rău. Cred că a pățit-o! Partea proastă e că nici eu nu sunt de prea multă vreme aici, domnule Griffiths. Am cumpărat prăvălia asta abia de un an şi jumătate. Dacă aş fi însă la Gloversville... Se opri o clipă, de parcă s-ar fi îndoit şi el dacă e înțelept să intre în amănunte de felul acesta, dar după câteva secunde continuă: vedeți, aşa ceva nu e un lucru tocmai uşor, oriunde te-ai afla doctorilor le e întotdeauna teamă să nu intre în bucluc. Eu am auzit o dată, acolo, despre un caz când o fată s-a dus la un doctor — un individ care locuia la câteva mile depărtare. Dar era o fată de familie destul de bună, iar tânărul care a dus-o la el era destul de cunoscut. Aşa că nu ştiu dacă doctorul ar fi dispus să facă ceva pentru un străin, deşi nu-i exclus să accepte. Ştiu însă că lucrurile astea se practică mereu, aşa că ați putea încerca. Dacă vreți să-l trimiteți pe băiatul ăsta la el, spuneți-i să nu amintească

numele meu, pentru că sunt destul de bine cunoscut prin partea locului şi n-aş vrea să fiu amestecat în cazul când s-ar întâmpla ceva... Ştiţi cum stau lucrurile...

Clyde îi răspunse pe un ton plin de recunoştinţă:

— Fireşte, omul o, să înţeleagă. O să-i spun să nu pomenească nici un nume.

Aflând numele doctorului, Clyde scoase un creion şi un carneţel din buzunar, pentru a fi sigur că n-o să uite această informaţie importantă.

Short observă expresia lui de uşurare şi se întreba dacă e vorba într-adevăr de un muncitor, sau dacă nu cumva Clyde însuşi se găseşte la strâmtoare. De ce atâta grijă pentru un tânăr muncitor de la fabrică? Dar, oricum ar fi stat lucrurile, se arăta bucuros să-l servească, gândindu-se în sinea lui ce ştire senzaţională ar fi aceasta în eventualitatea că, mai târziu, va socoti cu cale s-o dea în vileag! Pe de altă parte, îşi mai spunea că, afară de cazul când Clyde însuşi nu era necăjit din pricina vreunei fete care a dat de bucluc, ar fi o prostie din partea lui să ajute pe cineva într-o astfel de chestiune — mai ales un muncitor! Putea pune rămăşag că însuşi Clyde intrase la apă!

Oricum, îi repetă numele doctorului, îi vorbi, în măsura în care îşi putu aduce aminte, despre locul unde se găseşte, indicându-i staţia de autobuz şi făcându-i o descriere a casei. Obţinând cele ce dorea, Clyde îi mulţumi şi ieşi, în timp ce negustorul îl urmărea cu o privire binevoitoare şi puţin cam bănuitoare. „Ce ţi-e şi cu tinerii ăştia bogaţi, de neam mare! Îşi spuse el. Trăsnită chestie: un tip ca el să-mi pună mie asemenea întrebare! Când te gândeşti că se învârte numai printre granguri, nimic n-ar fi mai firesc pentru el decât să cunoască pe cineva care să-l scape de belea mai uşor decât mine! Dar te pomeneşti că tocmai de ei se teme. Cine ştie cu cine s-o fi încurcat, poate că e vorba chiar de tânăra Finchley... Mai ştii? Îi văd câteodată împreună, şi e o fată plină de draci! Tii, ce bombă ar fi...”

CAPITOLUL 57

Informația asta le aduse o mângâiere, însă numai în parte. Căci, atât pentru Clyde, cât şi pentru Roberta, nu putea fi vorba de o mângâiere adevărată decât în cazul când această problemă ar fi fost soluționată definitiv. Şi cu toate că peste câteva minute după ce plecă de la Short, Clyde se afla la Roberta, spunându-i că, în sfârşit, a aflat numele unui doctor care poate să o ajute, mai rămânea chestiunea serioasă a pregătirii şi încurajării ei în vederea grozavei încercări de a da ochii singură cu doctorul, precum şi instruirea ei cu privire la povestea care urma să-l scoată pe el din cauză şi să-i inspire doctorului destulă milă pentru, a-l determina să nu-i ceară decât plata pentru o vizită obişnuită.

În loc să protesteze, aşa cum se temea el la început, Roberta se arătă dispusă să facă ce-i spunea. De la Crăciun încoace, atitudinile lui Clyde o puseseră de atâtea ori pe gânduri, încât nici ea singură nu ştia ce să mai creadă şi nu avea nici un plan — în afara aceluia de a scăpa de necaz fără nici un fel de scandal, nici pentru ea, nici pentru el, iar pe urmă să-şi vadă de propria ei viață, ori cât de dureroasă şi chinuitoare ar fi o asemenea despărțire. Deoarece Clyde n-o mai iubea şi-i dădea a înțelege în mod fățiş că vrea să scape de ea, nu avea de gând să-i stea în cale. Nu are decât să plece. Va răzbate ea şi singură. Cum s-a descurcat până acum, se va descurca şi de acum încolo, fără îndoială, numai să iasă din impasul ăsta. Dar, în timp ce se îmbărbăta astfel, dându-şi seama de adevăratul înțeles al unei asemenea schimbări şi aducându-şi aminte de zilele fericite care nu se vor mai întoarce niciodată, îşi duse mâinile la ochi şi îşi şterse lacrimile ce nu şi le putea stăpâni. Cine ar fi crezut că iubirea lor va ajunge aici!

Totuşi, când el veni s-o vadă chiar în seara aceea, după vizita la Short, parând bine dispus, ca după un mare succes, Roberta se mulțumi să spună, după ce ascultă explicațiile lui cu foarte multă atenție:

— Ştii unde vine asta, Clyde? Putem ajunge acolo cu autobuzul, sau trebuie să mergem mult pe jos?

Iar după ce el îi spuse că e doar la o mică depărtare de Gloversville — de fapt, în suburbia oraşului — şi stația de autobuze se găseşte numai la un sfert de milă de casă, ea adăugă:

— E acasă noaptea, sau va trebui să ne ducem ziua? Ar fi mult mai bine dacă am putea merge noaptea. Riscul de a fi văzuți de cineva ar fi mai mic.

Şi după ce află că primeşte seara, lucru asupra căruia Clyde fusese informat de Short, urmă:

— Dar nu ştii dacă e bătrân sau tânăr? M-aş simți mult mai bine dacă ar fi bătrân. Nu-mi plac doctorii tineri. Doctorul care venea întotdeauna la noi era bătrân şi m-aş simți mult mai la largul meu să stau de vorbă cu unul ca el.

Clyde nu ştia. Nu se gândise să întrebe, dar pentru a o încuraja, îi spuse într-o doară că e de vârstă mijlocie, ceea ce, din întâmplare, se nimeri să fie adevărat.

În seara următoare plecară amândoi la Fonda, dar separat, ca de obicei. Acolo trebuiau să schimbe autobuzul. Când ajunseră cam prin apropierea locuinței doctorului, coborâră şi o luară pe un drum care, în acest mijloc de iarnă, era încă acoperit cu zăpadă geruită. Pentru paşii lor grăbiți, era ca o pardoseală destul de netedă. Acum nu mai putea fi vorba de intimitatea de odinioară. Pe vremuri, cum se gândea Roberta mereu, el ar fi fost bucuros că într-o asemenea ocazie, dacă nu într-o împrejurare ca asta, să-şi încetinească paşii, s-o cuprindă pe după mijloc şi să-i vorbească despre una şi alta, despre noapte, despre munca de la fabrică, despre domnul Liggett, despre unchiul lui, despre ultimele filme de la cinematograf, despre locurile unde aveau de gând să se ducă amândoi, despre vreun plan pe care le-ar fi făcut plăcere să-l realizeze împreună... Acum însă... Mai ales acum, când ea avea nevoie mai mult decât oricând de devotamentul şi sprijinul lui! Roberta vedea cât e de nervos, înțelegea că se teme că nu cumva, ducându-se singură la doctor, să se sperie şi să „dea bir cu fugiții”, întrebându-se dacă n-a uitat ce trebuie să spună şi în ce moment anume, pentru a-l convinge pe doctor s-o ajute, în schimbul onorariului pentru o vizită obişnuită.

— Ei, Bert, ce zici? Te simți bine? Nu-i aşa că n-o să te sperii? Gândeşte-te că ai prilejul să scapi de bucluc. Şi unde mai pui că nu

te duci la unul care n-a mai făcut chestii de-astea! Omul se pricepe în meserie, aşa mi s-a spus. Tot ce trebuie să faci acum este să-i spui că te găseşti la mare strâmtoare, înțelegi, şi nu ştii cum să ieşi din încurcătură dacă el n-o să te ajute într-un fel oarecare, pentru că nu ai pe nimeni căruia să i te poți adresa. Şi pe urmă, aşa cum stau lucrurile, chiar dacă ai avea pe cineva, nu poți vorbi nimic, fiindcă te-ar da de gol. Vezi, dacă o să te întrebe unde sunt sau cine sunt eu, să-i spui că sunt un băiat de pe aici, dar că am plecat, spune-i un nume oarecare, dar spune-i că am plecat şi că nu ştii unde m-am dus, că am fugit, cum s-ar zice... Ai face apoi bine să-i spui că n-ai fi venit la el, dar ai auzit de un alt caz când a dat o mina de ajutor altcuiva care se găsea în aceeaşi situație, şi asta ai auzit-o de la o fată. Ai grijă să nu-l laşi să creadă că ai o leafă mare, pentru că s-ar putea întâmpla să-ți ceară mai mult decât pot eu să plătesc, afară de cazul când o să ne acorde un răgaz de câteva luni de zile ca să ne achităm, sau altă înlesnire, înțelegi?

Clyde era aşa de nervos şi se străduia atât de mult să-i insufle Robertei energia şi curajul necesare, pentru a trece cu bine prin toate acestea, încât acum, când o adusese până aici, aproape nici nu-şi mai dădea seama cât de nepotrivite şi meschine erau diferitele lui instrucțiuni şi sfaturi de tânăr lipsit de experiență, în fața necazurilor ei, precum şi a eventualelor reacții ale doctorului. La rândul ei, Roberta se gândea nu numai cât de uşor îi venea lui să stea deoparte şi să dea sfaturi, în timp ce ea era silită să facă totul singură, ci şi la faptul că se arăta mai preocupat de propria Iui persoană decât de dânsa şi de mijlocul prin care ea ar putea să iasă singură din încurcătură, fără să-l pună la cheltuială şi fără să-i dea prea multă bătaie de cap.

Cu toate acestea, chiar şi acum se simțea încă puternic atrasă de el — de fața lui albă, de mâinile lui subțiri, de gesturile lui nervoase. Deşi îşi dădea seama că îi vorbeşte numai pentru a o încuraja să facă ceea ce el însuşi nu avea nici curajul, nici îndemânarea să ducă la bun sfârşit, nu era supărată. În criza în care se găsea, însă, îşi spunea că, în ciuda sfaturilor lui generoase, nu are să țină seama de ele. Nu avea de gând să spună că a fost părăsită, pentru că ar fi însemnat să se pună singură într-o lumină

prea defavorabilă, ci mai curând că e căsătorită, şi atât ea, cât şi soțul ei sunt oameni prea săraci pentru a avea de pe acum un copil — aceeaşi poveste pe care Clyde i-o spusese farmacistului din Schenectady.. după cum îşi aminti ea. Pentru că, la urma urmei, ce ştia doctorul despre chinurile ei? Şi-apoi, Clyde n-o însoțea la doctor pentru a-i uşura situația.

Stăpânită totuşi de instinctul pur feminin de a se agăța de cineva pentru a găsi un sprijin, se întoarse spre Clyde, oprindu-se din mers, şi îi apucă mâinile, simțind nevoia ca el s-o îmbrățişeze, s-o mângâie şi să-i spună că totul e bine şi nu trebuie să se teamă de nimic. Şi cu toate că el n-o mai iubea acum deloc, în fața acestei dovezi involuntare a încrederii pe care o avea altădată într-însul îşi desfăcu larg brațele şi o cuprinse pe după mijloc, mai mult ca s-o încurajeze, spunându-i:

— Ei, haide acum, Bert, nu trebuie să te pierzi cu firea! Ce naiba! Trebuie să te ții tare, acum, când am ajuns la liman! După ce ai să intri, nimic n-o să ți se mai pară greu. Sunt sigur! O să urci frumos scările şi o să suni, şi dacă vine chiar el să-ți deschidă, sau dacă vine altcineva, spune că vrei să stai de vorbă cu doctorul, numai cu el! O să înțeleagă atunci că e ceva secret, şi apoi lucrurile vor merge de la sine…

Îi mai dădu câteva sfaturi de felul acesta, iar Roberta, înțelegând din lipsa lui de înflăcărare cât de deznădăjduită e starea în care se găseşte, îşi făcu singură curaj şi spuse:

— Atunci aşteaptă-mă aici, nu te duce prea departe, o să termin îndată…

Se strecură grăbită pe poartă şi se pierdu în întuneric, pe aleea care ducea la uşa din față.

După ce sună, uşa îi fu deschisă de unul dintre acei medici din orăşelele de provincie, sobru, atât la înfățişare, cât şi în ceea ce priveşte mentalitatea, care, contrar părerii ce şi-o făcuseră despre el Clyde şi Short, era doctorul de țară tipic şi destul de conservator, solemn, prudent, moral, oarecum bisericos până la un anumit punct, nutrind unele concepții pe care le socotea liberale, şi altele pe care o persoană cu vederi într-adevăr liberale le-ar fi socotit înguste şi înapoiate. Totuşi, datorită ignoranței şi stupidității

multora dintre cei care-l înconjurau, doctorul Glenn putea să se considere într-o oarecare măsură un înțelept. Veşnic în contact cu toate aspectele ignoranței şi ale tembelismului, precum şi cu sobrietatea, energia, tradiționalismul, goana după succes şi altele de felul acesta, ori de câte ori faptele păreau să-i clatine concluziile anterioare cu privire la unele probleme, era predispus să-şi atârne judecata undeva, între pretinsele imperative ale cerului şi ale iadului, şi s-o lase să stea acolo, fără s-o mai tulbure. Ca fizic, era scurt, îndesat, cu un cap ca o ghiulea, totuşi cu trăsături interesante, cu ochi cenuşii şi vii şi o gură şi un zâmbet plăcute. Părul scurt, bătând în argintiu, era tuns „cu breton" — o urmă de vanitate provincială. Brațele şi palmele — acestea din urmă grase şi umflate, totuşi destul de sensibile — îi atârnau fără vlagă de-a lungul trupului. Avea cincizeci şi opt de ani, era căsătorit, avea trei copii, dintre care unul, băiat, studia tot medicină, pentru a continua meseria tatălui.

După ce o conduse pe Roberta într-o sală de aşteptare banală, cu preşuri pe jos, şi o rugă să aştepte până îşi va termina masa, apăru peste câteva minute în uşa unei camere interioare, sau cabinet, la fel de banal, unde se aflau un birou, două scaune, câteva instrumente medicale, mai multe cărți şi un fel de dulap cu alte obiecte de uz medical, şi o pofti să stea pe un scaun. Din pricina părului cărunt, a gravității şi a seriozității lui, precum şi a ticului ciudat de a clipi mereu din ochi, Roberta se simți deosebit de impresionată, deşi nu chiar atât de nefavorabil pe cât se temuse. Cel puțin era un om în vârstă şi părea inteligent şi aşezat, dacă nu tocmai simpatic sau apropiat în felul de a se comporta. După ce o scrută curios o clipă, de parcă ar fi căutat să recunoască în ea pe cineva de prin vecinătate, începu:

— Ei, cu cine am cinstea să stau de vorbă? Şi care-i necazul? Vorbea cu voce joasă, pe un ton încurajator, fapt pentru care Roberta îi era adânc recunoscătoare.

În acelaşi timp, însă, speriată de faptul că a sosit momentul când, vrând-nevrând, trebuia să rostească umilitorul adevăr, să se destăinuie, rămase cu ochii ațintiți asupra lui, apoi şi-i înfipse în duşumea, frământând între degete cureluşa poşetei pe care o ținea

în mina.

— Să vedeți... începu ea nehotărâtă, pe un ton serios, întreaga ei atitudine trădând dintr-o dată dilema ce-o frământa. Am venit... am venit... vreau să spun... nu ştiu dacă pot să vă vorbesc despre mine... Am crezut că am să pot înainte de a intra, dar acum, că sunt aici şi vă văd... Făcu *o* pauză şi se sprijini de speteaza scaunului, de parcă ar fi vrut să se scoale, adăugind: Ah, Doamne, ce greu îmi vine! Sunt aşa de nervoasă şi...

— Ei, fetițo dragă, ai curaj, spune, zise el cu o voce plăcută şi încurajatoare, impresionat de înfățişarea ei simpatică şi totuşi sobră, întrebându-se ce anume ar putea-o tulbura pe fată atât de curată, de modestă şi cuminte şi totodată destul de amuzat de acel „acum că vă văd". Ce te face „acum, că mă vezi", să-ți fie teamă de mine? Nu-s decât un biet doctor de țară, după cum ştii, şi sper că nu sunt chiar aşa de fioros pe cât se pare că mă socoteşti dumneata. Fii sigură că poți să-mi spui tot ce vrei, tot ce te aduce aici, şi nu trebuie să-ți fie teamă. Dacă pot să te ajut cu ceva, am să te ajut.

Hotărât lucru, e un om simpatic, îşi spuse ea. Totuşi, era aşa de sobru, de rezervat şi probabil atât de plin de prejudecăți, încât ceea ce avea ea de gând să-i spună o să-l surprindă, fără îndoială, şi atunci? Va mai fi dispus s-o ajute? Şi dacă da, cum avea să aranjeze chestiunea banilor, problemă legată direct de toate acestea? Ah, dacă Clyde sau altcineva ar fi fost acum aici, să vorbească În locul ei! Şi, totuşi, acum, când se afla aici, trebuia să vorbească. Nu avea încotro. Se agită iarăşi pe scaun, cu nervii încordați, prin-zînd între degete un nasture de la palton, pe care-l răsuci între degetul mare şi arătător, apoi urmă, cu întreruperi:

— Dar e vorba... e vorba... să vedeți, e vorba de cu totul altceva, ştiți, poate că nu e ceea ce gândiți dumneavoastră... eu... eu... să vedeți...

Se întrerupse din nou, incapabilă să mai continue şi făcând fețe-fețe, din pricina modestiei şi a tulburării cu care îi vorbea, precum şi a unei anumite limpezimi a privirilor, din pricina albeței frunții şi a sobrietății din purtarea şi îmbrăcămintea ei, doctorul Glenn se gândi o clipă că nu are în fața lui decât unul dintre acele exemple

de inocență morbidă, sau mai curând de lipsă de experiență în legătură cu tot ceea ce se referă la corpul omenesc, atât de caracteristice pentru unii oameni tineri şi nepreveniți. Era, aşadar, pe punctul de a repeta formula să obişnuită în astfel de cazuri, şi anume că lui poate să i se spună totul, fără teamă sau şovăială, indiferent despre ce ar putea fi vorba, când un al doilea gând, inspirat de farmecul şi vigoarea Robertei, precum şi de undele gândirii ei, care atacau centrii lui cerebrali, îl făcu să-şi spună că s-ar putea să se înşele. În definitiv, se putea foarte bine ca şi cea de-acum să fie una dintre acele istorii complicate ale tinereții, provocate de destrăbălare şi imoralitate. Era aşa de tânără, sănătoasă şi atrăgătoare, iar, pe de altă parte, cazurile acestea erau extrem de frecvente, uneori chiar şi printre fetele cu înfățişarea cea mai onestă. În mod invariabil, lucrurile acestea însemnau bătaie de cap pentru doctori. Iar lui, din diferite motive, dictate de propriul său temperament, potolit şi rezervat, precum şi datorită mediului social în care trăia, chestiunile acestea îi displăceau şi evită până şi să glumească pe seama lor. Erau ilegale, periculoase, presupuneau de regulă o remunerație mică sau gratuitate completă, iar opinia celor din jurul său era împotriva lor, după câte ştia. În plus, el, personal, era mai mult sau mai puțin pornit împotriva acestor nesăbuiți, băieți şi fete, atât de grăbiți să dea frâu liber funcțiunilor normale ale făpturii lor, dar gata să se sustragă după aceea obligațiilor sociale inerente — căsătoria. Şi, astfel, cu toate că de mai multe ori în ultimii zece ani considerente de familie, de vecinătate, sau chiar de ordin religios îl determinaseră să facă acest lucru şi salvase de la consecințele nebuniei lor mai multe fete tinere de familie bună, care avuseseră nenorocul să „cadă în păcat” şi nu puteau fi salvate altfel, refuza din principiu să-şi pună cunoştințele sau îndemânarea profesională în slujba reparării unor astfel de greşeli sau a rezolvării încurcăturilor de felul acesta când partea interesată nu oferea destulă garanție! Era prea periculos. De obicei, sfatul lui era căsătoria imediată şi necondiționată. Sau, în cazul când aşa ceva nu era cu putință, întrucât făptuitorul infamiei fugise, practica lui generală, urmată cu conştiința împăcată, era de a nu avea nici în clin, nici în mânecă cu asemenea poveşti. Era prea

periculos şi, pe deasupra, contrar moralei şi convenţiunilor sociale, ba chiar şi criminal.

Prin urmare, o privea acum şi pe Roberta cu un aer foarte grav. Îşi spuse că nu trebuie nici în ruptul capului să se lase înduioşat sau amestecat în vreun fel oarecare în cazul de faţă. Şi pentru a o ajuta pe vizitatoarea lui, cât şi pe el însuşi, să găsească mai uşor calea ieşirii din acest impas, trase un registru vârât într-o cutie de piele neagră şi, deschizându-l, spuse:

— Acum să vedem dacă n-am putea să aflăm despre ce anume e vorba. Cum te numeşti dumneata?

— Ruth Howard. Doamna Howard, răspunse Roberta cu nervozitate şi încordare, folosind numele pe care i-l sugerase Clyde.

Oricât de curios s-ar părea, auzind că e măritată, doctorul respiră mai uşurat. Dar atunci pentru ce atâtea lacrimi? Ce putea s-o facă pe tânăra femeie căsătorită să fie atât de timidă şi de nervoasă?

— Şi numele mic al soţului dumitale? continuă el.

Deşi întrebarea era simplă şi se putea răspunde uşor la ea, Roberta şovăi înainte de a reuşi să spună: „Gifford”, numele fratelui ei mai mare.

— Locuieşti pe-aici, pe-aproape?

— La Fonda.

— Da. Şi ce vârstă ai?

— Douăzeci şi doi de ani.

— De când eşti căsătorită?

Întrebarea aceasta fiind atât de intim legată de însăşi problema care o frământă pe ea, şovăi din nou înainte de a răspunde:

— Staţi puţin... de trei luni.

Doctorul Glenn deveni din nou bănuitor, deşi nu se trăda în nici un chip. Şovăiala ei îi dădea de gândit. De ce această nesiguranţă? Se întrebă din nou dacă are de-a face cu o fată sinceră, sau dacă primele lui bănuieli se confirmă. O întrebă deci:

— Ei, acum care-i necazul, doamnă Howard? Nu şovăi să-mi spui. Sunt obişnuit cu astfel de lucruri de ani de zile, cu fel de fel de lucruri... Asta mi-e meseria, să ascult necazurile oamenilor.

— Da, să vă spun... începu Roberta, tot atât de nervoasă,

deoarece o asemenea mărturisire cumplită îi seca gâtlejul şi-i înţepenea limba în gură, în timp ce-şi răsucea mereu acelaşi nasture de la palton şi-şi ţinea ochii înfipţi în duşumea. Uitaţi despre ce este vorba... Vedeţi... soţul meu nu prea are bani... iar eu sunt nevoită să muncesc ca să putem face cheltuielilor, şi nici unul dintre noi nu câştigăm destul. (Ea însăşi fu uimită de neruşinarea cu care reuşea să mintă, ea, care urâse întotdeauna minciuna!) Aşa că... fireşte... nu ne putem permite să... avem... vreun... copil, vedeţi, vedeţi, aşa curând... oricum, şi...

Se opri, cu respiraţia întretăiată, incapabilă să mai continue a minţi în chip atât de neruşinat.

Înţelegând care e adevărata problemă — o fată căsătorită de curând, pusă în faţa complicaţiei pe care încercase s-o descrie — dar deloc dispus să se dedea la o practică ilegală, sub nici o formă, şi, în acelaşi timp, nedorind să descurajeze prea mult o tânără pereche ce de-abia păşise în viaţă, doctorul o privi cu ceva mai multă simpatie. Situaţia nefericită în care se găseau aceşti tineri, precum şi modestia ei cât se poate de naturală în faţa unei probleme atât de delicate din punctul de vedere al convenţiunilor sociale treziră un adânc răsunet în sufletul doctorului. Lucrurile stăteau destul de prost. Tinerii de azi sunt siliţi să facă faţă unor vremuri grele şi-şi pierd firea în unele cazuri. Desigur că au de rezolvat mari dificultăţi financiare. Aşa se întâmpla cu mai toţi tinerii. Totuşi, chestiunea, unui avort sau a amestecului în procesele vitale normale orânduite de Dumnezeu, ei bine, aceasta era o problemă cel puţin delicată şi contra naturii, pe care voia s-o evite cât mai mult cu putinţă. Pe deasupra, oamenii ăştia tineri, sănătoşi, deşi săraci, atunci când se căsătoresc trebuie să ştie ce-i aşteaptă. De altminteri, pot să muncească, soţul în tot cazul, şi deci pot face faţă într-un fel sau altul.

Doctorul se aşeză mai bine pe scaun şi, luând un aer foarte solemn şi plin de autoritate, începu:

— Cred că înţeleg ce vrei să-mi spui, doamnă Howard. Mă întreb însă dacă ai cumpănit bine cât de serios şi primejdios este lucrul la care te gândeşti. Dar — adăugă el pe neaşteptate, întrebându-se dacă reputaţia bună de care se bucură printre oamenii de aici n-a

fost cumva ştirbită de destăinuirea vreuneia dintre actele săvârşite de el în trecut — cum se face că ai venit la mine?

Tonul vocii lui, felul în care îi pusese întrebarea, precauțiunea, precum şi îngrijorarea ce l-ar putea cuprinde în cazul când ar afla că cineva îl suspectează de o practică de acest fel o făcură pe Roberta să şovăie şi să simtă că — în ciuda povățuirilor lui Clyde — orice afirmație în sensul că a auzit pe cineva vorbind despre el, sau a fost îndrumată de cineva ar putea să strice totul.

Poate era mai bine să nu spună că a fost îndrumată la el. Doctorul ar putea socoti aceasta drept o insultă la adresa reputației sale. O uşoară înclinare spre diplomație îi veni în ajutor, aşa că răspunse:

— Am văzut firma dumneavoastră de mai multe ori când treceam pe aici şi am auzit multe persoane spunând că sunteți un doctor bun.

Devenind mai puțin bănuitor, medicul urmă:

— În primul rând, lucrul dorit de dumneata este ceva pe care conştiința mea nu mi-ar permite să-l recomand. Înțeleg, desigur, că dumneata îl socoteşti necesar. Atât dumneata, cât şi soțul dumitale sunteți tineri şi probabil nu aveți destui bani pentru a vă descurca, şi socotiți amândoi că un eveniment de felul acesta v-ar fi o mare povară din toate punctele de vedere. Şi fără îndoială că aşa şi este. Totuşi, după părerea mea, căsătoria este un lucru sacru, iar copiii sunt o binecuvântare, nu un blestem. Iar când dumneata te-ai dus în fața altarului acum trei luni, nu se poate să nu fi ştiut că s-ar putea să fii pusă în față unei astfel de situații. Aşa li se întâmplă tuturor tinerilor căsătoriți. („Altarul... se gândi Roberta cu tristețe. Dacă ar-fi fost aşa!...") Ştiu că astăzi, în anumite medii sociale, tendința către acest lucru este foarte accentuată, trebuie s-o spun cu tot regretul! Sunt unii care socotesc că nu fac nimic rău dacă pot să se sustragă de la responsabilitățile normale implicate de asemenea, împrejurări, recurgând la astfel de operații, dar e foarte periculos, doamnă Howard, foarte periculos din punct de vedere moral şi medical. Multe femei care caută să scape de naştere mor în felul acesta. Pe de altă parte, orice doctor care le ajută, indiferent dacă urmările sunt nefericite sau nu, e trimis la închisoare.

Bănuiesc că ştii asta. În orice caz, eu, unul, mă opun cu toată convingerea unei astfel de practici, din toate punctele de vedere! Singura scuză pe care am admis-o vreodată a fost atunci când viața mamei, de pildă, depinde de o asemenea operație. Dar numai atunci! De altminteri, în cazuri ca acestea, toți medicii sunt de acord. În cazul dumitale, însă, sunt sigur că situația este cu totul alta. Faci impresia unei fete robuste şi sănătoase. Maternitatea nu poate să aibă consecințe neplăcute pentru dumneata. În ceea ce priveşte rațiunile băneşti, nu crezi oare că dacă vei merge înainte şi vei avea acest copil, atât dumneata, cât şi soțul dumitale veți găsi mijloacele necesare să vă descurcați? Spui că soțul dumitale e electrician?

— Da, răspunse Roberta iritată, profund impresionată şi speriată de morală lui solemnă.

— Ei, poftim, continuă el, nu e chiar o meserie de lepădat! După câte ştiu, toți electricienii cer prețuri destul de piperate! Iar dacă ai judeca bine — aşa cum ai datoria s-o faci — şi ți-ai da seama cât de grav este lucrul la care te gândeşti, că pui, de fapt, la cale distrugerea unei vieți tinere, care are aceleaşi drepturi la existență ca şi dumneata... Se opri, să lase timp că esența argumentului să se fixeze bine în mintea vizitatoarei — ei bine, atunci cred că ar trebui să te opreşti şi să priveşti lucrurile mai profund... atât dumneata, cât şi soțul dumitale. Afară de asta — adăugă pe un ton insinuant, mai părintesc şi chiar puțin glumeț — după ce îl veți avea, sunt convins că acest copil o să vă răsplătească toate necazurile pe care vi le aduce sosirea lui pe lume. Spune-mi, urmă doctorul plin de interes, soțul dumitale ştie? Sau e numai un plan al dumitale, ca să-l cruți şi pe el, şi pe dumneata de prea multe greutăți?

Fața aproape i se lumină de un zâmbet voios, deoarece, închipuindu-şi că a prins-o pe Roberta în plasa acestor argumente, ce se adresau de-a dreptul naturii ei nervoase şi atât de feminine, precum şi lipsei sale de curaj, îşi spuse că ar putea s-o scape cu uşurință din starea sa prezentă de depresiune. Iar ea, simțind unde vrea să ajungă şi fiind convinsă că o minciună mai mult sau mai puțin n-ar putea nici să-i ajute, nici să-i facă rău, răspunse repede:

— Ştie.

— Foarte bine — continuă medicul, puțin contrariat, văzând că bănuielile lui se dovedesc a fi neîntemeiate, totuşi hotărât să-i abată, atât pe ea, cât şi pe soțul ei, de la calea pe care apucaseră — în cazul acesta cred că ați face mai bine amândoi să judecați foarte serios înainte de a merge mai departe. Ştiu că atunci când tinerii se văd puşi pentru prima oară în fața unei astfel de situații sunt înclinați să privească aspectul cel mai mohorât, dar lucrurile nu sfârşesc totdeauna râu. Şi mie şi soției mele ne-a venit destul de greu când am avut primul copil. Dar am răzbit. Şi dacă dumneata te-ai opri şi ai cugeta bine, ai vedea lucrurile sub cu totul altă lumină, sunt sigur! Iar mai târziu n-o să ai de furcă nici cu conştiința dumitale.

Tăcu, încredințat că i-a risipit temerile şi i-a zdruncinat hotărârea ce o făcuse să vină la el, că, fiind o soție cu judecată, normală, se va răzgândi, desigur, va renunța la planul ei şi va pleca.

Dar în loc de a încuviința sau de a se ridica să plece, aşa cum îşi închipuia el, Roberta făcu ochii mari, îi aruncă o privire îngrozită şi izbucni numaidecât în lacrimi. Cuvântarea lui avusese efectul de a-i arăta mai limpede decât oricând aspectul social — legal şi convențional — al situației, pe care ea se străduia tocmai să şi-l alunge din gânduri; în împrejurări obişnuite, în cazul când ar fi fost într-adevăr măritată, purtarea ei ar fi fost exact aceasta. Acum însă, dându-şi seama că problema nu va fi deloc rezolvată — cel puțin nu de acest om — Roberta fu cuprinsă de ceea ce s-ar putea numi o panică morbidă.

Începu să-şi strângă şi să-şi desfacă degetele, lovindu-se cu pumnii în genunchi, în timp ce fața i se strâmba de groază şi de durere, şi exclamă brusc:

— Dumneata nu înțelegi, doctore, nu înțelegi! Trebuie să scap de asta într-un fel sau altul! Trebuie! Lucrurile nu stau aşa cum ți-am spus. Nu sunt măritată! Nu am nici un fel de soț! Ah, Doamne, dumneata nu ştii ce înseamnă asta pentru mine! Familia mea! Tatăl meu! Mama mea! Nu pot să-ți spun, dar trebuie să scap de asta! Trebuie! Trebuie! Ah, dumneata nu ştii, dumneata nu ştii! Trebuie!

Trebuie!

Şi porni să se zbuciume şi să se legene în toate părţile, de parcă ar fi fost în transă.

Glenn, surprins şi iritat de această izbucnire neaşteptată, cuprins de milă, dar dându-şi seama, totodată, că primele lui bănuieli au fost exacte şi că, prin urmare, Roberta îl minţise, conştient, de asemenea, că dacă vrea să scape de complicaţii, trebuie să adopte o atitudine fermă şi chiar severă, o întrebă solemn:

— Nu eşti măritată, care va să zică?

În loc de răspuns, Roberta clătină din cap şi continuă să plângă. În cele din urmă, înţelegând pe deplin adevărata ei situaţie, doctorul Glenn se ridică, în vreme ce pe faţa lui, agitată, dar hotărâtă, se dădea o luptă vădită între prudenţă şi simpatie. Fără să spună nimic la început, se mulţumi s-o privească cum plânge. După un răstimp, adăugă:

— E prost, cât se poate de prost... îmi pare rău... Temându-se să nu se angajeze cumva în vreun fel oarecare, se opri, apoi spuse pe un ton consolator, dar şovăitor: nu trebuie să plângi. Asta nu ajută la nimic. Se opri din nou, tot atât de hotărât de a nu interveni câtuşi de puţin în această poveste. Dar, împins de curiozitate, întrebă, în cele din urmă: şi unde e tânărul care ţi-a pricinuit necazul ăsta? E pe-aici?

Prea copleşită încă de ruşine şi deznădejde ca să poată vorbi, Roberta se mulţumi să clatine din cap, în semn că nu.

— Dar el ştie că te găseşti la strâmtoare?

— Da, răspunse ea cu voce stinsă.

— Şi are de gând să te ia în căsătorie?

— A plecat.

— Înţeleg, hoţomanul! Şi nu ştii unde a plecat?

— Nu, minţi Roberta, cu aceeaşi voce stinsă.

— De când te-a părăsit?

— Cam de o săptămână, minţi ea din nou.

— Şi nu ştii unde e?

— Nu.

— De când nu te-ai mai simţit bine?

— Se împlinesc două săptămâni acum, suspină Roberta.

— Şi înainte de asta totul a fost aşa cum trebuie, întotdeauna?

— Da.

— Foarte bine. În primul rând — tonul vocii lui deveni mai liniştitor şi mai plăcut, părea a fi în căutarea unui motiv plauzibil pentru a scăpa de un caz ce implica numai primejdii şi dificultăţi — s-ar putea să nu fie chiar aşa de serios cum îţi închipui. Ştiu că eşti probabil foarte speriată, dar li se întâmpla uneori femeilor să treacă peste un period. În orice caz, n-ai putea să fii sigură fără un examen, şi chiar dacă s-ar întâmpla să fii însărcinată, lucrul cel mai recomandabil este să mai aştepţi două săptămâni. S-ar putea foarte bine să constaţi că nu este nimic. Nu m-ar surprinde aşa ceva. Pari prea sensibilă şi nervoasă, şi asta provoacă mari întârzieri de felul acesta, datorită numai nervozităţii. În orice caz, dacă vrei să-mi asculţi sfatul, nu face nimic acum, du-te acasă şi aşteaptă până când te convingi de realitate. Căci chiar dacă va trebui să faci ceva, n-ar fi recomandabil să faci nimic până atunci.

— Dar am luat nişte pilule şi nu mi-au ajutat, stărui Roberta.

— Ce fel de pilule? Întrebă Glenn cu interes, şi după ce află, se mulţumi să comenteze: A, acelea... N-ar putea să fie de nici un folos în cazul când ai fi însărcinată. Totuşi, te sfătuiesc să mai aştepţi, şi dacă vezi că trece şi periodul al doilea, vei avea destul timp să intervii, deşi chiar şi atunci sunt, de părere să nu faci nimic, deoarece socotesc că nu e bine să contravii naturii pe calea asta. Ar fi mult mai bine dacă ai putea aranja în aşa fel încât să laşi copilul să vină pe lume, şi apoi să ai grijă de el. Atunci n-ai mai avea conştiinţa împovărată cu păcatul de a fi distrus o viaţă omenească.

Era foarte grav, ca unul care ştie bine că nu greşeşte în ceea ce spune. Roberta, însă, hărţuită de temerile pe care el părea că nu este în stare să le înţeleagă, se mulţumi să exclame, cu un accent tot atât de dramatic ca şi mai înainte:

— Dar nu pot face asta, doctore, v-am spus! Nu pot! Nu pot! Nu înţelegi, ah!... Nu ştiu ce-am să fac dacă nu găsesc o scăpare! Nu ştiu! Nu ştiu! Nu ştiu...

Îşi scutură capul, îşi încleşta degetele, zbuciumându-se pe scaun, în timp ce Glenn, impresionat de groaza ei, cuprins de milă

în fața consecințelor nesocotinței, care, își spunea el, o adusese în această situație nenorocită, dar hotărât din punct de vedere profesional să nu se amestece într-un caz ce nu prevestea nimic bun, se opri neînduplecat în fața Robertei și adăugă:

— Cum ți-am spus mai înainte, domnișoară... (ezită) Howard, dacă acesta este numele dumitale, mă opun cu toată seriozitatea unei operații de felul acesteia, după cum mă opun acelei nebunii care-i aduce pe tineri în situații ca a dumitale, din care ei cred apoi că nu se mai pot descurca decât prin asemenea mijloace. Un doctor nu poate să intervină într-un astfel de caz decât dacă e dispus să petreacă zece ani la închisoare, și, după părerea mea, în privința asta legea e destul de generoasă. Nu că nu mi-aș da seama cât de dureroasă este pentru dumneata situația în care te afli. Se găsesc însă totdeauna persoane dispuse să ajute o fată în starea dumitale, cu condiția ca ea să nu dorească să facă ceva împotriva moralei și a legii. Așa încât cel mai bun sfat pe care ți-l pot da este să nu faci nimic, nici acum, nici mai târziu. Mai bine du-te acasă, vorbește cu părinții dumitale și mărturisește-le totul. Va fi mult mai bine, mult mai bine, te asigur! Nu e chiar așa de greu cum îți închipui și nici atât de urât, ca soluția cealaltă. Nu uita că la mijloc e o viață, o viață de om, dacă situația este într-adevăr așa cum o bănuiești dumneata. O viață de om, căreia dumneata vrei să-i pui capăt, și eu nu te pot ajuta să faci așa ceva! Nu, nu pot! Probabil că sunt și doctori dintr-ăștia, și știu că sunt mai peste tot, oameni care tratează etica lor profesională cu mult mai puțină seriozitate decât mine; dar eu nu pot deveni unul din aceștia. Îmi pare rău... foarte rău. Așadar, cel mai bun sfat pe care ți-l pot da este să te duci acasă la părinții dumitale și să le spui totul. S-ar putea să-ți fie greu acum, dar până la urmă o să te simți mult mai bine. Dacă vor socoti de cuviință că asta le-ar ajuta, sau dacă și dumneata însăți crezi că ți-ar ajuta, spune-le să vină la mine, să stăm de vorbă. Voi încerca să-i fac să vadă că acesta nu este cel mai mare rău ce i se poate întâmpla cuiva. Cât privește lucrul pe care-l dorești dumneata, regret foarte mult, dar nu pot! Nu-mi îngăduie conștiința!

Tăcu și o privi cu o expresie de simpatie, dar și de neclintită

hotărâre. Iar Roberta, năucită de această prăbuşire bruscă a speranţelor ei şi dându-şi seama, până la urmă, nu numai că a fost indusă în eroare de informaţia lui Clyde cu privire la acest doctor, dar şi că pledoaria ei a dat greş din toate punctele de vedere, se îndreptă, împleticindu-se, către ieşire, înspăimântată de chinurile ce i le rezervă viitorul. Afară, în întuneric, după ce doctorul închise uşa în urma ei, curtenitor şi întristat, Roberta se opri să se sprijine de un copac, aproape sfârşită, atât sufleteşte, cât şi trupeşte. Refuzase s-o ajute! Refuzase s-o ajute! Şi acum?

CAPITOLUL 58

Hotărârea doctorului avu darul de a-i înlemni de groază pe amândoi. Pe Roberta se părea că o aşteaptă un copil născut în afară căsătoriei şi ruşinea. Pe Clyde, scandalul şi prăbuşirea. Şi amândoi socotiseră demersul acesta drept singura soluţie! Apoi, treptat, pentru Clyde cel puţin, atmosfera se mai însenină. Poate că, la urma urmei, aşa cum spusese doctorul — lucru pe care. Roberta i-l împărtăşise şi lui după ce-şi revenise îndeajuns pentru a putea vorbi — mai existau încă speranţe. Nu era exclus ca, după cum spuseseră farmacistul, Short şi doctorul, Roberta să se fi înşelat. Această eventualitate, departe de a-i provoca Robertei o reacţie favorabilă, avu nefericitul rezultat de a-l cufunda pe Clyde într-o letargie născută din teamă nestăpânită de a nu putea face faţă situaţiei şi de a fi expus scandalului public în cazul când nu va izbuti să înlăture primejdia, fapt ce-l făcu să amâne orice acţiune imediată, în loc să lupte cu o dârzenie încă şi mai mare. Asta îi era însă firea: deşi îşi dădea seama de consecinţele probabile şi tragice ale pasivităţii lui, îi venea foarte greu să mai apeleze la altcineva, de teamă să nu-şi primejduiască situaţia. Îl apucau furiile când se gândea că doctorul „o trimisese la plimbare”, cum spunea el, şi că sfatul lui Short nu fusese de nici un folos.

Nici înainte, nici după scurgerea celor două săptămâni nu fu în stare să se gândească la o persoană anumită care să-l ajute, cu toată înfrigurarea lui din ce în ce mai mare. Era foarte greu să se ducă aşa, netam-nesam, şi să întrebe undeva. Nu putea, pur şi simplu, să facă aşa ceva. Pe de altă parte, pe cine să mai întrebe acum? Pe cine? Lucrurile acestea cereau timp. Totuşi, până una-alta, deşi zilele treceau cu repeziciune, atât el, cât şi Roberta avură destulă vreme să cumpănească ce măsuri trebuie să ia, unul faţă de celălalt, în cazul când nu vor găsi o soluţie medicală sau chirurgicală. Nu atât prin cuvinte, cât prin expresia feţei şi prin atitudinea ei din orele când se afla la fabrică, Roberta stăruia mereu şi era hotărâtă să nu rămână singură în luptă; ar fi fost imposibil! La rândul iui, Clyde se cam lăsa pe tânjeală, căci, în afară de încercările de până acum, nu mai ştia absolut deloc încotro să se îndrepte. Neavând prieteni intimi, singurul lucru la care se putea gândi era să prezinte cazul sub forma unei probleme imaginare cutărui sau cutărui cunoscut, în speranţa că va obţine vreo informaţie preţioasă. În acelaşi timp, oricât de neiertat ar fi părut lucrul acesta şi cu oricâte şovăieli l-ar fi făcut, era atras de chemarea acelei lumi de distracţii din care făcea parte Sondra, serile şi duminicile când, în ciuda nenorocitei stări a Robertei, se ducea oriunde era invitat, pentru că în felul acesta îşi despovăra cugetul de spectrul înfiorător al dezastrului ce-i stăruia necontenit în faţa ochilor. Ah, dacă ar putea s-o scape pe nenorocita asta! Dacă ar putea! Dar cum, fără bani, fără prieteni intimi, fără o cunoaştere mai largă a Lumii medicale, sau cel puţin a acelei francmasonerii sexuale, cu toate refugiile ei de ordin medical, pe care unii — de pilulă băieţii de la „Green-Dayidson" — păreau s-o cunoască aşa de bine? Li scrisese lui Ratterer, e adevărat. Dar nu primise nici un răspuns, deoarece acesta se mutase în Florida, şi scrisoarea lui Clyde nu-i parvenise încă. Iar în oraş toţi cei pe care îi cunoştea făceau parte sau din fabrică, sau din societatea unde se învârtea el, indivizi prea neexperimentaţi sau primejdioşi, pe de o parte, sau prea distanţi şi tot atât de primejdioşi, pe de alta, întrucât nu era încă atât de intim cu nici unul dintre ei ca să poată fi sigur de încrederea, şi discreţia lor.

Trebuia totuşi să facă ceva, nu putea sta cu mâinile în sân, lăsând că lucrurile să se agraveze. Fireşte, nici Roberta, permanent ameninţată de posibilitatea că starea ei să ajungă cunoscută, nu-i putea permise multă vreme să stea aşa. Din când în când, după ce se chinuia foarte mult cu gândul, se agăţa de iluzii deşarte, de ceea ce alţii ar fi socotit drept măsuri deznădăjduite. Aşa, de pildă, se întâmpla ca un şef de echipă să-i vorbească într-o zi despre o anumită fată din secţia lui, care „dăduse de bucluc” şi fusese silită să plece, iar Clyde folosi acest prilej spre a-l întreba pe şeful de echipă ce crede el că ar putea să facă faţă în cazul când starea materială nu i-ar îngădui, sau ea însăşi n-ar dori să aibă un copil. Acest şef de echipă, fiind însă tot atât de puţin versat ca şi el, se mulţumi să observe doar că va trebui să consulte un doctor, în cazul când cunoştea unul, sau „să înghită hapul”. Altădată, în cursul unei conversaţii dintr-o frizerie, pe marginea unui caz semnalat de *Steaua* în legătură cu o fată ce dăduse în judecată un pui de lele care nu-şi ţinuse făgăduiala de a o lua în căsătorie, cineva observă că „nu l-ar fi dat în judecată pe individul acela dacă n-ar fi fost silită s-o facă”. Clyde se folosi de acest prilej pentru a interveni, plin de speranţă:

— Dar nu credeţi că ar fi putut găsi un mijloc oarecare pentru a ieşi din încurcătură, fără să se mărite cu un individ pe care nu-l iubea?

— Păi, nu e aşa de uşor cum îţi închipui dumneata, mai ales aici, explică înţeleptul care îi potrivea părul. În primul rând, e împotriva legii. Pe urmă, îţi cere o groază de bani. Iar dacă nu-i ai, de… cu banii îl cumperi şi pe dracu!

Şi ţăcăni mai departe cu foarfecă, în timp ce Clyde, preocupat de propria sa problemă, se gândea cât de mult adevăr cuprind vorbele lui. Dacă ar fi avut bani, măcar câteva sute de dolari, ar fi convins-o poate pe Roberta — cine ştie? — să se ducă undeva singură, să i se facă o intervenţie.

În fiecare zi îşi spunea mereu, ca şi în ziua precedentă, că trebuie să găsească pe cineva. Roberta, pe de altă parte, îşi spunea, de asemenea, că trebuie să acţioneze, că nu trebuie să-l mai aştepte pe Clyde, din moment ce ei se poartă aşa cum se poartă. Nu se

putea glumi sau recurge la compromisuri într-o situație atât de periculoasă. Era un adevărat blestem pentru ea. Clyde probabil că nu-şi dădea seama câtă primejdie presupune, atât pentru ea, cât şi pentru el, o situație ca asta. Căci nu încape îndoială că dacă nu o va scoate din încurcătură, aşa cum spusese limpede de la început că va face, ea nu va putea să înfrunte singură furtună care avea să vină. Niciodată, niciodată, niciodată! Şi apoi, îşi spunea Roberta, Clyde era bărbat şi avea o situație bună; pe urmă, nu el, ci ea se găsea în această nenorocire, şi era incapabilă de a ieşi Ia liman singură.

A doua zi după ce trecu şi cel de al doilea period, dându-şi seamă o dată pentru totdeauna că bănuielile ei cele mai întunecate se adeveresc, Roberta nu se mulțumi numai să-i arate în toate felurile posibile că e peste măsură de deznădăjduită, dar a treia zi îl anunță printr-un bilețel că se duce din nou, chiar în seara aceea, să-l vadă pe doctorul de lângă Gloversville, în ciuda refuzului său anterior, aşa de disperată era situația, şi îl întrebă pe Clyde dacă vrea să o însoțească, rugăminte pe care el se grăbi s-o îndeplinească — în ciuda faptului că avea o întâlnire cu Sondra — dat fiind că nu reuşise să facă nimic şi înțelegând că e vorba de o problemă mult mai importantă decât oricare alta. Se va scuza față de Sondra, pretextând o chestiune de serviciu.

În consecință, întreprinseră şi această a doua călătorie, în cursul căreia, pe drum, între el şi Roberta avu loc o discuție lungă şi agitată, al cărei unic rezultat fură câteva explicații asupra motivelor pentru care el nu fusese în stare să facă nimic până acum, plus câteva laude la adresa ei cu privire la curajul dovedit prin faptul că acționa singura.

O dată mai mult, doctorul refuză s-o ajute. După ce îl aşteptă aproape un ceas până se întoarse dintr-o vizită, i se îngădui doar să-i spună că starea ei nu s-a schimbat şi e deznădăjduită, fără ca doctorul să facă vreo aluzie că s-ar lăsa înduplecat să intervină, aşa cum sperase ea. Îi cerea ceva cu totul împotriva prejudecăților şi a eticii sale profesionale.

Roberta ieşi din nou din casa lui, dar de data asta fără să mai plângă, prea tristă de fapt pentru a mai putea plânge, strivită sub

povara pericolului iminent ce o amenința, sfâşiată de temerile şi nenorocirile întrezărite.

Clyde, auzind că nici de data asta n-a făcut nimic, căzu într-o tăcere agitată şi posomorâtă, absolut incapabil să dea vreo sugestie. Nu se putea gândi la nimic şi îi era mai cu seamă teamă că nu cumva Roberta să-i ceară acum ceva imposibil de îndeplinit din punct de vedere social sau financiar. Dar, în tot cursul drumului spre casă, ea nu pomeni mai nimic despre asta. În schimb, se aşeză în autobuz pe locul de lângă fereastră şi privea în gol, gândindu-se la situația ei nenorocită, care devenea tot mai reală şi mai îngrozitoare pe măsură ce se scurgeau ceasurile. Se scuză, chipurile, spunând că o doare capul. Voia să fie singură, să se poată gândi mai bine, să încerce să găsească o soluție. Trebuia să găsească o soluție. Ştia lucrul acesta foarte bine. Dar cum? Cum? Ce putea face? Cum putea să scape? Se simțea ca un animal încolțit, care se luptă să-şi salveze viața, deşi toți sorții sunt împotriva lui, şi gândul o ducea la mii de soluții ciudate, nebuloase şi cu totul imposibile, pentru că până la urmă să revină mereu la singura soluție sănătoasă şi sigură, singura posibilă, şi anume: căsătoria. Şi de ce nu? Nu-i dăduse ea oare totul, şi asta împotriva îndemnurilor propriei sale rațiuni? Nu era oare el acela care o silise să-i cedeze? La urma urmei, cine era el ca s-o arunce cu atâta nepăsare la o parte? Pentru că uneori, şi mai cu seamă de când izbucnise această ultimă criză, felul său de a se comporta — din pricina Sondrei, a familiei Griffiths şi a efectului fatal pe care toate acestea îl aveau asupra visurilor sale despre viitor — arăta limpede că dragostea a murit în inima lui, şi acum nu se mai gândeşte atât la ceea ce înseamnă această situație pentru ea, cât mai curând la ce înseamnă pentru sine însuşi, la urmările neplăcute ce aveau să vină în mod fatal pentru el. Iar când gândul la toate acestea nu o mai putea îngrozi prea tare, cum se întâmpla de cele mai multe ori, o întărită în schimb, şi atunci ajungea treptat la concluzia că în starea ei deznădăjduită avea dreptul de a cere, mai mult decât ar fi putut îndrăzni să ceară în mod obişnuit, căsătoria însăşi, pentru că altă portiță de scăpare nu exista. Şi de ce nu? Oare viața ei nu valora tot atât de mult ca şi a lui? Şi nu-şi legase el viața de a ei cu

bună-ştiinţă? Atunci de ce să nu se zbată acum ca s-o ajute, sau, dacă nu va reuşi, de ce să nu facă acest ultim sacrificiu, după cât se pare singurul care ar putea s-o salveze? Cine erau, la urma urmei, acei oameni din aşa-zisa societate bună, care-l preocupau atât de mult? Şi de unde avea el dreptul să-i ceară, într-o astfel de cumpănă, să se sacrifice, să-şi jertfească viitorul şi bunul ei nume numai pentru faptul că el avea anumite interese în lumea lor? Oamenii aceştia nu făcuseră nimic deosebit pentru el, în nici un caz nu făcuseră nimic mai mult decât ea. Şi acum, după ce se săturase de ea, după ce o îndemnase să-i satisfacă poftele, îi era oare permis s-o părăsească şi s-o lase în această situaţie? În definitiv, oare toţi aceşti oameni din „societatea bună”, faţă de care el arăta tot mai mult interes, nu-şi vor da seama că, indiferent de raporturile dintre el şi ei, ea are dreptul de a întreprinde o acţiune la care ar putea s-o silească împrejurările?

Se gândea la lucrurile acestea mai ales acum, când se întorcea de la doctorul Glenn, pe care-l rugase a doua oară s-o ajute. Din când în când, faţa Robertei căpăta o expresie de sfidare, de îndârjire, expresie cu totul nouă pentru ea, dar provocată brusc de încordarea în care se afla. Bărbia ei exprima din ce în ce mai multă fermitate. Hotărât, Clyde va trebui s-o ia în căsătorie. Îl va sili! Îi va sili! Se gândea la casa ei, la mama, la Grace Marr, la familia Newton, la toţi oamenii pe care îi cunoştea, la groaza, şi durerea, şi ruşinea care aveau să-i cuprindă pe toţi aceia de care mai mult sau mai puţin se simţea legată — tatăl, fraţii, surorile ei. Imposibil! Imposibil! Nu trebuia şi nu putea să se întâmple aşa ceva! Imposibil! I se părea penibil, chiar într-o asemenea situaţie, să insiste asupra acestui lucru, dată fiind importanţa pe care Clyde o acorda perspectivelor sale de viitor. Dar ce altceva putea să facă?

În consecinţă, a doua zi — spre marea surprindere a lui Clyde, deoarece petrecuseră atât de multe ceasuri împreună cu o noapte mai înainte — primi un alt bileţel, prin care Roberta îl anunţa că trebuie să vină iarăşi la ea în seara aceea. Avea să-i spună ceva, dar tonul în care era scris bileţelul părea să indice un fel de obligaţie de a veni, nuanţă până acum absentă în toate bileţelele sale anterioare. Gândul că, dacă nu se va limpezi, această situaţie se va

dovedi fatală pentru el, îl apăsă dintr-o dată aşa de rău pe Clyde, încât singurul lucru pe care îl putu face fu să-şi pună masca cea mai potrivită în această împrejurare şi să se ducă să vadă ce vrea să-i propună ca soluție, sau să audă despre ce anume vrea să se plângă.

Ducându-se la ea destul de târziu, o găsi mult mai liniştită decât fusese vreodată de la ivirea necazului acestuia încoace, ceea ce îl surprinse întrucâtva, deoarece se aştepta s-o găsească plângând. De data asta părea că este cel puțin mai senină; nervozitatea pricinuită de nevoia de a găsi o rezolvare mulțumitoare a situației în care se găsea deşteptase într-însa inteligența înnăscută, ce căuta acum să se manifeste.

Înainte de a-şi da pe față gândurile, începu prin a-l întreba;

— Ei, Clyde, ai aflat despre vreun alt doctor, sau te-ai mai gândit la ceva?

— Nu, Bert, răspunse el deznădăjduit, ajuns la capătul puterilor. Am încercat într-una, după cum ştii, dar e foarte greu să găseşti pe cineva căruia să nu-i fie teamă de belea. Îți spun sincer, Bert, eu, unul, nu mă mai pot gândi la nimic. Nu ştiu ce-o să facem dacă nici tu nu ai vreo idee. Tu te-ai gândit la cineva la care ai putea să apelezi? Ai auzit de vreun doctor?

În timpul conversației ce avusese loc între ei, îndată după prima vizită la doctor, Clyde o făcuse să înțeleagă că dacă va intra în relații destul de intime cu vreuna dintre lucrătoarele de origine străină, ar fi posibil să capete vreo informație care le-ar putea fi de folos la amândoi; Roberta însă avea un caracter care nu-i îngăduia să lege astfel de prietenii uşuratice, aşa că nu întreprinsese nimic.

Totuşi, afirmația lui că „nu se mai putea gândi la nimic” îi oferi prilejul, pe care de fapt îl şi căuta, de a-i face propunerea pe care o simțea inevitabilă şi care nu mai putea fi amânată. Dar temându-se de felul cum ar putea reacționa Clyde, nu ştia sub ce formă să i-o prezinte. După ce clătină din cap, trădând o nervozitate întru totul reală, îi spuse în cele din urmă:

— Ascultă, Clyde. M-am gândit în fel şi chip, dar nu văd nici o ieşire, în afară... în afară de căsătorie. Au trecut două luni, şi dacă nu ne căsătorim imediat, toată lumea o să afle, fără doar şi poate!

În timp ce vorbea astfel, fața ei luă o expresie ce provenea dintr-un amestec de curaj, bazat pe convingerea că are dreptate, şi de nesiguranță lăuntrică cu privire la atitudinea lui Clyde, nesiguranță ce se dovedi pe deplin justificată când văzu expresia de surprindere, de ciudă, de şovăială şi de spaimă ce i se zugrăvi pe chip, făcându-l să schimbe fețe-fețe, expresie care, pe lângă că-i definea atitudinea, arăta limpede că o bănuieşte pe Roberta de o încercare de a-l lovi în plin. Căci, de când relațiile sale cu Sondra căpătaseră un caracter din ce în ce mai intim, speranțele îi crescuseră aşa de mult, încât, auzind propunerea Robertei, se încruntă deodată, şi atitudinea lui îşi pierdu acea ultimă umbră de bunăvoință, oarecum nervoasă, pe care o mai păstra, şi se transformă într-un fel de teamă, amestecată cu hotărârea de a se opune din toate puterile şi de a evita asemenea consecințe grave. Aşa ceva ar însemna pentru el o ruină totală, pierderea Sondrei, a serviciului, prăbuşirea speranțelor sociale şi a ambițiilor legate de familia Griffiths — totul! — Gând care îl îngheță şi totodată îl făcu să se întrebe cum trebuie să procedeze. Dar nu va consimți! Nu va consimți! Nu va face asta! Niciodată! Niciodată! Niciodată!

Totuşi, o clipă mai târziu, răspunse, în doi peri:

— Pentru tine, Bert, ăsta ar fi un aranjament cum nu se poate mai bun, deoarece ar rezolva totul fără vreo bătaie de cap. Dar eu? Nu uita că mie n-o să-mi fie uşor... aşa cum stau lucrurile acum. Ştii că n-am bani. Tot ce am e serviciul. Şi, apoi, familia nu ştie nimic despre tine, deocamdată, absolut nimic! Şi dacă s-ar afla acum, pe nepusă masă, că tot timpul acesta am fost împreună, că s-a întâmplat ce s-a întâmplat şi că trebuie să te iau în căsătorie fără întârziere, apoi, drace, or să spună că mi-am bătut joc de ei, or să se simtă jigniți! Şi atunci? S-ar putea chiar să mă dea afară...

Se întrerupse, pentru a vedea ce efect are această explicație, dar observând expresia aceea, mai mult de îndoială, care în ultima vreme se zugrăvise pe chipul Robertei ori de câte ori îl vedea că începe să se scuze, adăugă, cu speranța că va reuşi s-o convingă şi căutând să îndepărteze această propunere subită prin orice şiretlicuri posibile:

— Pe de altă parte, s-ar putea prea bine să mai găsesc încă un

doctor. E adevărat că până acum n-am fost prea norocos, dar asta nu înseamnă că până la urmă n-am să reuşesc. Mai avem încă puţin timp, nu? Sigur că da! Până în luna a treia putem fi încă liniştiţi. (Primise, în sfârşit, o scrisoare de la Ratterer, care-i explica acest lucru.) De altfel, mai zilele trecute am auzit despre un doctor din Albany, care ar putea să ne ajute. Oricum, m-am gândit să mă duc acolo şi să mă interesez, înainte de a-ţi spune ceva precis.

Felul în care îi spusese toate acestea era atât de echivoc, încât Roberta putea jura că nu face altceva decât să mintă, spre a câştiga timp. Nu exista nici un doctor în Albany. Era limpede că propunerea ei nu-i convenea şi nu se gândea decât cum să facă să scape. Ea ştia foarte bine că nu i-a spus niciodată în mod direct că ar fi dispus s-o ia în căsătorie. Şi oricât ar fi insistat să se însoare cu ea, până la urmă tot nu-l putea sili. Ar pleca pur şi simplu şi, ar lăsa-o singură, aşa cum îi şi spusese odată că are să facă dacă îşi va pierde serviciul din cauza ei. Cu atât mai puternic putea deveni acest impuls dacă lumea de aici, care-l interesa aşa de mult, i-ar închide uşile şi dacă ar fi silit s-o ia de nevastă, pe deasupra şi cu un copil. Roberta deveni astfel mai prudentă şi, cu toată situaţia grea în care se afla, renunţă la hotărârea ei de la început de a-i vorbi energic şi deschis. El, pe de altă parte, era aşa de tulburat de primejdia ce-i ameninţa perspectiva către lumea strălucitoare al cărei centru îl constituia Sondra, încât aproape nici nu mai era în stare să judece limpede. Să piardă toate acestea, în schimbul unei lumi pe care şi-ar putea-o crea el şi Roberta — un cămin mediocru, un copil, o viaţă de muncă de zi cu zi pentru a o întreţine pe ea şi copilul din leafa ce-ar putea-o câştiga, o lume din care probabil nu se va mai descătuşa niciodată?! Dumnezeule! Aproape că-i veni rău. Nu putea şi nu voia să facă asta. Şi, totuşi, după cum avu prilejul să constate acum, Roberta ar fi în stare să-i distrugă toate visurile dacă el ar comite cea mai mică greşeală de tactică. Deveni precaut deci, şi, pentru prima oară în viaţa lui, simţi necesitatea profundă de a recurge la tact şi vicleşug.

În acelaşi timp, Clyde îşi dădea seama cu oarecare ruşine de toată această schimbare profundă ce se petrecea înlăuntrul său. Roberta însă îi spuse:

— Ştiu, Clyde, dar n-ai spus chiar tu adineauri că nu te mai poţi gândi la nimic? Şi, pe zi ce trece, lucrurile se complică pentru mine dacă nu vom fi în stare să găsim un doctor. Nu poţi să te căsătoreşti şi să naşti un copil numai la câteva luni după nuntă, ştii asta! Toată lumea va afla. Şi, apoi, trebuie să mă gândesc şi la mine. Şi mai e şi copilul. (La simpla menţionare a copilului, Clyde se încruntă şi se dădu înapoi, de parcă l-ar fi pălmuit cineva.. Robertei nu-i scăpă acest amănunt.) Trebuie să fac fără întârziere ori una, ori alta, Clyde: să mă mărit, sau să scap de bucluc! Iar tu nu prea eşti în stare să mă ajuţi. Dacă te temi aşa de mult de ceea ce ar putea gândi sau, face unchiul tău în cazul când ne-am căsători — urmă Roberta cu nervozitate şi totuşi pe un ton împăciuitor — atunci de ce să nu ne căsătorim imediat, şi apoi să păstrăm secretul un timp oarecare, atâta cât va fi posibil, sau cât vei socoti tu că e necesar? adăugă ea cu şiretenie. Între timp, aş putea să mă duc acasă şi să le spun părinţilor mei că sunt măritată, dar că suntem siliţi să tăinuim asta câtăva vreme. Apoi, în momentul când lucrurile vor ajunge până acolo încât n-am mai putea sta aici fără să se afle am putea pleca în altă parte, dacă nu vrei să afle unchiul tău, sau am putea pur şi simplu anunţa că ne-am căsătorit mai demult. Foarte mulţi tineri căsătoriţi procedează astăzi în felul acesta, în ceea ce priveşte mijloacele de existenţă — continuă Roberta, observând o umbră de încăpăţânare trecând uşor, ca un nor, pe faţa lui Clyde — Doamne, cred că ne vom descurca! Vom putea găsi întotdeauna ceva ele făcut, cel puţin eu, de îndată ce se va fi născut copilul...

Când Roberta începuse să vorbească, Clyde se aşezase pe marginea patului, ascultând agitat şi cu neîncredere ceea ce avea să-i propună. Dar când ajunse să-i vorbească despre căsătorie şi despre plecarea din oraş, se ridică în picioare, simţind nevoia irezistibilă de a face mişcare. Iar când ea încheie cu propunerea banală de a căuta de lucru după ce se va fi născut copilul, o privi cu nişte ochi ce exprimau o adevărată panică. Să se căsătorească în asemenea condiţii, când, cu puţin noroc — în cazul în care Roberta nu s-ar fi amestecat — ar fi putut să se căsătorească cu Sondra?!

— Da, da, e foarte bine pentru tine, Bert. Asta rezolvă totul

pentru tine, dar cum rămâne cu mine? Gândeşte-te, ce naiba, că de-abia mi-am luat avânt aici, şi dacă ar trebui să-mi fac bagajele şi să plec — şi va trebui să fac asta dacă vor afla bucuria! — Nu ştiu, zău, ce m-aş face... Nu am nici bani şi nici nu cunosc vreo meserie de care să mă apuc. Ar putea să ne meargă prost la amândoi. Unde mai pui că unchiul meu mi-a oferit această şansă numai fiindcă m-am milogit eu de el, şi dacă aş pleca acum, n-ar mai face niciodată nimic pentru mine!

În zăpăceala lui, uitase că mai înainte îi spusese de mai multe ori Robertei că situaţia părinţilor săi nu era chiar atât de proastă şi că, dacă aici n-o să-i meargă aşa după cum voia, avea să se întoarcă în vest şi putea să găsească ceva de lucru acolo. Amintirea vagă a acestor afirmaţii ale lui o făcu pe Roberta să-l întrebe:

— N-am putea să ne ducem la Denver, sau altundeva? Crezi că tatăl tău n-o să te ajute să găseşti de lucru, măcar pentru câtva timp?

Vorbea pe un ton foarte blând şi rugător, cu intenţia de a-l face pe Clyde să simtă că situaţia n-ar fi chiar aşa de disperată cum îşi închipuia. Dar simplul fapt de a-l amesteca pe tatăl lui în toată povestea asta, speranţa că el, tocmai el, ar putea să-i scape pe amândoi de o viaţă chinuită era prea de tot! Asta arăta cât de puţin cunoştea ea adevărata lui situaţie în lume. Şi, ceea ce punea vârf la toate, căuta o mina de ajutor tocmai în această direcţie. Şi negăsind-o, mai târziu putea foarte bine să-i facă zile fripte — mai ştii? — pentru minciunile şi exagerările lui. Devenea limpede, aşadar, obligaţia de a zădărnici pe loc, dacă era posibil, orice idee relativă la căsătorie. Aşa ceva ar fi cu neputinţă, cu neputinţă!

Dar cum să se opună acestei idei fără a-şi primejdui poziţia, de vreme ce Roberta era încredinţată că are dreptul să-i ceară acest lucru, cum să-i spună pe faţă şi cu sânge rece că nu poate şi că nu vrea s-o ia în căsătorie? Pe de altă parte, dacă nu făcea asta acum, ea ar putea să-şi închipuie că e corect şi legitim din partea ei să-I silească. S-ar putea chiar simţi îndrituită să se ducă la unchiul lui, la vărul lui (parcă şi vedea privirile îngheţate ale lui Gilbert), şi să-l demaşte! Asta însemna distrugerea! Ruină! Sfârşitul tuturor visurilor lui privitoare la Sondra şi lumea de aici. Pentru moment,

însă, nu izbuti să îngaime decât atât:

— Dar, Bert, nu pot face asta... în orice caz nu acum! Afirmație care o făcu pe Roberta să presupună că el nu avea în momentul de față curajul să înfrunte ideea căsătoriei, deoarece spusese „în orice caz nu acum”. Dar chiar în timp ce ea îi cumpănea tâlcul vorbelor, Clyde adăugă repede:

— Afară de asta, nici nu vreau să mă însor aşa de curând. Ar însemna să-mi iau obligații prea mari pentru moment. În primul rând, sunt încă prea tânăr şi n-am nici un fel de avere ca să mă pot căsători. Şi, apoi, nu pot pleca de aici. Mi-ar merge mult mai prost în altă parte. Tu nu-ți poți da seama ce înseamnă pentru mine şansa pe care o am aici. Lui tata nu-i merge prea rău, dar el n-ar putea să facă ce face unchiul meu... şi nici n-ar vrea. Tu nu ştii toate astea, altfel nu mi-ai cere aşa ceva!

Făcu o pauză, în timp ce pe față i se zugrăviră teama şi îndârjirea, o dată cu zăpăceala. Aducea cu un animal încolțit, hăituit de vânători şi de câini. Roberta, însă, închipuindu-şi că înstrăinarea lui fusese pricinuită de seducțiile mondene ale vieții din Lycurgus, în contrast cu condiția ei umilă, şi nu de dragostea mai puternică pentru o altă fată, răspunse cu o înveninare pe care în zadar se strădui să şi-o ascundă:

— A, da, ştiu foarte bine de ce nu poți pleca de aici! Nu e vorba de situația ta de aici, cât de societatea în care te învârteşti! Ştiu asta! Nu mă mai iubeşti, Clyde, ăsta e adevărul; şi nu vrei să renunți la ceilalți de dragul meu. Ştiu că asta e, şi nimic altceva. Totuşi, n-a trecut prea mult timp de când mă iubeai, deşi acum se pare că nici nu-ți mai aduci aminte...

Obrajii i se îmbujorară, şi ochii îi scânteiară când spuse aceste cuvinte. Se opri puțin, în timp ce el o privea, întrebându-se ce ar putea să mai iasă din toate astea.

— Dar nu mă poți lăsa să mă descurc cum oi putea, pentru că nu înțeleg să fiu lăsată în voia soartei, Clyde! Nu pot! Nu pot! Să ştii! Era încordată toată şi apăsa cu putere pe cuvinte. E peste puterile mele! Nu pot să mă descurc singură şi nici nu am spre cine să mă îndrept în afară de tine — aşa că trebuie să mă ajuți. Trebuie să scap de această nenorocire, neapărat! Clyde, trebuie! Nu pot fi

lăsată să dau ochii cu ai mei şi cu toată lumea fără să fiu ajutată, prin căsătorie ori altfel! Spunând acestea, îşi îndreptă privirile rugătoare, dar şi sălbatice, înspre Clyde, întărindu-şi vorbele cu gesturi şi frângându-şi mâinile. Iar dacă nu mă poți ajuta în felul în care te gândeai s-o faci — continuă ea îndurerată — atunci trebuie să mă ajuți într-altfel, asta e tot! Cel puțin până când o să-mi croiesc singură un drum. Nu mă poți părăsi aşa... Nu-ți cer să te căsătoreşti cu mine pentru totdeauna, urmă ea, gândindu-se că, modificându-şi pretențiile, îl va putea determina mai uşor pe Clyde s-o ia în căsătorie, cu nădejdea că mai târziu sentimentele lui ar deveni poate mai calde. Vei putea să mă părăseşti după ce va trece un timp oarecare, după ce voi scăpa de toate. N-am cum să te scutesc de pasul ăsta, şi n-aş vrea să-l faci, dacă s-ar putea altfel... Dar acum nu mă poți părăsi. Nu! Nu! Ş-apoi, adăugă ea, eu n-am vrut să ajung aici; şi n-aş fi ajuns dacă n-ai fi fost tu! Tu m-ai silit, tu m-ai făcut să te las să vii la mine! Iar acum vrei să mă părăseşti, lăsându-mă să mă descurc singură, cum oi putea, numai fiindcă ți-e teamă că n-ai să mai poți ieşi în lume de îndată ce se va afla despre mine?!

Se opri, deoarece această luptă îi sleise toate forțele, nervilor obosiți. Apoi începu să suspine cu spasmuri, dar fără violență, trădând cu fiecare gest efortul pe care-l făcea pentru a se abține şi a-şi recăpăta stăpânirea de sine. Câteva clipe mai târziu, în care timp el o privise mut, întrebându-se ce-ar mai putea să răspundă la toate astea, ea, zbătându-se şi reuşind în cele din urmă să-şi recâştige cumpătul, adăugă:

— Şi întrucât sunt oare mai schimbată față de aceea care eram până acum două luni, Clyde? Ai putea să-mi spui? Tare-aş vrea să ştiu! Şi ce te-a făcut pe tine să te schimbi atât de mult? Până aproape de Crăciun te purtai aşa de drăguț cu mine! Îți petreceai cu mine aproape tot timpul liber, iar de atunci încoace nu ştiu dacă a existat o seară pe care să nu ți-o cerşesc... Cine e la mijloc? Ce e la mijloc? Vreo altă fată, sau ce anume? Aş vrea să ştiu, Sondra Finchley, Bertina Cranston, sau cine?

În timp ce vorbea, ochii ei îl priveau blând. Pentru că nici măcar acum — după cum îşi putea da seama Clyde, spre satisfacția lui,

deoarece se temea de efectul pe care l-ar putea produce asupra Robertei cunoaşterea adevărului în, legătură cu Sondra — ea nu bănuia nimic precis şi nu avea nici o indicație sigură cu privire la vreo altă fată. Ca un laş ce era, în fața acestei situații şi a pretențiilor şi amenințărilor ei stângace, lui Clyde îi era teamă să-i spună ce sau cine era adevărata cauză a acestei schimbări. Fără să se mai simtă aproape deloc mişcat de durerea ei, fiindcă n-o mai iubea, Clyde se mulțumi să-i răspundă:

— N-ai deloc dreptate, Bert. Nu înțelegi miezul problemei. E în joc viitorul meu dacă plec de aici, n-o să mă mai întâlnesc niciodată cu o ocazie ca asta. Iar dacă ar trebui să mă căsătoresc sau să plec de aici, s-ar duce totul de râpă! Trebuie să mai aştept şi să-mi găsesc o slujbă înainte de a mă căsători, să pun ceva bani deoparte... altfel, dacă m-aş lua după tine, n-o să ajungem la nimic, nici tu, nici eu, urmă Clyde cu o voce stinsă, uitând prea repede că până atunci îi demonstrase cât se poate de fățiş că nu mai vrea să aibă în nici un chip de-a face cu ea. Pe de altă parte, continuă ei, dacă găseşti pe cineva, Bert, sau dacă vrei să te duci undeva fără mine şi să stai acolo singură un anumit timp, aş putea să-ți trimit banii de care ai avea nevoie. Aş putea să-i pun deoparte de pe acum până în clipa când va trebui să pleci...

În timp ce-i vorbea, Roberta văzu limpede asta, fața lui exprima prăbuşirea completă şi neîndurătoare a tuturor planurilor lui recente cu privire la ea. Şi, dându-şi seama că indiferența lui a atins punctul culminant, fiind gata s-o părăsească cu atâta uşurință şi pe ea, şi copilul ce avea să vină, fu cuprinsă nu numai de mânie, ci şi de spaimă, gândindu-se la tot ce însemna acest lucru.

— Ah, Clyde, exclamă ea cu îndrăzneală, cu o putere şi un curaj mai mari decât oricând, cât de mult te-ai schimbat! Şi de câtă cruzime eşti în stare! Vrei, aşadar, să plec, şi asta numai ca să fii tu liber, să poți rămâne aici să te distrezi şi să te însori cu cine îți place, după ce eu nu-ți voi mai sta în cale, iar tu nu va mai trebui să-ți bați capul din cauza mea! Ei bine, află că n-am să fac aşa ceva! Nu e drept! N-am să fac asta, nu, aşa să ştii! Găseşte pe cineva care să mă poată scăpa de ruşine, sau, dacă nu, trebuie să

te însori cu mine şi să plecăm de aici, cel puțin până când voi naşte, ca să mă pot înfățişa cu fruntea sus în fața alor mei, şi a tuturor celor ce mă cunosc. Prea puțin o să-mi pese dacă o să mă părăseşti după aceea, deoarece acum îmi dau bine seama că nu mă mai iubeşti, şi dacă astea sunt sentimentele tale pentru mine, nu mai am nici eu nevoie de tine! Dar deocamdată trebuie să mă ajuți! Trebuie! Ah, Doamne... începu să suspine din nou, cu o voce stinsă, plină de amărăciune şi dispreț: când mă gândesc că dragostea noastră e sortită să sfârşească astfel, că îmi ceri să plec singură-singurică, neajutată de nimeni, în timp ce tu vrei să rămâi aici, ah, Doamne, Doamne! Şi asta, cu copilul pe care-l aştept! Şi fără soț...

Îşi încleşta mâinile şi clătină din cap, deznădăjduită. Clyde îşi dădea seama foarte bine că propunerea lui este aceea a unui om fără inimă, dar, din pricina dragostei pătimaşe pentru Sondra, socotea că e cea mai bună, sau, cel puțin, cea mai convenabilă propunere la care s-ar fi putut gândi. Stătea țintuit locului, incapabil deocamdată să mai spună ceva.

Şi cu toate că mai discutară câtva timp în acelaşi sens, concluzia care se impuse în urma acestei întrevederi foarte neplăcute fu că îi mai rămânea o săptămână, sau două, în cel mai bun caz, pentru a căuta un doctor sau pe cineva care s-o ajute pe Roberta. După aceea — fireşte, pentru mai târziu — rămânea amenințarea directă, chiar dacă nu era exprimată pe față, că, în cazul când nu va putea înlătura primejdia, şi cât mai repede, va trebui să se însoare cu ea, dacă nu pentru totdeauna, măcar pentru un anumit timp, dar după toate formele legale, până când ea va fi din nou în stare să se întrețină singură, amenințare pe cât de dureroasă şi umilitoare pentru Roberta, pe atât de chinuitoare pentru el.

CAPITOLUL 59

Două puncte de vedere atât de deosebite, mai cu seamă când e vorba de oameni lipsiți de îndemânarea de a face față unei astfel de situații, nu puteau decât să sporească dificultățile, împingându-i spre un deznodământ fatal, în cazul când n-ar fi intervenit, într-un fel sau altul, o împrejurare fericită. Or, nici o împrejurare fericită nu a intervenit. Iar prezența Robertei la fabrică nu-i îngăduia lui Clyde să-şi risipească neliniştile. Ah, dacă ar fi putut-o convinge să-şi dea demisia şi să se ducă să muncească undeva în altă parte, ca să n-o mai aibă mereu în fața ochilor! Atunci ar fi putut să judece lucrurile cu mai mult calm. Dar cum să le judece aşa, când ea, fie chiar numai prin prezența ei, dacă nu şi prin cuvinte, îl întreba într-una ce are de gând să facă? Iar faptul că nu mai ținea la ea ca altădată îl făcea să privească mereu cu mai multă nepăsare şi drepturile ei asupra lui. Era îndrăgostit atât de nebuneşte de Sondra, încât pasiunea aceasta nouă îi întuneca judecata.

Cu toată gravitatea dilemei în care se găsea, îşi depăna mai departe visurile ademenitoare legate de Sondra, în timp ce situația întunecată a Robertei nu-i apărea decât din când în când, ca un nor negru ce-i adumbrea aceste visuri. De aceea, în fiecare seară, sau ori de câte ori îi îngăduiau legăturile cu Roberta, încă nu cu totul rupte, căuta să nu piardă nici un prilej pe care i-l ofereau noile sale relații, atât de pline de făgăduințe. Uneori, spre marea lui mândrie şi satisfacție, era invitat la masă la familia Harriet, sau Taylor; alteori, la o serată dată de familia Finchley sau Cranston, unde se ducea împreună cu Sondra, sau numai cu speranța de a o întâlni acolo. În ultima vreme, renunțând la unele dintre subterfugiile ei de altădată, prin care îşi satisfăcea curiozitatea de a-l cunoaşte mai bine, Sondra căuta în chip fățiş să-l vadă, creând chiar prilejuri de a-l întâlni la diferite reuniuni mondene. Şi cum întâlnirile lor nu se deosebeau întru nimic de întâlnirile celorlalți membri ai grupului din care făceau parte, păreau să nu aibă o însemnătate specială pentru cei mai bătrâni şi cu idei mai tradiționaliste.

Aşa, bunăoară, doamna Finchley, o femeie cu deosebire abilă şi judicioasă în privința relațiilor mondene, deşi la început fusese oarecum intrigată de potopul de atenție ce se revărsa asupra lui Clyde din partea fiicei ei şi a altora, văzând că societatea lui Clyde

este din ce în ce mai cultivată de grupul din care făcea parte Sondra, şi nu numai în casa ei, ci şi în alte părţi, peste tot, îşi spuse până la urmă că are probabil o situaţie mult mai solidă decât auzise ea înainte. Mai târziu, îi ceru amănunte fiului ei, şi chiar Sondrei, cu privire la Clyde. Cum însă de la Sondra nu primi decât un răspuns echivoc, că, în definitiv, Clyde e vărul lui Gil şi al Bellei Griffiths, că e primit de toată lumea pentru că e atât de fermecător — chiar dacă nu ar fi bogat — şi că nu vedea nici un motiv pentru care ea însăşi şi Stuart să nu-l primească în societatea lor, dânsa, doamna Finchley, lăsă lucrurile aşa cum erau, mulţumindu-se doar s-o prevină pe Sondra să nu devină prea prietenoasă faţă de el. Sondra, deşi îşi dădea seama că într-o anumită măsură mama ei are dreptate, se simţea totuşi atât de atrasă de Clyde, încât nu ezită s-o înşele, cel puţin în ceea ce priveşte legăturile mai intime şi cât mai ferite de ochii lumii pe care le întreţinea cu Clyde. Lucrurile merseră până acolo, încât toţi cei care cunoşteau familiaritatea dintre Clyde şi Sondra ar fi putut jura că prietenia lor căpăta forma unei pasiuni, care cu siguranţă i-ar fi nemulţumit pe bătrânii Finchley dacă ar fi aflat. Pentru că, lăsând la o parte visurile pe care Clyde le nutrise şi le nutrea în legătură cu ea, Sondra începuse să devină victima unor gânduri şi stări sufleteşti ce se apropiau tot mai mult de aspectele cele mai periculoase ale alchimiei dragostei.

Într-adevăr, pe lângă strângerile de mână, sărutările şi privirile de adâncă admiraţie reciprocă ce aveau loc între ei atunci când credeau că nu-i vede nimeni, mai erau şi fanteziile nebuloase, din ce în ce mai puternice şi mai stăruitoare în legătură cu un viitor care, într-un fel sau altul — nimic clar nu se schiţa încă pentru nici unul dintre ei — nu ar putea duce decât la unirea lor.

Zilele de vară, ce vor veni în curând, îi vor găsi poate, pe amândoi, vâslind într-o barcă pe lacul Twelfth; umbrele prelungi ale copacilor de pe ţărm se vor oglindi în apa argintie, a cărei suprafaţă va fi încreţită de vânt, în timp ce el va vâsli, iar ea îl va tortura, tolănită alături, făcându-i tot felul de aluzii cu privire la viitor pe o potecă din pădure, pe care o cunoştea bine, aşternută cu un covor de iarbă şi stropită de razele soarelui, ce se întinde la miazăzi şi apus de moşiile Cranston şi Phant, vecine cu a familiei Fischley, vor

putea merge călare în lunile iunie şi iulie, până la minunată privelişte cunoscută sub numele de Vârful Vrăjit, la vreo şapte mile spre apus; şi apoi bâlciul de la Sharon, unde, deghizată în ţigancă — întruchiparea celui mai pur romantism — Sondra va avea în grija ei o baracă, sau, îmbrăcată în costumul ei de călărie cel mai elegant, îşi va dovedi măiestria la concursul hipic... şi apoi ceaiurile, dansurile, după-amiaza sau la lumina lunii, când se va lăsa cu totul în braţele lui şi nu vor vorbi decât cu ochii...

Vor uita de orice constrângere a simţului practic. Vor uita toate piedicile pe care ar putea să le pună în calea lor autoritatea şi eventuală opoziţie viitoare a părinţilor ei. Nimic altceva decât dragoste şi vară, un zbor idilic şi fericit spre o unire sigură şi neîngrădită, prin care el va deveni pentru totdeauna al ei...

Între timp, alte două luni, lungi, posomorâte, înfricoşătoare, se scurseră pentru Roberta, fără ca ea să se fi putut hotărî să pună în practică acţiunea la care se gândea şi care, o dată întreprinsă, însemna să sfârşească prin distrugerea lui Clyde. Deşi convinsă că lui nici prin gând nu-i trecea să se însoare cu ea — dimpotrivă, era sigură că încerca totul ca să scape de orice răspundere — Roberta, întocmai ca şi Clyde, se lăsa în voia soartei, temându-se să acţioneze, în cursul mai multor discuţii pe care le-au avut după aceea şi în timpul cărora ea îi ceruse s-o ia în căsătorie, Clyde îi repetase, exprimându-şi această ameninţare în termeni vagi, că nu va câştiga nimic în cazul când se va adresa unchiului său şi nu va putea fi silit să se însoare cu ea, deoarece el va putea să plece oricând în altă parte.

Îi dădu să înţeleagă că, dacă nu va fi lăsat în pace, nu numai că nu se va căsători cu ea, dar, mai mult încă, nu va putea face nimic pentru a o ajuta mai târziu, când va veni sorocul şi când va avea nevoie mai mare de sprijinul lui — aluzie ce o făcu pe Roberta să reflecteze asupra cruzimii lui Clyde, ne dată deplin pe faţă până acum, cu toate că dacă ar fi reflectat îndeajuns, şi-ar fi dat seama că se manifestase limpede chiar din clipa când o silise să-l lase să intre în camera ei.

Pe de altă parte, cum ea nu întreprindea nimic, iar lui îi era teamă că aşa ceva n-o să mai poată dura prea mult, Clyde renunţă,

cel puțin într-o oarecare măsură, la atitudinea de indiferență completă pe care o avusese până în clipa când Roberta trecuse la amenințări, arătându-i acum un fals interes şi o falsă bunăvoință şi prietenie. Asta, deoarece situația extrem de precară în care se afla era destul de amenințătoare pentru a-l obliga să facă uz de mai multă diplomație decât aceea de, care dăduse dovadă până atunci. În plus, era îndeajuns de nesăbuit, ca să spere, dacă nu neapărat să şi creadă, că purtându-se din nou în aşa fel încât să-i dea impresia că e încă profund preocupat de problemă ce o chinuia pe ea şi, în cazul când nu se va găsi un alt mijloc de scăpare, este dispus să o ia în căsătorie (deşi se ferea din răsputeri să ajungă la o astfel de concluzie), va reuşi poate să slăbească încăpățânarea cu care Roberta îl silea să ia o hotărâre fără întârziere, şi, astfel, să-i mai lase timp spre a studia toate căile posibile de a scăpa fără să se căsătorească şi fără a fi nevoit să plece din oraş.

Şi cu toate că Roberta înțelesese de la început mobilul acestei schimbări bruşte, se simțea însă atât de singură şi de deznădăjduită, încât se arătă dispusă să-şi plece urechea la observațiile şi sugestiile încurajatoare, dacă nu şi afectuoase, ale lui Clyde. La îndemnurile lui, se hotărî să mai aştepte câtăva vreme, în timp ce el, după cum îi explică, va căuta nu numai să pună deoparte ceva bani, dar, mai mult, va aranja în aşa fel lucrurile la fabrică, încât să poată pleca cel puțin pentru o anumită perioadă de timp din Lycurgus, spre a se căsători cu ea undeva, aranjându-i situația în altă parte, ca femeie căstăorită legal, urmând ca el — dar aceasta nu i-a spusese acum — să se întoarcă apoi la Lycurgus şi să-i trimită de aici tot ajutorul posibil. Fireşte, toate astea cu condiția ca ea să nu declare nicăieri şi niciodată — afară de cazul când i-ar fi dat el încuviințarea — că s-a însurat cu ea sau să-l arate ca fiind tatăl copilului. Mai stabiliră de asemenea ca ea — după cum îi promisese în repetate rânduri că va face, în cazul când se vor căsători — să întreprindă toate demersurile necesare spre a obține divorțul, sub pretextul abandonării, sau ceva în genul acesta, într-o localitate cât mai depărtată de Lycurgus, ca să nu afle nimeni. Şi asta nu prea târziu după căsătoria lor, cu toate că nici Clyde nu era câtuşi de puțin convins că Roberta va proceda astfel, admițând că

se va însura cu ea.

Clyde, fireşte, nu era sincer în declaraţiile pe care le făcea, şi adevărul este că îi păsa prea puţin de sinceritatea sau lipsa lui de sinceritate, tot aşa după cum nici nu-i trecea prin cap să părăsească oraşul, chiar pentru o perioadă scurtă de timp, necesară pentru rezolvarea situaţiei Robertei, în afară de cazul că ar fi fost forţat să facă acest lucru. Deoarece asta ar fi însemnat să se despartă de Sondra, şi o astfel de absenţă, indiferent de durata ei, i-ar fi încurcat toate planurile. Aşa că se lăsă în voia soartei, renunţând la orice acţiune, gândindu-se uneori într-o doară la o căsătorie de formă, sau în glumă, aşa cum văzuse în nu ştiu ce film melodramatic — un preot fals şi martori mincinoşi punând la cale înşelarea unei fete simple de la ţară, cum nu era însă cazul Robertei. Dar un asemenea simulacru cerea risipă de timp, de bani, de curaj şi subtilitate, lucruri care — Clyde însuşi, după oarecare reflecţie, avu înţelepciunea să recunoască — erau mai presus de posibilităţile lui.

În alte momente, conştient că, în cazul când n-ar interveni un ajutor neprevăzut, se îndreaptă orbeşte spre un dezastru ce nu mai poate fi evitat mult timp, se lăsa pradă gândului plăcut că — atunci când va sosi ora fatală şi când Roberta, hotărâtă să nu mai îngăduie nici o amânare şi nici un subterfugiu, va fi gata să-l demaşte — el va putea merge până acolo încât să nege cu vehemenţă că ar fi avut vreodată cu ea relaţii de genul celor pe care i le-ar pune în seamă, susţinând că raporturile dintre ei nu fuseseră niciodată de altă natură decât acelea dintre un şef de secţie şi o angajată. Iată unde îl adusese teroarea sub care trăia...

Pe la începutul lui mai, când Roberta, din cauza diferitelor semne şi dureri provocate de sarcină, îi explică lui Clyde cu insistenţă că nici o născocire şi nici o dovadă de curaj n-ar mai putea-o face să-şi menţină serviciul la fabrică sau să mai muncească după 1 iunie, deoarece fetele vor prinde de veste şi vor vedea starea în care se află, ceea ce n-ar putea suporta, Sondra, la rândul ei, îl anunţă că la 4 sau 5 iunie, cel mai târziu, ea, mama ei şi Stuart vor pleca, împreună cu câţiva servitori, la noua lor vilă de la lacul Twelfth, pentru a supraveghea punerea la punct a unor

instalații înainte de începerea sezonului. După aceea, începând de la 18 iunie, când familiile Cranston, Harriet, precum şi alte persoane vor fi sosit acolo — printre care se vor număra foarte probabil Bella şi Myra — Clyde se putea aştepta la o invitație pentru *weekend* din partea familiei Cranston, lucru pe care Sondra avea să-l aranjeze cu ajutorul Bertinei. Pe urmă, dacă împrejurările se vor dovedi favorabile, va continua, bineînțeles, să primească şi alte invitații pentru *weekend-uri* din partea familiilor Harriet, Phant şi a altora de acolo, precum şi din partea familiei Griffiths, la Greenwood, unde, datorită Bellei, Clyde putea veni cu uşurință. În fine, în timpul vacanței lui de două săptămâni din iulie, va putea sta fie la cazinoul de la Capul-Pinilor, fie la familia Cranston, sau la familia Harriet, care, în urma sugestiei ei, vor accepta, desigur, să-l invite, în orice caz, Clyde îşi spunea de pe acum că, fără a fi nevoit să facă cheltuieli mai mari decât i-ar îngădui micile lui economii din zilele obişnuite de lucru, va putea să participe la viața aceasta de amuzamente de la lacuri, despre care citise atât de mult în ziarele locale, pentru a nu mai vorbi de faptul că va putea s-o vadă pe Sondra într-una sau alta din vilele ai căror proprietari nu priveau cu atâta ostilitate ca părinții ei avansurile şi prezența lui acolo.

Într-adevăr, după cum îi explică Sondra pentru prima oară, mama şi tatăl ei, datorită atenției continue pe care i-o arăta Clyde, şi despre care fuseseră informați şi ei, începuseră să vorbească despre o călătorie de mai lungă durată în Europa, spre a o îndepărta de el, călătorie ce s-ar putea să o rețină în străinătate pe ea, pe Stuart şi pe mama ei cel puțin doi ani. Cum însă la auzul acestei ştiri atât fața, cât şi dispoziția lui Clyde se întunecară, şi cum Sondra însăşi era destul de prinsă în mrejele dragostei pentru a suferi din această pricină, ea se grăbi să adauge că nu trebuie să se întristeze; lucrurile se vor sfârşi cu bine, era sigură de asta. Pentru că, la momentul potrivit, în cazul când între timp n-ar interveni ceva — fie manevrele ei subtile, fie interesul aprins pe care i-l purta în prezent Clyde — care să modifice punctul de vedere al mamei sale cu privire la el, Sondra va fi obligată să-şi ia propriile sale măsuri pentru a dejuca planurile părinților. Ce anume avea de gând să facă nu ar fi fost dispusă să spună acum, dar imaginația

înfierbântată a lui Clyde vedea în această o fugă de acasă şi o căsătorie, lucruri împotriva cărora părinţii ei n-ar fi putut face nimic, indiferent de ceea ce ar fi gândit. Or, adevărul este că, într-un mod vag şi oarecum înăbuşit, o astfel de idee începu să şi încolţească în mintea Sondrei, căci, după cum crezu de cuviinţă să-i explice lui Clyde, era limpede că mama ei încerca să o îndrepte către o căsătorie convenabilă — o căsătorie cu tânărul care îi făcuse în chip atât de asiduu curte cu un an mai înainte. Dar întrucât era la mijloc şi dragostea ei pentru Clyde, după cum declară singură, nu prea vedea cum ar putea fi silită să se supună.

— Singura greutate este că nu sunt încă majoră, adăugă ea cu vioiciune, pronunţând cuvintele în stil de argou. Desigur, din punctul ăsta de vedere mă au încă la cheremul lor. Dar în octombrie o să ajung la majorat, şi am onoarea să te anunţ că atunci au să mă piardă de muşteriu! Mi se pare că am dreptul să mă mărit cu cine vreau! Şi dacă n-am să pot face asta aici, atunci am să spăl putina foarte frumos, că, slavă Domnului, lumea e destul de largă...

Gândul acesta fu ca o otravă dulce şi tulburătoare pentru Clyde. Îl cuprinseră toate frigurile şi aproape nu se mai putea stăpâni. Ah! Ah, de n-ar fi Roberta!... Problema aceea ameninţătoare şi aproape de nerezolvat! De n-ar fi la mijloc chestiunea aceea, precum şi opoziţia părinţilor Sondrei — pe care ea credea, de altfel, că va reuşi s-o înfrângă — nu i s-ar deschide oare porţile raiului? Sondra, lacul Twelfth, aristocraţia, bogăţia, dragostea şi frumuseţea ei? Îl cuprinse ameţeala la gândul acesta. O dată ce s-ar vedea căsătoriţi, ce-ar mai putea face familia Sondrei? Ce altceva decât să încuviinţeze şi să-i primească în reşedinţa lor splendidă din Lycurgus, sau să-i întreţină pe altă cale, lui Clyde fiindu-i rezervat, fără îndoială, un post de răspundere la Compania de aspiratoare electrice „Finchley”. Nu va deveni el atunci egalul, dacă nu chiar superiorul lui Gilbert Griffiths şi al tuturor acelora care la început nu voiseră să ştie de el, moştenind, împreună cu Stuart, întreaga avere a lui Finchley? Şi având-o pe Sondra ca giuvaer principal — giuvaerul coroanei! — în mijlocul unor comori neaşteptate, demne de un basm oriental?!

Nici un gând în legătură cu modul în care va trebui să facă față perioadei de timp ce avea să se scurgă până în octombrie! Nici o considerație serioasă asupra faptului că Roberta îi cerea s-o ia de îndată în căsătorie! Îşi spunea că o mai poate duce cu vorba. Totuşi, avea senzația că niciodată, în nici o epocă a vieții nu mai fusese atât de aproape de marginea prăpastiei ca acum, senzație amețitoare şi cumplită. Poate că, potrivit concepțiilor ce stăpânesc această lume, avea datoria s-o scoată pe Roberta la liman. Mama lui, desigur, aşa ar privi lucrurile. Dar în cazul Estei, cine-i sărise în ajutor? Iubitul ei? O părăsise fără pic de remuşcare, şi Esta n-a murit din pricina asta. Iar întrucât Roberta nu stătea mai prost băneşte decât stătuse sora lui atunci, de ce ar căuta neapărat să-i provoace pieirea? De ce să-l silească să facă ceva, ce ar echivala cu o sinucidere socială, artistică, pasională şi sentimentală? Când mai târziu, în cazul că ea nu i-ar sta acum în cale, ar putea s-o ajute infinit mai mult, cu banii Sondrei, se înțelege de la sine! Nu putea, nu înțelegea să se dea bătut. Ar însemna să-şi ruineze viața!

CAPITOLUL 60

Două întâmplări petrecute în vremea aceasta avură darul de a ascuți şi mai mult deosebirea dintre punctul de vedere al lui Clyde şi al Robertei. Una dintre ele a fost faptul că într-o seară Roberta îl văzu pe Clyde oprindu-se pe Bulevardul Central, în fața oficiului poştal, pentru a schimba câteva cuvinte cu Arabella Stark, care, într-o maşină mare şi foarte luxoasă, îl aştepta pe tatăl ei, ce zăbovea încă la *„Stark Building”,* peste drum. Iar domnişoara Stark, îmbrăcată cât se poate de elegant, după cerințele sezonului, ale poziției sociale, şi ale gustului ei pretențios, ținând volanul cu afectare, îşi dădea aere nu numai față de Clyde, ci şi față de public în general. În ochii Robertei, ajunsă acum la paroxismul deznădejdii din pricina tărăgănelilor lui Clyde, cât şi a hotărârii sale proprii de

a-l sili să facă ceva pentru ea, această atitudine apărea ca un fel de personificare a luxului, a siguranței de sine şi a lipsei oricăror griji, însuşiri ce-l ademeneau atât de mult pe Clyde şi-l făceau să o ducă mereu cu vorba şi să fie atât de nepăsător față de soarta ei, din ce în ce mai crudă şi mai amenințătoare. Căci, vai, în afară de pretențiile dictate de starea ei actuală, ce-i putea oferi ea în schimbul avantajelor la care ar fi renunțat în cazul când i-ar fi acceptat cererea? Nimic, într-adevăr, gând ce era departe de a fi încurajator.

Totuşi, comparând în această clipă situația ei nenorocită, de femeie părăsită, cu situația uneia ca domnişoara Stark, de pildă, Roberta se simți cuprinsă de o disperare şi de o revoltă mai înverşunate decât oricând până acum. Nu era drept. Nu era bine. Cu atât mai mult cu cât, în timpul celor câteva săptămâni scurse de când discutaseră ultima dată această chestiune, Clyde abia catadicsise să-i arunce din când în când câte un cuvânt, la fabrică sau în altă parte, deoarece se ferea să o mai viziteze acasă, de teama obişnuitei ei cereri, pe care el nu o putea satisface. Asta o făcu pe Roberta să simtă nu numai că o neglijează, dar că de-a dreptul o urăşte.

Cu toate acestea, în timp ce se îndrepta spre casă, depărtându-se de un asemenea spectacol banal, dar nu mai puțin semnificativ, nu se simțea într-atât de supărată, pe cât era de tristă şi de îndurerată din pricina dragostei şi fericirii care se sfârşiseră şi nu se vor mai întoarce niciodată... niciodată... niciodată!... Ah, ce îngrozitor e!... Cât de îngrozitor!

Pe de altă parte, cam în aceeaşi vreme, Iui Clyde îi fu dat să joace un rol într-o scenă ce nu avea cum să rămână străină de numele Robertei, împrejurare pe care numai o soartă ironică şi chiar malițioasă ar fi putut-o pune la cale sau îngădui. Şi anume, duminica următoare, în timp ce se îndreptau cu maşina spre nord, către lacul Arrow, ducându-se la vila familiei Trumbull pentru a-şi petrece un *weekend* de primăvară timpurie, pus la cale de Sondra, nu departe de Biltz, care se afla în drumul lor, excursioniştii fură nevoiți să facă un ocol spre răsărit, în direcția locuinței părinților Robertei. Ajungând în cele din urmă la un drum care mergea

dinspre nord spre sud, venind dinspre Trippettsville şi trecând pe lângă ferma familiei Alden, au apucat pe acest drum spre nord. Câteva minute mai târziu, ajunseră la o răscruce, chiar în apropiere de ferma Alden, de unde un alt drum ducea în direcția est-vest, spre Biltz. Aici, Tracy Trumbull, care conducea în momentul acela, rugă pe cineva să se dea jos şi să întrebe la ferma vecină dacă drumul acesta ducea la Biltz sau nu, şi cum Clyde stătea în locul de la capătul banchetei, sări din maşină. Apoi, aruncându-şi ochii asupra numelui de pe cutia poştală de la răscruce, cutie ce nu putea să aparțină, după toate aparențele, decât fermei vechi şi extrem de părăginite, situată pe colina din apropiere, nu mică îi fu surprinderea când constată că acest nume era al lui Titus Alden, tatăl Robertei. Ştia din descrierile Robertei că părinții ei locuiesc aproape de Biltz, aşa că nu-i fu greu să-şi închipuie că aici trebuie să fie casa în care îşi petrecuse ea copilăria. Asta îl făcu să se oprească şi să şovăie, întrebându-se dacă trebuie să se îndrepte spre ea sau nu, deoarece îşi aduse aminte că îi dăduse odată Robertei o fotografie a lui şi era posibil ca ea s-o fi arătat alor casei. De altminteri, simplă constatare că acest ținut uitat de oameni şi atât de jalnic la înfățişare are o legătură cu Roberta, şi, deci, cu el însuşi, fu de ajuns pentru a-i stârni dorința de a se întoarce şi a fugi de acolo.

Dar Sondra, care şedea lângă el în maşină şi-i observase ezitarea, strigă:

— Ce s-a întâmplat, Clyde? Ți-e teamă de câini?

Şi dându-şi imediat seama că ezitarea lui va stârni comentarii dacă nu se va urni repede din loc, o apucă de-a lungul cărării. Dar aspectul acestei case, după ce o examina cu atenție, îi trezi în minte cele mai chinuitoare şi mai amarnice gânduri. Ce casă, Dumnezeule! Atât de mohorâtă şi pustie, chiar şi pe o splendidă vreme de primăvară ca asta! Acoperişul spart şi lăsat într-o parte, coşul dinspre nord crăpat şi sprijinit de nişte pietroaie puse ca vai de lume; coşul dinspre sud, aplecat, mai-mai să se prăvale, proptit într-un păr, şi cărarea în paragină, ce ducea dinspre drum spre casă, pe care urca el acum fără tragere de inimă! Nu mică îi fu descurajarea care îl cuprinse când dădu cu ochii de pietrele sparte

şi răvăşite ce ţineau loc de trepte, în faţa casei, sau când văzu dependinţele, nevăruite şi dărăpănate, arătând parcă şi mai jalnice din pricina urmelor de tencuială căzută.

Brrr! Când te gândeşti că asta era casa Robertei! Şi când te gândeşti că, în ciuda luxului la care aspira el acum datorită Sondrei şi acelei societăţi înalte din Lycurgus, Roberta îi cerea s-o ia în căsătorie! Şi Sondra, care era aici, în maşină, şi vedea totul, chiar dacă nu ştia... Sărăcia asta! Înfăţişarea sinistră a tuturor clădirilor! Cât drum străbătuse el însuşi pentru a se îndepărta de un punct de plecare asemănător!

Încercând o senzaţie de leşin şi greaţă, de parcă i-ar fi dat cineva un pumn în stomac, Clyde se apropie de uşă. Ca pentru a-i spori şi mai mult chinul, dacă aşa ceva ar mai fi fost cu putinţă, uşa fu deschisă de Titus Alden însuşi, care, îmbrăcat într-o haină veche, roasă şi ruptă în coate, şi cu nişte pantaloni de lucru jerpeliţi, semănând mai curând cu nişte saci, iar în picioare cu nişte bocanci pociţi şi fără lustru, îl înfăşură cu o privire ce părea că-l întreabă ce doreşte. Clyde, înmărmurit de înfăţişarea hainelor, precum şi de ochii şi gura bătrânului, care semănau într-un chip izbitor cu ale Robertei, se grăbi să-l întrebe dacă drumul acela duce spre Biltz şi dacă se uneşte cu şoseauă principală pe la nord. Deşi Clyde ar fi preferat un „da” rostit imediat, care să-i permită să se întoarcă şi să plece cât mai repede de acolo, Titus socoti de cuviinţă să păşească în curte şi, cu un gest larg al braţului, porni să-i explice că, dacă vor să meargă pe un drum bun, ar face mai bine să continue, cel puţin încă vreo două mile, pe drumul care merge de la nord la sud, spre Trippettsville, apoi să o ia spre vest, Clyde îi mulţumi scurt; se întoarse, înainte ca omul să fi terminat de explicat, şi plecă grăbit.

Cu un sentiment de deznădejde cumplită îşi aduse aminte cum chiar în această clipă Roberta e convinsă că foarte curând el va renunţa la tot ce avea să-i ofere Lycurgus — la Sondra, la primăvara şi vara ce se apropie, la dragoste, la romantism, la veselie, succes şi putere — pentru a se duce undeva şi a se căsători cu ea, pentru a se ascunde în cine ştie ce colţ pierdut de lume! Ce oroare! Şi un copil drept plocon, la vârsta lui! Ah, cum de a putut fi atât de prost şi de slab, încât să se încurce cu ea în asemenea chip?

Şi asta numai datorită câtorva seri pe care le-au petrecut singuri! Ah, de ce n-a avut puterea să aştepte, căci lumea astălaltă i-ar fi deschis oricum porțile. Ah, dacă ar fi putut să aştepte!

Acum, însă, nu mai poate exista îndoială că, dacă nu va izbuti să se dezbare de ea cât mai repede şi mai uşor, toată această perspectivă minunată de viață îi va fi refuzată, iar lumea din care abia ieşise îşi va întinde din nou spre el brațele costelive şi rupte în coate, ca să-l cuprindă încă o dată în ghearele ei, aşa cum sărăcia familiei sale îl încătuşase şi aproape îl sugrumase la început. Şi pentru prima oară simți, destul de vag, cât de ciudat pare faptul că el şi această fată, amândoi născuți în condiții extrem de asemănătoare, au fost atraşi în chip irezistibil unul spre celălalt. De ce a trebuit să se întâmple toate astea? Cât de bizară e viața! Dar mai chinuitoare decât orice e problemă de a găsi o ieşire din acest impas. De aici înainte, în tot restul călătoriei, mintea îi fu din nou preocupată numai de problema căutării unei soluții. Un singur cuvânt al Robertei sau al părinților ei adresat unchiului său, sau lui Gilbert, ar fi de ajuns ca să-l distrugă.

Gândul acesta îl nelinştea aşa de mult, încât, după ce se urcă în maşină, cu toate că până atunci flecărise laolaltă cu ceilalți despre distracțiile ce-i aşteptau, acum rămase mut şi nemişcat pe locul său. Însăşi Sondra, care stătea lângă el şi-i îndrugase până atunci ba una, ba alta despre planurile ei în legătură cu vara, acum, în loc să-şi continue sporovăială pe aceeaşi temă, îi şopti:

— Ce i s-a întâmplat copilaşului frumos? (Ori de câte ori Clyde făcea impresia că e abătut, ea folosea un limbaj de dezmierdare, care avea asupra lui efect aproape electric, deşi era ca o dulce tortură. „Fetița mea”, îi spunea şi el câteodată!) Ce-i cu mutrişoara asta acră? Mai adineauri era numai zâmbete... Hai, Clyde, descrețeşte-ți mutrişoara! Zâmbeşte-i Sondrei! Strânge brațul Sohdrei, ca un băiețaş cuminte!

Se întoarse spre el şi îşi ridică privirile, ca să vadă ce efect au dezmierdările ei copilăreşti, iar Clyde, fireşte, făcu un efort disperat să pară mai vesel. Dar chiar şi atunci, în ciuda extraordinarei tandreți pe care i-o arăta Sondra, spectrul Robertei şi al amenințării sale îi stăruia înaintea ochilor: situația ei, ultimatumul pe care i-l

dăduse, imposibilitatea evidentă de a mai fi în stare să facă altceva decât să plece cu ea.

Ei, dar decât să facă aşa ceva, n-ar fi oare mai bine — chiar dacă ar trebui s-o piardă pe Sondra pentru totdeauna — să fugă, aşa cum făcuse după uciderea fetiței, la Kansas City, astfel încât să nu se mai audă niciodată şi nimic despre el? Dar asta ar însemna s-o piardă pe Sondra, să-şi piardă relațiile aici, să-şi piardă unchiul şi tot ceea ce ținea de lumea lor bogată! Şi ce pierdere! Ar însemna să hoinărească din nou în neştire pe ici-colo; să-i scrie mamei lui despre motivele ce l-au determinat să fugă, motive pe care cineva, trimițând o scrisoare din Lycurgus, i le-ar putea explica după aceea cu rezultate şi mai păgubitoare. Şi ce vor crede despre el rudele din Lycurgus? Când te gândeşti că doar de curând îi scrisese mamei lui că o duce aşa de bine! Oare până când îi va juca viața asemenea feste? Numai bucurii din acestea îi rezervă viitorul? Să fugă mereu, părăsind o situație, apoi alta, pentru a o lua de la capăt aiurea, pentru a fi silit să fugă din nou şi de acolo, din pricina vreunei nenorociri şi mai rele? Nu, nu mai poate să fugă iar! Trebuie să înfrunte această problemă şi s-o rezolve într-un fel sau în altul. Trebuie! Dumnezeule!

CAPITOLUL 61

La 5 iunie, familia Finchley plecă, aşa cum prevăzuse Sondra, nu însă fără ca fata să-i spună stăruitor lui Clyde să fie pregătit pentru a veni să petreacă la familia Cranston cel de al doilea sau al treilea *weekend* de după plecare, urmând ca ea să-i indice mai târziu dată exactă. Plecarea Sondrei îl amărî pe Clyde într-atâta, încât se întrebă ce se va face în absența ei, mai cu seamă abătut cum era de complexitatea problemei pe care o prezenta starea Robertei. Or, tocmai în acest moment temerile şi stăruințele Robertei deveniră atât de aprige, încât nu se putea gândi nici măcar să-i mai promită

că va face ceva pentru ea, cu condiția să aştepte încă puțin. Cu toate pledoariile lui Clyde, starea ei, aşa cum vedea singură, devenise critică şi nu mai îngăduia nici un fel de tărăgăneli. Talia, cum spunea mereu, deşi, în bună măsură, aceasta era un efect al propriei sale imaginații, se îngroşase într-atât, încât nu mai putea să-şi ascundă sarcina, iar toți cei care lucrau cu ea în atelier aveau să-şi dea foarte curând seama de realitate. Îi era cu neputință să mai muncească ori să doarmă liniştită; nu mai putea rămâne aici multă vreme. O încercaseră dureri caracteristice, de altfel unele dintre ele pur imaginare. Clyde trebuia s-o ia în căsătorie acum, imediat, aşa cum îi dăduse să înțeleagă că o va face, şi să plece neîntârziat cu ea undeva — nu importă unde, aproape sau departe — numai s-o pună la adăpost de această primejdie groaznică. În ceea ce o privea, îi repetă pe un ton aproape rugător că se obligă să-i redea libertatea de îndată ce se va fi născut copilul — cu toate formele legale — şi să nu-i mai ceară apoi nimic, niciodată, niciodată! Acum însă, chiar în această săptămână, cel mai târziu la 15 iunie, Clyde trebuia să aibă grijă să facă aşa cum îi făgăduise.

Or, asta l-ar fi obligat să plece cu ea înainte de a o fi vizitat pe Sondra la lacul Twelfth, şi chiar fără s-o fi revăzut. Pe de altă parte, aşa cum ştia prea bine, nu pusese încă deoparte suma necesară pentru a face față unei aventuri ca aceea, asupra căreia insista Roberta. Degeaba încerca Roberta să-i explice că a economisit ea mai mult de o sută de dolari, de care s-ar putea folosi de îndată ce s-ar căsători şi de care s-ar putea să aibă nevoie, în primele momente, pentru a ajunge la destinația ce şi-ar alege-o. Singurul lucru pe care-l înțelegea Clyde era că însemna să piardă totul. Plecând cu ea într-o localitate relativ puțin depărtată, unde va trebui să caute de lucru, indiferent ce, pentru a face față nevoilor Robertei. O astfel de schimbare însemna o adevărată nenorocire! O prăbuşire a visurilor lui mărețe! Şi, totuşi, frământându-şi mintea în fel şi chip, nu se putu gândi la nimic mai bun decât s-o sfătuiască să plece de la fabrică şi să se ducă acasă, la părinții ei, deocamdată, deoarece, după cum îi demonstra cu multă abilitate, după părerea lui, el avea nevoie de mai multe săptămâni de pregătire în vederea schimbării atât de iminente pentru amândoi.

Căci, în ciuda tuturor străduințelor, după cum o mințea el, nu fusese în stare să economisească suma de bani la care se gândise. Avea nevoie de trei sau patru săptămâni cel puțin spre a-şi completa suma pe care o socotea indispensabilă în vederea schimbării ce-o puseseră la cale. Ea nu-şi dădea seama, îşi spunea Clyde, că suma asta nu putea fi mai mică de o sută cincizeci sau două sute de dolari — cifre considerabile în ochii Robertei — câtă vreme el, în afară de salariul obişnuit, nu avea mai mult de patruzeci de dolari, pe care trăgea nădejdea să-i cheltuiască, împreună cu ceea ce ar mai fi putut pune deoparte între timp, cu prilejul călătoriei atât de mult aşteptate la lacul Twelfth.

Pentru a da mai multă greutate recomandării înşelătoare de a se duce acasă la părinții ei câtva timp, Clyde adăugă că, fără îndoială, Roberta va dori să se ocupe de anumite preparative de ordin material. Ea nu putea întreprinde o astfel de călătorie, făcută în vederea căsătoriei şi a unei schimbări radicale în existența lor, fără a aduce anumite îmbunătățiri garderobei sale. De ce să nu folosească cei o sută de dolari, sau cel puțin o parte din ei, în acest scop? Atât de mare, era deznădejdea lui, încât ajunse să-i facă până şi această propunere. Iar Roberta, fiindcă nu avea nici o siguranță în ceea ce priveşte soarta pe care i-o rezervă viitorul, nu îndrăznise să pregătească sau să cumpere nici măcar scutece ori rufărie pentru copil; îşi spuse că, indiferent de scopul ulterior al acestei propuneri, care, ca şi toate celelalte, implica o amânare, nu era poate tocmai rău să se retragă pentru două sau trei săptămâni.

Şi, cu ajutorul unei croitorese ieftine, dar îndeajuns de pricepute, care lucrase din când în când pentru sora ei, să-şi facă măcar una sau două rochii, pentru orice eventualitate, o rochie de după-amiază, din tafta gri imprimată, aşa cum văzuse pe vremuri într-un film, şi cu care, în cazul când Clyde se va ține de cuvânt, avea să se cunune. Intenția ei era să adauge acestei înnoiri seducătoare o pălărie cochetă de mătase gri, cu borul lăsat în față, garnisită cu un mănunchi de cireşe pârguite sau roşii, şi un costum de călătorie din şantung albastru, care, asortat cu pantofi şi pălărie maro, vor face din ea o mireasă destul de elegantă. Faptul că astfel de pregătiri însemnau o nouă amânare şi cheltuieli în plus; că, în

definitiv, s-ar putea foarte bine ca el să n-o ia în căsătorie; că o astfel de căsătorie constituia atât pentru unul, cât şi pentru celălalt o perspectivă ştearsă şi întunecată — toate acestea nu izbuteau să despoaie un astfel de eveniment, oficierea acestei taine, de culoarea şi romantismul cu care le înveşmânta Roberta, culoare şi romantism pe care nici măcar împrejurările acestea vitrege nu le puteau şterge din fața ochilor ei. Pe de altă parte, oricât de curios s-ar părea, în ciuda raporturilor forțate şi încordate ce se stabiliseră între ei, continua să-l vadă pe Clyde aproape în aceeaşi lumină ca şi la începutul dragostei lor. Era un Griffiths, un tânăr care se bucura de o adevărată distincție socială, dacă nu şi financiară, cu care nu numai orice fată de condiția ei, dar şi multe dintre cele cu situații mai bune ar fi fost încântate să se unească în felul acesta, adică prin căsătorie. Clyde ar putea refuza s-o ia în căsătorie; ce are-a face, el era totuşi cineva! Cineva cu care, dacă şi-ar fi dat silința să țină la ea cât de puțin, Roberta ar fi fost pe deplin fericită. Dar, oricum ar sta lucrurile, el o iubise cândva. Şi despre bărbați se spunea, în orice caz despre unii (aşa auzise de la mama ei şi de la alte persoane), că atunci când li se dăruia un copil, aceasta producea uneori o mare schimbare în atitudinea lor față de mamă. Ajungeau s-o îndrăgească şi pe mamă. Oricum şi orice s-ar întâmpla, câtva timp, foarte puțin, în cazul când aranjamentul la care ea consimțise ar fi respectat cu strictețe, îl va avea alături, s-o ajute în această mare strâmtorare, să-i dea copilului ei numele său, să o sprijine până când îşi va putea crea din nou o situație oarecare.

Aşadar, deocamdată, şi fără nici un alt plan în minte în afară de acesta, deşi bântuită de presimțiri sumbre şi accese de nervi — deoarece era clar că o tratează cu indiferență vădită — Roberta rămase la hotărârea arătată. În această stare de spirit, cinci zile mai târziu, după ce-şi anunțase părinții că se întoarce acasă pentru aproximativ două săptămâni, spre a-şi face una sau două toalete, cât şi spre a se odihni puțin, fiindcă nu se simțea prea bine, Clyde o văzu, în sfârşit, plecând la Biltz, după ce o însoțise în autobuz până la Fonda. În ceea ce-l priveşte însă pe el, şi întrucât nu avea de fapt nici o idee de natură să poată fi pusă în practică, sau cel puțin

îndeajuns de precisă, Clyde socotea că numai tăcerea — *tăcerea!* — este în prezent lucrul esențial, care, chiar sub tăişul sabiei atârnate deasupra capului său, îi permitea să reflecteze, să reflecteze într-una şi adânc, fără a fi obligat să treacă la fapte, fără a fi torturat de temerea că Roberta, datorită nervozității, melancoliei sau furiei, ar putea spune sau face vreun lucru care, în eventualitatea că el ar reuşi să conceapă un plan salvator ce i-ar permite să o păstreze pe Sondra, l-ar împiedica să-l ducă la bun sfârşit.

Or, cam în aceeaşi perioadă, Sondra îi trimitea scrisori calde de la lacul Twelfth, enumerându-i toate plăcerile care-l aşteptau acolo ceva mai târziu. Apă albastră, presărată cu pânze albe, şi tenis, şi golf, şi călărie, şi excursii cu maşina... Aranjase totul cu Bertina, spunea ea, şi sărutări, sărutări, sărutări!...

CAPITOLUL 62

Două scrisori, scrise în acelaşi timp, nu făcură decât să înrăutățească şi mai mult situația.

„Debarcaderul Pine Point, 10 iunie

Dragul meu Clyde,

Ce faci, copilaş frumos? Toate bune? Pe aici e splendid! Au sosit foarte mulți vizitatori, şi în fiecare zi vin alții. Cazinoul şi terenul de golf de la Capul-Pinilor s-au deschis şi sunt pline de lume. În acest moment îi aud pe Stuart şi Grant cum urcă spre ostrovul Gray în bărcile lor cu motor. Trebuie să te grăbeşti să vii încoace, iubitule! E prea frumos ca să-ți pot descrie ceva prin cuvinte. Drumuri înverzite, pe care se poate galopa, şi în fiecare după-amiază, la ora 4, înot şi dans la cazinou. Adineauri m-am întors dintr-o cursă minunată cu calul meu, Dickie, şi imediat după gustare am să mă duc să pun aceste scrisori la cutie. Bertina spune că o să-ți trimită azi sau mâine

o invitație, valabilă pentru orice weekend şi pentru orice moment. Şi apoi, când Sondra îți spune: «Vino», tu să vii, înțelegi? Altfel, Sondra o să te tragă de urechiuşe, copil rău ce eşti!

Băiețelul meu munceşte din greu la fabrica aceea scârboasă? Sondra ar vrea ca băiețelul ei să fie aici, nu acolo! Am călări, am merge cu maşina, am înota şi am dansa. Să un uiți racheta de tenis şi bastoanele de golf. Lângă cazinou este un teren epatant!

Azi-dimineață, pe când călăream, o pasăre a zburat aproape pe sub copitele lui Dickie. Calul s-a speriat aşa de rău, încât a luat-o la goană, şi Sondra ta s-a zgâriat toată în crengile copacilor. Lui Clyde nu-i pare rău de ce a pățit Sondra lui?

Sondra are de scris astăzi un teanc de scrisori! După gustare, se duce călare să le pună la cutie înainte de plecarea poştei. După aceea, Sondra, Bertina şi Nina se duc la cazinou. N-ai vrea să faci şi tu parte din bandă, ia spune? O să punem să ne cânte Taudy şi o să dansăm. Sondra adoră acest cântec! Dar acum trebuie să se îmbrace. O să-ți mai scriu mâine, răutate! Şi când o să-ți scrie Bertina, răspunde-i imediat. Vezi toate punctele astea? Sunt sărutări. Mari şi mici. Toate pentru băiețelul răutăcios! Scrie-i Sondrei în fiecare zi, şi o să-ți scrie şi ea.

Încă multe sărutări...”

La scrisoarea asta, Clyde răspunse imediat, pe acelaşi ton. Dar aproape cu aceeaşi poştă, în orice caz în aceeaşi zi, factorul îi aduse următoarea scrisoare de la Roberta:

Biltz, 10 iunie

Dragă Clyde,

Mă pregătesc de culcare, însă vreau să-ți scriu câteva rânduri. Drumul până aici a fost aşa de obositor, încât aproape sunt bolnavă. În primul rând, n-am prea voit să vin aici (singură), după cum ştii. Sunt foarte dezorientată şi nesigură în tot ce fac, cu toate că încerc să nu mă mai gândesc la nimic, deoarece acum avem un plan, şi tu o să vii să mă iei, aşa cum mi-ai promis”.

(La acest pasaj, deşi gândul la lumea umilă şi rustică în care

trăia ea îi făcu aproape rău, Clyde, amintindu-şi de faptul că Roberta era din nefericire silită să aibă legături cu acea lume, încercă unul dintre vechile simţăminte de remuşcare şi milă faţă de ea. Căci, în definitiv, nu era vinovată de toate acestea. Roberta avea atât de puţine pretenţii faţă de viaţă — nimic altceva decât munca, sau o căsătorie mediocră. Pentru prima dată, după atâta timp, acum, când cele două fete erau plecate, Clyde putea să judece limpede lucrurile şi să încerce o simpatie profundă, deşi dureroasă. Restul scrisorii era conceput astfel:)

„Dar e foarte frumos aici. Pomii sunt de un verde minunat, şi florile îmbobocesc. De câte ori mă apropii de ferestrele dinspre miazăzi, aud zumzetul albinelor în grădină. În loc să vin drept acasă, m-am hotărât să mă opresc la Homer, să-i văd pe sora şi pe cumnatul meu, deoarece nu sunt sigură că-i voi mai vedea curând. Sunt decisă să mă revadă ca pe o fiinţă respectabilă, sau să nu mă mai vadă deloc! Să nu-ţi închipui că vreau să-ţi spun prin asta ceva violent sau neplăcut. Dar sunt foarte tristă... Ei şi-au făcut un cuib atât de plăcut, Clyde, mobilă frumoasă, un patefon şi toate celelalte, şi Agnes este atât de fericită cu Fred! Sper că va fi aşa întotdeauna! N-am putut să nu mă gândesc la micul cămin pe care ni l-am fi putut închega şi noi dacă visurile mele s-ar fi împlinit... Şi aproape tot timpul cât am stat acolo, Fred m-a tachinat într-una, întrebându-mă de ce nu mă mărit, aşa că până la urmă i-am spus: «Ei, Fred, s-ar putea să mă căsătoresc într-una din zilele astea, mai ştii? Toate vin la timpul lor pentru cei care ştiu să aştepte, nu-i aşa?» «Da, mi-a răspuns el, dar cu condiţia să nu aştepţi până te-or mărita babele!»

Totuşi, Clyde, am fost foarte bucuroasă s-o revăd pe mama. E aşa de iubitoare, de răbdătoare şi plină de atenţii! E cea mai scumpă mămică din lume! îmi face rău până şi gândul că i-aş pricinui vreo durere! Şi Tom, şi Emily sunt la fel de drăguţi cu mine. Au avut vizite în fiecare seară de când sunt eu aici şi-mi cer şi mie să mă distrez cu ei, dar nu mă prea simt în stare să le fac pe plac, să joc cărţi şi alte jocuri de societate sau să dansez.”

(Aici, Clyde nu putu să nu-şi imagineze, în culorile cele mai

sumbre, căminul sărăcăcios căruia îi aparținea ea şi pe care-l văzuse atât de curând — casa aceea dărăpănată şi coşurile prăvălite! Tatăl ei, atât de jerpelit! Şi toate acestea în contrast cu cealaltă scrisoare, primită de la Sondra.)

„Tata, mama, Tom şi Emily nu mai ştiu ce să născocească spre a-mi face, plăcere. Iar eu sunt cuprinsă de remuşcări când mă gândesc cum, s-ar simți ei dacă ar şti, pentru că, fireşte, trebuie să mă prefac că mă simt uneori aşa de obosită şi deprimată numai din cauza muncii. Mama îmi spune mereu că trebuie să rămân aici mai multă vreme sau să-mi părăsesc serviciul, ca să mă odihnesc până când mă fac din nou bine, dar ea nu ştie nimic, bineînțeles, sărmana!... Dacă ar şti! Nu-ți pot descrie ce sentimente încerc, Clyde, când mă gândesc la asta... Ah, Doamne!

Dar nu trebuie să te plictisesc cu amărăciunea mea. Nici nu am această intenție, după cum ți-am spus, numai să vii să mă iei, după cum ne-am înțeles. Şi, apoi, fii sigur că nu voi fi aşa. De altfel, nu sunt aşa tot timpul. Am început să mă pregătesc şi să mă ocup de treburile mele, ceea ce o să-mi ia trei săptămâni, şi asta este destul pentru a mă împiedica să mă gândesc la altceva în afară de lucru. Dar tu o să vii să mă iei, nu-i aşa, dragul meu? N-o să mă dezamăgeşti şi n-o să mă mai faci să sufăr, aşa cum ai făcut-o până acum, aşa cum o faci de multă vreme, vai, de atât de multă vreme, de la ultima mea venire aici, la Crăciun... Îți promit că n-am să fiu o povară pentru tine, deoarece ştiu că nu mai ții la mine cu adevărat, aşa că nu-mi mai pasă ce se întâmpla acum cu mine, numai să scap de nenorocirea asta... Dar, îți promit, zău, că n-am să fiu o povară pentru tine!

Ah, nu te supăra, dragul meu, din cauza petei pe care am făcut-o. Vezi, nu mai pot fi stăpână pe mine, aşa cum eram altădată.

Acum, câteva cuvinte despre motivul pentru care am venit aici. Ai mei îşi închipuie că hainele acestea sunt destinate unei serbări ce va trebui să aibă loc la Lycurgus şi că eu mă distrez de minune acolo. E mai bine să-şi închipuie aşa ceva decât să ştie adevărul! S-ar putea întâmpla să fiu nevoită să mă duc la Fonda, după cumpărături, dacă nu o voi trimite pe doamna Anse, croitoreasa, şi în acest caz ai putea

să mă vezi înainte de a veni să mă iei, deşi nu-mi închipui că ți-ar face plăcere. Eu aş vrea să te văd, să mai stăm de vorbă, dacă ai dori şi tu, înainte de plecarea noastră, îmi pare aşa de ciudat, Clyde, că-mi pregătesc hainele astea şi doresc aşa de mult să te văd, ştiind totuşi că tu ai prefera să nu o faci... Cu toate astea, sper că eşti mulțumit acum, că ai reuşit să mă faci să plec din Lycurgus şi să vin aici, să mă distrez, după cum spui tu. Crezi oare că distracția asta e mai plăcută decât aceea de vara trecută, când ne duceam la lacuri şi peste tot? Dar, oricum ar fi, Clyde, tu îți poți permite, desigur, această atitudine, fără să ai prea multe regrete. Ştiu că ți se pare greu acum, dar nu trebuie să uiți că dacă aş fi fost ca alte fete pe care le cunosc, aş fi putut să am pretenții mai mari. Cum ți-am spus, însă, eu nu sunt ca acelea şi nu voi fi niciodată ca ele! Dacă într-adevăr nu vei mai avea nevoie de mine, vei putea să pleci, după cum ți-am mai spus, după ce mă vei scoate însă din încurcătură.

Scrie-mi, Clyde, te rog, o scrisoare lungă şi care să-mi dea curaj, chiar dacă nu ai chef, şi spune-mi tot, tot, că nu te-ai gândit deloc ia mine de când am plecat, că nu ți-a fost deloc dor de mine — altădată nu era aşa, ştii foarte bine — şi că nu doreşti să mă mai întorc şi nu poți să vii până în două săptămâni, socotind de sâmbătă, dacă o să vii şi atunci...

Dragul meu, eu nu cred în năzbâtiile pe care ți le scriu, dar sunt aşa de prost dispusă, atât de obosită şi de singură, încât uneori mă simt doborâtă. Am nevoie de cineva cu care să stau de vorbă, nu însă de cineva de aici, pentru că ei n-ar înțelege, aşa că nu vreau să vorbesc cu nimeni.

Spuneam că n-o să fiu prost dispusă, că n-o să fiu tristă şi supărată, şi totuşi nu prea m-am ținut de cuvânt de data asta, ce zici? Dar îți promit că voi fi altfel data viitoare, mâine sau poimâine, pentru că îmi face bine când îți scriu, Clyde. Şi, te rog, scrie-mi măcar două-trei cuvinte, ca să-mi dai curaj în perioada asta de aşteptare, indiferent dacă ce-mi scrii este adevărat sau nu, am aşa de multă nevoie... O să vii, nu-i aşa? Am să fiu grozav de fericită şi de recunoscătoare şi am să mă străduiesc să nu te supăr în nici un fel...

Nemângâiata ta,
Bert

Tocmai contrastul dintre aceste două scrisori fu factorul determinant în hotărârea lui de a nu se căsători niciodată cu Roberta — niciodată! — De a nu se duce nici măcar la ea, la Biltz, şi, dacă ar fi posibil, de a o împiedica să se mai întoarcă aici, în preajma lui. Căci plecarea sa acolo, sau întoarcerea ei aici nu ar fi pus oare capăt tuturor bucuriilor pe care i le oferea Sondra, făcând imposibilă vizita lui la lacul Twelfth în vara asta, nu ar fi zădărnicit orice speranță de a fugi cu Sondra şi de a se căsători cu ea? Pentru Dumnezeu, nu există oare nici o ieşire din acest impas îngrozitor?

Într-un acces de deznădejde, căci găsise cele două scrisori în camera lui când se întorsese de la lucru într-o seară caldă de iunie, se aruncă pe pat şi începu să geamă. Ce tortură! Monstruozitatea acestei probleme aproape de nerezolvat! Nu există oare nici un mijloc prin care să o convingă să plece şi să nu se mai întoarcă? Să stea acolo, acasă, la părinții ei mai multă vreme, el declarându-se gata să trimită câte zece, ba chiar doisprezece dolari pe săptămână, jumătate din întregul lui salariu! Sau, dacă nu, putea să se ducă într-un oraş vecin — la Fonda, Gloversville sau Schenectady n-a trecut prea mult de când a rămas însărcinată, aşa că se putea încă îngriji singură, să închirieze o cameră şi să rămână acolo liniştită până în clipa fatală, când va trebui să se adreseze unui doctor sau unei moaşe. El ar putea s-o ajute îngrijindu-se să-i găsească o astfel de persoană atunci când va sosi momentul, dacă ea s-ar obliga să nu-i rostească numele.

Ah, această pretenție a ei de a-l face să vină la Biltz — sau s-o întâlnească undeva, şi peste două săptămâni, sau chiar şi mai puțin! Dar nu, el nu voia! Nu voia! Va comite un act deznădăjduit dacă va încerca să-l silească la aşa ceva — va fugi — sau se va duce la lacul Twelfth înainte de data când ar urma să fie chemat Ia Biltz, ori înainte de sosirea momentului aşteptat de ea pentru încercare... dar, vai! Ce idee îndrăzneață... s-o convingă pe Sondra să fugă cu el şi să se căsătorească, deşi nu împlinise încă optsprezece ani — iar atunci — atunci — o dată căsătoriți, familia ei n-ar mai putea să obțină divorțul, iar Roberta, nefiind în stare să-l găsească, n-avea decât. Să se văicărească, fiindcă el va nega, va susține sus şi tare că

n-a avut niciodată cu ea legături în afara celor pe care le poate avea un şef de secţie cu o lucrătoare aflată sub ordinele lui. N-a fost niciodată prezentat familiei Gilpin, nici n-a însoţit-o pe Roberta la doctorul Glenn, de lângă Gloversville, faţă de care, aşa-i spusese ea, Roberta nu-i pronunţase numele.

Dar pentru a nega era nevoie de îndrăzneală!

Aşa ceva cerea curaj!

Curajul de a încerca s-o înfrunte pe Roberta, când, după cum ştia foarte bine, privirea ochilor ei albaştri, ficşi, acuzatori, îngroziţi, inocenţi, o dată îndreptată asupra lui, va fi mai greu de înfruntat decât orice pe lume! Oare era el în stare să facă aşa ceva? Avea curajul necesar? Şi dacă-l avea, totul va decurge cum trebuie? Sondra îl va crede atunci când va afla?

Deocamdată, spre a se pregăti pentru punerea în practică a acestei idei, indiferent dacă până la urmă ar fi realizat-o sau nu, se gândi să plece la lacul Twelfth, după ce avea să-i scrie mai întâi Sondrei, s-o anunţe că soseşte. Lucru pe care-l făcu de îndată, scriindu-i cu înflăcărare, pătimaş. În acelaşi timp, se hotărî să nu-i scrie nici un cuvânt Robertei. Vor vorbi poate la telefon, întrucât ea îi spusese de curând că unul dintre vecinii ei avea telefon, şi dacă, pentru un motiv oarecare, trebuia să comunice cu ea, putea să se servească de acest mijloc. Căci a-i scrie despre această chestiune, chiar cu cea mai mare circumspecţie, ar însemna să-i pună la îndemână, în momentul cel mai critic, dovada însăşi a legăturilor dintre ei, dovadă de care Roberta ar fi avut cea mai mare nevoie, mai ales că era hotărât să nu se însoare cu ea. Ce perfidie! Desigur, era un lucru ruşinos şi murdar. Dar dacă Roberta ar fi consimţit să se arate doar puţin mai raţională, lui nici prin cap nu i-ar fi trecut să uneltească în felul acesta perfid şi înjositor. Dar, ah, Sondra! Şi acea vastă proprietate pe care i-o descrisese, situată de-a lungul ţărmului de vest al lacului Twelfth! Ce frumoasă trebuie să fie! Nu putea face altceva! Trebuia să acţioneze întocmai după planul pe care şi-l făcuse. Neapărat!

Se sculă imediat şi se duse să expedieze scrisoarea către Sondra. Pe urmă, în speranţa că citind ştirile locale privitoare la cei pe care îi cunoştea, îşi va împrăştia o clipă gândurile, cumpără ziarul

Times-Union din Albany, şi pe prima pagină citi, printre faptele diverse:

DUBLU ACCIDENT FATAL PE LACUL PASS. O BARCĂ RĂSTURNATA ŞI PĂLĂRII PLUTIND PE APA FAC SĂ SE PRESUPUNĂ PIERDEREA A DOUĂ VIEȚI. LÂNGA PITTSFIELD A FOST GĂSIT CADAVRUL UNEI TINERE FEMEI NEIDENTIFICATE. CEL AL ÎNSOȚITORULUI EI NU A FOST GĂSIT ÎNCĂ.

Împins de interesul ce-l purta canotajului şi, în general, tuturor sporturilor pe apă, precum şi de faptul că el însuşi se pricepea de minune la vâslit şi înot, se grăbi să citească:

„Pancoast, Massachusetts, 7 iunie. Un accident fatal a pus capăt alaltăieri unei plimbări cu barca, la care participau două persoane, un bărbat şi o tânără femeie, încă neidentificați şi despre care se bănuieşte că au venit din Pittsfield să-şi petreacă ziua pe lacul Pass, la 14 mile nord de Pancoast.

Marți dimineața, pe la ora 10, un bărbat şi o femeie tânără, care i-au spus lui Thomas Lucas, proprietarul restaurantului şi al debarcaderului cazinoului, că vin de la Pittsfield, au închiriat o luntre cu vâsle şi, având asupra lor un coş, în care duceau probabil mâncarea, au plecat înspre capătul de nord al lacului. Cum însă la orele 7, ieri seară, nu se întorseseră încă, domnul Lucas, însoțit de fiul său, Jeffrey, a făcut ocolul lacului cu barca să cu motor şi a descoperit luntrea răsturnată în apă puțin adâncă de lângă țărmul de nord. De călători însă nici urmă. Convins că şi de data aceasta e vorba de nişte clienți care fugiseră ca să nu plătească, domnul Lucas a readus luntrea la debarcader.

Azi-dimineață, însă, întrebându-se dacă nu cumva a avut loc vreun accident, domnul Lucas, ajutorul său, Fred Walsh, şi fiul lui au hotărât să facă noi cercetări pe țărmul de nord al lacului şi, în cele din urmă, au descoperit pălăria femeii şi cea a bărbatului plutind printre trestiile din apropierea țărmului. S-a organizat imediat o echipă de dragori, şi azi, pe la orele 3, corpul tinerei femei, despre care nu se ştie nimic în afară de faptul că a venit aici însoțită de un

bărbat, a fost pescuit şi remis autorităţilor. Cadavrul bărbatului nu a fost încă descoperit. Cum în imediata vecinătate a accidentului apa atinge pe alocurea o adâncime mai mare de 40 de picioare, nu se poate prevedea dacă cercetările vor reuşi sau nu să găsească şi celălalt cadavru. În urma unui accident asemănător, petrecut tot aici acum vreo 15 ani, nici unul dintre cadavre nu a fost găsit.

La căptuşeala jachetei pe care o purta fata era cusută eticheta unui comerciant din Pittsfield, iar branţul pantofului era marcat cu numele «Jacobs», din acelaşi oraş. Acestea sunt singurele indicaţii privitoare la identitatea ei. Autorităţile locale sunt de părere că în cazul când ar fi avut o poşetă asupra ei, ea ar trebui să se găsească acum pe fundul lacului.

Bărbatul era înalt de statură, brunet, în vârstă de aproximativ 35 de ani, îmbrăcat într-un costum verde de vară şi o pălărie de paie cu panglică albă şi albastră. Femeia nu pare să aibă mai mult de 25 de ani; e înaltă de 5 picioare şi 5 Incii şi cântăreşte 130 de pfunzi[17]. Pe degetul mijlociu al mâinii stângi se găseşte un mic inel de aur cu un ametist. Poliţia din Pittsfield şi cea din alte oraşe din împrejurimi au fost anunţate, dar până acum nu s-a primit nici un indiciu cu privire la identitatea victimei.”

Acest fapt divers, atât de obişnuit în rândul accidentelor care, în mod invariabil, au loc în timpul verii, îl interesa prea puţin pe Clyde. Desigur, părea destul de straniu ca o fată şi un bărbat să-şi piardă astfel viaţa, în urma faptului că se îmbarcaseră în plină zi pe o luntre. De asemenea, era ciudat că după accident nu se găsea nimeni care să identifice măcar pe unul dintre ei. Şi, totuşi, aceasta era situaţia. Bărbatul dispăruse de-a binelea. Clyde aruncă ziarul, puţin intrigat la început, şi se gândi la alte lucruri — la problema care-l preocupa pe el — la hotărârea pe care trebuia s-o ia... Mai târziu, însă, în momentul când stingea lumină înainte de a se culca, obsedat încă de problemă complicată pe care i-o prezenta viaţa, fu străfulgerat de o idee — şoptită de ce demon oare? — insinuată de ce spirit răufăcător?... Ce-ar fi dacă el şi Roberta — ba nu, el şi Sondra (dar nu, Sondra înota foarte bine, şi el, de asemenea) — ce-

17 1 pfund = 450 gr.

ar fi dacă el şi Roberta ar face o plimbare cu barca undeva, şi barca s-ar răsturna, de pildă chiar acum, când e mai chinuit ca oricând de această complicație groaznică? Ce salvare! Ce rezolvare promptă a unei probleme gigantice, care-l amenința cu strivirea! Dar — stai, n-o lua prea iute! — Îşi poate oare îngădui un bărbat măcar să se gândească la o asemenea soluție, oricât de complicată ar fi situația, fără să comită în inima lui o crimă, o crimă abjectă, îngrozitoare? Nu trebuie nici măcar să-i treacă prin cap aşa ceva. E odios, odios, cumplit de odios! Totuşi, dacă am presupune că un astfel de lucru s-ar putea întâmpla, printt-un accident, bineînțeles? Ar însemna sfârşitul — nu-i aşa? — Sfârşitul tuturor necazurilor pricinuite de Roberta! În ceea ce-l priveşte, s-ar termina cu teroarea, n-ar mai avea nici o teamă, nici o strângere de inimă în legătură cu Sondra. O rezolvare fără vâlva, sigură, precisă a tuturor dificultăților prezente, şi în față nu i-ar mai rămâne după aceea decât bucurii şi fericire. N-ar fi decât un înec prin accident, nepremeditat, şi apoi un viitor magnific i se va deschide în față!

Dar numai gândul la un astfel de lucru în legătură cu Roberta şi într-un astfel de moment (de ce oare mintea lui continua s-o asocieze pe Roberta cu această idee?) era groaznic, şi el nu trebuie, nu trebuie să îngăduie ca un astfel de gând să i se cuibărească în minte! Niciodată, niciodată, niciodată! Nu trebuie să se lase furat de acest gând. Ar fi oribil! Groaznic! Premeditarea unei crime, nici mai mult, nici mai puțin! A unei crime? Totuşi, fusese atât de neliniştit, şi mai era încă, de scrisoarea pe care i-o scrisese Roberta, în contrast cu cea primită de la Sondra — cât de desfătătoare şi de ademenitoare era descrierea imaginii vieții pe care o ducea Sondra, a vieții pe care ar putea-o duce el însuşi — încât, în ciuda tuturor eforturilor depuse, nu reuşi să alunge complet din minte soluția atât de comodă şi atât de firească a problemei sale, presupunând că un astfel de accident ar putea să i se întâmple lui şi Robertei. În definitiv, el nu punea la cale, nu-i aşa, comiterea unei crime. Nu făcea altceva decât să se gândească la un accident, care, dacă s-ar fi întâmplat, sau s-ar putea întâmpla... Ah, acest „dacă s-ar putea. Întâmplarea!... Iată ideea lugubră şi criminală la care nu trebuia să se gândească. NU TREBUIE! Şi totuşi, şi totuşi... El era un înotător

excelent şi, fără îndoială, ar putea să înoate până la țărm, indiferent de distanță. Pe câtă vreme Roberta, după cum ştia, deoarece îşi amintea că făcuse exerciții de înot cu ea pe mai multe plaje în vara trecută, nu ştia să înoate. Şi atunci, şi atunci... ei bine, atunci... dacă, fireşte, el nu va găsi de cuviință să o ajute...

Pe când se gândea la toate astea, stând la lumina lămpii din camera lui între orele nouă şi jumătate şi 10 seara, fu cuprins de o senzație stranie şi tulburătoare, de parcă nişte vietăți târâtoare i-ar fi furnicat prin carne, prin păr şi prin vârfurile tuturor degetelor. Cât de neaşteptat şi cât de înfiorător era un astfel de gând! Gând ce-i fusese sugerat de un ziar. Nu era, oare, ciudat?... Şi când te gândeşti că în regiunea unde trebuia s-o întâlnească pe Sondra existau atât de multe lacuri!... Aproape pretutindeni... zeci şi zeci! Aşa cel puțin spunea Sondra. Iar Robertei îi plăceau aşa de mult aerul liber şi apa, cu toate că nu ştia să înoate. Nu ştia să înoate! Nu ştia! Şi amândoi — sau mai bine zis el — s-ar putea duce în această regiune a lacurilor... şi de ce nu, mai ales că, pe când făceau proiecte referitoare la plecarea lor finală, vorbiseră despre un Ioc de vilegiatură de felul acesta, unde să se ducă împreună cu prilejul sărbătorii naționale de la 4 Iulie[18], el şi Roberta...

Dar nu! Nu! Numai gândul la un astfel de accident ce i s-ar putea întâmpla Robertei, oricât de mult ar dori să scape de ea, era un păcat înfiorător şi oribil!. Nu trebuie să-şi lase gândurile s-o ia razna pe panta asta nici măcar o singură clipă. Ar fi groaznic, prea mârşav, prea cumplit! Ah, ce idee monstruoasă! Cum de putuse să-i treacă prin minte aşa ceva? Şi tocmai într-un moment ca acesta, când Roberta îi cerea să plece în lume cu ea!

Moartea!

Un asasinat!

Asasinarea Robertei!

Dar numai ca să scape, fireşte, ca să scape de pretenția ei irațională, neclintită, neînduplecată! Ah, gândul acesta îl făcea să înghețe, scăldat în sudoare... Şi tocmai acum, când... când... Dar nici nu trebuie să se gândească la aşa ceva! Şi, apoi, moartea copilului, care nici nu se născuse încă!

---

18 Ziua independenței de stat a S.U.A.

Dar cum ar fi cu putinţă ca cineva să se gândească — să se gândească doar — să facă aşa ceva din calcul, cu premeditare? Şi totuşi mulţi oameni s-au înecat aşa — băieţi şi fete, bărbaţi şi femei — aici şi aiurea, peste tot în lumea asta, în timpul verii. Evident, el nu dorea ca Robertei să i se întâmple asemenea nenorocire. Mai ales acum. Nu era omul în stare de aşa ceva, cu toate defectele lui. Nu, nu, nu! Numai gândul acesta făcea să-i curgă şiroaie de sudoare rece pe mâini şi pe faţă. Nu, nu era capabil de aşa ceva! Oamenii cinstiţi, în toate minţile, nu se gândesc la astfel de lucruri. De. Acum înainte nici el nu se va mai gândi la asta.

Tremurând din tot corpul, nemulţumit de sine însuşi — înciudat că o idee atât de sinistră îndrăznise să pună stăpânire pe el — se sculă şi aprinse lampa din nou; citi iar articolul din ziar, cu tot sângele rece şi cu toată dezaprobarea pe care o putu chema în ajutor, simţind că astfel îndepărta pentru totdeauna din faţa lui ispita care îl îmboldea. După aceea se îmbrăcă şi ieşi să se plimbe puţin, luând-o în susul bulevardului Wykeagy, apoi de-a lungul Bulevardului Central, până la strada Oak, pe urmă se întoarse până la strada Spruce, ajunse iar la Bulevardul Central, convins că astfel se îndepărtează de ideea aceea obsedantă sau de ispita care îl tulburase atât de mult mai adineauri. Ceva mai târziu, simţindu-se mai bine, mai liber, mai senin, mai uman, aşa cum dorise din toată inima să redevină, se întoarse în camera lui şi se culcă din nou, cu convingerea că a reuşit într-adevăr să spulbere complet o viziune amăgitoare, dar cumplită. Nu trebuie să se mai gândească niciodată la aşa ceva! Nu trebuie să se mai gândească niciodată, niciodată, niciodată!

Căzu apoi într-o somnolenţă nervoasă şi înfrigurată, în timpul căreia visă că un câine negru şi foarte rău încerca să-l muşte. Sări din somn înspăimântat, scăpând de colţii animalului, apoi adormi din nou. De data aceasta se pomeni într-un loc ciudat şi sumbru, o pădure, o peşteră sau o trecătoare îngustă printre nişte munţi înalţi, de unde părea să pornească o potecă, destul de ispititoare la început. Pe măsură însă ce înainta, cărarea se îngusta din ce în ce, devenind tot mai lugubră, pentru a dispărea apoi cu desăvârşire. Răsucindu-se să vadă dacă se poate întoarce pe unde venise. Zări

în spatele lui o mulțime de şerpi încolăciți, zvârcolindu-se prin aer. La început i se păruseră doar nişte tufişuri de mărăcini. Acum, însă, deasupra acestor tufişuri se agitau capetele amenințătoare a cel puțin douăzeci de reptile cu limbi despicate şi cu ochi de jăratic. Răsucindu-se încă o dată brusc, văzu în fața lui o fiară cumplită, cu coarne, enormă, strivind mărăcinişul cu labele sale grele şi închizându-i trecerea mai departe pe cărare. Cuprins de groază şi strigând după ajutor, se trezi din nou — şi nu mai dormi deloc în noaptea aceea.

CAPITOLUL 63

Totuşi, în situația complicată în care se găsea, gândul pe care i-l inspirase lacul nu era dintr-acelea ce pot fi îndepărtate cu uşurință. Raportată, oricât de întâmplător, la această problemă personală a lui — care îi tulbura şi-i frământa mintea, şi aşa destul de puțin rezistentă — pieirea a două vieți omeneşti în lacul Pass, atât de simplă şi în aparență atât de plauzibilă, cu toate că era înfiorătoare, cântărea destul de greu. Cadavrul tinerei femei — cum îşi repetă el fără încetare dintr-un ciudat impuls al spiritului — fusese găsit, nu însă şi al bărbatului. Un fapt atât de interesant — şi asta în ciuda împotrivirii lui — îngăduia ideii pomenite să i se cuibărească din nou în minte, făcându-l să presupună că, în definitiv, cadavrul bărbatului poate nici nu se află în lac. Într-adevăr, ținând seama de faptul că unii oameni fără mustrări de cuget caută adeseori să se descotorosească de alții care-i încurcă, nu era oare posibil ca bărbatul acela să se fi dus acolo cu fata numai pentru a scăpa de ea? Fireşte, expedientul era dibaci şi diabolic, dar, cel puțin de data aceasta, părea să fi reuşit din plin.

Dar cum să accepte el o sugestie atât de barbară şi cum să i se conformeze? Niciodată! Totuşi, problema lui devenea din ce în ce mai deznădăjduită, pentru că în fiecare zi, sau cel puțin la fiecare

două zile, primea fie câte o scrisoare de la Roberta, fie câte un bilețel de la Sondra, misive ce întrețineau același contrast izbitor între bunăstare şi mizerie, între veselie şi bezna înfrângerii şi a nesiguranței.

Întrucât nu voia să-i scrie Robertei, avea cu ea scurte convorbiri telefonice, în cursul cărora se exprimă în termeni cât mai puțin compromițători pentru el. Cum o mai duce? E foarte fericit să-i audă glasul şi să ştie că se găseşte la țară şi acasă, unde, pe-o asemenea căldură, se simte desigur mult mai bine decât la fabrică. Aici toate merg bine, şi, dacă n-ar fi fost o avalanşă bruscă de comenzi, care în ultimele două zile îi îngreunaseră mult munca, totul ar fi fost ca mai înainte. El se străduieşte din răsputeri să pună deoparte o anumită sumă de bani în vederea proiectului care-i era cunoscut; altminteri, nu-şi face nici un fel de griji, şi ea ar face bine să-i urmeze exemplul. Nu i-a scris din cauză că e foarte ocupat, şi nu-i va putea scrie des — erau atâtea lucruri de făcut! — Dar i se părea ciudat că n-o mai vedea la vechiul ei loc de muncă şi aştepta cu nerăbdare clipa când o va revedea. Dacă vrea să vină undeva, pe aproape de Lycurgus, aşa cum spusese, şi dacă socoteşte necesar să-l vadă, foarte bine, aşa ceva s-ar putea eventual aranja, dar este oare un lucru absolut necesar în clipa de față? El e foarte ocupat şi ar fi de părere să se vadă ceva mai târziu.

În acelaşi timp, îi scria Sondrei că în ziua de 18 iunie în mod precis, şi, dacă va fi posibil, în timpul *weekend-ului* următor, va fi alături de ea.

Astfel, prin această prestidigitație intelectuală şi prin tărăgăneli inspirate, pe de o parte, de dorința ce-l mână către Sondra, iar pe de alta, de neputința de a face față realităților în ceea ce priveşte problema legată de Roberta, Clyde reuşi să-şi asigure privilegiul atât de mult râvnit de a o revedea pe Sondra, cel puțin cu prilejul unui *weekend* şi într-un decor pe care niciodată până acum în cursul vieții lui nu avusese norocul să-l contemple.

Când cobori pe debarcaderul de la Sharon, situat alături de terasă hotelului, la un capăt al lacului Twelfth, fu întâmpinat de

Bertina, de fratele acesteia şi de Sondra, care coborâseră pe Lanț[19] cu barca cu motor, pentru a-l lua cu ei. Ah, apele acestea albastre şi scânteietoare ale Lanțului Indian! Şi pinii înalți şi sumbri, ce se ridicau asemeni unor santinele pe ambele țărmuri şi aruncau deasupra apei, în partea dinspre asfințit, o fâşie de umbră prelungă şi neagră, în care arborii se reflectau atât de clar! Şi vilele mici şi mari, albe, trandafirii, verzi sau cafenii, de o parte şi de alta, cu adăposturile lor pentru bărci! Şi pavilioanele ”din apropierea țărmului! Şi, ici şi colo, câte un debarcader îngust, desprins dintr-o vilă spațioasă, uneori majestuoasă, cum erau de pildă, cele ale familiilor Cranston, Finchley şi altele. Apoi bărcile şi ambarcațiunile cu motor, verzi şi albastre! Şi hotelul, cu aerul său de sărbătoare, precum şi pavilionul de la Capul-Pinilor, populate de pe acum de primii vizitatori eleganți! În sfârşit, debarcaderul şi garajul bărcilor de la vila Cranston, cu cei doi ogari ruseşti, de curând cumpărați de Bertina, culcați pe iarba de pe țărm, aşteptând, după câte se părea, întoarcerea ei, şi valetul John, unul dintre cei şase servitori aduşi aici de familie, aşteptând să ia valiza lui Clyde, racheta de tenis şi bastoanele de golf! Mai presus de toate, însă, îl impresiona reşedința de vară, vastă, cu cele câteva corpuri de case aşezate aproape la întâmplare, dar cu eleganță, aleile tivite cu pansele, pridvorul larg, cenuşiu, înconjurat de răchită, dominând frumoasa panoramă a lacului, precum şi automobilele, şi ținuta diferiților oaspeți, care se plimbau încoace şi încolo, îmbrăcați în costume de golf, de tenis sau de salon.

La ordinul Bertinei, John îl conduse imediat într-o cameră spațioasă, care domina lacul, unde putu să facă baie şi să se schimbe, în vederea unei partide de tenis cu Sondra, Bertina şi Grant. După cină, cum îi explică Sondra, care se găsea ca din întâmplare la Bertina, Clyde urma să vină cu Bertina şi Grant la cazinou, unde va fi prezentat întregului grup. Se va dansa. A doua zi, dis-de-dimineață, înainte de gustare, dacă voia, va putea face, împreună cu ea, cu Bertina şi cu Stuart, o plimbare călare pe minunata potecă ce traversează pădurea spre apus, până la „Parcul inspirației”, precum şi la o altă regiune mult căutată, mai

---

19 E vorba de un lanț de lacuri legate între ele.

depărtată, a lacului. După cum află el acum, în afara câtorva cărări de felul acesta, în pădure, pe o întindere de patruzeci de mile, nu era nici un fel de drum. Fără busolă sau fără o călăuză, i se spuse, puteai pur şi simplu să te rătăceşti şi chiar să nu mai ieşi cu viaţă din pădure, aşa de puţine şi de vagi erau semnele de orientare pentru cei ce nu cunoşteau bine aceste singurătăţi. După micul dejun şi înot, ea, Bertina şi Nina Temple îşi vor arăta măiestria pe acvaplanul Sondrei. După aceea, gustară, tenis sau golf, apoi ceai la cazinou. După masa de seară se vor duce la vila familiei Brookshaw din Utica, de cealaltă parte a lacului, unde aveau să danseze.

Clyde putu să constate că, în mai puţin de o oră de la sosirea lui aici, fusese fixat tot programul *weekend-ului.* Dar ştia că lucrurile sunt aşa fel aranjate, încât va putea găsi posibilitatea să petreacă singur împreună cu Sondra nu numai clipe, ci chiar ceasuri întregi. Şi atunci avea să guste toate noile desfătări pe care firea ei capricioasă i le va oferi cu acest minunat prilej. În ciuda apăsătoarei poveri a gândurilor legate de Roberta — povară pe care cel puţin pentru *weekend îşi* putea permite s-o înlăture — toate acestea îl făceau să se simtă cu adevărat că în paradis.

Pe terenul de tenis al familiei Cranston, i se părea că în costumul ei de tenis, cu fustă scurtă şi o bluză albă, simplă, cu părul prins într-o băsmăluţă cu picăţele galbene şi verzi, nu o văzuse niciodată pe Sondra atât de veselă, de graţioasă şi de fericită. Ah, surâsul acela care îi flutura pe buze! Şi lucirea aceea veselă plină de făgăduinţe, ce-i râdea în ochi ori de câte ori se uita la el! Din când în când, atunci când alerga să servească mingea, s-ar fi spus că se opreşte din zbor ca o pasăre, cu racheta ridicată într-o mână, atingând pământul cu un singur călcâi, cu capul dat pe spate, cu buzele întredeschise şi surâzând într-una. Iar când anunţa: *„Twenty-love*”, *„Thirty-love”, „Forty-love*”[20], râdea şi accentua cuvântul *Iove*[21], făcându-l să se înfioare de plăcere şi amărăciune încântat totuşi să ştie că Sondra va fi a lui, numai dacă el va fi liber s-o ia… în faţa lui se ridică însă cealaltă, neagră barieră

20 „Douăzeci-zero!”, „Treizeci-zero!”, „Patruzeci-zero!” — anunţări îi momentul lansării mingiei de tenis.

21 Joc de cuvinte — *Iove* în englezeşte înseamnă dragoste.

pe care singur şi-o construise!

Apoi, o altă scenă: un soare arzător revărsa o cascadă de lumină cristalină peste peticul de verdeață care se întindea între pinii înalți şi apa argintie şi unduioasă a lacului. În larg, într-o parte şi alta, se zăreau pânzele albe ale corăbioarelor, şi pete alburii, galbene şi verzi, în locurile unde bărcile cu vâsle, conduse de îndrăgostiți îmbătați de iubire, pluteau agale în bătaia soarelui! Vară, recreație, căldură, culoare, tihnă, frumusețe, dragoste — tot ce visase el cu o vară mai înainte, când se simțea atât de singur!

Uneori parcă simțea cum se împleticeşte de atâta bucurie în fața certitudinii de a vedea îndeplinindu-i-se toate dorințele arzătoare; alteori, gândul la Roberta se năpustea asupra-i ca suflul unui crivăț înghețat — şi atunci i se părea că nimic nu poate fi mai trist, mai groaznic, mai ucigător pentru visele lui de frumusețe, dragoste şi fericire decât această amenințare apăsătoare. Ah, articolul acela înfiorător despre cele două persoane înecate în lac! Şi probabilitatea că, în ciuda planului său nebunesc, peste o săptămână, peste două, peste trei săptămâni cel mult, va trebui să renunțe pentru totdeauna la toate acestea! Apoi, trezindu-se parcă dintr-un vis, îşi dădea seama că joacă prost, că face greşeli peste greşeli, că Bertina, Sondra şi Grant îi strigă:

— Hei, Clyde, unde te gândeşti?

Şi din străfundurile inimii sale ar fi răspuns, dacă ar fi putut: „Roberta!”

Seara, la familia Brookshaw, o elegantă reuniune a prietenilor Sondrei şi Bertinei, precum şi alți invitați. Pe parchetul de dans, o nouă întâlnire cu Sondra, mai zâmbitoare decât oricând, deoarece se prefăcea în fața celorlalți — mai ales în fața mamei şi a tatălui ei — că nu l-a văzut încă pe Clyde, că nici nu aflase măcar de prezența lui aici.

— Dumneata aici? Extraordinar! La familia Cranston? Minunat! La doi paşi de noi! Păi atunci înseamnă că o să ne vedem des, nu-i aşa? Ce zici de o partidă de călărie mâine dimineață înainte de 7? Bertina şi cu mine facem astfel de plimbări aproape în fiecare dimineață. Şi dacă n-o să intervină nimic, o să organizăm mâine un picnic, o să ne plimbăm cu barca şi cu maşina. Să nu te temi dacă

nu călăreşti bine... O s-o rog pe Bertina să ți-l dea pe Jerry, blând ca o oaie, crede-mă! Să nu te preocupe nici problema hainelor. Grant are câte vrei! Am să fac următoarele două dansuri cu alții, dar o să ne retragem un pic în timpul celui de al treilea, da? Cunosc un locşor minunat afară, pe balcon...

Se îndepărtă, întinzându-i degetele, dar privirile ei spuneau parcă: „Ştim noi ce ştim...” Mai pe urmă, afară, în întuneric, într-o clipă când nu-i vedea nimeni, Sondria îi apucă obrajii în palme şi, trăgându-l spre ea, îl sărută cu patimă, iar mai târziu, înainte de a se fi încheiat seara, plimbându-se pe cărarea ce se întindea pe malul apei, se putură îmbrățişa în voie sub clar de lună.

— Sondra-i tare fericită că micul ei Clyde e aici! Îi era dor, tare dor de el...

Îi mângâie părul, în timp ce el o sărută, iar Clyde, gândindu-se la umbra întunecoasă ce se aştern ea între ei, o strânse înfrigurat la piept, cuprins de deznădejde.

— Iubita mea, fetița mea scumpă! exclamă el. Frumoasă, frumoasa mea Sondra! Dacă ai şti cât de mult te iubesc! Dacă aş putea să-ți spun tot, ce bine ar fi!

Dar acum nu putea, şi probabil că niciodată nu va putea. Nu va îndrăzni să-i vorbească, să-i zugrăvească măcar o parte din neagră prăpastie ce se căsca între ei. Deoarece, ținând seama de educația şi idealul de dragoste şi căsătorie ce-i fuseseră impuse, Sondra nu l-ar fi putut înțelege, n-ar fi fost niciodată dispusă să facă un sacrificiu atât de mare în numele dragostei, oricât de mult l-ar fi iubit. Iar aceasta ar fi însemnat să se trezească dintr-o dată părăsit, condamnat fără nici o nădejde şi privit cu atâta ardoare de chiar ochii ei!

Totuşi, privindu-l în ochi, cercetându-i chipul palid şi încordat, în timp ce ochii ei scânteiau în lumina lunii, exclamă, sub strânsoarea lui puternică:

— O iubeşte el pe Sondra chiar aşa de mult? Băiețaşul meu scump! Şi Sondra lui îl iubeşte tare, tare mult!

Îi luă capul între mâini şi-l ținu strâns, sărutându-l, lacom şi pătimaş, de nenumărate ori.

— Sondra n-o să renunțe niciodată la Clyde al ei! Nu! Ai să vezi!

Orice s-ar întâmpla! S-ar putea să nu fie prea uşor, dar Sondra n-o să renunţe! Apoi, cu acelaşi gest brusc şi cu simţul realităţii care o caracteriza adesea, strigă: Acum însă trebuie să ne întoarcem! Nu, nici un sărut mai mult! Nu, nu, Sondra spune nu! O să ni se observe lipsa.

Se desprinse din îmbrăţişare şi, trăgându-l de braţ, se grăbi să intre din nou în casă, tocmai la timp pentru a da cu ochii de Palmer Thurston, care o căuta.

A doua zi dimineaţă, ţinându-se de cuvânt, Bertina şi Sondra erau pe cai înainte de ora 7, gata de plecare la „Parcul inspiraţiei”, îmbrăcate în costume de călărie, cu jachete de un roşu-aprins, pantaloni albi şi cizmuliţe negre, cu părul desfăcut şi fluturând în vânt, îl întreceau din când în când, apoi îşi întorceau caii şi reveneau alături de el. Alteori, Sondra îi striga să se grăbească, sau cele două prietene se ascundeau sub vreo boltă tainică a copacilor, la o sută de metri înaintea lui, unde râdeau şi chicoteau fără ca el să le poată vedea. Iar din pricina interesului pe care Sondra i-l arătă atât de limpede lui Clyde în cursul acestor zile — interes despre care Bertina însăşi spunea că s-ar putea sfârşi printr-o căsătorie, în cazul când nu ar fi intervenit nici un fel de complicaţii familiale — ea, Bertina, era numai surâsuri, era cordialitatea personificată, insistând cu o amabilitate fermecătoare ca el să vină să-şi petreacă vara aici, adăugând că va face tot ce-i va sta în putinţă pentru a evita orice comentarii neplăcute. Iar Clyde aci se exalta, aci se posomora, lăsându-se uneori, fără să vrea, pradă ispitei ce-l îmboldea după lectura articolului aceluia din ziar, şi, totuşi, răzvrătindu-se împotriva ei, străduindu-se s-o alunge pentru totdeauna din cugetul său.

La un moment dat, Sondra coborî pe o potecă abruptă până la un izvor ce curgea printre pietre şi muşchi, în mijlocul unui desiş de copaci înalţi şi umbroşi, şi-i strigă lui Clyde:

— Coboară încoace, Jerry cunoaşte drumul! N-o să alunece, fii fără grijă! Vino să bei puţină apă de izvor. Cine-o bea se întoarce curând aici, aşa se spune!

Apoi, când Clyde coborî costişa şi sări de pe cal să bea, Sondra adăugă:

— Voiam să-ți spun ceva. Trebuia să fi văzut mutrişoara mamei aseară, când a aflat că eşti aici... Fireşte, nu ştie că aş fi amestecată în treaba asta, deoarece îşi închipuie că şi Bertina ține la tine. Eu am făcut-o să creadă aşa. Cu toate astea, am impresia că bănuieşte ceva şi nu-i prea convine. Dar nu poate spune nimic mai mult decât a spus până acum. Am vorbit chiar adineauri cu Bertina şi s-a declarat gata să facă tot posibilul ca să mă ajute. Totuşi, va trebui să fim şi mai prudenți decât până acum, căci dacă mama devine prea bănuitoare, nu ştiu ce, ar fi în stare să facă... ar putea hotărî, de pildă, să plecăm de aici numai ca să nu te mai văd. Ştii că, dacă ar fi după ea, n-ar trebui să mă intereseze nimeni în afară de persoanele care îi sunt ei pe plac. Ştii cum stau lucrurile... La fel se poartă şi cu Stuart. Dacă vei da însă impresia că eşti indiferent față de mine atunci când e prin preajmă cineva din grupul nostru, nu cred că o să facă mare caz, cel puțin deocamdată... Mai târziu, la toamnă, când ne întoarcem la Lycurgus, lucrurile se vor schimba. Voi deveni majoră şi voi vedea ce am ele făcut. N-am mai iubit pe nimeni până acum, dar pe tine te iubesc şi nu am de gând să renunț la tine, asta e tot! N-am de gând! Şi nici ei nu mă pot obliga!

Bătu din picior şi izbi cu cravaşa în cizmuliță, pe când cei doi cai priveau, fără expresie, în jurul lor. Clyde, transportat şi uluit de această nouă declarație atât de deschisă în favoarea lui şi înflăcărat la gândul că — acum, sau niciodată! — I-ar putea vorbi despre fugă şi despre căsătorie, scăpând astfel de amenințarea săbiei ce-i atârna deasupra capului, se uită la Sondra cu ochii plini de speranță, dar şi de o teamă tulburătoare. Căci Sondra s-ar putea să-l refuze, sau chiar să-şi schimbe sentimentele față de el, izbită de o propunere atât de bruscă. Pe de altă parte, nu avea nici bani şi nici nu se gândise unde s-ar putea duce în cazul când ea ar fi fost de acord cu propunerea lui. Dar poate că avea ea, sau ar putea să aibă. O dată ce ar consimți, nu însemna oare că l-ar şi ajuta? Desigur că da. Oricum, simțea că trebuie să vorbească, să-şi încerce norocul, indiferent de întorsătura pe care ar putea-o lua lucrurile.

Spuse, aşadar:

— De ce să nu fugi cu mine acum, Sondra, iubita mea? Toamna

e aşa de departe, şi eu te doresc atât de mult... Ia gândeşte-te, n-ar fi cu putinţă? Nu-mi vine să cred că la toamnă mama ta ar consimţi să te măriţi cu mine. Dar dacă am fugi acum, nu-i aşa că n-ar mai putea să facă nimic? Iar după aceea, peste câteva luni, să zicem, ai putea să-i scrii, şi atunci n-ar mai avea ce să facă, nu crezi? De ce să nu fugim acum, Sondra?

Vocea îi era rugătoare, în ochi i se citea limpede teama tristă că ar putea fi refuzat, că, dincolo de acest refuz, se va întinde un viitor lipsit de orice certitudine.

Sondra fu atât de impresionată de neliniştea care-l cuprinse pe Clyde, încât nu ştiu pur şi simplu ce să spună. Nici gând să o fi supărat propunerea lui, dimpotrivă, fu profund mişcată şi măgulită gândindu-se că a putut să stârnească în el o pasiune atât de arzătoare şi de aprigă. Clyde i se părea aşa de năvalnic, mistuit atât de puternic de flacăra pe care ea însăşi o aprinsese în el, cu toate că îşi dădea perfect de bine seama că ea nu e în stare să o simtă cu aceeaşi intensitate. Nu, o asemenea înflăcărare nu mai văzuse niciodată, nici la el, nici la alţii. N-ar fi minunat să poată fugi cu el acum, în taină, în Canada, la New York, sau la Boston, oriunde? Ce vâlva ar stârni fuga ei, aici şi peste tot, la Lycurgus, la Albany, la Utica! Ce s-ar mai vorbi şi ce de presupuneri s-ar mai face în familia ei şi aiurea! Iar Gilbert, vrând-nevrând, s-ar pomeni înrudit cu ea, la fel ca întreaga familie Griffiths, pe care mama şi tatăl ei o admiră atât de mult!

O clipă, ochii ei trădară dorinţa şi aproape hotărârea de a-l accepta propunerea de a fugi, de a face o nebunie în numele dragostei ei puternice şi sincere. Într-adevăr, o dată căsătorită, ce ar mai fi putut face părinţii ei? Şi apoi ce, Clyde nu era atât de vrednic de ei cum era şi de ea? Desigur că era, cu toate că toţi cei din lumea sa înclinau să creadă că nu corespunde întru totul pentru simplul motiv că nu avea atât de mulţi bani cât aveau ei. Dar o să aibă şi el bani după ce se va căsători cu ea şi va căpăta un post la întreprinderea tatălui ei, un post tot atât de bun ca acela al lui Gil Griffiths pe lângă tatăl lui.

Totuşi, o clipă mai târziu, gândindu-se la viaţa de aici, la ceea ce ar însemna o astfel de fugă pentru părinţii ei, chiar în pragul

sezonului de vară, şi dându-şi seama cum şi-ar răsturna singură toate proiectele, supărând-o îndeosebi pe mama ei, fapt care putea să aducă şi desfacerea căsătoriei, pe motivul că nu era încă majoră, Sondra ezită, perspectiva trandafirie a aventurii cedând în fața simțului ei practic atât de puternic. În definitiv, parcă ce mai contau câteva luni? A mai aştepta puțin însemna, fără nici a îndoială, să prevină o despărțire definitivă de Clyde, pe câtă vreme un astfel de plan — cine ar fi putut-o spune? — Nu era exclus să-i despartă pentru totdeauna.

Clătină aşadar din cap cu un aer hotărât şi totuşi drăgăstos, care — Clyde o ştia prea bine din experiență — vestea înfrângerea cea mai dureroasă şi iremediabilă suferită până acum în legătură cu toate acestea. Nu voia să-l urmeze! Asta însemna că e pierdut — pierdut — şi că şi ea, poate, e pierdută pentru el pe vecie. Dumnezeule! Căci, deşi expresia chipului ei era plină de o duioşie neobişnuită — neobişnuită chiar atunci când era emoționată în cel mai înalt grad — îi spuse:

— Da, iubitul meu, aş face-o dacă n-aş crede că e mai bine să ne abținem pentru moment. E prea curând. Deocamdată mama n-o să întreprindă nimic. Sunt sigură de asta. Unde mai pui că a luat toate măsurile necesare cu privire la vizitele pe care are de gând să le primească aici în timpul verii, iar eu sunt aceea de dragul căreia ține să le primească. Vrea cu tot dinadinsul să mă port drăguț cu... ştii foarte bine despre cine e vorba. Iar eu pot face asta fără să mă gândesc că aş stingheri dragostea noastră — şi sunt sigură că aşa s-ar întâmpla — atâta timp cât nu fac nimic altceva care s-o sperie. Se întrerupse, pentru a-i adresa un zâmbet încurajator. De altfel, poți veni aici ori de câte ori vrei, nu-nțelegi? Şi nici mama, nici alții n-au să acorde acestui fapt vreo importanță, pentru că n-o să fii invitatul nostru, nu-nțelegi? Am aranjat cu Bertina cum e mai bine. Asta înseamnă că o să ne putem vedea aici cât e vara de lungă, cât o să vrem noi, nu-nțelegi? Iar la toamnă, când o să mă întorc, dacă nu voi reuşi s-o fac să țină la tine cât de cât, sau să ne dea voie. Să ne logodim, atunci voi fugi cu tine. Da, iubitul meu, aşa voi face, îți făgăduiesc! Iubitul meu... La toamnă!...

Tăcu. Din privirea ei, în clipa când, luându-i mâinile într-ale

sale, îşi ridică ochii spre el, se înțelegea limpede că îşi dă seama cu multă luciditate de toate dificultățile de ordin practic ce le stăteau în față. Apoi, cu o mişcare impulsivă şi pentru a pune capăt discuției, îşi încolăci brațele pe după gâtul lui şi, aplecându-i capul lângă al ei, îl sărută.

— Nu-ți dai oare seama, iubitule? Te rog, nu fi aşa de trist. Comoară scumpă, Sondra îl iubeşte pe Clyde al ei aşa de mult! Şi ea o să facă totul pentru ca lucrurile să se sfârşească bine. Da, va face totul! Aşteaptă şi ai să vezi, Sondra n-o să renunțe niciodată la Clyde — niciodată!

Iar Clyde, dându-şi seama că nu are la îndemâna nici un argument convingător menit s-o impresioneze — în nici un caz unul prin care să-i înlăture orice bănuială ce i-ar putea-o stârni înfrigurarea lui extremă — şi că, din cauza exigenței Robertei, cel puțin atâta vreme cât... cât... ei bine, atâta vreme cât Roberta nu-i va reda libertatea, aceasta putea să însemne vestirea înfrângerii lui — Clyde contemplă cu tristețe şi chiar cu deznădejde chipul Sondrei. Ce frumoasă este! Cât de desăvârşită este lumea ei! Şi, totuşi, nu-i era îngăduit s-o aibă, nici pe ea, nici lumea aceasta — niciodată! Şi Roberta, care se profila pe planul din fund, cu pretențiile ei şi cu făgăduielile lui! Şi nici o scăpare în afară de fugă! Dumnezeule!

În momentul acela, ochii săi căpătară o expresie nervoasă, aproape anormală — niciodată în viața lui nu avusese o expresie mai hotărâtă şi mai pătrunzătoare, părea că ajunsese la hotarul dintre rațiune şi nebunie — şi atât de grăitoare, încât nu-i scăpă Sondrei. Părea bolnav, zdrobit, adus la cea mai neagră deznădejde. Sondra nu se putu opri să exclame:

— Dar bine, iubitule, ce-i cu tine? Clyde, iubitul meu, ai o înfățişare... nu ştiu cum să spun, pari aşa de pierdut, sau... Mă iubeşte copilaşul meu chiar aşa de mult, că nu mai poate aştepta două-trei luni de zile? Ba da, poate! Nu e totul chiar aşa de rău cum îşi închipuie el. O să fii cu mine aproape tot timpul, micuțul meu scump! Iar când n-o să fie, Sondra o să-i scrie în fiecare zi, în fiecare zi!

— Dar, Sondra! Sondra! Ah, dacă aş putea să-ți explic! Dacă ai

şti cât de important e acest lucru pentru mine...

Se opri, deoarece observă că expresia Sondrei se schimbă. O să-l întrebe oare pentru ce plecarea lor imediată i se pare atât de presantă? Şi în aceeaşi clipă, simțind cât de puternică e vraja pe care o exercită asupra ei lumea din care face parte integrantă şi înțelegând că, dacă ar stărui prea mult, ar putea s-o pună pe gânduri, făcând-o să se îndoiască şi să se întrebe dacă a fost înțelept să se îndrăgostească de el, Clyde se văzu silit să bată în retragere, convins că, dacă ar vorbi, ar determina-o să-i pună întrebări într-un fel care i-ar putea schimba atitudinea, sau, cel puțin, i-ar putea micşora entuziasmul în aşa chip, încât până şi visul lor pentru la toamnă să se spulbere dintr-o dată.

În consecință, în loc să-i mai explice pentru ce anume avea atâta nevoie de o hotărâre urgentă din partea ei, se resemnă să cedeze, spunând:

— Am atâta nevoie de tine, dragostea mea... mereu, mereu... Asta e singura pricină! Câteodată mi se pare că mi-ar fi cu neputință să mă ştiu departe de tine, fie măcar pentru o singură clipă! Mi-e atât de dor de tine, tot timpul!

Sondra, deşi măgulită de pasiunea lui şi împărtăşindu-i-o în bună parte, se mulțumi să repete diferitele argumente pe care le spusese mai înainte.. Că trebuie să aştepte. Că toate se vor aranja cu bine la toamnă. Iar Clyde, aproape copleşit de înfrângerea pe care o suferise, dar incapabil să renunțe la deliciul de a fi în preajma ei, făcu tot ce-i stătu în putință pentru a-şi recăpăta bună dispoziție şi pentru a se gândi mereu, mereu şi iar mereu că, într-un fel sau altul, cine ştie? Poate cu ajutorul bărcii, cumva, sau altfel... Dar cum altfel?

Nu, nu, nu, asta nu! Nu era un criminal şi nu putea să devină ucigaş! Nu era un criminal, nu, nu, nu! Şi, totuşi, să piardă aşa ceva!... Dezastrul acela care se apropia! Dezastrul acela care se apropia! Cum să-l evite şi s-o câştige, în sfârşit, pe Sondra? Cum? Cum? Cum?

CAPITOLUL 64

De îndată ce sosi din nou la Lycurgus, luni dimineață, i se înmâna următoarea scrisoare de la Roberta:

„Draga Clyde,

Dragul meu, am auzit spunându-se adesea că o nenorocire nu vine niciodată singură, dar n-am ştiut ce înseamnă asta până azi. Prima persoană pe care am văzut-o azi-dimineață a fost domnul Wilcox, un vecin de-al nostru, care a venit să anunțe că doamna Anse nu va veni azi fiindcă are ceva de lucru pentru doamna Dinwiddie, la Biltz, deşi aseară, când a plecat, ne înțelesesem ca eu s-o ajut un pic la cusut pentru a câştiga timp. Şi acum iată că nu va veni decât mâine! Pe urmă, am aflat că doamna Nichols, sora mamei, e rău bolnavă, şi mama a trebuit să se ducă la ea, la Baker's Pond, cale de vreo douăsprezece mile de aici. Tom a dus-o cu trăsura, deşi e mare nevoie de el ca să-l ajute pe tata la munca de la fermă. Nu ştiu dacă mama va putea să se întoarcă până duminică. Dacă m-aş simți mai bine şi n-aş avea atâtea de făcut pentru mine, cred că ar trebui să mă duc şi eu, cu toate că mama insistă să rămân aici.

Şi asta nu e tot. Emily şi Tom, crezând că eu n-am nimic şi că au să-mi facă astfel o plăcere, au invitat patru fete şi patru băieți ca să petrecem împreună astă-seară. Era vorba să fie un fel de serată «sub clar de lună», cu înghețată şi tort, pe care urma să-l pregătească Emily, mama şi cu mine. Acum, însă, biata de ea trebuie să telefoneze tuturor, de la domnul Wilcox, al cărui telefon îl folosim şi noi, contribuind la plata abonamentului, ca să amâne petrecerea pe săptămâna viitoare, dacă se poate. Şi, bineînțeles, e foarte amărâtă din cauza asta.

Cât despre mine, caut să-mi fac singură curaj, cum se spune. Crede-mă, însă, dragul meu, că e destul de greu. Până acum n-am primit decât trei telefoane scurte de la tine, prin care m-ai anunțat că până la 5 iulie nu crezi c-o să poți face rost de banii de care avem nevoie. Colac peste pupăza, am aflat de-abia astăzi că mama şi tata

au hotărât să se ducă la unchiul Charlie, la Hamilton, pentru sărbătoarea de 4 Iulie (şi să stea acolo până la 15), luându-mă şi pe mine cu ei, în afară de cazul că nu mă hotărăsc să mă înapoiez la Lycurgus. Între timp, Tom şi Emily îi vor face o vizită surorii mele la Homer. Dar, dragul meu, după cum ştii prea bine, eu nu pot face asta. Mă simt prea, prost şi sunt prea îngrijorată. Aseară am vomitat îngrozitor, şi toată ziua am fost mai mult moartă decât vie, iar acum, seara, sunt ca şi ieşită din minţi.

Dragul meu, ce putem face? Nu poţi veni să mă iei înainte de 3 iulie, ziua când probabil vor pleca ei? Trebuie să vii neapărat mai înainte, pentru că eu pur şi simplu nu pot să-i însoţesc! Sunt cincizeci de mile de aici şi până acolo. Aş putea să le spun c-o să mă duc cu ei dacă aş fi sigură că vii să mă iei înainte, de plecarea lor. Dar trebuie să fiu absolut sigură că vii, absolut sigură!

Clyde, de când am venit aici, nu fac altceva decât să plâng. Dacă ai fi şi tu cu mine, nu m-aş simţi atât de tristă. Încerc să fiu curajoasă, dar ce pot face ca să-mi scot din minte gândul că n-o să vii, deoarece nu mi-ai scris nici măcar un bileţel şi nu mi-ai telefonat decât de trei ori de când sunt aici? Îmi spun, însă, că nu se poate să fii aşa de rău, cu atât mai mult cu cât mi-ai făgăduit. Vei veni, nu-i aşa? Toate mă nelinişesc acum, Clyde, nu ştiu de ce, şi sunt tare speriată, dragul meu... Mă gândesc la vară trecută, apoi, la vara asta, şi la toate visurile mele. La urma urmei, n-o să fie nici o nenorocire dacă o să vii cu câteva zile mai devreme decât ai hotărât, nu-i aşa, dragul meu? Chiar dacă va trebui să ne mulţumim cu ceva mai puţini bani. Sunt sigură că o să ne ajungă. Ştiu să fiu cât se poate de econoamă la nevoie. Voi căuta ca rochiile mele să fie gata până la această dată. Dacă nu, mă voi mulţumi cu ce am şi le voi termina mai târziu. Am să încerc să fiu curajoasă, dragul meu, şi să nu te supăr prea mult, dar numai să vii. Trebuie să vii, trebuie să vii, Clyde! Nu se poate altfel, deşi, de dragul tău aş fi dorit să nu fie nevoie de toate astea...

Te rog, Clyde, te rog mult de tot, scrie-mi şi spune-mi că vei fi aici, aşa cum mi-ai făgăduit. Mă năpădesc atâtea griji şi mă simt aşa de singură! Mă înapoiez imediat la Lycurgus, ca să te văd, dacă nu vii, aşa cum mi-ai spus. Ştiu că nu-ţi place să mă auzi vorbind astfel,

dar, Clyde, nu vreau să rămân aici, nu pot! Asta e tot! Şi nici cu mama şi cu tata nu pot pleca, aşa că nu există decât o singură scăpare pentru mine. Nu cred că am să închid ochii în noaptea asta, de aceea te rog să-mi scrii, şi în scrisoarea ta să-mi spui de nenumărate ori că nu trebuie să mă neliniştesc cu privire la sosirea ta. Dacă ai putea să vii azi, sau măcar la sfârşitul acestei săptămâni, dragul meu, nu m-aş simți atât de tristă. Dar încă două săptămâni de-acum încolo! Toți ceilalți s-au culcat, şi în casă e linişte, aşa că mă opresc.

Te rog, scrie-mi, dragul meu, fără întârziere, sau dacă nu vrei să faci asta, telefonează-mi neapărat mâine, căci n-o să am pic de odihnă până când nu voi primi veşti de la tine.

A ta nefericită,
Roberta

P.S. E o scrisoare îngrozitoare, dar nu sunt în stare să scriu una mai frumoasă. Sunt atât de tristă...”

În ziua când această scrisoare sosise la Lycurgus, Clyde nu era acolo, ca să răspundă imediat. Din această pricină, cuprinsă în după-amiaza de sâmbătă de o stare sufletească deznădăjduită, soră cu isteria, bântuită de cele mai negre gânduri şi pe jumătate convinsă că el a plecat undeva, departe, fără s-o prevină, Roberta îi scrise, aproape urlând de durere — acestea sunt cuvintele ce pot, reda adevărata ei stare sufletească — următoarele:

„Biltz, sâmbăta 14 iunie

Dragul meu Clyde,

Îți scriu pentru a te anunța că mă înapoiez la Lycurgus. Îmi este pur şi simplu cu neputință să mai rămân aici! Mama e neliniştită şi se întreabă de ce plâng atâta, iar eu simt că am să mă îmbolnăvesc. Ştiu că ți-am promis să rămân până la 25 sau 26 iunie, dar tu mi-ai spus c-ai să-mi scrii, lucru pe care nu l-ai făcut, atât doar că mi-ai

telefonat din când în când, câtă vreme eu sunt ca şi nebună. Când m-am deşteptat azi-dimineață, nu mi-am putut stăpâni lacrimile, şi toată după-amiaza m-a durut capul îngrozitor.

Mi-e tare teamă că n-ai să vii şi sunt de-a dreptul înspăimântată, dragul meu... Te rog vino şi du-mă undeva, oriunde, numai să scap de aici şi să nu mă mai chinuiesc aşa! În starea în care mă găsesc, mă tem că tata şi mama m-ar putea sili să le povestesc totul, sau ar putea să ghicească ei singuri adevărul.

Ah, Clyde, tu n-ai să ştii niciodată... Mi-ai spus că ai să vii, şi uneori sunt convinsă că ai să vii. Alteori, însă, încep să mă gândesc la alte lucruri şi sunt tot atât de convinsă că nu vei veni, mai ales că nu-mi scrii deloc şi nici nu-mi telefonezi. Aş ține mult de tot să-mi scrii şi să-mi spui că vei veni, ca să am curajul să rămân aici. După ce vei primi această scrisoare, aş vrea să-mi scrii şi să-mi spui ziua exactă când vii, nu mai târziu de 1 iulie, în orice caz, deoarece îmi dau seama că nu mai pot rămâne aici după această dată. Clyde, nu există pe lume fată mai nenorocită decât mine, şi tu m-ai făcut să fiu aşa! Dar nu, nu spun lucrurile astea în serios, dragul meu... Te-ai purtat frumos cu mine mai înainte şi eşti drăguț cu mine şi acum, când îmi făgăduieşti că ai să vii să mă iei. Iar dacă vii, aşa cum mi-ai promis, îți voi fi tare recunoscătoare. După ce vei citi această scrisoare, dacă vei socoti că sunt absurdă, nu te supăra, Clyde, gândeşte-te numai ce sunt înnebunită de durere şi de nelinişte şi nu mai ştiu pur şi simplu ce să fac. Te rog, scrie-mi, Clyde! Dacă ai şti câtă nevoie am măcar de un singur cuvânt de la tine!...

Roberta”

Această scrisoare, cuprinzând amenințarea înapoierii la Lycurgus, fu de ajuns pentru a-l face pe Clyde să cadă într-o stare asemănătoare cu aceea a Robertei. De astă dată nu mai avea nici o scuză plauzibilă pe care să o pună în fața Robertei pentru a o face să-şi amâne ultima ei cerere atât de categorică. Începu să-şi frământe mintea până la epuizare. Nu trebuia să-i scrie scrisori lungi, care să-l compromită. Ar fi o prostie, deoarece luase hotărârea de a nu se însura cu ea. De altminteri, starea lui

sufletească din acest moment — de-abia desprins din brațele şi sărutările Sondrei — nu i-ar fi îngăduit-o. N-ar fi putut să-i scrie chiar dacă ar fi dorit.

Totuşi, îşi dădea seama că trebuie să facă ceva, cât mai repede, spre a o linişti pe Roberta, care, după cum se vede, e gata să cadă pradă disperării. Peste zece minute, după ce isprăvi de citit ultima dintre cele două scrisori, încercă s-o obțină pe Roberta la telefon. Reuşi să capete legătura cu ea după o jumătate de oră de aşteptare chinuitoare, când îi auzi vocea subțire şi cam arțăgoasă, cum i se păru lui la început, deşi, de fapt, nu era decât din cauza legăturii defectuoase.

— Alo, Clyde, bună dimineața! Sunt fericită că-mi telefonezi! Am fost grozav de nervoasă... Ai primit cele două scrisori ale mele? Tocmai mă pregăteam să plec în cursul dimineții de azi dacă nu primeam nici o ştire de la tine. Nu mai puteam să îndur tăcerea ta. Unde ai fost, dragul meu? Ai citit ce ți-am scris despre plecarea părinților mei? Da, ăsta e adevărul! De ce nu-mi scrii, Clyde, sau de ce nu-mi telefonezi măcar? Ce părere ai despre cele ce ți-am scris în legătură cu 3 iulie? Vii atunci? Sau trebuie să ne întâlnim în altă parte? Am fost extrem de nervoasă în ultimele trei sau patru zile, dar acum, când te aud din nou, poate voi reuşi să mă mai liniştesc. Țin însă neapărat să-mi scrii două-trei rânduri, măcar la câteva zile o dată... De ce nu vrei să-mi scrii, Clyde? Nu, mi-ai scris nici o scrisoare de când sunt aici. Nu-ți pot spune în ce stare mă găsesc şi cât de greu îmi vine să-mi păstrez calmul...

Se vedea bine că Roberta vorbea ca o ființă înspăimântată şi cu nervii zdruncinați. Şi, neştiind că în odaia de unde vorbea ea nu mai era nimeni în clipa când îi telefona, Clyde îşi spuse că e prea indiscretă. Nu-şi schimbă părerea nici chiar când îi declară că e singură şi nu o aude nimeni. Nu voia ca Roberta să-i rostească numele său să facă aluzie la scrisorile pe care i le scrisese.

Evitând termenii prea precişi, încercă s-o facă să înțeleagă că a fost foarte ocupat şi că-i vine foarte greu să-i scrie atât cât ar crede ea de cuviință. Nu i-a spus oare că va veni în jurul lui 28 iunie dacă îi va fi cu putință? Ei bine, aşa va şi face, dacă va fi posibil, dar se temea că ar putea fi nevoit să amâne plecarea cu o săptămână sau

două, până la 7 sau 8 iulie, timp suficient pentru a mai strânge încă cincizeci de dolari, neapărat trebuitori. În realitate, se gândea la o nouă amânare, ca să-i mai facă o vizită Sondrei în w*eekend-ul* următor. Ardea de dorința de a pleca din nou acolo! Ah, şi Roberta asta, cu pretențiile ei! Nu putea să plece cu părinții pentru o săptămână, două, şi după aceea să se ducă el s-o ia, sau să vină ea la el?! Asta i-ar mai da puțin timp pentru...

Auzind însă toate acestea, Roberta nu se mai putu stăpâni. Cuprinsă de indignare, îi spuse că, dacă e aşa, se întoarce imediat la familia Gilpin, dacă odaia ei o mai fi liberă, că nu vrea să-şi mai piardă timpul cu pregătirile, aşteptându-l degeaba, iar atunci Clyde se gândi să-i spună că va veni la 3 iulie, în cazul când până la această dată nu vor stabili să se întâlnească în altă parte. Şi asta pentru că nu luase încă o hotărâre precisă. Îi mai trebuia timp să se gândească, să se gândească...

În consecință, îşi schimbă considerabil tonul şi spuse:

— Dar ascultă, Bert, te rog nu te supăra, vorbeşti ca şi cum lucrurile astea nu m-ar frământa şi pe mine. Tu nu ştii cât ar putea să mă coste toate astea înainte de a rezolva ceva, şi îmi face impresia că nici nu te preocupă prea mult. Ştiu, eşti neliniştită, şi toate celelalte... Dar eu? Fac tot ce pot, Bert, cu toate că sunt năpădit de griji. Te rog să ai răbdare până la 3 iulie. Te rog! Îți promit că-ți voi scrie, sau, dacă nu, îți voi telefona regulat din două în două zile. Eşti de acord? Aş dori însă să nu mai rosteşti numele meu, aşa cum ai făcut adineauri. Asta o să ne pricinuiască neplăceri, cu siguranță! Te rog foarte mult! Când am să-ți telefonez din nou, o să spun că-ți vorbeşte domnul Baker, înțelegi, iar tu poți foarte bine să spui după aceea că a fost... ştiu eu... cine vrei tu. Dacă cumva se întâmpla ceva care ne-ar împiedica să plecăm pe ziua de 3, atunci, poftim, poți să te întorci aici dacă vrei... aici, sau undeva prin apropiere, şi pe urmă putem pleca împreună cât mai curând cu putință...

Vorbea pe un ton aşa de rugător, de blând şi convingător — asta însă numai datorită strâmtorii în care se găsea — încât amintea vechea lui gingăşie şi timiditate prin care o cucerise altădată pe Roberta, de aceea chiar acum, în împrejurările de față, trezi într-

însa o recunoştinţă ciudată şi nejustificată. Se grăbi deci să-i răspundă cu căldură şi chiar cu emoţie:

— A, nu, dragul meu, nu vreau să fac aşa ceva. Tu ştii că n-aş putea. Dar mă simt atât de prost şi nu ştiu deloc cum să mă descurc... Tu înţelegi asta, nu-i aşa, Clyde? Nu pot să nu te iubesc... Şi cred că te voi iubi întotdeauna! Şi nu vreau să fac nimic ce-ar putea să te supere, dragul meu, nimic, crede-mă!

Clyde, simţind în glasul ei accentul unei dragoste sincere şi dându-şi seama că şi-a recăpătat puterea de a o domina, ca altădată, se socoti în măsură să joace din nou rolul de îndrăgostit, fie şi numai spre a o face pe Roberta să se arate mai îngăduitoare în pretenţiile ei. Căci, îşi spunea el, dacă din cauza celuilalt vis al lui, n-o mai putea iubi, iar la o căsătorie cu ea nici nu se putea gândi măcar, n-avea totuşi nimic de pierdut dacă se purta frumos. Să se prefacă! În felul acesta, convorbirea lor luă sfârşit prin încheierea unei noi păci, întemeiată pe această înţelegere reciprocă.

Cu o zi mai înainte — zi în care nu se petrecuse nimic deosebit pe lacurile de unde abia se înapoiase — Clyde, Sondra, Stuart şi Bertina, împreună cu Nina Temple şi cu un tânăr numit Harley Baggott, un invitat al familiei Thurston, plecaseră cu maşina de la lacul Twelfth, la Three Mile Bay, o mică staţiune lacustră, situată la aproximativ douăzeci şi cinci de mile mai spre nord, iar de acolo, printre două perdele impresionante de pini, la lacul Big Bittern şi la alte câteva lăculeţe pierdute printre pinii cei mai înalţi ai regiunii care se întinde la miazănoapte de lacul Trine. În timpul drumului, abia acum îşi aducea aminte, Ctyde fusese ciudat impresionat în unele momente de aspectul dezolant şi în cea mai mare parte pustiu al ţinutului. Drumurile înguste şi nepietruite, desfundate de ploi şi brăzdate de făgaşurile roţilor, şerpuiau printre pinii înalţi, tăcuţi şi întunecaţi, ce formau nişte codri în adevăratul înţeles al cuvântului şi se întindeau, după câte se părea, pe o suprafaţă de mile întregi de jur împrejur. Apoi înfăţişarea bizară, lugubră a unora dintre mlaştinile acelea ce se vedeau de o parte şi de alta a câtorva drumuri relativ practicabile, acoperite, ici şi colo, de un fel de plante agăţătoare sinistre, ca nişte vipere, şi presărate, ca nişte adevărate câmpuri de bătălie lăsate în părăsire, cu buşteni putrezi

şi fărâmicioşi, îngrămădiţi unul peste altul, câte patru pe alocuri în nămolul verde ce colcăia în fundul viroagelor, de unde nu avea cum să se scurgă. Apoi ochii bulbucaţi şi spinările broaştelor ce se încălzeau nestingherite la soare, căţărate, ici şi colo, pe uscături acoperite de licheni, pe plante târâtoare sau pe muşchiul trunchiurilor ce putrezeau sub arşiţa de iunie; şi rotocoalele zborului ţânţarilor; şi fâşâitul cozii câte unui şarpe singuratic, ce fugea prin noroi la apropierea bruscă a maşinii; şi ierburile otrăvite, şi plantele acvatice mustind în toate părţile…

Privind unul dintre aceste lacuri, Clyde se gândi, pentru un motiv ce nu şi-l putea lămuri, bine, la accidentul de la lacul Pass. Fără să-şi dea seama, în subconştientul său se întipărea în acel moment singurătatea acestor locuri, atât de izolate şi atât de favorabile planului său. În acea clipă, un *wier-wier,* una dintre păsările acvatice şi solitare ce trăiesc în această regiune, scoase un ţipăt sinistru, luându-şi zborul din apropierea lui, pentru a se ascunde într-un loc mai ferit al mlaştinii. Auzindu-l, Clyde tresări nervos, apoi se rezemă din nou de bancheta maşinii. Ţipătul acestei păsări se deosebea cu totul de cele pe care le auzise vreodată în altă parte.

— Ce-a fost asta? Îl întrebă pe Harley Baggott.

— Ce?

— Pasărea aceea, sau ceva care a zburat în spatele nostru adineauri…

— N-am auzit nici o pasăre.

— Ce sunet ciudat! Mi s-a încreţit pielea pe mine când l-am auzit!

Ceea ce-l interesa şi-l impresiona mai mult decât orice în această regiune aproape nelocuită era faptul că pe-aici se găseau atât de multe lacuri singuratice, despre care nu auzise niciodată. Ţinutul, străbătut cu toată viteza pe care le-o îngăduiau drumurile desfundate, era presărat cu astfel de lacuri, în mijlocul unor nemărginiţi codri de pini. Numai din când în când, de-a lungul unuia sau altuia dintre aceste lacuri, se puteau vedea urmele unui bivuac sau ale unei cabane, unde nu se putea ajunge decât pe o potecuţă întortocheată sau pe un drumeag nisipos şi plin de

făgaşuri, ce se pierdea în desişul copacilor. În general, malurile acestor lacuri îndepărtate pe lângă care trecuseră erau nelocuite, sau trădau atât de puţine semne de viaţă, încât un bordei sau o căsuţă ce se zăreau în depărtare, dincolo de apă liniştită a acestor bălţi înconjurate de pini, atrăgea atenţia tuturor.

Dar de ce oare gândul i se întorcea mereu la celălalt lac din Massachusetts? La barca aceea? Fusese găsit cadavrul tinerei femei, dar nu şi al însoţitorului ei! Ce întâmplare îngrozitoare, într-adevăr!

Ceva mai târziu — aici, în camera lui, după ultima convorbire cu Roberta — avea să-şi aducă aminte că maşina, după ce parcursese încă vreo câteva mile, ajunsese în cele din urmă într-un loc deschis, situat la capătul de nord al unui lac lung şi îngust, a cărui parte dinspre sud părea ascunsă în dosul unei peninsule sau al unei insule ce te făcea să crezi că lacul era de fapt şi mai lung, având mai multe cotituri şi şerpuituri decât cele care se puteau vedea din locul unde se opriseră ei.

Cu excepţia unei mici cabane cu un adăpost pentru bărci, situată în această parte a lacului, totul părea pustiu — nici un fel de barcă cu motor, nici o luntre nu se vedea pe suprafaţa Iui în momentul când sosiseră ei acolo. Ca şi în cazul tuturor celorlalte lacuri văzute în ziua aceea, ţărmurile erau străjuite chiar până la marginea apei de aceiaşi pini verzi, înalţi, ascuţiţi, ca nişte lănci, şi cu braţele larg întinse, întocmai ca pinul acesta de sub fereastra camerei lui de aici, din Lycurgus. Dincolo de ei, în depărtare, înspre sud şi înspre apus, se înălţau crestele cocoşate, netede şi verzi încă ale contraforturilor de la Adirondacks. La poalele lor, apa, încreţită acum de o boare de vânt şi scânteind în bătaia soarelui de după amiază, era de un albastru de Prusia intens, aproape negru, ce lăsa să se creadă că are o adâncime foarte mare, lucru confirmat ceva mai târziu de un paznic care trândăvea în pridvorul scund al micii cabane:

— Să tot aibă vreo şaptezeci de picioare, dacă nu şi mai bine, la cel mult o sută de picioare de adăpostul pentru bărci.

În clipa aceea, Harley Baggott, dorind să se informeze despre posibilităţile de pescuit în acest lac, gândindu-se la tatăl său, care

intenționa să viziteze ținutul peste câteva zile, îl întrebă pe paznic, care nu părea să dea atenție celorlalți ocupanți ai maşinii:

— Ce lungime să aibă lacul ăsta?

— Vreo şapte mile.

— Peşte se găseşte în el?

— Aruncați o undiță, şi o să vedeți... E locul cel mai bun din tot ținutul pentru biban negru şi alți peşti de soiul ăsta. În largul insulei pe care o vedeți colo, vreau să spun în spatele ei, la sud, se află un golfuleț despre care se spune că e unul dintre cele mai bune locuri de pescuit din întreaga regiune. Am văzut cu ochii mei cum doi oameni au prins nu mai puțin de şaptezeci şi cinci de peşti în două ceasuri. Destul ca să se declare mulțumit oricine, bineînțeles dacă nu vrea să scoată totul pentru el, iar nouă, ăstorlalți, să nu ne mai lase nimic.

Paznicul, un individ slăbuț, înalt şi cu fața arsă de soare, cu un cap lunguieț şi îngust şi cu nişte ochi albaştri, luminoşi şi pătrunzători, râse tare, bădărăneşte, cercetând grupul.

— Nu vreți să vă încercați norocul?

— Nu, am întrebat numai pentru că-l interesează pe tata. S-ar putea ca dânsul să vină aici săptămâna viitoare. Aş vrea să ştiu, cum se poate aranja cu locuința?

— De, nu e ca la Racquette, bineînțeles, dar nici peştele de aici nu se compară cu ăl de la Racquette!

Le aruncă tuturor, pe rând, un zâmbet şiret şi plin de tâlc.

Clyde nu mai întâlnise până atunci oameni de soiul ăsta. Îl interesau toate anomaliile şi contrastele pe care le prezenta lumea aceasta singuratică, în comparație cu oraşele pe care le cunoscuse în mod aproape exclusiv până atunci şi cu viața şi atmosfera, atât de exotice pentru el, în mijlocul cărora trăiai în acel moment printre membrii familiei Cranston şi ceilalți. Ce contrast între înfățişarea stranie şi relativ pustie a acestui ținut şi viața agitată şi activă din Lycurgus, la mai puțin de o sută de mile spre sud!

— Simt că mă înăbuş aici, observă Stuart Finchley. E numai la doi paşi de Lanțul Indian, şi, totuşi, cita diferență! S-ar părea că nu e țipenie de om pe aici!

— Păi, afară de bivuacurile din timpul verii şi de domnii care vin

să vâneze elani şi cerbi toamna, nu prea e nimeni pe aici, după 1 septembrie, explică paznicul. Sunt călăuză şi mă îndeletnicesc cu punerea capcanelor de aproape şaptesprezece ani, dar afară de oamenii care vin în număr din ce în ce mai mare să viziteze lacurile de aici, vara, mai ales cele de la Lanț, nu prea s-au făcut mari schimbări. Trebuie să cunoşti bine ținutul dacă vrei să te îndepărtezi de drumurile principale, cu toate că, bineînțeles, la vreo cinci mile spre asfințit, se află calea ferată. Acolo e gara Gun Lodge. Vara, vizitatorii vin până aici cu omnibuzul. Iar acolo, la capătul de sud, e un drumeag care duce la Greys şi la Three Mile Bay. Bănuiesc că ați mers o bucată de timp pe el, pentru că e singurul drum care ajunge, deocamdată, până aici. E vorba să se facă un drum la lacul Long, dar până acum e numai vorba. Cele mai multe lacuri nu sunt legate cu nici un fel de drum pe care să poată merge automobilele. Nu există decât poteci. Şi pe unele dintre ele nu găseşti nici măcar un bordei, sau ceva asemănător. Trebuie să-ți aduci cu tine tot ce-ți trebuie. Vara trecută, Bud Ellis şi cu mine ne-am dus la lacul Gun — la vreo treizeci de mile spre vest — şi am fost nevoiți să străbatem pe jos fiecare palmă de pământ, cărând în spate tot calabalâcul. Hei, dar ce de mai peşti am prins acolo! Şi unde mai pui că elanii şi cerbii vin pe alocurea până la marginea apei, ca să se adape. Îi vezi de departe, aşa cum se vede scorbura ceea de pe malul celălalt...

Clyde îşi amintea că, întocmai ca şi ceilalți, plecase de acolo cu impresia că din punct de vedere al singurătății şi farmecului —-sau cel puțin al misterului — acest ținut nu-şi avea pereche. Şi când te gândeşti că era destul de aproape de Lycurgus, nu mai mult de o sută de mile de drum, sau maximum şaptezeci de mile cu trenul, după cum află el mai târziu.

La Lycurgus, însă, reîntors în odăița lui după convorbirea telefonică cu Roberta, privirea îi căzu din nou pe ziarul de pe masă, în care se găsea articolul privitor la tragedia de la lacul Pass. Fără să vrea, ochii săi parcurseră încă o dată, cu nervozitate şi fără şovăire, până la ultimul cuvânt, toate amănuntele acelea sugestive şi ispititoare descrise în articol. Modul simplu şi fără complicații în care perechea înecată şi-a făcut apariția la debarcader; felul

obişnuit şi întru nimic bănuitor în care închiriaseră barca şi plecaseră, vâslind; modul cum dispăruseră la capătul de nord al lacului; apoi răsturnarea bărcii, vâslele şi pălăriile care pluteau în apropierea țărmului...

Citea în picioare, la lumină încă destul de puternică a acelui sfârşit de după-amiaza. În fața ferestrelor lui se întindeau brațele pinului la care se gândise cu o zi mai înainte şi care acum îi evocau toți brazii şi pinii de pe țărmurile lacului Big Bittern.

Dar, Dumnezeule! Ce-i trecea oare prin cap? El, Clyde Griffiths? Nepotul lui Samuel Griffiths? Ce l-a apucat? O crimă! Nici mai mult, nici mai puțin! Acest groaznic fapt divers, acest accident său urzeală drăcească nu înceta să-i tortureze mintea! O crimă oribilă, pentru care oamenii erau electrocutați atunci când erau prinşi. De fapt, el nu era în stare să omoare pe nimeni, şi în nici un caz pe Roberta. Nu, nu! Nu putea să facă aşa ceva, mai ales după cele ce se petrecuseră între ei. Şi, totuşi, lumea cealaltă, Sondra... pe care cu siguranță că o va pierde acum dacă nu va întreprinde ceva...

Mâinile îi tremurau, simțea împunsături în pleoape, simți apoi furnicături la rădăcina părului, şi un fior rece îl străbătu din creştet până-n tălpi. Un asasinat! Sau, în orice caz, răsturnarea unei bărci acolo unde apa era mai adâncă, lucru ce se putea întâmpla oriunde, din greşeală, ca şi pe lacul Fass... Iar Roberta nu ştia să înoate. De asta era sigur. Dar s-ar putea salva țipând, agățându-se de barcă — şi atunci, dacă ar auzi-o cineva... şi apoi va povesti totul... mai pe urmă! Broboane reci de sudoare i se aşternură pe frunte; buzele îi tremurau şi îşi simți deodată gâtlejul uscat. Ca să nu ajungă până acolo, trebuia... trebuia s-o... dar nu — el nu era dintre aceia! Nu era în stare să facă una ca asta — să dea în cap cuiva — unei fete — Robertei — mai ales când ea ar fi pe punctul de a se îneca, sau când s-ar zbate. Nu, nu — aşa ceva era cu neputință! Imposibil!

Îşi luă pălăria de paie şi ieşi, înainte ca cineva să-l fi putut auzi gândind, cum şi-ar fi spus el singur, astfel de lucruri cumplite, înfiorătoare. De acum înainte nu va mai putea şi nici nu va mai voi să le îngăduie a-i trece prin minte măcar. Nu era el omul acela... Şi totuşi, totuşi... ah, gândurile astea! Iată soluția — dacă avea nevoie

de una. Mijlocul de a rămâne aici — de a scăpa de plecare — mijlocul de a se căsători cu Sondra — de a se descotorosi de Roberta şi de toate... de toate... cu preţul unui strop de curaj sau de îndrăzneală. Dar nu!

Merse în neştire spre sud-est pe un drum ce trecea printre nişte ţarini sărăcăcioase şi puţin umblate, depărtându-se de Lycurgus, ceea ce îi îngăduia să fie singur pentru a cugeta, sau, cum avea el impresia, pentru a cugeta fără să-l audă nimeni.

Ziua se stingea în umbrele înserării. Prin case, ici şi colo, se aprindeau luminile. Copacii, strânşi în mănunchiuri pe câmp sau de-a lungul drumului, începeau să-şi piardă contururile sau să se topească unii în alţii ca într-un fum. Şi cu toate că era cald în văzduh, nu se simţea nici o adiere de viaţă, totul părea cuprins de toropeală, el mergea repede, cugetând şi transpirând, de parcă s-ar fi luat la întrecere cu propriile lui picioare, ori cu propriul lui creier, cu o dedublare a lui însuşi, cu un eu interior ce preferă să rămână liniştit în urmă şi să mediteze.

Lacul acela lugubru, şi singuratic! Insula aceea dinspre miazăzi! Cine ar putea să vadă ceva? Cine ar putea să audă ceva?

Gara de la Gun Lodge, cu omnibuzul care o deservea în acest anotimp al anului. (Ah, care va să zică, îşi amintea de toate astea? Mii de draci!) Ce lucru groaznic să-ţi aduci aminte de un asemenea amănunt în legătură cu o idee ca asta! Dar dacă e vorba să se gândească la aşa ceva, atunci e preferabil să se gândească serios — înţelegea bine lucrul acesta — sau să înceteze de a se mai gândi o dată pentru totdeauna — pentru totdeauna! Dar Sondra?! Roberta?! Dacă ar fi prins, ar sfârşi pe scaunul electric! Şi, totuşi, chinul ăsta insuportabil al situaţiei din clipa de faţă! Impasul acesta înfiorător! Pericolul de a o pierde pe Sondra. Şi, totuşi — un asasinat...

Îşi şterse faţa înfierbântată şi jilavă şi se opri să privească un pâlc de copaci, de pe cealaltă parte a unei ţarini, care îi amintiră întrucâtva, nu ştia de ce, copacii aceia de la... drace!... nu-i plăcea drumul ăsta. Începea să se întunece. Ar fi mai bine să se întoarcă. Dar drumul acela către sud, care duce la Three Mile Bay şi la lacul Greys, dacă ai vrea să apuci pe el... — Drumul acela ce duce la Sharon şi la vila Cranstonilor... unde ar ajunge oare dacă ar apuca

pe acolo? Dumnezeule! Big Bittern… acolo, în amurg, copacii vor semăna cu aceştia, pierduți în întuneric şi lugubri. Bineînțeles, trebuia ca totul să se petreacă spre seară. Nimeni nu se va gândi să încerce să… chiar aşa… dimineața era prea multă lumină. Numai un neghiob ar face-o dimineața. Dar seara, după căderea amurgului, ca acum, de pildă, ori ceva mai târziu… La naiba, nu trebuie să asculte de îndemnul unor astfel de gânduri!… Totuşi, nu-l va vedea probabil nimeni, nici pe el, nici pe Roberta, nu-i aşa? Ar fi atât de uşor să se ducă la Big Bittern sub pretextul unei călătorii de nuntă, de pildă cu prilejul sărbătorii naționale, sau după 4 ori 5 iulie, când vor fi oameni mai puțini. Apoi, să se înscrie sub un nume fals — în nici un caz să nu-şi dea numele adevărat! — Ca să nu poată fi identificat. Pe urmă, nimic mai uşor decât să se întoarcă la Sharon şi la vila familiei Cranston, la miezul nopții sau poate a doua zi dimineața, iar o dată ajuns acolo, va putea pretinde că a sosit în nord cu trenul de dimineață, care vine pe la 10. Şi atunci…

La dracu! Pentru ce oare mintea lui nu se mai satură să tot rumege ideea asta? Cum, plănuia adică să facă într-adevăr aşa ceva? Nu, era cu neputință! El, Clyde Griffiths, nu se putea gândi cu toată seriozitatea să comită un asemenea act! Nu era posibil! Nu, desigur! Era cu totul imposibil, cu totul condamnabil să-şi închipuie că el, Clyde Griffiths, ar fi putut să comită o astfel de faptă. Şi totuşi…

În fața unei crime atât de cumplite îl cuprinse o senzație îngrozitoare de slăbiciune şi de sfârşeală. Se hotărî să-şi întoarcă paşii spre Lycurgus, unde, cel puțin, se va găsi din nou printre ființe omeneşti.

CAPITOLUL 65

În viața ființelor prea imaginative sau bolnăvicios de anacronice — atunci când creierul, pradă cine ştie cărei idei fixe, nu are o forță

de rezistență pe măsura problemei care îl frământa — există momente când, fără să fie cu totul detronată, rațiunea şovăie, începe să şchiopăteze ori e zdruncinată puternic, momente când spiritul se întunecă în aşa măsură, încât, chiar şi numai în mod trecător, zăpăceala, dezordinea sau eroarea par să triumfe asupra celorlalte. În astfel de cazuri, în fața unei mari dificultăți, pe care n-o pot nici birui, nici îndura, la unii voința şi curajul par s-o ia razna, nelăsând în urma lor decât panică şi un fel de nebunie vremelnică.

În cazul care ne preocupă, mintea lui Clyde ar putea fi lesne asemuită cu o mică armată pusă pe fugă de nişte forțe superioare, dar care, în retragerea sa precipitată, se opreşte din vreme în vreme pentru a căuta mijlocul de a evita o distrugere totală şi, în panică ce a creat o astfel de situație, se lasă în voia celor mai nesăbuite şi mai hazardate fantezii, în dorința de a fugi de soarta care o amenință şi de care îi este totuşi absolut cu neputință să scape. Această stare era trădată uneori de expresia încordată şi turmentată a ochilor lui Clyde, de concentrarea cu care clipă de clipă şi ceas de ceas trecea în revistă acțiunile şi gândurile lui atât de dezechilibrate până acum, fără a descoperi totuşi cea mai mică portiță de scăpare. Şi, din când în când, soluția sugerată de articolul din *Times Union,* născută din propriile lui frământări tulburătoare, îndârjite şi deznădăjduite, căuta să se impună iarăşi, printr-o obsesie de nestăvilit, într-un chip din ce în ce mai stăruitor.

Într-adevăr, s-ar fi putut spune că din adâncurile unei lumi inferioare sau superioare, a cărei existență n-o bănuise şi pe care n-o sondase niciodată în viața lui, dintr-o regiune situată dincolo de viață sau de moarte şi populată cu făpturi care nu-i semănau lui, apăruse brusc — asemenea duhurilor rele ce se trezeau la viață atunci când cineva atingea din întâmplare lampa lui Aladin, asemenea demonului ce se ivea în chip de fum din ulciorul fermecat prins de pescar în plasa lui — substanța însăşi a unei dorințe ce-i rânjea diabolic, sau a unei înțelepciuni nebănuite, ascunsă în propria sa ființă, şi care, înfiorătoare şi totuşi irezistibilă, batjocoritoare şi totuşi captivantă, prietenoasă şi totuşi crudă, îi cerea să aleagă între un rău ce amenința să-l distrugă (în ciuda

celei mai îndârjite rezistențe din partea lui) şi un alt rău care, cu tot dezgustul, neliniştea sau teroarea pe care i le inspiră, îi făgăduise în schimb libertatea, succesul şi dragostea.

Propriu-zis, centrul sau partea gânditoare a creierului său putea fi comparată în aceste clipe cu o sală tăcută şi zăvorâta, unde stătea el, singur şi netulburat, ascultând, împotriva voinței lui, glasul dorințelor sau al sfaturilor oculte, cumplite şi îngrozitoare, ale unei a doua naturi, mai sumbră, primitivă şi blestemată, ce-i era proprie, fără puterea de a o constrânge să se îndepărteze, sau de a se constrânge pe sine însuşi să-i întoarcă spatele, şi totodată fără a avea curajul de a lua o hotărâre.

Căci acum vorbea duhul rău, ce sălăşluia în cea mai întunecoasă şi mai neputincioasă parte a ființei lui. Şi îi şoptea:

„— Vrei să scapi de pretențiile Robertei, care până în această clipă, până în ceasul acesta ți se par de neînlăturat? Iată! Îți voi arăta eu o cale. Este calea lacului... a lacului Pass. Crezi oare că articolul pe care l-ai citit ți-a căzut fără nici un rost în mână? Îți aduci aminte, de lacul Big Bittern, de apa adâncă, de un albastru-închis, şi de insula dinspre miazăzi, şi de drumul singuratic ce duce la Three Mile Bay? Cât de potrivite sunt toate acestea pentru planurile tale! O luntre cu vâsle, sau o barcă ce se răstoarnă într-un astfel de lac... şi Roberta va dispare pentru totdeauna din viața ta! Ea nu ştie să înoate! Lacul — lacul pe care l-ai văzut — pe care eu ți l-am arătat — nu este oare ideal pentru un asemenea scop? E aşa de retras, aşa de puțin vizitat, şi totuşi destul de aproape... la numai o sută de mile de aici. Nimic mai uşor pentru tine şi pentru Roberta decât să vă duceți acolo, nu direct, ci pe ocolite, în acea presupusă călătorie de nuntă, la care tu ai şi consimțit. Singurul lucru pe care va trebui să-l faci este să-ți schimbi numele, şi pe al ei, de asemenea, sau, la urma urmei, vă puteți păstra amândoi numele voastre. Căci tu nu i-ai permis să vorbească despre tine şi despre legătura voastră, şi ea te-a ascultat. Nu i-ai scris decât vreo câteva bilețele convenționale. Aşa că dacă ai întâlni-o acum undeva, după cum ai şi hotărât, fără să vă vadă cineva, ai putea să te duci cu ea la Big Bittern, sau în vreun alt colț învecinat, aşa cum vă duceați altădată împreună la Fonda...”

„— Dar la Big Bittern nu e nici un hotel, îl corectă Clyde imediat. Nu-i decât un adăpost, unde se pot aciua doar câteva persoane, şi încă în condiţii destul de proaste...”

„— Cu atât mai bine. Asta înseamnă că vor fi şi mai puţini oameni!”

„— Dar s-ar putea să fim văzuţi în tren. S-ar şti atunci că am fost cu ea.”

„— Aţi fost oare văzuţi la Fonda, la Gloversville, la Little Falls? După cum aţi călătorit atunci în compartimente sau pe. Bănci separate, nu aţi putea să faceţi acelaşi lucru şi acum? Nu e vorba, clipurile, de o căsătorie tainică? Atunci, de ce nu şi o lună de miere tainică?”

„— Foarte adevărat, foarte adevărat!”

„— Şi după ce vei fi aranjat toate acestea şi veţi fi sosit la Big Bittern, sau la un alt lac asemănător — sunt destule prin părţile de-acolo! — Nimic mai simplu decât să vă urcaţi într-o barcă. N-o să te întrebe nimeni nimic. N-o să-ţi ceară nimeni să declari numele tău, ori pe al ei. O barcă închiriată pentru un ceas, pentru o jumătate de zi, sau pentru o zi întreagă... Ai văzut insula aceea din partea de sud a lacului singuratic. Nu e frumoasă? Merită să fie văzută! De ce să nu faceţi o excursie acolo înainte de nuntă? Ea va fi fericită să te urmeze, obosită şi deznădăjduită cum e acum... o ieşire la aer liber, un pic de odihnă înainte de greaua încercare a unei vieţi noi. Ia spune, nu e un lucru înţelept, plauzibil? Şi dacă am presupune că nici unul dintre voi nu vă veţi mai întoarce? Vă veţi îneca amândoi, nu-i aşa? Cine o să vă vadă? Unul sau doi paznici, omul care vă va închiria barca, sau cabanierul, şi numai o singură dată, atunci când vieţi pleca pe lac. Dar de unde au să ştie ei cine eşti tu? Sau cine e ea! Şi ai auzit cât de adâncă e apă...”

„— Dar eu nu vreau s-o omor! Nu vreau s-o omor! Nu vreau să-i fac nici un rău! Dacă ar vrea să mă lase să-mi urmez drumul meu, iar ea să-şi vadă de drumul ei, aş fi fericit să n-o mai întâlnesc niciodată!”

„— Dar n-o să te lase în pace şi nici n-o să-şi vadă de drumul ei decât dacă o însoţeşti tu! Şi dacă o să pleci cu ea, asta înseamnă să renunţi la drumul tău, la Sondra şi la tot ce reprezintă ea, precum

şi la această viață plăcută de aici — situația de care te bucuri pe lângă unchiul tău, prietenii ei, maşinile lor, dansurile, vizitele la vilele de la lacuri... Şi ce-ar putea să urmeze? O slujbuliță! O lefşoară! O nouă perioadă de hoinăreli de ici-colo, aşa cum s-a întâmplat după accidentul din Kansas City... Niciodată nu te vei mai întâlni cu ocazia asta, nicăieri! Preferi aşa ceva?”

„— Dar dacă se va produce, ca şi la Kansas City, un alt accident, care să-mi spulbere toate visurile, să-mi distrugă viitorul?”

„— Un accident? Da, dar nu ca acela! De data aceasta planul e în mâinile tale! Poți aranja totul după cum vrei. Şi cât e de lesne! În fiecare vară se răstoarnă atâtea bărci, iar ocupanții lor se îneacă fiindcă, de cele mai multe ori, nu ştiu să înoate. Şi parcă se va afla vreodată dacă bărbatul care a fost cu Roberta Alden pe Big Bittern ştia sau nu să înoate?! Iar dintre toate morțile, înecul e cea mai uşoară... fără zgomot, fără strigăte... poate o lovitură cu vâslă, ca din greşeală, o izbitură de marginea bărcii... Apoi, tăcere! Libertatea! Un cadavru ce nu va fi găsit niciodată. Sau, dacă va fi găsit şi identificat, nu ți ar fi oare uşor — cu condiția să-ți faci un plan în acesta privință — să dovedeşti că în momentul acela te găseai în altă parte, că vizitai unul dintre celelalte lacuri înainte de a te fi hotărât să te duci la lacul Twelfth? Ce e suspect în planul ăsta? Unde e greşeala de calcul?”

„— Dar dacă eu aş răsturna barca, iar ea nu s-ar îneca... atunci? Să zicem că s-ar agăța de barcă, ar striga, ar fi salvată şi... după aceea... ar povesti... Nu, nu, nu pot să fac asta, n-am s-o fac. N-am s-o lovesc! Ar fi prea groaznic... prea mârşav...”

„— Dar o lovitură uşoară, o lovitură cât de slabă în astfel de împrejurări ar fi suficientă pentru a o ameți şi a o face să se ducă la fund. E trist, da, dar ea e încă liberă să-şi vadă de drumul ei, dacă vrea. Numai că nu vrea, după cum nu vrea nici să te lase pe tine în pace! Şi, atunci, e o nedreptate chiar aşa de mare? Şi nu uita că după aceea o vei vedea pe Sondra, pe frumoasa Sondra, un cămin cu ea la Lycurgus... bogăție... o situație înaltă, pe care altminteri n-ai putea-o căpăta niciodată, niciodată! Dragoste şi fericire! Vei fi egalul celorlalți din oraş, superior chiar vărului tău Gilbert!...”

Glasul tăcu pentru câtva timp, stingându-se în umbră, în tăcere,

în visări.

Clyde, însă, meditând asupra tuturor celor ce i se şoptiseră, nu era încă pe deplin convins. Temeri şi mai sinistre, sau impulsuri generoase îndepărtau sfaturile glasului oare vorbise în sala cea mare. Dar, peste puțin timp, gândindu-se la Sondra şi la tot ceea ce reprezenta ea, apoi la Roberta, celălalt eu întunecat al lui Clyde reveni tot atât de brusc, cu o suavitate şi o subtilitate şi mai pronunțată:

„— Ah, tot te mai gândeşti? Şi nu ai găsit soluția, nu ştii cum să scapi? Dar nici n-ai s-o găseşti! Adevărul este că ți-am arătat singura cale, singura cale! Lacul e lung. Şi nu-ți va fi oare uşor să găseşti, vâslind încoace şi încolo, un loc retras, izolat, un ascunziş în apropierea țărmului dinspre sud, unde apa e aşa de adâncă? Iar de acolo e chiar atât de greu să ajungi, prin pădure, la Three Mile Bay şi la lacul Greys? Pe urmă, la vila familiei Cranston? Un vaporaş deserveşte toate punctele acestea, ştii prea bine. Ah! Ce laşitate, ce lipsă de curaj când e vorba să cucereşti ceea ce râvneşti mai mult decât orice pe lume — frumusețea, bogăția, un rang social, împlinirea tuturor aspirațiilor tale materiale şi spirituale! Şi asta când singura alternativă pentru tine este sărăcia, mediocritatea, o muncă grea şi prost retribuită... Dar mai întâi să te hotărăşti, să te hotărăşti, apoi să acționezi... Trebuie! Trebuie! Trebuie!...”

Aşa vorbea glasul acela, îndepărtându-se, răsunând în sala aceea enormă.

Iar Clyde, ascultându-l la început cuprins de oroare şi de teamă, apoi cu un calm degajat şi filozofic, ca unul care, întru totul desprins de gândurile sau actele sale, se simte încă îndrituit să judece propunerile cele mai nebuneşti şi mai disperate ce i-ar putea aduce libertatea, sfârşi prin a-şi spune — învins de slăbiciunea morală şi fizică în fața plăcerilor şi visurilor ia care nu avea tăria să renunțe — că, la urma urmei, toate acestea erau posibile. Şi de ce nu? Aşa cum îi şoptise glasul acela, nu era oare o soluție posibilă şi plauzibilă, împlinirea tuturor dorințelor şi visurilor lui cu ajutorul unui singur gest condamnabil? Totuşi, din pricina slăbiciunilor şi a cusururilor voinței lui slabe şi atât de schimbătoare, problema nu

putu fi rezolvată prin astfel de reflecții nici în clipa aceea, nici în cursul următoarelor zece zile.

Adevărul este că nu voia şi nici nu putea să ia inițiativa într-o chestiune atât de gravă. Ca de obicei, se lăsa condus de întâmplare, urmând ca ea să-l împingă să ducă la îndeplinire sau să părăsească o idee atât de cumplită şi de înfricoşătoare între timp, primi o serie de scrisori — şapte de la Roberta, şi cinci de la Sondra — scrisori în care, prin culorile sumbre ale rândurilor Robertei şi prin cele vii şi vesele ale rândurilor Sondrei, se precizau termenii atât de opuşi ai rebusului întunecat pe care trebuia să-l rezolve. Nu îndrăzni să răspundă, nici măcar prin telefon, la strădunințele Robertei, oricât de hotărâte şi de amenințătoare erau ele. Deoarece îşi spunea că, răspunzând, n-ar face decât să o atragă pe Roberta spre propria ei pieire, spre o rezolvare violentă a dilemei lui, aşa cum îl ispitea exemplul tragediei de la lacul Pass.

În acelaşi timp, prin mai multe bilete adresate Sondrei, dădu frâu liber celor mai pătimaşe declarații de dragoste ce se pot închipui — iubita lui, comoara lui, cu câtă nerăbdare aştepta să fie la lacul Twelfth în ziua de 4 Iulie, dimineața, dacă avea să fie cu putință, cât de dor îi era de ea! Din nefericire — îi scria el ceva mai târziu, şovăind încă asupra hotărârii pe care trebuia s-o ia — anumite mărunțişuri în legătură cu munca de la fabrică puteau să-l mai rețină o zi, două, trei, nu ştia încă precis, are s-o anunțe însă înainte de 2 iulie, cel mai târziu, când anume va veni. Totuşi, scriindu-i acestea, îşi spunea: „Dacă ar şti despre ce fel de «mărunțişuri» e vorba, dacă ar şti...” Aşternând aceste rânduri pe hârtie şi fără a fi răspuns încă la ultima scrisoare a Robertei, îşi spunea totodată că de fapt nu se pregăteşte să se ducă s-o ia pe Roberta. Nici vorbă de aşa ceva! — şi, în cazul când ar fi făcut-o, nu se gândeşte neapărat s-o omoare. Nici măcar o singură clipă n-a privit în față cu sinceritate, sau, mai exact, cu fermitate, cu curaj sau cu sânge rece gândul de a comite o crimă atât de oribilă. Dimpotrivă, pe măsură ce urgența unei astfel de hotărâri devenea mai presantă şi cu cât ideea aceasta îi apărea mai hidoasă şi mai cumplită, pe atât de hidoasă şi dificilă, şi din ce în ce mai puțin probabilă i se părea şi hotărârea de a o pune vreodată în practică.

Ce-i drept, din când în când — deliberând cu sine însuşi, aşa cum făcea mereu, chinuindu-şi creierii şi alungând teroarea morală şi socială pe care i-o pricinuiau aceste idei — se gândea că ar putea să o ducă la Big Bittern pentru a-i domoli ameninţările, şi astfel (o nouă fugă de sine însuşi, o nouă tărăgăneală) să-şi asigure un răgaz, ce i-ar permite să fixeze linia de conduită pe care trebuia s-o urmeze.

Calea lacului!

Calea lacului!...

O dată ajuns la această soluţie, cine ar mai fi putut spune dacă a făcut bine sau nu că a procedat aşa? Nu era încă exclus s-o mai poată convinge pe Roberta să adopte un alt punct de vedere. Pentru că, orice s-ar zice, Roberta se purta foarte urât şi cu prea multă viclenie. Sub influenţa visurilor lui în legătură cu Sondra, Clyde îşi spunea că Roberta se simţea apăsată şi chinuită de o situaţie care, ţinând seama de toate împrejurările, nu se deosebea chiar aşa de mult de aceea prin care trecuse şi Esta. Iar Esta nu silise pe nimeni s-o ia în căsătorie. Pe de altă parte, întrucât Aldenii erau mai cu moţ decât părinţii lui? Nişte ţărani săraci în comparaţie cu nişte predicatori săraci! Aşa încât de ce să se neliniştească el gândindu-se la ceea ce vor crede Aldenii, atâta vreme cât Esta nu-şi dăduse osteneala să se întrebe ce vor simţi părinţii ei?

Şi pe urmă, în pofida celor ce-i spusese Roberta despre responsabilitatea lui, dânsa era oare cu totul nevinovată? Desigur, el căutase s-o ademenească sau s-o seducă, cum vreţi să spuneţi, dar, chiar aşa stând lucrurile, ea nu avea oare nici o vină? Ar fi putut foarte bine să se împotrivească atunci, dacă ar fi ţinut destul de mult la virtutea şi moralitatea ei!... Dar Roberta nu s-a împotrivit. Iar în ceea ce priveşte urmările, el a făcut tot ce i-a stat în putinţă s-o scoată din încurcătură. Şi asta tocmai când avea atât de puţini bani şi se găsea într-o situaţie atât de delicată! Prin urmare, şi ea era de condamnat, în aceeaşi măsură ca şi el! Dar iată că acum dumneaei era hotărâtă să arunce toată vina pe el! Să stăruie în pretenţia de a fi luată în căsătorie, deşi, dacă ar consimţi să se ducă singură undeva — bineînţeles, ajutată de el — ar putea încă să înlăture toate neplăcerile, pentru amândoi!

Dar nu, ea nu voia să consimtă. Ei bine, nici el nu se va însura cu ea, şi gata! Nu trebuie să-şi închipuie că îl va putea sili. Nu, nu, nu!

Uneori, în astfel de stări sufleteşti, simțea că e capabil să facă orice, s-o înece fără să mai stea prea mult pe gânduri, iar întreaga vină nu s-ar răsfrânge decât asupra ei.

Imediat după aceea, însă, se simțea din nou mârşav; se gândea la cele ce va crede şi va face societatea dacă va afla, la ceea ce va fi silit pe urmă să gândească despre el însuşi, şi ajungea la concluzia că, în ciuda dorinței lui de a rămâne aici, nu era capabil de nici o acțiune, şi, prin urmare, trebuia să fugă.

În felul acesta îşi petrecu cele câteva zile ce urmară după primirea scrisorii Robertei; adică marți, miercuri şi joi. Iar joi seara, după o zi de chinuri morale violente atât pentru el, cât şi pentru Roberta, primi următoarea scrisoare:

„Biltz, miercuri 30 iunie

Dragă Clyde,

Îți trimit această scrisoare pentru a te avertiza că, dacă până vineri la amiază nu voi primi nici o veste de la tine prin telefon sau prin poştă, vineri seara voi sosi la Lycurgus, şi toată lumea va afla cum te-ai purtat cu mine! Nu mai pot şi nici nu mai vreau să aştept şi să sufăr un singur ceas mai mult! Îmi pare rău că sunt silită să fac acest pas, însă tu ai lăsat să treacă atâta timp fără să dai nici un semn de viață, iar sâmbătă e în 3 iulie, şi noi n-am aranjat încă nimic. Întreaga mea viață e distrusă, şi va fi şi a ta într-o anumită măsură, dar nu cred că eu sunt chiar atât de vinovată de toate acestea! Am făcut tot ce mi-a sfat în putință să-ți uşurez povara şi regret durerea pe care o voi prilejui părinților mei, precum şi celor pe care tu îi cunoşti şi la care ții. Sunt însă hotărâtă să nu mai aştept şi să nu mai sufăr nici un ceas mai mult!

Roberta”

Cu scrisoarea asta în mâini, părea pur şi simplu paralizat de ideea că acum trebuie să acționeze cu toată hotărârea. Roberta va veni la Lycurgus! Dacă nu va reuşi s-o domolească sau s-o oprească printr-un mijloc oarecare, va fi aici mâine, 2 iulie. Şi, totuşi, nici în 2 iulie, nici în 3 iulie şi nici într-un caz nu era dispus să plece cu ea înainte de 4 Iulie. În aceste zile de sărbătoare, aglomerația va fi prea mare. Vor fi prea mulți oameni pe drumuri, trebuiau să se ferească de ochii lumii. Şi mai avea nevoie de câtva timp, să se pregătească. Trebuia deci să reflecteze iute şi să treacă la fapte. Dumnezeule! Să se pregătească! Ce-ar fi să-i telefoneze şi să-i spună că a fost bolnav, sau că, a fost atât de preocupat din pricina banilor de care avea nevoie, ori din altă pricină, încât nu-i putuse scrie, şi că, pe de altă parte, unchiul lui îi cerea să se ducă să petreacă ziua de 4 Iulie cu ei, la lacul Greenwood? Unchiul lui! Unchiul lui! Nu, nu era bine. Se servise prea mult de numele unchiului. Dar ce importanță mai putea să aibă acum, în ochii ei, faptul că trebuie să-şi mai viziteze o dată unchiul? Nu era oare, şi aşa, pe punctul de a pleca o dată pentru totdeauna, sau, qel puțin, nu-i spusese aşa Robertei? Era mai bine, deci, să-i spună că se duce la unchiul lui ca să-i explice pentru ce pleacă, în scopul de a obține, dacă se poate, îngăduința de a se întoarce peste circa un an. Aşa s-ar putea ca ea să-l creadă. În orice caz, trebuia să-i spună ceva care s-o liniştească şi ş-o facă să rămână acolo până după 4 Iulie, până când el avea să pună la cale. Amănuntele unui plan oarecare şi până când va izbuti să se hotărască într-un fel sau altul. Într-un fel sau altul...

Fără să se mai gândească la altceva, se repezi la cel mai apropiat telefon, unul unde risca mai puțin să fie auzit. De îndată ce obținu legătura cu Roberta, începu din nou, potrivit obiceiului, o explicație lungă în doi peri, şi, în cazul de față, conciliantă; îi repetă că a fost bolnav, fiind reținut în camera lui de o febră care nu i-a îngăduit să iasă nici până la telefon, şi că, în cele din urmă, s-a gândit că e mai bine să-şi explice purtarea în fața unchiului său, pentru a putea reveni mai târziu, dacă va fi nevoie. În felul acesta, vorbindu-i pe un ton cât se poate de stăruitor, dacă nu şi cu adevărat afectuos, şi rugând-o să țină seama de starea în car s-a găsit, Clyde reuşi nu numai s-o facă să creadă că există într-adevăr o scuză pentru

întârzierea şi tăcerea lui, dar să şi insinueze proiectul pe care-l avea în minte: dacă Roberta consimte să aştepte până în 6 iulie, el era gata s-o întâlnească neapărat în locul pe care l-ar alege ea — Homer, Fonda, Lycurgus, Little Falls — numai că, întrucât încercau să facă totul în cea mai mare taină, el îi propunea să plece la Fonda în dimineața zilei de 6 iulie, ea să poată lua trenul de amiază în direcția Utica. Îşi vor petrece noaptea acolo, deoarece nu puteau să discute proiectele şi să ia o hotărâre la telefon; după aceea vor proceda conform hotărârii pe care o vor lua. În plus, atunci îi va putea explica mai bine decât acum ce anume crede el că ar fi cu cale să facă. Avea o idee, poate o mică excursie, undeva, înainte de a se căsători sau după, cum o să vrea ea, în orice caz ceva drăguț (vocea i se voală, iar genunchii şi mâinile începură să-i tremure uşor pe când vorbea astfel, dar Roberta n-avea cum să-şi dea seama de tulburarea lui bruscă). Acum însă nu trebuie să-l mai întrebe nimic. Nu poate să-i spună la telefon. Dar, negreşit, în ziua de 6 iulie, la amiază, el se va afla pe peronul gării din Fonda. Singurul lucru pe care va trebui să-l facă ea de îndată ce-l va zări e să-şi cumpere bilet până la Utica şi să se urce într-un compartiment. Îşi va cumpăra şi el un bilet şi se va urca într-un alt compartiment, vecin cu ăl ei. După pornirea trenului, în cazul când ea nu-l va fi văzut în gară mai înainte, el va trece prin vagonul Robertei, căutând vagonul-restaurant, pentru ca ea să-l vadă că e acolo, dar numai atât — nu trebuie să-i vorbească. La Utica, Roberta îşi va depune geamantanul la casa de bagaje, iar el o va urma până la cel mai apropiat ungher liniştit. După aceea, se va întoarce şi-i va lua geamantanul, apoi se vor duce amândoi la un hotel mai mic, iar pe urmă el se va ocupa de toate celelalte.

Dar Roberta trebuia să se conformeze întru totul indicațiilor lui. Are încredere în el? În caz afirmativ, îi va telefona în 3 iulie — adică chiar a doua zi — precum şi în dimineața zilei de 6 iulie, negreşit, pentru a se asigura şi unul, şi altul că totul se desfăşoară conform planului — că Roberta se pregăteşte de plecare, iar el va fi acolo. Cum? Valiza? Cea mică? Desigur! Dacă crede că are nevoie de ea, poate s-o ia, fireşte. Numai că, în locul ei, nu s-ar încărca cu prea multe lucruri, pentru că, o dată instalată undeva, îi va fi destul de

uşor să trimită după restul de lucruri de care ar avea nevoie.

În timp ce Clyde vorbea astfel la telefon într-o farmacie mică de cartier, al cărei proprietar, retras singur în fundul prăvăliei, în mijlocul borcanelor şi fiolelor sale, era cufundat în lectura unui roman banal de dragoste, s-ar fi zis că demonul uriaş, care se trezise iarăşi la viață în sălile tăcute ale creierului său, se afla din nou alături de el, că altcineva vorbeşte prin ființa lui înghețată, amorțită şi înfricoşată şi că nu mai este el, Clyde, acela care vorbeşte.

„— Du-te la lacul pe care l-ai vizitat împreună cu Sondra! Fă-ți rost de prospectele turistice ale regiunii, fie aici, la «Hotel Lycurgus», fie la gară.

Du-te la capătul de sud al lacului, şi de acolo îndreaptă-te spre miazăzi.

Alege-ți barcă ce se poate răsturna lesne, una cu fundul rotund, dintre acelea pe care le-ai văzut aici, la lacul Crum, şi acolo.

Cumpără-ți o pălărie nouă, care să nu semene cu cea pe care porți acum, şi pe aceea s-o arunci în apă, o pălărie care să nu poată fi recunoscută ca fiind a ta. Ai putea chiar să-i scoți căptuşeala, ca să nu mai aibă cum să-i dea de urmă.

Împachetează-ți toate lucruşoarele în geamantan, dar lasă-l aici, pentru ca, în caz de nevoie, să te poți întoarce să-l iei repede şi să pleci.

Ia cu tine numai lucrurile care vor face să se creadă că te duci în excursie Ia lacul Twelfth, nu mai departe, aşa fel încât dacă vei fi căutat la lacul Twelfth, să se dea impresia că n-ai fost decât acolo, şi nu în altă parte.

Spune-i că ai de gând să te căsătoreşti cu ea, însă după excursie, nu înainte!

La nevoie, loveşte-o, dar nu prea tare, ci numai ca s-o amețeşti şi, căzând în apă, să se înece mai uşor. Nu te teme! Nu fi slab!

Treci prin pădure noaptea, nu ziua, ca să nu fii văzut decât la Three Mile Bay sau la Sharon, şi atunci să poți spune că vii de la Racquette sau de la lacul Long, dinspre sud, ori de la Lycurgus, diiispre nord.

Foloseşte un nume fals şi schimbă-ți scrisul cât mai mult cu

putinţă.

Spune-ţi că vei reuşi!

Şi vorbeşte în şoaptă, numai în şoaptă, alegând cuvinte cât mai frumoase şi o voce tandră, chiar iubitoare. Acest lucru e necesar dacă vrei s-o faci să se supună voinţei tale...”

Aşa îi vorbea demonul din întunecatul său eu lăuntric.

CAPITOLUL 66

Sosi apoi amiaza zilei de marţi, 6 iulie, cu peronul gării din Fonda, unde Roberta coborî din trenul dinspre Biltz pentru a-l aştepta pe Clyde, deoarece trenul care avea să-i ducă la Utica urma să plece peste o jumătate de oră. Şi, cincisprezece minute mai târziu, iată-l pe Clyde însuşi, venind pe o stradă lăturalnică şi apropiindu-se de gară prin partea de sud, apoi, după ce se îndreptă spre colţul dinspre apus al gării, se postă în spatele unui morman de lăzi, loc unde Roberta n-avea cum să-l vadă, însă el o putea observa cât de slabă şi de palidă era! În contrast cu Sondra, ce împopoţonată părea în costumul ei de călătorie albastru şi cu pălărioara de culoare bruni pusă pentru această ocazie, întruchiparea unei vieţi sărăcăcioase şi grele în comparaţie cu aceea pe care i-o oferea Sondra. Şi iată cine se gândea să-l silească să renunţe la Sondra, ca să se însoare cu ea, căsătorie de care nu s-ar mai fi putut desface, probabil, decât atunci când Sondra şi tot ceea ce reprezenta ea nu ar mai fi fost pentru el decât o amintire. Câtă diferenţă în atitudinea celor două fete: Sondra, care avea totul, îi oferea totul şi nu-i cerea nimic în schimb; Roberta, care nu avea nimic, îi cerea totul.

Îl cuprinse un simţământ de ciudă amară şi nu se putu împiedica să se gândească, plin de simpatie, la necunoscutul de la Iacul Pass, cu dorinţa tainică de a şti că a făcut ceva ce i-a izbutit. Poate că şi acela a trebuit să înfrunte o situaţie asemănătoare. Şi

poate că, în definitiv, şi el avusese motive întemeiate şi de aceea nu fusese descoperit. Nervii i se încordară. Privirea i se întunecă, luând o expresie răzbunătoare şi totuşi îngrijorată. Nu s-ar putea oare repetă cu succes acelaşi lucru şi în cazul lui?

Deocamdată, însă, se găsea pe acelaşi peron cu ea, silit să vină aici de cererile ei stăruitoare şi nesocotite, şi trebuia să se gândească, foarte curajos, cum să-şi ducă la îndeplinire planurile pe care, de patru zile încoace, din ziua când îi telefonase, şi, într-un chip ceva mai vag, în cursul ultimelor zile înaintea acestora, le rumega într-una. Nimic nu trebuie să mai stea în cal a hotărârii luate. Trebuie să acționeze! Nu trebuie să îngăduie fricii să-i dicteze un act mai puțin hotărât decât cel pe oare îl pusese la cale.

În cele din urmă, înainta câțiva paşi, astfel ca ea să-l poată vedea, aruncându-i în acelaşi timp o privire plină de înțeles, prietenoasă în aparență, ca şi cum ar fi vrut să-i spună: „Vezi? Am venit!” Dar câte se ascundeau îndărătul acelei priviri! Dacă Roberta i-ar fi putut pătrunde cât de cât în suflet şi şi-ar fi dat seama de starea lui sumbră, colcăind de gânduri funebre, ar fi rupt-o imediat la fugă! Văzând însă că a venit cu, adevărat, umbra apăsătoare care plutea în ochii ei se risipi, colțurile buzelor i se neteziră şi, fără să dea impresia că-l recunoaşte, se lumină deodată la față şi se îndreptă spre ghişeu, să-şi cumpere bilet pentru Utica, aşa cum o povățuise el.

În acea clipă nu se gândea decât că, în sfârşit, în sfârşit! A venit. Şi o duce cu el. Şi, drept urmare, simți un fel de recunoştință cuprinzându-i sufletul. Căci de acum încolo vor rămâne împreună cel puțin şapte sau opt luni. Şi cu toate că va fi nevoie să dea dovadă de mult tact şi răbdare pentru a aranja lucrurile, era totuşi foarte probabil, foarte probabil că vor reuşi. De aici încolo va trebui să fie prudența întruchipată, să nu facă şi să nu spună nimic ce l-ar putea irita, pentru că, fireşte, asta l-ar indispune. Dar Clyde al ei trebuie să se fi schimbat într-o anumită măsură, poate că de acum încolo o va vedea cu ochi mai binevoitori, poate că va avea un pic de simpatie pentru ea, deoarece făcea impresia că s-a înclinat în fața inevitabilului cu mai multă seninătate şi sinceritate. Totodată, văzând costumul lui gri de vară, pălăria nouă de paie, pantofii bine

lustruiţi şi valiza de culoare închisă, şi — stranie, echivocă şi frivolă aberaţie din partea lui — trepiedul unui aparat fotografic cumpărat de curând, pe care-l prinsese de valiză, împreună cu racheta de tenis învelită în pânza, mai tales pentru a ascunde iniţialele C. G., Roberta încercă într-o măsură considerabilă starea de bună dispoziţie şi plăcerea pe care i-o produceau altădată înfăţişarea şi purtarea lui tandră. În ciuda indiferenţei de acum, mai era încă tot Clyde al ei.

Văzând-o că şi-a cumpărat biletul, se duse şi el la ghişeu, şi, după aceea, aruncându-i o nouă privire plină de înţeles, ca pentru a-i spune că totul e în ordine, se întoarse la capătul dinspre răsărit al peronului, în timp ce ea îşi reluă locul la capătul celălalt.

(De ce o privea oare aşa de ciudat bătrânul acela îmbrăcat în haine de iarnă, ponosite, cu pălărie cafenie şi care ducea în mână o colivie de păsări învelită în hârtie de împachetat? Bănuia oare ceva? Îl cunoştea? Lucrase vreodată la Lycurgus, sau îl văzuse mai înainte?)

Îşi va cumpăra încă o pălărie de paie chiar astăzi, ia Utica, nu trebuie să uite asta, o pălărie de paie cu etichetă din Utica, pe care o va purta în locul celei de acum. Apoi, fără ca ea să-l vadă, îşi va băga vechea pălărie în valiză, împreună cu celelalte lucruri. Pentru asta va trebui s-o lase singură câteva minute când vor ajunge la Utica — în gară, la bibliotecă, ori în altă parte — sau, potrivit planului său iniţial, o va duce la vreun mic hotel din localitate, unde se vor înscrie sub numele de domnul şi doamna Cari Graham, sau Clifford Golden, sau Gehrin (la fabrică lucra o fată cu numele ăsta), aşa fel încât dacă li se va căuta vreodată urma, să se poată crede că ea a plecat însoţită de un bărbat cu numele acesta.

(Fluieratul unei locomotive în depărtare. Fără îndoială că vine încoace. După ceasul lui, era 12 şi 27.)

Şi, apoi, trebuie să se decidă în ce fel se va purta cu ea la Utica. Să fie foarte prietenos, ori dimpotrivă? La telefon, se înţelege, îi

vorbise pe un ton prietenos şi vesel, pentru că era nevoit. Poate că ar fi bine să continue în acelaşi fel, altfel s-ar putea supăra, ar deveni bănuitoare sau încăpățânată şi ar complica lucrurile.

(Nu mai vine odată trenul acela?)

Totuşi, nu-i era deloc uşor să se poarte frumos, atâta vreme cât ea, ea îl trata aşa cum îl trata, aşteptându-se să-i îndeplinească toate pretențiile, şi, pe deasupra, să fie şi drăguț! La naiba! Ce-ar fi dacă s-ar purta altfel? Dar dacă o să-i ghicească măcar câteva din gândurile în legătură cu cele puse la cale, dacă va refuza să se conformeze instrucțiunilor lui, încurcându-i astfel planurile?

(Ah, dacă nu i-ar tremura aşa de rău genunchii şi mâinile, din când în când.)

Dar nu, cum ar putea să ghicească aşa ceva, când nici el însuşi nu era convins încă dacă va fi sau nu în stare să-şi execute planul? Ştia un singur lucru: că nu va pleca împreună cu ea. S-ar putea foarte bine să nu răstoarne barca, aşa cum hotărâse cu o zi mai înainte, dar de plecat, nu va pleca în nici un caz cu ea!

Trenul intră în gară. Roberta îşi ridică geamantanul. Să fie prea greu pentru dânsa în starea în care se găseşte? Tot ce se poate! Îi pare rău... E şi prea cald astăzi. Bine, o să i-l ducă el mai târziu, când nu va mai exista pericolul de a fi văzuți de cineva, îl privea şi ea, pentru a se convinge că se urcă în tren — şi nu e de mirare, deoarece era atât de bănuitoare, se îndoia aşa de mult de el în ultima vreme. Iată un loc la capătul din spate al vagonului, pe partea umbrită. Nu e chiar aşa de rău. Se va aşeza confortabil şi va privi afară pe fereastră. Fiindcă dincolo de Fonda, după vreo milă sau două, curgea acelaşi Mohawk care trecea prin Lycurgus pe lângă fabrică, pe malurile căruia el şi Roberta se plimbaseră cu un an mai înainte cam în aceeaşi vreme. Cum însă amintirea zilelor de-atunci nu-i mai făcea nici o plăcere, îşi întoarse privirile şi-şi vâri nasul în ziarul pe care-l cumpărase şi în dosul căruia se putea ascunde foarte bine, continuând să urmărească amănuntele scenei

mai mult interioare care-l preocupa acum — natura ținutului lacustru din preajma lui Big Bittern, care, după ultima convorbire telefonică atât de importantă cu Roberta, îl pasiona mai mult decât orice altă regiune a globului pământesc.

Căci vineri, după convorbirea lor, se dusese la „Hotel Lycurgus”, de unde îşi procurase trei prospecte diferite despre hotelurile, vilele, pensiunile şi cabanele din regiunea mai îndepărtată, de dincolo de Big Bittern şi lacul Long. (Ah, de-ar exista vreo posibilitate să ajungă odată la unul din aceste lacuri cu desăvârşire pustii, descrise de paznicul de la Big Bittern, numai că se putea să nu fie deloc bărci cu vâsle pe aceste lacuri!) Pe urmă, sâmbăta, nu şi-a procurat alte patru ghiduri turistice de la casierul gării? (Se aflau acum în buzunarul lui.) Nu se vedea oare în ele cât de multe lăculețe şi vile se găsesc de-a lungul acestei căi ferate, care duce spre nord până la Big Bittern, şi unde el şi Roberta s-ar putea-opri pentru o zi sau două, dacă va consimți ea, sau măcar pentru o noapte, înainte de a pleca la Big Bittern şi lacul Grass, şi nu-i atrăsese atenția în special acesta din urmă — un lac foarte frumos, spunea prospectul, turistic — situat în apropierea gării, cu cel puțin trei vile sau pensiuni atrăgătoare, unde două persoane ar putea să stea în schimbul unui preț destul de convenabil de douăzeci de dolari pe săptămâna? Ceea ce înseamnă că îşi vor putea petrece amândoi noaptea acolo, cheltuind cel mult cinci dolari. Nu încăpea nici o îndoială în privința asta, şi avea de gând să-i spună, aşa cum plănuise în cursul ultimelor zile, că ea are nevoie de puțină odihnă înainte de a se instala într-un loc necunoscut. Şi nu i-ar costa prea mult, cam cincisprezece dolari pentru bilete şi toate celelalte cheltuieli, aşa spuneau prospectele, dacă vor petrece o noapte la lacul Grass chiar în seara asta, după ce vor ajunge la Utica, sau, în cazul cel mai rău, a doua zi. Va trebui să-i înfățişeze toate acestea ca pe un fel de călătorie de nuntă — o mică excursie plăcută — înainte de căsătorie. Şi nu trebuie să cedeze în fața nici unei propuneri din partea ei prin care i-ar cere să se căsătorească înainte de această excursie, nu, nici într-un caz!

(Cinci pasări care zboară înspre pâlcul de copaci de colo, la

poalele dealului.)

N-are rost să se ducă direct de la Utica la Big Bittern, şi să facă, timp de o zi, o călătorie de şaptezeci de mile cu barca cu motor. Nu i-ar părea firesc nici ei, nici nimănui. Ar putea să-i dea, de bănuit. Întrucât trebuia să se despartă de ea la Utica pentru a-şi cumpăra pălăria, era poate mai bine să petreacă această primă noapte într-un hotel ieftin şi discret şi să-i propună excursia ia tacul Grass. De acolo vor putea să plece la Big Bittern în cursul dimineții. Îi va spune că Big Bittern e mai frumos, sau că se vor duce la Three Mile Bay — acesta era, după câte ştia el, un cătun — unde se vor putea căsători, dar în drum se vor opri la Big Bittern sub pretextul de a-l vizita. Îi va spune că vrea să-i arate lacul, să facă fotografii împreună... De aceea îşi luase aparatul fotografic, şi cu gândul de a o fotografia mai târziu pe Sondra... Cât de mârşava era ticăloşia pe care o urzea!

(Nouă vaci negre şi albe, acolo, pe *coasta verde a dealului.)*

Dar, ia stai, trepiedul şi racheta de tenis legate de valiză nu i-ar putea face pe oameni să creadă că sunt nişte turişti veniți de departe, iar dacă vor dispărea amândoi, cu atât mai bine, se va spune că nu sunt de prin partea locului, nu-i aşa? Nu spusese oare paznicul că apa lacului are o adâncime de şaptezeci şi cinci de picioare, ca şi apa lacului Pass? Cât priveşte geamantanul Robertei... ah, da, ce-o să facă şi cu el? Nici nu gândise încă, de fapt.

(Trei automobile pe şosea, care gonesc aproape tot atât de repede ca şi trenul.)

Ei bine, întorcându-se de la lacul Grass, după o noapte petrecută acolo (putea foarte bine să-i spună că se va căsători cu ea la Three Mile Bay, la capătul de nord al lacului Greys, unde locuia un preot cu care făcuse cunoştință), o va convinge pe Roberta să-şi lase geamantanul la gara Gun Lodge, de unde vor lua omnibuzul

spre Big Bittern, chit că el îşi va lua valiza. O să-i spună cuiva — poate barcagiului sau şoferului — că şi-a luat aparatul fotografic în valiză şi că îl roagă să-i arate cele mai frumoase privelişti. Sau, poate, o gustare? Nu era asta o idee şi mai bună, să ia gustarea cu el, şi astfel s-o înşele şi mai uşor pe Roberta? Asta l-ar induce în eroare şi pe şofer, nu-i aşa? Unele persoane, atunci când se duceau la lacuri, îşi luau şi aparatele de fotografiat în valiză. Oricum, era absolut necesar să-şi ia valiza cu el. Altfel, la ce bun proiectul de a se duce spre sud până la insula aceea, şi de acolo prin pădure?

(Ah, ce plan cumplit, îngrozitor! Va fi oare în stare să îl şi ducă la bun sfârşit?)

Dar țipătul straniu al păsării aceleia mari de la Big Bittern? Nu-i plăcuse deloc. Sau s-ar putea să dea ochii cu paznicul acela, care l-ar putea recunoaşte. Nu vorbise cu el, nici nu se dăduse măcar jos din maşină, se mulțumise să-l privească pe fereastră; şi, atât cât îşi aducea aminte, paznicul nu-i aruncase nici o singură căutătură, se mulțumise să stea de vorbă doar cu Grant Cranston şi cu Harley Baggott, care s-au dat jos şi au discutat cu el. Şi dacă paznicul o să fie acolo şi o să-şi aducă aminte de el? Dar cum s-ar putea aşa ceva, când nici nu l-a văzut bine? Desigur că paznicul n-o să-şi amintească de el, s-ar putea nici să nu fie acolo. Dar de ce mâinile şi fața îi sunt umede tot timpul — aproape acoperite de apă, şi reci — şi de ce-i tremură genunchii?

(Trenul acesta urmează întocmai cotitura râului, şi vara trecută, el şi Roberta... Dar nu...)

O dată ajunşi la Utica, aşa va face; trebuie să țină bine minte şi să nu-şi piardă capul în nici un caz. Să nu-şi piardă capul! Să nu-şi piardă capul! O va lăsa să meargă pe stradă înaintea lui — să zicem la o distanță de vreo sută de picioare — să nu-şi închipuie cineva că o urmăreşte. Iar în clipa când vor ajunge undeva unde vor fi absolut singuri, se va apropia de ea şi-i va explica toate acestea; se va purta cât se poate de drăguț, pentru a-i da impresia că o iubeşte ca şi

altădată... n-o să aibă încotro dacă vrea ca Roberta să facă tot ce doreşte el. Pe urmă, pe urmă, o, da, o va ruga să aştepte până când îşi va cumpăra pălăria aceea cu care va... da, pe care o va arunca poate pe apă... Odată cu vâslele, fireşte. Şi pălăria ei, şi...

(Fluieratul prelung şi lugubru al locomotivei. Ce blestem! De pe acum începe să fie nervos.)

Înainte însă de a se duce la hotel, va trebui să se întoarcă la gară şi să pună pălăria cea nouă în valiză, sau nu, mai bine s-o poarte în mână cât timp va căuta un hotel, şi numai după aceea, înainte de a pleca mai departe cu Roberta, să şi-o pună în valiză. Pe urmă se va întâlni cu ea şi-i va spune să aştepte la intrarea hotelului, în timp ce el se va duce să aducă valizele. Şi, bineînțeles, dacă primprejur n-o să fie nimeni, sau foarte puțină lume, vor intra împreună, atât numai că ea o să aştepte în salonul doamnelor până când el se va înscrie sub numele de Charles Golden, de pildă. Pe urmă... dimineața, sau chiar astă-seară, dacă va consimți Roberta şi dacă vor avea tren — trebuia să se informeze — vor putea să plece la lacul Grass în compartimente separate, cel puțin până când vor fi trecut de lacurile Twelfth şi Sharon.

(Frumoasă vilă Cranston de acolo... şi Sondra!...)

Iar pe urmă... pe urmă...

(Şopronul acela mare, roşu, şi căsuța albă de lângă el! Şi moara aceea de vânt! Cum seamănă cu casele şi şoproanele pe care le văzuse în Illinois şi Missouri! Sau prin împrejurimile Chicagoului...)

În timpul acesta, în compartimentul ei, Roberta se gândea că astăzi Clyde nu mai pare chiar atât de neprietenos cu ea. Desigur, îi venea greu să părăsească Lycurgus în condițiile astea, tocmai acum, când ar fi putut să se bucure din plin de viață. Dar n-avea ce face, trebuia să se gândească şi la ea, şi nu putea să facă altfel. Trebuia să pară cât mai veselă, fără ca totuşi să i se vâre prea mult

în suflet, sau să-i stea în cale. Şi, iarăşi, nu trebuie nici să dea dovadă de prea multă slăbiciune, sau să se arate prea umilă, pentru că, în definitiv, Clyde o adusese în această situație. Aşa era drept! De altfel, nu era un chin chiar atât de mare pentru el. Pe când ea, ea o să aibă un copil, de care va trebui să se îngrijească în viitor, şi câte alte griji nu o aşteptau de acum încolo... Mai târziu va trebui să le explice părinților ei toate aceste purtări misterioase ce înconjurau dispariția şi măritişul ei, în cazul când Clyde o va lua cu adevărat în căsătorie. Trebuie să stăruie asupra acestui punct, şi cât mai curând — la Utica, poate, în orice caz, în localitatea unde se vor opri — să-şi procure o copie de pe certificatul de căsătorie şi să o păstreze, atât pentru ea, cât şi pentru copil. După aceea puteau să divorțeze dacă voia el. Ea va fi totuşi doamna Griffiths. Iar copilul lui Clyde şi al ei va fi şi el un Griffiths. Şi asta era ceva.

(Ce frumos e pârâiaşul de colo! Îi aminteşte de Mohawk şi de plimbările pe care le făcuseră împreună vara trecută, când s-au întâlnit prima dată... Ah, vara trecută! Şi unde au ajuns acum!)

Se vor instala undeva, într-o cameră sau două, fără îndoială. Unde, se întreba ea, în ce târg sau în ce oraş? La ce distanță de Lycurgus sau de Biltz? Cu cât va fi mai departe de Biltz, cu atât va fi mai bine, deşi ar fi vrut să-şi revadă părinții de îndată ce s-ar şti la adăpost. Dar ce importanță mai avea lucrul acesta, de vreme ce acum erau împreună, şi ea avea să se mărite?

I-a observat oare taiorul albastru şi pălăria? A găsit-o cât de cât atrăgătoare în comparație cu fetele acelea bogate cu care se învârtea tot timpul? Trebuie să fie plină de tact, să nu-l irite cu nimic. Dar, ah! Ce viață fericită ar putea duce împreună dacă.., dacă el ar iubi-o cât de puțin... cât de puțin...

În fine, Utica! Şi, într-o stradă liniştită, Clyde o ajunse din urmă pe Roberta, cu o expresie de veselie nevinovată, amestecată cu bunăvoință, potolită de griji şi necazuri, dar în realitate doar o mască, în dosul căreia se ascundea teama ce i-o stârnea fapta pusă la cale, teama de a nu fi în stare s-o ducă la bun sfârşit, de urmări, în cazul că nu va izbuti.

CAPITOLUL 67

Conform hotărârii pe care o luaseră în timpul nopții, a doua zi dimineață plecară la lacul Grass, în compartimente separate. Când ajunseră acolo, însă, Clyde constată, spre marea lui surprindere, că locul e mult mai populat decât se aşteptase. Se simți foarte tulburat şi înfricoşat când văzu atâta lume la lac. El îşi închipuise că acest lac, întocmai ca şi Big Bittern, va fi aproape pustiu. Ori, după cum au constatat amândoi, aici îşi avea reşedința de vară şi centrul de reuniuni o mică organizație sau grupare religioasa — winebrennarienii din Pennsylvania — cu o capelă şi numeroase căsuțe aşezate pe malul apei, dincolo de gară. Roberta exclamă:

— E splendid! Ce-ar fi să ne căsătorim aici, să ne cunune un preot din secta asta?

Clyde, zăpăcit şi cutremurat de această situație neaşteptată, şi atât de puțin favorabilă planului său, răspunse pe nerăsuflate:

— Da, desigur, o să mă duc să mă interesez...

În gândul lui, însă, se întreba în fel şi chip cum să scape. După ce se vor fi înregistrat şi instalat undeva, o va plimba cu barca şi va căuta să întârzie cât mai mult. Sau, dacă vor găsi un locşor foarte retras şi neobservat... Dar nu, nu, era prea multă lume aici! Lacul nu-i destul de mare, şi probabil nici prea adânc. Avea o culoare întunecată, ca smoala, şi era străjuit spre răsărit şi spre nord de brazi înalți şi sumbri — două rânduri de lănci ale unor uriaşi înarmați şi deprinşi să vegheze cu străşnicie, adevărați căpcăuni! — într-atât de întunecată era starea lui sufletească, chinuită de bănuieli şi plăsmuiri fantastice, legate de cele ce-şi pusese-în gând. Dar, încă o dată, era prea multă lume aici, pe suprafețe lacului se vedeau ca la vreo zece persoane. Ah, ce vitregă situație! Câte oprelişti!

Auzi o şoaptă înlăuntrul lui: „De aici e cu neputință de ajuns la

Three Mile Bay prin pădure”. Nu, nu! Three Mile Bay se găsea la o depărtare de treizeci de mile mai spre sud. Şi, poftim, lacul de aici e mai puţin singuratic, probabil că se află necontenit sub ochii membrilor acestei secte religioase. Nu, trebuie să spună, să spună... dar ce... ce putea să spună? Că s-a interesat şi nu putea să obţină aici o dispensă de căsătorie? Sau preotul e plecat, ori e nevoie de anumite acte de identitate, pe care nu le avea la el, sau... sau... ah, Doamne, ce să spună? La urma urmei, putea să-i spună orice, numai s-o liniştească pe Roberta până a doua zi, când pleca trenul spre Big Bittern şi Sharon, unde, fireşte, se vor căsători negreşit.

Oare de ce stăruia Roberta aşa de mult? Şi de ce, dacă nu datorită numai încăpăţânării ei de a-l sili, se vedea nevoit să o târască încoace şi încolo după el, când fiecare oră, fiecare minut era o tortură, o adevărată răstignire morală, ce nu se mai sfârşea, pe câtă vreme dacă... dacă ar scăpa de ea. „Ah, Sondra, Sondra, dacă ai putea, din înălţimea la care te găseşti, să te apleci înspre mine şi să mă ajuţi!... S-ar sfârşi cu minciunile! S-ar sfârşi cu torturile astea! S-ar sfârşi cu toate necazurile...”

Dar, în loc de aşa ceva, alte şi alte minciuni. O afurisită încercare de a culege nuferi, nesfârşită, fără noimă, care, datorită stării lui de iritare, îl plictisi până la urmă, şi pe el, şi pe Roberta. Pentru ce, se întreba ea, în timp ce Clyde vâslea ba încoace, ba încolo, această indiferenţă faţă de oficierea căsătoriei, care ar putea fi îndeplinită aici, sau ar fi putut fi îndeplinită înainte de a veni aici, ceea ce ar fi dat acestei excursii atmosfera de vis pe care ar fi avut-o, pe care ar fi trebuit să o aibă dacă el, dacă el ar fi aranjat totul la Utica, aşa cum dorise ea? Dar această tărăgăneală, aceste subterfugii, aşa de caracteristice pentru Clyde, pentru felul lui de a fi, veşnic şovăitor, nehotărât, nesigur... începu să-şi pună din nou tot felul de întrebări în legătură cu adevăratele lui intenţii: dacă are sau nu într-adevăr de gând să se căsătorească cu ea, aşa cum îi promisese... Dar va vedea mâine sau poimâine, cel mai târziu. Aşa că de ce să se neliniştească de pe acum?

Apoi, a doua zi la prânz, Gun Lodge, şi Big Bittern, şi Clyde care coboară din tren la Gun Lodge şi-o însoţeşte pe Roberta la omnibuzul din faţa gării, demonstrându-i că, deoarece se vor

întoarce tot pe aici, ar fi bine să-şi lase geamantanul la casa de bagaje, iar el să-şi ia valiza din cauza aparatului de fotografiat şi a gustării pregătite la lacul Grass pentru plimbarea pe lacul Big Bittern. Dar, ajungând la omnibuz, constată cu groază că şoferul nu era altul decât paznicul pe care îl auzise flecărind la Big Bittern. Ce se va întâmpla dacă paznicul acesta l-a văzut atunci şi-şi va aduce aminte de el? Se putea oare să nu-şi aducă aminte măcar de elegantă maşină a familiei Finchley — Bertina şi Stuart aşezați în față, el şi Sondra în spate, Grant şi Harley Baggott stând de vorbă cu el în drum?

Sudoarea aceea rece, care, de câteva săptămâni încoace, îi însoțea toate accesele de nervozitate, îi îmbrobonă deodată fața şi mâinile. La ce se gândise oare până acum? Cum îşi pregătise planul? Pentru Dumnezeu, cum avea să ducă la bun sfârşit o treabă ca asta, când făcea asemenea prostii? Era ca şi cum nu şi-ar fi luat pălăria când a plecat de la Lycurgus spre Utica, sau ca şi cum nu şi-ar fi scos-o din valiză înainte de a cumpăra pălăria asta de paie; ca şi cum n-ar fi cumpărat nici o pălărie de paie înainte de a pleca la Utica!

Dar, slavă Domnului, paznicul nu-şi aminti de el! Dimpotrivă, îl întrebă, nu fără curiozitate, ca şi când ar fi fost vorba de un călător cu desăvârşire necunoscut:

— Domnia-voastră mergeți la vila de la Big Bittern? Veniți pentru întâia dată pe aici, nu?

Iar Clyde, răsuflând uşurat, deşi tremura tot, îi răspunse:

— Da. Apoi, în înfrigurarea lui nervoasă, îl întrebă: E lume multă azi acolo?

Întrebarea asta, chiar în momentul când i-o puse, i se păru aproape nebunească. De ce, de ce, dintre toate întrebările pe care i le-ar fi putut pune, a ales-o tocmai pe asta? Dumnezeule, oare n-avea să termine odată cu greşelile astea prosteşti, care îi vor aduce pieirea?

Într-atât de mare îi era tulburarea, încât de-abia auzi răspunsul paznicului, şi chiar dacă îl auzi, i se păru că vine de foarte departe:

— Nu prea multă. Vreo şapte-opt persoane, cred. La 4 Iulie am avut vreo treizeci, dar cei mai mulți au plecat ieri.

Tăcerea brazilor care străjuiau drumul gălbui şi mocirlos; liniştea şi răcoarea de aici; întunecimile şi bălțile acestea adânci, vinete şi cenuşii, chiar în plină amiază! Dacă te-ai ascunde aici, fie noaptea, fie ziua, cine ar mai da de tine? Undeva, în inima pădurii, o gaiță scoase câteva țipete metalice; o vrabie, tremurând pe o cracă, umplea umbrele argintii cu ciripitul ei. Şi în timp ce omnibuzul greoi trecea peste păraie şi râulețe, apoi din când în când peste câte un pod rudimentar de lemn, Roberta nu se mai sătura. Să admire limpezimea şi scânteierea apei.

— Nu-i aşa că e minunat aici? Auzi murmurul apei, Clyde! Ah, ce aer curat!

Şi, totuşi, avea să moară curând! Dumnezeule!

Dar dacă la Big Bittern — la vila şi la debarcaderul de acolo — va fi lume multă? Sau dacă, din întâmplare, tocmai acum lacul va fi pur şi simplu înțesat de cei de prin partea locului — toți pescari, toți pescuind ici şi colo, fiecare de unul singur — şi dacă nu va găsi nici un colț izolat nicăieri? Ciudat, până acum nu s-a gândit la asta! Te pomeneşti că lacul nu e chiar aşa de pustiu cum îşi închipuise, sau cel puțin nu va fi astăzi, la fel ca şi lacul Grass. Şi atunci?

Atunci... fugă, fugă, lăsând să se năruiască totul! Tensiunea asta continuă devenea insuportabilă, era iadul curat, gândurile acestea au să-l ucidă. Cum de i-a putut trece prin cap că îşi va îmbunătăți situația printr-un mijloc atât de brutal şi nesăbuit — să ucidă şi apoi să fugă — sau, mai bine zis, să ucidă şi să lase să se creadă că s-au înecat amândoi, în timp ce el, adevăratul ucigaş, îşi va fi făcut drum înapoi spre viață şi fericire? Îngrozitor plan! Şi, totuşi, ce altceva putea să facă? Ce? Nu venise oare până aici numai pentru asta? Şi acum să dea îndărăt?

În răstimp, Roberta, aşezată lângă el, trăia doar cu un singur gând, acela al măritişului: mâine, mâine cu siguranță; sau se lăsa în voia plăcerii efemere de a admira acest lac frumos, despre care el îi spusese atât de multe, ca şi cum ar fi fost vorba de ceva mai important şi mai încântător decât tot ce văzuse ea, sau decât tot ce văzuse el vreodată.

Paznicul începuse să vorbească din nou, adresându-i-se lui Clyde:

— Bănuiesc că n-aveți de gând să petreceți noaptea acolo. Am văzut că ați lăsat la gară geamantanul domnişoarei.

Făcu un semn cu capul în direcția gării Gun Lodge.

— Nu, ne înapoiem diseară cu trenul de opt şi zece. Aduceți călători la trenul acesta?

— Bineînțeles!

— Tot aşa mi s-a spus şi la lacul Grass.

Cine l-a pus să facă această aluzie la lacul Grass, dându-i să înțeleagă că înainte de a veni aici a fost acolo împreună cu Roberta? Şi imbecilul ăsta, care vorbea despre „geamantanul domnişoarei”! Şi despre faptul că l-au lăsat la Gun Lodge. Dracu să-l ia! De ce nu-şi vedea de ale lui? Şi de unde îşi băgase în cap că el şi Roberta nu sunt căsătoriți? Sau numai bănuia acest lucru? Oricum, ce sens avea o astfel de întrebare, de vreme ce văzuse că au două valize, iar el, Clyde, luase cu el una? Ciudat! Curată neobrăzare! De unde putea să ştie, ori să bănuiască, sau ce?... Dar ce-l interesa pe el dacă sunt sau nu căsătoriți? Din moment ce ea nu va mai fi găsită, parcă avea vreo importanță dacă e „căsătorită” sau „necăsătorită”? Iar dacă va fi găsită şi se va afla că nu a fost căsătorită, asta nu ar fi o dovadă că a avut legături cu un bărbat? Bineînțeles că da! Atunci de ce să-şi bată capul cu asta? Sau Roberta, care-l întrebă:

— Mai sunt şi alte hoteluri sau pensiuni la lac, în afară de cel la care ne ducem noi?

— Nici de leac, domnişoară, în afară de pensiunea la care ne ducem acum. Ieri erau o mulțime de băieți şi fete, care făcuseră o tabără pe malul de la răsărit, cam la depărtare de o milă de pensiune, dar n-aş putea spune dacă mai sunt acolo. Fiindcă azi n-am mai văzut nici unul.

O mulțime de băieți şi fete! Pentru numele lui Dumnezeu! Dacă toți aceştia erau acum în larg, vâslind sau navigând cu pânzele? Şi el, aici, cu Roberta! Unii dintre ei veneau poate chiar de la lacul Twelfth! Întocmai după cum venise şi el, cu două săptămâni mai înainte, împreună cu Sondra, Harriet, Stuart şi Bertina... unii dintre ei s-ar putea să fie prieteni cu familiile Cranston, Harriet, Finchley sau altele şi au venit aici să se distreze... şi l-ar putea recunoaşte, fără îndoială! Asta înseamnă că trebuie să existe un

drum la răsărit de lac. Or, toate aceste împrejurări, precum şi prezența acelora aici puteau să zădărnicească rostul călătoriei lor. Ce plan prostesc!

Când ar fi putut să se gândească mai bine, să aleagă un lac mai depărtat, aşa cum ar fi trebuit s-o facă, numai că fusese atât de chinuit în ultimele zile, încât de-abia avusese răgazul de a se gândi cum să-şi făurească planul. Acum însă, singurul lucru pe care-l putea face era să se ducă şi să vadă. Dacă va fi prea multă lume, va trebui să găsească un pretext de a vâsli până într-un loc cu adevărat pustiu, sau să se întoarcă la lacul Grass, ori în altă parte, dar unde? Ah, ce putea să facă, ce-o să facă dacă va fi lume multă acolo?

Dar tocmai în clipa aceea pătrundeau într-o alee lungă de copaci înverziți, care dădea, după câte îşi amintea, el, într-o pajişte chiar pe malul celălalt, unde se afla pensiunea, cu verandă ei scundă, sprijinită pe nişte coloane, dominând apele de un albastru-închis ale lui Big Bittern, precum şi adăpostul pentru bărci, mic şi cu acoperiş roşu, la dreapta, deasupra apei, pe care-l văzuse în cursul vizitei precedente. Roberta se grăbi să exclame:

— Ah, e minunat! Splendid!

Iar Clyde, aruncându-şi privirile spre insula înnegurată şi joasă care se zărea în depărtare, înspre sud, şi cum nu vedea decât vreo câteva siluete, nici o barcă în largul lacului, încuviință cu nervozitate:

— Nu-i aşa?

Dar, spunând acestea, simți că se înăbuşă.

Intendentul — un anume Bonifaciu, bărbat de statură mijlocie, cu fața roşie şi lat în spate — ieşi personal în întâmpinarea-lor şi li se adresă cu tonul cel mai binevoitor din lume:

— Aveți de gând să rămâneți câteva zile?

Dar Clyde, scos din fire de acest nou incident şi după ce-i plăti un dolar şoferului, răspunse cu o voce aspră şi iritată:

— Nu, nu, n-am venit aici decât să petrecem după-amiaza. Ne întoarcem diseară.

— Veți lua poate cina? Trenul nu pleacă decât la opt şi un sfert.

— Da, desigur, desigur... Da, în cazul acesta vom cina... Căci,

neîndoios, Roberta, ca una ce se găsea în călătorie de nuntă — în preziua căsătoriei şi în timpul unei astfel de călătorii — se aştepta să ia masa de seară aici. Lua-l-ar dracu pe imbecilul ăsta cu fața buhăită!

— Bine, atunci puteți lăsa valiza la mine şi am să vă înscriu. Soția dumneavoastră doreşte poate să se aranjeze puțin?

Îi conduse, cu valiza în mână, deşi cea mai mare dorință a lui Clyde în clipa aceea ar fi fost să i-o smulgă, deoarece nu prevăzuse că va trebui să se înregistreze sau să-şi lase valiza acolo. Dar nu va face nici una, nici alta. Îşi va lua valiză şi va închiria, o barcă. Totuşi, „de dragul registrului”, cum spunea Bonifaciu, fu nevoit să se înregistreze „Cliford Golden cu soția” înainte de a-şi putea relua valiza.

Pe lângă nervozitatea şi zăpăceala provocate de toate acestea, trebuia să se gândească şi la oamenii pe care era cu putință să-i întâlnească chiar înainte de a se îmbarca în vederea acestei excursii decisive. Şi apoi Roberta spuse că, ținând seama de căldură, cât şi de faptul că aveau de gând să se întoarcă alici şi să ia cina, ar fi mai bine să-şi lase pălăria şi jacheta, o pălărie pe care el şi văzuse eticheta lui Braunstein d|n Lycurgus, ceea ce îl determină să se întrebe ce e mai prudent să facă: s-o lase, sau să o ia cu ei? Îşi spuse însă că după aceea — după aceea! — în cazul când îşi va pune într-adevăr planul în aplicare, nu mai avea nici o importanță dacă eticheta va fi găsită acolo sau nu. Nu era oare probabil că, în cazul când Roberta va fi găsită, avea să fie oricum identificată? Iar dacă nu va fi găsită, cum s-ar putea şti cine anume fusese?

Într-o stare de spirit agitată şi confuză, incapabil să-şi stăpânească gândurile, să-şi controleze gesturile sau acțiunile, îşi luă valiză şi porni, înaintea Robertei, spre adăpostul bărcilor. Apoi, după ce aruncă valiza în barcă, îl întrebă pe paznic în ce parte sunt cele mai frumoase privelişti, deoarece voia să le fotografieze. După ce primi cele câteva explicații — de care nici nu avea nevoie, în fond — o ajută pe Roberta să se îmbrace (pentru el nu mai era decât o formă aproape nebuloasă, care cobora într-o barcă imaterială plutind pe un lac închipuit), apoi păşi în urma ei, aşezându-se la mijloc şi apucând vâslele.

Suprafața liniştită, scânteietoare şi netedă ca oglinda a acestui lac, ce li se părea amândurora mai curând de untdelemn decât de apă — o masă de sticlă topită, cu un volum şi o greutate enormă apăsând pământul din fundul lui, la o adâncime impresionantă dedesubtul lor! Şi prospețimea îmbătătoare a adierilor de vânt, ce se simțeau din când în când, încrețind uşor suprafața lacului! Şi brazii înalți şi groşi de pe țărm, catifelați, îmblăniți parcă! Brazi, brazi, pretutindeni, zvelți, semănând cu nişte sulițe. Iar deasupra lor, culmile cocoşate, întunecate şi depărtate ale munților Adirondacks. Nu se zărea nici un vâslaş. Nici o casă, nici o cabană. Căută să vadă tabăra despre care îi vorbise călăuza. Nu văzu nimic. Căută să audă glasurile celor care puteau fi pe acolo, sau orice. Alte glasuri. Dar, în afară de plescăitul vâslelor sale şi de vocea paznicului de la adăpostul bărcilor şi a şoferului, care stăteau de vorbă la depărtare de două sute, trei sute, cinci sute, o mie de picioare, nu se mai auzea nici un zgomot.

— Câtă linişte şi pace! Vorbea Roberta. Pare atât de odihnitor aici! Găsesc că lacul ăsta e foarte frumos, mult mai frumos decât celălalt. Copacii aceştia sunt aşa de înalți, nu? Şi munții de colo! Îmi spuneam tot timpul, venind încoace, cât de răcoritor şi tăcut era drumul, cu toate că m-a cam zdruncinat puțin...

— Ai vorbit cu cineva la pensiune?

— Nu, dar de ce mă întrebi?

— Aşa... credeam că poate te-ai întâlnit cu cineva. Totuşi, nu s-ar putea spune că azi e multă lume aici, nu-i aşa?

— Nu, nu văd pe nimeni pe lac. Am văzut doar doi bărbați în sala de biliard din spate şi o fată în salonul pentru doamne, atâta tot. Tii, ce rece e apă!

Îşi lăsase mâna peste marginea bărcii, târându-şi-o prin brazdele albastre-negricioase făcute de vâsle.

— E rece? N-am încercat-o încă.

Se opri din vâslit, îşi afundă o mână în apă, apoi începu să vâslească iar. Nu avea de gând să se îndrepte dintr-o dată spre insula aceea dinspre miazăzi. Era prea departe... prea departe. Robertei i s-ar fi părut poate ciudat. Mai bine să meargă mai încet. Să câştige puțin timp de gândire, să facă recunoaşteri. Roberta voia

să-şi ia gustarea (gustarea ei!), şi înspre apus, cam la o milă mai departe, era o limbă de pământ îmbietoare. Puteau să plutească până acolo şi să mănânce mai întâi, cel puțin ea, pentru că el n-o să mănânce astăzi. Apoi... apoi...

Roberta se uită într-acolo, spre limba aceea de pământ care cotea către sud, după ce înainta mult în larg, crestată de brazi înalți. Şi adăugă:

— Ştii vreun loc, iubitule, unde am putea să ne oprim şi să mâncăm? Mi s-a cam făcut foame. Ție nu? (Ce bine ar fi fost să nu-i spună tocmai aici şi acum „iubitule"!)

Înspre miazănoapte, mica pensiune şi adăpostul pentru bărci se făceau din ce în ce mai mici, semănau din depărtare cu celălalt adăpost pentru bărci şi cu pavilionul de pe lacul Crum, în ziua când vâslise pentru prima oară acolo şi când dorea să aibă prilejul de a veni la un lac din Adirondacks, când visa la un lac ca acesta şi dorea să întâlnească o fată ca Roberta... atunci... Iar colo, sus, era unul dintre aceiaşi nori pufoşi care-i pluteau pe deasupra capului la lacul Crum în ziua aceea fatală!

Ah, ce strădanie groaznică!

Ar putea să caute şi azi, aici, nuferi, ca să omoare timpul... ca să omoare timpul... ca să omoare (Dumnezeule!)... nu trebuia să se mai gândească la asta dacă voia să împlinească ce-şi pusese în gând! În orice caz, acum nu trebuia să se mai gândească la asta.

Iată-i la bucata de pământ aleasă de Roberta, într-un golfuleț minuscul şi adăpostit, cu o plajă mică, rotunjită, de culoarea mierii, ferită de orice ochi curioşi, atât dinspre nord, cât şi dinspre răsărit. Debarcară, mai întâi el, apoi ea, ca şi cum totul s-ar fi petrecut în chipul cel mai firesc. După ce Clyde scoase cu cele mai mari precauțiuni gustarea din valiză, Roberta o aşeză pe un ziar întins pe prundiş, în vreme ce el se plimba de colo până colo, vorbind cu admirație şi totuşi cu nervozitate despre frumusețea peisajului, despre brazi, despre curbura acestui golfuleț, dar în acelaşi timp gândindu-se, gândindu-se într-una la insula de colo, ceva mai depărtată, şi la golful care se prelungea, spunându-şi că undeva, într-un fel oarecare şi cu un curaj ce-l părăsea parcă din ce în ce mai mult, trebuie să săvârşească fapta asta cumplită, înfricoşătoare

— să nu piardă o ocazie pregătită cu atâta grijă — dacă...

Dacă... dacă nu voia să se vadă silit să fugă în lume şi să părăsească tot ceea ce dorea mai cu înverşunare să păstreze.

Şi, totuşi, cât de înspăimântătoare era această faptă şi ce iminent pericol, acum, când clipă era atât de aproape, pericolul de a da greş, de a nu putea să răstoarne barca aşa cum trebuie, bunăoară, sau de a nu fi în stare să... să... ah, Dumnezeule! Şi după aceea, cine ştie, s-ar putea expune primejdiei de a se dovedi că nu e altceva decât ceea ce o să fie: un asasin! Arestat. Judecat. (Nu se simțea în stare, nu voia să-şi ducă la îndeplinire planul. Nu, nu, nu!)

Iar Roberta, aşezată lângă el pe nisip, părea împăcată cu întreaga lume, lucrul acesta se vedea limpede. Ea începu să fredoneze un cântec, apoi se porni să vorbească despre diverse amănunte în legătură cu aventura lor, despre starea lor materială de acum înainte, unde se vor duce de aici, la Syracuse, după toate probabilitățile, deoarece Clyde părea să nu aibă nimic împotrivă, şi cum se vor descurca o dată ajunşi acolo. Auzise de la cumnatul ei, Fred Gabel, despre o nouă fabrică de gulere şi cămăşi care tocmai se clădea la Syracuse. Clyde n-ar putea oare găsi un loc acolo, măcar pentru câtva timp? Iar mai târziu, când va fi scăpat de încercarea prin care trecea, n-ar putea să lucreze şi ea la aceeaşi întreprindere, sau la una asemănătoare? Şi deocamdată, deoarece dispuneau de atât de puțini bani, n-ar putea închiria o odăiță împreună, undeva, într-o familie, sau, dacă el nu voia, dat fiind că acum nu mai erau în raporturi atât de intime ca odinioară, să ocupe doua odăi învecinate? În dosul drăgălăşeniei şi amabilității de astăzi, simțea ostilitatea neînduplecată pe care el o avea încă față de dânsa.

Iar Clyde, la rândul lui, se gândea: Ce sens mai are acum toată flecăreala asta? Dacă acceptă sau nu? Ce importanță mai are discuția asta, când nici el, nici ea nu vor urma acest drum? Dumnezeule mare! Vorbea ca şi cum mâine avea să mai fie încă acolo. Or, ea nu va mai fi acolo!

Numai de nu i-ar tremura genunchii aşa de rău! Dacă mâinile, fața şi trupul nu i-ar fi atât de năduşite!

După aceea plutiră mai departe în barcă spre insulă, de-a lungul țărmului dinspre apus, în timp ce Clyde, nervos şi stând ca pe spini, pândea într-o parte şi în alta, să se asigure că nu se vede nimeni... nimeni — nici pe uscat, nici pe apă. — Nimeni! Slavă Domnului, era linişte desăvârşită, şi toate împrejurimile erau pustii. Aici, sau în altă parte, prin apropiere — peste tot s-ar putea — îşi va pune planul în aplicare. Numai de-ar avea curajul. Să o facă acum, dar încă n-avea curaj, încă nu! Roberta băgă mâna în apă, întrebându-l dacă crede că vor găsi nuferi sau flori sălbatice undeva pe lângă țărm. Nuferi! Flori sălbatice! Iar el, care nu se gândea decât să se asigure că printre aceşti brazi zvelți, aliniați în şiruri dese, nu sunt nici drumuri, nici colibe, nici corturi, nici cărări, nimic care să semene a sălaş omenesc, şi nici urmă de barcă pe suprafața întinsă a acestui lac minunat, în această minunată zi! Şi dacă, totuşi, prin pădurile acestea, sau pe mal, se află vreun vânător, vreun om singuratic, care pune capcane, vreo călăuză, sau vreun pescar? Ce, nu s-ar putea să fie vreunul? Dacă era vreunul pescar pe aici, prin apropiere, tocmai acum? Cineva care i-ar putea vedea?

Fatalitate!

Nimicire!

Moarte!

Totuşi, nici un zgomot, nici o dâră de fum. Singuri, singuri brazii aceştia verzi, înalți, nemişcați, ca nişte sulițe, şi întunecați, cu câte un trunchi uscat în mijlocul lor, de o culoare închisă, ca cenuşa, în lumina puternică a soarelui de după amiază, cu brațele desfrunzite, fără sevă, întinse într-un gest ce semăna parcă a amenințare.

Moarte!

Apoi țipătul ascuțit şi metalic al unei gaițe, care îşi luă zborul spre inima codrului. Sau tap-tap-tapul răzleț şi fantomatic al câte unei ciocănitoare, ori dâra roşie lăsată din când în când de zborul unui tanager, sau dâră neagră şi aurie a unui graur cu spatele galben.

— *„Scaldă soarele puternic casa veche din Kentuky”...*

Cânta Roberta, veselă, cu o mână afundată în apa albastră şi adâncă.

Apoi, ceva mai târziu, *Dacă vrei tu, voi veni duminică,* pe melodia unuia dintre dansurile din anii aceia.

În sfârşit, după o oră întreagă de vâslit, de visare şi cântec, se opriră, se privească un peisaj încântător, apoi explorară un mic braț de apă unde părea să se găsească nuferi, în timp ce Roberta spunea că trebuie să aibă grijă să nu întârzie. Apoi golful din sudul insulei — o întindere de apă foarte frumoasă, dar cernită de umbra funebră a brazilor — mai exact un lac mic, legat de lacul cel mare printr-un braț de apă ca o strâmtoare, constituind el însuşi o întindere de apă considerabilă, cu o suprafață de aproximativ zece hectare şi având o formă aproape circulară. Ah, spre răsărit, spre nord, spre sud şi chiar spre apus, în afară de insula care-l despărțea la nord de uscat, acest eleşteu era încercuit de copaci! Şi din loc în loc, papură şi nuferi, foarte aproape de țărm. Şi care amintea de un eleşteu sau o mlaştină parcă anume creată pentru cineva plictisit de viață şi de grijile ei, pentru cineva care, dornic să scape de luptă şi zbuciumul lumii, putea să se retragă acolo, resemnat şi totuşi copleşit de melancolie.

Iar în timp ce lunecau aşa, apa această liniştită şi sumbră păru să-l fascineze pe Clyde cum nimic nu-l fascinase până atunci, nici aici, nici în altă parte, schimbându-i cu desăvârşire starea sufletească. Deoarece, o dată ajuns aici, avea impresia că a fost atras parcă de un farmec, ocolind malurile liniştite şi lăsându-se dus de şuvoi, plutind, plutind... în spațiul nemărginit unde nimic nu avea sfârşit, unde nu mai erau urzeli, nici planuri, nici probleme spinoase de rezolvat, nimic! Cât de dulce şi amăgitoare era frumusețea locului acestuia! Cu adevărat părea că-şi bate joc de, el iazul ăsta straniu, întunecat, înconjurat din toate părțile de brazi încântători, catifelați. Apa însăşi părea o uriaşă perlă neagră, azvârlită de o mână puternică, poate într-un acces de furie, poate în glumă, sau dintr-o simplă fantezie, în căldarea acestei văi de catifea, de un verde-închis, ce i se părea fără fund când o privea.

Şi, totuşi, ce-i inspirau toate acestea într-un chip atât de violent? Moartea! Moartea! Într-un chip mai limpede decât tot. Ce văzuse el până atunci. Moartea! Dar era o moarte senină, liniştită, fără revoltă, o moarte pe care cineva ar putea-o îmbrățişa cu bucurie şi

recunoştinţă, în urma unei chibzuiri la rece, a unei hipnoze sau a unui dezgust de nedescris. Atât era de liniştită, de umbrită, de senină! Până şi Roberta scoase o exclamaţie în faţa acestei privelişti. Iar el, pentru prima oară, simţi că nişte braţe vânjoase, dar nu mai puţin prieteneşti, îl apasă tare pe umeri. Cât de plăcută era apăsare lor! Ce căldură răspândeau! Ce putere aveau! Se părea că-l încurajează, şi le iubea, îi plăcea îmbărbătarea lor, ajutorul ce i-l dădeau. Numai de nu l-ar părăsi! Numai de-ar rămâne mereu sprijinite pe el mâinile acestui prieten! Unde şi când mai cunoscuse el oare această senzaţie încurajatoare şi aproape gingaşă? Nicăieri, niciodată! Asta îl linişti întrucâtva, făcându-l să se îndepărteze parcă de realitatea tuturor lucrurilor.

Fireşte, Roberta era acolo, dar între timp se preschimbase într-o umbră, într-un gând, într-o formă creată de o iluzie, mai mult vaporoasă decât reală. Şi cu toate că, prin culoarea şi forma ei, amintea de ceva ce semăna cu realitatea, părea totuşi imaterială, lipsită de consistenţă, şi Clyde se simţi deodată nespus de singur. Cu atât mai mult cu cât mâinile prietenului care-l strânseseră atât de puternic dispăruseră şi ele. Clyde era singur, atât de singur şi de părăsit în acest ţinut sumbru şi frumos, unde parcă îl adusese cineva pentru ca apoi să-l lase în părăsire, încât se simţi cuprins de un frig straniu, vraja acestei frumuseţi ciudate pătrunzându-I cu fiori de gheaţă.

Pentru ce venise aici?

Şi ce trebuie să facă?

S-o ucidă pe Roberta? O, nu!

Îşi înclină din nou capul şi privi înspre adâncurile îmbietoare şi totuşi înşelătoare ale acestui eleşteu magnetic, când albăstrui, când purpuriu, care, cu cât îl admira mai mult, cu atât părea să-şi schimbe forma, ca un caleidoscop, luând înfăţişarea unei mari mingi de cristal. Dar ce se zbate în acest cristal? O formă omenească! Se apropie, devine fot mai clară, şi Clyde o recunoscu pe Roberta, care se zbătea, agitându-şi braţele albe şi subţiri deasupra apei, întinzându-le spre el! Dumnezeule! Ce grozăvie! Ce expresie pe chipul ei! Pentru numele lui Dumnezeu, la ce se gândea? La moarte! La o crimă!

Deodată, îşi dădu seama că tot curajul pe care se bizuise de atâta timp îl părăseşte şi începu să-şi sondeze imediat, în mod conştient, străfundurile ființei, într-o încercare zadarnică de a şi-l regăsi.

Kit, kit, kit, ca-a-a-ah!

Kit, kit, kit, ca-a-a-ah!

Kit, kit, kit, ca-a-a-ah!

(Iarăşi croncănitul sinistru şi necruțător al păsării aceleia, ce părea de pe altă lume. Atât de înfiorător, atât de pătrunzător! Iată-l din nou, pentru a-l înfricoşa, pentru a-l smulge din toropeala ce-i cuprinsese sufletul şi a-l readuce în fața acestei probleme, reală său ireală, dar imediată, cu toate cotiturile şi ascuțişurile ei).

Trebuia să facă față situației! Trebuia!

Kit, kit, kit, ca-a-a-ah!

Kit, kit, kit, ca-a-a-ah!

Ce însemna croncănitul acesta? Un avertisment? Un protest? O osândire? Aceeaşi pasăre care fusese martoră la urzirea acestui plan mârşav! Ticăloasă pasăre, cocoțată pe copacul acela mort... Acum zbura spre alt copac — tot mort şi acela — ceva mai departe, pe uscat, scoțând alte țipete. Dumnezeule!

Se îndreptă din nou spre țărm, mai mult fără să-şi dea seama. Fiindcă pentru a motiva rostul valizei, Clyde trebuia să propună acum luarea câtorva fotografii — să fotografieze peisajul — pe Roberta, pe el însuşi, poate — pe țărm şi pe apă. În felul acesta, Roberta se va întoarce în barcă fără valiză, care va rămâne uscată şi în siguranță pe țărm. O dată pe mal, se va preface că alege perspectivele cele mai frumoase, fixându-şi de fapt în memorie copacul la poalele căruia îşi va lăsa valiza, pentru a o găsi cât mai repede la întoarcere — întoarcere ce trebuia să aibă loc curând — foarte curând. Nu se vor mai întoarce la țărm amândoi. Niciodată! Niciodată! Asta în ciuda faptului că Roberta protesta, spunând că se simte obosită, şi nu crede el însuşi că ar fi timpul să se grăbească? Trebuie să fie trecut de 5, cu siguranță. Iar Clyde, căutând s-o convingă că vor pleca imediat după ce o va mai fotografia de câteva ori în barcă, şi cu aceşti copaci minunați în spatele ei, cu insula şi cu apa sumbră în jur şi sub ea...

Mâinile lui umede, năduşite, nervoase!

Şi ochii lui sumbri, pierduți, care priveau peste tot, numai la ea nu.

Iată-i din nou pe apă, la vreo cinci sute de picioare de țărm; Clyde mânuia fără rost aparatul fotografic, mic, dar greu, pe care-l ținea în mână, în timp ce barca aluneca singură tot mal mult spre mijlocul lacului. Şi în această clipă, în acest loc, aruncă o privire de groază în jurul lui. Pentru că acum — acum — aproape fără să vrea, sosise momentul, pe care-l ocolea de atâta timp, inevitabil, poruncitor. Pe țărm, nici un glas, nici o umbră omenească nici un sunet. Nici o cărare, nici o colibă, nici urmă de fum! Acesta era momentul pe care el, sau o putere oarecare îl pregătise pentru el, momentul menit să-i hotărască soarta! Momentul acțiunii — al deznodământului! Tot ce trebuia să facă acum era doar să se aplece iute şi cu putere într-o parte sau în cealaltă — să se ridice într-un salt — spre stânga sau spre dreapta, şi să răstoarne barca; sau, în cazul când n-ar fi reuşit, s-o legene repede, şi dacă Roberta s-ar fi zbătut prea mult, s-o lovească în cap cu aparatul pe care-l ținea în mâna sau cu una dintre vâsle cea liberă, din dreapta. Totul se putea face — se putea face — repede şi simplu, dacă ar fi avut inima şi sufletul în stare s-o facă — ori dacă n-ar fi avut nici inimă, nici suflet — pentru ca după aceea să se îndepărteze, înotând din răsputeri, spre libertate, spre un succes neîndoios — spre Sondra şi fericire — spre o viață nouă, mai frumoasă şi mai dulce decât aceea pe care-o cunoscuse până acum.

Dar ce mai aştepta?

Ce se petrecea în el?

De ce aştepta?

În această clipă fatală, sub imboldul celui mai cumplit imperativ, în fața nevoii de a acționa cât mai repede, simți o paralizie subită a voinței — a curajului — o lipsă a urii şi mâniei necesare pentru a-şi pune planul în aplicare; iar Roberta, aşezată la capătul din spate al bărcii, privea țintă expresia feței lui — mai întâi tulburată, apoi descompusă brusc şi groaznică, nehotărâtă totuşi, chiar înspăimântată, o față care, deodată, în loc de a fi iritată, feroce şi demonică, părea năucită şi lipsită de noimă, trădând o luptă

şovăitoare între teamă (o repulsie chimică împotriva morții, sau a brutalității criminale ce avea să producă moartea) şi dorința chinuitoare, dureroasă şi totuşi înăbuşită încă de a acționa — a acționa — a acționa! — Dar cu neputință de urnit în acest moment, o acalmie între impulsul puternic de a acționa şi acela de a nu face inimic.

Pe de altă parte, ochii lui, tulburi şi cu pupilele dilatate; fața, corpul şi mâinile crispate şi încordate; poziția de încremenire, imobilitatea nestatornică a expresiei din ce în ce mai amenințătoare, dar care de fapt nu trăda o forță brutală, îndrăzneață, capabilă de distrugere, ci mai curând prezența unei spaime, a unui spasm.

Roberta, observând imediat aceste manifestări stranii — un fel de paralizie bizară, o şovăire fizică şi mintală ce contrastau atât de ciudat şi de dureros cu întregul decor — exclamă:

— Clyde, Clyde! Ce e? Ce-i cu tine? Arăți aşa de... ciudat, de... de... Nu te-am văzut niciodată aşa. Ce e?

Şi dădu să se ridice brusc, sau mai curând să se aplece înainte, epezindu-se pe fundul neted al bărcii, într-o încercare de a se apropia de el, deoarece îi făcea impresia că e pe punctul de a cădea cu fața în jos, în barcă, sau într-o parte, în apă. Clyde, simțind adevărata măsură a înfrângerii lui, a laşității, sau a neputinței de a se folosi de un prilej ca acesta, fu cuprins de un acces de ură nu numai împotriva lui însuşi, ci şi împotriva Robertei — împotriva puterii ei, sau împotriva vieții care îl încătuşa în felul acesta, temându-se însă să facă vreo mişcare — nici nu voia să faci ceva — voia numai să spună că nu se va căsători cu ea niciodată, niciodată — că niciodată nu va pleca de aici împreună cu dânsa ca s-o ia în căsătorie, chiar dacă îl va demasca în fața lumii — că e îndrăgostit de Sondra şi nu o va iubi decât pe ea... dar nu fu în stare să spună nici măcar atât era înfuriat, năucit şi congestionat la față. Şi atunci, în clipa când Roberta se apropie de el, căutând să-i ia mâna într-a sa şi să apuce aparatul fotografic să-i pună în barcă, o împinse cu un gest care, chiar şi în clipa aceea, nu trăda decât intenția de a scăpa de ea — de atingerea ei — de simpatia ei consolatoare — de prezența ei — pentru totdeauna, Dumnezeule!

Totuşi, strângând cu putere, fără să-şi dea seama, aparatul în mină, o îmbrânci cu atâta forță, încât nu numai că o lovi peste buze, nas şi bărbie cu muchea aparatului, dar o şi trânti pe spate, spre marginea stânga a bărcii, care se înclină până la suprafața apei. Atunci, zguduit la auzul țipătului pe care-l scosese Roberta (atât din cauza clătinării bărcii, cât şi a zdreliturilor pe care i le făcuse la nas şi la buze), se ridică în picioare şi se întinse spre ea, în parte s-o ajute şi s-o prindă, în parte pentru a-şi scuza această lovitură neintenționată, dar, în repezeală, răsturnă barca complet, şi atât el, cât şi Roberta fură azvârliți dintr-o dată în apă. Răsturnându-se, marginea din stânga a bărcii o lovi pe Roberta drept în cap în clipa în care se cufundă în apă, pentru a ieşi, peste puțin, din nou la suprafață, întorcându-se, îngrozită şi desfigurată, spre Clyde, care, între timp, îşi regăsise echilibrul în valuri. Era amețită, buimăcită, înnebunită de durere. Şi spaimă — o viață întreagă îi fusese frică de apă şi de înec — precum şi de lovitura pe care i-o dăduse el oarecum involuntar şi aproape inconştient.

— Ajutor! Ajutor!

— Dumnezeule, mă înec, mă înec! Ajutor! Dumnezeule!

— Clyde, Clyde!...

Apoi, iar glasul acela, care-i şopti lui Clyde la ureche: „— Dar nu e oare asta — da, asta — ceea ce ai gândit şi ai dorit tu tot timpul — în marea ta deznădejde? Poftim! Cu toată teama ta, cu toată laşitatea — iată, totul s-a înfăptuit — fără tine? Un accident — un accident — o lovitură neintenționată te-a scutit de chinul şovăielilor, de ceea ce nu aveai curajul să faci! Şi acum, când nu mai eşti obligat să intervii, de vreme ce e vorba de un accident, ai de gând s-o salvezi, să te afunzi din nou în ororile înfrângerii şi ale mizeriei, care te-au chinuit atât de mult şi de care întâmplarea asta te scapă acum pentru totdeauna? S-ar putea s-o salvezi. Dar s-ar putea să fie şi mai rău! Pentru că... uită-te cum se zbate! E buimăcită. Singură nu se va putea salva; din pricina groazei care a cuprins-o, dacă te apropii de ea acum, ar putea să te tragă şi pe tine la fund. Dar tu vrei să trăieşti! Iar dacă ea scapă, viața ta nu va mai merita să fie trăită. Opreşte-te o, singură clipă — o fracțiune de secundă! Aşteaptă — aşteaptă — nu te lăsa înduioşat de strigătele

ei. Şi pe urmă... pe urmă... Dar uite, priveşte! S-a sfârşit! Se scufundă! Nu o vei mai vedea vie niciodată, niciodată! Iar pălăria ta e pe apă — aşa cum ai dorit. Iar în bardă, agățat de cuiul vâslei, e un batic, al ei. Lasă-l acolo! Nu va fi cea mai bună dovadă că s-a petrecut un accident?”

Şi după asta, nimic — doar câteva vălurele pe suprafața apei — pacea şi măreția peisajului minunat. Şi apoi, încă o dată, țipătul acelei păsări singuratice, batjocoritoare, funeste:

Kit, kit, kit, ca-a-a-ah!

Kit, kit, kit, ca-a-a-ah!

Kit, kit, kit, ca-a-a-ah!

Croncănitul acelei păsări drăceşti, pe o creangă moartă — pasărea morții.

Şi iată-l pe Clyde, cu țipetele Robertei răsunându-i încă/în urechi, cu ultimă privire a ochilor ei holbați de groază, albi, rugători, stăruindu-i în față, cum înoată greoi, mohorât, sumbru spre țărm. Cu gândul că, de fapt, nu el a ucis-o. Nu, nu! Domnul fie lăudat! Nu el a ucis-o. Şi totuşi (păşind pe țărmul apropiat şi scuturându-şi hainele de apă) n-a ucis-o? Sau se poate spune, mai curând, că a ucis-o? Căci nu el e acela care a refuzat să-i sară în ajutor atunci când ar fi putut s-o salveze, nu el e acela care a aruncat-o în apă, fie şi din greşeală? Şi totuşi... şi totuşi...

Amurgul şi tăcerea unei zile ce moare. Şi un ascunziş în adâncimea pădurii protectoare, unde Clyde stă singur, ud leoarcă, lângă valiza lui uscată, aşteptând să se zvânte şi el. Apoi, luând trepiedul, de care nu s-a folosit şi pe care-l ținuse legat de valiză, căută o scorbură de arbore mort, mai departe, în inima pădurii, şi-l ascunse acolo.

L-a văzut oare cineva? S-a uitat cineva? După aceea se întoarse şi se întrebă încotro s-o ia. Trebuie s-o ia spre apus, apoi spre miazăzi. Nu trebuie să se rătăcească. Ah, țipătul păsării aceleia, ce nu mai conteneşte, pătrunzător, să te înnebunească! Şi bezna asta deasă, deşi e o noapte de vară, cu cerul înstelat! Şi un tânăr care-şi croieşte drum printr-o pădure întunecoasă, pustie, cu o pălărie de paie pe cap, cu o valiză în mână, înaintând cu paşi repezi, dar precauți, spre miazăzi... spre miazăzi!

CAPITOLUL 68

Districtul Cataraqui, întins pe o lungime de cincizeci de mile la nord de satul cunoscut sub numele de Three Mile Bay, situat în partea de miazăzi, până la granița cu Canada, şi pe o lungime de treizeci de mile, între lacul Senaschet şi lanțul Lacurilor Indiene, la răsărit, şi râurile Rock şi Scarf, la apus. Cu toate că cea mai mare parte a acestei suprafețe de pământ e acoperită de păduri nelocuite şi de lacuri, totuşi, pe ici pe colo, e presărată cu sătulețe şi cătune, ca: K©oentz, Grass Lake, North Wallace, Brown Lake şi Bridgeburg, capitala districtului, numărând nu mai puțin de două mii de suflete, din totalul de cincisprezece mii ale întregului ținut. Şi piața din centrul oraşului, în mijlocul căreia se ridică vechiul, dar încă impunătorul Palat de Justiție — având o cupolă cu un orologiu, în jurul căreia zboară totdeauna câțiva porumbei — şi unde se revarsă cele patru străzi comerciale ale micuțului oraş.

Biroul coronerului[22] districtual, în colțul de nord-est al clădirii, într-o vineri, la 9 iulie; în birou se afla Fred Heit, deținătorul funcției de coroner, un personaj cu umeri largi şi puternici şi cu nişte favoriți cărunți, cu care s-ar mândri chiar şi un şef al mormonilor[23]. Are o față lată, mâini şi picioare mari. Şi o burtă pe aceeaşi măsură.

În momentul când începe această prezentare, pe la ora două şi jumătate după amiază, coronerul întorcea alene foile unui catalog de comenzi prin poştă, pe care îl procurase la rugămintea soției. Şi tot răsfoind paginile şi descifrând prețul ghetelor, al hainelor, pălăriilor şi şepcilor pentru cei cinci copii ai săi — totdeauna au

---

22 Un fel de magistrat, căruia, în sistemul procedural anglo-saxon, îi revine în primul rând sarcina de a conduce cercetările desfăşurate în fața unui juriu cu privire la pricinile oricărui deces ce pare a nu fi datorat unor cauze naturale.

23 Sectă religioasă în Statele Unite ale Americii.

nevoie de câte ceva! — privirile i se opriră asupra unui palton pentru el, de proporții respectabile, cu guler înalt, cu cordon lat şi cu nasturi mari şi impunători, gândindu-se însă cu regret că bugetul familiei — trei mii de dolari anual — nu-i va îngădui un lux aşa de mare pentru iarnă ce vine, cu atât mai mult cu cât Ella, soția lui, dorea de cel puțin trei ierni să-şi facă o haină de blană.

Dar gândurile-i absorbite de acest subiect îi fură întrerupte de zbârnâitul telefonului.

— Da, e chiar domnul Heit la telefon… Wallace Upharn, de la Big Bittern?... A, da… ei, ia spune, Wallace… o tânără pereche s-a înecat… stai, stai, aşteaptă un minut… Se întoarse spre tânărul cunoscut prin activitatea lui politică şi care figura pe statele de plată ale districtului în calitate de „secretar al coronerului”: Notează, Earl, ce-ți dictez! Apoi, la telefon: Haide, Wallafce, acum dă-mi toate datele… Totul, da! Cadavrul soției s-a găsit, dar nu şi al soțului… da; o barcă răsturnată spre malul de miazăzi… da; a pălărie de paie fără căptuşeală… da; câteva răni la ochi şi la gură… da; haina şi pălăria ei au fost lăsate la hotel… da; o scrisoare într-unui din buzunarele hainei… adresată cui?... doamnei Titus Alden, Biltz, districtul Mimico… da. Se fac cercetări pentru pescuirea celuilalt cadavru, al bărbatului, nu? Cum, cum? Nici urmă de el? Înțeleg… Bine, Wallace… Da… Ascultă, Wallace, să lase haina şi pălăria chiar aşa cum se găsesc… Stai să văd… acum e două şi jumătate. Sosesc cu trenul de 4. Autobuzul care face legătura cu hotelul vine la ora aceea la gară?... Bine, atunci voi fi acolo în mod sigur… şi, Wallace, aş vrea să-ți notezi numele tuturor celor care au văzut cadavrul după ce a fost scos la suprafață. Ce spui?... La o adâncime de optsprezece picioare cel puțin? Da… un batic găsit în unul din cuiele vâslelor, da; un batic de culoare maro… Sigur. Asta e tot? Bine, atunci să lase totul aşa cum s-a găsit; eu vin direct acolo. Da. Mulțumesc, Wallace. La revedere.

Domnul Heiț puse încet receptorul în furcă şi tot aşa de încet se ridică din încăpătorul fotoliu de culoare cafenie în care stătuse până atunci, mângâindu-şi favoriții stufoşi, în timp ce îl căuta din ochi pe Earl Newcomb, secretar, dactilograf, arhivar şi multe altele…

— Ai notat totul, nu-i aşa, Earl?

— Da, domnule.

— Bine. Acum ia-ţi pălăria şi haina şi vino cu mine. Trebuie să prindem trenul de trei şi zece. Ai să completezi în tren câteva citaţii. Aş fi de părere să iei cincisprezece sau douăzeci, pentru orice eventualitate, şi să-şi însemni numele tuturor martorilor pe care îi găsim la faţa locului. N-ar strica să-i telefonezi doamnei Heit şi să-i spui că probabil nu mă întorc la cină astă-seară şi să nu mă aştepte înainte de sosirea ultimului tren. S-ar putea să fim nevoiţi să stăm acolo până mâine. Nu ştii niciodată ce întorsături pot să ia astfel de cazuri şi e mai bine să fim pregătiţi pentru orice eventualitate.

Heit se îndreptă spre dulapul din colţul odăii vechi şi mucegăite, de unde scoase o pălărie de paie, mare, cu borurile moi, care, răsfrânte, păreau să sporească impresia, binevoitoare în fond, dar feroce în aparenţă, a ochilor săi de căpcăun şi a favoriţilor enormi. Astfel echipat, spuse:

— Mi duc pentru câteva minute la şerif, Earl. Ai face bine să chemi la telefon ziarele *Republicanul* şi *Democratul* şi să le anunţi despre toate astea, să nu creadă că i-am dat uitării. Ne întâlnim jos, la gară.

Apoi ieşi cu paşi greoi.

Earl Newcomb, un tânăr de vreo nouăsprezece ani, înalt, slab, cu părul zburlit, foarte serios, deşi uneori cam straniu, înhaţă numaidecât un teanc de citaţii şi, în timp ce le îndesa în buzunar, încercă să obţină legătura telefonică cu doamna Heit. Apoi, după ce relată ziarelor ştirea despre dublul înec de la Big Bittern, îşi luă pălăria de paie cu panglică albastră, cam cu vreo două numere mai mare decât măsura lui, şi se repezi pe coridor, unde, în faţa uşii date de perete a biroului procuraturii districtuale, o întâlni pe Zillah Saunders o fată bătrână şi unica stenografă a procurorului districtului, faimosul şi jovialul Orville W. Mason. Femeia se îndrepta spre biroul revizorului, dar, intrigată de aerul preocupat şi graba domnului Newcomb, de obicei mult mai calm şi tacticos, strigă după el:

— Hei, Earl! Ce-i graba asta pe dumneata? Unde fugi aşa?

— Dublu înec la Big Bittern, după cât se pare... Poate chiar şi mai rău... Domnul Heit se duce acolo, şi mă duc şi eu. Trebuie să luăm trenul de trei şi zece.

— Cine a anunțat asta? E vorba de cineva de prin partea locului?

— Nu se ştie încă, dar nu cred. S-a găsit o scrisoare în buzunarul fetei, adresată cuiva din Biltz, districtul Mimico, o oarecare doamnă Alden... Am să-ți spun când ne-om întoarce, sau am să-ți telefonez.

— Dumnezeule, dacă e vorba de o crimă, o să-l intereseze şi pe domnul Mason, nu-i aşa?

— Sigur, îi telefonez chiar eu, sau domnul Heit. Dacă îi vezi pe Bud Parker sau pe Karel Badnell, spune-le că am fost nevoit să plec din oraş şi, te rog, Zillah, cheam-o şi pe mama, din partea mea, şi anunț-o şi pe ea. Mă tem că n-o să mai am timp s-o anunț.

— Bine, Earl, fii fără grijă!

— Îți mulțumesc.

Şi arătând un interes excepțional față de acest eveniment intervenit în existența monotonă a şefului său, Earl coborî vesel şi sprinten scările Palatului de Justiție din districtul Cataraqui, în timp ce domnişoara Saunders, ştiind că şeful ei e plecat pentru diferite treburi în legătură cu apropiatul congres al organizației districtuale a partidului republican, iar în biroul lui nu mai e nimeni cu care să poată sta de vorbă, se grăbi să ajungă la biroul revizorului, să povestească celor adunați acolo tot ce aflase despre această tragedie lacustră, după câte se pare foarte senzațională.

CAPITOLUL 69

Informațiile obținute de coronerul Heit şi de ajutorul său aveau un caracter ciudat şi tulburător. Mai întâi, dispariția unei bărci şi a unei perechi, după toate aparențele fericită şi simpatică, plecată

într-o excursie, îl determinase pe hotelierul din regiune să întreprindă dis-de-dimineață primele cercetări, în urma cărora descoperi în Golful Lunii o barcă răsturnată, precum şi pălăria şi baticul. Imediat, câțiva oameni de serviciu, dimpreună cu călăuzele şi călătorii de la hotel, impresionați de întâmplare, începură să scormonească apa, încercând să scoată cele două cadavre la suprafață, cu ajutorul unor prăjini prevăzute cu cârlige. Faptul că fata care se înecase era tânără şi frumoasă, iar însoțitorul ei părea un ora cu dâre de mână — amănunte raportate de Sim Shoor, călăuza, precum şi de hotelier şi de omul de la debarcader — fu de ajuns să ațâțe interesul grupului de pădurari şi de slujbaşi ai hotelului în aşa măsură, încât le stârni aproape compătimirea. Pe de altă parte, erau frământați de o curiozitate puternică, dorind să ştie cum de a fost cu putință ca într-o zi atât de frumoasă şi de liniştită să se întâmple un accident atât de straniu.

Dar ceea ce nu întârzie să sporească şi mai mult emoția fu faptul că la amiază unul dintre oamenii care făceau sondaje în lac, anume pădurarul John Pole, reuşi, în cele din urmă, să o scoată la suprafață pe Roberta, trăgând-o afară de fustă. Fată avea vânătăi la buze, la nas, deasupra şi sub ochiul drept — ceea ce dădu imediat de bănuit tuturor celor prezenți. Într-adevăr, John Pole, care reuşise să o aducă la suprafață, împreună cu Joe Rainer, vâslaşul, exclamase de cum o văzuse:

— Vai, sărmana de ea! E uşoară că un fulg! Mă mir cum de a putut să se înece...

Apoi, aplecându-se şi prinzând o în brațele-i vânjoase o trase în barcă, fără viață şi cu apa prelingându-i-se şiroaie pe trup, în timp ce tovarăşii lui le dădură de veste celorlalți, care veniseră în grabă. Iar după ce-i descoperi fața, dând la o parte părul lung, castaniu şi des, încâlcit de apă, adăugă:

— Pe cinstea mea, Joe! Ia priveşte: ai zice că fetița asta a fost lovită cu ceva! Uită-te, Joe!

Şi grupul de pădurari şi de vizitatori de la hotel, aplecați în bărcile lor, trase alături de a lui, începură numaidecât să cerceteze petele vinete de pe obrazul Robertei.

Chiar în clipa în care cadavrul Robertei fu dus spre nord, către

debarcader, şi se reluară încercările de a descoperi şi cadavrul bărbatului, oamenii începură să-şi exprime tot felul de bănuieli, formulate în fraze ca acestea: „Hm, pare destul de ciudat... urmele astea... şi toate celelalte... nu-i aşa? E curios cum o barcă atât de solidă ca asta a putut să se răstoarne într-o zi cum a fost cea de ieri". „O să ştim în curând dacă şi dânsul e la fund sau nu!" Bănuiala, care prindea tot mai mult teren după ceasuri de cercetări zadarnice, făcu în cele din urmă loc concluziei că, mai mult decât probabil, el nu era acolo, gând pe cât de cumplit, pe atât de tulburător pentru toată lumea.

Mai târziu, şoferul care îi adusese pe Clyde şi pe Roberta de la Gun Lodge se consultă cu hotelierii de la Big Bittern şi lacul Grass şi stabiliră împreună, cu precizie, următoarele: 1) că înecata îşi lăsase valiza la Gun Lodge, în timp ce Clifford Golden şi-o luase pe a lui cu sine; 2) că era o contrazicere ce dădea de gândit între înregistrarea de la lacul Grass şi aceea de la Big Bittern, cele două nume, Cari Graham şi Clifford Golden, fiind cercetate cu toată atenția de ambii hotelieri, iar identitatea purtătorului lor stabilită, în sensul că nu putea fi vorba, decât de una şi aceeaşi persoană; 3) că numitul Clifford Golden sau Carl Graham îl întrebase pe şoferul care-i adusese la Big Bittern dacă în ziua aceea era multă lume pe lac. Astfel, bănuielile, care şi aşa deveniseră destul de pronunțate, se transformară în certitudinea că la mijloc nu poate fi vorba decât de o mână criminală. Nu mai încăpea nici un fel de îndoială!

Îndată după sosirea lui acolo, coronerul Heit înțelese că aceşti oameni, croiți dintr-o bucată, din regiunea păduroasă dinspre miazănoapte, sunt profund mişcați şi, mai mult chiar, neclintiți în bănuielile lor. Nu puteau crede că trupul lui Clifford Golden sau Carl Graham s-ar afla pe fundul lacului. În consecință, Heiț, văzând cadavrul necunoscutei aşezat cu grijă pe un pat în adăpostul pentru bărci şi găsind-o tânăra şi drăguță, fu impresionat nu numai de înfățişarea ei, ci şi de această atmosferă de suspiciune care-l înconjura. Ba, mai rău, când se retrase în biroul proprietarului hotelului şi când acesta îi înmâna scrisoarea găsită în buzunarul hainei Robertei, fu cuprins de o bănuială sinistră, pe care nu şi-o putu îndepărta. Iată ce citi:

„Lacul Grass, N. Y 8 iulie

Dragă mămico,

Suntem împreună şi ne vom căsători, dar scrisoarea asta trebuie s-o citeşti numai dumneata. Te rog nu i-o arăta tatei sau altcuiva, pentru că nu trebuie să se ştie încă. Ți-am spus motivul la Crăciun. Şi nu trebuie să-ți faci griji, nici să pui întrebări, nici să povesteşti cuiva, doar cel mult că ai veşti de la mine şi ştii unde mă aflu, dar şi asta nu oricui. Te rog să fii convinsă că toate au să iasă bine. Te îmbrățişez şi te sărut pe amândoi obrajii, mamițico. Vezi de-l fă şi pe tata să înțeleagă că totul e în ordine, fără să-i spui nimic nici lui, nici Emiliei, nici lui Tom, nici lui Gifford, auzi? Îți trimit multe sărutări.

Cu dragoste, Beri

P.S. Asta trebuie să rămână un secret între noi două până când îți voi scrie şi altele, cât de curând”.

Sus, în colțul din dreapta al hârtiei, ca şi pe plic, erau imprimate cuvintele: *„Hotelul de la lacul Grass, Lacul Grass, N. Y., Jack Evans, prop.”* Scrisoarea fusese scrisă fără îndoială dimineața, după noaptea pe care o petrecuseră la lacul Grass sub numele de domnul şi doamna Carl Graham.

Cât de nesăbuite mai sunt şi purtările fetelor ăstora!

Nu încape îndoială că, aşa cum reiese din scrisoare, cei doi tineri stătuseră împreună la hotel că soț şi soție, când, de fapt, nici nu erau căsătoriți încă. În timpul lecturii scrisorii, Heit se încruntă, deoarece el însuşi era tatăl unor fete, la care ținea foarte mult. În clipa aceea, însă, îi trecu prin cap o idee… Se apropiau alegerile districtuale, care aveau loc o dată la patru ani. Votarea trebuia să se facă în noiembrie următor, când urmau să fie alese, pe o perioadă de trei ani, toate persoanele ce vor deține funcții oficiale districtuale, inclusiv aceea pe care o deținea el în prezent, şi, în plus, anul acesta se va alege şi un judecător de pace pe termen de

şase ani. În august, adică peste vreo şase săptămâni, se vor ține întrunirile republicanilor şi democraților, la care vor fi aleşi obişnuiții candidați ai celor două partide pentru posturile respective. Or, actualul deținător al funcției de procuror districtual nu putea trage nădejde la nici unul dintre aceste posturi, în afară de acela de judecător de pace, întrucât deținuse funcția de procuror al districtului timp de două perioade consecutive, vechime care se datora nu numai faptului că era un bun orator, în genul oratorilor demagogi, ci şi pentru că, în calitatea sa de reprezentant oficial al guvernului în district, avea posibilitatea să facă diferite servicii unuia sau altuia dintre prietenii săi. Acum însă, dacă nu va avea norocul să fie propus candidat şi după aceea ales ca judecător de pace, nu se va putea aştepta decât la scăderea prestigiului său şi chiar la o totală eclipsare politică. Şi asta pentru că până acum, în tot timpul cât deținuse această funcție, nu avusese niciodată prilejul să se ocupe de o afacere cu adevărat importantă, în cursul căreia să se fi putut remarca, astfel încât să poată cere, îndreptățit şi cu multe speranțe, o recunoaştere din partea alegătorilor. Dar iată că afacerea asta...

Afacerea asta, care, aşa cum prevedea coronerul cu multă subtilitate, ar putea să fie exact pretextul necesar pentru a atrage atenția şi a câştiga simpatia corpului electoral față de un anumit om — actualul procuror districtual, un prieten intim şi de nădejde al lui — şi astfel să contribuie la renumele şi autoritatea acestuia, şi, o dată cu el, la însuşi renumele partidului, în aşa fel încât la apropiatele alegeri să poată fi aleşi toți, actualul procuror districtual putând să obțină nu numai desemnarea la candidatură, dar chiar funcția de judecător pe termen de şase ani. Doar lucruri încă şi mai curioase decât acestea se întâmplaseră şi altă dată în lumea politică!...

Se hotărî, deci, să nu răspundă la nici o întrebare ce i-ar putea fi pusă în legătură cu scrisoarea aceasta, întrucât ea făgăduia o risipire grabnică a misterului în care se învăluise autorul crimei — în cazul când era vorba de o crimă — şi, în afară de asta, asigura, în actuala conjunctură politică, o reputație excepțională aceluia care ar fi dezlegat acest mister. Totodată, îi ordonă lui Earl

Newcomb, precum şi şoferului care îi adusese pe Roberta şi Clyde la Big Bittern, să se întoarcă la stația de la Gun Lodge, de unde venise perechea, şi să aibă grijă ca valiza să nu fie predată, sub nici un motiv, nimănui altcuiva decât lui personal, ori unui reprezentant al procurorului districtual. Apoi, chiar în momentul când voia să telefoneze la Biltz pentru a se informa dacă există acolo o familie cu numele Alden, din care făcea parte şi o fată numită Bert, sau poarte Alberta, fu întrerupt — în mod providențial, îşi spuse el — de doi bărbați şi un băiat, puitori de capcane şi vânători de prin partea locului, care, însoțiți de o gloată întreagă de oameni ce aflaseră despre dramă, dădură buzna la el. Aveau noutăți de cea mai mare importanță! Povestiră — cu multe întreruperi şi corectări — că în după-amiaza zilei când se înecase Roberta, pe la orele 5, plecaseră de la Three Mile Bay şi se duseseră cam la douăsprezece mile spre sud de Big Bittern, să vâneze şi să pescuiască în lac şi prin împrejurimi. Or, după cum declarau cu toții, în noaptea cu pricina, pe la ora 9, pe când se apropiau de malul sudic al lui Big Bittern — să mai fi fost vreo trei mile până la lac — întâlniseră un tânăr, de bună seamă un străin, care mergea pe jos dinspre hotelul de la Big Bittern spre sud, către satul Three Mile Bay. Era un tânăr bine îmbrăcat, după părerea lor chiar elegant pentru acest ținut, cu o pălărie de paie pe cap şi cu o valiză în mână. Fuseseră foarte mirați şi chiar se întrebaseră ce rost avea să meargă pe jos la o oră atât de târzie, când a doua zi dimineață putea să ia trenul şi să ajungă la Three Mile Bay într-o oră. Se mai întrebaseră, iarăşi, des ce se speriase aşa de rău când îi întâlnise. Căci, după cum spuneau ei, cum a dat cu ochii de ei în pădure, a sărit înapoi ca ars, speriat, ba, şi mai rău, îngrozit, gata s-o ia la fugă. Felinarul pe care îl ținea în mână unul dintre ei avea o lumină foarte slabă, deoarece luna era încă sus, iar ei mergeau fără să facă nici un zgomot, ca nişte adevărați vânători, obişnuiți să asculte orice mişcate a jivinelor din pădure. Pe de altă parte, toate acestea se petreceau într-o regiune cât se poate de singuratică, străbătută îndeobşte de cetățeni cinstiți, ca şi ei, şi era foarte ciudat ca un tânăr să sară în sus la vederea lor, ca şi cum ar fi vrut să se ascundă în tufişuri. Totuşi, atunci când Bud Brunig, băiatul care ducea felinarul, făcu lumină

mai mare, străinul păru să-şi recapete calmul şi, o clipă mai târziu, ca răspuns la: „Bună seara” lor, le-a spus şi el: „Bună seara. Cât mai e până la Three Mile Bay?” La care ei au răspuns: „Vreo şapte mile”. După aceea, străinul s-a îndepărtat, iar ei şi-au văzut mai departe de drum, continuând însă să discute despre această întâlnire.

Acum, întrucât descrierea respectivului domn se potrivea de minune cu aceea făcută de şoferul care-l adusese pe Clyde de la Gun Lodge, ca şi cu aceea datorată hotelierului de la Big Bittern şi paznicului de la lacul Grass, nu mai încăpea nici o îndoială că era vorba de acelaşi tânăr care se aflase în barcă împreună cu misterioasa înecată.

Earl Newcomb ceru şefului său învoirea să-i telefoneze hangiului de la Three Mile Bay, pentru a afla dacă nu cumva acest străin misterios fusese văzut acolo sau se oprise la hanul său. Răspunsul primit fu negativ. După câte se părea, nu fusese văzut decât de cei trei oameni. De fapt, parcă-l înghițise pământul, deşi, chiar în aceeaşi zi, spre seară, se stabili că, în dimineața următoare întâlnirii neprevăzute din pădure a celor trei cu străinul, un tânăr asemănător ca înfățişare şi cu o valiză în mână, dar purtând şapcă, şi nu pălărie de paie, fusese semnalat la Sharon pe puntea vaporaşului *Cygnus,* care făcea curse între acest lac şi Three Mile Bay. Dar, iarăşi, dincolo de acest punct, urma părea să i se piardă cu totul. Cel puțin până acum, la Sharon nimeni nu părea să-şi amintească de sosirea sau de plecarea unei astfel de persoane. Însuşi căpitanul, după cum a declarat mai târziu, nu observase debarcarea tânărului, dat fiind că în ziua aceea au mai fost încă vreo alți paisprezece pasageri veniți de la lac, aşa că nu putea fi sigur în privința nici unuia dintre ei.

În ceea ce priveşte însă grupul de la Big Bittern, toți cei de acolo ajunseră treptat, dar în chip definitiv, la concluzia că individul acela, oricine ar fi, e un monstru, un şarpe veninos. Ceea ce nu făcu decât să dubleze şi să tripleze în mintea fiecăruia dorința arzătoare de a pune mâna pe el. Ticălosul! Criminalul! Şi în întreaga regiune, trecând din gură în gură, prin telefon, telegraf, prin ziarele *Argus* şi *Times-Union* din Albany şi *The Star* din

Lycurgus, ştirea despre această zguduitoare tragedie se răspândi ca fulgerul, însoțită de bănuiala că ar putea fi vorba de o crimă dintre cele mai mârşave.

CAPITOLUL 70

Achitându-se în felul acesta de îndatoririle sale oficiale, coronerul Heit putu medita în voie pe când se întorcea spre sud cu trenul, chibzuind cum să procedeze mai departe. Ce măsuri s-ar fi cerut să mai ia în această afacere tragică? Adevărul este că, uitându-se la Roberta înainte de a pleca, coronerul fusese profund mişcat. Părea atât de tânără, de nevinovată şi de drăguță! Rochița ei de şantung albastru, strânsă pe corp, mâinile mici şi încrucişate pe piept, părul castaniu, umed încă după o şedere de douăzeci şi patru de ore în apă, amintind întrucâtva de vioiciunea din timpul vieții... toate păreau să trădeze o grație delicată, care nu se putea împăca nicidecum cu ideea unei crime.

Totuşi, oricât de deplorabil ar fi putut să fie — şi era, fără îndoială! — cazul prezenta şi un alt aspect, care îl privea mai direct. Trebuia oare să se ducă la Biltz, să-i transmită doamnei Alden, cea din scrisoare, groaznica veste a morții fiicei sale, interesându-se totodată de semnalmentele bărbatului care o însoțise şi de locul unde ar putea fi găsit, ori să plece mai întâi la Bridgeburg, la procurorul districtual Mason, pentru a-i comunica toate detaliile şi a-i permite să-şi asume dureroasa răspundere de a întrista un cămin, care, după toate aparențele, era cât se poate de respectabil? Se impunea, cu alte cuvinte, să nu piardă din vedere situația politică; şi, cu toate că ar fi putut să acționeze după un îndemn propriu şi să câştige astfel un credit personal, nu putea să neglijeze situația generală a partidului, la care era dator să se gândească: Era limpede că la toamnă o personalitate puternică trebuia pusă în fruntea candidaților partidului, pentru a-i spori prestigiul; or, iată

că prilejul mult dorit se ivise. În consecință, a doua alternativă părea cea mai indicată. Ea îi va oferi prietenului său, procurorului districtual, ocazia de care tocmai avea nevoie. Sosind la Bridgeburg în această stare de spirit, coronerul intră cu paşi grei în biroul lui Orville W. Mason, procurorul districtului, care se sculă imediat de pe scaun, plin de atenție, ghicind din comportarea noului-venit că e vorba de un eveniment important.

Mason era un individ îndesat, spătos, robust, dar cum în tinerețe avusese nenorocirea de a-şi rupe nasul, fața lui simpatică şi chiar atrăgătoare căpătase o înfățişare greu suportabilă, aproape sinistră. Totuşi, omul nu avea în el nimic sinistru. Era mai curând romantic şi sentimental. Îşi petrecuse copilăria în sărăcie şi renunțări, ceea ce-l făcuse să-şi închipuie, mai târziu, atunci când treburile începură să-i meargă mai bine, că cei pe care viața îi trata cu mai multă bunăvoință sunt deținătorii unui privilegiu deosebit. Fiu al văduvei unui fermier sărac, o văzuse pe mama lui atât de strâmtorată, încât, în perioada când ajunsese la vârsta de 12 ani, renunțase aproape la toate plăcerile tinereții pentru a-i veni în ajutor. Mai târziu, la 14 ani, căzuse, în timp ce patina, şi-şi rupsese nasul aşa de rău, încât rămăsese desfigurat pentru totdeauna. Drept urmare, simțindu-se dezavantajat în rivalitățile tinereşti, de pe urma cărora ceilalți băieți se alegeau cu tovarăşele pe care el şi le-ar fi dorit, deveni extrem de sensibil ori de câte ori era vorba de defectul sau facial. Până la urmă, se născu în el ceea ce freudienii numesc „cicatrice psihică sexuală”.

La vârsta de 17 ani reuşise, totuşi, să-l intereseze pe proprietarul şi redactorul-şef al ziarului *Republicanul* din Bridgeburg până într-atât, încât acesta îl angaja ca reporter local. Mai târziu deveni corespondent particular în ținutul Cataraqui pentru nişte ziare că *Times-Union* din Albany şi *The Star* din Utica, iar la 19 ani se bucură de privilegiul de a face practică juridică în biroul unui fost judecător, pe nume Davis Richofer, din Bridgeburg. Câțiva ani după aceea, fiind primit în barou, intră sub protecția mai multor politicieni şi comercianți din ținut, care au avut grijă să-l trimită în Camera Inferioară a Statului timp de şase ani de-a rândul, unde, datorită supunerii — nu lipsită de modestie, dar şi de un anumit

grad de inteligență şi ambiție — cu care se conforma instrucțiunilor venite de la protectorii săi, câştiga favoarea celor din capitală, fără să şi-o piardă pe aceea a patronilor din Bridgeburg. Mai târziu, întorcându-se în acest oraş şi având un oarecare talent oratoric, căpătă mai întâi postul de ajutor de procuror al districtului pe o perioadă de patru ani, fu apoi ales revizor şi, în sfârşit, procuror districtual pe două perioade de câte patru ani fiecare. Căpătând o situație locală atât de înaltă, se putu căsători cu fiica unui farmacist destul de înstărit. Din această căsătorie rezultară doi copii.

Mason fusese informat despre înec de către domnişoara Saunders, şi, asemeni coronerului, pricepuse din primul moment faptul că publicitatea pe care avea să o stârnească o astfel de tragedie părea să fie exact lucrul cel mai nimerit pentru învierea unui prestigiu politic destul de şubrezit, fără a mai pune la socoteală faptul că putea să-i asigure şi lui carieră. În orice caz, chestiunea îl interesa în cel mai înalt grad. Văzându-l-pe Heiț, nu-şi ascunse interesul viu față de această dramă.

— Ei, cum e colonele[24] Heiț?

— E bine, Orville, vin chiar de la Big Bittern! Am impresia că am pus mâna pe o afacere care o să-ți răpească ceva timp!

Ochii mari şi bulbucați ai lui Heit trădau o serie de subînțelesuri ce nu se vădeau dintr-o remarcă atât de vagă.

— E vorba de înecul acela? îl întrebă procurorul districtului.

— Da, domnule procuror, chiar de el e vorba! răspunse coronerul.

— Ai motive să crezi că ar fi la mijloc ceva suspect?

— Ca să-ți spun drept, Orville, în ceea ce mă priveşte, nu mă îndoiesc că e vorba de un asasinat! Ochii lui Heit aruncau priviri sumbre. Bineînțeles, însă, trebuie să fim prevăzători, şi-ți spun lucrurile acestea cu toate rezervele, pentru că nici acum nu sunt încă absolut convins că trupul tânărului nu e în lac. Totuşi, mi se pare extrem de suspect, Orville. Ieri şi azi, cel puțin cincisprezece

24 Aici titlul de colonel nu are sens de grad ofițeresc propriu-zis. În S.U.A. guvernatorii statelor pot acorda acest titlu unora dintre partizanii lor politici care, îmbrăcați în uniformă, asistă la ceremonia instalării guvernatorului, sau la alte ceremonii oficiale.

oameni au dragat fără întrerupere partea de miazăzi a lacului. I-am pus să facă sondaje din loc în loc şi au constatat că apa nu depăşeşte nicăieri o adâncime de cel mult douăzeci şi cinci de picioare. Cu toate acestea, n-au dat de urma tânărului. Pe fată au scos-o la suprafață ieri, pe la ora 1, după ce dragaseră câteva ore. Cât se poate de drăguță, Orville, tânără de tot... nu cred să aibă mai mult de 18 sau 20 de ani! Sunt însă câteva împrejurări foarte suspecte, care mă fac să cred că bărbatul nu e în fundul apei... Ca să fiu sincer, n-am mai întâlnit un caz asemănător care să-mi facă impresia unei crime atât de diabolice.

Vorbind astfel, începu să se caute în buzunarul drept al hainei de doc, uzată şi mototolită, şi, în cele din urmă, scoase scrisoarea Robertei, pe care i-o întinse prietenului său; apoi îşi trase un scaun şi se aş6ză, în timp ce procurorul începu să citească.

— Pe legea mea, pare destul de suspect! Declară el când termină. Şi zici că pe el nu l-ați găsit încă? Te-ai pus în legătură cu femeia asta, ca să vezi ce poți să afli de la ea?

— Nu, Orville, răspunse Heit încet, cu un aer meditativ. Şi am să-ți spun de ce. M-am gândit toată noaptea că e o chestiune despre care ar fi mai bine să vorbesc cu dumneata înainte de a întreprinde ceva. Ştii care e situația politică aici în momentul de față! Şi cât de mult ar putea să influențeze această afacere opinia publică la toamnă! Cu toate că nu sunt de părere să amestecăm o afacere criminală în considerente de ordin politic, nu văd nici un motiv de a nu o trata în aşa fel, încât să se întoarcă în folosul nostru. Mi-am spus, aşadar, că e mai bine să vin şi să stau de vorbă cu dumneata înainte de a trece la fapte. Bineînțeles, Orville, dacă ții, am să mă duc şi acolo. M-am gândit însă că ar fi poate preferabil să te duci dumneata, ca să descoperi cine e individul ăsta, precum şi tot ce se poate afla despre el. Dumneata ştii ce ar putea să însemne un asemenea caz din punct de vedere electoral, dacă vom reuşi să-l lămurim, şi eu sunt convins, Orville, că dumneata eşti singurul capabil s-o faci!

— Mulțumesc, Fred, mulțumesc, răspunse Mlason cu gravitate, bătând cu scrisoarea în birou şi privindu-şi prietenul printre gene. Îți sunt recunoscător pentru această sugestie... mi se pare că ai ales

calea cea mai bună. Eşti sigur că nimeni altul nu a mai văzut scrisoarea în afară de dumneata?

— Au văzut doar plicul; mai exact, nu l-a văzut decât domnul Hubbard, proprietarul hotelului de acolo, care mi-a spus că l-a găsit în buzunarul ei şi l-a pus bine, de teamă să nu dispară sau să nu fie deschis înainte de sosirea mea la fața locului. Domnul Hubbard declară că a intrat la bănuieli chiar din clipa când a auzit despre înec. Mi-a spus că tânărul era teribil de nervos şi avea un aer foarte ciudat.

— Foarte bine, Fred. Atunci, deocamdată să nu mai spui nimănui nimic despre chestiunea asta. Fireşte, mă duc la fața locului. Dar altceva ce-ai mai descoperit?

Domnul Mfason devenise acum foarte dinamic, agitat, plin de interes şi chiar puțin cam autoritar față de vechiul lui prieten.

— Multe, multe... răspunse coronerul cu un aer foarte solemn şi plin de subînțeles. Fata are câteva tăieturi sau semne suspecte sub ochiul drept şi deasupra tâmplei stângi, precum şi altele câteva pe buze şi pe nas, ca şi cum biata de ea ar fi fost lovită cu ceva, o piatră, un băț, sau una dintre vâslele care au fost găsite plutind pe apă... E doar un copil, Orville, ca înfățişare şi că statură — o fată foarte drăguță — dar nu pare să fi fost destul de cuminte, cum am să-ți arăt îndată. Coronerul se întrerupse, scoase o batistă mare, îşi suflă puternic nasul, după care îşi mângâie barba cu meticulozitate. Apoi continuă: n-am avut timp să chem un doctor... de altfel, mă gândesc să țin şedința de anchetă chiar aici, lunea viitoare. Le-am ordonat fraților Lutz să plece de azi acolo, să aducă încoace cadavrul. Dar lucrul cel mai suspect pe care l-am descoperit până acum, Orville, este declarația a doi bărbați şi a unui băiat, toți din Three Mile Bay, care în noaptea de joi se duceau la Big Bittern să vâneze şi să pescuiască. L-am rugat pe Earl să le ia numele şi să-i citeze la şedința de anchetă de lunea viitoare.

Şi coronerul se apucă să-i descrie în amănunt depoziția lor cu privire la felul cum îl întâlniseră întâmplător pe Clyde.

— Extraordinar! Exclamă procurorul, profund interesat.

— Şi mai e ceva, Orville, continuă coronerul. L-am pus pe Earl de le-a telefonat celor de la Three Mile Bay, hangiului, dirigintelui

de la poştă şi şefului poliţiei, însă singura persoană care se pare că l-a văzut pe tânăr este căpitanul vaporaşului de curse între Three Mile Bay şi Sharon. Bănuiesc că-l cunoşti, e căpitanul Mooney. I-am lăsat vorbă lui Earl să-i trimită şi lui o citaţie. Potrivit spuselor căpitanului, vineri dimineaţa, pe la opt şi jumătate, tocmai în momentul când vaporaşul lui pleca la Sharon în prima cursă, tânărul, sau în orice caz unul care corespundea foarte bine descrierilor anterioare, s-a urcat pe bord, a cumpărat un bilet până la Sharon şi s-a dat jos acolo. Ducea în mână o valiză şi purta şapcă, deşi atunci când l-au întâlnit cei trei oameni avea pălărie de paie. Un tânăr frumos, susţine căpitanul. Foarte distins şi bine îmbrăcat, cu aerul unui tânăr de societate, şi foarte încrezut, pe deasupra.

— Da, da... mormăi Mason.

— I-am spus de asemenea lui Earl să le telefoneze celor de la Sharon, tuturor oamenilor cu care ar putea lua legătura, să constate dacă a fost văzut acolo când a debarcat, dar până la ora plecării mele, ieri seară, nimeni nu părea să-şi amintească de el. I-am lăsat însă vorbă lui Earl să comunice telegrafic tuturor hotelurilor şi gărilor din împrejurimi semnalmentele individului, pentru ca, în cazul când se găseşte pe acolo, să poată fi urmărit. Mi am spus că ai să aprobi aceste măsuri. Cred însă că ai face bine să-mi dai o dispoziţie scrisă, să pot ridica geamantanul care se găseşte la gara Gun Lodge. S-ar putea să conţină ceva ce ne interesează. Mă duc personal să-l iau. Pe urmă vreau să mă duc la lacul Grass, la Three Mile Bay şi la Sharon chiar astăzi, să văd ce mai pot descoperi. Tare mă tem, însă, Orville, că e vorba de o crimă, pur şi simplu! Ţine seama că a condus-o pe fată la hotelul de la lacul Grass, că apoi s-a înscris sub un alt nume la Big Bittern, unde a convins-o să-şi lase valiza, dar nu a uitat să şi-o ia pe a lui. Dădu din, cap cu gravitate: un tânăr cinstit nu procedează aşa, Orville, şi tu ştii asta! Un lucru nu pot înţelege: cum de au lăsat-o părinţii să plece cu un bărbat pe care nu-l cunoşteau?

— Aşa-i... răspunse Mfeson plin de tact, intrigat de faptul, stabilit cel puţin parţial, că fata cu pricina nu fusese chiar atât de virtuoasă pe cât ar fi trebuit să fie.

„Concubinaj! Şi, fără îndoială, e vorba de un tânăr care dispune de mijloace şi provine dintr-un oraş mare din sud. O afacere ca asta mă va scoate în evidență, îmi va face o mare publicitate! se gândi domnul Orville Mason. Se ridică brusc, emoționat şi plin de energie. Ah, numai de-ar putea să pună mâna pe-un asemenea criminal odios! La asta se va adăuga apoi indignarea pe care o va stârni, cu siguranță, o crimă atât de brutală! Şi congresul din august, cu punerea candidaturilor! Şi alegerile din toamnă!"

— Fir-ar al dracului! exclamă el, căci prezența lui Heit, un om formalist şi bisericos, nu-i îngăduia o expresie mai tare, eu cred că suntem pe urmele unei afaceri importante, Fred! Sunt convins! Am impresia că povestea asta e foarte întunecată, că e vorba de o crimă monstruoasă. Cred că primul lucru care trebuie făcut este să telefonăm la Biltz şi să vedem dacă există cu adevărat o familie Alden şi unde anume locuieşte. Nu poate să fie mai mult de cincizeci de mile cu maşina, poate nici atât. Dar e drept că drumurile sunt destul de proaste, adăugă el. Apoi: biata femeie! Mi-e groază de scena care o să aibă loc... Cumplit de penibil...

O chemă pe Zillah şi o rugă să se intereseze dacă un anume Titus Alden locuieşte în apropiere de Biltz, precum şi care e itinerarul exact pentru a ajunge acolo. Şi continuă:

— Întâi şi întâi, Fred, trebuie să-l rechemăm pe Burton (era vorba de Burton Burleigh, ajutorul lui, care plecase în *weekend)* şi să-i încredințăm interimatul, ca să-ți procure cele ce ai nevoie — mandatele şi toate celelalte — în timp ce eu mă voi duce să stau de vorbă cu biata femeie. Pe de altă parte, am să-ți fiu foarte îndatorat dacă ai să-l trimiți pe Earl acolo, să ne aducă geamantanul acela. Eu am să mă întorc cu tatăl ei, să identifice cadavrul. Dumneata însă nu spune nimănui nimic despre scrisoare sau despre plecarea mea până când n-am să mă întorc. Ne-am înțeles? Mason strânse mâna prietenului său. Până atunci — continuă el, nu fără grandilocvență, simțind că îl străbate fiorul zilelor mari — țin să-ți mulțumesc, Fred. Îți mulțumesc mult de tot şi nu voi uita asta, ştii foarte bine, nu-i aşa? Îşi privi prietenul drept în ochi. S-ar putea ca lucrurile să ia o întorsătură mai bună decât credem noi. Am impresia că e vorba de cel mai răsunător şi mai important caz care

mi-a trecut prin mână de când ocup funcția asta, şi dacă izbutim să-l descurcăm până la capăt înainte de rezolvarea situației din toamnă, s-ar putea să avem de profitat, ce zici?

— Întocmai, Orville, întocmai! aprobă Fred Heit. Cum îți spuneam adineauri, părerea mea e că nu trebuie să amestecăm asemenea treburi în politică, dar, de vreme ce lucrurile se prezintă astfel...

Şi se opri, dus pe gânduri.

— Între timp, urmă procurorul, pune-l pe Earl să fotografieze poziția exactă în care au fost găsite barca, vâslele şi pălăria; spune-i, de asemenea, să marcheze locul unde a fost găsit cadavrul, iar dumneata citează un număr cât mai mare de martori. Eu voi avea grijă ca toate mandatele de aducere să fie puse la, punct de către revizor. Iar mâine, sau luni, mă pun pe lucru!

Îi strânse lui Heit mâna dreaptă, apoi îl bătu pe umăr. Iar Heit, încântat de măsurile luate până acum, şi, în consecință, plin de speranțe pentru viitor, îşi luă ciudata lui pălărie de paie şi, încheindu-şi nasturii hainei largi şi subțiri, se întoarse la birou, să-i cheme la telefon pe credinciosul său Earl, spre a-i dă instrucțiuni şi a-l anunța că el însuşi va reveni personal la locul crimei.

CAPITOLUL 71

Lui Orville Mlason îi fu destul de uşor să încerce un sentiment de simpatie față de o familie care, de la prima vedere, i se păru că îndurase, poate că şi el, toate loviturile, jignirile şi vitregiile soartei. Când ajunse la Biltz, cu automobilul său oficial, în acea după-amiază de sâmbătă, pe la ora patru şi jumătate, putu să vadă fermă veche şi părăginită a lui Titus Alden, precum şi pe proprietarul ei, care, îmbrăcat în salopetă, tocmai ieşea din cocina porcilor de la poalele dealului, trădând, după figură şi trupul lui, un om veşnic conştient de faptul că e un învins al vieții. Mason regretă din inimă

că nu telefonase înainte de a pleca din Bridgeburg, întrucât îşi dădu seama că ştirea morţii fiicei sale îl va lovi profund pe un om ca acesta. Titus, văzându-l că se apropie şi bănuind că e cineva care vrea să ceară vreo relaţie în legătură cu drumul, înainta politicos spre el.

— Dumneavoastră sunteţi domnul Titus Alden?

— Da, domnule, chiar aşa mă numesc.

— Domnule Alden, numele meu este Mjason. Vin din Bridgeburg şi sunt procurorul districtual al ţinutului Cataraqui.

— Da, domnule, făcu Titus, întrebându-se datorită căror împrejurări ciudate procurorul districtual al unui ţinut atât de depărtat voia să vorbească tocmai cu el.

Mason se uita acum la Titus, neştiind cum să înceapă. Ah, cât de dureroasă era vestea pe care trebuia să i-o comunice, cum avea să zdrobească un suflet atât de slab şi, de bună seamă, atât de lipsit de apărare în faţa vieţii! Se opriseră sub unul dintre pinii întunecaţi şi înalţi din faţa casei. Printre acele lui, vântul îşi şoptea murmurul său vechi de când lumea.

— Domnule Alden, începu Mason cu mai multă solemnitate şi delicateţe decât arăta de obicei, eşti tatăl unei fete care se numeşte Bert, sau poate Alberta, nu-i aşa? Nu sunt prea sigur de nume...

— Roberta, îl corectă Titus Alden, ai cărui nervi fremătară, presimţind că va afla ceva supărător.

Mason, temându-se să nu-l aducă într-o stare în care nu i-ar mai fi putut da nici un fel de informaţii cu privire la ceea ce dorea să ştie, începu să-l chestioheze.

— Apropo, cunoşti din întâmplare pe un tânăr de prin partea locului cu numele de Clifford Golden?

— Nu-mi amintesc să fi auzit vreodată numele ăsta, răspunse Titus tărăgănat.

— Sau Cari Graham...

— Nu, domnule. Nici de ăsta nu-mi amintesc.

— Mi-am închipuit! exclamă Mason, adresându-se mai mult lui însuşi decât lui Titus. În treacăt fie spus — continuă el pe un ton insinuant, însă destul de, autoritar — unde se găseşte fiica dumitale în clipa de faţă?

— Păi… e la Lycurgus. Acolo lucrează. Dar de ce mă întrebați? A făcut ceva rău? A ajuns la dumneavoastră în legătură cu ceva?

Abia reuşi să schițeze un surâs palid, în timp ce ochii lui cenuşii-albaştri se umplură de o curiozitate plină de teamă.

— Un moment, domnule Alden! continuă Mason cu o bunăvoință din care nu lipseau totuşi nici hotărârea, nici autoritatea, îți voi explica totul imediat. Deocamdată vreau să-ți pun câteva întrebări absolut necesare. Îl privi pe Titus cu seriozitate şi simpatie: de cât timp nu ți-ai văzut fiică?

— Păi… a plecat de aici marțea trecută, dimineața, ca să se întoarcă la Lycurgus. Lucrează acolo la Fabrica de cămăşi şi gulere „Griffiths". Dar…

— O clipă! Stărui procurorul cu hotărâre. O să-ți explic îndată. A venit aici să-şi petreacă *weekend-ul,* da?

— A venit să-şi petreacă o vacanță de vreo lună de zile, explică Titus, tărăgănat şi cu migală. Nu se simțea prea bine şi a venit acasă pentru a se odihni puțin. Dar când a plecat, era sănătoasă. Domnule Mason, nu cumva vreți să-mi spuneți că i s-a întâmplat ceva? Duse cu un gest nervos la bărbie şi la obraji una din mâinile acelea lungi şi arse de soare. Dacă aş fi bănuit că e vorba de aşa ceva… îşi trecu mâna prin părul cărunt şi rar.

— Ați primit vreo ştire de la ea de când a plecat de aici? continuă Mason calm, hotărât să-i smulgă cât mai multe informații prețioase înainte de a-i da dureroasa lovitură. V-a înştiințat că se duce în altă parte, şi nu la Lycurgus?

— Nu, domnule, nu. Spuneți-mi măcar că nu e rănită, că n-a făcut nimic care să-i aducă neplăceri. Nu, nu, nu e cu putință! Dar întrebările dumneavoastră… felul cum vorbiți…

Tremura uşor, iar mâna care căuta buzele subțiri şi palide îi rătăcea fără țintă prin jurul gurii. În loc de a-i răspunde, procurorul scoase din buzunar scrisoarea Robertei către mama ei şi, arătându-i numai adresa scrisă pe plic, îl întrebă:

— E scrisul fiicei dumitale?

— Da, domnule, e scrisul ei, răspunse Titus, ridicând puțin glasul. Dar despre ce e vorba, domnule procuror? De unde aveți scrisoarea asta? Ce conține? Îşi încleşta pumnii nervos, pentru că

citi limpede în ochii lui Mason umbra unei tragedii. Ce e asta? Ce e asta? Ce scrie în scrisoare? Trebuie să-mi spuneți, trebuie să-mi spuneți dacă i s-a întâmplat ceva fetei mele!

Aruncă în jurul lui o privire pierdută, de parcă ar fi avut intenția să intre în casă pentru a căuta ajutor, pentru a-i împărtăşi soției sale groaza ce-l cuprinsese, însă Mason, văzând tulburarea pe care i-o pricinuise, îl apucă imediat de braț, cu fermitate şi totuşi cu blândețe, şi începu:

— Domnule Alden, vă aflați într-unul din acele momente grele din viața unora dintre noi când avem nevoie de tot curajul de care dispunem. Ezit să-ți spun, pentru că sunt un om care a cunoscut câte ceva din viață şi ştiu că vei suferi.

— E rănită! Poate că e chiar moartă! Exclamă Titus aproape țipând, în timp ce pupilele i se dilatau din ce în ce mai mult.

Orville Mjnson încuviință din cap.

— Roberta! Fata tatei! Dumnezeule! Dumnezeule din ceruri! Trupul i se îndoi, de parcă ar fi primit o lovitură în cap, şi se sprijini de un copac, să nu cadă. Dar cum? Unde? La fabrică? Omorâtă de vreo maşină? Dumnezeule!...

Se întoarse, ca şi cum ar fi vrut să se ducă la soția lui, dar procurorul, cu brațele lui vânjoase, căută să-l oprească.

— O clipă, domnule Alden, o clipă... Nu trebuie încă să te duci la soția dumitale. Ştiu cât e de dureros şi de groaznic, dar dă-mi voie să-ți explic. Nu la Lycurgus. N-a omorât-o o maşină. Nu! Nu, s-a înecat! În lacul Big, Bittern. S-a dus acolo într-o excursie, joi, înțelegi? Pricepi? Joi. S-a înecat la Big Bittern, joi, cu barca. S-a răsturnat...

Gesturile şi cuvintele dezordonate ale lui Titus îl tulburară atât de mult pe procuror, încât nu mai fu în stare să-i explice calm, aşa cum ar fi vrut, modul în care se produsese înecul, după toate probabilitățile, accidentul. Din clipa când Mason folosi cuvântul „moarte” în legătură cu Roberta, starea mintală a lui Alden era aceea a unui om aproape înnebunit. După primele întrebări, începu să scoată o serie de gemete animalice, ca şi cum n-ar fi putut să respire. Se îndoi din tot corpul, zdrobit de durere, apoi îşi împreună mâinile şi-şi apăsă tâmplele cu ele.

— Roberta mea moartă! Fiica mea! Ah! nu, nu... Roberta, Doamne-Dumnezeule! Nu s-a înecat! Nu se poate! Şi mama ei, care adineauri vorbea despre ea! Vestea asta are s-o ucidă! O să mă ucidă şi pe mine! Da, da! Biata mea fetiță, draga mea, scumpa mea! Mititica de ea! Nu am tăria să înfrunt o asemenea lovitură, domnule procuror!

Pierdut, se lăsă greoi pe brațul lui Mason, în timp ce acesta îl sprijinea cum se pricepea mai bine. O clipă mai târziu, se întoarse cu o expresie întrebătoare şi buimăcit spre uşa din față a casei, pe care o privi cu nişte ochi ca de nebun.

— Cine o să-i spună? întrebă el. Cum o să-i spună cineva una ca asta?

— Dar, domnule Alden, încercă să-l consoleze Mason, pentru binele dumitale, pentru binele soției dumitale, trebuie să te linişteşti şi să mă ajuți la cercetări cu tot atât de mult sânge rece ca şi cum nu ar fi vorba de fiica dumitale. Mai sunt încă multe lucruri pe care nu ți le-am spus... Dar trebuie să fii calm. Trebuie să mă laşi să-ți explic. Toată întâmplarea asta e cumplită şi sunt alături de dumneata din toată inima! Ştiu ce înseamnă un asemenea lucru. Mai sunt însă câteva fapte groaznice şi dureroase pe care trebuie să le cunoşti. Ascultă! Ascultă, te rog...

Continuând să-l țină pe Titus pe braț, îi explică pe cât putu mai repede şi mai energic împrejurările şi bănuielile legate de moartea Robertei, şi, în cele din urmă, dându-i să citească scrisoarea, încheie:

— O crimă! O crimă, domnule Alden! Asta credem noi, cei din Bridgeburg, sau, cel puțin, acesta e lucrul de care ne temem, un asasinat, pur şi simplu, domnule Alden, ca să folosesc un cuvânt rece şi brutal!

Se opri, în timp ce Alden, doborât de acest nou amănunt — elementul crimă — îl privea ca unul incapabil să priceapă. Sub privirea fixă a bătrânului, Mason urmă:

— Cu toate că-ți respect foarte mult sentimentele, totuşi, ca principal reprezentant al legii în acest district, am socotit că e de datoria mea să vin astăzi personal aici, ca să aflu dacă dumneata, soția dumitale sau cineva din familia dumneavoastră ştie ceva

despre acest Clifford Golden, sau Cari Graham, ori cum i-o fi spunând! Bărbatul care a ademenit-o pe fiica dumitale să se ducă împreună cu el la lacul acela singuratic de acolo. Dar, deşi deplin conştient că în această clipă dumneata încerci cea mai profundă durere posibilă, domnule Alden, susţin că trebuie să fie dorinţa, precum şi datoria dumitale de a face tot ce se poate pentru a ne ajuta să limpezim chestiunea asta. Scrisoarea pare să indice că soţia dumitale ştie ceva despre individul acesta... măcar numele lui.

Lovi scrisoarea cu vârful degetelor, cu un aer stăruitor şi plin de înţeles.

Din clipa în care ideea violenţei şi a cruzimii faţă de fiica lui se adăugă la aceea a cumplitei pierderi, Titus găsi în el destul instinct animalic, precum şi destulă curiozitate, mânie şi dorinţă de răzbunare pentru a-şi restabili echilibrul, cel puţin în aşa măsură ca să poată asculta în tăcere, solemn cele ce avea de gând să-i spună procurorul districtului. Fata lui nu numai că se înecase, dar fusese omorâtă de vreun tânăr cu care — după cum reieşea din scrisoare — avea intenţia să se mărite! Iar el, tatăl ei, nici nu ştia măcar de existenţa lui! Părea ciudat ca soţia lui să ştie, iar el, nu! Şi că Roberta se ferise să-i spună ceva...

În clipa aceea i se înfiripă brusc în minte — născută în bună parte din convingerile lui religioase, din convenţionalism şi din acea atitudine tipică a provincialului faţă de viaţa de la oraş, cu toate misterele şi căile ei întortocheate şi păcătoase — ideea unui seducător, a unui orăşean netrebnic, un tânăr cu dâre de mână, probabil, pe care Roberta l-a cunoscut la Lycurgus şi care a fost în stare s-o seducă printr-o promisiune de căsătorie, pe care însă nu avea de gând să şi-o ţină. În inima lui se aprinse îndată o dorinţă aprigă şi nestăpânita de a se răzbuna pe oricine a putut să pună la cale o crimă atât de groaznică împotriva fetei lui. Ticălosul! Licheaua! Asasinul!

Atât el, cât şi soţia lui trăiau aici liniştiţi la gândul că Roberta îşi urmează cu conştiinciozitate, cu sârguinţă şi cu mulţumire, la Lycurgus, calea-i aspră şi cinstită pentru a-i ajuta pe ei şi pentru a se întreţine pe ea. Şi acum iată că, de joi după-masă până vineri dimineaţă, cadavrul ei zăcuse în fundul apelor lacului aceluia. Iar ei

dormiseră în paturile lor sau umblaseră de colo până colo fără să aibă habar de soarta ei cumplită! În clipa aceasta trupul ei se găsea undeva, într-o cameră necunoscută, sau la vreo morgă, departe de privirile şi fără priveghereа vreunuia dintre cei care o iubeau aşa de mult, pentru că mâine nişte funcţionari cu inima rece şi cu totul nepăsători să-l ia şi să-l ducă la Bridgeburg.

— Dacă există un dumnezeu, exclamă el plin de indignare, nu va lăsa să scape nepedepsit un astfel de ticălos! Nu, nu! „Voi mai vedea încă — cită el pe neaşteptate — copiii celor drepţi părăsiţi şi sămânţa lor cerşind pâine.” Apoi, cuprins de o dorinţă năvalnică de a acţiona, adăugă: trebuie să vorbesc cu soţia mea imediat! Da, da, neapărat! Nu, nu, dumneavoastră aşteptaţi aici. Trebuie să-i spun eu primul... singur. O să mă întorc. O să mă întorc. Aşteptaţi-mă aici. Ştiu că asta înseamnă moartea pentru ea. Dar trebuie să afle. Se poate ca ea să ştie cine e criminalul, şi atunci vom putea să-l prindem înainte de-a apuca să dispară! Dar, ah! Biata mea fetiţă! Sărmana mea Roberta! Fata mea cea bună şi devotată!...

Vorbind în felul acesta, fără şir, în timp ce ochii şi faţa lui trădau o suferinţă vecină cu nebunia, se întoarse, mişcându-se greoi şi automat trupul ciolănos, şi se îndreptă spre un şopron unde ştia că doamna Alden pregătea mâncarea pentru ziua următoare, care era duminică. Ajungând însă acolo, se opri în prag, neavând curaj să meargă mai departe, exprimând prin atitudinea lui întreaga tragedie patetică a oamenilor lipsiţi de apărare în faţa forţelor neîndurătoare, inexplicabile şi indiferente ale vieţii.

Doamna Alden se întoarse către el şi, văzându-i privirile rătăcite, îşi lăsă mâinile să cadă în jos, neputincioase. Mesajul pe care îl exprimau ochii bărbatului ei îi spulberă dintr-o dată expresia de contemplaţie candidă, banală şi paşnică ce-i caracteriza privirile.

— Titus! Pentru Dumnezeu! Ce s-a întâmplat?

Două braţe ridicate, o gură pe jumătate deschisă, o încordare stranie, involuntară, pleoapele care i se zbătură şi apoi cuvântul:

— Roberta!

— Ce i s-a întâmplat? Ce i s-a întâmplat? Titus, ce i s-a întâmplat?

Tăcere. Din nou tresăririle nervoase ale gurii, ale ochilor, ale

mâinilor. Apoi:

— A murit! A fost... a fost înecată! După care Titus căzu greoi pe o bancă de lângă uşă.

Iar doamna Alden, cu ochii holbaţi, neînţelegând la început, dar pe urmă dându-şi seama pe deplin de înţelesul vorbelor lui, se prăbuşi, fără să rostească un cuvânt, pe duşumea. Titus o privea şi dădea din cap, de parcă ar fi vrut să-şi spună: „E perfect! Aşa trebuie să fie! Să scape măcar pentru un moment de sub povara acestei realităţi înfiorătoare.” În cele din urmă se ridică uşor, îndreptându-se spre ea, şi, îngenunchind alături, îi întinse trupul pe duşumea. Apoi, cu aceeaşi încetineală, ieşi pe uşă, în faţa casei, unde Orville Mason şedea pe treptele stricate de la intrare, contemplând soarele ce cobora spre asfinţit şi gândindu-se la nenorocirea pe care acest fermier sărac şi neputincios i-o împărtăşea soţiei lui. În momentul acela ar fi dorit ca lucrurile să se fi petrecut altfel, ca afacerea asta, cu toate că era atât de binevenită pentru el, să nu se fi ivit niciodată.

Văzându-l însă pe Titus Alden, sări deodată în sus şi porni, trecând prin faţa chipului ciolănos al acestuia, spre şopron. Acolo, găsind-o pe doamna Alden, aproape tot atât de mică de statură ca şi fiica ei, lipsită de puteri şi nemişcată, o luă în braţele lui vânjoase şi o duse, prin sufragerie, în camera de locuit, unde o întinse pe un divan şubrezit. Îi luă numaidecât pulsul, apoi alergă să aducă apă şi să caute pe cineva — un fiu, o fiică, un vecin, pe oricine. Nevăzând însă pe nimeni, se întoarse repede cu apa şi-o stropi pe faţă şi pe mâini.

— Există vreun doctor prin apropiere? îl întrebă pe Titus, care îngenunchease lângă soţia lui.

— Da, la Biltz, doctorul Crane.

— Dumneata ai, sau are cineva pe aici primprejur un telefon?

— Domnul Wilcox. Şi arătă în direcţia casei lui Wilcox, ai cărui telefon Roberta îl folosise de curând.

— Ai grijă de ea. Mă întorc numaidecât.

Ieşi imediat din casă, pentru a-i telefona lui Crane sau oricărui alt doctor, apoi se întoarse tot atât de repede, însoţit, de doamna Wilcox şi de fiica ei. Aşteptă destul de mult până când sosiră primii

vecini, şi până la urmă şi doctorul Crane, cu care se consultă dacă este cazul să-i împărtăşească chiar atunci doamnei Alden misterul cumplitei întâmplări ce-l adusese, aici. Doctorul Crane, profund impresionat de comportarea gravă, de jurist, a domnului Mason, declară că ar fi poate preferabil să acționeze fāra întârziere.

În sfârşit, după ce i se administra o doză de heroină, în mijlocul tânguirilor şi condoleanțelor întregii asistențe, doamna Alden fu adusă, treptat şi cu multe încurajări, într-o stare în care putu înțelege împrejurările îngrozitoare ale morții Robertei. După aceea, i se putură pune întrebări cu privire la identitatea individului misterios la care făcea aluzie scrisoarea Robertei. Singurul bărbat despre care doamna Alden îşi amintea că a fost pomenit de Roberta ca făcându-i curte — şi aceasta o singură dată, în timpul Crăciunului — era Clyde Griffiths, nepotul bogatului Samuel Griffiths din Lycurgus şi şeful serviciului unde lucra Roberta.

Dar, fireşte, cum îşi spuseră imediat Mason şi soții Alden, asta nu putea să justifice bănuiala că nepotul unui om atât de însemnat ar putea fi acuzat de uciderea Robertei. Bogăția lui! Situația lui! Într-adevăr, în fața unei asemenea acuzații, Mason se simți înclinat să se oprească şi să mediteze. Pentru că diferența socială dintre bărbat şi fată era considerabilă. Şi, totuşi, se putea să fie aşa. De ce nu? Nu ar fi oare foarte posibil ca un asemenea tânăr, cu o situație atât de sigură, să fie, mai mult decât altul, mai ales că Roberta era aşa de drăguță, după spusele lui Heit, acela care îi făcuse curte în secret? Nu lucra ea oare la fabrica unchiului său? Şi nu era săracă? Pe de altă parte, după cum arătase Fred Heit, indiferent cine ar fi fost individul în tovărăşia căruia se găsise în clipa morții, nu şovăise să trăiască cu el înainte de căsătorie. Şi asta nu era oare comportarea tipică a unui tânăr bogat şi cu pretenții față de o fată săracă? Datorită loviturilor cu care soarta îl încercase pe el însuşi, precum şi a resentimentului pe care îl avea față de cei bogați, ideea aceasta i se impuse cu stăruință. Ticăloşia bogaților! Nepăsarea lor! Iar dincoace, tatăl şi mama victimei, care, în mod vădit, credeau cu tărie în inocența şi virtutea ei!

O serie de alte întrebări puse doamnei Alden nu avură decât darul de a scoate la iveală faptul că ea nu-l văzuse niciodată pe

acest tânăr şi nu o auzise niciodată pe fiica ei vorbindu-i despre altul. Singurele informații suplimentare pe care le putură dă ea şi soțul ei fură că, în timpul ultimei sale şederi de o lună acasă, Roberta nu se simțise bine deloc, că se deplasa anevoie şi se odihnea mult. De asemenea, că scrisese un număr de scrisori, pe care le înmânase poştaşului sau le pusese în cutia poştală de la răscrucea de lângă casa lor. Nici domnul, nici doamna Alden nu ştiau cui îi erau destinate, cu toate că poştaşul putea foarte bine să ştie, cum îşi spuse Mason imediat. Că în acest răstimp Roberta îşi făcuse câteva rochii, cel puțin patru. Şi că, spre sfârşitul concediului, primise câteva telefoane de la un anumit domn Baker, după cum auzise Titus de la domnul Wilcox. Şi, iarăşi, că la plecare luase numai bagajul pe care-l avea asupra ei — un geamantănaş şi poşeta. Geamantanaşul şi-l depusese la gară, dar pentru ce destinație anume, dacă nu Lycurgus, Titus n-ar fi putut spune.

Dar iată că dintr-o dată, în timp ce acordă o importanță considerabilă numelui de Baker, Mason făcu o legătură: „Clifford Golden! Carl Graham! Clyde Griffiths!” Şi, imediat, identitatea inițialelor şi eufonia numelor îl făcură să cadă pe gânduri. Într-adevăr, ar fi fost o coincidență uluitoare dacă acest Clyde Griffiths nu ar avea nimic de-a face cu crima! Primul lui gând fu să se ducă la poştaş şi să-l chestioneze.

Cum însă Titus Alden era important nu numai ca martor pentru identificarea cadavrului Robertei şi a conținutului valizei pe care ea o lăsase la Gun Lodge, ci şi ca unul care-l putea convinge pe poştaş să vorbească nestânjenit, Mason îl rugă să se îmbrace şi să-l însoțească, asigurându-l că îi va permite să se întoarcă a doua zi.

După ce o sfătui pe doamna Alden să nu vorbească nimănui despre toate astea, se îndreptă spre poştă, cu scopul de a-l interoga pe factorul poştal. În prezența lui Titus, care stătea ca un cadavru galvanizat alături de procuror, poştaşul îşi aminti că au fost expediate mai multe scrisori — nu mai puțin de douăsprezece sau chiar cincisprezece — scrisori pe care i le dădea Roberta în timpul cât stătuse aici, şi că toate erau adresate unei singure persoane, din Lycurgus, care se numea... stați puțin... da, Clyde Griffiths, post-restant. Auzind acestea, procurorul îl luă şi se duse împreună

cu el la un notar public, unde i se legaliza declarația, apoi telefonă la biroul său şi, fiind informat că leşul Robertei fusese adus la Bridgeburg, porni spre oraş cu toată viteza. Acolo, în fața cadavrului şi însoțit de Titus, Burtoii Burleigh, Heit şi Earl Newcomb, putu să constate el însuşi (în timp ce Titus, pe jumătate înnebunit, privea chipul copilei sale) că este într-adevăr Roberta Alden, întrebându-se pe urmă dacă era în stare să se lase târâta într-o legătură ca aceea pe care părea să o indice înregistrarea de la lacul Grass. Concluzia la care ajunse fu negativă. Nu. Era vorba de o seducere perfidă şi mârşava, precum şi de un asasinat. Ah, ticălosul! Ticălosul! Şi când te gândeşti că se mai află încă în libertate! Importanța politică a întregii afaceri era acum aproape umbrită de acel violent resentiment de ordin social pe care îl încerca împotriva oamenilor bogați în general.

Dar vizita această funebră, făcută la ora 10 seara în sala de primire a fraților Lutz, antreprenori de pompe funebre, în tovărăşia lui Titus Alden, care căzuse în genunchi lângă fiica sa, apăsându-şi buzele pe mâinile ei mici şi înghețate, în timp ce privea, înfrigurat şi cu o expresie de revoltă, chipul ca de ceară, încadrat de părul lung castaniu, nu prevestea o atitudine tocmai nepărtinitoaire sau măcar juridică din partea lui Mason. Ochii tuturor celor desfată erau umezi de lacrimi.

În clipa aceea Titus Alden introduse o notă nouă şi cu totul dramatică în desfăşurarea evenimentelor. În timp ce frații Lutz, dimpreună cu trei dintre prietenii lor, care aveau un magazin de automobile alături, cu Everett Beeker, reprezentantul ziarului *Republicanul* din Bridgeburg, şi cu Sam Tacksun, proprietarul şi redactorul-şef al *Democratului,* priveau înfiorați, printre sau pe deasupra capetelor celor prezenți, din pragul unei uşi laterale care dădea: în garajul Lutz, el se ridică brusc şi, îndreptându-se spre Măsori, cu un aer rătăcit, strigă:

— Domnule procuror, vreau să-l găseşti pe ticălosul care a făcut asta! Vreau să fie făcut să sufere, aşa cum a făcut-o şi el să sufere pe această fată cinstită şi bună! A fost asasinată, asasinată, asta e clar! Numai un criminal a putut să ducă o fată pe lacul acela şi s-o lovească, aşa cum se vede cât de colo că a lovit-o! Făcu un gest,

arătând spre moartă: eu nu am bani ca să ajut la urmărirea acestui mizerabil, dar o să muncesc! O să-mi vând ferma.

Glasul i se sparse, şi în clipa când se întoarse către Roberta, s-ar fi crezut că e gata să se prăbuşească. Iar Orville Mason, împărtăşind starea sufletească a acestui părinte, care, deşi copleşit, cerea răzbunare, făcu un pas înainte şi spuse:

— Lasă, domnule Alden. Ştim că e fiica dumitale. Domnilor, vă socotesc pe toți, sub jurământ, martori ai acestei identificări. Şi dacă se va dovedi că fiica dumitale a fost asasinată, aşa, cum se pare, te asigur în mod formal, domnule Alden, în calitate de procuror al acestui district, că nu voi cruța nici timpul, nici banii, nici energia pentru a-l găsi pe mizerabil şi pentru a-l aduce în fața autorităților! Iar dacă justiția din ținutul Cataraqui este aşa cum vreau să cred că este, poți să-l laşi în seama oricărui juriu desemnat de instanțele locale. Şi nu va fi nevoie să-ți vinzi ferma.

Din pricina emoției, care, oricât ar fi fost de uşor de provocat, era totuşi puternică, precum şi datorită prezenței acelei asistențe profund zguduite, domnul Mason se găsea în cea mai viguroasă şi strălucitoare dispoziție oratorică.

Unul dintre frații Lutz, Ed, care beneficia de toate comisioanele coronerului, socoti de datoria lui să exclame:

— Aşa da, mai zic şi eu, Orville! Eşti un procuror districtual după placul nostru!

Iar Everett Beeker adăugă:

— N-aveți grijă, domnule Mason, o să fim alături de dumneavoastră până la capăt!

Fred Heit şi asistentul lui, mişcați de atitudinea dramatică a Iui Mason, de înfățişarea atât de pitorească şi chiar eroică pe care-o prezenta în momentul acela, se apropiară de el, Heit pentru a-şi lua prietenul de mână, Earl, pentru a exclama:

— Bravo, domnule Mason! Puteți fi sigur că vom face tot ce ne stă în putință! Şi să nu uitați că valiza aceea pe care a lăsat-o la Gun Lodge e în cabinetul dumneavoastră. I-am dat-o lui Burton acum două ore...

— Foarte bine! Aproape că şi uitasem! exclamă Mason cu un calm şi un simț practic extraordinar, pentru că izbucnirea sa

oratorică şi sentimentală se şi confundase oarecum în mintea lui cu această aprobare unanimă, pe care nu o mai cunoscuse niciodată până atunci, în întreaga sa carieră, în legătură cu nici un alt caz judiciar.

CAPITOLUL 72

În timp ce se îndrepta spre biroul lui, însoțit de Alden şi de funcționarii ce participau la anchetă, Mason reflectă asupra mobilului acestei crime odioase. Datorită propriilor sale privațiuni sexuale din epoca tinereții, subiectul acesta îi stăruia fără încetare în minte. Tot meditând asupra frumuseții şi farmecului Robertei, în contrast cu sărăcia şi cu educația ei strict morală şi religioasă, Mason se convinse mai mult ca oricând că, după toate probabilitățile, acest bărbat sau acest băiat, oricine ar fi el, o sedusese, şi după aceea, săturându-se, alesese calea crimei pentru a scăpa de ea: excursia asta la lac, sub pretextul amăgitor al căsătoriei. Brusc, simți o nemărginită ură împotriva acestui om, o ură personală. Ah, ce ticăloşi mai sunt şi bogații ăştia! Nişte trântori, nişte stricați! Iar Griffiths ăsta, tot un vlăstar sau vreun reprezentant al lor trebuie să fie. Ah, dacă ar putea pune mâna pe el!

Pe neaşteptate, însă, îi trecu prin minte că, datorită împrejurărilor ciudate ce învăluiau întreaga întâmplare, era foarte posibil ca fata care trăise astfel cu bărbatul acela să fi fost însărcinată. Bănuiala, avu darul să-i ațâțe nu numai curiozitatea din punct de vedere sexual cu privire la toate amănuntele vieții şi dragostei ce ajunseseră aici, dar şi dorința de a-şi verifica pentru sine însuşi exactitatea suspiciunilor; începu să se gândească imediat la un doctor mai priceput, care ar fi putut face o autopsie, dacă nu aici, atunci la Utica sau Albany, precum şi la necesitatea de a-i împărtăşi şi lui Heit bănuielile sale, făcând lumină asupra

acestui punct; mai mult încă, de a stabili originea contuziunilor de pe fața Robertei.

Cât priveşte geamantanul şi conținutul lui — chestiunea de care urma să se ocupe imediat — avu norocul să găsească un corp delict de cea mai mare însemnătate. Pentru că, în afară de rochiile şi pălăriile făcute de Roberta, de lenjerie, de o pereche de jartiere roşii de mătase, cumpărate la magazinul „Braunstein" din Lycurgus, aflate încă în cutia lor originală, în geamantan se mai găsea şi trusa de toaletă pe care Clyde i-o dăruise de Crăciun. Împreună cu ea se afla şi o carte de vizită, mică şi simplă, prinsă în căptuşeala de mătase gri a cutiei, pe care Clyde scrisese: „Pentru Bert, de la Clyde, sărbători fericite". Lipsea însă numele de familie. Caligrafia era nervoasă; cuvintele fuseseră scrise într-o perioadă când cea mai fierbinte dorință a lui Clyde era să scape de ea.

Mfason fu surprins de faptul că asasinul ignorase prezența trusei de toaletă şi a cărții de vizită în această valiză. Dar dacă, având cunoştință de prezența lor acolo, nu socotise totuşi de cuviință să îndepărteze cartea de vizită, se mai putea pune oare problema că acest Clyde era asasinul? O astfel de carte de vizită, purtând pe ea propriul său scris, să-i scape unui om care se gândeşte la un asasinat? Atunci ce fel de uneltitor şi de criminal putea fi un asemenea om? Imediat după aceea se gândi: „Ce-ar fi facă prezența acestei cărți de vizită ar fi tăinuită până în ziua procesului şi pe urmă ar fi scoase brusc la iveală, în eventualitatea că asasinul ar nega orice intimitate cu această fată, sau că i-ar fi dăruit vreodată o trusă de toaletă?" Până una-alta, luă cartea de vizită şi o vârî în buzunar, nu însă înainte ca Earl Newcomb, după ce o privi cu luare-aminte, să fi observat:

— Nu sunt sigur, dar mi se pare, domnule Mason, că seamănă cu scrisul din registrul de vizitatori de la Big Bittern.

La care Mason îi răspunse:

— Asta o să se stabilească foarte curând!

Îi făcu după aceea semn lui Heit să-l urmeze într-o cameră alăturată, unde, o dată singuri, feriți de ochii şi urechile celorlalți, începu:

— Ei bine, Fred, e întocmai cum ai presupus dumneata! Fata

ştia foarte bine cu cine pleacă! (Făcea aluzie la informațiile precise pe care doamna Alden i le dăduse cu privire la criminal şi pe care el le transmisese de la Biltz prin telefon.) Dar poți să-ți bați capul o mie de ani, şi tot n-ai să ghiceşti despre cine e vorba!

Se apleca înainte şi se uită la Heit cu un aer malițios.

— Tot ce se poate, Orville... N-am nici cea mai mică idee.

— Ai auzit de *„Griffiths and Company”* din Lycurgus?

— Fabricanții de gulere?

— Da, fabricanții de gulere!

— Fiul?!...

Ochii lui Fred Heit se holbară, mai să iasă din orbite, aşa cum nu i se mai întâmplase de ani de zile. Se apucă de sfârcul bărbii cu mâna lui mare şi bronzată.

— Nu, nu fiul. Un nepot!

— Un nepot? Al Iui Samuel Griffiths? Nu e cu putință! Bătrânul coroner, moralist-bigot-politician-om de afaceri, îşi

Mângâie din nou barbă, privind fix înaintea lui.

— Cel puțin pentru moment, faptele par să indice acest lucru, Fred. Mă voi duce acolo chiar la noapte, şi sper că mâine voi şti mai multe. Dar fata asta, Alden — e vorba de nişte fermieri dintre cei mai săraci — lucra la *„Griffiths and Company”,* la Lycurgus. Clyde Griffiths, după câte am înțeles, este şeful serviciului unde muncea ea.

— Țțț! Țțț! Se miră coronerul.

— A venit acasă pentru o lună de zile — *bolnavă* (accentua cuvântul) — tocmai înainte de a pleca în această excursie, marțea trecută. În timpul şederii la Biltz, i-a scris cel puțin zece scrisori, poate şi mai multe. Asta mi-a spus-o poştaşul din Biltz. Am aici declarația lui, spuse Mason, bătându-se cu mâna peste buzunarul hainei. Toate adresate lui Clyde Griffiths, Lycurgus. Am chiar numărul casei lui, precum şi numele familiei la care locuia victima. Am telefonat din Biltz. Am să-l iau pe moşneag cu mine diseară, pentru orice eventualitate...

— Da, da, Orville... înțeleg... Dar un Griffiths! Şi zicând acestea, plescăi iar din limbă.

— Acum, însă, voiam să vorbesc cu dumneata despre anchetă,

reluă Mason cu o voce tăioasă şi repezită. După cum ştii, am fost întotdeauna de părere că nu s-a gândit s-o omoare numai pentru simplul motiv că nu voia s-o ia în căsătorie. Aşa ceva nu mi se pare logic, spuse el, expunându-i în linii mari raționamentele care-l făcuseră să conchidă că Roberta era însărcinată.

Iar Heit se grăbi să-i dea imediat dreptate.

— Atunci e nevoie de o autopsie! urmă Mason. Precum şi de părerea unui doctor cu privire la natura acestor răni. Fred, trebuie să ştim absolut precis — şi asta înainte de a se îndepărta cadavrul — dacă fata a fost ucisă înainte de a fi fost aruncată din barcă, sau dacă a fost pur şi simplu amețită printr-o lovitură, şi după aceea azvârlita în apă, sau dacă barca a fost răsturnată. Toate acestea au o foarte mare importanță, după cum îți poți da seama. Nu vom putea face nimic înainte de a şti care-i adevărul. Ce zici de medicii de pe aici? Crezi că se găseşte printre ei vreunul capabil să îndeplinească asemenea formalități în aşa fel încât declarația lui să aibă greutate în fața curții?

Mason şovăia. Îşi pregătea de pe acum rechizitoriul.

— În această chestiune, Orville, spuse Heit încet, n-aş prea putea să mă pronunț. Poate că dumneata o să judeci mai bine decât mine. Eu l-am şi rugat pe doctorul Mitchel să vină mâine, să se uite la cadavru. De asemenea, şi pe Betts. Dacă însă preferi un alt doctor... pe Bavo sau pe Lincoln din Coldwater... ce-ai zice de Bavo?

— L-aş prefera pe Webster din Utica, adăugă Mason, sau pe Beemis, ori pe amândoi. Patru sau cinci păreri într-un atare caz n-au să fie prea multe.

Heit, dându-şi seama de importanța răspunderii ce apăsa asupya lui, încuviință:

— Cred că ai dreptate, Orville. Fără îndoială că patru sau cinci păreri sunt mai bune decât una sau două. Dar asta înseamnă că ancheta va trebui amânată cu o zi, două, până când îi vom putea aduce pe oamenii ăştia aici.

— Foarte just! Foarte just! Urmă Mason. De altfel, e mai bine aşa, pentru că vreau să mă duc să văd ce pot afla de la Lycurgus. Cine ştie? S-ar putea să-l prind acolo... în orice caz, aşa sper, iar dacă nu reuşesc, poate pun mâna pe ceva care să arunce o nouă

lumină asupra afacerii. Poate că, Fred, ne aflăm în față unei afaceri de mare răsunet. Sunt perfect convins de asta — e cel mai dificil caz pe care ne-a fost dat să-l anchetăm vreodată, atât eu, cât şi dumneata — aşa că trebuie să fim foarte atenți cum procedăm de acum încolo! Probabil că omul ăsta e foarte bogat, şi, înțelegi, dacă aşa stau lucrurile, o să se apere. Pe de altă parte, o să-l sprijine familia... îşi trecu, nervos, mâna prin părul zburlit, apoi continuă: Dar nu importa! Primul lucru pe care trebuie să-l facem este să ne punem în legătură cu Beemis şi Webster din Utica. Trimite-le o telegramă astă-seară, sau dă-le un telefon. Cheamă-l şi pe Sprull din Albany, şi pe urmă, ca să nu stârnim animozități, am face poate bine să-i invităm şi pe doctorii de aici, Lincoln şi Betts, şi poate pe Bavo. Spunând acestea, pe chipul lui apăru umbra unui surâs. Între timp, eu o să ple., Fred aranjează ca doctorii să vină luni sau marți în loc de mâine. Cred c-am să mă întorc până atunci, şi, în acest caz, voi fi şi eu de față. Încearcă să-i faci să vină luni, înțelegi? Cu cât mai repede, cu atât mai bine! O să vedem ce mai aflăm până atunci.

Se îndreptă spre un sertar, de unde scoase câteva formulare de citații. Pe urmă se duse în sala de aşteptare, să-i explice lui Alden motivele călătoriei pe care aveau s-o întreprindă. Totodată, îl rugă pe Burleigh să-i telefoneze soției sale, explicându-i despre ce este vorba şi de ce trebuie să plece atât de grabnic, adăugând că s-ar putea foarte bine să nu se întoarcă până luni.

În timpul călătoriei de trei ore încheiate de la Bridgeburg la Utica, al aşteptării de o oră a trenului de Lycurgus şi al unei călătorii de o oră şi douăzeci de minute cu acest din urmă tren, care îi lăsă în gară pe la orele 7, Orville Mason se strădui în fel şi chip să smulgă de la Titus, zdrobit şi încruntat, amănunte despre trecutul lui umil, precum şi al Robertei — mărinimia ei, devotamentul, virtutea, blândețea, locurile şi condițiile în care lucrase până atunci, salariile primite şi felul cum îşi cheltuia banii — o poveste umilă, pe care Mason o înțelegea cât se poate de bine.

Sosind la Lycurgus, împreună cu Titus, Mason se îndreptă cât putu mai degrabă spre „Hotel Lycurgus”, unde reținu o cameră pentru Alden, astfel ca acesta să se poată odihni. Pe urmă se duse

la biroul procurorului districtual local, de la care trebuia să obţină autorizaţia de a face cercetări, rugându-l totodată să-i pună la dispoziţie un agent de poliţie, care urma să execute acolo directivele lui. Însoţit de un detectiv vânjos, îmbrăcat în haine civile, se duse la locuinţa lui Clyde din stradă Taylor, sperând că, prin absurd, îl va găsi acasă. Cum însă doamna Peyton îi spuse că într-adevăr locuieşte acolo, dar că momentan lipseşte (plecase încă de marţi, să-şi viziteze prietenii de la lacul Twelfth, credea dânsa), cu tot regretul se văzu constrâns să anunţe mai întâi că este procurorul districtual din ţinutul Cataraqui şi, în al doilea rând, că datorită anumitor împrejurări suspecte care învăluiau decesul unei fete ce se înecase în lacul Big Bittern şi întrucât exista motive să se creadă că în acel moment Clyde se găsea împreună cu ea, era nevoie să-i percheziţioneze camera, declaraţie care o sperie aşa de mult pe doamna Peyton, încât biata femeie se trase câţiva paşi înapoi, cu o expresie de uimire, groază şi neîncredere.

— Domnul Clyde Griffiths! Dar e ridicol! E nepotul domnului Samuel Griffiths şi e foarte bine cunoscut aici. Sunt sigură că veţi putea obţine de la dânşii toate informaţiile de care aveţi nevoie cu privire la el. Dar să vă gândiţi la aşa ceva... Oh, e imposibil!

Şi îi măsură atât pe Mason, cât şi pe detectivul local, care-şi arătă cartea de identitate, ca şi cum s-ar fi îndoit atât de onestitatea, cât şi de autoritatea lor.

Între timp, detectivul, perfect familiarizat cu astfel de împrejurări, trecuse în spatele doamnei Peyton, la capătul de jos al scării ce ducea la etaj. Mason scoase din buzunar un ordin de percheziţie, pe care avusese grijă să-l ia cu el.

— Îmi pare rău, doamnă, însă trebuie să vă cer să ne arătaţi camera lui. Iată ordinul de percheziţie, iar acest agent e gata să execute dispoziţiile mele.

Dându-şi seama că este inutil să se opună reprezentanţilor legii, le arătă, agitată, camera lui Clyde, convinsă că se comite o eroare nebunească, injustă şi insultătoare.

De cum se văzură în camera lui Clyde, Mason şi poliţistul începură să percheziţioneze. În primul rând le sări în ochi un cufăr mic şi nu prea solid, închis cu cheia şi aşezat într-un colţ, pe care

domnul Faunce, detectivul, îl ridică imediat, pentru a-şi da seama de greutatea şi rezistența lui, în timp ce Mason cercetă unul câte unul obiectele din cameră, răscolind conținutul tuturor sertarelor şi cutiilor, precum şi buzunarele tuturor hainelor. În sertarele şifonierului, în mijlocul unor rufe scoase din uz şi al câtorva invitații de la familia Trumbull, Stark, Griffiths şi Harriet, găsi o foaie de blocnotes, pe care Clyde o adusese de la biroul lui de la fabrică şi pe care scrisese: *„Miercuri, 20 februarie, masă la familia Stark”,* şi dedesubt: *„Vineri, 22 februarie, la Trumbull”.* Mason compară scrisul acesta cu acela de pe cartea de vizită pe care o avea în buzunar şi, convingându-se că se găseşte în camera omului pe care-l căuta, luă invitațiile, apoi îşi aruncă ochii asupra cufărului pe care îl cerceta detectivul.

— Ce aveți de gând să faceți cu acest cufăr, domnule Mason? Vreți să-l luăm, sau să-l deschidem aici?

— Eu cred, spune Mason solemn, că ar fi mai bine să-l deschidem aici, Faunce. Am să trimit după el mai târziu, dar vreau să văd chiar acum ce conține.

Detectivul scoase imediat o daltă din buzunar şi se uită în jurul lui după un ciocan.

— Nu e prea solid, spuse el. Dacă vreți, pot să-l deschid, cu o lovitură de picior.

Doamna Peyton, uluită la culme de toate acestea şi dorind să evite un procedeu atât de brutal, interveni:

— Pot să vă dau un ciocan, dacă vreți, dar de ce să nu chemăm un lăcătuş? Doamne, n-am mai pomenit aşa ceva!

Totuşi, detectivul ceru ciocanul, şi după ce desfăcu broasca, văzură în fracul compartiment de deasupra diferite articole fără importanță, aparținând garderobei lui Clyde: ciorapi, gulere, cravate, un fular, bretele, un pulover uzat, o pereche de bocanci care nu mai erau buni de nimic, un țigaret, o scrumieră lăcuită în roşu şi o pereche de patine. Dar printre acestea, într-un colț, făcute pachet, găsiră ultimele cincisprezece scrisori ale Robertei, expediate de la Biltz, împreună cu o mică fotografie a ei, pe care i-o dăduse cu un an în urmă, precum şi alt pachețel conținând toate biletele şi invitațiile pe care i le scrisese Sondra înainte de a pleca la Capul-

Pinilor. Scrisorile trimise de acolo Clyde le luase cu el, le purta lângă inimă. Şi, ceea ce era mai compromiţător, un al treilea pachet, format din unsprezece scrisori ale mamei sale, primele două adresate lui Harry Tenet, post-restant, Chicago — fapt foarte suspect la prima vedere — în timp ce celelalte scrisori din pachet erau adresate lui Clyde Griffiths, unele la *„Union League Club”,* Chicago, altele chiar la Lycurgus.

Fără a mai aştepta să vadă ce se mai găseşte în cufăr, procurorul se aplecă să le deschidă şi să le citească, începând cu trei scrisori de la Roberta, din care motivul plecării ei la Biltz reieşea absolut limpede, apoi primele trei scrisori din partea mamei lui, scrise pe o hârtie de cea mai proastă calitate, scrisori care, după cum îşi putea da el seama, făceau aluzie la viața nesăbuită a lui Clyde, precum şi la natura accidentului care îl silise să plece din Kansas City, dându-i în mod stăruitor şi cu tandrețe sfaturi privitoare la calea cea bună pentru viitor. Rezultatul acestei lecturi a fost că Mason îşi zugrăvi în minte un om cu un temperament puternic şi cu o experiență a lumii destul de limitată, convins că, de la începutul existenței lui, fusese un om uşuratic, capricios şi nestatornic.

Totodată, Mason află, spre surprinderea lui, că, lăsând la o parte ceea ce bogatul unchi făcuse probabil pentru el, Clyde se trăgea dintr-o ramură săracă şi, pe de altă parte, extrem de pioasă a familiei Griffiths; şi cu toate că în mod obişnuit toate acestea ar fi putut să exercite asupra lui o influență oarecum favorabilă lui Clyde, totuşi, ținând seama de biletele Sondrei, de scrisorile patetice ale Robertei, precum şi de aluzia mamei sale la o fărădelege anterioară comisă la Kansas City, Mason se convinse că are de-a face cu un om care nu numai că ar putea pune la cale o crimă ca aceea de la Big Bittern, dar ar fi capabil să o şi execute cu sânge rece. Fărădelegea aceea din Kansas City... Trebuie să telegrafieze imediat procurorului de acolo şi să-i ceară amănunte.

Stăpânit de această idee, Mason parcurse mai rapid, dar cu un spirit critic tot atât de treaz, diferitele bilete, invitații şi scrisori de dragoste din partea Sondrei, scrise toate pe hârtie parfumată şi monogramată, care deveneau din ce în ce mai prietenoase şi mai

intime pe măsură ce corespondența progresa, până când, în cele din urmă, începeau în mod invariabil cu cuvintele: „Clyde, dragul meu”, sau: „Ochi negri scumpi”, sau: „Scumpule”, şi erau semnate: „Sondra” sau: „Sondra ta”. Unele dintre ele erau datate 10 mai, 15 mai, şi 26 mai, sau țineau chiar până la perioada în care, după cum observă Mason imediat, începuseră să sosească cele mai triste scrisori ale Robertei.

Totul era acum limpede. Pe planul din fund, o fată trădată în secret, în timp ce el avea neobrăzarea de a încerca să câştige inima alteia, de data aceasta o fată cu o situație socială mult mai înaltă.

Deşi uluit şi încântat de această interesantă descoperire, Mason îşi dădea seama că nu era momentul cel mai potrivit ca să-şi piardă timpul cu reflecții. Departe de aşa ceva! Cufărul trebuia transportat de îndată la hotel. Pe urmă va căuta să afle, dacă va fi cu putință, locul unde se găseşte individul, punând imediat la cale prinderea lui. Astfel, după ce-i dădu detectivului dispoziții să telefoneze poliției şi să aranjeze transportarea cufărului în camera sa de la „Hotelul Lycurgus”, se îndreptă în grabă spre reşedința lui Samuel Griffiths, unde află că nimeni din familie nu se găseşte în oraş. Erau cu toții la lacul Greenwood. O comunicare telefonică îi aduse răspunsul că, după câte se ştia, numitul Clyde Griffiths, nepotul lui Samuel Griffiths, se afla la vila Cranston de la lacul Twelfth, lângă Sharon, în imediata vecinătate a vilei Finchley. Cum în mintea lui Mason numele de Finchley, precum şi stațiunea Sharon erau de mai înainte asociate cu numele lui Clyde, îşi spuse că dacă acesta se mai află în regiune, trebuie să fie acolo, poate la locuința de vară a fetei care-i scrisese diferitele bilete şi invitații descoperite în cufăr, acea Sondra Finchley. Pe de altă parte, nu declarase oare căpitanul vaporaşului *Cygnus* că l-a văzut pe tânărul venit de la Three Mile Bay debarcând acolo? Evrica! Pusese mâna pe el!

După ce reflectă dacă e înțelept să procedeze aşa cum îşi pusese în gând, Mason se hotărî să plece el însuşi la Sharon şi la Capul-Pinilor. Între timp, transmise o descriere amănunțită a semnalmentelor lui Clyde, cu menționarea faptului că este căutat pentru asasinat, nu numai procurorului districtual şi şefului poliției din Lycurgus, ci şi lui Newton Slack, şeful de la Bridgeburg,

precum şi lui Heit şi ajutorului său personal, acestora trei din urmă cerându-le să se deplaseze neîntârziat la Sharon, unde avea să vină şi el.

Pe urmă, vorbind ca din partea doamnei Peyton, ceru la telefonul interurban vila familiei Cranston, de la Capul-Pinilor, şi când, de la celălalt capăt al firului, îi răspunse intendentul, îl întrebă dacă nu cumva domnul Clyde Griffiths se găseşte acolo.

— Da, domnule, dar acum nu e aici, cred că a plecat în excursie cu prietenii dumnealui, ceva mai departe pe lac. Aveți să-i transmiteți ceva, domnule?

După alte câteva întrebări, intendentul răspunse că n-ar putea să dea indicații prea precise, grupul a plecat probabil înspre lacul Bear, la o depărtare de vreo treizeci de mile, dar el nu ştia când se va întoarce, probabil peste o zi sau două. Era însă sigur că domnul Clyde Griffiths face parte din grup.

Mason îi telefona imediat şerifului din Bridgeburg, ordonându-i să ia patru sau cinci ajutoare, aşa fel că expediția să se despartă la Sharon, să-l aresteze pe numitul Clyde Griffiths, indiferent în ce loc s-ar fi aflat, şi să-l încarcereze în închisoarea de la Bridgeburg, unde va putea să explice, în conformitate cu toate normele justiției, împrejurările uluitoare care până în momentul de față par să-l arate ca asasin al Robertei Alden.

CAPITOLUL 73

În timp ce se desfăşurau aceste evenimente — din clipa când, după ce apele o înghițiseră pe Roberta, iar el ajunsese la țărm, apoi, schimbându-şi hainele, sosise la Sharon şi la vila familiei Cranston, aşezată pe malul lacului — Clyde se găsea pradă unui adevărat deranjament mintal, provocat mai ales de frică şi nesiguranță, deoarece nu reuşea să-şi dea seama dacă el i-a cauzat moartea sau nu, însă în vreme ce se afla pe țărmul lui Big Bittern fusese chinuit

de convingerea că dacă va fi descoperit aici furişându-se spre sud, în loc de-a se îndrepta spre nord, la hotelul de la Big Bittern, pentru a anunța pretinsul accident, atâta cruzime sufletească şi aparentă lipsă de omenie abia vor da temei acuzației de asasinat. Pentru că, după cum îşi spunea el, nu era, de fapt, vinovat, şi cum ar fi putut să fie, când în ultimul moment încercase o schimbare bruscă de atitudine?

Dar cine ar mai fi putut crede asta, de vreme ce el nu se întorsese să dea explicații? Iar acum nu se mai putea întoarce! Căci dacă Sondra ar afla că a fost pe lac cu o muncitoare de la fabrică şi că s-au înscris în registru ca soț şi soție... Dumnezeule!

Şi, apoi, explicațiile pe care ar fi încercat să le dea după aceea unchiului său, ori vărului său, aspru şi rece, sau tuturor acelor oameni eleganți şi cinici din Lycurgus! Nu! Nu! Mersese prea departe ca să mai poată da înapoi. La capătul celălalt îl aştepta dezastrul, dacă nu chiar moartea. Trebuia să iasă cât mai bine cu putință din această situație cumplită, să exploateze la maximum ultimele posibilități ale planului care se terminase atât de straniu şi întrucâtva favorabil pentru el.

Şi, totuşi, pădurile pustii! Noaptea care se apropia... Singurătatea vitregă şi primejdiile care îl înconjurau... Ce să facă, ce să spună dacă va întâlni pe cineva? Era tulburat la culme, cu nervii zdruncinați, bolnav sufleteşte. Trosnitura unei crengi era de ajuns pentru a-l face să tresară ca un iepure.

În această stare, după ce îşi luase valiza şi-şi schimbase hainele, storcându-şi costumul ud şi încercând să-l usuce, apoi punându-l în valiză sub un strat de frunze uscate şi ramuri de brad, şi după ce îngropase trepiedul sub trunchiul unui arbore putrezit, se înfundă în pădure o dată cu căderea nopții. Totuşi, nu încetă să mediteze la situația ciudată şi primejdioasă în care se găsea. Dacă cumva, în momentul când el o lovise, fără să vrea şi când căzuseră amândoi în apă, în timp ce ea scotea țipetele acelea pătrunzătoare şi jalnice, se afla cineva pe țărm, cineva care-i urmărea, unul dintre oamenii aceia vânjoşi şi căliți pe care îi văzuse umblând de colo până colo prin ținut în timpul zilei, şi care poate că în clipa aceasta dădea alarma, ceea ce ar însemna că o duzină de asemenea oameni vor

porni să-l vâneze chiar în noaptea asta? Un om hăituit! Şi au să-l ducă înapoi şi n-o să-l creadă nimeni niciodată că a lovit-o fără să vrea! Era chiar posibil să-i linşeze, înainte de a izbuti să apară în fața judecăți imparțiale. Era posibil. Se mai întâmplase şi altă dată. O funie în jurul gâtului... Sau împuşcat în pădurile astea. Fără să aibă măcar prilejul să le explice cum s-au petrecut lucrurile, cât de chinuit şi de zbuciumat fusese din cauza ei atâta vreme! Dar ei nu vor înțelege niciodată aşa ceva!...

Absorbit de asemenea gânduri, grăbea din e în ce mai mult paşii, în măsura în care i-o îngăduiau brazii tineri şi deşi, de care se lovea mereu, precum şi ramurile uscate, care trosneau sinistru din vreme în vreme, repetându-şi într-una, în timpul mersului, că drumul spre Three Mile Bay trebuie să fie pe dreapta, iar luna, pe stânga, în clipa când va răsări.

Dar, Dumnezeule, ce-a fost asta?

Ah, ce sunet înfiorător!

Ca un duh care *să* tânguia şi urlă în întuneric!

Acolo!

Ce-a fost asta?

Scăpă valiza din mână şi, năpădit de o sudoare rece, se ghemui, înghețat şi împietrit de groază, în dosul unui copac înalt şi gros.

Sunetul acela!

Nu era decât țipătul unei cucuvele! Îl mai auzise cu câteva săptămâni în urmă la vila Cranston! Dar aici! În pădurea asta! Pe un întuneric ca ăsta! Trebuie să se grăbească şi să iasă de aici. Fără discuție! Nu trebuie să se mai lase pradă unor gânduri aşa de cumplite şi înfiorătoare dacă vrea să nu-şi piardă cu totul puterile şi curajul.

Şi expresia aceea din ochii Robertei! Acea ultimă privire, atât de rugătoare! Dumnezeule! Îi era cu neputință să o alunge din fața ochilor... Şi țipetele ei tânguitoare, înfiorătoare! Nu va izbuti cumva să nu le mai audă, cel puțin până va ieşi de aici?

Înțelesese ea oare, atunci când o lovise, că a făcut-o involuntar, că a fost un simplu gest de mânie şi protest? Ştia oare ea acest lucru *acum,* oriunde s-ar afla, în fundul lacului, sau poate aici, în întunecimea acestor păduri, alături de el? Năluci! Spectre ale

Robertei! Dar trebuie să iasă de aici, să iasă negreşit! Trebuie... şi totuşi... adăpostul codrului... Nu e bine să se pripească şi să iasă la drum. Călători! Sau poate chiar oameni care îl caută pe el! O fi oare adevărat că oamenii trăiesc şi după moarte? Există fantome? Şi cunosc ele adevărul? Atunci şi ea trebuie să ştie adevărul, dar şi toate urzelile lui de până acum. Şi ce va crede ea despre toate acestea? Cum, să fie oare aici, mustrătoare, tristă, învinuindu-l pe nedrept, oricât ar fi de adevărat că la început se gândise s-o ucidă? Da, se gândise la asta! Se gândise! Şi era cel mai mare păcat, fireşte! Şi chiar dacă n-a ucis-o el, a fost o întâmplare care i-a adus la îndeplinire gândurile. Asta e adevărat! Dar fantomele, Dumnezeule! Spiritele care te urmăresc, poate, după moarte, căutând să te denunțe şi să te pedepsească — sau voind să îndrepte oamenii pe urma paşilor tăi! Cine ar putea şti? Atât mama lui, cât şi Frank, şi Estra, şi Julia îi mărturisiseră ca ei cred în duhuri.

După trei ceasuri de poticniri, de ascultări, de aşteptări, de transpirație şi tremur, văzu, în sfârşit, şi luna răsărind. Slavă Domnului, nu se zăreşte nimeni! Şi stelele din înalturi, luminoase, blânde, aşa cum erau la Capul-Pinilor, unde se află Sondra! Ah, dacă ar putea ea să-l vadă acum, fugind de moartă din lacul pe suprafața căruia pluteşte pălăria, pătaria lui! Dacă ar fi putut auzi țipetele Robertei! Cât de ciudat e că niciodată, niciodată, niciodată nu-i va putea spune că din cauza ei, a frumuseții ei, a dragostei pătimaşe pe care i-o poartă şi a tot ce începuse să însemne pentru el putuse să... să... ei bine, să încerce acest lucru groaznic, să omoare o fată pe care o iubise cândva! Şi toată viața va târî după sine fapta aceasta, gândul acesta! Nu va putea niciodată, niciodată, niciodată să scape de el! La asta nu se gândise mai înainte. În felul lui, luat ca atare, era un lucru cumplit, nu-i aşa?

Deodată, acolo, în întuneric, pe la orele 11 — cum deduse el mai târziu, pentru că ceasul i se oprise din pricina apei — după ce ajunsese la şoseaua ce duce spre vest şi străbătuse o milă sau două, întâlni trei oameni care mergeau grăbiți, apărând ca nişte fantome din umbra pădurii. La început îşi spuse că l-au văzut în clipa când a lovit-o pe Roberta, sau ceva mai târziu, şi acum au

venit să-l înhaţe. Ah, sudoarea asta rece şi groază!... Şi băiatul acela care a ridicat felinarul, să-l vadă mai bine la faţă! Fără îndoială că trădase o teamă şi o tulburare ce dă de bănuit, deoarece chiar în momentul acela se gândea intens la toate câte se petrecuseră, terorizat *pur* şi simplu de gândul că undeva, într-un fel oarecare, a lăsat un indiciu care putea să ducă la descoperirea lui. Făcu un salt îndărăt, crezând că oamenii aceia veniseră să-l prindă. Or, chiar atunci, omul care mergea în faţă, un bărbat înalt şi uscăţiv, dând impresia că ia în glumă spaima lui vădită, îi strigă: „Bună seara, străine" pe când cel mai tânăr dintre ei, fără să pară că-l bănuieşte câtuşi de puţin, înaintă şi făcu lumină mai mare! În clipa aceea începu să înţeleagă că nu sunt decât nişte ţărani sau călăuze, nu o poteră care îl căuta, şi dacă va fi calm şi politicos, nici nu le va trece prin cap că se găsesc în faţa unui criminal.

Mai târziu însă îşi spuse: „Dar îşi vor aduce aminte de mine, de un individ rătăcit pe drumul acesta singuratic, la o oră aşa de târzie, cu o valiză în mână!" Şi îşi zise imediat că trebuie să nu mai fie văzut de nimeni, nicăieri prin părţile acestea.

După mai multe ceasuri, când luna începea să asfinţească şi o paloare bolnăvicioasă se aşternea peste păduri, făcând noaptea parcă mai fioroasă şi mai obositoare, ajunse la Three Mile Bay, un pâlc de vile şi de case ale localnicilor, pripăşite la capătul cel mai nordic al şirului de lacuri numit Lanţul Indian. După cum putu vedea de la o cotitură a drumului, mai licăreau încă vreo câteva lumini palide în partea aceea. Prăvălii. Case. Felinare de stradă. Toate, însă, nedesluşite în lumină tulbure a nopţii, părând atât de ciudate şi nepământene parcă. Un lucru era limpede: la ora aceasta, şi cu valiza în mână, nu putea să intre în sat. N-ar fi făcut decât să aţâţe curiozitatea, cu siguranţă, şi să abată bănuielile asupra lui, în căzui când s-ar fi întâlnit cu cineva. Şi cum vaporaşul care făcea cursă între Three Mile Bay şi Sharon nu pleca decât la opt şi jumătate, se văzu nevoit să se ascundă până atunci, aşteptând să treacă timpul şi căutând să-şi aranjeze cât mai bine hainele de pe el.

Reintră, aşadar, într-un desiş de pini, care cobora până la marginea satului, să aştepte acolo revărsatul zorilor. Cadranul

micului orologiu din clopotnița bisericii avea să-i arate ora când trebuie să plece. În timp ce aştepta, se întrebă însă: „E oare înțelept să procedez aşa? Cine ştie ce m-ar mai putea pândi aici... Cei trei oameni... sau altcineva care a văzut... Sau vreun agent de poliție, anunțat cine ştie de unde...” Totuşi, după câtva timp, ajunse la concluzia, că asta e cea mai bună soluție. Nu ar fi fost, într-adevăr, mai puțin prudent, mai periculos să străbată pădurile de la vestul acestui lac — noaptea mai bine decât ziua, deoarece ziua putea fi văzut — decât să ia vaporaşul, care, într-o oră şi jumătate, cel mult două, avea să-l ducă în Sharon, în imediata apropiere a vilei Cranston, pe când dacă ar fi mers pe jos, ar fi sosit de-abia a doua! Pe de altă parte, le făgăduise Sondrei şi terținei că va fi acolo marți. Şi iată că acum era vineri! Şi iarăşi, până a doua zi, se putea foarte bine să se stârnească vâlvă... să i se trimită semnalmentele încoace şi încolo, pe câtă vreme în dimineața asta... cum ar fi cu putință ca Roberta să fie descoperită aşa de repede? Nu, nu! E mai bine aşa! Pentru că — cine-l cunoştea aici, sau cine ar putea să-l identifice cu Carl Graham ori Clifford Golden? Mai bine să adopte soluția asta fără întârziere, înainte de a se pune la cale ceva, după descoperirea cadavrului. Da, da... în sfârşit, limbile ceasornicului arătară ora opt şi zece minute. Clyde ieşi din ascunzătoare, cu inima bătându-i cumplit în piept.

Colo, la capătul acestei străzi, se afla vaporaşul care pleca la Sharon. În timp ce rătăcea pe lângă debarcader, văzu apropiindu-se autobuzul de la lacul Racquette. Se gândi imediat că, dacă va întâlni vreun cunoscut pe chei, sau pe vapor, să-i spună că vine de la lacul Racquette, unde atât Sondra, cât şi Bertina aveau mulți prieteni, sau, în cazul când ele însele s-ar urca pe bord, să le spună oă a fost acolo cu o zi mai înainte. Nu avea importanță ce nume de persoană sau de vilă va menționa, unul inventat, la nevoie.

Şi aşa, în cele din urmă, se îndreptă spre vaporaş şi urcă pe bord. Mai târziu, lă Sharon, se dădu jos, fără să fi atras atenția cuiva — nici la plecare, nici la sosire — aşa cel puțin. Credea el pentru că, deşi pe bord se aflau vreo unsprezece pasageri, toți necunoscuți, nici unul dintre ei, în afară de o țărăncuță îmbrăcată într-o rochie albastră şi purtând o pălărie albă de paie, pe care o

bănui a fi din partea locului, nu păru să-i acorde vreo atenție deosebită. De altfel, privirile țărăncuței erau mai curând admirative, dar, din cauza dorinței de a-şi păstra anonimatul, îl făcură să se retragă la pupa vasului, cu toate că ceilalți păreau să prefere puntea din față. La Sharon, ştiind că cei mai mulți dintre pasageri se vor duce la gară să prindă primul tren care pleca de dimineață spre sud, îi urmă cu paşi grăbiți, însă numai pentru a intra în cel dintâi restaurant, cu speranța că astfel i se va pierde urma. Căci, deşi străbătuse lungă distanță de la Big Bittern la Three Mile Bay, iar înainte de asta vâslise o după-amiază întreagă şi se prefăcuse numai că mănâncă atunci când Roberta îi oferise gustarea pregătită de ea la lacul Grass, nici acum nu-i era foame. Pe urmă, văzând câțiva pasageri care ieşeau din gară — nu cunoştea pe nici unul dintre ei — li se alătură şi el, ca şi cum ar fi sosit chiar atunci cu trenul, şi se îndreptă spre hotel.

De fapt, între timp se gândise că, întrucât trenul acesta venea dinspre Albany şi Utica exact la această oră, era cât se poate de firesc să se creadă că a coborât şi el la gară. Se prefăcu, aşadar, că se îndreaptă spre debarcader, totuşi, se opri în drum, şi le telefona Bertinei şi Sondrei că a sosit. Fiind convins că vor trimite după el o maşină, iar nu o barcă cu motor, le spuse că va aştepta pe terasa dinspre apus a hotelului. În drum se opri, de asemenea, la un chioşc de ziare, să cumpere un jurnal de dimineață, deşi ştia că deocamdată n-o să găsească nimic în el. N-apucă să se aşeze bine pe terasă, după ce traversă strada, că şi văzu apropiindu-se maşina familiei Cranston.

Ca răspuns la salutul şoferului, pe care îl cunoştea foarte bine şi care îi surâse binevoitor, Clyde reuşi să surâdă şi el, cu oarecare nepăsare şi voioşie, deşi în sinea lui era încă profund tulburat şi îngrozit. Pentru că la ora aceasta, după cum îşi spunea el tot timpul, cei trei oameni pe care-i întâlnise trebuiau să fi şi ajuns la Big Bittern. Probabil că acolo se şi constatase dispariția lui şi a Robertei; şi cine ştie, poate se descoperise barca răsturnată, pălăria lui şi baticul ei. Dacă lucrurile stăteau astfel, ce putea fi mai normal decât să fi anunțat că au văzut un om corespunzător semnalmentelor lui, ducând o valiză în mână şi îndreptându-se

spre sud în puterea nopții? Şi iarăşi, indiferent dacă a fost sau nu descoperit cadavrul, faptul acesta nu avea să trezească bănuieli în legătură cu dublul înec care avusese loc? Şi dacă, din întâmplare, corpul ei va ieşi la suprafață? Atunci? Nu i se vor vedea pe față urmele loviturii puternice pe care i-o dăduse? În acest caz, nu vor bănui cu toții că e vorba de o crimă, iar cum corpul lui nu va ieşi la suprafață şi oamenii aceia vor descrie călătorul pe care l-au văzut, nu-şi vor îndrepta bănuielile asupra lui Clifford Golden sau Carl Graham?

Dar nici Clifford Golden, nici Carl Graham nu erau Clyde Griffiths! Şi ei n-ar fi putut în nici un fel să-l identifice pe Clyde Griffiths nici cu Clifford Golden, nici cu Cari Graham. Nu-şi luase el oare toate precauțiile, mergând până acolo, încât să cerceteze chiar şi valiză şi poşeta Robertei la lacul Grass atunci când, la cererea lui, după micul dejun, se dusese să pregătească mâncarea pentru lac? Făcuse sau nu toate acestea? Găsise chiar două scrisori de la o fată, una Thereza Bouser, adresate Robertei la Biltz, dar le distrusese înainte de a pleca la Gun Lodge. În ceea ce priveşte trusa de toaletă din geamantanul lăsat la gară, cu eticheta „Whitely—Lycurgus”, deşi fusese silit să o lase acolo, totuşi, nu s-ar putea oare presupune că oricine — doamna Clifford Golden sau doamna Carl Graham — o cumpărase de la „Whitely”, înlăturându-se astfel posibilitatea de a se porni pe urmele lui? Desigur! Cât priveşte hainele lui, chiar admițând că ar ajuta să i se stabilească identitatea, atât părinții ei, cât şi alții vor putea presupune că Roberta a plecat în această excursie cu un necunoscut, numit Golden sau Graham, socotind că e mai bine să muşamalizeze lucrurile, fără să mai dea sfoară în țară… în orice caz, Clyde spera că totul se va sfârşi cu bine, îşi va stăpâni nervii, va fi calm, amabil şi vesel, pentru ca nimeni să nu fie ispitit a-l bănui, cu atât mai mult cu cât, de fapt, nici nu o ucisese el pe Roberta.

Iată-l, aşadar, călătorind în eleganta maşină. Iar Sondra şi Bertina îl aşteptau. Va trebui să le spună că, vine de la Albany, că a fost trimis acolo de unchiul lui pentru a se ocupa de o afacere care îi răpise tot timpul de marți încoace. Şi cu toate că se aştepta să fie foarte fericit alături de Sondra, îşi spunea că îi va fi cu neputință să

nu se gândească şi aici la lucrurile acelea îngrozitoare. Dacă, din nebăgare de seamă, n-a şters toate urmele care puteau să ducă până la el? Dacă nu le-a şters? Atunci va urma demascarea! Apoi, arestarea! Şi poate o condamnare pripită şi nedreaptă... pedeapsa capitală chiar... Asta în cazul când nu va putea să explice lovitura aceea accidentală. Şi sfârşitul tuturor visurilor lui în legătură cu Sondra, cu Lycurgus — cu viaţa pe picior mare la care aspirase. Dar oare ar fi el în stare să explice toate acestea? Ar fi în stare? Dumnezeule!

CAPITOLUL 74

De vineri dimineaţa până marţi la prânz, trăind în mijlocul unui decor care mai înainte îl bucurase şi încântase atât de mult, Clyde se zbătu în ghearele celor mai îngrozitoare temeri. Căci, deşi în pragul vilei Cranston fu întâmpinat de Sondra şi de Bertina, care îl conduseră în camera ce urma să o ocupe el, nu se putu împiedica să nu compare toate desfătările care-l aşteptau cu pericolul iminent al unei distrugeri imediate şi complete.

La sosirea lui, Sondra se burzului şi îi şopti, aşa fel ca Bertina să nu audă:

— Răutate! Să stai acolo o săptămână întreagă, când ai fi putut fi aici! Şi Sondra, care a aranjat totul pentru tine... Meriţi să te trag de urechi! Aveam de gând să telefonez astăzi, să aflu unde eşti.

Spunând acestea, privirile ei trădau dragostea pătimaşă ce o stăpânea.

Iar el, în ciuda gândurilor sale tulburi, reuşi să surâdă vesel, pentru că alături de ea până şi grozăvia morţii Robertei, sau pericolul care-l păştea păreau să se micşoreze. Ah, numai de-ar merge toate cum trebuie, de-ar scăpa cu faţa curată! O cale deschisă! Un viitor minunat! Frumuseţea Sondrei! Dragostea ei! Bogăţia ei! Şi totuşi, după ce fu condus în camera sa, unde i se

adusese între timp valiza, Clyde deveni nervos de îndată ce-şi văzu din nou costumul. Era ud şi boţit. Poate că ar fi fost mai bine să-l ascundă într-unui din rafturile de sus ale şifonierului. În clipă când rămase singur, după ce închise uşa cu cheia, scoase costumul din valiză, ud şi boţit, pantalonii plini încă de noroiul de pe ţărmul lui Big Bittern, dar îşi făcu socoteala că poate greşea, poate ar fi mai înţelept să-l lase încuiat în valiză până la noapte, când se va gândi cum e mai bine să procedeze. Făcu totuşi un pachet cu lenjeria pe care o purtase în ziua aceea, pentru a o da la spălat. În timp ce împacheta, se simţi conştient, conştient până la groază, de taină, de tragedia vieţii lui, de tot ceea ce trebuise să îndure de la sosirea sa în est, de puţinul de care se bucurase în copilărie. Cât de puţine lucruri avea chiar şi în clipa de faţă! Camera aceasta somptuoasă şi elegantă în comparaţie cu cea pe care o ocupa la Lycurgus… Cât de ciudată i se părea prezenţa lui aici după toate cele petrecute cu o zi mai înainte… Apele albastre ale acestui, lac scânteietor în comparaţie cu celelalte, mai întunecate, ale lacului de la Big Bittern… Iar pe pajiştea verde din faţa casei luminoase, solide şi spaţioase, întinsă cu terasa ei largă şi cu corturile acelea vărgate până la ţărmul lacului, Stuart Finchley şi Violette Taylor, împreună cu Frank Harriet şi Wynette Phant, îmbrăcaţi în cele mai elegante costume de sport, jucau tenis, în timp ce Bertina şi Harley Baggott se odihneau la umbră, într-un leagăn acoperit cu un baldachin în dungi.

După ce făcu baie şi se îmbrăcă, Clyde luă şi el un aer de voioşie, deşi nervii îi rămâneau încordaţi şi sufletul înnegurat. Coborî şi se duse la grupul format de Sondra, Burchard Taylor şi Jill Trumbull, care râdeau aducându-şi aminte de întâmplările nostime petrecute în ajun, în cursul unei plimbări cu şalupa. În timp ce Clyde cobora, Jill Trumbull îi strigă:

— Hei, Clyde, mi-ai tras chiulul! Nu te-am văzut de nu ştiu cât timp!

Iar Clyde, zâmbindu-i cu tandreţe Sondrei, deoarece acum simţea mai mult decât oricând că are nevoie de simpatia şi dragostea ei, se ridică pe balustradă terasei şi răspunse cu tot calmul de care era în stare:

— Am lucrat la Albany de marți! Uf, ce căldură e acolo! La voi e un adevărat paradis! Cine mai e pe aici?

Jill Trumbull îi răspunse, zâmbind:

— Păi cred că toată lumea. Ieri am văzut-o pe Vanda la familia Randall. Iar Scott i-a scris Bertinei că vine la Capul-Pinilor marțea viitoare. Am impresia că anul acesta nimeni nu se mai duce la Greenwood!

Urmă apoi o discuție lungă şi înflăcărată asupra motivelor pentru care Greenwood nu mai era ceea ce fusese altădată. După care Sondra exclamă:

— Bine că mi-am adus aminte. Trebuie să-i telefonez Bellei astăzi. Mi-a promis că o să vină sigur la concursul hipic care va avea loc la Bristol peste două săptămâni.

Pe urmă se încinse o discuție despre cai şi câini. Şi Clyde, în dorința de a da impresia că ia parte la toate acestea, asculta cu atenție, deşi în sinea lui se gândea la ceea ce îl privea pe el atât ele aproape. Cei trei oameni… Roberta… Probabil că până acum i-au găsit cadavrul, cine poate şti, dar îşi spuse: „Pentru ce frică asta era oare cu putință s-o găsească la o adâncime atât de mare, poate cincizeci de picioare, după câte ştiu eu? Sau să mă identifice vreodată cu Clifford Golden, ori cu Carl Graham? Cum ar fi cu putință? N-am acoperit oare cu multă grijă toate urmele, în afară de întâlnirea cu cei trei oameni?” *Cei trei oameni,* în ciuda voinței lui, îl treceau sudori reci.,

Sondra îşi dădu seama că e abătut. (Văzându-i sărăcia evidentă a garderobei la prima sa vizită aici, ea ajunse la concluzia că starea lui sufletească de acum se datorează lipsei de bani, şi-şi spuse că mai târziu, în cursul zilei, va lua şaptezeci şi cinci de dolari din portofelul ei şi-l va sili să-i primească, pentru ca să nu se simtă câtuşi de puțin stânjenit, tot timpul cât va şedea aici, ori de câte ori va fi vorba de cheltuieli mărunte.) Câteva clipe mai târziu, gândindu-se la terenul de golf şi la prilejurile pe care le oferea de a se retrage „din întâmplare” spre a se îmbrățişa şi săruta în taină, sări în sus şi exclamă.

— Cine este pentru o partidă mixtă în patru? Haideți, Jill, Clyde, Burch! Fac rămăşag. Că noi doi, Clyde şi cu mine, o să vă batem

măr!

— Primesc provocarea! exclamă Burchard Taylor, sculându-se şi aranjându-şi *sweater-ul* galben cu dungi albastre. Deşi nu m-am culcat azi-noapte decât la 4 dimineață! Ce zici, Jilly? Dacă vreți să jucăm pe o masă de prânz, Sonny, sunt gata să accept!

Clyde făcu fețe-fețe şi-l năpădi o sudoare rece, gândindu-se la cei douăzeci şi cinci de dolari care-i mai rămăseseră după aventură lui nenorocită. O masă de prânz pentru patru persoane avea să-l coste nu mai puțin de opt sau zece dolari! Poate chiar şi mai mult... Sondra, observând expresia feței lui, exclamă:

— S-a făcut!

Apoi, apropiindu-se de Clyde, îl apăsă uşor cu vârful pantofului şi spuse:

— Numai că trebuie să mă schimb. Până atunci, Clyde, să-ți spun ce ai de făcut: du-te şi caută-l pe Andrew şi cere să aducă bastoanele, da? Putem merge cu barca ta, Burchy, nu-i aşa?

Clyde se grăbi să-l caute pe Andrew, gândindu-se la costul probabil al mesei în cazul când el şi Sondra ar fi învinşi. Sondra însă îl ajunse din urmă şi-l apucă de braț:

— O clipă, dragul meu, mă întorc numaidecât!

Şi se repezi pe scările ce duceau spre camera ei, pentru a se întoarce, cât ai clipi din ochi, cu un număr de bancnote, pe care le ținea strâns în pumnul ei mic.

— Ține, dragule, repede! îi şopti ea, apucând cu mâna unul din buzunarele hainei lui Clyde şi vârându-i banii înăuntru. Ssst! Nici un cuvânt acum! Repede! Asta, pentru plata mesei în cazul când am pierde, precum şi pentru alte lucruri... Am să-ți spun mai târziu. Te iubesc mult de tot, îngeraşule!

După care, ațintindu şi câteva clipe asupra lui ochii ei căprui şi calzi, într-o admirație profundă, se repezi din nou, valvârtej, în susul scărilor, de unde îi strigă:

— Nu sta acolo, prostuțule! Adă bastoanele de golf! Bastoanele de golf!

Şi dispăru.

Clyde îşi pipăi buzunarul şi-şi dădu seama că i-a dat mult — destul, în orice caz, ca să-i ajungă pentru toate obligațiile de aici,

precum şi pentru a fugi dacă va fi nevoie. Exclamă în sinea lui: „Scumpa de ea! Fetița mea dragă! Sondra lui cea frumoasă, atentă, generoasă! Îl iubea mult, îl iubea cu adevărat! Dar dacă va afla vreodată? Dumnezeule! Şi, totuşi, tot ce făcuse, făcuse numai pentru ea... Dacă ar şti Sondra! Totul numai pentru ea! Îl găsi apoi pe Andrew, cu care se întoarse aducând sacii.

Şi iat-o iarăşi pe Sondra, cum venea dansând, într-un costum verde, elegant, de sport. Jill purta o bonetă şi o bluză noi, care o făceau să semene cu un jocheu, râdea de Burchard, care stătea la cârma bărcii. Sondra, trecând pe lângă Bertina şi Harley Baggott — care se legănau în scaunele lor, le strigă:

— Hei, copii! Nu vreți să veniți cu noi?

— Unde?

— La clubul de golf al cazinoului.

— Nu, e prea departe. O să ne revedem pe plajă după masă.

Burchard porni barca în larg, cu un uruit ce-o făcu să sară asemenea unui marsuin, în timp ce Clyde privea în juru-i ca şi cum ar fi visat cu ochii deschişi, dar cu sufletul împărțit între încântare şi nădejdie, pe de o parte, învăluit în umbră şi groază, pe de alta, îndărătul cărora se profila arestarea şi, poate, moartea. Pentru că, în ciuda tuturor planurilor lui de mai înainte, începea să-şi dea seama că a făcut o greşeală ieşind din pădure în dimineața aceasta. Şi, totuşi, nu era asta oare soluția cea mai bună, de vreme ce alternativa cealaltă era de a rămâne acolo toată ziua şi de a ieşi din ascunziş noaptea, pentru a străbate pe jos distanța până la Sharon? Dar asta i-ar fi cerut două sau trei zile. Iar Sondra, intrigată şi neliniştită din cauza întârzierii lui, ar fi putut să telefoneze la Lycurgus, stârnind tot felul de întrebări, care mai târziu s-ar fi putut dovedi periculoase pentru el, nu?

Deocamdată, însă, aici... ce zi minunată, lipsită parcă de orice griji, pentru ceilalți cel puțin, cu tot decorul sumbru şi înfricoşător din adâncul ființei lui! Iar Sondra, neputându-şi stăpâni bucuria provocată de prezența lui, sări în picioare şi, ținând în mina eşarfa în culori vii ca pe un stindard, strigă, zbenguindu-se:

— Cleopatra a ridicat pânzele pentru a se duce să se întâlnească... să se întâlnească... Cu cine se ducea să se

întâlnească?

— Cu Charlie Chaplin! Propuse Taylor, zgâlţâind barca din răsputeri, pentru a o face pe Sondra să-şi piardă echilibrul.

— Prost mai eşti! Îi ripostă Sondra, depărtându-şi mult picioarele ca să nu-şi piardă echilibrul şi spunându-i lui Burchard: îţi pierzi vremea degeaba, Burchy! Apoi continuă: Cleopatra se duce… da, da, da, ştiu! Să se plimbe cu acvaplanul!

Îşi dădu capul pe spate şi-şi desfăcu braţele, în timp ce barca sălta şi se afundă ca un cal speriat.

— Mai încearcă şi acuma să mă faci să cad, Burchy! Strigă ea.

Burchard răsucea barca într-o parte şi în alta cu maximum de viteză, în timp ce Jill Trumbull, îngrijorată de propria ei soartă, strigă:

— Ei, ce ai de gând să faci? Vrei să ne îneci pe toţi? Auzind-o, Clyde se încruntă şi păli deodată, de parcă i-ar fi dat cineva una în cap.

Se simţi slab, bolnav. Nu-şi închipuise niciodată că o să fie aşa; că o să sufere atât. Crezuse că va fi cu totul altfel. Şi, când, colo, acum îngălbenea la orice cuvânt aruncat fără intenţie, absolut din întâmplare! Iar dacă ar avea de înfruntat o situaţie cu adevărat primejdioasă — un agent de poliţie care ar veni la el pe neaşteptate şi l-ar întreba unde a fost ieri şi ce ştie despre moartea Robertei — atunci s-ar bâlbâi, ar tremura din cap până-n picioare, n-ar fi în stare să vorbească poate, şi în chipul acesta s-ar trăda complet, nu-i aşa? Trebuie să se dezmeticească, să încerce să pară natural, fericit, măcar în prima zi, nu?

Din fericire, furaţi de viteză şi de emoţiile acestui joc, ceilalţi nu părură să fi observat efectul surprinzător pe care-l avusese asupra lui remarcă aceea, şi Clyde reuşi, încetul, cu încetul, să-şi recapete calmul. Între timp, barca se apropie de cazinou, şi Sondra, dorind să execute un ultim tur de forţă cât mai teatral, se ridică şi, apucându-se de balustradă, sări pe pontonul de acostare din plină viteză a bărcii, care, o clipă mai târziu, se întoarse cu pupa înainte. În urma unui surâs fericit pe care Sondra i-l adresă, Clyde se simţi cuprins de o admiraţie nestăpânită pentru ea, pentru dragostea, simpatia, generozitatea, curajul ei. Spre a-i răsplăti cum se cuvine

zâmbetele, sări şi el, şi, după ce-o ajuta pe Jill să urce treptele, urcă după ea, prefăcându-se a fi de o veselie şi un entuziasm pe atât de goale înlăuntrul lui, pe cât erau de bine jucate în afară.

— Bravo! Eşti un adevărat atlet!

Câteva clipe mai târziu se afla alături de Sondra pe teren unde, urmându-i exemplul şi îndemnurile, jucă aşa cum se pricepu mai bine, în ciuda experienței lui reduse şi cu toate că era tulburat sufleteşte; iar Sondra, peste măsură de încântată că avea prilejul să fie singură cu el în ungherele umbroase unde se puteau săruta şi îmbrățişa, începu să-i vorbească despre o excursie pe care ea, Frank Harriet, Vynette Phant, Burchard Taylor, fratele ei Stuart, Grant Cranston şi Bertina, precum şi Harley Baggott, Perly Hayes, Jill Trumbull şi Violette Taylor o pregăteau de o săptămână încoace şi care urma să înceapă a doua zi după amiază. Vor porni cu barca cu motor până la capătul lacului, la o depărtare de vreo treizeci de mile, şi de acolo se vor duce la un alt lac, numit Bear, vreo patruzeci de mile mai spre est, unde, dispunând de corturi şi de tot echipamentul necesar, urmau să vâslească până la unele plaje şi colțuri pitoreşti, cunoscute numai de Harley şi Frank, pe care aveau să le viziteze mai pe îndelete. În fiecare zi vor vedea alte privelişti. Băieții vor vâna veverițe şi vor prinde peşte pentru masă. Vor pluti, de asemenea sub clar de lună, până la un hotel unde, se putea ajunge cu barca, după cum spuneau ei. Urmau să ia cu dânşii vreo doi-trei servitori, puşi la dispoziție de diferitele familii, precum şi una sau două însoțitoare pentru fete. Dar plimbările prin pădure! Prilejurile ce li se vor înfățişa pentru a se iubi — excursiile cu barca pe lac — ceasuri de neîntreruptă dragoste pentru cel puțin o săptămână!

În ciuda tuturor celor petrecute până acum, Glyde se întrebă totuşi dacă, indiferent de ce ar putea să urmeze, lucrul cel mai indicat nu era să accepte. Cât de minunat este să se ştie iubit de ea! Şi, pe urmă, ce altceva ar fi putut să facă aici? Dimpotrivă, s-ar îndepărta tot mai mult, tot mai mult de... de scena accidentului iar în cazul când cineva ar veni aici ca să caute un tânăr care ar se-măiaa cu el, de pildă, ei bine, nu va fi de față ca să atragă atenția şi să dea loc la comentarii pe socoteala lui. *Cei trei oameni...*

Totuşi, se gândi el brusc, nu trebuie să plece de aici în nici un caz înainte de a şti, cât mai precis cu piftinţă, dacă -bănuielile s-au îndreptat împotriva cuiva. Îndată ce se întoarse la cazinou, profită de un moment când era singur şi, interesându-se la chioşcul de ziare, află că nici un ziar de după-masă, din Utica, Albany sau cel local, nu va sosi acolo până la şapte şi jumătate. Trebuia să aştepte până atunci.

Aşa se face că, deşi după-masă înotă şi dansă, apoi reveni la vila Cranston cu Harley Baggott şi Bertina, iar Sondra se întoarse la Capul-Pinilor, după ce-i promise că vor cina împreună la familia Harriet, el se gândi în tot timpul acesta cum să-şi procure cât mai curând ziarele. Înţelegea, totuşi, că dacă nu va putea să se oprească în drumul de la vila Cranston la vila Harriet să-şi procure unul sau toate ziarele pe care le va găsi, trebuia să facă ceva şi să treacă pe la Cazinou a doua zi dimineaţă, înainte de plecarea spre lacul Bear. Trebuia să vadă ziarele neapărat! Trebuia să ştie ce se spune, sau, poate, ce se face în legătură cu perechea care s-a înecat.

În drumul către vila Harriet nu putu însă să-şi procure ziarele. Nu sosiseră încă. Nu găsi nici unul nici la vila Harriet când ajunse acolo. Dar, o jumătate de oră mai târziu, în timp ce şedea pe terasă discutând cu ceilalţi (cu toate că gândul îi era numai la ziare), apăru Sondra, anunţând:

— Ascultaţi! Am să vă dau o veste! Doi oameni s-au înecat azi-dimineaţă sau ieri la Big Bittern, aşa mi-a spus chiar acum la telefon Blanche Locke. Ea e acum la Three Mile Bay şi spune că a fost găsit cadavrul fetei, dar nu şi al bărbatului, cel puţin deocamdată. Se pare că s-au înecat în partea de sud a lacului.

Clyde tresări, se făcu ţeapăn şi alb ca varul, buzele i se învineţiră, iar ochii îi rămăseseră aţintiţi nu asupra a ceea ce se petrecea în jurul lui, ci asupra scenei de la Big Bittern — pinii înalţi, apa întunecoasă care o înghiţea pe Roberta... Va să zică, i-au descoperit cadavrul! Or fi crezând oare că şi cadavrul lui e acolo, aşa cum prevăzuse el în planurile lui? Dar să asculte! Trebuie să asculte, cu toată ameţeala care îl cuprinsese.

— Ce întâmplare nenorocită! Observă Burchard Taylor, încetând să mai zdrăngănească din mandolină. Or fi nişte cunoscuţi de-ai

noştri?

— Spune că nu ştie încă.

— Nu mi-a plăcut niciodată lacul acela, interveni Frank Harriet. E prea izolat. Tata, cu mine şi cu domnul Randall am fost acolo să pescuim vara trecută, dar n-am stat mult. E prea sinistru!

— Am fost acolo acum trei săptămâni, ți-aduci aminte, Sondra? Adăugă Harley Baggott. Nu prea ți-a plăcut...

— Da, mi-aduc aminte, răspunse Sondra. Un loc teribil de singuratic! Nu pot să-mi închipui cum de s-ar putea duce. Cineva acolo să se plimbe!

— Sper că nu e cineva din partea locului, pe care să-l cunoaştem! Zise Burchard gânditor. Asta ne-ar strica cheful, ne-ar tulbura distracțiile, cel puțin pentru câtva timp.

Față să-şi dea seama, Clyde îşi trecu limba peste buzele uscate şi-şi înghiți saliva pentru a-şi umezi gâtlejul.

— Cred că nici unul dintre ziarele de astăzi nu vorbeşte încă despre asta. S-a uitat cineva prin ele? întrebă Wynette Phant, care nu auzise primele cuvinte ale Sondrei.

— Nu există nici un ziar, comentă Burchard Taylor. Şi-apoi, e prea puțin probabil, nu ne-a spus Sondra adineauri că a aflat de la Blanche Locke la telefon? Blanche e acolo, chiar în apropierea locului cu pricina.

— Da, aşa e, ai dreptate.

Şi, totuşi, ziarul acela local de seară din Sharon — *Drapelul,* parcă aşa îi spune — să nu conțină oare nimic? Ah, dacă l-ar putea frunzări în seara asta!

Dar... un alt gând, pentru numele lui Dumnezeu! îi veni acum prima oară. Urmele paşilor săi! Lăsase oare urme de paşi în noroiul de pe țărm? Nici nu se, oprise măcar să se uite — se cățărase pe țărm într-o grabă nebună. Dar dacă a lăsat urme de paşi? Şi atunci n-ar putea să ştie şi n-ar putea să pornească în urmărirea lui — a necunoscutului pe care-l. Văzuseră cei trei oameni? Clifford Golden! Călătoria de azi-dimineață... Sosirea lui la vila Cranston în maşina familiei. Costumul acela ud în camera de la vilă! Dacă a intrat cineva, în lipsa lui, în cameră, să vadă, să cerceteze, să ancheteze — poate chiar să-i deschidă valiza? Un agent de poliție! Doamne!

Costumul era acolo, în valiză. Dar de ce în valiză, de ce atât de aproape de el? De ce nu l-a ascuns? De ce nu l-a aruncat în lac, legat de o piatră? S-ar fi dus la fund şi ar fi rămas acolo. Dumnezeule! La ce se gândea în fața unei situații atât de disperate? Dacă o să mai aibă nevoie de costum?

Stătea în picioare, cu sufletul şi trupul literalmente înghețate, cu privirile încremenite. Trebuie să plece de aici! Trebuie să se întoarcă acolo imediat şi să scape de costumul acela — să-l arunce în lac — să-l ascundă undeva în pădurea din spatele casei! Şi, totuşi — nu putea face asta aşa, din senin — să plece brusc după conversația asta nu prea serioasă cu privire la înecul celor două persoane. Ce impresie ar fi făcut?

Dar îşi spuse imediat: „Nu, fii calm, nu arăta nici o urmă de surescitare dacă poți arată că ai sânge rece, spune vreo banalitate încearcă!”

Apoi, stăpânindu-şi nervii cu toată puterea de care era în stare, se apropie de Sondra şi zise:

— Destul de trist, nu?

Dar cu o voce care, deşi reuşise să pară aproape naturală, era pe punctul de a tremura, aşa cum îi tremurau, de altfel, mâinile şi genunchii.

— Da, bineînțeles, răspunse Sondra, adresându-i-se numai lui de data asta. Mi se face rău ori de câte ori aud despre astfel de treburi. Dar tu? Mama e tare îngrijorată din cauza nebuniilor pe care eu şi Stuart le facem pe lacurile astea!

— Da, înțeleg...

Vocea îi deveni groasă şi greoaie. Abia izbuti să articuleze cuvintele. Păreau înăbuşite, sugrumate. Buzele lui formau acum o linie şi mai subțire decât adineauri. Fața i se făcu şi mai palidă.

— Ce-i cu tine, Clyde? Îl întrebă Sondra brusc uitându-se mai atent la el. Eşti aşa de palid! Şi ochii... S-a întâmplat ceva? Nu te simți bine, sau te supără lumina de aici?

Se întoarse să-i vadă şi pe ceilalți, pentru a face comparație, apoi îl privi din nou. El, dându-şi seama că este extrem de important să dezmintă descrierea făcută de Sondra, se învioră cum putu mai bine şi răspunse:

— Ah, nu, cred că din pricina luminii. Da, da, din pricina luminii, desigur! Am avut o zi destul de, de grea ieri, asta e tot! Nu trebuia să vin aici astă-seară.

Reuşi totodată să schiţeze surâsul cel mai ciudat şi mai imposibil. Iar Sondra, privindu-l cu multă simpatie, adăugă:

— A fost obosit băieţelul? Clyde, drăguţul de el, a muncit mult ieri? De ce nu mi-a spus băieţelul ăsta azi-dimineaţă, ca să nu mai facem ce am făcut toată ziua? Vrei să-l rog pe Frank să te ducă la vila Cranston? Sau preferi, poate, să te urci sus în odaia lui şi să faci nani puţin? N-o să se supere, sunt sigură. Să-I rog?

Sie întoarse ca pentru a-i vorbi lui Frank, dar Clyde, înspăimântat de această sugestie, însă căznindu-se în acelaşi timp să găsească o scuză pentru a pleca, exclamă cu o voce tremurată:

— Nu, nu, draga mea. Te rog... Nu... Nu... Nu e nevoie. O să-mi revin. O să mă duc sus ceva mai târziu, sau dacă ai să pleci tu, o să mă întorc şi eu acasă mai devreme, dar nu acum. Nu mă simt bine, dar o să-mi treacă...

Din cauza tonului său nervos, şi, cum i se păruse ei, puţin cam arţăgos, Sondra îi spuse:

— Foarte bine, dragul meu, foarte bine! Dacă te simţi rău, cred că e cazul să mă laşi să-l rog pe Frank să te ducă la vila Cranston, sau să-ţi pună la dispoziţie camera lui. N-o să se supere. După aceea — pe la zece jumătate — o să mă scuz şi o să te conduc acasă cu maşina. O să te las la poartă înainte de a mă duce şi eu acasă, împreună cu toţi cei care vor vrea, să plece. Că zici, băieţelul meu?

Clyde îi răspunse:

— Până una-alta, mă duc să beau un pahar cu apă.

Şi dispăru în una din spaţioasele camere de baie ale vilei Harriet. Zăvorî uşa, se aşeză pe un scaun şi începu să se gândească, să se gândească... la găsirea cadavrului Robertei, la posibilitatea existenţei unor vânătăi pe faţa ei, la urmele propriilor lui paşi în noroiul şi nisipul ţărmului, la costumul pe care-l lăsase dincolo, şi oamenii aceia din pădure, apoi la valiză, la pălăria şi jacheta Robertei, Ia propria lui pălărie fără căptuşeală lăsată pe apă... Se întreba ce să facă. Cum să procedeze? Ce să spună? Să coboare la Sondra, s-o convingă să plece, sau să rămână şi să îndure acest

martiriu? Iar ziarele de mâine ce-au să dea oare la iveală? Ce? Ce? Iar îi cazul când ştirile vor cuprind informaţii în sensul că el, Clyde, e căutat, sau implicat într-un fel oarecare în această afacere, era cumva înţelept să mai plece în excursie a doua zi, aşa cum proiectaseră? Sau ar fi mai bine să fugă de aici? Acum avea ceva bani. Putea să plece la New York, Boston sau la New Orleans, unde se afla Ratterer, dar nu, nu, nu într-un loc unde ar putea fi recunoscut de cineva!

Dumnezeule! Cât de absurde au fost toate calculele lui de până acum! Ce de greşeli îi scăpaseră! Îşi întocmise oare bine planurile de la început? Şi-a închipuit vreodată, de pildă, că trupul Robertei va fi găsit în apa aceea atât de adâncă? Şi, totuşi, iată — din prima zi — cadavrul fusese pescuit, şi stă mărturie împotriva lui! Şi cu toate că semnase cum semnase în registrul hotelului aceluia, n-ar fi oare cu putinţă să i se dea de urmă datorită celor trei oameni şi femeii aceleia de pe vapor? Trebuia să se gândească, să se gândească, să se gândească! Şi să plece de aici cât mai curând posibil, înainte de a se întâmpla o catastrofă!

Din ce în ce mai neputincios, din ce în ce mai terorizat, se hotărî să se întoarcă la Sondra să-i spună că se simte rău şi, dacă nu are nimic împotrivă, ar prefera să se ducă acasă cu ea, dacă poate aranja acest lucru. În consecinţă, la zece şi jumătate, deşi reuniunea avea să mai dureze câteva ceasuri întregi, Sondra îl anunţă pe Burchard că nu se simte prea bine şi-l rugă s-o ducă acasă, împreună cu Clyde şi Jill, adăugind că-i va revedea pe toţi a doua zi dimineaţă, la ora când urmau să plece la lacul Bear.

Iar Clyde, întrebându-se cu amărăciune dacă această plecare pretimpurie nu este încă una dintre greşelile nenorocite ce păreau să însoţească, pas cu pas, realizarea planului său deznădăjduit şi criminal, luă loc în barca rapidă, care îi duse în câteva clipe la vila Cranston. Acolo, cu aerul cel mai simplu şi mai curtenitor pe care şi-l putea impune, se scuză faţă de Burchard şi Sondra şi se repezi în camera lui. Costumul era în locul unde îl lăsase; nimic nu făcea să se creadă că în lipsa lui cineva ar fi tulburat liniştea încăperii. Totuşi, nervos şi bănuitor, îl scoase din valiză, îl făcu pachet, apoi, trăgând cu urechea la cel mai mic zgomot, aşteptă un moment de

linişte desăvârşită ca să se strecoare din casă fără să fie observat, în cele din urmă, ieşi cu un aer nepăsător, ca şi cum s -ar fi dus să facă o scurtă plimbare. Ajuns pe țărmul lacului — la o depărtare de vreun sfert de milă de casă — căută un pietroi, de care legă costumul, apoi îl aruncă în apă, cât puțu mai departe. După aceea se întoarse, tot atât de tăcut, de abătut şi de nervos cum plecase, gândindu-se într-una la ceea ce putea să-i aducă ziua de mâine şi la cele ce avea să spună în cazul când va veni cineva să-l interogheze.

CAPITOLUL 75

Zorile se revărsară, după o noapte zbuciumată în timpul căreia îl chinuiră coşmaruri pline de imaginea Robertei, de oameni veniți să-l aresteze şi altele de felul acesta, până când, în cele din urmă, se sculă, cu nervii şi ochii dureroşi. Când, o oră mai târziu, îşi luă inima în dinți şi coborî, îl văzu pe Frederick, şoferul care-l adusese în ajun şi care tocmai scotea una dintre maşini, şi îi rugă să-i procure toate ziarele de dimineață din Albany şi Utica. Pe la nouă şi jumătate, când se întoarse şoferul, le luă, se zăvorî cu ele în camera lui şi, deschizând unul la întâmplare, privirile îi căzură imediat asupra unui titlu care-l făcu să tresară:

MISTERIOASĂ MOARTE A UNEI TINERE
Cadavrul a fost găsit ieri în lacul Adirondack
însoțitorului ei nu i s-a dat de urmă

Crispat şi livid, Clyde se lăsă pe un scaun de. Lângă fereastră şi începu să citească:

Bridgeburg, N.Y.[25]*, 8 iulie. — Cadavrul unei necunoscute, soția unui tânăr care s-a înscris miercuri dimineața la hotelul de la lacul Grass N. Y. sub numele de «Carl Graham şi soția», iar joi la prânz la hotelul de la Big Bittern sub acela de «Clifford Golden şi soția», a fost pescuit ieri la extremitatea sudică a lui Big Bittern, cu puțin înainte de amiază. Descoperirea unei bărci răsturnate, precum şi a unei pălării de paie bărbăteşti, găsită plutind pe apă în punctul numit Golful Lunii, au determinat începerea unor operațiuni de dragare cu cângi şi undițe, care au continuat în tot cursul dimineții... Până ieri seară, la orele 7, cadavrul bărbatului nu fusese încă găsit, şi, după părerea coronerului Heit din Bridgeburg, chemat la locul tragediei pe la orele 2, totul face să se creadă că nici nu va fi găsit. Câteva răni şi zdrelituri de pe fața şi capul moartei, precum şi mărturia a trei oameni, sosiți la fața locului în timp ce se desfăşurau cercetările pentru găsirea cadavrelor şi care afirmă că au întâlnit în cursul nopții precedente, în pădurile ce se întind în sudul lacului, un tânăr ale cărui semnalmente corespund celor ale lui Golden sau Graham, i-au făcut pe mulți să conchidă că a fost comisă o crimă, iar asasinul încearcă să scape.*

Tânăra şi-a lăsat geamantanul de piele maro la casa de bagaje de la Gun Lodge, gara care deserveşte Big Bittern şi care se află la o depărtare de cinci mile spre est, iar pălăria şi jacheta, la garderobă hotelului, în timp ce Graham sau Golden şi-a luat valiza cu el în barcă.

După declarațiile hotelierului de la Big Bittern la sosire, perechea s-a înscris sub numele de «domnul şi doamna Clifford Golden din Albany». Au rămas la hotel doar câteva minute, după care Golden s-a dus la debarcaderul situat ceva mai departe de hotel şi a închiriat o luntre uşoară, în care s-a îmbarcat împreună cu tânăra lui însoțitoare, luându-şi cu el şi valiza, pentru a face o plimbare pe lac. Nici unul dintre ei nu s-a mai întors, iar ieri dimineață barca a fost văzută cu fundul în sus în locul cunoscut sub numele de Golful Lunii, un golfuleț, sau, mai bine zis, un intrând de la extremitatea de sud a lacului, unde mai târziu s-a descoperit cadavrul tinerei. Cum nu se cunosc nici un fel de stânci în această parte a Iacului, iar rănile de pe

25 Statul New York.

față sunt foarte vizibile, s-a bănuit imediat că tânăra a fost victima unui atentat. Aceste împrejurări, agravate de declarațiile celor trei oameni, precum şi de faptul că pălăria bărbătească, găsită în apropiere, nu avea căptuşeală şi nici un alt semn de identificare l-au făcut pe coronerul Heit să afirme că dacă nu se va găsi cadavrul bărbatului, este în mod cert vorba de o crimă.

Golden sau Graham, aşa cum l-au descris hotelierii, şi pasagerii şi călăuzele de la lacul Grass şi Big Bittern, nu are mai mult de douăzeci şi patru sau douăzeci şi cinci de ani, e subțirel, brunet nu depăşeşte cinci picioare şi opt sau nouă incii înălțime. La sosire era îmbrăcat într-un costum gri-deschis, cu pantofi maro-roşcați, o pălărie de paie şi purta în mână o valiză maro, la care era ataşată o umbrelă şi încă un obiect, probabil un baston.

Pălăria şi jacheta lăsate la hotel de tânăra înecată sunt de culoare maro-închis şi respectiv maro-deschis, iar rochia, de culoare albastru-închis.

S-a trimis o circulară tuturor gărilor din regiune pentru ca Golden sau Graham să fie prins, dacă e în viață şi încearcă să fugă. Cadavrul tinerei va fi transportat la Bridgeburg, capitala districtului, unde se va deschide o anchetă.”

Înghețat de spaimă, Clyde rămase pironit pe scaun şi cufundat în gânduri. Anunțarea unui asasinat comis cu laşitate pe care păreau s-o indice circumstanțele, într-un loc atât de apropiat, nu avea să stârnească oare o emoție ce-i va face pe mulți — poate pe toată lumea — să examineze cu atenție toți trecătorii, în speranța de a-l descoperi pe cel ce fusese descris în felul acesta? Şi prin urmare, întrucât avansaseră atât de departe pe urmele lui, nu era mai bine să se înfățişeze autorităților de la Big Bittern sau de aici şi să mărturisească totul, planul pe care-l pusese la cale, precum şi motivele ce-l îndemnaseră, explicându-le totodată că nu a fost în stare să omoare, deoarece în ultimul moment s-a produs în el o schimbare sufletească ce nu i-a îngăduit să-şi înfăptuiască planul? Dar nu! Ar însemna să arate Sondrei şi familiei Griffiths tot ce se petrecuse între el şi Roberta, şi asta înainte de a fi fost absolut sigur că nu mai există nici o scăpare. Pe de altă parte, îl va mai

crede cineva acum, după fuga lui, după ce au fost descoperite rănile despre care vorbeau ziarele? Oare toate acestea nu păreau să arate că el a omorât-o, indiferent de explicațiile contrare pe care. Le-ar putea da?

Şi, iarăşi, era posibil ca cel puțin unii dintre cei care-l văzuseră să-l recunoască pe baza descrierii din ziar, cu toate că nu mai purta costumul gri, nici pălăria de paie. Dumnezeule! Pe el îl căutau, ori pe acel Clifford Golden sau Carl Graham, care semăna cu el, pentru a-l acu a de asasinat? Dar dacă asemănarea lui cu Clifford Golden e izbitoare şi dacă vor veni cei trei oameni?! Începu să tremure. Mai rău încă, un gând nou şi groaznic îi trecu prin minte, luminându-i creierul ca un fulger: identitatea acestor inițiale cu inițialele numelui său! Nu se gândise niciodată la ele ca la ceva primejdios, dar acum înțelegea cât de mult puteau să-l încurce. De ce nu se gândise mai înainte? De ce? De ce? Ah, Dumnezeule!

Chiar în clipa aceea fu chemat la telefon. Cineva îl anunța că Sondra aşteaptă la capătul celălalt al firului. Dar trebui să facă un efort considerabil ca să-i răspundă pe un ton normal. Cum se mai simte băiețelul ei bolnav? Mai bine? Nesuferită boală, cum de venise aşa, pe neaşteptate, în ajun? Acum se simte-bine, într-adevăr? Şi-o să poată merge în excursie? Minunat! I-a fost tare teamă şi şi-a făcut fel de fel de griji toată noaptea... se gândea că e poate prea bolnav ca să-i însoțească. Dar iată că merge, aşa că totul va fi bine. Drăguțul de el! Ce băiat scump! O iubeşte chiar aşa de mult băiețelul ei? Ea e sigură că excursia o să-i facă bine. Până la prânz o să-şi consacre tot timpul numai pregătirilor dar la unu sau unu şi jumătate toată lumea va fi la debarcaderut de la cazinou. Şi atunci, ține-te! O, da, da, ce-au să mai petreacă! El urma să vină cu Bertina, şi Grant, şi cu toți ceilalți de acolo iar la debarcader va trece în barca cu motor a lui Stuart. Au să se distreze de minune, ca niciodată, dar acuma trebuie să-l lase. Cu bine!

Apoi dispăru, ca o pasăre cu penajul viu colorat, pe care n-o vezi decât o clipă.

Dar mai erau încă trei ore. de aşteptare înainte de a pleca de aici sustrăgându-se astfel primejdiei de a întâlni pe cineva care îl. Căuta pe Clifford Golden sau pe Cari Graham! Totuşi, până atunci ar

putea — nu-i aşa? Să facă o plimbare de-a lungul țărmului, spre pădure, sau să se ducă să aştepte jos, cu valiza pregătită, să vadă dacă nu cumva se apropie cineva pe cărarea ce şerpuieşte dinspre şosea, ori cu barca, de la țărmul opus. Iar dacă va vedea pe cineva care-i va părea cât de cât suspect, va putea să fugă, nu-i aşa? După ce mai întâi se plimbă prin pădure, uitându-se înapoi la fiecare pas, ca o jivină urmărită, se întoarse, mai stătu puțin, apoi se plimbă iar, mereu cu ochii-n patru. (Cine era omul acela? Dar barca aceea? Încotro se ducea? Nu cumva venea încoace? Cine se găsea în ea! Dacă era un agent de poliție, un detectiv? Atunci, fireşte, nu-i rămânea decât să fugă, de-o mai avea timp!)

Se făcu, în sfârşit, ora 1, şi şalupa familiei Cranston porni spre debarcader, cu Bertina, Harley, Wynette, Grant şi Clyde. Când ajunseră, acolo, se urcă şi restul grupului, inclusiv servitorii. La Capul-Peştişorului, treizeci de mile mai spre nord pe țărmul răsăritean, fură întâmpinați de maşinile familiilor Baggott, Harriet şi ale altora, de unde fură transportați, cu toate bărcile, şi echipamentul, la o distanță de patruzeci de mile spre est, până la lacul Bear, tot atât de singuratic şi aproape la fel de impresionant ca şi Big Bittern.

Ce izvor de plăceri ar fi fost pentru el o astfel de excursie dacă deasupra capului său n-ar fi atârnat această amenințare! Doamne, cât de plăcut era să se ştie lângă Sondra, ai cărei ochi îi spuneau într-una cât de mult îl iubeşte! Era atât de bine dispusă fiindcă îl avea alături de ea! Ah, dar cadavrul Robertei... scos la suprafață! Şi urmărirea lui Clifford Golden... Carl Graham! Şi semnalmentele sale exacte, transmise prin telegraf şi publicate peste tot! Le citiseră probabil toți însoțitorii lui de aici, toți cei din aceste bărci şi maşini.. Şi, totuşi pentru că-l cunoşteau, pentru că relațiile lui erau ceea ce erau — Sondra, familia Griffiths — nu bănuiau nimic, nici nu se gândeau măcar la semnalmente. Dar dacă se vor gândi? Dacă vor ghici? Ce grozăvie! Fuga! Demascarea! Poliția! Ei vor fi primii care se vor lepăda de el, toți, afară de Sondra, poate... Ba nu, şi ea! Şi ea, cu siguranță! Groaza care va licări în ochii ei!

În seara aceea, după apusul soarelui, pe țărmul vestic al acestui lac, într-o poiană întinsă, netedă ca o peluză bine întreținută,

întregul grup se instală în cinci corturi de culori diferite, aşezate în jurul unui foc, asemenea unui sălaş indian, în timp ce bucătarii şi servitorii şi le ridicau pe ale lor ceva mai departe. Cele şase bărci fură înşirate, ca nişte peşti scânteietori, pe țărmul ierbos al lacului. Urmă apoi cina în jurul focului. Baggott, Harriet, Stuart şi Grant, după ce le cântară celorlalți ca să danseze, au înjghebat o partidă de pocher, la lumina unei lămpi cu gaz. În timpul acesta, ceilalți cântau cântece de tabără sau şcolăreşti, cântece pe care Clyde nu le cunoştea, dar pe care încercă, totuşi, să le cânte. Urmară hohote de râs. Apoi, rămăşaguri pentru cel care va prinde primul peşte, care va împuşca prima veveriță sau potârniche, ori va câştiga prima cursă. La sfârşit, se discută în linişte planul strămutării taberei, a doua zi dimineață, cu cel puțin zece mile mai spre est, la o plajă într-adevăr ideală — doar la cinci mile depărtare de hotelul „Wetissic” — unde vor putea mânca şi dansa după pofta inimii.

Apoi, tăcerea şi frumusețea acestei tabere, noaptea, după ce întregul grup s-a culcat! Stelele... Apa tainică, sumbră, uşor încrețită în bătaia unui vânticel subțire, pinii tainici şi întunecoşi, care parcă şopteau în adierile nopții, țipetele păsărilor de noapte şi ale bufnițelor — prea tulburătoare să le poată asculta fără o destrămare lăuntrică. Cât de minunate, cât de splendide erau toate acestea, ah, numai... numai de n-ar fi urmărit de un spectru, de imaginea înfiorătoare a ceea ce îi făcuse Robertei, precum şi de teroarea primejdiei şi a puterii legii, care îl socotea un ucigaş! După ce toți ceilalți s-au culcat, ori s-au ascuns în întuneric, Sondra se strecură din cortul ei pentru a-i şopti câteva cuvinte şi a se săruta cu el sub privegherea stelelor. La rândul lui, îi şopti că e nespus de fericit, că îi este recunoscător pentru dragostea şi încrederea ei, şi la un moment, dat fu chiar ispitit să o întrebe dacă, în cazul când se va afla că nu e chiar aşa de bun precum şi-i închipuia ea, îl va mai iubi măcar cât de puțin, dacă nu-l va urî. Dar se stăpâni, de teamă că nu cumva, după izbucnirea lui de groază din ajun, Sondra să lege starea lui sufletească de acum de cea precedentă, sau, într-un fel ori altul, de taină înfricoşătoare, nimicitoare care îi măcina sufletul.

Mai târziu, întins în cortul cu patru paturi, în tovărăşia lui

Baggott, Harriet şi Grant, rămase treaz ore în şir, trăgând cu urechea la toţi paşii care puteau să însemne — Dumnezeule! — Ce nu, puteau să însemne, chiar aici? Legea! Arestarea! Demascarea! Moartea! În cursul nopţii se deşteptă de două ori, chinuit, de coşmaruri îngrozitoare, având impresia şi temându-se că a ţipat în somn.

Pe-urmă se ivi din nou splendoarea dimineţii, cu soarele ei rotund şi auriu ridicat deasupra apelor lacului şi a golfuleţului, unde se bălăceau câteva raţe sălbatice. De cum le văzură, Grant, Stuart şi Harley, pe jumătate dezbrăcaţi, luându-şi puştile şi făcând mult caz de priceperea lor în arta vânătorii, se îmbarcară în luntre, cu speranţa ridicolă de a împuşca de la distanţă câteva, dar se întoarseră cu mâinile goale, spre marele haz al celorlalţi. Băieţi şi fete, îmbrăcaţi în costume de baie viu colorate şi în rochii de plajă de mătase, se îndreptară apoi spre apă, unde şi intrară, râzând, ţipând în gura mare şi zbenguindu se. La 9 luară micul dejun; pe urmă strălucitoarea flotilă de luntre se îndreptă spre răsărit, un adevărat alai de veselie şi frumuseţe, în mijlocul melodiilor executate la banjouri, ghitare şi mandoline şi într-un tărăboi nemaipomenit de voci care cântau, glumeau şi râdeau.

— Ce are azi micuţul meu drag? E negru la faţă... Nu se simte oare fericit aici, cu Sondra lui şi cu toţi ştrengarii ăştia?

Clyde, îşi dădu seama imediat că trebuie să simuleze voioşia şi lipsa de griji.

Pe la amiază, Harley Baggott, Grant şi Harriet anunţară că drept în faţa lor se vede frumoasa plajă unde voiau să debarce — Ramshorn, o limbă de pământ, al cărei cel mai înalt punct domina lacul în toată lărgimea şi lungimea lui. La poale, pe ţărm, era loc destul pentru toate corturile şi echipamentul grupului. După-amiaza aceasta de duminică, plăcută şi caldă, şi-o petrecură conform programului obişnuit: gustare, înot, dans, plimbare, joc de cărţi, muzică. Apoi, Clyde şi Sonara, imitând celelalte perechi, se îndreptară şi ei Sondra înarmată cu o mandolină — spre o stâncă pitită în partea de răsărit a taberei, unde au putut să se întindă la umbra pinilor — Sondra în braţele lui Clyde — şi să vorbească despre ceea ce vor face mai târziu, deşi, după cum îl informă acum

Sondra pe Clyde, doamna Finchley declarase că, după această vizită a lui Clyde, fiica ei nu va mai avea voie să aibă cu el nici un fel de relaţii de natura acelora pe care le favoriza excursia de faţă. Era prea sărac; înrudirea cu familia Griffiths era prea vagă. (În felul acesta, dar într-un mod mai voalat, reproduse Sondra cuvintele mamei sale.) Totuşi, se grăbi să adauge:

— Ce ridicol, dragul meu! Dar, lasă, fii fără grijă! Eu m-am mulţumit să râd şi n-am contrazis-o, pentru că nu vreau s-o întărit tocmai acum. Am întrebat-o însă cum să fac ca să te evit, aici sau în altă parte, de vreme ce eşti atât de solicitat. Băieţelul meu e atât de fermecător! Toată lumea gândeşte aşa, până şi bărbaţii!

Chiar în acel moment, pe terasa hotelului „Silver” din Sharon, Mason, procurorul districtului, ajutorul său, Burton Burleigh, coronerul Heit şi Earl Newcomb, precum şi Slack, redutabilul şerif pântecos şi fioros, totuşi destul de simpatic în împrejurările obişnuite ale vieţii, însoţit de trei ajutoare — primul, al doilea şi al treilea agent, Kraut, Sissel şi Swenk — se sfătuiau asupra celui mai bun şi mai sigur mijloc de a-l aresta pe criminal.

— A plecat la lacul Bear! Trebuie să-l urmărim şi să punem mâna pe el înainte de a prinde de veste că e căutat!

Grupul trecu, aşadar, la acţiune: Burleigh şi Earl Newcomb se informă chiar la Sharon în legătură cu sosirea lui Clyde, vinerea precedentă, şi cu plecarea lui la vila Cranston, interogând toate persoanele care puteau da indicaţii cu privire la faptele şi deplasările lui şi înmânându-le citaţii. Heit se duse la Three Mile Bay într-o misiune similară să-l vadă pe domnul Mooney, căpitanul vasului *Cygnus*. Şi, în sfârşit, Mason, împreună cu şeriful şi ajutoarele lui, îmbarcaţi într-o puternică şalupă, închiriată în acest scop, urmară itinerariul expediţiei de curând plecate, mai întâi la Capul-Peştişorului şi de acolo, în cazul când pista părea sigură, până la lacul Bear.

Luni dimineaţa, în vremea când cei de la Ramshorn Point, după ce ridicară tabăra, se îndreptau spre Shelter Beach — situat la paisprezece mile mai spre răsărit — Mason, împreună cu Slack şi cu cele trei ajutoare soseau la locul unde fusese tabăra părăsită cu

o zi mai înainte. Acolo, şeriful şi Mason se sfătuiră între ei, apoi îşi împărțiră forțele. Urcați în bărci împrumutate de la locuitorii singuratici ai regiunii, Mason şi Kraut o luară de-a lungul țărmului de sud, Slack şi Sissel, de-a lungul țărmului de nord, în timp ce tânărul Swenk, ars de dorința de a aresta pe cineva şi de a-l pune în cătuşe, dar dându-se drept un vânător sau un tăietor de lemne, vâsli drept spre răsărit, mergând pe linia de mijloc a Iacului, urmărind, cu privirea orice indiciu posibil, fum, focuri, corturi sau indivizi ce-şi petreceau timpul pe un țărm ori pe altul. Ambiția lui cea mare era să-l prindă el însuşi pe ucigaş — „în numele legii, Slyde Griffiths, te arestez!” Totuşi, se întrista la gândul că, dacă avea să descopere un indiciu oarecare, potrivit instrucțiunilor primite de la Mason şi Slack, trebuia să se întoarcă — deoarece era cel mai înaintat dintre toți ceilalți — ca să nu sperie vânatul sau să-l piardă cumva. După aceea, dintr-un punct de unde ar fi sigur că omul căutat nu-l va putea auzi, trebuia să tragă un singur foc cu pistolul său cu opt cartuşe; auzindu-l, urmăritorul cel mai apropiat va trage un foc, în semn de răspuns, şi apoi se va îndrepta în direcția lui cât mai repede posibil. În nici un caz, însă, nu trebuia să încerce să pună mâna singur pe criminal, afară doar dacă ar observa vreo tentativă de fugă cu barcă sau pe jos a vreunui individ suspect, ale cărui semnalmente ar corespunde cu cele ale lui Clyde.

În timpul acesta, Glyde, însoțit de Harley Baggott, Bertina şi Sondra, vâslea într-una din bărci spre răsărit, alături de restul flotilei, aruncându-şi mereu privirile înapoi şi întrebându-se ce va face în cazul când vreun agent de poliție sau altcineva ar fi sosit la Sharon şi l-ar urmări până aici. Fiindcă, în definitiv, ce era chiar aşa de greu să se descopere unde a plecat, presupunând că i-au aflat numele adevărat?

Or, numele lui adevărat nu-l aflaseră. O dovedeau articolele din ziare. Aşa că de ce să se chinuiască într-una, în timpul acestei minunate excursii, când el şi Sondra erau, în sfârşit, împreună? Pe de altă parte, n-ar putea oare, la nevoie, s-o apuce singur prin aceste păduri atât de puțin umblate, care înconjurau lacul, în direcția est, spre hotelul situat la celălalt capăt al lacului, şi să nu se mai întoarcă? Nu-l întrebase oare, duminică după-amiază, pe

Harley Baggott, precum şi pe alții — în treacăt, fireşte — dacă nu cumva, există vreun drum spre sud ori spre est, la extremitatea răsăriteană a lacului? Şi nu i se spusese că există?

În sfârşit, luni la prânz ajunseră la Shelter Beach, al treilea loc remarcabil prin frumusețea lui, ales de către organizatorii excursiei, unde Clyde dădu o mână de ajutor la ridicarea corturilor, în timp ce fetele zburdau în jurul lor.

În acelaşi interval de timp, la Ramshorn, văzând cenuşa lăsată pe țărm de focurile bivuacului, tânărul Swenk, plin de zel şi entuziasm, ca un animal în căutarea prăzii, se apropie şi o examina, după care îşi reluă drumul în mare grabă. Doar cu un ceas mai târziu, Mason şi Kraut sosiră şi ei la locul acela, aruncându-i doar o privire fugară, deoarece era limpede că vînatul se depărtase.

Swenk însă vâsli şi mai repede, până când, pe la 4, sosi la Shelter Beach. Acolo, văzând încă din depărtare vreo şase persoane care se scăldau, întoarse barca şi se retrase în direcția însoțitorilor lui, pentru a le da semnalul convenit. După ce străbătu aproximativ două mile înapoi, trase un foc de revolver, la care răspunseră atât Mason, cât şi şeriful Slack îl auziseră amândoi, şi acum vâsleau repede şi unul, şi altul spre răsărit.

Clyde, care era în apă, alături de Sondra, tresări când auzi împuşcăturile. Ce sunet amenințător avusese prima împuşcătură! O împuşcătură urmată de alte două semnale, mai depărtate, totuşi, după cât se părea, răspunzând celei dintâi! Apoi tăcerea aceea de rău augur care a urmat! Ce putea fi oare? Şi Harley Baggott, căruia îi ardea de glume:

— Îi auziți pe derbedeii ăia cum vânează când nu e permis? Nu-i aşa că e ilegal? Sezonul e închis parcă...

— Hei! Strigă Grant Cranston. Rațele de-acolo sunt ale mele! Lăsați-le în pace!

— Dacă s-or pricepe să tragă tot aşa ca tine, Granty, fii fără grijă, că bietele rațe n-or să pățească nimic! Spuse Bertina.

Silindu-se să surâdă, Clyde privea în direcția împuşcăturilor şi asculta că o jivină hăituită.

De unde îi venea această pornire ce-l îndemna să iasă din apă,

să se îmbrace şi să fugă? Repede! Repede, în cort! În pădure, repede! Panica era aşa de aprigă, încât, profitând de un moment când ceilalți nu-l priveau, se repezi în cortul lui, se îmbrăcă în costumul albastru, îşi luă şapca, apoi se furişă în pădure prin spatele taberei — fără ca cineva din grup să-l vadă ori să-l audă — pentru a avea timp să reflecteze şi să ia o hotărâre, adăpostindu-se undeva departe de țărm, undeva unde nu putea fi văzut dinspre lac, de teamă, de teamă... cine ar putea spune precis ce însemnau împuşcăturile acelea?

Dar Sondra? Şi tot ce-i spusese ea sâmbătă, ieri şi astăzi... Putea oare s-o părăsească în felul acesta, când nici măcar nu era sigur? Putea? Sărutările ei! Asigurările ei cu privire la viitor! Ce-o să creadă acum, ce-or să creadă ceilalți în cazul când el nu se va mai întoarce? Şi comentariile pe care le vor face, desigur, ziarele din Sharon şi de aiurea în legătură cu dispariția lui, dispariție ce va ajuta să fie identificat, fără îndoială, cu Clifford Golden sau Carl Graham...

Se gândi apoi că nu este exclus ca toate aceste temeri să fie neîntemeiate, că focurile de armă să fi fost trase de niscaiva vânători în trecere prin pădure sau pe lac. Se opri şi se întrebă dacă e bine să se ducă mai departe sau nu. Ah, şi cât de prietenoşi erau copacii aceştia înalți ca nişte coloane, moliciunea şi tăcerea covoarelor de ace cafenii risipite pe pământ, crângurile şi desişurile de arbuşti, sub care te puteai ascunde până la căderea nopții! Apoi să fugi mai departe, tot mai departe!... Se întoarse, totuşi, cu intenția de a reveni la tabără, casă vadă dacă a sosit cineva sau nu. (Ar putea să spună că s-a plimbat prin pădure şi s-a rătăcit.)

Or, cam în momentul acela, ascunşi în dosul unui grup de copaci, la cel puțin două mile mai spre vest de tabără, Mason, Slack şi toți ceilalți se întâlniseră din nou şi se sfătuiau. Mai târziu, în urma acestei consfătuiri, în vreme ce Clyde şovăia şi se apropia din nou de tabără, Mason îşi făcu apariția acolo, venind în barcă la care vâslea Swenk, şi-i întrebă pe cei de pe țărm dacă un oarecare domn Clyde Griffiths se găseşte printre ei şi dacă ar putea să-l vadă. Harley Baggott, fiind cel mai aproape, îi răspunse:

— Da, sigur. E pe aici pe undeva...

Apoi Stuart, Finchley strigă:

— *Hello,* Griffiths!

Nu primi însă nici un răspuns.

Fără a se fi apropiat îndeajuns ca să-l audă pe Finchley, chiar în acea clipă Clyde se întorcea spre tabără, mergând foarte încet şi foarte prevăzător. Spunându-şi că trebuie să fie pe undeva prin împrejurimi şi că nu bănuieşte încă nimic, Mason se hotărî să aştepte câteva minute, sfătuindu-l în acelaşi timp pe Swenk să intre în pădure, şi dacă, din întâmplare, îl va întâlni pe Slack sau pe oricare altul, să le spună să trimită un om spre est, de-a lungul țărmului, şi altul spre vest, în timp ce el însuşi, Swenk, va pleca cu barca spre est, către hotelul de la capătul lacului, pentru că de acolo să poată înştiința toată lumea despre prezența în împrejurimi a individului urmărit.

În timpul acesta, lui Clyde, care se afla la o depărtare de numai trei sferturi de milă spre est, un glas tainic îi spunea: „Fugi, fugi — nu zăbovi!” Şi, totuşi, zăbovea, gândindu-se la Sondra, la viața asta minunată! Să fugă în asemenea chip? Îşi spunea că ar putea să facă o greşeală mai mare plecând decât rămânând. Se putea presupune, în fond, că împuşcăturile acelea nu însemnau nimic, că au fost, pur şi simplu, trase de nişte vânători care nu aveau nici o legătură cu situația lui, dar, pe de altă parte, puteau să-l coste totul. Până la urmă, făcu, în fine, din nou cale-ntoarsă, spunându-şi că e mai înțelept să nu revină momentan, în orice caz nu până la o oră foarte înaintată, nu până la căderea întunericului, spre a avea timp să se convingă dacă ciudatele împuşcături aveau vreo semnificație oarecare.

Se opri apoi iarăşi, tăcut şi şovăitor, în amurgul plin de ciripitul vrăbiilor şi cintezoilor! Era numai ochi şi urechi, de o nervozitate extremă.

Deodată, la o depărtare de cel mult cincizeci de picioare, ieşind din rândurile lungi de copaci înalți, apăru în fața lui un bărbat bărbos, parcă un pădurar, care se apropie grăbit şi tăcut — un om înalt, costeliv, cu ochi pătrunzători, purtând o pălărie de fetru de culoare m ro şi un costum maro-cenuşiu, lăbărțat şi uzat, care-i atârna pe trupul uscățiv. Tot atât de brusc precum apăruse, omul

strigă, făcându-l pe Clyde să încremenească şi să-şi simtă sângele îngheţat în vine:

— O clipă, domnule! Nu mişca! Nu cumva numele dumitale e Clyde Griffiths?

Clyde observând privirea tăioasă şi inchizitorială din ochii străinului, precum şi revolverul pe care îl scosese şi-l ridicase spre el, se opri pe loc. Hotărârea, şi tonul autoritar al bărbatului acestuia îl prefăcuseră într-o stană de piatră. Cum, l-au şi prins? Reprezentanţii legii veniseră cu adevărat după el? Dumnezeule! Acum nu mai exista nici o nădejde de fugă! De ce nu-şi continuase drumul? Ah, de ce? Simţi că puterile îl părăsesc şi începu să tremure. Nevoind să se compromită, era gata să răspundă: „Nu”, totuşi, ascultând de un gând mai înţelept, spuse:

— Da, aşa mă numesc.

— Faci parte din grupul excursioniştilor de colo, nu?

— Da, domnule.

— E în regulă, domnule Griffiths. Scuză-mă că folosesc revolverul. Am ordin să te arestez, cu orice preţ, asta e tot! Numele meu este Kraut. Nicholas Kraut. Sunt şerif-adjunct al districtului Cataraqui. Am asupra mea un mandat de arestare împotriva dumitale. Presupun că ştii pentru ce şi eşti gata să mă urmezi fără să opui vreo rezistenţă.

Spunând acestea, domnul Kraut strânse şi mai mult arma sa, grea şi ameninţătoare şi îl privi pe Clyde cu un aer hotărât, care nu admitea nici o replică.

— Da... dar... nu ştiu... răspunse Clyde cu glas slab şi greoi, cu faţa albă ca varul. Dacă aveţi însă un mandat de arestare împotriva mea, desigur că o să vă urmez. Dar pentru ce... pentru ce... Nu înţeleg — glasul începu să-i tremure uşor când spuse acestea — pentru ce vreţi să mă arestaţi?

— Nu ştii, hai? Miercurea sau joia trecută n-ai fost la Rig Bittern ori la lacul Grass?

— Nu, domnule, n-am fost, minţi Clyde.

— Şi nu ştii nimic despre moartea unei fete care s-a înecat acolo şi cu care se bănuieşte că ai fost dumneata, Roberta Alden din Biltz, statul New York?

— Dumnezeule, nu ştiu nimic! Răspunse Clyde nervos, cu o voce sugrumată, pierzându-şi cu totul firea când îl auzi pe acest străin pomenind atât de curând numele şi adresa Robertei.

Aşadar ştiau! Aveau indicii! Cunoşteau adevăratele nume, şi al lui, şi al ei!

— Dumnezeule! Se bănuieşte că eu aş fi comis o crimă? adăugă el cu vocea stinsă, o simplă şoaptă.

— Va să zică dumneata nu ştii că s-a înecat joia trecută? Şi n-ai fost cu ea în ziua aceea?

Domnul Kraut îl țintui cu o privire aspră, cercetătoare şi neîncrezătoare.

— Bineînțeles că nu, răspunse Clyde, gândindu-se acum la un singur lucru: că trebuie să nege totul până când va putea medita sau va şti ce anume să facă ori să spună.

— Şi nu te-ai întâlnit cu trei oameni care mergeau spre sud, dinspre Big Bittern spre Three Mile Bay, în noaptea de joi spre vineri, pe la ora 11?

— Nu, domnule, fireşte că nu! Nu am fost acolo, v-am spus.

— Foarte bine, domnule Griffiths, eu, unul, nu mai am nimic de spus. Tot ce trebuie să fac este să te arestez, Clyde Griffiths, pentru asasinarea Robertei Alden! Eşti prizonierul meu!

Mai mult pentru a face o demonstrație de forță şi autoritate, scoase o pereche de cătuşe de oțel, care-l făcură pe Clyde să se dea înapoi şi să tremure de parcă l-ar fi lovit cineva.

— Nu e nevoie să mi le puneți, domniile, se rugă el. N-aş vrea să mi le puneți. N-am purtat niciodată aşa ceva. O să vă urmez fără ele.

Aruncă o privire lacomă şi tristă spre desişurile, în al căror adânc protector, doar cu câteva clipe mai înainte, ar fi putut să dispară şi să scape!...

— Atunci e în regulă! răspunse redutabilul Kraut. Dacă zici că ai de gând să mă urmezi liniştit...

Apoi îl apucă pe Clyde-de unul din brațele aproape paralizate.

— Să nu vă supărați dacă am să vă mai rog ceva... îi spuse Clyde cu o voce stinsă şi temătoare în timp ce mergeau. (imaginea Sondrei şi a celorlalți îi juca orbitoare în fața ochilor. Sondra! Sondra! Să se

întoarcă acolo în chip de asasin, în stare de arest! În fața ei şi a Bertinei! Nu, nu!) Aveți... aveți intenția să mă duceți înapoi la bivuac?

— Da, domnule, acolo am de gând să te duc. E ordin. Acolo sunt acum procurorul districtului şi şeriful din districtul Cataraqui.

— Ah, ştiu, ştiu... stărui Clyde cu un accent isteric, căci îşi pierduse aproape cu totul cumpătul. Dar n-ați putea... n-ați putea... pentru că o să vă urmez unde doriți... ştiți, toți cei de colo sunt prietenii mei, şi mi-e groază... nu s-ar putea să ajungem acolo unde vreți să mă duceți fără să mai trecem pe la bivuac? Am un motiv special... vreau să spun... eu... eu... Dumnezeule! Sper că n-o să mă duceți înapoi acolo, vă rog, domnule Kraut...

Kraut avea acum în față un copil neputincios, cu trăsături fine, cu privirea nevinovată, bine îmbrăcat şi binecrescut, iar nu un individul sălbatic, brutal sau sângeros pe care se aşteptase să-l întâlnească. Părea, din toate punctele de vedere, demn să aparțină clasei pe care el, Kraut, era înclinat să o respecte. Şi, în definitiv, de ce n-ar fi un tânăr cu relații foarte solide? Discuțiile pe care le auzise până acum păreau să indice că tânărul acesta se înrudea cu una dintre cele mai bogate familii din Lycurgus. Prin urmare, se simți dispus să-i arate oarecare considerație, aşa că adăugă:

— Foarte bine, tinere, nu vreau să fiu prea aspru cu dumneata. La urma urmei, eu nu sunt nici şeriful, nici procurorul districtului, doar agentul însărcinat cu arestarea dumitale. Sunt alții acolo care vor şti ce să spună sau cum să procedeze cu dumneata, iar când ajungem la ei, poți să-i rogi să nu te mai ducă înapoi la tabără. S-ar putea să nu fie nevoie. Dar lucrurile dumitale? Sunt acolo, nu-i aşa?

— Da, însă asta n-are nici o importanță, răspunse Clyde nervos şi cu aprindere. Pot să le iau oricând. Dar acum nu vreau să mă mai întorc acolo, dacă se poate.

— Foarte bine, atunci să mergem, făcu domnul Kraut. Porniră tăcuți, în timp ce, în lumina amurgului, copacii înalți formau un fel de strane solemne, printre care treceau ca nişte credincioşi plini de evlavie prin naosul unei catedrale, iar privirile lui Clyde se aținteau, obosite, asupra unei pete de un roşu-livid ce se mai vedea încă spre

apus, printre arbori.

Acuzat de asasinat! Roberta moartă! Şi Sondra... moartă pentru el! Şi familia Griffiths! Şi unchiul lui! Şi mama lui! Şi toți cei din tabără!...

Dumnezeule, Dumnezeule, de ce n-a fugit când glasul acela, indiferent de unde venea el, îl îndemnase cu atâta stăruință să fugă?

CAPITALUL 76

În lipsa lui Clyde, impresiile culese de domnul Mason cu privire la lumea în care se învârtea cel urmărit aici, adăugindu-se celor de la Lycurgus şi Sharon şi confirmându-le, fură de ajuns ca să-l dezamăgească în ceea ce priveşte uşurința cu care îşi închipuise că va putea să-l condamne. Pentru că tot ceea ce vedea în jurul lui îi vorbea despre mijloace, precum, şi despre dorința de a se muşamaliza un scandal că acesta. Bogăție, lux, nume şi legături importante, dispuse, fără îndoială, să-l apere. Nu era oare firesc ca bogații şi puternicii Griffiths, aflând de arestarea nepotului lor, indiferent de crima lui, să ia toate măsurile pentru a-i găsi cei mai buni apărători care să le salveze numele? Fără îndoială! Pe de altă parte, datorită amânărilor pe care astfel de avocați vor reuşi să le obțină, nu era exclus ca înainte de a-l vedea condamnat po acest tânăr, aşa cum spera, să fie el însuşi demis din funcția do procuror, fără a fi propus sau ales ca judecător, post pe care-l râvnea şi de care avea atât de multă nevoie.

Harley, Baggott, îmbrăcat într-un *sweater* în culori aprinse şi pantaloni de flanel, şedea în fața corturilor pestrițe, care formau un semicerc în fața iacului, şi punea la punct o undiță cu bobină. Prin deschizăturile câtorva corturi se vedeau şi unele persoane — Sondra, Bertina, Wynette şi altele — aranjându-se după baia pe care o făcuseră adineauri. Întrebându-se dacă e înțelept din punct

de vedere politic şi social — dată fiind eleganța acestei societăți — să anunțe în mod public natura misiunii sale, preferă să rămână tăcut câtva timp, reflectând asupra experiențelor din tinerețea lui şi din tinerețea Robertei Alden, în contrast cu ale celor de aici. Îşi spunea că un om cu legăturile pe care le avea acest Griffiths a căutat, fireşte, să abuzeze de Roberta Alden, o fată de condiție umilă, şi asta în mod josnic şi brutal, cu speranța că se va descotorosi uşor de ea. Totuşi, arzând de dorința de a câştiga cât mai mult teren, în ciuda ostilității de care se va lovi poate, se apropie în cele din urmă de Baggott şi, pe un ton foarte acru, dar cu toată amabilitatea de care era capabil, spuse:

— Locul ăsta e ideal pentru bivuac, nu-i aşa?

— Da, aşa zicem şi noi.

— Sunteți un grup venit de pe la proprietățile şi hoteluriIe din preajma Sharonului, bănuiesc, nu?

— Da. Mai ales de pe țărmul de sud şi vest.

— Nu mai e nici un Griffiths pe aici în afară de domnul Clyde?

— Nu, după câte ştiu, ceilalți au rămas tot la Greenwood.

— Îl cunoaşteți personal pe domnul Clyde Griffiths?

— Desigur, face parte din grupul, nostru!

— Nu ştiți de cât timp e aici... vreau să spun de cât timp e la vila Cranston?

— Cred că de vineri. În orice caz, l-am văzut vineri dimineață. Dar trebuie să se întoarcă numaidecât, aşa încât o să-l puteți întreba chiar pe el, răspunse Baggott, întrerupând conversația, deoarece începea să-şi spună că domnul Mason e prea curios şi, pe deasupra, nu face parte din lumea lui, nici din aceea a lui Clyde.

În clipa aceeasta, Frank Harriet, cu o rachetă de tenis sub braț, trecea cu paşi mari prin fața lor.

— Încotro, Frankie?

— Să încerc terenul pe care l-a pregătit azi-dimineață Harrison.

— Cu cine?

— Cu Violette, Nadine şi Stuart.

— Mai e loc şi pentru alt teren?

— Cum să nu; sunt două! De ce nu vii şi tu, cu Bert, Clyde şi Sandra?

— Să pun mai întâi la punct undița asta.

Mason se gândi imediat: Clyde şi Sondra. Clyde Griffiths şi Sondra Finchley, chiar fata ale cărei bilețele şi cărți de vizită se aflau într-unul din buzunarele lui. Nu era exclus s-o vadă aici, împreună cu Clyde, poate chiar să discute mai târziu cu ea despre cel căutat.

Tocmai atunci Sondra, Bertina şi Wynette ieşiră din corturile lor. Bertîna strigă:

— Harley, ascultă! Nu ştii unde e Nadine?

— Nu, dar Frank a trecut adineauri pe aici. Spunea că se duce la terenul de tenis să joace cu ea, cu Violette şi Stew.

— Da? Bine! Atunci haide, Sondra! Vino, Wynette! Să vedem cum arată.

Rostind numele Sondrei, Bertina se întoarse s-o ia de braț, gest ce-i oferi lui Mason exact prilejul de care avea nevoie, de a o veda şi studia o clipă pe fata care, în mod atât de tragic şi desigur fără să ştie, o înlocuise pe Roberta în inima lui Clyde. Şi, după cum putu constata el însuşi, era mai frumoasă şi îmbrăcată mai luxos decât ar fi putut Roberta spera să fie vreodată. Şi era vie, pe câte vreme cadavrul celeilalte zăcea acum la morga din Bridgeburg.

În timp ce le privea astfel, cele trei fete se îndepărtară, braț la braț, Sondra strigându-i lui Harley:

— Dacă-l vezi pe Clyde, spune-i să vină, da? Harley răspunse:

— Mai e nevoie să-i spun eu? Doar se ține după tine ca o umbră!

Impresionat de culorile acestei scene şi de dramă pe care o ascundea, Mason privi în jurul lui atent şi chiar emoționat. Acum era limpede de ce visa Clyde să scape de fata aceea, desluşise motivul real, ascuns. Această frumoasă Sondra, precum şi luxul la care aspiră! Şi când te gândeşti că un tânăr de anii lui şi cu posibilitățile pe care i le oferea viitorul a putut să coboare până la o faptă atât de mârşava! De necrezut! Şi numai la patru zile după asasinarea celeilalte, să petreacă aici cu fata asta frumoasă, cu care spera să se căsătorească, tot aşa după cum Roberta sperase să se căsătorească cu el! Ticăloşiile vieții sunt, cu adevărat, de necrezut!

În acest moment, tocmai când era aproape hotărât să-şi dea pe față identitatea şi să examineze echipamentul lui Clyde, deoarece

nu-l vedea apărând, Ed Swenk se ivi din nou şi, cu o mişcare a capului, îi dădu a înțelege că trebuie să-l urmeze. Când se afundară în umbra arborilor din jur, Swenk i-l arătă pe Nicholas Kraut, însoțit de un tânăr zvelt, bine îmbrăcat, cam de vârstă care i se atribuia lui Clyde, Datorită palorii de ceară a feței lui, Mason deduse imediat că se găseşte în prezența lui Clyde. Se apropie de el cu paşi repezi, ca o viespe sau ca un bondar iritat, oprindu-se o clipă pentru a-l întreba pe Swenk unde şi cine l-a prins, apoi se uită la Clyde cu o privire acuzatoare şi severă, aşa cum i se cădea unui reprezentant al forței şi majestății legii.

— Va să zică dumneata eşti Clyde Griffiths?

— Da, domnule.

— Bine, domnule Griffiths, numele meu e Orville Mason. Sunt procurorul districtului în care se află Big Bittern şi lacul Grass. Bănuiesc că te-ai familiarizat îndeajuns cu locurile astea până acum, nu-i aşa?

Se opri, să observe efectul acestui scurt comentariu ironic. Totuşi, deşi se aştepta să-l vadă pe tânăr făcând fețe-fețe, Clyde se mulțumi să-l privească nervos. Ochii lui negri trădau o încordare cumplită.

— Nu, domnule, asta n-aş putea să spun.

Într-adevăr, în tot cursul drumului până aici, pas cu pas, se întărise în el, din ce în ce mai mult, convingerea absolută şi nestrămutată că, indiferent de dovezile şi acuzațiile ce i se vor putea aduce, nu vă trebui să spună nimic în legătură cu el însuşi, cu Roberta, cu vizita la Big Bittern sau lacul Grass, Nu avea curajul să rişte aşa ceva. Pentru că asta ar fi însemnat pur şi simplu o mărturisire a vinei sale, când, de fapt, nu se ştia vinovat. Şi nimeni, nimeni, nici Sondra, nici familia Griffiths, nici elegantii lui prieteni de aici nu trebuiau să ştie vreodată că el s-a făcut vinovat — fie şi numai în gând — de aşa ceva! Totuşi, ceilalți erau numai la doi paşi de aici, şi în orice moment puteau să se apropie şi să afle motivul arestării. Iar în timp ce simțea necesitatea de a nega cu tărie că ştie ceva în legătură cu toate cele spuse. Încerca o groază nemărginită în fața acestui om, în fața repulsiei şi a iritării pe care o astfel de atitudine le putea stârni în el. Nasul acela diform!... Ochii mari şi

severi!

Mason, după ce-l privi aşa cum ar privi cineva un animal ciudat prins în capcană, iritat de faptul că tăgăduieşte, dar convins, din pricina palorii sale, că îl va face în scurtă vreme, să-şi mărturisească vina, urmă:

— Domnule Griffiths, ştii, desigur, de ce anume fapt eşti acuzat.

— Da, domnule, mi-a spus dumnealui.

— Şi recunoşti că eşti vinovat?

— Nu, domnule, bineînțeles că nu recunosc, răspunse Clyde, cu buzele subțiri şi palide strânse peste dinții săi regulați, ferindu-şi într-o parte privirile tremurătoare şi pline de o groază nespusă.

— Ce absurditate! Câtă neruşinare! Negi că ai fost la lacul Grass şi la Big Bittern miercurea şi joia trecută?

— Da, domnule.

— Foarte bine! Spuse Mason, devenind rigid în gesturi şi rostind cuvintele cu mânie şi în acelaşi timp într-un fel inchizitorial. Atunci probabil că vei nega şi faptul că ai cunoscut-o pe Roberta Alden, fata pe care ai dus-o la lacul Grass, apoi la Big Bittern cu barca, joia trecută, fata pe care ai cunoscut-o la Lycurgus anul trecut, care locuia la doamna Gilpin şi lucra în secția dumitale la *„Griffiths and Company”,* fata căreia de Crăciun i-ai dăruit o trusă de toaletă! Vrei poate să spui că numele dumitale nu este Clyde Griffiths şi nu ai locuit la doamna Peyton, în strada Taylor, că astea nu sunt scrisori şi bilete din cufărul dumitale de acolo — primite de la Roberta Alden şi de la domnişoara Finchley — că toate biletelele şi scrisorile astea nu ți-au fost adresate dumitale!

În timp ce vorbea, scoase biletelele şi scrisorile şi le flutură în fața lui Clyde. Cu fiecare frază a acestui discurs, îşi apropia tot mai mult fața lătăreață, cu nasul diform şi bărbia cam agresivă, de cea a lui Clyde, arzându-l cu privirile sale pârjolitoare şi pline de dispreț, în vreme ce Clyde se trăgea îndărăt, făcând fețe-fețe şi simțind nişte fiori de gheață străbătându-i şira spinării şi străpungându-l în inimă şi în creier. Scrisorile acelea! Şi toate informațiile astea despre el! Şi în valiza lui din cort, alte scrisori, mai recente, de la Sondra, în care ea îi scria cum vor fugi amândoi în toamna viitoare. Ah, de ce nu le-a distrus? Omul acesta putea să le găsească acum

— le va găsi, desigur! — O va interoga poate pe Sondra şi pe toţi ceilalţi. Inima i se chirci, dezvăluirea planurilor lui atât de prost concepute apăsându-l aşa cum apasă Pământul pe umerii lui Atlas neputincios.

Totuşi, înţelese că trebuie să spună ceva, fără să recunoască însă nimic. Răspunse în cele din urmă:

— Numele meu este Clyde Griffiths, e adevărat, dar în ceea ce priveşte restul, nu e adevărat nimic. Nu ştiu nimic despre toate acestea!

— Ei, haide, domnule Griffiths! Nu-mi umbla cu cioara vopsită! N-o să ajungem nicăieri în felul acesta. Asta n-o să-ţi fie de nici un folos, şi, pe urmă, nici nu am timp pentru aşa ceva. Nu uita că oamenii ăştia sunt martori la tot ce spui dumneata. Eu vin acum chiar de la Lycurgus, din camera dumitale de la doamna Peyton, şi am în posesia mea cufărul dumitale, precum şi scrisorile acelei domnişoare Alden, adresate dumitale, dovadă indiscutabilă că ai cunoscut-o pe biata fată, că ai curtat-o şi ai sedus-o iarna trecută, iar pe urmă, astă-primăvară, după ce a rămas însărcinată din cauza dumitale, ai făcut-o să se ducă acasă la părinţi, apoi să te urmeze în această călătorie, ca să vă căsătoriţi, după cum i-ai spus. Ei bine, a avut parte de o nuntă frumoasă, nimic de zis — ai măritat-o cu mormântul, nu cu dumneata! — Ai aruncat-o în fundul lacului Big Bittern! Şi mai ai curajul, acum, când îţi spun că posed toate dovezile de care am nevoie, să mai stai în faţa mea şi să-mi spui că nici nu o cunoşti?! Asta-i culmea!

Ridicase atât de mult tonul în timp ce vorbea, încât Clyde se temea să nu fie auzit de cei din bivuac. Să nu-l audă mai ales Sondra şi să vină singură aici! Sub avalanşa faptelor copleşitoare dezvăluite în grabă de Mason, Clyde simţi cum i se înfundă gâtlejul, cum de-abia izbuteşte să-şi stăpânească pumnii, care se strângeau şi se desfăceau ca nişte menghine, aşa că la urmă, după ce celălalt tăcu, nu putu să îngâne decât atât:

— Da, domnule.

— Asta-i culmea! Repetă Mason. Acum nu mă mai miră că ai fost în stare să omori o fată, şi după aceea s-o ştergi frumuşel, aşa cum ai şi făcut! S-o omori ştiind că e însărcinată! Dar să încerci să negi

chiar şi faptul că ai primit scrisorile pe care ți le-a adresat?! În felul acesta ai putea ajunge până acolo încât să tăgăduieşti că eşti aici şi că eşti viu! Bilețelele şi scrisorile astea, ce-i cu ele? Nu sunt de la domnişoara Finchley? Dar astea? Vrei să spui că nici astea nu sunt de la ea?

Le flutură pe dinaintea ochilor lui Clyde. Iar Clyde, dându-şi seama că Sondra ar putea fi chemată spre a fi confruntată cu o realitate de netăgăduit, răspunse:

— Nu, nu tăgăduiesc că aceste scrisori sunt de la dânsa.

— Perfect! Dar astelalte, din cufărul dumitale, pe care le-am găsit în aceeaşi cameră, nu sunt de la domnişoara Alden şi nu-ți sunt adresate dumitale?

— N-aş putea să răspund la această întrebare, spuse el clipind uşor din ochi, în timp ce Mason îi flutura pe dinainte scrisorile Robertei.

— Țțț! Țțț! Țțț! Nemaipomenit! Făcu Mason, peste măsură de înfuriat. Ce absurditate! Ce neobrăzare! Foarte bine, n-o să ne batem capul cu asta acum! Voi putea să dovedesc totul atunci când va veni momentul. Dar că dumneata stai aici în fața mea, eu îți arăt asemenea dovezi şi totuşi eşti în stare să tăgăduieşti, iată ceea ce mă face să mă cutremur! Dar un bilet scris de mâna dumitale şi pe care ai uitat să-l iei din geamantanul fetei când ai făcut-o să-l lase la Gun Lodge, deşi ai avut grijă să ți-l iei pe al dumitale, domnule Carl Graham, domnule Clifford Golden, domnule Clyde Griffiths! O carte de vizită pe care ai scris: „Pentru Bert, din partea lui Clyde, sărbători fericite!”, de asta îți aminteşti? Poftim, priveşte! Scotoci prin buzunar şi scoase cartea de vizită, luată din cutia trusei de toaletă, fluturând-o pe sub nasul lui Clyde. Şi de asta ai uitat? E propria dumitale caligrafie! Se opri apoi şi, cum nu primi nici un răspuns, adăugă: Ce netot! Ce răufăcător nepriceput! Nu te-a dus mintea nici măcar până acolo încât să nu foloseşti inițialele dumitale când ai inventat numele acelea, îndărătul cărora voiai să te ascunzi, domnule Carl Graham… domnule Clifford Golden!

În acelaşi timp, însă, dându-şi pe deplin seama de importanța unei mărturisiri şi întrebându-se cum ar putea-o smulge acum, imediat, întrucât expresia chipului lui Clyde, teroarea întipărită pe

fața lui îl făcuseră să creadă că e poate prea speriat ca să vorbească, își schimbă brusc tactica; în orice caz, coborî tonul și-și netezi formidabilele cute de pe frunte și din jurul gurii.

— Ascultă, domnule Griffiths, iată cum stau lucrurile, începu el pe un ton mult mai calm și mai simplu. În împrejurările de față, minciună sau negarea prostească nu te pot ajuta cu nimic. Nu-ți pot face decât rău, acesta e adevărul! Consideri poate că ți-am vorbit cam aspru până acum, dar asta se datorește numai faptului că afacerea în care ești implicat dumneata mi-a dat mult de furcă, fiindcă a trebuit să iau toate măsurile pentru a prinde pe cineva pe care mi-l închipuiam cu totul altfel decât ești dumneata. Acum, însă, când te văd și-mi dau seama cum te comporți — cât de speriat ești de toate cele întâmplate — mă gândesc că s-ar putea să existe unele circumstanțe atenuante, care, dacă dumneata mi le-ai relata acum, ar putea arunca o lumină întrucâtva diferită asupra faptei. Dar, firește, eu n-am cum să știu. Dumneata însuți ar trebui să-ți fii cel mai bun judecător, și dacă îți sugerez această idee, o fac numai fiindcă mă gândesc că ar putea să-ți prindă bine. Căci, evident, scrisorile sunt aici. Pe de altă parte, când vom ajunge la Three Mile Bay, mâine, după cum nădăjduiesc, acolo vom da de cei trei oameni care te-au întâlnit atunci, noaptea, când te depărtai de Big Bittern, îndreptându-te spre miazăzi. Și nu numai ei, ci și hotelierul de la lacul Grass, hotelierul de la Big Bittern, barcagiul care ți-a închiriat barca și șoferul care v-a adus, pe dumneata și pe Roberta Alden, de la Gun Lodge. Toți aceștia au să te identifice imediat, îți închipui cumva că nici unul dintre ei n-o să poată spune dacă ai fost sau nu cu ea acolo, sau că un juriu, atunci când va fi momentul, nu le va da crezare?

Clyde înregistra mintal toate aceste cuvinte, ca un automat pus în mișcare de o monedă, dar nu spunea nimic, mulțumindu-se să privească țintă înaintea lui, înghețat tot, din creștet până în tălpi.

— Și nu numai atât, urmă Mason cu o voce mai blândă și mai insinuantă. Mai este și doamna Peyton. M-a văzut când am scos scrisorile și bilețelele astea din cufărul dumitale, care se afla în camera de acolo, și din sertarul de sus al șifonierului dumitale. Pe urmă, mai sunt toate lucrătoarele din fabrica unde erați angajați

dumneata şi domnişoara Alden. Îți închipui că ele n-or să-şi aducă aminte de tot ce a fost între dumneavoastră atunci când vor afla că a murit? Ce prostie! Ar trebui să-ți dai seama singur de lucrul acesta, indiferent de ce gândeşti... Poți fi sigur că n-o să te creadă nimeni! O asemenea tactică i-ar face pe oameni să vadă în dumneata un imbecil. Judecă singur...

Se opri din nou, sperând că acum va obține o mărturisire. Totuşi, convins încă de faptul că orice mărturisire în legătură cu Roberta sau cu Big Bittern ar însemna pieirea lui, Clyde continuă să-l privească pe Mason cu ochii hoibați, în timp ce acesta adăugă:

— Ei bine, Griffiths, să-ți mai spun ceva! Şi te rog să mă crezi că n-aş putea să-ți dau un sfat mai bun chiar dacă ai fi fiul sau fratele meu, iar eu aş fi acela care ar încerca să te scoată din încurcătură, şi nu să te facă să spui pur şi simplu adevărul. Dacă tragi nădejde să-ți îmbunătățeşti situația, n-are nici un rost să încerci a tăgădui totul, aşa cum faci acum. În felul acesta nu reuşeşti decât să-ți creezi dificultăți şi să te condamni singur în ochii lumii. De ce să nu spui că ai cunoscut-o, că ai fost acolo cu ea, că ea ți-a scris scrisorile acelea şi să termini odată cu asta? De aici nu există nici o ieşire, oricâte iluzii ți-ai putea face dumneata. Orice om sănătos la minte — chiar propria dumitale mamă, dacă ar fi aici — ți-ar spune acelaşi lucru. O astfel de atitudine este prea ridicolă şi denotă mai curând culpabilitate decât nevinovăție. De ce să nu recunoşti cel puțin faptele astea, cinstit, în clipa de-acum, înainte de a fi prea târziu să mai poți profita de circumstanțele atenuante care s-ar putea ivi... în cazul când există? Dacă faci lucrul acesta *acum,* iar eu te pot ajuta în vreun fel oarecare, îți promit solemn că voi fi bucuros s-o fac! Pentru că, în definitiv, nu am venit aici ca să urmăresc un om şi să-l omor sau să-l fac să mărturisească ceva ce n-a făptuit, ci numai să lămuresc care este adevărul în această afacere. Dacă însă dumneata vei nega că ai cunoscut-o pe fata aceea când eu îți spun că am toate dovezile şi pot demonstra, atunci...

Şi procurorul districtual îşi aruncă brațele în sus, plictisit şi dezgustat.

Dar şi de data aceasta Clyde rămase mut şi palid. În ciuda

tuturor revelațiilor lui Mason şi a tuturor indicațiilor, în aparență prietenoase şi intime, ale sfatului său, îi era încă imposibil să conceapă o mărturisire în sensul că a cunoscut-o pe Roberta şi care să nu-i fie fatală. Ce efect dezastruos ar avea o astfel de mărturisire în ochii celorlalți de aici! Sfârşitul tuturor visurilor lui privitoare la Sondra şi la viața asta minunată... Aşa că, având în vedere toate acestea, continuă să tacă. Mason, iritat peşte măsură, exclamă, în cele din urmă:

— Foarte bine, foarte bine! Va să zică te-ai hotărât să nu vorbeşti, aşa-i?

Iar Clyde, negru la față, răspunse cu un glas stins:

— N-am cu moartea ei nici în clin, nici în mânecă. Asta e tot ce pot spune deocamdată.

Afirmând însă asta, se gândea că, totuşi, poate ar fi mai bine să nu spună, sau că ar fi poate mai bine să spună... dar ce să spună? Că a cunoscut-o pe Roberta, fireşte, că a fost acolo cu ea, dar nu a avut niciodată intenția s-o omoare, că înecul ei se datorează unui accident? Pentru că nu a lovit-o decât cu totul întâmplător! Şi oare nu acesta era adevărul? Numai că ar fi mai bine să nu recunoască singur că a lovit-o. Pentru că, în împrejurările date, cine l-ar putea crede că a lovit-o absolut din întâmplare cu aparatul de fotografiat? Era înțelept să nici nu pomenească de aparatul fotografic, de vreme ce nici un ziar nu spunea că l-ar fi avut asupra lui.

Continuă să se gândească la astea, când Mason exclamă:

— Ei, mărturiseşti că ai cunoscut-o?

— Nu, Domnule.

— Bine! Adăugă el, întorcându-se spre ceilalți. În cazul acesta, cred că nu avem acum altceva mai bun de făcut decât să-l ducem înapoi la tabără să vedem ce ştiu ceilalți despre el. Poate în felul acesta, confruntându-l cu prietenii lui, vom smulge ceva de la pasărea asta rară! Valiza şi lucrurile lui cred că mai sunt acolo, în unul dintre corturi. Prin urmare, să-l ducem acolo, domnilor, şi să vedem ce ştiu ceilalți despre el.

Se răsuci pe călcâie, repede, în timp ce Clyde, cutremurându-se de groază la gândul scenei care-l aştepta, strigă:

— Vă rog, nu! Să nu faceți una ca asta! Nu, nu, să nu faceți aşa

ceva! Vă rog!

Kraut interveni:

— Mi-a spus acolo, în pădure, să vă rog să nu-l duceți la tabără.

— Care va să zică aşa stau lucrurile! exclamă Mason. Ai obrazul prea subțire ca să accepți să fii demascat în fața doamnelor şi a domnilor din colonia de la lacul Twelfth, dar nu binevoieşti cu nici un chip să mărturiseşti aici că ai cunoscut-o pe biata muncitoare care lucra sub ordinele dumitale! Foarte bine! În cazul acesta, distinsul meu amic, o să ne spui chiar acum tot ce ştii! Altfel, te ducem acolo! Se opri o clipă, să vadă ce efect au avut vorbele lui. O să-i chemăm pe toți oamenii aceia şi o să le explicăm cum anume stau lucrurile, şi pe urmă o să vedem dacă ți-o conveni să mai negi totul şi în fața lor! Apoi, observând încă o umbră de ezitare din partea lui Clyde, adăugă: Luați-l, domnilor!

Şi, întorcându-se în direcția taberei, făcu vreo câțiva paşi într-acolo, în vreme ce Kraut îl apucă pe Clyde de un braț, iar Swenk, de celălalt şi începură să-l tragă înainte. Atunci Clyde sfârşi prin a exclama:

— Vă rog, nu mă duceți acolo! Să nu faceți asta, vă rog domnule Mason! Nu vă supărați, n-aş vrea să mă întorc acolo. Nu pentru că aş fi vinovat, dar puteți lua toate lucrurile mele de acolo fără să mă mai întorc şi eu. Vă, rog, asta e foarte important pentru mine acum.

Fața-i palidă şi mâinile îi fură inundate de broboane de sudoare; un frig ucigător îl pătrundea până la oase.

— Prin urmare, nu vrei să vii acolo? Strigă Mason, oprindu-se din mers când îl auzi vorbind aşa. Ai fi rănit în amorul, propriu dacă ar afla şi ei, nu? Atunci răspunde-mi în legătură cu cele câteva lucruri care mă interesează, cinstit şi repede! Altfel, pornim! Fără nici un moment de şovăire! Ei, eşti gata să răspunzi, sau nu?

Se întoarse din nou să-l privească pe Clyde, care, cu buzele tremurând şi cu privirile rătăcite, rosti nervos şi cu hotărâre:

— Da, am cunoscut-o! Sigur! Sigur că da! Scrisorile acelea o dovedesc cu prisosință! Dar ce importanță are asta? Eu n-am omorât-o! Şi nici nu m-am dus acolo cu ea cu gândul s-o omor. Nu! Nu, credeți-mă! A fost un simplu accident. Nici nu voisem măcar s-o duc acolo. Ea a insistat... să merg undeva cu ea, pentru că...

pentru că… ştiţi foarte bine… scrisorile spun totul! Eu n-am încercat decât s-o fac să plece undeva singură, să mă lase în pace, fiindcă nu voiam să mă căsătoresc cu ea. Asta e tot! Şi am dus-o acolo nu ca s-o omor, ci ca să încerc s-o conving, nimic mai mult! Şi nu am răsturnat barca… cel puţin nu am avut intenţia s-o fac. Vântul mi-a zburat pălăria din cap, şi noi — ea şi eu — ne-am repezit amândoi în acelaşi timp s-o prindem, iar barca s-a răsturnat, asta e tot! O margine a bărcii a lovit-o în cap. Am văzut asta, numai că eram foarte speriat de felul cum se zbătea în apă şi nu m-am apropiat de ea… mi-era teamă că ar putea să mă tragă şi pe mine la fund. Pe urmă s-a dus la fund. Dar eu am înotat la mal. Acesta este adevărul adevărat!

În timp ce vorbea, faţa i se îmbujorase brusc, iar mâinile îşi recăpătaseră culoarea, dar ochii îi erau încă chinuiţi, două mlaştini care reflectau o suferinţă de nedescris. Se gândea: „Dar poate că nu a fost nici un fel de vânt în după-amiaza aceea, şi ei vor putea să afle. Şi trepiedul, ascuns sub un buştean? Dacă îi vor găsi, n-au să-şi închipuie oare că am lovit-o cu el?” Era leoarcă de sudoare, din cap până în picioare şi tremura ca varga.

Mason, fără să-i mai dea răgaz, începu să-l interogheze iar:”

— Stai puţin! Spui că n-ai dus-o acolo cu intenţia de a o ucide?

— Exact, domnule!

— Atunci cum se face că te-ai hotărât să-ţi treci numele în două feluri deosebite în registrele acelea de la Big Bittern şi lacul Grass?

— Fiindcă nu voiam să se ştie că am fost acolo cu ea.

— Înţeleg. Nu voiai un scandal, dată fiind starea în care se găsea ea!

— Nu, domnule… Da, domnule. Nu voiam aşa ceva.

— Şi nici nu ţi-ar fi păsat dacă s-ar fi făcut scandal în jurul numelui ei în cazul când ar fi fost găsită după aceea?

— Dar nu puteam să ştiu c-o să se înece, răspunse Clyde cu viclenie, dându-şi seama la timp de capcana ce-i fusese întinsă.

— Ştiai însă că dumneata n-ai să te mai întorci. Ştiai asta, nu-i aşa?

— Nu, domnule, nu ştiam că nu mă mai întorc. Dimpotrivă, eram convins de contrariul.

„Destul de deştept! Destul de deştept!” îşi spuse Mason, apoi adăugă repede:

— Va să zică, pentru ca întoarcerea dumitale să pară cât mai firească şi mai lesnicioasă, ți-ai luat valiza dumitale, iar pe a ei ai lăsat-o la gară. Aşa s-au petrecut lucrurile? Ce-ai de zis?

— Dar n-am luat-o pentru că aveam de gând să plec. Am convenit amândoi să punem gustarea în ea.

— Amândoi, sau dumneata?

— Amândoi.

— Şi ai fost nevoit să cari valiza aceea cu dumneata numai ca să puteți lua o gustare, da? N-ați fi putut lua gustarea într-un pachet, sau în geanta ei?

— Geanta ei era plină şi nu voiam să iau cu mine un pachet învelit în hârtie.

— Înțeleg. Prea mândru şi prea sensibil! Totuşi, nu atât de mândru ca să cari o valiză grea cale de, să zicem, douăsprezece mile, în plină noapte, până la Three Mile Bay, fără să-ți fie ruşine că ai putea fi văzut, ce zici?

— Păi... după ce s-a înecat, cum nu voiam să se afle că am fost acolo cu ea, şi fiindcă a trebuit să plec...

Se opri, în timp ce Mason se uita la el, gândindu-se la multele întrebări pe care voia să i le pună, întrebări la care — ştia, sau cel puțin bănuia — el nu va putea răspunde. Se făcea însă târziu, şi în bivuac se găseau lucrurile lui Clyde, necercetate încă, valiza şi, probabil, costumul pe care-l purtase în ziua aceea la Big Bittern — un costum gri, după cum auzise — nu acesta. Şi, deşi continuarea interogatoriului aici, în întuneric, ar fi fost foarte rodnică, trebuia să se întoarcă. Va avea însă destul timp pe drum să-i mai pună şi alte întrebări.

Aşa că, deşi nu-i prea convenea, încheie, spunând:

— Bine, Griffiths, pentru moment să ne oprim aici. Poate că ce spui dumneata e adevărat... nu ştiu.. Sper să fie aşa, spre binele dumitale. În orice caz, urmează-l pe domnul Kraut. Dumnealui o să-ți arate drumul. Se întoarse apoi spre Swenk şi Kraut şi exclamă: Gata, băieți! Acum să vă spun ce avem de făcut. E târziu şi va trebui să ne cam grăbim dacă vrem să mai ajungem undeva în

astă seară. Domnule Kraut, du-l pe tânărul acesta la locul unde se află cele două bărci şi aşteaptă-ne acolo. Anunţă-i prin câteva semnale pe şerif şi pe Sissel că suntem gata. Swenk şi cu mine vă urmăm cu barca cealaltă, cât mai repede cu putinţă.

Acestea spuse, Mason şi Swenk se îndreptară spre tabără prin întunericul care se îngroşa, în timp ce Kraut şi Clyde o apucară spre apus. Agentul lansă mai multe semnale pentru şerif şi ajutorul acestuia, până când i se răspunse.

CAPITOLUL 77

Întoarcerea lui Mason în tabără o dată cu ştirea — împărtăşită mai întâi lui Frank Harriet, apoi lui Harley Baggott şi lui Grant Cranston — despre arestarea lui Clyde, despre mărturisirea lui că a fost cu Roberta pe Big Bittern, chiar dacă nu şi că a ucis-o, şi că el, Mason, a venit acolo cu Swenk să ia în primire lucrurile arestatului strică tot cheful veselului grup de excursionişti. Căci, deşi din cuvintele lor se vedea cât sunt de uimiţi, de zăpăciţi şi că nu le venea să creadă nici în ruptul capului, Mason era totuşi acolo, întrebându-i unde sunt lucrurile lui Clyde şi afirmând că dacă nu I-a adus pe prietenul lor în tabără pentru identificarea lucrurilor, asta se datoreşte numai rugăminţilor lui.

Frank Harriet, spiritul cel mai realist din întregul grup, dându-şi seama de temeinicia şi gravitatea celor auzite, îl conduse imediat la cortul lui Clyde, unde Mason începu să cerceteze conţinutul valizei şi al hainelor, în timp ce Grant Cranston, precum şi Baggott, care cunoşteau puternicul ataşament al Sondrei faţă de Clyde, se duseră să-l cheme mai întâi pe Stuart, apoi pe Bertina, şi, în cele din urmă, pe Sondra, retrăgându-se mai la o parte pentru a o informa în cel mai mare secret despre ce se petrecea. Aflând până la sfârşit cum stau lucrurile, Sondra păli şi leşină, căzând în braţele lui Grant, care o duse în cortul ei, unde, după ce fu readusă în simţiri,

exclamă:

— Dar nu cred un cuvânt din toate astea! Nu este adevărat! Bietul băiat! Ah, Clyde! Unde e? Unde l-au dus?

Stuart şi Grant, însă, departe de a fi emoţionaţi că Sondra, o sfătuiră să tacă. S-ar putea, să fie adevărat. Să presupunem că este. Vor auzi şi ceilalţi, nu-i aşa? Iar dacă nu e adevărat, Clyde. va putea să-şi dovedească repede nevinovăţia şi să fie eliberat, nu? Aşa că, deocamdată, n-avea nici un sens să se agite în felul acesta.

Abia pe urmă Sondra întrevăzu gravitatea celor întâmplate: o fată ucisă de Clyde la Big Bittern, el însuşi arestat şi luat de acolo pe sus, darea în vileag, în public sau cel puţin faţă de acest grup, a interesului pe care i-l purta ea, părinţii vor afla, toată lumea poate...

Clyde însă trebuie să fie nevinovat. Trebuie să fie o greşeală. Gândurile o duseră înapoi, la clipa când ştirea despre înecul fetei aceleia îi fusese transmisă prin telefon la vila Harriet. Pe urmă paloarea chipului lui Clyde, indispoziţia lui, aproape că leşinase... Ah... nu, nu, aşa ceva era cu neputinţă! Totuşi, faptul că întârziase, sosind de la Lycurgus abia vinerea trecută... faptul că nu-i scrisese de acolo... Apoi o cuprinse din nou groaza la gândul că a fost arestat, leşină încă o dată, pentru a rămâne întinsă, absolut nemişcată şi albă ca varul, în timp ce Grant şi ceilalţi hotărau că lucrul cel mai bun pe care-l aveau de făcut era să ridice tabăra acum să& a doua zi dimineaţă şi să se întoarcă la Sharon.

Venindu-şi în fire după câtva timp, Sondra declară, printre lacrimile care îi curgeau şiroaie pe obraji, că trebuie să plece de aici imediat, că nu mai poate să suporte locul acesta, rugând-o pe Bertina şi pe toţi ceilalţi să stea lângă ea şi să nu spună nimănui nimic despre leşinul şi lacrimile ei, pentru că asta nu ar face decât să dea naştere la comentarii. În tot timpul acesta se gândea cum ar putea — în cazul când totul era adevărat — să ia înapoi scrisorile pe care i le scrisese. Dumnezeule, oh! Dacă scrisorile vor cădea în mâinile poliţiei, sau ale ziariştilor, şi vor fi publicate? Totuşi, din cauza dragostei pe care i-o purta, şi pentru prima oară în viaţa ei, se simţea zguduită până într-atât, încât realităţile aspre şi neiertătoare ale vieţii se impuneau în sfârşit chiar şi spiritului ei

frivol şi vanitos.

Luară imediat hotărârea ca ea să plece cu Stuart, Bertina şi Grant la hotelul „Wetissie”, de la extremitatea răsăriteană a lacului, de unde, în zori, după cum spunea Baggott, vor putea să plece la Albany, întorcându-se astfel, pe un drum ocolit, la Sharon.

Între timp, Mason, după ce luă în primire toate lucrurile lui Clyde, se îndreptă repede spre Capul-Peştişorului şi Three Mile Bay, petrecându-şi noaptea într-o fermă şi sosind la Three Mile Bay târziu, în noaptea de marți spre miercuri. Pe drum continuă să-l interogheze pe Clyde, aşa cum îşi pusese în gând, cu atât mai mult cu cât, cercetând lucrurile din cort, nu găsise costumul gri, despre care ştia că tânărul îl purtase la Big Bittern.

Clyde, tulburat de această nouă încurcătură, negă că ar fi purtat un costum gri, susținând că purtase costumul cu care era îmbrăcat acum.

— Dar nu a fost ud complet?

— Ba da.

— Atunci unde l-ai curățat şi călcat?

— La Sharon.

— La Sharon?

— Da, domnule.

— La un croitor?

— Da, domnule.

— Care croitor?

Din păcate, Ciyde nu-şi putea aduce aminte.

— Atunci, ai venit cu el ud şi mototolit de la Big Bittern până la Sharon?

— Da, domnule.

— Şi nu l-a observat nimeni, nu-i aşa?

— După câte mi-amintesc, nimeni.

— Nimeni, după câte-ți aminteşti, da? O să vedem noi asta mai târziu! Spuse el, ajungând la concluzia, fără nici o umbră de îndoială, că arestatul e un ticălos şi un asasin şi, de asemenea, că până la urmă îl va face să mărturisească unde anume a ascuns costumul, sau unde şi l-a curățat.

Se puse apoi problema pălăriei găsite pe lac. Ce avea de spus?

Declarând că vântul îi smulsese pălăria din cap, Clyde lăsase să se înțeleagă că purtase o pălărie atunci, dar nu neapărat cea găsită pe apă. Or, Mason ținea cu tot dinadinsul să stabilească, în prezența martorilor, cui îi aparținea pălăria găsită pe lac şi să dovedească în fața tuturor că prin urmare Clyde avusese o pălărie de schimb, pe care şi-o pusese mai târziu.

— N-ai încercat să-ți iei din nou pălăria de paie pe care spui că ți-a luat-o vântul?

— Nu, domnule.

— Nu te-ai gândit la asta, probabil, surescitat cum erai...

— Nu, domnule.

— Totuşi, după aceea, când ai trecut prin pădure, aveai o altă pălărie de paie. De unde ai luat-o?

Clyde, buimăcit şi simțindu-se strâns cu uşa, se opri o fracțiune de secundă, speriat, întrebându-se dacă poate dovedi sau nu că a doua pălărie de paie, pe care o purta acum, era cea pe care o purtase şi în pădure. Şi că aceea lăsată pe apă fusese cumpărată la Utica, aşa cum se şi întâmplase, de altfel. Se hotărî să mintă.

— Nu aveam altă pălărie de paie.

Fără să ia în seamă vorbele lui, Mason întinse mâna şi-i luă pălăria de paie din cap, examinându-i căptuşeala, cu eticheta respectivă, *„Stark and Company, Lycurgus”.*

— Pălăria asta are căptuşeală, după câte văd. Ai cumpărat-o la Lycurgus?

— Da, domnule.

— Când?

— În luna iunie.

— Şi eşti sigur că nu e aceea pe care o aveai în pădure noaptea?

— Da, domnule.

— Atunci de unde ai luat-o pe asta?

Încă o dată Clyde tăcu, incapabil să găsească un răspuns, gândindu-se: „Dumnezeule! Cum să explic asta acum? De ce am recunoscut că pălăria de pe lac a fost a mea?” Dar îşi aminti imediat, că, indiferent de faptul că ar tăgădui sau nu, oamenii de la lacul Grass şi Big Bittern îşi vor aduce aminte, desigur, că purta o pălărie de paie.

— De unde ai luat-o? Stărui Mason. Clyde răspunse, în cele din urmă:

— Mai fusesem o dată aici şi am avut-o atunci cu mine. Am uitat-o când am plecat, dar am regăsit-o la întoarcere.

— Înțeleg. Foarte comod, pe legea mea!

Începu să creadă că are de-a face cu un individ grozav de abil, că trebuie să-i pună întrebări mai subtile, hotărât, în acelaşi timp, să-i citeze pe frații Cranston şi pe toți membrii grupului plecat în excursie la lacul Bear, să afle dacă vreunul dintre ei îşi aduce aminte că la venirea lui nici, ultima dată, Clyde nu purta pălărie de paie şi dacă lăsase o pălărie de paie data trecută. Mințea, desigur, şi el îl va prinde.

În felul acesta, Clyde nu cunoscu o clipă de răgaz până când ajunseră la Bridgeburg, la închisoarea districtului. Pentru că, deşi căuta mereu să nu răspundă, Mason îl asalta cu întrebări ca acestea: „De vreme ce singura dumitale intenție era de a lua masa pe țărm, de ce te-ai ostenit să traversezi lacul, vâslind în toată lungimea lui până la extremitatea sudică, mai ales că locul acela nu e măcar mai atrăgător decât altele?” Sau: „Unde ți-ai petrecut restul după-amiezii? Sigur că nu acolo!” Apoi revenea brusc la scrisorile Sondrei, descoperite în valiza lui. De unde o cunoştea? Era tot atât de mult îndrăgostit de Sondra, pe cât părea să fie ea îndrăgostită de el? Oare nu datorită promisiunii ei de a se mărita cu el la toamnă s-a hotărât s-o ucidă pe domnişoara Alden?

Dar Clyde, căznindu-se din răsputeri să respingă această acuzație, în cea mai mare parte a timpului se mulțumea să privească tăcut şi nenorocit în fața lui, cu ochii obosiți şi chinuiți.

Urmă apoi o noapte înfiorătoare, petrecută pe o saltea aşezată pe scânduri în podul unei ferme de la extremitatea vestică a lacului, în timp ce Sissel, Swenk şi Kraut, cu puştile în mână, îl păzeau pe rând, iar Mason, şeriful şi ceilalți dormeau jos. Câțiva localnici, în urma ştirilor răspândite că prin farmec, veniră spre dimineață să întrebe:

— Am auzit că individul care a omorât-o pe fata aceea la Big Bittern se află aici, e adevărat?

Apoi aşteptară acolo până târziu, să-i vadă plecând cu „Fordu-

rile” de care făcuse rost Mason.

Pe urmă, la Capul-Peştişorului şi la Three Mile Bay, alte mulțimi de oameni — fermieri, negustori, vilegiaturişti, pădurari, copii — adunați toți, se pare, în urma câte unui telefon primit ceva mai înainte. La Three Mile Bay, Burleigh, Heiț şi Newcomb, fiind informați telefonic, au adus în fața lui Gabriel Gregg, un judecător slăbănog, acru şi meticulos, pe toți oamenii de la Big Bittern de care era nevoie ca să-l identifice definitiv pe Clyde. În fața judecătorului, Mason îl acuză pe Clyde de uciderea Robertei şi ceru că acuzatul să fie depus la închisoarea districtuală de la Bridgeburg. După care, însoțit de Burton, de şerif şi ajutoarele acestuia, îl duse la Bridgeburg, unde fu închis.

Când se văzu în celulă, Clyde se prăbuşi pe patul de fier şi-şi lăsă capul în pumni, pradă unei mari disperări. Era ora 3 dimineața, iar în fața închisorii, pe când se apropiau, văzuse vreo cinci sute de oameni, pe puțin, strânşi acolo, toți gălăgioşi, rânjind la el, amenințându-l. Nu era şi normal, din moment ce se răspândise ştirea că, din cauza dorinței lui de a se căsători cu o fată bogată, maltratase în modul cel mai brutal şi ucisese o muncitoare tânăra şi foarte frumoasă, a cărei singură vină fusese aceea de a-l fi iubit prea mult? Se auziră chiar strigăte amenințătoare: „Uite-l, mizerabilul! O să te bălăbăneşti în ştreang pentru asta, diavole, aşteaptă, şi o să vezi!” Cuvintele acestea fuseseră rostite de un tăietor ele lemne care aducea la înfăţişare cu Swenk, un bărbat cu priviri necruțătoare, care se desprinsese din mulțime. Mai rău încă, o fată, de tipul acelora care locuiesc prin cartierele sărace ale oraşelor mai mici, îmbrăcată într-o rochie imprimată, ieşise din rândurile mulțimii în lumina palidă â zorilor şi strigase, întărâtata ca o viespe: „Uitați-vă la scârba asta, criminalul! Credeai c-o să scapi, ai?”

Clyde se ghemuise lângă şeriful Slack, spunându-şi: „Toți îşi închipuie că am omorât-o cu adevărat! Şi ar putea chiar să mă linşeze!” Era însă aşa de obosit, de buimăcit, de umilit şi de nenorocit, încât în momentul când văzu poarta de fier a închisorii, care se deschidea ca să-l primească, scoase un suspin de uşurare, gândindu-se la protecția ce i-o oferea.

În celulă nu avu o clipă de odihnă toată noaptea — nu-l lăsau în pace gândurile — gândurile privitoare la tot ce se întâmplase. Sondra! Familia Griffiths! Bertina! Toți oamenii aceia din Lycurgus, care vor afla mâine dimineață. Mama lui, care va afla şi ea, în cele din urmă, toată lumea... Unde era Sondra acum? Fiindcă, fără îndoială, Mason îi spusese şi ei, că tuturor celorlalți, când se dusese să-i ia lucrurile. Şi acum ştiau toți cine-i el: un criminal! Ah, dacă măcar unul ar şti cum s-au petrecut lucrurile! Dacă Sondra, mama lui, oricine! Ar putea cunoaşte adevărul!

Poate că ar fi bine să-i spună lui Mason totul, acum, înainte ca lucrurile să ajungă mai departe, să-i spună totul, aşa cum s-a petrecut... Dar asta ar însemna să dea explicații şi cu privire la cele ce plănuise, la intenția lui de la început... aparatul de fotografiat, fugă prin înot... Lovitura aceea neintenționată — cine avea să-l creadă?! — Faptul că ascunsese trepiedul după aceea... Pe de altă parte, o dată ce ar fi cunoscute toate astea, nu va fi pierdut în ochii Sondrei, ai familiei Griffiths, ai tuturor? Şi, foarte probabil, judecat şi executat pentru asasinat. Dumnezeule, crimă! Judecată pentru crimă, pentru crima asta, care va fi dovedită! Îl vor electrocuta, în orice caz, nu-i aşa? Şi deodată înțelese toată grozăvia situației — moartea, da, se poate, din cauza unei crime! Rămase, zdrobit, pe pat. Moartea! Dumnezeule! Dacă n-ar fi lăsat scrisorile acelea de la Roberta şi de la mama lui în camera de la doamna Peyton! Măcar de-ar fi mutat cufărul în altă încăpere înainte de a pleca! De ce nu s-a gândit la asta? Însă, îşi spuse, n-ar fi fost o greşeală? Ar fi putut să dea de bănuit în orice moment... Dar cum de au reuşit să afle de unde venea el şi cum îl cheamă? Gândurile îl duseră iar înapoi, la scrisorile acelea din cufăr. Îşi aduse aminte că într-una din scrisori, mama lui amintea de afacerea aceea din Kansas City, lucru pe care Mason îl aflase, desigur. Dacă le-ar fi distrus! Scrisorile Robertei, ale mamei sale, toate, toate! De ce nu le-a distrus? Nu fu însă în stare să răspundă de ce, poate o dorință nechibzuită de a le păstra, de a păstra tot ce constituia un semn de bunătate şi gingăşie față de el. Ah, de n-ar fi purtat pălăria aceea de paie, a doua, dacă nu i-ar fi întâlnit pe cei trei oameni din pădure! Dumnezeule! Ar fi trebuit să-i treacă prin minte că e posibil să i se dea de urmă. Ce

bine ar fi fost dacă ar fi mers mai departe prin pădure, până la lacul Bear, luându-şi cu el valiză şi scrisorile Sondrei… Poate, poate — cine ştie? — La Boston, la New York… ar fi putut să se ascundă…

Demoralizat şi chinuit, nu fu în stare să închidă ochii plimbându-se de la un capăt la altul al celulei, sau şezând pe marginea patului aceluia de fier, atât de ciudat şi atât de tare, gândindu-se, gândindu-se într-una. În zorii zilei, un temnicer ciolănos, bătrân şi reumatic, îmbrăcat într-o uniformă albăstruie, murdară şi mototolită, îi întinse o tavă neagră de fier, pe care se găseau o gamelă cu cafea, o bucată de pâine, o felie de şuncă şi un ou. Se uită curios, şi totuşi nepăsător, la Clyde şi-i întinse mâncarea printr-o deschizătură doar atât de largă şi de înaltă cât să încapă tava, deşi Clyde nu voia nimic.

Pe urmă, Kraut, Sissel şi Swenk, şi, în cele din urmă, însuşi şeriful, fiecare pe rând, veniră să privească înăuntru şi să spună: „Ei, Griffiths, cum te simți în dimineața asta?” Sau: „Bună dimineața, cu ce te putem servi?” în timp ce ochii lor trădau uimirea, dezgustul, suspiciunea sau scârbă de care îi umpluse presupusa lui crimă. Totuşi, chiar şi în aceste împrejurări îi arătau un anumit interes, încercau un fel de vanitate în prezența lui. Căci nu era el un Griffiths, un membru al societății înalte, bine cunoscută în mările oraşe centrale de la sud de această localitate? Pe de altă parte, atât pentru el, cât. Şi pentru publicul care manifestă o curiozitate deosebită, el era o fiară prinsă în cursă, pescuită în plasa judiciară datorită unei îndemânări extreme, a cărei dovadă era însăşi prezența lui aici. Grație ziarelor şi oamenilor care vor vorbi despre această afacere li se va face cu siguranță o publicitate enormă, fotografiile lor vor apărea în ziare alături de a lui, numele lor vor fi mereu legate de al său.

Iar Clyde îi privea printre gratii şi încerca să fie politicos, deoarece acum se afla în mâinile lor şi puteau face cu el tot ce voiau.

CAPITOLUL 78

Rezultatele autopsiei constituim o decepție pentru anchetatori. Căci, deşi raportul întocmit de medici glăsuia: „Traumatism la gură şi nas; vârful nasului pare uşor turtit, buzele umflate, un dinte din față uşor slăbit şi o abraziune a mucoasei în partea posterioară a buzelor4”, toți cei cinci medici căzură de acord că aceste răni erau departe de a fi mortale. Cea mai gravă dintre ele era aceea de la craniu (tocmai lucrul pe care îl spusese Clyde în primele lui mărturisiri), ce părea să fi fost lovit puternic „de un instrument tăios”; din nefericire, în cazul acesta, datorită greutății bărcii care o lovise, se observau „semne de fractură şi hemoragie internă, care ar fi putut provoca moartea”.

Când însă plămânii fură puşi în apă, se scufundară, ceea ce dovedea în mod categoric că Roberta nu putea fi moartă în clipă când fusese aruncată în apă, ci fusese vie şi că se înecase întocmai după cum relatase Clyde. Nu exista nici o altă urmă de violență sau de luptă, cu toate că brațele şi degetele arătau, prin poziția lor, că moartă se agățase, sau căutase să se agațe de ceva. De marginea bărcii? Să fi fost oare posibil? Relatarea lui Clyde, conținea, aşadar, o umbră de adevăr? De bună seamă, împrejurările acestea păreau să-i fie întrucâtva favorabile. Totuşi, cum conveniră Mason şi ceilalți, toate aceste împrejurări păreau să indice în mod limpede că, deşi se putea ca el să n-o fi omorât înainte de a o fi aruncat în apă, nu înseamnă că n-a lovit-o şi după aceea a aruncat-o, pe când era poate inconştientă, în apă.

Dar cu ce-a lovit-o? Dacă l-ar putea face pe Clyde să spună!...

Apoi îi veni o inspirație! O să-l ia pe Clyde şi, cu toate că legea îi proteja pe acuzați împotriva oricărei constrângeri, îl va sili să-şi reconstituie crima în toate amănuntele ei. Şi, cu toate că s-ar fi putut să nu izbutească a-i smulge nici un fel de declarații compromițătoare, totuşi, îşi spunea el, o dată dus la fața locului şi revăzând scena exactă a crimei lui, ar putea prin vreun gest să dezvăluie chiar locul unde se află costumul lui gri şi — mai ştii? — Poate chiar instrumentul cu care a lovit-o.

În consecință, în cea de a treia zi a încarcerării lui Clyde, fu organizată o a doua vizită la Big Bittern, în tovărăşia lui Kraut, Heiț, Mason, Burton Burleigh, Earl Newcomb şi şeriful Slack, unde avu loc o cercetare lentă a terenului pe care-l parcursese el în cursul acelei înfiorătoare zile. Kraut, dând urmare instrucțiunilor primite de la Mason, se comporta „prieteneşte" cu el, pentru a-i câştiga încrederea şi a-l predispune la mărturisiri complete. Căuta să-i dea a înțelege că dovezile de până acum erau aşa de limpezi, încât „nu vei reuşi niciodată să convingi un juriu că n-ai comis crima asta", că, „dacă ai să fii sincer cu Mason, el ar putea să intervină mult mai cu folos decât oricare altul pe lângă judecător sau guvernator, să te scape cu viață, poate cu douăzeci de ani de închisoare, pe când aşa, e foarte probabil să sfârşeşti pe scaunul electric, cu siguranță!"

Totuşi, Clyde, datorită aceloraşi temeri care îl bântuiseră şi la lacul Bear, se menținea într-un mutism total. De ce să spună că a lovit-o, când n-a făcut aşa, cel puțin nu intenționat? Sau cu ce, când nu se pusese încă problema aparatului de fotografiat?

Pe lac, după ce inginerul hotarnic al districtului măsură exact distanța dintre locul unde se înecase Roberta şi locul unde Clyde ajunsese la mal, Earl Newcomb se apropie deodată de Mason şi-i anunță o descoperire senzațională. Anume, sub un buştean, nu prea departe de locul unde şezuse Clyde ca să-şi schimbe îmbrăcămintea, găsise trepiedul pe care-l ascunsese, cam ruginit şi umezit, dar destul de greu, după părerea lui Mason şi a celor prezenți, pentru ca să o fi putut lovi pe Roberta cu el în cap, făcând-o să se prăbuşească în nesimțire, iar după aceea s-o fi târât până la barcă şi apoi s-o fi înecat. Când i se aduseră la cunoştință toate acestea, Clyde, mai palid decât oricând, negă însă că ar fi avut cu el vreun aparat de fotografiat sau un trepied, iar Mason hotărî imediat să interogheze din nou toți martorii, ca să afle dacă cineva dintre ei îşi aminteşte să-l fi văzut cu un trepied sau cu un aparat de fotografiat asupra lui.

Înainte de căderea întunericului, Mason află de la şoferul care îi adusese pe Clyde şi pe Roberta aici, de la barcagiul care îl văzuse pe Clyde aruncându-şi valiza în barcă şi de la o tânără chelneriță de la lacul Grass, care îi văzuse pe Clyde şi pe Roberta ieşind din hotel

că să se ducă la gară în dimineața plecării de la lacul Grass, că toți îşi aminteau acum de o „legătură galbenă de bețe”, prinsă de valiza lui, care trebuie să fi fost chiar trepiedul cu pricina.

Burton Burleigh fu de părere că, probabil, nu a folosit trepiedul, ci chiar aparatul de fotografiat, ceva mai greu, pentru ca muchia lui ar explica rana din creştetul capului Robertei, iar suprafața plată ar explica rănile superficiale de pe față. În urma acestei concluzii şi fără ca arestatul să ştie ceva, Mason angaja câțiva înotători dintre pădurarii ținutului, cerându-le să cerceteze fundul apei în imediata vecinătate a locului unde fusese găsit cadavrul Robertei, cu rezultatul că, după o zi întreagă de cercetări întreprinse de şase oameni, încurajați de o recompensă grasă ce le fusese făgăduită, Jak Bogart ieşi la suprafață cu aparatul de fotografiat pe care Clyde îl lăsase să cadă la fund după răsturnarea bărcii. Mai mult încă, la examinare se dovedi că conține un rolfilm, care, supus spre developare unui chimist expert, dezvălui o serie de fotografii ale Robertei, făcute pe țărm — una înfățişând-o aşezată pe un buştean, o a doua în picioare pe țărm, alături de barcă, o a treia cu brațele întinse spre crengile unui copac — toate foarte obscure şi aproape şterse din cauza apei, totuşi descifrabile. Pe de altă parte, dimensiunile exacte ale muchiei aparatului corespundeau în general cu lungimea şi lățimea rănilor de pe fața Robertei, ceea ce îi convinse pe anchetatori că au găsit instrumentul de care se servise Clyde pentru a o lovi.

Totuşi, nici o urmă de sânge pe aparatul de fotografiat. Şi, la fel, nici pe marginile sau pe fundul bărcii, adusă la Bridgeburg pentru examinare. Şi nici pe rogojină din fundul bărcii.

Un om mai şiret decât Burton Burleigh nu se găsea nici în douăzeci de districte pierdute în mijlocul pădurilor, cum era acela. Nu întârzie deci să-şi dea seama cât de lesne ar fi — în cazul când era nevoie de dovezi indiscutabile — ca el sau oricare altul să se taie la un deget şi să arunce câteva picături de sânge pe rogojină, pe unul din pereții bărcii sau pe marginea aparatului de fotografiat. De asemenea, cât de uşor ar fi să smulgă două-trei fire din părul Robertei şi să le prindă de aparat sau de cuiele pentru vâsle, în care se agățase baticul ei. După o matură chibzuință, nimănui

mărturisită, se hotărî să se ducă la morga fraţilor Lutz, de unde să-şi procure câteva fire din părul Robertei. Şi asta fiindcă el, unul, era convins că Griffiths o omorâse pe fată cu cel mai desăvârşit sânge rece. Şi din pricină că lipsea un fleac de dovadă, să scape tâlharul acesta tânăr, şiret şi vanitos? A, nu! O să prindă el însuşi firele de păr de cuiele lopeţilor, sau o să le vâre sub capacul aparatului de fotografiat, şi după aceea o să-i atragă atenţia lui Mason ca asupra unui amănunt scăpat din vedere!

În consecinţă, chiar în ziua când Heit şi Mason măsurau din nou ei înşişi rănile de pe faţa şi ţeasta Robertei, Burleigh strecură cu dibăcie două fire din părul Robertei între capacul şi lentilele aparatului, aşa fel încât Mason şi Heiţ, ceva mai târziu, dădură pe neaşteptate de ele şi se minunară cum de nu le-au văzut mai înainte, acceptându-le totuşi imediat, ca dovezi concludente despre vinovăţia lui Clyde. Într-adevăr, Mason anunţă că, în ceea ce-l priveşte, el şi-a terminat cercetările. Studiase pas cu pas toate etapele acestei crime, şi, dacă era nevoie, putea să se prezinte în faţa tribunalului chiar a doua zi.

Totuşi, datorită tocmai caracterului decisiv al tuturor acestor probe, se hotărî ca, deocamdată cel puţin, să nu spună nimic în legătură cu aparatul de fotografiat — să închidă, dacă era posibil, gura tuturor acelora care ar fi la curent cu celelalte rezultate ale cercetărilor. Pentru că, în cazul în care Clyde ar fi continuat să nege că a avut asupra lui un aparat de fotografiat, sau dacă avocatul acestuia nu va şti de existenţa respectivului corp delict, ce lovitură de teatru vor produce, în plină şedinţă, acest aparat de fotografiat, aceste fotografii ale Robertei, făcute de inculpat, precum şi dovada că dimensiunile unei părţi a aparatului coincid cu mărimea rănilor de pe faţa ei! Nu se putea o demonstraţie mai completă, o dovadă mai hotărâtoare!

Şi cum el, personal, ca unul care culesese mărturiile şi dovezile, era cel mai indicat să le prezinte, se hotărî să ia legătura cu guvernatorul statului, în scopul de a convoca o sesiune extraordinară a Curţii Supreme din acest district, precum şi corespunzătoarea sesiune specială a juriului local, care să fie astfel în orice moment la dispoziţia sa. În cazul când cererea lui ar fi

satisfăcută, ar şi putea să procedeze la alegerea juraților; şi în cazul când Clyde avea să facă obiectul unei puneri sub acuzare, procesul va putea să aibă loc în cel mult o lună său şase săptămâni. Se străduia însă să păstreze cu strictețe cea mai mare taină asupra faptului că, dată fiind candidatura sa în alegerile din noiembrie, care se apropiau, socoteala aceasta era cât se poate de oportună, deoarece, dacă nu s-ar convoca o sesiune extraordinară că aceasta, procesul nu s-ar putea judeca înainte de sesiunea regulată a Curții Supreme, în ianuarie, perioadă în care el nu va mai fi în funcțiune, şi chiar dacă ar fi chemat să ocupe locul de judecător local, nu ar mai putea reprezenta Parchetul. Or, ținând seama de starea opiniei publice, care îi era extrem de defavorabilă lui Clyde, o judecată promptă va părea echitabilă şi logică oricărui reprezentant ai populației locale. De ce să se amâne? De ce să i se îngăduie unui asemenea criminal răgazul de a se gândi la cine ştie ce plan de scăpare? Cu atât mai mult cu cât, în cazul când Mason ar fi condus procesul, faima lui judecătorească, politică şi civilă am fi avut foarte mult de câştigat.

CAPITOLUL 79

Şi astfel, în pădurile din nord apăru o afacere criminală senzațională, însoțită de toate acele elemente atât de pitoreşti, dar şi atât de cumplite din punct de vedere moral şi spiritual — dragoste, aventură romantică, bogăție, sărăcie, moarte! Ziarele se umplură imediat de relatări înflorite despre existența dusă de Clyde la Lycurgus, despre legăturile lui, despre felul cum ştiuse să-şi ascundă relațiile cu o fată, în timp ce era limpede că plănuia să fugă cu alta, toate acestea primite prin telegrame şi publicate de redactorii-şefi ai ziarelor, foarte pricepuți când era vorba să aprecieze valoarea ştirilpr ce interesează toată țara, cum era crima aceasta. Din New York, Chicago, Boston, Philadelphia, San

Francisco şi alte mari oraşe americane din est şi vest, începură să curgă telegrame, prin care se cereau amănunte, adresate fie lui Mason direct, fie reprezentanţilor din această regiune ai agenţiilor *Associated Press* sau *United Press,* cerând mereu amănunte noi şi mai complete cu privire la crimă. Cine era fata aceea frumoasă şi bogată despre care se spunea că îi cucerise inima lui Griffiths? Unde locuia? Care fuseseră relaţiile precise dintre Clyde şi ea? Dar, intimidat de bogăţia familiilor Finchley şi Griffiths, Mason se ferea să dea pe faţă numele Sondrei, mulţumindu-se să declare, deocamdată, că e fiica unui industriaş foarte bogat din Lycurgus, al cărei nume nu voia să-l divulge, fără a ezita totuşi să arate teancul de scrisori, pe care Clyde îl legase foarte grijuliu cu o panglică.

Pe de altă parte, scrisorile Robertei erau analizate în amănunt. Anumite pasaje, cele mai poetice şi mai triste, fuseseră puse la dispoziţia presei, pentru că nu era nimeni care să-i apere memoria. O dată cu publicarea lor, se stârni un val de ură împotriva lui Clyde, precum şi unul de milă pentru ea, o biată ţărăncuţă, ce trăise singură şi nu avusese pe nimeni în lume afară de el, acest om crud şi necredincios, acest asasin! Spânzurătoarea nu era oare o pedeapsă prea blândă pentru un specimen ca el? Căci, în timpul deplasărilor lui spre şi de la lacul Bear, Mason studiase aceste scrisori. Şi din cauza anumitor pasaje cu deosebire mişcătoare în legătură cu viaţa ei de acasă, cu deznădejdea ei amară în faţa viitorului, cu singurătatea şi durerea ei sufletească, fusese profund impresionat, transmiţând mai târziu acest sentiment şi altora, soţiei sale, lui Heit şi gazetarilor locali; lucrurile ajunseseră până acolo încât aceştia din urmă trimiteau din Bridgeburg descrieri colorate, dar întrucâtva inexacte asupra lui Clyde, asupra mutismului lui încăpăţânat, a firii sale întunecate, a împietririi lui sufleteşti.

Pe urmă, un tânăr reporter de la *Steaua* din Utica, mai romantic decât alţii, deplasându-se la ferma lui Alden, dădu publicităţii un tablou destul de fidel al doamnei Alden, zdrobită şi frântă de durere, care, prea istovită pentru a protesta sau a se plânge, se mulţumise să-i descrie în câteva cuvinte simple şi sincere, devotamentul Robertei faţă de părinţi, simplicitatea vieţii sale, modestia, moralitatea, pietatea; îi spuse cum o dată pastorul local

de la biserica metodistă a numit-o fata cea mai inteligentă, mai drăguță şi mai bună pe care a cunoscut-o; şi cum ani de zile înainte de a pleca de acasă fusese mâna dreaptă a mamei sale. Era neîndoios că din pricina sărăciei şi a singurătății sale la Lycurgus şi-a plecat urechea la cuvintele mieroase ale acestui ticălos care, ademenind-o cu promisiuni de căsătorie, o făcuse să accepte acele legături urâte, şi, în cazul ei, de necrezut, care au dus-o la pieire, căci a fost întotdeauna o fată cuminte, virtuoasă, drăgălaşă şi bună. „Şi când te gândeşti că acum e moartă!... Nu, nu pot să mă împac cu gândul ăsta!”...

Cuvintele mamei au fost redate cam în felul acesta: „— Nu mai departe decât luni, acum două săptămâni, era aici, acasă, cam abătută, aşa mi s-a părut, dar totuşi zâmbitoare şi, pentru un motiv ce mi s-a părut ciudat atunci, colindase prin fermă toată ziua, luni după-masă şi seara, uitându-se la tot ce întâlnea în cale şi culegând flori. Pe urmă a venit la mine, m-a îmbrățişat şi mi-a spus: *«Aş* vrea să fiu din nou fetiță mică mămico, iar dumneata să mă iei în brațe şi să mă legeni aşa cum aveai obiceiul». Eu i-am spus: «Ce-i cu tine, Roberta? De ce eşti aşa de tristă în seara asta?» Şi ea mi-a răspuns: «O, nu-i nimic... Ştii că trebuie să plec mâine dimineață. Şi nu ştiu cum se face, dar nu mă simt în apele mele astăzi.». Ah, când mă gândesc că era vorba de călătoria aceea... A avut, cred eu, presimțirea că lucrurile n-au să se petreacă aşa cum plănuise ea. Dumnezeule, s-o lovească el pe fetița mea, pe ea, care n-a făcut nimănui nici un rău, niciodată, nici măcar unei muşte!”

Spunând acestea, cu toate că încerca să se stăpânească, începu să plângă în tăcere, în timp ce Titus, copleşit de durere, stătea în spatele ei.

Familia Griffiths, însă, ca şi ceilalți membri ai înaltei societăți locale păstrau o tăcere absolută şi aproape cu neputință de pătruns, în ceea ce-l privea pe Samuel Griffiths, nu putu la început să priceapă sau să creadă că tânărul Clyde a fost capabil de o asemenea faptă. Cum? Tânărul acela, care i se păruse lui atât de amabil, destul de timid şi trăgând, hotărât, a boier, să fie acuzat de asasinat? Aflându-se la o depărtare destul de mare de Lycurgus în momentul acela — în Saranacul Superior, unde Gilbert nu reuşi să-

l găsească decât cu mare greutate — fu luat cu totul prin surprindere, neştiind ce să creadă, necum ce să facă. Era pur şi simplu absurd! Trebuie să fie o greşeală! Probabil că nepotul lui a fost confundat cu altcineva.

Gilbert căută, totuşi, să-i arate că acesta este adevărul, întrucât fata lucrase la fabrică în secția lui Clyde, iar procurorul districtual din Bridgeburg, cu care el şi luase legătură, îl asigurase că se află în posesia scrisorilor pe care defuncta i le scrisese lui Clyde şi că el nu încercase să tăgăduiască.

— Bine, răspunse Samuel, în cazul ăsta nu te pripi şi mai ales nu vorbi cu nimeni în afară de Smillie sau Godboy până când nu ne revedem. Unde e Brookhart? întrebă el, făcând aluzie la Darrah Brookhart, avocat, consilier la *„Griffiths and Company".*

— Astăzi e la Boston, răspunse fiul. Dacă nu mă-nşel, mi-a spus vinerea trecută că nu se întoarce decât luni sau marți.

— Bine, telefonează-i că vreau să se întoarcă imediat. Apropo, roagă-l pe Smillie să aranjeze cumva cu redactorii de la *Steaua* şi *Farul* să nu mai publice nici un fel de comentariu până când nu mă întorc eu. Voi fi acolo mâine dimineață. De asemenea, spune-i să ia maşina şi să plece imediat la Bridgeburg, chiar azi dacă e cu putință. Vreau să aflu tot ce se poate afla direct de la sursă. Spune-i să stea de vorbă cu Clyde, dacă poate, şi cu procurorul districtului şi să vină cu toate ştirile pe care le va putea căpăta. Să aducă şi toate ziarele. Vreau să văd eu însumi, ce s-a publicat...

Cam în aceeaşi vreme, în vila familiei Finchley de la lacul Twelfth, Sondra însăşi, după patruzeci şi opt de ore de gânduri chinuitoare pe marginea acestei lovituri de teatru care pusese capăt tuturor visurilor ei de fată în legătură cu Clyde, se hotărî, în cele din urmă, să-i mărturisească totul tatălui ei, de care era mai ataşată decât de doamna Finchley. În consecință, se duse la el în bibliotecă, unde acesta obişnuia să şadă după masă, citind sau rezolvând diferite chestiuni curente. Cum ajunse însă acolo, izbucni în suspine, adânc rănită în dragostea ei pentru Clyde, ca şi în vanitatea şi iluziile legate de propria ei situație socială, speriată de scandalul care o amenința atât pe ea, cât şi familia. Ce avea să spună acum mama ei, după toate avertismentele pe care i le

dăduse? Dar tatăl? Sau Gilbert Griffiths şi logodnica acestuia? Sau familia Cranston, care, dacă n-ar fi fost la mijloc influența ei asupra Bertinei, nu ar fi admis niciodată această intimitate cu Clyde?

Suspinele ei atraseră atenția tatălui, care îşi întrerupse imediat lucrul, întorcându-şi capul şi întrebându-se ce înseamnă toate acestea. Dându-şi însă numaidecât seama că e vorba de ceva extrem de grav, o cuprinse în brațe şi murmură cu o voce mângâietoare:

— Ei, ei! Pentru Dumnezeu! Ce i s-a întâmplat fetiței mele? Cine i-a făcut rău, şi pentru ce?

Pe urmă, uluit şi cu o expresie de nețărmurită buimăceală, ascultă mărturisirea completă a tot — ce se întâmplase până în clipa aceea — prima ei întâlnire cu Clyde, interesul pe care i-l stârnise, şi, în sfârşit, această groaznică acuzație şi arestarea lui. Şi dacă toate acestea erau adevărate?! Dacă numele ei şi al tăticului ei aveau să fie amestecate în toate acestea? După care începu să plângă iar, de parcă i s-ar fi frânt inima, ştiind însă foarte bine că până la urmă va obține compătimirea şi iertarea tatălui, indiferent de necazurile şi grijile lui de mai târziu.

Finchley, un om obişnuit ca în casă la el să domnească tihna, ordinea, tactul şi buna-cuviință, îşi privi fața cu un aer uimit şi mustrător, nu însă lipsit de simpatie, şi exclamă:

— Asta-i bună! Ce naiba?! Sunt pur şi simplu uluit, draga mea! Nu mai pricep nimic! E prea de tot, trebuie să-ți spun din capul locului! Acuzat de crimă! Şi scrisori de-ale tale, scrise cu mâna ta proprie, spui, în posesia lui, dacă n-or fi intrat cumva în mina procurorului districtual! Țțț! Țțț! Țțț! Mare greşeală, Sondra, mare greşeală! De luni de zile maică-ta îmi tot împuia urechile cu chestia asta, şi tu ştii foarte bine că ți-am luat partea. Şi acum vezi ce s-a întâmplat? De ce nu mi-ai spus mie, sau n-ai ascultat-o pe ea? Nu puteai să-mi povesteşti totul înainte de a ajunge aşa de departe? Credeam că ne înțelegem destul de bine amândoi... Mama ta şi cu mine am căutat întotdeauna să facem aşa fel ca să fie bine pentru tine. Ştii lucrul acesta. Pe de altă parte, credeam că eşti mai stăpână pe tine. Zău aşa! Dar o crimă, şi numele tău amestecat într-o asemenea afacere! Dumnezeule!

Şi frumosul bărbat blond, îmbrăcat într-un costum impecabil, se sculă şi străbătu odaia cu paşi mari, pocnindu-şi degetele, iritat, în timp ce Sondra continua să plângă. Deodată se opri, se întoarse spre ea şi spuse:

— Haide, haide! N-are nici un rost să plângi! Lacrimile n-au să dreagă nimic. Fireşte, o să găsim noi un mijloc să facem să se uite istoria asta. Nu ştiu... Nu ştiu, nu-mi dau seama ce efect pot avea toate acestea asupra ta, personal. Dar un lucru e sigur: Vreau să ştiu ce facem cu scrisorile acelea!

Şi în timp ce Sondra plângea mai departe, domnul Finchtey se duse mai întâi să-şi cheme soţia, pentru a-i comunica şi ei lovitură primită — o lovitură cu caracter „monden”, care avea să înnegureze spiritul acestei femei pentru tot restul vieţii — apoi să-i telefoneze lui Legare Atterbury, avocat, senator al statului, preşedintele Comitetului Central Republican din acel stat şi propriul său consilier particular de ani de zile, căruia îi explică situaţia extrem de dificilă în care se găsea fiica lui. Îl întrebă, totodată, care e cel mai bun lucru ce-i rămânea de făcut.

— Păi, să vedem, să vedem... răspunse Atterbury de la capătul celălalt al firului. Eu, unul, nu mi-aş face prea mult sânge rău dacă aş fi în locul dumneavoastră, domnule Finchley. Cred că am să pot face ceva, să aranjez lucrurile înainte de a se fi produs vreo neplăcere cu caracter public. Staţi, să vedem... Cine e procurorul districtului Cataraqui? Va trebui să-i aflu numele, voi lua legătura cu el şi vă voi telefona numaidecât. Dar să nu vă faceţi nici un fel de griji, sunt sigur că voi putea să fac ceva... în orice caz, voi opri publicarea scrisorilor în ziare. Poate că le scot şi din proces... nu sunt sigur... sunt convins însă că voi face în aşa fel, încât numele ei să nu fie amintit, aşa că fiţi pe pace.

La rândul lui, Atterbury îi telefona lui Mason, al cărui nume îl găsi în anuarul judiciar, şi stabili îndată o întrevedere cu acesta, deoarece Mason susţinea că scrisorile sunt de o importanţă vitală pentru proces. Totuşi, fu atât de impresionat auzind glasul lui Atterbury, încât se grăbi să-i spună că, deocamdată, nu avea nicidecum intenţia să dea publicităţii numele Sondrei sau să-i reproduce scrisorile în ziare, ci numai să le păstreze pentru a le

supune cercetării confidențiale a juriului, dacă bineînțeles Clyde nu s-ar hotărî să mărturisească totul, evitându-se astfel discutarea acestor treburi la proces.

Atterbury îi telefona apoi lui Finchley şi, văzând că acesta se opune cu îndârjire oricărei folosiri a scrisorilor sau a menționării numelui Sondrei, îl asigură că a doua zi, sau cel mai târziu peste două zile, se va deplasa el însuşi la Bridgeburg cu un anumit plan, mai ales că deținea unele informații cu caracter politic, care vor avea, fără îndoială, darul de a-l face pe Mason să se gândească bine înainte de a-i trece prin cap să dea publicității măcar o parte din scrisorile Sondrei.

După un consiliu de familie, se hotărî ca doamna Finchley, Stuart şi Sondra să plece fără întârziere, şi fără să dea vreun fel de explicație cuiva, pe coasta statului. Mâine, sau în orice alt loc care le-ar conveni. Finchley însuşi îşi propuse să se întoarcă la Lycurgus şi Albany. Nu era recomandabil ca vreunul dintre ei să se găsească undeva unde puteau fi asaltați de reporteri sau chestionați ele prieteni.

Consecința imediată fu exodul membrilor familiei Finchley la Narragansett, unde, sub numele de Wilson, trăiră într-o izolare totală timp de şase săptămâni. De asemeni, şi din aceleaşi motive, familia Cranston plecă spre una din insulele Thousand, unde exista o colonie de vară nu întru totul de lepădat pentru gusturile lor. Cât priveşte familiile Baggott şi Harriet, care nu erau prea mult implicate în această afacere ca să se deranjeze, preferară să rămână exact acolo unde se aflau, la lacul Twelfth. Toată lumea însă nu vorbea decât despre Clyde şi Sondra, despre crimă aceea oribilă şi despre probabilul dezastru „monden" al tuturor celor care, fără să aibă nici o vină, erau totuşi, mai mult sau mai puțin, pătați de această afacere.

Între timp, Smillie, ascultând de ordinele lui Griffiths, se duse la Bridgeburg şi, după ce petrecu două ore discutând cu Mason, îl vizită pe Clyde la închisoare. Datorită autorizației lui Mason, putu sta de vorbă cu acuzatul, în celulă, între patru ochi. Smilie îi spuse procurorului că intenția familiei Griffiths nu era să organizeze apărarea în favoarea lui Clyde, ci mai curând să vadă dacă, în

împrejurările date, era posibil să se întreprindă o apărare. Mason căută să-i arate cât de înțelept ar fi să-l poată convinge pe Clyde să facă mărturisiri complete, deoarece, după cum spunea el, nu exista nici cea mai mică îndoială cu privire la vina lui Clyde, şi un proces însemna o risipă de bani pentru district, fără nici un rezultat avantajos pentru Clyde — pe câtă vreme dacă va înțelege să mărturisească, s-ar putea invoca unele temeiuri pentru clemență, în orice caz s-ar evita publicarea în ziare a unui scandal monstruos, în care ar fi implicată întreaga societate înaltă.

După care Smillie se duse în celula lui Clyde, unde acesta, abătut şi deznădăjduit, se gândea într-una ce atitudine să ia. Când auzi însă pronunțându-se numele lui Smillie, sări ca ars. Familia Griffiths... Samuel Griffiths şi Gilbert! Reprezentantul lor personal! Şi ce să-i spună acum? Pentru că, desigur, gândea el, după ce a stat de vorbă cu Mason, Smillie îl va socoti vinovat. Ce să-i spună? Ce poveste să-i înşire? Să-i spună adevărul, sau ce anume? Nu prea avu însă timp să se gândească, pentru că Smillie fu introdus numaidecât. Umezindu-şi buzele cu limba sa uscată, reuşi să îngâne doar atât:

— Bună ziua, domnule Smillie...

La care celălalt răspunse cu o voioşie prefăcută:

— Noroc, Clyde! Îmi pare rău că te întâlnesc într-un loc ca ăsta... Apoi urmă: Ziarele şi procurorul districtului de aici îndrugă verzi şi uscate despre o afacere destul de neplăcută în care ai fi implicat, dar eu nu prea cred în toate astea... trebuie să fie o greşeală la mijloc. Tocmai de aceea am şi venit aici, să văd care-i adevărul. Unchiul dumitale mi-a telefonat azi-dimineață să vin aici şi să stau de vorbă cu dumneata, să văd cum se face că te-au arestat. Desigur, poți să-ți închipui uşor cam care e starea de spirit a familiei... M-au rugat, aşadar, să vin aici şi să limpezesc chestiunea, apoi să încerc să te scot de sub acuzare, dacă se poate, numai că trebuie să-mi spui totul pe şleau, înțelegi?... Vreau să zic...

Se întrerupse, convins că nu va auzi prea multe lucruri care să-l dezvinovățească pe Clyde, atât din cauza celor aflate de la Mason, cât şi din pricina atitudinii extrem de nervoase şi de reținute a lui

Clyde.

Acesta, după ce-şi umezi buzele încă o dată cu vârful limbii, începu:

— Cred că nu stau pe roze, domnule Smillie. Când am cunoscut-o pe domnişoara Alden, nici prin gând nu mi-a trecut că o să ajung în situația asta nenorocită. Dar nu am ucis-o, şi acesta este adevărul adevărat! Nici n-am vrut măcar vreodată s-o ucid sau s-o duc la lacul acela. Acesta e adevărul, aşa cum i-am spus şi procurorului. Ştiu că procurorul are câteva scrisori de-ale ei, adresate mie, dar ele nu arată altceva decât că voia să plec cu dânsa, şi nicidecum că eu aş fi fost acela care dorea să plece cu ea...

Tăcu, sperând că Smillie o să-şi dea aprobarea. El, văzând că afirmațiile lui Clyde şi cele ale lui Mason coincid asupra acestui punct, totuşi dorind să-l îmbuneze, răspunse:

— Da, ştiu. Mi le-a arătat adineauri.

— Mi-am închipuit că o să vi le arate, continuă Clyde cu voce stinsă. Dar ştiți cum se întâmpla uneori, domnule Smillie... adăugă el pe un ton foarte coborât, de teamă să nu-l audă şeriful sau Kraut. Poți intra în bucluc cu o fată fără să fi avut vreo intenție rea. Ştiți şi dumneavoastră... Roberta mi-a plăcut la început, e adevărat, şi am avut legături cu ea, aşa cum o arată scrisorile. Dumneavoastră însă cunoaşteți regulamentul fabricii — anume că nici un şef de serviciu nu are voie să aibă legături cu vreuna dintre femeile de sub conducerea lui. Cred că de aici a pornit toată nenorocirea mea. Mi-a fost teamă să nu se afle, înțelegeți?

— Înțeleg.

Şi aşa, puțin câte puțin, uşurându-se pe măsură ce vorbea, pentru că Smillie părea să-l asculte cu simpatie, schiță începutul legăturilor lui cu Roberta, precum şi sistemul său actual de apărare. Nu pomeni însă nici un cuvânt despre aparatul de fotografiat, despre cele două pălării sau despre costumul pierdut — lucruri care îl tulburau profund şi în mod continuu. Cum va putea să explice vreodată toate acestea? Când încheie, Smillie, în urma celor ce-i spusese Mason, îl întrebă:

— Dar ce-a fost cu cele două pălării, Clyde? După câte pretinde

omul ăsta, ai recunoscut că ai avut două pălării de paie — una care a fost găsită pe lac, şi alta pe care o purtai când ai plecat de acolo!

Clyde, silit să răspundă ceva, şi totuşi neştiind ce anume, răspunse:

— Se înşală dacă susține că purtam o pălărie de paie când am plecat de acolo, domnule Smillie; era o şapcă.

— Înțeleg. Totuşi, aveai o pălărie de paie la lacul Bear, aşa mi s-a spus.

— Da, aveam o pălărie de paie acolo, dar, cum i-am spus şi lui, era pălăria pe care o purtasem când fusesem prima oară la vila Cranston. O uitasem şi o lăsasem acolo.

— Da, pricep. Dar mai e vorba şi de un costum — unul gri, dacă nu mă înşel — mi-a spus că ai fost văzut îmbrăcat cu el, dar că nu s-a găsit până acum. E adevărat, ai purtat un costum gri?

— Nu. Purtam costumul albastru cu care eram îmbrăcat atunci când am venit aici, unde mi l-au luat şi mi l-au dat în schimb pe ăsta.

— După câte spune însă procurorul, ai declarat că l-ai dat la uscat şi la călcat în Sharon, dar n-a găsit pe nimeni care să-şi aducă aminte de asta. Care e adevărul? L-ai dat la uscat şi călcat acolo?

— Da, domnule.

— Cine ți l-a. Călcat?

— Nu-mi amintesc acum. Cred însă că aş găsi omul acela dacă m-aş duce acolo... e lângă garaj.

Spunând acestea, îşi lăsă ochii în jos, ocolind privirile lui Smillie.

Apoi Smillie, ca şi Mason înaintea lui, începu să-l chestioneze în legătură cu valiza din barcă, punându-i, de asemenea, problema dacă nu s-a întâmplat cumva — de vreme ce înotase până la țărm îmbrăcat şi cu pantofii în picioare — să se apropie înot de Roberta şi s-o ajute să se agațe de barcă răsturnată. Clyde explică încă o dată că i-a fost teamă că nu-l tragă la fund, adăugând însă acum, pentru prima oară, că i-a strigat să se agațe de barcă, deşi mai înainte spusese că barca se depărtase de ei. Iar Smillie îşi aminti că Mason i-a raportat tocmai ultima explicație. De asemenea, în legătură cu pălăria pe care i-o luase vântul din cap, aşa cum

spusese Clyde, Mason susținea că poate dovedi prin martori, precum şi pe baza rapoartelor meteorologice oficiale că nu suflase nici o boare de vânt în ziua aceea extrem de liniştită. Era, aşadar, limpede că mințea. Povestea lui era cusută cu ață albă. Totuşi, Smillie, nevoind să-l încurce, spunea într-una: „înțeleg”, sau: „desigur”, sau: „care va să zică aşa s-au petrecut lucrurile?”

În cele din urmă îl întrebă despre semnele lăsate pe fața şi craniul Robertei. Mason îi atrăsese atenția, susținând că dacă ar fi lovit-o barca, în nici un caz nu i-ar fi putut pricinui două leziuni. Clyde însă era sigur că barca a lovit-o o singură dată, şi toate rănile ei proveneau din această lovitură, altfel nu şi le putea explica. În acelaşi timp, începu să-şi dea seama cât de inutile sunt toate aceste explicații. Judecându-l după atitudinea sa nervoasă şi neliniştită, era clar că Smillie nu-i dădea crezare. De bună seamă, vedea în faptul că nu o ajutase pe Roberta un act tot atât de laş, un pretext vădit de a o lăsa să moară.

Prea chinuit şi abătut ca să mai poată continua minciunile, Clyde se hotărî să recadă în mutism. Smillie, la rândul lui, prea copleşit şi tulburat pentru a dori să-l mai interogheze sau să-l şi-cîie, se tot sucea şi răsucea pe scaun, până când îi spuse:

— Cu toată părerea de rău, acum trebuie să plec, Clyde. Drumurile sunt destul de proaste între Bridgeburg şi Sharon. Dar mi-a părut foarte bine că am putut auzi şi explicațiile dumitale. Le voi transmite domnului Samuel Griffiths întocmai cum mi le-ai spus mie. Până una-alta, dacă aş fi în locul dumitale, n-aş vorbi mai mult decât este absolut necesar... asta până vei primi veşti de la mine. Mi s-au dat instrucțiuni să găsesc aici un a recat care să consimtă să se ocupe de cazul dumitale, dar cum e târziu, şi domnul Brookhart, principalul nostru consilier, se va întoarce mâine, o să aştept ca să pot sta de vorbă cu el. Aşadar, dacă vrei să mă asculți, nu mai spui nimic nimănui până când nu îți va trimite el vorbă, sau eu. O să vină sau el personal, sau o să delege pe cineva, dar oricine ar veni, o să-ți aducă o scrisoare de la mine şi o să-ți dea unele sfaturi.

Cu acest ultim îndemn, îl lăsă pe Clyde în prada gândurilor sale, perfect convins de vinovăția lui, precum şi de faptul că numai

milioanele lui Griffiths, dacă el ar înțelege să cheltuiască în acest scop, l-ar putea scăpa de la o soartă pe care, fără doar şi poate, o merita.

CAPITOLUL 80

A doua zi dimineață, Samuel Griffiths, împreună cu fiul său Gilbert, stăteau alături în vastul salon al locuinței din bulevardul Wykeagy, ascultând raportul lui Smillie asupra întrevederii pe care o avusese cu Clyde şi cu Mason. Smillie făcu o expunere amănunțită a tot ce auzise şi văzuse. Iar Gilbert Griffiths, tulburat şi revoltat peste măsură, exclamă la un moment dat:

— Ce diavol! Ce fiară! Ce-ți spuneam, papa? Nu te-am sfătuit să nu-l aduci aici?

Samuel Griffiths, după ce se gândi la sentimentele de simpatie prostească ce-l animaseră la început, îi aruncă lui Gilbert o privire plină de mustrare şi nelinişte, care parcă spunea: „Suntem oare aici ca să discutăm intențiile mele — care, chiar dacă au fost nebuneşti, au izvorât din prea multă bunăvoință — sau încurcătura actuală?" Iar Gilbert se gândea: „Asasinul! Şi ticăloasa, sclivisita aia de Sondra Finchley, care a încercat să-l ridice numai ca să-mi facă mie în ciudă, şi până la urmă s-a pomenit împroşcată cu noroi... Tâmpită! Aşa-i trebuie! Acum să tragă ponoasele!" Dar atât numai, că toate necazurile aveau să pricinuiască şi lui, şi tatălui său necazuri nesfârşite. Căci nu era asta o pată de neşters, care avea să-i mânjească pe toți — pe el, pe logodnica lui, pe Bella, Myra, părinții — şi să-i coste, poate, poziția pe care o ocupau aici, la Lycurgus? Ce tragedie! O execuție, poate! Şi tocmai în familia lor!

Samuel Griffiths, pe de altă parte, recapitula în minte toate câte, se petrecuseră de la sosirea lui Clyde la Lycurgus.

Fusese lăsat să muncească mai întâi la subsol, cu desăvârşire ignorat de, familie. Fusese lăsat să se descurce singur timp de opt

luni încheiate. Nu cumva aceasta era una din cauzele care contribuiseră la toată grozăvia asta? L-au pus apoi să conducă secția aceea de femei... Nu a fost oare o greşeală? Toate lucrurile acestea le vedea acum limpede, deşi nu scuzau în nici un fel fapta lui Clyde, departe de aşa ceva! Ah, ticăloşia minții, care nu e în stare să stăpânească dorințele neînfrânate ale cărnii... Cât cinism din partea lui, s-o seducă mai întâi, pe fata aceea, şi pe urmă, datorită Sondrei — datorită simpaticei, frumoasei Sondra — să caute să scape de ea! Şi acum iată-l în închisoare, unde, după cum raporta Smillie, nu putea da o explicație mai bună a tuturor acestor împrejurări îngrozitoare decât asigurarea că nu avusese deloc intenția de a o omora, că nici nu s-a gândit măcar la aşa ceva, că vântul îi luase pălăria din cap!

Ce argumente şubrede! Şi nici o explicație plauzibilă pentru a justifica prezența celor două pălării, costumul dispărut, faptul că nu sărise s-o ajute pe iată aceea în clipa în care se îneca. Apoi semnele de pe fața ei, pe care nu le putea explica. Cu câtă tărie dovedeau toate acestea vinovăția lui!

— Pentru Dumnezeu! Exclamă Gilbert. Astea sunt singurele lucruri pe care le poate spune în apărarea lui? Tâmpitul!

Smillie răspunse că n-a putut să scoată mai mult de la Clyde şi că domnul Mason era convins în mod absolut şi obiectiv de culpabilitatea lui.

— Groaznic! Groaznic! Exclamă la rândul lui Samuel. Pur şi simplu nu sunt în stare să pricep. Nu pot! Mi se pare cu neputință ca cineva în ale cărui vine curge sângele meu să se facă vinovat de aşa ceva!

Se sculă în picioare şi străbătu odaia, pradă unei suferințe şi scârbe profunde şi sincere. Familia lui! Gilbert şi viitorul lui! Bella, cu toate ambițiile şi visurile ei! Şi Sondra! Şi Finchley!

Îşi încleşta pumnii. Îşi încruntă sprâncenele şi-şi strânse buzele. Se uită la Smillie, care spilcuit şi scos ca din cutie, nu-şi putea ascunde tulburarea ce-l cuprinsese şi clătina din cap cu deznădejde ori de câte ori Griffiths se uita la el.

O oră şi jumătate mai târziu, după ce pusese toate întrebările posibile pentru a se asigura că faptele nu puteau căpăta o altă

interpretare decât aceea care decurgea din datele furnizate de Smillie, Griffiths-senior se opri şi spuse:

— Ei bine, trebuie să recunoaştem că afacerea ia o întorsătură neplăcută. Totuşi, în ciuda celor ce mi-ai spus, eu, unul, nu am curajul de a-l condamna total pe băiatul ăsta înainte de a afla şi alte amănunte. S-ar putea să mai fie unele lucruri care nu au ieşit încă la lumină. După câte spui dumneata, nu vrea să vorbească despre foarte multe chestiuni — unele mici detalii pe care nu le cunoaştem — şi care pot să constituie anumite scuze, oricât de neînsemnate ar fi ele; pentru că, altfel, s-ar părea că ne aflăm în fața unei crime dintre cele mai înfiorătoare. Domnul Brookhart s-a întors de la Boston?

— Da, tată, e aici, răspunse Gilbert. I-a telefonat domnului Smillie.

— Spune-i să vină aici pe la 2, ca să stea de vorbă cu mine. Acum sunt prea obosit ca să mai discut despre asta. Povesteşte-i şi lui tot ce mi-ai povestit mie, Smillie. Pe urmă să te întorci cu el la ora 2. S-ar putea să vină cu o sugestie de cea mai mare însemnătate pentru noi, deşi mărturisesc că nu văd ce anume. Vreau să mai spun un singur lucru: sper că băiatul ăsta nu este vinovat! Doresc să se ia toate măsurile necesare pentru a se afla dacă este vinovat sau nu, şi în acest ultim caz să fie apărat prin toate mijloacele legale! Nu însă mai mult decât atât. Să nu încerce nimeni să scape pe cineva care s-a făcut vinovat de o astfel de crimă, nu, nu, nu! Chiar dacă este nepotul meu! Eu nu fac lucruri din-tr-astea! Oricâte necazuri şi ruşine mi-ar pricinui, voi face tot ce pot ca să-l ajut dacă e nevinovat, dacă există măcar cel mai mic motiv pentru a crede asta. Dacă însă e vinovat, niciodată! Dacă băiatul acesta este vinovat cu adevărat, va suferi consecințele. Nu voi cheltui nici un dolar, nici un cent din banii mei pentru cineva care s-ar putea face vinovat de o asemenea crimă, chiar dacă este nepotul meu!

Se întoarse şi, cu paşi înceți şi greoi, se îndreptă spre scară din fund, în timp ce Smillie, făcând ochii mari, îl urmărea cu o privire respectuoasă. De câtă tărie dădea dovadă acest om! Ce hotărâre luase! Ce judecată dreaptă rostise într-o criză ca asta! Gilbert, nu

mai puțin impresionat, rămăsese pe scaun, cu privirea fixă. Era cu adevărat un om tatăl lui! Deşi rănit şi profund îndurerat, nu se arăta nici meschin, nici răzbunător, spre deosebire de el.

Ceva mai târziu sosi domnul Darrah Brookhart, avocatul specialist în problemele marilor întreprinderi, un bărbat înalt, bine îmbrăcat, bine hrănit, cumpănit şi prudent, puțin cam pântecos şi cu un ochi pe jumătate închis. Făcea impresia, cel puțin din punct de vedere moral, dacă nu neapărat şi fizic, că e un balon suspendat într-o atmosferă rarefiată, unde putea fi deplasat încoace şi încolo de cel mai slab suflu de interpretări sau decizii juridice, indiferent de natura lor. În absența altor fapte, vinovăția lui Clyde (pentru el) era cât se poate de limpede. După ce ascultă cu toată atenția expozeul lui Smillie asupra tuturor acelor împrejurări suspecte şi incriminatorii, îşi spuse că ar fi foarte greu să organizeze un sistem de apărare măcar în parte satisfăcător, afară de cazul când s-ar mai fi ivit unele fapte în favoarea lui Clyde, fapte care deocamdată nu apăruseră. Cele două pălării, valiza, faptul că fugise în felul acela! Scrisorile! Ar fi preferat totuşi să le citească personal. Căci, pe baza tuturor datelor adunate până în prezent, nu exista nici cea mai mică îndoială că opinia publică era în unanimitate ostilă lui Clyde şi favorabilă tinerei victime, pe care sărăcia şi umilă ei poziție socială o făceau încă şi mai demnă de compătimire, circumstanțe ce făceau aproape imposibil un verdict favorabil într-o regiune abia defrişată ca Bridgeburg. Şi asta, deoarece Clyde, deşi sărac el însuşi, era nepotul unui om bogat şi se bucurase până acum de o situație bună în societatea din Lycurgus. Fără îndoială că faptul acesta avea să-i ridice împotriva lui pe locuitorii satelor. Era poate preferabil să se ceară transferarea procesului în altă parte, pentru a se para efectul unui astfel de prejudiciu?

Pe de altă parte, înainte de a trimite la Clyde un avocat foarte iscusit şi cu multă experiență în luarea interogatoriilor şi audierea martorilor, pe cineva care, în vederea apărării, ar fi ştiut să-i smulgă adevărul, arătându-i clar că viața lui depinde de sinceritatea răspunsurilor pe care le va da, nu ar putea spune dacă în procesul acesta este sau nu cazul să se mai nutrească speranțe. În biroul lui lucră un oarecare domn Catchuman, un om extrem de

abil, care ar putea fi trimis într-o astfel de misiune şi al cărui raport final ar îngădui formarea unei opinii judicioase. Totuşi, într-o afacere ca aceasta existau şi alte aspecte, care, după părerea lui, reclamau o atenție deosebită înainte de a se lua hotărâri. Pentru că, după cum o ştiau foarte bine domnul Griffiths şi fiul, la Utica, New York, Albany (şi fiindcă e vorba de aşa ceva, mai ales la Albany, unde sunt cei doi frați „Canavan & Canavan”, indivizi extrem de dibaci, deşi oarecum dubioşi) existau avocați penalişti foarte pricepuți în ceea ce priveşte complexitatea şi chichițele legilor penale. Nu încape nici o îndoială că oricare dintre aceştia, în schimbul unui onorariu adecvat şi fără să țină seama de aspectul pe care îl prezenta pricina la prima vedere, putea fi convins să-şi ia sarcina apărării lui Clyde. De asemenea, era neîndoielnic că, recurgând la cereri de transferare a procesului, la recursuri, apeluri etc, ar putea obține fel de fel de amânări, şi, până la urmă, un verdict mai blând decât pedeapsa cu moartea în cazul când asta ar fi dorința şefului unei familii atât de importante. Pe de altă parte, era neîndoielnic faptul că un proces discutat cu atâta înverşunare va stârni în jurul său o publicitate imensă. Oare domnul Griffiths dorea lucrul acesta? Pentru că, date fiind împrejurările de față, nu se va spune care — deşi, evident, pe nedrept — că foloseşte enorma lui avere pentru a opri mina justiției? În cazuri de acest fel, publicul era aşa de pornit împotriva celor bogați! Totuşi, acelaşi public s-ar aştepta cu siguranță ca familia Griffiths să intervină în apărarea inculpatului, indiferent dacă ulterior va critica sau nu această atitudine.

În consecință, era nevoie ca domnul Griffiths şi fiul său să decidă cum anume vor prefera să procedeze, dacă vor recurge la avocați penalişti distinşi, de felul celor amintiți, la avocați mai puțin iluştri, sau nu vor angaja nici un avocat. Pentru că, fireşte, era posibil, şi asta fără nici o zarvă, să i se asigure lui Clyde asistența unui avocat capabil, totuşi modest, eventual unul care locuieşte şi practică chiar în Bridgeburg şi a cărui însărcinare să fie doar aceea de a minimaliza pe cât posibil orice aluzie brutală şi nejustificată din partea presei la adresa familiei.

Astfel, după alte trei ore de deliberări, Samuel însuşi hotărî ca

domnul Brookhart să-l trimită de îndată pe domnul, Catchuman la Bridgeburg, să stea de vorbă cu Clyde, şi după aceea, indiferent de concluziile la care va fi ajuns cu privire Ia vinovăția sau nevinovăția lui, să aleagă din baroul din Bridgeburg, cel puțin deocamdată, avocatul care va crede dânsul că e cel mai indicat să-l apere pe Clyde cât mai bine. Nu i se dădu, totuşi, nici o altă însărcinare în afara aceleia de a-i smulge lui Clyde toate amănuntele în legătură cu punerea lui sub acuzare, iar acestea o dată obținute, de a alcătui pe baza lor o apărare, cu scopul stabilirii în cel mai cinstit mod a singurelor fapte ce ar putea fi invocate în favoarea lui Clyde. Pe scurt, urma să nu se recurgă la şicane, cazuistică sau trucuri avocăţeşti pentru a stabili o falsă nevinovăție şi a stânjeni în felul acesta bunul mers al justiției.

CAPITOLUL 81

Domnul Catchuman se dovedi a nu fi nici măcar pe departe omul care să scoată de la Clyde mai multe mărturisiri decât scoseseră Mason sau Smillie. Cu toată dibăcia lui de a reconstitui cele mai veridice date din crâmpeiele declarațiilor celor mai încurcate, se pricepea mult mai puțin când era vorba de sensibilitate — domeniu extrem de important în cazul lui Clyde. Era prea solemn, prea glacial — lipsit de orice căldură sufletească. În consecință, după ce-l supuse pe Clyde unui chinuitor interogatoriu de patru ore, în după-amiaza aceea fierbinte de iulie, se văzu până la urmă silit să bată în retragere, cu convingerea că nu i-a fost încă dat să vadă un exemplu mai izbitor de nepricepere şi stângăcie în ceea ce priveşte punerea la cale a unei crime.

În fapt, după plecarea lui Smillie, Mason se deplasase cu Clyde pe țărmurile lui Big Bittern. Acolo descoperise trepiedul şi aparatul de fotografiat. Ascultase, de asemenea, alte minciuni ale lui Clyde. După cum îi explică lui Catchuman, cu acest prilej Clyde negase că

ar fi avut asupra lui un aparat de fotografiat, dar se făcuse dovada că avusese un astfel de aparat şi că îl luase cu el când plecase din Lycurgus. Totuşi, când Catchuman stărui asupra acestui fapt, Clyde se mulţumi să spună că nu a avut nici un fel de aparat, şi trepiedul găsit nu-i aparţinea, minciună care-l irită pe Catchuman în aşa hal, încât îl făcu să întrerupă orice discuţie.

Totuşi, întrucât Brookhart îi spusese că, indiferent de concluziile sale personale cu privire la Clyde, trebuia neapărat să găsească un avocat — caritatea, dacă nu onoarea, cerând un astfel de gest din partea familiei Griffiths din Lycurgus, fiindcă, aşa cum îi explicase Brookhart, ceilalţi Griffiths, din vest, nu aveau nici un fel de mijloace şi nici nu era cazul să fie amestecaţi în această afacere — îşi spuse că trebuie să găsească unul înainte de a pleca din oraş. Prin urmare, fără a cunoaşte situaţia politică din regiune, se duse la biroul lui Ira Kellogg, preşedintele Băncii Naţionale din ţinutul Cataraqui, care, deşi Catchuman nu ştia lucrul acesta, se bucura de o influenţă considerabilă în consiliile organizaţiei partidului democrat. Or, datorită convingerilor sale religioase şi morale, acest Kellogg se arătă profund indignat de crimă de care era acuzat Clyde. Pe de altă parte, însă, ştiind foarte bine că afacerea aceasta va pregăti probabil terenul unei victorii răsunătoare pentru republicani în viitoarele alegeri, îşi dădea seama că e nevoie să i se opună lui Mason o anumită rezistenţă. Soarta părea să favorizeze prea pe faţă maşina electorală republicană prin persoana şi crima lui Clyde.

Într-adevăr, de la descoperirea asasinatului, Mason fusese răsfăţat de publicitate, ajungând să se bucure de notorietate chiar pe scară naţională, aşa cum nu i se mai întâmplase unui procuror districtual din această regiune de ani şi ani de zile. Corespondenţi de ziare, reporteri şi desenatori din oraşe îndepărtate ca Buffalo, Rochester, Chicago, New York şi Boston începuseră de pe acum să vină aici şi, în văzul lumii, să ia interviuri, să facă portrete sau să-i fotografieze pe Clyde, pe Mason, pe membrii familiei Alden etc., în timp ce Mason era obiectul elogiilor tuturor concetăţenilor săi, indiferent de apartenenţă politică, deoarece lucrurile ajunseseră până acolo încât alegătorii democraţi se uniseră cu cei republicani

în a se asigura reciproc că Mason procedează just tratându-l pe acest tânăr ucigaş aşa cum merită, şi că nici bogăția familiei Griffiths, nici aceea a familiei fetei bogate pe care se părea că inculpatul ar fi încercat s-o prindă în mreje nu-l vor influența câtuşi de puțin pe acest tânăr tribun al poporului. Era un procuror în toată puterea cuvântului. Puteai face rămăşag că „unde calcă el nu mai creşte iarba”.

Într-adevăr, înainte de vizita lui Catchuman, fusese convocat un juriu al coronerului, condus chiar de către Mason, care conchise că Roberta Alden murise datorită unor maşinațiuni puse la cale şi executate de individul Clyde Griffiths, care în momentul acela se găsea în închisoarea districtuală din Bridgeburg, unde trebuia să rămână închis în aşteptarea verdictului marelui juriu al districtului, în fața căruia crima lui trebuia înfățişată cât mai curând. Mason, în urma unui apel adresat guvernatorului — lucru pe care îl ştia acum toată lumea — căuta să obțină o sesiune extraordinară a Curții Supreme, ceea ce ar fi atras în mod inevitabil o sesiune imediată a marelui juriu, însărcinat să asculte dezbaterile procesului şi să-l condamne sau să-l achite pe Clyde. Or, între timp sosise Catchuman, care dorea să găsească un avocat abil din oraş, căruia să i se poată încredința o oarecare apărare a lui Clyde. Imediat, pentru a face față amenințării politice care îl preocupa, Kellogg se gândi la onorabilul Alvin Belknap, de la firma „Belknap&Jephson” din acelaşi oraş, un individ care fusese de două ori senator al statului, de trei ori preşedinte al colegiului electoral din regiunea lui, iar în ultima vreme era socotit de către diferiți politicieni din partidul democrat ca fiind omul destinat unor onoruri şi mai înalte de îndată ce va fi posibil să se creeze o majoritate care să-i aducă la putere pe democrați. De fapt, nu erau decât trei ani de când, în urma unei lupte cu Mason pentru postul de procuror al districtului, acest Belknap se apropiase de victorie mai mult decât oricare alt candidat al partidului democrat. Într-adevăr, atât de mari erau meritele sale politice, încât anul acesta îşi pusese candidatura pentru funcția de judecător a districtului, funcție la care aspira Mason. Şi dacă nu ar fi fost această lovitură de teatru — afacerea Clyde Griffiths — era în general admis că, o dată desemnat oficial în

calitate de candidat, Belknap va fi şi ales. În consecinţă, cu toate că domnul Kellogg nu-şi dădu osteneala să-i explice lui Oatchumaa toate detaliile foarte complicate ale acestei situaţii politice extrem de interesante, îi spuse că domnul Bdlknap e un om întru totul excepţional, şi, într-adevăr, ar fi adversarul ideal al lui Masca,

După această scurtă introducere, Kellogg se oferi să-l conducă personal pe Catchuman la biroul firmei „Belknap & Jephson”, care se găsea în blocul Bowers de peste drum.

După ce bătu la uşa lui Belknap, fură primiţi de un om vioi, de statură mijlocie şi cu o înfăţişare foarte simpatică, de vreo 48 de ani, ai cărui ochi albaştri-cenuşii atrăsesem din primul moment atenţia lui Catchuman, ca nişte ferestre sufleteşti ale unui om extrem de dibaci, dacă nu superior şi cu orizonturi foarte largi. Belknap avea într-adevăr o ţinută care impunea respect. Poseda diplomă universitară, şi în tinereţe, datorită fizicului, resurselor şi poziţiei sale sociale (tatăl lui fusese judecător şi senator al acestei regiuni), acumulase o atât de vastă experienţă în ceea ce s-ar putea numi „viaţa din vecinătatea oraşelor”, încât toate stângăciile, precum şi inhibiţiile şi dorinţele sexuale care îl tulburau şi chiar îl paralizau pe un om ca Mason fuseseră de mult înlocuite la el de o amabilitate şi o perspicacitate desăvârşite în relaţiile cu oamenii, ceea ce îi îngăduia să înţeleagă toate complicaţiile morale sau sociale ce se puteau întâlni în viaţă.

În chip firesc, aşadar, era omul care avea să se apropie de un caz ca acela, al lui Clyde cu mai puţină vehemenţă şi înfrigurare decât Mason. Să mai adăugăm că, odată, pe când avea 20 de ani, el însuşi se pomenise prins între două fete cărora le făcea curte simultan: un flirt frivol cu una, dragoste sinceră cu cealaltă. După ce o sedusese pe cea dintâi şi nu mai avea de ales decât între căsătorie şi fugă, optase pentru cea de a doua alternativă; nu însă înainte de a-i fi înfăţişat situaţia tatălui său, care îl sfătuise să-şi ia un concediu — răstimp folosit pentru a se apela la serviciile doctorului familiei, cu urmarea că a fost nevoie de o mie de dolari şi alte cheltuieli necesare spre a o instala pe fată însărcinată la Utica, astfel că, în cele din urmă, tatăl reuşi să-l scape pe fiu, făcându-i posibilă reîntoarcerea şi eventuala căsătorie cu cealaltă fată.

În consecință, deşi nu simpatiza de fel cu aspectele mult mai crude şi dramatice ale încercării lui Clyde de a scăpa, ținând seama de acuzațiile pe care le auzise (în cursul îndelungaților săi ani de practică nu reuşise niciodată să înțeleagă psihologia unui ucigaş), dar, din cauza existenței şi influenței cu caracter sentimental a unei fete bogate, al cărei nume nu fusese încă dat publicității, era înclinat să creadă că tânărul inculpat cedase unei intrigi amoroase. Nu era oare un tânăr sărac, uşuratic şi ambițios? Cel puțin aşa auzise. Se gândea chiar că, ținând seama de situația politică locală, ar putea, nu fără anumite avantaje personale — şi, poate, într-un chip cu totul nefast pentru visurile domnului Mason — să organizeze el însuşi o apărare sau cel puțin o serie de contestații juridice şi amânări, menite să îngreuieze considerabil drumul domnului Mason spre postul de judecător, la care aspiră. Luând ofensiva brusc — şi asta în ciuda sau mai curând din cauza resentimentului public, a cărui violență creştea din oră în oră — n-ar putea oare obține o transferare a procesului, sau măcar o amânare, în vederea completării informațiilor, ceea ce ar fi fixat judecata la o dată posterioară aceleia când domnul Mason trebuia să-şi părăsească funcția? Atât el, cât şi domnul Reuben Jephson, tânărul său asociat, venit de curând din statul Vermont, se gândiseră de mai înainte la această posibilitate.

Or, iată-l acum pe domnul Catchuman întovărăşit de domnul Kellogg! Urmă o discuție cu domnul Catchuman şi domnul Kellogg, acesta din urmă argumentând, cu multă diplomație, asupra oportunității de a-şi lua sarcina unei astfel de apărări. Şi cum propriul interes al lui Belknap față de această afacere era destul de mare n-a fost nevoie să stea prea mult pe gânduri ca să accepte, după ce s-a consultat cu tânărul său asociat. În definitiv, nu putea decât să profite din punct de vedere politic, indiferent de momentana stare de spirit a opiniei publice.

După ce Catchuman i-a dat lui Belknap un avans în contul onorariului, precum şi o scrisoare, prin care îl prezenta lui Clyde, Belknap îl rugă pe Jephson să-i telefoneze lui Mason pentru a-l informa că „Belknap & Jephson”, în calitate de avocați ai lui Samuel Griffiths în favoarea nepotului acestuia, îl roagă să

binevoiască a le comunica un raport scris şi amănunțit privind toate capetele de acuzare, precum şi dovezile strânse până acum, dimpreună cu procesele-verbale ale autopsiei şi raportul întocmit de coroner după anchetă. Îi mai cereau, de asemenea, să-i informeze dacă s-a făcut vreun demers în vederea convocării unei sesiuni extraordinare a Curții Supreme, iar în caz afirmativ, să li se spună ce judecător a fost desemnat pentru a prezida şi în ce loc şi la ce dată se va întruni marele juriu. Printre altele, adăugă el, întrucât auzise că rămăşițele pământeşti ale domnişoarei Alden fuseseră transportate la Biltz pentru înmormântare, domnii Belknap şi Jephson îşi permiteau să ceară o autorizație de exhumare, pentru că medicii desemnați de apărare să poată examina cadavrul, propunere față de care Mason căută să opună rezistență, dar, în cele din urmă, o admise, pentru a nu fi obligat să se supună unui ordin dat de judecătorul Curții Supreme.

O dată aranjate toate aceste amănunte, Belknap anunță că se va duce la închisoare, să-l vadă pe Clyde. Era târziu şi nu luase masa — nu va mai mânca poate deloc — dar ținea să aibă o discuție ca „de la om la om” cu acest tânăr, lucru extrem de dificil, după cum îl informă Catchuman. Belknap, însă, stârnit de opoziția sa față de Mason şi având convingerea că se găseşte într-o stare sufletească bună pentru a-l înțelege pe Clyde, era dominat cu totul de curiozitatea avocățească. Pe de o parte, romantismul şi dramatismul acestei crime! Pe de alta, ce fel de fată era această Sondra Finchley, despre care auzise pe căi lăturalnice? Nu era oare cu putință s-o facă şi pe ea să participe la apărarea lui Clyde? Înțelesese, totuşi, că numele ei nu trebuia menționat, înalte considerente politice cerând acest lucru. Ardea de dorința de a sta de vorbă cu acest tânăr şiret, ambițios şi uşuratic.

Totuşi, după ce ajunse la închisoare, îi arătă şerifului Slack o scrisoare de la Catchuman şi-i ceru în acelaşi timp favoarea de a fi condus undeva în vecinătatea celulei lui Clyde, de unde să-l poată studia înainte de a-i fi prezentat. Fu deci condus fără zgomot la etajul al doilea, iar acolo i se deschise o uşă în fața celulei lui Clyde şi care dădea într-un coridor unde fu lăsat să pătrundă singur.

Oprindu-se la câțiva paşi de celula lui Clyde, putu să-l vadă de

aproape. În acel moment Clyde zăcea cu fața în jos pe patul de fier, cu brațele aduse în jurul capului, cu trupul nemişcat. O farfurie cu mâncare, de care nici nu se atinsese, era aşezată în scobitura peretelui. Căci, după plecarea lui Catchuman şi după ce, pentru a doua oară, îşi dădu seama că nu reuşeşte să convingă pe nimeni cu minciunile lui lipsite de noimă, era mai deznădăjduit decât oricând. În realitate, era atât de demoralizat, încât plângea; un zbucium mut făcea să-i tresalte umerii. Văzând toate acestea şi aducându-şi aminte de propriile lui escapade din tinerețe, Belknap rămase foarte înduioşat. După părerea lui, un asasin cu inimă împietrită nu ar fi în stare să plângă.

Câteva clipe mai târziu, se apropie de uşa celulei lui Clyde şi începu astfel:

— Ei, haide, haide, Clyde! Asta nu ajută la nimic. Nu te lăsa atât de copleşit. Cazul dumitale poate că nu e chiar aşa de disperat. Nu vrei să te scoli şi să stai de vorbă cu un avocat oare crede că poate să te ajute într-un fel oarecare? Mă numesc Belknap, Alvin Belknap. Locuiesc chiar aici, la Bridgeburg, şi am fost trimis la dumneata de o persoană care te-a vizitat nu demult... Catchunfan, parcă aşa-i spune, nu? Nu te-ai înțeles prea bine cu el, nu-i aşa? Nici eu! Bănuiesc că nu e în genul nostru. Iată însă o scrisoare de la el, prin care mă autorizează să te reprezint. Vrei s-o vezi?

O introduse vesel, şi totuşi cu un aer hotărât, printre gratiile de care Clyde se apropie, curios şi oarecum neîncrezător. În vocea acestui om era însă ceva atât de cald, atât de delicat şi de înțelegător, încât Clyde prinse curaj. Fără să şovăie, aşadar, el luă scrisoarea, o parcurse din ochi, apoi o înapoie cu un zâmbet uşor.

— Aşa, aşa, mi-am închipuit eu, urmă Belknap pe un tort încurajator, încântat de efectul vorbelor lui, efect pe care îl punea exclusiv în seama magnetismului, şi farmecului propriei lui persoane. Acum e mai bine. Sunt sigur că o să ne înțelegem. Simt lucrul acesta. Poți să-mi vorbeşti tot atât de nestingherit şi de sincer cum ai vorbi cu mama dumitale. Şi poți fi sigur că nici un cuvânt pe care ai să-l rosteşti nu va ajunge la urechile altcuiva, în afară de cazul când vei dori în mod expres acest lucru. Înțelegi? E vorba ca eu, să fiu avocatul dumitale, Clyde, dacă n-ai nimic

împotrivă. Dumneata vei fi clientul meu şi o să stăm de vorbă amândoi, mâine, sau când vrei dumneata, şi o să-mi spui tot ce socoteşti că trebuie să ştiu. La rândul meu, am să-ți spun ce anume socotesc că ar treburi să ştiu şi dacă am să te pot ajuta. Am să-ți dovedesc că tot ce vei face ca să mă ajuți în sarcina mea va fi în sprijinul dumitale, pricepi? Iar eu am să fac pe dracu-n patru să te scot din buclucul ăsta! Ei, ce-ai de zis, Clyde?

Zâmbi încurajator şi cu simpatie, chiar cu afecțiune. Iar Clydev simțind, pentru prima oară de la arestarea lui, că a găsit pe cineva în care să se poată încrede fără să-l pască vreo primejdie, se gândea că poate ar fi cel mai bun lucru să-i spună acestui om totul, totul. N-ar fi putut spune de ce, dar îi plăcea. Avu intuiția rapidă şi vagă că acest om îl înțelege şi ar putea chiar să simpatizeze cu el dacă ar şti tot, sau aproape tot. Iar când Belknap îi arătă cât de mult se grăbeşte acest Mason, inamicul lui, să-l condamne şi cât de sigur e el, Belknap, că va putea amâna procesul până dând acest om va fi scos din post, în cazul în care va reuşi să întocmească o apărare solidă, Clyde îl anunță că dacă îi dă un răgaz de o noapte să se gândească bine, a doua zi, sau oricând va binevoi să se întoarcă, îi va spune tot.

A doua zi Belknap şedea pe un scaun, mestecând nişte batoane de ciocolată, în timp ce Clyde, aşezat în fața lui pe patul de fier, îşi depăna povestirea, toate amănuntele vieții lui de la venirea la Lycurgus; cum şi de ce a venit acolo; incidentul cu fetița ucisă la Kansas City, fără a aminti, totuşi, de tăietura din ziar, pe care. O păstrase şi de care uitase mai apoi întâlnirea cu Roberta şi dorința lui de a o avea; cum a rămas Roberta însărcinată şi cum el a căutat s-o scape din această încurcătură... şi aşa mai departe, până când, în timp ce ea îl amenința cu demascarea, i-a căzut în mână articolul din *Times-Union* şi, deznădăjduit şi înfricoşat, a căutat să imita fapta aceea. Belknap trebuia să înțeleagă însă că el nu urzise acest lucru îngrozitor dintr-o pornire proprie. Pe de altă parte, în definitiv, n-a ucis-o în mod intenționat. Nu, nu, nu! Domnul Belknap trebuia să creadă lucrul acesta, indiferent de ceea ce ar putea crede despre rest. Nu a lovit-o dinadins, asta e sigur. Nu, nu, nu! A fost un accident. A existat un aparat de fotografiat, iar trepiedul despre

care se spunea că l-a găsit Mason era, fără discuție, trepiedul lui. L-a ascuns sub un buştean, după ce o lovise din greşeală pe Roberta cu aparatul de fotografiat, pe care-l văzu apoi ducându-se în fundul lacului, unde se mai găsea desigur şi acum, cu pozele lui şi ale Robertei imprimate pe film, în cazul când acestea nu au fost şterse de apă. Dar el nu a lovit-o intenționat. Nu, nu! Ea s-a apropiat, şi el a lovit-o, dar nu intenționat. Barca s-a răsturnat... apoi, cu toată preciziunea de care era capabil, descrise transa aceea în care se găsea în momentul accidentului, care, după ce ajunsese unde ajunsese, nu i-a mai îngăduit să meargă mai departe.

Între timp, Belknap, el însuşi copleşit şi uluit de această bizară spovedanie, dându-şi seama de imposibilitatea evidentă de a face un juriu obişnuit din această regiune abia defrişată s-o accepte, darămite de a-l convinge de inocența acestor planuri şi fapte întunecate şi deznădăjduite, obosit, nesigur, într-o stare de totală confuzie mintală, se ridică în cele din urmă şi, punându-şi mâinile pe umerii lui Clyde, îi spuse:

— Ei, pentru azi ajunge, cred, Clyde. Îmi închipui cum te-ai simțit şi cum s-au petrecut toate — văd, de asemenea, cât de obosit eşti şi sunt nespus de bucuros că ai putut să-mi spui întregul adevăr cu privire la toate acestea, pentru că îmi imaginez cât de greu ți-a venit. Deocamdată, n-aş vrea să mai vorbeşti despre asta. Mai avem destul timp în fața noastră, iar eu am de aranjat câteva chestiuni înainte de a studia unele amănunte din povestirea dumitale, lucru pe care îl vom face împreună mâine sau poimâine. Pentru moment, dormi şi odihneşte-te. Ai nevoie de toate forțele dumitale pentru munca pe care va trebui s-o depunem peste o zi, două. Acum, însă, n-are nici un rost să-ți faci sânge rău, nu e nevoie de aşa ceva, înțelegi? Am să te scot din asta, sau o să te scoatem, colegul meu şi cu mine. Am un coleg pe care am să-l aduc aici cât de curând. O să-ți placă, ai să vezi! Mai sunt însă câteva lucruri la care aş vrea să te gândeşti neapărat: mai întâi să nu te laşi intimidat de nimeni, pentru că eu sau colegul meu vom fi pe aici. Măcar o dată pe zi, şi dacă vrei să spui sau să afli ceva, ne poți spune nouă, şi noi o să te sfătuim ce trebuie să faci; pe urmă, să nu vorbeşti cu nimeni — nici cu Mason, nici cu şeriful, nici cu

temnicerii, cu nimeni — afară doar dacă-ți spun eu s-o faci. Cu nimeni, înțelegi? Şi, mai presus de toate, nu mai plânge! Pentru că, fie că eşti nevinovat ca un înger, sau negru ca diavolul însuşi, cel mai rău lucru pe care-l poți face este să plângi în fața cuiva. Publicul şi slujbaşii închisorii nu înțeleg aşa ceva, ei socotesc întotdeauna asta ca o slăbiciune sau ca o mărturisire a vinovăției. Şi nu vreau ca ei să aibă acest sentiment mai ales acum, când eu ştiu că eşti nevinovat. Şi eu ştiu asta acum! Cred în nevinovăția dumitale. Vezi? Aşadar, ține-ți gura ferecată în fața lui Mason şi a oricui. De fapt, de acum înainte vreau ca dumneata să încerci să mai râzi puțin, sau, în orice caz, să zâmbeşti şi să-ți petreci ziua cu cetățenii ăştia de pe aici. Există o veche zicală în profesiunea noastră, care spune că convingerea că e nevinovat îl linişteşte pe om. Caută să ai înfățişarea şi gândurile unui om nevinovat. Nu mai sta aşa, frământându-te şi arătând ca unul care şi-a pierdut şi ultimul prieten, pentru că acest lucru nu e adevărat. Eu sunt aici, la fel şi colegul meu, domnul Jephson. Am să-l aduc peste o zi, două şi o să te rog să te porți cu el aşa cum te-ai purtat cu mine astăzi. Ai încredere în el, pentru că în chestiunile de legi şi procese e mai priceput decât mine în multe privințe. Iar mâine am să-ți aduc câteva cărți, reviste şi ziare, cu rugămintea să le citeşti ori să te uiți la poze. O să te ajute să mai uiți de grijile dumitale.

Clyde schiță un surâs slab şi aprobă cu un semn al capului.

— Tot de astăzi înainte, nu ştiu dacă eşti credincios, dar fie că eşti, fie că nu eşti, duminica se oficiază slujbe aici la închisoare şi țin să te duci regulat la ele, asta în cazul când vei fi poftit. Pentru că ne aflăm într-o comunitate foarte religioasă şi vreau să faci o impresie cât mai bună. Să nu-ți pese de cele ce zic oamenii sau cum se comportă, fă aşa cum îți spun eu. Iar dacă individul ăsta, Mason, sau oricare altul de pe aici continuă să te mai bată la cap, trimite-mi un bilețel. Acum mă duc. Te rog să zâmbeşti când plec şi, de asemenea, când o să mă întorc. Şi nu vorbi, pricepi?

Apoi, zguduindu-l zdravăn pe Clyde de umeri şi bătându-l pe spate, ieşi cu paşi mari, gândindu-se însă în sinea lui: Dar oare cred eu cu adevărat că băiatul ăsta e nevinovat precum pretinde? E posibil ca cineva să lovească o fată în felul acesta şi să nu-şi dea

seama s-o loveşte? Apoi să se îndepărteze înot, pentru că, după cum spune, dacă s-ar fi apropiat de ea, s-ar fi înecat şi el? Rău! Cât se poate de rău! Unde să găseşti un juriu, compus din doisprezece oameni, care să creadă asta? Valiza, cele două pălării, costumul care lipseşte... Şi, totuşi, jură că nu a lovit-o cu premeditare! Dar ce să mai spunem despre toate planurile lui, despre intenție, care e tot atât de gravă în fața legii? Mi-a spus oare adevărul, sau minte şi acum? Poate că încearcă să se înşele pe sine şi să mă înşele şi pe mine? Şi aparatul acela de fotografiat... ar trebui să punem mâna pe el înainte de a-l găsi Mason, ca să-l prezinte drept corp delict. Apoi costumul acela... Poate că ar fi bine să-l găsesc şi să vorbesc despre el, pentru a anihila efectul faptului că l-a ascuns, să spun că acest costum a existat tot timpul; să-l trimit poate la Lycurgus la curățat. Dar nu, nu, o clipă, trebuie să mă gândesc la asta".

În felul acesta studie el întreaga poveste, punct cu punct, spunându-şi, descurajat, că poate ar fi mai bine nici să nu se folosească de relatarea lui Clyde, ci să ticluiască mai curând o altă poveste, o modificare a primei versiuni, în aşa fel încât să-i atenueze întrucâtva caracterul acela de cruzime şi aspectul, pe care-l are în fața legii, de omor.

CAPITOLUL 82

Domnul Reuben Jephson se deosebea cu totul de Belknap, de Catchuman, Mason sau Smillie — de fapt de orice altă persoană care până acum îl văzuse pe Clyde sau se interesase de cazul lui din punct de vedere juridic. Era tânăr, înalt, slab, colțuros, smead, cu un fel glacial de a se purta, deşi nu lipsit de oarecare căldură sufletească, înzestrat cu o voință şi o hotărâre ce aminteau de rezistența oțelului. Pe de altă parte, poseda vaste cunoştințe juridice şi avea un spirit care, printr-o abilitate şi energie de om

egoist, îi dădea ceva de linx sau nevăstuică… Pe o faţă oacheşă, doi ochi pătrunzători, de oţel, de un albastru foarte deschis; un nas lung, exprimând forţa şi curiozitatea; mâini şi trup de o vigoare extremă.

Reuben nu-şi pierdu timpul. De îndată ce află că e posibil ca ei (Belknap şi Jephson) să organizeze apărarea lui Clyde, se şi puse pe lucru, luând cunoştinţă de procesele-verbale ale anchetei cornerului, precum şi de rapoartele doctorilor şi de scrisorile Robertei şi ale Sondrei. Iar acum, stând de vorbă cu Belknap, care îi arăta cum Clyde recunoaşte că s-ar fi gândit s-o omoare pe Roberta, deşi susţine că nu şi-a pus planul în aplicare, deoarece, în momentul fatal, a intervenit o stare cataleptică, sau poate remuşcarea, făcându-l s-o lovească fără să vrea, Jephson se mulţumi să-l privească fix pe asociatul său, fără să schiţeze măcar un zâmbet sau să facă cel mai mic comentariu.

— Dar nu se găsea în starea aceea când a plecat cu ea acolo?

— Nu.

— Şi nici când a înotat spre ţărm după cele întâmplate?

— Nu.

— Şi nici când a pornit-o de-a curmezişul pădurii, când şi-a schimbat costumul şi pălăria şi când şi-a ascuns trepiedul?

— Nu.

— Ştii, de bună seamă, că, dacă vom relata povestea lui în faţa legii, va apărea tot atât de vinovat ca şi cum ar fi lovit-o, iar judecătorul se va vedea pus în situaţia să explice asta juraţilor.

— Da, ştiu. M-am gândit la toate acestea.

— Atunci…

— Ascultă, Jephson, e un caz dificil, indiscutabil! Am impresia că Mason are toate cărţile în mână. Dacă reuşim să-l scăpăm pe băiatul ăsta, apoi putem scăpa pe oricine! Dar, după câte îmi dau eu seama, nu prea cred că e cazul să amintim povestea asta cu starea cataleptică, cel puţin nu până în clipa când ne-am hotărî să ridicăm un incident şi să invocăm scuza iresponsabilităţii sau a unui deranjament afectiv, ori ceva în felul acesta, ca în cazul acelui Harry Thaw, de pildă.

Se întrerupse şi se scarpină la tâmplele care începeau să-i

încărunţească.

— Îl socoteşti, desigur, vinovat! Interveni Jephson sec.

— Pe legea mea, oricât de surprinzător ţi s-ar părea, nu! Cel puţin nu sunt sigur! Ca să-ţi spun adevărul, e unul dintre cazurile cele mai încurcate pe care le-am întâlnit vreodată. Băiatul ăsta nu e deloc dur, aşa cum crezi; nu e nici nu om rece; e simplu şi afectuos într-un anumit sens, după cum o să constaţi singur, vorbesc de maniere, fireşte. Are numai 21 sau 22 de ani. Şi, cu toate că se înrudeşte cu aceşti Griffiths, e foarte sărac; nu e decât un biet funcţionăraş. Mi-a spus că şi părinţii lui sunt săraci. Conduc nu ştiu ce misiune în vest, la Denver, dacă nu mă înşel, iar mai înainte erau la Kansas City. Nu a mai dat pe acasă de patru ani de zile. Pe când lucra ca băiat de serviciu la unul dintre hotelurile din Kansas City, a luat parte la o escapadă nebunească şi a trebuit să fugă din oraş. Apropo, trebuie să aflăm dacă Mason ştie ceva de chestiunea asta sau nu. Se pare că el, împreună cu un grup de băieţi de la hotel au luat maşina unui bogătaş, fără ca acesta să ştie, şi pentru că le era teamă să nu întârzie, au gonit cu toată viteza şi au omorât o fetiţă. Trebuie să aflăm adevărul şi să fim pregătiţi, căci dacă Mason ştie despre asta, o să ne-o arunce în faţă la proces tocmai în clipa când îşi va închipui că ne-am aştepta mai puţin.

— Bine, de data asta n-o să-i meargă! Răspunse Jephson, ai cărui ochi duri, electrici şi albaştri scăpărau. N-o să-i meargă, chiar dacă va trebui să mă duc la Kansas City şi să mă informez!

Şi Belknap continuă să-i povestească lui Jephson tot ce ştia despre viaţa lui Clyde până în prezent: cum a lucrat ca spălător de vase, chelner, vânzător de răcoritoare, camionagiu, şi câte altele, înainte de a ajunge la Lycurgus; cum l-au fascinat întotdeauna. fetele; cum a întâlnit-o. Mai întâi pe Roberta, apoi pe Sondra; în cele din urmă, cum s-a pomenit prins în capcană de una şi îndrăgostit până peste urechi de cealaltă, pe care nu o putea cuceri fără a scăpa de cea dintâi.

— Şi, cu toate acestea, te îndoieşti că a ucis-o? Îl întrebă Jephson la sfârşit.

— Da, cum ţi-am spus. Nu sunt câtuşi de puţin sigur că a ucis-o! Tot ce ştiu însă cu precizie e faptul că-i încă foarte îndrăgostit de

această a doua fată. Atitudinea lui se schimba ori de câte ori vreunul dintre noi, el sau eu, pomeneam despre dânsa. La un moment dat, de exemplu, l-am întrebat despre legăturile lui cu ea: şi în ciuda faptului că este acuzat de a fi sedus-o şi omorât-o pe Roberta Alden, m-a privit de parcă aş fi spus ceva ce nu trebuia, ea şi cum i-aş fi insultat atât pe el, cât şi pe ea.

Belknap schiță un surâs trist, în timp ce Jephson, cu picioarele sale lungi şi osoase sprijinite de biroul de nuc din fața lui, se mulțumea să-l privească fix.

— Nu mai spune! Făcu el.

— Unde mai pui, continuă Belknap, că spunea: „Sigur că nu! Ea nu mi-ar fi permis aşa ceva, şi, în afară de asta...».” apoi s-a oprit. „Şi, în afară de asta, ce, Clyde?” l-am întrebat eu. „Nu trebuie să uitați cine este ea!” „înțeleg”, am spus eu. După care te rog să mă crezi, a vrut să ştie dacă se poate face în aşa fel încât numele ei şi scrisorile pe care i le-a scris să nu apară în ziare şi 3 a proces, familia ei să nu fie pusă la curant, aşa fel încât să nu sufere nici ei, nici ea.

— Serios? Dar fata cealaltă?

— Tocmai asta caut să-mi explic. A fost în stare să premediteze uciderea unei fete, să-şi pună poate în aplicare planul după ce a sedus-o, însă, obsedat de visul de mărire inspirat de cealaltă, nu ştia de fapt ce face. Nu vezi? Ştii cam cum se întâmpla cu tinerii de vârsta lui, mai ales când n-au prea avut de-a face cu femeile şi nu au bani, dar doresc să devină mari!...

— Crezi că asta l-a stricat la minte? Făcu Jephson.

— S-ar putea. E zăpăcit, hipnotizat, lunatic... o furtună într-un craniu, cum se spune la New York. Nu încape îndoială însă că e îndrăgostit şi acum până peste urechi de fata aceea. La drept vorbind, eu cred că plânge în închisoare numai din pricina ei. Când m-am dus să-l văd, plângea şi suspina de ți se rupea inima. Belknap se scarpină gânditor după urechea dreaptă. Totuşi, trebuie să reținem ceva din această idee — că toate poveştile astea l-au zăpăcit — că, pe de o parte, fata aceea, Alden, îl silea s-o ia în căsătorie, în timp ce cealaltă era gata să se mărite cu el, se înțelege. Am fost şi eu când va într-o încurcătură ca asta...

Se opri, spre a-i povesti lui Jephson acest episod din propria sa viață.

— Apropo, reluă după aceea, clientul nostru mi-a spus că articolul referitor la înecarea celeilalte perechi se găseşte în *Times-Union* din 18 sau 19 iunie.

— Foarte bine! Răspunse Jephson. Am să fac rost de ziar.

— Mâine, continuă Belknap, vreau să mergi şi tu cu mine acolo şi să vezi ce impresie îți face. Am să fiu şi eu de față, să văd dacă-ți povesteşte şi ție la fel. Aş vrea să cunosc şi punctul tău de vedere.

— O să-l afli, fii fără grijă! spuse Jephson pe un ton energic. A doua zi, Belknap şi Jephson se duseră să-l viziteze pe Clyde la închisoare. Dar Jephson, după ce-l supuse unui nou interogatoriu şi medita o dată mai mult asupra straniei sale povestiri, nu putu fi încă în măsură să spună dacă tânărul Clyde o lovise pe Roberta chiar atât de neintenționat pe cât afirma. Dacă era nevinovat, aşa precum spunea, cum a putut să înoate până la țărm, lăsând o să se înece? Fără îndoială, unui juriu îi va fi şi mai greu să se lase convins decât îi este lui însuşi.

Totodată, mai era la mijloc şi părerea lui Belknap, care susținea că e posibil ca Griffiths să fi fost deranjat mintal sau dezechilibrat în clipa când, obsedat de cele descrise în *Times-Union,* a găsit cu cale să le pună şi în practică. Toate acestea puteau fi adevărate, fireşte, totuşi, în momentul de față, în ochii lui Jephson cel puțin, Clyde părea destul de sănătos la minte. După părerea lui Jephson, era mai îndărătnic şi mai şiret decât ar fi fost dispus Belknap să creadă, o şiretenie desigur mascată, de un anumit farmec personal, din cauza căruia se făcea simpatizat de toată lumea. Totuşi, Clyde nu era nici pe departe dispus să se încreadă în Jephson aşa cum se încrezuse în Belknap, atitudine care, fireşte, la început nu a contribuit la suscitarea simpatiei acestuia din urmă. În acelaşi timp, însă, exista în Jephson un zel profesional şi o seriozitate, care nu întârziară să-l convingă pe Clyde de interesul ce i-l arăta, interes mai curând de ordin tehnic decât sentimental. Aşa încât peste puțin timp începu să înțeleagă că tânărul acesta poate să-l ajute mai mult decât oricine altul, mai mult chiar decât Belknap însuşi.

— Ştii, nu-i aşa, că scrisorile acelea pe care ți le-a scris

domnişoara Alden sunt foarte „tari”! Începu Jephson, după ce ascultă povestirea pe care Clyde i-o spuse şi lui.

— Da, domnule.

— Par scrisori foarte triste pentru cineva care nu cunoaşte toate faptele, şi din această cauză ele ar putea să ridice orice juriu împotriva dumitale, mai ales dacă vor fi comparate cu cele ale domnişoarei Finchley.

— Cred că da, răspunse Clyde, dar adevărul este că ea nu a fost întotdeauna aşa. A început să scrie în felul ăsta numai după ce a lovit-o necazul şi când eu voiam să-mi redea libertatea.

— Ştiu, ştiu! E un punct asupra căruia trebuie să reflectăm şi pe care să-l evităm, dacă vom putea. Dacă am putea măcar împiedica scoaterea la lumină a acestor scrisori... spuse el, adresându-se lui Belknap. Apoi, lui Clyde: Voiam însă să te întreb: ai avut raporturi intime cu ea aproximativ un an de zile, nu-i aşa?

— Da.

— În tot timpul cât ai fost cu ea, său mai înainte, a avut raporturi intime sau măcar legături de prietenie cu vreun alt tânăr... vreau să spun cu vreun tânăr despre care dumneata ai putea să ştii ceva?

După câte îşi putea da Clyde seama, Jephson nu ezita — poate nu era îndeajuns de sensibil pentru asta — să invoce tot felul de presupuneri sau subterfugii ce i se păreau susceptibile de a-i oferi o şansă de scăpare. Totuşi, departe de a fi încântat de astfel de sugestii, Clyde se simți de-a dreptul jignit. Ce ruşinos ar fi să murdărească memoria Robertei printr-o minciună de felul acesta! Nu putea şi nu voia să insinueze o astfel de calomnie, aşa că răspunse:

— Nu, domnule. N-am auzit niciodată să se fi împrietenit cu altcineva. Sunt sigur de contrariul.

— Înțeleg! Să nu mai vorbim despre asta, spuse Jephson. De altfel, deduc şi din scrisorile ei că ceea ce spui dumneata este adevărat. Nu mai puțin adevărat este însă că trebuie să cunoaştem toate faptele ce ar putea interesa cazul nostru. Dacă ar mai fi fost cineva la mijloc, lucrurile ar fi putut lua o cu totul altă întorsătură.

La auzul acestor cuvinte, lui Clyde îi fu greu să-şi dea seama

dacă Jephson intenționează doar să-i demonstreze valoarea acestui argument, în orice caz își spuse că nu se cade nici măcar să-i treacă prin cap așa ceva. Cu toate acestea, se gândea: „Ah, dacă omul acesta s-ar putea gândi la o apărare serioasă în favoarea mea! Para atât de dibaci!”

— Ei bine — continuă Jephson, pe același ton dur și inchizitorial, lipsit, după cum își dădea seama Clyde, de orice sentiment sau compătimire — atunci să te întreb altceva! În tot timpul cât ai cunoscut-o, înainte de a fi devenit intim cu ea, cât și după aceea, ți-a scris vreo scrisoare urâtă, sarcastică, conținând pretenții sau amenințări?

— Nu, domnule, n-aș putea să spun așa ceva. Mai mult, sunt sigur că nu a făcut-o niciodată! Nu, domnule. Cu excepția ultimelor câteva scrisori, poate... da, cu excepția ultimei sale scrisori.

— Dumneata nu i-ai scris niciodată, după câte înțeleg...

— Nu, domnule, nu i-am scris niciodată nici un fel de scrisori.

— De ce?

— Păi era în același atelier cu mine, înțelegeți? Și apoi, spre sfârșit, după ce s-a dus acasă la ea, mi-a fost teamă să-i scriu.

— Înțeleg.

Totodată, după cum socoti Clyde necesar să arate, și aceasta cu deplină sinceritate, Roberta era uneori capabilă să dea dovadă de un caracter ce nu era deloc blând, știa să fie uneori chiar foarte hotărâtă și încăpățânată. Pe de altă parte, nu dăduse nici un fel de atenție argumentului său că, silindu-l să se însoare cu ea în momentul acela, își va ruina viitorul din toate punctele de vedere, și asta în ciuda promisiunii, pe care i-o făcuse el, și anume de a continua să muncească pentru a face față nevoilor ei, atitudine care, după cum o prezentă el acum, fusese cauza întregii tragedii, pe câtă vreme domnișoara Finchley (rostindu-i numele; Clyde adoptă un ton de respect și de entuziasm care nu-i scăpă lui Jephson) era gata să facă orice pentru el.

— Va să zică o iubeai foarte mult pe această domnișoară Finchley, nu-i așa?

— Da, domnule.

— Și ți-era cu neputință să mai ții la Roberta după ce-ai

cunoscut-o?

— Da, domnule, acesta e adevărul.

— Înţeleg, spuse Jephson clătinând solemn din cap şi gândindu-se în acelaşi timp cât de inutil şi chiar periculos ar fi fost ca juriul să afle lucrul acesta.

Îşi spuse apoi că ar fi poate mai bine să dea urmare sugestiei anterioare a lui Belknap, bazată pe tradiția procedurilor legale, şi să susțină iresponsabilitatea, un acces de demență pricinuit de situația îngrozitoare în care credea că se găseşte. Dar, fără să facă vreo aluzie în acest sens, continuă:

— Spuneai că s-a petrecut ceva în dumneata în clipa când te aflai cu ea în barcă, în ultima zi, că nu mai ştiai ce faci atunci când ai lovit-o?

— Da, domnule, acesta e adevărul. Şi Clyde începu să explice încă o dată starea sufletească în care se găsea atunci.

— Bun, bun, te cred, îl întrerupse Jephson, căutând să dea impresia că chiar crede spusele lui Clyde, dar, de fapt, neputând să conceapă aşa ceva. Dumneata ştii însă, desigur, că, ținând seama de toate aceste împrejurări, nici un juriu nu va crede aşa ceva. Sunt prea multe lucruri care trebuie explicate, şi noi nu am putea să le explicăm cum trebuie în stadiul actual al lucrurilor. Nu prea ştiu ce să spun, adăugă el, adresându-i-se lui Belknap. Cele două pălării, valiza... afară dacă nu vom susține că e vorba de alienație mintală, sau ceva de felul ăsta. Nu, nu ştiu deloc ce să spun... Nu ştii, a existat vreodată în familia dumitale vreun caz de demență? Adăugă el, întorcându-se din nou spre Clyde.

— Nu, domnule, cel puțin după câte ştiu eu, nu.

— Un unchi, un văr, un bunic, care să fi avut accese sau idei bizare, sau ceva în genul acesta?

— Eu, unul, nu am auzit niciodată vorbindu-se despre aşa ceva.

— Dar bogatelor dumitale rude din Lycurgus cred că nu le-ar conveni dacă m-aş ridica şi aş încerca să susțin ceva în genul acesta, nu-i aşa?

— Nu, nu cred că le-ar conveni. Nu, domnule, în mod precis! răspunse Clyde, gândindu-se la Gilbert.

— Vom vedea ce e de făcut, continuă Jephson după câteva clipe.

Asta complică lucrurile. Nu văd, totuşi, o altă soluție mai sigură.

Spunând acestea, se uită încă o dată la Belknap şi începu să-l întrebe ce crede despre teza sinuciderii, de vreme ce chiar scrisorile Robertei arătau o tendință spre melancolie, care ar fi putut foarte bine să-i inspire ideea de a-şi ridica singură viața. N-ar putea să susțină, bunăoară, că, o dată ajunşi pe lac, îl rugase insistent să se însoare cu ea, şi, cum el a refuzat, sărise în apă? Şi că pe de altă parte, el nu-i sărise în ajutor deoarece fusese uluit de gestul ei şi într-o stare de totală răvăşire mintală?

— Dar ce facem cu povestea lui, potrivit căreia vântul i-a luat pălăria, şi atunci când a dat s-o prindă, a răsturnat barca? interveni Belknap, întocmai ca şi cum Clyde n-ar fi fost de-față.

— Ei da, şi asta e adevărat, dar n-am putea să spunem că, de vreme ce din punct de vedere moral se simțea răspunzător de starea sufletească în urma căreia tânăra s-a sinucis, s-a ferit să mărturisească adevărul cu privire la sinuciderea ei?

Muşchii feței lui Clyde tresăriră, dar nici unul, nici celălalt nu-i dădură vreo atenție. Vorbeau ca şi cum Clyde n-ar fi fost de față sau n-ar fi putut să aibă o părere personală, procedeu care-l surprinse, fără să-l facă, totuşi, să protesteze, pentru că se simțea cu desăvârşire neputincios.

— Dar numele false sub care s-a înscris în registre! Şi cele două pălării, costumul, valiza! Insistă Belknap cu o voce sacadată, pe un ton care îl făcu pe Clyde să înțeleagă cât de serioasă era situația în ochii avocatului.

— Ei bine, indiferent de teoria pe care o vom susține, va trebui să explicăm lucrurile astea într-un fel oarecare! Răspunse Jephson cu aerul unui sceptic. Nu putem admite premeditarea decât susținând tema alienației mintale. Cel puțin asta e părerea mea. Iar dacă nu o vom susține, va trebui să luptăm împotriva acestor dovezi.

Îşi ridică brațele în sus, de parcă ar fi vrut să spună: „Mărturisesc că nu ştiu cum s-o mai întorc...”

— Dar, stărui Belknap, ținând seama de toate acestea, de refuzul lui de a o lua în căsătorie în urma promisiunilor la care se face aluzie în scrisorile ei, rezultatul n-ar putea fi decât defavorabil,

opinia publică i-ar fi mai potrivnică decât oricând. Nu, asta nu e o soluție bună! conchise el. Va trebui să ne gândim la ceva care să stârnească un val de simpatie în favoarea lui.

După aceea se întoarse din nou către Clyde, ca şi cum nici n-ar fi avut loc o astfel de discuție. Se uită la el, de parcă ar fi vrut să spună: „Constitui o problemă, nu glumă!” Apoi Jephson observă:

— Da, şi pe urmă costumul acela, pe care l-ai aruncat în lac lângă vila Cranston! Descrie-mi cât mai exact locul unde l-ai aruncat; Ia ce depărtare de casă se găseşte?

Aşteptă, în timp ce Clyde se străduia să-şi amintească, cu greutate, diferitele amănunte din ceasul şi scena aceea.

— Dacă m-aş putea duce acolo, cred că l-aş găsi destul de repede.

— Da, ştiu, dar vezi că n-o să te lase să te duci acolo fără Mason, spuse Jephson. Şi poate nici chiar cu el. Acum eşti în închisoare şi nu poți fi scos afară fără o aprobare oficială din partea statului, înțelegi? Totuşi, avem nevoie de costumul acela. Se întoarse apoi spre Belknap şi-i şopti: Trebuie să punem mâna pe costum, să-l dăm la curățat şi să spunem după aceea că a fost trimis de Clyde la curățat, nu că a fost ascuns.

— Da, ai dreptate, comentă Belknap cu un aer indiferent, în timp ce Clyde asculta cu interes şi cu oarecare surprindere acest plan cinic de înscenare mincinoasă în favoarea lui.

— Acum, în ceea ce priveşte aparatul de fotografiat care a căzut în lac, trebuie să încercăm să-l găsim şi pe acesta. După părerea mea, nu este exclus ca Mason să ştie despre aparat sau să presupună că se găseşte acolo. Oricum, este foarte important ca noi să-l găsim înaintea lui. Crezi că barca s-a răsturnat în dreptul stâlpului aceluia de pe țărmul lacului?

— Da, domnule.

— Ei bine, va trebui să-l căutăm, continuă el, întorcându-se către Belknap. Trebuie să facem tot ce ne stă în putință ca aparatul să nu apară la proces. Pentru că, în acest caz, vor fi nevoiți să jure că a lovit-o cu trepiedul sau cu un alt obiect, ceea ce nu e adevărat, şi aici am putea să-i dăm peste cap.

— Da, aşa e, răspunse Belknap.

— Mai rămâne acum valiza, care se găseşte în mâinile lui Mason! N-am văzut-o încă, dar o voi vedea mâine. Ai băgat costumul în valiză, aşa ud cum era, după ce-ai ieşit din apă?

— Nu, domnule, mai întâi l-am stors. Pe urmă l-am uscat, atât cât s-a putut. Apoi l-am înfăşurat în hârtia în care fusese învelită gustarea noastră şi am pus nişte ramuri de pin uscate sub el şi peste el.

— Aşadar, după ce ai scos costumul, nu au rămas nici un fel de urme de apă în valiză după câte îți aminteşti?

— Nu, domnule, cred că nu.

— Dar nu eşti sigur?

— Acum, că mă întrebați, nu mai sunt absolut sigur... nu, domnule.

— Bine. Mă voi convinge eu însumi de adevăr mâine. Acum, în ceea ce priveşte urmele acelea de pe figura ei, nu ai recunoscut față de nimeni de pe aici sau din altă parte că ai fi lovit-o în vreun fel oarecare?

— Nu, domnule.

— Şi rana din creştetul capului a fost cauzată de barcă, aşa cum ne-ai povestit?

— Da, domnule.

— Dar celelalte răni... crezi că i le-ai fi putut face dumneata cu aparatul de fotografiat?

— Da, cred.

— Dacă-i aşa, iată ce zic eu, spuse Jephson, întorcându-se din nou spre Belknap. Cred că, atunci când va fi cazul, vom putea susține sus şi tare că rănile acelea nu au fost cauzate de Clyde ci de căngile şi prăjinile cu care s-au făcut sondările pentru a-i găsi cadavrul. Oricum, putem încerca. Şi dacă nu au fost de vină căngile şi prăjinile, adăugă el pe un ton sec şi aspru, vom susține că leziunile au fost pricinuite în timp ce cadavrul era transportat de la lac la gară, sau cu trenul de acolo până aici.

— Da, cred că Mason o să-şi bată capul mult ca să demonstreze că leziunile nu au fost provocate în felul acesta, opina Belknap.

— Cât priveşte trepiedul, cred că ar fi bine că exhumăm cadavrul şi să măsurăm noi înşine rănile, stabilind totodată grosimea exactă

a peretelui bărcii, aşa fel ca să nu-i fie deloc uşor lui Mason să se folosească de trepied acum, când se află în posesia lui.

Ochii domnului Jephson se făcură foarte mici, limpezi şi albaştri când spuse lucrurile acestea. Capul şi trupul lui îl făceau să semene cu o nevăstuică. Iar Clyde, care urmărise şi ascultase toate acestea eu un aer temător, îşi spuse încă o dată că tânărul avocat ar putea să-l ajute cu adevărat. Era foarte priceput şi practic, atât de rece, mergând direct la fapte şi inspirând încredere, exact ca. O maşină care produce energie, scăpând însă oricărui control.

Îi păru rău când cei doi asociați se pregătiră să plece. Pentru că, atâta timp cât se aflau lângă el, urzind planuri şi uneltind în favoarea lui, se simțea mai sigur, mai puternic, mai încrezător, căpăta speranța că poate într-o zi va fi pus în libertate...

CAPITOLUL 83

Ca rezultat, avocații ajunseră totuşi la concluzia finală că poate cea mai uşoară şi sigură apărare ce s-ar putea organiza — în cazul când familia Griffiths din Lycurgus ar fi fost de acord — era să se invoce o alienație mintală, sau o „furtună în craniu”, o aberație trecătoare, datorită, pe de o parte, dragostei şi iluziilor de mărire trezite în Clyde de Sonora Finchley, şi, pe de altă parte, amenințărilor Robertei de a pune capăt tuturor visurilor şi năzuințelor lui. După ce se consultară însă cu Catchuman şi Darrah Brookhart, la Lycurgus, iar aceştia, la rândul lor, stătură de vorbă cu Samuel şi Gilbert Griffiths, hotărâră să abandoneze această idee, fiindcă pentru a stabili alienația mintală sau „o furtună în craniu”, ar fi fost nevoie de dovezi bazate pe antecedente, în sensul că Clyde nu ar fi prea sănătos la minte, că a fost un rătăcit o viață întreagă, fiind nevoie şi de dovezi în sprijinul acestei idei. Pe de altă parte, ar fi trebuit ca rudele — poate chiar familia Griffiths din Lycurgus — să apară la proces şi să jure, un gen de

mărturisire care, presupunând minciuni şi sperjur din partea multor persoane şi discreditând familia atât din punct de vedere al curăţeniei sângelui, cât şi al sănătăţii mintale, îi indispuse pe Samuel şi Gilbert Griffiths atât de rău, încât nici nu mai voiră să audă de aşa ceva. Brookhart fu deci silit să-l informeze pe Belknap că un astfel de sistem de apărare trebuie părăsit.

Astfel stând lucrurile, Belknap şi Jephson fură nevoiţi să examineze din nou situaţia. Căci toate celelalte sisteme de apărare la care se putea gândi acum vreunul dintre ei li se părea categoric ineficace.

— Să-ţi spun ceva! Declară neînduplecatul Jephson, după ce răsfoise încă o dată scrisorile Robertei şi ale Sondrei. Scrisorile acestei fete — vorbesc de Roberta — reprezintă cea mai mare dificultate căreia va trebui să-i facem faţă. Ele pot stoarce lacrimi din ochii oricărui juriu dacă vor fi citite cum trebuie; pe de altă parte, ne-ar fi fatal dacă am folosi scrisorile celeilalte. Cred că e mai bine nici să nu amintim de ele, în afară de cazul când le va folosi Mason. Asta n-ar face decât să demonstreze că a ucis-o pe Roberta Alden numai pentru a scăpa de ea. Şi, după părerea mea, lui Mason nici nu i-ar trebui altceva.

Belknap fu întru totul de acord.

Dar era nevoie de elaborare, fără întârziere, a unui plan oarecare. Aşa se face că, în urma diferitelor schimburi de vederi, Jephson, care îşi dădea seama că va avea de câştigat o serie de avantaje personale de pe urma acestei afaceri, conchise în cele din urmă că sistemul de apărare cel mai avantajos şi care ar explica cel mai bine acţiunile suspecte şi extrem de ciudate ale lui Ciyclje era susţinerea tezei că nu s-a gândit niciodată la omor. Dimpotrivă, fiind un laş sub raport moral, dacă nu şi sub raport fizic, aşa cum părea să indice propria lui relatare asupra celor petrecute, cuprins de groază la gândul că va fi demascat şi izgonit din Lycurgus şi din inima Sondrei, sperând, pe de altă parte, că dacă îi va destăinui Robertei marea lui dragoste pentru Sondra, va stârni într-însa dorinţa de a o rupe cu el, a luat hotărârea pripită — fără a avea totuşi în vedere un plan criminal — de a o convinge pe Roberta să-l însoţească într-un loc de vilegiatură învecinat, dar nu neapărat la

lacul Grass sau Big Bittern, pentru a-i spune toate acestea şi a-şi câştiga astfel libertatea, dar fără a refuza să-i poarte de grijă, pe măsura mijloacelor lui, în timpul perioadei atât de dificile prin care urma să treacă ea.

— Toate bune, comentă Belknap. Dar asta înseamnă că a refuzat să se însoare cu ea, nu-i aşa? Şi care juriu, rogu-te, îi va ține partea, sau va crede că nu a avut intenția s-o ucidă?

— O clipă, o clipă! Făcu Jephson, oarecum morocănos. Până aici ai perfectă dreptate. Desigur! Dar n-am terminat încă. Ți-am spus că am un plan.

— Ei, să auzim planul, răspunse Belknap, foarte curios.

— Am să-ți spun. Planul meu e următorul: să lăsăm faptele aşa cum sunt, aşa cum le relatează el şi cum le-a reconstituit Mason până acum; fireşte, cu excepția aceluia că ar fi lovit-o. Apoi să explicăm totul: scrisorile, leziunile, valiza, cele două pălării, totul, fără să negăm nimic!

Se opri şi-şi trecu mâinile lungi, subțiri şi pistruiate prin părul blond, aruncându-şi privirile, pe deasupra covorului de verdeață din piața publică, spre închisoarea unde se afla Clyde. Apoi se întoarse din nou spre Belknap.

— Foarte frumos. Dar cum? Îl întrebă Belknap.

— Altă cale nu există, ascultă-mă pe mine! urmă Jephson, ca şi cum ar fi vorbit cu el însuşi şi l-ar fi ignorat complet pe Belknap. Şi, cred că o să prindă! Se întoarse, mai privi o dată pe fereastră, apoi începu, ca şi cum ar fi vorbit cu cineva de afară: Se duce acolo, nu-i aşa, pentru că e speriat şi pentru că trebuie să facă ceva; altfel, e în pericol să fie demascat. Se înscrie în registrele acelea aşa cum s-a înscris — pentru că-i e teamă să nu afle cineva din Lycurgus unde şi cu cine s-a dus. Are intenția de a-i mărturisi Robertei dragostea lui pentru cealaltă fată... Dar... Se opri, privindu-l țintă pe Belknap — şi aici e cheia întregii probleme — dacă planul acesta nu rezistă, atunci suntem pierduți! Ascultă... Se duce acolo cu ea, înfricoşat, fără intenția de a o lua în căsătorie sau de a o ucide, ci pentru a o convinge să plece. Ajungând însă acolo şi văzând cât e de bolnavă, de obosită, de tristă, ştie cât de mult îl iubeşte încă — petrece două nopți cu ea, înțelegi?

— Da, înțeleg, îl întrerupse Belknap intrigat, dar cu mai puțină neîncredere de astă dată. Asta ar putea să explice nopțile acelea...

— AR PUTEA? Trebuie! Replică Jephson cu viclenie şi calm, în timp ce ochii lui de culoarea albăstrelelor trădau o logică rece, inflexibilă, practică, fără nici o urmă de sentiment sau măcar de milă. Ei bine, în timp ce se găseşte cu ea acolo... în astfel de împrejurări, aşa de aproape de ea din nou, înțelegi (expresia feței lui nu se transformă câtuşi de puțin), în el se produce o schimbare lăuntrică. Mă urmăreşti? Îi pare rău pentru ea. Îi e ruşine de sine-însuşi, se gândeşte că a păcătuit față de biata fată. Lucrul acesta-nu se poate să nu stârnească vreun răsunet în indivizii ăştia de aici atât de bisericoşi şi de morali, nu crezi?

— S-ar putea... spuse Belknap încet, profund interesat şi recăpătându-şi speranța.

— Îşi dă seama că i-a făcut rău, urmă Jephson, concentrat, asupra planului său ca un păianjen care îşi țese pânza, şi, în ciuda sentimentelor pe care le poartă celeilalte fete, acum e gata să-şi facă datoria față de domnişoara Alden, pentru că, înțelegi, îi pare rău şi-i e ruşine de el însuşi. Asta înlătură un aspect atât de strivitor, acela că a premeditat uciderea feței în timp ce-şi petrecea cele două nopți cu ea la Utica şi la lacul Grass.

— Totuşi, o mai iubeşte încă pe cealaltă! Interveni Belknap.

— Bineînțeles! O mai iubeşte! În orice caz, a fost fascinat de viața celor din jurul ei, şi-a ieşit din sine, cum se spune, a devenit altul... dar acum este gata să se însoare cu Roberta, în cazul când ea mai doreşte căsătoria după ce i-a spus totul despre cealaltă fată şi despre dragostea ce i-o poartă.

— Perfect! Dar ce se întâmpla cu barca şi cu valiza, ce spunem despre faptul că se duce după aceea s-o întâlnească pe domnişoara Finchley?

— O clipă! O clipă! Am să-ți explic şi asta, continuă Jephson, sfredelind spațiul cu privirea ca o puternică rază electrică. Bineînțeles, pleacă împreună cu ea în barcă, ia valiza aceea, semnează, fals în registre, străbate pădurea pe jos pentru a se întâlni cu cealaltă după ce s-a înecat Roberta. Dar de ce? De ce?... Vrei să ştii de ce? Am să-ți spun. I s-a făcut milă de ea, înțelegi,

voia să se însoare cu ea, sau, cel puțin, voia să-şi facă datoria până în ultima, clipă. Asta nu înainte... nu înainte, ține bine minte! Ci după ce au petrecut o noapte cu ea la Utica, şi alta la lacul Grass. Dar o dată ce s-a înecat — printr-un accident, desigur, cum spune el — i-a rămas dragostea pentru fata cealaltă. Nu a încetat s-o iubească pe domnişoara Finchley, cu toate că era gata să se sacrifice pentru a-şi face datoria față de Roberta. Înțelegi?

— Înțeleg.

— Şi cum vor putea dovedi că în sufletul lui nu s-a produs, o schimbare de sentimente, când el susține că aşa ceva a avut într-adevăr loc?

— Înțeleg, dar va trebui să relateze toate acestea cu multă putere de convingere, adăugă Belknap, oarecum descurajat. Şi ce facem cu cele două pălării? E nevoie de o explicație şi pentru ele..

— Fii pe pace, am ajuns tocmai la ele! Cea pe care o purta era întrucâtva murdară, aşa că s-a hotărât să cumpere alta. Cât despre povestea pe care i-a spus-o lui Mason, şi anume că purta şapca... Ei bine, a fost speriat şi a mințit, spunându-şi că trebuie să scape cu orice chip. Acum, fireşte, înainte de a se duce la cealaltă fată — vreau să spun în timp ce Roberta mai trăia încă — se pune problema legăturilor cu cealaltă, ce anume avea de gând să facă în legătură cu ea. Vorbeşte cu Roberta — continuă Jephson — şi lucrul acesta nu trebuie neglijat! Eu, unul, cred că va fi uşor să-l exploatăm la maximum, pentru că, după ce încearcă o schimbare de sentimente şi înțelege să-şi facă datoria față de Roberta, tot ce mai are de făcut este să-i scrie celeilalte fete sau să se ducă la ea şi să-i povestească despre răul pe, care i l-a făcut Robertei.

— Mda...

— Căci, după cum mă gândesc eu acum, fata asta nu poate îi scoasă complet din cauză. Mă tem chiar că va trebui să o introducem şi pe ea în proces...

— Foarte bine, o vom face şi pe asta! Spuse Belknap.

— Fiindcă, înțelegi, dacă Roberta tot mai pretinde s-o ia în căsătorie, el trebuie să se ducă mai întâi şi să-i spună domnişoarei Finchley că nu se poate căsători cu ea, că pleacă — asta în cazul când Roberta nu are nimic împotrivă ca el să se ducă şi să stea de

vorbă cu cealaltă. Înțelegi?

— Da.

— Dacă se opune, însă, atunci se va căsători cu ea la Three Mile Bay, sau undeva în altă parte.

— Da.

— Dar nu trebuie uitat un lucru, şi anume că atâta timp cât mai e încă în viață, e neliniştită şi deznădăjduită. Şi numai după cea de a doua noapte — la lacul Grass — el începe să-şi dea seama cât de greşit a procedat până acum, înțelegi? Are loc un incident. Oarecare. De pildă, Roberta plânge, sau îi spune că ar vrea să moară, lucru despre care vorbeşte în scrisorile acelea.

— Da.

— Ei, şi atunci Clyde doreşte să găsească un loc liniştit, unde să poată sta şi să vorbească nestingherit, un loc unde să nu-i vadă şi să nu-i audă nimeni.

— Bun, bun. Continuă!

— Ei bine, se gândeşte la Big Bittern. A mai fost odată acolo. Sau prin împrejurimi, şi, nu departe de lac, la douăsprezece mile se află Three Mile Bay, unde s-ar putea căsători, dacă se hotărăsc pentru asta,

— Perfect!

— În caz contrar, dacă ea nu vrea să se mărite cu el după mărturisirile complete, o va aduce din nou cu barca la hotel după care se vor putea despărți.

— Da...

— Între timp, pentru a evita orice întârziere, sau pentru a nu fi obligat să rămână la hotel — e destul de costisitor, înțelegi, şi omul nu are prea mulți bani — ia gustarea aceea în valiză. De asemenea, şi aparatul de fotografiat, fiindcă vrea să facă vreo câteva fotografii. Căci dacă Mason scoate la iveală aparatul, va fi nevoie, să explicăm prezența lui, şi o vom explica mai bine decât el, nu-i aşa?

— Înțeleg. Înțeleg! Exclamă Belknap profund interesat, zâmbind şi începând să-şi frece mâinile.

— Pe urmă, se duc la lac.

— Da.

— Şi fac o plimbare.

— Da.

— În cele din urmă, după ce mănâncă pe țărm şi fac nişte fotografii...

— Da.

— Se hotărăşte să-i spună în ce situație se află. E ferm decis s-o facă.

— Înțeleg.

— Numai că, înainte de asta, vrea s-o mai fotografieze de câteva ori în barcă, în larg.

— Da.

— Şi pe urmă să-i vorbească, pricepi?

— Da.

— Se urcă, prin urmare, din nou în barcă, să vâslească puțin — aşa cum s-a şi întâmplat, de altfel. Mă urmăreşti?

— Da.

— Cum însă au de gând să se mai întoarcă o dată la țărm pentru a culege flori, el şi-a lăsat valiza acolo. Aşa se explică prezența valizei pe mal.

— Da.

— Însă, înainte de a mai face câteva fotografii acolo, în barcă, el începe să-i povestească despre dragostea lui pentru cealaltă fată, îi spune că, dacă ține cu orice chip, se va căsători cu ea acum, şi pe urmă îi va scrie o scrisoare Sondrei. Sau, dacă nu mai vrea şă se mărite cu el din pricină că o iubeşte pe cealaltă...

— Da, continuă, continuă! Îl întrerupse Belknap, nerăbdător.

— Ei bine, urmă Jephson, atunci va face tot ce-i stă în putință ca să aibă grijă de ea şi s-o sprijine cu banii pe care îi va avea după ce se va căsători cu fata aceea bogată.

— Da.

— Totuşi, Roberta îi cere s-o ia în căsătorie şi s-o părăsească pe această domnişoară Finchley!

— Înțeleg.

— Şi el consimte.

— Fireşte!

— Ei, şi atunci ea e atât de recunoscătoare, încât, cuprinsă de emoție, se aruncă spre el, înțelegi?

— Da.

— Barca se clatină puțin, el sare s-o sprijine pe Roberta, deoarece se teme să nu cadă în apă...

— Da.

— Iar aici, la nevoie, ar putea să spună că ținea aparatul fotografic în mână, sau că nu-l ținea, cum crezi că e mai bine.

— Da, văd unde vrei să ajungi.

— Fie că-l ține în mână, fie că nu, ea calcă greşit — aşa cum spune el — sau, dacă vrei, mişcarea amândurora face ca barca să se răstoarne, şi el o loveşte, sau nu, cum vei găsi că e mai bine... dar cu totul accidental, fireşte.

— Da, înțeleg! Mii de draci! Exclamă Belknap. Straşnic, Reuben! Excelent! Minunat, zău că da!

— Barca o loveşte şi pe ea, şi pe el, puțin, pricepi? Continuă Jephson, fără să bage de seamă izbucnirea entuziastă a lui Belknap, fiind absorbit de propriul său plan, şi asta îl zăpăceşte şi pe el.

— Da, da!

— Aude strigătele ei şi o vede, dar el însuşi e puțin zăpăcit... Şi în momentul când e gata să intervină...

— Ea, a dispărut! Conchise Belknap liniştit. S-a înecat. Te-am înțeles!

— Pe urmă, din cauza tuturor împrejurărilor acelora suspecte şi a numelor false sub care s-a trecut în registru, deoarece fata dispăruse, iar el nu mai putea s-o ajute în nici un fel, nu e nevoie ca părinții ei să afle în ce situație se găsea fata, înțelegi prea bine...

— Da, desigur!

— Fuge, terorizat, cu laşitatea morală care-l caracterizează şi pe care va trebui s-o subliniem de la început, dorind să rămână sub aripa protectoare a unchiului său şi să nu-şi piardă locul pe care-l ocupă în societate. Nu explică asta totul?

— În măsura în care se poate explica aşa ceva, Reuben. De fapt, socotesc că e o explicație plauzibilă şi țin să te felicit! Nu ştiu cum s-ar putea spera să se găsească una mai bună. Dacă asta nu-l scapă cu totul, sau nu stârneşte măcar un dezacord în sânul juriului, sper, cel puțin, că o să-l putem scăpa cu, să zicem,

douăzeci de ani, nu crezi?

Peste măsură de înviorat, se sculă în picioare şi, după ce se uită admirativ la colegul lui înalt şi slab, adăugă: „Straşnic!” În timp ce Jephson, cu ochii săi albaştri semănând cu două lăculețe liniştite, netulburate nici de cea mai mică boare de vânt, îi răspunse printr-o privire hotărâtă:

— Dar ştii, desigur, ce presupune povestea asta! Adăugă Jephson calm şi pe un ton mai domolit.

— Că va trebui să-l audiem şi în calitate de martor? Desigur, desigur! Îmi dau seama destul de bine. E doar singură lui şansă de scăpare!

— Şi tare mă tem că nu va impresiona pe nimeni, nici prin fermitate, nici prin convingere. E prea nervos şi emotiv...

— Da, ştiu asta, răspunse Belknap cu vioiciune. Se pierde prea uşor cu firea. Iar Mason o să-l urmărească pas cu pas, ca un taur înfuriat. Dar noi va trebui să-l instruim serios, să-l învățăm cum trebuie să-şi joace rolul. Să-l facem să-nțeleagă că e unica lui şansă, că viața lui depinde de asta. Să-l pregătim luni întregi.

— Dacă dă greş, s-a zis cu el! Numai de-am putea face ceva ca să-i mai încurajăm, să-i băgăm în cap cum să-şi joace cât mai bine rolul!

Jephson făcea impresia că priveşte, în viitor, la scena ce se va desfăşura la tribunal când Clyde, din boxa acuzaților, va trebui să-l înfrunte pe Mason. Apoi, luând scrisorile Robertei (Mason îi dăduse, copiile) şi privindu-le, conchise:

— De n-ar fi astea... Le cumpăni în mână şi, în cele din urmă, spuse pe un ton sumbru: Cristoase! Ce afacere! Dar deocamdată nu suntem învinşi, mai va până atunci! De fapt, nici n-am început încă lupta. Oricum, o să beneficiem de o publicitate serioasă. Apropo, adăugă el, cunosc un cetățean de la Big Bittern cu care mă duc să draghez lacul diseară, să găsesc aparatul acela de fotografiat. Urează-mi noroc.

— Cât vrei! Se mulțumi să răspundă Belknap.

CAPITOLUL 84

Câte ciocniri şi câte pasiuni nu stârneşte procesul unei crime senzaţionale! Belknap şi Jephson, după ce se consultară cu Brookhart şi Catchuman, aflară că aceştia din urmă consideră planul Iul Jephson drept „singura cale, după toate probabilităţile”, adăugând că trebuie să facă minimum de aluzii la familia Griffiths.

Imediat, domnii Belknap şi Jephson făcură cunoscute unele declaraţii preliminare, formulate în aşa fel încât să arate încrederea pe care o aveau în Clyde, prezentându-l ca pe un tânăr calomniat şi cu desăvârşire neînţeles, ale cărui intenţii şi acţiuni faţă de domnişoara Alden se deosebeau de cele arătate de Mason cum se deosebeşte albul de negru. Totodată, insinuau că graba febrilă cu care procurorul districtual se străduia să convoace o sesiune extraordinară a Curţii Supreme ar putea să ascundă un tâlc politic mai curând decât unul exclusiv judiciar. Cu alte cuvinte, ce sens avea această grabă, mai cu seamă atunci când se apropiau alegerile districtuale? Era oare posibil ca cineva să aibă intenţia de a folosi efectele unui proces ca acesta în favoarea ambiţiilor politice ale unui individ oarecare sau ale unui anumit grup? Domnii Belknap şi Jephson îşi îngăduiau să creadă că nu.

— Dar, indiferent de existenţa unor astfel de planuri, ca şi a oricăror prejudecăţi ori aspiraţii politice ale unor anumite persoane sau grupuri, apărarea nu putea să tolereze ca un tânăr nevinovat cum era Clyde — o victimă a împrejurărilor, aşa cum aveau să dovedească avocaţii apărării — să fie târât pe scaunul electric numai pentru a asigura victoria partidului republican la alegerile din noiembrie. Pe de altă parte, pentru a lămuri toate aspectele ciudate şi totuşi înşelătoare ale cazului, apărarea avea nevoie de o durată de timp considerabilă pentru a se pregăti. De aceea, se vedea nevoită să depună un protest energic la Albany împotriva cererii procurorului districtual, adresată guvernatorului, în vederea convocării unei sesiuni extraordinare a Curţii Supreme. O asemenea sesiune nu era necesară, întrucât sesiunea ordinară pentru judecarea unor astfel de procese avea să se ţină în ianuarie,

iar pregătirea dosarului de către apărare avea nevoie de intervalul acesta de timp.

Dar, deşi riposta aceasta cam tardivă, însă viguroasă, fu ascultată cu toată gravitatea de către reprezentanţii diferitelor ziare, Manson respinse cu energie aserţiunea demagogică potrivit căreia la mijloc ar fi vorba de o intrigă de natură politică, precum şi cele ce se spuneaţi despre nevinovăţia lui Clyde. „Ca reprezentant al poporului din acest district, ce motiv aş putea avea să-l împing pe omul acesta cine ştie unde, sau să-l acuz măcar de ceva dacă acuzaţiile n-ar veni de la sine? Nu arată oare dovezile, singure, că a omorât-o pe fata aceea? A spus sau a încercat el să facă ceva spre a explica fie şi numai unele dintre împrejurările suspecte pe care le cunoaştem? Nu! A tăcut sau a minţit. Şi până când respectivele împrejurări vor fi lămurite de aceşti avocaţi eminenţi, eu merg înainte. Sunt în posesia tuturor dovezilor necesare pentru a-l condamna pe acest tânăr criminal chiar acum. Iar a amâna procesul până în ianuarie, când eu nu voi mai deţine funcţia de astăzi, după cum ştiu bine dumnealor, şi când un nou ales va trebui să studieze încă o dată toate dovezile cu care m-am familiarizat eu, înseamnă a pricinui mari cheltuieli din bugetul districtului, căci toţi martorii de care am nevoie se află acum aici, sunt uşor de adus la Bridgeburg, fără cheltuieli prea mari pentru district. Dar unde vor mai fi ei în ianuarie sau februarie, mai ales după ce apărarea va face tot ce-i stă în putinţă spre a-i împrăştia? Nu, domnilor! Nu pot fi de acord. Dar dacă în zece zile sau în două săptămâni de acum încolo ei vor putea să-mi arate ceva din care să reiasă, cât de cât, că măcar unele dintre acuzaţiile pe care le-am formulat eu nu sunt întemeiate, voi fi dispus să merg cu dumnealor în faţa preşedintelui tribunalului, iar dacă nu vor putea arăta vreo dovadă de care dispun sau de care speră că ar putea să dispună, sau că mai există şi alţi martori, chiar de departe, care ar putea să ajute la dovedirea nevinovăţiei acuzatului, atunci, cu atât mai bine! Voi fi bucuros să-l rog pe judecător să le acorde amânarea de care vor spune că au nevoie, chiar dacă asta ar însemna judecarea procesului după ce eu voi fi desărcinat din funcţia pe care o deţin în prezent. Dar dacă procesul va avea loc în timpul când sunt încă

aici, după cum sper în mod sincer că se va întâmpla, voi susține acuzația cu toate forțele mele, nu pentru că aş urmări vreun post oarecare, ci pentru că în momentul de față sunt procurorul districtului şi este de datoria mea să procedez astfel. Cât priveşte politica, oare domnul Belknap nu face politică? Data trecută s-a prezentat alegătorilor în calitate de contracandidat al meu, şi am auzit că intenționează s-o mai facă o dată!”

În consecință, se duse la Albany, pentru a stărui pe lângă guvernator să fixeze fără întârziere o sesiune extraordinară a curții, aşa fel încât inculpatul să poată fi trimis în judecată. Iar guvernatorul, după ce ascultă argumentele orale ale ambelor părți — Mason şi Belknap — se decise în favoarea lui Mason, pe motivul că în nici un caz convocarea unei sesiuni extraordinare nu excludea o posibilă amânare a procesului în cazul când aşa ceva ar apărea necesar, iar apărarea nu prezentase încă nici un indiciu prin care să arate că o sesiune extraordinară ar lipsi-o de posibilitatea de a studia cazul în timp util. Pe de altă parte, era de datoria judecătorului Curții Supreme de a examina aceste argumente, chestiunea nefiind de competența lui, a guvernatorului. Drept urmare, se dispuse convocarea unei sesiuni extraordinare a Curții Supreme, pe care urma s-o prezideze judecătorul Frederick Oberwaltzer, de la cea de a unsprezecea circumscripție judiciară. Iar când Mason se înfățişă înaintea lui ca să fixeze data convocării sesiunii extraordinare a marelui juriu care urma să-l judece pe Clyde, judecata fu fixată pentru 5 august.

O dată juriul constituit, Mason nu mai avu nici o dificultate în a obține punerea sub acuzare a lui Clyde.

După toate acestea, lucrul cel mai bun pe care-l putură face Belknap şi Jephson fu de a se prezenta în fața lui Oberwaltzer — un democrat care îşi datora numirea în post guvernatorului precedent — spre a-i supune motivele pentru care se socoteau îndreptățiți să ceară o strămutare a procesului, sub pretextul că era absolut inimaginabil să se găsească în ținutul Cataraqui doisprezece oameni care, datorită declarațiilor publice şi particulare ale lui Mason, să nu nutrească încă de pe acum sentimente puternic ostile împotriva lui Clyde şi să nu fie atât de convinşi de vinovăția lui,

încât acesta ar fi de fapt condamnat înainte că apărarea să-şi poată spune cuvântul în fața unui astfel de juriu.

— Şi unde vreți să-l mutați? întrebă judecătorul Oberwaltzer, un om destul de nepărtinitor. Doar aceleaşi declarații au fost publicate peste tot.

— Dar, domnule judecător, crima aceasta, pe care procurorul districtual a căutat s-o amplifice în fel şi chip…

(Aici, Mason interveni cu o ripostă lungă şi înflăcărată.)

— Noi susținem, totuşi, continuă Belknap, că publicul a fost pe nedrept stârnit şi indus în eroare. E imposibil să găsiți doisprezece oameni care să-l judece fără părtinire pe tânărul acesta!

— Ce absurditate! exclamă Mason mânios. Vorbe goale! Chiar ziarele au cules şi publicat mai multe probe decât am putut ă strâng eu. Iar dacă s-a stârnit mânia publicului, ea a fost stârnita din pricina anumitor fapte care-au ajuns de notorietate obştească! Susțin însă: nu au stârnit mai multă animozitate aici decât în altă parte! În plus, dacă acest proces va fi transferat într-un district îndepărtat, atunci când majoritatea martorilor sunt aici, districtul nostru va trebui să suporte cheltuieli enorme, pe care nu şi le poate îngădui şi pe care faptele nu le justifică.

Judecătorul Oberwaltzer, o fire sobră şi morală, un om domol şi meticulos, înclinat să favorizeze în toate împrejurările procedura cea mai conservatoare, se apropia de acest punct de vedere. Şi după cinci zile, în care răstimp nu făcu altceva decât să chibzuiască asupra acestei chestiuni, se decise să respingă cererea. Dacă el greşea, mai era curtea de apel, căreia apărarea i se putea adresa. După ce fixă data procesului pentru 15 octombrie (timp suficient, după părerea lui, pentru că apărarea să se pregătească), se retrase pentru restul verii la vila lui de la lacul Blue Montain, unde, în cazul când ar fi intervenit vreo complicație judecătorească ce nu putea fi rezolvată pe loc, atât acuzarea, cât şi apărarea puteau să-l găsească oricând, el fiind gata să le acorde toată atenția cuvenită.

O dată însă cu intrarea în scenă a domnilor Belknap şi Jephson, Mason socoti cu cale să-şi dubleze eforturile pentru a asigura, în măsura posibilului, condamnarea lui Clyde. Se temea de tânărul Jephson tot atât de mult ca şi de Belknap. Pentru acest motiv,

luându-i cu sine pe Burton Burleigh şi pe Earl Newcomb, vizită din nou Lycurgus, unde, printre altele, descoperi: 1) magazinul de unde cumpărase Clyde aparatul de fotografiat; 2) cu trei zile înainte de plecarea la Big Bittern, Clyde îi spusese doamnei Peyton că se gândeşte să ia aparatul de fotografiat cu el şi are nevoie de câteva filme; 3) existența unui negustor de cămăşi, numit Orrin Short, care îl cunoştea bine pe Clyde şi căruia acum vreo patru luni Clyde îi ceruse unele sfaturi în legătură cu o muncitoare de la fabrică rămasă însărcinată, precum şi că (lucrul acesta îi fu destăinuit lui Burton Burleigh în cel mai mare secret, Burleigh fiind acela care-I descoperise) îi recomandase inculpatului un oarecare doctor Glenn de lângă Gloversville; 4) doctorul Glenn însuşi, fiind căutat şi arătându-i-se fotografiile lui Clyde şi ale Robertei, putu s-o identifice pe Roberta, nu însă şi pe Clyde, şi să descrie starea sufletească în care i s-a adresat lui, precum şi povestea pe care i-o spusese, o poveste care nu-l incrimina nici pe Clyde, nici pe ea şi pe care, în consecință, Mason se hotărî s-o ignore, cel puțin deocamdată.

În al cincilea rând, grație aceloraşi eforturi entuziaste, ieşi la iveală şi pălărierul din Utica, de la care Clyde îşi cumpărase pălăria, în timp ce Burton Burleigh se afla la Utica, fusese asaltat de ziariştii curioşi, şi fotografia lui fusese publicată, alături de cea a lui Clyde; aşa că vânzătorul le văzu din întâmplare şi, aducându-şi aminte de Cldye, se grăbi să se pună în legătură cu Mason, rezultatul fiind că depoziția lui, bătută la maşină şi, după toate cerințele legii, redactată sub luare de jurământ, fu înmânata lui Mason.

Pe de altă parte, țărăncuța de pe vaporul *Cygnus,* care fusese impresionată de înfățişarea lui Clyde, îi scrise lui Mason că-şi aminteşte bine cum tânărul acela purta o pălărie de pai şi de asemenea că s-a dat jos la Sharon, depoziție care o confirmă întru totul pe aceea făcută de căpitanul vasului şi-l îndreptăți pe Mason să-şi spună că providența sau soarta lucrează în favoarea lui în sfârşit, — împrejurare extrem de importantă pentru el — îi parveni o comunicare din partea unei femei ce locuia la Bedford, Pennsylvania, care anunța că în săptămâna de la 3 la 10 iulie, ea şi soțul ei îşi petreceau vacanța pe malul răsăritean al lui *Big* Bittern,

aproape de extremitatea de sud a lacului, şi că în timp ce se aflau în barei, în după-amiaza zilei de 8 iulie, pe la orele 6, au auzit un strigăt ce părea să fie al unei femei care cerea ajutor, un strigă tânguios, Iugubru. Era foarte slab şi părea că vine din dosul insulei ce se afla la sud-vest de golfulețul unde pescuiau ei.

Mason îşi propuse să nu spună nici un cuvânt cu privire la această informație, precum şi cu privire la aparatul de fotografiat, la filme şi la datele în legătură cu delictul comis de Clyde la Kansas City până în preajma sau chiar în ziua procesului, când apărării îi va fi imposibil să încerce a le respinge sau a le da o interpretare menită să amelioreze situația.

Cât despre Belknap şi Jephson, în afară de instruirea lui Clyde cu privire la negarea completă a crimei, invocând schimbarea bruscă de sentimente pe care o încercase în momentul sosirii lor la lacul Grass, precum şi cu privire la problema celor două pălării şi a valizei, nu aveau mare lucru de făcut. E adevărat, mai exista costumul acela azvârlit în lacul Twelfth, lângă vila Cranston, dar după o muncă de dragaj considerabilă din partea unui agent travestit în pescar, costumul fu găsit, curățat şi călcat, şi acuma atârna într-un dulap închis cu lacăt în biroul lui Belknap şi Jephson. De asemenea, angajară un înotător să caute aparatul de fotografiat în Big Bittern, dar nu-l găsiră, împrejurare care-i făcu pe Jephson să conchidă că probabil e în mâinile lui Mason, aşa că se hotărî să vorbească despre aparat la primul prilej ivit în cursul procesului. Cât priveşte faptul că inculpatul ar fi lovit-o pe Roberta cu aparatul, fie chiar incidental, se hotărî, cel puțin deocamdată, să nege în chip viguros această acuzație, deşi, după exhumarea cadavrului Robertei la Biltz, se constatase că leziunile de pe fața ei, chiar la data aceasta, coincideau într-o măsură aproximativă cu mărimea şi forma aparatului.

Toate astea fiindcă, mai presus de orice, le era teamă de comportarea lui Clyde în momentul când avea să fie audiat ca martor. Va putea el sau nu, atunci când va povesti cum s-au petrecut lucrurile, să fie destui de elocvent, de tare şi de sincer pentru a convinge juriul că a lovit-o fără să fi avut intenția de a lovi? Pentru că, indiferent de leziuni, aceasta era piatră de

încercare, de asta depindea dacă juriul îl va crede sau nu. Iar dacă juriul nu va crede că a lovit-o din întâmplare, atunci verdictul va fi: „Vinovat”.

În felul acesta se pregăteau să întâmpine ziua procesului, culegând cu foarte multă băgare de seamă mărturii şi dovezi privind buna comportare din trecut a lui Clyde, împiedicaţi în mare măsură însă de faptul că la Lycurgus, deşi făcea pe tânărul model, se comportă în viaţa lui particulară destul de urât, iar la Kansas City primele sale eforturi în vederea câştigării existenţei avuseseră drept urmare un scandal asemănător.

Totuşi, una dintre cele mai dificile probleme în legătură cu Clyde şi încarcerarea lui aici, după cum erau de părere atât Belknap şi Jephson, cât şi acuzarea, era faptul că până acum nici un singur membru al familiei sale sau a unchiului său din Lycurgus nu-şi făcuse apariţia pentru a-l apăra. Pe de altă parte, Clyde însuşi nu vorbise nimănui, în afară de Belknap şi Jephson, despre locul unde se află părinţii lui. Or, Belknap şi Jephson îşi puneau adesea întrebarea dacă nu era necesar — în cazul când se putea suspine o teză oarecare în favoarea lui — să se intervină pentru ca mama, sau tatăl, o soră sau un frate să vină şi să spună un cuvânt bun în favoarea lui. Altfel, Clyde ar fi apărut ca un fel de paria, cu un reprobat şi un vântură-lume, pe care toţi cei ce-l cunoşteau îl ocoliseră dinadins.

Din acest motiv, în cursul întrevederii, pe care o avură cu Darrah Brookhart, interesându-se de părinţii lui Clyde, au aflat că, în ceea ce îi privea pe membrii familiei Griffiths din Lycurgus, aceştia se opuneau cu înverşunare aducerii vreunui membru al ramurii vestice a familiei. Între cele două familii exista, după cum ie-a explicat el, o prăpastie socială, lucru despre care nu le-ar fi convenit Griffithsilor din Lycurgus să se discute aici. Pe de altă parte, cine ar fi putut spune dată, o dată ce părinţii lui Clyde ar fi scoşi ia iveală sau descoperiţi de „presa de scandal”, nu se va face mare vâlvă în jurul lor? Atât Samuel, cât şi Gilbert Griffiths, după cum îl informă acum Brookhart pe Belknap, fuseseră de părere că cel mai nimerit lucru — în cazul când Clyde nu va obiecta — era să-şi ţină părinţii în umbră. De altfel, de asta avea să depindă, într-o

bună măsură cel puțin, volumul ajutorului financiar pe care i-l vor acorda lui Clyde.

Clyde fu de acord cu această dorință a celor doi Griffiths, cu toate că nici unul dintre cei care stătuseră mai mult de vorbă cu el sau îl auziseră spunând cât de profund regretă pentru mama lui tot ceea ce s-a întâmplat nu se îndoia de puternică legătură de sânge şi de sentimente ce există între el şi mamă. Adevărul era că în atitudinea sa prezentă față de mamă-sa exista un amestec de teamă şi ruşine, provocat de felul cum avea să privească ea situația lui, ruina lui morală, dacă nu şi socială. Va crede ea oare povestea aceea ticluită de Belknap şi Jephson cu privire la brusca lui transformare lăuntrică? Dar chiar lăsând acestea la o parte, a o face să vină aici, să-l privească printre aceste gratii, acum, când el era un stigmatizat, să fie silit să-i vorbească în fiecare zi! Ochii ei limpezi, cercetători, chinuiți! Îndoiala ei cu privire la nevinovăția fiului, cu atât mai mult cu cât îşi dădea seama că chiar Belknap şi Jephson, cu toate planurile pe care le făceau în favoarea lui, aveau încă anumite îndoieli în legătură cu lovitura aceea neintenționată! Ei nu credeau de fapt; şi nu era exclus să-i împărtăşească îndoielile lor. Iar mama lui, o femeie evlavioasă, cu frica lui Dumnezeu, care ura crima, putea fi oare mai credulă decât ei?

Fiind întrebat încă o dată ce crede că trebuie făcut în legătură cu părinții săi, Clyde răspunse că nu ar putea încă da ochii cu mama lui — că asta n-ar ajuta la nimic şi n-ar face decât să-i chinuiască pe amândoi.

Din fericire, aşa cel puțin credea el, se părea că părinții lui, la Denver, nu aflaseră încă nimic despre cele ce i se întâmplaseră. Din pricina convingerilor lor religioase şi morale, ziarele — fițuici frivole şi vicioase — erau în mod riguros excluse din casa lor şi de la misiune. Iar familia Griffiths de la Lycurgus nu nutrea nici un fel de dorință de a-i informa.

Totuşi, într-o seară, în perioada când Belknap şi Jephson discutau cu toată seriozitatea absența părinților lui şi măsurile pe care urmau să le ia, Esta, care, puțin timp după sosirea lui Clyde la Lycurgus, se căsătorise şi locuia în partea de sud-vest a Denvendui, citi din întâmplare în *The Rocky Mountain News* cele ce urmează, şi

asta imediat după ce Clyde fusese trimis în judecată înaintea marelui juriu, din Bridgeburg:

PUNEREA SUB ACUZARE A UNUI TÂNĂR
CARE A UCIS O MUNCITOARE

„Bridgeburg, N. Y., 6 august. — Un juriu, special numit de guvernatorul Stouderbaok din acest stat, pentru a studia cazul Clyde Griffiths, nepotul bogatului fabricant de gulere cu acelaşi nume din Lycurgus, New York, acuzat de curând de asasinarea domnişoarei Roberta Alden din Biltz, New York, pe lacul Big Bittern din Adirondacks, la 8 iulie trecut, a pronunțat astăzi punerea stih acuzare pentru omor cu premeditare.

În urma punerii sub acuzare, Griffiths — care, în ciuda celor mai zdrobitoare dovezi, şi-a menținut permanent afirmația că pretinsa lui crimă a fost doar un accident şi care, însoțit de avocații săi, Alvin Belknap şi Reuben Jephson din acest oraş, a cumpărat în fața judecătorului Oberwaltzer — a susținut că e nevinovat. El a fost trimis în judecată, şi data procesului a fost fixată pentru 15 octombrie.

Tânărul Griffiths, în vârstă de numai 22 de ani, care până în ziua arestării sale era un membru stimat al societății elegante din Lycurgus, este acuzat că a lovit-o şi apoi a înecat-o pe iubita lui, o muncitoare pe care a sedus-o intenționând apoi s-o abandoneze în favoarea unei fete mai bogate. Avocații însărcinați cu apărarea au fost angajați de bogatul lui unchi din Lycurgus, care deocamdată s-a ținut departe de proces. În afară de asta, după cum se afirmă în localitate, nici o altă rudă nu s-a prezentat ca să contribuie la apărarea lui.”

Esta plecă în fugă la locuința mamei sale. În ciuda caracterului explicit al articolului, nu-i venea să creadă că e vorba de Clyde. Totuşi, nu mai puțin elocvent vorbeau de la sine localitatea şi numele amintite — bogatul Griffiths din Lycurgus — precum şi absența propriilor; sale rude.”

Se urcă în tramvai şi alergă cu toată grabă la casa-misiune,

cunoscută sub numele de „Steaua speranței”, din strada Bidwell, aproape întru nimic mai prezentabilă decât aceea pe care o conduseseră odinioară la Kansas City. Pentru că, deşi punea un anumit număr de încăperi la dispoziția călătorilor pentru prețul de douăzeci şi cinci de cenți pe noapte şi ar fi fost de presupus că se putea întreține singură, ea cerea foarte multă muncă, fără să îngăduie realizarea vreunui profit oarecare. Pe de altă parte, atât Frank cât şi Julia se saturaseră de la un timp de mediul lugubru în care trăia şi fugiseră de acasă tocmai în această epocă, lăsând tot greul muncii de la misiune pe umerii tatălui şi ai mamei lor. Julia avea acum 19 ani şi era casieriță la un restaurant de mâna a doua; Frank mergea pe 17 ani şi găsise de curând un loc la un distribuitor de fructe şi legume. De fapt, singurul copil care stătea acasă era micul Russell, fiul nelegitim al Estei, acum în vârstă de 3 ani şi jumătate, bunicii lui având toată grija să-l prezinte drept un orfan pe care l-au adoptat la Kansas City. Era un băiețel cu părul negru şi-i semăna în unele privințe cu Clyde. Chiar la această vârstă fragedă — la fel cum se întâmplase şi cu Clyde înaintea lui — era instruit în tainele adevărurilor acelora fundamentale care-l iritaseră atât de mult pe Clyde în timpul propriei lui copilării.

În momentul în care intră Esta — acum o soție cât se poate de supusă şi rezervată — doamna Griffiths era ocupată cu măturatul, ştersul prafului şi facerea paturilor. Dar văzându-şi fiica la o oră atât de neobişnuită, palidă la față, şi observând că îi face semn să treacă într-o cameră goală de alături, doamna Griffiths, care, din cauza atâtor ani de greutăți de tot felul, era mai mult sau mai puțin obişnuită cu astfel de scene, se opri mirată, întrebându-se despre ce putea fi vorba, în timp ce privirile i se întunecară de umbra unei presimțiri negre. Ce năpastă sau nenorocire nouă o mai aştepta? Fiindcă era limpede că ochii cenuşii, sfioşi ai Estei, precum şi întreaga ei comportare oglindeau suferința. În mână ținea un ziar împăturit, pe care îl deschise, şi, după ce-şi privi mama cu o blândețe plină de dragoste, îi arătă un articol, asupra căruia doamna Griffiths îşi îndreptă privirile. Dar ce-o mai fi şi asta?

PUNEREA SUB ACUZARE A UNUI TÂNĂR CARE

A UCIS O MUNCITOARE, IUBITA LUI
ACUZAT DE ASASINAREA DOMNIŞOAREI ROBERTA ALDEN
PE LACUL BIG BITTERN DIN ADIRONDACKS
LA 8 IULIE TRECUT
S-A PRONUNȚAT ASTĂZI PUNEREA SUB ACUZARE
PENTRU OMOR CU PREMEDITARE
ÎN CIUDA CELOR MAI ZDROBITOARE DOVEZI,
SUSȚINE CĂ E NEVINOVAT
A FOST TRIMIS ÎN JUDECATA
DATA PROCESULUI FIXATĂ PENTRU 15 OCTOMBRIE
A LOVIT-O, APOI A ÎNECAT-O PE IUBITA LUI,
O MUNCITOARE, NU S-A PREZENTAT NICI O RUDĂ

Ochiul şi mintea ei au ales, în felul acesta, în mod automat, rândurile cele mai importante; după aceea, le mai citi o dată, tot atât de repede:

CLYDE GRIFFITHS, NEPOTUL BOGATULUI FABRICANT
DE GULERE DIN LYCURGUS, NEW YORK

Clyde! Fiul ei! Şi atât de curând, nu, aproximativ cu o lună în urmă (fuseseră cam neliniştiți, ea şi Asa, pentru că el nu...), 8 iulie! Şi acum era 11 august! Atunci... da! Dar nu fiul ei! Imposibil! Clyde, asasinul unei fete pe care o iubea! Dar el nu era în stare de aşa ceva! Îi scrisese cum o duce, era şef de secție, cu perspectivă de viitor... Nu amintise de nici o fată. Şi totuşi... fetița cealaltă, de la Kansas City! Dumnezeule milostiv! Şi familia Griffiths din Lycurgus... fratele soțului ei... să ştie despre asta şi să nu scrie! Îi era ruşine, scârba, desigur! Prea puțin îi păsa. Dar nu, angajase doi avocați. Ce grozăvie, Asa! Ceilalți copii ai ei! Ce vor spune ziarele? Misiunea lor! Vor trebui s-o închidă şi să plece din nou într-altă parte. Totuşi, era sau nu era vinovat? Trebuia să ştie înainte de a-l judeca sau de a gândi ceva despre el. După câte spunea ziarul, susținuse că e nevinovat. Ah, hotelul acela detestabil, frivol şi fastuos din Kansas City! Băieții aceia stricați! Cei doi ani în care Clyde a rătăcit de ici-colo, fără să-i scrie, dându-se drept un

oarecare Harry Tenet! Ce făcuse în timpul ăsta? Ce obiceiuri prinsese?

Se opri, cuprinsă de durere şi o groază nespusă, pe care, credinţa în adevărurile revelate şi mângâietoare ale lui Dumnezeu, milă şi mântuirea pe care o predică într-una nu le puteau înăbuşi. Băiatul ei! Clyde al ei! În închisoare, acuzat de omor! Trebuia să telegrafieze! Trebuia să scrie! Poate că ar trebui să se ducă acolo... Dar de unde să ia banii? Şi când va ajunge acolo ce să facă? De unde să capete curajul, credinţa pentru a îndura asta? Totuşi, încă o dată, nici Asa, nici Frank, nici Julia nu trebuie să ştie. Aşa, cu credinţa lui militantă, dar puţin cam şubrezită din cauza grijilor, cu trupul şi ochii slăbiţi... Iar Frank şi Julia, care de-abia făceau primii paşi în viaţă, să suporte o povară ca asta? Să fie stigmatizaţi în felul acesta?

Dumnezeule mare! Necazurile lor nu se vor sfârşi oare niciodată?

Se întoarse, cu mâinile sale mari şi bătătorite de muncă tremurând şi făcând să tremure uşor şi ziarul, în timp ce Esta, care simpatiza profund cu mama ei în vremea aceea, datorită tuturor celor câte trebuise să îndure, stătea alături de dânsa. Părea uneori extrem de obosită, şi iată, trebuie s-o mai doboare şi năpasta de-acum! Totuşi, după cum ştia foarte bine, mama ei era cea mai tare din toată familia — se ţinea dreaptă, era plină de hotărâre — o adevărată călăuzitoare de suflete, oricât de ursuză şi austeră ar fi fost.

— Mămico, pur şi simplu nu pot să cred că e Clyde! Atât doar reuşi să spună Esta. Nu se poate, nu-i aşa?

Dar doamna Griffiths se mulţumi să privească ţintă mai departe la titlul acela prevestitor de rău, apoi ochii ei albaştri-cenuşii cercetară camera de jur împrejur. Chipul îi pălise; era ca înnobilat de o încordare şi o durere enorme. Fiul ei, rătăcitor, rău sfătuit, nenorocit, fără îndoială, cu toate visurile lui nesăbuite de a ajunge departe, era în primejdie de moarte, ameninţat să fie electrocutat pentru crimă... pentru. Omor! Ucisese pe cineva, o muncitoare săracă, spunea ziarul.

Ssst! Şopti ea, ducându-şi degetul la buze. El (îl arătă pe Asa) nu trebuie să ştie deocamdată. Trebuie mai întâi să trimitem o

telegramă sau să scriem. Am putea primi răspunsurile pe adresa ta, ce zici? Am să-ți dau banii necesari. Dar trebuie să stau jos un pic, nu mai pot... Mă simt foarte slăbită. Să mă aşez aici. Dă-mi *Biblia.*

Pe o comodă mică se afla un exemplar din *Biblia* editată de Societatea „Gideon”. Aşezată pe marginea sărăcăciosului pat de fier, o deschise instinctiv la psalmul 3 şi 4:

„Doamne, cum sporesc vrăjmaşii mei!...
Dumnezeule al dreptății mele, când strig, răspunde-mi... ”

Citi apoi în tăcere, chiar liniştită după cât făcea impresia, psalmii 6, 8, 10, 13, 23 şi 91, în timp ce Esta rămăsese în picioare lângă ea, plină de uimire şi de o durere mută.

— Mămico, nu-mi vine să cred, pur şi simplu! E prea îngrozitor!

Dar doamna Griffiths continua să citească. S-ar fi părut că, în ciuda tuturor celor petrecute, mai găsise puterea să se retragă într-un colțişor liniştit şi tăcut, unde, cel puțin pentru moment, nici o nenorocire omenească nu o putea atinge. În cele din urmă, închise cartea în linişte şi, ridicându-se, rosti:

— Acum trebuie să ne gândim ce să spunem şi cui să adresăm telegrama aceea, pentru Clyde, fireşte, în oraşul acela, oricare ar fi... Bridgeburg, adăugă ea uitându-se la ziar şi completând cu un citat din *Biblie:* „Auzi-mă, Doamne, şi fi-mi milostiv! Doamne, vino într-ajutorul meu!” Sau poate celor doi avocați, numele lor sunt amintite acolo. Nu îndrăznesc să-i trimit telegrama fratelui lui Aşa, fiindcă mă tem să nu-i răspundă lui. Apoi: „Doamne, tu eşti scut în jurul meu! Eşti slava mea şi cel ce înalță capul meu!” Dar bănuiesc că au să i-o dea lui dacă o să trimitem telegrama pe numele judecătorului sau al avocaților, nu crezi? Mă gândesc totuşi că ar fi mai bine să-i scriem lui Clyde direct... „Doamne, arată-mi căile tale; cărările tale fă-mă să le învăț.” Să-i spui doar atât: că am aflat totuşi că încrederea în el şi dragostea mea au rămas neschimbate, dar trebuie să-mi spună adevărul şi ce anume aşteaptă să facem. Dacă are nevoie de bani, vom vedea ce putem face. „Tu eşti pavăza mea şi în primejdie mă păzeşti...” După aceea, cu toată pacea trecătoare ce pusese stăpânire pe ea, începu să-şi frângă din nou

mâinile mari şi bătătorite: Ah, nu poate fi adevărat! Nu, Doamne, nu! Orice-ar fi, e fiul meu! Noi toți îl iubim şi avem încredere. Trebuie să spunem asta. Dumnezeu îl va scăpa! Privegheați şi vă rugați! Aveți credință. „Dumnezeule, ascultă rugămintea mea, ia aminte la graiurile gurii mele!”

Se simțea atât de pierdută, încât aproape nici nu mai ştia ce vorbeşte. Dar Esta, lângă ea, spunea:

— Da, mămico! Desigur! Da, o să-i scriu! Ştiu că o să primească rândurile mele.

În acelaşi timp, îşi spunea în sinea ei: „Doamne-Dumnezeule! Ce poate fi mai rău decât asta, să fii acuzat de omor?! Dar, fără îndoială, nu poate fi adevărat! Nu poate fi adevărat! Dacă ar auzi el! (Se gândea la soțul ei). Şi asta după povestea cu Russell... Şi după, buclucul acela al lui Clyde de la Kansas City! Biata mamă! Are prea multe supărări!”

Ferindu-se de Asa, care se găsea în camera alăturată, unde ajuta la curățenie, doamna Griffiths şi Esta se îndreptară spre sala cea mare de la parter a misiunii, unde era multă linişte, şi multe placarde vesteau mila, înțelepciunea şi dreptatea mângâietoare a lui Dumnezeu.

CAPITOLUL 85

Telegrama, redactată în spiritul celor descrise mai sus, fu expediată fără întârziere pe adresa lui Belknap şi Jephson, care l-au sfătuit imediat pe Clyde ce anume să răspundă: că totul merge spre bine, că i se dau cele mai bune sfaturi şi nu are nevoie de ajutor bănesc. De asemenea, că, până când avocații îl vor sfătui altfel, ar fi mai bine ca nici un membru al familiei să nu se deranjeze pentru a veni la Bridgeburg, deoarece tot ce se poate face pentru a-l ajuta se făcea. Totodată, avocații îi scriseră doamnei Griffiths, dându-i asigurări cu privire la interesul pe care i-l purtau lui Clyde şi

sfătuind-o să lase lucrurile aşa cum se aflau în momentul acela.

În ciuda faptului că părinţii lui Clyde fură astfel împiedicaţi să-şi facă apariţia în est, nici Belknap şi nici Jephson nu aveau nimic împotrivă ca unele ecouri referitoare la existenţa, domiciliul, încrederea şi simpatia lor să se strecoare în ziare, deoarece acestea făceau într-una aluzii la izolarea completă în care se găsea acuzatul, în această privinţă au fost ajutaţi de faptul că telegrama doamnei Griffiths, de îndată ce ajunse la Bridgeburg, fu citită de mai multe persoane care urmăreau îndeaproape acest caz şi transmisă pe sub mâna publicului şi presei, rezultatul fiind că, la Denver, familia fu căutată numaidecât şi supusă câtorva interviuri. Ceva mai târziu, în toate ziarele din Est şi vest circula o descriere mai mult sau mai puţin completă a stării prezente a familiei lui Clyde, a caracterului misiunii pe care o conduceau părinţii lui, precum şi a credinţelor şi conduitelor lor religioase, înguste şi extrem de individualiste, precum chiar şi afirmaţia că adesea, în copilăria lui, Clyde fusese luat şi purtat pe străzi să cânte şi să se roage, o revelaţie care scandaliza societatea de la Lycurgus şi lacul Twelfh aproape tot atât de mult ca şi pe el însuşi.

Totodată, doamna Griffiths, fiind o femeie cinstită şi sincer încredinţată de utilitatea activităţii sale, nu se codi să descrie reporterilor ce se perindară pe acolo toate amănuntele muncii misionare căreia i se consacraseră ea şi Asa la Denver şi în alte părţi. Le spuse, de asemenea, că nici Clyde, nici ceilalţi copii ai ei nu se bucuraseră vreodată de norocul pe care îl aveau alţii. Totuşi băiatul ei, indiferent de învinuirile ce i se puteau aduce acum, nu era rău din fire şi ea nu putea să creadă că e vinovat de o asemenea crimă. Era, cu siguranţă, un complex nefericit şi întâmplător de împrejurări, pe care el le va explica la proces. În orice caz, indiferent ce prostie ar fi făcut, ea trebuia atribuită unei întâmplări nenorocite care pusese capăt activităţii lor misionare la Kansas City, cu câtiva ani în urmă, silind familia să se mute de acolo la Denver, iar Clyde fiind lăsat de atunci în voia soartei. În urma îndemnurilor mamei, Clyde îi scrisese bogatului frate al soţului ei, la Lycurgus, şi abia pe urmă plecase acolo, o serie de afirmaţii care-l făcură pe Clyde să se înfioare în celula lui, cuprins de un fel de resentiment vanitos, ce-l

îndemnă să-i scrie maică-si şi să se plângă. De ce era nevoie să vorbească veşnic atât de mult despre trecut şi despre activitatea ei şi a tatălui, când ştia foarte bine că lui nu-i plăcuse niciodată, şi veşnica târâială pe străzi îi făcea atâta sânge rău? Multă lume privea lucrurile cu totul altfel decât ea şi tatăl lui, mai ales unchiul, şi vărul din Lycurgus, şi toți oamenii aceia bogați pe care ajunsese să-i cunoască, oameni capabili să răzbată în viață într-un chip cu totul diferit, strălucit... îşi spunea cu amărăciune că acum Sondra va citi, cu siguranță, toate acestea, toate lucrurile astea pe care el sperase să le țină în taină.

Totuşi, datorită sincerității şi tăriei mamei sale, nu se, putu împiedica să se gândească la ea cu dragoste şi respect, şi, în virtutea neclintitei ei dragoste materne, cu emoție, căci, răspunzându-i, mama îi scria că-i pare rău dacă i-a jignit cumva sentimentele sau i-a pricinuit vreun rău oarecare. Dar nu trebuie oare să spunem întotdeauna adevărul? Căile Domnului sunt cele mai sigure şi, fără îndoială, nu poate rezulta nici un rău din slujirea cauzei sale. Clyde nu trebuia să-i ceară ei să mintă. Iar dacă el va socoti de cuviință, va fi bucuroasă să încerce să strângă banii necesari şi să-i vină în ajutor, să stea în celula lui şi să facă planuri amândoi, să-i țină mâinile într-ale ei... dar, după cum ştia Clyde foarte bine (şi asta îl determină să nu o roage să vină), va pretinde să-i spună tot adevărul, privindu-l cu ochii ei albaştri, limpezi, hotărâți. Şi el nu ar fi putut suporta privirea acestor ochi, deocamdată.

Căci în fața lui se înălța acum, asemenea unei stânci uriaşe de bazalt deasupra unei mări înfuriate, procesul însuşi, cu toate implicațiile lui, asaltul crâncen al lui Mason, căruia nu-i putea face față, de bine, de rău, decât folosind minciunile ticluite pentru el de Jephson şi Belknap. Căci, deşi căuta mereu să-şi împace conştiința cu gândul că în ultima clipă nu a avut curajul s-o lovească pe Roberta, îi venea peste măsură de greu să prezinte şi să susțină cealaltă versiune, lucru de care atât Belknap, cât şi Jephson erau conştienți şi care-l făcea pe cel din urmă să apară tot mai des la uşa celulei lui Clyde, salutându-l cu aceste cuvinte:

— Ei, cum mai stăm, domnule Griffiths?

Ah! Hainele acelea verzui ale lui Jephson, prost croite şi mototolite! Pălăria lui de fetru, cafenie, uzată şi pleoştită, trasă pe ochi! Mâinile lungi, osoase, noduroase, care dădeau impresia unei uriaşe forțe de contracție. Şi ochii aceia mici, albaştri, cu privirea aspră, plini de inteligență, hotărâre, viclenie şi curaj, pe care încerca întotdeauna să i le inoculeze şi lui Clyde, şi pe care, într-un fel, i le şi inocula!

— Astăzi n-a mai apărut nici un predicator? Nici o țărăncuță şi nici un acolit de-al lui Mason?

Pentru că, între timp, datorită enormei senzații stârnite de moartea tragică a Robertei, ca şi de existența bogatei şi frumoasei sale rivale, Clyde era vizitat într-una de fel de fel de avocați, de maniaci pasionați după crime sau aventuri ieftine, de doctori, negustori, evanghelişti sau pastori rurali, toți prieteni ori cunoscuți ai cutărui ori cutărui funcționar din oraş, care, apărând la uşa celulei sale în clipa când s-ar fi aşteptat mai puțin şi după ce-l cercetau cu privirile curioase, pline de ură sau de groază, îi puneau întrebări ca acestea: „Te rogi, frate? Te rogi cu smerenie?” (în asemenea clipe Clyde îşi amintea de mama şi de tatăl lui.) „Te-ai împăcat cu Dumnezeu?” „Tăgăduieşti cu adevărat că ai ucis-o pe Roberta Alden?” iar trei țărăncuțe: „Nu vrei să ne spui şi nouă numele fetei de care se zice că eşti îndrăgostit şi unde se află ea acum? Nu spunem nimănui. E adevărat c-o să vină şi ea la proces?” întrebări cărora Clyde nu le putea opune decât indiferență, sau, dacă nu, le răspundea cât mai în doi peri, sau pe ocolite, ori cu nepăsare pur şi simplu. Căci, deşi prezența lor îl irită, Belknap şi Jephson îi spuneau într-una că spre binele lui trebuie să încerce să pară vesel, binevoitor şi optimist. Veneau apoi reporteri şi reportere, însoțiți de desenatori sau fotografi, pentru a-i lua interviuri ori pentru a-i face portretul. Cu aceştia, de cele mai multe ori (în urma sfaturilor lui Belknap şi Jephson), refuza să stea de vorbă, sau le punea numai ceea ce i se recomandase să spună.

— Poți vorbi cât vrei, îl dădăcea Jephson pe un ton jovial, atâta timp cât nu spui nimic. Şi fruntea sus! Şi surâsul, care nu trebuie să dispară, înțelegi? N-ai uitat să mai citeşti din când în când lista aceea, nu-i aşa? (îi dăduse lui Clyde o listă lungă de întrebări, ce-ar

fi putut, eventual, să-i fie puse atunci când se va afla în boxa acuzaţilor întrebări la care trebuie să răspundă potrivit celor scrise la maşină în dreptul lor în cazul când el nu ar fi găsit ceva mai bun. Toate se refereau la excursia de la Big Bittern, motivul pentru care şi-a cumpărat cealaltă pălărie, schimbarea sufletească, de ce, când, unde.) Asta e litania dumitale, înțelegi?

După care îşi aprindea o țigară, fără să-i ofere vreodată una şi lui Clyde, pentru că, de dragul reputației că e un om sobru, nu trebuia să fumeze în închisoare.

Ceva timp, după fiecare vizită, Clyde vedea limpede cum începe să creadă că va putea şi va face întocmai cum spunea Jephson: va intra în sala tribunalului, semeț şi cu un aer degajat; va înfrunta toate atacurile, toate privirile, chiar şi pe acelea ale lui Mason; va uita că îi e teamă de el chiar şi atunci când se va afla în boxa acuzaților; va uita de teroarea tuturor acelor numeroase fapte cunoscute de Mason, fapte pe care urma să le explice cu ajutorul acestei liste de răspunsuri; va uita de Roberta şi de ultimul ei strigăt, de toate suferințele lui cumplite provocate de pierderea Sondrei şi a lumii ei strălucitoare.

Totuşi, când se lăsa noaptea, sau câtă vreme ziua se scurgea cu greu numai în prezența slăbănogului şi bărbosului Kraut, a şiretului şi nehotărâtului Sissell, ori a amândurora laolaltă, umblând de colo până colo, sau venind la uşă să-i spună: „Ce mai faci?” şi apoi să discute despre te miri ce întâmplare din oraş, sau să joace şah ori „dame”, Clyde se posomora din ce în ce mai mult şi îşi spunea că, în definitiv, se putea foarte bine să nu mai fie nici o speranță pentru el. Cât de singur era, lăsând la o parte avocații, pe mama lui, frații şi surorile! Nici un cuvânt de la Sondra, fireşte. Pentru că, după ce-şi reveni în oarecare măsură de pe urma primei zguduiri şi a primei senzații de oroare, ea se gândea acum la el într-un mod cu totul diferit, spunându-şi că poate numai din dragoste pentru ea a omorât-o pe Roberta, devenind un paria al societății şi victimă de astăzi. Totuşi, din pricina prejudecăților şi a oroarei fără margini cu care se vorbea despre el, nici nu se gândea măcar că ar putea risca să-i trimită un cuvânt, două. Nu era un ucigaş? Şi, în plus, familia aceea nenorocită din vest: nişte predicatori de stradă,

după cum erau descrişi, iar el, un băiat al misiunii, care cânta şi se ruga pe străzi! Din când în când, însă, în ciuda ei înseşi, gândul o ducea la dragostea lui nebunească, mistuitoare. (Cât de mult trebuie să o fi iubit pentru a săvârşi o faptă atât de cutremurătoare!) De aceea se întreba dacă într-o bună zi — atunci când cazul acesta nu va mai atrage atât de mult atenția publică — nu va fi posibil să comunice cu el pe ascuns, numai spre a-i da de veste, poate, că, datorită marii lui dragoste pentru ea, nu a fost cu desăvârşire uitat. Luă însă îndată hotărârea contrarie, nu, nu, părinții ei, dacă vor afla, sau vor bănui, sau publicul, ori prietenii ei de altădată! Nu acum, ah, cel puțin nu acum! Poate mai târziu, dacă va fi pus în libertate, sau... sau... condamnat, n-ar fi putut-o spune. Totuşi, de cele mai multe ori inima ei tânjea, cu toate că detesta şi ura crima aceea oribilă, cu ajutorul căreia căutase el s-o cucerească.

În acest timp, Clyde umbla în sus şi în jos prin celula lui, se uita spre piațeta cenuşie printre gratiile dese ale ferestrelor, citea şi recitea ziarele, sau răsfoia nervos paginile revistelor ori cărților pe care i le aducea avocatul, juca şah sau „dame”, sau îşi lua masa, care, datorită unui aranjament special din partea lui Belknap şi Jephson (la cererea unchiului său), era mai bună decât cea oferită în mod obişnuit întemnițaților de rând.

Îl tortura însă într-una gândul — inspirat de pierderea ireparabilă a Sondrei, de care nu se putea consola — dacă va putea susține lupta aceasta, aproape inutilă, după cum i se părea uneori.

Câteodată, în mijlocul nopții sau cu puțin înainte de revărsatul zorilor, în timp ce întreaga închisoare era cufundată în linişte, avea coşmaruri, un tablou înfiorător a tot ceea ce îi pricinuia cea mai cumplită spaimă, îi spulbera până şi bruma de curaj ce-i mai rămăsese şi-l făcea să sară în picioare, cu inima bătându-i sălbatic în piept, cu ochii arzători şi o sudoare rece scăldându-i fața şi mâinile. Scaunul acela... undeva, într-un penitenciar al statului! Citise despre el, ştia cum mureau oamenii pe acel scaun. Atunci începea din nou să umble în sus şi în jos, întrebându-se cum... cum... în cazul când lucrurile nu se vor sfârşi aşa precum credea cu atâta certitudine Jephson, atunci, ei bine, cum ar putea atunci să

scape dintr-o închisoare ca asta şi să fugă? Zidurile acestea groase de cărămidă… Oare ce grosime puteau să aibă? Ar fi cumva posibil, cu un ciocan ori cu o piatră, sau cu o unealtă adusă de cineva, de fratele lui, Frank, de sora lui, Julia, de Ratterer, sau Hegglund, numai dacă ar putea să intre în legătură cu vreunul dintre ei şi să-i convingă să-i aducă ceva de felul acesta… Ah! Dacă ar putea face rost de un fierăstrău, să taie gratiile astea! Apoi să fugă, să fugă în neştire, aşa cum ar îi trebuit s-o facă în pădurile acelea atunci. Dar cum? Şi încotro?

CAPITOLUL 86

Octombrie în 15, cu nori cenuşii, şi un vânt tăios, un adevărat vânt de ianuarie, care strângea grămezi-grămezi frunzele căzute, apoi le răvăşea în toate părțile, învolburându-le ca pe nişte păsări ale cerului. Şi cu tot simțământul de luptă şi tragedie ce apăsa inimile multora dintre cei de acolo, în timp ce în străfundul conştiinței lor se proiecta umbra scaunului electric, în aer plutea o atmosferă de sărbătoare sau de festivitate, cu sute de fermieri, pădurari, negustori, care veneau în „Forduri” şi „Buickuri”, țărance şi țărani, fete şi băieți, chiar prunci purtați în brațele mamelor! Toată lumea asta se învârtea încoace şi încolo prin piață, aşteptând clipa când avea să se deschidă şedința curții, sau, pe măsură ce se apropia ceasul hotărât, se aduna în fața porții închisorii, cu speranța de a-l zări pe Clyde, ori în fața uşii tribunalului din preajma închisorii, pe unde aveau să intre în sala de şedințe şi publicul, şi Clyde şi de unde puteau să-l vadă mai bine, apoi să-şi asigure intrarea în sală în momentul când va începe procesul. De-a lungul cornişelor şi streşinilor etajului şi acoperişului vechii clădiri se plimba cu melancolie, un stol de porumbei.

Mason şi statul său major — Burton Burleigh, Earl Newcomb, Zillah Saunders şi un tânăr licențiat în drept, pe nume Manigault

— începură munca de stabilire a ordinii depozițiilor. Îndrumând sau instruind diferiți martori ori diverse persoane invitate pentru ai servi că jurați şi care se strânseseră în anticamera aceluia ce era cunoscut acum aproape de o națiune întreagă ca procurorul poporului. Şi, afară tot felul de strigăte: „Fisticuri! Floricele! Cremvruşti calzi!” „Cumpărați povestea lui Clyde Griffiths, cu toate scrisorile Robertei Alden! Numai douăzeci şi cinci de cenți!” (Era vorba de o colecție completă de copii după scrisorile Robertei, furate din biroul lui Mason de un prieten intim al lui Burton Burleigh şi vândute editorului unui ziar de şantaj din Binghamton, care le publicase imediat sub forma unei broşuri, împreună cu o prezentare a „senzaționalei crime” şi cu fotografia Robertei şi a lui Clyde.)

Între timp, în sala de recepții sau de conferințe a închisorii Alvin Belknap şi Reuben Jephson îl pregăteau pe Clyde. Îmbrăcat cu îngrijire chiar în costumul pe care încercase să-l arunce pentru totdeauna în fundul apelor lacului Twelfth, iar pentru ca să fie cât mai prezentabil, purta cravată, cămaşă şi pantofi, toate noi. Jephson, deşirat şi cu hainele boțite ca de obicei, era stăpânit însă de puterea aceea de fier care, trădându-se în orice linie a figurii sale şi în orice mişcare sau gest al corpului, îl impresiona atât de mult pe Clyde. Belknap arăta ca un filfizon de Albany; el era acela în sarcina căruia căzuse prezentarea cazului, precum şi reluarea interogatoriului. Spunea:

— Să nu care cumva să te intimidezi. Sau să arăți că eşti nervos, indiferent de ce s-ar spune ori s-ar petrece în sală, înțelegi, Clyde? O să fim cu dumneata în tot timpul procesului. O să vezi între noi doi. Să zâmbeşti şi să pari preocupat ori absent, cum vrei, numai nu speriat... dar nici prea trufaş sau prea vesel, aşa fel ca ei să-şi dea seama că nu te prăpădeşti cu firea. Înțelegi? O atitudine plăcută, simpatică, de gentleman, tot timpul! Şi să nu pari speriat, încă *o* dată! Pentru că asta ne-ar da mult de furcă şi nouă, şi dumitale. De vreme ce eşti nevinovat, nu ai nici un motiv temeinic să fii speriat, cu toate că, fireşte, te rod regretele. Acum înțelegi toate astea, sunt convins!

— Da, domnule, înțeleg, răspunse Clyde. Voi face întocmai

precum spuneți. Şi-apoi nu am lovit-o intenționat, ăsta e adevărul! Aşa că de ce să-mi fie teamă?

Şi în acea clipă se uită la Jephson, pe care, din motive psihologice, se bizuia cel mai mult. De fapt, cuvintele pe care abia Ie rostise erau tocmai cuvintele pe care Jephson i le băgase în cap în cursul ultimelor două luni. Prinzându-i privirea, Jephson se apropie de el şi, sfredelindu-l cu ochii lui albaştri, care erau pentru Clyde o încurajare şi un sprijin, începu:

— Nu eşti vinovat! Nu eşti vinovat, Clyde, înțelegi? Acum pricepi lucrul acesta perfect, dar trebuie să crezi şi să-ți aduci aminte de el întotdeauna, pentru că ăsta e adevărul! Nu ai avut intenția s-o loveşti, auzi? Poți să juri! Ai jurat în fața mea şi a lui Belknap, şi noi te credem. Or, să nu-ți închipui cumva că, datorită circumstanțelor care planează asupra acestei afaceri, noi nu vom fi în stare să facem juriul, să vadă adevărul sau să creadă în ceea ce spui dumneata. Împrejurările nu contează. Ți-am mai spus asta. Ştii care este adevărul, şi noi, la fel. Dar, pentru a ți se putea face dreptate, am fost nevoiți să ticluim o poveste, o ficțiune sau o povestire substituită faptelor reale, şi anume că nu ai lovit-o intenționat, dar pe care nu putem spera că ei ar fi în stare s-o admită fără a recurge la o deghizare oarecare. Înțelegi, nu-i aşa?

— Da, domnule, răspunse Clyde, intimidat şi intrigat ca întotdeauna în fața acestui om.

— Pentru acest motiv, după cum ți-am spus în repetate rin-duri, am inventat povestea cu schimbarea sufletească ce s-a petrecut în dumneata. Nu este întru totul adevărată în ceea ce priveşte timpul cînd-s-a petrecut, dar este adevărat că ai încercat o schimbare de sentimente acolo, în barcă. Şi asta este justificarea noastră. Jurații n-ar putea crede niciodată asta din pricina tuturor împrejurărilor ciudate în care s-a produs accidentul, aşa că ne-am gândit să exagerăm puțin, pricepi? Le vom spune că schimbarea a intervenit înainte ca dumneata să te fi urcat în barca aceea. Şi, cu toate că ştim cum stau lucrurile, şi anume nu chiar tocmai aşa cum le prezentăm noi, înțelegem însă tot atât de bine cât de neîntemeiată este acuzația ce ți se aduce, cum că ai fi lovit-o dinadins. Or, jurații n-or să te trimită pe scaunul electric pentru ceva ce nu e adevărat...

cel puțin nu cu asentimentul meu. Îl mai privi o dată pe Clyde drept în ochi, apoi adăugă: uite cum vine asta, Clyde. E ca şi cum ai cumpăra nişte cartofi sau un costum de haine cu boabe de grâu sau de fasole în loc de bani, când, de fapt, ai bani cu care să plăteşti, dar din cauza unor idei sucite ale cuiva, nimeni nu vrea să creadă că banii pe care îi ai sunt buni. Aşadar, trebuie să te foloseşti de boabe de grâu sau de fasole. Şi dacă vor fasole, fasole o să le dăm! Iar justificarea este că nu eşti vinovat. Nu eşti vinovat! Ai jurat în fața mea că nu ai avut intenția s-o loveşti atunci, în ultima clipă, indiferent de gândurile pe care le-ai nutrit la început. Şi asta e de ajuns pentru mine. Nu eşti vinovat! Cu fermitate şi convingere — atitudine iluzorie chiar pentru el însuşi, dar pe care voia să i-o transmită lui Clyde — îl apucă de reverele hainei şi, după ce privi fix în ochii căprui, concentrați şi neliniştiți ai acestuia, adăugă: Şi acum, ori de câte ori, fiind în boxa acuzaților, ai să simți că devii nervos ori slab, sau vei vedea că Mason e stăpân pe situație, să-ți aduci aminte de ceea ce-ți spun acum, să-ți repeți mereu: „Nu sunt vinovat! Nu sunt vinovat! Iar ei nu mă vor putea condamna decât dacă sunt vinovat!” Şi dacă asta nu te întăreşte, atunci uită-te la mine. Eu voi fi acolo. Tot ce trebuie să faci, dacă te simți încurcat, este să te uiți la mine — drept în ochii mei, aşa cum te privesc eu acum — şi atunci vei şti că eu nu vreau decât să te văd cu fruntea sus şi să faci ceea ce-ți spun acum, să juri pentru ceea ce-ți spunem noi acum să juri, chiar dacă ți se va părea că sunt minciuni şi indiferent de sentimentele pe care le-ai putea încerca. Nu vreau să fii pedepsit pentru ceva ce n-ar făcut din simplul motiv că nu ți se îngăduie să juri care este adevărul adevărat, nu, nu pot permite! Asta e tot ce aveam să-ți spun.

Jephson îl bătu încurajator şi prieteneşte pe umăr, în timp ce Clyde, îmbărbătat într-un chip ciudat, simțea, cel puțin în clipa aceea, că va putea să facă ceea, ce i se spune, că va face totul.

Pe urmă Jephson îşi scoase ceasul şi se uită mai întâi la Belknap, apoi pe fereastră, afară, unde se şi strânsese o mare mulțime de oameni, un grup lângă treptele tribunalului, un al doilea, compus din gazetarii fotografi şi desenatori, îngrămădiți în fața porții închisorii, aşteptând nerăbdători să ia câteva

„instantanee” cu Clyde sau cu toți cei amestecați în proces; şi, în cele din urmă, spuse liniştit:

— Ei, cred că e timpul. Ai zice că tot districtul Cataraqui vrea să intre în sală. O să avem spectatori, nu glumă! Apoi, întorcându-se încă o dată spre Clyde, adăugă: Ascultă, Clyde, să nu te laşi impresionat de toată mulțimea asta. Nu sunt decât nişte țărani, care au venit, ca la bâlci, să vadă o reprezentație!

După care, cei doi, Belknap şi Jephson, ieşiră. Kraut şi Sissell intrară să-l ia în primire pe Clyde, în timp ce ambii avocați, făcându-şi loc printre murmurele mulțimii, se îndreptară spre clădirea tribunalului, situată în partea cealaltă a pieței, acoperită cu o iarbă de culoare închisă.

După ei, la mai puțin de cinci minute, precedat de Slack şi Sissell şi urmat de Kraut şi Swenk, totuşi flancat de doi agenți suplimentari, meniți să-l acopere împotriva oricărei izbucniri sau demonstrații neaşteptate din partea publicului, apăru Clyde însuşi, încercând să pară cât mai degajat şi nepăsător, dar, din pricina tuturor acestor figuri aspre şi necunoscute care-l înconjurau — oameni înfăşurați în şube şi căciuli, bărboşi, purtând o îmbrăcăminte ponosită şi decolorată, atât de caracteristică pentru cei mai mulți dintre fermierii din regiunea aceea, însoțiți de soțiile şi copiii lor, privindu-l, toți, cu gurile căscate, într-un fel ciudat — devenind destul de nervos, ca şi cum s-ar fi aşteptat în fiecare clipă să tragă vreunul cu revolverul în el, sau să sară asupra lui cu cuțitul. Agenții, care țineau mâna pe arme, contribuiau la accentuarea acestei stări sufleteşti. Dar în mulțime nu se auzeau decât strigăte de: „Vine! Vine!” „Uite-l colo!” „Ți-ar trece prin cap să crezi că a fost în stare să facă ce-a făcut?”

Apoi se auzi țăcănitul câtorva aparate fotografice, iar cei doi protectori ai lui se dădură lângă el, căutând să-l apere cu umerii, în timp ce lui Clyde îi scădea din ce în ce mai mult moralul.

Apoi, o scară cu cinci trepte de piatră, de culoare închisă, în fața uşii Palatului de Justiție. Dincolo de ea, o scară interioară, care ducea spre o sală mare, lungă, cafenie, cu tavanul înalt, unde pe dreapta şi pe stânga, precum şi în partea din fund, spre răsărit, se aflau nişte ferestre înalte, înguste, arcuite, prin ale căror geamuri

mici pătrundeau valuri de lumină. La capătul dinspre apus, o platformă ridicată, cu o bancă de culoare cafeniu-închis, sculptată şi foarte decorativă. În spatele ei, un portret, şi de fiecare parte, spre nord şi sud, ca şi în fund, şiruri multe de bănci, fiecare rând mai ridicat decât cel din față, toate pline de lume. Spațiul dintre ele era ocupat de persoane care stăteau în picioare. Când intră Clyde toată lumea se aplecă înainte, întinzând gâturile şi cercetându-l cu ochi sfredelitori. În mijlocul unui murmur nedesluşit, Clyde auzi un: „Sssss” general în momentul când se apropie şi trecu printr-a portiță spre un spațiu lăsat liber, unde se aflau Belknap şi Jephson aşezați la o masă. Între ei era un scaun gol, pentru el. Putea să vadă bine şi să simtă ochii şi fețele pe care nu avea curajul să le privească.

Dar drept în fața lui, la o altă masă din acelaşi careu, ceva mai jos de platformă, la capătul dinspre apus, se aflau Mason şi mai mulți inşi, pe care păru să şi-i reamintească — Earl Newcomb, şi Burton Burleigh, şi încă o persoană, pe care nu o mai văzuse până atunci, toți patru întorcându-se să-l privească în momentul când intră.

În jurul acestui grup de la mijloc era un cerc exterior de bărbați şi femei — gazetari şi desenatori.

Trecu un răstimp, şi abia după aceea Clyde, amintindu-şi de sfatul dat de Belknap, îşi îndreptă ținuta şi-şi luă un aer studiat, plin de dezinvoltură şi curaj, într-o anumită măsură dezmințit de expresia încordată a feței sale palide şi de privirea oarecum încețoşată, îndreptându-şi ochii către reporterii şi desenatorii care îl urmăreau sau îi schițau portretul. Şopti chiar:

— Sala e plină, după cum se vede.

Dar chiar în clipa aceea, şi înainte ca el să mai fi putut spune ceva, se auziră nişte lovituri undeva, apoi o voce:

— Linişte în sală! Doamnelor şi domnilor, onorată curte! Toată lumea este rugată să se ridice în picioare!

Tot atât de brusc, murmurele şi zumzetul din sala amuțiră ca prin farmec. Apoi, printr-o uşă situată în partea dinspre sud a platformei, îşi făcu intrarea un bărbat înalt de statură, spilcuit şi cu fața netedă, îmbrăcat într-o robă neagră, care se îndreptă cu paşi

iuți spre fotoliul uriaş din spatele pupitrului, şi după ce se uită cu o privire fixă la toți cei din fața lui, deşi nu făcea impresia că vede pe cineva, se aşeză. După care, publicul luă loc.

Pe urmă, în partea stângă, dedesubtul judecătorului, la un pupitru mai scund, un individ mai mic şi mai bătrân se sculă în picioare şi strigă:

— *Oyez Oyez!*[26]Toate persoanele care trebuie să se prezinte în fața onoratei Curți Supreme a statului New York, ținutul Cataraqui, să se apropie şi să dea ascultare! Curtea intră în sesiune!

Pe urmă, acelaşi personaj se ridică din nou şi rosti:

— Statul New York[27] împotriva lui Clyde Griffiths.

Apoi, Mason, ridicându-se şi stând în picioare în fața mesei lui, anunță

— Poporul este gata!

La care, se sculă Belknap şi, pe un ton curtenitor şi afabil, declară:

— Acuzatul este gata.

Apoi, acelaşi funcționar băgă mâna într-o cutie pătrată din fața lui şi, scoțând de acolo o bucată de hârtie[28], anunță:

— Simeon Dinsmore!

După care, un bărbat mic şi cocoşat, îmbrăcat în haine cafenii, cu nişte mâini ca nişte gheare şi cu o față de nevăstuică se îndreptă, bălăbănindu-se înspre banca juraților şi se aşeză pe ea. Imediat Mason se apropie de el şi, foarte vioi cu o expresie energică zugrăvită pe fața lui cu nasul acela turtit şi cu o voce puternică, ce se auzea până în cele mai îndepărtate colțuri ale sălii, începu să-l întrebe de vârstă, ocupație, dacă e celibatar sau căsătorit, câți copii are, dacă este sau nu de acord cu pedeapsa capitală. După cum observă Clyde, ultima întrebare păru să stârnească în jurat un fel de resentiment sau o anumită emoție înăbuşită, pentru că se grăbi să răspundă apăsat:

---

26 „Atenție! Atenție!" Formulă specifică, folosită în procedura judiciară din S.U.A.

27 Acțiunea penală este pornită în numele statului, iar procurorul este socotit reprezentant al populației din statul respectiv.

28 Jurații sunt traşi la sorți pentru fiecare proces în parte atât acuzarea, cât şi apărarea putând să accepte sau să recuze pe cel ieşit la sorți.

— Sigur că da, pentru anumiți oameni! Răspuns care-l făcu pe Mason să schițeze un zâmbet.

Jephson se întoarse și se uită la Belknap, care murmură sarcastic:

— Şi mai vorbesc despre posibilitatea unei judecăți imparțiale!

În acelaşi timp, Mason, dându-şi seama că acest fermier cinstit, însă prea convins, îşi subliniază într-un chip apăsat credințele spuse:

— Cu consimțământul curții, poporul îl va accepta pe jurat.

Iar Belknap, în urma unei priviri interogative din partea judecătorului, încuviință cu capul, după care juratul fu acceptat.

Grefierul se grăbi să scoată din cutie o a doua foaie de hârtie şi strigă:

— Dudley Sheerline!

La care, un bărbat slab şi înalt, între 38 şi 40 de ani, îmbrăcat cu îngrijire şi cam meticulos şi rezervat în felul său de a fi, se apropie şi luă loc pe bancă. Încă a dată, Mason îl chestionă ca şi pe juratul precedent.

Între timp, Clyde, în ciuda sfaturilor insistente ale lui Belknap şi Jephson, se simțea demoralizat, vioiciunea îi dispăruse şi sângele îi pierise parcă din vine. Pentru că, după cum simțea el, asistența îi era vădit ostilă. Iar acolo — se gândi el cuprins de un nou fior de gheață — se găsesc probabil tatăl, mama, ba poate şi frații şi surorile Robertei, toți uitându-se acum la el şi sperând din toată inima, aşa cum îl informează ziarele în ultimele săptămâni, că va trebui să-şi ispăşească crima.

Pe de altă parte, dintre toți oamenii aceia din Lycurgus şi ele la lacul Twelfth, nici unul nu se deranjase să se pună în legătură cu el, socotindu-l vinovat, desigur... Era oare vreunul dintre ei aici? Jill, Gertrude, ori Tracy Trumbull, de pildă? Wynette Phant, sau fratele ei? Ea se găsea în bivuacul de la lacul Bear în ziua când fusese arestat. Trecu în revistă, în gând, toate persoanele importante pe care le cunoscuse în ultimul an, întrebându-se cine ar putea fi prezent aici să-l vadă aşa cum e în realitate — sărac, neînsemnat, părăsit, judecat pentru o crimă ca asta! Şi totul, după ce flecărise atâta despre rudele lui bogate de aici şi din vest...

Pentru că acum, desigur, îl vor socoti tot atât de criminal pe cât de criminale erau planurile lui cumplite de la început, fără să ştie şi fără să le pese de propria sa versiune — de suferinţele şi temerile sale, de impasul în care se găsea din cauza Robertei, de dragostea lui pentru Sondra şi de tot ce a însemnat Sondra pentru el. Nu vor înţelege, iar el nu avea voie să spună nimic în legătură cu acest subiect, chiar dacă ar fi dorit-o.

Totuşi, potrivit sfaturilor lui Belknap şi Jephson, trebuia să se ţină drept şi să zâmbească, sau cel puţin să ia un aer senin, înfruntând privirile tuturor făţiş, cu curaj. În consecinţă, se întoarse, dar deodată avu impresia că e străpuns de un pumnal, deoarece acolo — Dumnezeule, ce asemănare! — În stânga lui, pe una dintre băncile de lângă perete, se afla o femeie sau o fată, copia vie a Robertei! Era sora ei, Emily, despre care o auzise vorbind atât de des, dar, vai! Ce lovitură! Inima aproape încetă să-i mai bată. Era, poate, chiar Roberta! Străpungându-l cu privirile acelea de spectru, totuşi vii, fioroase şi acuzatoare! Lângă ea, o altă fată, care semăna cu dânsa, şi, ceva mai departe, bătrânul, tatăl Robertei, moşneagul cu faţa zbârcită pe oare-l întâlnise în ziua când se oprise la ferma lui să-i ceară o informaţie şi care, acum, îl măsura cu un aer aproape sălbatic, cu o privire cenuşie şi chinuită, ce grăia parcă limpede: „Ucigaşule!” Lângă el se afla o femeie mică de statură, bolnăvicioasă, de vreo cincizeci de ani, dar cu chip blajin, legată la cap cu un văl negru, foarte slabă şi cu ochii duşi în fundul capului, care, sub privirea lui, îşi lăsă ochii în jos şi îşi întoarse faţa ca săgetată de durere, totuşi nu cuprinsă de ură. Mama ei, fără îndoială. Ah, în ce situaţie se găsea! Mai crudă decât orice închipuire! Inima îi bătea puternic în piept, mâinile îi tremurau.

Ca să-şi vină în fire, Clyde se uită în jos, mai întâi la mâiniile Iui Belknap şi ale lui Jephson, puse pe masa din dreptul său, căci amândoi se jucau cu câte un creion de pe blocnotesurile din faţa lor, urmărind privirile lui Mason şi studiind persoana care luă loc în acel moment pe banca juraţilor — un bărbat gras, ce nu făcea deloc impresia unui om inteligent. Ce deosebire între mâinile lui Jephson şi cele ale lui Belknap! Ultimele, scurte, moi şi albe; primele, lungi, arse de soare, osoase şi noduroase. Apoi, felul agreabil de a se

comporta al lui Belknap, vocea lui: „Aş vrea să-l rog pe jurat să coboare", prin contrast cu: „Recuzat", cuvânt rostit de Mason ca o împuşcătură de revolver, sau cu vorbele tărăgănate şi totuşi puternice, deşi rostite aproape în şoaptă, ale lui Jephson: „Mai bine l-ai lăsa în plata Domnului, Alvin. N-o să ne alegem cu nimic din afacerea asta". Deodată, Jephson îi şopti:

— Stai drept! Stai drept! Priveşte în jurul dumitale! Nu te pierde cu firea în halul ăsta! Priveşte drept în ochii oamenilor. Şi dacă zâmbeşti, Clyde, zâmbeşte natural. Uită-te în ochii lor. N-o să-ți facă nici un rău. Nu sunt decât nişte fermieri care au venit aici atraşi de curiozitate, ca la bâlci.

Dar Clyde, observând că mai mulți reporteri şi desenatori îl studiază, îi fac portretul, ori iau însemnări în legătură cu el, se împurpura la față, cuprins de o senzație de slăbiciune, deoarece simțea privirile lor lacome şi frazele pe care le scriau repede tot atât de limpede precum auzea penițele care scârțâiau pe hârtie. Toate acestea erau destinate ziarelor — fața lui palidă şi mâinile tremurătoare — ei vor reține asta, iar mama lui, la Denver, precum, şi toți cei din Lycurgus vor vedea şi vor citi despre felul cum s-a uitat la membrii familiei Alden, şi cum l-au cercetat ei cu privirile, şi cum el şi-a întors apoi ochii. Totuşi, totuşi, trebuie să se stăpânească, să stea drept încontinuu, să se uite împrejurul lui, altfel o să scadă cu totul în ochii lui Jephson. Făcu aşadar tot ce-i stătu în putința ca să-şi înăbuşe teama, îşi ridică privirile, se întoarse puțin şi. Privi în jurul lui.

În acea clipă, însă, lângă perete, nu departe de fereastra aceea înaltă, îl văzu, aşa cum se temuse, pe Tracy Trumbull, care, fireşte, împins de curiozitatea ce i-o stârneau chestiunile juridice, desigur, fără nici un pic de milă sau simpatie pentru Clyde, venise şi el, cel puțin pentru prima zi a procesului, şi se uita în momentul acela — slavă Domnului! — nu la el, ci la Mason, care îi punea câteva întrebări grăsunului. Lângă ei stătea Eddie Sells, miopul cu ochelari puternici, ca să poată vedea la distanțe mari, privind în direcția lui Clyde, dar, după câte făcea impresia, fără a-l vedea, întrucât nu: se trăda prin nici un gest. Ah, ce încercare, Dumnezeule!

Cinci rânduri mai departe, în direcția opusă, domnul şi doamna

Gilpin, pe care, desigur, îi dibuise Mason. În ce sens vor depune ei acum? Vor spune că o vizită pe Roberta în camera ei? Că vizitele lui erau învăluite de cea mai mare taină? Ar fi o dispoziție defavorabilă, fireşte. Şi unde i-au mai găsit şi pe domnul şi doamna George Newton? Pentru ce au fost aduşi pe banca martorilor? Să povestească despre viața Robertei dinainte de a se fi îndrăgostit de el? Şi Grace Marr, fata pe care el o văzuse adesea, dar pe care nu o întâlnise decât o singură dată, la lacul Crum, şi pe care Roberta nu o mai iubea. Ce va avea ea de spus? Ar putea să spună, desigur, cum a cunoscut-o el pe Roberta, de pildă, dar altceva? Şi uite-l, darnu era cu putință! — şi totuşi — totuşi, e el — cu siguranță — Orrin Short, omul pe care-l întrebase în legătură cu Glenn. Mii de draci! Avea să povestească şi despre chestiunea aceea, fără discuție. Ce memorie păreau să aibă oamenii, o memorie mult mai bună decât şi-ar fi închipuit el vreodată!

Şi uite, pe partea asta, lângă cea de a treia fereastră dinspre centru, dar dincolo de grupul amenințător al familiei Alden, bărbatul acela înalt şi mustăcios, care semăna cu un *quaker* de odinioară transformat astăzi în bandit; Heit e numele lui. Îl întâlnise la Three Mile Bay chiar în ziua când fusese condus la Big Bittern împotriva voinței sale. Da, desigur, era coronerul. Iar alături de el, hotelierul care îl pusese să semneze în registru în ziua aceea. Lângă el, barcagiul care-i închiriase barca. Ceva mai departe, şoferul cel înalt şi uscățiv, care îi adusese pe el şi pe Roberta de la Gun Lodge, un bărbat smead, muşchiulos şi necioplit, care parcă-l străpungea cu ochii lui mici, de fiară sălbatică, vârâți adânc în fundul capului, omul care fără îndoială avea să depună cu privire la toate amănuntele călătoriei de la Gun Lodge. Oare îşi va aduce aminte de nervozitatea lui din ziua aceea, de mustrările idioate de conştiință cu aceeaşi claritate cu care şi le aminteşte el însuşi? Şi, în cazul acesta, în ce măsură depoziția lui va afecta apărarea, pe care el Clyde, voia s-o bazeze pe o schimbare bruscă de sentiment? Nu ar fi mai bine să discute în această privință cu Jephson?

Şi Mason ? Ce om aspru ! Cât de energic trebuie să fie! Şi ce eforturi a trebuit să depună ca să-i adune pe toți oamenii ăştia şi să-i aducă aici să depună împotriva lui! În clipa când Clyde se uita

la el, Mason exclamă, aşa cum făcuse de cel puţin douăsprezece ori până acum (totuşi, fără vreun rezultat vizibil în ceea ce priveşte banca juraţilor): „Poporul îl acceptă!” Dar, în mod invariabil, ori de câte ori Mason rostea aceste cuvinte, Jephson se mulţumea să se întoarcă puţin, fără să privească, şi să spună: „N-o să ne alegem cu nimic, Alvin. E tare ca granitul!” Iar Belknap, curtenitor, şi suav, recuza, şi, de obicei, reuşea să i se admită recuzarea.

În cele din urmă — Doamne, ce uşurare! — aprodul anunţă cu o voce clară, subţire şi tremurătoare că şedinţa se suspendă până la ora 2 după amiază. Jephson, surâzător, se întoarse spre Clyde, să-i spună:

— Ei, Clyde, asta a fost prima repriză, nu prea grozavă, ce zici? Şi nici prea dificilă. Ai face bine să te întorci acolo şi să mănânci vârtos. După-amiaza o să fie destul de lunga şi plictisitoare.

Asta, în timp ce Kraut şi Sissell, împreună cu agenţii, se apropiară şi îl înconjurară. Apoi, mulţimea care se înghesuia şi furnică în sală, exclamând:

— Uite-l! Uite-l! Vine! Colo! Colo!

O femeie înaltă şi grasă îşi făcu loc cu coatele, se apropie de el cât mai mult şi, privindu-l drept în faţă, strigă:

— Să-l văd şi eu! Vreau să te văd bine, tinere! Am şi eu două fete!

Nici unul însă dintre cei de la Lycurgus sau de la lacul Twelfth pe care îi recunoscuse pe băncile publicului nu se apropie de el. Şi, fireşte, nici urmă de Sondra. Pentru că, după cum îl asiguraseră Belknap şi Jephson în repetate rânduri, ea nu avea să vină. Numele ei — dacă lucrul acesta era posibil — nu avea să fie nici măcar pomenit. Familia Griffiths, ca şi familia Finchley se opuneau la aşa ceva.

CAPITOLUL 87

Trecură cinci zile încheiate, răstimp în care Belknap şi Jephson

căutară să aleagă jurații. În cele din urmă, cei doisprezece oameni care urmau să-l judece pe Clyde depuseră jurământul şi-şi ocupară locul pe banca juraților. Şi ce oameni! Bătrâni sau încărunțiți, cu fețe zbârcite şi arse de soare, fermieri şi negustori de la țară, apoi un agent de la „Ford”, un hangiu de la lacul Tom Dijcon, un vânzător de la Magazinul de galanterie „Hamburger” din Bridgeburg şi un agent, de asigurări ambulant, domiciliat la Purday, la nord de lacul Grass. Toți, cu o singură excepție, căsătoriți. Şi toți, cu o singură excepție, evlavioşi, dacă nu chiar de o moralitate severă, şi toți convinşi de vinovăția lui Clyde înainte încă de a fi luat loc pe banca juraților, totuşi, din cauza opiniei aproape unanime cum că ar fi oameni nepărtinitori şi cu orizonturi largi, precum şi din cauza faptului că doreau din tot sufletul să îndeplinească funcția de jurați în acest proces pasionant, convinşi că se vor pronunța în mod nepărtinitor şi just asupra faptelor ce le vor fi înfățişate.

Aşadar, se ridicară cu toții şi depuseră jurământul.

Iar Mason se grăbi să se scoale în picioare şi să înceapă:

— Domnilor jurați…

Clyde, Belknap şi Jephson se uitau acum la el şi se întrebau ce impresie vă face primul rechizitoriu al lui Mason. Pentru că ar fi fost imposibil să se găsească un procuror mai dinamic şi mai „electric” în aceste împrejurări cu totul deosebite. Acest proces reprezenta cel mai hotărâtor prilej ce i se prezentă în viață. Nu erau oare ochii tuturor cetățenilor din Statele Unite îndreptați asupra lui? Aşa cel puțin credea el. Era ca şi cum cineva ar fi strigat brusc: „Lumină! Facem o fotografie!”

— Fără îndoială că mulți dintre dumneavoastră v-ați plictisit şi ați fost nedumeriți în tot cursul săptămânii trecute, începu el, de grija excesivă cu care părțile angajate în acest proces s-au pronunțat asupra listelor de jurați, pe baza cărora dumneavoastră, doisprezece, ați fost aleşi. Nu a fost deloc uşor să se găsească doisprezece oameni cărora să li se supună spre considerare toate faptele pendinte de această uluitoare afacere, pentru ca ei să fie cei chemați a le cântări cu toată echitatea şi înțelegerea pe care o cere legea. În ceea ce mă priveşte, domnilor, grija cu care am îndeplinit formele a fost călăuzită de un singur gând, acela ca legea să nu fie

atinsă în drepturile ei. Fără rea-voință, fără nici un fel de idei preconcepute! Până la 1 iulie curent nici nu ştiam de existența acestui acuzat, de cea a victimei sale, sau de crimă de care este învinuit acum. Dar, domnilor, cu toate că la început am fost uluit şi nu mi-a venit să cred când am auzit că un tânăr de vârstă, educația şi legăturile lui a putut ajunge în situația de a fi acuzat de o atare crimă, am fost silit, treptat-treptat, să-mi schimb atitudinea, să alung pentru totdeauna din mintea mea îndoielile de la început şi să conchid, pe baza dovezilor care curgeau cu nemiluita, că este de datoria mea să luminez această afacere în fața justiției, în numele poporului.

Dar, lăsând toate acestea la o parte, să ne ocupăm de fapte. Două femei sunt implicate în acest proces. Una e moartă. Cealaltă (se întoarse către Clyde şi arătă cu degetul în direcția lui Belknap şi Jephson) conform înțelegerii intervenite între acuzare şi apărare, nu va fi numită aici, deoarece nu poate rezulta nimic bun dintr-un prejudiciu inutil adus persoanei sale. De fapt, singurul scop pentru care declar în fața dumneavoastră că-mi iau răspunderea fiecărui cuvânt şi a fiecărui fapt, aşa cum vor fi înfățişate de către acuzare, este siguranța că se va face dreptate, potrivit legilor acestui stat şi pe măsura crimei puse în sarcina acuzatului. *Dreptate şi numai dreptate,* domnilor, neînduplecată şi nepărtinitoare! Dar dacă dumneavoastră nu veți acționa în conformitate cu conştiința dumneavoastră şi nu veți da un verdict just, pe baza dovezilor ce vă vor fi prezentate, poporul statului New York şi poporul din districtul Cataraqui vor avea pentru ce se plânge de dumneavoastră, şi încă în chipul cel mai serios. Pentru ca toată lumea aşteaptă de la dumneavoastră o judecată făcută cu toată chibzuință şi un verdict final asupra cazului de față.

Mason se întrerupse o clipă, apoi, întorcându-se cu un aer dramatic către Clyde şi arătând din când în când cu degetul spre el, urmă:

— Populația statului New York îl *acuză* (Mason accentua acest cuvânt, ca şi cum ar fi vrut să-i dea masivitatea tunetului ce se rostogoleşte în văzduh) pe Clyde Griffiths, inculpatul aci de față, că a comis un omor cu premeditare. *Îl acuză,* că a ucis cu premeditare,

cu viclenie, cruzime şi prin înşelăciune pe Roberta Alden — fiica unui fermier domiciliat de mulți ani în apropierea satului Biltz, districtul Mimico — după care a căutat să ascundă de ochii şi justiția oamenilor cadavrul victimei sale. Îl *acuză* (aici, Clyde, în urma sfatului pe care i-l şopti Jephson, se aşeză cât mai comod în scaun, privind imperturbabil pe Mason, care se uita drept la el) pe numitul Clyde Griffiths de faptul că, înainte de a fi comis această crimă, a pregătit timp de săptămâni întregi planul îndeplinirii ei, şi apoi, cu o cruzime extraordinară şi cu cel mai perfect sânge rece, a executat-o. Acuzându-l de toate acestea, poporul statului New York e gata. Să aducă dovezi cu privire la fiecare punct al acuzării.

Şi le va aduce înaintea dumneavoastră. Vi se vor prezenta fapte, şi pe baza acestor fapte, dumneavoastră, nu eu, veți fi singurul lor judecător.

Se întrerupse din nou şi, schimbându-şi poziția, în timp ce mulțimea se înghesuia şi se împingea înainte, flămânda şi însetată de fiecare cuvânt pe care el avea să-l rostească, ridică o mână şi, dându-şi pe spate, cu un gest dramatic, părul ondulat, continuă:

— Domnilor, nu voi avea nevoie de mult timp pentru a vă descrie — şi dumneavoastră vă veți putea reprezenta cu uşurință, pe măsura desfăşurării procesului — caracterul tinerei fete a cărei viață a luat sfârşit în chip atât de tragic în apele lui Big Bittern. În cursul celor douăzeci de ani ai existenței sale (Mason ştia foarte bine că avea douăzeci şi trei şi că era cu doi ani mai mare decât Clyde), nimeni dintre cei care au cunoscut-o nu a avut de spus vreun cuvânt rău cu privire la caracterul ei. Şi sunt sigur că nici în timpul acestui proces nu va fi adusă vreo dovadă în stare să ştirbească reputația de care s-a bucurat. Aproximativ cu un an în urmă, la 19 iulie, ea s-a dus în oraşul Lycurgus, pentru ca, prin munca propriilor sale brațe, să-şi poată ajuta familia. (În sală se auziră suspinele părinților, surorilor şi fraților ei.) Domnilor jurați...

Mason continuă, înfățişând de acum încolo viața Robertei din momentul când plecase pentru prima oară de acasă, după ce se împrietenise cu Grace Marr, şi până când, întâlnindu-se cu Clyde la lacul Crum şi certându-se, din cauza lui, cu prietena şi gazdele, soții Newton, acceptase cererea lui de a trăi singură, printre oameni

necunoscuți, ascunzând această împrejurare suspectă părinților ei şi, în cele din urmă, supunându-se poftelor lui, scrisorile pe care i le adresase ea din Biltz descriind amănunțit fiecare etapă a acestui roman. Apoi, folosind acelaşi procedeu meticulos, Mason ajunse la Clyde, la slăbiciunea pe care-o arăta față de cercurile mondene din Lycurgus, precum şi față de bogata şi frumoasa domnişoară X, care, îndrăgostită fiind de el, printr-o purtare plină de atenții, dar cu totul nevinovată, îl făcuse să creadă că ar putea nădăjdui la mâna ei, stârnind astfel în inculpatul de azi, fără să vrea, o pasiune ce a dus la schimbarea atitudinii şi a sentimentelor lui față de Roberta, rezultatul fiind — aşa cum Mason se angaja solemn să dovedească — planul criminal soldat cu moartea Robertei.

— Dar cine este, exclamă el brusc, cu un accent plin de dramatism, individul pe care îl acuz de toate aceste lucruri? Iată-l stând în fața dumneavoastră! Este el oare fiul unor părinți declasați, un produs al drojdiei societății, unul căruia i s-a refuzat orice posibilitate de a ajunge la o concepție onorabilă despre valorile şi îndatoririle unei vieți decente şi respectabile? Aşa să fie oare?

Nu! Dimpotrivă! Tatăl lui face parte din aceeaşi familie care stăpâneşte la Lycurgus una dintre cele mai mari şi mai productive industrii — Compania de cămăşi şi gulere „Griffiths". Era sărac, da, nici o îndoială în această privință. Dar nu mai sărac decât Roberta Alden, şi, cu toate acestea, caracterul ei nu pare să fi fost influențat de sărăcie. Părinții lui, la Kansas City, la Denver şi, înainte de aceasta, la Chicago şi Grand-Rapids — Statul Michigan, au fost slujitori credincioşi ai bisericii, dedicați misionarismului şi prozelitismului, oameni care, după câte am putut afla eu, sunt evlavioşi în mod sincer şi au principii sănătoase în cel mai bun înțeles, al cuvântului. Dar fiul lor mai mare, odrasla despre care am fi putut crede că va fi cel mai mult influențat de ei, de timpuriu s-a îndepărtat de sfera lor şi a îmbrățişat un mod de viață mai lumesc. A devenit băiat de serviciu la un hotel faimos din Kansas City, anume „Green-Davidson".

Explică apoi, în continuare, cum Clyde a fost totdeauna o piatră care nu prinde muşchi, un om care, datorită poate unui temperament, agitat, prefera să ducă o viață de vagabond. Mai

târziu, adăugă el, i s-a oferit un post important, şef de secţie la binecunoscuta fabrică a unchiului său din Lycurgus. Treptat-treptat, a fost introdus în cercurile pe care le frecventau unchiul său şi copiii acestuia. Iar salariul pe care-l primea îi îngăduia să închirieze o cameră în una din locuinţele mai bune ale oraşului, câtă vreme fata pe care avea s-o omoare trăia într-o cameră sărăcăcioasă, pe o stradă dosnică.

— Şi totuşi, continuă el, cât caz nu s-a făcut aici de aşa-zisa tinereţe a acuzatului! (Spunând aceste cuvinte, îşi permise să zâmbească dispreţuitor.) Avocaţii lui şi ziariştii au repetat într-una că nu a fost decât un copil. Or, nu un copil avem în faţa noastră. Ci un bărbat în toată firea. S-a bucurat de avantaje sociale şi de o educaţie mai bună decât oricare dintre dumneavoastră, domnilor juraţi. A călătorit. În hotelurile şi în cluburile, precum şi în societatea pe care a cunoscut-o atât de intim la Lycurgus a fost în contact cu oameni cinstiţi, respectabili, eminenţi şi distinşi. Acum două luni, în momentul arestării sale, făcea parte dintr-un grup monden în vilegiatură, se afla printre cele mai distinse persoane cu care se poate mândri regiunea noastră. Nu uitaţi lucrul acesta! Mintea lui e matură; departe de a fi a unui adolescent. E dezvoltată pe deplin şi perfect echilibrată. Domnilor juraţi, urmă el, aşa cum acuzarea va dovedi în curând, nu trecuseră decât patru luni de la sosirea sa la Lycurgus când fata care acum e moartă venise să lucreze, sub ordinele lui, în secţia al cărei şef era el însuşi. Nu au trecut decât două luni după aceea, şi el a şi făcut-o să plece din familia respectabilă şi evlavioasă pe care şi-o alesese în Lycurgus, mutându-se într-o casă despre care nu ştia nimic şi al cărei principal avantaj, după părerea acuzatului, era că le punea la îndemâna un adăpost tainic, izolare şi libertate de mişcare în vederea scopului josnic pe oare şi-l pusese în gând privitor la victimă.

Există la Compania „Griffiths” o anumită regulă de mult stabilită, aşa cum vom arăta la timpul cuvenit, şi care explică multe, regula fiind că nici unui funcţionar superior şi nici unui şef de secţie nu-i era îngăduit să întreţină vreo legătură cu vreuna dintre fetele care lucrau sub ordinele lui sau în altă secţie din

fabrică, şi asta nu numai înăuntrul, dar şi în afara fabricii. Astfel de raporturi nu ar fi făcut decât să prejudicieze morala sau onoarea persoanelor care lucrau la această mare întreprindere, şi de aceea nu erau tolerate: Nu mult timp după sosirea lui acolo, acuzatului i-a fost adusă la cunoştinţă regula despre care vorbim. Dar asta l-a făcut oare să se potolească? Bunăvoinţa unchiului său, câştigata atât de recent şi atât de preţioasă pentru el, l-a făcut oare să se potolească? Nici pomeneală! Ceea ce urmărea el era să se ascundă de ochii lumii! De la început chiar, ceea ce urmărea el era seducţia! Posesiunea ascunsă, premeditată, imorală, ilegală, neîngăduită şi condamnată de societate, a trupului acestei tinere fete, în afara condiţiei regeneratoare şi nobile a căsniciei!

Iată care i-a fost ţinta, domnilor juraţi! Dar ştia oare cineva, la Lycurgus sau în altă parte, că între el şi Roberta Alden exista o astfel de legătură? Nimeni! Nimeni! Cel puţin în măsura în care am putut eu să mă conving, nimeni nu a ştiut, nici măcar în parte, nimic despre această legătură, până la moartea tinerei fete. Nimeni! Vă rog să reţineţi acest fapt.

Domnilor juraţi — aici vocea lui capătă un ton aproape reverenţios — Roberta Alden îl iubea pe acuzat din toată inima ei. Îl iubea cu acea dragoste care este misterul suprem al creierului omenesc şi al inimii omeneşti, care prin puterea şi slăbiciunile ei înfrânge orice teamă de ruşine sau pedeapsă, fie ea chiar din partea judecătorului etern ce ne domină din ceruri. Era o fată credincioasă, sensibilă, cinstită şi bună, o fată iubitoare şi pasionată. O fată care iubea aşa cum poate să iubească numai un suflet generos, încrezător şi însufleţit de spirit de abnegaţie. Şi, iubindu-l în felul acesta, a sfârşit prin a-i da tot ce poate da o femeie bărbatului pe care îl iubeşte!

Oameni buni, lucrul acesta s-a petrecut de milioane de ori în lumea în care trăim cu toţii şi se va petrece de milioane şi milioane de ori în zilele ce vor veni. Nu este ceva nou, şi nu se va învechi niciodată!

Dar în ianuarie sau februarie trecut, fata aceea, care zace acum în mormânt, a fost silită să vină la acuzatul din faţa dumneavoastră, Clyde Griffiths, pentru a-i anunţa că este pe cale

să devină mamă. Vă voi dovedi că şi atunci, şi mai târziu, l-a rugat să plece cu ea undeva şi s-o ia de soţie.

Dar a făcut el lucrul acesta? A vrut să-l facă? Vai, nu! Pentru că între timp intervenise o schimbare în visurile şi sentimentele lui Clyde Griffiths. Avusese timp să descopere că la Lycurgus numele de Griffiths era un nume care putea deschide porţile cercurilor celor mai înalte, că omul care nu reprezenta nimic la Kansas City sau la Chicago era cineva aici şi că în felul acesta! Îşi va putea crea relaţii cu fetele binecrescute şi bogate, cu fetele care frecventau o lume cu totul diferită de aceea căreia îi aparţinea Roberta Alden. Mai mult, întâlnise o, fată de care, din cauza frumuseţii, bogăţiei şi poziţiei sociale, se ataşase foarte, puternic. Şi pe lângă care mica ţărăncuţă şi muncitoare din odăiţa tainică şi sărăcăcioasă unde o ascunsese el, părea de-a dreptul jalnică, Roberta Alden fiind o fată bună numai pentru a fi sedusă, iar nicidecum luată în căsătorie. Să se însoare cu ea? Nici gând!

Se opri, dar numai pentru o clipă, apoi continuă:

— Nu am putut însă descoperi la el nici cea mai mică modificare sau întrerupere a vreuneia dintre preocupările mondene care-l pasionau atât de mult. Dimpotrivă, începând cu luna ianuarie şi până la 5 iulie trecut, ba chiar şi după aceea, da, chiar şi după ce victima a fost nevoită în cele din urmă, să-i spună că, dacă nu o va lua de acolo şi nu se va însura cu ea, se va vedea silită să apeleze la simţământul de dreptate al comunităţii în care trăiau, chiar şi după ce îşi dăduse suflarea, înghiţită de apele lui Big Bittern, acuzatului puţin i-a păsat şi a participat mai departe la petreceri, serbări câmpeneşti, plimbări cu automobilul, dineuri, excursii vesele la lacurile Twelfth şi Bear, fără să-şi spună măcar o singură dată că profunda nenorocire morală şi socială a Robertei ar trebui să-i schimbe întrucâtva comportarea.

Se opri şi-şi îndreptă privirile spre Belknap şi Jephson, a căror emoţie şi al căror interes nu se trădau decât prin zâmbetele ce le schimbau între ei, după ce mai întâi îi adresaseră un surâs lui Mason. Cu toate acestea, Clyde, terorizat de forţa şi vehemenţa rechizitoriului, era profund afectat de exagerarea şi nedreptatea de care dădea dovadă această diatribă.

În timp ce el se gândea la toate acestea, Mason reîncepu:

— Or, între timp, domnilor jurați, după cum am arătat, Roberta Alden începuse să stăruie ca Griffiths să o ia în căsătorie. Lucru pe care el a promis să-l facă. Totuşi, după cum o vor arăta dovezile, nu a avut niciodată intenția de a face aşa, ceva. Dimpotrivă, atunci când starea ei s-a înrăutățit atât de mult încât el nu mai putea să suporte stăruințele, sau pericolul pe care existența ei la Lycurgus îl prezenta fără doar şi poate pentru el, a convins-o să se întoarcă acasă, la părinții ei, sub pretextul de a se pregăti, făcându-şi trusou necesar, pentru ziua când va veni s-o ia s-o ducă într-un oraş îndepărtat, unde nimeni n-avea să-i cunoască, însă unde, o dat măritată, va putea aduce copilul pe lume într-un mod onorabil. Potrivit scrisorilor pe care i le-a adresat victima — aşa după cum voi dovedi — acuzatul urma să vină s-o ia după trei săptămâni de la plecarea ei la Biltz. Dar a venit, aşa după cum făgăduise? Nu, n-a venit!

În cele din urmă, şi numai din cauză că nu exista o altă ieşire, i-a îngăduit să vină să-l întâlnească la 6 iulie trecut, exact cu două zile înaintea morții ei. Nu? Mai înainte... Dar luați, vă rog, aminte! Între timp, de la 5 iunie până la 6 iulie, a lăsat-o să se chinuiască în acea căsuță singuratică din apropiere de Biltz, districtul Mimico, sub ochii vecinilor, care o vizitau şi o ajutau să-şi pregătească îmbrăcămintea, despre care nici măcar atunci nu îndrăznea să spună că este trusoul ei de nuntă. Bănuia şi se temea că acuzatul nu va veni. Pentru că zilnic, iar uneori de două ori pe zi îi scria, împărtăşindu-i temerile ei şi rugându-l s-o asigure, prin scrisori, sau în orice alt chip, că va veni şi o va lua de acolo.

Dar a făcut el măcar acest lucru? Niciodată în scris! *Niciodată!* Nu, domnilor jurați, nu! Tot ce a făcut au fost câteva telefoane pe care i le-a dat, pentru că, înțelegeți dumneavoastră, convorbirile telefonice pot fi descoperite sau verificate mai greu. Aceste convorbiri au fost atât de puține şi atât de scurte, încât victima însăşi s-a plâns de lipsa lui de interes şi de considerație față de ea în această perioadă. Rezultatul a fost că la capătul a cinci săptămâni, pierzându-şi orice nădejde, îi scria (Mason scoase o foaie dintr-un teanc de scrisori care se aflau pe masă, în spatele lui,

şi citi) „îți trimit această scrisoare pentru a te avertiza că, dacă până vineri la amiază nu voi primi nici o veste de la tine prin telefon să prin poştă, vineri seara voi sosi la Lycurgus, şi toată lumea va afla cum te-ai purtat cu mine!” Acestea sunt, domnilor jurați, cuvinrele pe care biata fată a fost nevoită, până la urmă, să le scrie.

Dar dorea oare Clyde Griffiths ca lumea să afle cum anume s-a purtat cu ea? Bineînțeles că nu! Şi atunci, fără întârziere, început să se gândească la un plan prin care să scape de demascare, punând pentru totdeauna pe buzele Robertei Alden pecetea tăcerii. Iar de pe banca aceasta, domnilor jurați, acuzarea va dovedi că i-a pecetluit, într-adevăr, buzele.

În acest punct al rechizitoriului, Mason scoase o hartă a regiunii Adirondacks, pe care o pregătise în acest scop şi pe care erau indicate cu cerneală roşie deplasările lui Clyde înainte şi după moartea Robertei, până la arestarea lui, petrecută la lacul Bear. Totodată, se opri pentru a descrie juriului planul bine conceput al lui Clyde de a-şi ascunde identitatea, diferitele înregistrări sub nume false, folosirea celor două pălării. Explică, de asemenea, că în trenul dintre Fonda şi Utica, precum şi între Utica şi lacul Grass, nu călătorise în acelaşi compartiment cu Roberta. Apoi continuă:

— Nu uitați, domnilor jurați, că, deşi, după cele ce îi spusese anterior Robertei, aceasta urma să fie călătoria lor de nuntă, voia ca nimeni să nu ştie că se află împreună cu viitoarea lui soție, nu, nici chiar după ce au ajuns la Big Bittern. Pentru că scopul lui nu era să se căsătorească, ci să găsească un loc izolat şi sălbatic, unde să ridice viața acestei fete de care se săturase. Dar asta nu l-a împiedicat totuşi că, la douăzeci şi patru sau patruzeci de opt de ore înainte de crimă, să o țină în brațe şi să-i repete făgăduielile pe care nu avea de gând să le respecte! Nu l-a împiedicat! Vă voi arăta registrele celor două hoteluri unde au stat împreună şi unde, sub pretextul că aveau, chipurile, să se căsătorească în curând, au ocupat o singură cameră. Totuşi, dacă s-au scurs patruzeci şi opt şi nu douăzeci şi patru de ore, asta se datoreşte numai faptului că a făcut o greşeală de calcul cu privire la izolarea lacului Grass. Văzând că e plin de lume, fiind tabăra de vară a unei colonii religioase, s-a hotărât să plece de acolo şi să se ducă la Big Bittern,

un loc mult mai singuratic. În felul acesta, domnilor jurați, se conturează în fața dumneavoastră spectacolul uluitor şi revoltător al unui tânăr care vrea să treacă drept inocent şi neînțeles, care o țârăşte pe această fată obosită şi nefericită din loc în loc numai pentru a găsi un lac destul de singuratic unde s-o înece. Şi asta numai cu patru luni de zile înainte de clipa când avea să devină mamă!

Apoi, sosind, în cele din urmă, la un lac destul de singuratic, a făcut-o să se urce într-o barcă şi a dus-o departe de hotelul unde, şi de data aceasta, se înscrisese sub un nume fals, domnul şi doamna Clifford Golden. O ducea spre moarte. Biata copilă îşi închipuia că pleacă într-o scurtă excursie înainte de căsătoria despre care vorbea el şi care urma să consfințească dragostea lor... S-o consfințească! S-o consfințească, aşa cum pot consfinți apele care au înghițit-o, numai aşa, şi nu altfel! Iar el, teafăr şi viclean — ca un lup ce şi-a devorat prada — urma să se îndrepte spre libertate, spre căsătorie, spre bunăstarea socială şi materială, spre răsplata unei dragoste împărtăşite, spre înălțare şi îndestulare, în timp ce victima avea să zacă, nemişcată şi neştiută de nimeni, în mormântul ei de ape.

Dar, domnilor jurați, orice-am face noi, căile naturii, sau ale lui Dumnezeu şi ale providenței sunt acelea care ne rânduiesc rosturile! Omul e acela care propune, dar Dumnezeu... Dumnezeu e cel care dispune!

Acuzatul se întreabă, desigur, de unde ştiu eu că Roberta Alden mai credea în căsătoria lor apropiată după ce au plecat din hotelul de la Big Bittern? Şi nu mă îndoiesc că se mai mângâie încă cu gândul că n-aş şti şi nici n-aş putea să ştiu cu adevărat. Dar cât de ascuțită şi cât de profundă trebuie să fie o minte omenească spre a prevedea şi preveni toate accidentele şi hazardurile existenței! Căci omul care şade aici, convins că avocații lui vor izbuti să-l scoată nevătămat din încurcături (Clyde tresări pe scaun, simțind un fior ce-l pătrunse până la rădăcina părului, în timp ce mâinile îi tremurau uşor sub masă), nu ştie că fata aceea, pe când se afla la hotelul de la lacul Grass, i-a scris mamei sale o scrisoare pe care nu a mai avut timpul s-o pună la cutie şi care se afla în buzunarul

jachetei lăsate la hotel fiindcă era foarte cald şi fiindcă biata fată îşi închipuia că se va reîntoarce acolo. Şi această scrisoare iat-o, se găseşte acum pe masă, aici.

Lui Clyde începură să-i clănțăne dinții în gură. Tremura ca apucat de friguri. E adevărat, Roberta îşi lăsase jacheta la hotel! Belknap şi Jephson tresăriră şi ei, întrebându-se ce ar putea să rezulte din asta. Ce lovitură fatală putea să aducă o astfel de scrisoare sistemului de apărare pe care-l elaboraseră ei, în ce măsură îl putea face inutilizabil? Nu le rămânea altceva de făcut decât să aştepte şi să vadă cum se vor desfăşura lucrurile.

— Iar în scrisoarea aceasta, continuă Mason, victima spune pentru ce se găsea acolo: pentru ca să se căsătorească, nici mai mult, nici mai puțin! (Auzind acestea, atât Belknap şi Jephson, cât şi Clyde scoaseră un uriaş suspin de uşurare; toate acestea concordau întocmai, cu planul lor.) Peste cel mult o zi sau două, continuă Mason, gândindu-se că-l face pe Clyde să-şi iasă din minți de frică. Dar Griffiths, sau Graham din Albany, sau din Syracuse, ori de unde o fi fost, ştia ce ştia. Ştia că nu se vor mai întoarce acolo. De aceea şi-a luat cu el în barcă toate lucruşoarele. Şi în tot cursul după-amiezii, până la căderea serii, a căutat un loc pe lacul acela singuratic, un loc care să nu poată fi observat uşor de nici un punct al țărmului, după cum o vom demonstra. Iar la căderea serii l-a găsit. Mergând mai târziu spre sud prin pădure, cu o pălărie de paie nouă pe cap, cu o valiză curată şi uscată în mină, şi-a închipuit că e în siguranță. Clifford Golden nu mai exista, nu mai exista nici Carl Graham, se înecaseră în fundul lui Big Bittern, o dată cu Roberta Alden. Dar Clyde Griffiths era viu şi liber, în drum spre lacul Twelfth, spre societatea pe care o îndrăgea aşa de mult!

Domnilor jurați, Clyde Griffiths a ucis-o pe Roberta Alden înainte de a o arunca în lac. A lovit-o în cap şi peste față, închipuindu-şi că nu-l vede nimeni. Dar în clipa când s-a auzit ultimul ei strigăt de agonie, lângă apele lui Big Bittern a apărut un martor, şi înainte ca acuzarea să-şi fi spus ultimul cuvânt, acest martor va compărea aici, pentru a spune ce are de spus.

Mason nu avea nici un martor ocular, însă nu putu rezista tentației de a arunca această bombă în tabăra adversarului.

Rezultatul fu într-adevăr cel aşteptat, ba chiar şi mai puternic. Căci până acum, şi mai ales după lovitura de teatru cu scrisoarea, Clyde se străduise să reziste la toate încercările acestea cu o expresie netulburată, de nevinovăție răbdătoare, dar auzind cuvintele lui Mason, se schimbă la față, apoi simți cum încrederea i se clatină. Un martor! Un martor care va vorbi! Dumnezeule! Însemna, deci, că, indiferent cine ar fi fost martorul, rătăcise pe țărmul singuratic al lacului, văzuse lovitura lui neintenționată, auzise strigătele Robertei, văzuse că n-a încercat s-o ajute! L-a văzut înotând până la țărm şi furişându-se în pădure, poate chiar l-a pândit printre copaci în timp ce-şi schimbă hainele. Dumnezeule! Se prinse cu mâinile de marginea scaunului şi-şi dădu capul pe spate, ca şi cum l-ar fi lovit cineva cu putere, căci asta însemna moartea, execuția sigură! Dumnezeule! Acum nu mai exista nici o speranță! Îşi lăsă bărbia în piept şi dădu impresia că e pe punctul de a cădea într-o sincopă.

Cât despre Belknap, revelația lui Mason îl făcu mai întâi să scape din mână creionul cu care lua note; pe urmă privi fix spre procurorul districtului, cu un aer buimăcit şi uluit, deoarece apărarea nu dispunea de nici o dovadă pentru a răspunde la o astfel de lovitură. Totuşi, dându-şi seama cât de surprins trebuie să pară în momentul acela, îşi reveni. Era oare posibil? Oare Clyde i-a mințit şi o fi omorât-o intenționat, sub ochii acestui martor nevăzut? Dacă aşa stăteau lucrurile, atunci poate ar fi mai bine pentru ei să renunțe a mai apăra o cauză atât de nepopulară şi lipsită de orice speranță.

La rândul lui, Jephson se simți în primul moment zăpăcit şi strivit. Prin creierul său viguros şi anevoie de zdruncinat treceau gânduri ca acestea: „Există într-adevăr, un martor? A mințit Clyde? Atunci, zarurile au fost aruncate, deoarece el însuşi mărturisise că a lovit-o pe Roberta, deşi neintenționat, iar martorul trebuie să fi văzut totul. În felul acesta, nu mai poate fi pusă problema unei schimbări petrecute în sufletul lui. După o asemenea dovadă, cine ar mai putea crede aşa ceva?”

Dar, din pură pasiune combativă, precum şi datorită caracterului hotărât al firii sale, Jephson nu se lăsă doborât de o

atât de zdrobitoare declarație. Dimpotrivă, se întoarse şi, după ce îi examina pe Belknap şi Clyde, care, cu toată tulburarea, încercau să-şi vină în fire, spuse:

— Nu cred. După părerea mea, minte sau recurge la efecte teatrale. În orice caz, vom aştepta şi vom vedea. Va mai trece mult timp până ne vom spune şi noi părerea... Uitați-vă mai bine la toți martorii de acolo. Vom putea să le luăm contrainterogatoriul timp de săptămâni întregi, dacă dorim, până ce Mason nu va mai fi în funcție. Până atunci avem destul timp să facem o mulțime de lucruri; de pildă, să ne informăm cu privire la acest martor. Pe de altă parte, ne mai rămâne şi teza sinuciderii, sau faptele, aşa cum s-au petrecut. Clyde va putea să arate, sub prestare de jurământ, ceea ce s-a petrecut în realitate: o transă cataleptică, lipsa curajului de a comite fapta. Nu pare probabil că cineva să fi putut vedea aşa ceva de ia o depărtare de cinci sute de picioare! Schiță un zâmbet aspru în colțul buzelor. Şi, aproape în acelaşi timp, adăugă, dar în aşa fel încât să nu fie auzit de Clyde: în cel mai rău caz, am putea să-l scăpăm cu douăzeci de ani, ce zici?

CAPITOLUL 88

Apoi, martori, martori, martori, nu mai puțin de o sută douăzeci şi şapte! Depozițiile lor, în special cele ale doctorilor, ale celor trei călăuze, ale femeii care auzise ultimul strigăt al Robertei provocară opuneri repetate din partea lui Jephson şi Belknap, întrucât de poticnirile şi de erorile evidente pe care le puteau face martorii depindea posibilitatea de a menține în picioare îndrăzneața apărare a lui Clyde. Toate acestea prelungiră procesul cam până la sfârşitul lui noiembrie, după ce Mason fusese ales, cu o majoritate zdrobitoare de voturi, în funcția de judecător, pe care o râvnea atât de mult. Datorită vigorii şi caracterului îndârjit al dezbaterilor, publicul, de la coasta Atlanticului şi până la cea a Pacificului, arătă

un interes din ce în ce mai viu. Iar în lumina tuturor dovezilor — după părerea ziariştilor care urmăreau procesul — vinovăția lui Clyde devenea tot mai clară pe măsură ce timpul trecea. Totuşi, în urma imboldurilor repetate ale lui Jephson, Clyde înfrunta cu calm şi chiar cu îndrăzneală pe fiecare martor ce se înfățişa ca să-l acuze.

Numele dumitale.

— Titus Alden.

— Dumneata eşti tatăl Robertei Alden?

— Da, domnule procuror.

— Ei bine, domnule Alden, povesteşte juriului cum şi în ce împrejurări a plecat la Lycurgus fiica dumitale, Roberta.

— Ne opunem! Chestiunea nu are nici o legătură cu procesul! Răcni Belknap.

— Voi stabili eu legătura, interveni Mason, uitându-se la magistratul prezident, care hotărî ca Titus să răspundă, dar că răspunsul său va fi anulat dacă nu va avea „legătură cu fondul procesului”.

— S-a dus acolo să muncească, răspunse Titus.

— Şi de ce s-a dus să muncească acolo?

Avocații obiectară din nou. Însă bătrânului i se permise să continue după ce fură satisfăcute încă o dată prevederile legale.

— Păi, ferma pe care o avem lângă Biltz nu prea ne-a adus niciodată cine ştie ce venit, aşa că a fost nevoie să ne ajute copiii, şi cum Roberta era cea mai mare…

— Cerem să se anuleze această parte a depoziției.

— Se anulează!

— Bobbie era numele cu care o răsfățați pe fiica dumneavoastră; Roberta, nu-i aşa?

— Obiectăm! Etc, etc. Ne opunem!

— Da, domnule procuror. Aşa-i spuneam câteodată acasă. Simplu, Bobbie.

Clyde asculta cu atenție şi suporta, fără să se clintească, privirea severă şi acuzatoare a acestui Priam[29] melancolic şi țărănos,

29 Ultimul rege al Troiei. A avut cincizeci de fii şi mai multe fiice. Aici folosit ca simbol al unui paşnic şi resemnat tată de familie.

surprins de numele care i se dădea acasă fostei sale iubite. El îi spunea „Bert”; Roberta nu-i spusese niciodată că cei de-acasă îi ziceau „Bobbie”.

În mijlocul unei canonade de obiecțiuni, argumente şi decizii ale preşedintelui, Alden continuă, sub îndrumarea lui Mason, să povestească în ce fel s-a hotărât Roberta să plece la Lycurgus, după ce a primit o scrisoare de la Grace Marr, şi cum închinase o cameră la domnul şi doamna Newton. Spuse apoi că, după ce s-a angajat la Compania „Griffiths”, familia a văzut-o tot mai puțin, până la 5 iulie trecut, când s-a întors la fermă, să se odihnească şi să-şi facă nişte rochii.

— Nu v-a spus nimic despre planurile ei de căsătorie?

— Nimic.

În schimb, scrisese un număr de scrisori lungi, cui anume, el, unul, nu ştiuse atunci. Pe de altă parte, era abătută şi bolnavă. O văzuse plângând în două rânduri, deşi nu i-a spus nimic, ştiind foarte bine că nu-i place să se amestece în treburile ei. Primise câteva telefoane de Ia Lycurgus, ultimul la 4 sau 5 iulie, cu o zi înainte de a pleca, era sigur.

— Şi ce avea asupra ei la plecare?

— Valiză şi un cufăr mic.

— Dumneata ai recunoaşte valiza ei dacă ai vedea-o?

— Da, domnule procuror.

— Asta este valiza?

Un ajutor al procurorului districtual aduse valiză şi o aşeză pe un mic pupitru.

Alden, după ce se uită la ea şi-şi. Şterse ochii cu latul mâinii, spuse:

— Da, domnule procuror.

Apoi, cu mult dramatism — conform intenției lui Mason de a proceda în toate fazele procesului — un agent al poliției aduse un cufăraş, la vederea căruia Titus Alden, soția lui, fiii şi fiicele lor începură să plângă. Iar după ce se stabili că şi acesta aparținuse Robertei, valiza, apoi cufăraşul fură deschise. Rochiile făcute de Roberta, nişte rufe, pantofii, pălăriile, trusa de toaletă pe care i-o dăruise Clyde, fotografiile mamei, tatălui, surorii şi ale fraților ei, o

veche carte de bucate a familiei, nişte linguri, furculițe, cuțite, un serviciu de sare şi piper — toate dăruite de bunica ei şi păstrate cu sfințenie în vederea căsătoriei — fură scoase şi identificate pe rând.

Toate acestea, în ciuda obiecțiunilor lui Belknap şi în timp ce Mason făgăduia într-una că „va stabili legătura cu procesul”, lucru pe care de altfel nu putu să-l facă, rezultatul fiind că această mărturie fu anulată de către curte. Totuşi, semnificația ei patetică impresiona profund în clipa aceea mințile şi inimile juraților. Criticarea de către Belknap a tacticii folosite de Mason avu numai darul de a-l face pe acest domn să zbiere, înfuriat la culme:

— Dar, la urma urmei, cine conduce acuzarea?

La care Belknap răspunse:

— Candidatul republican pentru funcția de judecător al acestui district, dacă nu mă înşel!

Stârni în felul acesta un val de râsete, care-l făcură pe Mason să urle:

— Domnule preşedinte, protestez! Avem de-a face cu o încercare imorală şi ilegală de a introduce în acest proces un element de ordin politic ce-i este cu desăvârşire străin! Se insinuează cu viclenie şi malițiozitate în fața domnilor jurați ideea că, întrucât eu sunt candidatul republican la postul de judecător al districtului, mi-ar fi imposibil să conduc în mod echitabil şi corect acuzarea în acest proces. De aceea cer să mi se prezinte scuze înainte de a face un pas mai departe în dezbaterile noastre.

În această situație, judecătorul Oberwaltzer, dându-şi seama că a avut loc o încălcare gravă a protocolului dezbaterilor, îi chemă pe Belknap şi pe Mason în fața lui şi, după ce ascultă explicațiile liniştite şi politicoase privitoare la ceea ce au vrut să spună, sfârşi prin a le cere amândurora, sub amenințarea de a socoti orice abatere drept ofensă adusă curții, ca nici unul să nu mai facă nici cea mai mică aluzie la chestiunile politice.

Totuşi, Belknap şi Jephson se felicitară pentru faptul că au izbutit să exprime astfel în fața juraților şi a curții sentimentele lor cu privire la candidatură lui Mason şi a felului cum înțelegea el să se folosească de acest proces spre a-şi crea avantaje electorale.

Şi defilarea martorilor reîncepu.

Grace Marr, când îi veni rândul, se prezentă la bară şi, printr-un potop de cuvinte, descrise cum şi unde a cunoscut-o pe Roberta, ce fată curată, cinstită şi credincioasă era şi cât de mult s-a schimbat după ce l-a cunoscut pe Clyde, la lacul Crum. Devenise ascunsă, se ferea mereu, căuta să găsească fel de fel de scuze pentru escapade noi şi ciudate, de pildă, pentru faptul că pleca seara, de acasă şi nu se întorcea decât noaptea târziu, susţinând că se duce, sâmbăta şi duminică, în cutare ori cutare loc, ceea ce, de fapt, nu era adevărat, până când, în cele din urmă, datorită observaţiilor pe care ea, Grace Marr, a socotit cu cale să i le facă, Roberta s-a mutat brusc, fără să-i dea vreo adresă. La mijloc însă fusese un bărbat, iar bărbatul acesta era Clyde Griffiths. Pentru că într-o seară de septembrie sau octombrie, anul trecut, urmărind-o pe Roberta, care trebuia să se întoarcă acasă, a văzut-o însoţită de Clyde, nu departe de locuinţa familiei Gilpin. Stăteau sub un copac, iar el o îmbrăţişa.

După aceea, Belknap, la sugestia lui Jephson, îi puse o serie de întrebări cât se poate de iscusite, încercând să afle dacă, înainte de a veni la Lycurgus, Roberta era chiar atât de evlavioasă şi de cuminte cum o descrisese domnişoara Marr. Dar domnişoara Marr, fată cam trecută şi iritabilă, susţinu că, până în ziua când s-a întâlnit cu Clyde la lacul Crum, Roberta a fost întruchiparea cinstei şi a castităţii, după câte ştia ea.

Veni apoi rândul soţilor Newton, care, sub prestare de jurământ, depuseră în acelaşi sens.

Urmă apoi familia Gilpin, soţia, soţul şi fiicele, care juraseră pentru ceea ce fiecare dintre ei, personal, a văzut sau a auzit. Doamna Gilpin aminti data aproximativă când Roberta s-a mutat în casa ei cu un cufăr mic şi o valiză — ambele identificate aici de Titus Alden. După aceea, păruse că trăieşte foarte retrasă, până când ea, doamna Gilpin, făcându-i-se milă, s-a oferit să-i facă cunoştinţă cu diferite persoane, dar Roberta a refuzat cu îndărătnicie. Mai târziu, însă, spre sfârşitul lui noiembrie, cu toate că n-o trăsese niciodată inima să-i spună ceva rău, din cauză că era aşa de simpatică şi în general la locul ei, atât ea, cât şi cele două fiice ale sale au constatat că, din când în când, după ora 11 seara, Roberta primea probabil pe cineva în camera ei, deşi nu ar fi putut

spune pe cine anume. Din nou, interogând-o, Belknap încercă să-i smulgă mărturisiri sau cel puțin impresii care ar fi putut avea darul de a arăta că Roberta nu era chiar atât de austeră şi de puritană cum o zugrăviseră până acum toți martorii, dar nu reuşi. Era limpede că doamna Gilpin, ca şi soțul ei, de altfel, o îndrăgeau, iar dacă au vorbit de vizitele târzii ale lui Clyde, au făcut-o numai sub presiunea întrebărilor lui Mason, şi mai pe urmă ale lui Belknap.

Urmă fiica lor cea mai mare, Stella, care declară că spre sfârşitul lui octombrie sau 1 noiembrie, puțin timp după ce Roberta închiriase camera, a trecut pe lângă Roberta şi a văzut-o la mai puțin de o sută de metri de casă împreună cu un bărbat, pe care-l putea acum identifica — era Clyde — şi, observând că se ceartă, s-a oprit, să asculte. Nu a putut desluşi toate cuvintele rostite de ei atunci, dar, în urma unor întrebări abile din partea lui Mason, şi-a putut aduce aminte că Roberta refuza cu indignare să-l primească în camera ei: „Nu-i frumos, nu se cade să fac aşa ceva”, spusese Roberta. Până la urmă, el a făcut stânga-mprejur şi a lăsat-o cu brațele întinse, de parcă l-ar fi implorat să se întoarcă.

În tot timpul acestui interogatoriu, Clyde privea cu ochii mari, pentru că în zilele acelea — de fapt, în tot cursul legăturilor lui cu Roberta — îşi închipuise că nu-l observă nimeni. Or, depoziția Stellei confirma în bună măsură acuzațiile formulate de Mason în rechizitoriul său, şi anume că el, cu bună-ştiință şi cunoscând perfect de bine natura crimei sale, o îndemnase pe Roberta să facă ceea ce, hotărât, ea nu voise, depoziție susceptibilă de a-l influența pe judecător, pe jurați şi pe toți aceşti provinciali legați atât de puternic de conveniențele sociale. Belknap, dându-şi seama de asta, încercă s-o încurce pe Stella, susținând că face probabil o confuzie în legătură cu persoana lui Clyde. Singurul rezultat obținut fu însă acela de a o face să declare că, în noiembrie sau în primele zile ale lui decembrie, nu mult după incidentul amintit, îi văzuse pe Clyde sosind cu o cutie sub braț, bătând la uşa Robertei şi intrând, fiind convinsă atunci că era acelaşi tânăr pe care-l văzuse certându-se cu Roberta în noaptea aceea cu lună.

Urmă Whiggam, apoi Liggett, care făcură declarații cu privire la data sosirii în fabrică atât a lui Clyde, cât şi a Robertei, amintind de

regulă care stabilea raporturile dintre şefii de secţii şi muncitoare şi confirmând, în măsura în care-şi puteau da ei seama, comportarea ireproşabilă atât a lui Clyde, cât şi a Robertei, nici unul dintre ei doi nelăsând vreodată impresia că se uită la celălalt sau la vreo altă persoană. (În sensul acesta depuse Liggett.)

După ei compărură alţii. Doamna Peyton, pentru a depune despre felul în care Clyde îşi ţinea camera, precum şi despre viaţa lui- mondenă, în măsura îri care o putuse ea observa; doamna Alden, spre a arăta cum anul trecut, de Crăciun, Roberta îi mărturisise că şeful ei de la fabrică — Clyde Griffiths, nepotul proprietarului — îi face curte, dar lucrul acesta trebuia ţinut secret deocamdată; Frank Harriet, Harley Baggott, Tracy Trumbull şi Eddie de ţărm şi la aproximativ un sfert de milă depărtare de pădure Sells, spre a declara că în decembrie trecut Clyde fusese invitat în diferite părţi, participând la diferite reuniuni şi petreceri din Lycurgus; John Lambert, farmacist din Schenectady, declară că prin ianuarie i s-a adresat un tânăr, pe care îl identifica acum cu acuzatul, pentru a-i cere un medicament ce-ar putea provoca un avort; Orrin Short, spre a declara că, în ultimele zile ale lui ianuarie, Clyde l-a întrebat dacă nu cunoaşte cumva un doctor care ar putea să ajute pe o tânără căsătorită — potrivit celor spuse de Clyde, soţia unui salariat de la *„Griffiths and Company”* — o femeie prea săracă pentru a putea creşte un copil şi al cărei soţ, tot după spusele lui Clyde, îl rugase să-i procure o astfel de informaţie; apoi doctorul Glenn, care descrise vizita Robertei, după ce îşi aminti de ea examinând fotografiile publicate în ziare, ţinând să adauge că, din punct de vedere profesional, el a refuzat s-o ajute în vreun fel.

Urmă apoi C. B. Wilcox, un fermier vecin cu familia Alden, care declară că se afla la spălătoria din spatele bucătăriei sale când, la 29 sau 30 iunie, Roberta fiind chemată de la Lycurgus la telefonul interurban de către un bărbat care spunea că-l cheamă Baker, o auzise pe fată spunându-i: „Dar, Clyde, nu pot aştepta aşa de mult, ştii că nu pot! Şi nu vreau să aştept!” Iar vocea ei părea tulburată şi mâhnita. Domnul Wilcox era convins că numele pe care-l pronunţase ea atunci fusese „Clyde”.

Veni apoi rândul lui Ethel Wilcox, una dintre fiicele lui C. B.

Wilcox, amintit mai sus, grasă, îndesată şi gângavă. Ethel jură că în trei rânduri, înainte de convorbirea de care-şi aducea aminte tatăl ei, primise apeluri telefonice interurbane pentru Roberta şi *se* dusese s-o cheme. Or, de fiecare dată apelul venea din partea unui oarecare domn Baker din Lycurgus. În cursul uneia dintre aceste convorbiri, o auzise pe Roberta spunând: „în nici un caz nu voi aştepta atât”, deşi ea, Ethel Wilcox, nu ştia ce anume voia să spună prin aceste cuvinte.

Urmă apoi Roger Beane, factor poştal rural, care declară că, între 7 sau 8 iunie şi 4 sau 5 iulie, primise nu mai puţin de cincisprezece scrisori chiar din mâna Robertei înseşi, sau le găsise în cutia poştală aşezată la răscrucea de drumuri din faţa Fermei Aiden, fiind convins că cele mai multe scrisori erau adresate lui Clyde Griffiths, Post-restant, Lycurgus.

Apoi, Amos Showalter, slujbaş la post-restant în Lycurgus. Care jură că, după câte îşi aduce el aminte, între 7 sau 8 iunie şi 4 sau 5 iulie, Clyde, pe care-l cunoştea după nume, întrebase de scrisori, primind nu mai puţin de cincisprezece sau şaisprezece.

După el compăru R. T. Biggen, proprietarul unei staţii de benzină din Lycurgus, care jură că în dimineaţa zilei de 6 iulie, pe la orele 8, ducându-se pe strada Fielding, situată în partea de apus a oraşului şi al cărei capăt dinspre nord ajungea până la o staţie a tramvaiului dintre Lycurgus şi Fonda, îl văzuse pe Clyde îmbrăcat într-un costum gri, cu o pălărie de paie şi purtând o valiză de culoare maro, de care era ataşat un trepied fotografic galben, precum şi un alt obiect, se poate să fi fost o umbrelă. Ştiind în ce parte a oraşului locuieşte Clyde, fusese surprins că a venit pe jos până aici, când ar fi putut să ia tramvaiul Fonda-Lycurgus din Bulevardul Central, nu departe de locuinţa lui. Când Belknap îl întrebă pe martor cum este posibil ca de la o depărtare de şaptezeci şi cinci de picioare să-şi poată da seama că obiectul în chestiune era un trepied, Biggen şi-a menţinut declaraţia, susţinând că era un trepied de lemn galben şi lucios, cu legături de alamă, având picioarele formate din bucăţi ce se îmbucau una într-alta.

După el, John W. Troescher, şeful gării Fonda, declară că în dimineaţa de 6 iulie (îşi aducea aminte precis; datorită altor

incidente pe care le menționa) îi vânduse Robertei Alden un bilet pentru Utica. Îşi aducea aminte de domnişoara Alden pentru că o văzuse de mai multe ori în cursul iernii precedente. Părea foarte obosită, aproape bolnavă, şi ducea o valiză de culoare maro, asemănătoare eu valiza pe care i-o arătă Mason. Îşi aducea aminte şi de acuzat, care, de asemenea, avea o valiză. Nu-i făcuse impresia că acesta ar fi observat-o pe tânăra aceea sau că i-ar fi vorbit.

Urmă apoi Quincy B. Dale, conductor al trenului local dintre Fonda şi Utica. Îl observase pe Clyde într-un compartiment, cam pe la coada trenului, şi acum îl recunoştea foarte bine. De asemenea, îşi aminti şi de Roberta din fotografiile publicate în ziare. Roberta îi surâsese prieteneşte, iar el i-a spus că micul cufăr e cam greu pentru ea şi va ruga pe unul dintre frânari să i-l dea jos la Utica, lucru pentru care ea îi mulțumi. O văzuse coborând la Utica şi dispărând în gară. Pe Clyde nu-l văzuse acolo.

Urmă identificarea cufăraşului Robertei, care fusese depus la casa de bagaje din gara Utica pentru câteva zile. Fu apoi cercetat registrul de călători de la hotelul „Renfrew” din Utica, la data de 6 iulie, pagină identificată de Jerry K. Kernocian, proprietarul hotelului amintit mai sus, pe care erau trecute următoarele cuvinte; „Domnul şi doamna Clifford Golden”. Acestea fură confruntate de către experții grafologi cu celelalte două pagini din registrele de călători de la hotelurile de la lacul Grass şi Big Bittern. Experții, sub prestare de jurământ, declarară că cele trei iscălituri sunt identice. După care scrisul fu comparat cu acela de pe cartea de vizită aflată în valiza Robertei. Toate aceste obiecte fură reținute că piese doveditoare, fiind examinate atent, rând pe rând, de fiecare dintre jurați, precum şi de Belknap şi Jephson, care, de altfel, le văzuseră şi mai înainte, cu excepția cărții de vizită. Belknap protestă încă o dată împotriva modului ilegal şi ruşinos de a se ține ascunse dovezile, folosit de către procurorul districtual. Urmă *o* discuție lungă şi aprinsă pe această temă, în urma căreia se încheie cea de a zecea zi a procesului.

CAPITOLUL 89

În cea de a unsprezecea zi se înfăţişă Frank Schaefert, funcţionar la hotelul „Renfrew”, din Utica, şi relată despre sosirea lui Clyde şi a Robertei, despre gesturile şi atitudinea lor, precum şl despre înscrierea făcută de Clyde pe numele de doamna şi domnul Clifford Golden din Syracuse. Apoi Wallace Vanderhoff, unui dintre vânzătorii Magazinului de galanterie *„Star”* din Utica. Acesta vorbi despre atitudinea şi aspectul general al lui Clyde în momentul în care îşi cumpărase pălăria de paie. Urmară: conductorul, trenului dintre Utica şi Lacul Grass; proprietarul hotelului de la lacul Grass; Blanche Pettingill, chelneriță, care jură că în timpul mesei îl auzise pe Clyde discutând aprins cu Roberta despre imposibilitatea de a căpăta o autorizaţie de căsătorie în acel loc, că ar fi mai bine să aştepte până a doua zi, când vor ajunge în altă localitate o depoziţie extrem de compromiţătoare, pentru că avansa cu o zi mărturisirea pe care Clyde îşi propunea să declare că i-o făcuse Robertei, dar care, după cum căzură de acord Jephson şi Belknap mai târziu, ar fi putut fi precedată de câteva încercări preliminare, de a se înţelege. Urmă apoi conductorul trenului care i-a dus la Gnn Lodge; iar după el, călăuza şi conductorul autobuzului, care aminti întrebările ciudate ale lui, Clyde despre faptul dacă sunt mulţi vizitatori acolo, precum şi împrejurarea că atunci Clyde lăsase valiza Robertei, deşi şi-o luase pe a lui, spunând că se vor întoarce.

Urmară proprietarul hotelului de la Big Bittern, barcagiul, cei trei oameni întâlniţi în pădure, a căror depoziţie aducea grave prejudicii situaţiei lui Clyde, deoarece ei descriseră groaza acestuia în momentul când i-a întâlnit. Apoi se povesti cum a fost descoperită barca, pe urmă cadavrul Robertei şi, în fine, sosirea lui Heit şi chipul cum el găsise scrisoarea din jachetă Robertei. Vreo zece martori depuseră în legătură cu aceste amănunte. Urmară apoi căpitanul vasului, ţărăncuţa, şoferul familiei Cranston; se descrise sosirea lui Clyde la vila Cranston şi, în cele din urmă (fiecare pas al lui Clyde făcând obiectul unei declaraţii sub prestare de jurământ), sosirea lui la lacul Bear, urmărirea şi prinderea lui — fără a fi

omisă nici una din diferitele etape ale arestării sale, ce şi cum a vorbit în acele momente — declaraţii dintre cele mai compromiţătoare, pentru că îl prezentau pe Clyde ca pe un om fals, care fuge de răspundere şi e speriat.

Însă, fără discuţie, depoziţia cea mai gravă şi cea mai primejdioasă era aceea privitoare la aparatul de fotografiat, la trepied şi împrejurările ce duseseră la descoperirea lor, deoarece pe baza acestora Mason înţelegea să-şi fondeze principalul său punct de acuzare. Singurul său scop, deocamdată, era de a dovedi că acuzatul minte atunci când neagă că ar fi posedat un trepied sau un aparat de fotografiat. De aceea, mai întâi îl chemă la bară pe Earl Newcomb, iar acesta jură că într-o zi, în timp ce Mason, Heit şi toţi ceilalţi procedau la efectuarea instrucţiei, ducându-l pe Clyde în regiunea unde fusese comisă crima, el, Earl Newcomb, şi un localnic oarecare, pe nume Bill Swarts, care apăru mai târziu la bară, tot căutând printre tufişuri şi pe sub buşteni, găsiseră trepiedul, ascuns sub un buştean. Pe de altă parte (ascultând de directivele lui Mason şi în ciuda opoziţiilor lui Belknap şi Jephson, pe care curtea le respingea în mod invariabil), el adăugă de asemenea că, fiind întrebat dacă a avut un aparat de fotografiat sau trepiedul acesta, Clyde negase, susţinând că nu are nici cea mai mică cunoştinţă despre aşa ceva, la care Belknap şi Jephson îşi exprimară dezaprobarea vociferând tare.

Imediat după aceea, cu toate că până la urmă preşedintele, judecătorul Oberwaltzer, dispuse anularea acestei mărturii, fu prezentată o hârtie, semnată de Heit, Burleigh, Kraut, Swenk, Sissell, Bill Swarts, Rufus Forster, inginer topograf al districtului, şi Newcomb, care stabilea că în momentul când i se arătase trepiedul şi fusese întrebat dacă a avut un astfel de obiect, Clyde „a tăgăduit de mai multe ori cu vehemenţă”. Dar, pentru a face să se simtă cât mai mult importanţa acestei declaraţii, Mason se grăbi să adauge:

— Foarte bine, domnule preşedinte, totuşi eu am şi alţi martori, care vor confirma sub jurământ tot ce este scris în această declaraţie, ba vor dezvălui şi alte lucruri! După care strigă: Joseph Frazer! Joseph Frazer!

La bară apăru un negustor de articole de sport, aparate

fotografice etc, care declară sub jurământ, că, la o dată situată între 15 mai şi 1 iunie, acuzatul, Clyde Griffiths, cunoscut lui din vedere şi după nume, venise la el să cumpere un aparat de fotografiat de o anumită mărime, cu trepied, şi alesese, în cele din urmă, un „Sank” de 8x14, urmând ca plată să o facă în rate. După examinarea şi verificarea anumitor numere de ordine marcate pe aparat şi trepied, şi care figurau şi în registrele sale, domnul Frazer identifică aparatul ce-i fu arătat, apoi trepiedul galben ca fiind acelea pe care i le vânduse lui Clyde.

Clyde făcea fețe-fețe, cuprins de groază. Aşadar, atât aparatul, cât şi trepiedul fuseseră găsite! Şi asta după ce el declarase că nu a avut cu sine nici un aparat de fotografiat! Ce vor crede despre această minciună jurații, judecătorul şi publicul? Vor mai fi ei dispuşi să creadă în povestea aceea privitoare la schimbarea lui sufletească după această minciună în legătură cu un aparat de fotografiat, care nu prezenta nici o importanță? Ar fi fost mult mai bine să fi mărturisit de la început.

Or, chiar în momentul când se gândea la asta, Mason îl chemă pe Simeon Dodge, un tânăr tăietor de lemne şi căruțaş, care declară că în ziua de sâmbătă 16 iulie, întovărăşit de John Pole, cel care scosese din apă cadavrul Robertei, la cererea procurorului districtual se afundase de mai multe ori în apă, chiar în locul unde fusese găsit cadavrul ei, reuşind, în cele din urmă, să scoată la suprafață un aparat de fotografiat. Aparatul fu după aceea identificat de Dodge.

Urmară apoi depoziții cu privire la clişee, nemenționate până acum, clişee găsite în aparatul fotografic în momentul scoaterii acestuia la suprafață, developate mai târziu şi acum admise că piese doveditoare: patru instantanee reprezentau o persoană care semăna foarte bine cu Roberta, iar altele două îl, reprezentau, tot atât de desluşit, pe Clyde. Belknap nu reuşi nici să le conteste autenticitatea, nici să le elimine din dezbateri.

Floyd Thurston, unul dintre invitații de la vila Cranston, de Ia Sharon, din ziua de 18 iunie — ziua primei vizite a lui Clyde acolo — fu chemat la bară, arătând cum cu acel prilej Clyde făcuse mai multe fotografii cu un aparat al cărui format şi aspect

corespundeau celui pe care-l avea în fața lui. Dar neputând face o identificare precisă, depoziția fu anulată.

Urmă apoi Edna Patterson, femeie de serviciu la hotelul de la lacul Grass, care declară sub jurământ că, intrând în camera pe care o ocupaseră Ciyde şi Roberta în noaptea de 7 iulie, îl văzuse pe Clyde cu un aparat de fotografiat în mină, având, dacă îşi aducea bine aminte, formatul şi culoarea celui din fața ei. Tot atunci văzuse şi un trepied. Clyde, în ciudata lui stare meditativă şi pe jumătate hipnotizat, îşi aduse acum destul de bine aminte de intrarea acestei femei în camera lor, uimit şi deznădăjduit în fața lanțului acestuia neîntrerupt de fapte făurit cu ajutorul unor martori aduşi din locuri atât de deosebite, atât de izolați unii de alții, atât de neaşteptați şi, mai ales, după atâta trecere de vreme.

După ea, dar în zile diferite, în timp ce Belknap şi Jephson apărau terenul pas cu pas, în efortul lor de a respinge mărturiile, se produse declarația celor cinci doctori convocați de Mason în momentul când cadavrul Robertei fusese adus la Bridgeburg, care jurară, pe rând, că atât rănile de pe față, cât şi rănile de la cap au fost de ajuns pentru a o ameți pe Roberta, dată fiind starea ei fizică. Pe de altă parte, luând în considerare starea plămânilor decedatei — care fuseseră puşi în apă spre a se vedea dacă plutesc — declarară că, în clipa când corpul ei s-a prăbuşit în apa lacului, trebuie să fi fost încă în viață, deşi este posibil să nu fi fost conştientă. Cât priveşte natura instrumentului folosit pentru producerea acelor leziuni, nu ar fi putut spune altceva în afara faptului că instrumentul în cauză nu era ascuțit. Şi nici un fel de insistențe din partea lui Belknap sau Jephson nu-i putu face să admită că loviturile au fost atât de uşoare, încât nu au ameţit-o şi nu au făcut-o să-şi piardă cunoştința. Leziunea cea mai gravă părea să fie cea din creştetul capului, destul de adâncă pentru a fi provocat formarea unui cheag de sânge, aceasta făcând obiectul unei serii de fotografii prezentate că piese doveditoare.

În acest moment psihologic, când atât publicul, cât şi jurații se găseau pradă unei emoții profunde şi dureroase, fură prezentate câteva fotografii ale Robertei, luate în timpul cât Heit, doctorii şi frații Lutz avuseseră cadavrul la dispoziția lor. Se demonstra apoi

că dimensiunile leziunilor din partea dreaptă a feței corespundeau exact cu formatul a două laturi ale aparatului de fotografiat. Îndată după aceea fu adus la bară Burton Burleigh, pentru a declara sub jurământ cum a descoperit cele două fire de păr absolut identice cu părul Robertei — cel puțin acest lucru căuta să-l demonstreze Mason — prinse între lentile şi capacul aparatului. După ore întregi de discuții, Belknap, înfuriat şi totuşi neliniştit de aceste dovezi, pe care căuta să le minimalizeze printr-o atitudine sarcastică, îşi smulse, în cele din urmă, un fir de păr din cap şi, arătându-l juraților şi lui Burleigh, le ceru să-i spună dacă un singur fir de păr smuls din capul cuiva poate fi o indicație cu privire la culoarea părului unei persoane, şi în caz contrar, dacă erau dispuşi să creadă că firele acelea de păr erau sau nu din capul Robertei.

Mason chemă apoi pe o doamnă Rutger Donahue, care, pe un ton extrem de calm şi monoton, relată că în seara zilei de 8 iulie, între orele 5 şi jumătate şi 6, ea şi soțul ei, după ce ridicaseră un cort lângă Golful Lunii, plecaseră să vâslească şi să pescuiască, şi, în clipa când se găseau la aproximativ o jumătate de milă depărtare de pădure sau de limba de pământ care înconjura Golful Lunii la nord, a auzit un strigăt.

— Între 5 şi jumătate şi 6 după amiază spuneți?

— Da, domnule procuror.

— Şi la ce dată spuneți?

— La 8 iulie.

— Şi unde vă găseați, exact, în acel moment?

— Noi eram...

— Nu „noi”. Unde erai dumneata, personal!

— Traversam, împreună cu soțul meu, într-o barcă regiunea despre care am aflat mai târziu că se numeşte South Bay.

— Da. Acum povesteşte ce s-a întâmplat după aceea.

— Când am ajuns în mijlocul golfului, am auzit un țipăt.

— Descrie-I, te rog.

— Era un țipăt pătrunzător, ca al unei persoane care suferă sau se află în pericol. Un țipăt ascuțit, obsedant.

Se ceru anularea acestei ultime fraze; curtea admise cererea.

— De unde venea?

— De la o oarecare distanță. Din pădure, sau de dincolo de pădure.

— Ştiai dumneata, în momentul acela, că nu există şi un alt golf acolo, dincolo de limba aceea de pământ?

— Nu, domnule procuror.

— Ce ți-ai închipuit atunci? Ți-ai spus că vine din pădure, din dreptul locului unde vă aflați?

(Opuneri; fură admise.)

— Spune-ne acum, era un țipăt de bărbat sau de femeie? Ce fel de țipăt a fost?

— Un țipăt de femeie, ceva ca: „Vai! Vai!” sau: „Vai, Doamne!” foarte pătrunzător şi limpede, însă depărtat, bineînțeles. Un țipăt repetat, ca acela pe care îl scoți când te doare ceva.

— Eşti sigură că nu greşeşti când spui că a fost un țipăt de femeie şi nu de bărbat?

— Nu, domnule procuror, sunt sigură. A fost un țipăt de femeie. Era prea ascuțit pentru ca să fie țipătul unui bărbat sau al unui băiat. Nu putea fi decât un țipăt de femeie.

— Da. Acum spune-ne, doamnă Donahue, vezi semnul acesta de pe hartă, care arată locul unde a fost descoperit cadavrul Robertei Alden?

— Da, domnule procuror.

— Vezi şi celălalt semn, dincolo de copacii aceia, care arată locul aproximativ unde se găsea barca dumneavoastră?

— Da, domnule procuror.

— Care e părerea dumitale: vocea s-a auzit dinspre locul unde se găseşte semnul acesta din Golful Lunii?

(Opoziție. Întrebarea este admisă.)

— Țipătul acesta s-a repetat?

— Nu, domnule procuror. Am aşteptat şi i-am atras atenția soțului meu asupra lui, am ascultat amândoi, dar nu l-am mai auzit a doua oară.

În încercarea lui de a demonstra că era posibil să fi fost un strigăt de groază, şi nu un țipăt de durere, Belknap o făcu să-şi repete întreaga depoziție, dar pentru a-şi da seama, până la urmă, că nici ea, nici soțul ei, care fu de asemenea adus la bară, nu

puteau fi clintiți în nici un chip în convingerile lor. Pe de altă parte, susțineau că efectul profund şi trist al glasului aceluia de femeie nu putea fi şters din mintea lor. Îi obseda pe amândoi, iar după ce s-au înapoiat la cortul lor, au continuat să discute despre el. Întrucât se lăsase întunericul, domnul Donahue nu a fost de părere să caute locul de unde provenise; cât despre doamna Donahue, deoarece se gândea că a fost poate asasinată vreo femeie sau vreo fată în aceste păduri, n-a mai vrut să rămână acolo, şi a doua zi dimineață s-au mutat în altă parte.

Thomas Barrett, o altă călăuză din regiunea Adirondack, ataşat pe lângă o tabără de pe lacul Dam, declară sub prestare de jurământ că, în momentul despre care vorbea doamna Donahue, mergând pe jos de-a lungul țărmului spre hotelul de la Big Bittern, văzuse un bărbat şi o femeie în larg cam la locul descris mai înainte, iar ceva mai la sud de acest golf, pe țărm, observase cortul acestor turişti. Adăugă apoi că din nici un alt punct situat dincolo de Golful Lunii — afară doar dacă e vorba de un punct chiar de Ia intrarea în golf — nu se putea observa vreo barcă pe suprafața apei. Intrarea era îngustă, aşa că vederea de pe lacul propriu-zis era complet blocată. Veniră şi alți martori să confirme situația menționată.

În acest moment psihologic, cum soarele după-amiezii începea să lumineze tot mai slab înalta sală de şedințe, Mason, după cum plănuise cu grijă mai înainte, dădu citire scrisorilor Robertei, una câte una, cu o mare simplitate şi fără efecte declamatorii, totuşi cu întreaga simpatie şi emoție pe care le încercase la prima lor lectură. Atunci îl făcuseră să plângă.

Mason începu cu scrisoarea numărul 1, datată 8 iulie, numai la trei zile după plecarea ei din Lycurgus, apoi continuă cu scrisorile 14, 15, 16 şi 17, în care, în mod fragmentar sau prin aluzii întâmplătoare, însă explicite, Roberta făcea istoricul legăturilor ei cu Clyde, până la planul pe care şi-l făcuse acesta de a veni să o ia peste trei săptămâni, pe urmă peste o lună, apoi la 8 sau 9 iulie, amintind în cele din urmă de amenințarea ei bruscă, ce grăbise hotărârea neaşteptată a inculpatului de a se întâlni cu ea la Fonda. Pe măsură ce Mason citea scrisorile în chipul cel mai mişcător cu

putință, ochii umeziți de lacrimi, batistele şi tuşea publicului şi a juraților mărturiseau efectul produs.

„Mi-ai spus că nu trebuie să mă îngrijorez sau să mă gândesc prea mult la cele ce mi se întâmpla şi că ar trebui să mă distrez. Îți vine uşor să spui aşa, pentru că te afli la Lycurgus, înconjurat de prietenii tăi şi invitat pretutindeni. Mie mi-e greu să vorbesc la telefonul lui Wilcox, unde e totdeauna câte cineva care mă poate auzi, iar tu îmi atragi atenția că nu trebuie să spun anumite lucruri. Aveam însă atât de multe să te întreb şi nu mi-a fost cu putință s-o fac la telefon. Tot ce mi-ai spus tu este că treburile merg bine. Dar nu mi-ai spus precis că ai să vii la 27 iunie; n-am prea înțeles de ce... nu se auzea prea bine la telefon... s-ar putea ca tu să nu poți veni decât mai târziu. Dar asta nu se poate, Slyde! Părinții mei pleacă la Hamilton, unde locuieşte unchiul meu, pe ziua de 3. Iar Tom şi Emily pleacă la sora mea în aceeaşi zi. Eu, însă, nu pot şi nu vreau să mă duc acolo. Pe de altă parte, nu pot rămâne aici complet singură. Aşa că trebuie, trebuie neapărat să vii, cum mi-ai promis. Nu mai pot aştepta Clyde, în starea în care mă găsesc, aşa că trebuie să vii şi să mă iei de aici! Te rog, te rog, te implor, nu mă mai chinui prin noi amânări”.

Şi iarăşi:

„Clyde, dacă m-am întors acasă, am făcut-o numai pentru că mi-am închipuit că o să pot avea încredere în tine. Mi-ai spus atât de solemn înainte de plecarea mea că ai să vii să mă iei peste cel mult trei săptămâni, că n-o să ai nevoie de mai mult timp ca să te pregăteşti, să strângi banii de care vom avea nevoie în timpul cât vom fi împreună sau până când vei putea găsi de lucru. Ieri însă, cu toate că la 3 iulie se împlineşte aproape o lună de când am plecat, nu erai deloc sigur că ai să poți veni la această dată, când, după cum ți-am mai spus, părinții mei pleacă negreşit la Hamilton, unde rămân zece zile. Ştiu, după aceea ai spus că vei veni, dar ai spus asta numai aşa, ca şi cum ai fi încercat doar să mă linişteşti. De atunci încoace mă simt grozav de neliniştită...

Crede-mă, Clyde, sunt foarte bolnavă. Aproape tot timpul simt că-s gata să leşin. Pe de altă parte, sunt aşa de speriată când mă gândesc ce-am să fac dacă tu nu vii, încât aproape îmi pierd minţile...

Clyde, eu ştiu că tu nu mă mai iubeşti, ca altădată şi ai vrea ca lucrurile să se petreacă altfel. Dar ce pot să fac? Ştiu, ai să spui că tot ce s-a întâmplat a fost şi din vina mea, nu numai dintr-a ta. Şi lumea, dacă ar şti, ar putea crede la fel. Dar de câte ori nu te-am rugat eu să nu mă sileşti să fac ce nu voiam să fac, un lucru de care mi-era teamă încă de pe atunci că îl voi regreta, cu toate că te iubeam prea mult ca să te las să pleci, chiar când stăruiai să-ţi impui voinţa.

Ah, Clyde, dacă aş putea să mor! Asta ar rezolva totul! În ultima vreme m-am rugat mereu să se întâmple aşa ceva, crede-mă, asta am făcut. Pentru că viaţa nu mai înseamnă pentru mine ceea ce însemna atunci când te-am cunoscut, şi când tu mă iubeai. Ah, zilele acelea fericite! De n-am fi ajuns unde am ajuns acum! Dacă nu ţi-aş mai sta în cale! Ar fi mult mai bine pentru mine, şi pentru noi amândoi. Dar eu nu pot să răzbesc singură, Clyde, fără bani şi lipsită de altă posibilitate care să-mi îngăduie să-i dau un nume copilului meu. Şi dacă n-ar fi durerea grozavă şi ruşinea care ar cădea asupra mamei, tatălui şi întregii mele familii, aş fi bucuroasă să pun capăt tuturor acestora într-alt fel. Crede-mă că aş face-o...”

Apoi:

„Ah, Clyde, Clyde, viaţa mea de astăzi e aşa de deosebită de aceea de anul trecut! Adu-ţi aminte... atunci ne duceam la Crum şi celelalte lacuri în apropiere de Fonda, de Gloversville şi de Little Falls, dar acum... acum... Mai adineauri au venit câţiva prieteni şi prietene ale lui Tom şi Emily să-i ia la cules de fragi; când i-am văzut plecând şi mi-am spus că nu mă pot duce şi eu şi nu voi mai putea fi niciodată ca ei, am plâns, am plâns multă, multă vreme...”

Şi, în sfârşit:

„Astăzi mi-am luat rămas bun de la câteva locuri. Sunt atât de multe unghere dragi, Clyde, şi ţin aşa de mult la ele! Mi-am petrecut

toată viața aici, după cum ştii. Mai întâi, izvorul acela, cu covorul lui de muşchi verde; când am trecut pe lângă el, mi-am luat rămas bun, pentru că nu mă voi întoarce curând... poate niciodată. Apoi mărul cel bătrân, sub care ne jucăm acum câțiva ani Emily, Tom, Gifford şi eu. Apoi crede-mă, o colibă drăguță, din grădină, unde ne jucam uneori cu toții.

Ah, Clyde, tu nu-ți poți da seama ce înseamnă toate astea pentru mine! Am impresia că nu voi mai vedea niciodată casa mea după ce voi pleca de aici. Şi mama, biata mea mamă, cât de mult o iubesc şi ce rău îmi pare că am înşelat-o în felul acesta! Ea nu se supără niciodată şi mă ajută atât de mult întotdeauna... Câteodată îmi vine să-i povestesc tot, dar nu pot. A avut destule necazuri şi n-aş putea să-i mai frâng şi eu inima cu al meu. Nu, dacă voi pleca şi mă voi întoarce după aceea, căsătorită sau moartă, mi-e aproape indiferent acum, nu va şti niciodată şi nu-i voi fi pricinuit nici o durere, iar asta contează pentru mine mai mult decât viața însăşi! Aşadar, cu bine, Clyde, până când te voi revedea, aşa cum mi-ai telefonat. Şi iartă-mă pentru toate neplăcerile pe care ți le-am pricinuit.

A ta îndurerată,
Roberta"

În timpul acestei lecturi Mason îşi şterse lacrimile de câteva ori şi după ce termină, se întoarse, obosit şi totuşi triumfător, convins că a prezentat un expozeu complet şi indestructibil al faptelor,

Declarând:

— În numele poporului, acuzarea şi-a rostit cuvântul...

În clipa aceea, doamna Alden, care se afla în sală, împreună cu soțul ei şi cu Emily, nu numai obosită din cauza şedinței lungi, dar şi zdruncinată de lectura scrisorilor, scoase un strigăt dureros şi, căzând într-o parte, leşină. Clyde, copleşit el însuşi, auzind-o strigând şi văzând-o cum se prăbuşeşte, sări în picioare — mână lui Jephson îl opri imediat — în timp ce câțiva slujbaşi şi alte persoane o ajutară atât pe ea, cât şi pe Titus, care se afla lângă ea, să iasă din sală. Incidentul acesta înduioşa publicul şi îl stârni atât de mult împotriva lui Clyde. de parcă ar fi comis o nouă crimă.

Când agitația lua sfârşit, întrucât se făcuse întuneric de-a binelea, iar pendula din sală arăta orele 5, şi curtea dădea semne de oboseală, judecătorul Oberwaltzer declară că are intenția de a suspenda şedința până a doua zi.

Imediat, ziariştii, reporterii şi desenatorii se ridicară, întrebându-se unii pe alții, mai mult în şoaptă, dacă apărarea va lua cuvântul a doua zi, curioşi să afle cine şi unde sunt martorii; de asemenea, dacă lui Clyde i se va admite să apară ca martor în propria sa apărare, dat fiind numărul impresionant de mărturii adunate împotriva lui, sau dacă avocații săi se vor limita la introducerea unui argument specios relativ la slăbiciunea mintală şi morală, ceea ce va avea drept rezultat pentru acuzat închisoarea pe viață, nu mai puțin, în orice caz.

Clyde, fluierat şi huiduit în timp ce părăsea sala de şedințe, se întreba dacă a doua zi — aşa cum plănuiseră de atâta vreme avocații lui — va avea curajul să se ridice şi să se ducă la bară, dacă n-ar fi cu putință, profitând de un moment de neatenție (nu i se puneau cătuşele în drumul de la şi spre închisoare), poate în cursul serii de a doua zi, când toată lumea se va ridica să iasă, când mulțimea se va agita şi agenții aceia se vor apropia de el, dacă... dacă n-ar fi cu putință să fugă, sau să meargă cu un aer degajat, însă repede şi fără vreo intenție aparentă, spre scările acelea, să coboare şi să iasă pe acolo, indiferent unde ar ajunge, spre uşa aceea laterală ce dădea pe scara principală, pe care o văzuse încă din închisoare! Ah, dacă ar putea ajunge undeva, în vreo pădure, apoi să meargă în neştire, sau poate să fugă, să fugă într-una... fără să se mai oprească şi fără să mănânce, poate zile de-a rândul, până când... până când va scăpa, până când va ajunge undeva. Oricum, era o încercare de a scăpa. Putea fi împuşcat sau urmărit de câini ori de oameni, totuşi, era o încercare de a scăpa, nu-i aşa?

Pentru că, altfel, nu avea nici cea mai mică şansă. Nimeni, nicăieri, după toate cele ce se petrecuseră, nu va mai crede că e nevinovat. Şi el nu voia să moară în felul acesta. Nu, nu, nu în felul acesta!

Aşa se scurse încă o noapte chinuitoare, o noapte întunecată şi

fără odihnă. Apoi veni o altă dimineață, sumbră, de iarnă.

CAPITOLUL 90

La orele 8, în dimineața zilei următoare, toate chioşcurile şi standurile din marile oraşe erau pline cu ziare, care atrăgeau privirile trecătorilor prin titluri foarte precise:

ÎN AFACEREA GRIFFITHS,
ACUZAREA ŞI-A ÎNCHEIAT CUVÂNTUL
CU O AVALANŞA DE DOVEZI ZDROBITOARE
S-AU STABILIT ATÂT MOTIVELE, CÂT ŞI METODA
LEZIUNILE DE PE FAȚA ŞI CAPUL CADAVRULUI
CORESPUND DIMENSIUNILOR CUTIEI APARATULUI DE FOTOGRAFIAT
MAMA VICTIMEI LEŞINA DUPĂ DRAMATICA
LECTURĂ A SCRISORILOR FIICEI SALE

Pe de altă parte, modul arhitectural în care Mason îşi construise argumentația, precum şi prezentarea izbitoare şi dramatică a cazului fură de ajuns pentru a-i face pe Belknap şi Jephson, precum şi pe Clyde să-şi dea seama de înfrângerea lor completă, de imposibilitatea de a mai convinge juriul prin vreun sistem oarecare că el, Clyde, nu era un scelerat.

Toată lumea îl felicita pe Mason pentru măiestria cu care întocmise rechizitoriul. În ce-l priveşte pe Clyde, era profund abătut şi mâhnit la gândul că mama lui va citi despre toate cele petrecute în ajun. Va trebui să-l roage pe Jephson să-i trimită o telegramă, prin care, să-i spună că nu trebuie să creadă în tot ce scriau ziarele. Şi Frank, şi Julia, şi Esta! Sondra va citi şi ea, desigur, toate acestea, chiar astăzi... Şi, totuşi, nici un cuvânt de la ea, în atâtea zile, în toate nopțile acestea întunecate! Din când în când,

câte o aluzie la o domnişoară X, în ziare, dar niciodată o prezentare făţişă. Iată ce putea face o familie bogată! Or, chiar în ziua aceea trebuia să înceapă cuvântul apărării, iar el, singurul martor de oarecare Importanţă, urma să apară la bară. Se întreba, totuşi: *„Cum voi putea face asta?”* Mulţimea! Starea ei de spirit! Înverşunarea la care o aduseseră neîncrederea şi ura! Iar după ce va termina Belknap, va veni din nou rândul lui Mason. Pentru Belknap şi Jephsoa totul era simplu. Ei nu erau în pericol de a fi chinuiţi, aşa cum era el.

Cu toate acestea, după o oră petrecută împreună cu Jephsom şi Belknap în celula lui, Clyde se pomeni iarăşi în sală, sub privirile stăruitoare ale acestui juriu greu de definit şi ale publicului profund interesat. Belknap se ridică în picioare în faţa juriului şi, după ce privi cu gravitate spre fiecare jurat, începu:

— Domnilor juraţi, cu mai bine de trei săptămâni în urmă, aţi fost informaţi de către procurorul districtului că, datorită dovezilor pe care le va prezenta, va cere ca dumneavoastră, în calitate de juraţi, să-l declaraţi pe inculpat ca fiind vinovat de crimă care i se pune în sarcină. Dezbaterile au fost lungi şi plictisitoare. Faptele, nesocotite şi neghioabe, totuşi în mod constant inocente şi involuntare, ale unui băiat de 15 sau 16 ani, v-au fost prezentate, domnilor juraţi, ca nişte fapte ale unui criminal înrăit, şi toate acestea cu intenţia vădită de a vă trezi resentimente împotriva acestui acuzat, care, cu excepţia unui accident interpretat în mod tendenţios, petrecut odinioară la Kansas City — un accident prezentat în modul cel mai grosolan şi mai brutal pe care l-am întâlnit vreodată în cursul carierei mele — împotriva unui tânăr despre care, repet, se poate spune că a avut o existenţă tot atât de cinstită, de activă, de nepătată şi de nevinovată ca oricare alt tânăr de vârsta lui. Aţi auzit că a fost declarat bărbat — bărbat în toată regula! — Un criminal şi un asasin produs de străfundurile cele mai întunecate ale iadului. Şi, totuşi, nu are decât 21 de ani! Iată-l aici, aşezat pe scaunul acesta. Îndrăznesc să spun că dacă, printr-o magie a cuvântului vorbit, aş putea, în această clipă, să smulg de pe ochii dumneavoastră vălul gândurilor şi al sentimentelor crude care i-au fost atribuite de o acuzare zgomotoasă, eronată şi — aş

putea să spun, dacă nu mi s-ar fi interzis acest lucru — influențată de considerente de ordin politic, dumneavoastră nu l-ați mai vedea în lumina în care îl vedeți acum, tot aşa cum n-ați putea, sculându-vă de pe banca aceasta, să vă luați zborul pe fereastra de colo.

Domnilor jurați, nu mă îndoiesc că dumneavoastră, precum şi procurorul districtului şi chiar publicul, v-ați întrebat cum de a fost cu putință ca, sub avalanşa unor mărturii atât de bine legate între ele şi adesea aproape veninoase, eu, colegul meu sau acuzatul să rămânem atât de calmi şi nepăsători. (Spunând aceste cuvinte, adresă un gest de o gravitate ceremonioasă partenerului său, care încă îşi aştepta clipa intrării în arenă.) Totuşi, după cum ați văzut, noi nu numai că ne-am păstrat, dar ne-am bucurat de seninătatea acelora care simt, ba, ce zic, a acelora care *ştiu* că au dreptatea de partea lor şi cred că procesul la care participă va fi rezolvat după dreptate. Vă aduceți, desigur, aminte de cuvintele bardului de la Avon:

„De trei ori înarmat este acela
De partea căruia-i dreptatea”.

Adevărul este că noi cunoaştem ceea ce, din nefericire, acuzarea ignoră: împrejurările extrem de stranii şi de neaşteptate care au provocat această moarte dramatică şi atât de regretabilă. Şi înainte ca noi să ne fi încheiat cuvântul, dumneavoastră înşivă veți putea să aveți în fața ochilor o imagine limpede. Până atunci dați-mi voie să vă declar, domnilor jurați, că, din clipa când s-au pornit dezbaterile în acest proces, eu, unul, nu am încetat de a crede că, lăsând la o parte lumina pe care noi ne propunem să o aruncăm asupra acestei tragedii sfâşietoare, dumneavoastră, domnilor jurați, nu sunteți câtuşi de puțin convinşi că o atare crimă brutală sau bestială poate fi pusă în sarcina acestui acuzat. Aşa ceva nu este cu putință! Pentru că, în definitiv, dragostea este dragoste, iar căile pasiunii şi emoțiile distrugătoare ale iubirii, atât la un sex, cât şi la celălalt, nu sunt acelea pe care le urmează un criminal de rând. Vă cer să vă amintiți numai că noi toți am fost cândva tineri. Iar dumneavoastră, doamnelor, care sunteți astăzi femei, ați fost

cândva fete tinere şi ați cunoscut — vai, prea bine! — înfrigurările şi suferințele tinereții, care nu au nimic comun cu existența practică, nimic comun cu viața de mai târziu. *„Nu judecați, ca să nu fiți judecați, căci cu măsura cu care măsurați, măsura-se-vă vouă”.*

Admitem existența, precum şi farmecul şi puternica atracție a misterioasei domnişoare X şi a scrisorilor ei, pe care nu am putut să le prezentăm aici; de asemenea, efectul lor asupra acuzatului. Admitem dragostea lui pentru această domnişoară X şi ne propunem să arătăm, cu ajutorul martorilor noştri, precum şi prin analizarea unora dintre dovezile până acum înfățişate aici, că nu este exclus ca stăruințele viclene şi josnice, folosite, după câte s-au spus, de acuzat pentru a ademeni sufletul gingaş pe care un simplu accident, un accident atât de deplorabil, l-a distrus, aşa cum vom demonstra, stăruințele pe care se spune că le-a folosit, zic, pentru a-l abate de la cărarea dreaptă şi îngustă a moralei severe nu au fost probabil nici mai viclene, nici mai josnice decât faptele oricărui tânăr care îşi dă seama că fata aleasă de el este înconjurată de oameni care văd viața numai prin prisma unui regim moral dintre cele mai stricte şi mai înguste. Or, domnilor jurați, după cum v-a spus-o însuşi onoratul procuror al districtului, Roberta Alden îl iubea pe Clyde Griffiths chiar de la începutul legăturii lor, care până la urmă s-a dovedit a fi o tragedie, această fată — astăzi, vai! moartă — s-a îndrăgostit profund şi iremediabil de el chiar în clipa în care şi el îşi închipuia că e îndrăgostit de biata fată. Ei bine, cei care se iubesc puternic şi serios nu se prea sinchisesc de părerile pe care ceilalți şi le fac asupra lor. Sunt îndrăgostiți, şi asta e de ajuns!

Dar, domnilor jurați, nu am intenția de a stărui asupra acestui aspect al chestiunii decât numai pentru a pune mai bine în lumină explicația pe care vrem să v-o oferim. De ce s-a dus Clyde Griffiths la Fonda, la Utica, la lacul Grass sau la Big Bittern? Vă închipuiți că avem vreun motiv sau vreo dorință de a nega sau de a ascunde în vreun fel faptul că a făcut acest lucru şi că a plecat însoțit de Roberta Alden? Sau faptul că după moartea ei, atât de bruscă, de ciudată şi de misterioasă, a găsit de cuviință să fugă, aşa cum a făcut-o? Dacă vă închipuiți cu adevărat măcar o clipă aşa ceva,

atunci sunteți doisprezece dintre cei mai orbiți, cei mai înşelați jurați în fața cărora am avut cinstea de a pleda în tot cursul contactului nostru de douăzeci şi şapte de ani cu jurații.

Domnilor jurați, v-am spus că acuzatul, Clyde Griffiths, nu este vinovat, şi acesta este adevărul! Vă gândiți, poate, că noi înşine credem în vinovăția lui. Ei bine, vă înşelați! Bizareriile, ciudățeniile vieții sunt aşa de mari câteodată, încât adesea un om poate fi acuzat de o faptă pe care n-a comis-o, atunci când toate circumstanțele legate de momentul acela par să indice contrariul. Au existat numeroase cazuri tragice şi groaznice de inducere în eroare a justiției datorită numai dovezilor bazate pe circumstanțe. Aveți grijă! Aveți grijă că nu cumva o astfel de judecată greşită, bazată pe cine ştie ce teorie sau prejudecată locală, religioasă ori morală, să nu vină în ajutorul unor dovezi în aparență de netăgăduit, să nu vă influențeze în aşa măsură, încât, fără să vreți şi având cele mai bune şi mai frumoase intenții, să vedeți o crimă, sau intenția de a comite o crimă acolo unde, de fapt, nu a existat nici crimă, nici gândul de a comite o crimă atât în faptele, cât şi în mintea acuzatului. Luați aminte! Fiți foarte, foarte atenți!

Făcu apoi o pauză, să se odihnească puțin, dând impresia că a căzut pradă unor gânduri profunde şi melancolice, în timp ce lui Clyde, înviorat de acest început abil şi îndrăzneț, îi mai veni inima la loc. Iată însă că Belknap îşi reluă pledoaria. Trebuia să asculte, să nu piardă un singur cuvânt din acest discurs atât de întremător.

— Domnilor jurați, după ce cadavrul Robertei Alden a fost scos din apele lacului Big Bittern, el a fost examinat de către un doctor. Doctorul a declarat atunci că tânăra fată a murit înecată. Doctorul se va prezenta aici pentru a-şi depune mărturia; iar acuzatul va beneficia de această mărturie, pe care trebuie să i-o acordați.

Domnul procuror al districtului v-a spus că Roberta Alden şi Clyde Griffiths erau logodiți şi că ea a părăsit casa părintească din Biltz, plecând, împreună cu el, în călătorie de nuntă, la 6 iulie. Domnilor jurați, este atât de uşor să denaturezi puțin anumite împrejurări! „Erau logodiți”, iată cuvintele de care s-a servit acuzarea pentru a exagera incidentele care au provocat această plecare în ziua de 6 iulie. În realitate, nu există nici cea mai mică

dovadă directă care să ne arate că acuzatul Clyde Griffiths a fost vreodată logodit cu Roberta Alden, sau că, în afară de ceea ce spun câteva pasaje din scrisorile ei, ar fi consimțit să o ia în căsătorie. Iar pasajele acestea, domnilor jurați, arată limpede că numai sub apăsarea grijilor sale morale şi materiale, datorită stării în care se găsea, de care, fireşte, era răspunzător, dar care fusese cauzată prin consimțământul amândurora — un băiat de 21 de ani şi o fată de 23 de ani — numai sub această presiune, repet, a consimțit el să o ia în căsătorie. Este oare aceasta, vă întreb, un angajament deschis şi oficial, angajamentul şi logodna pe care vi le reprezentați atunci când aceste cuvinte apar în mintea dumneavoastră? Observați, vă rog, că eu nu caut să insult, să diminuez sau, să calomniez în vreun fel oarecare memoria sărmanei fete, moartă astăzi. Eu un fac decât să declar pur şi simplu, cu respectul adevărului şi al legii, că băiatul acesta nu a fost logodit formal cu decedata. Nu i-a dat în prealabil cuvântul că se va căsători cu ea... Niciodată! Nu există nici o dovadă. Trebuie să-i acordați acest beneficiu. Şi numai datorită stării speciale din ultima vreme a fetei, stare de care recunoaştem că a fost răspunzător, el a consimțit să se căsătorească cu ea, în cazul... în cazul... (aici Belknap se opri şi accentua cuvintele) când ea nu ar fi fost dispusă să-i lase libertatea! Şi cum ea nu a fost dispusă să-i lase libertatea, aşa după cum o arată diferitele ei scrisori citite aici, această înțelegere, făcută sub amenințarea unei demascări publice la Lycurgus, devine, în concepția şi cuvintele domnului procuror districtual, un angajament, şi nu numai atât, ci un angajament sacru, pe care numai un ticălos, un bandit şi un asasin ar încerca să-l calce în picioare! Dar, domnilor jurați, multe angajamente, mult mai deschise şi mai sacre în ochii legii şi ai religiei, au fost călcate în picioare. Mii de bărbați şi mii de femei au văzut că sentimentele lor se schimbă, că jurămintele, credința şi încrederea lor sunt batjocorite şi şi-au purtat rănile în ungherele cele mai ascunse ale sufletelor, sau au păşit, chiar bucuros, spre o moarte voluntară din pricina lor. După cum a spus-o chiar domnul procuror în rechizitoriul său, lucrul acesta nu este nou şi nu se va învechi niciodată. Niciodată!

Or, vă avertizez că aveți în fața dumneavoastră un caz asemănător, un caz asupra căruia trebuie să vă pronunțați, o fată care a devenit victima unei schimbări sentimentale de felul acesta.

Dar nu este vorba în speță de o crimă în sens juridic, chiar dacă vom admite că este o mare crimă morală ori socială. Şi numai un concurs straniu, de necrezut, cu totul înşelător, de împrejurări care au însoțit moartea acestei fete l-a adus pe acuzat înaintea dumneavoastră. Jur! Ştiu că acesta este adevărul. Şi totul poate şi va fi explicat în amănunt, spre satisfacția dumneavoastră, înainte de a se fi încheiat dezbaterile.

Totuşi, în legătură cu această ultimă declarație, permiteți-mi să fac şi o alta, ca prefață la tot ceea ce va urma.

Domnilor jurați, individul al cărui proces se judecă aici este un laş, atât din punct de vedere intelectual, cât şi din punct de vedere moral, un laş, nici mai mult, nici mai puțin, în nici un caz un criminal înrăit şi inveterat! Asemenea atâtor oameni ajunşi în situații critice, el este victima unui complex născut dintr-o teamă morală şi mintală. Cum anume se naşte acest complex nimeni nu a putut până acum să explice pe de-a-ntregul. Fiecare dintre noi are o gogoriță, o teamă tainică. Or, numai această dublă trăsătură a naturii sale, şi nimic altceva, l-a adus în situația dramatică în care se găseşte acum. Laşitatea, domnilor, teama de regulile stabilite în fabrică, al cărei proprietar este unchiul său, precum şi teama de propriul său cuvânt dat superiorilor l-au făcut să ascundă mai întâi faptul că-l interesează o provincială frumoasă, venită să lucreze sub ordinele lui, iar mai târziu să ascundă faptul că se întâlneşte cu ea.

Totuşi, din punct de vedere strict legal, în acest fapt nu se ascunde nici o crimă. V-ar fi cu desăvârşire imposibil să trimiteți un om în judecată pentru atâta lucru, indiferent de ce ați putea gândi dumneavoastră. Laşitatea, laşitatea intelectuală şi morală, domnilor jurați, a fost aceea care l-a împiedicat — după ce s-a convins că nu mai poate suporta o legătură ce i se păruse la un moment dat atât de frumoasă — să spună fățiş că nu mai poate şi nu mai vrea să continue raporturile cu ea, darmite să o ia în căsătorie!

Dar sunteți oare dispuşi să trimiteți la moarte un om pentru că este victima fricii? Şi, iarăşi, în definitiv, dacă un bărbat a ajuns o

dată pentru totdeauna la concluzia că nu poate şi nu vrea să mai suporte o anumită femeie, sau, invers, o femeie un anumit bărbat, că a continua să mai trăiască împreună nu ar mai fi decât un chin, ce ați dori dumneavoastră să facă această pereche? S-o ia în căsătorie pe cealaltă? În ce scop? Să se urască, să se disprețuiască şi să se tortureze unul pe altul până la sfârşitul vieții? Veți putea oare declara că sunteți de acord cu această soluție ca regulă, ca metodă, ori ca lege? Totuşi, după părerea apărării, în acest caz el a recurs la o soluție cu adevărat inteligentă şi destul de corectă în împrejurările date. I-a făcut o ofertă care nu comportă căsătoria, dar care, din nefericire, a fost respinsă. I-a făcut propunerea de a trăi separat — el să muncească pentru a o susține, iar ea să locuiască în altă parte. Propriile ei scrisori, citite nu mai demult decât ieri în fața acestei curți, indică ceva în genul acesta. Dar, vai! Adeseori este atât de tragică stăruința asupra unor lucruri care, în atât de multe cazuri, ar fi mai bine să fie lăsate în părăsire! Apoi acea ultimă şi lungă călătorie la Utica, la lacul Grass şi Big Bittern, cu toate discuțiile care au întovărăşit-o! Şi fără nici un scop precis... oricum, fără nici o intenție de a omorî sau de a proceda în aşa fel încât rezultatul să fie moartea. Nu, nici urmă de aşa ceva! Şi noi vom arăta pentru ce.

Domnilor jurați, subliniez încă o dată că laşitatea intelectuală şi morală, şi nu vreun plan sau punerea la cale a unei crime oarecare, l-a făcut pe Clyde Griffiths să călătorească împreună cu Roberta Alden sub diferite nume de împrumut prin toate locurile pe care le-am amintit adineauri. Numai asta l-a făcut să scrie: „Domnul şi doamna Carl Graham", sau: „Domnul şi doamna Clifford Golden", numai teamă intelectuală şi morală, provocată de marea prejudecată socială, precum şi de păcatul ce-l săvârşise urmărind şi, până la urmă, îngăduindu-şi legăturile acelea ilicite cu victima, teama intelectuală şi morală, sau laşitatea față de ceea ce avea să urmeze!

Şi, iarăşi, tot laşitatea intelectuală şi morală l-a împiedicat acolo, la Big Bittern, după ce apele lacului au înghițit-o în chip atât de năprasnic, să se întoarcă la hotelul de la Big Bittern şi să anunțe în mod public moartea ei. Laşitatea intelectuală şi morală, nici mai

mult, nici mai puțin! Se gândea la rudele sale bogate din Lycurgus, la regulile pe care ar fi dovedit că le-a încălcat prin prezența lui aici, la lac, cu fata aceasta, la suferințele, ruşinea şi mânia părinților ei. Pe de altă parte, mai era la mijloc şi domnişoara X, cea mai strălucitoare stea din cea mai luminoasă constelație a tuturor visurilor lui!

Noi admitem toate cele arătate şi suntem întru totul dispuşi să recunoaştem că el s-a gândit, sau că ar fi trebuit să se gândească la toate acestea. Acuzarea susține — şi noi admitem acest fapt real — că acuzatul a fost atât de captivat de pomenita domnişoară X, iar, la rândul ei, şi domnişoara X de el, încât a fost dispus să renunțe bucuros la această primă dragoste, care-i dăduse tot ce putea să-i dea, în schimbul celeilalte fete, care, din cauza frumuseții şi a bogăției ei, părea mult mai atrăgătoare, întocmai după cum şi el i se părea Robertei Alden mult mai atrăgător decât alții. Şi dacă Roberta Alden s-a înşelat în privința lui, cum este limpede că s-au întâmplat lucrurile, nu este posibil oare... nu este posibil ca şi el să se fi înşelat până la urmă în acelaşi chip, aspirând, orbit de pasiune, la dragostea unei persoane care, în ultimă instanță — cine ar putea-o spune? — nu l-ar fi iubit poate chiar aşa de mult? În orice caz, una dintre cele mai puternice temeri ale lui în clipa aceea, aşa cum ne-a mărturisit-o nouă, avocații lui, a fost că, dacă domnişoara X ar fi aflat că a fost acolo cu cealaltă fată, despre care domnişoara X nici nu auzise măcar, ar fi însemnat că interesul pe care i-l arăta ea ar fi luat sfârşit.

Ştiu, domnilor jurați, că, după părerea dumneavoastră, astfel de lucruri, o astfel de conduită nu au scuză. Poți fi victima unui conflict lăuntric între două pasiuni ilicite, şi totuşi în ochii legii şi ai bisericii să fii vinovat de păcat şi de crimă. Dar nu este mai puțin adevărat că aceste pasiuni există în inima omului, în ciuda legii şi a religiei, şi în zeci de cazuri ele determină acțiunile celor ce le-au căzut victimă. Iar noi admitem că ele au determinat acțiunile lui Clyde Griffiths.

Dar a omorât-o el pe Roberta Alden?

Nu!

Şi încă o dată, nu!.. A premeditat el în vreun fel oarecare, fie

chiar şi vag, să o târască acolo, la adăpostul diferitelor nume de împrumut, pentru ca după aceea, din cauză că ea nu voia să-l lase liber, să o înece? Ridicol! Imposibil! Absurd! Planul său era cu totul altul.

Dar, domnilor juraţi (şi aici Belknap se opri brusc de parcă i-ar fi venit o idee nouă), poate că veţi fi mai satisfăcuţi de argumentul meu şi de judecata finală pe care o veţi face dacă veţi asculta. Depoziţia unui martor ocular al morţii Robertei Alden, al unui martor care, în loc să fi auzit pur şi simplu o voce, a fost prezent în carne şi oase, care a văzut şi care ştie, prin urmare, felul cum a murit ea.

În clipa asta se uită la Jephson, ca şi cum ar fi vrut să spună: „Ei bine, Reuben, acu-i acu!” Iar Reuben, întorcându-se spre Clyde, îi şopti pe un ton calm, însă cu o energie de fier în toate mişcările sale:

— Ţine-te bine, Clyde, ţi-a venit rândul! Adu-ţi aminte numai atât: că sunt mereu cu dumneata. Am hotărât să te interoghez eu însumi. Te-am instruit şi răsinstruit fără întrerupere, astfel încât bănuiesc că nu-ţi va veni deloc greu să-mi răspunzi, nu-i aşa?

Zâmbi vesel şi încurajator, iar Clyde, datorită puternicei pledoarii a lui Belknap, precum şi hotărârii lui Jephson, atât de încurajatoare pentru el, se aplecă şi şopti cu un, aer nesilit, cu totul deosebit de starea sufletească în care se găsise cu patru ore mai înainte:

— Straşnic! Sunt fericit că întrebi dumneata! Cred că n-am să mă bâlbâi!

Publicul, aflând că se va prezenta un martor ocular, adus nu de acuzare, ci de apărare, se ridică în picioare. Toată lumea se agită, toţi îşi întindeau gâturile. Iar judecătorul Oberwaltzer, iritat peste măsură de lipsa de ordine ce domnea la acest proces, lovi cu ciocanul în masă, în timp ce grefierul striga cât îl ţinea gura:

— Linişte! Linişte! Dacă nu se aşază toată lumea, vom evacua sala! Aprozi, aveţi grijă, vă rog, ca toată lumea să stea jos!

Urmă apoi o tăcere încordată, în timpul căreia Belknap strigă:

— Clyde Griffiths, vino la bară martorilor!

Publicul văzu, spre uimirea lui, că acuzatul, însoţit de Reuben

Jephson, îşi face drum în faţă; oamenii începură să se agite şi să şuşotească, în ciuda tuturor ordinelor severe ale preşedintelui şi ale aprozilor. Belknap însuşi, văzându-l pe Jephson apropiindu-se, fu puţin cam surprins, deoarece, conform planului de la început, el trebuia să conducă luarea depoziţiei lui Clyde. Jephson, însă, se apropie de el, în timp Clyde lua loc şi depunea jurământul, şoptindu-i doar atât:

— Lasă-mă pe mine, Alvin, cred că e mai bine. Pare cam încordat şi nesigur ca să fie pe gustul meu, dar sunt convins că am să-i ridic moralul.

Publicul observă această schimbare şi nu-i scăpară nici şoaptele ce-o însoţiră. Iar Clyde, rotindu-şi nervos ochii mari în dreapta şi în stânga, se gândea: („Iată-mă, în sfârşit, pe banca martorilor! Desigur că acum toate privirile sunt aţintite asupra mea. Trebuie să par foarte calm, ca şi cum nu mi-ar păsa prea mult, deoarece adevărul este că n-am ucis-o eu. Acesta e adevărul!")

Totuşi, pielea de pe faţă i se învineţise, pleoapele îi erau roşii şi umflate, iar mâinile îi tremurau uşor, în ciuda voinţei lui. Jephson, al cărui trup deşirat, elastic şi dinamic amintea de tulpina unui mesteacăn scuturat de bătaia vântului, se întoarse spre el şi, fixându-şi ochii albaştri în ochii căprui ai lui Clyde, începu:

— Ei bine, Clyde, primul lucru pe care trebuie să-l facem este să avem grijă ca atât domnii juraţi, cât şi toată lumea prezentă aici să poată auzi întrebările şi răspunsurile noastre. Pe urmă, când ai să fii gata, vei începe să ne povesteşti viaţa dumitale, aşa cum ţi-o aminteşti: unde te-ai născut, de unde vii, cu ce s-au ocupat tatăl şi mama dumitale şi, în cele din urmă, tot ce ai făcut dumneata, şi în ce scop, din clipa când ai început să lucrezi şi până, acum. S-ar putea ca eu să te întrerup din când în când cu unele întrebări, dar în general te voi lăsa pe dumneata să povesteşti, deoarece ştiu că poţi s-o faci mai bine decât oricare altul.

Totuşi, pentru a-l încuraja pe Clyde şi pentru a-l face să fie conştient de faptul că, se află lângă el tot timpul — un adevărat zid, o fortăreaţă între el şi mulţimea curioasă, zgomotoasă, neîncrezătoare, care îl ura — se apropie şi mai mult, aşa de mult, încât uneori punea piciorul pe estradă, iar alteori se apleca şi îşi

lăsa mâna pe brațul fotoliului unde se aşezase Clyde. Tot timpul spunea: „Daaa... Daaa...” „Şi pe urmă?” „Iar atunci?” Şi, în mod invariabil, auzind vocea lui puternică, tonică, protectoare, Clyde se înviora, ca susținut de o forță irezistibilă, şi se simțea din nou capabil, fără să tremure sau să se bâlbâie, să povestească scurtă, dar dureroasa epopee a tinereții lui.

— M-am născut la Grand-Rapids, în statul Michigan, unde părinții mei conduceau o misiune şi țineau întruniri religioase în aer liber...

CAPITOLUL 91

Depoziția lui Clyde continuă astfel până când ajunse la epoca în care, părăsind Quincy (Illinois) — unde Armata Salvării găsise ceva de lucru pentru părinții săi — familia se mutase la Kansas City; aici, între 12 şi 15 ani, rătăcise în căutarea unei slujbe, nemulțumit de treburile pe jumătate şcolăreşti, pe jumătate religioase pe care trebuia să le facă acasă.

— Erai în rândul celor de vârsta dumitale la şcolile publice?

— Nu, domnule. Ne mutam prea deseori dintr-un loc într-altul.

— În ce clasă erai la 12 ani?

— Trebuia să fiu într-a şaptea, dar nu eram decât într-a şasea. Din cauza asta nu-mi plăcea şcoala.

— Şi despre ocupația religioasă a părinților ce ai de spus?

— La drept vorbind, nu aveam de ce să mă plâng, numai că nu-mi plăcea să cânt în fiecare seară pe la colțuri de stradă.

Şi aşa mai departe, enumerând slujbele pe care le îndeplinise la diferite bazaruri cu prețuri fixe, la chioşcurile de limonada şi de ziare, până când, în cele din urmă, intră, ca băiat de serviciu, la „Green-Davidson”, „cel mai frumos hotel din Kansas City”, nu uită el să adauge.

— O clipă, Clyde! Interveni Jephson.

Se temea că nu cumva Mason — cu prilejul întrebărilor ce urma să le pună lui Clyde şi cu scopul de a demonstra că nu este cazul să se acorde vreun credit depoziţiilor făcute de el în calitate de martor — să se lege de episodul cu fata omorâta la Kansas City, spulberând efectul expunerii pe care avea s-o facă acuzatul, şi de aceea era hotărât să înlăture pericolul cu anticipaţie. Fără îndoială, că, dacă îl interoga cu dibăcie pe Clyde, putea să motiveze accidentul şi să-i micşoreze proporţiile, pe când dacă totul ar rămâne pe seama lui Mason, el n-ar pierde ocazia de a prezenta accidentul în lumina cea mai defavorabilă. Continuă, deci, după cum urmează: cât timp ai lucrat la acest hotel?

— Ceva mai mult de un an.

— Şi de ce-ai plecat de acolo?

— Din pricina unui accident.

— Ce fel de accident?

Clyde, instruit de mai înainte asupra modului cum trebuia să răspundă, începu să depene cu lux de amănunte toată povestea, până la moartea fetiţei şi fuga lui, fapte pe care Mason, fără îndoială, avusese intenţia să le scoată în evidenţă. Dar ascultând expunerea, procurorul se mulţumi să dea din cap, murmurând ironic:

— Ar fi bine să povestească tot.

Şi, conştient de lovitura pe care o pregătea, simţind că e gata-gata „să-i ia apa de la moară lui Mason”, cum s-ar fi exprimat el, Jephson reluă:

— Ce vârsta spui că aveai atunci, Clyde?

— Între 17 şi 18 ani.

— Prin urmare, după câte ai vrea să ne faci să credem — continuă, după ce-i pusese toate întrebările posibile asupra cazului — nu ştiai că te puteai întoarce acolo de vreme ce nu erai dumneata acela care luase automobilul? Nu aveai decât să explici totul şi ai fi fost dat în seama părinţilor dumitale.

— Mă opun! Strigă Mason. Nu avem nici o dovadă că ar fi putut să se reîntoarcă la Kansas City şi ar fi fost dat în seama părinţilor!

— Opoziţia este admisă! Tună judecătorul din înălţimea scaunului său. Apărarea este rugată să se ţină mai aproape de

conținutul depoziției.

— Protestăm! Obiectă Belknap, fără să se ridice.

— Nu, domnule, nu știam despre asta, răspunse Clyde, fără să țină seama de intervenție.

— Oricum, acesta era motivul care te-a făcut să-ți schimbi numele în acela de Tenet, după plecarea dumitale, nu-i așa? Continuă Jephson.

— Da, domnule.

— Fiindcă veni vorba, de unde ai luat numele acesta de Tenet?

— Este numele unui băiețaș cu care mă jucam la Quincy.

— Era un băiețaș de treabă?

— Mă opun! Strigă Mason de la locul său. N-are legătură cu procesul! E neconcludent!

— O! Se poate să se fi împrietenit cu un băiat de treabă, în ciuda a ceea ce vreți să sugerați juriului, și în acest sens întrebarea este perfect concludentă, rânji Jephson.

— Opoziția este admisă! Tună judecătorul Oberwaltzer.

— Dar nu te-ai gândit atunci că el s-ar fi putut opune, sau că i-ai fi putut face rău întrebuințând numele lui pentru a ascunde identitatea unui fugar?

— Nu, domnule; mă gândeam că sunt destui oameni cu numele de Tenet.

S-ar putea crede că un astfel de răspuns a avut darul de a provoca zâmbete înțelegătoare, dar publicul era atât de pornit împotriva lui Clyde, se arăta atât de dușmănos, încât un asemenea fleac păru cu totul nepotrivit în sala aceea.

— Și acum ascultă, Clyde, reluă Jephson, văzând că nu a reușit să emoționeze sala. Îți iubeai mama, nu-i așa? Sau nu?

Protest și controversă, cărora judecătorul le puse capăt, îngăduindu-i acuzatului să răspundă.

— Da, domnule, desigur că o iubeam, afirmă Clyde, dar numai după o ușoară ezitare, ce nu scăpă neobservată, după un spasm în gâtlej și un suspin adânc, ce-i însoțiră respirația.

— Mult?

— Da, domnule, mult. Nu îndrăzni să privească spre nimeni în clipa aceea.

— Nu făcea oare tot ce putea pentru dumneata?

— Ba da, domnule.

— Ei bine, Clyde, atunci cum se face că, în ciuda accidentului aceluia îngrozitor, ai putut să fugi şi să lipseşti atâta timp, fără a-i trimite măcar un cuvânt să o înştiinţezi că nu erai atât de vinovat pe cât se părea şi nu trebuie să se neliniştească, având în vedere că munceai şi încercai să devii din nou un băiat cumsecade?

— Dar i-am scris, numai că nu am semnat cu numele meu adevărat.

— Înţeleg. Şi după aceea?

— I-am trimis şi ceva bani. Zece dolari, într-un rând...

— Dar nu aveai intenţia să te întorci acasă?

— Nu, domnule. Mi-a fost teamă că dacă mă întorc, s-ar putea să fiu arestat.

— Aşadar — şi aici Jephson rosti apăsat pe fiecare cuvânt — te-ai dovedit un laş din punct de vedere moral şi intelectual, cum spunea domnul Belknap, colegul meu.

— Mă opun modului în care apărarea interpretează depoziţia acuzatului, încercând să influenţeze juriul! Întrerupse Mason.

— Depoziţia acuzatului nu are nevoie de nici o interpretare. E foarte clară şi sinceră, aşa cum poate să vadă oricine! Ripostă cu aprindere Jephson.

— Opoziţia este admisă! Strigă judecătorul. Continuaţi, continuaţi...

— Şi asta, fiindcă erai un laş din punct de vedere moral şi intelectual, aşa cum te consider eu, Clyde... nu că te-aş condamna pentru un lucru pe care nu aveai putinţa să-l îndrepţi. (La urma urmei, nu eşti vinovat că te-ai născut aşa!)

Mersese însă prea departe, şi în acel moment judecătorul îl invită să fie mai discret în formularea întrebărilor următoare.

— Prin urmare, ai stat câtva timp la Alton, Peoria, Bloomington, Milwaukee şi Chicago, te-ai ascuns prin cămăruţe situate pe străzi dosnice şi ai lucrat ca rândaş la restaurant, vânzător de îngheţată sau camionagiu, sub numele de Tenet, atunci când, în realitate, puteai să te întorci la Kansas City, şi să-ţi reiei vechea meserie? Continuă Jephson.

— Mă opun! Mă opun! vocifera Mason. Nimic nu dovedeşte că ar fi putut să se întoarcă acasă şi să-şi reia vechea meserie.

— Opoziția este admisă! Hotărî Oberwaltzer curmând discuția.

Cu toate acestea, Jephson avea în buzunar o scrisoare de la Francis X. Squires, şeful personalului, de serviciu de la „Green-Davidson” pe vremea când Clyde lucra acolo, în care arăta că, în afară de accidentul provocat de automobilul furat, nu ştia nimic defavorabil despre Clyde; că acesta se arătase a fi mereu punctual, cinstit, serviabil, sârguincios şi binecrescut. Mai declara, pe deasupra, că, atunci când se produsese accidentul, Clyde — şi era convins de acest lucru — trebuie să fi fost atras fără voia iui, şi dacă s-ar fi reîntors pentru a lămuri lucrurile, ar fi fost reprimit în post. Scrisoarea fu declarată fără legătură cu procesul.

Clyde povesti mai departe cum, după ce se sustrăsese sancțiunilor de care se credea amenințat la Kansas City şi rătăcise de colo până colo timp de doi ani, găsise, în cele din urmă, un loc de comisionar, apoi de băiat de serviciu la *„Union League Club”;* cum, pe vremea când era angajat în prima dintre aceste slujbe, îi scrisese mamei sale, şi, mai târziu. La îndemnul acesteia, fusese pe punctul de a-i scrie şi unchiului său, care, întâlnindu-l întâmplător la *„Union League Club”,* îl invitase să vină la Lycurgus. Urmară, apoi, în ordinea lor cronologică, toate amănuntele privitoare la intrarea sa în funcție, la avansare, la modul cum vărul său şi contra-maistrul îl puseseră în curent cu diferitele prevederi ale regulamentului. Povesti cum, mai târziu, o întâlnise pe Roberta, şi, după aceea, pe domnişoara X. Dar între acestea, expuse pe larg cum şi de ce o curtase pe Roberta Alden, cum şi de ce, după ce-i cucerise inima, se simțise şi se crezuse fericit, dar cum apariția domnişoarei X, ca şi fascinația irezistibilă pe care o exercită asupra lui avură darul să-i modifice complet sentimentele față de Roberta şi să-l facă să-şi dea seama că, oricâtă stimă i-ar fi păstrat, nu ar fi putut niciodată. S-o ia în căsătorie.

Dar Jephson, dorind să abată atenția juriului de la nestatornicia, lui Clyde — defect mult prea condamnabil pentru a fi amintit fără o prealabilă pregătire — se grăbi să intervină:

— Clyde! Exclamă el. La început o iubeai cu adevărat pe Roberta

Alden, nu-i aşa?

— Da, domnule.

— Atunci, probabil că ştiai, sau cel puţin ai dedus de la bun început din purtarea ei că era o fată foarte cuminte, cinstită şl pioasă, nu-i aşa?

— Da, domnule, asta este părerea pe care o aveam despre ea, răspunse Clyde, repetând ceea ce fusese învăţat să spună.

— Ei bine, crezi că ai putea să-ţi explici dumitale şi juriului, în linii mari, fără a intra în amănunte, cum, de ce, unde şi când s-au produs schimbările pe care noi cu toţii (privi auditoriul, şi după aceea juriul, cu un aer îndrăzneţ, pătrunzător şi flegmatic) le regretăm? Cum se face, de vreme ce aveai despre ea încă de la început o părere atât de bună, cum se face că ai putut să te cobori atât de repede la astfel de raporturi condamnabile? Nu ştiai că toţi bărbaţii, ca şi toate femeile, de altfel, le consideră drept nepermise şi de neiertat în afara căsătoriei... un delict calificat?

Îndrăzneala şi ironia muşcătoare a acestei tirade au fost de ajuns pentru a produce în sală mai întâi tăcere, apoi o uşoară agitaţie nervoasă, care îl făcură pe Mason şi pe judecătorul Oberwaltzer să-şi încrunte sprâncenele, cuprinşi de un sentiment de nelinişte. Ah, ce tânăr cinic şi neobrăzat e avocatul acesta! Cum de îndrăznea el, prin insinuări şi sub aparenţa unui interogatoriu serios, să sugereze o astfel de idee, care, tangenţial cel puţin, atingea bazele religioase şi morale ale societăţii? Dar avocatul stătea locului, temerar şi mândru ca un leu, în timp ce Clyde răspunse:

— Ba da, domnule, cred că da; desigur; dar nu am încercat s-o seduc, nici la început, nici după aceea, vă asigur! O iubeam. Eram îndrăgostit de ea.

— Erai îndrăgostit de ea?

— Da, domnule.

— Foarte tare?

— Foarte tare.

— Şi era şi ea tot atât de îndrăgostită de dumneata pe vremea aceea?

— Da, domnule.

— Chiar de la început?

— Da, chiar de la început.

— Ți-a spus ea asta?

— Da, domnule.

— Când i-a părăsit pe soții Newton — ai ascultat toate depozițiile asupra acestei chestiuni — ai convins-o, sau ai încercat s-o convingi, într-un fel ori altul, prin vreun vicleşug sau prin vreun pretext oarecare, să-i părăsească?

— Nu, domnule, în nici un fel. A vrut să plece din propria ei dorință. M-a rugat s-o ajut să-şi găsească o locuință.

— Voia s-o ajuți să-şi găsească o locuință?

— Da, domnule.

— Şi de ce anume?

— Pentru că, necunoscând prea bine oraşul, îşi spunea că eu aş fi în stare, poate, să-i indic un loc unde să găsească o cameră confortabilă şi nu prea scumpă.

— Iar dumneata i-ai spus despre camera pe care a închiriat-o mai târziu la Gilpin, nu?

— Nu, domnule. Nu i-am vorbit despre nici o cameră. Şi-a găsit-o singură. (Era exact răspunsul pe care-l învățase pe dinafară.).

— Dar de ce n-ai ajutat-o?

— Pentru că eram ocupat în timpul zilei, şi, de cele mai multe ori, şi seară. De altfel, mă gândeam că ea ştia mai bine decât mine ce anume i-ar fi convenit... genul de oameni şi toate celelalte...

— Dumneata ai vizitat vreodată casa lui Gilpin înainte, de a se fi mutat ea acolo?

— Nu, domnule.

— Înainte de a se fi stabilit în casa aceea ai discutat vreodată cu ea asupra camerei pe care urma s-o aleagă, în legătură cu poziția ei față de intrare, de ieşire, ou izolarea ei, sau alte lucruri de acest gen?

— Nu, domnule, niciodată.

— Nu ai insistat niciodată, de pildă, să ia o cameră care să-ți îngăduie să intri sau să pleci pe ascuns, noaptea şi ziua, fără a fi văzut?

— Niciodată. De altfel, nici nu era cu putință să intri sau să ieşi din camera aceea fără să fii văzut.

— Şi de ce nu?

— Pentru că uşa camerei ei era chiar lângă aceea care dădea în vestibulul casei, pe unde intră şi ieşea toată lumea, astfel că erai în primejdie să fii văzut în orice moment. (Era un alt răspuns învățat pe dinafară.)

— Totuşi, dumneata intrai şi ieşeai pe furiş, nu-i aşa?

— Sigur… adică ne înțeleseserăm amândoi de la început că, cu cât vom fi mai puțin văzuți împreună, cu atât va fi mai bine.

— Din cauza regulamentului fabricii?

— Da, domnule, din cauza regulamentului fabricii.

După aceea urmă relatarea diferitelor neplăceri avute cu Roberta, pricinuite de apariția domnişoarei X în viața lui.

— Acum, Clyde, va trebui să ne ocupăm puțin de această domnişoară X. Ca urmare a unui acord între apărare şi acuzare, pe care dumneavoastră, domnilor jurați, îl înțelegeți foarte bine, nu vom putea atinge decât în treacăt această chestiune, dat fiind că ea se referă la o terță persoană care este cu totul nevinovată şi al cărei nume nu ne-ar fi de nici un folos dacă l-am rosti aici. Totuşi, nu e mai puțin necesar să atingem anumite puncte, deşi înțelegem să facem acest lucru cu toată discreția posibilă, în semn de respect pentru onoarea persoanei în viață, ca şi pentru demnitatea decedatei. Sunt sigur că şi domnişoara Alden, ea însăşi, dacă ar mai fi fost în viață, ar fi cerut acest lucru. Şi acum, în ceea ce| o priveşte pe domnişoara X — continuă el, întorcându-se spre Clyde — cele două părți sunt de acord asupra faptului că ai întâlnit-o prin noiembrie sau decembrie anul trecut. Este exact, nu-i aşa?

— Da, domnule, este exact, răspunse Clyde cu tristețe.

— Şi imediat te-ai îndrăgostit nebuneşte de ea?

— Da, domnule. E adevărat.

— Era bogată?

— Da, domnule.

— Frumoasă? Cred că toată lumea este de această părere, continuă el, adresându-se curții în general, fără a aştepta răspunsul lui Clyde.

Dar acesta, dresat bine cum era, răspunse totuşi:

— Da, domnule.

— Exista între dumneavoastră — vreau să spun între dumneata şi domnişoara Alden — pe vremea când ai întâlnit-o pentru prima oară pe domnişoara X, acea legătură ilicită de care s-a pomenit?

— Da, domnule.

— Ei bine, în vederea tuturor acestor lucruri... Dar nu, o clipă numai, fiindcă vreau să te întreb altceva mai întâi... Da, să vedem... Pe vremea când ai întâlnit-o pentru prima oară pe această domnişoară X o mai iubeai încă pe Roberta Alden, nu-i aşa? Sau n-o iubeai?

— O mai iubeam încă, da, domnule.

— Nu te plictisiseşi de ea, până în acel moment, într-un fel oarecare? Sau dimpotrivă?

— Nu, domnule. Nu mă plictisisem.

— Dragostea şi tovărăşia ei îţi plăceau şi le preţuiai tot atât de mult ca şi mai înainte?

— Da, domnule.

Spunând acestea, Clyde se gândi la trecut şi i se păru că ceea ce a declarat acum era însuşi adevărul. Era adevărat că, până cu puţin timp înainte de a o fi întâlnit pe Sondra, fusese alături de Roberta în culmea mulţumirii şi a încântării.

— Şi ce planuri de viitor aveai în legătură cu domnişoara Alden — în cazul când îţi făcuseşi astfel de planuri înainte de a o întâlni pe domnişoara X? Probabil te-ai gândit uneori la asta, nu-i aşa?

— La drept vorbind, nu prea (spunând acestea, îşi trecu nervos limba peste buze), fiindcă, să vedeţi, propriu-zis nu am avut niciodată vreun plan... vreau să spun... nici o intenţie de a proceda faţă de ea într-un mod care să nu fi fost cu totul corect. Şi nici ea nu avea vreun plan, bineînţeles. Ne-am lăsat duşi de viaţă, ca să zic aşa, încă de la început. Poate din pricină că mă simţeam atât de singur acolo. Nici ea, nici eu nu legasem vreo prietenie. Şi, apoi, mai era şi regulamentul acela, care-mi interzicea să mă plimb cu ea, şi astfel, o dată împreună, am continuat, foarte simplu, fără să ne gândim prea mult la ceea ce făceam, bănuiesc, nici unul, nici altul.

— V-aţi lăsat duşi de viaţă pentru că nu se întâmplase încă nimic şi nu bănuiai că ceva s-ar putea, totuşi, întâmpla. Aşa ceva?

— Nu, domnule... Vreau să spun, da, domnule. Aşa a fost.

Clyde îşi dădea silința să repet întocmai aceste răspunsuri aşa de importante pe care se căznise atâta să le învețe.

— Totuşi, probabil că v-ați gândit la unele lucruri... unul dintre voi, sau chiar amândoi. Dumneata aveai 21 de ani, şi ea, 23.

— Da, domnule. Cred că da... cred că mă gândeam la unele lucruri, din când în când.

— Şi la ce anume te gândeai? Poți să-ți reaminteşti?

— Da, domnule, cred că da. Adică... ştiu... mă gândeam uneori că dacă toate vor merge bine, dacă voi câştiga ceva mai mulți bani şi dacă ea îşi va găsi de lucru în altă parte, vom putea începe să ieşim în public împreună, şi într-o zi, dacă vom continua să ne iubim aşa cum ne iubeam atunci, ne vom căsători, poate...

— Aşadar, te-ai gândit cu adevărat că o vei lua în căsătorie?

— Da, domnule. Ştiu că m-am gândit la acest lucru, chiar aşa precum am spus.

— Asta a fost însă înainte de a o întâlni pe domnişoara X?

— Da, domnule, a fost înainte.

(— Bine lucrat! Şopti Mason, sarcastic, la urechea senatorului Redmond.

— Excelent joc de scenă! Întări Redmond, şoptit.)

— Dar i-ai spus-o vreodată prin cuvinte? Continuă Jephson.

— Nu, domnule. Nu-mi amintesc s-o fi făcut... chiar prin cuvinte.

— I-ai spus-o, sau nu i-ai spus-o? Care din două?

— De... nici una, nici alta, la drept vorbind. Îi spuneam adesea că o iubesc, că nu vreau să mă părăsească niciodată şi că sper că n-o s-o facă vreodată.

— Dar nu că vrei s-o iei în căsătorie?

— Nu, domnule. Nu că vreau s-o iau în căsătorie.

— Bine, bine! Şi ea... ea ce spunea?

— Că nu mă va părăsi niciodată, răspunse Clyde, tărăgănat şi nervos, amintindu-şi în acel moment ultimele țipete ale Robertei şi ochii ei, care-l priveau țintă. Îşi scoase batista din buzunar şi începu să-şi şteargă fața şi mâinile umede şi reci.

(— Bine regizat! Murmură Mason cu calm şi cinism.

— Destul de abil, destul de abil! Remarcă Redmond, în surdină.)

— Dar spune-mi, continuă Jephson, blând şi totuşi cu răceală, dacă acestea erau sentimentele dumitale pentru domnişoara Alden, cum de a fost posibil, atunci când ai întâlnit-o pe respectiva domnişoară X, să te schimbi atât de repede? Eşti atât de nestatornic încât nu ştii de la o zi la alta ce vrei?

— Ca să spun drept, nu credeam aşa ceva până în clipa aceea... nu, domnule.

— Ai mai fost vreodată, în viața dumitale, îndrăgostit puternic înainte de a o fi întâlnit pe domnişoara Alden?

— Nu, domnule.

— Dar ai socotit vreodată legăturile dumitale cu domnişoara Alden drept un sentiment adevărat şi puternic... înainte de a o fi cunoscut pe domnişoara X?

— Da, domnule.

— Şi după aceea? Ce s-a întâmplat după aceea?

— De... după aceea... nu mai era acelaşi lucru.

— Vrei să spui că, după ce ai văzut-o pe domnişoara X o dată sau de două ori, nu ai mai simțit nimic pentru domnişoara Alden?

— Nu, domnule, nu a fost chiar aşa! lămuri Clyde repede şi hotărât. Am continuat încă să țin la ea... multă vreme. Dar înainte de a-mi putea da seama, îmi pierdusem cu desăvârşire capul din pricina... din pricina domnişoarei... domnişoarei...

— Da, a domnişoarei X. Ştim. Te-ai îndrăgostit nebuneşte de ea. Aşa s-au petrecut lucrurile, nu?

— Da, domnule.

— Şi pe urmă?

— Pe urmă... pe urmă... nu mai puteam s-o iubesc pe domnişoara Alden atât de mult. Broboane mici de sudoare acoperiră fruntea lui Clyde când rosti aceste cuvinte.

— Înțeleg, înțeleg, continuă Jephson oratoric, vizând juriul şi sala. Ca în *O mie şi una de nopți,* povestea celui vrăjit şi a vrăjitoarei.

— Nu prea înțeleg ce vreți să spuneți... făcu Clyde.

— Povestea unui băiat care a fost fermecat de frumusețe, dragoste şi bogăție, de lucruri pe care uneori credem că le dorim cu toată puterea şi pe care nu le putem obține niciodată, iată ce vreau

să spun; şi la asta se reduce o bună parte din dragostea ce ne e dat s-o avem pe pământ.

— Da, domnule, făcu Clyde plin de nevinovăție, spunându-şi, nu fără dreptate, că era o simplă figură retorică din partea lui Jephson.

— Dar ceea ce vreau să ştiu este: cum se face că, iubind-o pe domnişoara Alden atât de mult, precum spui că ai iubit-o, şi având cu ea acele legături care ar fi trebuit consfințite prin căsătorie, cum, se face că ai putut să te simți atât de puțin legat sau obligat față de ea, încât să nutreşti ideea de a o părăsi pentru domnişoara X? Cum de s-a întâmplat aşa ceva? Aş vrea să ştiu, şi domnii jurați, de asemenea, sunt sigur. Unde era sentimentul dumitale de recunoştință? Sentimentul dumitale de obligație morală? Vrei să spui poate că-ți lipseau cu desăvârşire? Am vrea să ştim!

Acesta era de-a dreptul un interogatoriu nemilos, un atac împotriva propriului său client. Totuşi, Jephson se menținea în limita drepturilor sale, aşa că Mason nu interveni.

— Să vă spun drept... şi aici Clyde şovăi şi începu să se bâlbâie, ca şi cum nu ar fi fost instruit mai dinainte cu privire la toate acestea, părând că răscoleşte în adâncul gândurilor sale — de fapt asta şi făcea! — pentru a găsi cuvintele care i-ar îngădui să explice totul. Căci, deşi învățase pe dinafară răspunsurile, acum, când i se punea întrebarea în fața curții, o dată cu evocarea vechii probleme ce-l neliniştise şi tulburase atât de mult la Lycurgus, nu reuşea să-şi amintească exact ceea ce fusese învățat să răspundă, astfel că, răsucindu-se şi foindu-se pe scaun, sfârşi prin a spune: Adevărul este că nu mă gândeam prea mult la aceste lucruri. Nici n-aş fi putut, după ce o văzusem... Am încercat de mai multe ori, dar n-am putut. O iubeam pur şi simplu, şi nu o mai iubeam pe domnişoara Alden. Ştiam că nu mă port chiar cum trebuie, şi-mi părea rău pentru Roberta, dar nu aveam ce face. Nu mă gândeam decât la domnişoara X, şi nu puteam să mă mai gândesc la Roberta aşa cum mă gândisem mai înainte, oricât m-aş fi silit.

— Vrei să spui că în adâncul conştiinței dumitale nu sufereai deloc din pricina acestor lucruri?

— Ea da, domnule, suferam, răspunse Clyde. Ştiam că nu mă port cum trebuie, şi asta mă făcea să sufăr mult, pentru ea, ca şi

pentru mine. Dar, cu toate acestea, nu reuşeam să mă port altfel. (Repeta cuvintele pe care Jephson i le dăduse în scris şi pe care, atunci când le citise pentru prima oară, le găsise destul de sincere. Suferise într-o oarecare măsură.)

— Şi după aceea?

— După aceea a început să se plângă că nu mă mai duc s-o văd atât de des ca înainte.

— Cu alte cuvinte, începuseşi s-o neglijezi.

— Da, domnule, puţin, dar nu de tot, nu, domnule.

— Bine, dar când ţi-ai dat seama că eşti atât de îndrăgostit de această domnişoară X, ce-ai făcut? Te-ai dus să-i spui domnişoarei Alden că n-o mai iubeşti şi că iubeşti pe alta?

— Nu, domnule, nu m-am dus. Cel puţin nu atunci.

— De ce nu atunci? Socoteai că e drept şi cinstit să declari în acelaşi timp la două fete că le iubeşti?

— Nu, domnule, dar lucrurile nu s-au întâmplat chiar aşa. Vedeţi, pe vremea aceea de-abia o cunoşteam pe domnişoara X şi nu-i spuneam nimic. Nici nu mi-ar fi îngăduit s-o fac. Îmi dădeam totuşi seama că n-o mai puteam iubi pe domnişoara Alden.

— Dar pretenţiile pe care domnişoara Alden le avea asupra dumitale? Nu-ţi dădeai seama că erau, sau cel puţin trebuiau să fie, suficiente pentru a te împiedica să alergi după o altă fată?

— Ba da, domnule.

— Bine, şi atunci de ce ai făcut-o?

— Nu-i puteam rezista.

— Domnişoarei X vrei să spui?

— Da, domnule.

— Aşa încât ai continuat s-o curtezi până când ţi-a răspuns cu aceeaşi dragoste, nu?

— Nu, domnule, lucrurile nu s-au întâmplat deloc aşa.

— Bine, atunci cum s-au întâmplat?

— O întâlneam doar în lume şi m-am îndrăgostit nebuneşte de ea.

— Înţeleg. Totuşi, nu te-ai dus să-i spui domnişoarei Alden că n-o mai poţi iubi?

— Nu, domnule. Atunci, nu.

— Şi de ce nu?

— M-am gândit că asta ar face-o să sufere, şi nu voiam s-o fac să sufere.

— Ah, înțeleg. Îți lipsea curajul moral şi intelectual ca să faci asta, nu-i aşa?

— Nu ştiu ce vreți să spuneți prin „curaj moral şi intelectual” — ripostă Clyde, puțin jignit şi iritat de caracterizarea ce i se făcea — dar îmi părea totuşi rău pentru ea. Plângea şi nu am avut tăria să-i spun ceva.

— Înțeleg. Bine, aşa să fie, dacă zici dumneata. Dar acum răspunde-mi la altă întrebare: Raporturile acelea dintre voi doi... ce s-a întâmplat cu ele după ce ți-ai dat seamă că n-o mai iubeşti? Au continuat?

— Nu, nu, domnule, nu mult timp, în orice caz, răspunse Clyde, foarte nervos şi ruşinat.

Se gândea la toată lumea aceea care era acolo, de față — la mama lui... — la Sondra — la tot poporul de pe întreg cuprinsul Statelor Unite, care vor citi şi vor afla totul. Când i se arătaseră întrebările, cu săptămâni şi săptămâni în urmă, îi ceruse lui Jephson să-i spună la ce aveau să servească toate acestea. Şi Jephson răspunsese: „Scopuri educative. Cu cât îi vom izbi mai brusc şi mai puternic cu unele realități ale vieții de aici, cu atât îți va fi mai uşor să găseşti cât mai multă înțelegere față de problema dumitale. Dar nu-ți bate capul cu asta acum. Când va sosi vremea, dumneata răspunde numai la aceste întrebări şi lasă restul pe seama noastră! Ştim noi ce avem de făcut.” Aşa se face că acum Clyde adăugă:

— Vedeți, după ce am cunoscut-o pe domnişoara X, nu mai puteam nutri aceleaşi sentimente pentru domnişoara Alden, astfel că am încercat să n-o mai vizitez atât de des. Dar, oricum, n-a trecut mult timp după aceea, şi s-a găsit într-o situație critică. Şi atunci... atunci...

— Da. Şi când s-a întâmplat asta cu aproximație?

— Către cea de a doua jumătate a lunii ianuarie, anul trecut.

— Şi după ce s-a întâmplat asta ce ai făcut? Ți-ai dat sau nu seama că în astfel de împrejurări era de datoria dumitale s-o iei în

căsătorie?

— N-aş putea spune că da, cel puţin în stadiul în care se aflau lucrurile atunci... vreau să spun, în cazul când aş fi reuşit s-o scot din încurcătură.

— Şi de ce nu? Ce înţelegi dumneata prin „stadiul în care se aflau lucrurile atunci”?

— Păi... vedeţi... vedeţi... erau aşa cum v-am spus. Nu o mai iubeam şi, cum nu-i promisesem că o voi lua în căsătorie, iar ea ştia acest lucru, m-am gândit că va fi destul de corect s-o ajut să iasă din încurcătură, şi apoi să-i spun că nu mai ţin la ea ca în trecut.

— Aşadar, n-ai putut s-o scoţi din încurcătură?

— Nu, domnule. Dar am încercat.

— Te-ai dus la farmacistul acesta care a depus mărturie aici?

— Da, domnule..

— Te-ai mai adresat şi altcuiva?

— Da, domnule, încă la şapte alţii înainte de a putea găsi ceva.

— Şi ceea ce ai găsit n-a avut nici un efect?

— Nu, domnule.

— Te-ai dus la acest tânăr negustor de galanterie, precum pretinde el în depoziţia lui?

— Da, domnule.

— Şi el ţi-a dat adresa unui anumit doctor?

— Da... mi-a dat, dar n-aş vrea să-i spun numele.

— Foarte bine, nici nu-i nevoie. Şi ai trimis-o pe domnişoara Alden la vreun doctor?

— Da, domnule.

— S-a dus singură, sau ai însoţi ţ-o şi dumneata?

— Am însoţit-o... vreau să spun până la uşă.

— Şi de ce până la uşă?

— Aşa ne-am înţeles. Credea şi ea, ca şi mine, că va fi mai bine aşa. Nu aveam prea mulţi bani atunci. M-am gândit că doctorul va consimţi s-o ajute pentru mai puţin dacă o va vedea singură decât dacă ne-am fi dus împreună.

(„Să fiu afurisit dacă nu-mi fură toate atuurile! Îşi spuse Mason în acea clipă. Prevede toate întrebările cu care aveam de gând să-l

zdrobesc!” Şi se îndreptă neliniştit în scaun. Burleigh, Redmond şi Earl Newcomb, toți vedeau limpede unde voia să ajungă Jephson.)

— Înțeleg. Dar nu cumva din pricină că ți-era teamă ca unchiul dumitale, sau domnişoara X să nu audă despre asta?

— O, ba da! Eu... vreau să spun... amândoi ne-am gândit şi am discutat despre asta... Ea ştia care era situația mea acolo.

— Dar nu ştia nimic despre domnişoara X?

— Nu, nu ştia nimic despre domnişoara X.

— Şi de ce?

— Socoteam că nu-i puteam spune chiar atunci. Ar fi suferit prea mult. Voiam să aştept până când avea să se restabilească.

— Şi atunci să-i spui şi apoi s-o părăseşti. Asta vrei să spui?

— Da, domnule, de vreme ce nu o mai puteam iubi... desigur, domnule.

— Dar nu atâta timp cât se găsea în încurcătură?

— Nu, domnule, nu atâta timp cât se găsea în încurcătură... dar, vedeți, pe vremea aceea credeam că am s-o pot scăpa de necaz.

— Înțeleg. Starea ei însă nu ți-a schimbat atitudinea, nu te-a făcut să doreşti să aranjezi totul, renunțând la domnişoara X şi căsătorindu-te cu domnişoara Alden?

— Nu... nu, domnule... nu chiar atunci... adică nu în vremea aceea.

— Ce vrei să spui prin „nu în vremea aceea”?

— Păi... mi s-a întâmplat să mă gândesc la asta mai târziu... aşa cum v-am spus... dar nu atunci... asta s-a întâmplat după aceea... după ce plecasem în excursie la Adirondacks.

— Şi de ce nu atunci?

— Am spus de ce. Eram prea îndrăgostit de domnişoara X şi nu mă mai puteam gândi la altcineva în afară de ea.

— Nu te-ai putut hotărî să renunți la ea nici chiar atunci?

— Nu, domnule. Îmi părea rău, dar n-aveam ce face.

— Înțeleg. Dar asta nu are nici o importanță acum. O să revin mai târziu. Acum aş vrea să explici în fața domnilor jurați, dacă poți, ce anume avea această domnişoară X, în comparație cu domnişoara Alden, ce însuşiri care-o făceau atât de atrăgătoare în ochii dumitale? Ce anume din manierele, din înfățişarea, din

spiritul său din poziția ei socială... ce anume te seducea atât de mult? Ai putea să spui?

Era o întrebare pe care atât Belknap, cât şi Jephson, în diferite feluri şi pentru diferite motive — de ordin psihologic, juridic şi personal — i-o puseseră de mai înainte lui Clyde, obținând, totuşi, rezultate diferite. La început nu putea şi nici nu voia să discute nimic în legătură cu ea, temându-se că orice ar fi spus va fi înregistrat şi folosit la proces şi în ziare o dată cu numele ei. Dar mai târziu, când, dată fiind tăcerea continuă a ziarelor cu privire la adevăratul ei nume, înțelesese că Sondra nu va fi amestecată, îşi permisese să vorbească mai liber despre ea. Aici, însă, pe banca martorilor, începu iar să şovăie şi să fie nervos.

— Păi... să vedeți... e greu de spus. Mi se părea foarte frumoasă. Mult mai frumoasă decât Roberta... dar nu numai atât, ea era cu totul altfel decât celelalte persoane pe care le cunoscusem vreodată... mai independentă... şi toată lumea era atât de atentă la tot ce făcea şi spunea... Părea mai cultă decât toți oamenii pe care îi cunoscusem până atunci. Şi-apoi, se îmbrăca atât de frumos, era foarte bogată, mereu în lumea bună, iar numele şi fotografia ei apăreau veşnic în ziare. Citeam despre ea în fiecare zi, atunci când nu o vedeam, şi în felul acesta aveam impresia că e mereu lângă mine. Şi mai era şi îndrăzneață... nu simplă şi încrezătoare că domnişoara Alden... şi la început mi-a venit greu să cred că am început s-o interesez. Am ajuns astfel să nu mă mai pot gândi la nimeni şi mimic altceva, şi nu o mai doream deloc pe Roberta! Mi-era de-a dreptul imposibil având-o pe domnişoara X mereu înaintea ochilor!

— Pe legea mea, mi se pare că erai îndrăgostit de-a binelea! Sau poate hipnotizat, insinua Jephson, ca o concluzie la această declarație, trăgând cu coada ochiului înspre juriu. („Dacă ăsta nu este portretul unuia care şi-a pierdut capul, atunci cred că am chiorât eu!") Dar publicul şi juriul păstrară aceeaşi atitudine impasibilă, ca de piatră.

Îndată după aceea, intrară în apele repezi şi tulburi ale pretinsului plan premeditat, spre care, în mod inevitabil; duceau toate cele discutate până aici.

— Bine, Clyde, şi ce anume s-a întâmplat după aceea? Spune-ne cât mai exact cu putinţă. Nu ascunde nimic şi nici nu încerca să te pui într-o lumină mai bună sau mai proastă. Fata e moartă, şi poate vei muri şi dumneata dacă aceşti doisprezece domni vor hotărî aşa până la urmă... (Un fior de gheaţă păru că străbate întreaga sală, ca şi pe Clyde.) Dar adevărul rămâne lucrul cel mai de preţ pentru liniştea dumitale sufletească... şi aici Jephson se gândi la Mason: „Să mai zică şi la asta ceva dacă îi dă mâna!”

— Da, domnule, spuse Clyde cu simplitate.

— Bine, atunci, după ce s-a văzut în încurcătură, iar dumneata n-ai putut s-o ajuţi, ce s-a întâmplat atunci? Ce anume ai făcut? Cum ai procedat?... Apropo, un moment, ce salariu aveai dumneata în vremea aceea?

— Douăzeci şi cinci de dolari pe săptămână, mărturisi Clyde.

— Nici o altă sursă de venituri?

— Cum aţi spus?

— Nu mai aveai nici o altă sursă din care să mai câştigi ceva pe vremea aceea?

— Nu, domnule.

— Şi cât costă camera?

— Şapte dolari pe săptămâna.

— Şi pensiunea?

— Între cinci şi şase dolari.

— Mai aveai şi alte cheltuieli?

— Da, domnule, hainele şi rufele.

— Trebuia să-ţi plăteşti cota-parte la toate reuniunile mondene la care luai parte, nu-i aşa?

— Mă opun! Întrebarea sugerează răspunsul! Strigă Mason.

— Opoziţia este admisă! Proclamă judecătorul Oberwaltzer.

— Alte cheltuieli de care-ţi aminteşti?

— Da, mai erau biletele de autobuz şi de tren. Mai trebuia apoi să contribui la toate cheltuielile mondene care se iveau!

— Cum să nu! strigă Mason în culmea enervării. Aş dori să nu-i mai suflaţi răspunsurile papagalului ăstuia!

— Aş dori ca onoratul domn procuror al districtului să-şi vadă de treburile lui! ripostă Jephson, atât spre satisfacţia lui Clyde cât şi

spre a sa proprie. Voia să risipească teama acestuia de Mason. Nu fac altceva decât să interoghez acuzatul; cât despre papagali, am văzut destui aici în ultimele săptămâni, şi toţi trecuţi pe la procitanie, ca nişte şcolari!

— Asta se numeşte calomnie! urlă Mason. Protestez şi cer să mi se prezinte scuze!

— La scuze avem dreptul noi, eu şi acuzatul, cu îngăduinţa domnului preşedinte, şi nu voi întârzia să le obţin, dacă domnul preşedinte va binevoi să suspende şedinţa câteva minute, spuse Jephson, apoi, proptindu-se în faţa lui Mason, adăugă: Şi le voi obţine chiar fără ajutorul legii!

La care Mason, crezând că va fi atacat, se puse în gardă, în timp ce aprozii şi ajutoarele lor, stenografii şi copiştii, ba chiar şi grefierul curţii făcură cerc în jurul celor doi, în timp ce judecătorul Oberwaltzer lovea puternic în pupitru cu ciocănaşul lui de lemn:

— Domnilor, domnilor! Ofensaţi curtea amândoi! Amândoi veţi cere scuze atât curţii, cât şi unul celuilalt, altfel voi casa procesul pentru viciu de procedură şi vă voi pedepsi pe amândoi cu câte zece zile închisoare şi cinci sute de dolari amendă.

Spunând acestea, se plecă înainte şi se uită încruntat la amândoi. Jephson nu se lăsă rugat. Cu o voce mieroasă, spuse:

— În aceste condiţiuni, cer scuze domnului preşedinte precum şi domnului procuror al districtului şi domnilor juraţi. Atacul îndreptat împotriva acuzatului de către domnul procuror districtual mi s-a părut prea nedrept şi nepotrivit, asta e tot!

— Nu face nimic, spuse Oberwaltzer.

— În aceste condiţiuni, cer scuze domnului preşedinte, precum şi avocatului apărării. Am fost poate cam repezit. De asemenea, şi acuzatului, rânji Mason, după ce-şi aruncă mai întâi privirile în ochii furioşi şi necruţători ai judecătorului Oberwaltzer, apoi în cei ai lui Clyde, care tresări şi-şi întoarse faţa în altă parte.

— Continuaţi, mormăi Oberwaltzer, posac.

— Aşadar, Clyde, reluă Jephson, tot atât de calm ca şi cum n-ar fi făcut altceva decât să aprindă şi să arunce un băţ de chibrit, spui că salariul dumitale era de douăzeci şi cinci de dolari pe săptămână şi aveai aceste diferite cheltuieli. Reuşiseşi până atunci să pui

deoparte ceva bani albi pentru zile negre?

— Nu, domnule, nu prea mult... la drept vorbind, deloc.

— Bine. Dar presupunând că un doctor la care ar fi recurs domnişoara Alden ar fi consimțit s-o ajute şi ar fi cerut, să zicem, o sută de dolari, sau cam aşa ceva, ai fi fost în stare să procuri atâția bani?

— Nu, domnule... adică nu imediat.

— Avea ea ceva bani puşi deoparte, despre care dumneata să fi ştiut?

— Nu, n-am ştiut nimic despre aşa ceva.

— Perfect! Atunci cum voiai s-o ajuți?

— Păi, mă gândeam că dacă ea, sau eu am găsi pe cineva dispus să aştepte şi să-i plătesc în rate, aş putea să economisesc şi să-i plătesc puțin câte puțin.

— Înțeleg. Erai hotărât să faci asta, nu-i aşa?

— Da, domnule, eram.

— I-ai spus şi ei, nu?

— Da, domnule, ştia şi ea.

— Bine, dar când nici dumneata, nici ea nu ați găsit pe nimeni care s-o ajute, ce s-a întâmplat atunci? Ce ai făcut după aceea?

— Atunci ea a vrut s-o iau în căsătorie.

— Imediat?

— Da, domnule... imediat.

— Şi dumneata ce i-ai spus?

— I-am spus că nu pot pentru moment. Nu aveam nici un ban ca să ne putem căsători. Şi, în afară de asta, dacă ne căsătoream şi nu plecăm undeva, cel puțin până la naşterea copilului, toată lumea ar fi aflat, şi eu n-aş mai fi putut rămâne la Lycurgus cu nici un chip. Nici ea.

— De ce?

— Vedeți, acolo erau rudele mele. Cred că nu ne-ar fi lăsat să lucrăm mai departe la ei pe nici unul dintre noi.

— Înțeleg. Nu te-ar fi considerat demn de situația pe care o ocupai. Nici pe domnişoara Alden, nu-i aşa?

— Cel puțin aşa credeam, răspunse Clyde.

— Şi pe urmă?

— Pe urmă, chiar dacă aş fi vrut să plec şi să mă căsătoresc cu ea, tot nu aveam destui bani pentru asta, după cum nu avea nici dânsa. Ar fi trebuit să renunţ la post şi să mă duc să-mi caut o altă slujbă, în altă parte, înainte de a o fi putut aduce şi pe ea. În afară de asta, nu ştiam unde aş putea găsi un post în care să pot intra şi să câştig atât cât câştigăm dincolo.

— Dar slujba de la hotel?... Nu puteai să te întorci acolo?

— Ba poate că da... dacă aş fi avut vreo recomandare de la cineva. Dar nu voiam să mă reîntorc la hotel.

— De ce??

— Pentru că nu-mi plăcea felul de viaţă de acolo.

— Dar nu însemna că nu mai voiai să faci absolut nimic, nu-i aşa? Nu asta era atitudinea dumitale, nu-i aşa?

— O, nu, domnule. Nici vorbă de aşa ceva. I-am spus deschis că dacă vrea să plece pentru un timp oarecare, timp în care ar fi născut, şi să-mi îngăduie să rămân mai departe la Lycurgus, voi încerca să-mi restrâng cheltuielile şi să-i dau tot ce pot economisi, până când ea se va restabili complet.

— Dar nu i-ai spus că te vei căsători cu ea?

— Nu, domnule, atunci nu mă simţeam în stare s-o fac.

— Şi ea ce-a zis?

— S-a opus. Spunea că nu poate şi nu vrea să treacă printr-o asemenea încercare decât dacă mă voi căsători cu ea.

— Înţeleg. Cum, imediat?

— Da, sigur, cât mai repede. Era dispusă să mai aştepte puţin, dar nu să plece înainte de a ne fi căsătorit.

— Şi i-ai spus că nu mai ţii la ea?

— Da, aproape... da, domnule.

— Ce înţelegi prin „aproape”?

— I-am spus că nu voiam să mă căsătoresc. De altfel, ştia că nu o mai iubesc. Ea însăşi îmi spunea mereu.

— Ţi-o spunea dumitale atunci?

— Da, domnule. Deseori.

— Ei, da, e adevărat, reiese din toate scrisorile ei, care au fost citite aici. Dar când a refuzat atât de categoric, dumneata ce ai făcut?

— Ce e drept, nu prea ştiam ce să fac. Mă gândeam, însă, că dacă aş putea s-o fac să se întoarcă acasă pentru câtăva vreme, în timp ce eu aş căuta să economisesc ce pot... ştiţi... mă gândeam că... o dată acolo şi văzând că nu doresc să mă căsătoresc cu ea... (Clyde se opri şi-şi trecu mâna peste buze. Era greu să minţi în felul acesta.)

— Da, da, continuă. Şi adu-ţi aminte adevărul, oricât de ruşinos ar fi pentru dumneata; e preferabil oricărei minciuni.

—... Şi poate când ar fi fost mai puţin speriată şi nu chiar atât de hotărâtă...

— Nu erai şi dumneata speriat?

— Ba da, domnule.

— Foarte bine; continuă.

— Atunci, mă gândeam că dacă i-aş fi oferit tot ce aş fi putut să economisesc până în ziua aceea... vedeţi, eu mă gândeam că poate tot voi reuşi să împrumut ceva de la cineva... ar fi consimţit poate să plece, fără a mă sili să mă căsătoresc cu ea... să trăiască undeva şi să mă lase s-o ajut.

— Înţeleg. Şi n-a consimţit?

— Nu, n-a consimţit să nu mă căsătoresc cu ea, însă a acceptat să plece pentru o lună de zile. N-am reuşit s-o fac să-mi promită că-mi redă libertatea.

— Dar dumneata i-ai spus vreodată — înainte sau după asta — că ai să te duci s-o iei şi ai să te căsătoreşti cu ea?

— Nu, domnule, nu am spus niciodată aşa ceva.

— Dar ce anume i-ai spus?

— I-am spus că... de îndată ce fac rost de bani — Clyde se bâlbâi, pentru că se simţea nervos şi ruşinat peste măsură — am să mă duc şi eu, cam peste o lună, şi-o să putem pleca undeva, până când... până când ar fi scăpat de chestia aceea.

— Dar nu i-ai spus că ai să te căsătoreşti cu ea?

— Nu, domnule, nu i-am spus.

— Însă ea tot voia să vă căsătoriţi, nu-i aşa?

— Da, domnule.

— Ştiai că la vremea aceea te-ar fi putut sili s-o faci — să te căsătoreşti adică, în ciuda refuzului dumitale?

— Nu, domnule, nu ştiam. Chiar dacă aş fi ştiut, tot m-aş fi opus, fireşte. Planul meu era să aştept cât ar fi fost posibil, să strâng cât mai mulţi bani, şi pe urmă, când ar fi venit timpul, să refuz pur şi simplu şi să-i dau toţi banii pe care i-aş fi avut şi apoi să continui s-o ajut, după puterile mele, şi după aceea.

— Dumneata ştii însă, continuă Jephson cu tonul cel mai suav şi diplomat din lume, că în aceste scrisori, pe care ţi le-a adresat domnişoara Alden — se întinse şi luă de pe masa procurorului originalele scrisorilor Robertei, cântărindu-le solemn în mâna — sunt unele amănunte asupra unui *plan,* pe care îl aveaţi amândoi în legătură cu excursia aceea? Aşa cel puţin reiese: domnişoara Alden credea că dumneata ai un asemenea plan. Ei bine, despre ce plan anume era vorba? Ea pomeneşte clar despre el, şi, dacă nu mă înşel, îl numeşte „planul nostru”.

— Ştiu, răspunse Clyde, care în ultimele două luni discutase de mai multe ori chestiunea aceasta cu Belknap şi Jephson. Dar singurul plan de care am cunoştinţă, spuse el, căznindu-se să pară sincer şi convingător, este acela pe care l-am propus eu fără încetare.

— Şi anume?

— Ca ea să plece şi să-şi ia o cameră undeva, iar pe mine să mă lase s-o ajut şi să vin s-o văd din când în când.

— Nu, aici te înşeli! Ripostă Jephson, cu subînţeles. Acesta nu este şi nu poate să fie planul pe care îl avea ea în minte. În una din aceste scrisori spune că ştie cât de greu îţi va fi dumitale să pleci şi să lipseşti atât de mult — până când ea va scăpa de încurcătură, eventual — dar că nu se poate altfel.

— Da, ştiu, răspunse Clyde repede, întocmai cum fusese învăţat, dar ăsta a fost planul ei, nu al meu. Ea continua să-mi spună mai tot timpul că acesta e lucrul pe care vrea să-l fac eu, şi va trebui să-l fac până la urmă. Mi-a spus-o la telefon de mai multe ori, şi se poate ca eu să-i fi răspuns „bine, bine”, fără a-i da de înţeles că sunt întru totul de acord, ci doar că aveam intenţia să discut cu ea mai târziu.

— Aha! Asta e, care va să zică, dânsa înţelegea una, iar dumneata te gândeai la cu totul altceva.

— Tot ce pot să spun e că niciodată n-am fost de acord cu planul ei. Adică n-am făcut niciodată altceva decât să-i cer să aştepte şi să nu facă nimic până când nu voi strânge destui bani ca să mă pot duce acolo şi să vorbesc mai pe îndelete cu ea, apoi s-o conving să plece, aşa cum îi propusesem.

— Dar dacă ea n-ar fi vrut să accepte planul dumitale... atunci?

— Atunci aveam de gând să-i vorbesc despre domnişoara X şi s-o rog să-mi redea libertatea.

— Şi dacă n-ar fi vrut totuşi?

— Îmi spuneam că aş putea să fug, dar, de fapt, nu-mi prea plăcea să mă gândesc la aşa ceva...

— Ştii, Clyde, fără doar şi poate, că unii dintre cei prezenți aici cred că la mijloc e vorba de un plan premeditat, care s-a înfiripat în mintea dumitale atunci, şi anume că, la adăpostul unor nume false, s-o ademeneşti spre unul din lacurile acelea singuratice din Adirondacks şi s-o omori sau s-o îneci acolo cu tot sângele rece, pentru a deveni liber şi a putea să te căsătoreşti cu domnişoara X. E ceva adevărat în toate acestea? Spune domnilor jurați — da, sau nu — care e realitatea?

— Nu! Nu! Nu am pus niciodată la cale uciderea ei sau a altcuiva! Protestă Clyde cu tonul cel mai dramatic, apucându-se de brațul scaunului şi căutând să fie cât mai hotărât în afirmații, aşa cum fusese instruit. Totodată, se sculă de pe scaun şi căută să pară ferm şi convingător, deşi sufletul şi mintea îi erau răvăşite de conştiința că pusese la cale această ucidere, ceea ce îl făcea atât de neputincios, încât se simțea cuprins de durere şi groază.

Ah, privirile tuturor oamenilor acestora!... Privirile judecătorului, şi ale juraților, şi ale lui Mason, şi ale tuturor ziariştilor şi ziaristelor! Fruntea i se acoperi din nou de broboane reci de sudoare şi-şi trecu nervos limba peste buzele subțiri, înghițind cu greu, deoarece gâtlejul îi era uscat.

Problema fu apoi întoarsă şi pe o față şi pe alta, începând cu seria de scrisori adresate de Roberta lui Clyde, după ce ajunsese acasă, şi sfârşind cu aceea prin care îi cerea să vină s-o ia, altfel, se va întoarce la Lycurgus şi-l va demasca. Jephson analiză toate etapele „pretinsului” plan premeditat şi ale „pretinsei” crime şi făcu

tot ce-i stătu în putință pentru a minimaliza şi a spulbera chiar, în cele din urmă, tot ce fusese formulat până atunci de acuzare.

Comportarea suspectă a lui Clyde, faptul că nu-i scrisese Robertei? Simplu: se temea de complicații în legătură cu rudele sale, cu munca lui, cu toate. La fel, în ceea ce priveşte întâlnirea proiectată la Fonda. În perioada aceea nu plănuia nici un fel de excursie cu ea, nicăieri în mod special. Se gândea numai, vag, s-o întâlnească undeva, oriunde, şi s-o convingă, poate, să-l părăsească. Dar cum sosise luna iunie, şi planul lui era cu totul neprecis, primul lucru care-i trecu prin minte fu acela de a pleca împreună într-o stațiune oarecare de vilegiatură, una mai puțin costisitoare. Roberta însăşi a fost aceea care i-a amintit, la Utica, de unele lacuri de la nordul oraşului. Acolo, la hotel, şi nu la gară, şi-a procurat el câteva hărți şi prospecte turistice, afirmație fatală într-un sens, deoarece Mason poseda un prospect purtând pe una din coperți ştampila „Hotel Lycurgus”, amănunt ce-i scăpase lui Clyde atunci când îl luase. Or, în timp ce Clyde făcea aceste declarații, Mason se gândea la prospect. Dar faptul că plecase din Lycurgus pe o stradă lăturalnică? Explicabil: dorea să ascundă plecarea sa cu Roberta, fireşte, dar numai pentru a evita ca atât numele ei, cât şi al lui să fie expuse vreunui scandal. Acelaşi lucru se putea spune şi în legătură cu faptul că au călătorit în compartimente separate, că s-au înscris ca „domnul şi doamna Clifford Golden”, şi aşa mai departe, despre toată gama de disimulări şi de subterfugii. În ceea ce priveşte cele două pălării, ei bine, a lui fiind murdară şi văzând una care-i plăcea, a cumpărat-o. Iar când şi-a pierdut pălăria, în cursul accidentului, natural, şi-a pus-o pe cealaltă. Desigur, poseda şi luase cu el un aparat de fotografiat şi era adevărat că-l avusese în timpul primei vizite la vila Cranston, la 18 iunie. Singurul motiv pentru care negase la început că l-ar fi luat a fost teamă de a fi implicat în această moarte cu totul accidentală a Robertei într-un fel care s-ar fi putut să fie greu de explicat. Fusese pe nedrept acuzat de uciderea ei imediat după arestarea lui în pădure, iar pe lângă asta, participarea la această excursie fatală nu-l înspăimântase mai puțin şi, neavând nici un avocat şi pe nimeni care să pună un cuvânt bun pentru el, socotise că e mai bine să nu

spună nimic şi astfel, pentru moment, a negat totul, deşi, de îndată ce i s-au dat apărători, le-a mărturisit acestora adevăratele împrejurări în legătură cu moartea Robertei.

La fel şi despre costumul care lipsea. Pentru că era ud şi plin de noroi, l-a făcut sul în pădure, şi după ce a ajuns la vila Cranston, l-a ascuns după nişte pietre, cu intenția de a se întoarce să-l ia şi să-l dea la curățat. După ce a fost însă pus în legătură cu domnii Belknap şi Jephson, le-a povestit imediat, ei au găsit costumul şi l-au dat la curățat.

— Acum, Clyde, vorbeşte-ne despre planurile dumitale şi despre plimbarea aceea pe lac; în primul rând despre asta!

De-aici încolo — întocmai precum i-o schițaseră Jephson şi Belknap — urmă povestirea felului în care Roberta şi el ajunseseră la Utica şi, pe urmă, la lacul Grass. Dar fără să-şi fi făcut nici un plan! Intenționa, în cazul cel mai rău, să-i vorbească despre marea lui dragoste pentru domnişoara X şi să apeleze la simpatia şi înțelegerea ei, pentru a o determina să-i redea libertatea, oferindu-se, totodată, să facă pentru ea tot ce-o să poată. În caz de refuz, avea de gând să rupă legăturile, şi, la nevoie, să plece din, Lycurgus, renunțând la totul.

— Dar când am văzut-o la Fonda, şi, mai târziu, la Utica atât de obosită, de neliniştită şi atât de neputincioasă — spuse Clyde, căutând să împrumute un accent de sinceritate cuvintelor pe care fusese învățat să le rostească — a început să mi se facă din nour milă de ea.

— Aşa, şi pe urmă?

— Nu eram chiar atât de sigur că, în cazul când va refuza să-mi redea libertatea, o, să mă lase inima s-o părăsesc.

— Foarte bine, şi atunci ce hotărâre ai luat?

— Nici o hotărâre atunci. Am ascultat tot ce-mi spunea şi am încercat să-i dau a înțelege cât de greu avea să-mi fie s-o ajut chiar în cazul când aş fi plecat cu dânsa. Aveam numai cincizeci de dolari…

— Da, şi?

— Pe urmă a început să plângă şi mi-am spus că nu trebuie să mai vorbesc despre asta acolo. Era prea abătută şi prea nervoasă.

De aceea am întrebat-o dacă n-ar vrea să ne ducem undeva, pentru o zi, două, să se mai întremeze puțin... continuă Clyde, numai că, rostind aceste cuvinte, din cauza minciunii gogonate pe care o spunea, se răsuci şi înghiți în sec, în felul acela atât de caracteristic lui ori de câte ori încerca un lucru care îl depăşea: un neadevăr, o sforțare a inteligenței; apoi adăugă: Şi ea a spus da, poate la unul din lacurile acelea din Adirondacks, indiferent care, numai dacă, fireşte, ne putem permite aşa ceva. Şi i-am spus că, după părerea mea, putem să mergem acolo, mai ales pentru că o vedeam aşa de prăpădită.

— Cu alte cuvinte, s-ar înțelege că te-ai dus acolo mai mult din cauza ei?

— Da, domnule, din cauza ei.

— Înțeleg. Continuă.

— Pe urmă m-a rugat să mă duc jos, în holul hotelului sau altundeva, să fac rost de nişte prospecte şi să căutăm un loc unde să nu coste prea scump.

— Şi te-ai dus?

— Da, domnule.

— Pe urmă?

— Le-am răsfoit şi, până la sfârşit, ne-am decis pentru lacul Grass.

— Cine? Amândoi sau ea?

— Să vedeți, ea a luat un prospect, şi eu altul, şi într-al ei a văzut o reclamă despre un hotel de la lacul Grass, unde două persoane ar putea să stea cu douăzeci şi unu de dolari pe săptămână, sau cinci dolari pe zi pentru amândoi. Şi mi-am spus că mai mult de atât n-am putea să ne permitem pentru o zi.

— Aveați de gând să. Stați numai o zi?

— Nu, domnule. Ce puteam face dacă ar fi vrut să stăm mai mult? La început mă gândeam că am putea sta o zi, două sau trei. N-aş putea spune de cât timp aş fi avut nevoie ca să discut cu ea cum trebuie, s-o fac să-mi înțeleagă situația...

— Perfect! După aceea?

— După aceea, a doua zi ne-am dus la lacul Grass.

— Tot în compartimente separate?

— Da, domnule, în compartimente separate.

— Şi, o dată ajunşi acolo...

— Ne-am înscris.

— Sub ce nume?

— Clifford Golden cu doamna.

— Te mai temeai şi acum c-o să te recunoască cineva?

— Da, domnule.

— Ai încercat să-ți schimbi şi scrisul cumva?

— Da, domnule, puțin.

— Dar de ce ai folosit tot timpul inițialele dumitale proprii — C. G.?

— Păi, mă gândeam că inițialele de pe valiză trebuie să corespundă cu cele din registru, dar, în acelaşi timp, să fie un alt nume.

— Înțeleg. Deştept într-un sens, mai puțin deştept în altul... deştept numai pe jumătate, cum e mai rău! (Mason dădu să se ridice de pe scaunul lui şi să protesteze, dar, răzgândindu-se, se aşeză la loc. Jephson aruncă repede o privire cercetătoare spre jurații aşezați în dreapta lui.) Foarte bine! I-ai explicat până la urmă că vrei să termini o dată pentru totdeauna, aşa cum îți propuseseşi, sau nu?

— Voiam să-i spun toate astea după ce am fi ajuns acolo, dacă, bineînțeles, aş fi putut... în orice caz, a doua zi... dar când am sosit şi ne-am instalat, îi dădea zor mereu că, dacă vreau să mă căsătoresc cu ea chiar atunci, nu are intenția să rămână măritată multă vreme, că e bolnavă, obosită, se simte tare prost... că tot ce doreşte e să scape odată şi să-i dea copilului un nume, iar după aceea o să plece şi o să mă lase şi pe mine să-mi văd de treabă.

— Şi pe urmă?

— Pe urmă... pe urmă ne-am dus pe lac.

— Care lac, Clyde?

— Lacul Grass. După ce am ajuns acolo, ne-am dus să vâslim.

— Îndată ce ați sosit? După amiază?

— Da. Ea voia să mergem. Şi în timp ce vâsleam pe lac... (Clyde făcu o pauză.)

— Da, da, continuă!

— A început iar să plângă. Mi s-a părut atât de nenorocită, de neputincioasă şi de obosită, încât mi-am spus că, la urma urmei, ea are dreptate, şi nu eu... că n-ar fi corect, din cauza copilului şi a tuturor celorlalte, să n-o iau în căsătorie — aşa că m-am hotărât să mă căsătoresc cu ea.

— Înţeleg. O schimbare sufletească. Şi i-ai spus asta atunci, pe loc?

— Nu, domnule.

— De ce nu? Nu-ţi ajungeau supărările pe care i le pricinuiseşi până atunci?

— Nu de asta, domnule. Să vedeţi, în timp ce mă pregăteam să-i spun, prin minte mi-au trecut toate lucrurile la care mă gândisem până atunci.

— De pildă, ce?

— M-am gândit la domnişoara X, şi la viaţa mea din Lycurgus, şi la ceea ce o să urmeze în cazul când aş fi apucat pe acest drum...

— Da.

— Şi... şi... înţelegeţi... mi-a fost cu neputinţă să-i spun atunci... nu... nu puteam să-i spun în ziua aceea, oricum...

— Atunci când i-ai spus?

— I-am spus să nu mai plângă, deoarece eram convins că totul se va aranja cu bine dacă îmi va mai lăsa douăzeci şi patru de ore să mă gândesc, că poate vom reuşi să ajungem la o înţelegere.

— Da. Mai departe.

— După puţin timp, mi-a spus că nu-i place lacul Grass. Şi că ar fi vrut să plecăm de acolo.

— *Ea,* ţi-a spus *ea* asta?

— Da. Am scos hărţile din nou şi l-am întrebat pe un cetăţean de la hotel dacă nu cumva cunoaşte lacurile de prin împrejurimi. Mi-a răspuns că cel mai frumos dintre toate lacurile de acolo este Big Bittern. Eu îl mai văzusem înainte şi i l-am descris Robertei. I-am repetat şi ce-mi spusese omul acela, iar atunci m-a întrebat de ce nu ne ducem acolo.

— Şi ăsta e motivul pentru care v-aţi dus acolo?

— Da, domnule.

— Nici un alt motiv?

— Nu, domnule, nici un alt motiv, în afară de faptul că se afla mai la sud, şi noi urma să trecem pe acolo în orice caz.

— Înțeleg. Asta se întâmpla joi 8 iulie.

— Da.

— Ei bine, Clyde, după cum ai auzit şi dumneata, ai fost acuzat aici că ai dus-o pe domnişoara Alden pe lacul acela numai cu intenția premeditată de a o ucide, de a o asasina, de a găsi un colț retras şi singuratic unde s-o loveşti cu aparatul dumitale de fotografiat, cu o vâslă, cu un băț sau poate cu o piatră, apoi s-o îneci. Ei, ce ai de zis la toate astea? Este sau nu adevărat?

— Nu, domnule! Nu e adevărat! Răspunse Clyde, clar şi apăsat. În primul rând nu m-am dus acolo pentru că aş fi vrut eu. Am ascultat-o pe ea, pentru că nu-i plăcea lacul Grass... Şi cum începuse să se înfunde în scaun, se îndreptă şi privi juriul şi publicul cu toată concentrarea şi convingerea de care era în stare, aşa cum fusese învățat în prealabil. Adăugă în acelaşi timp: Doream, pe de altă parte, să-i fac pe plac, numai s-o văd că se mai înveseleşte.

— Tot atât de milă îți era de ea şi în joia aceea, ca şi cu o zi mai înainte?

— Da, domnule, ba cred că şi mai mult.

— Între timp te hotărâseşi definitiv cu privire la ce aveai de făcut?

— Da.

— Adică?

— Eram hotărât să mă port cât mai frumos cu putință. Mă gândisem toată noaptea şi-mi dădeam seama cât de groaznic se va simți dacă n-o să mă port cum trebuie cu ea, fiindcă în trei sau patru rânduri îmi spusese că în caz contrar, se va omorî. Aşa că în dimineața zilei aceleia am luat hotărârea să dreg lucrurile, întâmplă-se ce s-o întâmpla!

— Asta se petrecea la lacul Grass. Mai erați la hotel în dimineața de joi?

— Da.

— Şi ce anume aveai de gând să-i spui?

— Păi... cum îmi dau seama că nu m-am purtat frumos cu ea şi-

mi pare rău; pe de altă parte, propunerea ei e destul de dreaptă, şi dacă, după cele ce-i voi spune, mai ține încă să fie cu mine, o să plec şi o să mă căsătoresc cu ea... că am fost şi mai sunt încă îndrăgostit de o altă fată şi nu pot face nimic... că probabil, ori mă căsătoresc, ori nu mă căsătoresc cu ea...

— Cu domnişoara Alden vrei să spui?

— Da, domnule... voi continua s-o iubesc pe cealaltă fată, deoarece nu izbutesc s-o îndepărtez din gândurile mele. Totuşi, dacă lucrul acesta îi era indiferent, mă voi căsători cu ea chiar dacă n-aş mai putea-o iubi aşa cum o iubisem cândva. Asta e tot!

— Şi cum ar fi rămas cu domnişoara X?

— M-am gândit şi la ea, dar îmi spuneam că e mai bogată şi poate suporta mai uşor. Pe de altă parte, mă gândeam că poate Roberta o să mă lase în pace, şi atunci am fi rămas prieteni şi aş fi ajutat-o după posibilitățile mele.

— Te hotărâseşi cu privire la locul unde aveai de gând să te căsătoreşti cu ea?

— Nu, domnule. Ştiam însă că sunt foarte multe localități mai jos de Big Bittern şi lacul Grass.

— Şi aveai de gând să faci asta fără să-i spui un singur cuvânt domnişoarei X?

— Nu, domnule, nu chiar aşa. Mi-am spus că dacă Roberta nu va fi dispusă să-mi redea libertatea şi n-o să aibă nimic împotrivă ca să plec de lângă ea pentru câteva zile, o să mă duc la domnişoara X şi o să-i spun, iar după aceea o să mă întorc. Dacă s-ar fi opus, atunci aveam de gând să-i scriu domnişoarei X o scrisoare, prin care să-i explic cum stau lucrurile, apoi să mă căsătoresc cu Roberta.

— Înțeleg. Dar, Clyde, printre alte dovezi prezentate aici, se află şi scrisoarea găsită în buzunarul jachetei domnişoarei Alden, aceea pe oare a scris-o la hotelul de la lacul Grass şi a adresat-o mamei sale, scrisoare în care spunea că e pe cale de a se căsători, îi spuseseşi dumneata în mod precis în dimineața aceea, la lacul Grass, că ai de gând să te căsătoreşti cu ea?

— Nu, domnule. Nu chiar aşa, dar când m-am sculat, dimineață, i-am spus că e o zi hotărâtoare pentru noi şi va trebui să hotărască

singură dacă ținea cu tot dinadinsul s-o iau în căsătorie sau nu.

— Aha, înțeleg. Aşa stau; care va să zică, lucrurile, zâmbi Jephson, uşurat. (Mason, Newcomb, Burleigh şi senatorul Redmond, care ascultau cu cea mai mare atenție, exclamară, *sotto voce* şi aproape la unison: „Mii de draci!”)

— Ei, acum să trecem la excursie. Ai auzit toate declarațiile de aici, precum şi motivele criminale ce ți s-au pus în sarcină în legătură cu această deplasare. Vreau să ne povesteşti dumneata cum s-au petrecut lucrurile. S-a spus aici că ai luat la plecare ambele valize — pe a dumitale şi pe a ei — dar că pe a ei ai lăsat-o la Gun Lodge, când ați ajuns acolo, iar pe a dumitale ai luat-o pe lac, în barcă. Pentru ce ai făcut acest lucru? Vorbeşte, te rog, ca să te poată auzi toți domnii jurați.

— Da... spuse Clyde, simțindu-şi din nou gâtlejul atât de uscat, încât de-abia mai putea să vorbească. Motivul a fost că nu ştiam dacă vom găsi de-ale mâncării la Big Bittern, aşa încât am hotărât să luăm câte ceva cu noi de la lacul Grass. Valiza ei era ticsită de lucruri, pe câtă vreme într-a mea mai era loc. Pe de altă parte, în valiza mea se afla aparatul de fotografiat şi trepiedul legat de ea. Aşa că m-am hotărât s-o las pe a ei şi s-o iau pe a mea.

— *Dumneata* ai hotărât?

— Am întrebat-o şi pe ea ce crede şi a fost de aceeaşi părere.

— Unde ai întrebat-o?

— În trenul cu care am venit.

— Dumneata ştiai că o să vă întoarceți la Gun Lodge după ce vă veți plimba pe lac?

— Da, domnule, ştiam. Trebuia să ne întoarcem tot pe acolo. Alt drum nu exista. Aşa mi se spusese la lacul Grass.

— Şi în timp ce călătoreați în omnibus spre Big Bittern... îți aduci aminte de declarația şoferului care v-a adus, potrivit căreia erai „foarte nervos” şi l-ai întrebat dacă în ziua aceea era multă lume acolo?

— Îmi aduc aminte, da, domnule. Dar nu eram nervos deloc. E posibil să-l fi întrebat dacă e multă lume acolo, dar nu văd nimic rău în asta. Cred că oricine poate pune o astfel de întrebare.

— Aşa mi se pare şi mie, spuse Jephson. Ei, ce s-a întâmplat

după ce te-ai înscris la hotelul de la Big Bittern, te-ai urcat în barcă şi ai plecat pe lac cu domnişoara Alden? Erai — dumneata, sau ea — mai preocupat ori mai nervos ca de obicei, sau, în orice caz, într-o stare diferită de aceea a unui om obişnuit care se duce să vâslească pe un lac? Te simțeai deosebit de fericit ori de trist, sau cum?

— N-aş putea să spun că eram prea abătut, nu, domnule. Fireşte, mă gândeam la toate câte trebuia să i le spun şi la ceea ce mă aştepta, indiferent de hotărârea ei. Cred că nu eram prea vesel, totuşi îmi spuneam că, indiferent de soluție, lucrurile au să se dreagă într-un fel sau altul. Eram hotărât să mă însor cu ea.

— Dar ea? Era bine dispusă?

— Da, domnule. Părea să se simtă mult mai fericită, din anumite motive.

— Şi despre ce ați discutat?

— Ei, mai întâi despre lac... cât era de frumos şi unde o să mâncăm atunci când ni s-o face foame. Pe urmă am vâslit de-a lungul țărmului dinspre apus, căutând nuferi. Era aşa de fericită, încât n-aş fi putut să-i spun ceva atunci, astfel că am continuat să vâslim până la ora 2, când am tras la țărm, să mâncăm.

— Unde s-a întâmplat asta? Fii bun şi arată pe hartă, cu indicatorul de colo, unde anume ați coborât. Spune-ne cât timp ați stat pe țărm şi pentru ce.

Clyde se apropie cu indicatorul în mână de harta mare a lacului şi a regiunii care fusese scena acestei tragedii şi arătă amănunțit arcul larg parcurs de-a lungul țărmului, pâlcul de copaci la care s-au dus cu barca, după ce au mâncat, să-l vadă, frumosul covor de nuferi lângă care zăboviseră, toate punctele unde se opriseră, până când, ajungând la Golful Lunii, pe la orele 5 după amiază, au fost atât de vrăjiți de frumusețea acestui colț, încât n-au mai făcut altceva decât să stea în barcă şi să-l contemple în tăcere. După aceea, vrând să ia câteva fotografii, au coborât pe țărm, lângă un alt colț de pădure, în timp ce el se pregătea mereu să-i vorbească Robertei despre domnişoara X şi să-i ceară hotărârea finală. După ce au lăsat valiza pe țărm pentru câteva minute, ca să iasă iar în larg şi să facă alte câteva fotografii în barcă, Clyde a lăsat vâslele

din mână... apa era liniştită, iar tăcerea şi frumuseţea peisajului îi fermecase cu totul... până când, în cele din urmă, îşi luă inima în dinţi şi-i spuse tot ce avea pe inimă. La început, declară el, Roberta fu foarte surprinsă şi abătută, începând să plângă puţin şi spunând că ar fi mai bine să moară, atât de nenorocită se simţea. Mai târziu, însă, după ce el o asigură că îi pare rău cu adevărat şi este întru totul dispus să dreagă ce se poate drege, ea se schimbă brusc, deveni mult mai voioasă, şi apoi, pe neaşteptate, într-o izbucnire de tandreţe şi recunoştinţă — n-ar putea să spună exact — a sărit de la locul ei şi a încercat să vină spre el, cu mâinile întinse, ca şi cum ar fi vrut să i se arunce la picioare sau în braţe. Or, în clipa aceea piciorul sau rochia i s-a agăţat de ceva, şi Roberta s-a împiedicat. El avea aparatul de fotografiat în mână (o hotărâre sau o precauţiune luată în ultimul moment de Jephson), s-a ridicat instinctiv pentru a încerca s-o prindă, ca să nu cadă. Este posibil, n-ar fi în stare să spună exact, să se fi lovit cu faţa sau cu mâna de aparat. În orice caz, în clipa următoare, înainte ca el să-şi fi putut da seama cum s-au petrecut lucrurile, şi fără ca vreunul dintre ei să fi avut timp să se gândească sau să acţioneze, s-au pomenit amândoi în apă, iar barca, răsturnându-se, probabil că a lovit-o pe Roberta, care părea să fie ameţită.

— I-am strigat să încerce să ajungă la barca ce se îndepărta şi să se agaţe de ea, dar cred că nu m-a auzit, sau n-a înţeles ce-i spuneam în prima clipă m-am temut să mă apropii prea mult de ea, pentru că se zbătea cumplit, şi înainte de a apuca să înot zece braţe, a dispărut sub apă, apoi a ieşit la suprafaţă şi pe urmă s-a scufundat a doua oară. Între timp, barca se mai depărtase cu vreo treizeci sau patruzeci de picioare şi mi-am dat seama că nu mai puteam să mă folosesc de ea ca s-o salvez. Tot atunci mi-am spus că, dacă vreau să scap cu viaţă, aş face mai bine să înot spre ţărm...

O dată ajuns acolo, povesti mai departe, şi-a dat seama cât de stranii şi suspecte sunt toate împrejurările legate de situaţia lui prezentă. Înţelese dintr-o dată, spuse el, că toate aparenţele erau împotriva lui, de la început. Înscrierile acelea sub nume false. Faptul că valiza lui e acolo, şi a ei, nu. Pe de altă parte, dacă s-ar fi

întors, ar fi trebuit să dea explicații şi toată lumea ar fi aflat... şi s-ar fi ales praful şi pulberea de idealurile vieții lui: domnişoara X, munca lui, poziția lui socială, toate, pe câtă vreme dacă nu va spune nimic (Clyde jură că acest gând i-a trecut prin minte acolo pentru prima oară), se va presupune că s-a înecat şi el. Din această cauză, precum şi ținând seama de faptul că nici un ajutor fizic n-ar mai fi putut-o readuce la viață, iar relatarea exactă a faptelor nu ar fi putut să însemne decât necazuri pentru el şi ruşine pentru ea, luă hotărârea de a nu spune nimic. În consecință, pentru a înlătura orice urme, şi-a scos hainele, le-a stors şi le-a împachetat cum s-a priceput mai bine. Pe urmă, întrucât îşi lăsase trepiedul pe țărm, împreună cu valiza, se hotărî să-l ascundă, după cum şi făcu. Prima lui pălărie, cea fără căptuşeală (declară că nu ştie nimic despre absența acestei căptuşeli), se pierduse o dată cu răsturnarea bărcii, aşa că acum îşi pusese o altă pălărie, pe care o avea cu el, deşi mai avea şi o şapcă, pe care ar fi putut-o purta. (Avea obiceiul să ia cu sine totdeauna în excursii o pălărie de schimb, dat fiind că adesea se întâmplau tot felul de accidente.) Porni apoi spre miazăzi, prin pădure, spre o cale ferată despre care credea că străbate pădurea în direcția aceea. Nu ştia atunci că ar exista vreun drum pentru automobile, iar în ceea ce priveşte faptul că s-a dus direct la vila Cranston, mărturisi cu simplitate că era firesc să se ducă acolo. Erau prietenii lui şi dorea să ajungă undeva unde să se poată gândi la lucrul acesta îngrozitor ce se abătuse asupra lui din plin senin.

Ajungând cu depoziția în acest punct, şi cum nici Jephson, nici el nu mai ştiau ce să spună, după o pauză, primul se întoarse şi, răspicat, totuşi liniştit, spuse:

— Clyde, dumneata ai jurat în mod solemn în fața acestor jurați, în fața judecătorului, în fața tuturor oamenilor de aici şi, mai presus de toate, în fața lui Dumnezeu că vei spune adevărul întreg, şi nimic altceva decât adevărul! Îți dai seama ce înseamnează. Asta?

— Da, domnule.

— Juri înaintea lui Dumnezeu că n-ai lovit-o pe Roberta Alden în timp ce vă aflați în barcă?

— Jur! N-am lovit-o!

— Juri că nu ai aruncat-o în lac?

— Jur! Nu am aruncat-o!

— Juri că nu ai încercat în nici un fel, cu bună-ştiinţă şi dinadins, să răstorni barca aceea sau să pricinuieşti, în orice alt mod, moartea ei?

— Jur! Strigă Clyde, apăsat şi cu patetism.

— Juri că a fost un accident, nepremeditat şi nepus la cale de dumneata?

— Jur! Minţi Clyde, care simţea că în lupta să pentru viaţă spunea totuşi o parte de adevăr, deoarece accidentul acela nu fusese premeditat şi plănuit. Lucrurile nu se petrecuseră aşa cum îşi pusese el în gând, şi putea deci să jure.

Apoi Jephson, trecându-şi una din mâinile-i mari peste faţă şi privind cu un aer nepăsător spre public şi spre juraţi, în timp ce buzele-i strânse formau o linie lungă şi plină de înţeles, anunţă:

— Martorul e la dispoziţia acuzării.

CAPITOLUL 92

Atitudinea lui Mason în tot timpul acestui interogatoriu fusese aceea a unui ogar nerăbdător să pornească în urmărirea prăzii, aceea a unui câine lup gata să-şi sfâşie victima. Era stăpânit de o dorinţă puternică şi neînfrânata de a reduce la zero această depoziţie, de a arăta că de la început şi până la sfârşit nu e decât o urzeală de minciuni, ceea ce, în parte, era adevărat. Nici nu isprăvise bine Jephson, că procurorul şi sări din fotoliul său şi se postă în faţa lui Clyde, care, văzându-l arzând de dorinţa de a-l distruge, crezu că are de gând nici mai mult, nici mai puţin decât să se arunce asupra lui.

— Griffiths, aveai aparatul de fotografiat în mână în momentul când victima se apropia de dumneata, în barcă?

— Da, domnule.

— S-a împiedicat şi a căzut, şi dumneata ai lovit-o fără să vrei?

— Da.

— Probabil însă că acum nu-ți mai aminteşti că acolo, în pădure, pe țărmul lui Big Bittern, mi-ai spus că nu ai avut nici un fel de aparat de fotografiat!

— Ba da, domnule, îmi aduc aminte.

— Atunci, aceea a fost o minciună?

— Da, domnule procuror.

— Şi mi-ai spus-o cu aceeaşi tărie şi cu aceeaşi îndrăzneală cu care mi-o spui acum pe astălaltă?

— Nu mint. Am explicat de ce am spus atunci aşa.

— Ai explicat de ce ai spus aşa! Ai explicat de ce ai spus aşa! Şi pentru că ai mințit acolo, te aştepți să fii crezut aici, nu-i aşa?

Belknap se sculă să protesteze, dar Jephson îl trase înapoi şi-l făcu să se aşeze.

— Totuşi, acesta este adevărul!

— Şi nici o putere din lumea asta nu te-ar putea face să minți şi aici, bineînțeles, nici chiar dorința dumitale puternică de a scăpa de scaunul electric?

Clyde păli şi tremură uşor; pleoapele lui roşii şi obosite se zbătură.

— S-ar putea, nu ştiu, dar nu cred că aş face-o sub prestare de jurământ.

— Nu crezi! Aha! Înțeleg! Poți minți oriunde te afli, oricât. În orice împrejurare, numai atunci când eşti judecat pentru omor, nu!

— Nu, domnule procuror. Nu despre asta e vorba. Ceea ce vă spun acum e adevărul adevărat.

— Şi juri pe *Biblie,* nu-i aşa, că în sufletul dumitale s-a petrecut atunci o schimbare?

— Da, domnule procuror. Aşa este!

— Domnişoara Alden era foarte tristă, iar faptul acesta a făcut ca în sufletul dumitale să se petreacă o asemenea schimbare?

— Da, domnule. Aşa s-au petrecut lucrurile.

— Bine, Griffiths, ascultă: când Roberta Alden era la țară şi te aştepta, ți-a scris toate scrisorile acelea, nu-i aşa?

— Da, domnule procuror.

— Primeai cam câte una la două zile, nu-i aşa?

— Da, domnule procuror.

— Dar dumneata ştiai că e singură şi se simte foarte nenorocită acolo, nu-i aşa?

— Da, domnule, dar am explicat...

— Da, ai explicat! Vrei să spui că avocații au explicat pentru dumneata! Nu te-au instruit ei zi de zi în închisoare ce şi cum anume să răspunzi la proces?!

— Nu, domnule! Ripostă Clyde sfidător, deoarece în clipa aceea întâlni privirile lui Jephson.

— Foarte bine! Atunci de ce, când te-am întrebat eu la lacul Bear cum anume a murit biata fată, de ce nu mi-ai spus chiar acolo toate istoriile astea, cel puțin ca să eviți atâtea neplăceri, bănuieli şi cercetări? Nu crezi că publicul te-ar fi ascultat atunci cu mai multă bunăvoință şi încredere decât acuma, după ce ți-au trebuit cinci luni ea să faci un plan de apărare cu ajutorul celor doi avocați?

— Dar n-am făcut nici un plan cu ajutorul nici unui avocat, stărui Clyde, continuând să-l privească pe Jephson, care îl sprijinea cu toată energia lui cerebrală. Am explicat adineauri de ce anume am procedat aşa.

— Ai explicat! Ai explicat! Tună Mason, aproape scos din sărite la gândul că această explicație falsă era un scut sau o barieră în dosul căreia Clyde putea să se ascundă ori de câte ori se simțea prea rău încolțit... şobolan afurisit! Se vedea limpede că tremură de furie, dar continuă:

— Şi înainte de a te duce acolo — pe vremea când îți scria — scrisorile ei ți se păreau destul de triste, nu-i aşa?

— Desigur, domnule procuror. Vreau să spun... şovăi, se încurcă — cel puțin anumite pasaje.

— Aha, înțeleg! Acum, doar anumite pasaje! Dacă nu mă înşel, ai spus adineauri că ți s-au părut triste.

— Da, mi se par triste.

— Şi ți s-au părut triste, nu?

— Da, domnule, mi s-au părut triste.

Dar ochii lui Clyde începeau să rătăcească nervos în direcția lui Jephson, care îl fixa cu o privire asemenea unei raze de foc.

— Îți aduci aminte că ți-a scris aceste rânduri? întrebă Mason, ridicând şi despăturind una dintre scrisori, pe care o citi:

„Clyde, voi muri cu siguranță, dragul meu, dacă nu vii. Sunt aşa de singură... Acum sunt aproape nebună. Aş vrea să plec şi să nu mă mai întorc sau să te supăr vreodată. Ah, dacă ai vrea măcar să-mi telefonezi, barem o dată la două zile, fiindcă nu vrei să-mi scrii, şi asta tocmai acum, când am ațâța nevoie de tine şi de un cuvânt de încurajare."

Vocea lui Mason era dulce, melancolică în timp ce vorbea, puteai să simți valul de milă care se răspândea ca un sunet sau ca o culoare, nu numai prin el, ci prin fiecare spectator din sala aceea înaltă şi îngustă.

— Cum ți se pare, e o scrisoare tristă?

— Da, domnule procuror, mi se pare tristă.

— Ți s-a părut tristă şi atunci?

— Da, domnule procuror.

— Ştiai că e sinceră, nu-i aşa? Tună Mason.

— Da, domnule procuror.

— Atunci cum se face că măcar o parte din mila despre care spui că te-a cuprins într-un chip atât de puternic în largul lacului Big Bittern nu te-a îndemnat la Lycurgus să pui mâna pe telefonul din casa doamnei Peyton, unde te aflai, şi să o asiguri pe fata asta părăsită, măcar printr-un cuvânt, că ai de gând să te duci la ea? N-ai făcut-o cumva din pricină că mila dumitale pentru ea nu era atunci atât de mare cum a fost după ce ți-a trimis scrisoarea de amenințare? Sau pentru că nutreai un scop ascuns şi ți-era teamă că, telefonându-i prea des, ai putea să atragi atenția? Cum se face că la Big Bittern te-a cuprins dintr-o dată o milă nesfârşită, câtă vreme la Lycurgus habar n-aveai ce e milă? Oare la dumneata mila e un sentiment pe care-l poți face să curgă şi să-l opreşti când vrei, ca pe un robinet?

— Eu n-am spus niciodată că nu mi-a fost milă deloc! Răspunse Clyde sfidător, pentru că tocmai în clipa aceea Jephson îl străfulgera cu o privire.

— Ei da, ai lăsat-o să aştepte până când a trebuit să te ameninţe, cuprinsă de groază şi durere!

— Am admis că nu m-am purtat cu ea cum trebuie.

— Ha, ha, cum trebuie! *Cum trebuie!* Şi din cauza unor astfel de mărturisiri, în ciuda tuturor dovezilor pe care le avem aici, inclusiv depoziţia dumitale, te aştepţi să ieşi din sala asta ca om liber, nu-i aşa?

Belknap nu se mai putu stăpâni. Protestă şi se adresă judecătorului cu o vehemenţă turbată:

— E o infamie, domnule preşedinte! I se va permite oare domnului procuror districtual să transforme fiece întrebare într-un discurs?

— Opoziţia se respinge! ripostă preşedintele. Domnul procuror va binevoi să-şi formuleze întrebările în mod adecvat.

Mason primi admonestarea cu seninătate, apoi se întoarse din nou spre Clyde.

— Ai spus că în barcă, în largul lacului Big Bittern, ţineai în mână acest aparat de fotografiat, pe care tăgăduiseşi că l-ai fi avut!

— Da, domnule procuror.

— Şi ea se afla la pupa bărcii?

— Da, domnule procuror.

— Burton, fii bun şi adu barca înăuntru, i se adresă el lui Burleigh.

Patru adjuncţi ai procurorului districtual ieşiră printr-o uşă laterală din partea din fund a sălii şi se întoarseră curând, aducând barca în care se aflaseră Clyde şi Roberta şi aşezând-o în faţa juraţilor. La vederea ei, Clyde fu cuprins de un fior de gheaţă şi făcu ochii mari. Chiar barca aceea! Clipi nervos şi începu să tremure de-a binelea, în timp ce publicul se agită şi privea intrigat. Toată sala fremăta de curiozitate şi interes. Deodată, Mason, luând aparatul de fotografiat şi fluturându-l în faţa lui Clyde, strigă:

— Ei, Griffiths, ce zici? Iată aparatul pe care nu l-ai avut niciodată! Urcă-te în barcă, ia aparatul şi arată-le domnilor juraţi unde şedeai dumneata şi unde şedea domnişoara Alden. Şi, dacă poţi, arată-ne exact cum, în ce fel ai lovit-o şi unde a căzut domnişoara Alden.

— Mă opun! Declară Belknap.

Urmă o lungă şi monotonă controversă juridică, pe care judecătorul o curmă, autorizând această demonstrație, cel puțin, pentru moment. La sfârşitul ei, Clyde declară:

— Totuşi, nu am lovit-o intenționat.

La care Mason replicăm

— Da, te-am auzit depunând în acest sens.

Apoi Clyde coborî şi, după ce fu sucit într-o parte şi în alta, păşi în cele din urmă în barcă şi se aşeză pe banca din mijloc, în timp ce trei bărbați țineau barca în echilibru.

— Acum, Newcomb, fii bun şi vino încoace şi aşază-te acolo unde se presupune că a stat domnişoara Alden. Ocupă orice poziție îți va spune acuzatul că ar fi ocupat-o victima.

— Da, domnule, spuse Newcomb, trecând în față şi aşezându-se, în timp ce Clyde căuta zadarnic să prindă privirile lui Jephson, care stătea acum cam în spatele lui...

— Ei, Griffiths, urmă Mason, arată-i domnului Newcomb cum s-a ridicat domnişoara Alden şi a venit spre dumneata. Dă-i toate indicațiile.

Clyde, simțindu-se neputincios, într-o poziție falsă, şi urât de toată lumea, se sculă din nou şi, cu mişcări nervoase şi rigide — ciudățenia acestei situații îl făcea să fie de o stângăcie nemaipomenită — încercă să-i arate lui Newcomb cum s-a ridicat Roberta, pe jumătate păşind, pe jumătate târându-se, apoi cum s-a împiedicat şi a căzut. După aceea, cu aparatul de fotografiat în mână, încercă să arate cât mai exact cu putință felul cum, inconştient, îşi întinsese brațul înainte, lovind-o pe Roberta, fără să ştie prea bine unde, în obraz şi în bărbie, poate, nu era sigur, dar fără nici o intenție, fireşte, şi nu îndeajuns de puternic pentru a o răni, cel puțin aşa crezuse în momentul acela.

Imediat, între Belknap şi Mason se iscă o nouă controversă cu privire la validitatea unei astfel de demonstrații, deoarece Clyde declară că nu-şi putea aduce aminte cu precizie, dar Oberwaltzer admise în cele din urmă demonstrația, pentru motivul că ea va arăta, fie chiar şi aproximativ, dacă a fost nevoie de o lovitură uşoară sau puternică pentru a face o persoană, care nu avea o

poziție prea sigură în momentul acela, să-şi piardă echilibrul.

— Dar, pentru numele lui Dumnezeu, faceți toată mascarada asta cu un bărbat de statura domnului Newcomb, ca să demonstrați ce s-ar fi întâmplat în cazul unei fete de înălțimea şi greutatea domnişoarei Alden? Stărui Belknap.

— Foarte bine, atunci să aducem o fată de talia şi greutatea domnişoarei Alden.

Imediat o chemă pe Zillah Saunders şi o, rugă să treacă în locul lui Newcomb. Ceea ce nu-l împiedică pe Belknap să protesteze:

— Şi ce-i cu asta? Condițiile nu sunt aceleaşi. Barca nu e pe apă. Nu există două persoane care să reziste la fel sau să reacționeze fiziceşte în acelaşi mod la nişte lovituri întâmplătoare!

— Atunci dumneata refuzi să permiți efectuarea acestei demonstrații? (întrebarea venea din partea lui Mason, care se întoarse spre el şi îl privi cu cinism.)

— O, nu, n-aveți decât s-o faceți! Dar toată lumea îşi poate da lesne seama că nu are nici un sens, stărui Belknap, căutând să-l convingă de contrariul.

Deci, ascultând de indicațiile lui Mason, Clyde o împinse pe Zillah aproape tot atât de puternic (aşa se gândea el) cum o împinsese accidental pe Roberta. Fata căzu puțin pe spate, nu prea mult, dar putu să se prindă totuşi cu mâinile de cele două margini ale bărcii şi să se sprijine. Şi cu toate că Belknap îşi închipuise că obiecțiile lui vor contracara efectul acestei demonstrații, jurații avură impresia că, obsedat de culpabilitatea sa şi de teama pedepsei capitale, Clyde se sforța, probabil, să atenueze un gest care, nu încăpea îndoială, trebuie să fi fost făcut cu infinit mai multă violență. Oare nu declaraseră doctorii, sub prestare de jurământ, că atât această lovitură, cât şi aceea dată în creştetul capului au fost, desigur, puternice? Iar Burton Burleigh nu declarase că a descoperit un fir de păr în aparat? Dar țipătul pe care-l auzise femeia aceea? Oare nu spunea nimic? După acest incident, curtea îşi suspendă şedința până a doua zi.

În dimineața următoare, lovitura de ciocan prin care preşedintele deschidea şedința îl găsi pe Mason tot atât de proaspăt, de viguros şi de îndârjit ca totdeauna. Iar Clyde, după o noapte chinuitoare

petrecută în celulă şi după numeroase încurajări din partea lui Jephson şi Belknap, hotărî să se arate cât mai rece, cât mai energic şi cu o înfăţişare cât mai nevinovată, deşi nu mai simţea nici o tragere de inimă, deoarece era convins că opinia pu-plică îi era cu desăvârşire ostilă, că îl socotea vinovat. Mason atacă, plin de ferocitate şi cu o violenţă extremă:

— Griffiths, persişti să afirmi că ai încercat o schimbare sufletească?

— Da, domnule procuror.

— Dumneata ai auzit vreodată despre oameni care au fost readuşi la viaţă după un înec aparent?

— Nu înţeleg prea bine.

— Ştii, desigur, că unii oameni despre care se presupune că s-au înecat, deşi se duc la fund şi nu mai ies singuri la suprafaţă, sunt uneori scoşi din apă şi readuşi la viaţă prin metode de prim-ajutor, mişcându-li-se braţele şi rostogolindu-se un butuc sau un butoiaş peste pieptul şi burta înecatului. Ai auzit vorbindu-se despre asta, nu-i aşa?

— Da, domnule procuror, cred că da. Am auzit că unii oameni sunt readuşi la viaţă după ce se presupune că s-au înecat, dar cred că n-am auzit cum anume.

— Nu?

— Nu, domnule procuror.

— Nici cât timp poate sta cineva sub apă, pentru ca după aceea să fie readus la viaţă?

— Nu, domnule procuror, nu am auzit niciodată!

— N-ai auzit, de pildă, că o persoană care a stat în apă timp de cincisprezece minute poate să mai fie readusă la viaţă?

— Nu, domnule procuror.

— Prin urmare, nici nu ţi-a trecut prin minte, după ce ai înotat până la ţărm, că mai aveai timp să strigi după ajutor şi s-o salvezi chiar atunci?

— Nu, domnule procuror, nu m-am gândit la asta. Mi-am închipuit că a murit imediat.

— Da. Dar în clipa când se mai afla încă în viaţă, când mai plutea încă la suprafaţa apei, ce-ai de zis? Eşti un înotător destul

de bun, nu-i aşa?

— Da, domnule procuror, înot destul de bine.

— Destul de bine, de pildă, ca să te salvezi pe dumneata înotând pe o distanță de mai mult de cinci sute de picioare, îmbrăcat şi încălțat. Da?

— Da, domnule procuror, am străbătut distanța asta înot. Atunci...

— Da, şi aş zice că e o adevărată performanță pentru cineva care nu a putut să înoate o bucățică de treizeci şi cinci de picioare până la o barcă răsturnată! Conchise Mason.

Jephson respinse cu un gest al mâinii sugestia lui Belknap de a cere ca această remarcă să nu fie reținută de curte.

După aceea Clyde fu interogat cu privire la diversele sale experiențe de vâslaş şi înotător şi trebui să spună de câte ori s-a aventurat pe diferite lacuri cu ambarcațiuni atât de periculoase cum sunt canoele, fără să i se fi întâmplat vreodată vreun accident.

— Prima dată când ai plimbat-o pe Roberta pe lacul Crum erai într-o canoe, nu-i aşa?

— Da, domnule procuror.

— Şi nu ți s-a întâmplat nici un accident atunci?

— Nu, domnule procuror.

— Țineai mult la ea în timpul acela, nu-i aşa?

— Da, domnule procuror.

— Dar în ziua când s-a înecat la Big Bittern, cu barca asta solidă, cu fundul rotund, mai țineai la ea?

— V-am spus doar care erau sentimentele mele atunci.

— Şi, bineînțeles, nu poate exista nici o legătură între faptul că pe lacul Crum țineai la ea, iar pe Big Bittern...

— Am spus cum mă simțeam atunci!

— Totuşi, voiai să scapi de ea, nu-i aşa? Pentru ca, după ce ea avea să moară, să fugi cu cealaltă fată. Nu negi, nu-i aşa?

— Am explicat de ce am făcut-o, repetă Clyde.

— Ai explicat! Ai explicat! Şi te aştepți ca orice persoană de bună-credință, cinstită şi înțelegătoare să acorde credit acestei explicații, nu?

Puțin mai lipsea ca Mason să-şi iasă cu totul din sărite. Clyde

nu îndrăzni să mai spună nimic. Preşedintele anticipă opoziția lui Jephson şi strigă:

— Opoziția e admisă! Dar Mason continuă:

— Este imposibil, nu-i aşa, Griffiths, să-ți fi scăpat din mână, o clipă, conducerea bărcii şi s-o fi făcut dumneata însuți să se clatine... Spunând acestea, se apropie de el, rânjind.

— Nu, domnule procuror, nu mi-a scăpat nici o clipă din mână, a fost însă un accident pe care nu l-am putut evita.

Clyde răspunsese cu deplin sânge rece, deşi era palid şi obosit.

— Un accident! Ca şi accidentul acela de la Kansas City, de pildă? Se pare că ai o înclinare deosebită către astfel de accidente, nu-i aşa, Griffiths? Îl întrebă Mason rar şi apăsat, rânjind din nou.

— Am explicat în ce fel s-au petrecut toate, răspunse Clyde cu nervozitate.

— Eşti obişnuit cu accidentele care sfârşesc prin moartea fetelor, nu-i aşa? Întotdeauna fugi când moare câte una?

— Protestez! Mă opun! Urlă Belknap, sărind în picioare.

— Opoziția e admisă! Declară Oberwaltzer, tăios. Instanța pe care o prezidez nu a fost sesizată de nici un alt accident. Acuzarea să se limiteze la chestiunea în litigiu.

— Griffiths, continuă Mason, încântat de felul cum îşi luase revanşa față de pledoaria lui Jephson privitoare la accidentul de la Kansas City, când barca s-a răsturnat, după lovitura aceea accidentală a dumitale, iar dumneata şi domnişoara Alden ați căzut în apă, cât de departe vă aflați unul de altul?

— N-am putut să observ în momentul acela.

— Erați destul de aproape, nu-i aşa? Cel mult la o distanță de un picior sau două, de bună seamă, dacă ne gândim la felul cum şedeați în barcă!

— N-am observat. Se poate să fie aşa cum spuneți dumneavoastră, domnule procuror.

— Erai destul de aproape de ea ca s-o apuci şi s-o susții, dacă ai fi vrut, nu-i aşa? Doar acesta era motivul pentru care ai sărit în picioare în momentul când era pe punctul să cadă jos din barcă!

— Da, pentru asta am sărit, rosti Clyde tărăgănat, dar nu eram destul de aproape ca s-o apuc. Ştiu că m-am scufundat complet în

apă, iar când am ieşit din nou la suprafață, era la oarecare depărtare de mine.

— La ce depărtare exact? Cam cât ar fi de aici până la capătul ăsta al băncii domnilor jurați, până la capătul celălalt, sau până la jumătatea drumului? Cât?

— Am spus că n-am văzut bine. Bănuiesc că a fost o distanță că de aici până la capătul celălalt al băncii, minți el, exagerând distanța cu cel puțin opt picioare.

— Nu zău! Exclamă Mason, prefăcându-se mirat. Barca se răstoarnă, amândoi cădeți în apă, unul lângă altul, iar când dumneata ieşi la suprafață, vă despart aproape douăzeci de picioare! Nu crezi că memoria îți joacă o festă?

— Aşa mi s-a părut când am revenit la suprafață.

— Bine. Acum, după ce barca s-a răsturnat şi ați revenit la suprafață amândoi, unde te aflai dumneata în raport cu barca? Barcă e aici, arată-ne distanța la care te găseai dumneata față de ea; indică un punct din sală.

— După cum am mai spus, nu mi-am dat seama exact în momentul când am ieşit la suprafață, răspunse Clyde, privind nervos şi cu un aer nesigur spațiul din fața lui. (Fără îndoială că i se întindea o cursă.) Cam de aici până la balustradă aceea de dincolo de masa dumneavoastră... aşa cred.

— Prin urmare, cam treizeci sau treizeci şi cinci de picioare, spuse Mason cu viclenie, plin de încredere.

— Da, domnule. S-ar putea. Nu sunt tocmai sigur.

— Ei, acum, dacă dumneata eşti acolo, şi barca e aici, unde se afla domnişoara Alden în momentul acela?

Clyde îşi spuse că Mason trebuie să aibă în minte cine ştie ce schemă geometrică ori matematică, prin care şi-a propus să stabilească vinovăția lui. Se puse, aşadar, în gardă şi aruncă o privire în direcția lui Jephson. Totodată, îşi dădea seama că nu putea să o situeze pe Roberta prea departe. Spusese că nu ştia să înoate. Nu era deci firesc să fie mai aproape de barcă decât el? Fără îndoială că da. Tresări. Prin urmare, ar fi putut foarte bine afirma că Roberta se găsea la jumătatea acestei distanțe, nu mai departe. Declară în acest sens. Iar Mason se grăbi să continue:

— Foarte bine, asta înseamnă că nu era la o distanță mai mare de cincisprezece picioare de dumneata sau de barcă.

— Nu, domnule procuror, probabil că nu. Cred că nu era.

— Atunci vrei să spui că nu ai fi putut înota o distanță atât de mică pentru ca s-o ții la suprafață până în clipa când ați fi ajuns la barcă, deşi barca se afla la o depărtare de cincisprezece picioare de ea?

— Vedeți, aşa cum am spus, eram puțin cam zăpăcit când am revenit la suprafață, iar ea se zbătea şi țipa atât de rău, încât...

— Dar barca era acolo, la o depărtare de cel mult treizeci şi cinci de picioare, după cum spui dumneata, deşi e o distanță destul de mare ca s-o poată parcurge o barcă într-un timp atât de scurt... Şi vrei să ne convingi că, deşi ai putut să înoți cinci sute de picioare până la țărm după aceea, totuşi nu ai putut înota până la barcă pentru a o împinge înainte şi a-i da putința să se salveze? Se zbătea în apă ca să se țină la suprafață, nu-i aşa?

— Da, domnule procuror. Dar la început am fost amețit — pledă Clyde cu un aer sumbru, conştient de faptul că privirile tuturor juraților şi ale tuturor spectatorilor sunt ațintite spre chipul lui — şi... şi... (descurajat din cauza bănuielilor şi a neîncrederii generale care, îl apăsau puternic, nervii lui cedaseră aproape complet, iar acum şovăia şi se bâlbâia) nu m-am gândit, cred, suficient de repede ce anume trebuie să fac. Pe de altă parte, mă temeam că, dacă am să mă apropii de ea...

— Ştiu. „Un laş intelectual şi moral”... rânji Mason. Pe de altă parte, foarte încet la gândire când e în avantajul dumitale să fii încet, şi foarte iute când e în avantajul dumitale să fii iute! Aşa este?

— Nu, domnule procuror.

— Bine, dacă nu, atunci spune, Griffiths, cum se face că, după ce ai ieşit din apă, câteva clipe mai târziu, ai avut destulă prezență de spirit să te opreşti şi să îngropi trepiedul acela înainte de a pleca prin pădure, pe câtă vreme atunci când a fost vorba s-o salvezi, te-ai zăpăcit şi n-ai mai fost în stare să mişti nici un deget? Cum se face că ai devenit atât de calm şi de calculat în momentul când ai pus piciorul pe pământ? Ce ai de spus la asta?

— Păi… v-am spus… după aceea mi-am dat seama că nu-mi mai rămânea nimic altceva de făcut.

— Da, am auzit cu toții. Dar dumneata nu eşti de părere că e nevoie de foarte mult sânge rece pentru ca, după atâta panică pe apă, să te opreşti, într-un moment ca acela, şi să iei o asemenea măsură de prevedere, cum este îngroparea trepiedului? În ce fel se explică faptul că ai putut să te gândeşti atât de bine la asta, dar să fii totuşi incapabil să te gândeşti la barcă doar cu câteva minute mai înainte?

— Bine… dar…

— Nu voiai ca fata să trăiască, în ciuda pretinsei schimbări petrecute în sufletul dumitale! Asta este! Tună Mason. Acesta este tristul, cumplitul adevăr! Fata se îneca, aşa cum doreai dumneata, şi atunci ai lăsat-o să se înece! E adevărat sau nu?

Tremura de-a binelea în timp ce striga aceste cuvinte, iar Clyde, având în fața lui barca aceea, în toată realitatea ei materială, ochii Robertei şi strigătele ei din clipa când se scufunda — apărute aievea cu toată forța lor patetică şi îngrozitoare — se făcu mic şi se ghemui pe scaunul lui, pur şi simplu înspăimântat de interpretarea lui Mason, atât de apropiată de cele ce se petrecuseră în realitate. Pentru că niciodată, nici chiar lui Jephson sau Belknap nu le mărturisise că, atunci când Roberta se afla în apă, nu voise s-o scape. Mințise cu încăpățânare tot timpul, afirmând că a vrut s-o salveze, dar că lucrurile s-au petrecut aşa de repede, atât de rău l-au zăpăcit şi înspăimântat țipetele şi zbaterile ei, încât n-a mai putut face nimic înainte ca ea să se scufunde.

— Eu… eu am vrut s-o salvez… se bâlbâi Clyde, cu fața ca cenuşa, dar… dar… după cum am spus, eram amețit… şi… şi…

— Şi nu-ți dai seama că minți?! Țipă Mason, aplecându-se mai mult spre el, cu brațele vânjoase ridicate în aer, cu fața congestionată, încruntată şi amenințătoare, ca o Nemesis[30] răzbunătoare, sau ca un monstru dintre cei sculptați la gura fântânilor arteziene. Nu ştii că în mod intenționat, cu viclenie şi cu un desăvârşit sânge rece, ai lăsat-o pe fata aceea sărmană şi chinuită să moară acolo, când ai fi putut-o salva tot aşa de uşor

---

30 Zeița răzbunării în mitologia antică.

cum ai putut să străbați înot primele cincizeci de picioare din cele cinci sute pe care le-ai înotat pe urmă, ca să te salvezi pe dumneata însuți?!

Acum era deplin încredințat că știe exact cum a asasinat-o Clyde pe Roberta: atât atitudinea, cât şi înfățişarea lui îl convinseseră şi era hotărât să-i smulgă o mărturisire completă. Şi, cu toate că Belknap sări imediat în picioare, protestând pentru faptul că clientului său i se pricinuieşte în chip răuvoitor un grav prejudiciu înaintea juraților, susținând totodată că are dreptul de a cere — şi chiar cere — ca-sa-rea procesului, opoziție pe care judecătorul Oberwaltzer o respinse pe loc, Clyde avu totuşi timpul să răspundă, însă pe un ton cât se poate de sfios şi slab:

— Nu, nu! Nu am făcut-o! Aş fi salvat-o... dacă mi-ar fi fost cu putință.

Întreaga lui atitudine, însă, după, cum remarcară toți jurații, era aceea a unui om care nu spune, de fapt, adevărul, a unui om cu totul laş din punct de vedere intelectual şi moral, aşa cum susținuse Belknap, dar, mai rău încă, vinovat cu adevărat de moartea Robertei. Căci, în definitiv — se întreba fiecare jurat ascultându-l — de ce n-ar fi putut-o salva, când a avut destulă putere să înoate până la țărm după aceea, sau cel puțin de ce n-a înotat până la barcă, s-o împingă şi s-o ajute astfel pe fată să se agațe de ea?

— Victima nu avea decât o sută de livre[31], nu-i aşa? Continuă. Mason cu înfrigurare.

— Da, aşa cred.

— Dar dumneata ce greutate aveai pe atunci?

— Cam o sută patruzeci de livre, răspunse Clyde.

— Va să zică, unui bărbat de o sută patruzeci de livre, rânji Mason întorcându-se spre juriu, îi este teamă să se apropie de o fata slabă, bolnavă, de o sută de livre, care se îneacă, de teamă că nu cumva să se agațe de el şi să-l tragă la fund! Şi asta când la o distanță de cincisprezece sau douăzeci de picioare se găsea o barcă în perfectă stare, destul de solidă să poată ține trei sau patru persoane! Ce ai de spus?

---

31 O livră = 150 gr.

Spre a da mai mult relief cuvintelor şi a lăsa să se scurgă timpul necesar pentru producerea efectului dorit, Mason se întrerupse, scoase din buzunar o batistă mare şi albă şi, după ce-şi şterse gâtul, fața şi încheieturile mâinilor, ude leoarcă din pricina eforturilor fizice şi sufleteşti, se întoarse către Burton Burleigh şi spuse:

— Puteți lua barca, Burton. Nu mai avem nevoie de ea, cel puțin deocamdată.

Cele patru ajutoare ale procurorului o scoaseră afară. După ce-şi recapătă cumpătul, Mason se întoarse încă o dată spre Clyde şi începu astfel:

— Griffiths, dumneata ai cunoscut destul de bine culoarea şi moliciunea părului Robertei Alden, nu-i aşa? Ați avut legături destul de intime, nu?

— Cunosc culoarea părului ei, sau, cel puțin, aşa-mi închipui, răspunse Clyde cu o strâmbătură, înfiorat din creştet până în tălpi, fapt care nu scăpă privirii celor de față.

— Şi moliciunea, nu-i aşa? stărui Mason. În zilele acelea de mare tandrețe — înainte de a-şi face apariția domnişoara X — l-ai mângâiat probabil adesea.

— Nu ştiu dacă l-am mângâiat, răspunse Clyde, întâlnind o privire aruncată de Jephson.

— Totuşi, în linii generale, trebuie să ştii dacă a avut un păr gros ori subțire, aspru sau mătăsos. Ştii, nu-i aşa?

— Era mătăsos, da.

— Ei bine, iată o şuviță din părul acela, adăugă el mai curând pentru a-l chinui pe Clyde, pentru a-i biciui nervii şi ducându-se spre masa lui, unde se afla un plic, din care scoase o şuviță lungă de păr castaniu. Seamănă cu părul ei?

Întinse şuvița spre Clyde, care, tulburat şi zguduit, se feri într-o parte, ca şi cum ar fi fost un lucru necurat sau periculos, dar, o clipă mai târziu, căută să-şi revină. Privirile atente ale juraților observară însă toate acestea.

— Nu-ți fie teamă, stărui Mason ironic. E doar o, şuviță din părul iubitei dumitale... care e moartă!

Tulburat de acest comentariu şi observând privirile curioase ale

juraților, Clyde luă șuvița în naînă.

— Seamănă la vedere şi pipăit cu părul ei, ce zici? Continuă Mason.

— Da, se pare că seamănă, răspunse Clyde copleşit.

— Perfect! Continuă Mason, îndreptându-se repede spre masă şi întorcându-se cu aparatul de fotografiat, în care, între lentilă şi declanşator, erau prinse cele două fire din părul Robertei, vârâte acolo de către Burleigh. I-l întinse lui Clyde: ia aparatul acesta în mână. E al dumitale, deşi ai jurat că nu-ți aparține, şi uită-te la cele două fire de păr de acolo. Le vezi? Şi întinse aparatul, de parcă ar fi vrut să-l lovească. S-au prins acolo probabil în clipa când ai lovit-o aşa de uşor, încât s-a ales cu rănile acelea de pe față. Poți declara în fața juraților dacă firele acestea de păr sunt său nu ale ei?

— N-aş putea să spun, răspunse Clyde eu o voce stinsă.

— Cum? Vorbeşte mai tare! Nu fi chiar atât de laş „din punct de vedere intelectual şi moral”! Sunt, ori nu sunt ale ei aceste fire de păr?

— N-aş putea să spun… repetă Clyde, fără să le mai privească.

— Uită-te la ele! Uită-te la ele! Compară-le cu şuvița asta. Noi ştim că sunt fire din părul ei. Şi ştii şi dumneata, nu-i aşa? Nu face pe dezgustatul! I-ai atins doar adesea părul cât timp a fost vie. Acum e moartă. Aşa că firele astea de păr n-au să te muşte. Sunt, sau nu sunt aceste două fire de păr identice cu cele de aici — despre care noi ştim că sunt ale ei, au aceeaşi culoare — sunt ele la fel de mătăsoase? Uită-te bine! Răspunde! Sunt, sau nu sunt?

Clyde, sub presiunea aceasta şi în ciuda protestelor lui Belknap, fu silit să privească firele de păr şi apoi să le pipăie. Răspunse, totuşi, precaut:

— N-aş putea să spun. Se pare că seamănă, dar n-aş putea să mă pronunț…

— N-ai putea, nu?! Nici chiar acum, deşi ştii că, în momentul când ai lovit-o atât de brutal cu aparatul de fotografiat, aceste două fire de păr s-au prins şi au rămas acolo?

— Dar n-am lovit-o brutal, stărui Clyde, cu privirile ațintite asupra lui Jephson, şi n-aş putea să mă pronunț.

Îşi spunea că nu se va lăsa intimidat în felul acesta de Mason;

totuşi, se simțea foarte slăbit şi neputincios. Iar Mason, triumfător în urma efectului psihologic realizat, dacă nu din alte motive, puse pe masă aparatul de fotografiat şi şuvița de păr şi observă:

— Ei bine, s-a stabilit precis, pe baza unor mărturii ample, că aceste două fire de păr se aflau în aparat în momentul când a fost găsit în apă. Iar dumneata însuți ai jurat că se găsea în mâna dumitale înainte de a fi căzut în apă!

Se întoarse cu fața într-o parte să se gândească la altceva, să descopere o nouă chestiune cu care să-l tortureze pe Clyde, apoi reîncepu:

— Griffiths, în legătură cu călătoria aceea spre sud, prin pădure, ce oră era când ai ajuns la Three Mile Bay?

— Cred că era 4 dimineața, cu puțin înainte de revărsatul zorilor.

— Şi ce-ai făcut dumneata între ora 4 şi ora când trebuia să plece vaporaşul?

— M-am plimbat.

— Prin Three Mile Bay?

— Nu, domnule procuror, prin împrejurimi.

— Prin pădure, bănuiesc, aşteptând să se trezească satul, ca să nu atragi atenția. Nu-i aşa?

— Am aşteptat până când a răsărit soarele. De altfel, eram obosit, aşa că m-am aşezat şi m-am odihnit puțin.

— Ai dormit bine şi ai avut vise plăcute?

— Eram obosit şi am dormit puțin, da.

— Şi cum se face că erai atât de bine informat cu privire la vaporaş, la ora când trebuia să plece şi la toate celelalte în Threa Mile Bay? Te-ai interesat mai dinainte de toate acestea?

— Dar toată lumea de acolo este perfect informată cu privire-Ia vaporaşul care face cursă între Sharon şi Three Mile Bay.

— Serios? Mai ai şi alte explicații?

— În timp ce căutam o localitate unde să ne căsătorim, amândoi am văzut vaporaşul răspunse Clyde subtil, şi am aflat că nu este tren până acolo, ci numai până la Sharon.

— Ați observat însă că e la sud de Big Bittern?

— Da, cred că da, răspunse Clyde.

— Şi că drumul acela, la apus de Gun Lodge, duce spre sud, făcând înconjurul extremităţii inferioare a lui Big Bittern?

— Când am ajuns acolo, am văzut că există un fel de drum, dar n-aş fi crezut că e un drum adevărat.

— Înţeleg. Cum se face atunci că, în clipa când i-ai întâlnit pe cei trei oameni în pădure, i-ai întrebat ce distanţă este până la Three Mile Bay?

— Nu i-am întrebat asta, răspunse Clyde conform instrucţiunilor lui Jephson. I-am întrebat dacă cunosc vreun drum până la Three Mile Bay şi cât de departe e acest drum. Nu ştiam dacă e drumul cel bun sau nu.

— Ei au declarat altfel.

— Nu mă interesează ce au declarat ei; eu i-am întrebat aşa cum v-am spus.

— Mi se pare că îi socoteşti pe toţi martorii drept nişte mincinoşi, cu excepţia dumitale... Nu-i aşa? Dar când ai ajuns la Three Mile Bay, te-ai oprit să mănânci? Probaţii că-ţi era foame, nu-i aşa?

— Nu, nu-mi era foame, răspunse Clyde cu simplitate.

— Voiai că pleci cât mai repede cu putinţă de acolo, nu-i aşa? Îţi era teamă că cei trei oameni ar putea să se ducă la Big Bittern şi, auzind despre moartea domnişoarei Alden, să spună că te-au văzut, nu-i aşa?

— Nu, nu este aşa. Dar nu voiam să rămân acolo. Am spus de ce.

— Da. Dar după ce ai ajuns la Sharon, unde te simţeai în mai multă siguranţă, erai ceva mai departe, n-ai ezitat să mănânci, nu-i aşa? Te-ai ospătat în lege, nu?

— N-aş putea să, spun. Am luat o ceaşcă de cafea şi un sandvici.

— Şi o bucată de plăcintă, cum am şi dovedit, adăugă Mason. După aceea ai intrat în mulţimea care venea de la gară, ca şi cum ai fi venit de la Albany, după cum le-ai spus după aceea tuturor. Este exact?

— Da, este exact.

— Ei bine, pentru un om într-adevăr nevinovat, care doar cu puţin timp mai înainte încercase o schimbare sufletească dintre cele mai lăudabile, nu crezi că ai luat prea multe precauţiuni? Să te

ascunzi aşa, să aştepţi în întuneric şi să spui după aceea că vii de la Albany…

— Am explicat toate amănuntele, persistă Clyde. Următorul atu al lui Mason fu încercarea de a-l acoperi pe Clyde de ruşine pentru faptul că, în ciuda a tot ceea ce fusese Roberta pentru el, a înregistrat-o la trei hoteluri diferite ca soţie nelegitimă a trei bărbaţi fictivi şi diferiţi, în trei zile diferite.

— De ce nu aţi luat camere separate?

— N-a vrut ea. Dorea să fie împreună cu mine. De altfel, nu aveam prea mulţi bani.

— Chiar aşa fiind, cum se face atunci că acolo aveai atât de puţin respect pentru ea, iar după aceea bunul ei renume te preocupa aşa de mult, încât, după moarte, ai socotit cu cale să fugi şi să tăinuieşti secretul morţii ei, pentru ca să-i aperi numele şi reputaţia, după cum susţii?

— Domnule preşedintei interveni Belknap, asta nu este o întrebare, ci un discurs.

— Îmi retrag întrebarea, ripostă Mason şi continuă: Apropo, Griffiths, dumneata admiţi că eşti un laş din punct de vedere intelectual şi moral, recunoşti acest lucru?

— Nu, domnule procuror, nu recunosc.

— Nu recunoşti?

— Nu, domnule procuror.

— Aşadar, atunci când minţi sub prestare de jurământ eşti întru totul egal cu oricare altă persoană care nu este laşă din punct de vedere intelectual şi moral şi meriţi tot dispreţul şi pedeapsa ce se cuvine unui sperjur şi unui martor mincinos. Este acest lucru exact?

— Da, domnule procuror. Cred că da.

— Bine, dacă nu eşti un laş din punct de vedere intelectual şi moral, cum poţi justifica faptul că ai lăsat-o pe fata aceea să se înece în lac, după ce, precum spui, ai lovit-o fără să vrei şi când ştiai foarte bine cât de mult vor suferi părinţii din pricina morţii ei, că n-ai spus nici un cuvânt nimănui, că ai şters-o frumuşel, că-ai ascuns trepiedul şi costumul şi ai fugit ca un asasin ordinar? Nu te-ai gândit că aşa se poartă numai un om care a pus la cale şi a

săvârşit un omor, încercând după aceea să scape, asta în cazul când ai auzit şi despre alte omoruri? Sau îți închipuiai că era doar un şiretlic din partea unui om laş sub raport intelectual şi moral, care căuta să se eschiveze de răspundere după ce ucisese o tânără fată pe care a sedus-o, ştiind că bună lui stare ar avea de suferit dacă această veste s-ar răspândi? Care din două?

— Totuşi, nu am ucis-o! Insistă Clyde.

— Răspunde la întrebare! Tună Mason.

— Rog curtea să dispună ca martorul să nu fie silit să raspundă la o astfel de întrebare, interveni Jephson, sculându-se. Şi privindu-l mai întâi pe Clyde, apoi pe Oberwaltzer. Este o chestiune pur discursivă, care nu are întru nimic de-a face cu fondul.

— Da, cererea se admite, răspunse Oberwaltzer. Martorul nu este ținut să răspundă.

Clyde, încurajat de acest ajutor neaşteptat, rămase cu privirea fixă.

— Bine, să continuăm, rosti Mason mai iritat decât oricând de vigilența şi eforturile lui Belknap şi Jephson, care căutau să pareze forța şi semnificația fiecărui atac al lui, şi, în consecință, mai hotărât decât oricând să nu cedeze. Spui că înainte de a te duce acolo nu aveai intenția să te căsătoreşti cu victima... în cazul când s-ar fi putut?

— Da, domnule procuror.

— Că ea voia ca dumneata s-o iei în căsătorie, dar dumneata nu te deciseseşi în acest sens?

— Da.

— Foarte bine! Îți aduci aminte de cartea de bucătărie, de serviciul de sare şi piper, de linguri. De cuțite şi alte lucruri pe care le-a pus în geamantanul ei?

— Da, domnule, îmi aduc aminte.

— Ce-ți închipui dumneata că era în mintea victimei când a plecat din Biltz cu toate lucruşoarele acelea? Credea că se duce să trăiască în vreo cameră mobilată, necăsătorită, în timp ce dumneata vei veni să o vezi o dată pe săptămână sau o dată pe lună?

Înainte ca Belknap să protesteze, Clyde răspunse cum trebuia:

— N-aş putea să spun ce era în mintea ei.

— Nu se poate, oare, ca dumneata să-i fi spus la telefon, atunci, când se afla la Biltz — de pildă, după ce ți-a scris că va verii la Lycurgus în cazul când nu te vei duce s-o iei — că te vei căsători cu ea?

— Nu, domnule procuror, nu i-am spus asta.

— Nu erai destul de laş „din punct de vedere intelectual şi moral” ca să te laşi intimidat în felul acesta, nu-i aşa?

— Nu am spus niciodată că aş fi fost un laş din punct de vedere intelectual sau moral.

— Dar nu înțelegeai să te laşi intimidat de o fată pe care ai sedus-o?

— În momentul acela nu simțeam că era de datoria mea s-o iau în căsătorie.

— Socoteai că nu va fi o partidă tot atât de bună ca domnişoara X, nu?

— Nu credeam că trebuie să mă însor cu ea de vreme ce n-o mai iubeam.

— Nici măcar pentru a-i salva onoarea şi a-i dovedi loialitatea dumitale?

— Nu mă gândeam atunci că am putea fi fericiți împreună.

— Bănuiesc că-ți spuneai acestea înainte de a se fi produs faimoasa schimbare din sufletul dumitale...

— Da, asta s-a întâmplat înainte de plecarea noastră la Utica!

— Şi într-o vreme când erai atât de captivat de domnişoara X?

— Eram îndrăgostit de domnişoara X, e drept.

— Ți-aduci aminte că în una dintre scrisorile la care dumneata n-ai răspuns niciodată (Mason scoase una dintre primele şapte scrisori şi citi) ți-a scris acestea: *„Mă simt foarte tulburată şi nu sunt sigură de nimic, deşi caut să nu mă gândesc, pentru că avem planul nostru, şi tu vei veni să mă iei, aşa cum ai promis”*. La ce anume făcea aluzie domnişoara Alden când a scris: *„... pentru că avem planul nostru”?*

— Nu ştiu exact, e posibil să se fi gândit la sosirea mea acolo, ca s-o iau şi s-o duc undeva pentru un timp oarecare.

— Nu ca să te căsătoreşti cu ea, desigur.

— Nu, asta nu i-o spusesem niciodată.

— Dar imediat după aceea, în aceeaşi scrisoare, spune: *„în drum spre casă, în loc să mă duc direct la părinți, m-am hotărât să mă opresc la Homer, s-o văd pe sora şi pe cumnatul meu, pentru că nu ştiu când îi voi mai vedea, şi țin atât de mult ca ei să mă vadă într-o situație respectabilă, sau să nu mă mai vadă niciodată”.* Ce crezi dumneata că a vrut ea să spună prin cuvântul acesta „*respectabilă*”? Să trăiască undeva în taină, necăsătorită... şi să aibă un copil, în timp ce dumneata îi vei trimite ceva bani, apoi să se întoarcă, poate, dându-se drept o fată cuminte, necăsătorită, sau drept o văduvă... sau cum? Nu.. vrei să crezi că se şi vedea căsătorită cu dumneata, cel puțin pentru o vreme, dorind să dea un nume copilului e i? „*Planul*” despre care vorbeşte ea nu putea prevedea altceva decât asta, ce zici?

— Din punctul ei de vedere, probabil că da, se eschivă Clyde. Dar eu n-am spus niciodată că o voi lua în căsătorie.

— Bine, bine! Să lăsăm asta deocamdată, continuă Mason cu îndârjire. Ascultă acum, spuse el, şi începu să citească un pasaj din cea de a zecea scrisoare: *„Nu-i aşa că e totuna pentru tine să vii cu câteva zile mai devreme decât ai avut de gând, da, dragul meu? Chiar dacă va trebui să ne mulțumim cu mai puțin, ştiu că vom răzbate, măcar în timpul cât voi fi cu tine, probabil şase sau opt luni cel mult. Am promis că te las să pleci la sfârşitul acestor luni dacă o să vrei tu. Ştiu să fiu econoamă la nevoie. Nu se poate altfel, Clyde, deşi, în interesul tău, aş vrea să nu fie aşa”.* Ce presupui că înseamnă toate acestea: „*econoamă*”, precum şi faptul că nu te va lăsa să pleci decât după opt luni? Oare să locuiască într-o cameră mobilată, în timp ce dumneata ai veni s-o vezi o dată pe săptămâna? Sau poate ai consimțit să o iei şi să te căsătoreşti cu ea, cum pare să creadă aici?

— Nu ştiu, în afară de cazul când şi-a închipuit cumva că mă poate sili, răspunse Clyde, în timp ce asistența — pădurarii, fermierii şi jurații — pufniră şi rânjiră, indignați de expresia „că mă poate sili”, pe care Clyde o rostise aproape fără să-şi dea seama. N-am consimțit niciodată la aşa ceva, adăugă el.

— Afară de cazul când te-ar fi silit! Va să zică aşa priveai

dumneata lucrurile?

— Da, domnule procuror.

— Ai putea să juri fără să mai stai pe gânduri, aşa cum ai jura pentru orice alt lucru?

— Păi am şi jurat în acest sens.

Atât Mason, cât şi Belknap, Jephson şi Clyde însuşi simţeau că dispreţul şi furia publică pe care majoritatea celor prezenţi le nutreau faţă de el de la început creşteau mereu şi destrămau orice posibilitate de apărare. Dispreţul şi mânia umpleau sala. Totuşi, Mason avea destul timp înaintea lui pentru a alege, la întâmplare, din numărul mare al dovezilor pe acelea de care avea nevoie spre a-l încurca, a-l intimida şi a-l tortura pe Clyde. Parcurgând cu privirea notele sale — aranjate în formă de evantai pe masă de către Earl Newcomb — Mason îşi reînnoi atacul:

— Griffiths, în cursul depoziţiei de ieri, făcută sub îndrumarea domnului Jephson (Jephson se înclină, ironic), ai vorbit despre schimbarea ce s-a produs în sufletul dumitale după ce ai întâlnit-o din nou pe Roberta Alden la Fonda şi la Utica, în luna iulie, chiar în momentul când porniseşi în această călătorie a morţii.

Clyde răspunse: „Da, domnule” înainte ca Belknap să fi putut protesta, totuşi avocatul reuşi să impună modificarea expresiei „călătorie a morţii” în „călătorie”.

— Înainte de a pleca acolo cu ea, nu o mai iubeai ca altădată. Este exact?

— Nu o mai iubeam aşa cum o iubisem Ia un moment dat, nu, domnule procuror.

— Şi cât timp exact — de la ce dată până la ce dată — *ai* iubit-o cu adevărat, vreau să spun înainte de a începe să nu-ţi mai placă?

— Din momentul când am întâlnit-o pentru prima dată până când am făcut cunoştinţă cu domnişoara X.

— Dar după aceea n-ai mai ţinut la ea?

— N-aş putea spune că n-am mai ţinut deloc la ea după aceea. Ţineam întrucâtva... destul de mult cred, totuşi, nu aşa de mult ca înainte. Aş spune că-mi era mai curând milă de ea.

— Acum, să vedem... asta era între 1 decembrie anul trecut şi sfârşitul lunii aprilie, ori începutul lui mai... sau în ce epocă era?

— Cred că era în epoca aceea, da, domnule.

— Ei bine, în această perioadă, de la 1 decembrie până în luna aprilie sau 1 mai, ați avut raporturi intime, nu-i aşa?

— Da, domnule procuror.

— Cu toate că nu mai ţineai la ea aşa de mult?

— Da, domnule procuror, răspunse Clyde ezitând puțin, în timp ce țăranii din sală întindeau gâturile şi se agitau, stârniți de introducerea în dezbateri a elementului sexual.

— Şi totuşi, noaptea, şi în ciuda faptului că stătea singură în odăița ei, fiindu-ți credincioasă ca nimeni alta, după cum ai declarat singur, dumneata te duceai la baluri, la reuniuni, luai parte la dineuri şi excursii, cu automobilul, în timp ce ea şedea acolo şi aştepta!

— Dar nu lipseam tot timpul.

— Nu? Ai auzit însă depozițiile lui Tracy şi Jill Trumbull ale lui Frederick Sells, Frank Harriet şi Burchard Taylor cu privire la acest punct, nu-i aşa?

— Da, domnule procuror.

— Ei bine, toți aceştia au mințit, sau au spus adevărul?

— Cred că au spus adevărul în măsura în care şi-au, putut aduce aminte.

— Dar n-au fost în stare să-şi aducă aminte prea bine, asta vrei să spui, nu?

— Adevărul este că n-am lipsit tot timpul. Cred că mă duceam la reuniuni de două sau de trei ori pe săptămână, uneori poate de patru ori, dar nu mai mult.

— Şi restul timpului îl dedicai domnişoarei Alden?

— Da, domnule procuror.

— Oare asta vrea să spună ea în scrisoare? Mason scoase o altă foaie din teancul de scrisori ale Robertei şi, desfăcând-o şi ținând-o în fața lui, citi: *„Seară de seară, aproape în fiecare noapte după ziua aceea îngrozitoare de Crăciun, când m-ai părăsit, am fost aproape întotdeauna singură”.* Minte, sau nu? Se răsti Mason, iar Clyde, dându-şi seama că ar fi primejdios să o acuze pe Roberta că minte, răspunse cu o voce stinsă, cuprins de ruşine:

— Nu, nu minte. Totuşi, am petrecut unele seri alături de ea.

— Cu toate acestea, ai auzit-o pe doamna Gilpin şi pe soțul ei declarând aici că, seară de seară, de la 1 decembrie încoace, domnişoara Alden era de cele mai multe ori singură în camera ei; iar lor li s-a făcut milă de ea şi, socotind că acest lucru nu e firesc, au încercat s-o atragă în cercul lor, dar victima a refuzat. Ai auzit aceste depoziții, nu-i aşa?

— Da, domnule.

— Continui să susții însă că i-ai ținut tovărăşie într-o oarecare măsură?

— Da, domnule procuror.

— Asta în timp ce o iubeai pe domnişoara X, cu care doreai să fii cât mai mult timp împreună?

— Da, domnule procuror.

— Şi pe care încercai s-o determini să se mărite cu dumneata?

— Da, domnule, doream să se mărite cu mine.

— Continuând, în acelaşi timp, să ai raporturi cu domnişoara. Alden în momentele când celelalte ocupații îți îngăduiau acest lucru?

— Da... da, domnule, şovăi încă o dată Clyde, profund tulburat de imaginea puțin măgulitoare a caracterului său, pe care păreau s-o contureze aceste revelații, simțind totodată, oarecum vag, că nu e un om chiar aşa de rău, sau că, în orice caz, nu intenționase să fie aşa cum căutau aceşti oameni să demonstreze. Şi alții făceau la fel, nu? Cel puțin pe tinerii aceia de lume din Lyeurgus îi auzise vorbind adesea despre asemenea lucruri.

— Nu crezi că eminentul dumitale avocat a găsit un termen mult prea blând atunci când te-a caracterizat drept „un laş din punct de vedere intelectual şi moral”? Rânji Mason.

În acelaşi moment, din fundul sălii lungi şi strâmte, în mijlocul unei tăceri adânci care parcă o precedă, o însoți şi o urmă —dar nu fără să provoace un protest imediat din partea lui Belknap — se auzi vocea solemnă şi răzbunătoare a, unui pădurar indignat:

— De ce nu-l omoară pe ticălosul ăsta, să termine odată cu el?!

Oberwaltzer îi aduse imediat la ordine, bătând cu ciocanul în masă şi ordonând arestarea vinovatului. Totodată, dispuse ca toți cei care stăteau în picioare să fie evacuați din sală, ceea ce se şi

făcu. Delicventul fu ridicat şi i se fixă termen de judecată pentru a doua zi dimineață. După ce se restabili liniştea, Mason continuă:

— Griffiths, dumneata spui că părăsind Lycurgus nu aveai intenția de a te căsători cu Roberta Alden decât în cazul când n-ai fi putut să faci altfel.

— Da, domnule procuror. Asta îmi era intenția în momentul acela.

— Va să zică erai destul de sigur că o să te înapoiezi acasă?

— Da, domnule procuror, aşa credeam.

— Atunci de ce ți-ai împachetat toate lucrurile din cameră în cufăr şi l-ai încuiat?

— Păi... păi... să vedeți — se bâlbâi Clyde, întrebarea căzând aşa de năprasnic şi cu atâta lipsă de legătură față de cele ce se discutaseră mai înainte, încât de-abia avu timpul să-şi adune gândurile — să vedeți... nu eram cu totul sigur. Nu ştiam de nu va trebui să mă duc până la urmă cu ea, indiferent dacă aş fi vrut sau nu.

— Înțeleg. Aşadar, dacă ai fi luat, în cursul călătoriei, o hotărâre neaşteptată — cum ăi şi făcut-o, de altfel (Mason rânji şi-i adresă un surâs plin de sarcasm, care voia să spună: îți închipui că te crede cineva?) — n-ai mai fi avut timpul necesar să te întorci, să-ți împachetezi lucrurile şi să pleci?

— Nu, domnule, nu-i acesta nu a fost motivul adevărat.

— Atunci care a fost motivul?

— Păi, să vedeți... făcu el. Cum nu se gândise mai înainte la această întrebare şi nu avea prezența de spirit necesară spre a da repede un răspuns convenabil, Clyde şovăi, după cum văzură toți în primul rând Belknap şi Jephson, apoi continuă: Păi, să vedeți... dacă trebuia să plec, chiar pentru puțin timp, aşa cum îmi închipuiam că o să se întâmple, mi-am spus că va fi poate nevoie să vin să-mi strâng în grabă toate lucrurile.

— Înțeleg. Eşti sigur că motivul adevărat n-a fost acela de a putea pleca în grabă în cazul când poliția ar fi descoperit cine este de fapt Clifford Golden sau Carl Graham?

— Nu, domnule. Nu acesta a fost motivul.

— De aceea nu i-ai spus doamnei Peyton că renunți la cameră?

Sau i-ai spus?

— Nu, domnule procuror.

— În depoziția de acum câteva zile spuneai că nu prea aveai bani destui să te duci la Biltz şi s-o iei pe domnişoara Alden cu dumneata în vederea unei căsătorii temporare, fie chiar şi o căsnicie care să nu dureze mai mult de şase luni.

— Da, domnule.

— Când ai plecat din Lycurgus în călătoria aceea, câți bani aveai la dumneata?

— Vreo cincizeci de dolari.

— Vreo cincizeci? Nu ştii exact câți bani aveai?

— Aveam cincizeci de dolari, da, domnule procuror.

— Iar cât ai stat la Utica şi la lacul Grass şi după aceea, cu călătoria la Sharon, cât ai cheltuit?

— Am cheltuit aproximativ douăzeci de dolari în toată călătoria, aşa cred.

— Nu ştii exact cât anume?

— Exact nu, domnule procuror, totuşi, vreo douăzeci de dolari.

— Ei, ia să facem socoteală, pe cât se poate mai exact, continuă Mason, în timp ce Clyde îşi dădea seama, o dată mai mult, că i se întinde o nouă cursă, deoarece la mijloc mai erau şi banii pe oare i-i dăduse Sondra şi din care cheltuise o parte. Cât a costat biletul dumitale de la Fonda Ia Utica?

— Un dolar şi un sfert.

— Şi cât ai plătit pentru camera de la hotelul din Utica, pentru dumneata şi Roberta?

— Patru dolari.

— Sigur că ai cheltuit şi cu cina din seara aceea, apoi cu micul dejun în dimineața următoare. Cât te-au costat?

— Cam trei dolari pentru amândouă mesele.

— Asta e tot ce ai cheltuit la Utica?

Mason se uita din când în când pe o bucată de hârtie, plină de cifre şi însemnări. Clyde însă nu observă.

— Da, domnule procuror.

— Cât te-a costat pălăria de paie, pe care, după cum s-a dovedit, ai cumpărat-o acolo?

— A, da, uitasem, spuse Clyde nervos. Doi dolari, da, domnule procuror. Îşi dădu seama că trebuie să fie mai atent.

— Şi deplasarea de la lacul Grass a costat, desigur, cinci dolari. Aşa-i?

— Da, domnule procuror.

— Apoi ați închiriat o barcă la lacul Grass. Cât a costat?

— Treizeci şi cinci de cenți pe oră.

— Şi v-ați folosit de ea mult timp?

— Trei ore.

— Asta face un dolar şi cinci cenți.

— Da, domnule procuror.

— Apoi pentru noaptea pe care ați petrecut-o la hotel cât ai plătit? Cinci dolari, nu-i aşa?

— Da, domnule procuror.

— Pe urmă ai cumpărat ceva de-ale mâncării, gustarea pe care ai luat-o cu dumneata pe lac?

— Da, domnule. Cred că am plătit în total vreo şaizeci de cenți.

— Şi cât te-a costat drumul până la Big Bittern?

— Un dolar trenul până la Gun Lodge şi un dolar autobuzul pentru amândoi până la Big Bittern.

— Văd că-ți aminteşti destul de exact cifrele. E şi firesc, de altminteri. Nu aveai prea mulți bani, şi asta e o chestiune importantă. Şi cât te-a costat drumul de la Three Mile Bay până la Sharon... după aceea?

— Şaptezeci şi cinci de cenți.

— Ai făcut vreodată socoteala cât te-a costat cu totul?

— Nu, domnule procuror.

— Vrei s-o faci acum?

— Păi, probabil că dumneavoastră ştiți cât face.

— Da, domnule, ştiu! Face douăzeci şi patru de dolari şl şaizeci şi cinci de cenți. Dumneata ai spus că ai cheltuit douăzeci de dolari. E, deci, o diferență de patru dolari şi şaizeci şi cinci de cenți. Cum îți explici?

— Probabil că n-am făcut o socoteală prea exactă, e simplu, spuse Clyde, iritat de exactitatea unor cifre ca acestea.

Cu o bunăvoință prefăcută, Mason îl întreba:

— Ah, da, domnule Griffiths, am uitat, cât ai plătit pentru barca pe care ai închiriat-o la Big Bittern?

Era curios să afle ce va răspunde Clyde la această întrebat deoarece îşi bătuse mult capul spre a-i întinde această capcană.

— Păi., păi... adică... începu Clyde şovăitor, deoarece la Big Bittern, după cum îşi amintea acum, nici nu se gândise măcar să întrebe de prețul unei plimbări cu barca, ştiind că nici el, nici Roberta nu se vor mai întoarce.

Iată însă că, pentru prima oară, se punea această întrebare. Mason, dându-şi seama că l-a prins, interveni repede cu un: —- Aud?

La care Clyde răspunse în doi peri:

— Păi... treizeci şi cinci de cenți pe oră, întocmai ca şi la lacul Grass, aşa spunea barcagiul.

Se pripise însă cu răspunsul. Nu ştia că barcagiul e ținut în rezervă pentru a declara că acuzatul nu s-a oprit să-l întrebe despre prețul plimbărilor cu barca. Mason continuă:

— Aşa stau lucrurile, care va să zică? Aşa ți-a spus barcagiul, da?

— Da, domnule procuror.

— Ia vezi, poate-ți aminteşti că nu l-ai întrebat niciodată aşa ceva pe barcagiu... Taxa era nu de treizeci şi cinci de cenți, ci de cincizeci de cenți pe oră. Dar, desigur, dumneata nu ştiai lucrul acesta pentru că erai foarte grăbit să ajungi în largul lacului şi nu te gândeai să te mai întorci înapoi ca să plăteşti. Aşa că, vezi, nici nu l-ai întrebat măcar. Vezi? Acum îți aminteşti? Mason scoase *o* notă, pe care i-o dăduse barcagiul, şi o agită înaintea lui Clyde. Cincizeci de cenți pe oră! Repetă el. E o taxă mai mare decât pe lacul Grass. Dar ceea ce vreau eu să aflu este lucrul următor: cum se face că dumneata cunoşti atât de bine celelalte prețuri, dar nu cunoşti taxa asta? Nu te-ai gândit ce cheltuială ai să faci plimbând-o pe domnişoara Alden pe lac cu o barcă pe care aveai de gând s-o reții de la amiază până seara?

Atacul veni atât de brusc şi Clyde îl resimți atât de dureros, încât se zăpăci. Făcu fețe-fețe, se suci, se răsuci, înghiți în sec şi se Uită nervos în duşumea, fiindu-i ruşine să privească spre Jephson, care

uitase să-l instruiască asupra acestui punct.

— Ei bine, tună Mason, cum îți explici? Nu ți se pare curios, chiar dumitale însuți, că-ți poți aduce aminte de toate celelalte cheltuieli, în afară de asta?

Încă o dată jurații erau numai ochi şi urechi, aplecându-se înainte. Clyde, văzând interesul şi curiozitatea lor şi dându-şi seama că, probabil, au devenit bănuitori, răspunse:

— Nu ştiu cum s-a întâmplat să uit.

— Sigur, sigur că nu ştii, repetă Mason. Un bărbat care plănuieşte să omoare o fată pe un lac singuratic trebuie să se gândească la o mulțime de lucruri, aşa că nu e de mirare să fi neglijat unele dintre ele. Totuşi, când ai ajuns la Three Mile Bay, n-ai uitat să-l întrebi pe vânzătorul de bilete pentru vapor cât costă cursa până la Sharon, e adevărat?

— Nu-mi amintesc dacă l-am întrebat sau nu.

— Totuşi, el îşi aminteşte. A făcut declarații în acest sens. Te-ai interesat de prețul camerei la lacul Grass. Ai întrebat de prețul călătoriei cu vaporaşul. Ai întrebat până şi de prețul unei curse cu autobuzul până la Big Bittern. Ce păcat că nu te-ai gândit să întrebi şi de taxa de închiriere a unei bărci la Big Bittern! Astăzi, n-ai mai fi atât de nervos, nu-i aşa?

Şi Mason se uită la jurați, de parcă ar fi vrut să le spună: „Vedeți?”

— Cred că, pur şi simplu, nu m-am gândit la aşa ceva, repeta Clyde.

— Un răspuns cât se poate de satisfăcător, n-am ce zice! continuă Mason, sarcastic. Apoi, cu maximum de rapiditate: Presupun că nu-ți mai aminteşti de cei treisprezece dolari şi douăzeci de cenți pe care i-ai plătit pentru dejunul de dimineață la cazinou, la 9 iulie, a doua zi după moartea Robertei, da, sau nu?

Mason adoptase o atitudine dramatică, devenise stăruitor şi expeditiv — de-abia îi mai dădea răgazul necesar să se gândească sau să respire — aşa cel puțin i se părea lui Clyde.

Puțin lipsi să sară ca ars, atât de mult îl surprinse această întrebare şi acuzație, deoarece nu ştia că Mason aflase şi despre acest mic dejun.

— Îți aduci poate aminte şi de cei optzeci de dolari care s-au găsit asupra dumitale în momentul arestării? Continuă Mason.

— Da, îmi aduc aminte acum, răspunse Clyde.

Cei optzeci de dolari de care uitase... Totuşi, nu spusese nimic, pentru că nu ştia ce să spună.

— Ce-i cu banii ăştia? Continuă Mason, îndârjit şi feroce. Dacă avea numai cincizeci de dolari când ai plecat din Lycurgus şi peste optzeci în momentul când ai fost arestat, cheltuind între timp douăzeci şi patru de dolari şi şaizeci şi cinci de cenți, plus treisprezece dolari pentru o gustare de dimineață, de unde ai căpătat restul de bani?

— Nu pot să răspund la această întrebare, spuse Clyde posac, simțindu-se prins în capcană. (Erau banii Sondrei, şi nimeni pe lume nu l-ar fi putut face să declare de unde îi avusese.)

— De ce nu poți să răspunzi? tună Mason. Unde îți închipui că eşti, la urma urmei? Şi pentru ce crezi dumneata că suntem noi aici? Să răspunzi la unele întrebări, şi la altele, nu? Îți aperi viața, nu uita acest lucru! Să nu te joci cu legea, după toate minciunile pe care ni le-ai înşirat până acum! Te afli în fața acestor doisprezece oameni, şi ei vor să ştie. Ei, ia spune! De unde aveai banii?

— L-am împrumutat de la un prieten.

— Bine. Spune cum îl cheamă. Ce prieten?

— Nu pot să spun.

— Nu poți?! Bine! Ai mințit în legătură cu suma de bani pe care o aveai când ai plecat din Lycurgus, asta e limpede. Şi ai şi jurat! Nu uita asta! Jurământul acela sacru pe care îl respecți atât de mult! Este sau nu este adevărat?

— Nu, nu este adevărat, spuse Clyde în cele din urmă, conştient de gravitatea acuzației. Am împrumutat banii după ce am ajuns la lacul Twelfth.

— De la cine?

— Nu pot să spun.

— Ceea ce răpeşte declarației orice valoare, i-o întoarse Mason.

Clyde simțea un început de revoltă, pe care voia să şi-o manifeste. Vocea îi era din ce în ce mai stinsă, şi ori de câte ori, Mason, îi ordonase să vorbească mai tare şi să-şi întoarcă fața spre

jurați, Clyde se supusese, dar cu o ură din ce în ce mai mare față de omul acesta, care încerca pe orice căi posibile să-i smulgă toate secretele. Iată însă că acum tăcea aluzie la Sondra, iar Sondra era încă mult prea apropiată de inima lui pentru a destăinui chiar cel mai mic lucru ce i-ar fi putut ştirbi reputația. Aşa se face că de data aceasta se uită oarecum sfidător la jurați, în timp ce Mason luă câteva fotografii de pe masă.

— Ți le aminteşti? Îl întrebă pe Clyde, arătându-i, imaginile destul de şterse din cauza apei.

Unele fotografii o reprezentau pe Roberta, altele, pe Clyde însuşi, împreună cu alți câțiva, în nici una dintre fotografii nu se vedea însă chipul Sondrei; fotografiile fuseseră făcute la vila Cranston în timpul primei lui vizite acolo, altele patru, la lacul Bear, mai târziu, iar una îl arăta pe Clyde ținând în mână în banjo, cu degetele pe coarde.

— Îți aminteşti unde au fost făcute fotografiile astea? Îl întrebă Mason, arătându-i-le mai întâi pe cele în care se vedea Roberta

— Da îmi amintesc.

— Unde?

— Pe țărmul de sud al lacului Big Bittern, în ziua când am fost acolo.

Ştia că se aflau în aparat şi le vorbise lui Belknap şi Jephson despre ele, totuşi, acum era destul de surprins că au putut să le developeze.

— Griffiths, continuă Mason, avocații dumitale nu ți-au spus, nu-i aşa, că au pescuit ceasuri întregi ca să găsească aparatul acesta, despre care dumneata ai jurat că nu l-ai avut, înainte de a fi aflat că se găsea în posesia mea.

— Nu mi-au spus niciodată nimic în legătură cu asta, răspunse Clyde.

— Destul de rău. I-aş fi putut scuti de multă trudă. Ei bine, iată fotografiile care s-au găsit în interiorul aparatului — fotografii făcute îndată după schimbarea aceea sufletească pe care ai încercat-o dumneata, îți aduci aminte?

— Îmi aduc aminte cum au fost făcute, răspunse Clyde posac.

— Au fost făcute înainte de a fi plecat amândoi cu barca aceea

pentru ultima oară — înainte ca dumneata să-i fi spus cele ce aveai de gând să-i spui — înainte ca ea să fi fost asasinată — într-un moment când, cum declari dumneata, era foarte abătută.

— Nu, asta s-a întâmplat în ajun, îl înfruntă Clyde.

— Aha, înțeleg. Oricum, fotografiile acestea o arată pe domnişoara Alden puțin cam prea veselă ca să fi fost aşa de abătută cum susții dumneata.

— Dar în ziua aceea nu era atât de abătută cum fusese în ajun, spuse Clyde repede, pentru că acesta era adevărul şi îşi aducea bine aminte.

— Bine. Totuşi, uită-te la pozele astelalte. La astea trei, de pildă. Unde au fost făcute?

— La vila Cranston, pe lacul Twelfth, cred.

— Exact. Şi la 18 sau 19 iunie, nu-i aşa?

— La 19, dacă nu mă-nşel.

— Bine. Acum, îți aminteşti de o scrisoare pe care ți-a scris-o Roberta pe ziua de 19 iunie?

— Nu, domnule procuror.

— Nu-ți aminteşti de nici o scrisoare mai deosebită decât altele?

— Nu, domnule procuror.

— Dar toate scrisorile ei erau foarte triste, aşa spuneai, nu?

— Da, domnule procuror, erau foarte triste.

— Bine. Iată scrisoarea pe care a scris-o în ziua când au fost făcute aceste fotografii. Se întoarse spre jurați.

— Aş dori ca domnii jurați să examineze aceste fotografii şi pe urmă să asculte un singur pasaj din scrisoarea pe care domnişoara Alden i-a scris-o acuzatului chiar în aceeaşi zi. Acuzatul a admis că refuză să-i scrie sau să-i telefoneze, deşi îi era milă de ea, adaugă Mason, întorcându-se spre jurați. Desfăcu apoi scrisoarea, şi citi un pasaj lung şi trist. Acum iată alte patru fotografii, Griffiths, adăugă el, înmânându-i lui Clyde cele patru clişee făcute la lacul Bear. Pari foarte vesel, nu găseşti? Lucru ciudat din partea unui bărbat în sufletul căruia s-a petrecut o profundă schimbare, după o perioadă groaznică de îndoieli, de griji şi comportări urâte, chiar când o vede brusc pe femeia pe care-a nedreptățit-o în modul cel mai crud, dar căreia îi propune acum să-i facă dreptate... înecând-o. Fotografiile

acestea te arată mai curând că pe un om străin de orice griji de pe lumea asta, nu crezi?

— E vorba de nişte fotografii făcute în grup. Nu puteam refuza să fac parte dintre cei care s-au fotografiat.

— Dar fotografia asta, în apă? N-ai simțit nici o strângere de inimă în clipa când te-ai dus să te scalzi în apă a doua sau a treia zi după ce Roberta se dusese la fund în Big Bittern, şi mai ales după ce ai încercat o schimbare atât de lăudabilă în privința sentimentelor dumitale?

— Nu voiam să afle nimeni că am fost cu ea acolo.

— Ştim astă foarte bine. Dar ce ai de spus despre fotografia de-aici, cu banjoul? Ia priveşte-o! Şi i-o întinse. Cât se poate de vesel, nu-i aşa? rânji el.

Iar Clyde, nesigur de sine şi speriat, răspunse:

— Şi, totuşi, nu mă distram deloc.

— Nici chiar atunci când cântai la banjo? Sau când jucai golf şi tenis cu prietenii dumitale, chiar a doua zi după moartea victimei? Sau când plăteai treisprezece dolari pentru o gustare de dimineață? Sau când. Erai din nou cu domnişoara X în locul unde, după cum ai declarat singur, preferai să fii?

Tonul lui Mason era arțăgos, batjocoritor, sinistru şi foarte sarcastic.

— Oricum, nu atunci, domnule procuror.

— Ce vrei să spui prin „nu atunci”? Nu erai acolo unde voiai să fii?

— Într-un fel, da, desigur, răspunse Clyde, gândindu-se la ce va spune Sondra când va citi toate acestea, lucru care, fără îndoială, avea să se întâmple.

În fiecare zi ziarele publicau pe larg dezbaterile. Nu putea să nege că a fost cu ea şi voia să fie cu ea mereu. Totodată, nu se simțise fericit. Cât de nenorocit se simțise, prins în păienjenişul acestui plan ruşinos şi brutal! Acum însă trebuia să explice totul în aşa fel, încât Sondra, atunci când va citi, precum şi jurații să înțeleagă. Înghiți în sec şi-şi trecu limba peste buzele uscate, apoi adăugă:

— Totuşi, mi-a fost milă de domnişoara Alden. Nu puteam să mă

simt fericit... nu puteam! Încercam pur şi simplu să-i fac pe oameni să creadă că n-am avut nici în clin, nici în mânecă, în vreun fel, cu plecarea ei acolo, asta e tot. Nu vedeam altă soluție mai bună. Nu voiam să fiu arestat din pricina unei întâmplări de care nu eram vinovat.

— Parcă nu ştii că asta e fals! Parcă nu ştii că minți! Strigă Mason, ca şi cum s-ar fi adresat întregii omeniri, iar violența şi furia disprețului şi a neîncrederii lui ar fi fost de ajuns pentru a-i convinge pe jurați, ca şi pe spectatori, că inculpatul este cel mâi neruşinat mincinos din lume. Ai auzit declarația lui Rufus Martin, ajutor de bucătar la lacul Bear?

— Da, domnule procuror.

— L-ai auzit când a jurat că te-a văzut pe dumneata şi pe domnişoara X într-un anumit punct care, domină lacul Bear, că ea era în brațele dumitale şi o sărutai? Este adevărat?

— Da, domnule procuror.

— Şi asta exact la patru zile după ce o lăsaseşi pe Roberta Alden în fundul lacului Big Bittern! În momentul acela îți era teamă că vei fi arestat?

— Da, domnule procuror.

— Chiar atunci când o țineai în brațele dumitale şi o sărutai?

— Da, domnule procuror, răspunse Clyde, doborât şi deznădăjduit.

— Asta e culmea! zbieră Mason. V-ați putea vreodată închipui că astfel de năzdrăvănii sunt rostite în fața unui juriu dacă nu le-ați auzi cu propriile dumneavoastră urechi? Cum adică, dumneata eşti în stare să stai colea şi să declari în fața domnilor jurați că ai putut să te giugiuleşti cu o fată pe care o țineai în brațe, înşelând-o, în timp ce a doua zăcea în fundul unui lac, la o depărtare de o sută de mile, şi sufereai, totuşi, din cauza a ceea ce ai făcut?

— Şi, totuşi, acesta e adevărul! ripostă Clyde.

— Straşnic, n-am mai pomenit aşa ceva! Strigă Mason.

Îşi scoase din nou batistă mare, aibă, cu un gest de neputință şi cu un suspin, apoi, după ce îşi roti privirile pe deasupra sălii. Îşi şterse fața, de parcă ar fi vrut să (spună: „Am intrat la corvoadă, nu glumă!” Pe urmă continuă, cu mai multă vigoare decât oricând:

— Griffiths, nu mai departe decât ieri, dumneata ai jurat, pe banca martorilor că, personal, nu aveai de gând să te duci la Big Bittern atunci când ai plecat din Lycurgus.

— Nu, domnule, nu aveam de gând.

— Dar atunci când ați intrat amândoi în camera aceea de la hotelul „Renfrew” din Utica şi ai văzut-o cât e de obosită, n-ai fost dumneata acela care i-a spus că o mică vacanță, oricât de scurtă, atât cât v-ar fi permis pungile voastre la un loc, i-ar face bine? Da, sau nu?

— Da, domnule procuror. Aşa s-au petrecut lucrurile, răspunse Clyde.

— Dar până atunci dumneata nici nu te gândiseşi măcar la Adirondacks în mod special.

— Nu, domnule, în orice caz nu mă gândisem la un anumit lac. Mă gândeam că am putea să ne ducem într-o stațiune de vară, într-o regiune unde sunt mai multe lacuri, dar nu mi-a trecut prin minte vreun lac anumit.

— Da. Şi în urma propunerii dumitale, victima a spus că ar fi bine să faci rost de nişte prospecte sau hărți, nu-i aşa?

— Da, domnule procuror.

— Şi de-abia după aceea ai coborât şi le-ai, procurat.

— Întocmai, domnule procuror.

— La hotelul „Renfrew” din Utica?

— Da, domnule procuror.

— Nu cumva în altă parte?

— Nu, domnule procuror.

— După aceea, examinând prospectele, ați văzut lacurile Grass şi Big Bittern şi ați hotărât să vă duceți acolo. Aşa a fost?

— Da, domnule procuror, întocmai, minți Clyde, foarte nervos, regretând acum afirmația că-şi procurase prospectele la hotelul; „Renfrew”. Putea să se aştepte la o nouă capcană.

— Dumneata şi domnişoara Alden?

— Da.

— Şi v-ați oprit la lacul Grass, socotindu-l cel mai nimerit, pentru că era cel mai ieftin. Nu-i aşa?

— Da, domnule procuror. Aşa a fost.

— Da. Acum, îți aminteşti de astea? Adăugă Mason, aplecându-se peste masă şi ridicând nişte prospecte, despre care se stabilise că făceau parte din conținutul valizei lui Clyde la lacul Bear în clipa când fusese arestat. I le înmână lui Clyde. Uită-te la ele. Sunt prospectele pe care le-am găsit eu. În valiza dumitale la lacul Bear?

— Da, seamănă cu cele pe care le aveam acolo.

— Sunt prospectele pe care le-ai găsit în raftul de, la hotelul „Renfrew”' şi le-ai luat sus, să i le arăți domnişoarei Alden?

Înspăimântat de grijă cu care Mason se ocupa acum de problema acestor prospecte, Clyde le desfăcu şi le răsfoi. Ori, nici chiar în momentul acesta nu observă ştampila „Hotel Lycurgus („Salutări de la «Hotel Lycurgus», Lycurgus, N. Y.”), imprimată cu roşu, ceea ce o făcea să se confunde foarte bine cu textul tot roşu al unuia dintre prospecte. Le răsfoi de mai multe ori, apoi, socotind că nu are de înfruntat nici un fel de capcană, răspunse:

— Da, cred că acestea sunt prospectele.

— Foarte bine, continuă Mason, şiret. Acum spune-ne în care dintre aceste prospecte ați găsit informațiile în legătură cu hotelul de la lacul Grass, precum şi tariful de acolo? Nu cumva în ăsta?

Spunând astfel, îi întinse chiar prospectul însemnat cu ştampila, hotelului. Pe una dintre paginile lui — pe care Mason o arăta cu degetul arătător al mâinii stângi — se găsea chiar anunțul asupra căruia Clyde îi atrăsese atenția Robertei. În mijlocul paginii se afla o hartă reprezentând Lanțul Indian, împreună cu lacurile Twelfth „Big Bittern şi Grass, precum şi multe altele, iar în partea de jos a hărții era indicat un drum care, după cum se vedea clar, ducea de la lacul Grass şi Gun Lodge spre sud, pe lângă extremitatea meridională a lui Big-Bittern, până la Three Mile Bay. Revăzând toate acestea după atâta timp, Clyde îşi spuse că Mason vrea să stabilească faptul că el, Clyde, cunoscuse acest drum şi, cuprins din nou de fiori răspunse:

— Da, e posibil să fie acesta. Seamănă. Bănuiesc că acesta este.

— Cum, nu eşti sigur? Stărui Mason, sumbru şi încruntat. Nu poți să-ți dai seama, după anunțul de aici, dacă este sau nu acesta?

— Seamănă, răspunse Clyde evaziv, după ce examina anunțul care-l făcuse să prefere lacul Grass înaintea celorlalte. Cred că s-ar

putea să fie acesta.

— Crezi! Crezi! Iată-te devenind mai prudent, acum, când ajungem la amănunte precise! Ei, ia mai uită-te o dată la harta aceea şi spune-mi ce vezi. Spune-mi dacă nu vezi cumva un drum care se îndreaptă de la lacul Grass spre sud.

— Da, răspunse Clyde după câtva timp, cam posomorât şi cu amărăciune, sfâşiat şi chinuit de omul acesta, atât de hotărât să-i grăbească sfârşitul.

Pipăi harta cu degetele şi simulă că se uită aşa cum i se spusese, dar nu văzu decât ceea ce văzuse şi la Lycurgus, cu puțin timp înainte de plecarea spre Fonda, unde urma s-o întâlnească pe Roberta. Şi iată că acum se serveau de harta aceasta împotriva Iui.

— Şi unde duce drumul ăsta, te rog? Vrei să spui domnilor jurați unde anume duce, de unde până unde?

Clyde, nervos, speriat şi foarte slăbit fiziceşte, răspunse:

— Păi, duce de la lacul Grass la Three Mile Bay.

— Şi către care altă localitate, sau pe lângă care altă localitate mai trece? Continuă Mason, privind peste umărul lui.

— Gun Lodge. Atâta.

— Dar Big Bittern? Trece sau nu pe lângă Big Bittern când ajunge aproape de țărmul lui dinspre sud?

— Da, trece.

— Ai văzut sau ai studiat vreodată harta asta înainte de a pleca de la Utica spre lacul Grass? Stărui Maâon, încordat şi crispat.

— Nu, domnule procuror.

— Nu ştiai că drumul trece pe acolo?

— Se poate să fi văzut, răspunse Clyde, dar, oricum, nu i-am dat nici o atenție.

— Şi, bineînțeles, este imposibil să fi văzut sau studiat — prin cine ştie ce întâmplare — prospectul şi drumul acesta înainte de a fi plecat din Utica?

— Nu, domnule procuror, nu l-am văzut niciodată mai înainte.

— Bine. Eşti absolut sigur?

— Da, domnule procuror. Sunt sigur.

— Foarte bine. Atunci explică-mi — mie, sau domnilor jurați. — dacă poți, şi sub prestare de jurământ — jurământ pe care-l

respecți atât de mult! — Cum se face că prospectul acesta poartă ştampila: „Salutări de la «Hotel Lycurgus», Lycurgus, N. Y.”?

Mason împături prospectul şi-i arată pe partea din dos ştampila de culoare roşie, care aproape se confunda cu celelalte litere tipărite în roşu. Când o văzu, Clyde rămase cu ochii holbați, ca un om căzut în transă. Fața lui, palidă ca varul, deveni pământie, degetele, lungi şi subțiri, i se desfăceau şi i se strângeau, pleoapele, roşii, umflate şi obosite, clipeau într-una, de parcă ar fi vrut să scuture-o povară strivitoare, pornită din faptele cu care era confruntat.

— Nu ştiu, spuse el, după câtva timp, cu voce stinsă. Probabil că a fost în raftul, acela de la hotelul „Renfrew”.

— Nu zău? „Probabil?” Şi dacă eu voi aduce aici martori care vor jura că la 3 iulie — cu trei zile înainte de plecarea dumitale din Lycurgus la Fonda — te-au văzut intrând la „Hotel Lycurgus” şi luând câteva prospecte de pe o etajeră de acolo, vei mai susține că le-ai luat din raftul de la hotelul „Renfrew” la 6 iulie?

După aceste cuvinte, Mason făcu o pauză şi se uită triumfător în jurul lui, de parcă ar fi vrut să spună: „Poftim, răspunde dacă poți!” iar Clyde, cutremurat, țeapăn şi cu sufletul la gură fu nevoit să aştepte cel puțin cincisprezece secunde înainte de a izbuti să-şi înfrâneze îndeajuns nervii şi glasul pentru a răspunde:

— Trebuie să fi fost acolo. Nu l-am luat de la Lycurgus.

— Foarte bine! Dar, până una-alta, să-i rugăm pe domnii jurați să-l privească şi ei, spuse Mason, înmânând prospectul primului jujat, care, la rândul lui, îl trecu celui de lângă el, şi aşa mai departe, în timp ce în sală se auzeau şoapte şi un murmur general.

După ce jurații se uitară la prospect, spre marea surprindere a publicului, care aştepta şi alte atacuri şi demascări din partea lui Mason, acesta se întoarse şi declară:

— Nici o altă întrebare.

Îndată, mai mulți spectatori din sală începură să şuşotească:

— L-au prins! L-au prins!

Iar judecătorul Oberwaltzer se grăbi să anunțe că, din cauza orei înaintate, precum şi din cauza unui număr mare de martori în plus ai apărării şi a altor câțiva ai acuzării, prefera că şedința din ziua aceea să ia sfârşit. Atât Belknap, cât şi Mason încuviințară

bucuroşi. Uşile sălii fură închise cu cheia până când acuzatul avea să ajungă în celula lui, iar Clyde fu condus de Kraut şi Sissell pe uşa şi pe scările la care se uita şi se gândea într-una de câteva zile încoace. După ce fu dus de acolo, Belknap şi Jephson se uitară unul la altul, dar nu schimbară nici o vorbă până când nu se simțiră mai în siguranță, în propriul lor birou, unde Belknap începu prin cuvintele:

— Nu şi-a jucat rolul cu destul aplomb. Cea mai bună apărare posibilă, dar curajul personajului principal n-a fost la înălțime. Nu are, şi pace bună!

Jephson se răsturnă greoi într-un fotoliu, îmbrăcat şi cu pălăria pe cap, aşa cum venise, şi spuse:

— Da, fără îndoială, aici e buba! Probabil că a ucis-o cu adevărat. Acum însă cred că e prea târziu să mai ieşim din joc între noi fie zis, mă aşteptam să facă figură şi mai proastă.

Iar Belknap adăugă:

— Ei, bine, voi face tot ce-mi stă în putință la recapitulate, mai mult decât atât nu mi se va putea pretinde.

Jephson îi răspunse, oarecum plictisit.:

— Ai dreptate, Alvin, ție îți revine sarcina cea mai grea. Îmi pare rău, dar aşa e. Până una-alta, mă duc la închisoare; am să încerc să-i mai întăresc puțin moralul. Nu trebuie să-l lăsăm să pară, mâine, că are plumb în aripi, sau picioarele zdrobite. Trebuie să stea drept şi să-i facă pe jurați să simtă că se consideră nevinovat, indiferent de părerea lor.

Se sculă apoi în picioare şi, virându-şi mâinile în buzunarele paltonului său lung, se pierdu în întunericul şi frigul iernii care cuprinsese oraşul acela trist. Se ducea să-l vadă pe Clyde.

CAPITOLUL 93

Restul procesului fu consacrat depozițiilor a unsprezece martori

— patru pentru Mason şi şapte pentru Clyde. Unul dintre aceştia din urmă — doctorul A. K. Sword din Rehobeth — care se aflase întâmplător la Big Bittern în ziua când cadavrul Robertei fusese transportat la adăpostul pentru bărci, declară că l-a văzut şi l-a examinat acolo, iar rănile, aşa cum arătau ele atunci, nu i s-au părut diferite de cele ce i-ar fi putut fi cauzate prin lovitura pe care Clyde admitea că o dăduse accidental şi era în afară de orice discuție că domnişoara Alden se înecase fiind conştientă încă, şi nu inconştientă, aşa cum voiau conducătorii acuzării să-i facă pe jurați să creadă, depoziție ce-l determină pe Mason să deschidă o anchetă cu privire la antecedentele profesionale ale doctorului, care, vai, nu erau câtuşi de puțin impresionante. Absolvise un colegiu medical de mâna a doua în Oklahoma, şi după aceea practicase într-un orăşel. În afară de acest martor — şi în legătură cu o chestiune ce nu avea nimic de-a face cu crima de care era acuzat Clyde — se prezentă şi Samuel Yearsley, un fermier din vecinătatea lui Gun Lodge, care, călătorind pe drumul pe unde fusese adus cadavrul Robertei de la Big Bittern la Gun Lodge, jură în modul cel mai solemn că drumul, aşa cum observase el în dimineața aceea, era într-o stare foarte proastă, ceea ce-i permise lui Belknap să arate că acest fapt a putut să contribuie, cel puțin într-o oarecare măsură, la agravarea leziunilor de pe fața şi corpul Robertei. Depoziția aceasta fu contrazisă, totuşi, de un martor al acuzării — şoferul fraților Lutz — care jură tot atât de solemn că nu a întâlnit nici un fel de gropi sau bolovani pe drumul respectiv. Urmară apoi din nou Liggett şi Whiggam, pentru a spune că, în măsura în care îşi puteau da ei seama, conduita lui Clyde în ceea ce priveşte sarcinile tehnice la fabrica *„Griffiths and Company”* fusese totdeauna atentă, sârguincioasa şi eficientă. Din punct de vedere profesional au aveau ce să-i reproşeze. Alți câțiva martori, mai puțin importanți, declarară că, în măsura în care au putut ei să observe felul lui de a se comporta, Clyde era cât se poate de circumspect, de politicos şi de rezervat. După câte ştiau, nu făcuse nici un rău nimănui. Da, vai, aşa cum se grăbi Mason să sublinieze în cursul audierii noilor martori, aceştia nu auziseră niciodată despre Roberta Alden sau despre nenorocirea ei, sau măcar despre legăturile dintre ea şi

Clyde.

În sfârşit, după ce o mulțime de puncte mărunte, primejdioase şi dificile fură lămurite, demonstrate sau respinse de fiecare din părți — cum se pricepură mai bine — veni rândul lui Belknap să rostească ultimul cuvânt în favoarea lui Clyde. Belknap consacră o zi întreagă pentru aceasta, prezentând lucrurile cu cea mai mare grijă şi în spiritul pledoariei sale inițiale, examinând şi subliniind fiecare punct care putea să arate cum, aproape în mod inconştient, dacă nu cu totul inocent, Clyde se lăsase antrenat în aceste legături cu Roberta, împrejurare atât de fatală pentru amândoi. Laşitatea intelectuală şi morală, cum repetă el şi de data aceasta, favorizată sau, cel puțin, explicată de diferitele lipsuri pe care le-a suferit în prima sa tinerețe şi agravată de tentațiile ce nu i se înfățişaseră până atunci, avusese darul de a înrâuri *„firea lui poate prea maleabilă, prea senzuală, prea puțin practică şi prea visătoare”.* Fără îndoială, Clyde nu se purtase frumos cu Roberta, nici nu se mai punea problema. Se purtase urât, dar, pe de altă parte, după cum reieşea în modul cel mai limpede din mărturisirea provocată de către apărare, nu se dovedise până la urmă chiar atât de crud şi de ticălos cum ar dori acuzarea să-l prezinte în fața publicului şi onoratului juriu. Mulți bărbați erau cu mult mai cruzi în viața lor sentimentală decât ar fi visat vreodată să fie acest tânăr, şi, fireşte, nu erau duşi la spânzurătoare pentru asta. Şi, cum trebuiau să se pronunțe în mod obiectiv asupra faptului dacă bărbatul acesta a comis sau nu crima de care e acuzat, jurații aveau datoria să nu se lase câtuşi de puțin influențați în credința sau hotărârea lor cu privire la comiterea crimei specificate în actul de acuzare de nici un fel de impuls, generos stârnit de suferințele pe care această fată săracă le va fi avut de îndurat în relațiile amoroase cu tânărul din fața lor. Unde este persoana care, indiferent de sex, nu dă, în anumite momente dovadă de cruzime în viața sa sentimentală?

Stărui apoi amănunțit asupra caracterului pur circumstanțial al dovezilor: nimeni nu văzuse şi nu auzise nimic în legătură direct cu pretinsă crimă, pe câtă vreme Clyde însuşi explicase cât se poate de clar cum anume a ajuns în situația specială în care s-a pomenit. După aceea, trecu repede peste incidentul cu prospectul, precum, şi

peste faptul că acuzatul nu-şi aducea aminte de taxa perceput pentru plimbările cu barca pe Big Bittern, peste faptul că s-a opri să îngroape trepiedul, că a fost atât de aproape de Roberta şi n-a ajutat-o să scape, toate acestea fiind simple accidente ale sojarte sau ale memoriei, sau privitoare mai ales la neputinţa lui de a se salva, urmări ale zăpăcelii, confuziei şi spaimei ce-l făcuseră să şovăie în mod fatal, dar nu cu intenţii criminale, singura dată în viaţa lui când nu ar fi trebuit să şovăie, pledoarie într-adevăr abilă, deşi iezuită, căreia nu-i lipseau nici meritele, nici forţa.

Urmă apoi Mason, convins întru totul că Griffiths e un asasin din speţa cea mai crudă şi mai primejdioasă. Folosi o zi întreaga pentru a descurca „ţesătura de minciuni şi afirmaţii gratuite păianjenului", cu ajutorul căreia apărarea spera să abată minţile juraţilor de la lanţul de nesfărâmat al dovezilor amplu prezentat prin care acuzarea a demonstrat că acest „bărbat în toată putere cuvântului" este „un asasin cu mâinile înroşite de sânge". Îi trebuiră câteva ore pentru a trece în revistă declaraţiile diferiţilor martori. Apoi, alte ore, pentru a-l ataca pe Clyde, sau a relata încă o dată suferinţele amare ale Robertei, având un atât de mare succes încât nu numai publicul, ci şi juraţii fură cât pe-aci să izbucnească din nou în lacrimi. Iar Clyde, care şedea între Belknap şi Jephson, sfârşi prin a-şi spune că nu mai era cu putinţă ca un asemenea juriu să-l achite în faţa unor dovezi recapitulate atât de mişcător şi cu atâta îndemânare.

După acestea, Oberwaltzer dădu, de la înălţimea locului pe care-l ocupa, instrucţiunile finale juraţilor:

— Domnilor juraţi, orice dovadă este, într-un sens strict al cuvântului, mai mult sau mai puţin dedusă din circumstanţe, fie că se bazează pe fapte ce permit să se conchidă culpabilitatea, fie că este furnizată de un martor ocular. Mărturia unui martor ocular este, bineînţeles bazată pe circumstanţe.

Dacă vreunele dintre faptele materiale ale acestui caz sunt în contradicţie cu probabilitatea vinovăţiei acuzatului, va fi de datoria dumneavoastră, domnilor juraţi, să-i acordaţi acuzatului beneficiul îndoielii.

Pe de altă parte, trebuie să vă amintiţi că dovezile nu trebuie

neglijate sau înlăturate pentru simplul fapt că sunt deduse din circumstanțe. Ele pot fi uneori mai demne de crezare chiar decât probele directe.

S-a vorbit mult aici despre mobil şi despre importanța lui în această pricină, însă trebuie să vă amintiți că dovada mobilului nu este în nici un caz indispensabilă sau esențială pentru a constata culpabilitatea. Deşi un mobil poate fi prezentat ca circumstanță, pentru a ajuta la definirea unei crime, totuşi, nu există obligativitatea demonstrării existenței unui mobil.

Dacă juriul va găsi că Roberta Alden a căzut din barcă în mod accidental sau involuntar, iar acuzatul nu a făcut nici o încercare s-o salveze, aceasta nu duce neapărat la deducția culpabilității acuzatului, astfel că juriul va trebui să-l declare „nevinovat". Dimpotrivă, dacă juriul va socoti că, indiferent în ce fel, acuzatul a provocat în mod intenționat sau a contribuit la accidentul acela fatal, fie lovind victima, fie în alt mod, el va trebui să-l declare pe acuzat vinovat.

Fără a mai menționa că este necesar să vă puneți de acord şi asupra verdictului, nu sfătuiesc pe nici unul dintre dumneavoastră să adopte o atitudine care nu vă va îngădui să vă schimbați părerea, în cazul când, după o deliberare matură, vă veți da seama că nu aveți dreptate.

În felul acesta vorbi judecătorul Oberwaltzer, solemn şi didactic, adresându-se juriului de la înălțimea locului pe care-l ocupa.

La orele 5 după masă, jucații se ridicară şi părăsiră sala, unul după altul. Clyde fu de îndată dus în celula lui, înainte ca publicului să i se permită a părăsi clădirea. Şeriful se temea într-una de un atac din partea publicului. Urmară apoi cinci ceasuri lungi de aşteptare, pe care Clyde şi le petrecu măsurând celulă în lung şi în lat, încercând să citească sau să se odihnească, în timp ce Kraut şi Sissell, mituiți de diferiți reprezentanți ai presei, în scopul de a-i informa cum anume „a primit Clyde sfârşitul", stăteau tăcuți în preajma lui, cât mai aproape, ca să poată vedea efectul.

La rândul lor, judecătorul Oberwaltzer, Mason, Belknap şi Jephson, împreună cu ajutoarele şi prietenii lor, luau masa în diferite săli ale „Hotelului Central" din Bridgeburg şi aşteptau

nerăbdători, bând tot timpul, ca juriul să cadă de acord, sperând că verdictul va fi dat cât mai curând, oricare ar fi el.

În timpul acesta, cei doisprezece bărbați — fermieri, funcționări inferiori şi negustori — dezbăteau între ei, pentru propria lor edificare, punctele delicate prezentate de Mason, Belknap şi Jephson. Totuşi, un singur om dintre cei doisprezece — Samuel Upham, farmacist, politiceşte adversarul lui Mason şi sedus de personalitate lui Jephson era de partea lui Belknap şi Jephson. Probele prezentate de Mason, pretindea el, nu i se păreau convingătoare. În cele din urmă, după cinci ore, ceilalți jurați îl amenințară cu demascarea în fața publicului, a cărui indignare şi dezaprobare nu vor întârzia să izbucnească în cazul când juriul nu va cădea de acord.

— O să te convingem noi! Şi dacă te încăpățânezi, publicul să afle cu exactitate care este părerea dumitale.

Cum omul avea o farmacie la North Mansfield, de pe urma căreia realiza câştiguri frumuşele, îşi spuse în cele din urmă că e mai bine să renunțe la această opoziție față de Mason şi să cadă de acord cu ceilalți.

După aceea, patru lovituri lugubre răsunară la uşa care dădea din camera juraților în sala de şedințe. Primul jurat, Foster Lun negustor de ciment, var şi piatră, bătea în uşă cu pumnul său greu. Auzind zgomotul acela, sutele de oameni care se îngrămădiseră după cină în sala neaerisită şi înăbuşitoare — unii nici nu ieşiseră măcar — se treziră din semitoropeala ce-i cuprinsese.

— Ce-a fost asta? Ce s-a întâmplat? Juriul e gata să pronunțe? Care e verdictul?

Bărbați, femei şi copii se sculară în picioare, dând să se apropie de balustrada menită să oprească năvala publicului. Cei doi aprozi postați în fața uşii juraților, începură să strige:

— Imediat! Imediat! Să vină judecătorul.

Alți aprozi se repeziră la închisoarea de peste drum, să-i anunțe pe şerif că trebuie să-l aducă pe Clyde, şi la „Hotelul *Central”* din Bridgeburg, pentru a-i chema pe Oberwaitzer şi pe ceilalți. Apoi, Clyde, amețit de izolare şi de o nesiguranță mortală, fu încătuşat cu Kraut şi condus spre Palatul de Justiție între Slack, Sissell şi alții.

Oberwaitzer, Mason, Belknap şi Jephson, dimpreună cu întregul grup de ziarişti, desenatori, fotografi şi alții, intrară în sală şi se aşezară pe locurile pe care le ocupaseră în cursul acestor lungi săptămâni. Clyde clipea într-una, în timp ce, de data aceasta, şedea în spatele lui Belknap şi Jephson — nu între ei — pentru că acum era încătuşat de Kraut şi trebuia să stea alături de el. Când Oberwaitzer ajunse la pupitrul său, şi grefierul îşi luă locul obişnuit, uşa de la camera juraților fu deschisă, şi cei doisprezece bărbați păşiră solemni înăuntru, unul după altul — tot atâtea siluete ciudate, şi pestrițe în costumele lor de gata, prost croite şi în cele mai multe cazuri ponosite. Se aşezară pe banca juraților, pentru a se scula din nou, la ordinul grefierului, care începu:

— Domnilor jurați, ați căzut de acord asupra verdictului? Nici unul dintre ei nu se uită în direcția lui Belknap şi Jephson sau Clyde, împrejurare pe care Belknap o interpretă imediat ca fiind fatală.

— S-a terminat! Îi şopti el lui Jephson. E împotriva noastră. Te asigur.

Apoi Lund anunță:

— Da. Am constatat că acuzatul este vinovat de omor cu premeditare.

Clyde, doborât de-a binelea, totuşi străduindu-se să-şi păstreze echilibrul şi să rămână senin, privea drept înaintea lui, spre jurați, şi, dacă s-ar putea spune, dincolo de ei, aproape fără să clipească. Nu-i spusese oare noaptea trecută Jephson, care-l găsise foarte abătut în celula lui, că verdictul — chiar dacă nu va fi favorabil — nu avea nici o importanță? De la început până la sfârşit, procesul fusese viciat. Prejudecata şi părtinirea călăuziseră toate etapele. Procedeele de intimidare, de constrângere şi de insinuare la care se dedase Mason în fața juriului nu vor putea fi niciodată considerate echitabile sau admisibile în fața unei instanțe superioare. Era sigur, pe de altă parte, că se va aproba o revizuire a procesului, cu toate că, deocamdată, nu era în măsură să spună cine ar fi trebuit să întocmească apelul.

Amintindu-şi lucrurile acestea, Clyde îşi spuse că, la urma urmei, verdictul de acum nu avea poate nici o însemnătate. Era

imposibil să fie condamnat, sau... era posibil? Ah, ce ar însemna aceste cuvinte în cazul când nu ar obține o rejudecare a procesului? Moartea! Iată ce ar însemna verdictul de acum în cazul când ar fi definitiv... şi poate că era definitiv. Deci nu-i mai rămânea decât să se aşeze pe scaunul acela, pe care cu ochii minții îl văzuse de atâtea ori în zilele şi nopțile nesfârşite, când nu reuşea să-l izgonească din gânduri. Iată-l din nou aici, în fața lui, scaunul acela groaznic, înfiorător, numai că acum era mai aproape şi mai mare, chiar, la mijlocul distanței dintre el şi judecătorul Oberwaltzer. Acum putea să-l vadă limpede. Avea o formă pătrată, brațe masive, o spetează la fel de masivă, câteva curele în partea de sus şi pe margini. Dumnezeule! Dacă nu-l va ajuta nimeni?! Poate că acum nici Griffithsii nu vor mai vrea să-şi cheltuiască banii pentru el! Nu-i de glumit! Poate că nici curtea de apel, despre care amintiseră Belknap şi Jephson, nu va fi dispusă să-l ajute. Atunci, cuvintele acestea erau definitive. Da! Da! Dumnezeule! Fălcile i se mişcară uşor, apoi şi le încleşta, pentru că imediat îşi dăduse seama că se mişcă. Deodată, Belknap se sculă în picioare şi ceru un vot| nominal din partea juriului, în timp ce Jephson se aplecă să-i şoptească:

— Nu te nelinişti. Nu e definitiv. Până la urmă o să obținem casarea procesului, asta e sigur!

Totuşi, deoarece fiecare dintre jurați spunea: „Da”, Clyde îi asculta pe ei, şi nu pe Jephson. De ce spunea fiecare: „Da” cu atâta hotărâre? Nu era oare printre ei nici unul care să simtă că el n-a făcut ceea ce susținea Mason, că n-a lovit-o intenționat? Nici unul nu e dispus să creadă măcar pe jumătate în schimbarea aceea sufletească pe care a încercat-o, aşa cum sublimaseră Belknap şi Jephson? Îi privi pe toți, mărunți şi îndesați. Semănau cu nişte jucării de lemn negru, cu fețele şi mâinile cafenii, sau ca de fildeş. Gândul îl duse apoi la mama lui. Avea să afle despre verdict, pentru că în sală erau aceşti ziarişti, desenatori şi fotografi care se adunaseră aici să audă. Dar Griffithşii — unchiul său şi Gilbert — ce vor crede acum? Şi Sondra! Sondra! Nici un cuvânt de la ea. Şi în tot timpul procesului mărturisise fără ocoluri — aşa cum îi spuseseră Belknap şi Jephson că trebuie să facă — forța irezistibilă a dragostei lui pentru ea, adevăratul motiv al tuturor acestora!

Totuşi nici un cuvânt. Şi, desigur, nu-i va trimite nici acum vreun cuvânt, ea, care avusese de gând să se mărite cu el şi să-i dea totul!

Între timp, mulţimea din jurul lui rămânea tăcută, în ciuda sau poate din cauza satisfacţiei ce-o resimţea. Micul diavol nu reuşişe să scape! Nu-i putuse prosti pe cei doisprezece bărbaţi întregi la minte, toţi din acest district, cu palavrele acelea despre o schimbare sufletească. Ce prostii! Pe când Jephson stătea nemişcat, cu privirea fixă, Belknap, a cărui faţă energică exprima prin toate trăsăturile şi dispreţul şi sfidarea, declară apel. Mason, Burleigh, Newcomb şi Redmond de-abia reuşeau să-şi ascundă imensa lor satisfacţie îndărătul unor măşti de o severitate aproape nefirească, în timp ce Belknap cerea ca pronunţarea hotărârii să fie amânată până vinerea următoare, peste o săptămână, când va fi mai în măsură să prezinte o serie de consideraţiuni, dar judecătorul Oberwaitzer îi răspunse că nu e de această părere, în afară de cazul când i-ar putea prezenta un motiv satisfăcător. A doua zi, dacă apărarea dorea acest lucru, va fi gata să-i asculte motivele. Dacă acestea vor fi satisfăcătoare, va amâna pronunţarea, dacă nu, se va pronunţa lunea viitoare.

Totuşi, Clyde nu era preocupat acum de discuţia asta. Se gândea la mama lui şi la ceea ce va crede şi va simţi ea. Îi scrisese atât de regulat, afirmând fără încetare că e nevinovat şi că nu trebuie să creadă tot, să nu creadă nici o iotă din ce putea să citească în ziare. Va fi achitat, cu siguranţă. Avea să se ducă la bară şi să pledeze pentru el însuşi. Dar acum... acum... ah, acum avea atât de multă nevoie de ea! Se părea că l-au părăsit toţi. Se simţea grozav, grozav de singur. Trebuia să-i scrie fără întârziere. Trebuia! Trebuia! Îl rugă pe Jephson să-i dea o bucată de hârtie şi un creion, apoi scrise: *„Doamnei Asa Griffiths, Misiunea «Steaua Speranţei», Denver, Colorado. Dragă mamă, sunt condamnat, Clyde”* înmânându-i rândurile acestea lui Jephson, îl rugă, nervos şi cu vocea stinsă, să aibă grijă să le expedieze imediat.

— Imediat, băiete, mai e vorbă, răspunse Jephson, mişcat de expresia feţei lui, şi, făcând semn unui distribuitor de ziare din apropiere, îi dădu hârtia şi banii.

Toate intrările şi ieşirile pentru public fură închise cu cheia până

când Clyde, escortat de Sissell şi Kraut, fu scos prin uşa laterala pe care o cunoştea atât de bine şi prin care trăsese nădejde să fugă. Toată lumea, ziariştii, publicul şi jurații îl urmăriră cu ochii, ca şi cum până atunci nu-l priviseră destul, căutând să se uite la fața lui, să vadă cum a primit verdictul. Şi, datorită animozității publicului, judecătorul Oberwaitzer, la cererea lui Slack, nu ridică şedința până când nu fu anunțat că acuzatul a fost închis din nou

În celula lui, după care uşile fură deschise, mulțimea năvăli afară, dar se opri la uşa ce dă în sala de şedințe, să-l vadă pe Mason, care, dintre toate personajele importante ale procesului, devenise acum adevăratul erou — o Nemesis a lui Clyde — răzbunătorul Robertei. Totuşi, Mason nu apăru printre cei dintâi. În schimb, ieşiră Jephson şi Belknap, împreună, nu atât de abătuți, cât solemni şi sfidători, Jephson, mai ales, cu un aer de dispreț suveran Cineva strigă:

— Ei, va să zică tot nu l-ați scăpat!

La care Jephson răspunse, ridicând din umeri:

— Încă nu, dar legea nu se termină în districtul ăsta!

Apăru apoi şi Mason, cu un palton mare şi uzat aruncat pe Umeri şi cu pălăria lui de fetru mototolită şi trasă până peste ochi, urmat de Burleigh, Heit, Newcomb şi alții, un adevărat alai regesc. Mergea ca şi cum nici n-ar fi observat cinstea şi complimentele mulțimii ce-i aştepta. Nu era oare un învingător? Nu fusese ales judecător? Într-o clipă fu înconjurat de o masă de oameni care îl aclamau, în timp ce vreo zece dintre cei aflați mai aproape de el căutau să-l apuce de mână sau să-l bată pe umăr ori pe braț în semn de recunoştință.

— Ura pentru Orville! Bravo, judecătorule! (Titlu nou, cu care avea să fie învestit în curând.) Pe legea mea, Orville Mason, meriți toate mulțumirile districtului! Hip-hip ura! Ura, Ura, de trei ori pentru Orville Mason!

După care mulțimea strigă puternic: „Ura!” de trei ori „Clyde auzi uralele în celula lui şi le înțelese semnificația.

Îl aclamau pe Mason pentru că-l condamnase. În mulțimea aceea mare nu se găsea nici un singur om care să nu-l creadă complet vinovat. Roberta — scrisorile ei — hotărârea ei de a-l face

să o ia în căsătorie — teama grozavă de scandal — în aduseseră aici, la condamnare. La moarte, poate. Departe de tot ce râvnise — departe de tot ce visase că va avea într-o bună zi. Şi Sondra, Sondra! Nici un cuvânt! Nici un cuvânt! Temându-se că Sissell Kraut sau altul ar putea să-l supravegheze (gata, probabil, că descrie fiecare gest ce-l făcea) şi nedorind să arate cât de abătut şi deznădăjduit era într-adevăr, se aşeză şi, luând o revistă, se prefăcu atunci că citeşte, dar privirea i se pierdea departe, departe, în mijlocul altor scene — mama lui — fratele şi surorile — familia Griffiths — toți cei pe care i-a cunoscut. Copleşit însă până la urmă de toate aceste plăsmuiri imateriale ale minții, se sculă şi, dezbrăcându-se de haine, se trânti pe patul de fier.

„Condamnat! Condamnat!” Aceasta însemna că trebuie să moară! Dumnezeule! Ce fericire, totuşi, să-şi poată ascunde fața în pernă, ca să n-o vadă nimeni, nimeni, cu toate că nu era deloc greu de ghicit ce se petrecea în sufletul lui!

CAPITOLUL 94

Zile sumbre urmară după marea luptă şi marea înfrângere, când toată lumea, de la un ocean la celălalt — influențată de această aspră judecată locală a tragediei — era ferm convinsă că Clyde este vinovat şi că, aşa cum vesteau toate ziarele, a fost condamnat pe bună dreptate. Cât de mişcătoare fusese soarta țărăncuței aceleia sărace pe care o ucisese! Scrisorile ei triste! Cât trebuie să fi suferit! Cât de slabă fusese apărarea! Până şi membrii familiei Griffiths din Denver au fost atât de zguduiți de mărturiile produse pe măsură ce se desfăşura procesul, încât aproape nici nu mai îndrăzneau să citească ziarele de față unul cu altul; de cele mai multe ori le citeau pe ascuns, fiecare singur, pentru ca apoi să-şi vorbească despre cascada aceea blestemată de dovezi aduse de acuzare. Totuşi, după ce citi pledoaria lui Belknap şi depoziția lui Clyde însuşi, micul grup

al familiei, care de atâta timp lupta cu viața strâns unit, îşi recapătă încrederea în fiul şi fratele mai mare, în ciuda a tot ceea ce citise mai înainte împotriva lui. Datorită acestui lucru, atât în timpul procesului, cât şi după aceea, i-au scris nenumărate scrisori încurajatoare şi dătătoare de speranță, care deseori nu făceau altceva decât să repete propriile lui scrisori, iar în aceste scrisori Clyde nu înceta să afirme că este nevinovat.

Când se pronunță însă condamnarea şi când, din adâncurile disperării, Clyde îi trimise mamei lui telegramă aceea, iar ziarele confirmară verdictul, o consternare neagră cuprinse familia Griffiths. Era oare o dovadă? Sau nu era? Toate ziarele păreau să creadă în vinovăția lui Clyde. Reporterii dădură buzna la doamna Griffiths, care, împreună cu copiii, căută să se sustragă acestei publicități de nesuportat, refugiindu-se într-un cartier periferic al Denverului, cu desăvârşire izolat de lumea misionarilor. O societate de mutări, mituită bine, îi dăduse însă în vileag adresa.

Şi astfel, acum, această vestitoare americană a domniei lui Dumnezeu pe pământ şedea pe un scaun în apartamentul ei sărăcăcios şi banal, lipsită de orice mijloace de existență, umilită de forțele implacabile ale vieții şi de loviturile cumplite ale hazardului, senină totuşi în încrederea ei, şi declară:

— În dimineața asta mi-e imposibil să mă gândesc la ceva. Mă simt amorțită, şi totul mi se pare ciudat. Băiatul meu a fost găsit vinovat de omor! Dar eu sunt mama lui, şi nici în ruptul capului n-o să pot crede în vinovăția sa! Mi-a scris că nu este vinovat, şi îl cred. Şi spre cine se va îndrepta el pentru a spune adevărul şi a cere crezare dacă nu spre mine? Dar acolo, sus, este acela care toate le vede şi toate le ştie.

Şi, totuşi, potopul de dovezi, întocmai ca şi la prima ispravă a lui Clyde, la Kansas City, o umpluse de uimire şi de teamă. De ce n-a putut să explice povestea cu prospectul? Pentru ce n-a ajutat-o pe fata aceea, de vreme ce înota aşa de bine? Şi de ce s-a dus atât de repede la acea misterioasă domnişoară X, oricine ar fi fost ea? Ah! Desigur, desigur nimeni n-o putea sili să creadă, în ciuda convingerii sale, că odrasla ei cea mare, cea mai ambițioasă, de care îşi legase cele mai multe nădejdi — chiar dacă era cel mai

neastâmpărat dintre toți copiii ei — se făcuse vinovat de o asemenea crimă! Nu! Nu putea să se îndoiască de el nici chiar acum. Sub îndrumarea milostivă a unui dumnezeu viu, nu era oare păcat că o mamă să gândească rău despre copilul ei, oricât de greşite i-ar fi putut părea purtările? În tăcerea încăperilor misiunii, înainte de a fi fost nevoită să se mute de acolo din cauza vizitatorilor curioşi şi nedoriți, adeseori, atunci când mătura sau ştergea praful, rămânea împietrită, căutând să se ferească de privirile celorlalți — cu capul dat pe spate, cu ochii închişi, cu trăsăturile chipului ei energic înăsprite, totuşi sincere, neprefăcute — ca o figură din primele zile biblice ale universului ei bătrân de şase mii de ani, îndreptându-şi cu fervoare gândurile spre acel tron imaginar pe care-l vedea ocupat de spiritul şi trupul uriaş al dumnezeului viu, creatorul ei. Se ruga apoi câte un sfert, sau câte o jumătate de oră, ca să i se dea puterea, şi înțelegerea, şi îndrumarea necesare pentru a se încredința de nevinovăția sau de vina fiului ei; dacă este nevinovat, să fie scutiți de povara aceasta strivitoare a durerii şi el, şi ea, şi toți cei ce le erau dragi; sau, dacă e vinovat, să i se arate ce trebuie să facă şi în ce fel se cade să suporte sarcina dureroasă de a-l învăța pe fiul ei cum să spele pentru totdeauna din sufletul lui nemurito. Grozăvia faptei pe care a săvârşit-o, să redevină, dacă este posibil, alb şi imaculat în fața lui Dumnezeu.

„Tu eşti puternic, Doamne, şi nu există alt dumnezeu în afară de tine. Iată, la tine toate sunt cu putință. Viața atârna de tine. Milostiveşte-te, Doamne! Chiar dacă păcatele lui sunt roşii ca purpura, tu fă-le albe ca zăpada. Chiar dacă ele sunt roşii ca sângele fă-le să fie albe că lâna."

Cu toate acestea, chiar în momentul când se ruga, înțelepciunea Evei cu privire la fiicele Evei nu o părăsi. Fata aceea despre care se spunea că ar fi ucis-o Clyde, ce s-ar putea spune despre ea? Nu păcătuise şi ea? Şi nu era mai în vârstă decât sărmanul Clyde? Aşa spuneau ziarele. Cercetând scrisorile, rând cu rând, fusese mişcată de patetismul lor şi îndurerată profund de nenorocirea ce se abătuse asupra familiei Alden. Totuşi, ca mamă şi femei plină de înțelepciunea străvechii Eve, înțelegea că Roberta însăşi trebuie să

fi consimțit, că ispita ei trebuie să fi ajutat la slăbirea voinței fiului său, la pieirea lui. O fată stăpână pe sine şi virtuoasă nu ar fi consimțit, nu, n-ar fi putut să consimtă! De câte ori nu auzise tot felul de mărturisiri în legătură cu asemenea lucruri, atât la misiune, cât şi în cursul predicilor de pe stradă? Şi nu s-ar putea oare spune în favoarea lui Clyde, întocmai ca la începutul vieții, în grădina Edenului: „Femeia m-a ispitit”? Într-adevăr, dacă era aşa...

„Milostivirea lui este veşnică”, cita ea. Şi dacă milostivirea lui este veşnică, oare mila mamei lui Clyde trebuie să fie mai slabă?

„Dacă aveți credință măcar cât un grăunte de muştar”, îşi repetă ea, apoi, în fața acestor reporteri nepoftiți, adăugă: „A ucis-o oare fiul meu? Aceasta e întrebarea. Nimic altceva nu are importanță în ochii creatorului.” Şi se uită la tinerii aceia cinici şi cu inimile împietrite cu privirea unei ființe pe deplin încredințate că dumnezeul ei îi va face să înțeleagă. Şi, într-adevăr, fură impresionați de sinceritatea şi credința ei profundă.

— Indiferent dacă juriul l-a găsit vinovat sau nevinovat, ce importanță are asta în ochii aceluia care ține stelele în palma sa? Hotărârea juraților este o hotărâre a oamenilor. Ea nu e decât praf şi pulbere. Am citit pledoaria avocatului său. În scrisorile lui, fiul meu mi-a spus că nu e vinovat. Îl cred pe fiul meu. Sunt convinsă că e nevinovat!

Asa, retras într-un ungher al camerei, vorbea puțin. Incapabil să înțeleagă cele ce se petreceau, precum şi datorită lipsei lui de experiență în domeniul forțelor nestăvilite ale pasiunii, nu pricepea o iotă din toate acestea. El nu-l înțelesese niciodată pe Clyde, neliniştile lui, fierbințelile imaginației lui, cum spunea el, aşa. Că prefera să se abțină de la orice comentariu.

— Dar, continuă doamna Griffiths, n-am încuviințat niciodată păcatul pe care l-a făptuit Clyde față de Roberta Alden. El a procedat greşit, dar şi ea a procedat greşit, prin aceea că nu s-a împotrivit. Nu poate exista târguiala când e vorba ele păcat, indiferent de cine ar fi în cauză. Şi cu toate că inima mea îşi îndreaptă simpatia şi dragostea spre inimile zdrobite ale mamei şi tatălui ei, care suferă atât de cumplit, nu trebuie totuşi să uităm că păcatul a fost făptuit de amândoi, iar lumea ar trebui să ştie asta şi

să-l judece în consecință. Nu că aş vrea să-l apăr, repetă ea. Ar fi trebuit să-şi aducă aminte de învățăturile primite pe când era copil. În durerea lui profundă, îşi strânse buzele, dar nu-şi pierdu prezența de spirit: dar am citit şi scrisorile ei. Şi, după părerea mea, fără aceste scrisori, procurorul districtului nu ar avea nici un argument valabil împotriva fiului meu. El le-a folosit ca să influențeze sentimentele juraților. Se sculă în picioare, de parcă ar fi ieşit dintr-un foc ce-o călise, şi exclamă într-un elan magnific: Dar este fiul meu. A fost condamnat. Ca mamă, trebuie să mă gândesc cum să-l ajut, indiferent de sentimentele mele față de păcatul pe care l-a săvârşit. Îşi frământă mâinile în aşa fel, încât până şi reporterii fură mişcați de durerea ei. Trebuie să mă duc la dânsul! Ar fi trebuit s-o fac mai demult! Acum totul e limpede pentru mine.

Se întrerupse, gândindu-se că-şi dă în vileag cele mai lăuntrice suferințe, temeri şi nevoi în fața unor astfel de urechi şi voci publice, care poate nu o înțelegeau nici cât negru sub unghie şi cărora puțin le păsa de toate acestea.

— Multă lume se întreabă — o întrerupse unul dintre reporteri, un tânăr foarte practic, cu totul străin de lumea sentimentelor şi cam de aceeaşi vârstă cu Clyde — de ce n-ați fost acolo în timpul procesului. N-ați avut bani să vă duceți?

— Nu am avut bani, răspunse ea cu simplitate. În orice caz, nu aveam de ajuns. Pe de altă parte, m-au sfătuit să nu mă duc... mi-au spus că nu au nevoie de mine. Acum, însă, acum trebuie să mă duc, cu orice preț, voi vedea cum. Se îndreptă spre un dulăpior sărăcăcios, ce făcea parte din mobilierul banal şi învechit al încăperii. Dumneavoastră, tinerilor, vă duceți în centru, spuse ea. Vrea careva dintre dumneavoastră să dea o telegramă pentru mine dacă îi dau banii necesari?

— Sigur! Exclamă reporterul care îi pusese întrebarea cea mai brutală. Dați-mi-o mie. Nu e nevoie de bani. Am s-o trec în contul ziarului. Se gândea că o va include total, ori în parte şi în textul reportajului său.

Doamna Griffiths se aşeză la măsuța galbenă şi scrijelită şi, după ce găsi un mic blocnotes şi un toc, scrise: „Clyde, încrede-te în

Dumnezeu. Pentru el toate sunt cu putinţă. Fă apel fără întârziere. Citeşte psalmul 51. Un nou proces va arăta nevinovăţia ta. Vom veni curând să te vedem. Tata şi mama.”

— Poate că totuşi ar fi mai bine să vă dau banii, adăugă ea cu nervozitate, întrebându-se dacă e bine să accepte ca un ziar să plătească o astfel de telegramă. Se întrebă, de asemenea, dacă unchiul lui Clyde ar fi dispus să suporte cheltuielile în legătură cu apelul. Putea să coste foarte mult. Pe urmă adăugă: E cam lungă...

— O, nu vă îngrijiţi de asta! Exclamă un alt membru al acelui trio care ardea de nerăbdare să citească telegrama. Scrieţi tot ce vreţi. Avem noi grijă să fie expediată.

— Vreau o copie! Adăugă al treilea reporter pe un ton tăios, ce nu admitea replică, văzând că primul ia telegrama şi o vârî în buzunar. Nu are un caracter privat. Am nevoie de telegramă chiar acum... de la dumneata sau de la dumneaei!

Atunci primul reporter, spre a evita o scenă pe care doamna Griffiths, cu toată încetineala înţelegerii ei, începea s-o întrevadă, scoase din buzunar bucata de hârtie îşi o dădu şi celorlalţi, care se apucară imediat s-o copieze.

În vreme ce se petreceau toate acestea, Griffithşii din Lycurgus, fiind întrebaţi dacă este cazul să se deschidă un nou proces şi dacă ar consimţi să suporte cheltuielile, declarară că ei nu mai sunt defel convinşi de utilitatea şi justeţea unui astfel de apel, în orice caz, nu poate fi vorba de unul pornit pe socoteala lor. Câtă tortură şi câte prejudicii din punct de vedere social, dacă nu şi comercial, le adusese toată această afacere, fiecare oră a ei fiind o adevărată Golgotă pentru dânşii! Bella şi viitorul ei monden, pentru a nu mai aminti de Gilbert şi de viitorul lui, cu desăvârşire distruşi şi stigmatizaţi de această înfricoşătoare revelare publică a unui omor premeditat, conceput şi săvârşit de cineva în vinele căruia curgea acelaşi sânge cu al lor! Samuel Griffiths însuşi, precum şi soţia lui erau literalmente nenorociţi din pricina urmărilor fatale ale unui gest făcut cu cele mai bune intenţii din lume, însă, după câte se părea, imprudent şi fără sens. Oare lupta să îndelungată cu realităţile vieţii nu-l învăţase îndeajuns că în afaceri sentimentul este nebunie curată? Până în clipa când îl întâlnise pe Clyde, nu,

îngăduise niciodată sentimentelor să-l influențeze în vreun fel oarecare. De data aceasta se gândise însă că fratele mai mic fusese nedreptățit de tatăl lor! Şi acum grozăvia asta! Soția şi fiica lui, silite să plece din locul unde îşi petrecuseră anii cei mai fericiți, să renunțe la confortul din casa lor, pentru a trăi în exil, poate pentru totdeauna, în una dintre suburbiile Bostonului sau în altă parte, ori să suporte veşnic privirile şi compătimirea prietenilor! El însuşi nu înceta să discute cu Gilbert, întrebându-se dacă nu este cazul să transforme în societate anonimă întreprinderea lor, asociind-o cu altele din Lycurgus sau din altă parte, ori să, se mute, nu cu încetul, ci repede, fără întârziere, la Rochester, la Buffalo, Boston sau Brookly, unde ar putea construi o nouă fabrică. Nu puteau scăpa de ruşine decât renunțând la Lycurgus şi la tot ce reprezenta acest oraş pentru ei. Trebuiau să ia viața de la început, cel puțin din punct de vedere social. Lucrurile acestea nu însemnau chiar atât de mult pentru Samuel Griffiths şi soția lui; în definitiv, ei îşi trăiseră traiul. Dar Gilbert, Bella şi Myra, cum să-i reabilitezi pe aceştia, fie şi doar într-o oarecare măsură?

Aşa se face că Samuel şi Gilbert Griffiths, chiar înainte ca procesul să se fi terminat, luară hotărârea de a-şi muta întreprinderea la South Boston, unde vor putea să se ascundă în mod decent, până când suferința şi ruşinea pricinuite de această afacere vor fi fost uitate măcar parțial.

Din cauza asta, lui Clyde i se refuza în mod categoric orice alt ajutor. Belknap, şi Jephson deliberară în consecință. Pentru că, fireşte, timpul lor fiind prețios — practicaseră până atunci cu atâta succes la Bridgeburg, şi atâtea alte afaceri fuseseră lăsate la o parte clin cauza acestui proces — nu erau nici pe departe convinşi că propriul lor interes sau caritatea le îngăduiau ori le cereau să-l ajute pe Clyde fără să fie recompensați ulterior. De fapt, cheltuielile necesare pentru apel vor fi considerabile după părerea lor, procesul-verbal era enorm. Va fi o acțiune judiciară lungă şi costisitoare. Pe de altă parte, însă, după cum sublinie Jephson, ar fi o prostie să se spună că familia Griffiths din vest nu ar putea face absolut nimic. Nu se ocupau, oare, de atâta timp, cu o activitate religioasă şi de binefacere? Şi nu era oare posibil, după ce li se va fi

arătat cât de tragică e situația lui Clyde, ca prin diverse colecte să reuşească a strânge fondurile necesare pentru cheltuielile unui asemenea proces? Desigur, nu-l ajutaseră pe Clyde până acum, dar numai din cauză că mamei lui i se spusese formal că nu era nevoie de dânsa. Acum însă lucrurile se prezentau altfel.

— Ar fi mai bine să-i telegrafiem să vină aici, sugeră Jephson, practic ca întotdeauna. Oberwaitzer va amâna pronunțarea până la 10 ale lunii dacă îi vom spune că mama acuzatului va face tot posibilul să vină. Scrie-i pur şi simplu să vină; şi dacă va spune că nu poate, atunci îi vom face noi rost de bani. Sunt însă convins că îşi va procura banii singură, ba poate şi o parte din fondurile necesare pentru apel.

Fură expediate, aşadar, fără întârziere, o telegramă şi o scrisoare pe adresă doamnei Griffiths, prin care era informată că lui Clyde nu i s-a spus deocamdată nimic, dar rudele lui din Lycurgus refuză să-l mai ajute. Pe de altă parte, sentința urma să fie pronunțată cel mai târziu la 10 ale lunii, şi, pentru binele lui propriu, era de dorit ca cineva, de preferință ea, să fie prezent. De asemenea, era nevoie de strângerea unor fonduri pentru a se face față cheltuielilor legate de un apel, sau, cel puțin, procurarea acestor fonduri să fie asigurată.

Doamna Griffiths se rugă atunci în genunchi lui Dumnezeu, să-i vină în ajutor. În acest impas, *acum!* Trebuia să-şi arate, mâna sa atotputernică, mila sa, care nu-i părăsea niciodată. Lumina şi ajutorul trebuiau să vină de undeva, altfel, cum ar putea ea achita prețul călătoriei, ca să nu mai vorbim de banii necesari pentru apelul lui Clyde?

În timp ce se ruga, în genunchi, îi veni o idee. Ziariştii se țineau scai de ea să le dea interviuri. O urmăreau peste tot. De ce nu s-a dus să-şi ajute fiul? Ce credea despre cutare lucru? Dar despre cutare? Şi se întrebă dacă n-ar fi bine să se ducă la directorul unuia dintre ziarele mari, care n-o mai lăsa în pace cu întrebările, şi să-i spună în ce strâmtoare se găseşte şi că, dacă e dispus s-o ajute să ajungă la timp ia fiul ei, să fie acolo în ziua când se va pronunța sentința, ea, mama lui, va scrie pentru ziarul respectiv. Ziarele acestea îşi trimiteau reporterii în toate părțile, chiar şi la

proces, după câte citise. De ce să n-o trimită pe ea, pe mama lui? Parcă n-ar putea şi ea să vorbească ori să scrie? Câte predici scrise nu compusese în viața ei!

Sări în picioare, dar îngenunche din nou, numaidecât: „Mi-ai răspuns, Dumnezeule bun!” exclamă ea. Apoi se duse şi-şi scoase vechea haină maro, pălăria maro cu panglici, pe care o avea de atâta vreme şi care amintea o bonetă de călugăriță, după care se îndreptă în grabă spre redacția celui mai mare şi mai important ziar. Datorită vâlvei stârnite de procesul fiului ei, fu introdusă imediat la redactorul-şef, care era tot atât de curios pe cât era ea de emoționată şi care o ascultă cu respect şi simpatie. Înțelese numaidecât situația şi declară că, după părerea lui, ziarul va primi favorabil această propunere. Dispăru pentru câteva clipe, apoi se întoarse. Doamna Griffiths va fi folosită în calitate de corespondentă timp de trei săptămâni, şi după aceea, în continuare, până la noi dispoziții. Cheltuielile de deplasare vor fi suportate de ziar. Un funcționar, căruia îi fu numaidecât încredințată, urma să-i dea instrucțiunile necesare cu privire la modul de a redacta şi de a transmite comunicările. I se vor da de asemenea şi ceva bani. Putea să plece chiar în seara aceea dacă doreşte; cu cât mai curând, cu atât mai bine. Ziarul ar fi dorit şi o fotografie sau două înainte de plecare. Dar, în timp ce vorbea, redactorul-şef observă că doamna Griffiths stă cu ochii închişi şi cu capul dat pe spate. Îi mulțumea lui Dumnezeu pentru că, după înțelegerea ei, îi îndeplinise atât de repede rugăciunea.

CAPITOLUL 95

Bridgeburg. Un tren personal lăsă în gară o femeie obosită şi buimacă, la ora 12 şi ceva, în noaptea de 8 decembrie. Frig crâncen, stele scânteietoare pe cer. Singurul funcționar prezent în gară o îndreptă spre „Hotel Central” din Bridgeburg, drept înainte pe

stradă din fața ei, apoi pe a doua stradă la stânga, al doilea bloc pe mâna stângă. Portarul de noapte al hotelului, somnoros, îi dădu imediat o cameră şi, când află cine e, îi explică unde se găseşte închisoarea districtului. Totuşi, după ce se gândi bine, doamna Griffiths îşi spuse că oră nu e potrivită. Clyde dormea poate. Se va culca şi ea şi se va scula dis-de-dimineață. Îi trimisese mai multe telegrame. El ştia că vine.

La 7 dimineața era în picioare, iar la 8 se prezentă la închisoare, înarmată cu scrisori, telegrame şi recomandații. După ce-i examinară hârtiile şi îi verificară identitatea, funcționarii închisorii îl informară pe Clyde despre prezența ei. Clyde, abătut şi deznădăjduit, auzind această veste, se bucură acum de sosirea ei tot atât de mult precum se temuse mai înainte, deoarece acum situația era diferită. Toată povestea aceea lungă şi crudă fusese spusă. Şi, datorită explicației plauzibile pe care i-o ticluise Jephson, putea s-o primească şi să afirme fără cea mai mică şovăire că acea poveste e adevărată, că el n-a premeditat uciderea Robertei, că n-a lăsat-o în mod intenționat să se înece. Se îndreptă, aşadar, cu paşi grăbiți spre vorbitor, unde, mulțumită unei favori speciale din partea lui Slack, i se permise să vorbească fără martori cu mama lui.

Văzând-o că se ridică în momentul când intr el, i se repezi în brațe, destul de îndoit încă în sufletul lui tulburat şi sfâşiat, încredințat totuşi că va găsi în inima ei de mamă un refugiu, simpatie, poate chiar ajutor, şi toate acestea fără mustrări. Exclamă cu greu, deoarece simțea un nod în gât:

— Ah, mămico! Îmi pare aşa de bine că ai venit!

Era însă prea mişcată să poată vorbi — feciorul condamnat se afla în brațele ei! — Şi doar îi strânse capul ia piept, apoi îşi ridică ochii în sus. Dumnezeu o ajutase să trăiască şi clipa aceasta. De ce nu şi mai mult? Libertatea pentru fiul ei, sau, dacă, nu libertatea, cel puțin un nou proces, o examinare nepărtinitoare a mărturiilor depuse în favoarea lui, examinare de care, nu-i aşa, nu beneficiase încă. Rămaseră astfel câteva momente în picioare.

Îi povesti noutăți de acasă, îi spuse care este rostul prezenței sale aici, îl informă despre rolul ei de corespondentă, care trebuie să

ia interviuri, îi spuse că, în clipa când se va pronunța sentința, va fi alături de el, în sală, respectivă care-l făcu pe Clyde să se încrunte. Totuşi, acum, după cum înțelesese din cele ce-i spuse maică-sa, viitorul lui părea că depinde numai de eforturile pe care le va putea face dânsa. Familia Griffiths din Lycurgus, din motive particulare, era hotărâtă să nu-l mai ajute. Dar ea — dacă va putea să înfrunte o lume întreagă cu un singur argument puternic — îl va mai putea încă ajuta. Nu o ajutase până acum Cel-de-Sus? Dar pentru a înfrunta lumea şi pe Dumnezeu cu pledoaria ei justă, trebuia să afle de la el — acum! — Adevărul privitor la faptul dacă a lovit-o pe Roberta în mod intenționat sau neintenționat, dacă a lăsat-o să se înece cu sau fără intenție. Citise depozițiile tuturor, precum şi scrisorile lui, şi-şi dăduse seama de părțile slabe ale mărturiei lui. Dar lucrurile acelea pe care le susținea Mason erau adevărate sau erau false?

Speriat ca întotdeauna şi pus față în față cu el însuşi de această cinste ce nu cunoaşte compromisul şi sfiala, şi pe care el nu reuşise niciodată s-o înțeleagă, Clyde îi declară cu toată hotărârea de care mai putea fi în stare — totuşi cuprins de un fior tainic şi rece — că a spus adevărul atunci când a jurat. Nu a comis actele acelea de care era acuzat. Nu. Dar, vai, îşi spuse ea, observându-l, ce se vede în ochii fiului ei să fie oare numai o umbră tremurătoare. Şi nimic mai mult? Nu era atât de sigur, de convins şi de hotărât precum nădăjduise ea, aşa cum se rugase ea să fie. Nu, nu, era ceva în atitudinea lui, în cuvintele lui. Când vorbea, o uşoară rezervă în intonație, o impresie de nelinişte, de îndoială, poate, care o îngheța.

Nu era destul de convins. Aşadar, e cu putință să fi pus la cale omorul, cel puțin în parte, aşa cum se temuse ea de la început, când a auzit pentru întâia oară, e cu putință chiar s-o fi lovit pe lacul acela singuratic, depărtat? Cine ar putea spune? Ah, ce gând nimicitor, mistuitor! Şi când te gândeşti că susținuse contrariul în mărturia lui din timpul procesului...

Dar... „Iehova, tu nu îi vei cere unei mame, în ceasul cel mai întunecat al ei şi al fiului ei, să se îndoiască de el, să-i grăbească moartea prin lipsa ei de credință! O, nu, tu nu vei face asta!” Se întoarse; strivi sub călcâi capul solzos al unei bănuieli negre, tot

atât de înfiorătoare pentru ea pe cât de înfiorătoare era, vina lui pentru el. „O, Absalom[32], Absalom al meu! Nu, nu, să nu nutrim un astfel de gând! Dumnezeu însuşi nu va sili o mamă să-l primească.” Oare nu era el însuşi — fiul ei — aici, în fața ei, declarând cu tărie că nu a săvârşit crima aceea? Trebuie să-l creadă, îl va crede cu ochii închişi! Îl va crede, îl credea, chiar dacă în ungherul cel mai tăinuit al inimii ei nenorocite se mai afla încă ascuns un demon al îndoielii. Curaj, curaj, publicul trebuie să afle sentimentele ei! Ea şi fiul ei vor găsi o cale. El trebuie să creadă şi să se roage. O fi având o *Biblie?* O fi citind-o? Clyde, căruia un misionar al închisorii îi dăduse de mult o *Biblie,* o asigură că are cartea şi o citeşte.

Deocamdată trebuie să se ducă mai întâi la avocați, apoi, să-şi expedieze reportajul; după aceea se va întoarce. Pe stradă fu asaltată imediat de mai mulți reporteri şi i se puseră cu nerăbdare întrebări despre semnificația prezenței sale aici. Credea în nevinovăția fiului ei? Credea, sau nu, că judecata a fost imparțială? De ce nu a venit mai înainte? Iar doamna Griffiths, în felul ei sincer, serios şi matern ca întotdeauna, le destăinui cum şi de ce a venit aici, precum şi de ce nu venise mai înainte.

Acum, însă, după ce a venit, nădăjduia că va putea rămâne. Dumnezeu o va ajuta să-l scape pe fiul ei, de a cărui nevinovăție era convinsă. «Nu vor să se roage şi ei lui Dumnezeu s-o ajute? *Nu* vor să se roage pentru izbânda ei? Mai mulți reporteri, impresionați şi profund mişcați, o asigurară că se vor ruga, desigur, grăbindu-se însă imediat după aceea să o descrie cititorilor aşa cum era: de vârstă mijlocie, urâțică, evlavioasă, hotărâtă, sinceră şi serioasă şi cu o încredere mişcătoare în nevinovăția băiatului ei.

Familia Griffiths din Lycurgus, auzind toate acestea, văzu în sosirea ei o nouă lovitură pentru dânşii. Iar Clyde, citind jurnalele în celula lui, fu întrucâtva scandalizat de publicitatea neruşinată ce se făcea în legătură cu tot ce îl privea, totuşi, datorită prezenței mamei sale, se resemnă şi, după câtva timp, se simți aproape fericit. Indiferent care, ar fi fost greşelile sale sau stângăciile ei, era,

---

32 Legenda biblică spune că Absalom, fiul regelui David, s-a răzvrătit împotriva părintelui său, care a fost silit să-l condamne la moarte, dar l-a plâns îndelung după aceea.

oricum, mama lui. Şi venise aici să-l ajute. Publicul n-avea decât să creadă tot ce voia. Umbra morții plutea deasupra lui, şi cel puțin ea nu-l părăsise. Pe de altă parte, îi admira îndemânarea neaşteptată de care dăduse dovadă, oferindu-şi serviciile unui ziar din Denver.

Doamna Griffiths nu mai făcuse niciodată aşa ceva. Şi, cine ştie, s-ar putea ca, în ciuda sărăciei ei cumplite, tocmai ea să fie aceea care să rezolve problema unui nou proces, şi astfel să-i salveze viața. Cine ar putea spune că nu? Şi, totuşi, cât de des şi cu câtă nesocotință păcătuise față de dânsa! Ah, cât de des! Cu toate acestea, ea era acolo, mama lui, veşnic neliniştită şi torturată, şi totuşi iubitoare, străduindu-se să-i salveze viața, pledând pentru el în reportajele trimise unui ziar din vest. Paltonul ei ros, pălăria grotescă, fața mare şi imobilă şi gesturile cam stângace şi rigide nu-l mai stânjeneau, aşa cum se întâmpla până nu demult. Era mama lui, care-l iubea, credea în el şi luptă să-l salveze.

În ceea ce-i priveşte, Belknap şi Jephson nu fură impresionați defel când o întâlniră pentru prima dată. La drept vorbind, nu se aşteptaseră să vadă o persoană atât de necioplită, de incultă şi care, totuşi, inspira atâta încredere. Pantofii aceia mari, fără tocuri. Pălăria bizară. Paltonul vechi, roşcat... Şi, totuşi, după câteva minute, fură izbiți de seriozitatea ei, de credința şi dragostea pentru Clyde, de ochii albaştri, senini, de privirile stăruitoare, cercetătoare şi profund omeneşti, în care se citea o convingere nemărginită şi un spirit de sacrificiu pe care nu-l înnegura nici o umbră de îndoială.

Oare dânşii, personal, erau încredințați de nevinovăția fiului ei? Asta o interesa în primul rând. Sau, în sinea lor, îl socoteau vinovat? Pusese atât de chinuită de toate dovezile acelea contradictorii! Dumnezeu pusese pe umerii ei şi ai celorlalți din familia să o cruce prea grea. Dar binecuvântat fie numele lui! Şi amândoi, văzându-i şi simțindu-i neliniştea, se grăbiră s-o asigure că sunt convinşi de nevinovăția lui Cyde. Dacă va fi executat pentru această pretinsă crimă, totul nu va fi decât un simulacru de justiție.

Totuşi, şi unul, şi celălalt se întrebau, acum când o văzuseră cum arată, de unde să procure alte fonduri. O întrebară cum a ajuns aici, şi ea le explică, spunându-le că nu are nici o avere. Iar un apel avea să coste, cu siguranță, nu mai puțin de două mii de

dolari. Doamna Griffiths, după ce stătu de vorbă cu ei o oră întreagă, în timpul căreia, îi arătară cam cât anume va costa apelul — expozeurile ce trebuiau pregătite, pledoariile, deplasările — le declară de mai multe ori că nu ştie ce ar putea să facă. Apoi, brusc, într-un mod ce li se păru deplasat, deşi mişcător şi dramatic, exclamă:

— Dumnezeu nu mă va părăsi! Ştiu. El m-a sprijinit. Vocea lui, la Denver, mi-a călăuzit paşii spre ziarul acela. Iar acum, când sunt aici, mă voi încrede în el, şi el mă va călăuzi.

Belknap şi Jephson se mulțumiră să se uite unul la celălalt, cuprinşi de îndoială şi uimire. Câtă credință! O predicatoare! O evanghelistă, nici mai mult, nici mai puțin! Şi iată că lui Jephson îi veni o idee! Mai erau şi credințele religioase ale unei părți a populației pe care se putea conta; oriunde, oamenii credincioşi nu puteau rămâne nepăsători în fața unei asemenea credințe. În cazul când cei doi Griffiths din Lycurgus se vor încăpățâna şi vor rămâne neînduplecați, atunci... atunci... acum, când ea era aici, rămâneau bisericile şi oamenii evlavioşi în, general. Nu s-ar putea, oare, cu un caracter şi cu o credință că acestea, să se facă apel la însuşi elementul care până acum îl condamnase pe Clyde cu maximum de asprime, în scopul de a-i cere fondurile necesare pentru ca procesul să poată ajunge în fața curții de apel? Mama aceasta dezolată... Credința ei în Clyde... Ce lovitură de teatru!

O conferință, cu o anumită taxă de intrare, în cursul căreia, chinuită cum era, mama avea să justifice apelul şi nevinovăția fiului, va avea darul de a câştiga simpatia unui public plin de prejudecăți împotriva lui şi va putea strânge, în acelaşi timp, şi cei două anii de dolari, sau mai mult, de care era nevoie pentru apel!

Jephson se întoarse către doamna Griffiths şi-i expuse proiectul acesta, oferindu-se să-i pregătească o conferință sau note, un rezumat al diferitelor argumente — de fapt, o adevărată prelegere, pe care ea putea s-o modifice şi s-o prezinte după cum va crede de cuviință — adică toate datele ce comportau adevărul ultim şi fundamental cu privire la fiul ei. Doamna Griffiths, cu obrajii îmbujorați şi cu ochii strălucitori, consimți numaidecât. Are să încerce. Nu putea să nu încerce. Cu adevărat, cu adevărat, nu erau

oare acestea glasul şi mâna lui Dumnezeu în cel mai negru ceas al suferinţelor ei?

A doua zi, dimineaţă, Clyde compăru în instanţă pentru a auzi sentinţa, în timp ce doamna Griffiths, aşezată lângă el, cu hârtie şi creion în mână, căuta să ia note asupra unei scene extrem de crude pentru ea, în vreme ce o piare mulţime de oameni o urmăreau cu privirea. Mama condamnatului! Prezentă ca reporter! Era ceva absurd, grotesc şi ridicol în toată această familie şi într-o asemenea scenă. Şi când te gândeşti că familia Griffiths, din Lycurgus era înrudită atât de aproape cu ei!

Oricum, Clyde se simţea sprijinit şi încurajat de prezenţa mamei lui. Nu revenise ea însăşi la închisoare în după-amiaza din ajun, pentru a-i expune acest plan? Şi de îndată ce şedinţa va lua sfârşit — oricare ar fi fost sentinţa — ea se va apuca de lucru.

Aşadar, aproape în ciuda voinţei lui, în acest ceas atât de întunecat al vieţii sale, Clyde se sculă în picioare în faţa judecătorului Oberwaitzer şi ascultă mai întâi un scurt rezumat al actului de acuzare şi al dezbaterilor procesului (despre care Oberwaitzer spuse că a fost drept şi nepărtinitor), apoi obişnuitul: „Ai vreun motiv în virtutea căruia socoti că pedeapsa capitală nu ar trebui pronunţată împotriva dumitale, în conformitate cu legea?”, la care, spre uimirea mamei sale şi a spectatorilor (dacă nu şi a lui Jephson, care îl sfătuise şi îl îndemnase să o facă), Clyde răspunse cu o voce limpede şi hotărâtă:

— Nu sunt vinovat de crima ce mi se pune în sarcină prin actul de acuzare. Nu am omorât-o pe Roberta Alden şi consider, în consecinţă, că această sentinţă nu trebuie pronunţată împotriva mea.

Rămase apoi cu ochii îndreptaţi înainte, conştient numai de căutătura plină de admiraţie şi dragoste cu care îl înfăşură mama lui. Căci, într- adevăr, nu declarase fiul ei, aici, în acest moment fatal, înaintea tuturor acestor oameni, că e nevinovat? Iar cuvântul lui, aici, dacă nu în închisoare, trebuie să fie expresia adevărului, nu-i aşa? Prin urmare, fiul ei nu era vinovat. Nu era vinovat! Nu era vinovat! Lăudat fie numele Domnului în ceruri! Se hotărî să sublinieze puternic acest punct în corespondenţa ei, în aşa fel încât

să fie reprodus de toate ziarele şi, mai târziu, să-l amintească în conferinţă.

Totuşi, Oberwaltzer, fără să dea dovadă de cea mai mică surprindere sau tulburare, continuă:

— Mai ai ceva de spus?

— Nu, răspunse Clyde după un moment de şovăială.

— Clyde Griffiths, conchise atunci Oberwaltzer, curtea pronunţă condamnarea dumitale la moarte pentru uciderea cu premeditare a numitei Roberta Alden şi ordonă ca, în timp de zece zile după această sesiune de o zi a curţii, şeriful districtului Cataraqui să te încredinţeze, împreună cu mandatul acestei curţi, directorului închisorii de stat din statul New York, la „Auburn", unde vei fi deţinut în stare de recluziune până în săptămâna care începe luni 28 ianuarie 19…, pentru ca în una din zilele acelei săptămâni, zi ce va fi fixată în prealabil, sus-numitul director al închisorii de stat din statul New York, „Auburn", să procedeze la executarea pedepsei capitale asupra persoanei dumitale, Clyde Griffiths, după metoda prevăzută de legile statului New York.

După acestea, un surâs din partea doamnei Griffiths adresat băiatului ei, şi, ca răspuns, un surâs al lui Clyde adresat mamei. Pentru că de când el declarase — *aici* — că nu e vinovat, mama lui îşi recăpătase curajul, în pofida acestei sentinţe. Clyde era nevinovat, şi trebuia să fie nevinovat de vreme ce declarase acest lucru aici. Iar Clyde, datorită zâmbetului ei, îşi spuse că mama lui crede acum în el. Nu s-a lăsat impresionată de toate dovezile acelea aduse împotriva lui. Iar această credinţă — greşită sau nu — îl încuraja atât de mult, îi era atât de necesară! Ceea ce declarase aici era adevărat, după cum vedea el acum lucrurile. Nu o lovise pe Roberta, acesta *era* adevărul. De aceea nu era vinovat. Totuşi, Kraut şi Slack îl apucară din nou de braţ şi-l escortară până la celulă.

Îndată după aceea, mama lui se aşeză la una din mesele rezervate presei şi începu să explice reprezentanţilor ziarelor, care, curioşi, se strânseseră în jurul ei:

— Nu trebuie să vă faceţi o idee prea urâtă despre mine, domnilor ziarişti. Nu mă pricep prea, bine, dar este singura

modalitate la care m-am putut gândi pentru a fi alături de băiatul meu. Altfel, nu aş fi putut veni aici.

Un corespondent slab şi înalt se apropie şi spuse:

— N-avea nici o grijă, doamnă Griffiths! Pot să-ți fiu de vreun folos? Dacă vrei, am să redactez eu ceea ce ai de gând să spui. O fac cu plăcere.

Se aşeză apoi lângă ea şi începu s-o ajute să-şi aranjeze impresiile într-o formă în care socotea el că ar putea fi pe placul ziarului din Denver. Se mai oferiră şi alții s-o ajute, într-un fel ori altul, toți foarte mişcați.

Două zile mai târziu, după ce fură făcute toate formele şi mamei lui îi fu anunțată transferarea condamnatului, fără a i se permite însă să-l însoțească, Clyde fu mutat la „Auburn", penitenciarul vestic al statului New York, şi închis în „Casă morții" sau „Aleea asasinilor", cum i se spunea acestui infern, cel mai negru şi mai înfiorător pe care şi-l putea închipui o ființă omenească sortită suferinței, o combinație de vreo douăzeci, şi două de celule, repartizate pe două etaje, unde Clyde urma să fie deținut până la primirea ordinului de a i se judeca procesul sau de a fi executat.

Dar, în timp ce călătorea de la Bridgeburg spre această închisoare, mulțimi impresionante se strângeau în fiecare gară — tineri şi bătrâni, bărbați, femei şi copii — toți dornici să-l vadă pe acest ucigaş atât de tânăr. Fete şi femei, pretextând un interes binevoitor, dar care, în cazul cel mai bun, nu era decât expresia dorinței de a-l vedea de aproape pe acest tânăr îndrăzneț şi romantic, deşi nenorocit, îi aruncau din când în când câte o floare şi-i strigau vesele şi cât puteau de tare în momentul când trenul pornea din stație:

— Hei, Clyde! Sperăm să te vedem din nou! Să nu stai prea mult acolo! Dacă faci apel, fii sigur că ai să fii achitat! Cel puțin aşa sperăm noi!

Nu mică fu surprinderea lui Clyde, şi, ceva mai târziu, se simți chiar înviorat constatând această deosebire, favorabilă în aparență, dintre atitudinea mulțimilor din Bridgeburg şi curiozitatea această neaşteptată, morbidă, înfrigurată şi chiar isterică. Începu să salute cu capul, să zâmbească, uneori să fluture din mâini. Totuşi, se

gândea: „Sunt în drum spre «Casa morții», şi oamenii se arată atât de prietenoşi cu mine! E surprinzător că au atâta curaj!” Kraut şi Sissell, însoțitorii lui, datorită celebrității ce le-o adusese faptul că ei erau cei care-l prinseseră, iar acum îl păzeau, precum şi datorită acestor manifestații neobişnuite din partea pasagerilor din tren şi a mulțimilor de pe de lături, se simțeau ei înşişi măguliți şi apreciați.

Dar, după această scurtă călătorie pitorească, prima după arestarea lui, prin fața mulțimilor care-l aşteptau de-a lungul câmpiilor acoperite de zăpadă şi însorite, printre dealurile albe care-i aminteau, ca într-un caleidoscop, de Lycurgus, de Sondra, de Roberta şi de tot ceea ce cunoscuse în ultimele douăzeci de luni într-un chip atât de fatal, apărură zidurile cenuşii şi severe ale închisorii „Auburn”, unde, după ce fu prezentat unui funcționar în biroul directorului, iar numele şi crima lui fură înscrise într-un registru, se văzu dat pe mâna a doi gardieni, care avură grijă să-l ducă să facă baie şi să i se taie părul — părul lui negru şi ondulat, cu care se mândrea atât! — Apoi, să i se dea o uniformă vărgată de puşcăriaş şi o tichie hidoasa din acelaşi material, rufărie şi nişte papuci grei de pâslă, ca să nu fie auzit în cursul plimbărilor agitate pe care le va face, fără îndoială, prin celula sa, precum şi numărul de deținut 77.221.

Astfel echipat, fu imediat transferat în „Casă morții” propriu-zisă, unde fu închis într-o celulă de la parter, o încăpere curată şi luminoasă, de opt picioare pe zece, prevăzută cu o serie de țevi ale instalației sanitare, un pat, o masă, un, scaun şi un mic raft pentru cărți. O dată intrat acolo, Clyde nu simțea decât în mod cu totul vag că în jurul lui mai sunt şi alte celule, înşirate toate de-a lungul unui coridor larg. Rămase mai întâi în picioare, apoi se aşeză, nemaiavând în fața lui ca să-l încurajeze, nici. Viața intimă şi sociabilă de la închisoarea din Bridgeburg, nici scenele şi gloatele acelea ciudate pe care le întâlnise în cursul călătoriei până aici.

Ah, încordarea nervilor şi înfrigurarea apăsătoare a acestor ceasuri!... Condamnarea la moarte, călătoria aceea, cu toți oamenii care i s-au adresat, într-un fel sau altul; condamnatul acela, frizerul care l-a tuns, acolo, la subsol; uniforma şi rufăria de puşcăriaş pe care le va purta de acum încolo! Nu era nici o oglindă

pe aici, nici prin apropiere, dar, ce-are a face, îşi dădea seama cam cum trebuie să arate! Haina şi pantalonii ăştia largi, şi tichia vărgată... O aruncă, disperat, la pământ. Căci doar cu o oră mai înainte era încă îmbrăcat într-un costum frumos, cu cămaşă, cravată şi pantofi, iar înfățişarea lui trebuie să fi fost îngrijită şi plăcută, aşa cum îşi închipuia când plecase de la Bridgeburg. Pe când acum... cum o fi arătând oare? Iar mâine poate va veni mama lui... apoi Jephson, şi Belknap. Dumnezeule!

Ceea ce le punea vârf la toate era faptul că chiar în celula din fața celulei lui se afla un om cu chip de asiatic, galben, extrem de slăbit, cu o expresie sinistră, îmbrăcat în haine la fel cu ale lui, care se apropiase de gratiile uşii şi-l privise cu ochii săi oblici, de nepătruns, pentru a se întoarce apoi imediat, să se scarpine de zor — paraziți, pesemne, îşi spuse Clyde, îngrozit. La Bridgeburg făcuse cunoştință cu ploşnițele.

Un ucigaş. Nu era oare aici „Casă morții”? Şi el se află pe picior de egalitate cu acela. Şi poartă aceleaşi haine ca şi celălalt. Slavă Domnului, probabil că vizitatorii nu vor fi prea numeroşi. Mama lui îi spusese că accesul vizitatorilor nu era îngăduit aici, că numai ea, Belknap, Jephson şi preotul ales de el aveau voie să vină o dată pe săptămână. Iar în jur, pereții văruiți în alb, luminați puternic în timpul zilei de lumină ce pătrundea prin ferestrele de lângă tavan, iar noaptea, de becurile incandescente din coridor, care răspundeau o lumină crudă, supărătoare... toate însă atât de diferite de Bridgeburg! La Bridgeburg, închisoarea fiind veche, pereții erau de un cenuşiu-închis, nu prea curați, celulele, mai mari, mai mobilate — o masă acoperită cu o pânză, uneori cărți, ziare, şah, sau „dame” — pe câtă vreme aici, aici nu exista nimic, nimic decât zidurile groase, apăsătoare — gratiile de fier care se ridicau spre tavanul masiv — şi uşa de fier foarte, foarte grea, care,.ca şi cea din Bridgeburg, avea o mică deschizătură, pe unde i se va da, desigur, mâncarea.

În clipa aceea se auzi o voce de undeva:

— Hei! Un muşteriu nou, flăcăi! La parter, celula numărul 2, est!

Apoi, o a doua voce:

— Zăăău? Cum arată?

Şi o a treia:

— Cum te cheamă, bobocule? Nu te speria. Nu eşti mai breaz decât noi, ăştilalții...

Apoi prima voce, răspunzând celei de a doua:

— Înalt şi jigărit. Un copil. Parc-ar fi „băiatul mamei”, dar nu e chiar aşa. Hei, tu! Ia zi, cum te cheamă!

Clyde, uluit, asculta şi reflectă. Cum să înfiripeze o asemenea cunoştință cu ceilalți? Ce să spună, ce să facă? Să se poarte prietenos cu oamenii ăştia? Până la urmă tactul lui instinctiv îl făcu să răspundă chiar şi aici curtenitor şi prompt:

— Clyde Griffiths!

Iar una din primele voci continuă:

— Sigur! Ştim cine eşti. Bine-ai venit, Griffiths! Nu suntem chiar aşa de răi cum s-ar părea. Am citit destule despre tine când te aflai la Bridgeburg. Eram siguri că în curând o să fim împreună!

Şi o altă voce:

— Nu te pierde cu firea! Nu-i chiar aşa de rău aici. Colțişorul ăsta e bunicel, la o adică, barem ai un acoperiş deasupra capului, cum s-ar zice.

Apoi cineva râse.

Clyde însă, prea îngrozit să poată vorbi, privea cu tristețe pereții şi uşa celulei, apoi se uită la omul cu chip de asiatic care stătea în dosul gratiilor şi-l studia în tăcere. Oribil! Oribil! Iar celorlalți le ardea de glumă şi se adresau cu atâta familiaritate unui străin! Nici nu le păsa de nenorocirea lui, de faptul că e singur, că e timid, de groază pe care o îndura. Dar cum ar putea un asasin să treacă drept timid sau nenorocit în ochii altora? Ceea ce era şi mai rău, oamenii aceştia se aşteptaseră ca peste puțin timp să fie şi el *aici,* asta însemnând că aici era cunoscută toată povestea lui. Aveau să-l necăjească, să-l intimideze, să-i facă fel de fel de mizerii dacă nu se va purta după placul lor. Ah, dacă Sondra, sau altcineva dintre cei pe care i-a cunoscut el l-ar vedea sau şi-ar închipui măcar în ce stare se găseşte acum... Dumnezeule! Şi, mama lui, care avea să vină mâine.

O oră mai târziu, o dată cu căderea serii, un gardian înalt şi cu o înfățişare cadaverică, îmbrăcat într-o uniformă mai arătoasă,

împinse o tavă de fier, cu mâncare, prin gaura din uşă. Mâncare! Pentru el, acolo... Şi ucigaşul acela livid şi rahitic din partea cealaltă a coridorului, care şi-o lua pe a lui... Pe cine omorâse oare? Şi cum? Apoi zăngăni tul sălbatic al blidelor de fier în diferitele celule! Zgomote ce-i aminteau mai curând de nişte animale flămânde, cărora li se dădea de mâncare, decât de oameni. Iar unii dintre oamenii ăştia mai şi vorbeau, da, vorbeau în timp ce mâncau şi-şi răzuiau castroanele. Îi venea rău.

— Lua-i-ar dracu! Cum de nu le trece prin minte bucătarilor ăstora de aici să ne mai dea şi altceva în afară de fasole rece, cartofi şi cafea?

— Cafea, seara... brrr! La închisoarea din Buffalo, oricum...

— Hai, termină! Termină! Se auzi o voce dintr-un alt colț. Ne-ai împuiat capul cu închisoarea din Buffalo şi cu mâncarea grozavă care ți se dădea acolo! După cum văd, nu prea ai poftă de mâncare pentru ceaiul de la ora 5.

— Orice-ai zice, continuă prima voce, când mă gândesc cum era acolo... curat ca la hotel, pe cinstea mea! Aşa cel puțin mi se pare acum.

— Tacă-ți fleanca, Rafferty! Strigă un altul. După care, Rafferty probabil, spuse iar:

— O mică siestă după asta, apoi o să chem şoferul şi-o să mă plimb nițeluş cu maşina. Cred că trebuie să fie foarte plăcut afară astă-seară...

O voce răguşită îi răspunse:

— Ah, m-ai înnebunit cu fandacsiile tale! Eu mi-aş da viața pentru o țigară! Şi pe urmă, un joc de cărți.

„Se joacă şi cărți pe aici?” se întrebă Clyde.

— Cred că de când Rosenstein a fost înfrânt în alegerile pentru postul de primar, nu vrea să mai joace.

— Nu mai vrea?! De unde ştii? I-o întoarse probabil Rosenstein.

La stânga lui Clyde, în celula vecină, se auzi o voce care se adresa unui gardian; o voce coborâtă, totuşi distinctă:

— Pst! Nimic de la Albany?

— Nimic, Herman.

— Şi nici o scrisoare?

— Nici o scrisoare.

Vocea părea încordată, foarte jalnică. După aceea, tăcere.

O clipă mai târziu, dintr-o celulă mai îndepărtată se auzi o voce țâşnită din cele mai adânci străfunduri ale iadului în care se poate afunda un suflet de om, o voce plină de o disperare neagră, indescriptibilă:

— Ah, Dumnezeule! Ah, Dumnezeule! Ah, Dumnezeule! Apoi, de la etajul de sus, o altă voce:

— Ah, Isuse Cristoase, iar începe fermierul? Nu mai pot îndura! Gardian! Gardianule! Nu-l poți domoli cumva pe individul ăla?

Din nou se auzi vocea de la parter:

— Ah, Dumnezeule! Ah, Dumnezeule! Ah, Dumnezeule!

Clyde sări în picioare, cu pumnii încleştați. Nervii îi erau încordați, ca nişte strune gata să plesnească. Un asasin! Pe punctul de a muri poate... Sau jeluindu-se pentru cine ştie ce întâmplare nenorocită, asemănătoare cu a lui. Gemea, aşa cum, cel puțin în gând, gemuse şi el atât de des acolo, la Bridgeburg. Cum se mai văicărea! Dumnezeule! Şi fără îndoială că mai sunt şi alții...

Zi după zi şi noapte după noapte va auzi, desigur, alte strigăte, până când, cine ştie, cine ştie... în afară de cazul când... Dar nu, nu! Ah, nu! Nu, el, nu! Nu-i sunase ceasul. Nu, nu! Va trebui să treacă măcar un an înainte de a se putea întâmpla acest lucru, aşa cel puțin îi spusese Jephson. Poate chiar doi. Şi, totuşi, peste doi ani... Fu cuprins de friguri la gândul că într-un interval atât de scurt, după doi ani...

Ah, camera aceea!... Era şi ea, pe undeva, aici. Coridorul acesta ducea la ea. Ştia foarte bine. Era o uşă acolo. Dădea la scaunul acela. *Scaunul acela...*

Apoi aceeaşi voce, ca mai adineauri:

— Ah, Dumnezeule! Ah, Dumnezeule!

Clyde se prăbuşi pe patul lui şi-şi astupă urechile cu mâinile.

CAPITOLUL 96

„Casă morții” din această închisoare era unul dintre acele edificii şi una dintre acele instituții care ilustrează, în primul rând, până unde poate merge insensibilitatea şi stupiditatea omenească, dar fără ca cineva anume să poată fi făcut răspunzător de născocirea ei.

Într-adevăr, întregul plan al clădirii, ca şi regulamentele interioare erau rezultatul unei serii de acte legislative inițiale, urmate de hotărâri şi de măsuri de ordine luate conform cu firea sau cu nevoile de moment ale diferiților directori, până când, în cele din urmă — treptat şi fără nici cea mai mică intervenție ce-ar putea căpăta denumirea de contribuție spirituală din partea cuiva — se îngrămădise acolo şi se punea în practică tot ce s-ar putea imagina mai cumplit ca cruzime inutilă şi, în fond, ilegală, sau ca tortură stupidă şi nimicitoare. Şi totul numai pentru ca un om, o dată condamnat de juriu, să fie silit să îndure nu doar moartea pe care o hotărăşte sentința, ci, înainte de ea, o mie de alte morți. Prin chiar alcătuirea şi regulamentul ce dirija viețile şi acțiunile celor ce locuiau acolo, închisoarea era ea însăşi menită să provoace, vrând-nevrând, această tortură.

Era o clădire de treizeci de picioare pe patruzeci, durată din piatră, beton şi oțel, cu un luminator la treizeci de picioare înălțime deasupra podelei, ceea ce constituia, probabil, o îmbunătățire adusă unei „Case a morții” mai vechi, dar şi mai îngrozitoare, cu care încă se mai comunica printr-o uşă; sala era împărțită în lungime de un coridor larg, de-a lungul căruia, la parter, se aflau douăsprezece celule, şase de o parte şi şase de cealaltă, aşezate față în față şi măsurând fiecare opt picioare pe zece. Deasupra era un alt rând de celule, numite „balcoane”, câte cinci pe fiecare parte.

Apoi, la mijlocul coridorului şi împărțind celulele de jos în număr egal, era un al doilea coridor, mai îngust, care dădea, la un capăt, în ceea ce se numea acum „Vechea casă a morții” (locul unde în prezent erau primiți numai vizitatorii deținuților din „Noua casă a morții”), iar la celălalt capăt, în camera de execuție, unde se afla scaunul electric. Două dintre celulele de jos — acelea care se aflau

la punctul de intersecție a coridorului mare cu coridorul cel îngust — erau aşezate în fața uşii camerei de execuție. Celelalte două celule din colțurile corespunzătoare erau aşezate cu fața spre coridorul care ducea spre „Vechea casă a morții”, sau spre ceea ce acum, printr-un puternic efort al imaginației, s-ar putea numi „camera de primire”, unde de două ori pe săptămâna li se îngăduia deținuților să stea de vorbă cu o rudă apropiată sau cu un avocat, însă cu nimeni altcineva.

În „Vechea casă a morții” (sau actuala „cameră de primire”) celulele care mai existau încă acolo, formând o parte integrantă a acestui dispozitiv de primire, erau înşirate toate doar pe o latură a coridorului, pentru a-i împiedica astfel pe deținuți să-şi arunce unul altuia priviri iscoditoare; afară de asta, fiecare celulă era prevăzută în față cu câte un grilaj, precum şi cu câte un oblon verde, ce se putea trage în jos. Căci, în trecut, ori de câte ori un deținut sosea, pleca sau îşi făcea plimbarea zilnică, se ducea la baie, ori, în fine, era cumva condus pe mica uşă de fier dinspre apus, unde se afla mai înainte camera de execuție, obloanele acestea erau trase până jos. Condamnatul respectiv nu trebuia să fie văzut de ceilalți deținuți. Totuşi „Vechea casă a morții”, tocmai din cauza acestei izolări şi atmosfere tainice, a fost considerată mai târziu prea inumană şi din această pricină a fost plănuită „Noua casă a morții”, mult mai bună după părerea autorităților, grijulii şi indulgente.

Aici, e adevărat, celulele nu mai erau atât de mici şi de întunecoase ca acelea din „Vechea casă a morții”, unde tavanul era jos, şi condițiile sanitare mizerabile, în vreme ce în „Noua casă a morții” tavanul era înalt, încăperile şi coridoarele erau luminate din plin şi aveau o suprafață de cel puțin opt picioare pe zece. Dar, spre deosebire de „Vechea casă a morții”, ele prezentau marele neajuns că nu mai aveau grilajuri şi nici obloane în fața uşilor.

De asemenea, cum toate celulele erau înşiruite pe două rânduri, fiecare deținut se vedea silit să fie martorul spectacolului îngrozitor al unor temperamente vicioase, morbide, decăzute şi ajunse pradă disperării. Aici era cu neputință să fii singur cu adevărat, în timpul zilei, o vâlvătaie de lumină se revărsa prin luminătorul boltit, sus,

deasupra zidurilor. Noaptea, puternice lămpi incandescente inundau până şi cel mai ascuns ungher al celulelor. Nici o posibilitate de izolare, nici un joc în afară de cărţi şi „dame”, singurele ce se puteau juca fără ca deţinuţii să iasă din celulele lor. Cărţi, ziare, desigur, pentru toţi cei care puteau citi sau puteau găsi o satisfacţie în ele, date fiind împrejurările de aici. Apoi vizitele; în fiecare dimineaţă şi după-amiază venea de obicei un preot şi, mai puţin regulat, un rabin şi un pastor protestant, fiecare oferindu-şi mângâierile şi bunele oficii acelora care s-ar fi arătat dispuşi să le primească.

Dar partea cea mai înfiorătoare a acestui loc rezulta, în ciuda unor asemenea favoruri derizorii, din contactul, imposibil de evitat, eu tot felul de minţi terorizate şi sleite de obsesia unei morţi apropiate şi care, pentru mulţi dintre ei, era atât de aproape, încât o simţeau că pe o mina de gheaţă ce li s-ar fi lăsat pe frunte sau pe umeri. Şi nimeni, oricât s-ar fi străduit să-şi păstreze sângele rece, nu era în stare să suporte această situaţie fără să treacă, într-un fel sau altul, prin adânci tulburări fizice ori mintale. Întristările negre, stările de încordare, spaimele şi deznădejdea de nespus bîn-tuiau prin acest loc ca un vânt. Sau ca un suflu ce împrăştia asupra tuturor numai disperare şi groază. Asemenea stări se manifestau, în momentele cele mai neaşteptate, prin înjurături, suspine, lacrimi chiar, prin glasuri care cereau încontinuu un cântec — pentru numele lui Dumnezeu! — Sau prin cele mai involuntare ori neaşteptate urlete şi gemete.

Dar lucrul cel mai trist şi mai chinuitor decât oricare dintre mizeriile de aici era coridorul, de trecere dintre „Vechea casă a morţii” şi camera de execuţie. Fiindcă, din timp în timp — şi, vai, cât de des! — acest coridor devenea scena pe care se desfăşura cel puţin o parte a tragediei ce se juca aici atât de regulat — ultima parte a ceea ce mai rămânea de făcut: execuţia.

Într-adevăr, prin acest coridor deţinutul era transferat, în ultima zi a vieţii sale, din celula lui, aşa-zisă „mai bună”, aflată în clădirea cea nouă şi unde putea să fi rămas încarcerat timp de un an sau doi, într-una dintre celulele din „Vechea casă a morţii”, spre a-şi petrece acolo ultimele ceasuri de singurătate, cu toate că în cea din

urmă clipă (drumul spre moarte) era silit să se întoarcă de-a lungul coridorului transversal şi mai îngust — unde îl puteau vedea toți ceilalți — pentru a se îndrepta şi a pătrunde în camera de execuție de la capătul coridorului.

De asemenea, când te duceai să primeşti vizita unui avocat sau a vreunei rude, introdusă în acest scop în „Vechea casă a morții", trebuia să treci prin coridorul îngust şi astfel să ajungi în „Vechea casă a morții", unde erai băgat într-o celulă, în fața căreia, la o distanță de două picioare, se afla un gard de sârmă, iar în spațiul dintre acesta şi celula propriu-zisă trebuia să stea un gardian, tot timpul cât deținutul şi vizitatorul său (soție, fiu, mamă, fiică, frate, avocat) vorbeau în auzul şi văzul gardianului. Nici o strângere de mână, nici o sărutare, nici o mângâiere, nici măcar un cuvânt cald pe care să nu-l audă gardianul. Şi când, în cele din urmă, sosea ora fatală pentru vreunul dintre ei, toți condamnații — înrăiți şi îndobitociți, sensibili sau nepăsători — erau constrânşi, fie chiar neintenționat, să audă, dacă nu să şi vadă, ultimele pregătiri, mutarea condamnatului într-o celulă din „Vechea casă a morții" şi ultima vizită, însoțită poate de plânsetele unei mame, ale unui fiu, ale unei fiice, sau ale unui tată.

Luând aceste măsuri şi punându-le în practică, nimeni nu se gândise la chinurile suferite pe nedrept de cei aduşi aici nu pentru a fi executați imediat, ci mai degrabă pentru a aştepta ca instanțele superioare să ia în cercetare temeiurile apelurilor ori recursurilor.

Desigur că la început Clyde nu şi-a prea dat seama de toate acestea. În prima zi n-a apucat să guste decât cu vârful limbii mizeria închisorii. Şi pentru a-i uşura povara — sau pentru a i-o face mai greu de suportat — mama lui venise chiar a doua zi la prânz. Cum nu i se îngăduise să-l însoțească, doamna Griffiths aşteptase să aibă o ultimă consfătuire cu Belknap şi Jephson, pentru ca apoi să-şi scrie pe larg impresiile în legătură cu plecarea fiului ei, impresiile acelea sfâşietoare! Şi, cu toate că era nerăbdătoare să-şi găsească o cameră pe undeva prin apropierea penitenciarului, de cum sosi în Auburn se grăbi să se ducă mai întâi la administrația penitenciarului. După ce prezentă un ordin emis de judecătorul Oberwaltzer şi o scrisoare plină de solicitări din

partea lui Belknap şi Jephson, care stăruiau să i se acorde favoarea unei întrevederi între patru ochi cu fiul ei — asta ca un început — i se îngădui să-şi vadă fiul într-o cameră complet separată de „Vechea casă a morții”. Directorul citise şi el în ziare despre demersurile şi sacrificiile ei şi era curios s-o vadă nu numai pe ea, dar şi pe Clyde.

Când doamna Griffiths îl văzu însă pe Clyde, fu aşa de zguduită de înfățişarea lui schimbată atât de brusc şi de uimitor, de obrajii lui atât de palizi şi de cenuşii, de ochii lui stinşi şi rătăciți, încât în clipa apariției lui, chiar după ce îl recunoscu, de-abia putu să mai scoată o vorbă.

Ah, felul cum era tuns! Şi hainele de ocnaş! Şi în locul acesta îngrozitor, cu porți de fier, cu lacăte, cu coridoare lungi, cu gardieni în uniformă la tot pasul!

Pentru o clipă se cutremură şi se clătină, doborâta de violența emoției, cu toate că fusese şi mai înainte în multe alte închisori şi chiar penitenciare mai mari — la Kansas City, Chicago, Denver — unde împărțise predici scrise şi exhortații, oferindu-şi serviciile pe măsura puterilor ei. Dar de data asta — ah, de data asta! Propriul ei fiu! Pieptul ei mare, robust începu să tresalte puternic. Îl mai privi o dată, apoi se întoarse cu spatele ei greoi şi lat, să-şi ascundă, pentru o clipă, fața. Buzele şi bărbia îi tremurau. Începu să scotocească în sacoşa pe care o purta cu ea, căutând o batistă, în timp ce murmura în sinea sa:

— Dumnezeule! De ce m-ai părăsit?

Dar, în aceeaşi clipă, se stăpâni; nu, nu, el nu trebuie s-o vadă în starea asta. Era o comportare inadmisibilă; cu lacrimile ei o să-l demoralizeze şi mai tare. Şi, totuşi, în ciuda marii ei puteri de stăpânire, nu fu în stare să-şi oprească dintr-o dată plânsul.

Clyde, văzând-o astfel, cu toate că mai înainte luase hotărârea de a fi tare şi de a-i spune mamei, sale un cuvânt de mângâiere şi îmbărbătare, acum începu:

— Dar, mamă, nu trebuie să plângi. Ştiu că e greu pentru voi. Dar o să se aranjeze totul. Sunt sigur că o să se aranjeze. Şi, apoi, nici nu e aşa de rău cum credeam… în sinea lui, însă, îşi spunea: „Oh, Doamne, şi cât de rău e!”

Iar doamna Griffiths rosti cu glas tare:

— Bietul meu băiat! Copilul meu drag! Dar nu ne vom lăsa doborâți! Nu, nu! „Iată, şi te voi scoate pe tine din capcana întinsă de cel rău”. Domnul nu ne-a părăsit nici pe unul, nici pe altul. Şi nici nu ne va părăsi, ştiu asta. „El este călăuza mea spre apele liniştite. El îmi tămăduieşte sufletul”. Trebuie să ne încredem în el. În definitiv — adăugă apoi cu vioiciune şi cu aerul unei ființe însuflețite de spirit practic, deoarece dorea să-şi dea curaj atât ei înseşi, cât şi lui Clyde — n-am luat eu oare toate măsurile pentru introducerea apelului? Trebuie să fie depus chiar în cursul acestei săptămâni. Ceea ce înseamnă că va trebui să treacă cel puțin un an până când cazul tău va fi examinat. Dar, ah! Nu m-am aşteptat să te văd aşa... Ştii, nu eram tocmai pregătită pentru aşa ceva. Îşi îndreptă umerii, îşi ridică ochii şi reuşi să schițeze un zâmbet curajos, deşi cam silit. Directorul de aici pare un om cumsecade, totuşi, când te-am zărit adineauri...

Îşi şterse ochii umezi din pricina furtunii neaşteptate şi năprasnice prin care trecuse, apoi, pentru a abate gândurile amândurora în altă parte, începu să vorbească despre treburile atât de urgente pe care trebuia să le facă. Domnii Belknap şi Jephson o încurajaseră foarte mult înainte de a pleca încoace. Trecuse pe la biroul lor, şi amândoi o îndemnaseră să nu-şi piardă curajul, nici ea, nici fiul ei. Iar acum urma să țină conferințe, şi în curând avea să dispună de mijloacele necesare pentru a trece la acțiune. Ah, da! Însuşi domnul Jephson o să vină să-l vadă într-una din zilele acestea. El nu trebuie în nici un caz să creadă că au fost folosite toate căile legale. Departe de asta! Era sigură că recentul verdict şi sentința vor fi anulate şi se vor da dispoziții pentru o rejudecare a procesului. Judecata aceea fusese o farsă, după cum ştia şi el.

Cât despre ea — de îndată ce îşi va găsi o cameră prin apropierea închisorii — se va duce la pastorii mai de seamă din Auburn şi va încerca să obțină îngăduința de a pleda pentru cauza lui într-o biserică, sau două, sau trei... într-o zi ori două, domnul Jephson o să-i trimită prin poştă unele informații, care-i vor fi de mare folos. Şi, apoi, mai sunt bisericile din Syracuse, Rochester, Albany, Schenectady, şi multe alte oraşe din răsărit, unde o să

vorbească până când va strânge suma trebuincioasă. Dar n-o să uite nici de el. O să vină să-l vadă cel puțin o dată pe săptămână şi o să-i scrie o scrisoare la fiecare două zile, poate chiar zilnic dacă o să poată. O să vorbească şi cu directorul. Aşa că nu trebuie să deznădăjduiască. Sigur că are în fața ei o sarcină grea, dar Domnul o va călăuzi în tot ce va întreprinde. Ştia asta. Nu-şi arătase el oare de. pe acum îndurarea sa miraculoasă?

Clyde trebuia să se roage pentru ea şi pentru sine. Să citească din Isaia[33]. Să citească zilnic psalmii 23, 51 şi 91. De asemenea, din Habacuc[34]. „Se află oare ziduri întărite în fața mâinii Domnului?"

Şi, apoi, după multe lacrimi şi după o scenă nespus de emoționantă şi chinuitoare, reuşi, în sfârşit, să plece de acolo, în timp ce Clyde, zguduit până în străfundul sufletului de atâta durere, se întoarse în celula sa. Mama lui! La vârsta ei, cu bani atât de puțini, se ducea să încerce a face rost de banii necesari pentru a-l salva! Şi el, care în trecut se purtase atât de rău cu ea, ah, cât de limpede îşi dădea acum seama!

Se aşeză pe marginea patului şi îşi luă capul între mâini, în timp ce, dincolo de curtea închisorii, a cărei poartă de fier se închidea, doamna Griffiths se oprise în loc; în fața ei nu se aşternea decât perspectiva unei camere singuratice şi greaua încercare a unui turneu de conferințe. Nu era nici pe departe sigură şi convinsă de toate câte îi spusese lui Clyde. Fără îndoială, Dumnezeu o s-o ajute. Trebuia s-o ajute! O părăsise el oare vreodată cu totul? Şi tocmai acum, aici, în ceasul cel mai greu, ceasul de care atârna soarta fiului ei! O s-o părăsească el?

Se opri câteva clipe într-o piațetă, puțin mai departe de închisoare, pentru a privi zidurile înalte şi cenuşii, turnurile de pază, cu paznicii înarmați şi în uniformă, uşile şi ferestrele zăbrelite. Un penitenciar. Şi fiul ei se afla acum înăuntru, ba, mai rău decât atât, era aruncat în această casă a morții izolată şi strâmtă! Şi condamnat la scaunul electric! Atâta timp cât... atâta timp cât... Dar nu, nu, asta nu trebuie să se întâmple! Asta nu se

---

33 Autorul uneia din cărţile cuprinse în Biblie.

34 Autorul unei aşa-zise cărţi sfinte de mai mică importanţă, neinclusă în Biblia oficială catolică sau ortodoxă, dar folosită de protestanţi.

poate întâmpla! Apelul. Banii necesari. Trebuie să se apuce de treabă fără întârziere, fără să se mai lase pradă gândurilor sau deznădejdii. Ah, nu! „Scutul şi pavăza mea”. „Lumina şi tăria mea”. „Ah, Doamne, tu eşti mângâierea şi izbăvirea mea. În tine mă voi încrede”. Apoi, ştergându-şi din nou ochii, adăugă:. „Ah, Doamne, cred! Vino într-ajutor necredinței mele!”

Doamna Griffiths mergea astfel pe drum, aci rugându-se, aci plângând.

CAPITOLUL 97

Şi pe urmă începură pentru Clyde zilele lungi de închisoare, întrerupte doar de vizita săptămânală a mamei sale, căreia, de când se apucase de treabă, îi venea greu să-l vadă mai des; în ultimele două luni călătorea mereu între Albany şi Buffalo, şi chiar New York, dar fără să obțină succesul pe care-l nădăjduise la început, în ceea ce priveşte apelurile ei către biserici şi public, după trei săptămâni de încercări, restrânse, mai mult sau mai puțin, la credincioşii regiunii — în majoritate nişte sectarişti — fu silită să recunoască, plină de adâncă descurajare (ascunzând acestea tuturor, chiar şi lui Clyde), că, de fapt, creştinii se arătau cel puțin indiferenți, iar nicidecum aşa cum s-ar fi cuvenit din partea unor credincioşi. Într-adevăr, toți, în unanimitate, şi în special pastorii din regiune, care vorbeau cu multă prudență şi rezervă în numele comunităților respective, socoteau că era vorba de un proces în jurul căruia se stârnise multă vâlvă şi scandal, dar se încheiase printr-o condamnare cu care cele mai conservatoare elemente ale țării — judecând, cel puțin, după ziare — se declaraseră întru totul de acord.

Şi, apoi, cine era femeia asta? Şi cine era fiul ei? O evanghelistă, o predicatoare de duzină, o ființă care — sfidând dogmele şi principiile autorității şi formelor religioase organizate şi tradiționale,

precum şi ierarhice (seminarii teologice, comunităţi, comitete, dimpreună cu tot ce ţine de ele, toate legitime şi care interpretau cuvântul Domnului cu tact şi discernământ, conform tradiţiei şi dogmelor), fără a fi hirotonisită după vreun canon — îşi îngăduia să conducă de capul ei o misiune neautorizată şi cam stranie. Şi, apoi, dacă şi-ar fi văzut de casă, aşa cum ar fi trebuit să facă o mamă bună, şi s-ar fi îngrijit de creşterea fiului ei, ca şi de a celorlalţi copii, dacă s-ar fi ocupat de educaţia lor, oare s-ar mai fi întâmplat toate acestea?

Nu numai atât, dar după propriile mărturisiri ale lui Clyde la proces, nu se făcuse oare vinovat de trai în concubinaj cu fata aceea, indiferent dacă o omorâse ori nu? Şi mulţi erau de părere că un asemenea păcat e aproape la fel de grav ca şi omorul. N-o mărturisise el singur? Şi o biserică, lăcaş al Domnului, putea fi oare locul potrivit pentru lansarea de apeluri în favoarea unui desfrânat dovedit, sau, cine ştie, poate chiar a unui ucigaş? Nu, nici o biserică nu putea fi locul de dezbatere, şi mai ales cu plata unei taxe de intrare, a argumentelor în favoarea acestui caz, oricâtă compătimire ar fi avut fiecare creştin său fiecare comunitate pentru doamna Griffiths personal, sau oricât de indignat ar fi putut fi cineva de nedreptatea judiciară făcută fiului ei. Nu, nu! Nu era recomandabil din punct de vedere moral. Se putea ajunge chiar până acolo ca anumite amănunte ale crimei să se întipărească în minţile tinerilor.

Pe de altă parte, din cauza celor relatate de ziare privitor la venirea sa în estul ţării cu scopul de a-şi ajuta fiul, ca şi din pricina înfăţişării hainelor ei urâte, cei mai mulţi pastori traseră concluzia că trebuie să fie una dintre acele fiinţe fără căpătâi care nu ţin de o sectă anume sau de vreo învăţătură teologică oficială şi care nu făcea, prin însăşi înfăţişarea ei, decât să atragă dispreţul asupra religiei celei adevărate şi curate.

În consecinţă, fiecare la rândul lui — nu neapărat împietrindu-şi inima, dar gândindu-se şi răzgândindu-se — se decidea la urmă pentru un „nu"; trebuie să existe vreun mijloc mai bun, mai puţin supărător pentru conştiinţa creştinilor; o sală publică, poate, unde creştinii, convocaţi din timp prin presă, s-ar putea întruni fără greutate. Şi astfel, de fiecare dată, cu o singură excepţie, doamna

Griffiths se văzu refuzată şi poftită să meargă în altă parte. Cât despre catolici — dintr-o prejudecată instinctivă, cât şi dintr-o convingere obscură, nu fără legătură cu realitatea — nici nu se gândi la ei. Ştia dânsa foarte bine că îndurarea Mântuitorului, aşa cum era mânuită de către deţinătorii cheilor sacre ale Sfântului Petru, nu se răsfrânge asupra celor ce nu recunoşteau autoritatea locţiitorului lui Cristos.

Şi astfel, după multe zile irosite pe drumuri zadarnice încoace şi încolo, fu silită, în cele din urmă, şi nu fără adâncă descurajare, să se adreseze unui evreu, proprietarul principalei săli de cinematograf din Utica, sală care se bucura de o proastă reputaţie. Acesta îi acordă sala pentru o dimineaţă, să aibă unde vorbi despre procesul fiului ei. Mesajul era intitulat: „Apelul unei mame pentru fiul ei” şi îi aduse, la o taxă de douăzeci şi cinci de cenţi de persoană, suma uluitoare de două sute de dolari. La început, oricât de mică ar fi fost suma aceasta, îi dădu atâta curaj, încât se convinse că în curând — oricare ar fi atitudinea creştinilor dreptcredincioşi — va strânge toţi banii de care avea nevoie pentru apelul lui Clyde. O să fie poate nevoie de timp, dar o să reuşească!

Totuşi, după cum îşi dădu seama în curând, trebuiau luaţi în consideraţie şi alţi factori: cheltuielile de deplasare, cheltuielile ei personale în Utica şi aiurea, pentru a nu mai vorbi de anumite sume ce trebuiau trimise neapărat la Denver soţului ei, care în prezent era aproape complet lipsit de mijloace şi care, din pricina acestei mari tragedii ce se abătuse asupra familiei, se îmbolnăvise grav. Scrisorile primite de la Frank şi Julia deveneau din ce în ce mai îngrijorătoare. Era posibil ca tatăl să nu-şi mai poată reveni. Trebuia, aşadar, să trimită, cât de cât, un ajutor şi acolo.

Drept urmare, în afară de banii pe care-i cheltuia personal, doamna Griffiths se văzu de-a dreptul constrânsa să scadă şi alte sume din această sursă de venituri, singura de care dispunea în prezent. Era foarte greu — având în vedere situaţia lui Clyde — dar nu trebuia oare să-şi asigure poziţia ei proprie dacă voia să ajungă la victorie? N-avea nici un sens să-şi lase bărbatul în voia soartei şi să-l ajute numai pe Clyde.

Dar chiar în aceste împrejurări — cu vremea, publicul se

împuţina din ce în ce mai mult, până când se reduse doar la o mina de oameni, iar sumele realizate abia îi ajungeau să-şi acopere cheltuielile proprii — doamna Griffiths reuşi totuşi să pună deoparte, pe deasupra acestor cheltuieli, suma de o mie şi o sută de dolari.

Pe de altă parte, tocmai atunci, într-un moment de îngrijorare extremă, Frank şi Julia îi telegrafiară că, dacă dorea să-l mai vadă în viaţă pe Asa, trebuia să vină imediat acasă. Era atât de răpus de boală, încât nu mai trăgeau nădejdea să supravieţuiască. Aşa că, hărţuită de necazuri de tot felul şi cum nu putea face altceva pentru Clyde decât să-l viziteze o dată sau de două ori pe săptămână, cât îi îngăduiau treburile ei, se adresă în grabă lui Belknap şi Jephson şi le înfăţişă situaţia grea în care se afla.

Aceştia, văzând că cei o mie o sută de dolari — tot ce strânsese până atunci — urmau să le revină lor, într-un acces de umanitate o sfătuiră să se întoarcă la soţul ei. Deocamdată, Clyde o să suporte mai uşor situaţia, deoarece va mai putea trece un an, sau cel puţin zece luni, până când va trebui să se înainteze apelul şi dosarul. În plus, o să mai treacă desigur încă un an înainte de a se lua o hotărâre. Şi în răstimpul acesta fără îndoială că va putea fi strâns şi restul de bani pentru taxa de apel. Iar în caz contrar... ei bine, atunci, oricum (căci o văzură cât era de zdrobită şi deznădăjduită) n-are de ce să se îngrijoreze. Domnii Belknap şi Jephson au să vegheze că interesele fiului ei să fie apărate aşa cum trebuie. Au să depună un memoriu şi au să facă tot ce va fi necesar pentru a asigura fiului ei, la timpul potrivit, o rejudecare a procesului în condiţiuni nepărtinitoare.

Uşurată de povara acestei griji şi după două ultime vizite Ia Clyde, în cursul cărora îl asigură că e hotărâtă să revină cât mai repede posibil, îndată ce Aşa se va fi restabilit, iar ea va fi făcut rost de bani pentru întoarcere, plecă la Denver, pentru a constata, o dată ajunsă acolo, că nu era defel uşor să-şi repună bărbatul pe picioare.

Între timp, Clyde, rămas singur, medita şi încerca să se adapteze unei lumi care, sub cea mai blândă înfăţişare a ei, era un fel de infern, ce colcăia de tot felul de boli mintale, şi deasupra căruia s-ar

fi putut scrie, la fel ca şi deasupra-porţii Infernului lui Dante: „Lăsaţi orice speranţă, voi, cei ce intraţi aici!”

Ah, viaţa asta fără o geană de lumină! Înrâurirea ei lentă şi totuşi pustiitoare asupra sufletului! Spaimă şi deprimarea vădite care-i cuprindeau într-una şi fără de scăpare pe toţi cei ce, în ciuda curajului sau a fricii, a semeţiei ori a nepăsării (se găseau şi dintre aceştia), erau totuşi siliţi să cadă pe gânduri şi să aştepte. Căci — şi asta era forma cea mai nemiloasă şi mai amară a vieţii de închisoare — Clyde se afla într-un continuu contact sufletesc, dacă nu chiar fizic, cu douăzeci de alţi condamnaţi, temperamente şi naţionalităţi diferite, care, ca şi el, se lăsaseră pradă cine ştie căror pofte, pasiuni, impulsuri blestemate sau împrejurări nenorocite. Crima lor — răbufnire mintală sau trupească, totală ori sub formă de episod final — o dată descoperită, după toate grozăviile şi chinurile luptei *şi ale înfrângerii atât morale, cât şi judiciare, ce semănau aşa de bine cu ale sale proprii, îi adusese aici pentru a fi izolaţi, închişi între patru ziduri, în una dintre cele douăzeci şi două de cuşti de fier, unde aşteptau... ce aşteptau?

Cu toţii ştiau bine ce trebuia să urmeze. El însuşi cât de bine ştia! Şi ce urlete de furie şi deznădejde se iscau, ce rugăciuni se înălţau uneori! Alteori, ce blesteme, ce glume obscene şi grosolane, sau ce măscări spuse în gura mare, ce râsete neruşinate, ce suspine şi gemete se auzeau în orele acelea târzii, când, după ce spiritul zbuciumat se cufunda în tăcere, s-ar fi putut crede că trupul şi sufletul şi-au găsit, în sfârşit, o clipă de odihnă.

De două ori pe zi, şi de fiecare dată pentru câteva minute, între orele 10 şi 5, deţinuţii, în grupuri de câte cinci sau şase, erau scoşi într-o curte de exerciţii, la capătul coridorului celui lung, să ia aer, să se plimbe, să facă gimnastică, să alerge, să sară care cum voia, dar întotdeauna sub ochii atenţi ai gardienilor, îndeajuns de numeroşi pentru a-i readuce la ordine în caz că ar fi făcut vreo încercare de revoltă. Acolo fu dus, chiar de a doua zi, şi Clyde, când cu un grup, când cu altul. El însă luase hotărârea, destul de neclintită, de a nu participa la nici unul dintre divertismentele la care ceilalţi, în ciuda morţii ce atârna deasupra capetelor lor, păreau să se dedea cu plăcere.

Printre ei se aflau cei doi italieni cu ochi întunecați şi siniştri la înfățişare: unul tăiase în bucăți o fată pentru că nu voise să se mărite cu el; celălalt, ca să-şi facă rost de bani pentru el şi nevastă, îşi jefuise, apoi îşi ucisese socrul, al cărui trup încercase pe urmă să-l ardă. Era apoi Larry Donahue, vlăjganul cu cap pătrat şi umeri pătrați, cu picioare şi mâini mari. Soldat fiind, cutreierase mări şi țări, dar pe urmă, când se văzu dat afară din slujba de paznic de noapte de la o fabrică din Brooklyn, îl pândise pe supraveghetorul care-l concediase şi îl omorâse undeva, pe un loc viran; nu lucrase însă cu destulă băgare de seamă, deoarece pierduse o medalie militară, care până la urmă servise pentru a-i da de urmă şi a-l identifica. Clyde aflase toate acestea de la gardienii atât de nepăsători şi de puțin comunicativi, totuşi prietenoşi în aparență, care supravegheau celulele zi şi noapte, doi câte doi, pe rând, schimbându-se între ei la fiecare opt ore. Mai era apoi agentul de poliție Riordan, din Rochester, care-şi omorâse soția fiindcă voise să-l părăsească, iar acum avea să moară el însuşi. Şi Thomas Mowrer — tânărul „fermier”, sau, mai degrabă, argat, cum era de apt, pe care Clyde îl auzise gemând în prima noapte — îşi omorâse stăpânul cu o furcă şi, după cum aflase Clyde, trebuia să moară şi el în curând; dar acum se plimba în sus şi în jos, pe lângă zid, cu capul în piept, cu mâinile la spate — un om voinic, cam nestrunit, cu înfățişarea unui țăranoi ca la vreo treizeci de ani, părând mai curând persecutat şi înşelat de soartă decât în stare să chinuiască şi să doboare vreo ființă omenească. Clyde se întreba dacă e într-adevăr vinovat.

Apoi Miller Nicholson, un avocat din Buffalo, de vreo patruzeci de ani, înalt şi subțire, cu înfățişare distinsă — un tip rafinat, intelectual, despre care n-ai fi spus că e un asasin, tot aşa cum n-ai fi crezut nici despre Clyde — fusese totuşi condamnat pentru otrăvirea unui bătrân foarte bogat, a cărui avere încercase după aceea să şi-o însuşească. Dar, cu toate acestea, nimic din înfățişarea şi manierele lui — cel puțin atât cât putu să-şi dea seama Clyde — nu trăda porniri criminale. Era un om politicos şi curtenitor, care, zărindu-l pe Clyde în prima dimineață după sosire, se apropiase de el şi-l întrebase:

— Înspăimântat?

Dar cu tonul cel mai drăguț şi binevoitor, după cum îşi putuse da seama Clyde chiar atunci, în starea în care se afla — inert, înghețat, temându-se aproape să se mai mişte sau să se gândească la ceva. Cu toate că era în starea asta, fiindcă se simțea atât de abătut, răspunse:

— Da, cred că da...

Dar, imediat ce rostise aceste cuvinte, se întrebase de ce a trebuit să le spună (mărturisirea lui dovedea atâta slăbiciune!), şi, întrucât în înfățişarea omului acestuia era ceva ce-i dădea curaj, regretă că nu tăcuse.

— Numele dumitale e Griffiths, nu-i aşa?

— Da.

— Pe mine mă cheamă Nicholson. Să nu-ți fie frică. O să te obişnuieşti cu toate, spuse el cu un surâs vesel, abia schițat. În ochi nu-i licărea însă nici urmă de zâmbet, nu, nici gând de aşa ceva!

— De fapt, cred că nu-s chiar atât de înspăimântat, spuse Clyde, încercând să dreagă prima lui mărturisire, pripită şi involuntară.

— Aşa, aşa. Ține-te tare! Toți trebuie să ne ținem tari aici; altfel, toată lumea ar înnebuni! Ar fi mai bine să aspiri şi să expiri adânc, sau să mergi repede. O să-ți facă bine.

Se îndepărtă câțiva paşi şi începu să facă exerciții gimnastice cu brațele, în timp ce Clyde, rămas pe loc, repeta aproape cu glas tare, atât de zguduit era încă: „Toți trebuie să ne ținem țari; altfel, toată lumea ar înnebuni!”

Asta era adevărat, după cum a putut să vadă şi să simtă chiar după prima noapte. Puteai să înnebuneşti, într-adevăr! Trecea prin chinurile morții, pentru că era constrâns să fie martorul acestor tragedii cumplite, îngrozitoare, ce-i pândea pe fiecare în parte. Dar cât timp va trebui să îndure asemenea torturi? Cât timp va putea să reziste aici?

După o zi, două, descoperi că această „Casă a morții”, cel puțin la suprafață, nu era chiar aşa, nu era numai teroare. În realitate, şi în ciuda morții ce plutea deasupra capului fiecăruia, era un loc unde puteai auzi tot felul de ironii, unde se râdea, se glumea, se

încingeau jocuri, discuţii asupra tuturor subiectelor posibile, începând cu moartea, femeile, sportul, teatrul şi terminând cu disputarea tuturor formelor de abilitate şi îndrăzneală a oamenilor, atât cât îngăduia puterea de înţelegere, în general coborâtă, a celor de aici.

Mai totdeauna, după masa de dimineaţă, deţinuţii care nu erau scoşi cu primul grup pentru exerciţii se apucau să joace „dame” sau cărţi; aceste partide nu se jucau însă că de obicei, cu un joc de dame sau o pereche de cărţi, deoarece deţinuţii nu aveau voie să iasă din celule, ci cu ajutorul unuia dintre gardieni, mereu prezent pe acolo, care le dădea celor doi jucători ce se provocau (dacă era vorba de „dame”) câte o tablă de joc, nu însă şi pionii propriu-zişi. De pioni nici nu era nevoie. Unui din jucători anunţa prima mişcare: „Am mutat de la F2 la E1”, fiecare pătrăţel fiind indicat de-a lungul tablei cu o cifră şi de-a latul cu o literă a alfabetului. Mutările erau consemnate cu un creion.

Apoi, celălalt partener, după ce îşi însemna mişcarea pe tăbliţa sa de joc şi după ce studia efectul ei asupra poziţiei sale generale, anunţa: „Am mutat de la E7 la F5”. Dacă vreunii dintre ceilalţi deţinuţi se hotărau să intre în joc, fie într-o parte, fie în cealaltă, li se dădea câte o tablă de joc şi câte un creion. Shorty Bristol, vrând să-l ajute pe Swighort, „olandezul”, oare locuia cu trei celule mai jos, striga: „Eu n-aş face aşa, olandezule! Aşteaptă un moment, există o lovitură mai grozavă!”

Şi aşa mai departe, cu spirite şi înjurături, cu râsete şi certuri, după cum erau întorsăturile jocului. La fel şi cu cărţile; partenerii jucau, cu tot atâta succes, pecetluiţi sub lacăt.

Clyde însă nu era atras nici de jocul de cărţi, nici de discuţiile acestea grosolane, presărate cu ocări şi sudalme. Felul de a vorbi al celorlalţi — cu excepţia lui Nicholson — i se părea prea neruşinat, prea brutal şi nu-i plăcea. Se simţea însă atras de Nicholson. Ba, după câteva zile, începu să-şi spună că avocatul acesta — cu prezenţa şi tovărăşia lui în timpul orei de exerciţii, când se întâmpla să fie amândoi în acelaşi grup — l-ar putea ajuta să îndure mai uşor viaţa de aici. Era omul cel mai inteligent şi mai respectabil dintre toţi. Ceilalţi se dovedeau atât de deosebiţi, taciturni uneori, şi

aproape întotdeauna atât de siniştri, de neciopliţi şi de străini pentru el!

Dar iată că, la o săptămână abia de la venirea lui aici, tocmai când, ca urmare a simpatiei pentru Nicholson, îşi ridicase puţin moralul, interveni execuţia lui Pasquale Cutrone, un italian din Brooklyn, condamnat pentru că îşi ucisese fratele, care încercase să-i seducă soţia. Ocupa una dintre celulele din vecinătatea coridorului transversal, şi, după cum aflase Clyde îndată după ce venise aici, aproape îşi pierduse minţile de teamă şi supărare. Era lăsat totdeauna în celula lui ori de câte ori ceilalţi, în grupuri de câte şase, erau scoşi la plimbare. Nimic nu putea fi mai îngrozitor decât înfăţişarea lui, pe care Clyde o zărea câteodată, atunci când trecea pe lângă celulă — o faţă chinuită, înspăimântătoare la vedere, împărţită în trei porţiuni de către două jgheaburi, aşa-numitele linii ale mizeriei vieţii de închisoare, nişte zbârcituri ce porneau de la ochi şi se întindeau până la colţurile gurii.

După cum află Clyde, începând din ziua sosirii lui aici, Pasquale începuse să se roage zi şi noapte. I se anunţase data aproximativă a execuţiei, care trebuia să aibă loc în cursul săptămânii. Şi după ce i se aduse această veste, începuse să se târască în mâini şi în genunchi prin celulă, sărutând podeaua, lingând picioarele acelui Crist răstignit, o statuetă de bronz ce-i fusese dată de cineva. Primea des vizitele unui frate şi ale unei surori, veniţi de curând din Italia, lucru pentru care, la anumite ore, era mutat în „Vechea casă a morţii”. Dar, după cum se şoptea, nici fratele, nici sora nu-i mai puteau aduce vreo mângâiere, dată fiind starea mintală în care se găsea.

Toată ziua şi toată noaptea — cât nu era cu ai lui — se târa de colo până colo şi se ruga fără încetare, astfel încât cei care erau treji şi încercau să citească, spre a-şi omorî vremea, erau siliţi să asculte rugăciunile mormăite de el, precum şi zornăitul mătăniilor, pe care le număra într-una, spunând mereu *Tatăl nostru* şi *Ave Măria.*

Cu toate că se auzeau unele voci care strigau din când în când: „Oh, Dumnezeule, de-ar adormi puţin!”, Cutrone o ţinea aşa într-una, într-una... Şi pocnetul frunţii lui, lovită de podea în timpul rugăciunilor, se auzi până în ajunul fatal al zilei când urma să

moară şi când fu ridicat din celula lui de aici şi dus sub pază într-o celulă din „vechea casă a morții”, unde, după cum află Clyde mai târziu, deținutul îşi putea lua ultimul adio, dacă avea de la cine. I se acordau câteva ceasuri de singurătate, spre a se pregăti sufleteşte pentru călătoria cea de pe urmă.

Dar, în seara de-atunci, ce stare ciudată îi cuprinsese pe toți cei ce se aflau în afara camerei fatale! Puțini fură cei care băgară ceva în gură, după cum o dovedeau tăvile duse înapoi. Se lăsă mai întâi un moment de tăcere, apoi se auzi bolborositul rugăciunilor rostite de cei care ştiau că nu mai au mult până când vor împărtăşi soarta lui Pasquale. Un italian, condamnat pentru că asasinase pe paznicul unei bănci, avu un acces de isterie, începu să urle, să arunce scaunul şi masa din celulă în grațiile uşii, ca şi cum ar fi vrut să le zdrobească, să sfâşie cearceaful de pe pat, încercând chiar să se spânzure, dar fu potolit la vreme cu mijloace energice şi mutat într-o celulă dintr-o aripă separată a clădirii, pentru a fi ținut sub observație medicală.

Cât despre ceilalți, în tot timpul acestei zarve puteau fi auziți cum se plimbă, cum mormăie sau cheamă gardienii pentru te miri ce motiv. În ce-l priveşte pe Clyde, care nu mai văzuse niciodată şi nu-şi imaginase cum arată o asemenea scenă, tremura de-a binelea de groază şi oroare. Toată noaptea de-atunci, ultima noapte din viața acelui om, Clyde zăcuse pe salteaua sa, războindu-se cu fantomele. Prin urmare, aşa arăta moartea aici; oamenii plângeau, se rugau, îşi pierdeau mințile, dar, în ciuda groazei lor, procesul morții nu suferea nici o întrerupere. Ca să-i mai calmeze pe cei rămaşi, la 10 li se servi o gustare rece, dar nimeni nu se atinse de ea, în afară de asiaticul de vizavi.

Apoi, la ora 4 dimineața, gardienii însărcinați cu execuția apărură tăcuți în coridorul principal, traseră obloanele verzi din fața celulelor, aşa fel ca nimeni să nu poată vedea procesiunea fatală ce urma să treacă pe aici în drumul de la, „Vechea casă a morții” şi până la camera de execuție. Dar, în ciuda acestor măsuri, atât Clyde, cât şi toți ceilalți, stăteau treji şi ascultau cu atenția încordată orice zgomot.

Execuția urma să aibă loc! Ceasul morții sunase! Acesta era

semnalul! În celulele lor separate, mulți dintre aceia care, din groază, din căință sau dintr-o religiozitate înnăscută, își regăsiseră vreo credință în stare să le ofere protecție ori mângâiere se rugau în genunchi. Printre ceilalți erau unii care se mulțumeau să se plimbe în sus şi în jos şi să mormăie, iar alții țipau din când în când, într-un acces de spaimă pe care nu şi-o mai puteau stăpâni.

Cât despre Clyde, el înghețase, amorțise. Aproape că-i era cu neputință să se mai gândească la ceva. Iată, aveau să-l execute pe omul acela, în camera aceea, de alături. Scaunul, scaunul acela, de care se temuse atâta în tot acest lung răstimp, era aici, atât de aproape acum! Totuşi, după cum îi spuseseră Jephson şi mama lui mai era atât de mult timp până îi va veni şi lui rândul, dacă va trebui să-i vină şi lui rândul vreodată, şi dacă... dacă vreodată...

Iar acum, alte zgomote. Nişte paşi în sus şi în jos. Undeva, într-o parte, uşa unei celule se închise cu un scârțâit metalic. Apoi cu un zgomot precis, uşa de la „Vechea casă a morții”, care dădea înspre ei, trebuie să se fi deschis, căci se auzi o voce, pe urmă mai i multe voci, nedesluşite. Apoi, o altă voce, care se desprindea mai lămurit, vocea unui om care se roagă. Şi un hârşâit înăbuşit de paşii ce trăda trecerea procesiunii prin coridor, în timp ce se auzea;

— „Doamne, îndură-te de mine! Isuse, îndură-te! Maria, maică a harului, Maria, maică a milei, sfinților mucenici, rugați-vă pentru mine! Îngerul meu cel bun, roagă-te pentru mine! Sfânta Fecioară, roagă-te pentru mine! Sfinte Iosif, roagă-te pentru mine! Sfinte Ambrozie, roagă-te pentru mine! O, voi, cete ale sfinților şi îngerilor, rugați-vă pentru mine! Sfinte arhanghele, roagă-te pentru mine! Îngerul meu cel bun, roagă-te pentru mine!...”

Era glasul preotului care-l însoțea pe condamnat, recitind *6*-a litanie. Se spunea despre cel condamnat că nu mai era în toate mințile. Dar oare nu vocea lui se auzea acum mormăind astfel? Da, era chiar glasul lui. Clyde îl cunoştea. Îl auzise prea des de la o vreme încoace. Şi acum urma să se deschidă cealaltă uşă. Şi condamnatul — sortit să se transforme atât de curând într-un cadavru — o să se uite prin uşa întredeschisă: o să vadă casca aceea, curelele. Oh, acum ştia tot ce se putea şti despre lucrul acesta chiar dacă ar fi cu putință ca el însuşi să nu-l încerce

vreodată.

— Adio, Cutrone!

Era o voce răguşită şi tremurătoare, venită dintr-o celulă de pe-aproape. Clyde n-ar fi putut spune care anume.

— Du-te într-o lume mai bună decât asta... Apoi, alte voci:

— Adio, Cutrone! Domnul să te aibă în paza lui, deşi nu vorbeşti englezeşte.

Procesiunea trecu. Uşa fu închisă. Acum era înăuntru. Îl legau, desigur, cu curelele de scaun. Îl întrebau dacă mai are ceva de spus, pe el, care nu mai era tocmai întreg la minte. Acum strângeau curelele, fără îndoială. Trăgeau casca în jos. Într-o clipă, într-o clipă, cu siguranță...

Şi apoi deşi Clyde nu-şi dădu seama ori nu observă imediat, brusc, lumina se făcu mai slabă atât în camera de acolo, cât şi în restul închisorii, şi asta datorită faptului — care dovedea stupiditate sau nepăsare — că atât curentul ucigător, cât şi lumina din camera lui, ca şi din toate celelalte, erau alimentate de acelaşi cablu electric. Şi numaidecât după-aceea se auzi o voce:

— Gata! Încă unul la rând! A scăpat de necazuri... Şi o a doua voce:

— I-au făcut de petrecanie, bietul băiat!

Apoi, cam după un minut, lumina deveni pentru vreo treizeci de secunde mai palidă şi, în sfârşit, pentru a treia oară... curentul slăbi iar.

— Gata! De data asta s-a terminat!f

— Da. Acum se plimbă pe lumea cealaltă...

Pe urmă, o tăcere, o linişte de moarte întreruptă doar de murmurul câtorva rugăciuni, îngânate ici-colo. Dar Clyde stătea ca înghețat, cuprins de un val de friguri ce-l zgâlțâiau tot. Nu cuteza să se mai gândească la ceva, cu atât mai puțin să plângă. Va să zică, aşa se petrecea. Trăgeau obloanele, şi apoi... şi apoi... Acum Cutrone era mort. Cele trei slăbiri succesive ale curentului. Desigur, descărcări electrice. Şi după toate nopțile de rugăciuni! După toate gemetele! După ce se dăduse de atâtea ori cu fruntea de podea, făcând mătănii! Şi doar cu o clipă mai înainte era viu încă, trecea pe aici. Iar acum, mort! Şi într-o zi, el însuşi... el! Cum ar putea şti

dacă nu se va petrece şi cu el acelaşi lucru? Cum?

Zăcea pe pat, tremurând ca vargă, cu fața îngropată în pernă. Gardienii veniră şi ridicară obloanele cu un aer atât de sigur şi de liniştit, ca şi cum nici n-ar exista moarte pe lume. Apoi îi auzi cum vorbeau, nu cu el, el nu se arătase prea dispus de vorbă, dac cu alții.

Bietul Pasquale! Pedeapsa cu moartea era prea nedreaptă. Asta era şi părerea directorului. Şi a lor. El, personal, lupta să fia abolită.

Dar omul acela! Rugăciunile lui! Şi, acum nu mai există. Celula lui e goală, şi un alt om are să fie adus în ea — ca să urmeze şi el mai târziu acelaşi drum. Unul — mulți, ca şi Cutrone, ca şi el însuşi — locuiseră în celula asta, se culcaseră pe salteaua asta de paie. Se ridică în picioare şi se îndreptă spre scaun... Dar ei — ei — şi ei stătuseră pe scaunul acela! Se sculă iar în picioare, apoi se aruncă din nou pe saltea.

„Doamne! Doamne! Doamne! Doamne!" spuse numai pentru sine, dar nu cu voce tare — totuşi, nu fără oarecare asemănare în glas cu omul care-l înspăimântase atât în noaptea sosirii lui şi care se mai afla încă acolo.

Dar o să moară şi acela. Şi toți ceilalți — şi el însuşi — dacă... dacă...

Îl văzuse pe primul dintre ei pornind spre moarte.

CAPITOLUL 98

În această vreme, starea lui Asa rămăsese gravă; şi trebuiră să treacă patru luni de zile până să-şi revină, iar doamna Griffiths să se poată gândi din nou la reluarea proiectului ei de conferințe. Între timp, însă, interesul publicului pentru ea şi pentru fiul ei scăzuse simțitor. Nici un ziar din Denver nu se mai arăta dispus să-i finanțeze întoarcerea cu scopul de a-l reprezenta acolo. Cât despre

locuitorii din regiunea unde avusese loc crima, îşi aminteau de doamna Griffiths şi de fiul ei foarte bine; pe ea o priveau cu simpatie; dar despre el spuneau că este probabil vinovat şi, deci, merită să fie pedepsit cum se cuvine pentru crima lui; socoteau că ar fi bine dacă nu s-ar mai face apel, sau, dacă s-ar face, să fie respins. Ah, criminalii ăştia înrăiți, cu apelurile lor fără sfârşit!

Clyde fu martor la multe, la tot mai multe execuții, pe care le urmări cu aceeaşi groază; şi după cum constată, nimeni nu se obişnuia aici cu lucrurile de felul acesta; fu executat argatul Mowrer, pentru că îşi omorâse stăpânul, apoi agentul de poliție Riordan, pentru că îşi omorâse soția, un agent care se ținu semeț până în ultimul moment dinainte de moarte; şi apoi, în cursul aceleiaşi luni, „plecarea” asiaticului, care nu se ştia din ce motiv anume stătuse mult timp aici (şi nu adresase nici un cuvânt, nimănui, la despărțire, deşi se ştia prea bine că vorbea puțin englezeşte). Şi, după el, Larry Donahue, soldatul de peste mări şi țări, care strigase din răsputeri înainte de a se închide uşa în urma lui: „Adio, băieți, rămâneți cu bine!”

Şi după el veni rândul lui Nicholson, dar, vai, cât de nemiloasă, cât de dureroasă era lovitura asta pentru Clyde, cât de descurajat se simțea la gândul că va avea de suportat această viață chinuitoare fără Miller Nicholson! Acum, după ce, vreme de cinci luni de zile, avuseseră posibilitatea să se plimbe împreună, să stea de vorbă, să se cheme din când în când dintr-o celulă în alta... Nicholson îi indicase chiar unele cărți de citit şi îi atrăsese atenția asupra unui punct important în legătură cu cazul lui, în eventualitatea unui apel sau a unei rejudecări a procesului. Era de părere că admiterea scrisorilor Robertei, cel puțin în forma lor originală, ca mărturie din partea acuzării trebuia combătută cu cea mai mare înverşunare, pentru motivul că efectul lor emoțional, în fața oricărui juriu, de oriunde ar fi el, ar dăuna unei examinări imparțiale a faptelor concrete pe care le conțineau, şi că scrisorile, în loc să fie prezentate aşa cum erau, să fie comprimate într-un rezumat succint, conținând numai faptele, şi acest rezumat, dar numai acesta, să fie comunicat juriului.

— Dacă avocații dumitale reuşesc să convingă curtea de apel

asupra temeiniciei acestui punct, atunci ai câştigat procesul în mod sigur!

Astfel, Clyde, de îndată ce obţinu o întrevedere personală cu Jephson, îi şi dădu această sugestie; avocatul îi spuse că era într-adevăr o sugestie nimerită, iar el şi Belknap au s-o introducă fără îndoială în apelul lor.

Nu mult după aceea, într-o zi, după ce se întoarse de la exerciţiile din curte, gardianul care îi punea lacătul la uşă îi şopti, făcând un semn înspre celula lui Nicholson:

— El e la rând. Ţi-a spus? În trei zile.

Numaidecât, Clyde se închirci, răpus de această veste, ce avu asupra lui efectul unui curent tăios, de aer îngheţat. Tocmai se întorsese, împreună cu el, din curte, unde se plimbaseră şi vorbiseră despre un nou deţinut, un ungur din Utica, osândit pentru că îşi arsese amantă într-un cuptor şi apoi mărturisise totul, o namilă de om oacheş, cam întunecat la minte şi cu o faţă ce amintea de una din acele figuri monstruoase puse ca ornament pe la gurile burlanelor. Despre el Nicholson spusese că era mai mult animal decât om. Iar despre sine însuşi să nu sufle un cuvânt! În *trei zile!* Şi era în stare să se plimbe, să stea de vorbă, ca şi cum nimic nu urma să se întâmple, cu toate că, după cum spunea gardianul, fusese anunţat cu o seară mai înainte.

Şi a doua zi, la fel, se plimba, stătea de vorbă cu el ca şi cum nimic nu s-ar fi întâmplat, se uita la cer, trăgea aerul în piept. Dar Clyde, prietenul său, prea bolnav şi prea surescitat, prea deznădăjduit şi prea înspăimântat, se gândise toată noaptea numai la asta, astfel încât nu se mai simţea în stare să spună mare lucru, ci mergea, spunându-şi doar atât: „Şi mai e în stare să se plimbe! Şi să fie atât de calm! Oare ce fel de om o fi?” Şi se simţea extrem de copleşit şi doborât.

A doua zi, dimineaţă, Nicholson nu ieşi; rămase în celula lui, distrugând nenumărate. Scrisori, primite din diverse locuri. Iar aproape de prânz îi strigă lui Clyde, care era închis cu două celule mai încolo, pe partea cealaltă:

— Îţi trimit ceva, să-ţi aduci aminte de mine! Dar nici un cuvânt despre „plecarea” lui.

Apoi gardianul îi aduse două cărți: *Robinson Crusoe* şi O *mie şi una de nopți.* În aceeaşi seară urmă transferarea lui Nicholson din celulă, iar dimineața următoare, în zori, obloanele; trecu aceeaşi procesiune, care acum ajunsese o poveste veche pentru Clyde. Dar de data asta era oarecum altfel, îl impresiona mult mai mult, totul i se păru mult mai crud. Iar celălalt le strigă când trecu prin dreptul lor:

— Dumnezeu să vă aibă pe toți în paza lui! Sper să aveți noroc şi să scăpați de aici!

Apoi, liniştea aceea sfâşietoare, ce se lăsa după trecerea fiecărui condamnat.

Şi Clyde se simți după aceea singur, îngrozitor de singur. Acum nu mai era nici un om aici, nici unul, care să-i trezească interesul. Nu-i rămânea decât să stea întins, să citească, să se gândească, sau se prefăcea că ascultă ceea ce spuneau ceilalți, pentru că, la drept vorbind, nu-l interesa cu adevărat nimic din ce spuneau ei. Era un spirit care, eliberat de nenorocirile ce se abătuseră asupra lui, se îndrepta în mod firesc mai degrabă spre o lume de ficțiune decât spre realitate. Dacă citea ceva, atunci prefera un roman uşor, romantic, ce zugrăvea o lume în care ar fi vrut să trăiască, oricărui alt roman ce l-ar fi putut apropia cât de cât de realitatea crudă a lumii din afară, ca să nu mai vorbim de cea de aici. Şi acum ce-o să se întâmple cu el? Cât de singur era! Nimic altceva decât scrisorile de la mama, de la fratele şi surorile lui. Şi Asa, care nu se mai făcea bine, şi mama lui, care nu mai putea să se întoarcă... lucrurile mergeau atât de prost la Denver! Ea căuta o şcoală confesională, undeva, în care să predea şi să se poată îngriji în acelaşi timp şi de Asa. Îl rugase însă pe reverendul Duncsn McMillan, un tânăr pastor pe care-l întâlnise în Syracuse, pe când predica acolo, să se ducă să-l viziteze pe Clyde. Era un om cu un suflet atât de nobil şi atât de blând! Şi ea era sigură că, dacă s-ar putea duce acolo, Clyde ar găsi în el un sprijin puternic în ceasurile întunecate şi apăsătoare, când ea nu putea să-i stea alături.

Pe când doamna Griffiths vizitase pentru prima dată comunitățile şi pastorii din regiune, pentru a le cere să vină în ajutorul fiului ei, fără a se alege cu mare lucru nicăieri, îl întâlnise

la Sysracuse pe reverendul Duncan McMillan, care conducea acolo o biserică independentă, nesectară. Era un tânăr evanghelist, probabil pastor, sau poate nehirotohisit, ca ea şi că Asa, dar cu o vocaţie religioasă mai profundă, mai activă. Când doamna Griffiths i se înfăţişă, el citise mult în legătură cu procesul şi era de părere că, prin verdictul ce se dăduse, se făcuse probabil dreptate. Totuşi, văzând marea ei durere, precum şi zelul cu care căuta ajutor, McMillan fu adânc mişcat.

El însuşi era un fiu devotat. Şi fiind o fire profund poetică şi cu o bogată viaţă lăuntrică, deşi cu o natură sexuală refulată şi sublimată, şi el, ca mulţi alţii din această regiune nordică, fu adânc impresionat şi tulburat de crima ce i se atribuia lui Clyde. Scrisorile acelea atât de pasionate şi de chinuite ale Robertei! Viaţa ei la Lycurgus şi la Biltz, care părea să fi fost atât de tristă! Cât de des se gândise la toate acestea înainte de a o fi întâlnit pe doamna Griffiths! Virtuţile simple şi nepreţuite pe care Roberta şi familia ei păreau să le fi încarnat în lumea aceea rurală, romantică şi plină de farmec din care se trăgeau. Fără îndoială, Clyde era vinovat. Şi iată că, deodată, apăru doamna Griffiths, singură şi copleşită de deznădejde, susţinând sus şi tare nevinovăţia fiului ei. În acest timp Clyde se afla în celula lui, condamnat la moarte. Era oare cu putinţă ca printr-un ciudat capriciu al întâmplării, sau printr-un concurs de împrejurări să se fi comis vreo eroare judiciară, şi condamnatul să nu fie atât de vinovat pe cât părea?

Temperamental, McMillan era un om cu totul ieşit din comun, un exaltat, un meridional. Un sfânt Bernard, un Savonarola, un sfânt Simion, un Petru Ermitul al zilelor noastre! Pentru el, viaţa, gândirea, toate formele structurii sociale erau cuvântul, expresia, duhul lui Dumnezeu. Nimic altceva. Mai rămânea totuşi loc şi pentru diavol şi mânia să, pentru Lucifer izgonitul, care rătăcea pe pământ. Cu toate acestea se gândea la „Fericiri”, la „Predica de pe munte”, la sfântul loan şi la chipul în care îl vedea şi interpreta acesta pe Isus şi pe Dumnezeu: „Cine nu e cu mine, e împotriva mea; şi cine nu adună cu mine, risipeşte.” Un suflet straniu, puternic, exaltat, confuz, milostiv şi, în felul său, frumos, compătimind cu durerea şi aspirând spre o justiţie imposibilă.

În discuțiile cu el, doamna Griffiths susținuse că nu trebuie uitat faptul că Roberta nu era complet nevinovată. Au nu păcătuise cu fiul ei? Şi cum putea fi dezvinovățită cu totul? A fost comisă o mare eroare judiciară! Fiul ei fusese condamnat pe nedrept, şi asta numai datorită scrisorilor înduioşătoare şi nu mai puțin romantice şi poetice ale acestei fete, scrisori ce n-ar fi trebuit în nici un caz să fie prezentate unui juriu de bărbați. Bărbații sunt incapabili, susținea ea, să judece în mod drept şi imparțial atunci când e vorba de o situație înduioşătoare în care e implicată o fată frumoasă. Constatase asta adeseori în cursul activității ei de misionară.

Or, ideea i se păru reverendului Duncan importantă şi verosimilă. Căci, după cum susținea doamna Griffiths, dacă un misionar al Domnului, puternic şi drept, a voi să-l viziteze pe Clyde şi, prin forța credinței lui, ca şi prin cuvântul Domnului, l-ar face să vadă — era sigură că el nu-şi dă încă seama, şi dânsa, ca mamă, în starea agitată de acum, nu se simțea capabilă să-l lumineze — urâțenia şi hidoşenia păcatului comis împreună cu Roberta atât față de lumea aceasta, cât şi față de cea de apoi şi l-ar însufleți de recunoştință, venerație şi credință în Dumnezeu, s-ar putea să fie iertat de toate greşelile. Indiferent dacă a comis ori nu crimă de care era acuzat — şi ea era convinsă că nu o comisese — nu se afla oare la un pas de scaunul electric, mereu amenințat să moară şi (înainte chiar de a se ajunge la o hotărâre) să se înfățişeze în fața creatorului său împovărat cu păcatul capital al desfrâului, ca să nu mai vorbim despre minciunile şi reaua lui purtare nu numai față de Roberta, dar şi față de cealaltă fată din Lycurgus? Iar prin convertire şi pocăință nu s-ar curăța oare de toate aceste păcate? Dacă măcar sufletul lui ar fi salvat, atunci, o dată cu el, şi-ar găsi şi ea liniştea pe lumea aceasta.

Astfel, după o primă scrisoare, plină de rugăminți, primită de la doamna Griffiths, urmată de o a doua scrisoare, în care dânsa, după ce ajunsese la Denver, îi vorbea despre singurătatea lui Clyde şi despre nevoia lui de sfat şi ajutor, reverendul Duncan porni spre Auburn. Şi, o dată ajuns acolo, după ce-i explică directorului adevăratul său scop — salvarea sufletului lui Clyde spre liniştea lui însuşi, a mamei sale şi a lui Dumnezeu — i se permisa imediat să

intre în „Casa morții” şi fu dus să-l vadă pe Clyde chiar la uşa celulei lui, unde se opri să-l privească printre zăbrele. Clyde zăcea abătut şi deznădăjduit pe patul lui, încercând să citească. Şi McMillan, fără nici un fel de introducere, cu trupul lui înalt şi subțire profilat pe zăbrele — începu să se roage cu capul înclinat:

— „Miluieşte-mă, Dumnezeule, după mare milă ta şi, după mulțimea îndurărilor tale, şterge fărădelegea mea.

Mai vârtos mă spală de fărădelegea mea şi de păcatul meu mă curățeşte.

Că fărădelegea mea eu o cunosc, şi păcatul meu înaintea mea este pururea.

Ție, unuia, am greşit, şi ceea ce este rău înaintea ochilor tăi aceea am făcut. Aşa încât tu eşti drept întru cuvintele tale şi nepărtinitor în hotărârile tale.

Că, iată, întru fărădelegi am fost zămislit şi întru păcat m-a născut maica mea.

Ci fiindcă iubeşti adevărul înlăuntrul omului, fă-mă într-ascuns să cunosc înțelepciunea.

Stropeşte-mă cu isop, şi mă voi curăți; spală-mă, şi mai vârtos decât zăpada mă voi albi.

Dă-mi prilej de bucurie şi de veselie, ca să se bucure oasele pe care le-ai zdrobit.

Ascunde fața ta de la păcatele mele şi toate fărădelegile mele şterge-le.

Inimă curată zideşte întru mine, Dumnezeule, şi duh neşovăielnic înnoieşte întru cele dinăuntru ale mele.

Nu mă lepăda pe mine de la fața ta, şi duhul tău cel sfânt nu-l lua de la mine.

Dă-mi iarăşi bucuria mântuirii tale, şi cu duh stăpânitor mă întăreşte.

Învăța-voi pe cei fără de lege căile tale, şi cei păcătoşi la tine se vor întoarce.

Izbăveşte-mă de sângele vărsat, Dumnezeule, dumnezeul mântuirii mele, ca limba mea să se bucure de dreptatea ta.

Deschide, Doamne, buzele mele, ca gura mea să vestească lauda ta!

Căci ție nu-ți plac jertfele; altfel, ți le-aş fi dat; arderile de tot nu le binevoieşti.

Jertfă lui Dumnezeu: duh umilit, inimă înfrântă şi smerită, Dumnezeule, tu n-o urgiseşti.”

Tăcu, dar numai după ce cântase cu voce foarte sonoră şi într-adevăr frumoasă psalmul 51 în întregime. Şi apoi, înălțându-şi privirea — deoarece Clyde, foarte mirat, mai întâi se ridicase în capul oaselor, apoi se sculase şi, atras în mod deosebit de obrazul acela curat, tineresc şi sănătos, deşi cam palid, se apropiase de uşa celulei — adăugă:

— Îți aduc, Cyde, îndurarea şi mântuirea dumnezeului tău. El m-a chemat, şi am venit. El m-a trimis să-ți spun că, de-ar fi păcatele tale negre ca iadul, se vor face albe ca zăpada, de-ar fi roşii ca purpura, se vor face albe că lâna. Hai, vino, să ne sfătuim, amândoi cu Domnul.

Se întrerupse şi îl privi pe Clyde cu afecțiune. Un surâs abia schițat, cald, tineresc, cu ceva romantic în el, îi juca pe buze. Îi plăcea tinerețea şi înfățişarea distinsă a lui Clyde, iar acesta, la rândul său, fu de-a dreptul captivat de personajul din fața lui, atât de mult ieşit din comun. Încă un zelos slujitor al Domnului, desigur. Dar preotul capelei protestante de aici nu semăna deloc cu omul acesta, nu era nici pe departe atât de extraordinar şi de atrăgător.

— Numele meu este Duncan McMillan, spuse el, şi vin din Syracuse, unde mă consacru slujirii lui Dumnezeu. El m-a trimis, aici, şi tot el a trimis-o pe mama dumitale la mine. Ea mi-a spus. tot ceea ce crede, iar eu am citit tot ce-ai spus dumneata şi ştiu de ce eşti aici. Am venit ca să-ți aduc bucurie şi împăcare. „Până când hrăni-voi în sufletu-mi durere, şi în inimă, obidă, ziua întreagă?” Asta e din psalmul 13, 2. Şi iată încă ceva care îmi vine în minte, ceva ce trebuie să-ți spun. E tot din *Biblie*. Psalmul 10: „în gândul lui el zice: «Nu mă voi clătina, în neam şi în neam, ca unul care nu ştie de nenorocire».” Dar dumneata eşti în nenorocire. Toți suntem, toți cei care trăim în păcat. Îmi amintesc acum de alt pasaj, e din psalmul 10, 11: „în inima lui zice: «Dumnezeu uitat-a. El îşi ascunde fața».” Iar mie mi s-a poruncit să-ți spun că el nu-şi

ascunde fața. De asemenea, mi s-a poruncit să-ți citez din psalmul 18: „Mă izbăvi de cei ce năvăliseră asupra mea în ziua când îmi mergea rău, căci Domnul s-a făcut sprijinitorul meu. El își întinse mâna din înălțimea cerului, puse mâna pe mine și mă scoase afară din năboiul apelor. Mă izbăvi de năprasnicul meu dușman și de cei ce mă urau tocmai când erau mai tari ca mine. Şi m-a scos la loc larg, și slobod m-a făcut, fiindcă dragostea lui era de partea mea." Clyde, toate aceste cuvinte ți se adresează dumitale. Ele îmi vin în minte ca să ți le spun, ca și cum mi le-ar șopti cineva la ureche. Nu sunt decât umilul purtător de cuvânt al unui glas ce ți se adresează direct dumitale. Stai de vorbă cu propria dumitale inimă. Întoarce-te de la umbră la lumină. Să rupem cătușele nenorocirii și ale beznei, gonește aceste umbre și această întunecime! Ai păcătuit. Stă în puterea Domnului să te ierte, și te va ierta. Pocăiește-te! Întoarce-te la acela care a plămădit lumea și o ține în mâinile sale. El n-o să-ți respingă credința; n-o să-ți refuze rugăciunile. Căiește-te — între zidurile... acestei închisori — și spune: „Doamne, ajută-mă. Doamne, ascultă rugăciunea mea. Doamne, luminează ochii mei!" Au crezi că nu există Dumnezeu și că el n-o să-ți răspundă? Roagă-te. În necazul dumitale, întoarce-te către el, nu către mine sau altul. Ci către el. Roagă-te! Vorbește-i! Cheamă-l! Spune-i adevărul și cere-i ajutorul. Şi pe cât e de sigur că dumneata ești aici, în fața mea — dacă te căiești într-adevăr în inima dumitale de orice rău pe care l-ai făcut — *cu adevărat, cu adevărat* o să-l auzi și o să-l simți! El o să te ia de mână. El o să pătrundă în această celulă și în sufletul dumitale. O să-l recunoști după pacea și lumina care îți vor umple spiritul și inimă. Roagă-te! Şi dacă mai ai nevoie de mine să te ajut în vreun chip, să mă rog împreună cu dumneata, sau să-ți fac orice alt serviciu, să-ți dau curaj în singurătatea în care te afli, nu ai decât să mă chemi, să-mi trimiți, un bilet. Am făgăduit mamei dumitale că o să fac tot ce voi putea. Directorul are adresa mea.

Se opri din vorbă cu tonul și aerul unui om care vrea să încheie, pentru că până acum Clyde păruse mai degrabă curios și surprins.

În același timp, impresionat de tinerețea lui Clyde și de expresia care trăda părăsire și neajutorare — sentiment ce crescuse în

intensitate de la plecarea mamei sale şi de la execuţia lui Nicholson — McMillan adăugă:

— O să-ţi stau întotdeauna la dispoziţie. Am o mulţime de treburi cu credincioşii în Syracuse, dar o să las cu plăcere totul deoparte oricând aş putea să fac într-adevăr ceva mai mult pentru dumneata.

Apoi se întoarse, ca pentru a pleca.

Dar Clyde, cuprins acum de simpatie pentru el datorită modului său de a se comporta — plin de vitalitate, de încredere şi bunăvoinţă — atât de deosebite de viaţa de aici, încordată, bântuită de spaime şi totuşi atât de singuratică, strigă în urma lui:

— O, nu plecaţi încă! Vă rog, nu plecaţi! E frumos din partea dumneavoastră că aţi venit să mă vedeţi şi vă sunt recunoscător. Mama mi-a scris că s-ar putea să veniţi. Vedeţi, aici e tare multă singurătate... Nu m-am gândit prea mult la cele ce mi-aţi. Spus, poate că nu m-am simţit atât de vinovat pe cât mă cred unii. Am suferit totuşi mult, şi fără îndoială că oricine intră aici îşi plăteşte vina cu vârf şi îndesat. Ochii lui trişti spuneau că văzuseră multe.

Şi îndată, pentru prima oară adânc mişcat, McMillan spuse:

— Clyde, nu trebuie să te îngrijorezi. O să vin să te văd din nou în cursul săptămânii, fiindcă văd că ai nevoie de mine. Dacă îţi cer să te rogi, nu o fac fiindcă te-aş crede vinovat de moartea Robertei Alden. Nu ştiu. Nu mi-ai spus nimic. Numai dumneata şi Dumnezeu ştiţi care sunt păcatele şi durerile dumitale. Dar eu ştiu prea bine că ai nevoie de ajutor spiritual, şi el o să ţi-l dea din plin. „Domnul este un loc de scăpare pentru cei apăsaţi, un ţărm mântuitor în vreme de strâmtoare.”

Zâmbi, ca şi cum l-ar fi îndrăgit deodată pe Clyde. Iar Clyde, simţind, fu destul de surprins şi-i răspunse că nu dorea nimic altceva decât să-i spună mamei lui că e bine şi, dacă s-ar putea, s-o liniştească întrucâtva. Găsea că scrisorile ei erau foarte triste. Îşi făcea prea multe griji din cauza lui. De altminteri, nici el nu s-a simţit prea bine zilele acestea, cam abătut şi neliniştit. Dar cine n-ar fi fost astfel în situaţia lui? Într-adevăr, dacă ar putea ajunge la pacea spirituală prin rugăciuni, ar încerca bucuros să se roage. Mama lui l-a îndemnat totdeauna să se roage, dar până acum — îi

părea rău că trebuie s-o spună — nu i-a prea urmat sfatul. Avea un aer absent şi posomorât, fața lui căpătase de mult paloarea pe care o lasă viața de închisoare.

Şi reverendul Duncan McMillan, foarte mişcat de starea lui, spuse:

— Nu te nelinişti, Clyde; lumina şi pacea vor coborî negreşit asupra dumitale. O ştiu. Uite, văd că ai o *Biblie* aici. Deschide-o oriunde la psalmi şi citeşte. La psalmul 51, 91 sau 23. Deschide-o la sfântul Ioan. Citeşte-o toată, iarăşi şi iarăşi. Gândeşte-te şi roagă-te, gândeşte-te la tot ce te înconjoară — luna, stelele, soarele, copacii, marea, la propria dumitale inimă care bate, la trupul, la tăria dumitale — şi întreabă-te cine le-a făcut. Cum s-au născut ele? Şi dacă nu poți găsi dezlegarea acestor lucruri, întreabă-te dacă acela care le-a făcut pe toate, şi care te-a zămislit şi pe dumneata, oricine ar fi acela, orice şi oriunde s-ar afla, nu e destul de puternic, de înțelept şi de bun ca să te ajute când ai nevoie de ajutor, să-ți dea lumina, pacea şi să-ți, călăuzească paşii atunci când ai nevoie de ele. Întreabă-te numai cine a făcut lumea aceasta vie şi reală. Şi, apoi roagă-l pe el — creatorul tuturor celor ce se văd — să-ți spună cum şi ce să faci. Nu te îndoi. Întrebă numai, şi vei vedea. Întreabă-l ziua, întreabă-l noaptea, pleacă-ți capul, roagă-te şi vei vedea. Cu adevărat nu o să te lase, ştiu, pentru că eu însumi mă bucur de pacea lui.

Se uită la Clyde cu o privire convingătoare, apoi zâmbi şi plecă. Iar Clyde, rezemându-se de uşa celulei, începu să se întrebe, plin de uimire: „Creatorul? Creatorul meu? Creatorul lumii… «întreabă şi vei vedea»!…”

Şi, totuşi, mai dăinuia în el vechiul dispreț pentru religie şi roadele ei, rugăciunile şi exortațiile neîncetate şi totuşi fără urmări ale tatălui şi mamei lui. O să se întoarcă, oare, acum la religie numai fiindcă era încolțit şi înspăimântat, ca toți ceilalți de acolo? Nădăjduia că nu. În orice caz, nu în felul acesta.

Totuşi, felul de a se manifesta, ca şi temperamentul reverendului Duncan McMillan — trupul, fața şi ochii lui patetici, ce trădau tinerețe şi putere de convingere — impuseră pe gânduri şi îl mişcară aşa cum nu reuşise să facă, niciodată în viața lui, nici un

alt zelos slujitor al bisericii, nici un alt pastor. Era atras, captivat şi fermecat de credința acestui om, indiferent dacă ar fi putut sau n-ar fi putut, acum sau oricând altădată, să se pătrundă de ea aşa cum era pătruns omul acesta.

CAPITOLUL 99

Puterea de convingere şi forța unei personalități ca aceea a reverendului McMillan, deşi într-un anumit sens nu însemnau nimic nou pentru Clyde, care, cu optsprezece luni mai înainte, ar fi rămas cu totul rece în fața lor (deoarece toată viața fusese obişnuit cu manifestări de genul acesta), totuşi, acum, în împrejurările speciale în care se găsea, avură asupra lui un efect diferit. Încarcerat, îndepărtat de lume, constrâns prin însăşi viața absolut izolată din această „Casă a morții" să-şi caute o consolare şi o alinare în propriile sale gânduri, natura lui Clyde, ca orice altă natură supusă acestor îngrădiri, era silită să se consacre fie trecutului, fie prezentului, fie viitorului. Dar să privească înapoi, spre trecut, era ceva extrem de dureros. Amintirea trecutului îi pustia şi-i ardea sufletul. Iar prezentul (mediul înconjurător imediat), ca şi viitorul, fiu teama îngrozitoare de ceea ce avea să se întâmple în mod sigur dacă apelul nu reuşea, erau două perspective la fel de înspăimântătoare pentru conştiința lui, care se deştepta.

Ce urmă apoi fu ceea ce urmează totdeauna în faza de trezire a oricărei conştiințe chinuite. Fugind de ceea ce se teme sau urăşte, deşi îşi dă seama şi simte că totul e inevitabil, conştiința îşi caută refugiul în ceva spre care poate cel puțin nădăjdui, sau pe care şi-l poate măcar închipui. Dar ce se putea nădăjdui sau cel puțin închipui? În urma sugestiei date de Nicholson, tot ce putea nădăjdui era o rejudecare a procesului, şi în acest caz, admițând că va fi achitat, ar putea să plece departe, departe de tot, în Australia, în Africa, în Mexic, sau în orice altă parte asemănătoare cu acestea,

unde, sub alt nume — renunțând la vechile lui relații şi ambiții de a cuceri o poziție socială înaltă ce îl atrăsese atât de mult până de curând — şi-ar putea crea o nouă situație modestă. Dar în calea acestei speranțe, desigur, promițătoare, stătea ca, un cap de mort refuzul posibil al curții de apel de a-i admite rejude-carea. Şi de ce nu, după hotărârea juriului din Bridgeburg! Şi apoi — întocmai ca în visul în care se smulsese din încolăcirea şerpilor, ca să înfrunte paşii strivitori ai rinocerilor cu două coarne-ce se îndreptau spre el — era pus față în față cu obiectul îngrozitor din camera vecină: scaunul acela! Scaunul acela! Curelele şi descărcările lui electrice, care făceau, atât de regulat, să slăbească lumina în celule! Nu putea suporta gândul că va intra acolo vreodată. Şi, totuşi, presupunând că apelul lui va fi respins! În lături cu asemenea gânduri! Ar fi vrut să nu se mai gândească la asta.

Dar la ce altceva te puteai gândi aici? Acesta era gândul care — până la sosirea reverendului McMillan, cu îndemnul lui de a înălța un apel direct şi cu siguranță eficace (după cum susținea el) către creatorul tuturor lucrurilor — îl chinuise atât de cumplit pe Clyde. Şi când te gândeşti cât de simplă era soluția lui!

„Ți-e hărăzit să cunoşti pacea Domnului”, repeta el stăruitor, citind din Pavel, apoi pasaje din Epistolele către corinteni, galateni şi efeseni, după uşurința cu care — numai dacă ar vrea să se pocăiască şi să se roage după cum îl îndemnase — Clyde ar putea să cunoască şi să se bucure de „pacea ce se ridică mai presus de orice putere de înțelegere”. Era în el, în jurul lui. Nu trebuia decât s-o caute; să mărturisească suferințele şi păcatele lumii lui şi să se pocăiască. „Cereți, şi vi se va da; căutați, şi veți afla; bateți, şi vi se va deschide. Căci oricine cere, ia; cel care cercetează, află, şi celui care bate, i se va deschide. Cine este omul acela între voi de la care, de va cere fiul său pâine, el să-i dea piatră? Sau deriva cere peşte, el să-i dea şarpe?” Astfel cita el, cu o voce frumoasă şi pătrunsă de credință.

Şi, totuşi, înaintea lui Clyde stăruia mereu exemplul tatălui şi al mamei sale. Cu ce se aleseseră? Rugăciunile nu le aduseseră mare lucru. Nici aici, după cum observă Clyde, nu puteau să aducă vreun ajutor condamnaților, dintre care cei mai mulți se lăsau în

seama exortațiilor sau rugăciunilor fie ale unui preot, ale unui rabin, ori ale unui pastor, căci măcar unul dintre aceştia se afla zilnic pe aici. Şi, totuşi, nu erau conduşi cu toții spre locul morții, în plânsete sau proteste, nebuni cum fusese Cutrone, sau nepăsători? Cât despre el, până acum nu se interesase de nici un preot. Palavre! Vorbe goale! Despre ce? N-ar fi putut spune. Totuşi, acum era vorba de reverendul Duncan McMillan, de care se simțea atât de mult atras. Ochii lui blânzi şi senini! Glasul lui dulce! Credința lui! Toate acestea îl mişcau adânc şi-l puneau pe gânduri. Să fie oare cu putință? Se simțea atât de singur, atât de deznădăjduit, avea atâta nevoie de ajutor!

Şi nu s-ar putea oare să fie adevărat (învățătura reverendului! McMillan îl influențase cel puțin în acest sens) că, dacă ar fi dus o viață mai curată, dacă ar fi dat mai multă atenție celor ce îi spunea şi îl învăța mama lui, dacă nu s-ar fi dus în bordelul acela la Kansas City, dacă n-ar fi râvnit-o cu păcat pe Hortense Briggs, sau pe Roberta, şi s-ar fi mulțumit că atâția alți oameni să muncească şi să economisească, ar fi avut o situație mai bună decât cea de acum? Dar mai era existența de necontestat a acelor impulsuri şi dorințe nestăvilite din el şi care se dovedeau atât de greu de biruit! Se gândise adeseori la toate acestea, după cum se gândise şi la faptul că mulți oameni ca mama lui, unchiul lui, vărul lui şi acest pastor nu păreau să fie tulburați de asemenea dorințe. Uneori era înclinat să-şi imagineze că, probabil datorită unui curaj intelectual şi moral superior, ceilalți oameni reuşeau mai bine decât el să țină piept pasiunilor şi dorințelor tot atât de puternice ca şi ale sale. Sau poate că el se lăsa în mod voluntar, fără să lupte, în voia acestor gânduri şi porniri, aşa cum credeau mama lui şi McMillan şi aproape toți cei cu, care stătuse de vorbă de la arestare încoace.

Ce însemnau toate acestea? Că există un dumnezeu? Şi că se amestecă în treburile oamenilor, aşa cum susținea acum domnul McMillan? Era oare cu putință să te îndrepți spre el, sau cel puțin înspre o forță creatoare, oricare ar fi ea, într-un ceas ca acesta, mai ales după ce n-ai vrut să ştii de el până acuma, şi să-i ceri ajutorul? În mod hotărât, ai nevoie de ajutor în asemenea împrejurări, când eşti atât de sigur, la ordinul şi sub controlul legii, nu al omului,

fiindcă toți oamenii aceştia nu sunt decât nişte preaplecați slujitori ai legii. Dar această putere misterioasă îi va acorda oare -ajutorul? Există ea, într-adevăr, şi aude ea, oare, rugăciunile oamenilor? Reverendul McMillan susținea că da. În inima lui zice: «Dumnezeu a uitat; el îşi ascunde fața». Dar el nu a uitat. El nu şi-a ascuns fața”. Să fie oare adevărat? Să existe vreun sâmbure de adevăr în toate acestea? Chinuit de nevoia unui sprijin moral, dacă nu material, în fața marii primejdii ce-l amenința, Clyde făcu ceea ce face totdeauna orice om în împrejurări asemănătoare: porni să caute, chiar şi în chipul cel mai ocolit, cei mai întortocheat şi mai inconştient, prezența ori cel puțin existența unei personalități sau unor forțe supraomeneşti în stare şi dispuse să-l ajute în vreun fel oarecare, începând să încline, oricât de imperceptibil şi de inconştient încă, spre personalizarea puterilor despre care nu avea nici o idee, în afara celor arătate de religie. „Cerurile vorbesc despre slava lui Dumnezeu şi tăriile dezvăluie lucrul mâinilor sale. Îşi aminti aceste cuvinte pe care le văzuse pe o placardă agățată la ferestrele sediului misiunii unde lucra mama lui. Şi o altă placardă, pe care scria: „Căci el este viața şi lumina zilelor tale”. Totuşi, cu toată simpatia lui bruscă pentru reverendul Duncan McMillan, era oare dispus să creadă cu adevărat că şi-ar putea găsi în vreo religie oarecare încetarea suferințelor lui actuale?»

Şi, totuşi, în vreme ce săptămânile şi lunile se scurgeau, reverendul McMillan îl vizita cu regularitate, cel puțin la două săptămâni o dată, uneori chiar săptămânal, interesându-se de starea sa, ascultându-i toate tânguirile, dându-i sfaturi cu privire la sănătatea şi liniştea lui sufletească. Şi Clyde, care dorea cu însetare să se bucure şi să nu piardă prilejul vizitelor lui, se lăsa din ce în ce mai mult în voia prieteniei şi a înrâuririi sale. Înalta lui spiritualitate! Vocea lui frumoasă! Şi cită totdeauna cuvinte atât de alinătoare!

— „Fraților, *acum* suntem fii ai lui Dumnezeu, şi ce vom fi nu s-a arătat încă. Ci ştim că, atunci când el se va arăta, fi-vom asemenea lui, fiindcă îl vom vedea precum este. Şi oricine şi-a pus în el nădejde, se curățeşte pe sine, aşa cum acela curat este. Prin aceasta cunoaşteți că noi sălăşluim în el, şi el în noi, pentru că ne-a

dat nouă din duhul lui. Pentru că voi sunteți cumpărați cu un mare preț. Din propria sa voință ne-a creat el cu cuvântul adevărului, urmând ca noi să fim, precum s-ar cuveni, un fel de prime roade ale făptuirilor lui. Şi toate binecuvântările şi darurile desăvârşite vin de sus şi pogoară de la tatăl luminilor, care nu cunoaşte schimbare, nici umbră de-ntorsătură. Apropiați-vă de Dumnezeu, şi el se va apropia de voi...”

Uneori era înclinat să creadă că, îndreptându-şi ruga către această forță, ar putea găsi — cine ştie? — Pace, tărie, ajutor chiar. Forța şi credința sinceră a reverendului McMillan aveau o mare înrâurire asupra lui.

Şi, totuşi, se punea problema pocăinței, care atrăgea după sine mărturisirea. Dar cui să se mărturisească? Reverendului Duncan McMillan, desigur. Acesta părea să creadă că într-adevăr Clyde trebuia să-şi purifice sufletul spovedindu-se lui, sau unuia ca el, un trimis material, şi totuşi spiritual, al lui Dumnezeu. Dar tocmai aici era greutatea. Pentru că la mijloc se afla toată mărturia aceea falsă pe care o făcuse la proces şi pe care se sprijinea apelul lui. Să dea înapoi acum, când apelul era încă în aşteptarea unui răspuns? Mai bine să aştepte decât să dea înapoi, să vadă mai întâi ce-o să se întâmple cu apelul.

Dar, vai, cât era de meschin, de fățarnic, de nedemn de încredere, de necinstit! Şi să mai crezi că vreun dumnezeu şi-ar putea bate capul cu o persoană care încearcă să se târguiască în felul acesta! Nu, nu! Aşa ceva nu era cinstit! Ce ar gândi reverendul McMillan despre el dacă i-ar cunoaşte intențiile?

Apoi, în mintea lui se ridică întrebarea tulburătoare asupra adevăratei lui vini, a gradului de vinovăție. E drept, nu încape îndoială că pusese la cale omorul Robertei, acolo, la început, lucru îngrozitor, după cum înțelegea acum. Deoarece, complicațiile şi febra stârnite de patima lui pentru Sondra domolindu-se întrucâtva, acum putea să judece fără ațâțările şi zbuciumul cumplit din zilele când se afla în imediata ei apropiere, zile cumplite, pline de nelinişte, când, împotriva voinței lui — după cum putea să-şi dea seama în prezent (pledoaria lui Belknap îl făcuse să înțeleagă acest lucru) — fusese cuprins de focul arzător al acelei

pasiuni sălbatice, ale cărei manifestări nu erau prea departe de o formă a nebuniei. Frumoasa Sondra! Minunata Sondra! Vraja şi focul zâmbetului ei în zilele de-atunci! Simțea chiar şi acum văpaia aceea mistuitoare, căci nu se stinsese cu totul, ci ardea încă mocnit, înăbuşită doar de tot ceea ce i se întâmplase de atunci încoace.

De asemenea, trebuie recunoscut — şi asta în favoarea lui — că niciodată, în nici o împrejurare nu ar fi cedat unui gând atât de îngrozitor, sau n-ar fi putut pune la cale o faptă atât de cumplită — anume aceea de a ucide pe cineva, şi cu atât mai mult o fată ca Roberta — dacă n-ar fi fost în asemenea hal orbit de pasiune, înnebunit chiar. Şi, totuşi, juriul, acolo, la Bridgeburg, a respins cu dispreț acest argument. Şi oare curtea de apel o să-l privească altfel? Se temea că nu. Dar oare acesta era adevărul? Ori se înşela el întru totul? Sau cum? Putea reverendul McMIillan, sau altcineva, căruia i-ar fi explicat, să-l lămurească asupra acestei lucru? Ar fi vrut să stea de vorbă cu el, să-i mărturisească poate totul, numai să-şi limpezească în fața propriei lui conştiințe problema asta. Apoi mai era faptul că, punând la cale crima din dragoste pentru Sondra (şi numai Dumnezeu singur ştie asta), nu fusese dat în vileag la proces din cauză că sistemul acela fals de apărare pe care l-a adoptat nu îngăduia o explicare a adevărului adevărat. Şi ar putea fi o circumstanță atenuantă, nu-i aşa? Reverendul McMillan ce ar crede? Jephson fusese de părere că trebuia folosită o minciună. Dar asta putea face ca faptul în sine să fie mai puțin adevărat?

Erau diferite faze în întreaga poveste, atâtea complicații obscure şi atâtea îndoieli strecurate în planul lui întunecat şi sinistru, care, după cum vedea şi medita acum, nu erau deloc uşor de explicat. Dar chestiunile cele mai grave erau poate următoarele două: întâi că, aducând-o pe Roberta în acel punct al lacului, în locul acela singuratic, şi simțindu-se apoi slab şi înfuriindu-se pe sine însuşi din pricina neputinței de a face rău, acest lucru a speriat-o într-atât, că s-a ridicat şi a încercat să vină către el. Şi nu cumva gestul acela al ei l-a determinat s-o lovească fără să vrea, devenind, în parte cel puțin, vinovat de lovitură, o lovitură mortală şi, în acest sens, condamnabilă? Tot ce se poate! Ce-ar spune reverendul

McMillan? Şi deoarece ea căzuse în apă din cauza acelei lovituri. Nu era vinovat de căderea ei? Iată un gând care îl chinuia acum foarte mult, partea de vină efectivă ce-i revenea în tot accidentul acela. Nu spusese Oberwaitzer la proces că, dacă victima căzuse în apă din întâmplare, faptul de a se fi depărtat de ea înotând era o crimă din partea lui, dovedind că nu voise s-o salveze? Totuşi, după cum îşi dădea seama acum, şi în special făcând legătura cu tot ceea ce plănuise el în privința Robertei înainte de accident, era desigur o crimă, nu-i aşa? Dumnezeu — — ar putea vedea lucrurile altfel? Şi nu încape îndoială că, după cum Mason demonstrase atât de abil la proces, ar fi putut s-o salveze. Şi ar fi salvat-o cu siguranță dacă ar fi fost vorba de Sondra, sau chiar de Roberta cu o vară înainte. Şi apoi, în plus, teama că o să-l tragă la fund nu era un argument valabil. (Discuta toate acestea şi se chibzuia cu el însuşi noaptea, în culcuşul său, în urma îndemnurilor lui McMillan de a se pocăi şi a se împăca, în sfârşit, cu Dumnezeu). Da, trebuia să recunoască în sinea lui. Era de la sine înțeles că ar fi încercat imediat să-i salveze viața dacă ar fi fost vorba de Sondra. Şi, deoarece aşa stăteau lucrurile, ar trebui să mărturisească dacă s-ar spovedi reverendului McMillan sau altui om căruia ar trebui să-i spună adevărul, atunci când va trebui să spună adevărul, sau poate chiar publicului în general. Dar o asemenea spovedanie, o dată făcută, nu ar duce în mod sigur şi fatal la condamnare? Şi oare dorea el să se condamne singur şi astfel să moară?

Nu, nu, mai bine să mai aştepte, poate, o bucată de timp, cel puțin până când curtea de apel se va pronunța asupra cazului lui. La ce bun să-şi pericliteze situația, de vreme ce Dumnezeu ştia care este adevărul? Cu adevărat, cu adevărat, era cuprins de remuşcări! Acum vedea bine cât de îngrozitor fusese totul, câtă nenorocire şi suferință pricinuise el în afară de moartea Robertei. Totuşi, viața e atât de îmbietoare! Ah, numai de-ar putea scăpa! Ah, dacă ar putea să plece cât mai departe de aici, să nu mai, vadă, să nu mai audă, să nu mai ştie niciodată nimic de spaima aceasta care atârna deasupra capului său. Ah, înserarea ce venea pe furiş, şi zorile ce veneau atât de încet! Şi nopțile acestea lungi! Şi suspinele, gemetele... Şi atâtea chinuri, ziua şi noaptea, încât uneori îi părea

că o să înnebunească, şi ar fi înnebunit, cu siguranță, dacă nu ar fi fost McMillan, care se arăta atât de ataşat de el, atât de bun, de plin de îndemnuri şi de liniştitor câteodată! Ar fi vrut pur şi simplu să se aşeze într-o zi în fața lui, aici sau în altă sparte, şi să-i spună totul, să-l întrebe în ce măsură îl socotea cu adevărat vinovat, şi, dacă îl găsea vinovat, să-i ceară să se roage pentru el. Uneori era atât de sigur că rugăciunile mamei şi ale reverendului Duncan McMillan au să fie de mai mult folos în fața acestui dumnezeu decât toate rugăciunile lui! Dintr-o pricină sau alta, încă nu putea să se roage. Şi uneori, când îl auzea pe McMillan rugându-se cu glasul lui blând şi melodios ce pătrundea printre zăbrele, sau când citea Epistolele către galateni, tesaloniceni şi corinteni, simțea că trebuie să-i spună, totul, şi cât mai curând, Dar zilele treceau, până când, în sfârşit, într-o zi — şase săptămâni mai târziu, tocmai când, din cauza mutismului îndărătnic al lui Clyde, reverendul Duncan începu să-şi piardă nădejdea de a-l aduce vreodată pe calea pocăinței şi a mântuirii — sosi o scrisoare sau un bilet de la Sondra. Trecuse prin biroul directorului şi prin mână reverendului Preston Guilford, preotul capelei protestante a închisorii; scrisoarea nu era semnată. Era însă scrisă pe hârtie bună, şi, conform regulamentului închisorii, fusese deschisă şi citită, Totuşi, datorită naturii conținutului ei, care atât directorului, cât şi reverendului li se păru dictat mai mult de intenții caritabile şi pioase decât de altceva, şi fiindcă în mod vădit, chiar dacă acest lucru nu se putea verifica, scrisoarea venea de la acea domnişoară X, despre care se vorbise atâta în timpul procesului. După deliberarea cuvenită, se hotărî să i se îngăduie lui Clyde s-o citească, ba chiar se ajunse la concluzia că e cel mai bun lucru ce-l aveau de făcut. Poate că va avea vreo înrâurire morală asupra lui. Ah, oamenii aceştia fără nici o lege! Şi astfel, în după-amiaza unei zile dinspre sfârşitul toamnei, după ce se scursese o vară lungă, cenuşie, tristă (în curând se împlinea un an de când venise aici), i se înmâna scrisoarea. Şi el o luă. Şi cu toate că era bătută la maşină, fără a fi însemnată pe ea nici data, nici locul trimiterii, doar ştampila poştei din New York pe plic, avu un fel de presimțire că s-ar putea să fie de la ea. Deveni atât de nervos, încât mâna începu să-i tremure uşor. Şi o citi o

dată, apoi încă o dată, şi încă o dată, multe zile de-a rândul…

„Glyde, rândurile de faţă au rostul de a te face să nu crezi că o persoană care ţi-a fost odată dragă te-a uitat cu totul. A suferit şi ea mult. Şi cu toate că niciodată nu va putea înţelege cum de ai fost în stare să faci ceea ce ai făcut, totuşi, chiar acum, deşi n-o să te mai vadă niciodată suferă pentru soarta ta şi îţi doreşte libertate şi fericire.”

Dar nici o semnătură, nici o urmă a scrisului ei. Îi fusese teamă să semneze, şi acum era prea depărtată de el sufleteşte pentru a-i scrie unde se află. New York! Dar scrisoarea putea fi trimisă de oriunde, ca să fie pusă la poştă acolo. Şi ea n-o să-i scrie unde se află — niciodată n-o să-i scrie unde se află! — Chiar dacă mai târziu el o să moară aici, cum se putea prea bine întâmpla. Ultima lui nădejde! Ultimul semn din visul lui, care se spulberase! Pentru totdeauna! Era ca în clipa când se lasă noaptea peste licăririle cele de pe urmă ale amurgului. O dâră trandafirie, palidă, care se topeşte încetul cu încetul, şi apoi, beznă.

Se aşeză pe pat. Dungile jalnice ale uniformei de deţinut şi papucii de pâslă cenuşii îi atraseră privirea. Un criminal. Dungile acestea! Şi papucii! Celula! Şi perspectiva nesigură, ameninţătoare, atât de îngrozitoare ce-i stăruia veşnic înaintea ochilor! Şi-apoi scrisoarea! Care va să zică, iată sfârşitul visului aceluia minunat! Şi pentru asta se zbătuse să scape de Roberta, până într-atâta, încât se hotărâse s-o omoare. Pentru asta! Pentru asta! Se jucă puţin cu scrisoarea, apoi o lăsă deoparte. Unde o fi ea acum? Îndrăgostită poate, şi de cine? Avusese timp să se schimbe, şi poate că nu fusese atrasă de el decât în mod trecător. Apoi revelaţia aceea îngrozitoare îi nimicise, fără îndoială pentru totdeauna, orice sentiment pentru el. Ea era liberă. Era frumoasă, bogată… Şi acum, un altul…

Se sculă în picioare şi se apropie de uşa celulei, pentru a-şi potoli durerea. Dincolo, în celulă pe care o ocupase asiaticul, era acum un negru — Wash Higgins. Se spunea că înjunghiase un chelner, într-un restaurant, fiindcă refuzase să-l servească şi-l insultase, lături de el stătea un evreu tânăr. Omorâse un bijutier,

încercând să-l prade. Acum, când trebuia să moară şi el, era doborât, răpus de deznădejde, stând aproape toată ziua pe marginea patului, cu capul în mâini. Din locul unde se aflau ei, Clyde putea să-i vadă pe amândoi — evreul ţinându-şi mereu capul în mâini, iar negrul stând pe pat, picior, peste picior, fumând şi cântând:

„Oh, roată mare, ce' te-nvârţi... hop!
Oh, roată mare, ce te-nvârţi... hop!
Oh, roată mare, ce te-nvârţi... hop!
„Pentru mine! Pentru mine!"

Iar Clyde, neputând cu nici un chip să fugă de proprile lui gânduri, se întoarse din nou la ele.

Condamnat la moarte! El. Şi totul se sfârşise între el şi Sondra. O simţea prea bine. Adio! „Deşi n-o să te mai văd niciodată...". Se aruncă pe pat nu ca să plângă, ci ca să se odihnească; se simţea atât de ostenit şi de abătut! Lycurgus. Lacul Twelfth. Lacul Bear. Râsete, sărutări, surâsuri... Ce trebuia să fie toamna trecută! Şi ce era acum, un an mai târziu...

Ah, evreul cel tânăr! Când nu mai putea răbda în tăcere chinurile conştiinţei, începea să cânte un imn religios. Ce trist era, Doamne! Mulţi condamnaţi se revoltaseră, vociferând. Şi, totuşi, într-un fel, cât de bine se potrivea cântecul cu atmosfera de acolo.

— Am fost rău! Am fost netrebnic! Am minţit! Oh, oh, oh! Am fost necinstit! Inima mi-a fost păcătoasă. M-am înhăitat cu răi şi cu nemernici! Oh, oh, oh! Am furat! Am înşelat! Am fost crud! Oh, oh, oh!

Apoi se auzea glasul lui Tom Rooney, vlăjganul condamnat pentru că îl omorâse pe Thomas Tighe, rivalul său la mâna unei fete din lumea interlopă:

— Pentru bunul Dumnezeu, ştiu că suferii. Şi eu sufăr. Pentru numele lui Dumnezeu, taci!

Clyde stătea abătut pe marginea patului, şi gândurile lui răspundeau ritmic jelaniilor evreului, ţinându-i isonul în tăcere.

— Am fost rău! Am fost netrebnic! Am minţit! Oh, oh, oh! Am

fost necinstit! Inima mi-a fost păcătoasă! M-am înhăitat cu răi şi cu nemernici! Oh, oh, oh! Am înşelat! Am fost crud! Am încercat să ucid! Oh, oh, oh! Şi pentru ce? Un vis deşert şi absurd! Oh, oh, oh!... Oh! Oh! Oh!.?.

Când, o oră mai târziu, gardianul îi puse prânzul pe policioara de la uşă. Clyde nici nu se clinti. Mâncare! Şi când, după o jumătate de oră, gardianul se întoarse, mâncarea era tot acolo, neatinsă — a lui, ca şi a evreului — iar gardianul o luă înapoi în tăcere.

Gardienii ştiau când deznădejdile se lasă peste această „Casă a morții”. Deținuții nu puteau să mănânce. Şi, erau zile când nici chiar ei, gardienii, nu puteau să mănânce.

CAPITOLUL 100

Deprimarea lui Clyde fu observată, chiar şi la două zile după aceea, de către reverendul McMillan, care vru să-i afle pricina, în ultimul timp ajunsese să creadă că, datorită vizitelor lui, chiar dacă nu toate predicile îi fuseseră primite cu căldura pe care ar fi dorit-o, Clyde, prin felul ție a se purta, părea să-şi însuşească punctul lui de vedere spiritual. Îi demonstrase nu fără succes, după câte se părea, că ar fi o nebunie să se lase pradă depresiunii şi deznădejdii. „De ce? Oare pacea lui Dumnezeu nu-ți stă într-ajutor? Nu ai decât s-o ceri. Pentru cel care îl caută pe Dumnezeu şi îi găseşte, aşa cum îl vei găsi şi dumneata, cu siguranță, nu poate exista durere, ci numai bucurie...” „Ştim că noi sălăşluim în el, şi el în noi — prin aceea că ne-a dăruit spiritul lui.” Astfel predică şi cită el, până când, în cele din urmă — două săptămâni după ce primise scrisoarea de la Sondra şi din pricina deprimării adânci în care căzuse din cauza ei — Clyde se hotărî, în sfârşit, să-i ceară să intervină pe lângă director pentru a obține permisiunea de a fi mutat în altă celulă sau în altă încăpere, separată de cea de acum,

care i se părea încărcată de gânduri chinuitoare, ca să poată sta de vorbă cu el în linişte şi să-i ceară sfatul. Căci, după cum îi spusese reverendului McMillan, nu se simțea în stare să-şi determine singur adevărata parte de vină în ceea ce se întâmplase atât de curând în viața lui, şi din această pricină nu-şi putea găsi pacea sufletească uespre care McMillan vorbea atâta. Poate că... felul lui de a privi lucrurile nu era cel mai just. Într-adevăr, dorea să examineze fapta pentru care fusese condamnat şi să vadă dacă nu cumva modul lui de interpretare ascunde vreo eroare. Nu mai era tocmai sigur că nu se înşela. Şi McMillan, adânc mişcat — era vorba de o enormă victorie spirituală, după părerea lui, adevărata răsplată a credinței şi rugăciunii — se duse de îndată la director, care sprijini cu mare bucurie o astfel de cerere. Îngădui folosirea în acest scop a unei celule din „Vechea casă a morții", pentru atâta vreme cât vă crede pastorul de cuviință, şi fără nici un gardian între el şi Clyde — afară de gardianul ce trebuia să stea pe coridor în sala comună.

În celula aceea începu Clyde să depene povestea legăturilor lui cu Roberta şi Sondra. Totuşi, din cauza faptelor care fuseseră puse în lumină la proces, se mărgini să se refere doar la depoziție, stăruind mai mult asupra sistemului lui de apărare: schimbarea sufletească privită ca atare; apoi vorbi mai pe larg despre întâmplarea fatală cu Roberta în barcă. Dat fiind planul inițial şi deci intenția premeditată de a ucide — reverendul McMillan îl socotea, oare, vinovat? Şi ținând seama că fusese obsedat de Sondra, de toate visurile lui în legătură cu ea — putea fi acuzat realmente de omor? Întreba asta, deoarece, spunea el acum, astfel se petrecuseră lucrurile, şi nu aşa cum reieşeau din mărturisirile lui de la proces. Nu e adevărat că în sufletul lui se petrecuse o schimbare. Avocații lui consideraseră acest sistem de apărare ca fiind cel mai bun, deoarece ei nu-l socoteau vinovat, şi planul acesta li se părea drumul cel mai sigur spre libertate. Dar era o minciună. În ceea ce priveşte starea lui sufletească acolo, în bardă, înainte şi după ce ea se indicase şi încercase să se apropie de el, lovitura aceea şi cele ce s-au petrecut pe urmă, de asemenea nu spusese adevărul nici despre ele. Lovitura aceea involuntară — după cum încerca să şi-o explice acum în lumina străduințelor lui

către meditațiile religioase, a dorinței de a se înfățișa înaintea lui Dumnezeu cu cugetul curat, în cazul când ar ajunge acolo (se feri însă să spună că până acum încercase prea puțin să se pregătească sufleteşte pentru asemenea înfățişare) — era învăluită de o mulțime de împrejurări, pe care-el nu şi le putea explica nici măcar sieşi. De fapt, chiar şi acum, in toată întâmplarea asta existau multe puncte ce i se păreau tulburi şi de nedezlegat. Declarase că nu a fost vorba de mânie, Ci de o schimbare sufletească. În realitate, chiar înainte ca ea să se fi ridicat şi să se apropie de el, încercase o stare complexă de tulburare, vecină după cum îşi dădea seama acum, cu o stare de transă sau de paralizie şi care se datora... dar i-ar fi fost foarte greu să spună căror factori anume se datora. Mai întâi, după ce se consumase totul, crezuse că se datora în parte sentimentului de milă pentru Roberta, sau cel puțin ruşinii pe care i-o stârnea cruzimea lui față de dânsa, planul de a o lovi. Dar în acelaşi timp fusese şi mânie, ură poate, provocată de hotărârea ei nezdruncinată de a-l constrânge să facă ceea ce ei nu voia. În al treilea rând, dar de acest lucru nu era sigur (se gândise îndelung, totuşi nu era încă sigur), se putea să fi fost şi teama de urmările unei fapte atât de mârşave, deşi în momentele acelea, după cum i se părea acum, nu se gândea la urmări şi nici la nimic altceva decât la neputința de a săvârşi lucrul pentru care se dusese acolo, ceea ce îl înfuria.

Totuşi, lovitura — lovitura accidentală care urmă după ce ea se ridicase şi încerca să se apropie de el — pornise şi din furie împotriva ei, pentru că dorise cu tot dinadinsul să se apropie de el. Şi poate că asta — nu era absolut sigur nici acum — făcuse ca lovitura să fie atât de puternică. În tot cazul, aşa a privit el lucrurile mai pe urmă, când a fost silit să se gândească la ele. Şi, totuşi, nu era mai puțin adevărat că, sculându-se în picioare, avea intenția să o salveze, chiar în ciuda urii lui. De asemenea, regretase lovitura, cel puțin pentru moment. Apoi, pe de altă parte, după răsturnarea bărcii, pe când se aflau amândoi în apă, în toată învălmăşeala şi în vreme ce ea se îneca, fu ademenit de îndemnul: „Nu face nimic! Pentru că, astfel, va scăpa de ea. Da, aşa se gândise. Dar, pe lângă toate astea, mai era şi faptul că în toată povestea, după cum sublimaseră domnul Belknap şi domnul Jephson, fusese mânat de

obsesia lui pentru domnişoara X, factorul determinant în toată întâmplarea. Luând însă în considerație tot ce s-a petrecut înainte, precum şi tot ce a urmat — faptul că lovitura aceea involuntară pornise, totuşi, şi din mânie, dintr-un val de furie împotriva ei, într-adevăr, şi că apoi nu-i sărise într-ajutor, după cum încerca să arate de astă dată fără ascunzişuri şi în mod sincer — reverendul McMillan socotea că toate acestea constituiau un omor, o vărsare de sânge omenesc, pentru care, atât pe plan spiritual, cât şi legal, se putea spune că merită moartea? Ce credea el? Ar fi vrut să ştie pentru liniştea sufletului său, ca să se poată ruga dacă va fi cu putință.

Reverendul McMillan, auzind toate acestea, şi cum niciodată în viața lui nu mai auzise sau nu mai întâlnise o problemă atât de încurcată, de tulbure şi de ciudată, cât şi din pricina încrederii şi respectului pe care i le nutrea Clyde, fu adânc impresionat. Rămăsese nemişcat pe scaun, adâncit în gânduri, meditând cu gravitate, cu tristețe şi chiar cu nervozitate, atât era de serioasă şi de importantă întrebarea care i se pusese şi de al cărei răspuns, ştia bine, Clyde aştepta pacea pământeasca şi sufletească. Dar reverendul McMillan era el însuşi prea uluit că să poată răspunde imediat..

— Până în momentul când te-ai urcat în barcă împreună cu ea, Clyde, nu ți-ai schimbat deloc gândul, intenția de a... de a...

Fața reverendului McMillan devenise cenuşie, trasă. Ochii îi erau trişti. Simțea că ascultase o poveste dureroasă şi îngrozitoare, povestea unor fapte rele şi crude, nimicitoare şi aducătoare de chinuri. Băiatul acesta tânăr, ah! Inima lui aprinsă, neliniştită se răzvrătise din pricina lipsei atâtor lucruri, a căror nevoie el, reverendul McMillan, nu o simțise niciodată. Şi din pricina acestei răzvrătiri săvârşise un păcat capital. Şi era condamnat să moară. Într-adevăr, judecata îi era tot atât de tulburată pe cât de înduioşată îi era inima.

— Nu, nu mi-am schimbat gândul.

— Erai, spui, mâniat pe dumneata fiindcă te simțeai atât de slab încât nu puteai fi în stare să duci la capăt ceea ce plănuiseşi?

— Într-un fel aşa a fost. Dar mi-a părut rău. Poate că-mi era şi

frică. Nu sunt tocmai sigur. Sau poate că nici una nici alta.

Reverendul McMillan clătină din cap. Cât de ciudat era totul! Cât de nelămurit! Cât de îngrozitor! Şi, totuşi...

— Dar spui că, în acelaşi timp, erai pornit împotriva ei pentru că te adusese până la punctul acela?

— Da.

— Punct în care erai silit să te lupți cu o problemă atât de îngrozitoare?

— Şi atunci te-ai gândit să loveşti.

— Da, m-am gândit.

— Dar n-ai putut.

— Nu.

— Lăudată fie milă Domnului! Totuşi, lovitura pe care ai dat-o fără să vrei — după cum spui — a pornit şi din mânie împotriva ei. Acesta a fost motivul pentru care lovitura a fost atât de... atât de grea. Nu voiai ca ea să se apropie de dumneata.

— Nu, nu voiam! Cred că nu, în tot cazul. Nu sunt tocmai sigur. Poate dă nici nu mi-am dat bine seama. Oricum,eram cu nervii încordați, cred că eram aproape bolnav. Eu... eu...

În uniforma lui de puşcăriaş, cu părul tuns scurt, Clyde stătea acolo încercând în mod sincer să-şi dea seama cum se petrecuseră lucrurile într-adevăr, adânc tulburat de neputința de a demonstra — fie chiar şi numai lui însuşi — vinovăția sau nevinovăția sa. Era, ori nu era vinovat? Iar reverendul McMillan, el însuşi într-o stare de mare încordare, murmură:

— „Largă este poarta şi încăpătoare e calea ce duce spre pieire, şi mulți sunt cei ce pornesc pe ea”. Apoi adăugă: Dar te-ai ridicat în picioare s-o scapi?

— Da, m-am sculat în picioare. Voiam s-o prind după ce căzuse pe spate. Din cauza asta s-a răsturnat barca.

— Voiai într-adevăr s-o prinzi?

— Nu ştiu. În momentul acela cred că voiam. În tot cazul, cred că îmi părea rău.

— Dai ai putea să spui acum în mod sincer, în fața Celui-de-sus, care te vede, că ai regretat, sau că voiai s-o salvezi în acel moment?

— Vedeți, totul s-a petrecut atât de repede, începu Clyde nervos,

aproape fără nădejde, încât nu sunt tocmai sigur. Nu, nu ştiu dacă îmi părea aşa de rău. Nu, vedeți, într-adevăr, nu ştiu acum... câteodată mă gândesc că poate mi-a părut puțin rău, alteori mi se pare că nu. Dar după ce s-a dus la fund, iar eu ajunsesem la mal, am regretat... puțin. Dar eram într-un fel şi bucuros, ştiți, mă vedeam liber, totuşi am fost şi speriat... Vedeți...

— Da, ştiu. Urma să te duci la domnişoara X. Dar acolo, când ea era în apă...

— Nu..

— N-ai vrut să te duci s-o scapi?

— Nu.

— Şi nu te-a cuprins nici o părere de rău? Nici o ruşine, după aceea?

— Da, ruşine, poate. Poate şi părere de rău, puțin. Ştiam că era îngrozitor. Îmi dădeam seama, desigur, ce însemna asta. Totuşi, vedeți...

— Da, ştiu. Domnişoara X. Voiai să te depărtezi.

— Da, dar eram mai mult înspăimântat şi nu voiam s-o ajut.

— Da! Da! Dacă se îneca, puteai să te duci la domnişoara X. La asta te-ai gândit, nu?

Buzele reverendului McMillan se strânseră cu tristețe..

— Da.

— Fiul meu! Fiul meu! În clipa de-atunci în inima ta sălăşluia omorul.

— Da, da, spuse Clyde, căzând pe gânduri. După aceea am ajuns la convingerea că aşa trebuie să fi fost.

Reverendul McMillan tăcu; şi, pentru a-şi face curaj să-şi ducă misiunea până la capăt, începu să se roage, dar încet, şi pentru el:

— „Tatăl nostru, carele eşti în ceruri, sfințească-se numele tău! Vie împărăția ta, facă-se voia ta, precum în cer, aşa şi pre-pământ."

După un răstimp, începu să vorbească iar:

— Ah, Clyde! Îndurarea Domnului poate să ierte orice păcat, Ştiu. El şi-a trimis fiul aici ca să moară pentru răutatea de pe lumea asta. Aşa va fi... numai dacă te pocăieşti. Dar gândul acela! Fapta aceea! Pentru multe trebuie să te rogi, fiul meu, pentru multe. Căci, în fața Domnului, sunt cuprins de teamă. Da. Şi,

totuşi, trebuie să mă rog, ca să mă luminez. E o întâmplare atât de greu de înțeles, atât de îngrozitoare... Şi are atâtea fețe! Poate că... dar roagă-te. Roagă-te acum cu mine, pentru ca şi dumneata, şi eu să fim luminați.

Îşi lăsă capul în jos. Păstră câteva minute de tăcere, în timp ce Clyde stătea în fața lui tăcut şi cuprins de o îndoială plină de nelinişte. Apoi, după un timp, reverendul începu:

— „Doamne, nu mă dojeni întru mânia ta, şi întru aprinderea ta, nu mă pedepsi. Milostiv fii mie, Doamne, căci sunt fără putere. Tămăduieşte-mă, Doamne, că s-au cutremurat oasele mele! Şi sufletul meu s-a tulburat foarte! Iar tu, Doamne, până când sta-vei departe? Întoarce-te, Doamne! Scoate din necaz sufletul meu! Mântuieşte-mă prin mare milă ta! Îndepărtează răutatea inimii mele şi aminte de dânsa, nu-ți aduce!"

Clyde, cu capul plecat în jos, stătea nemişcat, împietrit. Era zguduit. Peste suflet i se lăsase un zăbranic negru. Fără îndoială păcatul lui era foarte mare. Cumplit şi îngrozitor! Şi, totuşi... Apoi reverendul McMillan tăcu şi se sculă în picioare; Clyde se sculă şi el, în timp ce McMillan adăugă:

— Acum trebuie să plec. Trebuie să mă gândesc, să mă rog. Toate acestea m-au tulburat şi m-au mişcat adânc. Oh, cât de adânc Doamne! Iar tu, fiul meu, du-te în celula ta şi roagă-te singur. Căieşte-te. Cere-i iertare Domnului, în genunchi, şi el te va auzi. Da, te va auzi. Iar mâine — sau cât mai curând o să-mi fie cu putință — o să vin din nou. Nu deznădăjdui. Roagă-te mereu, pentru că numai în rugăciune, în rugăciune şi pocăință e mântuirea. Caută reazem în tăria aceluia care ține lumea în căuşul palmei sale. În tăria şi mila lui nesecată e pace şi iertare. Ah, da...

Lovi în uşa de fier cu un mic inel de chei pe care îl purta la el, iar gardianul, auzindu-l, veni numaidecât.

Pe urmă, după ce îl conduse pe Clyde până la celula lui şi-l văzu închis din nou în colivia aceea de unde nu avea nici o putință de ieşire, se despărți de el încărcat de povară grea şi dureroasă a celor auzite. Iar Clyde rămase singur, să se gândească pe îndelete, la tot ce spusese, precum şi la impresia pe care toate cele mărturisite o făcuseră asupra lui McMillan, ca şi asupra lui însuşi. Cât de

coborât era acum noul lui prieten! Durerea şi oroarea vădită cu care privea toate acestea! Era oare el în mod real şi cu adevărat vinovat? Merita el, într-adevăr, să moară pentru ceea ce făptuise? Oare la o astfel de hotărâre să fi ajuns reverendul McMillan? Şi asta, cu toată blândețea şi milostivirea lui?

După o săptămână, înduioşat de pocăința vizibilă a lui Clyde, şi ținând seama de toate circumstanțele atenuante şi nelămurite ale întâmplării, precum şi după ce se luptă din răsputeri să înțeleagă toate aspectele morale ale problemei, McMillan apăru din nou în uşa celulei lui, dar numai pentru a-i spune că, oricât de tolerantă şi de caritabilă ar fi interpretarea faptelor, aşa precum i le descrisese Clyde, în cele din urmă, în realitatea lor deplină, el nu credea totuşi că, atribuindu-i-se fie un rol principal, fie unul secundar, putea fi absolvit de vina morții Robertei. Premeditase, nu-i -asa? Nu sărise s-o salveze atunci când ar fi putut s-o facă. Dorise ca ea să moară, şi după aceea nu a regretat. Lovitură care a pricinuit răsturnarea bărcii pornise şi din mânie. De asemenea, şi în faptul că a şovăit s-o lovească tot mânie era. Apoi fusese influențat — atunci când pusese la cale această nenorocire — de frumusețea şi poziția socială a domnişoarei X; după aceea, în urma legăturilor lui nelegitime cu Roberta, fata îi ceruse s-o ia în căsătorie, iar toate acestea, departe de a-i micşora vina, erau, în ultimă instanță, dovezi în plus despre păcatul lui lumesc şi despre vinovăția lui.. Păcătuise deci în fața lui Dumnezeu în mai multe feluri. După părerea reverendului McMillan, în zilele acelea întunecate el nu fusese decât un amestec de egoism, de dorințe păgâne şi de destrăbălare, păcate împotriva cărora apostolul Pavel tunase şi fulgerase. Şi aşa a rămas până la sfârşit, fără să se schimbe întru nimic, până oînd justiția a pus mâna pe el. Nu se căise nici chiar acolo, la lacul Bear, unde avusese vreme de gândit. Mai mult încă, nu ascunsese oare totul, de la început şi până la sfârşit, sub tot felul de pretexte mincinoase şi rău intenționate? Ba da!

Pe de altă parte, nu încape îndoială că dacă acum ar fi trimis pe scaunul electric, în ciuda acestei prime, dar totuşi atât de evidente manifestări de pocăință, acum când, pentru prima oară, începea să înțeleagă enormitatea crimei lui, asta nu ar face decât să adauge o

nouă crimă la crimă comisă, statul fiind de astă dată făptaşul. Căci, ca şi directorul închisorii şi mulți alții, McMillan era împotriva pedepsei capitale; el ar fi înclinat ca delicventul să fie obligat să muncească pentru stat într-un fel oarecare. Totuşi — fu silit să recunoască — Clyde era departe de a fi nevinovat. Orice s-ar spune şi oricât de mult ar fi vrut el să-l ierte, nu era oare Clyde vinovat, de fapt, pe plan spiritual?

În zadar îi arăta acum McMillan că înțelegerea lui pentru fenomenele morale şi spirituale, abia deşteptată, îl înarma mult mai bine decât înainte pentru viață şi acțiune. Căci era singur. Nu avea pe nimeni care să creadă în el. *Pe nimeni!* Pe nimeni să vadă în actele lui confuze şi dureros de contradictorii de dinainte de crimă, altceva decât cea mai neagră mârşăvie. Şi totuşi, şi totuşi (în ciudă Sondrei, şi a reverendului McMillan, şi a lumii întregi, a lui Mason, a juriului din Bridgeburg, a curții de apel din Albany, dacă va hotărî să confirme verdictul juriului din Bridgebixrg), simțea în inima lui că nu este chiar atât de vinovat pe cât păreau să creadă toți ceilalți. La urma urmei, ceilalți n-au cunoscut chinurile la care-l supusese Roberta cu hotărârea ei nestrămutată de a-l face s-o ia în căsătorie, distrugându-şi astfel toată viața. Nu, ceilalți n-au fost mistuiți de flacăra pasiunii de nestins pentru Sondra visurilor lui, aşa cum se petrecuseră lucrurile cu el. Nu, n-au fost hărțuiți, chinuiți, expuşi batjocurii, aşa cum fusese el, prin condiția nefericită a copilăriei şi educației lui, n-au fost siliți să cânte şi să se roage pe străzi, aşa cum făcuse el, într-un mod atât dj umilitor, când întreaga lui ființă aspira cu însetare către o viafă mai frumoasă. Cum puteau ei să-l judece, oamenii aceştia, toți, şi fiecare în parte, chiar propria sa mamă, când nu ştiau cât de mari fuseseră suferințele lui fizice şi sufleteşti? Şi retrăind acum, în gând, stările acestea, simțea din nou povara şi amărăciunea lor, mai vii decât oricând. În pofida tuturor faptelor şi cu toate că ceilalți îl considerau vinovat, era ceva atât de adânc împlânt în el, încât chiar acum se revoltă împotriva tuturor, ceea ce îl mira foarte mult. Totuşi, mai era şi reverendul McMillan, un om cinstit, şi drept, şi bun. Desigur, preotul vedea toate de la înălțimea unei înțelegeri superioare şi dintr-un punct de vedere mai just decât al său. Astfel că dacă uneori avea sentimentul

puternic că e nevinovat, alteori simțea că trebuie să fie vinovat.

Ah, gândurile acestea şovăielnice, înâlcite şi chinuitoare! Va putea, oare, vreodată, să limpezească totul în mintea lui?

Şi, astfel, Clyde nu era în stare să se bucure cu adevărat de blândețea, credința şi evlavia unui suflet atât de bun şi de curat ca acela al reverendului McMillan, „precum şi de grația Dumnezeului atoateiertător şi atotputernic, al cărui sol era acesta. Ce să facă, într-adevăr? Cum să se roage cu resemnare, fără rezerve, cu sinceritate? Aflându-se în această stare sufletească şi în urma stăruințelor reverendului Duncan, care, după mărturisire, era convins ca vinovatul trebuie să se fi pătruns de harul lui Dumnezeu, Clyde începu să frunzărească din nou diferitele pasaje şi capitole recomandate. Citea şi recitea psalmii mai cunoscuți, căutând ca, sub inspirația lor, să ajungă la pocăința care, o dată găsită, îi va aduce pacea şi tăria dorite atât de arzător în ceasurile acestea lungi şi întunecate. Totuşi, niciodată nu izbutea să ajungă de-a dreptul la pocăință.

Şi astfel se scurseră patru luni. Iar la sfârşitul termenului de amânare — 19 ianuarie — curtea de apel (judecătorul Fulham examinând dovezile prezentate de Belknap Şi Jephson), în colaborare şi de comun acord cu Kincaid, Briggs, Truman şi Dobshuter, găsi că într-adevăr Clyde e vinovat, aşa cum hotărâse juriul din districtul Cataraqui, şi stabili data execuției într-una din zilele săptămânii ce începea la 28 februarie, adică peste şase săptămâni, spunând în concluzie:

„Se ține seama de faptul că e vorba de un caz bazat pe dovezi indirecte, iar singurul martor ocular neagă că moartea a fost cauzată cu intenție criminală. Dar în conformitate cu cele mai riguroase exigențe pentru această categorie de dovezi, reprezentantul Ministerului Public, cu o atenție şi o competență neobişnuite, a făcut investigații şi a pus în lumină un mare număr de mărturii în scopul de a rezolva problema vinovăției sau nevinovăției acuzatului.

S-ar putea crede că dovada unora dintre aceste fapte, luate separat, ar putea da loc la îndoieli din pricina unor probe nesatisfăcătoare sau contradictorii şi că alte incidente ar putea fi

explicate sau interpretate într-un mod nu incompatibil cu nevinovăția acuzatului. Apărarea a căutat — şi cu multă abilitate — să impună acest punct de vedere.

Faptele, însă, privite ca un întreg şi considerate în corelația lor, constituie o atât de convingătoare demonstrație a culpabilității, încât nu ne putem sustrage forței lor sub nici o formă şi ne vedem siliți să declarăm că verdictul nu numai că nu e în contradicție cu greutatea dovezilor şi cu concluzia ce decurge din ele, dar este pe deplin justificat. Decizia instanței inferioare este confirmată în unanimitate.”

Aflând de respingerea apelului, McMillan, care se găsea în momentul acela la Syracuse, se grăbi să ajungă cât mai repede la Clyde, în nădejdea că, înainte de a i se transmite ştirea oficială, el să poată fi acolo pentru a-l încuraja, fiindcă, după părerea lui, numai cu sprijinul lui Dumnezeu — sprijin veşnic şi totdeauna, prezent la vreme de cumpănă — Clyde va putea suporta o lovitură atât de grea. Spre marea lui mulțumire, îl găsi pe Clyde în completă necunoştință a celor petrecute, deoarece nici o ştire, de nici un fel, nu se mai aducea la cunoştința condamnaților până la sosirea ordinului de execuție.

După o conversație purtată pe un ton afectuos şi în jurul problemelor spiritualității, cu citate din Matei, Pavel şi Ioan, despre nimicnicia acestei lumi şi despre adevărata realitate şi bucurie a lumii viitoare, Clyde află de la McMillan că instanța de apel se pronunțase împotriva lui şi că, deşi McMillan vorbea despre un apel către guvernator, pe care aveau să-l întocmească el şi alți câțiva, pe care era sigur că-i va putea convinge, dacă guvernatorul nu va interveni, va trebui să moară peste şase săptămâni. Apoi , când ştirea îl copleşi cu toată tăria semnificației ei şi în timp ce McMillan continua să-i vorbească despre credință şi despre refugiul pe care i-l ofereau îndurarea şi înțelepciunea divină, Clyde stătea înaintea lui, arătând pe fața şi în ochii săi mai mult curaj şi seninătate decât arătase oricând în cursul scurtei şi zbuciumatei lui vieți.

— Aşadar, s-au pronunțat împotriva mea. Va trebui, deci, să trec şi eu prin uşa aceea, ca toți ceilalți. Vor trage obloanele şi pentru mine. Voi trece în cealaltă cameră, pe urmă înapoi, prin coridor,

luându-mi adio din mers, ca toți ceilalți, şi pe urmă nu voi mai exista.

Părea că face în minte fiecare pas, fiecare pas ce-i era atât de familiar, acum însă, pentru prima oară, trăia scena pentru el însuşi. Totuşi, în fața acestei ştiri crude, care într-un fel era tot atât de fascinantă pe cât era de cumplită, nu se simți chiar aşa de doborât sau de slab precum îşi închipuise la început că are să fie. Mai degrabă, spre marea lui surprindere, dată fiind groaza pe care o încerca mai înainte când se gândea la acest moment, acum cugeta într-un mod cât se poate de calm la cele ce va face, la cele ce va spune.

O să repete rugăciunile pe care i le-a citit reverendul McMillan? Fără îndoială că da. Poate chiar cu plăcere. Şi totuşi, în starea aceea de buimăceală nu prinse de veste că reverendul Duncan îi şoptea:

— Da stai, n-am ajuns încă la capătul tuturor speranțelor, în ianuarie va intra în funcțiune un guvernator nou. Aud că e un om foarte înțelegător şi cumsecade. De fapt, am câțiva prieteni care-l cunosc şi am de gând să mă duc la el personal şi, totodată, să-i facă pe mai mulți cunoscuți de-ai mei să-i scrie în sensul ce-l voi indica eu.

Dar după felul cum. Îl privea Clyde în acel moment, cât şi după cuvintele pe care le spunea, McMillan înțelese că nici nu-l asculta.

— Mama... Cred că ar trebui să-i telegrafieze cineva. O să sufere mult. Apoi: fără îndoială, n-au fost de părere că scrisorile acelea nu trebuiau prezentate integral. Credeam că poate au să înțeleagă importanța acestui lucru... Se gândea la Nicholson.

— Nu te nelinişti, Clyde, spuse McMillan, chinuit şi abătut, în clipa aceea dorind mai curând să-l ia în brațe şi să-l mângâie decât să-i vorbească. I-am şi telegrafiat mamei dumitale. Cât despre sentință, o să mă duc imediat la avocați. De altfel, după cum îți spuneam, îmi propun să mă duc personal la guvernator. E un om nou ales, înțelegi?

Şi repetă tot ceea ce Clyde nu auzise mai înainte.

CAPITOLUL 101

Scena se petrecea în biroul oficial al noului guvernator, de curând ales, al statului New York, la vreo trei săptămâni după ce McMillan îi transmisese lui Clyde ştirea. După o mulţime de încercări preliminare şi zadarnice din partea lui Belknap şi Jephson de a obţine comutarea sentinţei din pedeapsa cu moartea în închisoare pe viaţă (prezentând, conform uzanţelor, o cerere de graţiere, însoţită de observaţiile lor asupra modului greşit în care fuseseră interpretate probele şi asupra ilegalităţii introducerii la proces a scrisorilor Robertei în forma lor originală, lucruri la care guvernatorul Waltham, fost procuror districtual şi judecător din regiunea de sud a statului, se văzu silit cu bună-ştiinţă să răspundă că nu vede nici un motiv pentru a interveni), în faţa guvernatorului Waltham se afla acum doamna Griffiths, împreună cu reverendul McMillan. Căci, mişcat de interesul stârnit în cercuri tot mai largi de ultima fază a cazului Clyde Griffiths, ca şi de faptul că mama lui, dintr-un devotament de nezdruncinat, după ce aflase decizia curţii de apel, se întorsese la Auburn, de unde se adresa prin scrisori ziarelor, cât şi lui însuşi, cerând să se ţină seama de circumstanţele atenuante ce învăluiau fapta fiului ei, şi întrucât în repetate rânduri i se adresase chiar lui, cerând o întrevedere, în cursul căreia să-şi exprime convingerile adânci cu privire la toate acestea, guvernatorul consimţise în cele din urmă s-o primească. Nu putea să iasă nici un rău din faptul acesta. Dimpotrivă, ar putea s-o mai liniştească. În plus, atitudinea capricioasă a opiniei publice, indiferent de modul diferit de a vedea lucrurile, se arăta în general favorabilă unui act sau gest de clemenţă, dar numai în măsura în care nu veneau în contradicţie cu convingerile ei. Or, în cazul de faţă, dacă judecai după ziare, publicul era convins de vinovăţia lui Clyde. Pe de altă parte, la capătul unor îndelungi meditaţii în legătură cu Clyde, cu Roberta şi cu suferinţele îndurate de fiul ei în timpul procesului, cât şi după aceea, precum şi pe baza faptului că, după spusele lui McMillan, Clyde fusese cuprins în cele din urmă

de o adâncă pocăință şi se întorsese pe plan spiritual la Dumnezeu, doamna Griffiths era mai convinsă decât oricând că, oricare ar fi gravitatea greşelii lui, umanitatea şi chiar justiția cereau să i se îngăduie măcar să trăiască. Doamna Griffiths stătea astfel în fața guvernatorului, un om înalt, sobru, cu un aer cam sever, care în întreaga lui viața nu simțise niciodată fiorii şi pârjolul pasiunii cunoscute de Clyde, dar, ca tată şi soț iubitor, putea să înțeleagă foarte bine sentimentele încercate de dânsa. Totuşi, povara zdrobitoare a faptelor, aşa cum le vedea el, precum şi supunerea neclintită față de lege şi ordine, i se impuneau cu toată puterea. Întocmai după cum făcuse, înaintea lui, şi funcționarul însărcinat cu grațierile, citise toate mărturiile depuse în fața curții de apel, precum şi ultimele concluzii prezentate de Belknap şi Jephson. Dar pe ce bază ar fi putut el, David Waltham — şi fără să fi intervenit vreun fapt nou sau măcar vreo modificare a celor vechi, nimic decât o interpretare nouă a probelor, asupra cărora se dăduse o dată o decizie — să ia asupra sa răspunderea comutării pedepsei cu moartea în închisoare pe viață? Nu decisese oare un juriu, precum şi curtea de apel, că trebuia să moară?

În consecință, când doamna Griffiths îşi începu pledoaria cu o voce şovăielnică, depanând cum se pricepu mai bine firul vieții lui Clyde, calitățile lui, subliniind faptul că nu fusese niciodată un copil rău sau crud, că Roberta, dacă nu şi domnişoara X, nu era cu totul nevinovată, în această poveste, guvernatorul se mulțumi să se uite la dânsa cu o privire fixă, adânc mişcat. Se gândea la dragostea şi devotamentul acestei mame, la chinurile de moarte pe care trebuie să le încerce, la credința că fiul ei nu poate fi atât de ticălos pe cât păreau să-l arate faptele dezvăluite la proces.

— Ah, stimate domnule guvernator, cum ar putea oare sacrificiul vieții fiului meu, în acest moment, când, din punct de vedere spiritual, şi-a spălat sufletul de păcate şi când e pe cale să se întoarcă la cuvântul lui Dumnezeu, cum ar putea să răsplătească statului moartea acelei sărmane, nefericite fete, fie că s-a prăpădit din cauza unui accident, fie că nu, cum ar putea oare? Milioanele de locuitori ai New York-ului nu pot fi oare îndurători? Nu puteți dumneavoastră, ca reprezentant al lor, să dați dovadă de mila pe

care, de bună seamă, o încearcă ei?

Glasul i se stinse, nemaiputând continua. Se întoarse cu spatele şi începu să plângă în tăcere, în timp ce Waltham, zguduit de o emoție pe care nu şir-o putea stăpâni, rămase în picioare în fața ei. Biata femeie! Fără îndoială că e foarte cinstită şi sinceră. Reverendul McMillan, folosind acest prilej, îşi prezentă şi el pledoaria. Clyde se schimbase. Nu putea vorbi despre viața lui dinainte. Dar de când e închis, sau cel puțin de un an încoace, ajunsese la o înțelegere nouă a vieții, a datoriei, a obligațiilor față de oameni şi față de Dumnezeu. Ah, măcar de i s-ar comuta pedeapsa din condamnare la moarte în închisoare pe viață!

Iar guvernatorul, om conştiincios şi foarte drept, îl ascultă cu toată atenția pe McMillan, care, după cum îşi dădu seama, era o fire pasionată, activă şi idealistă în cel mai înalt grad. Nu se îndoia că vorbele acestui om nu pot exprima decât adevărul, cel puțin în măsura în care ele erau conforme cu propria lui concepție despre adevăr.

— Dar dumneavoastră, personal, domnule McMillan, glăsui, în sfârşit, guvernatorul, având în vedere contactul prelungit pe care l-ați avut cu el în închisoare, cunoaşteți vreun fapt concret care să nu fi fost introdus în proces şi care ar putea duce la invalidarea sau vicierea vreuneia dintre afirmațiile acuzării? După cum desigur ştiți, aşa cere procedura judiciară. Nu pot interveni numai pe temeiuri sentimentale, şi în special împotriva deciziei comune a două instanțe separate.

Se uită drept în ochii lui McMillan, care, palid şi mut, îl privea şi el fix. Căci acum de cuvântul lui depindea, pe umerii lui atârnă povara de a hotărî vinovăția sau nevinovăția lui Clyde. Dar putea el să facă asta? Nu ajunsese el însuşi după o matură chibzuință şi în urma mărturisirilor lui Clyde la concluzia că este vinovat în fața lui Dumnezeu şi a legii? Or, putea el acum, din milă şi împotriva unei adânci convingeri lăuntrice, după ce îşi exprimase această convingere, să revină asupra ei? Aşa ceva ar fi oare cinstit, curat, vrednic în fața lui Dumnezeu? Şi tot atât de repede trase concluzia că lui, sfătuitorul conştiinței lui Clyde, nu i se putea contesta influența spirituală binefăcătoare avută asupra condamnatului.

„Voi sunteți sarea pământului; dar dacă sarea şi-a pierdut gustul, cu ce se va săra el?” Şi declară grăbit:

— Ca duhovnic m-am ocupat numai de aspectul spiritual, nu şi de cel legal al vieții şi faptelor lui.

După atitudinea reverendului, Waltham ajunse imediat la concluzia că şi el, ca şi toți ceilalți, era convins de vinovăția lui Clyde. Şi astfel găsi în sfârşit curajul să-i spună doamnei Griffiths:

— În afară de cazul când mi s-ar prezenta vreo dovadă precisă care să nu fi apărut până acum în proces şi de natură să infirme legalitatea celor două hotărâri, nu am nici o altă alternativă, doamnă Griffiths, decât să permit că verdictul, aşa cum este, să rămână în picioare. Îmi pare nespus de rău, ah, mult mai mult decât v-aş putea spune prin cuvinte! Dar dacă legea trebuie respectată, hotărârile ei nu pot fi niciodată schimbate decât pe baza unor motive, care, prin ele însele, au o neîndoielnică valoare legală. Aş dori să pot hotărî într-alt chip. Vă rog să mă credeți. Bunele mele sentimente şi rugăciunile mele vă însoțesc.

Apăsă pe un buton. Apăru secretarul. Era limpede că întrevederea luase sfârşit. Doamna Griffiths, profund zguduită şi complet doborâta de tăcerea inexplicabilă şi de atitudinea şovăielnică a lui McMillan în momentul crucial al acestei întrevederi, când guvernatorul îi pusese o întrebare atât de importantă şi directă cu privire la vinovăția fiului ei, nu era în stare să mai spună nici un cuvânt. Şi acum ce-ar putea să mai facă? Încotro s-o apuce? Spre cine să se îndrepte? Spre Dumnezeu, doar Dumnezeu mai rămăsese. Numai la Dumnezeu trebuia să găsească ea şi Clyde o mângâiere pentru înfrângerea şi moartea lui în lumea aceasta. Iar în vreme ce se gândea şi plângea, reverendul McMillan se apropie de dânsa şi, încet, cu grijă, o scoase din birou.

După ce plecară, guvernatorul se întoarse spre secretarul său:

— Niciodată în viața mea nu am fost pus în fața unei probleme mai triste. Amintirea acestui moment o să mă urmărească veşnic.

Se întoarse şi privi pe fereastră peisajul de februarie, mohorât, cu ninsoare.

De acum înainte lui Clyde nu-i mai rămăseseră de trăit decât două săptămâni, în cursul cărora, răpus de această ultimă decizie,

ce-i fusese comunicată de McMillan, dar în prezența mamei sale, pe a cărei față putuse citi totul chiar înainte ca reverendul să fi început a-i vorbi încă o dată despre nevoia de a-şi căuta ocrotirea şi pacea în Dumnezeu, mântuitorul lui, Clyde se plimbă în susul şi în josul celulei, incapabil să stea locului măcar o clipă. Căci, din cauza conştiinței precise din ultima vreme că în curând va trebui să moară, simți nevoia de a-şi trece în revistă întreaga viață lipsită de noroc. Tinerețea... Kansas City... Chicago... Lycurgus... Roberta şi Sondra... Cât de repede îi treceau prin fața ochilor toate aceste personaje şi tot ce era în legătură cu ele. Şi puținele, scurtele clipe cu adevărat luminoase... Şi dorința lui de a trăi din plin, tot mai din plin, dorința aceea intensă, pe care o simțise la Lycurgus după apariția Sondrei... şi acum viața asta, ah, viața asta!... Dar acum o să se termine până şi viața asta, până şi viața asta!... Şi abia dacă apucase să trăiască, iar ultimii doi ani, într-un chip mizerabil, între zidurile acestea strivitoare! Şi din această viață nu mai avea de trăit decât paisprezece, treisprezece, douăsprezece, unsprezece, zece, nouă, opt zile înfrigurate, care se scurgeau, se scurgeau... Dar viața, viața... cum să renunți la ea, la frumusețea zilelor cu soare şi ploaie, cu muncă, dragoste, zbucium şi dorințe?! Vai, cu adevărat nu voia să moară! Nu voia! De ce i se tot spune — aşa cum făcea mama lui, precum şi reverendul McMillan — să-şi lase toate suferințele în seama îndurării divine şi să se gândească numai la Dumnezeu, de vreme ce acum se isprăvea totul? Şi, totuşi, McMillan susținea mereu că numai în Cristos şi în viața de dincolo este adevărata pace. Ah, da, dar de ce n-a putut, tot atât de bine, să spună şi în fața guvernatorului, de ce n-a putut să spună că nu e vinovat, sau cel puțin că nu e complet vinovat, dacă aşa a văzut lucrurile în clipa aceea, atunci... atunci... atunci poate guvernatorul i-ar fi comutat pedeapsa în închisoare pe viață, nu-i aşa? Căci o întrebase pe mama lui ce-i spusese McMillan guvernatorului (fără să-i spună însă că-i mărturisise acestuia totul), iar ea îi răspunse că reverendul vorbise despre sinceritatea cu care se umilise el în fața lui Dumnezeu, dar că nu era nevinovat. Lui Clyde i se păru de neînțeles cum de nu se putuse hotărî reverendul McMillan, ascultând de conştiința sa, să facă mai mult pentru el. Cât era de

trist! Cât era de jalnic! N-o să-l înțeleagă oare nimeni, niciodată, n-o să-l creadă oare nimeni, niciodată, din pricina dorințelor lui nepotolite, atât de omeneşti, poate prea omeneşti şi prea păgâne, dar care îi făceau pe atâția oameni să sufere ca şi el?

Exista însă ceva încă şi mai grav: din cauza celor spuse de reverendul McMillan — sau mai degrabă din cauza celor ce se ferise să spună atunci când fusese întrebat, la sfârşitul întrevederii, de către guvernatorul Waltham, şi fiindcă, în urma unei întrebări puse direct, reverendul repetase cuvintele rostite în fața guvernatorului — doamna Griffiths se cutremură la gândul că fiul ei ar putea să fie cu adevărat vinovat, aşa cum se temuse ea de Ia început. De aceea îi ceru la un moment dat:

— Clyde, dacă există vreun lucru pe care nu l-ai mărturisit, trebuie să-l mărturiseşti înainte de a-ți înfrunta sfârşitul.

— Am mărturisit totul lui Dumnezeu şi domnului McMillan, mamă. Nu e oare de ajuns?

— Nu, Clyde. Ai spus lumii că eşti nevinovat. Dar dacă nu eşti, trebuie să recunoşti.

— Dar dacă conştiința mea îmi spune că am dreptate, nu e de ajuns?

— Nu, nu, dacă Dumnezeu hotărăşte altfel, Clyde, răspunse doamna Griffiths cuprinsă de nervozitate, cu sufletul sfâşiat.

El însă nu mai scoase nici o vorbă. Cum i-ar fi putut explica mamei lui, sau altora, nuanțele de neînțeles pe care nu fusese în stare să le desluşească nici el singur în spovedania şi în convorbirile avute după aceea cu McMillan? Era peste putință!

Refuzul lui Clyde de a se încrede într-însa o lovi pe doamna Griffiths în toată ființa ei. Propriul său fiu, atât de aproape de moarte, se ferea să-i spună ceea ce era limpede că-i mărturisise preotului! Oare bunul Dumnezeu n-o va scuti niciodată de asemenea încercări? Totuşi, în virtutea celor spuse de McMillan — că îl consideră pe Clyde, indiferent de păcatele lui din trecut, pocăit şi curat în fața Domnului, un tânăr cu adevărat gata să apară înaintea lui Dumnezeu — se simțea înclinată să se resemneze. Mare e Dumnezeu! Şi îndurător! În sânul său se află pacea. Ce înseamnă moartea, ce înseamnă viața pentru un om a cărui inimă şi suflet

sunt împăcate cu el? Nimic! Câţiva ani încă (foarte puţini), şi ea cu Asa, apoi fraţii şi surorile lui Clyde vor veni să i se alăture — iar toate nenorocirile lui de aici vor fi date uitării. În timp ce, fără pacea de la Dumnezeu, fără minunata şi desăvârşita cunoaştere a prezenţei sale, a iubirii, a grijii, a milei sale!... Câteodată, în stările ei de exaltare religioasă, tremura, nu mai era complet normală, după cum vedea şi simţea Clyde. Dar, judecând după rugăciunile şi după grija ei nespusă pentru izbăvirea lui, Clyde putea să-şi dea seama cât de puţin înţelesese ea, în realitate, adevăratele lui sentimente şi aspiraţii. Tânjise după atâtea bunuri acolo, la Kansas City, şi avusese atât de puţin! Bunurile acelea — oricât de zadarnice — i se păruseră atât de importante, şi niciodată nu putuse suferi să fie târât pe străzi în văzul tuturor celorlalţi băieţi şi fete, dintre care mulţi aveau cele râvnite de el cu atâta ardoare, în timp ce marea lui fericire ar fi fost să se afle oriunde, numai acolo, pe stradă, nu! Ah, viaţa aceea de misionar, care pentru mama lui era atât de minunată, dar pentru el, atât de tristă! Oare nu cumva pcătuise nutrind asemenea sentimente? Nu cumva păcătuise?” Dumnezeu va privi oare aceste sentimente ca o jignire adusă lui?. Se poate că maică-sa avea dreptate când îi judeca şi dezaprobă purtările. Fără îndoială, i-ar fi mers mai bine dacă i-ar fi urmat sfaturile. Dar cât de ciudat era că chiar acum, în aceste ceasuri în care i se încheia viaţa şi când, mai presus de orice, avea o nevoie atât de mare de simpatie — ba, mai mult decât simpatie, de o înţelegere adevărată şi adâncă — chiar acum, cu toate că îl iubea, îl compătimea şi încerca să-l ajute din răsputeri în felul ei auster şi gata de sacrificiu, el nu putea, totuşi, să-i povestească propriei sale mame cum se petrecuseră într-adevăr faptele! I se părea că între ei se află un zid de netrecut, o barieră de nepătruns, înălţată de lipsa de înţelegere — căci asta, şi nimic altceva, îi despărţea. Ea nu va înţelege niciodată dorul lui nepotolit după o viaţă lipsită de griji, după lux, după frumos, după dragoste — forma aceea specială de dragoste, spectaculoasă, însoţită de plăcere, de bogăţie, de o înaltă poziţie socială — aspiraţiile, dorinţele lui nesăbuite ea nu le va înţelege niciodată. Nu putea să înţeleagă lucrurile acestea. Vedea în toate numai păcatul, răutatea, egoismul. Şi toate acţiunile lui fatale în

legătură cu Roberta şi Sondra ea le va considera destrăbălări, atentat la castitate — crimă chiar. Doamna Griffiths ar fi dorit — şi aştepta acest lucru — că fiul ei să regrete adânc şi să se căiască pentru toate faptele lui, în timp ce el, chiar şi acum, şi în ciuda a tot ceea ce-i spusese reverendului McMillan, precum şi ei, nu putea, nu putea să regrete complet — deşi dorea foarte mult să-şi găsească un refugiu în Dumnezeu, sau, mai cu seamă, dacă ar fi fost cu putinţă, în inima înţelegătoare şi caldă â mamei sale. Ah, dacă ar fi fost cu putinţă!

Doamne, totul era atât de îngrozitor! Se simţea atât de singur până şi în aceste puţine ceasuri din urmă, ce fugeau atât de repede — atât de repede, ah! — Alături de mama lui, alături de reverendul McMillan, care stăteau lângă el, dar nu-l înţelegeau.

Pe lângă toate acestea — lucru de-a dreptul insuportabil — era ţinut sub lacăt şi nu i se mai dădea voie să iasă din celulă. Exista un regulament, un regulament rigid, sinistru, după cum îşi dăduse seama de la început, de când venise aici. Parcă ar fi fost de fier. Funcţiona automat, ca o maşină, fără să aibă nevoie de ajutorul său de inimile oamenilor. Şi gardienii! Cu matricolele lor, cu întrebările lor, cu felul acela de a vorbi amabil, dar în realitate atât de convenţional, cu drumurile pe care le făceau încoace şi încolo pentru-mici. Favoruri, sau... sau pentru a escorta deţinuţii în curte ori la baie... şi ei tot de fier erau. — Nişte simple maşini, nişte automate care te înghiontesc, te înghiontesc într-una, apoi te înghesuie, te înghesuie între aceste ziduri, tot atât de dispuşi să te omoare în caz de rebeliune pe cât sunt de dispuşi să-ţi arate uneori bunăvoinţă — însă te împing, te împing mereu spre uşa aceea mică de colo, de unde nu mai e nici o scăpare — nici o scăpare — mereu înspre ea, puţin câte puţin — unde o să-l împingă şi pe el în cele din urmă — ca să nu se mai întoarcă niciodată! *Ca să nu se mai întoarcă niciodată!*

Ori de câte ori se gândea la asta, se sculă în picioare şi măsura podeaua în sus şi în jos. Pe urmă, cel mai adesea, relua şi frământa în minte problema de nedezlegat a vinovăţiei lui. Încerca să se gândească la Roberta şi la răul pe care i-l făcuse, încerca să citească *Biblia,* culcat cu faţa în jos pe patul lui de fier, şi repetă la

nesfârşit: „Doamne, dă-mi pacea! Doamne, dă-mi lumina! Doamne, dă-mi tăria de a ține piept oricărui gând păcătos pe care n-ar trebui să-l am! Ştiu că nu sunt fără prihană, vai, nu sunt! Ştiu că am pus la cale săvârşirea unei fapte rele. Da, da, ştiu asta. Mărturisesc. Dar trebuie oare să mor eu însumi acum? Nu mai există nici o scăpare? Doamne, tu n-o să-mi vii în ajutor? N-o să mă ocroteşti cu puterea ta, aşa cum spune mama mea că vei face? Vrei tu, Doamne, ca în clipa supremă să-l faci pe guvernator să-mi schimbe pedeapsa în închisoare pe viață? Vrei să-l faci pe reverendul McMillan să-şi schimbe părerile şi să se ducă la el, împreună cu mama mea? O să izgonesc din mine toate gândurile păcătoase! O să fiu un alt om! Da, o să fiu un alt om dacă tu ai să mă cruți! Nu mă lăsa să mor acum, atât de curând! Nu mă lăsa! O să mă rog. Da, o să mă rog. Dă-mi puterea de a înțelege, de, a mă ruga. Ah, dă-mi-o!”

Astfel se gândea şi se ruga Clyde în zilele acelea scurte şi cumplite ce se scurseră după întoarcerea mamei sale şi a reverendului McMillan de la vizita lor la guvernator şi până în ultimul său ceas; în cele din urmă fu cuprins de un fel de teroare sufletească, stârnită de certitudinea morții, de credința şi exaltările mamei lui, ca şi cele ale reverendului McMillan, care, aproape în fiecare zi, îi vorbea despre grația divină pentru a-l convinge de necesitatea unei încrederi depline în ea. Până la urmă fu el însuşi convins nu numai că trebuie să aibă credință, dar că o şi are — împreună cu pacea — deplină, netulburată. În această stare sufletească, şi la cererea reverendului McMillan şi a mamei sale, compuse un mesaj către omenire, şi în special către tinerii de vârsta lui, întocmindu-l cu ajutorul şi sub supravegherea personală a lui McMillan, care schimbă unele propoziții în prezența şi cu aprobarea lui, mesaj ce sună astfel:

„Acum, în umbra acestei văi a morții, doresc să fac tot ce-mi stă în putință spre a risipi cea mai mică îndoială asupra faptului că l-am găsit pe Isus Cristos, mântuitorul, prietenul care nu părăseşte niciodată pe nimeni. Singurul meu regret în acest moment este că nu i-am dat un loc precumpănitor în viața mea atunci când am avut prilejul să mă consacru slujirii Iui.

Dacă ar sta în puterea mea să spun vreun lucru demn de a-i face pe unii tineri să se apropie de el, aş socoti asta drept cel mai mare privilegiu ce mi-a fost acordat vreodată. Dar tot ce pot spune acum sunt următoarele: «Ştiu spre cine mi-am îndreptat credinţa şi sunt convins că el poate să spele ceea ce am făptuit faţă de el în ziua judecăţii».” (Un citat pe care îl învăţase de la McMillan.)

„Dacă tinerii acestei ţări ar cunoaşte bucuria şi mulţumirea ce izvorăsc dintr-o viaţă creştinească, sunt sigur că ar face tot ce le stă în putere pentru a deveni creştini convinşi şi activi şi s-ar sili să trăiască după chipul şi asemănarea învăţăturilor lui Isus.

Nimic din ceea ce m-ar împiedica să mă înfăţişez înaintea lui Dumnezeu n-a rămas în calea mea. Ştiu că păcatele mele îmi vor fi iertate pentru că am fost sincer şi fără ascunzişuri în convorbirile pe care le-am avut cu duhovnicul meu, iar Cel-de-sus îmi cunoaşte gândurile.

Datoria mea e împlinită. Victoria, câştigată.

Clyde Griffiths”

După ce scrise această declaraţie, ce se deosebea cu totul de pornirile de revoltă ce-l stăpâniseră mai înainte, înmâna lui MIcMillan, care, puternic impresionat de schimbarea lui Clyde şi încurajat de această biruinţă, exclamă:

— Victoria *este* câştigată, Clyde! „Chiar astăzi vei fi cu mine în rai!” Cuvântul Domnului e alături de tine. Sufletul şi trupul tău îi aparţin lui. Lăudat fie în veci numele său! Şi, zguduit de această victorie, apucă amândouă mâinile lui Clyde într-ale sale, i le sărută, apoi îl cuprinse în braţe: Fiul meu, fiul meu de care sufletu-mi se bucură! În tine Dumnezeu şi-a arătat într-adevăr taina fiinţei sale! Puterea lui de a ne mântui. Văd aceasta! O simt! Mesajul tău către lume este, de fapt, propriul lui glas către lume!

Apoi băgă mesajul în buzunar; urma să fie publicat după moartea lui Clyde, nu înainte. Şi, totuşi, Clyde, chiar după ce-l scrisese, se îndoia din când în când. Era cu adevărat mântuit? Mai rămăsese atât de puţin timp! Putea oare să-şi dea duhul întru Domnul cu siguranţa aceea absolută pe care declarase că o avea?

Putea într-adevăr? Viața e atât de ciudată! Viitorul, atât de nelămurit! Exista, într-adevăr, o viață după moarte, un dumnezeu care îl va primi cu bucurie, aşa cum susțineau reverendul McMillan şi mama lui! Exista oare?

În acelaşi timp, două zile înainte de execuție, într-o ultimă izbucnire de panică, doamna Griffiths îi telegrafie excelenței-sale domnului David Waltham:

„Puteți afirma înaintea lui Dumnezeu că nu aveți nici o umbră de îndoială asupra vinovăției lui Clyde? Vă rog, telegrafiați! Dacă nu puteți, atunci răspunderea sângelui vărsat va cădea asupra dumneavoastră. Mama lui”

La care, Robert Fessler, secretarul guvernatorului răspunse telegrafic:

„Guvernatorul Waltham nu se consideră îndreptățit să intervină împotriva deciziei curții de apel”

În sfârşit, sosi şi ultima zi, ultimul ceas, strămutarea lui Clyde într-o celulă din „Vechea casă a morții”, unde, după ce fu bărbierit şi după ce făcu baie, i se dădură o pereche de pantaloni negri, o cămaşă albă, fără guler, ce trebuia mai pe urmă desfăcută la gât, papuci noi de pâslă şi ciorapi scurți, cenuşii. Îmbrăcat în felul, acesta, i se îngădui să se vadă pentru ultima dată cu mama lui şi cu McMillan, cărora, de la ora 6 din seara ajunului morții sale şi până la ora 4 din dimineața ultimei zile, li se îngăduise să stea alături de el, să-i vorbească despre iubirea şi milostivirea lui Dumnezeu. La ora 4, veni directorul şi anunță că este momentul când doamna Griffiths trebuie să plece, lăsându-l pe Clyde în grija domnului McMillan. (Vai, aşa cereau rigorile legii, îi explică el.) Apoi ultimul adio dintre Clyde şi mama lui, înainte de care şi în timpul căruia, între tăcerile apăsătoare ce se lăsau şi zvâcniturile dureroase ale inimii, reuşi să spună:

— Mamă, trebuie să mă crezi că mor împăcat şi cu inima uşoară. N-o să fie greu. Domnul a auzit rugăciunile mele. El mi-a dat tărie

şi pace.

Dar în sinea lui adăugă: „Mi le-a dat, oare, într-adevăr?" Şi doamna Griffiths exclamă:

— Fiul meu! Fiul meu, ştiu, ştiu! Şi eu, ca şi tine, cred! Ştiu că mântuitorul meu este viu, şi că el e şi mântuitorul tău. „Cel ce crede în mine va trăi prin mine şi va birui moartea!" Stătea ca împietrită, cu ochii îndreptați către cer. Apoi se întoarse brusc spre Clyde, îl cuprinse în brațe şi îl ținu îndelung şi strâns la pieptul ei, şoptindu-i: Fiul meu... puiul mamei... apoi vocea i se stinse, gâtuită de emoție, şi toate puterile ei părură că se scurg într-însul până când simți că trebuie să plece, ca să nu cadă jos.

Se îndreptă iute, cu un pas nesigur, către directorul închisorii, care o , aştepta pentru a o conduce la nişte prieteni din Auburn ai lui McMillan.

Apoi, în bezna acestei dimineți de iarnă — moment suprem — veniră gardienii, să-i sfâşie pantalonul de la piciorul drept, ca să i se poată aplica placa de metal. După aceea se duseră să tragă obloanele din fața celulelor.

— A sosit momentul... Curaj, fiul meu!

Era vocea reverendului McMillan, întovărăşită acum de cea a reverendului Gibson, care, la vederea gardienilor ce se apropiau, i se adresa osânditului.

Clyde se sculă de pe patul pe care, aşezat alături de McMillan, ascultase citirea *Evangheliei lui Ioan,* 14, 15, 16: „Să nu se tulbure inima voastră; aveți credință în Dumnezeu şi aveți credință în mine". Apoi, ultimul drum, cu reverendul McMillan la dreapta sa, şi cu reverendul Gibson la stânga, şi gardienii înaintea şi în urma lor. Dar, în loc de rugăciunile obişnuite, se auzi glasul reverendului McMillan, care vestea:

— Smeriți-vă sub mâna puternică a lui Dumnezeu, pentru ca el să vă poată ferici când va veni ceasul. Lăsați grijile voastre asupra lui, căci el vă iubeşte. Sălăşluiți în pace. Înțelepte şi drepte sunt căile celui care ne-a chemat întru slava sa veşnică prin Isus-Cristos, şi după ce am suferit puțin aici, el ne va hărăzi izbândă. „Eu sunt calea, adevărul şi viața, şi nici un om nu vine la tatăl fără numai prin mine."

Dar când Clyde trecu pragul primei uşi, pentru a străbate coridorul ce ducea spre camera de execuţie, se auziră mai multe glasuri strigând: „Adio, Clyde!” Şi Clyde, cu gândul încă nedesprins de cele pământeşti, găsi destulă putere să răspundă: „Adio, tuturor!” Dar vocea lui avea, chiar şi pentru el, un timbru atât de străin, atât de slab, atât de depărtat, de parcă ar fi venit de la altă fiinţă, care ar fi păşit alături de el, iar nu din făptura lui. Picioarele i se mişcau parcă mecanic. Era conştient de sfârşitul acela familiar, în timp ce îl împingeau mereu şi mereu înainte către uşa de-acolo. Iată-l acum în faţa ei. Se deschidea. Uite, în sfârşit, scaunul, scaunul acela pe care-l văzuse atât de des în coşmarurile lui, de care se temuse atâta, spre care era silit acum să păşească. Era împins spre el, în el, înainte, tot înainte, pe uşa ce stătea deschisă să-l primească, şi care se închise deodată peste tot ceea ce cunoscuse în cursul vieţii sale pământeşti.

Un sfert de oră mai târziu, reverendul McMillan, palid ca ceară, fără vlagă, copleşit de durere, împleticindu-se ca un om sleit de puteri, trecea pragul porţilor reci ale închisorii. Era atât de tulbure, atât de ştearsă, atât de cenuşie încă ziua aceea de iarnă târzie... şi semăna atât de mult cu el. Mort! El, Clyde, care doar cu câteva minute mai înainte păşea atât de nervos alături de dânsul, totuşi cu încredere, iar acum... mort. Ah, legea! Şi închisorile de soiul acesteia! Şi oamenii ăştia tari, care acum se ţineau de glume şi măscări în locul unde se rugase Clyde! Ah, spovedania aceea! Hotărârea lui fusese oare dreaptă, pătrunsă de înţelepciunea divină, fiindcă numai Dumnezeu îl ajutase s-o ia? Fusese oare dreaptă? Şi ochii lui Clyde! El însuşi, reverendul McMillan, fusese gata să leşine când lui Clyde i se potrivise casca pe cap şi se dăduse drumul la curent. A trebuit să fie ajutat, bolnav şi cuprins de tremur cum era, să iasă din sala aceea, el, omul pe care se bizuise Clyde! Şi se rugase lui Dumnezeu să-i dea tărie, se ruga încă şi acum...

Porni de-a lungul străzii tăcute, dar trebui să-se oprească şi să se reazeme de un copac golaş, desfrunzit pe vremea asta de iarnă, atât de despuiat şi atât de stingher în bătaia vânturilor! Ah, ochii lui Clyde! Privirea lui în clipa când se lăsase, moale, în scaunul acela îngrozitor, ochii lui încremeniţi asupra sa şi asupra grupului

ce-l înconjura, implorând parcă, înnebuniți, ajutorul!...

Procedase oare bine? Hotărârea pe care o luase în fața guvernatorului Waltham fusese oare într-adevăr bine întemeiată, fusese dreaptă, îndurătoare? S-ar fi cuvenit oare să-i spună că poate... poate... au fost alte influențe ce s-au exercitat asupra lui? Va fi oare condamnat ca de acum înainte să nu mai aibă parte de linişte sufletească?

„Ştiu că mântuitorul meu este viu, şi că el este şi mântuitorul tău. Cel ce crede în mine va trăi prin mine şi va birui moartea!"

Umblă apoi ceasuri întregi, în neştire, înainte de a se simți în stare să dea ochii cu mama lui Clyde, care, în genunchi, în casa reverendului Francisc Gault şi a soției sale, salvaționişti[35] din Aufourn, se ruga, de la ora patru şi jumătate, pentru sufletul fiului ei, pe care se străduia fără încetare să şi-l înfățişeze în brațele creatorului.

— Ştiu către cine mi-am îndreptat credința... Aceste cuvinte erau o parte din rugăciunea ei.

AMINTIRE

Amurgul unei zile de vară.

Şi zidurile înalte din centrul comercial al oraşului San Francisco, înalte şi cenuşii în umbrele înserării.

Şi, înaintând pe o stradă largă, la sud de Market[36], destul de liniştită la ora asta, după zarva de peste zi, un mic grup de cinci persoane: un bărbat ca la 60 de ani, scund, robust, totuşi de o paloare cadaverică, mai ales în jurul ochilor spălăciți, stinşi, cu părul ieşind în smocuri albe de sub pălăria de fetru cam ponosită, o figură cu desăvârşire ştearsă, părând foarte obosită, purta pe umeri o orgă mică, la fel cu acelea folosite îndeobşte de predicatorii şi

35 Membri ai unei secte protestante.

36 Market Street, arteră din San Francisco. La sudul ei se află cartierele sărăcăcioase ale oraşului.

cântăreţii de stradă; alături de el, o femeie, poate cu vreo cinci ani mai tânără, dar mai înaltă, nu însă prea voluminoasă, deşi bine legată şi plină de vigoare, cu un păr alb ca zăpada şi îmbrăcată din cap până în picioare în negru, rochia, pălăria, pantofii, toate negre; faţa să pare ceva mai lată şi mai expresivă decât a bărbatului, dar mai adânc brăzdată de cutele săpate de nenumăratele necazuri şi suferinţe; lângă ea, ducând o *Biblie* şi alte câteva cărţi cu imnuri, păşeşte un băieţel de cel mult 7 sau 8 ani, cu nişte ochi rotunzi şi vii, care, manifestând o simpatie deosebită faţă de însoţitoarea lui atât de vârstnica, se vede cât de colo că doreşte să meargă alături de ea, călcând cu pas sprinten şi vioi, un băieţel îmbrăcat destul de prost; laolaltă cu aceştia trei, dar ceva mai în urmă şi mergând separat, o femeie de 27 sau 28 de ani, ofilită şi fără nici un farmec, alături de o altă femeie de vreo cincizeci de ani. După marea asemănare dintre ele, par să fie mamă şi fiică.

E cald, şi văzduhu-i plin de moleşeala verii de pe malurile Pacificului. Când ajunseră la Market, se opriră şi, din cauza aglomeraţiei, a mulţimii de automobile ce aşteptau la rând, a tramvaielor venite din direcţii opuse şi ale căror linii se întretăiau aici, aşteptară semnalul agentului de circulaţie.

— Russel, stai lângă mine! Soţia era cea care vorbise. Mai bine dă-mi mâna.

— Am impresia — spuse soţul cu o voce foarte slabă, deşi netulburată — că circulaţia se îngreuiază aici din ce în ce mai rău.

Tramvaiele sunau din clopotele. Automobilele lătrau şi sforăiau. Dar micul grup nu observă nimic şi părea preocupat doar de un scop precis: să traverseze strada.

— Predicatori de stradă, spuse un funcţionar de bancă adresându-se prietenei lui, o casieriţă, când trecură pe lângă ei.

— Se poate; îi văd pe aici aproape în fiecare miercuri.

— Uită-te la copilaşul ăsta! E destul de mic şi cred că trebuie să-i vină greu să fie târât mereu, aşa, pe străzi; nu crezi, Ella?

— Ai dreptate. N-aş putea suferi să văd un frate de-al meu târât în felul acesta! La urma urmei, ce fel de viaţă mai e şi asta pentru un copilaş? Comentă Ella, pornind mai departe cu prietenul ei.

După ce traversară strada şi ajunseră la răscrucea imediat

următoare, se opriră şi se uitară de jur împrejur, cu aerul că au ajuns la destinație; bărbatul lăsă orgă pe caldarâm, o deschise, apoi aşeză un pupitru pentru note, cam mic, totuşi destul de bun pentru acest scop. În acelaşi timp, soția sa luă cele câteva cărți de imnuri şi *Biblia,* pe care le ducea nepotul ei, una o puse deasupra, pe orgă, apoi dădu câte o carte fiecăruia dintre ceilalți, păstrându-şi una pentru sine. Bărbatul aruncă în jur o privire parcă rătăcită, totuşi nu fără o aparență de siguranță în ochii lui larg deschişi, şi spuse:

— Astă-seară vom începe cu 276: *Ce temelie puternică,* începem, domnişoară Schoof.

La aceste cuvinte, cea mai tânără dintre cele două femei, o făptură uscățivă şi puțintică la trup, urâtă şi cu oasele ieşite prin piele, o femeie căreia viața îi refuzase aproape totul, se aşeză pe scaunul pliant de culoare galbenă şi, după ce acordă orga şi răsfoi paginile cărții, începu să cânte imnul ales, acompaniată din gură de toți ceilalți.

Fel de fel de trecători ce se îndreptau spre casele lor, aparținând celor mai diferite profesiuni şi stări sociale. La vederea micului grup instalat atât de bine în apropierea arterei principale a oraşului, se opreau o clipă fie să le arunce o privire iscoditoare, fie să-şi dea seama ce făceau. Şi în timp ce ei cântau, mulțimea de gură-cască a străzii, nepăsătoare şi pestriță, îi urmărea cu privirea intrigată de ciudățenia unui grup atât de nebăgat în seamă, care îşi ridica în public glasul împotriva scepticismului şi a nesfârşitului mutism ăl vieții. Bătrânul acesta cărunt, fleşcăit şi neputincios, în costumul lui albastru, ponosit şi care atârna pe el ca un sac! Şi femeia robustă, cu părul alb, cu un aer de delăsare şi cu atâtea urme de oboseală pe chip! Apoi băiețaşul acela fraged şi curățel, care nu cunoştea încă prihana şi nu pricepea nimic din toate acestea! Ce căuta el oare aici? Sau fata aceea bătrână, slabă, cu înfățişarea neîngrijită, şi mama ei, la fel de slabă şi cu privirea pierdută în gol! Din întregul grup, doar soția atrăgea atenția trecătorilor prin energia şi hotărârea ce emanau din ea şi care, oricât de oarbe sau de greşit îndrumate ar fi fost dacă nu se bucurau de succese efective, impuneau măcar. Spre deosebire de ceilalți, stătea în picioare cu o expresie de convingere izvorâtă din ignoranță, totuşi

demnă de respect. Şi fiece trecător care se întâmpla să se oprească spre a o privi cum stă aşa, cu cartea de imnuri în mâna sprijinită în coapsă, cu privirile aruncate drept înainte, în gol, îşi spunea după ce pleca: „Iată o femeie care, indiferent de cusururile ce le-ar putea avea, face, atât cât îi stă în putință, numai ceea ce-i dictează conştiința”. Un fel de credință aspră, dârză în înțelepciunea şi mila unei puteri supreme, atotstăpânitoare şi proteguitoare, pe care o proclama, era întipărită în fiece trăsătură şi în fiece gest al ei.

Imnul fu urmat de o rugăciune lungă, pe care o rosti soția, apoi de o predică ținută de bărbat şi de mulțumirile celorlalți pentru ofranda primită de la Dumnezeu. Pe urmă se pregătiră să se întoarcă spre misiune: cărțile de rugăciune fură strânse, orga închisă şi fixată cu o curea pe umărul bărbatului. Pe drum, bărbatul spuse:

— O seară bună. Mi se pare că au fost ceva mai darnici ca de obicei.

— Da, da, răspunse cea mai tânără dintre femei, aceea care cântase la orgă. Vreo unsprezece au luat broşuri. Ba un domn bătrân m-a întrebat unde se află misiunea şi când ținem slujbă.

— Lăudat fie numele Domnului rosti bătrânul.

Şi, în fine, misiunea *„Steaua Speranței! Misiunea Independentă «Bethel». Întruniri în fiecare Miercuri şi Sâmbăta seara, de la 8 la 10. Duminicile la 11, 3, 8. Oricine e binevenit”.* Şi sub aceste indicații, la fiecare fereastră: *„Dumnezeu este Iubirea”.* Iar mai jos, cu litere mai mici: *„Când I-ai Scris Ultima Oară Mamei Tale?”*

— Mam-mare, îmi dai zece cenți? Vreau să mă duc la colț să iau castane calde!

Era băiețelul, care i se adresa bunicii.

— Da, îți dau, Russel, cum să nu-ți dau? Dar ia seama, să te întorci repede!

— Da, mam-mare, vin numaidecât! Ştii că eu te-ascult... Luă monedă, pe care bunica o scoase dintr-un buzunar adânc al hainei, şi dădu fuga cu ea la vânzătorul de, castane.

Băiețelul ei drag! Lumina şi bucuria bătrâneților ei! Trebuie să fie bună cu el, mai îngăduitoare, să nu-l lipsească de anumite bunuri, cum poate, cum poate că făcuse cu... Se uită după el cum

fugea, urmărindu-l cu o privire drăgăstoasă, şi totuşi umezită de ceața unui vis. „De dragul lui..”

Micul grup, afară de Russel, trecu pragul unei uşi galbene şi nu prea arătoase şi dispăru.

S F Â R Ş I T